(ὀσμὴ), ὡς ἐκ τῦ ἄνω φαίνεται καὶ ὄνα, Γλνα, Σλαβον. ВОНЯ, καὶ συνήθ. βουνιά· ἐκ τῦ ἄνθος, ὄνθος φαίνεται καὶ τὸ ἴονθος (ἀς, ὤλκα, ἰῶλκα), καθὸ ἐξάνθημα· ὅθεν ὑποκορ. ἰονθονάριον (Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. ζ, καὶ Σχ. Θεοκρίτου, καὶ μεταθέσ. ἰνοθονάριον, νοθονάριον, καὶ ν=λ) τὸ συνήθως, λοθονάριον]. Βλισσὸς = Γλισσὸς (Κρῆτες.). Ἔβα καὶ εὔα, ἔβασον = ἔα, ἔασον (Λάκωνες καὶ Συρακόσ.). Ἀβέλιος = ἀέλιος (Κρῆτες), καὶ βαβέλιος, καὶ ὀρόβω = ὀρόω (Παμφύλιοι)· ἔτω καὶ σκόβω = σκέω (σκύω, κσύω = ξίω. Ἡσύχ.). Βάδρυα = ἄδρυα (Σικελιῶται). Βειλαρμόσας, βειλάρχας (Ταραντῖνοι = εἴλης ἄρχων, ἁρμοσής). Βασκαρίζειν, βαλκιώτης = ἀσκαρίζειν, ἡλικιώτης (Κρῆτες). Ἀβηδὼν, (ἀηδὼν), βαδὺ, βείκατι (viginti), βείκας (ἑκὰς), βισχὺς, βεσίον (vestis), βέδος, βίππος, βέλα, βειράκες = Γίρηκες (ἱέρακες), ἔλη, ἵππος, ἔδος, κτλ. (Λάκωνες)· οὕτω καὶ βέλλερος = ἔλλερος (ὀλοὸς, κακὸς), ἔθεν ὁ Βελλεροφόντης (ἰλ. ζ), Βελλεροφῶν (=κακῶν φονεύς)· καὶ βαδέλγω = ἀδέλγω (δέλγω = θέλγω), καὶ βδέλγω ὅθεν βδέλλω, βδάλλω (Ἀρισφ.)· καὶ βεβραμένα = ἐμβραμενα (εἰμαρμένα. Λάκωνες), κτλ. Πρόσθες καὶ τὸ πρὸ τῦ ρ συνηθέσατον (παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι μάλισα) βητόφθογγον πνεῦμα, ὡς βρᾷ, βράδιον (ῥᾷ, ῥάδιον), βρυτὴρ, βραδινὸς, βρόδον, βράκος (Σαπφῶ), βρίζα (ῥίζα), Βρίσκος (ἰῤῥίσκος (α)), βρακεία,-κία = ῥηκία

(α) Εἰς τὸ βρίσκος ἀντὶ ὑῤῥίσκος φαίνεται ὅτι τὸ ἀρκτικὸν υ, κατά τινα τῶν Ἰταλιωτῶν διάλεκτον προφερόμενον ὡς ϐ, ἐτράπη εἰς β=ν· ἀλλὰ τοιαῦται λέξεις Ἑλληνικαὶ, ἔχουσαι εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ υ προφερόμενον ὡς σύμφωνον ν, δὲν εὑρίσκονται. καὶ αὐτὸ τὸ ὑῤῥίσκος εὑρίσκεται καὶ, συρίσκος, μετὰ τῦ σίζοντος πνευμα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(λγει) Εὐρωπαῖοι γνωρίζεσι τόνες, οἷον Γερμανοὶ καὶ Δάνοι καὶ Βέλγαι καὶ Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ, καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Εὐρώπης λαοὶ, οἵτινες μετὰ τῶν Λατίνων παρέλαβον

λειφαν ἄνθρωποι χρισιανοὶ, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας ἐρασαὶ, τοξεύοντες μακρόθεν ἀπὸ τὰς ἐλευθέρες χώρας των, ἄφοβοι καὶ τρυφῶντες αὐτοὶ, τὸ κατακρεουργέμενον Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ καταξαίνοντες τὴς πληγὰς τῆς Ἑλλάδος μὲ ὕβρεις ἐπίσης ἀπανθρώπες, καὶ πολλάκις ὠμοτέρας καὶ ἀπ' αὐτὰς αὐτῶν τῶν μιαρῶν τυράννων της! ἐδέποτε δὲν ὠνόμασαν οἱ Τοῦρκοι τὲς Ἕλληνας, ἔθνος ηλιθιον, βαρβάρων ημιαγρίων σωρόν, μάταιον βάρος τῆς γῆς, καὶ ἄλλας τοιαύτας εὐφυεσάτας ἐπωνυμίας, τὰς ὁποίας ἐξέδωκαν δημοσίως Εὐρωπαῖοι σοφοὶ, δωρεὰν τῆς Ἑλλάδος ἐχθροί! Ταύτας δὲ τὰς βλασφημίας ἀνεγίνωσκον οἱ Ἕλληνες ὑπομένοντες καὶ σιωπῶντες, καὶ μίαν μόνον ἐκδίκησιν ἐκδικάμενοι τὲς συκοφάντας των, νὰ τὲς ἐλεῶσι διὰ τὴν ἀδικίαν των, καὶ ἐν ταὐτῷ νὰ ὠφελῶνται μανθάνοντες παρὰ τῶν ἐχθρῶν ὠφελιμώτατον μάθημα, τὸ νὰ προσέχωσι μή ποτε φανῶσιν ἀληθῶς τῶν κατηγοριῶν ἔνοχοι· μάθημα, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν ὁ χαριέσατος Ἀρισοφάνης, ὅτι „παρὰ φίλε

„Οὐ μάθοις ἂν τᾶθ' · ὁ δ' ἐχθρὸς αὐτὸς ἐξηνάγκασε·
„Τὸ δὲ μάθημα τᾶτο σῴζει παῖδας, οἶκον, χρήματα (Ὄρν. 375).

Καὶ τώρα δὲ ἀπολογέμενοι ἐν τοῖς ἐφεξῆς πρός τινας ἀπὸ τὰς πολλὰς λοιδορίας τῶν ἤδη πρὸ πολλᾶ ἀποθανόντων ἐπισήμων τῆς γλώσσης καὶ τᾶ ἔθνες μας κατηγόρων, τὰς μνημονεύομεν ὄχι ἐκ μνησικακίας ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· διότι μᾶς ἀπαντῶσιν εἰς τὸν δρόμον τᾶ συντάγματος, καὶ διότι πολλοὶ καὶ ἄλλοι προβατώδεις ἐκείνων ὀπαδοὶ τὰς διεδέχθησαν ἀκρίτως, καὶ τὰς ἐπανέλαβον ἕως χθὲς καὶ πρῴην μέχρις ἀηδίας, νομίσαντες τὴν τῶν Ἑλλήνων σιωπὴν ἄφωνον ὁμολογίαν τῶν κατηγορημάτων. Ἀφοσιέμενοι λοιπὸν, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, μνίμην ἵλεων καὶ γαῖαν ἐλαφρὰν εἰς τὲς μακαρίτας ἐκείνες τῶν κατηγόρων μας πρωτοσάτας, ἀποκρινόμεθα πρὸς τὲς ψόγες των ἐμπαρόδως, καὶ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, μετριώτατα· διὰ τᾶτο καὶ ἐδ' ὀνομάζομεν τὲς πλείσες ἐξ αὐτῶν· ὠμὸν ἔργον εἶναι βέβαια τὸ μασίζειν τάφες ψυχρὲς καὶ κωφὲς,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἰς πολλὰ τῆς Ἀσίας μέρη, ὅπερ πρότερον δὲν ὑπῆρχε. Τῶν Ἀθηνῶν τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν σοφίαν παραλαβοῦσα ἡ Ἀντιόχεια καὶ ἡ Πέργαμος καὶ ἡ Ταρσὸς καὶ ἡ Βηρυτὸς ἠμιλλῶντο πολλοὺς χρόνους πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς αὐτὴν τῶν λόγων τὴν Μητρόπολιν, τὰς χρυσᾶς Ἀθήνας, ἀγωνιζόμεναι προθύμως πρὸς φωτισμὸν τῶν ἐθνῶν. Ταύτης δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐφεξῆς ἐπεκταθείσης Ἑλληνικῆς παιδείας καθέδρα περικλεὴς ἀπέβη μάλις ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων ἡ Ἀλεξάνδρεια· ἀλλ' ὅμως αὐτοῦ κατ' ἐξοχὴν, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας τὰς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Μακεδονικὰς βασιλείας, ἐπροχώρησε κυρίως ἡ παραχμὴ τῆς ἀττικῆς γλώσσης· διότι πάμπολλοι καὶ Ἀσιανοὶ καὶ Ἕλληνες ἐλάλουν καὶ ἔγραφον τὴν ἀττικὴν καὶ Κοινὴν μεμιγμένην ὄχι μόνον μὲ Μακεδονισμοὺς, ἀλλὰ καὶ μὲ Ἑβραϊσμοὺς, Συρισμοὺς, Αἰγυπτιασμοὺς, κτλ. ὅθεν ἐγεννήθη ἡ τῶν Συροελλήνων, ἢ Συρομακεδόνων, καὶ κυριώτερον Ἀλεξανδρινὴ λεγομένη διάλεκτος, ἀπὸ δὲ τινας τῶν νεωτέρων καθολικώτερον, γλῶσσα τῶν Ἑλληνιστῶν, τῆς ὁποίας ὅμως ἐπικρατέστερος χαρακτὴρ ἔμεινε πάλιν ὁ ἀττικός. Εἰς ταύτην μετεφράσθη μὲν ὑπὸ τῶν Ο ἡ Παλαιὰ, συνεγράφη δὲ ὕστερον καὶ ἡ Νέα Διαθήκη· ἂν καὶ ταύτης ἡ φράσις εἶναι μᾶλλον ἑλληνίζουσα παρὰ τὴν τῆς Παλαιᾶς, καὶ καθαρωτέρα πολλῶν Ἀσιανισμῶν· ἀλλ' ἔχει μεμιγμένα καὶ λατινικά τινα ὀνόματα ἐκ τῶν ἐπικρατησάντων τότε μετὰ τὴν καθαίρεσιν τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας Ῥωμαίων (ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Παῦλος ἔλεγεν ἑαυτὸν ἰδιώτην τῷ λόγῳ, ὡς ἀκόμψως καὶ κοινότερον ἑλληνίζων πρὸς τοὺς εὐγλώττους Κορινθίους. Β, Κορινθ. ια, 6). Ἀλλ' ὅπως ἂν ἐλάλουν καὶ συνέγραφον οἱ ξένοι Ἑλληνισταί,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τοῦτο διὰ τί; διὰ τὴν κακόηχον τῶν φθόγγων ἀντιτυπίαν, ἐπειδὴ τὸ ν πρὸ τῶν χειλοφθόγγων συμφώνων ἐξακεόμενον νύζει ἀηδῶς, καὶ ἐνοχλεῖ τὴν ἀκοὴν, ὅθεν μεταβάλλεται εἰς τὸ συγγενὲς μ. Καὶ τῦτο δὲ μετὰ μὲν τῦ σεσέως φ, καὶ τῦ μέσου β, ἑταιρειάζει ὁμαλῶς, συνάπτον τὸν φυσικὸν αὐτῦ φθόγγον μὲ τὴν τῶν δύω τούτων γραμμάτων δασύτητα ἀμετάβλητον. Ἀλλ' ὅταν μέλλῃ νὰ συμπλεχθῇ πρὸς τὸ ψιλὸν π, ἐμπίπτει μετὰ σφοδροῦ τοῦ πνεύματος, καὶ ὁ ἐκ τῆς τύτων συμπλοκῆς ἀπηχῶν ἀντίκτυπος φθόγγος ἀποβαίνει λαμπρὸς καὶ μέγας καὶ τυμπανώδης, ὡς ὁ τοῦ mb. ἄλλως δὲ ὁ τοῦ μ μυγμὸς κατασιγάζεται καὶ καταπίπτει πρὸς τὴν ἀντερείδυσαν ψιλότητα τοῦ π, καὶ ὁ ἦχος ἐξακούεται ἀβληχρὸς καὶ συγκεχλασμένος, ὡς ψόφος παφλάσματος κωφοῦ, ἢ σκεύυς σαθροῦ καὶ χορδῆς χαλαρᾶς καὶ διεσχισμένης κακοφωνότατος θρυλλιγμός. ὅθεν τὰ μὲν, τὸν πρῶτον, καὶ τὸν πόλον, καὶ τὸν πόνον προφέρομεν Ἑλληνικῶς τὸμ bρῶτον, καὶ τὸμ bόλον, ὡς καὶ τὸ ἄμbρον (ἄμπρον), καὶ τὸ τύμbανον καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ τὸν βρότον καὶ τὸν φόνον, τὸμ νρότον καὶ τὸμ fόνον καὶ τὰ ὅμοια, φυλάττοντες ἐν τούτοις μὲν τὴν προσήκουσαν τοῦ πνεύματος δασύτητα, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις τὸν ἐκ τοῦ ψιλοῦ γράμματος ἀντιβομβοῦντα πά-

---

τοιῦτο εἶναι καὶ τὸ ληκτικὸν μ τῶν δοτικῶν καὶ ποιητικῶν ἢ προθετικῶν πτώσεων τῆς Σλαβονικῆς καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς, ὡς домомъ, δόμων (δόμοιν), имъ, οἶν, κτλ. (βλ. περὶ συγγεν· τῆς Σλαβον. πρὸς τὴν Ἑλλην.)· Ἡ δὲ Γερμανικὴ σέργει μᾶλλον τὸ ν καὶ εἰς ἄλλα (οἷον Boden, Faden, ἀντὶ Fadem, ὡς Athem, Odem, κτλ.), καὶ εἰς τὰς τῶν ἐπιθέτ. δοτικὰς, ὡς, mit leeren Magen, ἀντὶ leerem, βλ. Ῥείμ. σοιχ Μ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ γ. Ἀλλ' ὅμως οἱ Αἰολεῖς πάλιν κατὰ τόπους ἐπρόφερον καὶ ἔγραφον ι ἀντὶ υ, οἷον ἴπαρ, ἴψος, ἰψηλὸς (ὕπαρ, ὕψος), κτλ. διὰ τῦτο πολλαὶ λέξεις ἀρχαῖαι γράφονται ἐπίσης ὀρθᾶς διὰ τῦ υ καὶ ι, ὡς, Φρύγες καὶ Βρίγες· δρίον, καὶ δρύον (δρῦς)· φύω, φίω, λτ. fio, φίτυ, φίτρον, φυτόν (α)· πῖαρ καὶ πύαρ, πύος, pus· μόλυβδος, καὶ-λιβδος· μισίλλω, μισύλη, μίτυλος, καὶ μυσίλλω, μύτιλος, λτ. mutilus· ἰλύσσω (εἰλίσσω), τυλίσσω· σκίναξ, σκίνω (κινῶ) συνήθ. τσινᾶ, καὶ σκύνω (σκυνίζω, σκυνθιζω, σκυδίζω), συνήθ. τσυνῶ· ὕλις, καὶ ἰλὺς· κύβη, καὶ κίβη, ὅθεν κιβωτὸς· κύτος, κύθος καὶ κιθὼν (χιτὼν), καὶ (θ=φ), κύφος, σκύφος, Γερμ. Schiff· ὕδωρ, (ὕδορ, sudor) = ὕδος καὶ ἴδος, ὅθεν ἰδίω, ἰδρὼς· λιγνὺς (ὅθεν τὸ λτ. ignis, Σλαβ. ogнь, o = i, ὡς, θρόδαξ, θρίδαξ), καὶ λύχνος (λύκη, λὺξ, λατιν. lux), Γερμ. Licht, Lohe· ξύω, καὶ (ξίω), ξίφος· βύβλος, καὶ βίβλος· βυθὸς (πυθὸς, πύθος) = πίθος, κτλ. καὶ τὰ εἰς υς ἔχουσι τὰ παραθετικὰ εἰς ιων, ιος, ἡδὺς, ἡδίων, ἥδιστος, πρέσβυς,-σβιστος, κτλ. Οὕτω καὶ ἡ συνήθεια προφέρει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον, τὸ υ ὡς ι, οἷον τὰ, ξύλον, φύλλον, ψύχος, πῦρ, προφέρομεν ὡς ξίλον, φίλλον, ψίχος, πῖρ, κτλ. ὅθεν καὶ τὴν διαιρουμένην αυ (αϋ) ἐκφέρομεν αϊ, οἷον ἄϋλος, ἀϋτὴ (ἄϊλος, ἀϊτὴ). βλ. περὶ τῆς αυ.

§ δ. Ἀλλὰ καὶ ἡ αἰολίζουσα λατινικὴ μεταφράζει τὸ υ διὰ τῦ ι, ὡς, φρύγω, frigo· συφὸς (σοφὸς), sibus, persibus· ὕβος, ὑββὸς gibbus· ἴννος, ginnus· κῦλον, cilium (ὡς καὶ

(α) Ὅθεν καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐσημείωσεν ὡς παρηχήσεις τὰ Ὁμηρικὰ ἐκεῖνα, Φυλέα φίλον· καὶ, ὠδίνων ὀδύνησι, κτλ.

παρ᾽ ἄλλοις, μπεχαρί) τὸν κοινότερον καπνοδόχον, καὶ ἄλλας ὁμοίας ξενοφωνίας· ἀλλ᾽ οἱ αὐτοὶ σῶσαι καὶ τὸ ἔκυρὰ (πενθερὰ τῆς νύμφης), πρὸς διάκρισιν τῦ συνηθεσάτυ πενθερὰ (ἡ τῦ γαμβροῦ), διακρίνσι δὲ ὀνομάζοντες καὶ τὸν παράνυμφον, ἀπὸ τὸν δεξάμενον (τυτέσι τὸ ἀνάδοχον), τὰ ὁποῖα πολλαχῦ συγχύζει ἡ συνήθεια, Νενὸν (νόννον), καὶ Σύντεκνον ὀνομάζσα καὶ τὸν Ἀνάδοχον καὶ τὸν Παράνυμφον [ἡ δὲ σύγχυσις προῆλθε, διότι πολλαχῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπεκράτησεν ἔκπαλαι συνήθεια νὰ γίνηται παράνυμφος τοῦ γαμβροῦ ὁ τότυ γενόμενος ἀνάδοχος ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος, ἢ ἄλλος τις ἐκείνυ συγγενής. Καὶ εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ὁ παράνυμφος ὠνομάζετο καὶ Σύντεκνος ςεφάνων, πρὸς διασολὴν τοῦ κυρίως, Σύντεκνος, ὁ ἀνάδοχος, τυτέσι σὺν τοῖς γονεῦσι τεκνῶν τὸ τέκνον, ὡς πατὴρ κατὰ πνεῦμα· κατὰ τὸ Σύντεκνος ἐπλάσθη καὶ τὸ compater (Γαλλ. comper, καὶ commere, οἷον συμπατὴρ, καὶ συμμήτηρ), ὅθεν πάλιν τὸ κοινῶς κυμπάρος,-ρα, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ συγχύζεται, ὡς τὸ νυνὸς (καὶ ἐπὶ τῦ βαπτίσματος καὶ ἐπὶ τῦ ςεφανώματος)· λέγεται δὲ καὶ ἐκ τῦ ἀναδόχυ ἢ τοῦ παρανύμφυ πρὸς τὸν ἀναδεξιμαίυς καὶ τοὺς νυμφίυς, καὶ πάλιν κατὰ τόπυς καὶ ἐκ τῶν ὑςέρων πρὸς τοὺς πρώτυς (α)]. Καὶ εἰς τὴν

(α) Παράνυμφον, ἢ ὀρθότερον, παρανύμφιον ὠνόμαζον καὶ οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες τὸν καὶ ἄλλως πάροχον (παρὰ, ὄχος) καὶ νυμφευτὴν (φίλον συνοδεύοντα τὸν νυμφίον εἰς τὴν ἅμαξαν, καὶ φέροντα μετ᾽ αὐτῦ τὴν νύμφην εἰς τὸν οἶκόν τυ). Παρανύμφυς λέγυσι τινὲς καταχρησικώτερον τὰς καὶ ἄλλως λεγομένας ἰδιαίτερον ἐπὶ τῦ γάμυ ἀδελφοποιητὰς, καὶ Σλαβονικώτερον βρατίμυς (βράτιμος, братъ, братъ мой = φράτωρ μυ, frater, ἀδελφὸς). εἶναι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀνθρώπων ποικιλόσομος ἐκκλησία, ἄλλων ἄλλας λαλούντων φωνὰς, δεῖγμα προφανέσατον τῆς αὐτῶν ἀποπλανήσεως ἀπὸ τὴν ἁπλῆν καὶ μονοειδῆ καὶ γνησίαν τῆς γλώσσης ἀπαγγελίαν.

„Ἐσθλὸν μὲν γὰρ ἁπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακόν"!

Καὶ τὰ μὲν τῶν Ἐρασμιτῶν καθόλε τοιαῦτα.

§ γ. Τῆς δὲ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς προφορᾶς τὴν γνησιότητ' ἀποδεικνύσι τὰ ἑφεξῆς.

Α) Αὐτὴ τῆς γλώσσης ἡ φύσις καὶ ἡ τῶν λέξεων καὶ τοῦ λόγε κατασκευή. Ἡ κρᾶσις καὶ συζολὺ καὶ θλῖψις καὶ συναίρεσις καὶ συνίζησις βεβαιόνεσι τῶν διφθόγγων τὸ μονοσύλλαβον καὶ ἀδιαίρετον. Ἡ κανονικὴ τῶν ὁμοπαθούντων συμφώνων συμπλοκὴ εἰς σύνθεσιν τῶν συλλαβῶν κηρύττει τὴν μαλακωτέραν τοῦ β καὶ γ καὶ δ προφοράν. Καὶ τὸ δίγαμμα ἰδίως μαρτυρεῖ τὸν καθ' ἡμᾶς φθόγγον τε βῆτα καὶ τῶν διφθόγγων αυ καὶ ευ. Εἴπομεν περὶ τέτων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὰ δέοντα· ἤδη δὲ δὲν κρίνομεν περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα κατ' ἐπιτομὴν καὶ τὰς περὶ τοῦ διγάμματος δόξας τῶν προμνημονευθέντων επισημοτέρων φιλολόγων (ἂν καὶ τῇ τάξει πρωθυσέρας), ἐκθέτοντες αὐτὰς ἀθρόας ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστε, διὰ νὰ ἐκλέξῃ τὰ πιθανώτερα. Ὁ μὲν λοιπὸν Ἑῦνιος (Heyne) ὀνομάζει τὸ F ὄχι Αἰολικὸν, ἀλλὰ μᾶλλον Ὁμηρικὸν, ἢ Πελασγικὸν, ἢ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κοινόν· διότι (λέγει) τὸ μετεχειρίζοντο καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἴωνες, ὄχι μόνον Αἰολεῖς· ὠνόμασαν δ' ἀκυρώτερον τὸ ϛοιχεῖον Αἰολικὸν οἱ Ἀλεξανδρινοὶ Γραμματικοὶ, διότι τὸ παρετήρησαν εἰς τὰ Αἰολικὰ ποιήματα, οἷον τὰ τῆς Σαπφῦς καὶ τῦ Ἀλκαίε· παρέμεινε δὲ τὸ F παρὰ τοῖς Αἰολεῦσιν ἐπὶ πλέον τῶν ἄλλων· ἀπὸ δὲ τοὺς Ἴωνας καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διεφθαρμένην καὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων προφορὰν, τοῦ β καὶ η καὶ υ, προφέροντες καὶ αὐτοὶ τὸ βῆτα, φῆτα (fita), ὡς οἱ Ἑβραῖοι τὸ ἄσιχτον τῆς γλώσσης αὐτῶν βέθ!" (ἀκούεις, ἀναγνῶστα, πόσον καλῶς ἐγνώριζεν ὁ Ἐννίνιος, καὶ ἄλλοι τότε ὅμοιοι σοφοὶ, τὴν ὁποίαν κατεδίκασαν τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων προφοράν; ὑπόμεινε, παρακαλῶ, νὰ ἀκούσῃς καὶ τὰ ἐφεξῆς). „ὁμοίως (λέγει) καὶ τὸ υ ἔμαθον οἱ Ἕλληνες νὰ τὸ προφέρωσι κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν vav, οἷον ἐν τοῖς Λευΐ = Levi, κτλ. καὶ τὸ η, τέλος, κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν μακρὸν chirek! Τούτων ὅλων ἔχεις τὰς ἀποδείξεις εἰς τὴν τῶν Ἑβδομήκοντα λεγομένην μετάφρασιν τῆς παλαιᾶς Γραφῆς. Β) Διέφθειρον τὴν προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας καὶ γλώσσης οἱ Νομικοὶ Ἕλληνες, συναναφύροντες μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πολλοὺς Λατινισμούς, ὡς φαίνεται εἰς τὰ Βασιλικὰ καὶ τὰς Νεαρὰς καὶ τ' ἄλλα νομικὰ συντάγματα. Γ) Οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διεσπαρμένοι πολυάριθμοι Ἄραβες· ἀπὸ τούτους ἔμαθον οἱ Γραικύλοι νὰ προφέρωσι τὸ δι ὡς τὸ Ἀραβικὸν dsal, λέγοντες ζάβολος τὸ διάβολος, καὶ νὰ τρέπωσι τὸ γ εἰς ζ, προφέροντες ἀζαμὶ τὸ ἀγιαμί, κτλ. εἰς τούτους χρεωστοῦσι καὶ τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἄγνωστον φωνὴν τοῦ τζ, ἢ τσ (ce)! Δ) Ἡ Αὐτοκρατορικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐλή· ἐκεῖ ἐχαλκεύοντο καθ' ἡμέραν τοσαῦτα τερατώδη ὀνόματα, τὰ ὁποῖα μάλιστα κατεσπάραξαν τὸν Ἑλληνισμόν, οἷον οἱ Πρωτονοτάριοι καὶ Πριμικήριοι καὶ Πρωτοβεστιάριοι, καὶ ἄλλα, δὲν ἐξεύρω πόσα, βαρβαροφωνίας τρίβολα! Ε) Οἱ κατὰ τοὺς ὑστέρους αἰῶνας τῆς Γραικικῆς Ἐκκλησίας Κληρικοὶ, οἵτινες

Ἐσαμίται, ὅτι αἱ αι καὶ αυ καὶ οι, τυτέσιν ὅλαι γενικῶς αἱ δίφθογγοι (διότι καὶ ἡ ευ ἀκολυθεῖ τὴν αυ, τὴν δὲ υ καὶ αὐτοὶ ὁμολογῦσιν ἀδιαίρετον), ἐπροφέροντο καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἀπὸ ἡμᾶς, ὡς ἁπλαῖ δηλονότι καὶ μονοειδεῖς συλλαβαί; Θ) Ὁ Στράβων (1, μ. Χ.) γράφει (καθὼς γράφυσι καὶ Εὐριπίδης καὶ Ξενοφῶν καὶ ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι), Ναύπλιον, (παρὰ τὸ ναυσὶ πλεῖσθαι), καὶ Ναυπλία (γῆ), ὡς καὶ Ναύπλιος ἥρως, κτλ. πλίον δὶ ἤ πλεῖον δὲν γράφεται ὐδέποτε, ἀλλὰ πάντοτε πλοῖον, πλοία (εὔπλοια, κτλ.), ἄρα καὶ τὸ Ναυπλία ἐπροφέρετο ὁμοιοφώνως μὲ τὸ εὐπλοίη, εὔπλοια (ὡς τὸ λιμὸς μὲ τὸ λοιμός). Ι) Εἴπομεν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. ϑ), ὅτι ὁ Νέρων (60 μ. Χ.) ἐξελάμβανε τὸ πυθικὸς ὁμόφωνον τῦ ποιητικός· (κατὰ τὴν χυδαίαν τῶν Ῥωμαίων προφορὰν τὸ ϑ δὲν διεκρίνετο ἀπὸ τὸ τ, καὶ τὸ ποιητικὸς συνεκόπτετο εἰς τὸ ποιτικὸς, καθὼς καὶ ὕσερον τὸ ἐποίησα εἰς τὸ ἐποῖσα, προφερόμενον ἐπῖσα· οι=η=ι)· ΙΑ) Καὶ ὁ Ἀπολλώνιος (130 μ. Χ.), εἶπε τὴν ἐμεῖο γενικὴν τῦ πρώτυ προσώπυ (ἐγὼ, ἐμῦ, ἐμέο), ὁμόφωνον τῆς κτητικῆς ἐμοῖο (ἐμὸς, ἐμῦ). συμπίπτει δὲ καὶ ταὐτίζεται τὸ ἐμοῖο πρὸς τὸ ἐμεῖο πολλάκις, καθὼς καὶ τὸ (ἑὸς) ἑοῖο, οἷο, μὲ τὸ ἑεῖο, εἷο (ὅς, ἕ), καὶ τὰ τεοῖο καὶ σοῖο (γενικαὶ τῆς κτητικῆς τεὸς, σὸς) μὲ τὸ τεοῖο (γενικῆς τῆς πρωτοτύπυ τὺ=σὺ) καὶ σεῖο (=σέο, σοῦ, σύ). Ὁ Σέξτος (190, μ. Χ.), ὀνομάζων τὴν αι καὶ ου ϛοιχεῖα, ἐπιφέρει „Καὶ πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐϛὶ φύσεως,“ τυτέσιν ὅλαι αἱ δίφθογγοι, ὡς ὁμοφυεῖς καὶ ὁμόφυλοι τῆς αι καὶ υ, εἶναι καὶ αὐταὶ ϛοιχεῖα μονοειδῆ τὸν φθόγγον ἔχοντα, ἄρα καὶ ἡ οι.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γ) Καὶ αὐτὴ ἡ ποιητικὴ προσῳδία βεβαιόνει τὸν ςαθερὸν τῶν λέξεων τονισμόν. Ἐπειδὴ, πολλαὶ βραχεῖαι συλλαβαὶ ἐκτείνονται καὶ εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ εἰς τὴν θέσιν μάλισα, διὰ τῆς βοηθείας τῆ τόνε, ὅςις ὁπωσῦν μηκύνει τὸν χρόνον τῆς προφορᾶς· οἷον τὰ Ὁμηρικὰ ἐκεῖνα, ὑποδεξίη (ἰλ. ι), ἀκομιςίη (Ὀδ. φ), κακοεργίη (Ὀδ. χ), ἀεργίη (Ὀδ. ω), ἱςίη (Ὀδ. ξ), ἰλίε (ἰλ. ο), ἀγρίε (ἰλ. χ), ὁμοιΐε (ἰλ. ε), ὑπεροπλίηοι (ἰλ. α), μηκύνεσι διὰ τῆ τόνε τὸ ι, τὸ καθ' ἑαυτὸ εἰς ταύτας τὰς λέξεις βραχύ· ὡσαύτως καὶ τὸ ο καὶ ε μηκύνεται εἰς τὰ, Αἰόλου (Ὀδ. κ), ἀπὸ ἔθεν (ἰλ. ζ), ἱππότην (ἐπιγράμμ. Παυσαν. ϑ, ιο), Θεαγένην (αὐτ. ς, 11, 2), κτλ. Καὶ τὰ, ἀγυιὰ καὶ ὀργυιὰ (Ἡρόδ. καὶ Ξενοφ.) διὰ μόνης τῆς εἰς τὴν προπαραλήγεσαν μεταθέσεως τῆ τόνε ἐβράχυναν τὸ ληκτικὸν α, ὡς ἄγυιαν (ἰλ. υ, 254), ὄργυι' ὑπὲρ (Ὀδ. ι, 328)· διὰ τῆτο καὶ τὰ αἰολικώτερα, ἦμιν, ὕμιν, (ἀντὶ ἡμῖν, ὑμῖν) μετεχειρίζοντο καὶ οἱ Ἀττικοὶ Δραματοποιοὶ συγέλλοντες τὴν λήγεσαν (Σοφοκλ. Ἠλέκτρ.). Ἀλλ' ἐὰν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐτονίζοντο κατὰ τὲς νέες κανονοθέτας, οἷον, τὰ ὑποδεξίη, καὶ κακοεργίη εἰς τὴν προπαραλήγεσαν (βλ. Κανόν. δ), καὶ τὰ ἀγυιὰ καὶ ὑπεροπλίηοι εἰς τὴν παραλήγεσαν (Κανόν. γ), καὶ τ' ἄλλα ὡσαύτως· τότε βέβαια οἱ ποιηταί μας, καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Ὅμηρος, ἤθελον ἐξε-

---

εἴασεν ἐφ' ᾗς εἶχον συνηθείας· — Ἔοικε γὰρ, δόγμα ὂν καὶ αὕτη ἀνθρώπινον, φθορᾷ ὑποκεῖσθαι, καὶ μεταβολῇ, καὶ τροπῇ, κτλ. (Γεωργ. Χοιροβοσκὸς πρὸς τὲς ἐν τοῖς ῥήμασι κανόνας, κτλ. παράβαλ. καὶ Reizij de prosodia Græc. accent. inclinat. ἐκδόσει Βολμίε, Λειψ. 1791, καὶ Fischer εἰς Weller, spec. I).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ, καλὴ χρονία, ἤ, εἰς χρόνους πολλοὺς, καὶ τῷ χρόνῳ (ὡς, καὶ εἰς ἔτος ἄλλο, εἰς νέωτα, ὡραίσιν ἴκοιο), καλοχρονίζω (καὶ τὰ ἐναντία, κακοχρονίζω, κτλ.]. Καὶ ἐκ τῆ εὐκαιρία, ἢ εὐωρία (εὐδία) εἴπομεν τὸ θέρος καλοκαίριον, καὶ καλοκαιρίζει (ἐπὶ εὐδίας), καὶ πάλιν, ξεκαλοκαιριάζω (παραθερίζω), καὶ καλωσκαιρίζω (ἐγκαίρως γεύομαι πρωτοφανήσιμον καρπόν)· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ δύσγηρως, εὔγηρως, λέγομεν κακόγηρος, κακογηρασμένος, κακογηράζειν, καλογηράζειν, καλογηρασμένος (τὸ δὲ καλόγηρος ἰδίως ἐπὶ Μοναχῶν=καλὸς γέρων, γέροντας, ἐπὶ τιμῆς· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 303. Ἡ δὲ λέξις ἔλαβε ταύτην τὴν σημασίαν ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἀκόμη αἰῶνος, καὶ ἴσως πολὺ πρότερον· βλ. Μόσχε Λειμωνάρ. τῷ 600, μ. Χ. καὶ Ἡρωδιαν. ἐπιμερισ. λέξ. Ναζωραῖος), καὶ ἄλλα μυρία· μετὰ τῶν ὁποίων ἂς ἀριθμηθμῶσι καὶ αἱ συνήθεις ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων παρωνομασίαι· οἷον, Καλοϊωάννης (καὶ Ἄννα Κομν. βιβ. δ), Καλοκυρίτσης (Καλοκύριος, καλὸς κύριος, Κύρος)· καὶ,

---

τὰς Ἕλληνας κοινῶς τὸ χαιρετῶ καὶ χαιρετήματα, καὶ (χαιρετίζω) χαιρετισμός· τὸ δὲ ὑγίαινε λέγομεν συνήθως πρὸς τὸν πταρνύμενον, καὶ ἄλλως, ὑγεία σε· παρὰ δέ τισι τῶν νησιωτῶν καὶ, σωθῇς (σωθείης), καὶ, σωτηρία! ἐκ τῆ ἀρχαίε „Ζεῦ σῶσον! (ὡς ἔλεγεν ὁ πταρνύμενος). Καὶ οἱ παλαιοὶ Σλάβονες, ἰδίως δὲ τώρα οἱ Ῥῶσσοι, προσαγορεύοντες λέγσι здравствуй (ὑγίαινε, ὡς τὸ „οὖλέ τε καὶ χαῖρε“, ἐκ τῆ здравіе, ὑγεία· καὶ, на здоровье εἰς ὑγείαν, ὡς καὶ συνήθως ἐπὶ πταρμῆ, καὶ προπόσεως, à votre santé), ἀναχωρῆντες δὲ λέγσι прощай, проспи (ἄφες, συγχώρησον, ἀπόλυσον). Εἰς τὴν Ἑλλάδα λέγομεν καὶ, εὐλόγησον, πρὸς τὰς ἱερωμένας· πρὸς δὲ τὰς μοναχὰς ἰδιαίτερα, Μετάνοιαν (βλ. καὶ Ἰωσήφ Βρυεν. τόμ. β, Διάλεξ.)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νηέντων (ὡς Ἀτρέϊ, ἀγγέϊον), τότε μεταβαίνει μὲν εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἐξ αὐτῶν συναιρεθμένης διφθόγγθ, μεταβάλλεται δὲ καὶ εἰς περισπωμένην ἢ ἐπὶ τῆς παραληγόσης, ἐὰν ἡ λήγθσα ᾖται βραχεῖα (ὡς, ἀγγεῖον, κτλ.), ἢ καὶ ἐπὶ τῆς ληγόσης, ἐὰν τύχῃ εἰς αὐτὴν ἡ συναιρεθμένη δίφθογγος, ὡς, ἠχοῖ, Ἀτρεῖ (τὸ ὁποῖον κηρύττει καὶ ὁ Κυϊντιλιανὸς. Α. 5). ἀλλὰ καὶ ὅπθ δὲν χωρεῖ διαίρεσις, πάλιν ὁ τόνος τίθεται εἰς τὸ δεύτερον τῆς διφθόγγθ φωνῆεν, οἷον, αἶα, ποία, ῥεῖω, λούω, ναύω, νεύω (α). Ὥςε πᾶσα δίφθογγος, κἂν ἐκ διαιρέσεως συναιρῆται, κἂν δὲν ἐπιδέχηται διαίρεσιν, κἂν ὀξύνηται, κἂν περισπᾶται, πάντοτε λαμβάνει τὸν τόνον ἐπὶ τῦ δευτέρθ φωνήεντος, ὡς γόμφωμα συνδετικὸν, ἢ γραπτὸν σημεῖον τῦ ἀγράφθ πνεύματος τῆς προφορᾶς, τοῦ συνάπτοντος ἀμφότερα τὰ φωνήεντα εἰς μίαν μονοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον συλλαβήν. Πάλιν εἰς ὑδεμίαν λέξιν Ἑλληνικὴν

(α) Αἱ αυ καὶ ευ δίφθογγοι κυρίως ὖσαι αF καὶ εF, ἤτοι τὸ φωνῆεν μετὰ πνεύματος, ἔπρεπεν ὀρθῶς νὰ λαμβάνωσι τὸν τύνον εἰς αὐτὸ τὸ φωνῆεν (ὡς, ἄυως, ῥέυω), καθὼς τονίζονται καὶ ὅταν τὸ ὑψιλογραφθμενον πνεῦμα γράφηται διὰ συμφώνου (οἷον ἄβως, ῥέβω, ῥέβω, ῥέμβω)· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ αυ καὶ ευ γίνονται καὶ ἐκ συναιρέσεως, ὡς, Θεῦς, λεῦς (=Θεὸς, λεὸς, Αἰολ. ο=υ), καὶ κατὰ διαλέκτθς ἀνταλλάσσονται καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν θ, ὡς, αὖς=ὗς, πέδαυρος, πέδευρος (=μέτθρος=μετέωρος), ἡ δὲ θ καὶ αὐτὴ γινεται καὶ ἐκ συναιρέσεως (ὡς, νόος νοῦς), διὰ τῦτο καὶ εἰς τὰς αυ καὶ ευ καὶ ου ἐπεκράτησεν ὁ γενικὸς κανὼν νὰ τίθηται ὁ τόνος ἐπὶ τῦ δευτέρθ φωνήεντος πρὸς δεῖξιν τῆς καὶ τέτων ἀδιαιρέτθ μονοσυλλαβίας. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τὰ πνεύματα, ἡ δασεῖα καὶ ψιλὴ, τίθενται ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος, οἷον, αἱρῶ, αὐλὴ, εὐθὺς, εἰκὼν, οἶκος, οἶος, υἱός, οὗας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Διογείτων (α), κτλ. Εἰς τὴν πλησίον τῆς παρὰ τὸν Βόλγαν Τσαριτσάνης πρό τινων ἐνιαυτῶν εὑρεθεῖσαν ἐπὶ σήλης παλαιὰν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν (εἶναι δὲ ψήφισμα ἡ ἐπιγραφὴ), γράφεται: πολείταν, ἀξείτης, φιλότειμον, φιλοτειμησάμενον, ἀντὶ πολίτην, ἀξίτης, φιλότιμον, κτλ. (β). Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἐπιγραφὴν (τὸ περὶ Πρωτογένους ψήφισμα), καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς εὑρεθείσας εἰς τῆς παλαιᾶς Ὀλβίας τὰ ἐρείπια (παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὑπάνιδος, τὰ νῦν Βάγυ, ποταμοῦ (γ)) γράφεται

(α) Βλ. Μελετία Γεωγραφ. τόμ. β, σελ. 334—49, ἐκδόσ. Α. Γαζῆ. Ἡ διὰ τοῦ ι τῶν γειτων γραφὴ εἶναι ἀσυνήθισος. κἂν ὑποτεθῇ τοῦ γλύπτου σφάλμα, δὲν μαρτυρεῖ πάλιν ὀλιγώτερον τὴν ἰωτακίζουσαν τῆς ει προφοράν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔγραφεν ὁ γλύπτης ι ἀντὶ ει.

(β) Ἐξέδωκε ταύτην τὴν ἀξιόλογον ἐπιγραφὴν, εὐφυῶς τὰς ἐλλείψεις πολλῶν λέξεων ὑπὸ χρόνου διεφθαρμένων ἀναπληρώσας, ὁ σοφὸς φιλολόγος Γραῖφος, Graef (ἐν Πετρουπόλει, 1829). Ἡ χρονολογία της μένει ἀδιόριστος ἀκόμη· φαίνεται ὅμως βέβαιον, ὅτι εἶναι γραμμένη πρὸ τῆς σωτηρίου ἐποχῆς. Ἀνεπίλυτον μένει καὶ τὸ ζήτημα: πῶς εὑρέθη παρὰ τὸν Βόλγαν μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ταταρικοῦ ταλατίου καὶ ρωτοπέδου (χρυσοῦ Ὁρδίου), ψήφισμα Ἑλληνικόν; ἐνομίσθη μεταφερμένον· ἀλλὰ τὸ μάρμαρον ἐξετασθὲν (ὡς λέγουσιν), εὑρέθη λευκόλιθος, ἢ ἀλάβαστρος, τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ τὸ ὄχι μακρὰν ἀπέχον ὄρος Βογδά. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ψηφίσματος λείπει· φαίνονται δὲ μόνα τὰ γράμματα ΙΑΝ ΠΟΤΙ, τὰ ὁποῖα ὁ σοφὸς ἐκδότης ἀνεπλήρωσε, ἐψήφισαν Ποτιδαιάται, δικαίως καὶ αὐτὸς ἀμφιβάλλων περὶ τῆς τολὰ ὀλίγον πιθανῆς θεραπείας ταύτης.

(γ) Ὁ Βοῦγος, Ρωσσισὶ Бугъ, φαίνεται συγγενὴς τοῦ Βύκη (λίμνη Ταυρικῆς), οἷον Βοῦκος (ε=υ)· τὴν δ' Ὀλβίαν κακῶς τινες ἐσύγχυσαν μὲ τὴν Τουρκισὶ Οὐζοῦ, ἥτις εἶναι τῶν παλαιῶν ἡ Ἀξιάκη (ὡς καὶ ποταμὸς Ἀξιακός)· ἐκ τοῦ Ἀξιάκη ἢ Ἀξιακὸς μετεπλάσθη τὸ Ρωσσικὸν τῆς Οὐζοῦς ὄνομα Очаковъ, Ὀτσιάκοβ

θύγατερ Ἑλλὰς, ἡ τεταπεινωμένη καὶ παρὰ πάντων ἐγκαταλελειμένη· ἐξεγείρου θύγατερ, ὅλη κεκαπληγωμένη ἀπὸ μάχαιραν δίστομον καὶ σκληρὰν, ἥτις ἐμέθυεν ὠμῶς ἐκ τοῦ αἵματός σου καὶ εὐωχεῖτο ἀκόρεσος εἰς τὰς σάρκας σου! ἐξεγείρου, λάτρις μου πιστὴ καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην σου δυσυχίαν, ἁγιασήριον τῶ ὀνόματός μου ἱ ψηλὸν καὶ εἰς τὴν πτῶσίν σου, φύλαξ τῆς τῶν μυσηρίων μου παρακαταθήκης ζῶσα καὶ ἀνύστακτε καὶ κατ' αὐτὰς τὰς θανατηρὰς ἀγωνίας σου καὶ βασάνους· ἀνάστα· ἀπόρριψον ἀπὸ τῶ τραχήλου σου τὸν χλοιὸν τῆς αἰχμαλωσίας· ἐκτίναξον τὸν χῶν τῆς ἀτιμίας σου· ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου καὶ τὴν δόξαν σου. Ἰδὲ οἱ υἱοί σου, οἱ τεθλιμμένοι καὶ πτωχοὶ καὶ ὁμοίως μὲ χόρτον ἡμίξηρον ἀσθενεῖς, τούτους ἐνισχύω νὰ γίνωσι ῥύσεις σου καὶ σωτῆρες." Εἶπε, καὶ πάραυτα ἠσθάνθητε, φίλοι ὁμογενεῖς μου, τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς ἐνεργῶν εἰς ὅλην τὴν ὕπαρξίν σας· οἱ πρώην, ὡς νεκροὶ καὶ νεκρῶν ὀσέα ξηρὰ, παραῤῥιπτόμενοι καὶ καταπατούμενοι, ἀνέστητε εἰς τὰς πόδας σας ἰσχυροί· μετεβάλετε τὰς ἁλύσους σας εἰς ὅπλα, καὶ τὸν τόπον τῆς καταδίκης σας εἰς παγήγυριν θριάμβων. Ἐννέα ὅλους μεγάλους ἐνιαυτοὺς ἠγωνίσθητε ἐναντίον εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ Ἅδου καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἐννέα ὅλους ἐνιαυτοὺς διήλθετε νύκτας ἀΰπνους καὶ ἡμέρας αἱματηρὰς, συμπλεκόμενοι, εἷς πρὸς χιλίους, καὶ δύω πρὸς μυριάδας. Ἐννέα ὅλους ἐνιαυτοὺς ἀντεπαλαίσατε πρὸς μυρίας ἀνάγκας καὶ ἀπορίας σωματικὰς, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ψυχικὰ πάθη σας (τὰ ὁποῖα πολλάκις, ἀπὸ τὰς ποικίλας τοῦ σκληροῦ πολέμου ταραττόμενα συμφορὰς, κάμνουσι καὶ αὐτῶν τῶν εὐδαιμόνων λαῶν τὰ ἤθη πικρὰ καὶ μεμψίμοιρα καὶ ἀκροσφαλῆ πρὸς ὀργάς). Διὰ ὅλων τούτων

* *

τὴν διφθογγον ἑλληνιξὶ, Nereĩ, Tereĩ. ΙΕ) Ὁ Πλάτων (85, μ. Χ.) μεταφράζει τὸ Λατιν. i διὰ τῆς ει, εἰδὲς γράφων τὸ idus, καὶ Λυσιτάνεια τὸ Lusitania, καὶ Ὀνάρει τὸ Honori, καὶ τὸ Pigarii Πεινάριοι (Κεφαλ. Ῥωμαϊκ.). ΙϚ) Ὁ Ἑρμογένης (90, μ. Χ.) ἐπρόφερε τὸ ει ὡς μακρὸν ι· ἰδὲ αἱ λέξεις τε αὐταὶ „Καὶ (σεμνότητος λέξεις εἰσὶν) αἱ ταῖς μακραῖς τε καὶ διφθόγγοις πλεονάζουσι, καὶ αἱ τὰ τελευταῖα ἐν ταύταις ἔχουσαι, πλὴν τῆς ει διφθόγγε (ὡς ἐχέσης δηλονότι τὸν φθόγγον τοῦ μακροῦ ι· δηλοῖ δὲ τὸ ἐφεξῆς)· καὶ εἰ καθ' ἑαυτὸ δὲ τὸ ι τιθοῖτο, ἥκιστα σεμνὴν ποιεῖ τὴν λέξιν πλεονάζουσαν· συσέλλει γὰρ μᾶλλον, καὶ σεσηρέναι ποιεῖ, διογκεῖ δὲ ἀδαμῶς τὸ σόμα“ (περὶ σεμνότητ.). Εἰς ταῦτα δὲν φαίνεται ἀδεμία διαφορὰ τῆς ει πρὸς τὸ ι (καθώς τινες ὑπωπτεύθησαν), πλὴν τῆς ἐκτάσεως τῆς ει, ἥτις διὰ τὸ μῆκος ἀποβαίνει ὁπωσδήποτε σεμνοτέρα, ἢ, καθὼς εἶπεν ὁ Πλάτων, εὐπρεπεσέρα (ἔχουσα τὸ συναιρούμενον ε ἐγκείμενον εὐπρεπείας ἕνεκα), καὶ μεγαλειοτέρα παρὰ τὸ ἁπλῆν ι· τοῦτο δὲ (ἐξακολουθεῖ ὁ Ἑρμογένης διαγράφων τὸ ι) συσέλλει τὸ σόμα περὶ τὴν προφορὰν μικρὸν ἀνοιγόμενον (κατὰ τὸν Ἁλικαρνασέα), καὶ τὸ κάμνει νὰ σαίρῃ μᾶλλον πάρεξ εὐόγκως ν' ἀνοίγῃ σομφάζον καθὼς ὅταν προφέρῃ τὰ ἄλλα εὐφωνότερα φωνήεντα (ὅθεν καὶ ἡ τέτε ὁμόφθογγος ει δὲν συμβάλλει πολὺ πρὸς ὄγκον καὶ μεγαλοπρέπειαν). Ταῦτα ἐννοεῖ ὁ Ἑρμογένης διαγράφων τὸ ι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ὡς μικροποιὸν, καὶ μάλιστα ὅταν πλεονάζῃ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενον εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν. Ἢ μήπως ὁ Ῥήτωρ ἦτος ἠδύνατο νὰ προφέρῃ τὴν ει καὶ εἰς τὴν Ταρσὸν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σιος; (α)" [Πῶς δὲν παρήγαγε τὴν λέξιν ἐκ τῦ ἀγὰ, καὶ μιριὲ, καὶ Ἀλῆ, καὶ υἱὸς (υἱὸς Ἀλῆ προσόδων κύριος!), καθὼς καί τις ἄλλυ εἴδυς ἐνθυσιαςὴς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας παρήγαγε τὸ cadaver ἐκ τῦ caıro, daıta, ver|mibus! (α)].

(α) Ἡ βάρβαρος αὕτη λέξις παρεμορφώθη ἐκ τῦ Ἀμηρᾶς (ἔτως ἐσχημάτισαν Ἑλληνικῶς τὸ Ἀραβικὸν Ἐμὴρ, ἢ Ἀμὶρ, ὡς ὀνομάζετο κατὰ τὴν γλῶσσάν τυ ὁ κατὰ τόπον καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀσμασκὸν ἡγεμών ἢ δυνάςης Ἄραψ, μετὰ τὴν κατὰ τὰ μέσα τῦ ζ αἰῶνος ἔφοδον τῶν Ἀράβων). Ἐκ τῦ Ἀμηρᾶς, amira, ἔπλασαν οἱ Σικελοὶ καὶ Γενοήνσιοι τὸ amirajo, amiraglio, ὅθεν καὶ τὰ ἔτι βαρβαρώτερα, almiratus, admiraldus, κτλ. (βλ. Λεξ. Menage).

(α) Ὁ Maistre, Soirées de S. Peterbourg. Tom. I. p. 129. Οὗτος ἔγραψε τινὰ μὲν πεπαιδευμένα καὶ εὐφάντασα, πολλὰ δὲ καὶ παραπράγδα, καὶ μάλισα ὑπὲρ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς εἰς τὸ, Ὁ Πάπας (le Pape) ἐπιγραφόμενον, καὶ εἰς ἄλλα βιβλία τυ, συσσωρεύων πολλαχῦ λήρυς ἀγρίυς, καὶ, ὅσα θέλεις, ἀναίσχυντα σοφίσματα. Ἐκ τύτων ἀναφέρω ἓν, δι' ὃ κατασκευάζει, ὅτι τάχα ἡ Δυτικὴ ἐκκλησία εἶναι ἡ ὄντως καὶ μόνη παρὰ πάντων ὁμολογυμένη Καθολική, αἱ δὲ λοιπαὶ ὅλαι Σχισματικαί! „Εἰς πόλιν, λέγει, μεγάλην (ὡς εἰς τὴν Πετρόπολιν), ὅπυ ὑπάρχυσι διαφόρων χρισιανικῶν δοξῶν ἐκκλησίαι, ἐρώτησον ἀπὸ τὺς κατοίκυς ὕντινα καὶ ὁποιυδήποτε δόγματος καθ' ὁδὸν ἀπαντήσης: Πῦ εἶναι ἡ Γραικο-Ῥωσσικὴ Ἐκκλησία; πῦ δὲ ἡ τῶν Ἀρμενίων; πῦ δὲ ἡ Λυθηρανική; κτλ. καὶ θέλει σὲ δείξει πᾶσαν μίαν ἀπ' αὐτὰς κατὰ μέρος· ὅταν δὲ τὸν εἴπῃς: Καὶ πῦ ἡ Καθολική; εὐθὺς θέλει σὲ δακτυλοδειχτήσει τὴν Δυτικήν"! Ἰδὲ πῶς παίζει ὁ σοφιςὴς ἐκλαμβάνων ἐπὶ τῆς αὐτῆς προτάσεως ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὸ καθολική, εἰς δύο διαφόρυς σημασίας, μίαν μὲν τὴν κυρίαν καὶ Ἑλληνικὴν, καὶ ἄλλην τὴν ἐπείσακτον καὶ ἐκ καταχρήσεως πλασὴν. Ἡ Ἑλληνικὴ λέξις καθολικὸς, καθολικὴ σημαίνει ἁπλῶς τὸ καθόλυ (universalis, generalis), καὶ ἔτως ἐτέθη εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Πίσεως Σύμβολον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁμολογῦμεν καὶ ὀνομάζομεν καθολικὴν Ἐκκλησίαν τὴν μίαν, τὴν ἁγίαν καὶ Ἀποςολικὴν, τὴν

μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν ἀναμεμιγμένοι καὶ πολλὰ τῶν παλαιῶν τῆς Ἰταλίας κατοίκων, οἷον Τρῴηνῶν, καὶ Οὔσκων, καὶ ἄλλων λαῶν ἰδιωτιτμοὶ, ἀπαράδεκτοι εἰς τὴν ἤδη κανονισμένην Λατινικήν, οἵτινες μετὰ ταῦτα συνεισέφερον καὶ αὐτοὶ εἰς διάπλασιν τῆς Ἰταλικῆς καὶ τῶν ἀδελφῶν της. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐφεξῆς διεφθάρη ἡ Λατινικὴ μεταδοθεῖσα εἰς τὰς ἀλληλοδιαδόχως καταχλύσαντας τὴν Ἰταλίαν βαρβαροφώνους λαοὺς, καὶ, τέλος, μεταμορφωθεῖσα εἰς τὴν βαρβαρολατινικὴν, τὴν λεγομένην Ῥωμανικὴν, ἢ Ῥωμανὴν γλῶσσαν (Langue Romance), τῆς ὁποίας φέρονται κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα βάρβαρα συγγράμματα, καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἔπειτα ἐγεννήθησαν, καθὼς εἴπομεν, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ καὶ Ἰσπανικὴ (καὶ ἀκόμη δὲ τὴν σήμερον οἱ Ἰσπανοὶ ὀνομάζουσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν Ῥωμανὴν, Romance)· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔγειναν ὕστερον. Τὴν δὲ πρώϊμον διαφθορὰν τῆς Λατινικῆς μαρτυροῦσι καὶ ἄλλοι, καὶ Φῆστος (Festus), εἷς τῶν τοῦ χαλκοῦ τῆς Λατινικῆς φιλολογίας αἰῶνος Γραμματικῶν, λέγων, ὅτι εἰς τὸν καιρόν τε ὁ λόγος ὁ τῶν Λατίνων ἦτο τόσον διεφθαρμένος, ὥστε μόλις κἀνὲν αὐτοῦ μέρος εἶχεν ἤδη μείνει ἐπισήμως γνωσόν. Τίς ἀμφιβολία, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς διαφθορᾶς μετέλαβε τὸ μέρος της καὶ ἡ προσῳδία; ἥτις ὅτε διὰ τόνων ἐγγράφων ἦτον ὠχυρωμένη, ὅτε δι' ἀκριβῆς καὶ λιπαρᾶς διδασκαλίας εἰς τὴν παραχμὴν μάλιστα τῆς παιδείας παντοῦ διαδεδομένη; Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ σῳζόμενοι εὐάριθμοι τῆς Ῥώμης γραμματικοὶ τόσον ἐλλειπῶς ἔγραψαν περὶ αὐτῆς, ὥστε οἱ νεώτεροι φιλολόγοι πολλάκις ἐν πολλοῖς ἀποροῦσι, μὴ δυνάμενοι νὰ συμβιβάσωσι τοὺς κοινοὺς τῆς προσῳδίας κανόνας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νεθιζε συχνάκις νὰ ἐκτείνῃ κοίλην τὴν παλάμην, ζητῶν χρήματα καὶ δῶρα· τοιοῦτο καὶ τὸ „κοίλην χέρα προσενήνοχας“ (Στράτων. ἐπίγρ.). Ὥστε τὸ κοῖλος = κύλος, κυλλὸς, συνήθ. κωλλ. ς) Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς (300, π. Χ.), ἡ ὅστις τῶν ἀρχαίων Ἀλεξανδρινῶν ἦναι ὁ πατὴρ τῆ εἰς τὸν Φαληρέα ἐπιγραφομένῃ περὶ Ἑρμηνείας συντάγματος, λέγει ὅτι „ἐν τῷ οἶην ᾗ μόνον διαφέροντα τὰ γράμματά ἐσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἦχοι· ὁ μὲν δασὺς ὁ δὲ ψιλός· ὥστε πολλὰ ἀνόμοια εἶναι“. Ἐκ τούτων φαίνεται καὶ ὁ Φαληρεὺς ὅτι, πρῶτον μὲν διαιρῶν τὰ γράμματα τοῦ οἶην εἰς δύω ἤχους (ὁ μὲν, ὁ δὲ), μετρεῖ τὴν οι μονοσίλλαβον γράμμα, ἤτοι, κατὰ τὸν Σέξτον, ϛοιχεῖον, καθὼς καὶ τὸ η, καὶ προφέρει τὸ οἶην δισύλλαβον. Ἔπειτα, λέγων ὅτι διαφέρϐσι τὰ δύω ταῦτα ϛοιχεῖα οι καὶ η, θέτει τὴν τούτων διαφορὰν καὶ τὴν πολλὴν ἀνομοιότητα μόνον εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, τὸν δὲ φθόγγον ἢ τὸν ἦχον τϐτων δὲν διακρίνει εἰ μὴ μόνον διὰ τῆς δασύτητος τοῦ δασυνομένϐ οἱ, καὶ τῆς ψιλότητος τῆ ἀπνευματίϛϐ η. Ὥϛε καὶ ὁ Φαληρεὺς ἐπρόφερε τὴν οι ὁμοφθόγγως ἢ πολλὰ ὁμοιοφώνως μὲ τὸ ἔκτοτε ὁπωσδήποτε ἰωτακίζον η. Ζ) Εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ο μετάφρασιν τῆς θείας Γραφῆϛ (280, π. Χ.), κατὰ τὰς διαφόρϐς τῶν ἀρχαιοτάτων κωδήκων γραφὰς, ἀνταλλάσσεται πολλάκις ἡ οι μὲ τὸ υ (= ι), καὶ ι, οἷον, συνδοιάσω, συνδυάσω (ψαλμ. ρμα, 4)· ἐν Γαδοῖς, ἐν Γαδὶ, Ἐνγαδὶ, Ἐγγαδὶ (= ἐν αἰγιαλοῖς, Σ. Σειρ. κδ, 14)· πρόσθες καὶ τὰς ἐκ τῆς ὁμοιοφωνίας ἡμαρτημένας γραφὰς, ϛυβῆς ἀντὶ ϛοιβῆς (Κριτ. ιε, 5), κτλ. Η) Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (30, π. Χ.), μετρῶν τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων

ἀκεσόν· σὺ πραγματεύεσαι περὶ προσῳδίας καὶ μεταβαίνεις εἰς τὴν ὕλην τῆς γλώσσης, σμίγων καὶ συμφύρων τὰ δύω ταῦτα ἑτεροειδῆ θεωρήματα, ὡς δύω μέταλλα ἑτερογενῆ, διὰ νὰ κόψῃς τεχνικῶς τὸ κίβδηλόν σε σόφισμα. Καὶ ἂν παρελογίσθης, δὲν ἐχρειάζετο νὰ τρίψῃς τὸ μέτωπόν σε, καὶ νὰ συσπάσῃς τὸ ἐπισκύνιον, ἢ καὶ νὰ τοξοποιήσῃς τὰ ὀφρύδια πολλὴν ὥραν μὲ σκέψιν βαθεῖαν, ὥστε νὰ καταλάβῃς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ (καθὼς καὶ πᾶσα ἄλλη γλῶσσα) ἔχει τὴν ὕλην, ἤτοι τὰς λέξεις της χωρισὰς ἀπὸ τὸν περὶ τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν τόνον, ἢ τάσιν τῆς φωνῆς, ἤτοι τὴν προσῳδίαν. Τὸ λεκτικόν της μέρος συνεφύρθη βέβαια μὲ ξένας λέξεις πολλάς· ἀλλὰ τὸ λαλοῦν αὐτὴν ἔθνος ἀντὶ διὰ ταύτας νὰ διαφθείρῃ καὶ τῶν ἐμφυλίων ὀνομάτων τὸν γνήσιον τονισμόν, ὑπέταττε μᾶλλον τὰς ἀλλοφύλους φωνὰς εἰς τὴν μὲ τὸς ἐγγράφους μάλιστα τόνους ὡχυρωμένην φυσικὴν τῆς γλώσσης τε προσῳδίαν· ὅτως ἔλεγε τὸ παροξύτονον edictum προπαροξυτόνως ἔδικτον (ὡς ἔνδεικτον), καὶ τὸ fideicomíssum, φιδεϊκόμισσον, ἢ φιδεικόμισσον, καὶ φιδικόμισσον (ὡς μεγαλόμισον), καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἂν συνέῤῥαπτε βαρβάρως Ἑλληνικὰ μὲ Λατινικὰ ὀνόματα, ὡς τὰ, πριμικήριος καὶ πρωτοβεσιάριος καὶ τὰ τούτων ὅμοια, πάντοτε ὅμως εἰς τὰς πλαγίας μετεβίβαζε τὸν τόνον ἐκ τῆς προπαραληγούσης εἰς τὴν παραλήγουσαν κατὰ κλίσιν Ἑλληνικήν, οἷον πρωτοβεσιαρίου καὶ πριμικηρίου (ὡς μακάριος, ἁλιτήριος, -ρίου), ὄχι primicírii, κτλ. ὁμοίως ἐφύλαττε τοῦ τόνου τὴν διάθεσιν καὶ αὐτῶν τῶν ληκτικῶν γραμμάτων τὴν Ἑλληνικὴν ἀκρίβειαν καὶ εἰς τὰ, πωγωνάτος, γενάτος (-νάτου, -νάτων, -νάτους), ἐκ τῆς εἰς atus Λατινικῆς καταλήξεως,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

rubrus, *ῥυφρὸς* (*ῥυθρὸς*, *ἀντὶ ἐρυθρός*)· sibus, *συφὸς*, *σοφὸς* (*συβὸς*)· brevis, *βρεφὺς* (*Γλ.* bref), *ἀντὶ βραχὺς* (*φ*=*χ*, *ὡς*, *ὄφις*=*ἔχις*, *ἰσχὺς*=*ὀσφὺς*), *κτλ. καὶ πάλιν ἀντισρόφως ἐκφράζεσι διὰ τῦ* f *τὸ Ἑλληνικὸν β*, *ὡς*, fremo, *βρέμω*· fodio, *βοθύω* (*βόθος*, *ὅθεν βόθρος*, *βοθρεύω*, *καὶ βόθυς* (=*βάθος*, *βυθὸς*, *βυθόω*, *βαθύνω*), *βόθυνος*, fodina (*βοθύνη*· *ἔτω καὶ βυθὸς*, *αἰολ. βυσὸς*, *βυσσὸς*, *καὶ βύσσα*, fossa)· fascino, *βασκαίνω* (*βάσκω*=*φάσκω*, *φασκαίνω*), *κτλ. πρέπει λοιπὸν διὰ ταῦτα νὰ προφέρωσι καὶ οἱ Ἕλληνες* (*τἆλάχισον εἰς ταύτας τὰς λέξεις*) *τὸ φ*, *καὶ π*, *ὡς οἱ Λατῖνοι τὸ* b; *ἢ τῦτο ἔτοι*, *ὡς ἐκεῖνοι τὰ τῦ* b *ἀντίσοιχα φ*, *καὶ π*; *Αἱ τοιαῦται τῶν συγγενῶν γραμμάτων τέτων εἰς ἄλληλα τροπαὶ εἶναι βέβαια φυσικὰ εὐκολώτατα* (α), *καὶ μάλισα διαλέκτων ἰδιώματα*· *ἔτω καὶ οἱ Δελφοὶ καὶ Μακεδόνες ἔτρεπον εἰς β τὸ φ*, *Βίλιππος*, *λέγοντες*, *καὶ Βρίγες καὶ Βέρης καὶ Βερενίκη καὶ βαλακρὸς*, *ἀντὶ φαλακρὸς*, *Φίλιππος*, *Φρύγες*, *Φέρης*, *Φερενίκη*, *καὶ κεβαλὴ δὲ ἢ κεβλὴ*, *ἀντὶ κεφαλὴ*, *καὶ ἄλλως*, *γεβαλὴ καὶ γεβαλὰ* (*γ*=*κ*) (*β*). *ἐκ*

(α) "*Π*, *β*, *φ*, (*λέγει ὁ Ἁλικαρν. Διονύσιος*), *ἐκφωνοῦνται ὁμοίῳ τῷ σχήματι*· *ὅταν*, *τῦ σόματος πιεσθέντος*, *τὸ προβαλλόμενον ἐκ τῆς ἀρτηρίας πνεῦμα λύσῃ τὸν δεσμὸν αὐτῦ*· *ἐκφωνῦνται δὲ ἀπ' ἄκρων τῶν χειλέων*, *καὶ ψιλὸν μὲν αὐτῶν τὸ π*, *δασὺ δὲ τὸ φ*, *μέσον δὲ ἀμφοῖν τὸ β*, *τῦ μὲν γὰρ ψιλώτερόν ἐσι*, *τῦ δὲ* (*π*) *δασύτερον*" (*περὶ συνθ. ιδ*). *ὥσε τὸ* b *μένει μήτε δασὺ ὡς τὸ φ*, *μήτε μέσον ὡς τὸ β*, *ἀλλὰ ψιλὸν ὡς τὸ π καὶ ἐν ταὐτῷ συνεφθαρμένον μετὰ τῦ μάλισα καὶ αὐτῦ τὰ χείλη συνθλίβοντος μ* (*βλ.* § *η*).

(*β*) *Πλούταρχ.* (*Ζητήμ. Ἑλλην.*), *καὶ Ἡσύχ. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Μακεδονίζουσα Σλαβονικὴ τρέπει πολλάκις εἰς* b *τὸ Ἑλληνικὸν φ*, *οἷον* бѣгу = *φέγω* (*φεύγω*), бою (-юся) = *φόω* (*φέω*, *ὅθεν φέϝω*, *φέβω*,

εἰς τὴν φράσιν „κατὰ πόδα διαιρῶν καὶ ἀποχρούων“. (εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀριστέλης τὴν παρακαταλογὴν ἐν ταῖς ᾠδαῖς παθητικόν, διὰ τὴν ἀνωμαλίαν· Προβλ. θ. τετέρι διὰ τὸ ἄνισον καὶ συγκεκινημένον τῶν ῥυθμῶν). Ἁπλούστατον ἦτο πιθανώτατα καὶ τὸ μέλος, καθ' ὃ ἐμελῴδησαν τὰ ἔπη τῶν Ὁμηρος καὶ Ἡσίοδος, καὶ τῆς κοινῆς ἀπαγγελίας ὄχι μεγάλην διάστασιν ἀποχωρισμένον· ὅθεν καὶ τὰς ἔν τισι τῶν ἐπῶν αὐτῶν φαινομένας ἀμετρίας ἀπέδωκάν τινες πιθανῶς ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀνάγκην τῶ μέτρω, καὶ τὰς τμήσεις τῶν στίχων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς τονικῆς προσῳδίας κανονιζομένην τῶν λέξεων προφοράν (α). Ε) Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος εἰς τὸ προεκτεθὲν αὐτῶ χωρίον διαγράφει τὴν τῶν τόνων μετακίνησιν, τὴν γινομένην μόνον εἰς τὰς ᾠδάς· πόσον δὲ διαφέρωσι τὰ ἑξάμετρα καὶ τὰ ἰαμβεῖα ἀπὸ τὰς λυρικὰς ᾠδὰς, εἶναι φανερόν· ὅθεν καὶ ὁ Δημοσθένης διακρίνει τὰ ἕμμετρα (στίχως ὁμοειδεῖς καὶ ὁμοιομέτρως, καὶ ῥυθμοὺς τεταγμένως, ὡς τὰ Ὁμηρικὰ ἐπη, κτλ.), ἀπὸ τὰ ᾀδόμενα (τὰ μέλη τῶν ᾠδῶν, οἷον τοῦ Πινδάρω, καὶ τὰ διθυραμβικὰ, καὶ χορικὰ, καὶ τ' ἄλλα· τῶν ὁποίων αἱ στροφαὶ σύγκεινται ἐκ διαφόρων μέτρων καὶ ῥυθμῶν, κατὰ διασημματικὴν μᾶλλον κίνησιν φωνῆς καὶ ποικίλην μελωδίαν προφερομένων (β), ὡς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀργῶς καὶ μετὰ μέλως ψαλλόμενα τροπάρια). „Ὥστε καὶ τοὺς τῶν ἐμμέτρων (λέγει ὁ Δημοσθένης) καὶ τοὺς τῶν ᾀδομένων ποιητὰς καὶ πολλοὺς τῶν συγγραφέων

(α) Ἑρμάνν. Element. metric. σελ. 346.

(β) Βλ. Διον. περὶ Συνθ. τμ. ιθ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σύμφωνον, συναφθὲν μὲ τὸ δασυνόμενον ἀρκτικὸν τῆς λέξεως φωνῆεν, συνεδασύνθη καὶ συνεκράθη εἰς μίαν ἀδιαίρετον συλλαβήν; ἔτω καὶ τὸ, τᾶ ἡμετέρου, μετεβλήθη εἰς τὸ, θημετέρου· πρόσθες καὶ τὰ, ὦλλοι = οἱ ἄλλοι, καὶ, ἄτεροι = οἱ ἕτεροι, καὶ τὰ, μοὔξιν, μοῦ δωκε ἐκ τᾶ μοι ἔξι, μοι ἔδωκεν, ὅπου ἡ οι συνεχωνεύθη μὲ τὸ ἀρκτικὸν τῆς ἑπομένης λέξεως φωνῆεν, ἐκληφθεῖσα καὶ αὐτὴ ὡς φωνῆεν ἁπλᾶν, καθὼς καὶ τὸ ο εἰς τὰ, πρό-οδος φρᾶδος, καὶ, προ-οίμιον φροίμιον· ἀλλὰ καὶ τὸ κᾰ̓τα ἐκ τοῦ καὶ εἶτα, καὶ τὸ κῶνος = καὶ οἶνος, ἀποδεικνύσι δύω διφθόγγων ὡς ἁπλῶν φωνηέντων σύγκρασιν εἰς μίαν συλλαβήν· ἂν δὲ ταῦτα ἐπροφέροντο, κάϊτα, φρόϊμιον, ἢ κέϊπεϊτα τὸ κἤπειτα, ποῦ λοιπὸν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κράσεως, ἥτις εἶναι δύω συλλαβῶν (φωνηέντων ἢ διφθόγγων) συναλοιφή; Πάλιν ἡ δι᾽ ἀποστρόφου ὕλίψις (εἶδος καὶ τοῦτο συναλοιφῆς) γίνεται εἰς τὰ βραχέα ληκτικὰ φωνήεντα, ὅταν ἡ ἑπομένη λέξις ἄρχηται ἀπὸ φωνῆεν, καὶ εἰς τὰ μακρὰ (εἰλαπίν᾽ ἠὲ γάμος), καὶ εἰς τὰς διφθόγγους· ἀποθλίβονται δὲ δίφθογγοι ὄχι μόνον καταχρησικαὶ, οἷον ἡ ᾗ (ὡς, τ᾽ Ἀθάνᾳ τὸ δῶρον· Ἀνύτης ἐπίγρ. Ἀνάλεκτ. α, 197), καὶ ἡ ῳ (τ᾽ ἀδελφῷ, τ᾽ ἀγκίστρῳ), ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ κύριαι αι, καὶ οι (ὡς, ἔρχομ᾽ ἔχων, οἴμ᾽ ὡς πέπραγα), καὶ ἡ ϐ σπανίως (ὡς, ἑκαστέρω ἔμ᾽ ἐποικεῖς). Τοῦτο τί ἄλλο ἀποδεικνύει, εἰ μὴ ὅτι καὶ αἱ δίφθογγοι ἐπροφέροντο βραχυχρόνως καὶ μονοφθόγγως; τοῦ ἔρχομαι ὡς ἐρχομε ἐκφωνουμένου ἀπεστρέφετο εὐκόλως ἡ αι, καθὼς καὶ τὸ ε εἰς τὸ βούλεσθ᾽ ἔφη. ἀλλ᾽ ἂν ἡ αι καὶ οι διηροῦντο, ὅσον ταχέως ἂν ὑποτεθῇ, ἠδύναν-

(π. X. 15, καὶ τῷ 1, μ. X.), γράφει Βοινώαν (πόλιν Ἰταλικὴν, ἐκ τοῦ vinum, Γοῖνον) = Οἰνώαν, Οἰνώνην, καὶ μονολεξεὶ, Νοβεμκόμουμ, τὸ Λτ. Novum—Comum (βιβ. ε), καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον. Ὁ σύγχρονός τε Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς (30—15, π. X.), γράφει Ἀβεντῆνον τὸ Aventinum, καὶ ὄβεις τὸ oves (Ῥωμ. ἀρχ. ε, καὶ ιε), κτλ. Ὁ Πλούταρχος (τῷ 80, μ. X.), μεταφράζει βῆλον, βήλαυρον, βηλατέρα, τὰ velum, velabrum, velatura (Ῥωμύλ.), βισκάτα viscata, βρέβεμ brevem (κεφαλ. Ῥωμ. καταγρ.), Λίβιος, Κλέβιος, Σέρβιος, Βάρρων, τὰ Livius, Cluvius, Servius, Varro, καὶ ἄλλα πολλά (α). Ὁ Γαληνὸς (150, μ. X.), γράφει

(α) Σύγχρονος τε Πλουτάρχου (τῷ 90, μ. X.), ἦτο καὶ ὁ Ῥωμαῖος ποιητὴς Ἰβενάλιος (Juvenalius), τὸν ὁποῖον Ἐρασμῖται τινὲς ἐπιφέρουσι μάρτυρα, ὅτι καὶ τότε τὸ βῆτα ἐπροφέρετο beta, καθὼς ἔγραψεν ἔτος ὁ ποιητής „Hoc discunt omnes ante Alpha et Beta puellae (Satyr. 14, 109). Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀναιρεῖ τὴν γνώμην των αὐτὸς ὁ Juvenalis, ὅστις ἄλλως δὲν γράφεται Ἑλληνιστὶ εἰμὴ Ἰβενάλιος, καὶ τὸ β εἶναι = v. Ἔπειτα ὁ ποιητὴς ἔγραψε τὸ Ἑλληνικὸν βῆτα Λατινικῶς, δηλαδὴ μὲ τὰ πρὸς τὸ β καὶ η ἀντισοιχοῦντα Λατινικὰ γράμματα b καὶ e μακρόν, ἀντὶ τῶν ὁποίων δὲν εἶχεν ἄλλα γράμματα νὰ ἀντιτάξῃ· vita δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ ὀρθῶς, διότι τὸ v ἀναλογεῖ ὄχι πρὸς τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ σημάνῃ δεύτερον γράμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου, ἀλλὰ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν υ, ῆ, ου, τὸ δὲ i πρὸς τὸ ι καὶ ει. Παρομοίως ἔγραψε καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος Οὐῆρος τὸ Λατινικὸν Verus, ἀποδίδων τὸ μὲν v διὰ τοῦ ου, τὸ δὲ μακρὸν e διὰ τοῦ η· καὶ (τὸ περιεργότερον), εἰς πολλὰ τῶ Τραϊανῶ νομίσματα (βλ. Γρατέρ. σελ. 60), καὶ τὸ Σεβαστὸς γράφεται Σεουαστὸς (β = v, καὶ v = u = ου)· ἀλλ' ἔτε οἱ Λατῖνοι προφέρουσι τὸ Verus Οὐῆρος, ἔτε οἱ Ἕλληνες ποτὲ Σεβαστὸς τὸ Σεβαστὸς, ἢ beta τὸ βῆτα. Καὶ εἰς αὐτῶν δὲ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ νομίσματα (οἷον τοῦ Βασιλείου καὶ Λέοντος τῷ 870, τοῦ Τζιμισκῆ 970 μ. χ.),

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ϛρεύω, ϛρέϝΗω, ϛρευγω, καὶ τέω, τέΗω, (τέγω, γ = κ, τέκω), τέϝΗω, τεύκω, τεύχω, καὶ ἐρέω, ἐρέϝΗω, ἐρευγω, καὶ (δύω, δυγὸς, ζύω, ζύγω, ζέω, ζεύω) ζεύγω,-γνυμι, καὶ φέω, φέϝω (φέβω, φέγω), φέϝΗω, φευγω (ὡς ἐκ τῦ ἄω, ἄϝω, αὔω, αὐγὴ), καὶ ἄω, ἄΗω (ἄγω), ἄϝΗω, αὔγω, αὔξω (λτ. augo, augeo, αὐγέω, αὐξέω), κτλ. (α). Ἐκ τύτυ δὲ τῦ διπλῦ πνευματισμῦ ἄλλαι πάλιν διάλεκτοι ἐτήρησαν τὸν ἕτερον μόνον, οἷον ἐκ τῦ φευγω ἔμεινε τὸ φεύω = φέβω (ὅθεν φόβος), καὶ πάλιν ὡς ἐκ τῦ φέγω, τὸ φύγω, ὅθεν Λατιν. fugo, τὸ δὲ ἄῤῥητον παῤ Ἕλλησι φέγω σῴζεται εἰς τὸ Σλαβονικὸν бѣгу ὡς καὶ τὸ ἀπνευμάτιϛον φέω, φόω, (φέβω) εἰς τὸ Бою̀, Боюся (διότι πολλάκις τὸ φ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ Б, βλέπε κεφ. β, § γ). Ἀλλὰ καὶ τὰς ἤδη, ἴσως δὲ καὶ πάλαι, χωρὶς διγάμματος γραφομένας λέξεις ἐπρόφερον οἱ Ἕλληνες πολ-

---

(α) Διὰ τῦτο καὶ ἡ λαλεμένη ἡμῶν γλῶσσα λέγει ὄχι μόνον καύγω, καὶ καύω, (κάϝω, κάω), καὶ νεύγω, (καὶ γνεύω) τὸ νεύω (νέϝω), καὶ κλεύγω, τὸ κλεύω, κλέβω (κλέϝω), καὶ ῥαύγω, ῥάβγω (τὸ ῥάβω = ῥάφω, ῥάπτω), καὶ σκαύγω, (σκαύω, βω, πτω), καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν εἰς ανω, ευω, ἀλλὰ καὶ νίβγω, ϛρύβγω, (ϛρύφω), κρύβγω, τρίβγω (= νίβϝω, τρίβϝω), κτλ. καὶ τὸ ὠὸν δὲ αἰολικ. ὠϝὸν, ovum, καὶ ὤβεον καὶ νῦν παρὰ τοῖς περὶ τὸν Πόντον Ἕλλησιν ὠβόν, καὶ ἀρχαίως, ἀὸν (Σλαβον. яй, яйцо), προφέρεσα ἀϝhὸν, ἔπλασε τὸ αὐγόν, καὶ τὸ ὑποκορις. ὠβάριον (ὠάριον) ὠβεάριον μεταποιήσασα εἰς τό αὐγεάριον, ἔπλασε τὸ haυγεάριον, χαυγεάριον (caviar), κτλ. ἀλλὰ καὶ ἡ Λατινικὴ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς σῴζει πολλάκις τὸν διπλῦν πνευματισμὸν ΗϜ = hv ἢ γβ (τ' ἀνάπαλιν τῆς Ἑλληνικῆς). ἔτως ἡ quo λήγυσα τῶν ῥημάτων εἶναι = hvo· οἷον ϛίω, ϛίhω, ϛίγω, ϛίhϝω (stiguo) ϛίγγϝω, stingno, distinguo. καὶ σβέω, σβέννω, ζέννω, ζίννω = σδίννω, σδίγγω, stingo, σδίγγϝω, stinguo, exstinguo, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γ.

	Σελ.
Γρέκιον, γρεκιάζειν	298
Γρῆβος	336
Γριλόνω	298
Γρομφὰς	298
Γρόνθος, γρονθιὰ	228
Γρέννα, -ννος = γροῦλλος γρύλλος, γρυλλίζω, γρυλλίτσα, γρύννια	298
Γυαλὶ, Γυιὸς	229
Γυλλὲ, Γελλὲ	428

Δ.

Δὰ, δαὶ, δὴ, δὲ, ἢ-δη, τε,	332
Δάμαρ, δάμεια, δάμα	304
Δὰν, βλ. Δεὺς,	
*Δαναοὶ, Δανάη	330
Δάω, δαίω, δάκα (ἐδάηκα)	166
Δες, κατάληξ. ὀνομάτ.	597
Δεῦρο, δεῦτε	339
*Δεὺς, βλ. Ζὰν.	
Δέω, θέω, σέω, τέω	146, 329
*Δημελᾶς, Δῆμος	570
Διαλαλῶ, -λαλητὴς	303
Διάρα, διάριον (δύασπρον)	602
Δίγαμμα, 20—32, 146, 160, 217, 324, 709—727	
Δίδυμος, -μάρικος, δίδυμα, διδύμια, δύμια	309
*Δνέπρος	345
Δόμνα	305
Δοτικῆς σπάνις πόθεν, 391.	600
Δραμάλα, -λίζω, βλ. Τραμπάλα.	
Δρυάδες, Δρύμναι	768
Δριμύνιον, βλ. Τριβάδιον.	
Δύμια, βλ. Δίδυμος.	

Ε.

	Σελ.
*Ἔβρος	151
Ἐγκαιρόπλεστος (καὶ ἐγκαιρόνυμφος = νεόνυμφος, νεόπλ. Πελοπον.).	789
Ἐι ἀντὶ ε.	270
*Ἐκάλη, -λήνη	364
Ἐκνομῶ, ξενομῶ	322
Ἐκρᾳθυμῶ, ξερρᾳθυμῶ	340
*Ἐλέα βλ. Τέλη.	
ΕΛΛΗΝΕΣ	335
Ἐνέκω, -γκω, ἐνέκαρε	764
Ἐξαγορεύω (μεταβατ.)	777
Ἐξαμόνειν τὸ κελλόν	310
Ἐξαφνίζω, -φνικὸν	250
Ἐξεύχομαι	340
Ἐξωθία, -θιὸν, -τικὰ	594
Ἐπαίρω· ἐπῆρε τὰ ἱμάτιά τε, — τὰ κατένια, — τὰ τσάντσαλα, — τὰ ὀλίγα τε τὰ καλίγα, — τὰ κατερ.	385, 386
Ἐπιῤῥήματ. δοτικαὶ πότε ὑπογράφονται ἢ ἔ	390
Ἐπεύχιον, βλ. πεύκιον.	
Ἐπισρόφια	319
Ἐρασμισμὸς	276
Ἐργαλειὸς, -λειὸν	593
Ἐρέβινθος, ἐρέπτω	465
Ἐριννὺς, ἐριννυάζεσθαι	364
Ἐῤῥω· εἶῤῥον, κατὰ χαμᾶ	372
Ἐσέτερος, ἐσῶν	766
Ἐτακισμὸς, -κίζω, -κιστὴς	539, 677, 683
*Εὐάγγελος, -γγελῶ	355, 571
*Εὔαιφνος	250
Εὐλόγησον	537

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Φ.

§ α. Καὶ τὸ φ, τέλος, οἱ πλεῖσοι τῶν Ἐρασμιτῶν μετὰ τῦ Ἐννινίου διϊσχυρίζονται, ὅτι πρέπει νὰ προφέρηται ὄχι ὡς τὸ λτ. ph ἢ f, ἀλλὰ σαμαρωμένον ἀκόμη καὶ μὲ ἕν π! (ὡς ἐν τῷ Γρμ. Pfund, κτλ.). κατὰ τύτυς λοιπὸν πρέπει νὰ προφέρωμεν τὸ κέπφος, κέπ-πφος, τὸ σκύπφος, σκύπ-πφος, καὶ τὴν καλὴν Σαπφώ μας, Σαπ-πφώ!

§ β. Ἀλλὰ τί εἶναι τὸ φ, παρακαλῶ, εἰ μὴ δασὺ π; δὲν ἔγραφον οἱ παλαιοί μας ΠΗ, πρὸ τῆς εὑρέσεως τῦ φ, ὡς καὶ ΚΗ καὶ ΤΗ πρὸ τῆς εὑρέσεως τῶν χ, καὶ θ (ὅθεν καὶ τὰ Λατῖνα ph (=f), ch, th = φ, χ, θ); ἀλλ' εἰς ταύτην τὴν καὶ ἐπὶ τῶν σῳζομένων ἀρχαίων μνημείων φαινομένην παλαιογραφίαν τῦ φ ἡ γνώμη τῶν Ἐρασμιτῶν ἀντίκειται ἀπ' εὐθείας, ἐπειδὴ κατ' αὐτὺς τὸ φ ἔπρεπε νὰ ἐγράφετο ὄχι ΠΗ, ἀλλὰ ΠΠΗ, οἷον ΠΠΗΙΛΕ, ΠΠΗΟΞΟC, καὶ ὄχι (ὡς γράφεται), ΠΗΙΛΕ, ΠΗΟΞΟC (φίλε, φοξός)!

§ γ. Ἡ γνώμη τῶν Ἐρασμιτῶν ἀναιρεῖται καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν εὐφωνίαν, ἥτις οὐδέποτε δὲν ἐξεύρει νὰ συνάψῃ τρία σύμφωνα μετὰ πνεύματος· ἀλλὰ κατ' αὐτὺς τὰ, σφίγξ, δάφνη, ὀμφὴ, ὄφρα, ὄφλω, ἀμφαφάω, πρέπει νὰ προφέρωνται, σπηίγξ, ἢ σπφίγξ, δάππηνη, ἢ δάπφνη, ὀμπφὴ, ὄπφλω, ὄπφρα, ἀμπφαπφάω,

δὶς, κατασκευᾶν, ἀντὶ κατασκευᾷν. Εἰς Ἐφέσθ ἐπιγραφὴν ἐπὶ Τιβερίου (14, μ. Χ.), Ἐφεσία, Ὀνοτορία, Ὀφελλία, ἀντὶ-αι (=ᾳ), καὶ, τη, ἀντὶ τηι (τῇ). Εἰς ἐπιγραφὴν Σμύρνης (20, μ. Χ.), Τιβερίω, Σεβαστῶ, ἀντὶ,-ωι,-ϛῶι (ῳ, ϛῷ). Εἰς ἄλλας ἐπὶ Τίτου καὶ Βεσπασιανῦ (75—80, μ. Χ.): Σεβαϛῶ, Οὐεσπασιανῶ, καὶ, Τίτω, Φλαυΐῳ Ευελπίϛω, ἀντὶ ωι=ῳ. Εἰς τὴν ἐν Ἡρακλείᾳ κατὰ τὸ 1743, εὑρεθεῖσαν ϛήλην Ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς (80, μ. Χ.), αἱ δοτικαὶ γράφονται ἀνυπόγραφοι. Εἰς Μεγάρων ἐπιγραφὴν (143, μ. Χ.), εὐνοία, τῆ, ἀντὶ, αι, τῆι (=ᾳ, τῇ). Εἰς Βιθυνῶν ἐπιγραφὴν ἐπὶ Ἀντωνίνθ (150, μ. Χ.): Ἀσκληπιῶ καὶ Ὑγεία· Αἰλίω Ἀδριανῶ, Ἀντωνείνω, Σεβαϛῶ, ἀντὶ,-ωι=ῳ, καὶ,-αι =ᾳ· καὶ εἰς νόμισμα τῶν Ἱεραπολιτῶν: ἐν τῶ Λιβάνω, ἀντὶ, τῷ,-νῳ. Εἰς ἄλλα νομίσματα τοῦ φιλοσόφθ Ἀντωνίνθ (160—179, μ. Χ.): Ἀντωνείνω Αὐρηλίω τῷ (καὶ τὸ) β Καίσαρι· ἀντὶ, Ἀντωνίνῳ,-λίῳ τῷ δὶς (ἢ τὸ δεύτερον) Καίσαρι. Καὶ εἰς Ἀγκύρας ἐπιγραφὰς: ἐν ἐκκλησία, βουλῆ, φυλῆ, ἵππω δημοσίω· ἀντὶ,-ᾳ,-ῃ,-ῳ. Εἰς νόμισμα Κομμόδθ (185, μ. Χ.): Εὐτυχῆ Βριτανικῶ, ἀντὶ εὐτυχῇ (τθτέϛιν εὐτυχεῖ), Βριτανικῷ. Εἰς Σμύρνης ἐπιγραφὴν (212, μ. Χ.): ἑκουσίω ἀνάγκη, ἀντὶ,-ῳ,-γκῃ. Εἰς ἐπιγραφὴν Θυατείρων ἐπὶ Καραχάλλα (218, μ. Χ.): Ἀγαθῇ Τύχη=θῇ,-χῃ. Εἰς ἐπιγραφὴν ἐπὶ Ἀλεξάνδρθ τῶ Σεβήρθ, (223, μ. Χ.): Σαββάτω, ἐν τῶ πίναχι· ἐν τοῖς παρωχηκόσι· ἂν ἐνπέση· ἀντὶ, σαββάτῳ· ἐν τῷ· παρῳχηκόσι· ἐμπέση. Εἰς νομίσματα ἐπὶ Γορδιανῦ τῶ Πίθ, καὶ Γαλερίθ Μαξιμίνθ (240—313, μ. Χ.):

ἀοιδὸς μέχρι καὶ τοῦ Ἀνακρέοντος καὶ τῶν μεθ' αὐτὸν. Οὐδ' ὁ τὰ Ὁμήρου ποιήματα πρῶτος ἐκ τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἑκατὸν περίπου χρόνους ἀφ' ἧς συνεγράφησαν, μεταχομίσας Λυκοῦργος τ' ἀνεγίνωσκε κατ' ἄλλον τρόπον παρὰ τὴν ὁμόγλωσσόν τε Κόρινναν, καὶ τὸν Πίνδαρον, καὶ τὸν κατὰ τὴν κδ Ὀλυμπιάδα (680, π. Χ.) ἐνθουσιάζοντα τοὺς Λάκωνας κατὰ τῶν Μεσσηνίων ποιητὴν Τυρταῖον, γραμματοδιδάσκαλον Ἀθηναῖον (Παυσαν. Μεσσηνιακ. ιε), καὶ αὐτὸν τὸν Σόλωνα, ὅσις ἐνομοθετησε νὰ ψάλλωνται εἰς τὰ Παναθήναια ἐξ ὑποβολῆς, ἢ (ὡς εἶπεν ὁ Πλάτων) ἐξ ὑπολήψεως (τουτέστι κατὰ διαδοχὴν, καὶ ἕτως εἰπεῖν, κατὰ στιχολογίαν, ἐκεῖθεν ἀρχομένου τοῦ δευτέρου ῥαψῳδοῦ ὅπου ἐτελείωσεν ὁ πρῶτος) (α). Μὲ τὴν αὐτὴν βέβαια ταὐτοφωνίαν ἀνεγίνωσκον τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς τὰ Σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν (β) καὶ τῶν ἄλλων πόλεων μέχρι καὶ τῆς παραχμῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ πάλιν ἔκτοτε δι' ὅλων τῶν ποικίλων αὐτῆς μεταβολῶν μέχρι καὶ τῆς ἐσχάτης δυσυχίας της, καθ' ἣν καὶ οἱ πολυπαθεῖς ἡμῶν πατέρες δὲν ἔπαυσαν εἰς τὰ μικρὰ σχολεῖά των ἀναγινώσκοντες τὸν θεῖον ποιητὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐνδόξους τῆς πατρίδος των συγγραφεῖς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβον τῶν γραμμάτων προφοράν. Ὁ δασύτερος καὶ ἐντονώτερος πνευματισμὸς, καθ' ὃν διέφερεν ἡ ἀπαγγελία τῶν παλαιῶν ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶ

(α) Λαέρτ. εἰς Σόλων. § ϑ, βλ. καὶ Βολφίου προλεγόμεν· εἰς Ὁμηρ. σελ. 140.

(β) Ἰσοκρ. Πανηγ.—Πλάτ. Ἱππάρχ.—Λυκούργ. κατὰ Λεωκρ. § 27.

ἐβόλισαν οἱ τᾷ μύθᾳ θεοὶ τὴν Ἡφαιστόπλαστον Πανδώραν, δεινὸν κακὸν, καὶ πῆμα μέγ' ἀνδράσιν ἐλλογίμοις! διότι καὶ αὐτὴ παιδευμένων τὰς ἐπιστολὰς καὶ λοιπὰς συγγραφάς; Καὶ ἂν ταῦτα δὲν ἤξευρες, ἔπρεπε, κἂν ὀλίγον ναῦλον ἐξοδεύσας, νὰ ἐξέπλεες εἰς κάμμίαν χώραν τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἔβλεπες ὀφθαλμοφανῶς, ὅτι ὑπῆρχον καὶ εἰς τὸν καιρόν σᾳ ἄνθρωποι Ἕλληνες, ἀναγινώσκοντες τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Δημοσθένην, ὄχι βέβαια κατὰ τὴν ἰδικήν σᾳ πολυμάθειαν, ἀλλ' ὅμως μὲ πολὺ παρὰ τὴν ἰδικήν σᾳ καλλιωτέραν εὐφωνίαν καὶ ὀρθοέπειαν, τὴν ὁποίαν διεφύλαξεν ἡ φυσικὴ ἀρτισομία τῆς καὶ εἰς τὴν βάρβαρον (καθὼς τὴν ὀνομάζεις) γλῶσσάν των διασῳθείσης γνησίας Ἑλληνικῆς προφορᾶς. Ἐκεῖ ἔμελλες νὰ ἴδῃς τὲς συγχρόνᾳς σᾳ Μαργαρίτας, καὶ Σεβήρᾳς, καὶ Μελετίᾳς τὲς Πηγὰς, καὶ Μαξίμᾳς τὲς Πελοποννησίᾳς, καὶ τὲς περὶ τὸν ἀοίδιμον Πατριάρχην Ἱερεμίαν συντάσσοντας τὸν Κριτὴν τῆς Ἀληθείας (ἐπιστολὰς πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ἐκ Τυβίγγης Λαθηρανῶν Θεολόγων, τῷ 1576), καὶ ἄλλᾳς τοιάτᾳς (τὲς ὁποίᾳς ἐπηκολούθησαν οἱ Λαυκάρεις καὶ Κορυδαλεῖς καὶ Μελέτιοι, κτλ. κτλ.). οἵτινες, ἂν καὶ δὲν συνέγραφον ἀξιόλογα φιλολογικὰ συγγράμματα, καθὼς σὺ τὸ πολυμαθέστατόν σᾳ λεξικόν, ἔγραφον ὅμως Ἑλληνικά· καὶ ταῦτα μὲ πολὺ πλέον ὀρθοτέραν σύνταξιν καὶ κυριολεξίαν παρὰ σὲ, καὶ χωρὶς τινος ξένης βοηθείας, μήτε τῆς Λατινικῆς, μήτε ἄλλης τινὸς γλώσσης καὶ φιλολογικῆς θεωρίας μηδεμιᾶς (ὁποῖα βοηθήματ' εἶχες σὺ, καὶ οἱ κατὰ σὲ), ἀλλ' ἕνα μόνον ἔχοντες ἄμισθον καὶ ἀχώριστον ὁδηγὸν εἰς τὰς σπουδάς των, καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, τὴν χρῆσιν τῆς κοινῆς αὐτῶν διαλέκτου! Ἐκεῖ καὶ ὁ προσυχὼν δημότης Γραικὸς, φιλοξενῶν σε προθύμως καὶ συνδιαλεγόμενος ἁπλοϊκῶς, ἤθελε σὲ διδάξει καὶ πολλῶν μὲν ὀνομάτων τὴν κυρίαν χρῆσιν καὶ σημασίαν, καὶ γραμμάτων δέ τινων, ἄλλων τε, καὶ μάλιστα τῶ δ καὶ γ καὶ θ, τὴν γνησίαν προφορὰν· τὴν ὁποίαν σὺ μὴ γνωρίζων ἀκριβῶς, ἢ καὶ διαστρέφων Ἐρασμικῶς, ἐσύγχυζες τὸν Τάνταλον μὲ τὸν Λάνδαλον, καὶ τὸ χρῆσθαι μὲ τὸ χρησὲ (Ἐρασμικῶς, χρῆσε!! καὶ, χρῆσται, τ=θ! βλ. Συλλογ. ἔνθα ἀνωτέρ. σελ. 501, 456, 465). Ἤθελεν ὡσαύτως σὲ διδάξει καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ἄρθρων, τὴν ὁποίαν σὺ, ὦ ἀγαθὲ, παρα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἴσε ἡ τῶν φωνηέντων πάντων παντοτεινὴ καὶ ἄπρατος ἀπόδοσις εἰς τὰς Ἑλληνικὰς λέξεις, ἀντὶ σαφηνείας, γεννᾷ πολλάκις ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν ὄχι ὀλιγωτέραν, πάρεξ εἰς τὰς λέξεις τῶν ἄλλων γλωσσῶν, οἷον τὰς Ἀγγλικὰς καὶ Γαλλικὰς, ὅταν πάντοτ' ἐκφωνῶνται κατὰ τὴν δύναμιν ἑκάστ τῶν, ἐξ' ὧν σύγκεινται, ϛοιχείων. Ἔπειτα ποίαν σαφήνειαν κατορθόνϐσιν οἱ Ἑραϐμίται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διαιρῶντες πάντοτε τὰς διφθόγγϐς, καὶ προφέροντες τὸ η ὡς εε, ἢ ὡς μακρὸν ε; ἀλλὰ τί λέγω σαφήνειαν; ποίαν μάλις' ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν ἐναντίων ἐννοιῶν δὲν ἐπιχέϐσιν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς φωνὰς ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν ϛοιχείων ἀπαγγελίας; οἷον, προφέροντες τὸ η ὡς ε, μεταβάλλϐσι τὸ ἠτίμησεν (ἀτιμάω) εἰς τὸ ἐτίμησε (τιμάω· κατ' αὐτὸϛ ἀμφότερα προφέρονται ἐτίμεσε!), τὸ ἠμέλησεν (ἀμελέω) εἰς τὸ ἐμέλησε (μέλω, μελέω), τὸ ἠτόλμησε (ἀτολμάω· Θϐκυδ. Α, 124) εἰς τὸ ἐτόλμησε (τολμάω), τὸ ἠνέσχετο (ἀνέχομαι) εἰς τὸ ἐνέσχετο (ἐνέχομαι), τὸ ἠσπάσατο (ἀσπάζομαι) εἰς τὸ ἐσπάσατο (σπάομαι), τὸ ἠφρόνησεν (ἀφρονέω) εἰς τὸ ἔφρόνησε (φρονέω), τὸ ἠκύρωσεν (ἀκυρόω) εἰς τὸ ἐκύρωσε (κυρόω), τὸ ἐπηθύμει (ἐπαιθυμέω) εἰς τὸ ἐπεθύμει (ἐπιθυμέω), τὸ ἤλυεν (ἀλύω), εἰς τὸ ἔλυε (λύω), τὸ ἤνασσεν (ἀνάσσω) εἰς τὸ ἔνασσε (νάζω), τὸ ἠπάτησεν (ἀπατάω) εἰς τὸ ἐπάτησε (πατέω), τὸ ἤφυσεν (ἀφύω) εἰς τὸ ἔφυσε (φύω), τὸ ἠτύχησεν (ἀτυχέω) εἰς τὸ ἐτύχησε (τυχέω), τὸ ἤλεσεν (ἀλήθω, ἀλέω) εἰς τὸ ἔλησε (λήθω· ἀμφότερα τὰ προφέρϐσιν ἔλεσε), τὰ, ἀρήσεται, ἀρήσασθαι (ἀράομαι) εἰς τὰ, ἀρέσασθαι, ἀρέσεται (ἀρέσκω), τὸ ἤμυσεν

ἀμόφωνον τῷ ν, ὡς καὶ διγάμματος χρῆσιν ἐκπληροῦν, καὶ πολλάκις ἰσοδύναμον τοῦ υ (αβ, εβ, ἴσον, αυ ευ), εἴτε εἰς τὰς λέξεις τὰς αὐτὰς εἴτε εἰς τὰς τούτων παραγώγους, ὅσαι εὑρίσκονται εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς τοὺς ἐφεξῆς ἐνδόξους τῆς ἀκμαζούσης Ἑλλάδος συγγραφεῖς καὶ ποιητάς, καὶ τὰς παρὰ τοῖς λεξικογράφοις ἐκ τῶν ἀπολεσθέντων συγγραμμάτων διασωθείσας γλωσσηματικὰς τῶν παλαιῶν διαλέκτων φωνάς. Κατὰ τοῦτον τὸν χρονολογικὸν διορισμὸν θεωροῦντες τὴν τῷ β προφορὰν διαιροῦμεν τὸ χρονικὸν διάσημα εἰς δύω ἡλικίας ἢ ἐποχὰς, μίαν τὴν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τῶν Πτολεμαϊκῶν χρόνων (ἢ τῷ 280 πρὸ Χ. ὁπότε θέλουσιν οἱ Ἐρασμῖται, ὅτι ἤρχισε νὰ διαφθείρηται ἡ γνησία τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπαγγελία), καὶ ἄλλην ἔκτοτε μέχρι τῆς προφανεστάτης τῆς γλώσσης παρακμῆς (οἷον ἕως τῷ χιλιοστῷ μετὰ Χ. ἔτους καὶ ἐφεξῆς), ὁπότε οἱ Ἕλληνες ὁμολογουμένως ἐπρόφερων καὶ τὸ β καὶ τὸ η καὶ τ' ἄλλα γράμματα, καθὼς ἡμεῖς τὴν σήμερον. Ἀπὸ τούτων λοιπὸν ἀμφοτέρων τῶν ἡλικιῶν καὶ ποιήματα καὶ συγγράμ-

---

γνωρίζων τὰ πεντακόσια καὶ ἐπέκεινα χρόνους πρὸ αὐτοῦ κομισθέντα εἰς τὴν Ἑλλάδα γράμματα τῷ Κάδμῳ (δὲν λέγω τ' ἀρχαιότερα τὰ Πελασγικά)! ἢ ὡς ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ποιήσῃ εἰς γλῶσσαν τόσον ἐντελῆ, χωρὶς νὰ προϋπάρξωσιν εἰς αὐτὴν ἄλλοι πρόδρομοί τε πολλοὶ καὶ καλοὶ συγγραφεῖς! Τινὲς δὲ καὶ ἠρνήθησαν παντάπασι τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ὁμήρου, μετροῦντες, καθὼς φαίνεται, μὲ τὴν πήχην των τὸ ὕψος, ἕως πότε δύναται νὰ φθάσῃ μεγαλοφυέστατος νοῦς! ἢ καὶ, τρόπον τινὰ, φθονήσαντες τὴν ἐκ τοῦ πατρὸς τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας δόξαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως! ἀλλὰ πρὸς τοιούτους πάντη ἀναξίους σοφῶν ἀνδρῶν πυρρωνισμοὺς εἶναι περιττὸν νὰ ἀπαντῶμεν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ACADEMY OF ATHENS

ἀπὸ νέου καὶ ἀκμάζοντος εἰς γέροντα ῥυσσὸν καὶ ῥακενδύτην,

Πτωχῷ λευγαλέῳ ἐναλίγκιον,—κακὰ χροῒ εἵματ' ἔχοντα),

ἀλλ' ὅμως τῦτο τὸ σῶμα, ὁ πατροπαράδοτος προφορικὸς λόγος τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῇ καὶ λαλεῖ καὶ βαδίζει καὶ κατ' ὀλίγον ἀναλαμβάνει καὶ ἀναῤῥώννυται. Ἡ ἀργὰ ἡ γρήγορα θέλει, τέλος, τὸν ἐνισχύσει ἡ πάνσοφος Πρόνοια μὲ τὴν πάγχρυσον ῥάβδον τῆς ἀγαθότητός της, καὶ θέλει πάλιν τὸν μεταμορφώσει, ὡς ἡ Ἀθηνᾶ τὸν Ὀδυσσέα, εἰς ἄνδρα νέον καὶ καλὸν καὶ ἰσχυρὸν, καὶ πάλιν τὸν ἐνδύσει τὴν καθαρὰν τῆς ἀρχαίας του δόξης στολὴν,

δέμας δ' ὀφελεῖ καὶ ἥβην·

Ὥςε καὶ αὐτοὶ οἱ Ἐρασμῖται, τὰ τέκνα τῆς παλαιᾶς τῶν Ἑλλήνων σοφίας, βλέποντες τελείαν τὴν ἤδη προχωρῆσαν μεταβολήν τε, νὰ ἐκφωνήσωσι μετὰ θάμβες καὶ χαρᾶς, ὡς ὁ Τηλέμαχος περὶ τῦ Ὀδυσσέως, τὸ

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἠὲ πάροιθεν!

Ταῦτα σὺν θεῷ ἐλπίζεσιν οἱ Ἕλληνες, ἐλπίζεσι δὲ καὶ πάντες οἱ φιλέλληνες. ἡμεῖς δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὸ δεύτερον τμῆμα τῦ βιβλίε, τὸ περὶ τῶν διφθόγγων.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὐρύω, ὠρύομαι, καὶ ἐρύω, ἐρύγω, ἐρέϝhω, ἐρεύγω, μετὰ τοῦ διπλοῦ διγάμματος, κατὰ τὰ φεύγω, καὶ αὔγω,-ξω, καὶ (αὔω) αὐγή· τοῦτο δέ τινες εἶπον συγγεν. τοῦ ὄκκος, Γερμ. Auge), κτλ. Πρόσθες καὶ τὰ (ἄδω) ἔαδε (ἰλ. ι), καὶ εὔαδε (ἰλ. ρ)· ἔκηλος (ἰλ. ε), καὶ εὔκηλος (ἰλ. α)· εὖνις (ἰλ. χ) = ἕνις (ἕνς) ἑνὸς (=εἷς οἷος, οἰνὸς, œnus, unus)· εὐθὺς=ἰθὺς (ἐϝθὺς, ἀντὶ εἰθὺς, ἰθὺς, ἐκ τοῦ θύω, ἰθύω, ὅθεν καὶ ἶθαρ καὶ εἶθαρ, ει = ι)· ἄνευ = ἄνεϝ, τὸ Βοιωτ. ἄνις (λτ. s-ine)· ἄνεως (ἰλ. α) = ἄνανος (ἀ, αὔω, ἄω), καὶ ἄλλα μυρία, εἰς τὰ ὁποῖα ἂς ἀριθμηθῶσι καὶ ὅσα προείπομεν (σελ. 148—9), ὅπου αἱ αυ καὶ ευ ἀποδεικνύονται ὁμόφωνοι μὲ τὰς αβ, εβ (av, ev) συλλαβάς. Γ) Τὸ ἀδιαίρετον τούτων τῶν διφθόγγων ἀποδείκνυται καὶ ἀπὸ τὴν κατὰ διαλέκτους αὐτῶν τροπὴν εἰς ἄλλα μονόφθογγα ϛοιχεῖα ἢ συλλαβάς· οὕτως οἱ Αἰολεῖς, καὶ οἱ Λάκωνες ἐνίοτε ἤλλαζον τὴν αυ καὶ ευ μὲ τὰ ω καὶ ϐ, οἷον, Ζεὺς καππώτας (Παυσ. Λακων.) = καππαύτας (ἀντὶ καταπαύτης, καταπαύτης)· πυλαρὸς καὶ πυλαορὸς (αο = αυ, αϝ), πυλαυρὸς, πυλευρὸς (αυ καὶ ευ, ὡς καὶ α καὶ ε, ἀλλάσσονται· ὅθεν καὶ συνήθ. θεραπεύω, καὶ θαραπαύομαι, ἐθαραπαύθηκα = ἀπωνάμην, ἀπήλαυσα· ὡς τὸ, θεραπεύειν ἡδονὴν, καὶ, ἀκέεσθαι δίψαν (α)), πυλϐρὸς,

---

(α) Λέγομεν δὲ (ἐν Θεσσαλίᾳ) καὶ ἐξευχήθηκα (ἐξεύχομαι), ἐξευχήθην, τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ὁμηρικὸν, ἐξ ἔρον ἔντο (ἡ σημασία αὕτη δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐξεύχομαι τῶν παλαιῶν· Ὀδ. κ, Πίνδ. Ὀλ. ιγ)· λέγομεν ἔτι καὶ ἐξερρύθυμησα (ἀπήλαυσα τὴν ἐπιθυμίαν), ἐκ τοῦ ῥύθυμῶ, τὸ ὁποῖον καθ' ἡμᾶς σημαίνει καὶ τὸ ἐπιθυμῶ (ἐῤῥύθυμησα ϛαφύλια), καὶ τὸ ὐξν

προσῳδίας καὶ μάλιστα εἰς τὰς ἁπλᾶς λέξεις, τὰς ὁποίας ἔχει κοινὰς μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς· τὰ ὀξύτονα Σλαβονιστὶ καὶ Ῥωσσιστὶ, женà γενὰ (γυνὴ), землѧ (земѧ, χαμὰ, χαμὴ, χαμηλὴ. з=γ=χ), спопà σοπὰ,-βὰ (σοιβὴ, σοῖβος, σίβος), зимà, χειμὰ (χεῖμα, χειμία, ἀντὶ χειμῶν), пивоѧ, пивоѐ, τϝεὰ, τϝεὸν (τεὰ, τεὸν), καὶ ἄλλα, κατ' ἄλλας πάλιν διαλέκτους (Σέρβων, Βοεμῶν, Πολωνῶν, οἵτινες αἰολικώτερον παροξύνουσι τὰ δισύλλαβα) ἐκφωνοῦνται, жéна, żona, γένα, γόνα, γένα (ὡς Αἰολικ. γάνα), зéмля (земя, χάμα, ὡς χάμος, humus, χάμυ, συνήθ. χάμω), зúма, χεῖμα, κτλ. Οὕτω καὶ πολλὰ τῶν ἀφῃρημένων εἰς па, ὀξύνουσι μὲν οἱ Ῥῶσσοι, παροξύνουσι δὲ Πολωνοὶ, ὡς, долготà [δολχοτὰ, α=η (ὡς βραδυτὴς, ταχυτὴς, καὶ ὡς τὰ εἰς τὴ, ἀρετὴ, δωρικῶς ἀρετὰ, βιοτὰ, καὶ τὰ Λατιν. εἰς -tas, Ἰταλ.-tà), ἀντὶ δολιχότης, ἐκ τοῦ дóлгій, δόλιχος, καὶ δολιχὸς, χὸν, Ῥωσσ. далекò], благотà (ἀγαθότης ἐκ τοῦ благій=βλαγὸς,-κὸς=μαλακὸς), наготà γυμνότης (οἷον ναϰότης, νᾶκος), κτλ. καὶ ἄλλα τρισύλλαβα παροξύτονα, ὡς, Господь, δεσπότ(ης), ἡ κλητικὴ, Гóсподи, δέσποτα (γ=δ, ε=ο), лукáвій, лукáвъ, λεγάϝος (λυγάος, λυγαῖος, ὡς αἰολικ. ἀλκάος, ἀρχάος, ἀντὶ ἀλκαῖος, ἀρχαῖος· ἐκ τοῦ λυγὴ, λεγὰ, лукà, λυγρὸς=σρεβλός), елúкій, колúкій, пюлúкій, ἡλίκος, κηλίκος=πηλίκος, τηλίκος. випія, φητίας (φήτης), καὶ ἄλλα μυρία, ἐν οἷς καὶ τὰ ἔκπαλαι γνωσὰ εἰς τοὺς Σλάβονας Ἑλληνικὰ, колúба, καλύβα, καὶ корáбль, καράβι(ον) (κάραβος)· πρόσθες καὶ πάμπολλα ῥήματα Σλαβονιστὶ μὲν καὶ Ῥωσσιστὶ τονιζόμενα εἰς τὴν λήγουσαν, ὡς τὰ περισπώμενα, παρ' ἄλλοις δὲ ὀξυτονούμενα, κατὰ τὰ βαρύτονα· ὡς, могỳ, καὶ мóгу, μογῶ, καὶ μόγω, зивỳ καὶ зúву,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ δὲν ἔγραφον, εἰ μὴ διὰ τὲς συγχρόνες ὁμογενεῖς των· ἔγραφον λοιπὸν τὴν πάτριον διάλεκτον, ὄχι φλύαρον, ἀλλ' ἐπεξειργασμένην ἐν ταὐτῷ καὶ εἰς ὅλες καταλληπτήν· Ἀλλ' ἐὰν ἡ γραφικὴ γλῶσσα ἔπαθε παραχμὴν, πολὺ μᾶλλον ἠσθάνθη τὴν εἰς τὸ χεῖρον μεταβολὴν ἡ γλῶσσα τᾶ ὄχλᾳ. Μετὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν Μακεδόνων καὶ τὴν ὑφ' ἓν

ὡς ἐξ ὀνομαστικῆς τᾶ ἰσοσυλλάβᾳ Ἀπλὸς, ἐκ τᾶ Ἀπόλως, ἀντὶ Ἀπόλλων, ὅθεν καὶ τὸ νεώτερον Ἀπολλώς. Ἀλλ' εἰς Θεσσαλικὰς παλαιὰς ἐπιγραφὰς γράφεται ἡ δοτικὴ ΑΠΛΟΥΝΙ ἐξ ὀνομαστικῆς περιττοσυλλάβᾳ κλίσεως, Ἄπλεν, Ἄπλενος (=Ἄπλων ἢ Ἀπλὼν, ὦνος. ω=ο=ου. βλ. ὄπισθ. σελ. 360)· οἷον: Απλουνι κερδοιου Σωσιπατρος... ὀνέθεικε κτλ. (=Ἄπλωνι κερδώιω Σωσίπατρος ἀνέθηκε· σημείωσε τὸ υ=α· ἀντὶ δὲ τᾶ ο καὶ ω τὴν ε, καὶ η=ει, καὶ τὸ κερδῴω, δοτικὴν ἀνυπόγραφον. βλ. σελ. 387)· καὶ „Απλουνι τεμπειτα Αισχυλις Σατυροι (ἀντὶ τῆς γενικῆς Σατύρε, οι=ε, βλ. σελ. 305, 391· σημείωσαι καὶ τὸ ἀνυπόγραφον α τῆς δοτικῆς τεμπείτα· Σῴζεται δὲ ἡ πρώτη ἐπιγραφὴ εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν οἰκίαν τῆς πόλεως Τυρνάβε· ἡ δευτέρα εὑρέθη εἰς τὸ Τατάρι, χωρίον τῆς Λαρίσσης. καὶ αἱ δύω ἐξεδόθησαν ὁλόκληροι μετ' ἄλλων καὶ ἀλλαχᾶ, καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τᾶ κλεινᾶ Bœckhij συλλογὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν τ. α, τμ. δ. σελ. 860,—1)· Απλουν εὑρίσκεται τὸ ὄνομα καὶ εἰς Σικελικὴν ἐπιγραφήν. Καὶ παρὰ τοῖς Ἐτρύσκοις ἢ Τυρρηνοῖς γράφεται Aplu καὶ Apulu (Boeckh. ἔνθ. ἀνωτ.). Κατὰ ταῦτα νομίζεται, ὅτι καὶ ὁ Πλάτων ἔγραψεν ὄχι Ἀπλὸν (ἐκ τᾶ Ἀπλὸς) ἀλλ' Ἄπλεν, ἢ ὀρθότερον Ἄπλεν, ἀντὶ τῆς αἰτιατικῆς Ἄπλενα, τὴν ὁποίαν ἡ ἀνωτέρω φράσις τε ἐξ ἀνάγκης ἀπαιτεῖ. Πότερον ἆρά γε ἐξεπίτηδες ὁ Πλάτων ἔγραψεν ὡς ἄκλιτον ὀνομαστικὴν Ἄπλεν, ἀντὶ τῆς αἰτιατικῆς, διὰ νὰ προσαρμόσῃ τὸ Θετταλικὸν ὄνομα τᾶ θεᾶ εἰς τὸ ἐπίθετον ἁπλᾶν, ἐκ τᾶ ὁποίε τὸ παράγει; ἢ ὁ Ἄπλεν ἐλέγετο καὶ Ἄπλης (ὅθεν ἡ αἰτιατικὴ τᾶ Πλάτωνος Ἄπλεν)· ἤτοι Ἀπλὼν καὶ Ἀπλὼς, ὡς εἶπον καὶ Ἀπόλλως, ὅθεν, Ἀπολλὼς ἐκ τᾶ Ἀπόλλων;

ἀλληλοδιαδόχως βεβαιόνοντες παλαιοὶ Γραμματικοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας (α). Τούτων δὲ σύγχρονος ἦτο καὶ ὁ Καλλίμαχος (275, π. Χ.)· καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ Θεοφράστου, Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς (320—280, π. Χ.), ὅστις εἶδε βέβαια καὶ ἤκουσε καὶ συνωμίλησεν ἴσως πολλάκις μὲ τὸν ἤδη γέροντα συμπατρώτην του Δημοσθένην, καὶ τὸν τότου σύγχρονον Ἀριστοτέλην (358—320, π. Χ.), καθὼς καὶ ἕτος πάλιν μὲ τὸν μαθητήν του, τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, καὶ τοὺς τούτου στρατηγοὺς καὶ διαδόχους (ἐν οἷς καὶ οἱ Πτολεμαῖοι)· Ἦτο δὲ καὶ τοῦ Πλάτωνος μαθητὴς ὁ Ἀριστοτέλης, ἔκτου τὸ γένος ἀπὸ Σόλωνος (τῷ ἐν 598, π. Χ.)· ποῖος λοιπὸν λόγος ὀρθὸς δύναται νὰ δικάξῃ δικαίως, ἂν ὁ Καλλίμαχος ἐπρόφερε τὴν γλῶσσάν του ταὐτοφώνως μὲ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα καὶ Θουκυδίδην καὶ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Ἱπποκράτην; καὶ πάλιν, ἂν ἦτοι εἶχον τὴν αὐτὴν προφορὰν μὲ τοὺς ἑαυτῶν διδασκάλους καὶ τοὺς προγενεστέρους Ἴωνας, τὸν Θαλῆν καὶ Φερεκύδην καὶ Κάδμον τὸν Μιλήσιον καὶ τοὺς πρώτους συγγράψαντας εἰς τὴν πεζὴν γλῶσσαν; ἢ, τέλος, ἂν οὗτοι ὡμοφώνουν μετὰ τῶν ἀπὸ Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου ἐφεξῆς ἀλληλοδιαδόχων ἀοιδῶν καὶ ποιητῶν; Ἡ πρώτως διαπλασθεῖσα Ἑλληνικὴ γλῶσσα, καὶ αὐτὴ ἴσως ἡ Ὁμηρικὴ, εἶχε μᾶλλον δασυτέραν καὶ πνευματώδη καὶ ξομφάζουσαν ἀπαγγελίαν, ἥτις ἐφεξῆς ἐμετριάζετο, πρὸς τὸ λειότερον τῆς γλώσσης ὁμαλυνομένης κατὰ χώρας καὶ διαλέκτους, ὁποία, τέλος,

(α) Βλ. τὸν ἡμέτερον Κοραῆν εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἰσοκράτους, ὅπου ἐμπαρόδως ἐλάλησε περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς, καὶ ἰδίως περὶ τῆς τῶν διφθόγγων.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Αἰολιςί. Πελασγοὶ δὲ ἦσαν καὶ οἱ Τυῤῥηνοί· ὅθεν τὸ F μετέβη καὶ εἰς τὸν Τυῤῥηνικὸν ἀλφάβητον (βλ. καὶ Γόρι, προλεγόμενα εἰς τὸ Τυῤῥηνικὸν Μουσεῖον· Gori, Museum Etruscum). *Ὑπῆρχε λοιπὸν τὸ F εἷς τῶν χαρακτήρων τοῦ πρώτου τῶν Ἑλλήνων ἀλφαβήτου, ἀντίςοιχος πρὸς τὸ ἕκτον γράμμα τοῦ Φοινικικοῦ καὶ Σαμαρειτανοῦ· μετεφέρθη δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν ἀποικησάντων Ἑλλήνων, οἵτινες ἔφερον ἐκεῖ τὰ πελασγικὰ γράμματα (Διόδ. γ, 66). Καὶ μορφὴ μὲν τοῦ πνεύματος τότε συνήθης ἡ F, ἥτις εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ τοῦ ἕκτου γράμματος τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου (ὅςις εἶναι ὁ ἀρχαῖος πελασγικὸς), εὑρίσκεται δὲ καὶ ἄλλο εἶδος, τὸ Ⅎ, εἰς Κρητικὰς ἐπιγραφὰς καὶ εἰς τοὺς πίνακας τοῦ Ἡρακλείου τῆς Ἰταλίας (ὡς, ⅎΕΤΟΣ, ⅎΕΙΚΑΤΙ, κτλ.)· διὰ τοῦτο τὸ F καὶ Ⅎ σημαίνουσιν, ὡς ἐπίσημα, καὶ τὸν ς, ἤτοι ἕκτον ἀριθμόν· (φαίνεται δὲ καὶ τρίτον εἶδος τοῦ χαρακτῆρος τούτου, τὸ 8, εἰς πίνακα Τυῤῥηνικὸν, κατὰ τὸν Γόριον,* Prolegomen. ad tabulam Etruscam). *Ὁ δὲ φθόγγος ὁ ἀρχαῖος τοῦ διγάμματος (λέγει Μάρσιχος) ἀδύνατον εἶναι νὰ προσδιορισθῇ· ὅσον δὲ συνάγεται ἐκ τῆς ταὐτότητος αὐτοῦ μετὰ τοῦ Λατινικοῦ* F, *φαίνεται ὅτι τότε κυρίως ἦτον ἐξ ἀρχῆς ὁμόφωνον τὸ δίγαμμα. Καθὼς δὲ τ' ἄλλα ςοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου ἴδιον ἔκαςον ἔχουσιν ὄνομα, οὕτω καὶ τὸ ἕκτον ςοιχεῖον ἔπρεπε νὰ ὠνομάζετο τὸ πάλαι βαῦ (ϜαϜ)· ὡς καὶ τώρα λέγεται* ef (EF)· *ὥςε δὲν εἶπεν ὀρθῶς ὁ Πρισκιανὸς τὸ αἰολικὸν F τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Λατινικὸν* v· *κακῶς δὲ καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐξήνεγκε τὸ F διὰ τῆς ου συλλαβῆς· καί τοι φέρων παραδείγματα τὸ Οὐελία καὶ Οὔϊκος, ἤτοι* Velia,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ ΝΕΟΛΑΙΑΝ

ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ.

Ταύτην, ὦ φίλοι Ῥῶσσοι, τὴν συγγραφὴν, πρὸ ἑπτὰ περίπου ἐτῶν συνταχθεῖσαν κατ' ἀξίωσιν ἀνδρὸς ὁμογενοῦς σας, ἐνδόξου φίλου τῶν Ἑλληνικῶν Μουσῶν καὶ τῆς παιδείας σας (α), προσφέρω νῦν διὰ τοῦ τύπου πρὸς τὴν ἀξιέπαινον φιλομάθειάν σας, δῶρον Ἑλληνικὸν, καὶ οἰκεῖον καὶ εἰς ἐμὲ τὸν συντάξαντα καὶ εἰς ἐσᾶς αὐτοὺς, διὰ τοὺς ὁποίους μάλιστα συνεγράφη. Ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, τὴν ὁποίαν, ὦ φίλα τέκνα, σπουδάζετε φιλοτίμως, ἀπέβη πρὸ χρόνων ἤδη πολλῶν βάσις καὶ θεμέλιον τῆς ἀληθινῆς παιδείας ὅλων τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν, ὡς ἐξαίρετος γλῶσσα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας. Διὰ τοῦτο πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ πρότερον ἀνεφάνησαν, καὶ τώρα μάλιστα διαλάμπουσιν ἐνδοξότα-

---

(α) Τοῦ Ἐξοχωτάτου κυρίου Δημητρίου Βασιλειάδου Δασκόφου, Συμβούλου μυστικοῦ τοῦ Μεγαλειοτάτου Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, κτλ. κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν λέξεων προσῳδίαν, εἶναι πρᾶγμα φανερώτατον. Ἀλλὰ περὶ τούτων λέγομεν ἰδίως εἰς τὸ ἑφεξῆς κεφάλαιον.

§ δ. Τρίτον, τέλος, καὶ τελευταῖον· ἡ χρῆσις καὶ γραφὴ τῶν σημείων τῆς προσῳδίας ἤρχισε *A*) ἀπὸ τὸν πρῶτον αὐτῶν εὑρέτην, Ἀριστοφάνην (τῷ 200 π, χ.). „Οἱ χρόνοι καὶ οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα, Ἀριστοφάνους ἐκτυπώσαντος, γέγονε πρός τε διάκρισιν τῆς ἀμφιβόλου λέξεως, καὶ πρὸς τὸ μέλος τῆς φωνῆς συμπάσης, καὶ τὴν ἁρμονίαν, ὡς ἂν ἐπάδοιμεν φθεγγόμενοι. Σκέψαι δ' ὡς ἕκαστον αὐτῶν φυσικῶς ἅμα καὶ οἰκείως, καθάπερ τὰ ὄργανα, ἐσχημάτισαι καὶ ὠνόμασαι· ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ἔμελλε τῷ λόγῳ ὥσπερ ὄργανα ἕσεσθαι· ἑώρακε γὰρ καὶ τὴν μουσικὴν ἕτω τὸ μέλος καὶ τὰς ἀριθμοὺς σημαινομένην· καὶ πῇ μὲν ἀνιεῖσαν, πῇ δ' ἐπιτείνουσαν, καὶ τὸ μὲν ὀξὺ τὸ δὲ βαρὺ ὀνομάζουσιν" κτλ. (Ἀρχάδ. παρὰ Βιλοϊσῶν· προλεγόμ. εἰς Ὅμηρ. σελ. ια). Ἐκ τούτων φαίνεται σαφῶς· *α*) Ὅτι χρόνοι, τόνοι, πνεύματα σημαίνουσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γραμματικοῖς αὐτάς τε τὰς ἰδιότητας τῆς φωνῆς, καὶ τὰ τούτων ὄργανα, ἤτοι τὰς χαρακτῆρας· ἕτοι δὲ δὲν ἦσαν τύποι καὶ σημεῖα φθόγγων μουσικῶν, ἢ μουσικὰ διαγράμματα, ὡς ὁ Βόσσιος ὑπέλαβεν (βλ. ὄπισθ. σελ. 422)· διότι τοῦτο ἤθελον μᾶς τὸ διδάξει πάλιν αὐτοὶ, οἱ πρῶτοι καταδείξαντες τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας. Προσῳδία καὶ τόνος, ὀξεῖα καὶ βαρεῖα καὶ μέση (ἡ περισπωμένη), πνεύματα καὶ χρόνοι εἶναι λέξεις κοιναὶ καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ εἰς τὴν Γραμματικὴν, τέχνας ἀδελφὰς, εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, τὴν φωνὴν, ἐνασχολουμένας· διὰ τοῦτο, „καὶ τῶν Γραμματικῶν καὶ Ἁρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον

Θεσσαλονίκης Μητροπολίτης Εὐσάθιος, θησαυρίζων ἐν τοῖς Σχολίοις τοσαῦτα τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς σοφίας κειμήλια (τὰ ὁποῖα μὲ μυρία ῥήματα κηρύττουσι τῆς καθ' ἡμᾶς προσῳδίας τὴν γνησιότητα), συνέγραφε δὲ τὸ περὶ Διαλέκτων κάλλιστον βιβλίον καὶ ἄλλα συντάγματα ὁ Μητροπολίτης τῆς Κορίνθου Γρηγόριος, ἐσχεδίαζε δὲ τὰς γραμματικὰς του θεωρίας ὁ Μοσχόπουλος! Ἤ, τέλος, περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ μέσα τῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα δυσυχεστάτης δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, ὁπότε κατ' αὐτὰς τῆς πικρᾶς ἁλώσεως τὰς παραμονὰς συνέγραφον ἀκόμη ἑλληνιστὶ οἱ Καντακουζηνοὶ καὶ Παλαιολόγοι, καὶ ὁ Πλήθων, ἢ Γεμιστὸς Γεώργιος συνέταττε τὴν Συνέχειαν τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ αὐτὸς ἔτος ὁμοῦ καὶ οἱ λοιποὶ συμπολῖταί του (οἱ περὶ τὸν Βησσαρίωνα καὶ τὸν Γαζῆν καὶ τὸν Λάσκαριν καὶ τὸν Χρυσολωρᾶν καὶ τὸν Ἀνδρόνικον καὶ τὸν Ἀργυρόπωλον καὶ τοὺς ἄλλους ἐκείνους τοὺς δυσυχεῖς ἀλλ' ἐνδόξους φυγάδας) μετέφερον τὰ φῶτα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ φιλοσοφίας ἀπὸ τὴν αἰχμάλωτον ἤδη πατρίδα των εἰς τὴν ἀκόμη τότε κακὴν κακῶς σχολασικίζουσαν καὶ βαρβαρίζουσαν Εὐρώπην!! (α).

(α) Ὁ Ἐννίνιος ὁμολογεῖ χάριτας πολλὰς πρὸς τούτους τοὺς σοφοὺς Ἕλληνας, ὡς ἀνακαινίσαντας τὴν παιδείαν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τοὺς ὀνομάζει γενικῶς ἄνδρας σοφωτάτους. Τοὺς δίδει προσέτι καὶ τὴν τιμήν, ὅτι ἐγνώριζον ἐξάπαντος τὴν γνησίαν (δηλαδὴ τὴν Ἐννινιακὴν καὶ Βοσσιανὴν) προσῳδίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης! ,,ἀλλ' ὅμως (λέγει) πεπαλαιωμένην ἤδη πλάνην, τὴν βαρβαρῳδίαν (ὡς ὀνομάζει τὸν καθ' ἡμᾶς τονισμὸν), δὲν ἠδύναντο νὰ τὴν ἐκριζώσωσιν, ἐδ' ἐτολμοῦσαν νὰ φανῶσι καινοτόμοι περὶ τὴν κακὴν τοῦ ὄχλου συνήθειαν, κολυμβῶντες, τὸ τῆς παροιμίας, ἐναντίον εἰς τοῦ ῥοῦ τὸν ῥοῦν. Καὶ ἄλλως δὲ (προσθέτει), ὅ, τι

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὅσον ὁ Πολυδεύκης (= πολύγλυκος), καὶ ὁ δεῦκος καὶ δαῦκος, συνήθ. δαυκίον (ὡς ἐκ τοῦ δάλκος = γάλκος, ἀντὶ γλάκος, γλάγος, γλᾶξ, συγγενὲς τῷ γλυκὺς, γλεῦκος· τὸ δαυκίον λέγει καὶ ἄλλως ἡ συνήθ. κοκκινογάλιον = κοκκινο-καύλιον, ὡς καὶ γαλίον ἀντὶ καυλίον· καὶ ἑδῶ πάλιν αυ = ᾱ, τὸ δὲ κ = γ)· καὶ ὁ, ἡ Τευμησσὸς (ὄρος καὶ πόλις Βοιωτίας) ὁμωνυμεῖ μὲ τὴν τῆς Λυκίας Τελμησσὸν, -σσόν (α), κτλ. Τόσον εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα αἱ αυ καὶ ευ δίφθογγοι ἐπροφέροντο μονο-συλλάβως, ὡς καὶ αἱ ἀντίστοιχοι αλ καὶ ελ συλλαβαί, ὅσον εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι καὶ οἱ Γάλλοι παρομοίως τρέπουσι τὰς al καὶ el συλ-λαβὰς εἰς τὰ μονόφθογγά των au, eu: οἷον τῶν εἰς al αἱ πληθυντικαὶ καταλήξεις τρέπονται εἰς au(x), général, -aux (ἀντὶ généráls), cheval, chevaux, (chevals), καὶ τὸ ἄρθρον au = à l' (à le), aux = à les, καὶ πάλιν τὸ el, il εἰς eu,

---

(α) Γράφεται καὶ Τελμισσὸς, ὡς καὶ Καφησὸς, καὶ, -φισσὸς [βλ. σελ. 177, ἐκ τοῦ κᾶφος, κάφω, κάπω = Fᾶπω, (ἄβω) αὔω = πνέω, ὡς εὔπνους καὶ δροσερὸς, κατὰ τὸ κᾶπος, κῆπος]. Σημείωσαι καὶ τὴν ἐκ τῆς ὁμοιοφωνίας ἀλλαγὴν τῶν καταλήξεων ησος, ᾱ, ησσος καὶ ισος, ισσος· αὗται δὲ ἴσως ἔγειναν ἐκ τῆς μετοχῆς εἷς, ἕς (ὅθεν καὶ αἱ ευς, ης, ας, ηξ, αξ), θηλυκ. εσσα, καὶ ισσα (ὡς Ἀμφισσα = ἀμφὶς ἓσα, βλ. σελ. 48)· ἐκ τῆς ησος, καὶ ᾱ ασος, ασσος, κατάληξις, ὡς Παρνασὸς, -σσὸς, -νησὸς (ὁ κοινῶς Τερνησσὸς), συγγενὲς τῷ Πάρνης [ὄρος Ἀττικῆς, ἴσ. ἐκ τοῦ (πάρω, πέρω, πέρος = πρὸς, πρὸ, παρὰ, πέρα, πέραν, πρὰν) πρανὴς, πράνης, συγγεν. τοῦ πρὼν, πρώων, πρέων, συνήθ. πρήωνας, κυρίως ἐξέχων, προνεύων]· ἔτω καὶ Περμησσὸς (πέραμος, περάω), Τερμησσὸς, -μισσὸς (τέρμα), ὅθεν ἴσως καὶ ἡ Τελμησσὸς (λ = ρ), ὄχι παρὰ τὸ τέλμα (ὡς τὸ συνήθ. Λασποχώριον), κτλ. ἡ δὲ ησσος κατάληξις εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ εἰς ηττος, ὡς Λυκαβηττὸς, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

550 *Τμ. γ. κεφ. β. συνέχ. τῶν περὶ προσῳδ., κτλ.*

ἐξεπώμωσε τὸν πίθον τῆς, μὲ τὴν ὁποίαν τὴν ἐπροίκισεν ἡ τῦ Διὸς ὀργὴ, πεισματικῆς δοξοσοφίας, καὶ ἐξέχεε πολλὰ κακὰ καὶ ἔριδας

---

*βαίνων ἐβαρβάριζες, γράφων „ὡς ἐξ ἀρχῆς πρότασις δίχα γεγένηται“ (ἀντὶ, ἡ πρότασις)· καὶ, „ἐκ ταύτης μὲν δὴ τῦ υ κακοφωνίας“ (τῆς)· καὶ, „γυνὴ σῦ“ (ἡ γυνή σε. βλ. σελ. 399, 409, 443), κτλ. Τὰ δὲ Διδασκαλάκια τὰ Γραικύλλια, μὲ τὲς, καθὼς τοὺς ὑποκορίζεις, κανονίσκες τῶν γραμματισκαρίων των ἤθελον μετριοφρονέσατα σὲ καθοδηγήσει νὰ μὴ σολοικίζῃς καὶ περὶ τὰς ἐγκλίσεις, μηδ' εἰς τὴν χρῆσιν τῦ μὴ, γράφων ἀτυχῶς· „οὐκέτι ἂν ὠτοκοπήσοιμεν, μηδὲ ἐπὶ πλεῖον ἐγκόψοιμεν“ (σελ. 468)!! ἀλλὰ καὶ νὰ διορθόνῃς ἐν ταύτῳ καὶ τὲς περὶ τὲς χρόνες καὶ τὲς τόνες βαρβαρισμὲς, οἷον τὸ, γυνὴ σῦ! ὠτοκοπήσοιμεν σοὶ! κτλ. Ἤθελον προσέτι σὲ παρακαλέσει καὶ νὰ μὴν ἀσχημονῇς, κακοζήλως ἀκυρολογῶν, ὡς εἰς τὰ „οἱ πρὸς ἀλήθειαν καὶ εὐμάθειαν εὐπαθεῖς“! καὶ, „πολλὴν τῆς ἀγνοίας ἀτιμίαν τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησι προσβάλλει“ (σελ. 391, 462). Ἤθελον σὲ καταπείσει, ἴσως, νὰ ἐξαλείψῃς ἀπ' αὐτὸ τὸ κατ' αὐτῶν σε σύγγραμμα καὶ τὸ κακοσύνθετον ὄνομα ἀρχαιονομαθεσία (σελ. 465)! καὶ ἁπλῶς ἤθελον σὲ κάμει προσεκτικώτερον καὶ περὶ τὰς φράσεις καὶ περὶ τὴν ὅλην τῦ λόγυ κατασκευὴν, ὥσε νὰ μὴ συνθέτῃς περιόδες ἐλεεινὰς καὶ διὰ τὲς σολοικισμὲς, καὶ διὰ τὴν ἀτοπίαν ἢ κακοσυνθεσίαν τῶν τῦ λόγυ μερῶν, ὁποίαν ἐδ' αὐτὰ τὰ Ἑλληνικὰ μαθητάρια δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι χωρὶς γέλωτα· οἷον „μὴ σὺ μὲν εἴποις μοὶ, ὅτι ἡ πόλις ξύμπασα σὴ τοῖς λοιμοῖς φθείροιτο, οἱονεὶ ποίμνη τοῖς θηρίοις, καὶ γυνὴ σῦ τεθνήκει ἤδη σοὶ“ (σελ. 399). Καὶ, „ἐκ ταύτης μὲν δὴ τῦ υ κακοφωνίας διὰ τῦ ι, ἡ κακογραφία τῶν Κελτικῶν ὀνομάτων τῶν δὲ μάλισα διὰ τῦ ι γραφθέντων ἐγένετο“ —. Καὶ, „ὅς περ (Λοξίας) πᾶσιν αὐτῦ πευθομένοις τὰ ἀμφίλοξα μαντεύεται. Ὡς μὲν τὲς κόρακας (ἀντὶ, τὲς μὲν κόρακας· σελ. 409, 432, 465), κτλ. κτλ. Βλέπεις, ὦ ἀγαθὲ Στέφανε, πῶς ἀλλόφυλος Ἑλληνιστὴς, ὅσον ἂν ἦναι πολυμαθὴς, δυσκόλως κατορθόνει νὰ γράφῃ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πολλάκις οἱ Ἕλληνες ἀκέοντες τὴν ἰδίαν τῶν γλῶσσαν βαρβάρως ἀπὸ τοὺς συνοίκους καὶ περιοίκους ἀλλοφύλους (οἷον Βλάχους, Βουλγάρους, Ἀλβανοὺς, κτλ.) προφερομένην, τὴν ἐννοοῦσι· καὶ τὸν λαλοῦντα διδάσκουσιν ἀνεπαισθήτως καὶ χαριέντως τὴν ὀρθὴν τῆς ἐσφαλμένης λέξεως φωνήν· ἀλλ' ὅταν ἀκούωσι τὴν κατ' Ἐρασμιον προφορὰν, οὔτε τὰς λέξεις ἐννοοῦσι, καὶ τὴν αὐθάδειαν τοῦ συστήματος ἀποτροπιάζονται ὄχι ὀλιγώτερον παρὰ σᾶς, ὦ παῖδες Ῥώσσων, ὅταν τις ἐξαίφνης παραστὰς προφέρῃ σοβαρῶς καὶ σπουδαίως τὴν πάτριόν σας γλῶσσαν, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν Σλαβονικὴν, κατὰ φθόγγους ἰδιαιτέρους, πρὸς τὴν ἰδίαν τοῦ ὄρεξιν μεταπεπλασμένους· οἵτινες, κἂν ὁ λέγων μὴ λέγῃ, φαίνονται ὡς ἔλεγχοι προσωπικοὶ τῆς ἰδικῆς σας περὶ τὴν ἰδίαν σας γλῶσσαν ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος (ἂν καὶ τῇ ἀληθείᾳ ϛηλιτεύουσιν αὐτῷ τῷ καινοτομοῦντος τὴν, εἴτε τόλμην πρέπει τις νὰ τὴν ὀνομάσῃ, εἴτε κακοτεχνίαν, εἴτε τι ἄλλο εὔσομον ὑποκόρισμα!). Καὶ τῶν ἄλλων μὲν τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν οἱ Ἑλληνισταὶ σπανίως παρεπιδημοῦσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, σπανιώτερον δὲ καὶ εἰς τὰς ἰδίας των πατρίδας συλλαλοῦσιν Ἑλληνιστὶ μετὰ τῶν ἀφικνουμένων Ἑλλήνων. Σεῖς δὲ φίλοι συχνάκις φιλοτιμεῖσθε, κἄποτε δὲ καὶ ἀναγκάζεσθε νὰ διαλέγησθε πρὸς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν Ῥωσσίαν (ὅπου καὶ πόλεων συνοι-

τέλιον (κτλ.).–Τάς τε λέξεις τοῖς μέλεσιν ὑποτάττειν ἀξιοῖ, καὶ ἐ τὰ μέλη ταῖς λέξεσιν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν Εὐριπίδε μελῶν–„Σῖγα, σῖγα· λεπτὸν ἴχνος ἀρβύλης τιθεῖτε· μὴ κτυπεῖτε— Ἀποπρόβατ' ἐκεῖσ' ἀπόπροθι κοίτας". ἐνγὰρ δή τούτοις τὸ „Σῖγα, σῖγα λεπτόν" ἐφ' ἑνὸς φθόγγε μελῳδεῖται, καὶ τοι τῶν τριῶν λέξεων ἑκάστη βαρείας τε τάσεις ἔχει καὶ ὀξείας· καὶ τὸ Ἀρβύλης ἐπὶ (ἴσως, τῇ) μέσῃ συλλαβῇ τὴν τρίτην ὁμότονον ἔχει, ἀμηχάνε ὄντος ἓν ὄνομα δύω λαβεῖν ὀξείας· καὶ τοῦ Τιθεῖτε βαρυτέρα μὲν ἡ πρώτη γίνεται, δύω δὲ μετ' αὐτὴν ὀξύτονοί τε καὶ ὁμόφωνοι· τοῦ Κτυπεῖτε ὁ περισπασμὸς ἠφάνισαι· μιᾷ γὰρ αἱ δύω συλλαβαὶ λέγονται τάσει· καὶ τὸ Ἀποπρόβατ' ἐ λαμβάνει τὴν τῆς μέσης συλλαβῆς προσῳδίαν ὀξεῖαν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν τετάρτην συλλαβὴν καταβέβηκεν ἡ τάσις τῆς τρίτης. Τὸ δ' αὐτὸ γίνεται καὶ περὶ τοὺς ῥυθμούς· ἡ μὲν γὰρ πεζὴ λέξις οὐδενὸς οὔτε ὀνόματος οὔτε ῥήματος βιάζεται τοὺς χρόνες· ἀλλ' οἵας παρείληφε τῇ φύσει τὰς συλλαβὰς, τάς τε μακρὰς καὶ τὰς βραχείας, τοιαύτας φυλάττει· ἡ δὲ ῥυθμικὴ καὶ μεσικὴ μεταβάλλεσιν αὐτὰς μειῶσαι καὶ αὔξεσαι, ὥςε πολλάκις εἰς τἀναντία μεταχωρεῖν· ἐ γὰρ ταῖς συλλαβαῖς ἀπευθυνεσι τοὺς χρόνες, ἀλλὰ τοῖς χρόνοις τὰς συλλαβάς" (περὶ Συνθ. τμ. ια). Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλέταρχος ἱστορεῖ τὸν Φίλιππον ὅτι ἐπρόφερε τὴν ἀρχὴν τοῦ ψηφίσματος τοῦ Δημοσθένες „πρὸς πόδα διαιρῶν" (διαχωρίζων τὰς λέξεις μετρικῶς εἰς πόδας σίχου ἰαμβικοῦ), „καὶ ὑποχρούων" (ὑποψάλλων· καὶ κρούων ἴσως καὶ τὸ ἔδαφος μὲ τὸν πόδα,

Δημο|σθένης |Δημο|σθένε|ς| Παια|νιεὺς|
Τάδ' εἰ|πε . . . . . (Πλέτ. Δημοσθ. § ιθ)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ ι. Τέτε δείξεις ἔχομεν τὰς ἐφεξῆς. *Α*) Τὸ ι προσιθέμενον καὶ συναιρέμενον μετὰ τῦ ο δὲν κάμνει κἀμμίαν προσθήκην εἰ μὴ μόνον μῆκος συλλαβῆς (ὡς εἴπομεν καὶ περὶ τῦ ε)· ὅθεν τὰ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις ποιηταῖς καὶ λογογράφοις, κατὰ διάλεκτον, ποίη, ῥοιὰ, οἰέτης, ψοῖθος, ὁδοιπόρος, Πυλοιγενὴς, κτλ. εἶναι ἀκριβῶς ἰσοσύλλαβα μὲ τὰ κοινὰ, πόα, ῥοὰ, ψόθος, ὀέτης (συγκοπ. τῦ ἐμοέτης), ὁδοπόρος, Πυλογενὴς· τοιαῦτα καὶ τὶ δωρικὰ, Δαμοίτης = δαμότης (ἐκ τοῦ δῆμος, ὡς καὶ, θυμὸς, Θυμοίτης, μένος, Μενοίτιος), κτλ. Οὕτω καὶ ἡ τῶν εἰς ος καὶ ον ἀρχαιοτάτη γενικὴ εἰς οο ἰσοσυλλαβεῖ μὲ τὴν ἐξ αὐτῆς γενομένην Θεσσαλικὴν καὶ ἐπικὴν εἰς οιο, οἷον λόγος (λόγοο), λόγοιο, πεδίοιο, ἔθεν καὶ τῶν εἰς ως ἡ εἰς ωο γενικὴ εἶναι = οο = οιο, Πετεὼς Πετεῶο (= Πετεὸς, οο, οιο)· ἐκ δὲ τῦ οο συνηρέθη ἡ εἰς ου Ἀττικὴ καὶ κοινὴ τῶν Ἑλλήνων γενικὴ, καὶ δωρικῶς εἰς ω, Πίνδος, Πίνδε, δωρικ. Πίνδω (Θεόκρ.)· παρομοίως ἔγεινε καὶ τῶν εἰς ας καὶ ης ἀρσενικῶν ἡ εἰς αο (ἰωνικ. εω), ὁμοιόσχημος καὶ ἰσοσύλλαβος τῆς εἰς οο, οιο, γενικὴ: Κρονίδας, δης, Κρονίδαο καὶ,-δεω. Ταύτας δὲ τὰς εις οο, αο, εο (εω) γενικὰς σῴζει ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της, οἷον, πογο = τόϝο (τόο, μετὰ ϝ) = τοῖο (τῦ), ερο = ἕϝο, ἕο (ξ), πρεπαγο = τρέταϝο, τρέταο, ἀντὶ τρίτοιο (ἐκ τοῦ τρίτος, Αἰολ. τρέτος), κτλ. (α). Ὥσε ἡ οι εἶναι μο-

---

(α) Ὑπέλαβόν τινες (βλ. Knight προλεγόμεν. εἰς Ὅμηρ. § ρβ), ὅτι ἡ εἰς οιο γενικὴ ἐπλάσθη ἀπὸ τὲς Γραμματικὲς ἐκ τῆς εἰς οο παλαιᾶς, γραφομένης ἀρχαίως μετὰ τῦ ϝ, ἢ ϝ, καὶ ἐπιτομώτερον,— (λόγο—ο ἀντὶ λόγοϝ ο)· τῦτο δὲ τὸ πλάγιον ἀσυνει-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐφύτευσαν ὕςερον, ὡς φυτὰ πονηρὰ, τὲς κακοβλάςες τόνες καταῤῥυπαίνοντας τὰ καθαρὰ τῶν κωδήκων χωρία, καὶ διαφθείροντας τὴν προσῳδίαν, καὶ παρεμποδίζοντας τὴν ἀνάγνωσιν!" — Πιθανὸν, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν Τονομάχων ἤθελε διαβάζει τὰ ἑλληνικὰ γράμματα μᾶλλον ἀπταίςως παρὰ τὴν σήμερον, διατρέχουσα τὰ καταιβατὰ ἢ τὲς σελίδας ἐλευθέρα καὶ κρουαίνουσα, ἂν δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ τὲς τόνες τάτες, τὲς ἀσπλάγχνως καὶ ἀφειδῶς ὑπὸ γραμματικῶν τινων κακοδαιμόνων εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ςίχων διαςήματα παρεμπηχθέντας, ὡς ἄντινας τραχεῖς καὶ σκληρὲς καὶ εἰς γλώσσας μὴ ἑλληνικὰς δυσδιαβάτες βάτες καὶ σκόλοπας! Ἀλλ' ὅμως, τί νὰ κάμωμεν! τὸ πρᾶγμα ἔγεινε, καὶ ἔγεινεν ἀμετάθετον καὶ ἀσάλευτον! ἄραγε! αὔτη τῶν τόνων ἡ φυτεία, εἴτε καλὴ εἴτε κακὴ, ζῇ καὶ ἀκμάζει ἐκ χρόνων ἤδη παλαιῶν, βαθέως ῥιζωμένη καὶ κατὰ μῆκος καὶ πλάτος εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐκτεταμένη· ὥςε δὲν εἶναι τόσον εὔκολον, ὅσον ἐφαντάσθησαν οἱ ἐπιχειρήσαντες, νὰ τὴν ἐκριζώσωσιν! Εἴκοσιν ἤδη ὁλοκλήρες αἰῶνας, ἀφ' ἧς εὗρεν ὁ Ἀριςοφάνης τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας, ἐπικρατεῖ τέτων ἡ γραφὴ καὶ εἰς τὰ χειρόγραφα καὶ εἰς ὅλα τὰ τυπωμένα βιβλία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης! Ἀπὸ τῆς πρώτης ἀκόμη μετὰ Χριςὸν ἑκαντοταετηρίδος σώζονται τονισμένα γράμματα ἑλληνικὰ, ἐπικυρῶντα τὰς περὶ τέτων μαρτυρίας πολλῶν παλαιῶν τῆς Ἑλλάδος συγγραφέων, καὶ κηρύττοντα τὴν καθ' ἡμᾶς ἀψευδεςάτην χρῆσιν τῶν σημείων τῆς προσῳδίας, καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς. Ἐὰν δέ φαίνωνται καὶ ἄλλα πάντη ἀτόνιςα παλαιὰ ἀντίγραφα ἑλληνικὰ, ταῦτα τίποτ' ἄλλο δὲν ἀποδεικνύουσιν, εἰ μὴ ὅτι καθ' ὃς ἐγράφησαν χρό-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

E.

	Σελ.
Εὐρώπη	151
Εὐρώτας	151
Ἐψιλισμὸς, -λίζω. Ἐψιλὸν,	127, 263, 677

Z.

**Ζανίχαι*	765
Ζεσοκοπῶ	498
Ζοχὸς	368
Ζυγὰ, μονὰ	768
**Ζυγὸς*	337
Ζω, σσω, εἰς, ῥήματα	92
Ζωσιμᾶς, Ζῶϊς,	570

H.

Η πνευματισμὸς	20, 725
Ἡ, ἀντὶ αι, Βοιωτικ.	590, 694
Ἡ ἄρθρ. μετ' ἀρσενικᾶ	271
Ἡμερομήνια	768
Ἦχος, ἠχὸς	625

Θ.

Θαλάμη, -μάτας, βλ. Καλαμάτα.

Θαραπαύω, θεραπεύω	340
Θεν, θε, θι, θα,	378
ΘΕΟΣ	329
**Θερμόδων*	346
Θέσις (μσσικῶς, μέλσς σύνθεσις, μέλσς κομμάτιον, οἷον, θέσεις τᾶ τροπαρίσ· ὡς, θέσις ἐπέων= ποίησις. Πίνδ.)	651
**Θεσσαλοὶ*	335
Θλῖψις λέξ. τῆς συνηθ.	237
Θρεπτὸν, -πτάριον, θροφάρι	299
**Θυμοίτης*	300
**Θύννοι*	346
Θύω, θύτσερε	764
Θώρετρα, -λετρα	529

I.

Ἴ, ἀντωνυμία	271
Ι δοτικῆς χαρακτὴρ	370, 376
Ια, Εια (εἰς) ὀνόμ. βλ. Ὀματιὰ.	
**Ἰάρδανος*	342
Ἰαωλκὸς, Ἰωλκὸς	342
Ἰδροκοπῶ, -πᾶμαι	498
**Ἰκαρία, -ριῶται*	766
Ἰλεὺς, Ὀἰλεὺς	308, 707
Ιν, ις, ι, ἀποκοπαὶ	570, 571, 286, 595
Ιονθονάριον, λοθονάριον καὶ τυφλὸν λοθονάρ. τυφλολέθναρον	152
Ἴσον (μσσικῶς)	639
Ἴτσιον	532
**Ἴτων, Ἰτωνία*	156
Ἰωτακισμὸς, -κίζω	122, 683

K.

Κάβειρος, Κόβειρος	149
Καθαρογάλαζος (ὡς ὁ καθαρὸς ἐρανός)	352
Καθολικὴ Ἐκκλησία	484
Καλάϊνος, καλαΐζω, γαλαΐζω	352
**Καλαμάτα*	767
Καλαὶ Κυράδες	768

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(*Πολύαιν. Στρατηγ. Η*, α)· *καὶ αὐτὸς ὁ Ῥωμαῖος Τάκιτος ὠνόμασεν*, Horridam vocem et truncos cantus!

Δ) Οὐδ' ἀπὸ τὴν διαφθορὰν τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δὲν συνάγουσιν ὑγιῶς οἱ Ἐρασμίται τὴν ὀρθότητα τῆς κατ' αὐτὸς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπαγγελίας. Οὐδαμοῦ τῆς φύσεως ἡ μερικὴ τῆς ὕλης κατ' εἶδος μεταβολὴ δὲν συνεισάγει καὶ τὴν ἀλλοίωσιν τῶν στοιχείων. Ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων διεφθάρη κατὰ λέξεις (καὶ ταύτας ἐν μέρει), ἀλλ' ὄχι καὶ τὰ γράμματα, ἔτε τὴν προσῳδίαν. Τέτε δεῖγμα προφανέστατον εἶναι πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν γράφομεν τὰς ξένας λέξεις, ὅσων τὰ γράμματα δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἀντίστοιχα τὰ Ἑλληνικά· ὡς ὅταν ἀναγκαζώμεθα νὰ ἐκφράζωμεν τὰ τῶν Εὐρωπαίων καὶ Ἀσιανῶν b, g, c, d, z, *κτλ. διὰ τῶν μπ, γκε, ντε, τσε ἢ τζὲ* (*οἷον, μπόμπα, ντεντὲ, τὰ* bomba, dudu, *κτλ.*), *διότι δὲν ἐκφράζουσι τέτων τὸν σκληρὸν ἦχον τὰ προσηνέστερα Ἑλληνικὰ β, γ, δ, ζ· τόσον ἁγνὸν καὶ παρθένον τὸν ἀρχαῖον καὶ γνήσιον φθόγγον τῶν γραμμάτων τέτων ἡ Ἑλληνικὴ διεφύλαξεν, ὥστε τὰς μετὰ ταῦτα προσπεσέσας ξενοφωνίας ἀναγκάζεται, ὅταν τύχῃ, νὰ τὰς σημαίνῃ διὰ συνθέσεως συλλαβῶν, καὶ τέτων τινῶν ἐναντίων εἰς τὴν φύσιν της (ὡς τῶν, τς, τζ)! Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν διφθόγγων, οἷον τῶν αυ καὶ ευ, ὅταν θέλωμεν νὰ τὰς ἐκφράσωμεν ὡς προφέρονται διῃρημένως εἰς τὰς λέξεις τὰς ἀλλοφύλες, γράφομεν ἀντ' αὐτῶν τὰς αϑ καὶ εϑ συλλαβάς· οἷον, λάϑρος* laurus, *φέϑδον* feudum. *Εἰς ἐδεμίαν ζῶσαν γλῶσσαν ὁποιαιδήποτ' ἂν προσχολληθῶσι ξενοφωνίαι, καί τινες τῶν ἰδίων αὐτῆς*

ἀρχαιοτάτης γλώσσης πολυτιμότατα λείψανα μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν ἀναμεμιγμένα. Καὶ εἰς τὰ παίγνια καὶ εἰς τὰ ἔθιμα καὶ εἰς τὰς δημώδεις δόξας καὶ παροιμίας ἀκούεις τὰς αὐτὰς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ὀνομασίας, ἢ ἄλλας ἰσοδυνάμους τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐκφράσεις ὄχι ὀλιγώτερον Ἑλληνικάς (α). Παντοῦ

Τούτων εἶναι καὶ ἡ ἀρχαίως Θαλάμη, καὶ νῦν Καλαμάτα=Θαλαμάτα (ψιλώτερον Ταλαμάτα, θ=τ=κ· ὡς, τυψέλη, κυψέλη· τόργος corvus, κορϝὸς) ἐκ τοῦ τοπικοῦ Θαλαμάτας· ὡς καὶ τὰ Βάτικα =Βοιατικά, κὸς, ἐκ τοῦ ἀρχαίου τῆς πόλεως ὀνόματος Βοιαί. καὶ ἐκ τοῦ Βρασιαὶ καὶ Πρασιαί, Πρασιάτας (-σιάτος), ὁ κοινῶς, Πρασὸς, καὶ ὁ πολίτης Πρασιώτης [αἱ Βρασιαὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκαλοῦντο καὶ Ὀρειάται (Παυσ. Λακων.), ὅθεν καὶ τὰ νῦν τὸ παρακείμενον ὄρος, ὁ Ὀρειούντας(=ὀρειάτας,-άντας), παρ' ὃ παρεκύπη τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Ῥέοντος καὶ Πρασοῦ]. Ἐκ δὲ πάλιν τοῦ Καυκωνία (ὡς ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι καὶ ἡ Ἠλεία ἐπαρχία) παρεφθάρη τὸ Τζακωνία (μέρος τῆς Λακωνικῆς) ὄχι παρὰ τὸ Λακωνία (διότι τὸ λ δὲν τρέπεται εἰς τὸ ξενικὸν τζ=τσ=τ, σ, κ, κσ, καὶ =ζ, κτλ.). Φαίνεται δὲ ἡ Λακωνικὴ, καὶ τὸ Λάκων συγγενὴς τοῦ λάκω, λάκος, λαγὼν (ὄχι παρὰ τὸ λάχω, λάχος, λαχμός), ὡς „κοίλη καὶ κητώεσσα ἡ Λακεδαίμων" (ἰλ. β, 581, Ὀδ. δ. ι) „μακροῖς ὄρεσι περιειλημένη" (Στράβ.)· ὅθεν καὶ ταύτης χωρίον Ἀλαγονία (προσθέσει α, ὡς, λαπάζω, ἀλαπάζω)=λαγονία (λαγών), κ=γ (ἔτω καὶ τὰς Λακωνικὰς κύνας λέγομεν λαγωνίκας, καὶ λαγωνικὰ, ἐλλειπτ. κυνάρια).

(α) Οἷον αἱ παροιμίαι· „Κόψε κλαδὶ καὶ μαύλει τον (Ἠπειρῶται) = Θαλλὸν προσείειν τινί" (Πλάτων, καὶ Πλούταρχ. ἐκ τοῦ Ὁμήρ. Ὀδ. ρ, 224· τετέσιν ἐφέλκεσθαί τινα δι' ἐλπίδων, ὡς οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, προτείνοντες θαλλόν)· „Πετσὶ καὶ κόκκαλα (ἐπὶ ἰσχνῷ)=Ὀστέα καὶ δέρμα" (Θεόκρ. β, 89· τὸ δὲ πετσὶν = πεσκίον, πέσκος)· „Εὗρηκε τὸν μαλλιαρόκωλον, ἤ, κ-λομάλλιαρον (Θετταλοὶ)=Μελαμπύγῳ περιέτυχε" (ἀπὸ τῶν χρόνων ἀκόμη τῶ Ἡρακλέος· βλ. Εὐδοκ. Ἰωνιὰν, κεφαλ. 81, καὶ Τζέτζ. εἰς

παιδείας ἐλληλακότες πολλὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο ποιοῦνται“ (Πλούταρχ. περὶ Μουσικ.). Ἀλλ᾽ ἕτεροι εἶχον ἰδιαίτερα σημεῖα χαρακτηρίζοντες, οἱ μὲν Μουσικοὶ τὴν διασηματικὴν, οἱ δὲ Γραμματικοὶ τὴν συνεχῆ κίνησιν τῆς φωνῆς· οἱ πρῶτοι τὸ μουσικὸν καὶ ᾠδικὸν, οἱ δεύτεροι τὸ λογῶδες μέλος „τὸ συγκείμενον ἐκ τῶν προσῳδιῶν τῶν ἐν τοῖς ὀνόμασι“ (α). Ταῦτα δὲ τὰ σημεῖα τῆς γραμματικῆς προσῳδίας ὅτι μετεδόθησαν καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ αὐτὰ διὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου διδασκαλίας ἀπὸ τοῦ πρώτου τούτων εὑρέτου, δὲν ἀφίνει κἀμμίαν ἀμφιβολίαν ἡ μετὰ τῆς σαφεστάτης τῶν ἀρχαίων διδασκαλίας ἀκριβεστάτη συμφωνία τῶν νεωτέρων Γραμματικῶν. β) Τρία, τὰ κύρια, σημεῖα τῆς προσῳδίας ἀποδίδονται εἰς τὸν Ἀριστοφάνην, χρόνοι, τόνοι, πνεύματα· ἀλλ᾽ οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ ἠρίθμουν μετὰ τούτων καὶ τὰ πάθη, ὡς μέρη τῆς προσῳδίας καταχρησικώτερα· λέγω δὲ τὸν ἀπόστροφον, καὶ τὴν ὑφὲν, καὶ τὴν ὑποδιαστολὴν (βλ. αὐτὸν τὸν Ἀρκάδιον, ἐν τῷ περὶ

(α) Ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον ἡ καθ᾽ ἡμᾶς λαλουμένη γλῶσσα μεταχειρίζεται τὸ τονίζω καὶ γραμματικῶς, ὡς „τονίζω τὴν λέξιν“ (ἐπιγράφω τόνον), καὶ μουσικῶς, ὡς „ὁ ψάλτης τονίζει τὸ τροπάριον ἢ τὸ τραγούδιον“ (συνθέτει τὸ μέλος). Ἀλλὰ δὲν συγχέομεν τὰ σημεῖα τῶν μουσικῶν φωνῶν μὲ τὰ τῆς προσῳδίας· οὐ δὲ τὸν γραμματικὸν τόνον μὲ τὸν μουσικόν. „Τόνος δὲ, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ ὁ κοινῶς ἦχος, καθὸ λέγεται Λύδιος τόνος καὶ Φρύγιος“ (Ζώων γεν. Ε. καὶ Πλάτ. περὶ Μουσικ.). Καὶ σημείωσαι πάλιν τὸ ἦχος καὶ ἐπὶ τῆ μουσικῆ τόνῳ, ὡς καὶ εἰς τὴν συνήθειαν, ἥτις κατὰ τόπους ἐνίοτε λέγει καὶ ὀξυτόνως τὸν ἠχὸν, συγχέουσα τὰ, ἦχος καὶ ἠχὼ (καὶ τοῦτο ἐκ τῆ ἦχος). λέγει δὲ πολλάκις τὸν μουσικὸν ἦχον καὶ σκοπὸν, κατὰ τῆ Πινδάρῳ τὴν μεταφοράν· „Ἔπεχε νῦν σκοπῷ τόξον“ (Ὀλυμπ. β.).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἕπομένυ γ προφορὰν, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐφεξῆς (α). Ἀλλ' εἰς ἀρχαιότατα χειρόγραφα, καὶ ἐπιγραφὰς ἔγραφον οἱ Ἕλληνες γ ἀντὶ ν πρὸ τῦ γ, κ, χ, ξ, ὄχι μόνον ἐν συνθέσει, ὡς γράφομεν καὶ τὴν σήμερον, ἀλλὰ καὶ ἐν παραθέσει, οἷον, καλὸγ κἀγαθὸν, ἀντὶ καλὸν κἀγαθόν· ἐγ χορὸν, ἀντὶ ἐν χορόν· ἐγ καιρὸς, ἀντὶ ἐν καιρὸς („ἐν καιρὸς αἴσῃ· Ὅμηρ.), ὅθεν προῆλθε τὸ σύνθετον ὄνομα ἔγκαρ, ἔγκαρος (ὡς ἀνεγίνωσκον πολλοὶ Γραμματικοὶ τὸ χωρίον τὸ Ὁμηρικόν) (β). Ἐλέγχουσιν οἱ περὶ τὸν Βέζαν τοὺς

(α) Οὕτως εἰς Ἀλεξανδρινὲς κώδηκας ἀναγινώσκομεν, ἐνγράφειν (ἐν γράφειν), ἐνκτήματα, ἐνχώριον, ἐνπνεῖν, κτλ. (βλ. Sturzji de dialect Macedon· p. 7—118, καὶ Maittair. orthograp. etc.)· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ αὐτοὶ Ἀλεξανδρινοὶ ἔγραφον καὶ συνζητεῖν, καὶ σύνσημον, προσθέτοντες τὸ ν, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ σὺν προθέσει πρὸ τῦ σ μεταβάλλεται εἰς αὐτὸ τῦτο (ὡς καὶ πάντοτε πρὸ τῶν ἀμεταβόλων λ, μ, ν, ρ τρέπεται εἰς ταῦτα), οἷον, σύσσημος, σύσσιτος, πρὸ δὲ τῦ ζ, καὶ τῶν διπλῶν στ, σβ, σπ, σφ, σκ, σχ, ἐκπίπτει παντελῶς ἐκ τῆς σὺν (οἷον, σύζυγος, συζητῶ, συσὰς, κτλ.)· ἀλλ' ἐν τῇ ἐν φυλάττεται πολλάκις τὸ ν καὶ πρό τοῦ ρ εἴς τινας ἀρχαίας λέξεις, καὶ εἰς πάσας δὲ πρὸ τῦ ζ καὶ πρὸ τῦ σ, οἷον, ἔνριζος, ἔνρυθμος καὶ ἐῤῥύθμος, ἐνράπτω (διὰ νὰ μὴ συμπίπτῃ τέτων τὸ ἐρ (= ἐν) μετὰ τῶν διὰ τῦ διπλῦ ρ γραφομένων συλλαβῶν ὕσερον ἀπὸ τὸ ε τῆς αὐξήσεως, οἷον ἐῤῥαφῶς, ἐῤῥαμένος ἐκ τῦ ῥάπτω, ἔῤῥαπτον, κτλ.), καὶ, ἔνσιμος, ἐνζέω, κτλ. ὡσαύτως καὶ εἰς ὄχι ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἐπιγραφὰς ἐν τοῖς Ὀξωνιακοῖς μαρμάροις εὑρίσκεται, ἔνκτησιν (ρνς, σιχ. 17), καὶ, σύνβιος (ἀντὶ σύμβιος), καὶ, συνγενῆ, συνχωρήσωσι, συνζησάσῃ (ιγ, 16· κς, ι. ιβ, 6), κτλ. βλ. ἐφεξῆς, § ε.

(β) Οὕτω καὶ ἐν ἀρχαιοτάτῃ ἐπιγραφῇ, ἐγ Κυβέλοις (Μαρμ. Οξων. Α, σίχ. 19)· ἐχθρὸγ καὶ (σίχ. 16), τὴγ γραφήν (σίχ. 47), κτλ. ἀλλὰ καὶ Ἀλεξανδρινοὶ κώδηκες ἔχουσιν, ἐγ Κανᾷ, ἐγ Κεγχρεαῖς, κτλ. βλ. Sturz, ἔνθα ἀνωτέρ· καὶ Maittair, dialect.

Καὶ ἄλλα δὲ κύρια τῆς συνηθείας ὀνόματα φυλάττουσι τὸν αὐτὸν καὶ τὰ ἀρχαῖα τόνον καὶ σχῆματισμόν, ἐν οἷς καὶ τὰ εἰς ὼ ὀξύτονα, ὡς Ἀνθὼ (ἔτω καὶ παρὰ Πλουτάρχ.), Σαβὼ (Σαπφώ. βλ. ὄπισθ. σελ. 140.), Εὐαγγελὼ, Ζαχαρὼ, Ζωγραφὼ, Μαριγὼ (ἐκτῆ ΜαρίϜα, Μαρίγια), κατὰ τὰ Ἡρατὼ, Λαμπιτὼ, Πλουτὼ, Λητὼ, Πρωτὼ, Καλλὼ, κτλ. καὶ πάλιν, εἰς ὲ (ω = ε), Ζανὲ (Ζανὼ, Ζηνὼ), Δεσποινὲ, Ἀγγερὲ, (-λὲ), Ἀργυρὲ (κατὰ τὰ παρ' Ἡροδότῳ ἰωνικὰ, Λητῆν, Ἰῆν, ὡς ἀπ' ὀνομας. Ἰοὺ, Λητοὺ, ἀντὶ Ἰὼ, ἡ γενικὴ Ἰοῦς. Οὕτω λέγομεν καὶ Ἀλωποὺ = πῶ, κτλ.). Ταῦτα δὲ τὰ ὀξυτονούμενα εἰς ω προφέρουσι κατὰ τόπους καὶ παροξύτονα αἰολικώτερον, Λάμπρω, Κρυξάλλω, Φρόσω (Εὐφρόσω, -σύνη), Ἀνθύλω (ὡς ἐκτῆ Ἀνθύλη), Κάλλω, Μάρω, Ζαχάρω, Ἀγγέλω, Γογγύλω, κτλ. ὡς τὰ Βοιωτικὰ, Μέρτω ἡ Μυρτὼ, καὶ ἡ Μυρτὶς, Μέρτις.

5) Αὐτοὶ τῶν νέων τονοδιδασκάλων οἱ κανόνες ἀντιφάσκουσι πρὸς τὸν σκοπόν των· ἐπειδὴ, ἐὰν τὰ δισύλλαβα τονίζονται πάντοτε εἰς τὴν παραλήγουσαν, τὰ δ' ὑπερδισύλλαβα εἰς τὴν δευτέραν ἢ τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ληγούσης συλλαβὴν, διὰ τί πάλιν αὐτοὶ οἱ μελῳδικώτατοι Κανονάρχαι, παλινῳδίαν ᾄδοντες, μετακινοῦσι τοὺς τόνους των ὅταν ἀπαγγέλλωσι τοὺς στίχους

τῆ ο (Ἀγησίλαος). Εἰς ἄλλας πάλιν ἐπιγραφὰς τῆ β ἢ γ αἰῶνος, ἀναγινώσκονται, Ἐλευθέριν, Φιλημάτιν (ἀριθ. 506, καὶ 704), ἀντὶ Φιλημάτιον, Ἐλευθέριον, γυναικῶν ὀνόματα ὑποκοριστικὰ (ὡς Γλυκέριον, κτλ. Λουκιαν. Ἑταιρ. Διάλ.), καθὼς καὶ συνήθ. τὸ Ἐλενάκι, τὸ Ἀνθυλάκι, κτλ. Σημειωσαι καὶ τὴν ἔκτοτε τῶν εἰς ιον ἐδετέρων ἀποκοπὴν εἰς ιν (ὡς καὶ νῦν παρὰ Κυπρίοις καὶ Ποντικοῖς), καὶ συνηθέσερον εἰς ι (τὸ ψωμὶν, ἢ ψωμὶ, παιδὶ, παιδάκι. βλ. ἔμπροσθ. σελ. 286).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ περίσπασιν αὐτοῦ. δ) Ὁ Ἀθήναιος (210, μ. Χ.) μνημονεύει πολλὰς προγενεστέρων του σοφῶν ῥήσεις, εἰς τὰς ὁποίας αἱ λέξεις διαιροῦνται διὰ τῆ τόνῳ· οἷον τὸ τοῦ Καλλιξένῳ. „Σὺ δὲ ὦ σοφιστὰ συναναφύρῃ ὐ μετὰ ἑταίρων, ἀλλὰ μετὰ ἑταιρῶν“. — Τὸ Σηπία παροξύνει ὁ Φιλήμων, ὡς, Αἰτία, Ταινία, Οἰκία.— Τὸ Ἀτταγᾶς περισπῶσιν οἱ Ἀττικοὶ ἐξαιρῶντες τῶν εἰς ας μακρὸν ὑπερδισυλλάβων βαρυτόνων· ὡς, Ἀδάμας, Ἀχάμας. — Καὶ τὸ Ταῶς δασύνῳσι καὶ περισπῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι, γράφοντες ταῶς. — Λεπαστὴ, οἱ μὲν ὀξύνῳσι τὴν τελευταίαν, ὡς Καλή, οἱ δὲ παροξύνουσιν, ὡς Μεγάλη. — Ῥυτὸν ἔχει τὸ υ βραχὺ καὶ ὀξύνεται. — Τὰ ἐκ τοῦ μάχη σύνθετα, Σύμμαχος, Πρωτόμαχος, προπαροξύνονται πρὸς διασολὴν τῶν ἐκ τοῦ μάχομαι παροξυτόνων, ὡς, Πυγμάχος, Ναυμάχος, κτλ. (Ἀθήν. β, 28. θ, 9, 12. δ, 24. ια, 70, κτλ.) ιε) Τὸ παρὰ τῷ Θέωνι (315, μ. Χ.) προειρημένον σόφισμα· „Αὐλητρὶς πεσοῦσα“ (βλ. ὄπισθ. ἐν σελ. 257), δὲν κατεσκευάζετο, ἂν τὸ αὐλὴ ἐπροφέρετο αὔλη, καὶ αὐλῆτρις τὸ αὐλητρίς. ις) Ὁ Ἀμμώνιος (380, μ. Χ.), ὁ πρὸς τὸ παράδειγμα τῆ παλαιοῦ ῥήτορος Προδίκῳ συντάξας τὸ περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων λέξεων βιβλίον, βεβαιόνει πανταχῆ τὴν ςαθερὰν τῶν λέξεων προσῳδίαν. ις) Στέφανος ὁ Βυζάντιος (450 ἢ 480, μ. Χ.) εἰς τὰ Ἐθνικά, ἢ τὸ Περὶ πόλεων καὶ δήμων λεξικόν τῳ, ὄχι μόνον μᾶς διέσῳσε πολλῶν πόλεων καὶ πολιτῶν ὀνόματα διακρινόμεν' ἀπ' ἀλλήλων ἔκπαλαι διὰ τῆ τόνῳ (ὡς, Αἰνία, πόλις Περῤῥαιβῶν. Αἴνεια, Θρᾴκης, ὡς Αἴπεια, Ζέλεια· καὶ, Κύρτος ἡ πόλις· τόνος βαρὺς, ὡς, πόντος· Κυρτὸς δὲ τὸ ἐθνικὸν· τόνος ὀξὺς, ὁμωνύμως

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Βάκχος, κτλ. ὡσαύτως καὶ, Ἀτθὶς ἐκ τοῦ (Ἀττὶς), Ἀττικὴ· καὶ τίτθη, τιτθὸς (τιττὸς, τιτὸς, τιθὸς), Ἀγγλοσαξ. titte, Γερμ. Zitze, Γαλ. tette, téton, κτλ. Ὥσε, ἐὰν διὰ τὸ κέφος, κτλ. ἔτρεψαν οἱ Ἐρασμίται τὸν φθόγγον τὲ φ εἰς τὸν τὲ πφ, ὥρα εἶναι εἰς αὐτὲς νὰ τρέψωσι καὶ τὸν τοῦ χ εἰς κχ διὰ τὸ ὄκχος, καὶ τὸν τὲ ϑ εἰς τϑ, διὰ τὸ Ἀτθὶς, καὶ τότε ϑέλεσιν ἀποβῆ ἀκριβεῖς Ἀττικίωνες ἢ Ἀττικωνικοὶ, προφέροντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ κατὰ ταῦτα ὡς γνησίαν Ἀτθίδα φωνήν!!

§ ε. Ταῦτα περὶ τῆς γνησίας ἐκφωνήσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, εἰς ὅσα μάλιστα φιλοτιμεῖται νὰ νεωτερίζῃ ἡ αἵρεσις τῶν τὲ Ἐράσμου ὀπαδῶν· Συγκομβόνομεν δὲ τὸν περὶ τούτων λόγον, προσθέτοντες, ὡς ἐπίμετρον, τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον, ὅπου καταστρώνομεν καὶ κατὰ σειρὰν χρονολογικὴν λέξεις τινὰς ὀλίγας ἐκ παμπόλλων, σῳζομένων εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ἐνδόξους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς καὶ τοὺς τούτων διαδόχους, καὶ εἰς βιβλία, καὶ εἰς ἐπιγραφὰς, πρὸς ἐναργεστέραν ἀπόδειξιν τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθῆς τῶν προῤῥηϑέντων γραμμάτων, καὶ ἰδίως τοῦ β καὶ η, προφορᾶς, τὴν ὁποίαν διεσῴσαμεν παραλαβόντες ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῶν παλαιῶν πατέρων ἡμῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μᾶλλον". Ἐκ ταύτης τῆς διαγραφῆς φαίνεται μὲν κἄποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ ο μικροῦ καὶ τοῦ ω μεγάλου, ἀλλ' ὅμως τέτων ἀμφοτέρων ὁ σχηματισμὸς ἀπαιτεῖ ϛρογγύλον τὸ ϛόμα, διότι καὶ τὸ ω τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ μακρὸν ο, ἢ οο· αὕτη δὲ τοῦ ϛόματος ἡ ϛρογγύλευσις εἶναι, νομίζω, ὄχι ἡ ἀξιόλογος τῶν χειλέων συϛολὴ καθ' ἣν ἐκφωνεῖται τὸ υ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σχηματισμὸς, καθ' ὃν καὶ τώρα σχηματίζομεν τὸ στόμα πρὸς διάπλασιν τοῦ συνήθους φθόγγου τοῦ ω μεγάλου καὶ τοῦ ο μικροῦ, ὅϛις ἦτον ὁ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀλικαρνασσέως, καὶ ἐπὶ τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ· ἂν καὶ τὸ ο, ὀνομαζόμενον καθὸ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, ἐπροφέρετο υ, καθὼς εἴπομεν ἀνωτέρω. Καὶ φαίνεται μὲν παράδοξον, πῶς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ϛοιχεῖον ὡς μὲν γράμμα ὠνομάζετο υ, εἰς δὲ τὰς λέξεις ἐξεφωνεῖτο ο· ἀλλὰ τοιοῦτό τι συνέβαινε καὶ εἰς τὸ ε ψιλὸν = ει, κατὰ τὰ προειρημένα· καὶ αἱ τῶν παλαιῶν δὲ περὶ τούτων μαρτυρίαι δὲν ἀφίνουσι κἀμμίαν ἀμφιβολίαν. Τίποτε βέβαια δὲν ἠδυνήθη μέχρι σήμερον ἡ φιλολογία νὰ διορίσῃ ἀκριβῶς ἔτε περὶ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις κανονικῆς καὶ κατὰ συλλαβὰς διωρισμένης χρήσεως, ἔτε περὶ τῆς ἀπὸ διαλέκτου εἰς διάλεκτον μεταβάσεως τοῦ ο καὶ ω καὶ ου καὶ υ, ἀλλ' εἶναι πρᾶγμα βέβαιον ὅτι αἱ διάλεκτοι μετεχειρίζοντο ταῦτα τὰ ϛοιχεῖα, ἄλλαι ἄλλα ἀντ' ἄλλων, διὰ τὸ ὁμοιόφωνον τοῦ ο καὶ ω καὶ πρὸς τὴν υ καὶ τὸ υ· Τὸ αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα· διότι καὶ αὕτη πότε μὲν τὸ Ἑλληνικὸν ο ἐκφράζει διὰ τοῦ u, καθὼς εἰς ὅλας τὰς εἰς us καὶ um = ος καὶ ον καταλήξεις τῶν ὀνομάτων, οἷον domus δόμος, novum νέϝον, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἑλληνικῶν λέξεων πνευματῶδες β· παρεβάλομεν δὲ τούτων ἱκανὰς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. β. § ε.). Οἱ Ἕλληνες μεταχειρίζονται καὶ τὸ φωνῆεν υ ὡς F = λτ. v, εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων, συνάπτοντες αὐτὸ μετὰ τῶν φωνηέντων α καὶ ε (αυ, ευ = αF, εF = aw, ew, κτλ. βλ. κεφ. α. § ς. καὶ τμ. β. κεφ. β, περὶ τῶν διφθόγγων αυ καὶ ευ), καὶ πολλάκις ἀντ' αὐτῶν τούτων τῶν διφθόγγων αυ καὶ ευ ἀντικαθιζῶσι τὰς αβ καὶ εβ συλλαβάς. ὥστε καὶ ἐκ τούτου ἀποδείκνυται τὸ πνευματῶδες β = v. Ἐπειδὴ δὲ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σύμφωνον εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ εἰμὴ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον, ἆρα τὸ Ἑλληνικὸν β εἰς ὅλας τὰς λέξεις καὶ παλαιὰς καὶ νεωτέρας, εἴτε τόπον ἐπέχει διγάμματος, εἴτε ῥιζικὸν ὑπάρχει στοιχεῖον τῆς λέξεως, ἐπροφέρετο ἔκπαλαι, καθὼς καὶ τὴν σήμερον τὸ προφέρομεν, ὡς τὸ Λατινικὸν v.

§ β. Τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλληνικῶν λέξεων ἡ ἡλικία νὰ προσδιορισθῇ εἶναι ἀδύνατον, ὅθεν ἐδ' ἡ τῶν κατ' αὐτὰς γραμμάτων καὶ ἰδίως ἡ τὸ β προφορὰ δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ, ποία τις ἦτον ἀκριβῶς ἐξ ἀρχῆς. τίς οἶδε πῶς ἐπρόφερε τὸ β ὁ Ἴων, καὶ ὁ Αἴολος, καὶ ὁ Ἕλλην, καὶ ὁ πατήρ του ὁ Δευκαλίων, καὶ οἱ τούτων ἀρχαιότεροι πατέρες τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς τούτου γλώσσης δημιουργοί; Ἀλλ' ἀπὸ τὸν Ὅμηρον, τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων τὸ παλαιότατον (α), καὶ ἐφεξῆς ἀποδείκνυται τὸ β

(α) Τῶν νεωτέρων τινὲς τῆς Εὐρώπης σοφῶν ἀμφιβάλλεσιν, ἂν ἔγραψεν ὁ Ὅμηρος τὰ ποιήματά του, ὡς νὰ ἦτον ἀγράμματός τις ἀοιδὸς ὁ θεῖος Ποιητὴς (ἀγραμματώτερος καὶ ἀπ' αὐτὲς τὲς Σκάλδες τῶ βορρᾶ καὶ τὲς Τρουβαδούρους τῆς Γαλλίας!), μὴ

τῆς λαλεμένης διαλέκτε τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡ ἐσχάτη καὶ χειρίση τῶν μορφῶν, ὅσας ἤλλαξεν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα κατὰ καιρὸς καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν καὶ μετὰ τὴν παρακμήν της, καθὼς εἴπομεν προλαβόντως· εἶναι σύγκριμα τῶν τεσσάρων Ἑλληνικῶν διαλέκτων, παρόμοιον μὲ τὴν πρώτην ἐκείνην, καὶ τῆς Αἰολικῆς πλησιεστάτην, κοινὴν τῶν Ἑλλήνων φωνὴν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ μὲν γραφικαὶ τῆς Ἑλλάδος διάλεκτοι δὲν ἦσαν ἀκόμη κανονικῶς διακεκριμέναι, ἄσατα δέ τινα τοπικὰ καὶ φυλικὰ ἰδιώματα, τὰ ὁποῖα καὶ συνέπιπτον πολλάκις πρὸς ἄλληλα, καὶ μὲ φωνάς τινας ἴσως ἐσμίγοντο κἄποτε ξενικὰς, διὰ τὴν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίαν· τοιαύτην ὁ Ὅμηρος ζωγραφίζει τὴν ἀρχαίαν διάλεκτον τῶν Κρητῶν.

„Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί,
„Ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες,
„Δωριέες τε τριχάϊκες, δῖοί τε Πελασγοί. (Ὀδ. τ. 186).

Τοιαύτη τις εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὀπισθοδρόμησις φαίνεται συμβᾶσα καὶ εἰς τὴν τωρινὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν. Μετὰ τὴν προρρήθεῖσαν σύγχυσιν τῶν παλαιῶν διαλέκτων, γλῶσσα τὸ ἔθνος ἀπέβη πάλιν ἡ ἀρχικωτάτη καὶ ἔκπαλαι πλατυτάτη Αἰολοδωρικὴ, μεμιγμένη ὅμως καὶ μὲ λείψανα τῶν ἄλλων διαλέκτων πολλὰ, καὶ μὲ ἀττικοὺς ἰδίως σχηματισμούς, καὶ προσέτι μὲ ξένων ἐθνῶν ἰδιώματα, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται πλέον ὡς ἐπεισιώδη· διότι ταῦτα, ἀναλόγως μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἐθνικῆς παιδείας, ἐκπίπτουσι κατὰ μικρὸν, καὶ ἀντ' αὐτῶν εἰσάγονται λέξεις Ἑλληνικαί. Καὶ αὐτοὶ οἱ πάντῃ ἀγράμματοι λαλοῦσι τώρα γλῶσσαν ὁπωσοῦν καθαρωτέραν παρὰ πρότερον. Ἡ δὲ γραφικὴ τῶν νῦν Ἑλλήνων

ϑ, 21· Ἰωνᾶς, α, 3), νεῖκος καὶ νῖκος (Ὡσηὲ, Ι, 11), κτλ. Θ) Ὁ Καλλίμαχος ἐπρόφερε τὸ ναγΙ ὡς ὁμόηχον τῷ ἔχΕΙ (βλέπε περὶ τῆς αι). Ι) Καὶ ὁ Κικέρων (43, π. Χ.) ἐπρόφερε τὴν ει ὡς τὸ Λατινικὸν i, καὶ ἴσα ἐπ' ἀκριβὲς εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν λέξιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Ἔρασμος προβάλλει ὡς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν β ἐπροφέρετο ὡς τὸ Λατινικὸν b, λέγω δὲ τὸ καχέμφατον βίνει (προσακτικὸν), τὸ ὁποῖον ὁ Ῥωμαῖος ῥήτωρ παραβάλλει πρὸς τὸ bini. „ἀμφότεραι αἱ λέξεις αὗται (λέγει ὁ Ἔρασμος ἐκ τοῦ Κικέρωνος), εἶναι αἱ αὐταὶ κατὰ τὴν φωνήν“ (α)· ἄρα, πολυέραστε Ἔρασμε, καὶ ἡ ει ταὐτοφωνεῖ μὲ τὸ i! σὺ δέ, ὅτε ἀντέγραφες τὴν μαρτυρίαν, εἴτε νυσάζων, εἴτε, τυχὸν, καὶ ὀλίγον ὑποβρεγμένος (ὡς ἀσεΐζεσαι αὐτὸς περὶ σεαυτῷ), ἐλανθάσθης κατασκευάζων ὅ,τι ἤθελες νὰ ἀναιρέσῃς, καὶ ἔπαθες ἀνθρώπινα! ἀλλὰ κἂν οἱ ὀπαδοί σου ἐχρεώσουν νὰ μὴν ἀντέγραφον ἀλληλοδιαδόχως ταύτην σου τὴν πλάνην, περισαλπίζοντές την ὡς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τοῦ βῆτα δόξης σου, ἐν ᾧ μήτε ταύτην ὠφελεῖ, καὶ τὴν περὶ διαιρέσεως τῶν διφθόγγων φαντασίαν σου καθαιρεῖ καταχράτος! (β).

(α) Βλ. Havercamp. Syllog. pag. 112. καὶ Κικέρωνος ἐπιστολ. IX, 22.

(β) Πολλὰς καὶ λαμπρὰς ἀποδείξεις τῆς ἀδιαιρέτου προφορᾶς τῆς ει παρέχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, τὰς ὁποίας, θαυμάζω, πῶς παρέβλεψαν οἱ περὶ τὸν Ἔρασμον! Ὅλα τὰ εἰς ειος καὶ εια ἑλληνικὰ τὰ ἐκφέρει διὰ τοῦ i, Ἀργεῖος Argivus, ἐνδελέχεια endelechia, Εἰλείθυια Ilithyia, κτλ. καὶ τῶν εἰς ειον τὰ πλεῖστα: ἐμπόριον = ἐμπορεῖον, emporium, παταγεῖον patagium, κτλ. Ὅλαι αἱ εἰς is λήγουσαι τῶν δευτεροπροσώπων αὐτῆς ῥημάτων εἶναι αἱ αὐταὶ καὶ αἱ εἰς εις Ἑλληνικαί: lego, legis=λέγω, λέγεις (λέγις, ὡς,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τρυπῶντας, ἐκ τοῦ πωλῶντος, τρυπῶντος)· Καὶ ταῦτα δὲ διδάσκεσι τοὺς καινοτόμους νὰ μὴ προφέρωσιν ἡρῶας, καὶ γιγάντας, καὶ γραφόντας, καὶ τ' ἄλλα, τῶν ὁποίων τὸν τόνον τὸν κανονικὸν διετήρησεν ἡ γλῶσσα καὶ εἰς τὸν συνώμαλον αὐτῶν σχηματισμόν· Ὡσαύτως διεφύλαξεν ἀκραιφνῆ τὴν προσῳδίαν καὶ τῶν αἰτιατικῶν τῶν περιττοσυλλάβων, ὅσας μετέβαλεν εἰς ὀνομαστικὰς, οἷον, ἡ μητέρα (μήτηρ, τέρος, τέρα), καὶ ἡ θυγατέρα (θυγάτηρ), αἰτιατ. μητέραν (ὡς, ἡμέρα, ραν), καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα. Σημειώσαι δὲ ὅτι καὶ εἰς Θεσσαλικὴν ἐπιγραφὴν, τῆς β, ἴσως, ἑκατονταετηρίδος, γράφεται τὸν ἄνδραν, καὶ ἀλλαχῆ, τὴν μητέραν, τὴν θυγατέραν (α). Ἀλλ' εἶναι μακρὸν ἔργον νὰ ἐκθέσωμεν, πόσας ἀποδείξεις τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας ἠδύναντο οἱ καινοτονισαὶ νὰ λάβωσι καὶ ἀπ' αὐτοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης τοὺς χυδαιοτάτους τῶν λέξεων σχηματισμούς. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐννίνιον, ἀντὶ νὰ προσέξωσιν εἰς ταῦτα, καὶ νὰ κατανοήσωσι τὸ διὰ μακρῶν αἰώνων καὶ μεταξὺ τοσούτων καὶ τοιούτων τῆς γλώσσης ταραχῶν ἀσφαλὲς καὶ ἀκράδαντον οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας, αὐτοὶ μᾶλλον ἠθέλησαν νὰ φανῶσι παράδοξοί τινες φρενοτέκτονες νέου τονικοῦ συσήματος,

„Κανόνας ἐξοίσαντες καὶ πήχεις ἐπῶν,
„Στρεβλοῖσι παλαίσμασιν ἀντιλογῆντες"!

Ὅσα δὲ λέγουσι περὶ ἐλλείψεως τῆς δοτικῆς, καὶ τοῦ συνθέτου μέλλοντος τῆς καθ' ἡμᾶς

(α) Βλ. Βοικχίε, Ἑλληνικ. ἐπιγραφ. τόμ. α, μέρ. 5, σελ. 866.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καταχερματίζομεν τὰς λέξεις, ἐξηλόνοντες τῶν τόνων τὰ γομφώματα, καὶ τὸ νόημα συμπνίγοντες εἰς τὰς μουσικὰς συνθέσεις τῶν συλλαβῶν· αἱ λέξεις εἰς τοὺς σίχους ἔχουσι σχέσιν ὄχι μόνον πρὸς τὴν μουσικὴν διὰ τὸν ῥυθμόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν νοῦν, ὅσις, ὡς πρὸς κέντρον σαφηνείας, ἀποβλέπει τὸν κοινὸν καὶ συνήθη τονισμόν (α). Εἰ δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα αὕτη ἀπαγγελία κρίνεται ἀνώμαλος, καὶ ὄχι τόσον ἀκριβὴς περὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ῥυθμοῦ· ἀλλ' ὅμως φαίνεται πρὸς σαφήνειαν ἁρμοδιωτέρα, καὶ μᾶλλον Ἑλληνική. Οὔτε οἱ Εὐρωπαῖοι δύνανται νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι εὕρηκαν, οὔτ' ἡμεῖς καυχώμεθα ὅτι σῴζομεν ἀκριβῶς τὴν

(α) Ὁ Ἐννίνιος εἰς τὸν Β κανόνα τϐ (βλ. ὄπισθ. σελ. 553) παραγγέλλει νὰ προφέρηται ὁ τόνος τῇ λάλη καὶ τῇ θέλεις ἁμαρότερον ἢ λεπτότερον, διὰ νὰ ἀποδοθῇ ἔντονος καὶ ὁ φθόγγος τῆς ἑπομένης μακρᾶς συλλαβῆς, ἥτις πίπτει εἰς τὴν ἄρσιν τῇ ἰαμβικῇ ποδός· διότι μῆκος συλλαβῆς ἀτόνιτον δὲν δέχεται ὁ ἄνθρωπος! Ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τούτϐ τοῦ κανόνος τϐ συμπεραίνεται καὶ ὅτι, ὅταν ἀντισρόφως ἡ μὲν ἄρσις προηγῆται, ὁ δὲ τόνος τῆς λέξεως ἀκολϐθῇ εἰς τὴν θέσιν τῇ ποδὸς (οἷον εἰς τὸν τροχαῖον λοιμὸς, καὶ τὸν δάκτυλον ἐλθέμεν), πρέπει παρομοίως νὰ προφέρωμεν τὴν ἀτόνιτον ἄρσιν μὲ φωνὴν μακρὰν μέν ἀλλ' ὁπωσδήποτε ὑφειμένην, διὰ νὰ τονίσωμεν λεπτῶς καὶ κόφως διατρέχοντες καὶ τὴν ἑπομένην συλλαβήν. Τοιῦτοι κανόνες ὁμοιάζϐσι τὸν θεατρικὸν κόθορνον, ὅσις ἐφήρμοζεν εἰς τὰς πόδας ἑκατέρας· καὶ μᾶς ἐνθυμίζϐσι τὴν τέχνην τὴν τριπάνεργον ἐκείνϐ τῇ ζωγράφϐ, ὅσις ὑποσχεθεὶς νὰ ζωγραφήσῃ ἵππον τρέχοντα, ἐζωγράφησε κυλιόμενον· ἀγανακτῆντος δὲ τῇ παραγγείλαντος τὴν εἰκόνα· „εὔκολος, εἶπεν, ἡ διόρθωσις· στρέψον τὸ πινάκιον ἀνάποδα, καὶ θέλεις ἔχει τρέχοντα τὸν κυλιόμενον“! Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ὁ Ὀρθῳδός μας ἀπ' ἄλλϐ μέρϐς πάλιν ἐφοβεῖτο, μήπως, νύξας μὲ τὸν τόνον τὴν βραχεῖαν συλλαβὴν, τὴν μηκύνῃ καὶ τὴν σχάσῃ, ὡς ἂν φλέβα μὲ νυσέριον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐννοίας τε πρεπούσης, καὶ λέξεως, καὶ ἁρμονίας, καὶ ῥυθμοῦ· προκαθηγεῖται μὲν ἡ ἔννοια πάντως, ἧς ἄνευ οὔτε αἵρεσις οὔτε φυγή τινος ἐγγίνεται· ταύτης δὲ μίμημα λέξις, καὶ πρὸς τὴν τοῦ πέλας ἀκοήν τε καὶ πειθὼ πρώτως ἀναγκαία· αὕτη δὲ ὀξύτητάς τε καὶ βαρύτητας προσλαβοῦσα μετὰ διασημάτων, συγκεχυμένην (ἴσως, συγκεχυμένων) μὲν, ἐγέννησεν ἁρμονίαν· λόγοις δὲ τοῖς συμφώνοις τεταγμένων, ῥυθμόν" (περὶ μουσικ.)· ὁ δὲ τόνος, ὅσις μάλιστα συμβάλλει πρὸς σαφήνειαν τῆς λέξεως καὶ πρὸς τὴν κατάληψιν τοῦ ἀκούοντος, πῶς ἄρα πρέπει νὰ ἐξορίζηται ἀπὸ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν ἐῤῥύθμων ποιημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔπειτα προκύπτουσι τοσαῦται συγχύσεις καὶ ἀμφιβολίαι, ὅταν δηλαδὴ προφέρωνται μόνον κατὰ ῥυθμόν; (α). Ὁ δ' αὐτὸς Ἀριστείδης διακρίνων, κατὰ τὸν Ἀριστόξενον, τὴν διασηματικὴν κίνησιν τῆς φωνῆς, καὶ τὴν λογικὴν, διορίζει καὶ μέσην τούτων, „καθ' ἣν (λέγει) τὰς τῶν ποιημάτων ἀναγνώσεις ποιούμεθα". ὥστε ὁ Ἀριστείδης ἐπρόφερε τοὺς Ὁμηρικοὺς στίχους ὅτε ὡς ᾠδὰς μουσικὰς, οὔτε πάλιν ὡς λόγους πεζοὺς, ἀλλὰ μεταξὺ, φυλάττων δηλαδὴ καὶ τῶν στίχων τὸν ῥυθμὸν καὶ τὴν λεκτικὴν ἁρμονίαν, ἤτοι τῆς κοινωνικῆς διαλέκτου τὸ σχῆμα, τοῦ ὁποίου κράτιστον μέρος εἶναι καὶ ἡ τονικὴ προσῳδία. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Λατίνων ὁ Κυντιλιανὸς παραγγέλει, τὰ μὲν ποιήματα νὰ ἀναγινώσκωνται

(β) Ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλης πολὺ πρὸ τοῦ Ἀριστείδου πρώτην ἀρετὴν τῆς ποιητικῆς ἑρμηνείας παραγγέλλει τὴν σαφήνειαν τῆς λέξεως· „ἡ γὰρ λέξις (λέγει), ἤτοι ἡ διὰ τῶν ὀνομάτων ἑρμηνεία, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν καὶ ἐπὶ τῶν ἐμμέτρων καὶ ἐπὶ τῶν λόγων" (ποιητ. ς).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐξ ἀναθρῶν, γίνῃ δὲ βαρυτέρα, ἤτοι ἀτόνιζος αὐτοῦ ἡ λήγουσα, τότε ἡ μετοχὴ ἀποβαίνει ἄνθρων, καὶ μετὰ τοῦ ὄπωπε (ἄνθρω-ὄπωπος) γίνεται συγκοπῇ, ἄνθρωπος· Πλάτ. Κρατύλ. § ιζ [ἐκδόσ. Βέκκε]. Καὶ τὸ βλαβερὸν δὲ προφανῶς Πλάτων ὀξύνει, παράγων ἀστείως παρὰ τὸ βλόμενον ἅπτειν ῥᾶν, καὶ λέγων οἷον βλαπτερᾶν τὸ βλαβερὸν (αὐτ. § λα), καὶ εἰς ἄλλας ἐκ τῶν ἑτυμολογιῶν τυ φαίνετ' ἀναντιῤῥήτος ἡ σαθερὰ τῶν λέξεων προσῳδία. δ) Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (350, π. Χ.) ἀποδεικνύει τὸ αὐτὸ εἰς τὰ ἑφεξῆς· „Παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν ἐν μὲν τοῖς ἄνευ γραφῆς διαλεκτικοῖς ὐ ῥᾴδιον ποιῆσαι λόγον, ἐν δὲ τοῖς γεγραμμένοις καὶ ποιήμασι, μᾶλλον“ (α)· τυτέσιν, ἐκ τῆς προσῳδίας (ἤτοι κατὰ μετάθεσιν τῆς προσῳδίας, ἢ τοῦ τόνυ) δὲν εἶν' εὔκολον νὰ κάμῃ τις ἐπι-

---

(α) Ἀρις. Σοφις. ἐλέγχ. α, 4. Ταύτης τῆς περιόδυ τὸ πρῶτον κῶλον ὁ παλαιὸς Λατῖνος μεταφρασὴς ἠρμήνευσε κατὰ λέξιν οὕτως „ex accentu vero in non scriptis dissertationibus haut facile est efficere argumentum (ἐκδόσ. Lutetiæ Parisior. 1619). Ὁ δ' Ἐννίνιος κακίζων τὴν μετάφρασιν, ἑρμηνεύει ἅτω· non autem est facile et promptum sophisticari *ex vocum ambiguitate* im mutuis colloquiis (σελ. 31)· τυτέσιν· „ὐκ ἔσι δὲ ῥᾴδιον ὐδὲ πρόχειρον σοφισεύεσθαι ἐκ τῆς τῶν λέξεων ἀμφιβολίας ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλυς διαλέξεσιν“ οὕτως ὁ σοφισὴς ἅτος, ἐκλαμβάνων τὸ προσῳδία ἀντὶ τόνυ μυσικᾶ (σελ. 28), ἔκλεψε τ' ὄνομα ἀπὸ τὸ χωρίον τᾶ Ἀρεσοτέλυς, καὶ, ἀντὶ τᾶ Λατινικᾶ accenti, εἰσήγαγε τὴν ἀμφιβολογίαν, μὲ πονηρίαν ἴσην τῆς ἀναισθησίας τυ („ἡ γὰρ μωρία μάλις' ἀδελφὴ τῆς ποιηρίας ἔφυ“)· διότι δὲν ἐνθυμήθη, ὅτι καὶ ἡ ἀμφιβολογία γίνεται κατὰ παραπροσῳδίαν (ὡς εἰς τὸ δημοσια, κτλ.). Πανηγυρίζει δὲ λαμπρῶς ἀποδεικνύων ἐκ τύτυ χωρίυ, ὅτι δὲν ἐγράφοντο τόνοι ἐπὶ τᾶ Ἀρισοτέλυς (τυτέσιν ἑκατὸν πεντήκοντα περίπυ χρόνυς πρὶν εὑρεθῶσιν ὑπὸ τᾶ Ἀρισοφάνυς τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας!!).

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Καθόλου δὲ τῶν ἱερῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ᾀσμάτων τὰ μὲν ἰδιόμελα, ἴδιον ἔχοντα μέλος, ἀναλογοῦσι πρὸς τὰς λυρικὰς καὶ κροματικὰς ᾠδὰς τῶν παλαιῶν, ποικίλην ἀλλάσσοντα μελῳδίαν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ λέξεις καθυποτάσσονται πολλάκις εἰς τὸ μέλος, ὅταν κράλλωνται ἀργῶς καὶ, ὡς λέγομεν, μετὰ μέλους· τὰ δὲ λεγόμενα προσόμοια τροπάρια, καὶ οἱ εἱρμοὶ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων μελῳδριῶν τὰ πλεῖστα, ἐκ κώλων καὶ κομμάτων ἄλλοτε μὲν ἴσων καὶ ὁμοίων κατ' ἀκολουθίαν ὁμοζυγίας συντεθειμένα, ἄλλοτε δὲ πάλιν εἰς ἄνισα καὶ ἀνόμοια κῶλα καὶ στροφὰς ποικίλας διῃρημένα, ἀπαρτίζουσι στίχους, ποτὲ μὲν ὁμοειδεῖς καὶ ὁμοιορρύθμους, ἄλλοτε δὲ καταμεμιγμένους μεταξὺ καὶ ἄλλων μεσολαβόντων διαφόρων ῥυθμῶν, καὶ εἰς περιόδων ἀνόμοια μεγέθη καὶ λογοειδῆ σχήματα μεταβαλλομένους· ὅθεν παρομοιάζουσι τὰς συμμέτρους στροφὰς τῶν ἀρχαίων μελοποιῶν, αἵτινες σύγκεινται πολλάκις ἐκ μέτρων μικτῶν καὶ στίχων ἀσυναρτήτων. Ταύτας ὁμοιάζουσι καὶ οἱ εὔρυθμοι καὶ ποιητικοὶ λόγοι τῶν ῥητόρων, καθὼς προεῖπομεν· οἷον τὰ τοῦ Ἰσοκράτους ἐκεῖνα τὰ πάρισα καὶ ὁμοιοτέλευτα· „ἐν πλείσταις δὲ φροντίσι — καὶ ἐν ἐλαχίσταις ἐλπίσι“. Καὶ, „πλήθει μὲν ἐνδεῶς—δυνάμει δὲ ἐντελῶς“. Καὶ, „ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, — ἔσῃ καὶ πολυμαθής“, κτλ. ἀναλογοῦσι κατὰ τὸν τόνον πρὸς τὰ τοῦ Ἀνακρέοντος „Τί μοι μέλει μεριμνῶν;“ Καὶ „Ἕως οὖν εὖδι ἐσί“. Καὶ, „Ἴδε πῶς γέρανος ὁδεύει“. Καὶ τὰ χοριαμβικά· „Φέρειν ὕδωρ μεθ' ἡμῶν“· „πομπᾷ Διὸς ξενίου“. κτλ.

§ ι. Ἐκ τῶν εἰρημένων φαίνεται, ὅτι οἱ πολιτικοὶ λεγόμενοι στίχοι, οἵτινες κηρύττουσι σαφῶς τὴν, ἐκ τῆς ὁποίας ῥυθμίζονται, προσῳδίαν,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκ τῦ ἕλος, κτλ. [οὕτω καὶ, τεπτὰ, ἀντὶ Γεπτὰ (ἑπτὰ), λτ. septem· τιβὰν, τιβάνη (τ = σ, σιβάνα, συνήθ. σβάνα, Ῥωσ. Иванъ) = ἰβάνη, ἰβήνη ἰβὴν, ἴβη, ὅθεν θίβη, καὶ θήβη (βλ. Ῥειμερ.)· καὶ δάλασσα, θάλασσα, Λακων. σάλασσα = ἅλασσα, ἅλαξ, ἅλς (ἅλω, ἕλω, μετὰ τῦ σ, ὡς φάραγξ,-ραγος, σφάραγος (α)), σάλλω, salio, σάλος, σαλάσσω, σαλαγέω, σαλάκων, σάλαξ, salax, σάλαγος,-γὴς, ὅθεν, νομίζω, τὸ ἀσελγὴς κατὰ πρόσθεσιν τοῦ α (β), κτλ.]. Ὡσαύτως καὶ μεταξὺ τῶν συλλαβῶν, καὶ μάλιγα μετὰ τὸ χ, οἷον, δίχα, τρίχα, τέτραχα = διχθὰ, τριχθὰ, τετραχθὰ, καὶ τ' ἄλλα περὶ τῶν ὁποίων προείπομεν (κεφ. δ, § β)· καθὼς πάλιν μετὰ τὸ ψιλὸν κ ἡγάπα ἡ ἀρχαία μάλιγα γλῶσσα, ὡς τραχυτέρα, νὰ παρενθέτῃ τὸ τ, οἷον ἄνακτος, νυκτὸς (ἄναξ,-κος, νύξ,-χὸς,-κὸς), κτλ. Ἡ δὲ ἀρχαία Λατινικὴ ἔθετε τὸ d ὡς πνεῦμα καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως, ὡς, marid, poblicod, ἀντὶ mari, publico, ὅθεν καὶ τὸ quod = quo, hFὸ, ὃ (μετὰ τῶν διπλῶν πνευματισμῶν), κτλ.

(α) Ἐκ τῦ σφάραγος (καὶ σφάραγως) ὄχι μόνον τὰ συνήθ. σπάραχνα καὶ σβάραχνα (τὰ βράγχια τῶν ἰχθύων), ἀλλὰ καὶ ὁ σβέρκος (συγκοπῇ ὡς ἐκ τοῦ σφέρεγος, ἀντὶ σφάραγος, κατὰ τὸ θέλπω, θάλπω) = τράχηλος (ὡς καὶ τὸ λαιμὸς = φάραγξ).

(β) Οὕτω μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ τὸ ἀσχάλλω ἐκ τῦ σχάλλω σχάω (χάω, κάω), χάλω, χαλάω, χαλέπτω (βλ. Ῥείμ.), καὶ χαλάζω, (σχαλάζω), ὅθεν τὸ συνήθ. (σχανάζω) σκανιάζω (λ = ν, ὡς φίντατος, φίλτατος), καὶ τὸ (χάω, χόω, χώομαι, χόλος), χολάω, συνήθ. χολιάζω.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών || Academy of Athens

τῷ θ τὸ ψιλὸν τ (ὡς, θριγχὸς τριγχὸς, Λητὼ = ληθὼ, λήθη, καὶ ἄλλα πλεῖσα, καὶ Λατινικὰ καὶ Σλαβονικὰ), καὶ οἱ Λάκωνες ἐξαιρέτως μετεχειρίζοντο τὸ σ (ὡς, Ἀσάνα, μεσίσδω = Ἀθάνα, μυθίσδω), οἱ δὲ Αἰολεῖς καὶ τὸ ἐδιπλασίαζον (οἷον βύσσα, βυσσὸς, ἀντὶ βυθὸς, κτλ.). Ἂν τὸ θ εἰσήχθη μετὰ τὸ τ καὶ δ, καθὼς καὶ τὸ φ μετὰ τὸ π καὶ β, καὶ τὸ χ μετὰ τὸ κ καὶ γ, (φαίνεται δὲ τὲτο καὶ ἀπὸ τὴν παντελῆ τὲ γράμματος ἔλλειψιν ἐκ τὲ ἀρχαίε λατινικὲ ἀλφαβήτε), ἢ ἀντ' αἰτὲ λοιπὸν χρῆσις τὲ δ καὶ τὲ τ εἶναι τῆς ἀρχαιοτάτης γλώσσης ἰδίωμα, ἥτις σπανίως ἴσως ἐπρόφερε τὰ ψιλὰ τ, κ, π, μετὰ δασύτητος, ὡς τh, πh, κh (= θ, φ, χ), ἠγάπα δὲ μᾶλλον (καθὼς καὶ ἡ παλαιὰ Αἰολικὴ), τὸν σκληρότερον φθόγγον τῶν ψιλῶν, ὡς ἁπλοϊκὴ καὶ ἀγροικοτέρα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κοινοτέραν τοῦ θ μεταχείρισιν φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ περὶ τὴν προφορὰν τοῦ γράμματος δυσκολία συνήργει κατὰ τόπες πρὸς τὴν τέτε μεταβολὴν εἰς τὰ συγγενῆ δ καὶ τ· διὰ τὲτο καὶ οἱ ταυτάζοντες Ἐρασμίται, μέρος μὲν ὡς φιλάρχαιοι καὶ ἀπέριττοι, μέρος δὲ καὶ μὴ μαθόντες ἐκ τῶν μητρικῶν αὐτῶν γλωσσῶν τὸν ἦχον τοῦ θ, τὸ ἀποβάλλουσιν ὡς βάρος ἀνωφελές!!

§ δ. Τὸ θ, ὡς καὶ τὰ τέτε συγγενῆ δ καὶ τ, τίθεται καὶ ὡς ἁπλᾶς ὀδοντόφθογγος πνευματισμὸς, οἷον θαμὰ = ἅμα, θολὸς = ὁλὸς, ὁλερὸς (συνήθ. λερὸς, λέρα, λερόνω), θόλος

τὸ θ(=φ) τρέπομεν εἰς χ, ὡς, ἀθμὸς (ἀδμὸς, ἁτμὸς), συνήθ. ἀχνὸς (ν=μ, ὡς, λαχνὸς=λαχμὸς), καὶ τὸ χυδαιότατον, μαχτὴς (τεχνίτε ὑπουργὸς μικρὸς) = μαχητὴς = μαθητὴς (ὄχι παρὰ τὸ μάχη, ὡς τὸ χειρομάχος), κτλ.

* *

Οἱ δὲ πλεῖσοι καὶ δοκιμώτατοι τῶν Ἐρασμιτῶν τὴν μὲν διαίρεσιν ἀποδέχονται ὡς πάθος τῶν διφθόγγων, ἀποδεικνύμενον μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸ μέτρον τῶν ποιητικῶν ποδῶν· ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτοὶ προφέρουσι πᾶσαν δίφθογγον καθόλου διημημένως, κατά τινα (ὡς λέγουσιν) ἁρπάγδην καὶ γοργῶς περαινομένην διαίρεσιν· ὥστε καὶ ὁ φθόγγος ὁ διπλοῦς νὰ ἐξακούηται, καὶ τῶν συλλαβῶν ὁ χρόνος νὰ μὴ παραβλάπτηται. — Προφέρομεν (λέγουσι) τῶν δύω φωνηέντων τὸν διπλοῦν φθόγγον κατὰ συνεκφώνησιν μέν, ἀλλ' ὅμως ὑφ' ἓν πνεῦμα μονοσυλλάβως καὶ ταὐτοχρόνως· οἷον τὴν ει, ὡς οἱ Γάλλοι εἰς τὰ sein, plein· τὴν αι, ὡς οἱ αὐτοὶ εἰς τὸ serail· τὴν οι, ὡς τὰ moi, Roi, ἢ ὡς εἰς τὸ Ἰταλ. oime· τὴν αυ καὶ ευ, au καὶ eu γοργοφωνούμενα, κτλ. — Σοφόν τι καὶ ποικίλον φαίνεται τὸ εὕρημα τῶν ἀνδρῶν περὶ τὴν ἐκφώνησιν τῶν Ἑλληνικῶν διφθόγγων! ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, ὡς ἀκόμη ἀγροικότεροι καὶ δυσμαθέστεροι περὶ τὰ τοιαῦτα, ὁμολογοῦμεν, ὅτι δὲν καταλαμβάνομεν τί λέγουσιν· ἡμεῖς μανθάνομεν ἐκ παίδων, ὅτι συλλαβὴ εἶναι σύναψις ἑνὸς φωνήεντος μεθ' ἑνὸς ἢ πλειοτέρων συμφώνων, καὶ, ὅτι καὶ πᾶν φωνῆεν προσέτι λέγεται καταχρηστικώτερον συλλαβή, διότι καὶ τὰ φωνήεντα, ὡς αὐτοτελῆ, καθ' ἑαυτὰ ἀποτελοῦσι φωνήν. ὅταν λοιπὸν εἰς τὴν ρὸ συλλαβὴν προστεθῇ καὶ τὸ φωνῆεν ι, καὶ ἡ λέξις γίνῃ ῥοΐ, ἀποροῦμεν, πῶς τοῦτο δύναται νὰ ἦναι πάλιν μία συλλαβή, ἤγουν πῶς τὸ ῥοΐ εἶναι ἴσον μὲ τὸ ῥὸ! πάντῃ ἄφωνον καὶ ἄφθογγον δὲν μένει βέβαια τὸ προστεθὲν φωνῆεν· ἔπεται λοιπὸν ὅτι ἐκφωνεῖται μέν, ἀλλ' ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ καὶ ἀκαρεῖ, ὡς θέλουσιν οἱ Ἐρασμῖται· ἀλλ' ὅμως, ὅσον βρα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κιμὸν κατατρέχοντες Ἐρασμίται παντάπασι δεῖ τὸ θεωροῦσιν. Ἂς ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ ἤδω ἐπροφέρετο (ὡς αὐτοὶ τὸ προφέρουσιν), ἔδω, τὸ ἠθίζω ἐθίζω, τὸ ἤλιξ ἔλιξ, τὸ ἦλος ἔλος, τὸ Ἥρα ἔρα, τὸ ἤρως ἔρως, τὰ δὴ καὶ δὴν καὶ μὴ καὶ μὴν καὶ ἦν, δὲ καὶ δὲν καὶ μὲ καὶ μὲν καὶ ἐν, τὰ μάθη καὶ πάθη καὶ ἴη καὶ ἔλη καὶ ἐὴ, μάθε καὶ πάθε καὶ ἴε καὶ ἔλε καὶ ἐὲ, τὰ ἦδος ἦθος γῆρας θήρειος, ἔδος ἔθος γέρας θέρειος, τὰ κῆρα χήρα πήρα μήνη, κέρα χέρα πέρα μένε, τὰ τρήχω τρήσω ἤσω πηδῶ, τρέχω τρέσω ἔσω πεδῶ, τὰ ἦξει τήξει πλήξει λήξει ψήξει, ὡς, ἔξει τέξει πλέξει λέξει ψέξει, τὸ ζῆσαι ῥῆξαι πῆξαι δήξασθαι, ὡς, ζέσαι πέξαι ῥέξαι δέξασθαι, κτλ. τούτων λέγω καὶ τῶν τοιούτων ἡ διεστραμμένη προφορὰ συγχύζουσα τὰς λέξεις ἀποδεικνύει καθαρῶς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ σαφήνεια ἦτον ἀδύνατον νὰ ἔχῃ τοσαύτας ἀμφιβολογίας· διότι ἐκ τούτων ἐκινδύνευον νὰ γεννῶνται πυκνότατα παρηχήματα καὶ γρῖφοι καὶ παίγνια λέξεων, διὰ τὰ ὁποῖα ὁ κοινὸς μάλιστα ὄχλος ἔπρεπε νὰ συντρέχῃ κατ' ἡμέραν σωρηδὸν εἰς τὰς μάντεις, ἢ εἰς τὰ δικαστήρια, νὰ διακρίνωσι καὶ νὰ ἐπιλύωσι τὰς ἀπορίας τῆς κοινῆς διαλέκτου. Ὅταν ἀκούσῃς ἀπὸ στόμα Ἐρασμίτου προφερόμενον τὸ

Οὕνεκα τὸν Χρύσεεν ἠτίμησε' ἀρητῆρα,

θέλεις ἀπορήσει πότερον τὸν ἐτίμησεν, ἢ τὸν ἠτίμησεν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν; ὅταν δὲ τὸ ἦλιξ ἦλικα τέρπει, τὸ προφέρῃ, ἔλιξ ἔλικα τέρπει, θέλεις θαυμάσει, πῶς ἀλλήλους τέρπουσιν οἱ ἕλικες! Ὁμοίως καὶ ὅταν εἴπῃ, ἔδομαι (ἀντὶ ἤδομαι) τοῖς τῶν φίλων

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γας, καθὼς ἡ ὅρασις τὰ γειτνιάζοντα χρώματα τῆς Ἴριδος, τὰ ὁποῖα μεταβαίνοντα ἠρέμα τὸ ἕτερον εἰς τὸ ἕτερον, διὰ τὴν ὁμαλήν των μίξιν καὶ συνάφειαν φαίνονται κἄποτε μακρόθεν ὡς ἕν καὶ ἀδιαίρετον.

§ ε. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰολεῦσι κατὰ τόπους ὡς ι προφερόμενον υ (α), καὶ ἡ τοῦ υ ὁμοιόφθογγος οι μετέπεσαν ὡσαύτως ἐν τοῖς πλείστοις εἰς τὸν φθόγγον τῦ ι, ὅθεν καὶ παῤ ἡμῖν τὰ η, ει, ι, υ, οι, προφέρονται ὁμοιοφώνως καὶ μονοτόνως ὡς ι. Ἐντεῦθεν οἱ Ἐρασμίται δυσανασχετοῦντες καὶ σφοδρῶς καταφερόμενοι κατὰ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, μᾶς ἐπιφέρουσιν ὡς ἁμάρτημα βαρὺ καὶ μέγα τὸν ἰωτακισμόν. Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ἡ ὁμοία τῶν στοιχείων τούτων ἐκφώνησις συγχύζει πολλὰς καὶ διαφόρυς λέξεις εἰς ἕνα ἦχον, καὶ τῷ ὄντι φαίνονται οἱ Ἕλληνες (ὡς λέγυσιν οἱ Ἐρασμίται), ὅτι ἔχυσιν ἕνα φθόγγον τὸν τῦ ι μὲ διάφορα στοιχεῖα ἐκφραζόμενον· ἐπειδὴ προφέρομεν τό ἦχω ὡς ἴχω, τὸ κίων ὡς κίων, τὸ ἴδιον ὡς ἴδιον, κτλ. ἐὰν δὲ προσθέσωμεν καὶ τὸν ἐκ τῶν διφθόγγων ἰωτακισμὸν, οἷον τὸ χῆρος ὡς χοῖρος προφερόμενον, τὸ μυῖα ὡς μία, τὸ λιμὸς ὡς λοιμὸς, τὰ οἴει καὶ οἴῃ καὶ ᾖει καὶ υἷϊ καὶ ὕει ὡς ἴῃ, τότε (ὡς πρὸς τὺς Ἐρασμίτας), πᾶσα περίοδος Ἑλληνικὴ μεταβάλλεται εἰς Πυθίου χρησμύς! Ἀλλ' ὅσον μὲν περὶ τῦ ἦτα εἴπομεν, ὅτι καὶ τώρα, ἂν καὶ ὄχι εἰς ὅλας τὰς λέξεις, ἀλλ' ὅμως τὸ διακρίνομεν· ὡσαύτως διακρίνομεν καὶ τὸ υ πολλάκις, καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς. Ἔπειτα καὶ εἰς αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης

(α) Βλ. ἐφεξῆς κεφαλ. ζ. καὶ τμ. β. κεφ. ια. § δ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αὐτὸ δὲ τὸ ΕΙ εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ δίφθογγος ει (βλ. κεφ. ς). ἄρα τὰ ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μακρᾶ ε ἀντικαταξαθέντα ει καὶ η ἦσαν ἢ ταυτόφωνα, ἢ πολλὰ ὁμοιόφωνα (α). διὰ τοῦτο κατὰ διαλέκτους ἀντηλλάσσοντο τὰ ςοιχεῖα· καὶ οἱ Βοιωτοὶ, καὶ ἀφ' ἧς εἰσήχθη τὸ η, ἔγραφον πάλιν ει, ὡς εἴπομεν, καὶ ἐπαναλαμβάνομεν ἐφεξῆς. Λέγω πολλὰ ὁμοιόφωνα, διότι ἡ ει εἰς τὸν Ὅμηρον, βλέπομεν, ὅτι ἔχει φθόγγον πλησιέστατον μὲ τὸ μακρὸν ι, καὶ πολλάκις ἀνταλλάσσεται μὲ τοῦτο, καθὼς καὶ ἐφεξῆς εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· ὥςε ἡ ει καὶ ἔκπαλαι κατὰ διαλέκτους ἦχει ἴσως ὡς τὸ μακρὸν ι, διὰ τὴν εὔκολον μετάβασιν τοῦ βαθύτερον ἀπηχοῦντος φθόγγου τοῦ η εἰς τὸν γειτνιάζοντα τῷ ι (βλέπε ἐφεξῆς περὶ τῆς διφθόγγου ει). Ὅθεν, ἢ ἐδόλως ἢ πολλὰ ὀλίγον θέλομεν σφάλει, ἐκλαμβάνοντες τὴν παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ει ταυτόφωνον μὲν

(α) Ἄρα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων βῆτα, ζῆτα, θῆτα, πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ η γραφόμενα διὰ τοῦ μακροῦ ε, βετα, ζετα, θετα, ἐπροφέροντο παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὡς, βεῖτα, ζεῖτα, θεῖτα (ὄχι beta, zeta, κτλ.). Σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ ὁ Πλάτων (400, ἢ 390, π. Χ.), γράφει, βῆτα, καὶ ζῆτα, καὶ αὐτὸ τὸ ἦτα, μνημονεύων τὸ γράμμα, ὡς ἐκ παλαιοῦ συνειθισμένον εἰς τὸν ἀλφάβητον (Κρατύλ. § ιγ· ἐκδόσ. Beck). Ὥςε καὶ ἐντεῦθεν φαίνεται ἀπίθανος ἡ κοινὴ γνώμη περὶ τῆς τοῦ η εἰς τὸν ἀττικὸν ἀλφάβητον εἰσαγωγῆς ἐπὶ Εὐκλείδου ἄρχοντος (403, π. Χ.), ὡς προείπομεν καὶ σελ. 97, σημ. Εἰς δὲ τὴν ἐπὶ Γλαυκίππου ἄρχοντος (τῷ 400, π. Χ.), ἀττικὴν ἐπιγραφὴν γράφεται τὸ ε ἀντὶ η (ἐπὶ τες βελες Κλεογενες· ἀντὶ ης, βλ. Choiseul, ἐπιγραφ.), κατά τινα συνήθειαν παλαιογραφίας, ἥτις ἀκόμη ἐφυλάττετο εἰς ἐπιγραφάς, ἢ διὰ τὴν τοῦ γραφέως ἕξιν εἰς τὴν παλαιὰν ὀρθογραφίαν.

(οἷον ἐν τοῖς, Verus *Βῆρος καὶ Οὐῆρος*, Severus *Σεβῆρος*, valere *βαλῆρε*, *καὶ ἄλλα*·—*ὅπου ὅμως παραβλέπουσι τὸ β = v!*—)· *ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον ἐν τοῖς τοιούτοις ἄλλοτε μὲν νὰ ἀπηχῶσι διὰ τοῦ η τὸ μῆκος μόνον τοῦ Λατινικοῦ* e, *παραμελοῦντες τὸν φθόγγον του· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀπέβλεπον πρὸς μόνην τὴν εὐφωνίαν καὶ τὸν ἑλληνικώτερον τοῦ ὀνόματος σχηματισμόν, οἷον καὶ τὸ* linteum *εἶπον λέντιον, καὶ λίντιον, καὶ πάλιν τὸ* legio, *λεγεών, καὶ τὸ* Capitolium *Καπετώλιον* (*Πλούταρχ.*), *ἀντικαθιξῶντες καὶ τὸ ι ἀντὶ τοῦ ε καὶ τοῦτο πάλιν ἀντ' ἐκείνου. Καὶ εἰς ἄλλας δὲ Λατινικὰς καὶ ξενικὰς λέξεις δὲν ἐφρόντιζον οἱ Ἕλληνες περὶ τῆς ἀκριβοῦς τῶν φθόγγων μεταφράσεως, ἀφορῶντες μόνον τὴν εὐφωνίαν· οἷον καὶ τὸ* Aquilius (*Ακυΐλιος*) *εἶπον μόνον Ἀκύλιος* (*Πλούτ.*), *ὅθεν καὶ ὁ Ἀκύλας* = Aquila, *καὶ Ἰσκυλία καὶ Κόϊντος, Κοϊντίλιος, καὶ Κυντιλιανὸς, καὶ κοδράντης, τὰ* Esquiliæ, Quintus, Quintilius, Quintilianus, Quadrans, *καὶ πάλιν ἐκ τοῦ* Quadrantarius, *Κουαδρανταρία* (*Πλούτ. Κικέρ. κθ*). *Οὕτω καὶ τὸ Παρθικὸν Ὀρώδης* (*Ἀππιαν.*) *γράφεται καὶ Ῥρώδης καὶ Ἡρώδης* [*Πλούτ. ἐν βίῳ Κράσσου καὶ Ἀντωνίου* § *λζ. ο = ου = υ· ἢ τοῦτο = ι ὁμόφωνον τοῦ η*). *Περὶ δὲ τῆς ἀδιαιρέτου καὶ ξοιχειώδους προφορᾶς τῶν διφθόγγων πολὺς ὁ λόγος ἀποβαίνει καὶ μακρὸς, ἂν ἐπαναλάβῃ τὰς ἐκ τῆς Λατινικῆς μαρτυρίας· ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ υ, τὸ ὁποῖον οἱ Λατῖνοι κοινῶς ἐξέφραζον διὰ τοῦ* u (*ου*), *μὴ γνωρίζοντες τὴν ἐγγὺς τοῦ Γαλλικοῦ* u *προφορὰν τοῦ φωνήεντος, εἰ μὴ, ἴσως, εἰς ὀλίγας τινας λέξεις παλαιὰς, ὡς συμπεραίνεται ἐκ τοῦ* maxumus *καὶ* optumus (*ἀντὶ* maximus, *κτλ.*), *εἰς τὰ ὁποῖα ἠκούετο „μέσος*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πάμπολλα ἀρχαϊκώτατα καὶ ἀλλαχῆ ἀσυνείθιστον οἷον, μάσακας (ἀκρίς· ἐκ τῆ μάσαξ, κος, εἶδος ἀκρίδος. Νίκανδρ. Θηριακ.)· λείμπα (λέμβα, λέπας) ἡ λοπάς· λύκος (μάνδαλος θύρας. Ἡσύχ.)· καὶ (τὸ κοινῶς, κίτρινος, -νίζω) ἀχνὸς, ἀχνιάζω (=ὠχρὸς, ὠχριάζω· ω=ο=α, ν=ρ· ὡς τὸ Αἰολικ. ἀς=ὡς, καὶ, πελαχνὸς=-χρὸς, καὶ τὸ συνήθ. χνῶτα=χρῶτα, κτλ.)· γιωμένος (Γιωμένος, ἰὸς) τὸ κοινότερον σκωριασμένος (ὡς, γιωμένον ἀγγεῖον, σκωριασμένον, ὡς ἀγάνωτον· καὶ γιωμένον φαγίον, τὸ ἐκ τοιούτου ἀγγείου πικρὸν, ὡς καὶ ἰὸς ἡ σκωρία καὶ τὸ φαρμάκιον, κτλ.). Καὶ οἱ Μακεδόνες (ἐν Σέρραις) σῴζουσι τὸ νῆσος καὶ νῆσα, ἀντὶ τῶν κοινοτάτων πάπος, καὶ πάπια (ὀνοματοποιΐαι), καὶ ἄλλα πολλά. Ἀλλὰ ποίων ποῖα πρῶτον, ποῖα δ' ὕστερον νὰ φέρω παραδείγματα; ὁμοιάζω ξυλοκόπον, ὅστις ἐμβαίνων εἰς πυκνότατον δάσος, ἀπορεῖ ἐκ ποίου πρώτου δένδρου νὰ ξυλευθῇ. Τόσον λέγω μόνον, ὅτι πολλὰ ὀλίγοι βαρβαρισμοὶ θέλουσι μείνει εἰς τὴν γλῶσσαν, ὅταν ἐκ

Κωνσταντινουπόλει Πρόξενος ἢ Κόνσουλος τῆς Βενετίας, ὡς τροφός τις ὢν καὶ ἐπιμελητὴς τῶν ἐκεῖσε ὁμογενῶν τε ἐμπόρων (ὅθεν καὶ μέχρι τοῦ νῦν οἱ Τοῦρκοι bailoz καλοῦσι πάντα κόνσολον). Ἀλλ' ὅμως τὸ bajulus, νομίζω μᾶλλον ἐκ τοῦ majus (bajus), major, magis =μάγας, μέγας, μέγαλος (μάγυλος, bajulus), ὡς καὶ τὸ magister =μάκισορ, μήκισος (μῆκος, συγγενὲς τοῦ μάγας, μέγας). Τὸ δὲ συνήθως παραμάννα=ἄλλη μάννα (τῆς παρὰ σημαινόσης τὸ ἔγγισα· ὡς λέγομεν καὶ, παραπαπᾶς, παραυθέντης, παραδελφὸς, παραγυιὸς, παρακόρη, παραπαίδα, -παίδιον, τὸ καὶ ψυχοπαίδιον, ψυχογυιὸς, ἐπὶ τοῦ θετοῦ υἱοῦ, κτλ.)· αὐτὸ δὲ τὸ μάννα (ὑποκορισιχ. μαννάριον, παρὰ Λεκιανῷ) εἶναι=μάμμα (μμ=νν) μάμμη, μάμμη, μαμμαία, μαμμία, ὅθεν καὶ ἡ παρὰ Θεττελ. μαννία, ἢ μαννιὰ (μάμμη, τίτθη).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ πρὸ χρόνων παλαιοτάτων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἑφεξῆς. Β) Ὅλας τὰς ἐκ τῦ (αω), αει, αειν συναιρουμένας εἰς ᾳ καὶ ᾳν ῥηματικὰς συλλαβὰς οἱ Δωριεῖς ἔγραφον διὰ τῦ ὑπογράφου η, οην, ὁρῆν, ἐρῆ, κτλ. ἀντὶ ὁρῇν, ἐρᾷ (ἐκ τῦ ἐράει, ἐράϊ, ἐράϊς, ὡς ἔλεγον διῃρημένως οἱ Αἰολεῖς), καὶ (ἐκ τῶν εἰς εω), κοσμῆν ἀντὶ κοσμεῖν (κοσμέω), καὶ χαίρην ἀντὶ χαίρην = χαίρειν (ε μακρὸν =η, καὶ ι προσγεγραμμένον)· καὶ καθόλυ τὸ πάλαι τὰ ἐκ τῶν εἰς αω ἀπαρέμφατα ἐγράφοντο χωρὶς ι, οἷον, τιμᾶν, βοᾶν, ζῆν, ἀντὶ ζῇν, κτλ. (βλ. Μ. Ἐτυμολ. λέξ. βοᾷ)· εἰς δὲ τοὺς μετέπειτα χρόνυς εἰσήχθη πάλιν εἰς τὰ τοιαῦτα ἡ χρῆσις τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἀνεκφωνήτου ι. Τῶν δὲ παλαιῶν τινες ἐπισήμων Γραμματικῶν δὲν ὑπέγραφον ὐδὲ τὰ κατ' ἔκτασιν γινόμενα, ὡς, ὁράας, ὁράαν, ἐλάαν, περάαν, (Ὅμ.), ἀντὶ ὁράᾳν, ὁρᾷν, ὁρᾷς, κτλ. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα τί ἄλλο δηλῶσιν, εἰ μὴ ὅτι τὸ ι εἴτε προσγραφόμενον εἴτ' ὑπογραφόμενον ἐξέπιπτεν ἐκ τῆς χρήσεως ὡς ἄφωνον; Ἐνόμισαν τινες ὅτι τὰ εἰς αᾳν (ἐνυπόγραφον) εἶναι κατ' ἐπέκτασιν ἐκ τῶν εἰς αειν, ᾷν (ἐλάειν, ἐλᾷν, ἐλάᾳν), τὰ δὲ εἰς ααν (ἀνυπόγραφον) ἐκ τῶν κατὰ συζολὴν εἰς αεν, ᾶν (ἐλάεν, ἐλᾶν, ἐλάαν). λεπτολογίαι περιτταί! διότι τὰ δωρικὰ τριτοπρόσωπα εἰς η (ὁρῆ, ἐρῆ), ἔτε ὑπογράφονται καὶ γίνονται ἐκ τῶν εἰς αει, ᾳ (ἐράει, ἐρᾷ, ἐρῆ). Ὥσε πιθανώτερον ἐξεθλίβετο τέτων τὸ ι ὡς ἄφωνον μετὰ τὴν συναίρεσιν πάρεξ πρὸ τῆς συναιρέσεως· ἀλλὰ καὶ τὸ ω τῶν δοτικῶν δὲν ὑπέγραφον οἱ Αἰολο-Δωριεῖς, ὡς, Ὁμήρω, καλῶ, σοφῶ, κτλ. Γ) Πολλαὶ καὶ ἄλλαι λέξεις ἀρχαιόταται Ἑλληνικαὶ ἐγράφοντο ἔκπαλαι καὶ μετὰ προσγεγραμμένυ τῦ ι καὶ χωρίς· οἷον τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

1000, π. χ. | 1829, μ. χ.

ἀντίγραφον τὲς ἐπληροφόρησε περὶ τέτων; Δὲν ἔπρεπεν ἄρα καὶ νὰ τὰ διαγράψωσιν ἀκριβῶς καὶ διωρισμένως οἱ περὶ τὸν Βόσσιον τονικοὶ, ἐπειδή ποτε κατενόησαν καὶ τὴν χρῆσιν τέτων καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν, ὅτι ἦτο πάντη διάφορον παρὰ τοὺς ὑπὸ τῶν μεταγενεσέρων γραμματικῶν ἐπεισαχθέντας τόνους τῆς καθ' ἡμᾶς διεφθαρμένης προσῳδίας; Δὲν ἐχρεώσουν καὶ νὰ παρασήσωσιν ἐναργῶς τὰς περὶ τέτων μαρτυρίας ἢ πολλῶν, ἢ ὀλίγων, ἢ κἂν ἑνός τινος τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ ἐφεξῆς παλαιῶν μουσικῶν καὶ γραμματικῶν, ὅσοι ἤκμασαν μέχρι τοῦ Ζ αἰῶνος (ἕως οὗ διήρκεσαν ταῦτα δὰ τὰ, ὡς τέκνα χάους, ἄμορφα καὶ σκοτεινὰ καὶ ἀνώνυμα σημεῖα τῆς προσῳδίας!), διὰ νὰ μὴν ὑπωπτεύετο κἀνεὶς τὲς νέες τέτες τονοδιδασκάλες, ὅτι αὐτοσχεδιάζεσιν αὐτοδίδακτοι περὶ τὰ τοιαῦτα; Ὁ Βόσσιος, ὀνομάζων πρῶτον τῶν τόνων εὑρέτην τὸν Ἀριστοφάνην, ἀπαριθμεῖ ἐφεξῆς, ὡς σπεδάσαντας περὶ τὴν τῶν τόνων διδασκαλίαν, τὸν μαθητὴν τᾦ Ἀριστοφάνες Ἀρίσαρχον, Διονύσιον τὸν Θρᾷκα, τὸν Δύσκολον Ἀπολλώνιον, τὸν τέτου υἱὸν Ἡρωδιανὸν, τὸν Ὡρίωνα, τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν Ἀσυάγην, τὸν Ὡριγένην, τὸν Ἀγαπητὸν, τὸν Φιλόπονον, τὸν Σέργιον, Ἀπολλώνιον τὸν νεώτερον, τὸν νεώτερον Ἀρίσαρχον, τὸν Χάραχα Ἰωάννην, τὸν Αὐξώνιον, τὸν μέγαν Ἡρωδιανὸν, τὸν Χοιροβοσκὸν Γεώργιον (ἀπὸ τοῦ 200, π. Χ. ἕως τοῦ 450, μ. Χ.), καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιφέρει, καὶ ἄλλοι πάμπολλοι ἐφεξῆς (et complures deinceps alii)· ἀλλ' ὅμως δὲν παραθέτει τέτων οὐδενὸς κατὰ λέξιν τὴν μαρτυρίαν· ἀποφαίνεται δὲ μόνον ἁπλῶς, ὅτι ὁ Ἀρίσαρχος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀλληλοδιαδόχως ἐπηύξανον.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φετώδες καὶ βαρβαροφωνοτάτης, ἥτις, καθ' ὅλην τὴν περιοχήν της, ὅπου ἐπεκράτησε, κατεμόλυνε καὶ κατέχωσε τὴν καθαρότητα τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς προφορᾶς. Ὁ δὲ φορυτὸς οὗτος ἀκόμη ἐπιζητεῖ τὸν Ἡρακλῆν, ὅστις μέλλει ποτὲ νὰ τὸν καθαρίσῃ, παρατρέψας εἰς αὐτὸν τὰ καθαρὰ καὶ καλλικέλαδα ῥεύματα τοῦ τῆς ὀρθοφωνίας Ἀλφειῶ! (α)· εἶναι δὲ φιλάνθρωπος ὁ ποταμὸς ἕτος τῆς Ἑλλάδος καὶ περιηγητικός· ἂν καὶ ἕως εἰς τὴν Σικελίαν ἐκ τῆς Πελοποννήσου ξενιτεύεται διὰ τῆς θαλάσσης (κατὰ τὸς Ποιητάς), ἐκδίδων πάλιν τὰς πηγάς του παρὰ τὰς καλὰς Συρακούσας! πιθανόν ποτε νὰ ἀνατείλῃ παρομοίως καὶ εἰς τὸ Βέλγιον! Ἀλλὰ τί λέγω πιθανόν; ῥέουσιν ἤδη πρὸ τεσσάρων αἰώνων τὰ χρυσαλλώδη ῥεῖθρά του πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διδαχθεῖσα Ἑλληνικὴ προφορά· εἷς μόνον Ἡρακλῆν νὰ ζείλωσιν αἱ Μοῦσαι, τὸν ὁποῖον ματαίως ὠνειρεύθη ὁ Ἐννίνιος εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐράσμου! Ἀλλὰ (διὰ νὰ ἀπαλλάξωμεν τὸν ἀναγνώστην ἀπὸ τὰς φορτικὰς ταύτας καὶ Ἐννινείους παρομοιώσεις) πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα κατὰ χρέος πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον καὶ πρότερον ὑπηνίξαμεν (σελ. 96)· ὅτι εἶχε μὲν τὴν δυσχίαν ὁ μακαρίτης Ἔρασμος νὰ γίνῃ τούτου τοῦ βαρβαροφώνου συγήματος

(α) Ὁ Ἀλφειὸς καὶ Ἀλφεὸς [ἐκ τοῦ ἄλφω = ἄλθω, ὡς ὕδωρ ἀλφεσίβοιον = ἄλθον, τρέφον βοῦς· ἢ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀλφὸς = albus, ὁ λευκὸς (ὡς λαμπρὸς καὶ καθαρὸς), ὅθεν ἀλφεὸς,-ειὸς, ὡς ἀδελφὸς,-φεὸς,-φειὸς], προφερόμενος κατὰ διάλεκτον καὶ Ἀρφεὸς (ὡς ἀρφὸς = ἀλφὸς), καὶ μεταθέσ. Ῥαφεὸς, λέγεται τὴν σήμερον κατὰ συνίζησιν Ῥοφεὰς (ἀντὶ Ῥαφεὸς), καὶ (ο=υ) Ῥυφεὰς, Ῥυφιάς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἄγω, τὸ ἄγγος, καὶ ἄγκος, καὶ ὄγκος, καὶ ἀγκὴ (γκ=γγ)· ὁμοίως καὶ ἐκ τοῦ θίγω, τὸ θίγγω, θιγγάνω· καὶ τάγω, τάγγω, τέγω, τέγγω· καὶ δάκω (δάκνω, δάγκω), δαγκάνω· καὶ κάγκω ἐκ τοῦ κάω, κάνω, κάννω, (νν=γγ, βλ. § δ), κάγγω, καὶ ψιλώτερον, κάγκω, κάγκανον· καὶ (πλάω, πλάνω, πλάννω) πλάγγω, καὶ πλάγχω (δασύτερον)· ἔγκω, ἐνέγκω, ἔκω (ἔχω)· λέγω, λέχω, λέγχω, ἐλέγχω· ἀλλὰ καὶ τὸ ἄγχι =ἐγγὺς (ἄγω), καὶ τὸ ἔγχος=ἔγγος, ἄγγος, καὶ τὸ σπλάγχνον ἐκ τοῦ πλάκανον (πλέκω, πλάκω), κτλ. Ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις τὸ μὲν χ φυλάττει πάντοτε τὸν φθόγγον ἀμετάβλητον διὰ τῆς ἰδίας δασύτητος τὴν πυκνότητα, καὶ τὸ κόγχη, φέρ' εἰπεῖν, καὶ ἄγχουσα, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προφέρονται ὡς τὰ λτ. concha, anchusa· τὸ δὲ γ, ἐν μὲν τοῖς ἐκ τῆς ἐν καὶ σὺν προθέσεως συνθέτοις φυλάττει καὶ αὐτὸ ὡσαύτως τῆς ἰδίας δασύτητος τὴν μεσότητα, ὡς ἐν τοῖς, ἐγγενὴς, ἐγγελάω, ἐγγράφω, συγγινώσκω, συγγράφω, κτλ. (πρόφερε, ἐνγράφω, ἐνγενὴς, συνγινώσκω· τὸ δὲ ν, πάντοτε νόθον), διὰ τοῦτο ὁ σοφὸς Βέζας εὗρηκεν εἰς πολλὰ, ὡς λέγει, ἀρχαῖα χειρόγραφα καὶ ν πρὸ τῦ γ (εἴτε παρασυρομένων τῶν γραφέων ὑπὸ τῆς προφορᾶς, εἴτε καὶ σπεδαζόντων νὰ δείξωσι τὴν ἐν τοῖς τοιούτοις τοῖς συνθέτοις τηρουμένην φυσικὴν δασύτητα τῦ γ, ὡς ἔγραφον τὸ ν καὶ πρὸ τῦ χ, ἐν τῷ συνχωρήσωσι, καὶ πάλιν ἐνγόνασι τὸ ἐν γόνασιν, ἀντὶ ἐγγόνασι, βλ. § δ), ἀλλ' ὁ Βέζας, ὡς μὴ Ἕλλην, πολλὰ ὀλίγον ἠδύνατο νὰ παρατηρήσῃ, πότε καὶ διὰ τί οἱ τῶν κάτω αἰώνων γραφεῖς πρὸ τῦ γ ἔγραφον ν ἀντὶ τῦ ὀρθότερον γραφομένου γ! Ἐν δὲ τοῖς μὴ συνθέτοις τὸ νγ ἤτοι τὸ γγ προφέρεται ὡς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λαβον κᾷν, κῇν· καὶ τὰ τρισύλλαβα, καὶ ἔφα, καὶ ἐπὶ, εἰς δισύλλαβα, κῇφα, κᾳπὶ, ὡσαύτως καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα τὰ κατ' ἐπικράτειαν μόνον τοῦ ἑνὸς φωνήεντος προφερόμενα· διὰ τοῦτο οὐδ' ὑπέγραφον εἰς ταῦτα τὸ ι οἱ ἀκριβέστεροι τῶν παλαιῶν, διορίζοντες τὴν

καὶ τῶν ἑνικῶν ὅλων σχεδὸν (πλὴν ὀλίγων) τὴν δοτικὴν, μεταχειριζομένη ἀντ' αὐτῆς κοινῶς τὴν αἰτιατικὴν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν γενικήν· οἷον, μὲ καὶ μᾶ εἶπε (παρ' Ἰπειρώταις μάλισα), καὶ, εἰπὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ τᾶ ἀνθρώπε (δωρικ. τῷ ἀνθρώπω γενικὴ, ω=ε, καὶ τᾶτο παλιν = τῷ ἀνθρώπῳ, διὰ τὸ ἀνεκφώνητον τᾶ ι). Ἐκ τέτων προῆλθεν εἰς τὴν λαλεμένην ἡμῶν γλῶσσαν ἡ πολλὴ σπάνις τῆς δοτικῆς καὶ τῶν ἰσοσυλλάβων ὀνομάτων καὶ τῶν περιττοσυλλάβων αὐτῶν (διότι καὶ ταῦτα σχηματίζεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον οἱ χυδαῖοι ὡς ἰσοσύλλαβα· οἷον, ὁ γίγαντας, τᾶ γίγαντα, ἡ λαμπάδα, ἡ νύκτα, καθὼς καὶ αἱ παλαιαὶ διάλεκτοι ἐσυνείθιζον τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα μετάπλασμόν). Σημείωσαι δὲ ὅτι καὶ ἡ ἀκμάζουσα Ἑλληνικὴ μετεχειρίζετο πολλάκις ἀρχαιοτρόπως αἰτιατικὴν ἀντὶ δοτικῆς (οἷον τὰ ἀττικά: ἀρέσκει με, λέγω σε καλά·), καὶ ἄλλοτε προτιθέτοπτωτον αἰτιατικὴν, καθὼς πολλάκις καὶ ἡ συνήθεια (οἷον, πέμπω πρὸς σὲ, ἀντὶ, σοί). Ἡ δὲ δυϊκὴ δοτικὴ καὶ ὀνομαστικὴ φαίνεται ὅτι εἶχεν ἐκπέσει ἀπὸ τὴν κοινὴν τᾶ ὅλε γλῶσσαν (ἢ τὰλάχιστον ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινὴν διάλεκτον), ἀκόμη ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν καὶ τῶν Καισαρικῶν μάλιστα χρόνων· διότι εἰς τὴν θείαν Γραφὴν δὲν εὑρίσκεται δυϊκὸς ἀριθμὸς ἔτε ὀνόματος ἔτε ῥήματος· ἀλλ' ἐδ' ἡ ἀρχαία καὶ εἰσέτι ἀκατέργαστος Ἑλληνικὴ διέκρινε δυϊκὰ καὶ πληθυντικά· βλέπομεν δὲ τοιαύτης χρήσεως λείψανα σῳζόμενα εἰς τὸν Ὅμηρον. Ταῦτα ἐσημείωσα ἐμπαρόδως διὰ τὲς ἀλλοφύλες κατηγόρες τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, οἵτινες μὴ διακρίνοντες εἰς αὐτὴν τὰ σῳζόμενα ἀρχαῖα τῶν διαλέκτων ἰδιώματα ἀπὸ τὲς ἀληθινὲς βαρβαρισμὲς τὴν κατεδίκασαν ὡς πάντη βάρβαρον καὶ διεφθαρμένην! θέλομεν δὲ πάλιν ἐπαναλάβει τὴν περὶ τάτε θεωρίαν καὶ ἐν τοῖς ἑρεξῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριστοφάνης (430, π. Χ.) διὰ τῶν παιγνιδίων τῆς ἀμφιβολογίας ἀποδεικνύει τὴν ἐκ τοῦ διαφόρου τονισμοῦ διάφορον τῶν λέξεων σημασίαν· ὡς ὅταν παίζῃ τὸ, βόειος δημὸς (ὀξύτονον) πρὸς τὸ (προπεριισπώμενον) δῆμος (Βατρ. 40, Ἱππ. 95), καὶ τὸ διαπεινῶμεν πρὸς τὸ διαπίνομεν (βοιωτικῶς, διαπεινᾶμες, καὶ διαπίνομες· Ἀχαρν. 751). Ὁ δὲ τέτε σύγχρονὸς πάλιν Ἰσοκράτης ἔπαιξεν ὁμοίως τὸ, καὶ νε̃, πρὸς τὴν μίαν λέξιν τὸ, καινε̃ („γραφιδίε καινοῦ, καὶ βιβλίε καινε̃, καὶ ἱματίε καινε̃" = καὶ νε̃)· ὥςε τὸ καινε̃ δέν προφέρεται (κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας) καίνε. Πρόσθες καὶ τὰ Ἀττικὰ, νυνὶ, ὁδὶ, ταυτὶ, τετογὶ (Ἀριστοφ.), ὀξυτονέμενα ἐπὶ τοῦ μακρε̃ ι (τὸ ὁποῖον προσλαμβάνεσι πρὸς πλειοτέραν δείξεως ἔμφασιν), ἐναντίον τοῦ β καὶ γ κανόνος τῶν καινοτόμων. γ) Ὁ Πλάτων (390, π. Χ.) διδάσκει καθαρῶς καὶ τὸν ςαθερὸν τῶν λέξεων τονισμὸν, καὶ τὴν βαρεῖαν καὶ ὀξεῖαν τῶν συλλαβῶν προσῳδίαν, λέγων· „Πολλάκις ἐπεμβάλλομεν γράμματα, τὰ δ' ἐξαιρε̃μεν, παῤ ὃ βελόμεθα ὀνομάζοντες, καὶ τὰς ὀξύτητας μεταβάλλομεν, οἷον Λιὶ φίλος· τοῦτο ἵνα ἀντὶ ῥήματος ὄνομα ἡμῖν γένηται, τό, τε ἕτερον αὐτόθεν ἰῶτα ἐξείλομεν, καὶ ἀντὶ ὀξείας τῆς μέσης συλλαβῆς" (ἤτοι τῆς φι, ὀξυνομένης εἰς τὸ φίλος) „βαρεῖαν ἐφθεγξάμεθα· ἄλλων δὲ τἐναντίον ἐμβάλλομεν γράμματα, τὰ δὲ βαρύτερα [ὀξέως] φθεγγόμεθα.— Τέτων τοίνυν ἓν καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων ὄνομα πέπονθεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· ἐκ γὰρ ῥήματος ὄνομα γέγονεν, ἑνὸς γράμματος, τοῦ α, ἐξαιρεθέντος, καὶ βαρυτέρας τῆς τελευτῆς γενομένης—ἐντεῦθεν ὁ ἄνθρωπος (ἐςὶν) ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε" [ὅταν δηλονότι ἐξαιρεθῇ μὲν τὸ δεύτερον α

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΠΙΝΑΞ

Λέξεων τῆς λαλουμένης Ἑλληνικῆς γλώσσης, κοινῶν τε καὶ τοπικῶν, καί τινων τῆς παλαιᾶς, ἐτυμολογουμένων.

Α.

	Σελ.		Σελ.
*"Αβδηρα	338, 150	*Αἴολος, Αἰολεῖς*	335
*'Αγαθήμερος	536	*Αἰφνιδιάζω*	250
Αγάλια, ἀγαληνὰ	364	*Αις (εἰς) αἰτιατικαὶ*	391, 600
'Αγαναχτῶ	763	*'Ακέσατε μικροὶ, μεγάλοι*	303
'Αγγέλω, -ρὸ	571	*'Ακρείτας ('Απόλλων)*	274
'Αγιοβασιλεῖται	356	*'Αλαγονία*	767
"Αγνος	620	*'Αλέκος, "Αλεξις, -ξᾶς*	570
'Αγόριον, ἄγερος	364	*"Αλογον*	483
"Αγερος, -ρίδα, ἀγερόλαδον, ἀγεροξυπνίζω	364	*'Αλφειὸς*	492
		Αμενος, κατάληξ. μετοχῶν	764
"Αγράφων βανὰ	759	*'Αμηράλιος*	484
'Αγῶνες ἐγχώριοι	768	*'Αναδίπλωσις ῥημάτ.*	306
Αδαι, κατάληξ. ὀνομ.	766	*'Αναιβατὸν· βλ. Σημίτιον.*	
'Αδελφοποιητὸς	531	*"Αναυρος*	342
'Αδινὸς	332	*"Ανδεια*	150
'Αθηνᾶ, 'Αθῆναι,	166, 332	*Ανε ενε = αε, εε, παρατατικοί*	766
'Αθότυρον = ἀνθότυρον, ὡς ἀθόγαλα· οὕτω καὶ ἀρμύγαλα = ἁλμύγαλα, γάλα ἁλατισὸν εἰς ἀσκὸν	774	*'Ανήμερα*	338
		'Ανθόγαλα, βλ. 'Αθότυρον	
		'Ανθρωπειὰ	228
"Αθως	329	*'Ανθῶ, 'Ανθέλω*	571
Αἰβοὶ	529	*'Ανοίγω, ἀνοιχτὰ*	763
Αἰγιδεὰ	388	*'Ανοσμίδα*	299, 338

φωνηέντος τὸν ἦχον πλέον ἀνεπαισθητότερον, πορεξ τώρα τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις, φερ᾽ εἰπεῖν, ἄφωνον καὶ ὂν καὶ λεγόμενον e (e muet), τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὲς ψαλλομένες σίχες ἀπηχεῖ πῆς ἐνίοτε ἀμαυρὸν, εἰς δὲ τὴν κοινὴν αὐτῶν διάλεκτον μένει παντάπασιν ἀνεκφώνητον· ἀλλ᾽ ὅμως οἱ Ἐρασμίται τῦτο μὲν τὸ Γαλλικὸν ἄφωνον φωνῆεν καὶ ἄλλα ἄλλων γλωσσῶν (οἷον καὶ τὸ Γερμανικὸν e, εἰς τὸ die, κτλ.), ἀναντιῤῥήτως ἀποδέχονται· τὸ δὲ ἀνεκφώνητον ι τῶν καταχρησικῶν διφθόγγων τῆς Ἑλληνικῆς θέλεσι πάντοτε νὰ τὸ ἐκφωνῶσι, τερετίζοντες ἢ μελῳδῦντες μεγαλοφωνότερα παρὰ τὲς ἀρχαίες τῆς Ἑλλάδος μεσικές! Ἀλλ᾽ οὕτω πρέπει νὰ μὴ σέργωσι μηδ᾽ αὐτὰ τὰ ἐκθλιβόμενα φωνήεντα δι᾽ ἀποστρόφε, ἢ συναλοιφῆς (ὡς ὠνόμαζον καὶ τὴν δι᾽ ἀποστρόφε θλίψιν οἱ παλαιοί)· ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ Ἁλικαρνασσεὺς θεωρῶν τὴν τῦ Πλάτωνος εὐρυθμίαν καὶ εὐμέλειαν (α), ὀνομάζει δάκτυλον τὸ, οἵδ᾽ ἔ-(οἵδ᾽ ἔχεσι=οἵδε ἔχεσι), διαιρεμένης τῆς συναλοιφῆς· ἐξετάζων δηλονότι τὸν δυνάμει ἐγκείμενον φθόγγον τῦ ἐκ τῦ δὲ ἀποθλιβέντος ε, ὅσις εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον ἀποσιωπώμενος, δύναται ὅμως ἐπὶ τῆς μελῳδίας καὶ νὰ ὑπηχηθῇ τρανώτερον ὁπωσῦν, παρὰ τὸν εἰς τὰ μεγαλοφωνότατα τῶν καταχρησικῶν διφθόγγων α καὶ η καὶ ω συμπνιγόμενον λεπτὸν φθόγγον τῦ ι. Ὁ αὐτὸς ἐξ Ἁλικαρνασσῦ μεσικὸς, πραγματευόμενος ἐφεξῆς καὶ περὶ τῆς αὐσηρᾶς ἁρμονίας τῦ Θεκυδίδε (β), φέρει ταύτης παράδειγμα μεταξὺ τῶν ἄλλων

(α) Περὶ Συνθ. τμ. ιη.

(β) Ἀντιθ. τμ. κβ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πρὸς τὸν ἰωνισμὸν μᾶλλον πλησιάζων ἀττικισμὸς τοῦ Θεκυδίδε· τούτου δὲ πάλιν ἀσυγκρίτως ὁμαλώτερος καὶ γλυκύτερος ὁ ἀττικισμὸς τῆ χρυσῆ Ἀριςοφάνες, καὶ τῆ Σοφοκλέες, καὶ τοῦ Πλάτωνος, καὶ τῆς Ἀττικῆς μελίσσης, τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ ἔτι νεώτερος ὁ τοῦ Δημοσθένες· διάφορος δὲ, καὶ πρὸς τὸ κοινότερον μᾶλλον ἀποκλίνων, ὁ τῶν ἐφεξῆς συγγραφέων καὶ δραματαποιῶν, οἷον τῶν τῆς νεωτέρας κωμῳδίας ποιητῶν, Μενάνδρε καὶ Φιλήμονος, καὶ τῶν φιλοσόφων, τῆ Ἐπικύρε, καὶ Χρυσίππε τοῦ Στωϊκοῦ· οὗτοι δὲ οἱ τελευταῖοι, μετὰ τῆ Μενάνδρε μάλιςα, ἔδωκαν τὰ πρῶτα τῆς καινοτομίας παραδείγματα, κἄποτε κοινότερον ἐκφραζόμενοι, καί τινας λέξεις καὶ φράσεις ἄλλης τινὸς διαλέκτε, ἢ παντάπασι δημοτικὰς εἰσάγοντες εἰς τὴν ἔτι τότε διαλάμπεσαν καθαρότητα τῆς ἀττικῆς φωνῆς (α). Ὁ χρόνος

(α) Οὕτως ὁ Μένανδρος μετεχειρίσθη τὰ καὶ παρ' ἡμῖν ἤδη συνήθη, τὸ Γῦρος (ἀντὶ τῆ Κύκλος), καὶ τὸ Μεγισάνες (σύνηθες ἔπειτα καὶ εἰς τὲς Ἀλεξανδρινὲς), καὶ τὸ Πορνοκόπος (παρ' ὃ καὶ τὸ νεώτερον, πορνοκοπία, Σχ. Ἀριςοφ. Ὄρν. κατὰ τὸ δοξοκόπος, δημοκόπος, κοπέω, -πία). Ὅθεν καὶ τὰ τῆς συνηθείας, Χαρτοκόπος, Χαροκόπος, Γλωσσοκόπος (καὶ Γλωσσοκοπῆ, καὶ Γλωσσοκοπάνα. Βυζάντιοι), Μεθοκόπος, Μεθοκοπῶ, -πῆμαι, Ἰδροκοπῶ, -πῆμαι, Ζεσοκοπῶ, Σταυροκοπῶ, -πῆμαι (κόπτομαι, κεράζομαι ποιῶν σαυρές), Χονδροκόπος, Χονδροκοπία, Στενοκοπία, καὶ ἄλλα κατ' ἀναλογίαν χαριέντως σχηματισμένα. Τὸν δ' Ἐπίκερον πάλιν „ἐν πολλοῖς ἀμαθῆ, καὶ ἐδ' ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμιλίαις καθαρεύοντα" ἔκρινεν ὁ Σέξτος (πρὸς Μαθημ. βλ. καὶ Δ. Ἀλικ. περὶ Συνθ. καὶ Κικέρ. Tusc. II, 3)· φαίνεται δὲ καὶ εἰς τὰς ἐπιςολάς τε τὸ φιλύκαινον καὶ ἰδιωτικὸν τῆς φράσεώς τε, κἄν ὁ ὀπαδός τε Δ. ὁ Λαέρτιος τὴν ὠνόμασε, λέξιν κυρίαν (βιβ. I, 8)· Ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ τὸν κανονισμὸν τῆς Γραμματικῆς μάλιςα φιλοσοφήσαντες Στωϊκοὶ κἄποτ' ἐσυγχώρεν καὶ σολοικισμὲς, καὶ ποιὰς ἀσαφείας καὶ ἐλλείψεις, ὡς ἔλεγεν ὁ Στωϊκὸς Χρύσιππος (βλ. Πλάτ. περὶ Στωϊκ. ἐναντ. § 27).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

θόλω δὲ πολλαὶ λέξεις τῆς Ἑλληνικῆς, αἱ αὐταὶ ὅσαι θεματικῶς, δὲν διαφέρεσιν εἰμὴ κατὰ τὴν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν τῶν συγγενῶν συμφώνων β, π, φ, εἴτε κατὰ διάλεκτον, εἴτε μάλιστα καὶ πρὸς διάκρισιν τῶν σημασιῶν, αἵτινες ποικίλλονται κατὰ τὰς ἐκ τῆς πρώτης καὶ καθόλω ἰδέας ἐκπηγαζούσας ἀλληλοφυεῖς ἐννοίας εἰς τῆς λέξεως τὴν ἐκδοχήν· οἷον τὸ βάλλω, βέλλω εἶναι ἴσον πάλλω, πέλλω (Λατιν. pello), καὶ, φάλλω, φέλλω (σφάλλω, σφέλλω, σφέλμα, σφάλμα), λτ. fallo, fello (fefelli), Γρμν. fälle, falle, Fehler· τὸ βλύω = πλύω (πλύνω) = φλύω, λτ. fluo, pluo, καὶ βλέω, πλέω, φλέω, λτ. fleo· καὶ βλίω, πλίω, φλίω, φλίζω, Γρμν. fliesse, καὶ βλόω, πλόω (πλύω), φλόω, φλόος,

---

[ἐκ δὲ τοῦ βαρδὺς τὸ συνήθως φαρδὺς = πλατὺς, ὡς τὸ Λατιν. longus = Γρμν. lange (μακρὸς) = λογγὸς, λαγγὼν, ἐκ τῶ λογγάζω, λαγγάω, Λατιν. langueo = μηκύνω, lange mache, ἐνδίδωμι, ὀκνῶ]. bulga, βολγὸς, καὶ βελγίδιον, (Γρμ. Balg, ἀρχαίως, Bulge). beatus (ἐκ τῶ beo = βέω, βείω, βίω, βίος, βιόω) βιωτὸς (Σ. βιωτικός), κτλ. Αὕτη δὲ ἡ τῶν ἐκ τῶ b ἀρχομένων Λατινικῶν λέξεων ὀλιγότης προῆλθε, νομίζω, διότι πρὶν λάβῃ συμφώνε φύσιν τὸ v = υ (ὡς προείπομεν, κεφ. α § ς), ἐγράφοντο πᾶσαι αἱ Λατινικαὶ λέξεις διὰ τῶ b, ὡς καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ διὰ τῶ β, καὶ τὸ b ἐπροφέρετο Ἑλληνικῶς (βλ. καὶ ἐφεξῆς § ς)· ἀφ' ἧ δὲ τῶτο ἤρχισε νὰ ὑποτραχύνηται περὶ τὴν προφοράν, εἰσήχθη δὲ καὶ τὸ v ὡς ἁπαλώτερον b, διῃρέθησαν αἱ Λατινικαὶ λέξεις αἱ μὲν εἰς τῶτο, αἱ δὲ εἰς ἐκεῖνο τὸ σοιχεῖον. πρόσθες καὶ τὴν μετὰ τῶ b καὶ v συγγένειαν τοῦ p, καὶ f, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ ἐμερίσθησαν λέξεις ἄλλας ψιλώτερον ἢ δασύτερον προφερομένας, αἵτινες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἄρχονται ἐκ τῶ μέσε γράμματος β, καθὼς καὶ ταύτης πολλαὶ ἀπὸ τῶ β, καὶ π, καὶ φ ἀρχόμεναι συγγενεύσι πρὸς ἀλλήλας, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα ὀλίγα ἐκ πολλῶν παραδείγματα· ταῦτα λέγω ἐξ εἰκασίας· εἰ δ' εἰκάζω σφαλερῶς, ἂς ἀπεικάσῃ ἄλλος ἐπιτυχικώτερα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ϑεῖσα μετέπλασεν εἰς τοῦτον τὸ σ μεταξὺ φωνηέντων κείμενον, ὡς προφέρουσι τώρα οἱ Εὐρωπαῖοι τὰ, visio (βίζιο), saison, κτλ.

§ δ. Τὸ ζ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπέχει πολλάκις καὶ τόπον συριστικῦ πνευματισμῦ, ὡς καὶ τὰ ἐξ ὧν σύγκειται πνευματώδη γράμματα, τό, τε σ καὶ τὸ δ (βλ. κεφ. Ζ.). Ὅϑεν τὸ ζάλη, ζάλος, ἐκ τοῦ σάλος, σάλω (σαλεύω), σάλλω σέλω = ἄλω, ἔλλω, ἄλω (ἁλὸς, ὅϑεν ἅλς, sal), καὶ σίλλω, σιλλὸς = ἴλλω, ἰλλὸς, ἴτω καὶ ζάγκλη ζογγύλος, ἐκ τοῦ ἀγκύλος (σαγκύλος), καὶ ἐκ τοῦ αὔω, ἄω, σαύω, σάω, τὸ ζάω, κτλ. ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς Σλαβονικὰς διαλέκτυς τὰ σίζοντα γράμματα, с, ш, щ, κτλ. εὑρίσκονται καὶ ἀντὶ πνευματισμοῦ, οἷον седмь, σ-ἕβδεμ, λτ. septem· шесть, λτ. sex, ἕξ· цѣлъ, цѣлю, ὅλος (σόλος, λτ. solus, solidus), οὖλος, ἁλέω, καὶ ἄλλα πολυάριθμα. ταῦτα συνοπτικῶς περὶ τε τῦ ζ, καὶ περὶ τῦ σίζοντος πνευματισμοῦ, τὸν ὁποῖον λόγυ πάρεργον καὶ ἀνωτέρω (κεφ. α. § η), καὶ ἐνταῦϑα ἀνεφέραμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Ἦ ΤΑ.

§ α. Ἐμβαίνομεν ἤδη καὶ τὸν περὶ τῆς προφορᾶς τῦ ἦτα βαρὺν ἀγῶνα, πρὸς τὸν ὁποῖον οἱ Ἐρασμίται ἀντιπαρατάττονται γενναίως, ὡς τάξεις ἀρειμανίων πολεμιςῶν,

„Ἀσπίσι καὶ κορύϑεσσι καὶ ἔγχεσι πεφρικυῖαι,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

παρὰ τοῖς Γάλλοις προφορὰν τϑ οι, ὡς τὸ Ἰταλικὸν οι=οϊ]· οἱ δ' ἐφεξῆς ὀπαδοί τϑ τὴν μὲν α προφέρϑσι καὶ ὡς ϑϊ, καὶ προσέτι μονοσύλλαβον ὡς τὴν λατινικὴν œ· τὴν δὲ ευ, οἱ μὲν ἰταλίζοντες ἐκφωνεῖσιν eu (=ἔϑ), πολλοὶ δὲ Γερμανοὶ κατὰ τὴν ἰδικήν των eu (=ay), οἱ δὲ Ἄγγλοι κατὰ τὴν ἑαυτῶν eu (=ju), οἱ δὲ Γάλλοι, τέλος, κατὰ τὴν μονόφθογγόν των eu. Αλλ' ὁ Ἄσης καὶ τὴν ευ καὶ τὴν αυ ἀποδέχεται ὀρθῶς προφερομένας καθ' ἡμᾶς· καὶ ὁ Μέκερχος ὁμολογεῖ ἀδιαίρετον τὴν αυ· ὁ δὲ Πριμίσσερος προσθέτει καὶ τὴν ει· τὴν δὲ ϑ σχεδόν τι πάντες, πλὴν ὀλίγων, ἐκφωνεῖσιν υ· καὶ τὴν αι, πολλοὶ προφέρϑσιν κατὰ τὴν ἀδιαίρετον Λατινικὴν æ· καὶ τὰς καταχρησικὰς τῶν διφθόγγων οἱ μὲν τὰς ἐκφωνοῦσι διῃρημένως, οἱ δὲ μόλις προφέρϑσι τὸ ὑπογεγραμμένον ι, οἱ δὲ τὸ ἀποδέχονται καὶ πάντη ἀνεκφώνητον, μεταφράζοντες τὸ βληχᾶν, blechAn (βλ. σελ. 701), καὶ τὰ τοιαῦτα· Ἐκ δὲ τῶν συμφώνων οἱ μὲν πλεῖσοι μεταβάλλϑσι τὸν ἦχον πολλῶν, πολλοὶ δ' ὀλίγων τινων, τινὲς δὲ πάλιν οὐδενὸς ἄλλϑ πλὴν μόνϑ τϑ β, κατὰ τὸ Λατινικὸν b. Τόση εἶναι ἡ σύγχυσις καὶ διαφωνία τῶν ἐρασμικῶν ἀρχῶν περὶ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων προφορᾶς, ὥϛε, ὅϛις ἀναγνώϭῃ καὶ συγκρίνῃ τὰς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι χϑὲς καὶ πρῴην ἐκδεδομένας ὑπ' αὐτῶν συγγραφὰς, εἶν' ἀδύνατον νὰ μὴ πληροφορηϑῇ καὶ ἐκ τούτων τὴν ἀλήϑειαν ἐκείνου τοῦ σοφοῦ ἀξιώματος· ὅτι πολυσχιδὲς μὲν τὸ ψεῦδος καὶ ποικιλόμορφον, μία δὲ καὶ ἁπλῆ ἡ τῆς ἀληϑείας ὁδός. Ἄνδρες σοφοὶ ἀπατηϑέντες (διότι ἀπατῶνται καὶ οἱ σοφοὶ, καϑὼς ἀῤῥώϭοῦσι καὶ οἱ ἰατροί) ἐδέχϑησαν ἀντὶ τοῦ καϑαροῦ καὶ γνησίϑ νομί-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ ις. Ἀλλὰ καὶ ἡ λαλεμένη γλῶσσά μας ε προφέρει πολλάκις τό, τε ο καὶ τὸ ω, οἷον, ἄγερος=ἄϝωρος (ἄωρος), ἀγερίδα [ἀωρὶς, -ίδος, ὡς ὀμφακὶς, ἐλλειπτ. ϛαφυλή· λέγομεν δὲ καὶ συνθέτως ἀγερόλαδον (=ἔλαιον ὀμφάκινον, ἐξ ἀγέρων ἐλαιῶν), καὶ, ἀγεροξυπνισμένος, ἀγεροξυπνίζω=ἐξυπνίζω ἄωρα, παράκαιρα, ἢ καὶ ἀωρὶ νυκτὸς, συνθέτως ἀωρόνυκτα (ἐκ τοῦ ἀωρόνυκτος), συγκοπ. ἀρώνυκτα, ὅθεν μετεπλάσθη τὸ ἀνώρυκτα=ἀωρὶ νυκτὸς, καὶ ἐξαίφνης· οἷον, τὸν ἐξύπνισαν ἀνώρυκτα, καὶ, ἀνώρυκτα ἁρμινυάζεται ἡ λεχὼ (ὅταν πάθῃ πυρετὸν μετὰ παραφροσύνης, διότι ἐμβῆκέ τις κατὰ τύχην εἰς τὸν κοιτῶνά της ἀωρόνυκτα, καθὼς λέγουσιν οἱ γραώδεις μῦθοι). Τοῦτο δὲ τὸ (παρὰ Θεσσαλοῖς) ἁρμινυάζεται παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἐριννυάζεται, ἐριννύζεται (ε=α, νν=μν, ὡς, σίγυννος σίγυμνος, οἷον ἐριμνύζεται), τουτέστι κυριεύεται ἀπὸ τὰς νυκτεροφοίτους Ἐριννῦς· παρὰ τὸ ἐριννύω, Ἐριννὺς, ἐριννυάω, άζω, ἢ ἐριννύζω, -νύζομαι, κατὰ τὸ δαιμονιάω, καὶ, -νίζομαι]. Λέγομεν δὲ πάλιν καὶ ἄγερος=ἀ-κερος [κερος, κόρος, (κ=γ, ὡς ἀγάλια=ἀκάλεα ἀντὶ ἀκαλέα, ἠκαλέα=ἠκαλέως, ἐκ τοῦ ἠκαλέος=ἠκαλὸς, καὶ ἀκαλὸς, ἀκαλὰ, ἐπίῤῥ., =ἔκηλος, εὔκηλος· ἴσως εἶπον καὶ ἀκάλεος ἀντὶ ἀκαλέος, ὅθεν τὸ ἀγάλια (α))· εἰς

(α) Λέγομεν καὶ ἀγαληνὰ, ἀγαληνὸς, -ληνὴ, οἷον ἀκαληνὸς, ἢ, -λινὸς, ἐκ τοῦ ἀκαλὸς, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἔκηλος, ἔκαλος, ἢ ἀρχαία Ἑκάλη ἡ καὶ Ἑκαλήνη, ἢ-λίνη, -λίννη (Πλάτ. Θησ. ιδ). ἢ, ἴσως, τὸ ἀγαληνὸς=γαληνὸς· οἷον ,, σιγανὰ καὶ ἀγαληνά, ἀντὶ σιγηλὰ, -λὸς (λ=ν, ὡς Σικελοὶ καὶ Σικανοὶ), ἢ σιγηρὰ [καὶ ρ=ν, ὅθεν καὶ τὸ λιμέριον (κρύπτρα κλεπτῶν εἰς δάση καὶ σπήλαια) καὶ λιμεριάζω,

ὑφέν, ὑποδιασολήν)· τὰ δὲ πνεύματα καὶ οἱ χρόνοι εἰς δύω (πνεύματα μὲν, δασεῖα καὶ ψιλὴ· χρόνοι δὲ, βραχὺς καὶ μακρός). Τόνος δέ ἐσὶν ἐπίτασις (λέγεται καὶ ἀνάτασις), ἢ ἄνεσις (λέγεται καὶ ὁμαλισμὸς, ἤτοι τὸ βραδὺ καὶ χθαμαλὸν), ἢ μεσότης συλλαβῶν, εὐφωνίαν ἔχουσα· ἔσι γὰρ ἡ μὲν ὀξεῖα (τάσις, ἢ προσῳδία· λέγεται καὶ ὁ ὀξὺς τόνος) ποιότης συλλαβῆς ἐπιτεταμένον ἔχουσα φθόγγον, ἡ δὲ βαρεῖα (τάσις, ἢ προσῳδία, ἢ καὶ ὁ βαρὺς τόνος), ποιότης συλλαβῆς ὑφειμένον ἔχουσα φθόγγον· ἡ δὲ περιοπωμένη (τάσις ἢ προσῳδία, καὶ ὁ περισπώμενος τόνος), ποιότης συλλαβῆς συνημμένον (ἐκ τῆς ὀξείας καὶ βαρείας), ἢ περικεκλασμένον (διὰ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἀνένεξιν καὶ κατένεξιν τῆς φωνῆς) ἔχουσα φθόγγον· καὶ παρὰ μὲν τοῖς Γραμματικοῖς καλεῖται περισπωμένη, παρὰ δὲ τοῖς Μουσικοῖς μέση" (παράβαλ. Ἀριστοτέλ. ἔνθ. ἀνωτέρ.), κτλ. (Πορφύρ. περὶ προσῳδίας, ἐν Ἀνεκδότ. Βιλλοϊσῶνος, τόμ. β, σελ. 103, κτλ. καὶ Ἀνεκδ. Βεκκερ. τόμ. β, 678, κτλ. βλ. καὶ ἐφεξῆς § δ). ιγ) Ὁ Χοιροβοσκὸς Γεώργιος (450, μ. Χ.) „τριχῶς (λέγει) λέγεται ἡ προσῳδία· καὶ γὰρ ἡ παρὰ τοῖς μουσικοῖς, τουτέσι τὸ σόμα καὶ ἡ ἐκφώνησις τῶν αὐλῶν, λέγεται προσῳδία· καὶ ἡ ἐν τῇ ἐκφωνήσει γινομένη, τουτέσιν ἐν τῷ παροξύνεσθαι λέξιν ἢ ὀξύνεσθαι ἢ περισπᾶσθαι· καὶ αὐτὸς ὁ χαρακτὴρ τῶν τόνων καὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν πνευμάτων" (Ἀνέκδότ. Ἑλληνικ. Βεκκέρ. τόμ. β, σελ. 703). ιδ) Σύμφωνα περὶ προσῳδίας διδάσκει καὶ ὁ Ἀρκάδιος (περὶ τόνων), καὶ ὁ Μελάμπους (Ἀνέκδ. Βιλλοϊσῶν. τόμ. β, σελ. 180), καὶ ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ἡφαιστίωνος, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας παλαιοὶ, καὶ οἱ νεώτεροι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ACADEMY OF ATHENS

μᾶλλον ἔπρεπε νὰ γράφωνται καὶ εἰς τὴν πατρίδα των τὴν Ἑλλάδα; εἰ δὲ καὶ δὲν εὑρέθη ἐπέτι κἀμμία τῆς Ἑλλάδος γραφὴ σημειωμένη κατ' ἐκείνες τοὺς χρόνες μὲ τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας, ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἀπειροσημόριον τῶν μέχρι σήμερον εὑρημένων ἀρχαίων ἐπιγραφῶν καὶ ὀλιγωτάτων παπύρων δὲν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν ἄλλων, τῶν ὑπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου ἠφανισμένων, δὲν εὑρίσκοντο καὶ πολλὰ γεγραμμένα μὲ τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας· περὶ δὲ τῶν μετὰ ταῦτα χρονολογημένων παλαιῶν μὲ τόνους χειρογράφων διελάβομεν συνοπτικώτατα ἐν τοῖς προλαβοῦσι (σελ. 460—463). Γ) Ὁ Κικέρων (60, π. X.) ὀνομάζει σημεῖα βιβλιογράφων, χρήσιμα πρὸς διαχολὴν τῶν περιόδων, ἢ παρενθέσεων („neque *librariorum notis* sed verborum et sententiarum modis interpunctās clausulas. Orator. 111, 44, 35)· λέγων δὲ ὄχι puncta, (σιγμὰς), ἀλλὰ καθολικώτερον notas (σημεῖα), φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ μετὰ τῶν σιγμῶν καὶ τὰ τῆς προσῳδίας σημεῖα (καὶ ταῦτα λεγόμενα notas, καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς), τὰ ὁποῖα ἔγραφον εἰς τοὺς χρόνους τε οἱ βιβλιογράφοι (α). Δ) Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (30, π. X.) ἔγραφε καὶ ἀνεγίνωσκε τὰς Ἑλληνικὰς λέξεις μὲ τόνους, τοὺς ὁποίους ἐκ τοῦ σχήματος ὀνομάζει κεραίας· „διὰ πάσης κεραίας διῆκον" (Δείναρχ. § 7), ἀντὶ διὰ παντὸς τόνου· τουτέστιν (ἐπειδὴ ὁ τόνος εἶναι τρόπον τινὰ κέντρον ἑνωτικὸν τῶν τῆς λέξεως συλλαβῶν), διὰ πάσης συλλαβῆς καὶ λέξεως (βλ. καὶ Ῥειμέρ. λεξικ. λ.

(α) Βλ. περὶ τούτου καὶ τὸ λεξ. τῆς Γαλλικ. Ἐγκυκλοπ. λ. Accent.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φύλον, folium), supercilium· ἄδακρυς, alacris· βρᾰχὺς, brevis (βρεφὺς)· ἰχθὺς, βιχθὺς (ϑ = σ, βισχὺς), piscis, (ὁμοίως καὶ τὰ εἰς υς, υξ, υγ, Αἰολικ. εἰς ις, ιξ, ιγξ, κροκὺς, κροκίς, ὄς υγξ καὶ-ιγξ, ἀτράφαξις καὶ-ξυς), quisquiliae = musculia, um, κυσκύλιον, ἀντὶ (σκύλλω), σκύλμα, κόσκυλμα (διπλασιασμ. ὡς, κινῶ, σκίνω, κόσκινον). Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φανῶ περιττολογῶν, καὶ συλλέγων κοσκυλμάτια (quisquilias legens), αὐτὴ πάλιν ἡ Λατιν. ἀντιτάττει πρὸς τὸ υ καὶ τὸ ἰωτόφθογγόν της y (τὸ ὁποῖον φαίνεται συγκείμενον ἐκ δύω ι, ἴτως ij, ὅθεν καὶ οἱ Γάλλοι δικαίως ὠνόμασαν ἐκπαλαι τὸ ξοιχεῖον i Grec) (α), ὡς, lacryma (ἀρχαίως lacruma), δάκρυμα, Sulla, Sylla, Σίλλας· silva καὶ sylva = ὕλη, ἡ ὕλη· Cyrpus, Κύπρος· cyma, myrtus, thymus, hyacinthus, cypressus (ἀρχ. cupressus), κῦμα, μύρτος, θύμος, ὑάκινθος, κυπάρισσος, κτλ. Καὶ αἱ Σλαβονικαὶ διάλεκτοι ἀλλάσσουσιν, ὡς προείπομεν, τὸ y πρὸς τὸ ы, καὶ τῦτο πάλιν πρὸς τὸ и = ι, ὡς (кыс, κὺς, ἀντὶ κσὺς, ξὺς, ἐκ τῦ ὀξὺς) кысну καὶ кснy (ὀ)ξίνω, ὀξύνω, ὀξίνης, ὄξινος, οὕτω καὶ ликъ, лице = λύκη (λεῦσις, Ἰορμ. Ant-Litz), καὶ Кипариссъ, κυπάρισσος, κτλ. ὡσαύτως καὶ αἱ Γερμανικαὶ διάλεκτοι τρέπουσι τὸ ü εἰς i (βλ. Ῥείμ. ἐν ξοιχ. Υ).

§ ε. Ἐκ τύτων πάντων γίνεται καταφανὲς, ὅτι τὸ υ καὶ εἰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὴν ἀκμὴν ἔχει κατὰ τόπυς ὡς ι, βαθμηδὸν χαλω-

---

(α) Τὸ δὲ Σλαβον. y = ѕ, εἶναι ἀποκοπὴ τῆς διφθόγγυ оу, ου, τῦ y ταχθέντος ἀντὶ τῦ Υ, υ· ὅθεν καὶ τὸ ушро γράφεται καὶ оупро, юпро, κτλ. (βλ. περὶ συγγεν. τῆς Σλαβ-Ῥωσ. πρὸς τὴν Ἑλλην. τόμ. γ. σελ. 204).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Θρῇσσα, λωϊξος λῷξος, ἰχθύϊ ἰχθυῖ (α). ὁμοίως καὶ κατὰ χρᾶσιν, τὸ ἱμάτιον=θοιμάτιον, κτλ. Ἐπετήδευον δὲ τὴν χρᾶσιν καὶ συναίρεσιν μάλιστα πάντων οἱ Ἀττικοὶ, θεραπεύοντες τὴν ἐκ τῆς συνδρομῆς τῶν φωνηέντων προερχομένην χασμῳδίαν· ἄρα ἡ οι (αἰδοῖ) ἐπροφέρετο μονοφθόγγως καὶ μονοσυλλάβως πρὸς διαφορὰν τῆ χασμῳδοῦντος δισυλλάβου οϊ (αἰδόϊ), καὶ ἡ ει (τείχει), καὶ αι (γέλαις) ὡσαύτως, πρὸς διαξολὴν τῶν εϊ, αϊ (τείχεϊ, γελάϊς), κτλ. καὶ τὸ γήρᾳ ὅλον ἀπέβαινε δισύλλαβον πρὸς διάκρισιν τῆ τρισυλλάβῳ γήραϊ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Ὥξε καὶ ἐκ τῆς κατὰ συναίρεσιν καὶ χρᾶσιν συξάσεως αἱ δίφθογγοι φαίνονται στοιχεῖα ἀδιαίρετα· λέγομεν δὲ περὶ συναιρέσεως ἐκτενέστερον ἐν τοῖς ἑφεξῆς (§ ϑ). Ἀλλ᾽ οἱ περὶ τὸν Ἕρασμον μηδόλως φροντίζοντες περὶ γενέσεως καὶ τῆς ἀρχαίας χρήσεως τῶν Ἑλληνικῶν διφθόγγων, ψέγουσι καὶ τούτων τὴν καθ᾽ ἡμᾶς προφοράν, ὡς συγχέουσαν τινὰς ἐξ αὐτῶν μὲ τῶν ἁπλῶν φωνηέντων τὸν φθόγγον. — „Ἂν ἡ ει (λέγουσιν), εἶναι = ῑ, καὶ ἡ αι = ε, καὶ ἡ οι = ῑ καὶ υ καὶ ου (βλ. ἑφεξῆς περὶ τῆς οι), καὶ ἡ υι = ῡ, τί λοιπὸν ἐχρειάζετο ἡ διάφορος τῶν διφθόγγων γραφή;“ —. Πολλὰ καὶ μεγάλα, ὦ ἄνδρες, συντελεῖ τῶν Ἑλληνικῶν διφθόγγων ἡ ποικιλία· διότι ὄχι μόνον μηκύνεται καὶ περισπᾶται διφθογγιζόμενον τὸ βραχὺ φωνῆεν, καθὼς εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς διάκρισιν καταλήξεων, χρόνων, πτώσεων, ἀριθμῶν, σημασιῶν, ἐτυμολογιῶν, ὁλοκλήρων τῶ λόγου μερῶν, ποικίλων κατὰ διαλέκτους σχηματισμῶν

(α) Τὸ ι τῶν τοιούτων εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς δοτικῆς γράμμα. βλ. ἑφεξ. κεφ. γ.

ὀσεφι), ἔγειναν οἷον ἐκ τῶν εἰς οιφι (θεοῖφι, ὀσεόφι)· ἀντὶ τοῦ σίζοντος σ προσεθέντος τοῦ δασέως πνεύματος F = φ εἰς τὰς πρώτας δοτικὰς, οἷον, θεοῖ-ϊ (ὡς ᾧμοι-ϊν), θεοῖF ι, -φι, καὶ ἔπειτα συσαλείσης τῆς οι διφθόγγου εἰς ο (θεφι) διὰ τὸ μέτρον τῆς συλλαβῆς (φαίνεται δὲ ἀπὸ φ ὡς δασὺς πνευματισμὸς, ἡνωμένος ὅμως πάντοτε μετὰ τοῦ σ, εἰς τὴν σφι λήγουσαν τῶν δοτικῶν, ὄχεσφι, ϛήθεσφι = ὄχεσF ι, ϛήθεσF ι, ἀντὶ τῶν διὰ τοῦ δύω σ, ϛήθεσσι, κτλ. πρὸς ἔκτασιν τῆς παραληγούσης). Ἀλλ' ὅμως τοιαῦται ὑποθέσεις ὁμοιάζουσι μᾶλλον ἐπινοίας πλάσματα, παρὰ κρίσεως ὀρθῆς γεννήματα. Τὸ φι εἶναι μόριον τῶν πτωτικῶν χωριστὸν, τὸ ὁποῖον ὀρθῶς ἐνομίσθη συγγενὲς τοῦ θι (θ = φ, βλ. Ῥείμερ. λέξ. φι), ὅθεν καὶ τὰ τόθι = τόφι (δωρικῶς), καὶ αὐτόθι = αὐτόφι, ὅθι = ὅφι = Λτ. ubi, (ὅθεν καὶ τὸ ὄφρα = ὅφι ῥὰ, καὶ τόφρα = τόφι ῥὰ). Τοῦτο δὲ τὸ θι,

---

κτλ.) εἶναι τῆς γλώσσης τῆς ϖαλαιᾶς, ὁμοίως καὶ ὁ τῶν εἰς οισι, αισι, ηισι, ἰσοσυλλάβων, ὅσις ἔμεινε καὶ εἰς τὴν Ἰωνικὴν, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀττικὴν καὶ εἰς ἄλλας ϖαλαιὰς διαλέκτους· ὁ δ' ἀποκεκομμένος, εἰς οις, αις, ης, φαίνεται ὑσερώτερος, ὁμοίως καὶ ὁ τῶν κατὰ συγκοπὴν ϖεριτοσυλλάβων· ἀλλ' ὅμως εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς τὸν Ἡσίοδον εὑρίσκονται ἀμφότεροι καὶ οἱ ϖρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι, ὁμοίως καὶ τῶν ἑδετέρων εἰς οισι καὶ οις αἱ ϖληθυντικαὶ δοτικαὶ, αἵτινες, ὡς φαίνετ', ἐσχηματίσθησαν ἐξ ἀρχῆς κατ' ἀποβολὴν τοῦ α τῆς πληθυντικ. ὀνομασικῆς, ϖροσεθέντος ἐπὶ μὲν τῶν ϖεριτοσυλλάβων τοῦ σι, εσι· ἐπὶ δὲ τῶν ἰσοσυλλάβων τοῦ οισι, σήθε-α, σήθε-σι· ξύλα, -λοισι, λοις· εἰς δὲ τὸν σχηματ. τῶν εἰς ος καὶ υ ἑδετέρ· καὶ τῶν εἰς ις τρέπεται τὸ ληκτικὸν φωνῆεν εἰς ε, σῆθο-ς, σήθε-ι, ϖῶυ, ϖώε-ι, ὄφις, ὄφε-ϊ, ἰων. ὄφι-ϊ, κτλ. ἀλλὰ τὰ ϖερὶ τούτων καὶ τῶν ἐξαιρέσεων διδάσκουσιν οἱ Γραμματικοί.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οἶρος καὶ (ἰχὸς), Ἶρος (Σλαβον. быстръ = Γοιχρήεις, ταχύς). εἴκω παραχ. ἔοικα (Ἰωνικ. οἴκα), ἐοίκασι (εἴκασιν), Ἀττικ. εἴξασι, ἐοίκαεν, ἐοίκατον, ποιητικῶς ἔϊκτον, ἐΐκτην, κτλ.

ια. Ἕβδομον· πολλαὶ λέξεις εἰς ἀρχαίας καὶ ἄλλας ὄχι πολλὰ νέας ἐπιγραφὰς καὶ εἰς παλαιὰς κώδηκας διὰ διφθόγγων ἐπίσης καὶ φωνηέντων ἁπλῶν αἱ αὐταὶ γραφόμεναι κηρύττουσι τὴν ἀδιάσατον καὶ μονοειδῆ τῶν διφθόγγων προφοράν· οἷον, νίκη καὶ νείκη καὶ νεῖκος, Εἰσοκράτης καὶ Ἰσοκράτης, κτλ. Ἐκθέτομεν δὲ τέτων πολλὰς διαλαμβάνοντες εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον περὶ μιᾶς ἑκάσης διφθόγγου κατὰ μέρος.

§ ιβ. Ὄγδοον. εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον καὶ εἰς ὅλες τοὺς μετὰ ταῦτα ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀκμαζούσης Ἑλλάδος, καθὼς καὶ εἰς τοὺς μεταγενεσέρους εὑρίσκονται τὰ, περὶ ὧν προείπομεν κατὰ θεωρίαν γραμματικὴν, χαρακτηρισικὰ γνωρίσματα τῆς τῶν διφθόγγων μονοφωνίας, τουτέσιν, ἥ τε συναίρεσις καὶ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ συνίζησις καὶ κρᾶσις καὶ θλίψις, κτλ. καὶ λέξεις δὲ διφθογγογραφούμεναι καὶ πάλιν δι' ἁπλᾶν ὁμοφωνούντων φωνηέντων αἱ αὐταὶ ἀδιαφόρως γραφόμεναι, εἴτε διὰ συσολὴν εἴτε καὶ κατὰ διάλεκτον. Ἀλλὰ καὶ Ἀριστοφάνης καὶ Πλάτων καὶ Ξενοφῶν καὶ Ἀριστέλης καὶ ὁ μαθητής του Κλέαρχος καὶ Ἀπολλώνιος καὶ Καλλίμαχος καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς καὶ Στράβων καὶ Πλούταρχος καὶ Σέξτος καὶ Θέων, καὶ ἄλλοι τῆς Ἑλλάδος συγγραφεῖς, καὶ λασικοὶ καὶ ἐκ τῶν μεταγενεσέρων ὄχι ἄσημοι, καὶ αὐτῶν τῶν Λατίνων οἱ ἐνδοξότατοι,

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

νὰ ςήσωσι τὴν πρὸς τὸν βαρβαρισμὸν μὲ μεγάλα βήματα προχωροῦσαν προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν πολλὰ καὶ ἀναρίθμητα, ὅσα κόνις" (ὡς αὐτολεξεὶ

(οἵτινες ὅλοι βέβαια δὲν ἦσαν Ἐπίκτητοι καὶ Πλάταρχοι κατὰ τὴν ἀρετήν!), ἐν ᾧ αὐτοὶ ἦτοι οἱ καλοὶ σε Ῥωμαῖοι εἶχον ἤδη ἀποβῆ τῶν Νερώνων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν τυράννων ἀνδράποδα, πολὺ παρὰ τὲς ἄλλες ἀδελφὲς καὶ ὁμοδούλες των Λατίνες, κακοηθέςερα, καὶ παρ' αὐτὲς τὲς ἀτιμαζομένες Ἕλληνας ἀσυγκρίτως ἀτιμότερα! Καὶ ἀφ' ἧ δὲ τὸ τῶν Λατίνων ὄνομα ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, τῶν, ἂν καὶ σμικρυσμένων, ἀλλ' ὅμως ζώντων καὶ βλεπόντων Ἑλλήνων τὸ ἐθνικὸν ὄνομα καὶ τὸ μέγα, τὸ Γραικὸς, καὶ τὸ μικρὸν, τὸ Γραίκελος παρέμεινεν εἰς τὴν ἐκ τῆς Λατινικῆς ἐκβαρβαρωθεῖσαν Ῥωμανικὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν ἐκ ταύτης πάλιν παραφθαρεῖσαν, καὶ μὲ λέξεις ἄλλων γλωσσῶν (τῆς Ἑλληνικῆς, Σλαβονικῆς, ἴσ. καὶ τῆς Δακικῆς, κτλ.) ἀναμιχθεῖσαν γλῶσσαν τῶν Βλάχων· ὅθεν καὶ Γραικέλες ὀνομάζεσι πολλάκις κρυφίως τὲς Γραικὲς ὅλα τῶν τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἀρχόντων τὰ ἀνδράποδα, οἱ συνηθέςερον Κατσύβελοι [παρὰ τὸ κατσύβελα, νομίζω, ὡς, λέγει κατὰ τόπες ἡ χυδαία συνήθεια τὰ ἐτιδανὰ ἔπιπλα· τὸ δὲ κατσύβελον ἴσως παρὰ τὸ σκύβαλον, διπλασιασμῷ (ὡς καὶ ἐκ τῦ σκύλλω, σκύλμα, τὸ κόσκυλμα, κοσκυλμάτιον, κοσκύλιον ἐν τῷ λτ. cusculium, quisquilium, -lia), καὶ τὸ σκύβαλον δὲ λέγομεν καὶ τσύβαλον (σκ=στ, τσ)· καὶ εἶναι ἄρα οἱ Κατσύβελοι οἷον Κοσκύβαλοι, σκυβαλώδη σώματα]. Ὡσαύτως ἐκληρονόμησαν τὴν Λατινικὴν ὑποκορισικὴν τῶν Γραικῶν ὀνομασίαν, ἄθλιον θησαυρὸν, καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων παντὸς ἔθνες τῆς Εὐρώπης σοφῶν, δωρεὰν τῆς Ἑλλάδος ἐχθροὶ, οἵτινες χαίρεσι νὰ ὀνομάζωσιν ὅλων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων τὸ ἔθνος Γραικύλες. Ἀλλ' ὅτι μὲν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἦ Γραικῶν καὶ ἦσαν καὶ εἶναι καὶ Γραικίλοι, τόσον εἶναι βέβαιον, ὅσον καὶ, ὅτι εἰς ὅλης τῆς γῆς καὶ αὐτῆς τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης ὅλα τὰ ἔθνη πάντοτε εὑρίσκονται ἀνθρωπάρια, τῶν ὁποίων ἕκαςον πολλάκις παρωνυμεῖται ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ τε ὀνόματος μὲ ὡσαύτως καταφρονητικὸν ὑποκορισμόν! Βέβαιον εἶναι προσέτι (πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζεσιν οἱ λοιδορῦντες τὲς

καὶ ὅτι μεταχινεῖμεν τὸν τόνον παρὰ φύσιν εἰς
τὴν ἀντιπροπαραλήγουσαν, λέγοντες, φέρ᾽ εἰπεῖν,
ἐνοιωσα (ὁ δ᾽ Ἐννίνιος ἐπρόσθεσε καὶ τὰ,
ἐδατονε καὶ κάμνετενε! καὶ εἶναι συγ-

καὶ ης (ηι, η, ης=αις, ὡς Ἰωνικῶς, θεῖς=θεαῖς), καθὼς προεί-πομεν (βλ. καὶ Ἡρακλείδ. παρ᾽ Εὐσταθ. ἰλ. β, σελ. 365. Χοιροβοσκ. ἐν ἀνεκδ. Βεκκέρ. σελ. 1187. Μ. Ἐτυμ. σελ. 32. Ἀπολλών. περὶ Ἀντων. σελ. 396, καὶ Βοίσσιον Ἑλλην. ἐπιγραφ. σελ. 720—23). Καὶ ἡ ψυδαία δὲ συνήθεια τὰς εἰς αι πληθυντικὰς ὀνομασικὰς προφέρει ὄχι μόνον εἰς αις (ὡς εὔμορφαις, χρειαζόμεναις, μετὰ τὸ πνευματισμὸ σ, βλ. ἔμπροσθ. σελ. 285), ἀλλὰ καὶ εἰς ης (εὔμορφης, ἄσχημης, ὀρθότερον Βοιωτικῶς ἀνυπόγραφον, ἀντὶ ης=αις· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 256). Ὁμοίως καὶ τὸ αι τῶν παθητικῶν οἱ Θεσσαλοὶ μάλισα προφέρσιν η, ὡς, ἔρχομη, ἢ ἔρχεμη (ο=ε), κάθησο, κάθητη (κατὰ τὸ τύπτομη, κτλ.)· ὡσαύτως λέγεσι καὶ κὴ τὸν καὶ, παληὸς τὸ παλαιὸς (ἔτω καὶ Ῥωμηὸς συνιζήσει ἀντὶ Ῥωμῆος=Ῥωμαῖος, ὡς Θειβῆος=Θηβαίος), κτλ. Ἧτο δὲ ἡ Βοιωτικὴ συγγενεστάτη τῆς ἀρχαίας Θεσσαλικῆς διαλέκτε, ἥτις ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ σχεδὸν καὶ ἡ παλαιὰ καὶ πρώτη Αἰολική (βλ. Βοίσσ. Ἑλλην. ἐπιγρ. σελ. 718). Ἀλλ᾽ ὁ σοφὸς Ματθίας (Γραμματ. Ἑλληνογερμαν· σελ. 13—17), καὶ ἄλλοι μετ᾽ αὐτὸν Ἐρασμίται τοῦτο τὸ Βοιωτικὸν η=αι, ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἀπόδειξιν, ὅτι τὸ η ἐπροφέρετο ὡς αι (λέγουσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Αἰολεῖς θναίσκω, ἀντὶ θνήσκω, κτλ.)· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀντιφάσκουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἐρασμίται ἔτοι· διότι, ἂν τὸ η κατ᾽ αὐτοὺς εἶναι=αι, ἡ δὲ αι ἐπροφέρετο αϊ, καὶ τὸ η λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ἐξεφωνεῖτο αϊ, καὶ ὄχι ê (=æ, αι)· εἰ δὲ πάλιν ἀποδέχονται ἀδιαίρετον τὴν αι (=æ=ê), διὰ νὰ δείξωσι καὶ τὸ η=ê· καὶ ἔτως ἀπατῶνται· ἡ αι βέβαια ἐπροφέρετο ὡς ê, καὶ τὸ θναίσκω εἶναι thnæsco, ἤτοι, thnêsco (ἐκ τοῦ θνάσκω, ὅθεν, α=η, θνήσκω)· τὸ δὲ η, ἔπρεπε μᾶλλον νὰ μάθωσιν οἱ ἄνδρες ἀπ᾽ αὐτοὺς πάλιν τοὺς Βοιωτοὺς, ὅτι τὸ ἐπρόφερον ει, γράφοντες τὸ μὴ, μει, καὶ μεῖνος τὸ μηνὸς, καὶ Εἰρώδης τὸ Ἡρώδης (ἐκ τοῦ ἥρως), καὶ ποείτας, αὐλείτας, καὶ ἄλλα μυρία· αὐτὸ δὲ τὸ ει ἔγραφον καὶ ἐπρόφερον ι (ὡς, Ἰρήνα, ἐπίδει, ἀντὶ εἰρήνα, ἐπειδὴ, κτλ. Βοίσσ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀλλὰ τὸν ἐκ τῶν ὁποίων συναιροῦνται γραμμάτων, καθὼς καὶ ἡ ου, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ τείχους, μεταβάλλετ' εἰς τὸ εο τοῦ ἀσυναιρέτου τείχεος· καὶ τ' ἄλλα δὲ τὰ ἐκ συναιρέσεως γινόμενα ϛοιχεῖα μεταβάλλουσιν ὡσαύτως καὶ τὸν φθόγγον, ἢ καὶ τὸν ἀριθμὸν, ἀσυναιρέτως ἐκφωνούμενα (οἷον η = εα, κέαρ, κῆρ· ει = εε, φίλεε, -λει, κτλ.)· οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν ἡ av καὶ ev συλλαβαὶ (= αυ ευ = αφ εφ, ἢ αβ εβ), προφερόμεναι κατὰ διαίρεσιν, μεταπίπτουσιν εἰς τὰ δισύλλαβα au, eu· ὡς, caveo (καύω), faveo (φαύω), cautus, fautus, ἀντὶ favtus· καὶ τὸ sive (ἴϝε = εἴϝε (ει = ι) μετὰ τοῦ συριστικοῦ πνευματισμοῦ, ἤτοι [ει=η] = ηἑ), ἀρχαίως, seve (sev), μετέπεσεν εἰς τὸ seu· καὶ εἰς αὐτὴν, τέλος, τὴν Γερμανικὴν αἱ μονόφθογγοι ae, oe, ἂν διαιρεθῶσι, μεταβάλλονται εἰς τὰ aë, oë, κτλ. Ἡ διαίρεσις ἀντίκειται πάντοτ' εἰς τὴν συναίρεσιν, ὡς ἡ ἀνάλυσις εἰς τὴν σύνθεσιν· καὶ ἡ τῶν δύω φθόγγων ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς διφθόγγου δικαιολόγησις εἶναι τόσον γελοία, ὅσον καὶ ἄν τις τὰ ἐκ δύω καὶ τριῶν φωνηέντων συγκείμενα μονόφθογγα τῶν Γάλλων ϛοιχεῖα (au, eu, eau, oeu) διδάσκῃ νὰ προφέρωνται διῃρημένως (ἄϑ, ὀέϑ, ἐάϑ), διότι λέγονται δίφθογγοι καὶ τρίφθογγοι! Ἀπὸ τοιαύτης γνώμης ἴσως ὁρμώμενος καὶ ὁ ἀγράμματος ἐκεῖνος ἡμέτερος Νικήτας ἐξεφώνησεν ἐπ' Ἐκκλησίας „ἐκ τοῦ κατὰ Ματθάϊον“ (ἀντὶ Ματθαῖον)! πρὸς τὸν ὁποῖον ἀντέκρουσαν εὐθὺς „μὴ διαίρει τὴν αι δίφθογγον“ (α).

ϛ) Ἀπατῶνται καὶ περὶ τὰς ἐτυμολογίας οἱ Ἐρασμῖται, ὡς ὅταν λέγωσιν, ὅτι ἡ αι

(α) Μιχ. Γλυκᾶς χρονικ. ιγ.

ἐν πᾶσιν ἔχει τὸν φθόγγον καὶ ὁμοειδῆ, ὀρθότατα λοιπὸν οἱ Ἕλληνες προφέρουσι τὸ ἴδιον αὐτῶν γάμμα πάντοτε καὶ πανταχοῦ σταθερῶς φυλάττοντες τὸν φθόγγον τὸν αὐτὸν, καὶ μήτε κατὰ τὸ χ δασύνοντες τὸ ϛοιχεῖον, μήτε πάλιν προσκληρύνοντες πρὸς τὸν δύσηχον (α) τόνον τῦ λατινικοῦ g. Καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἴσως, ἐπροφέρετο κατὰ τὸ λιγύπνευν Ἑλληνικὸν γ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς λατινικῆς, καθὼς προδιελάβομεν, ὡς καὶ τώρα τὸ προφέρουσι πολλοὶ πρὸ νῦ n (οἷον cognosco, κογνώσκω), κτλ. ὕστερον δὲ κατὰ τόπους καὶ διαλέκτους ἐξετραχύνθη πρὸς τὴν νῦν συνήθη προφορὰν πρὸ τῦ α, καὶ ο, καὶ πρὸ τῶν συμφώνων, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ i, καὶ e παρεξετράπη κατὰ τὴν Γαλλίκν καὶ Ἰταλίαν εἰς τὸν τρισμὸν τῦ J, ὡς ἐν τοῖς, genius, gigno, gibbus (Ἰτ. genio, Γλ. genie, οἷον dzenius, καὶ Jenius, Jigno, Jibbus, ἀντὶ γένιος, γίγνω, γυββὸς, ὕββὸς), κτλ.

§ γ. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τῦ διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων σχηματισμῦ θεωρέμενον τὸ κατὰ τὸν συνηθέϛερον Γερμανικὸν φθόγγον ἐκφωνέμενον g, δὲν εἶναι κυρίως εἰ μὴ γάμμα ψιλὸν (ἤτοι κάππα), νόθως ῥινανλῦν (nasale), εἶναι κ συ-

---

(α) Λέγω δύσηχον καὶ τραχύφωνον μάλιϛα τὸν τοιῦτον φθόγγον εἰς Ἑλληνικὰς ἀκοάς· πόσον τραχέα προσπίπτουσιν εἰς τὰ ὦτά μας τὰ μαλακώτατα ὀνόματα, γάλα, γλῶσσα, γελῶ, γαλήνη, γλυκὺς, γάμος, γαμβρός, κτλ. ὅταν τὰ ἀκούωμεν ἀπὸ τὸς Ἐρασμίτας galene, glukus, gamos, gelo, gala, gambros, glossa προφερόμενα! καὶ αὐτοὶ ἔτοι προσέχοντες δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι, πόσον ξένη καὶ ἀσύμφυλος προσπίπτει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Καλλιόπην ἡ τοιαύτη τῦ γ προφορὰ, ὅταν μάλιϛα εἰς τήν αὐτήν λέξιν διπλασιάζηται, ὡς, γέγαα, γεγέλακα, gegelaka, γέλγη, gelge, γλάγος, glagos!! κτλ.

Ακαδημία Αθηνών - Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἰμι. αυω, καὶ ευω, ῥήματα (καίω, πλεύω) ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν ἁπλουστέρων εἰς αω, εω (κάω, πλέω), κτλ. περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ἐφεξῆς. Τοῦτο τὸ συμφώνου φύσιν ἔχον υ καὶ ἡ λατινικὴ τὸ ἐξέφραζε διὰ τοῦ v. *ὅθεν ἔγραφον ἐξ ἀρχῆς* ovis, ovum, aivom, aevum, vis, vir, *τὰ ὅϝις (ὄις), αἰϝών (αἰών), ὠϝόν, (ὠόν), ϝίς (ἴς), ϝίρ (ἴρ, ἐκ τοῦ ἴς), κτλ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος ζωγραφίζων τὸ δίγαμμα προφερόμενον ὡς β, ἢ υ, τὸ ὠνόμασε „τὴν ου συλλαβὴν ἑνὶ στοιχείῳ γραφομένην“ (α), ἀποβλέπων δηλονότι πρὸς τὸ λατινικὸν* V, *τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς εἶχε τὸν φθόγγον καὶ τοῦ γράμματος* v *καὶ τοῦ ϝ ὡς*, vinvm, *κτλ. (ἡ δὲ διάκρισις τοῦ συμφωνικοῦ* v *καὶ τοῦ φωνήεντος* u, *ἢ υ, ἔγεινε μετὰ ταῦτα. καθὼς καὶ τὸ συμφωνικὸν* J *διεκρίθη ἀπὸ τὸ* i) (β). *Ἀλλὰ*

(α) *“Σύνηθες ἦν τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὡς τὰ πολλὰ προτιθέναι τῶν ὀνομάτων, ὁπόσων αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ φωνηέντων ἐγίνοντο, τὴν ου συλλαβὴν ἑνὶ στοιχείῳ γραφομένην· τοῦτο δ' ἦν ὥσπερ γάμμα, διττοῖς ἐπὶ ὀρθὴν ἐπιζευγνύμενον ταῖς πλαγίαις (Ἀρχαιολ. 15).*

(β) *Διὰ τοῦτο ὁ Καῖσαρ Κλαύδιος ἤθελεν ἀντὶ τοῦ* v, *ὅταν ἦναι προσπνεύσεως σημεῖον εἰς τὰς λατινικὰς λέξεις, νὰ γράφηται τὸ Αἰολικὸν ϝ ἀνάστροφον Ⅎ, ἢ ⅎ (διότι τὸ ϝ εἶχε πλέον λάβει γράμματος τόπον εἰς τὸν λατινικὸν Ἀλφάβητον, ἠχοῦν ὡς φ, καθὼς προείπομεν, § δ). ὅθεν ἀντὶ* servvs (*καὶ ἀρχ. εἰς* os *καὶ* om *τὰ εἰς* us *καὶ* um, servos, vivom), cervvus, divvs, vvlgvs, servo, *ἔγραφον* serⅎos *ἢ* serⅎvs, cerⅎos, diⅎos, ⅎvlgvs, *ἢ* ⅎolgus, serⅎo, *τετέσι*, serϝo (*σ-έρϝω, σ-ἔρω, ἐρύω*), ϝolgvs, *τόλχος (ὄχλος)*, cerϝos, *κέρϝος (κεραὸς)*, *κτλ. διασέλλοντες τὸ φωνῆεν* v, *ἢ* u, *ἀπὸ τὸ συμφωνικὸν* v, *τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τοῦ φθόγγου ὠνόμαζον καὶ* vau *ἢ* vav (*βαῦ*). *Ἔχουσι δὲ βάβ καλούμενον στοιχεῖον καὶ αἱ ἀρχαῖαι Ἀσιαναὶ γλῶσσαι, καὶ τὸ Ἀραβικὸν βάβ προφέρεται πολλάκις ὡς ὑγρότερον ου, ἢ* w· *πιθανὸν, ὅτι ἐδανείσθησαν οἱ*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νως μὲ τὸ μακρὸν ι· διδάσκουσι δὲ καὶ ὁ Κιντιλιανὸς καὶ ὁ Πρισκιανὸς, ὅτι τὸ πάλαι οἱ Λατῖνοι συνῆπτον τὸ e μετὰ τοῦ i, μιμούμενοι τοὺς Ἕλληνας, οἵ τινες ἐξέφραζον τὸ μακρὸν ι διὰ τῶν ει (α). Ὅτι δὲ τὸ ἑλληνικὸν σύμβολον ει ἐπροφέρετο ἐξ ἀρχῆς ὡς μακρὸν ι, εἴρηται καὶ προηγουμένως (βλ· περὶ τοῦ η, σελ. 106), λέγομεν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑφεξῆς, μίαν μόνον ἐνταῦθα παραβαλόντες μαρτυρίαν τὴν τοῦ Νιγιδίου, Ῥωμαίου συγγραφέως συγχρόνου τοῦ Κικέρωνος (43. π. χ.), ὅσις φαίνεται, ὅτι ψέγει τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες χωρὶς ἀνάγκης (καθὼς αὐτὸς ἐνόμισεν), ἔγραφον EI ἀντὶ I, εἴτε διότι καὶ τὸ ἁπλοῦν e ἐπροφέρετο καὶ ὡς ει=ī, εἴτε μᾶλλον διότι καὶ αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ δίχρονον ι ἠδύνατο ἁπλῶς νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς μακρόν (β). ἄρα καὶ τὸ παλαιὸν ei ἦτο ὁμόφωνον τοῦ, καθ' ὃ ἐγράφετο, ἑλληνικοῦ ει, ἤτοι τοῦ μακροῦ ι. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τῆς ῥωμαϊκῆς παιδείας τὴν ἀκμὴν ἀντεκατέστησαν ἀντὶ τῆς ei τὸ ταὐτόφωνον i, γράφοντες κοινῶς idus, primus, τὰ παλαιὰ eidus, preimus, κτλ. καὶ τῶν εἰς us τὰς πληθυντικὰς ὀνομαστικὰς καὶ δοτικὰς διὰ τοῦ

(α) „Duravit diutius ut e i jungendis, eadem ratione qua Graeci ει (scribendo) uterentur“ (Quint. Inst. I, 7. de Orthograph.). Ταῦτα ἐξηγεῖ σαφέστερον ὁ Πρισκιανὸς λέγων „I quoque apud antiquos post E ponebatur, et EI diphthongum faciebat, qnam pro omni I longa scribebant, more antiquo Græcorum“ (Priscian I. p. 561). Περὶ δὲ τῆς ἀρχαίας γραφῆς τῆς ei ἀντὶ τοῦ μακροῦ i βλέπε τὰς Ὑρσίνου (Ursini) πίνακας, ὅπου γράφονται seine, quasei, ubei, ἀντὶ sine, quasi, ubi., κτλ.

(β) Græcos non tantæ inscitiae arcesso, qui OY ex O et Y scripserunt, quantæ, qui EI ex E et I· illud enim inopiâ fecerunt; hoc nulla re subacti (Nigid. apud A. Gell. XIX. 16).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ οἶκος, ὡς οἱ τῶν παλαιῶν Λατίνων διδάσκαλοι Αἰολεῖς τὸ vinum καὶ τὸ vicus (Fῖνον, Fῖκος (α)), καὶ τὸ ἐμοὶ, ὡς τὸ ἐμὶν οἱ Δωριεῖς, καὶ τὸ δυοῖν ὡς τὸ δυεῖν, καὶ πάλιν τὰ δυὸς, δοῖοὶ, δοιὸς, οἷον διὸς, κατὰ τὸ δισσὸς ἐκ τοῦ δὶς [τὸ δὲ δὶς συνεκόπη ἢ μετεπλάσθη ἐκ τοῦ δυΐς, δύω, παρὰ τὸ ῥῆμα δύω (χώνομαι· ὁ ἀριθμὸς σημαίνει σχιζὸν, διαιρετόν). ἐκ τοῦ δύω, δυμὸς, καὶ τὸ δίδυμος (διπλασιασμῷ, ἢ δὶς, δυμὸς), καὶ διδυμάων, διδυμάονος (δίδυμνος), καὶ (ὡς ἐκ τοῦ διδυμάορος, ν=ρ), συνήθ. διδυμάρικος, καὶ διδύμιον, διδύμια, τὰ συνήθ. δύμια (διὰ τὸ διπλοῦν)· ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ φαίνεται θηλυκὸν τοῦ διὸς (ἀντὶ δυὸς, δοιὸς), σημαίνουσα τὸ δίχα· ἐκ τοῦ δύω, δυὸς καὶ δοιὸς γίνεται τὸ δυάζω καὶ δοιάζω (ὡς ἐκ τοῦ δὶς τὸ δισάζω), ὅθεν

(α) Ικοςъ, ἢ Ικοςъ (κ=ι) μετέφρασαν Σλαβονισὶ καὶ οἱ ἀρχαῖοι τῶν ἱερῶν βιβλίων μεταφράσαι τὸ οἶκος, ὄνομα μονοσρόφου ἄσματος ἢ τροπαρίου ἐκκλησιαστικοῦ. Οἶκον δὲ ὠνόμασαν οἱ ἀοίδιμοι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας μουσικοὶ τῶν ἀρχαίων τὸ σροφὴ· τοῦτο δὲ σημαίνει ποσῶν τινῶν σίχων κατὰ νόμους μουσικοὺς συνάρτησιν ἢ περιοχὴν (βλ. Ἠλίαν μοναχὸν, σελ. 80, καὶ Σχολ. Ἡφαιστίων. σελ. δ7, καὶ Γλωσσάρ. Fresnaei). Κατὰ τὸ οἶκος εἶπαν καὶ οἱ Ἰταλοὶ τὰς σροφὰς, stanze (ἐκ τοῦ stauza ὁ σαθμὸς, κτλ.), τουτέστι σάσεις, ἐν αἷς δηλονότι περικλείονται διωρισμένων σίχων συσήματα. Οὕτως οἱ Οἶκοι τῆς Θεοτόκου, μετὰ μικρὸν προῳδικὸν προοίμιον εἰς κόμματα καὶ κῶλα ἴσα διηρημένον, περιέχουσιν ἕκαστος ἐξ συζυγίας σίχων ἰσοσυλλάβων καὶ ὁμοιορρύθμων πρὸς ἀλλήλους, μετὰ τοὺς ὁποίους ἐπιφέρεται, ὡς μικρὸν ἐπιμελῴδημα ἢ ἐπῳδὸς, τὸ, Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε! Πρὸ δὲ τοῦ οἴκου συνήθως προηγεῖται τὸ Κοντάκιον (παρὰ τὸ κόνταξ ἀντὶ κοντὸς, ἤτοι μικρὸς, βραχὺς), ὡς ᾠδὴ σροφικὴ ἢ σροφή τις ἴσα καὶ αὐτὸ, μικροτέρα τοῦ οἴκου καὶ συντομωτέρα, οἷον τὸ, Τῇ ὑπερμάχῳ, κτλ. Γίνονται δὲ καὶ οἶκοι μᾶλλον ἁπλούστεροι καὶ πεζότεροι, ὡς φαίνεται εἰς πολλῶν ἁγίων ἀκολουθίας.

ἀντὶ anculus = *ἀγκύλος*, *κτλ. φαίνεται, ὅτι καὶ τὸ λτ.* nc *ἐπροφέρετο πάλαι ὡς* ng = *γγ* = *γκ*, *οἷον τὸ* vinco, *φίγκω* = *φίγγω*, (*σφίγγω*), *κτλ. Π' ὅλον τῦτο, ὁποία καὶ ἄν ἦτο ἡ τούτου γνησία ποφορά, τὸ Ἑλληνικὸν γκ ἠχεῖ* (*καὶ γράφεται δὲ ἀπὸ τὺς λατίνυς*) *ὡς* ng = *γγ* (*ὡς ἐν τοῖς*, angulus, *κτλ.*). *Ὥςε ἡ Ἑλληνικὴ φωνὴ προφέρυσα πάντοτε ψιλῶς μὲν τὸ κ, δασέως δὲ τὸ χ, μέσως δὲ τὸ γ καθ' ἑαυτὸ, ἐπιτηδεύει καὶ διὰ τῆς παρενθέσεως τῦ νόθυ ν τὸν συνήθη της ὄγκον εὔηχον καὶ λαμπρὸν, καὶ δὲν γνωρίζει, ὐδ' ἔχει χρείαν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἀμβλὺν καὶ παχυλὸν ψόφον τῦ* g.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Δ.

§ α. Κατὰ τὺς ἄξονας, *τῆς Ἐρασμικῆς προφορᾶς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν δ πρέπει νὰ προφέρηται, ὡς προφέρεται* (*ἤγυν ὡς τροφέρυσι τὴν σήμερον οἱ λατινισαὶ*) *τὸ λτ.* d. *Ἀλλὰ καὶ ἡ τοιαύτη τῦ* d *προφορὰ* (*ἥτις εἶναι συνήθης καὶ εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς καὶ εἰς τὰς Ἀσιανὰς γλώσσας*), *τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ συμπίλησις τῦ ν μετὰ τῦ ψιλῦ τ, ἐκ τῆς ὁποίας γεννᾶται ὁ ἀμβλὺς καὶ χονδρὸς φθόγγος τῦ* d (*ὡς ὁ τῦ* g *ἐκ τῆς συμφύσεως τῦ ν καὶ κ, καὶ ὁ τῦ* b *ἐκ τῆς τῦ μ καὶ π*). *ὥστε καὶ τὸ*

(ος, barbatus, manicatus, - ati, atórum, - atos), τις ὄχι μόνον συμφωνεῖ μὲ τὴν, ωτὸς (ὡς, κεφαλωτὸς, χειριδωτὸς· ω=α, δωρικῶς, ὡς, πρῶτος πρᾶτος), καὶ μὲ τὴν τῶν εἰς ατης, ητης, Ἑλληνικὴν κατάληξιν (γενειήτης, ὑπηνήτης, δωρ· ὑπηνάτας, ὡς καὶ, κολώνη, Κολωνάτας), ἀλλ' εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ Μακεδονικὴ, ὡς εἰς τὸ κύριον ὄνομα Λεοννάτος (Ἀλεξάνδρου στρατηγός), κτλ. (α). Τοῦτο τὸ ἰδίωμα καὶ ἄλλης μὲν ὁποιασδήποτε καλλιεργημένης γλώσσης, ὅταν καταπολεμῆται ἀπὸ λέξεων ἀλλοφύλων ἐπιδρομὴν, ἐξαιρέτως δὲ τῆς Ἑλληνικῆς, τὸ νὰ οἰκειοποιῆται δηλονότι καὶ μὴ θέλουσα τὰς ἐπισκηπτούσας ξένας φωνὰς, καὶ νὰ τὰς κάμνῃ τρόπον τινὰ χειροήθεις καὶ οἰκιακὰς, μεταστρέφουσα ταύτας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον πρὸς τὸν τόνον

(α) Σημείωσαι ἐν τέτοις, ἀναγνῶστα, καὶ ἕτερον εἴτε σόφισμα, εἴτε παράπτωμα, εἴτε ὅ,τι ἄλλο θέλεις νὰ τὸ ὀνομάσῃς, τῆ κυρίᾳ Ὀρθῳδῆ. Οἱ Νομογράφοι Ἕλληνες καὶ ἡ Ῥωμαΐζουσα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Αὐλὴ ἔπρεπε μὲ τὰ Λατινικά των ὄχι νὰ διαφθείρωσιν, ἀλλὰ νὰ διορθώσωσι τὴν ἑλληνικὴν προσῳδίαν, ἥτις κατ' αὐτὸν, εἶχεν ἤδη στρεβλωθῆ καὶ νοθευθῆ ἀπὸ τὸς παρατονισμὸς τῶν Ἑβραίων ἑλληνιστῶν καὶ τῶν νεωτέρων Γραμματικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐπειδὴ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα συμμαχεῖ μὲ τὴν ἰδικήν τη ὀρθῳδίαν (καθὼς αὐτὸς ἕτος θέλει τὴν εἰσάξει μετ' ὀλίγον ἰσχυρὰν ἐπίκουρον εἰς τὸς περὶ τῆς ὀρθῆς προσῳδίας κανόνας τη), Χρῖσος λέγουσα καὶ Ἐκλέξια καὶ Θεολόγια καὶ συσσῆμα καὶ ὅλα τὰ, ὅσον μὲν διὰ τὸς Ἕλληνας φρικτὰ καὶ βαρβαρώτατα, ἀλλ' εἰς ἀκοὴν Ἐρασμικὴν γλυκερὰ καὶ μουσικώτατα παρατονίσματα! Καὶ ὅμως, τῷ Θεῷ χάρις! τοιαύτην τῆ τόνη διόρθωσιν δὲν μετέδωκεν ἡ Λατινικὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀδέποτε, οὐδὲ κατ' αὐτὴν τῆς διαφθορᾶς της τὴν ἀκμήν! Δύναται κἀνεὶς νὰ μὴν ἀπορήσῃ, πῶς ὁ γενναῖος ἕτος ὀρθῳδὸς, παρατραγῳδῶν καὶ ἀντιφάσκων πρὸς ἑαυτὸν, πότε διορθόνει τὴν προσῳδίαν τὴν Ἑλληνικὴν διὰ τῆς Λατινικῆς, καὶ πότε πάλιν εἰσάγει λυμεῶνα τῆς Ἑλληνικῆς τὴν Λατινικήν;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκδίδοσιν ἦχον κωφὸν καὶ βάρβαρον" (α). Ἀπορεῖ ὁ σοφὸς Ἔρασμος, πῶς ὁ Κυντιλιανὸς εὑρίσκει τόσον γλυκὺν τὸν φθόγγον τῦ Ἑλληνικοῦ ζ, ἐν ᾧ ἡ λατινικὴ τὸ μεταφράζει πολλάκις διὰ τοῦ δύω σ (ὡς, μάζα, massa, κτλ.), αὐτὸ δὲ τὸ σ εἶναι ἄχαρι καὶ κίβδηλον, ὡς ὁ Πίνδαρος τὸ ὠνόμασεν (β). Ἀλλ' ὁ Ἔρασμος δὲν προσεῖξεν, ὅτι ἡ τῦ ζ μεταβολὴ εἰς δύω ἑτερόφθογγα σίγματα εἶναι τῶν Ταραντίνων καὶ Θετταλῶν καὶ τῆς ἀρχαίας Ἰωνικῆς, καὶ ἄλλων ἐν μέρει Δωρικῶν καὶ Αἰολικῶν διαλέκτων ἰδίωμα, τὸ ὁποῖον σῴζεται καὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· διότι καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ὡς οἱ πάλαι Αἰολεῖς, μαλάζω καὶ μαλάσσω, ἀλλάζω καὶ ἀλλάσσω (ὡς, μάσσω, μάζω· νίσσω, νίζω, κτλ.)· ἀλλ' ἄν ποθεν μᾶς ἤκουεν ὁ Ἔρασμος, πόσον διαφόρως προφέρομεν τὸ ζ καὶ ἀπὸ τὸ z καὶ ἀπὸ τὰ δύω

(α) Quintil. Lib· 12. *Καὶ Ἄππιος ὁ Κλαύδιος, κατὰ τὸν Μαρτιανὸν τὴν μαρτυρίαν, ἀπεσρέφετο τῆς γλώσσης τὸ τὸ* Z, *ὡς τρίζον παρομοίως μὲ βρυγμὸν ὀδόντων ζῷόν δυσθανατοῦντος.*

(β) *Κίβδηλον ὠνόμασεν, ὁ Πίνδαρος τὸ σίγμα ὡς γράμμα νόθον μεταξὺ τῶν ἄλλων γραμμάτων, καὶ σιγμὸν τινα ἐκδίδον καὶ μᾶλλον θηριώδη συριγμὸν, παρὰ τόνον λαλιᾶς ἀνθρωπίνης, ὅθεν καὶ ἀνάρμοσον ἢ κακῶς συμμιγνύμενον, οἷον ἑτερογενὲς μετάλλε μίγμα, πρὸς τὸ μέλος τῶν χρυσηλάτων τῆς Καλλιόπης ᾠδῶν· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Διθυραμβοποιοὶ ἀπέφευγον τὸ σοιχεῖον, καὶ πολλοὶ ἐφιλοτιμήθησαν νὰ συντάξωσιν ὅλως ἀσίγμους ᾠδὰς (Ἀθήν. βιβ. I.). Ἴσως δὲ τὸ πάλαι κατά τινα Ἑλληνικὴν διάλεκτον ἐπροφέρετο καὶ τραχύτερον τὸ σ, καὶ ἡ σίξις τε προσέπιπτεν ἔτι ἀχαρωτέρα, καὶ οἷον ἐκ δύω φθόγγων συνεφθαρμένη κατὰ τὸ Ἀσιανὸν* shin, *καὶ τὸ Ῥωσικὸν* ш. *Οἱ Αἰολεῖς τὸ ὠνόμαζον σὰν ἢ σὰμ (Πίνδαρ. καὶ Ἡρόδ. α, 139)" σάμα τὸ Ἑλληνικώτερον σίγμα (Ἡσύχ.), ὁμωνύμως μὲ τὸ Ἑβραϊκ. καὶ τὸ Ἀραβικ.* schin.

ὅπου ἦτον εἰς χρῆσιν τὸ Κ. παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἦτο σχεδὸν ἄχρηςον τὸ Κόππα)· τοῦτο δὲ τιθέμενον μεταξὺ τοῦ π (80) καὶ τοῦ ρ (100) σημαίνει, ϡ, ἢ τὸν Ϥ (ἐννενήκοντα)· τὸ δὲ τέλος Σάμπι, ἢ Ϡ, τιθέμενον μετὰ τὸ ω (800) δηλοῖ τὸν 900 (ἐννεακόσια). Φαίνονται δὲ τὰ τρία ταῦτα ϛοιχεῖα ἀρχαῖα· καὶ τὰ περὶ Κάδμου καὶ Παλαμήδους καὶ Σιμωνίδους εἰς γραμμάτων εὕρεσιν ἱϛορούμενα ἔχουσι καί τινας ἀντιλογίας (α). Τὸ δὲ F ἐπὶ Ὁμήρου καὶ τῶν τότε συγχρόνων ποιητῶν ἦτο διὰ ϛόματος· δεῖγμα δὲ τότε λαμπρὸν, ἡ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἁπαντῶσα χασμῳδία, καὶ ἡ γραφὴ τοῦ ϛοιχείου εἰς πολλὰς λέξεις, τὰς αὐτὰς καὶ Ὁμηρικὰς, εὑρισκομένας εἰς ἐπιγραφὰς (ὡς, Fάδων, Fείδων, Fελατία, Fάρνον, Fέτος, Fῖσος, Fίκατι), ἢ σημειωμένας ὑπὸ τῶν γραμματικῶν ἐκ τῆς Σαπφοῦς καὶ Ἀλκαίου καὶ Ἀλκμᾶνος (ὡς, Foι, Fέθεν, Fεὰ, Fεὸν, Fάναξ, δάFιον, Fρῆξις· βλ. καὶ Ἀπολλών· περὶ Ἀντων· σελ. 366)· διότι, κἂν ἀπὸ τοὺς Ἴωνας ἐξέλιπε κατὰ μικρὸν τὸ στοιχεῖον (ὡς τὸ h παρὰ τοῖς Γάλλοις γράφεται πολλάκις ἀνεκφώνητον), παρέμεινεν ὅμως παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι καὶ Δωριεῦσι καὶ Βοιωτοῖς, καὶ καὶ εἰς τὰν Τυῤῥηνῶν καὶ Λατίνων τὴν διάλεκτον. Καὶ τοσαῦτα μὲν ὁ Βοίκχιος. Τὰ δὲ τοῦ Σπιτνέρου (Spitzner) εἴπομεν ἐν τοῖς προλαβοῦσι (σελ. 215). Ταῦτα κεφαλαιωδέϛερον ὑπελαβον

(α) Οὕτω τὸ η καὶ ω, ἂν καὶ σπανίως, ἀλλ' ὅμως φαίνονται γεγραμμένα καὶ πρὸ τοῦ Σιμωνίδου· καὶ τὰ χ, ϑ, φ, καὶ ζ, ξ, ψ, εὑρίσκονται εἰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς (βλ. ὄπισϑ. σελ. 97, καὶ Βοικχ. Οἰκον. πολιτικ. Ἀθην. τόμ. β, σελ. 388. καὶ Συλλ. Ἑλλην. ἐπιγραφ. τόμ. α, σελ. 6).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῶν ςίχων ἢ τῆς χρονικῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν)· διακρίνονται δὲ προσέτι καὶ οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα μὲ τὰς αὐτὰς ὀνομασίας, καὶ μὲ τοὺς αὐτοὺς τῆς θέσεως αὐτῶν κανόνας, τοὺς ὁποίους φυλάττομεν μέχρι σήμερον. Τούτων ἕτως ἐχόντων, ποῖα λοιπὸν εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν νεωτέρων Γραμματικῶν μας κακομεταχειρισμένα νόθα καὶ βάρβαρα τῶν τόνων σημεῖα, τῶν ὁποίων τὴν μορφὴν ἢ τὴν μεχείρισιν δὲν ἐγνώριζον οἱ παλαιοί; ἢ πῶς ταῦτα πάλιν ὄντα τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῶν ἀρχαίων, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν χρῆσιν ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν κανονικῶς διωρισμένα, ἐνοθεύθησαν ὅμως ὕςερον, καὶ προσέτι παρεςρέβλωσαν τὴν γνησίαν προσῳδίαν, ἀφ' ἧς ἤρχισαν νὰ ἐπιγράφωνται εἰς τὰς λέξεις, ὁπότε καὶ ἂν ἤρχισαν; ταῦτα εἶναι προβλήματα παράδοξα, ξενήκεςοι ἀντιφάσεις, χρησμοὶ λοξοὶ καὶ ἀνεπίλυτοι καὶ ἀπ' αὐτὲς τὲτες τὲς Λοξίας, οἵτινες τὲς θεσπιῳδέσι! Ταῦτα, μ' ἕνα λόγον, εἶναι ψεύδη μεγάλα, εἰς τὰ ὁποῖα εἴτε ἄκοντες καὶ λελησθότες, εἴτε καὶ οἰςρηλατήμενοι ὑπὸ τῆς κακίςης δαίμονος, τῆς ςρίγλας κενοδοξίας, νὰ εἴπωσί τι νεώτερον, ἐξετραχηλίσθησαν ἀθλίως οἱ τοιαῦτα περὶ τόνων δογματίσαντες, θυσιάζοντες τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ εἴδωλον τῆς βαρβαρικῆς αἱρέσεώς των!

§ η. Τρίτον, τέλος, κεφάλαιον τῶν ἀπὸ τὲς διώκτας τὲ καθ' ἡμᾶς τονισμὲ προειρημένων εἶναι ἡ περὶ τὴν προφορὰν διαφθορὰ τῆς γνησίας τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν προσῳδίας. „Αὕτη (λέγεσιν) ἐφυλάχθη ἀκραιφνὴς μέχρι τοῦ 193. μ. Χ. διεφθείρετο δὲ μετὰ ταῦτα κατὰ μικρὸν, μ' ὅλον ὅτι διήρκει ἐν τοῖς σχολείοις μέχρι τῆς Ζ ἑκατονταετηρίδος ἡ χρῆσις τῶν ἀρχαίων τῆς ἀληθινῆς προσῳδίας μεσικῶν τόνων (καὶ τὲ-

εὐρίσχονται εἰς τὴν λαλεμένην ἡμῶν γλῶσσαν, ὥςε εἶν' ἀδύνατον νὰ μὴ τὰς διαχρίνῃ τις χαὶ εἰς τῶν χυδαιοτάτων τὴν ὁμιλίαν. Τί ἄλλο σημαίνει ἡ πολὺ τῆς γλώσσης μέρος ἐπιχρατεῖσα Γραιχὴ αὕτη βαφὴ, εἰ μὴ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξ ἀρχῆς ἐβύζαξαν ὁμοῦ μὲ τὸ νέχταρ τῆς Πίςεως χαὶ τὴν ἀρχαίαν τῶν εἰς αὐτὴν χαθιερωμένων ὀνομάτων ἀπαγγελίαν; Ταύτην δὲ τόσον ἄδολον χαὶ γνησίαν διεφύλαξαν, ἔσον χαὶ τῶν δι' αὐτῆς ἐχφραζομένων θείων ἐννοιῶν τὴν ἀλήθειαν. Παῖς παρὰ πατρὸς παραλαμβάνοντες τὰς ἁγίας ῥήσεις οἱ Γραιχοὶ διασῴζομεν μέχρι σήμερον ἀπαρύλλαχτον τὴν πρώτην αὐτῶν ἐχφώνησιν, ὡς χαὶ τὴν σημασίαν, μέχρις ἑνὸς ἰῶτα χαὶ χεραίας μιᾶς.

Η) Ἐγγυητὴς τῆς χαθ' ἡμᾶς ἀδιαφθόρου προφορᾶς εἶναι ἡ διὰ τῶν ἐνδόξων τῆς Ἑλλάδος συγγραφέων ἀδιάχοπος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐχπαίδευσις. Χαὶ μετὰ τὴν παραχμὴν χαὶ τὴν εἰς τὸν δημώδη λόγον τὴν γλώσσης παρεχτροπὴν δὲν διέλειψαν ἄνδρες Ἕλληνες σπεδάζοντες χαὶ γράφοντες τὴν παλαιὰν Ἑλληνιχὴν, ἂν ὄχι μὲ τὴν τῶ Πλάτωνος χαλλιέπειαν, ἀλλ' ὅμως μὲ τῆς προφορᾶς τε τὴν ἀχρίβειαν, τὴν ὁποίαν ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῶν ἀρχαίων παρελάμβανον διδασχάλων. Χαὶ μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τῶ γένους οἱ χατὰ τόπους χαὶ χαιροὺς πεπαιδευμένοι, χᾆν δὲν εἶχον τῆς προγονιχῆς των μεγαλοφυΐας τὰς γνώσεις, ἀλλ' ὅμως χαὶ εἰς τὰ μιχρά των συνταγμάτια χαὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίεργον χαὶ πολλάχις ἀνωφελῆ λεξιθηρίαν, χαὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνώμαλον τῆς γλώσσης των χαραχτῆρα διέσωζον τὴν πατρῴαν χαλλιφωνίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ οὐρανὸς ἐπροίχισεν, ὡς φαίνεται, ἰδιαίτατα τοὺς Ἕλληνας. Δι' ὅλης σχεδὸν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γεια, κτλ. βλ. Ῥείμ. λ, Καλάϊνος)· ἀλλὰ τὸ γαλάζιος φαίνεται πιθανώτερον = γλαυσσός· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ καλαϊς, καλάϊνος, ἀφῆκει μᾶλλον εἰς τὸ γλαύσσω, σχηματισθὲν κατὰ τὸ γάλαξ, γαληνὸς (γάλας, γάλαϊς, γαλαΐνος); ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον]. Αβ ἐπρόφερε τὴν αυ καὶ ὁ πολὺ πρὸ τῆ Ἡρακλείᾳ ἀκμάσας Παλλαδᾶς (Ἐπιγράμ. 53) γράψας, ταβλίον, ταβλιόπη (ὡς Καλλιόπη), τὸ ἄλλως ταυλίον, ταύλα (Ἀγαθίας. ἐπιγρ.) = τάβλα (ὡς ναύλα καὶ νάβλα), ταυλίζω (Νεαρ. Ἰσιν. 123, καὶ Μ. Ἐτυμ.), καὶ ταβλίζω (Ἡσύχ.), ἐκ τῆ Λτ. tabula. ΙΖ) Εἰς τὴν Σλαβονικὴν μετάφρασιν τῆς θείας Γραφῆς (868, μ. Χ.) ἡ αυ καὶ ευ ἐκφράζονται διὰ τῶν av, ev, ἢ διὰ τῶν ταὐτοφώνων αв καὶ ев συλλαβῶν· ὡς, Евангеліе, Павелъ, Ῥωσσ. Евант. Павелъ, Εὐαγγέλιον, Παῦλος, Давидъ, Δαυΐδ, Δαβίδ, Августъ, Ῥωσσ. Августъ, Αὔγεσος, Евпухъ, Εὔτυχος, κτλ. ΙΗ) καὶ τελευταῖον (διὰ νὰ μὴ πολυλογῶμεν)· Εἰς πολυαρίθμες ἐπιγραφὰς φαίνονται αἱ αυ καὶ ευ = av καὶ ev, οἷον εἰς νομίσματα τῶν Καισάρων Βεσπασιανῆ, Αὐρηλίᾳ, Ἀντωνίᾳ, Καρακάλλα, Γορδιανῆ, Σεβήρᾳ, Ἀλεξάνδρᾳ τῆ Σεβήρᾳ (79—232, ἔτος μ. Χ.), κτλ. γράφονται, Φλαύϊος = Flavius, καὶ Φλάβιος· Σευῆρος, Σευεῖρος καὶ Σεβῆρος = Severus· Ἄβγαρος = Αὔγαρος, Ευφυσίων (ἴσ. Εὐφεσίων) ἀντὶ Ἐφεσίων (ἐπὶ Ἀντωνίᾳ Πίᾳ, τῷ 162, μ. Χ.), καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς τοὺς Νομισματολόγες, τὸν Ὄκκονα καὶ Σπώνιον καὶ Πατίναν καὶ ἄλλες, τῶν ὁποίων τινὰς προεμνημονεύσαμεν.—Ἀλλὰ σεῖς (λέγεσιν οἱ Ἐρασμίται) δὲν προφέρετε πάντοτε ὡς αF καὶ εF, ἤτοι av καὶ ev (αβ, εβ) τὴν αυ καὶ ευ, ἀλλὰ πότε αβ καὶ πότε αφ, καὶ τώρα εβ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐκκλησιαστικὰ, liturgia, λειτουργία· chirotonia, χειροτονία· jconica, εἰκονικὴ = εἰκὼν (ὅθεν vernonica = vera iconica), κτλ. γ) Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες μετέφραζον πολλάκις τὸ μακρὸν Λατινικὸν ι διὰ τῆς ταὐτοφώνου ει, οἷον ὁ Πλάτωνος ἔγραψεν, εἰδὲς, εἰδοῖς τὸ idus, idibus (ἀρχαίως eidus), κτλ. — Ἀλλὰ διὰ τί ἡ αὐτὴ Λατινικὴ προφέρει τὸ ei διῃρημένως ἐν τοῖς Pompeius, κτλ.; — Διότι καὶ εἰς τοῦτο μιμεῖται τὴν Ἑλληνικὴν, ἥτις ἐκφέρει τὴν ει καὶ κατὰ διάσιν μὲ τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως, οἷον τὸ ἀδιαίρετον εἶα, αἰολικῶς προφερόμενον ἔϊα, εἶπε καὶ ἡ Λατινικὴ eja (κατὰ τὴν φίλην παρ' αὐτῇ τροπὴν τοῦ ι εἰς τὸ συμφωνικόν της j), καὶ τὸ Πλειὰς (Πλεϊὰς) Ἰωνικῶς Πληϊὰς, μετέφρασε Pleias. Ὡσαύτως καὶ τὰ Pompeius, Apuleius, εἶναι πομπεῖος (πομπέϊος), Πομπήϊος, Ἀπυληΐος, καθὼς ὅλα τὰ ἐκ τῶν εἰς εἰος, διαιρούμενα εἰς ἔϊος, καὶ Ἰωνικῶς ήϊας Ἑλληνικὰ, οἷον Νηλεὺς,-λεῖος,-λέϊος, Νηλήϊος, Τυδήϊος, κτλ. Φαίνεται δὲ ὅτι διὰ τοῦ μακροῦ χρόνου ἐξενίκησε καθόλου ἡ διῃρημένη προφορὰ ἐπὶ τῆς Λατινικῆς ei (καθὼς εἴπομεν καὶ περὶ τῆς ai)· διὰ τοῦτο ἴσως ἀντέταξαν ἀντ' αὐτῆς ὕστερον τὸ μακρὸν ι ὡς εἰς τὰ idus, καὶ primus, καὶ τἄλλα πάντα, ὅπου ἠναγκάζοντο νὰ δείξωσι κατ' ὀρθοέπειαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἀδιαίρετον προφοράν. Ταῦτα πρὸς ἀπάντησιν τῆς τῶν Ἑρα-

---

γράφεται ἡ πόλις Λατινικώτερον ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΑ· βλ. Occou. σελ. 139)· Οὕτω καὶ τὸ μουσεῖον, musèum εἰς βιβλία παλαιὰ γράφεται καὶ musium (Casaubon, εἰς Sueton. V. 42)· ὅθεν καὶ musivum opus τὸ παρὰ τοῖς ὕστερον μουσεῖον, καὶ διὰ μουσείων (ἐλλειπτ. ψηφίδων), καὶ μουσίον, μωσίον,-σιακὸν (Βυζαντινοὶ), τὸ Γαλ. mosaique.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

διορθώσωσιν ὅσοι ἐξ αὐτῶν φιλολογικῶς καὶ εἰς τὴν τέτων θεωρίαν ἐνασχολῶνται. καὶ διαίρεσαν μὲν τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ Ἀραβικὴν καὶ Περσικὴν κτλ. εἰς παλαιὰν καὶ νέαν ἡλικίαν, ἀλλ' ὅμως καὶ τὰς μανθάνεσι καὶ φιλοτιμοῦνται νὰ τὰς ἀπαγγέλλωσιν, ὡς οἱ πεπαιδευμένοι τέτων τῶν ἐθνῶν· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Λατινικὴν παρατηροῦντες πολλὰς διαφορὰς μεταξὺ τῆς ἀρχαιοτάτης καὶ τῆς κατὰ τοὺς Καισαρικοὺς καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνες προφορᾶς της, ὅμως στέργουσι νὰ τὴν ἐκφωνῶσιν ὄχι πάντῃ παρηλλαγμένως ἀπὸ τὴν θυγατέρα της τὴν Ἰταλικήν· Μόνον τὴν Ἑλληνικὴν εὕρηκαν καθ' ὅλα της τὰ στοιχεῖα διεφθαρμένην καὶ παραμεμορφωμένην εἰς τῶν ζώντων Ἑλλήνων τὰ ςόματα, διὰ τοῦτο καὶ ἐζήλωσαν νὰ τὴν ἀναγάγωσιν εἰς τὸ πρωτότυπον κάλλος· ἐπειδὴ (λέγεν) εἶναι γλῶσσα ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας σοφή. καὶ ὅμως — δὲν τὴν ἀφίνουν νὰ ᾖναι σοφή!

§ γ. „Ἔχασαν (λέγεν), οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τῆς πατρικῆς αὐτῶν γλώσσης τὴν γνησίαν ἐκφώνησιν" — καὶ ἂν οἱ Ἕλληνες τὴν ἔχασαν, πῶς οἱ ξένοι καὶ ἀλλόγλωσσοι νὰ τὴν εὕρωσιν; οἱ Ἕλληνες, οἵ τινες ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων μανθάνεσι τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τὰ ςόματα τῶν γονέων των, καὶ νηπιόθεν τὴν βυζάνεσιν ὁμοῦ μὲ τὸ μητρικὸν αὐτῶν γάλα, οἱ Ἕλληνες διέ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παρατελευταίου Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου τὰ νομίσματα αἱ λέξεις γράφονται χωρὶς κἀνὲν σημεῖον τῆς προσῳδίας. ὁμοίως καὶ εἰς ὅλων τῶν κάτω αἰώνων τὰς ἐν λίθοις ἐπιγραφάς (α). Ἀλλὰ καὶ ἕως σήμερον καὶ εἰς λίθους καὶ εἰς βιβλία καὶ εἰς τὸ πέρυσι, σὺν Θεῷ, τυπωθὲν ΠΡΩΤΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἀτόνισα γράφομεν πάντοτε τὰ κεφαλαιώδη καὶ πολλάκις τὰ μικρὰ γράμματα τῶν λέξεων. Ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν τοιούτων γραφῶν δύναται νὰ συμπεράνῃ ὑγιῶς καθολικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἔτε πρῴην οἱ Βυζαντινοὶ ἔτε κατὰ τὸ παρὸν ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα τόνους; Ταύτην ἔπρεπε τὴν παρατήρησιν νὰ σημειώσῃ ὁ Ἐννίνιος καὶ περὶ τῶν μετὰ τὸν Ἀριστοφάνην φερομένων παλαιῶν ἀτονίσων ἐπιγραφῶν· ἀλλὰ κατὰ δυσυχίαν ἐτ' αὐτὸς, ἔτε ὁ πανόπτης τῆς πολυμαθείας Ἄργος, ὁ Βόσσιος, οὐδὲ κἄν ὑπωπτεύθησαν, ὅτι καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν τονικῶν σημείων ἠδύναντο οἱ Ἕλληνες νὰ χαράττωσιν εἰς τὰς ἐπιγραφὰς καὶ ἀτόνιστα τὰ γράμματα! Πέμπτον καὶ τελευταῖον τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Ἐννινίου μένει τὸ περὶ τοῦ εἴδους τῆς βουστροφηδὸν λεγομένης γραφῆς, ἥτις δὲν ἐπιδέχεται τόνους μεταξὺ τῶν ἀντιστρόφων στίχων της. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν, τοῦτο τὸ ἀρχαιότατον τῆς γραφῆς εἶδος οὔτε κοινὸν ἦτον ἐξ ἀρχῆς εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, καὶ μετὰ τὴν καθολικὴν τῶν ἰωνικῶν γραμμάτων χρῆσιν (βλ. σελ. 19) δὲν ἐγράφετο πλέον, εἰ μὴ σπανιώτατα καὶ μόνον πρὸς μίμησιν τῆς ἀρχαιότητος, συνειθισθείσης ἤδη κοινότερον τῆς ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν γραφῆς πρὸς τὰ δεξιά. Οἱ

(α) *Βλ.* Du Gange, Famil. et Stemmata Imperator. Constantinop.

σματος, ὡς προείπομεν· τοῦτο καὶ ὁ Κυντιλιανὸς εἰς τὸ Πανταλεων· ὥσε ἐκ τούτων δὲν συμπεραίνεται ἡ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους παντελὴς τῶν τόνων ἀγραφία. Θ) Καὶ ὁ Ἀθήναιος γράφων ὅτι, τὸ ταῶς δασύνουσι καὶ περισπῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι (βλ. ὄπισθ. σελ. 622), δὲν ἐνοῦσε περισσότερον τὸν προφορικὸν παρὰ τὸν ἔγγραφον καὶ ταύτης καὶ τῶν ἄλλων λέξεων τονισμόν· [ἐσυνειθίζετο δὲ τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων, ὄχι μόνον ὡς δίγαμμα, κατὰ τὸ ταῶς, ἤτοι ταhῶς, καὶ μῦha ὅθεν τὸ Σλαβονικὸν мухa, ἡ μυῖα (μῦα), καὶ ὠὸν (ἤτοι ὠϝὸν, ὅθεν ovum)· ἀλλὰ καὶ ὡς πνεῦμα συριστικόν· ὅθεν ἡ παλαιὰ γραφὴ τοῦ Λακωνικοῦ μᾶὰ = μῶσα, μοῦσα· κατὰ δὲ πάλιν τὸν Πρισκιανὸν τὸ Βοιωτικὸν Μοῦά = Muha, ἡ μοῦσα, κτλ.]. Ι) Ὁ Πορφύριος καὶ ὁ Χοιροβοσκὸς καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτοὺς ἐπίσημοι τῆς Ἀλεξανδρείας Γραμματικοὶ λαλοῦσι περὶ τῶν προσῳδιακῶν σημείων, ὡς συνήθως εἰς τὰς λέξεις γραφομένων· καὶ τὰς μορφὰς αὐτῶν ζωγραφίζουσιν· ὡς ὅταν λέγωσι. „Προσῳδία ἐστὶ καὶ αὐτὸς ὁ χαρακτὴρ τῶν τόνων καὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν πνευμάτων". Καὶ, „ὁ ὀξὺς τόνος ἀνάτασίς ἐστι φωνῆς· ὅθεν καὶ τὸ σημεῖον αὐτῆς τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω φορὰν ἔχει (΄)· ὁ δὲ βαρὺς, ὁμαλισμὸς καὶ κατένεξίς ἐστι φωνῆς, διὸ καὶ τὸ σημεῖον αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τὰ κάτω φορὰν ἔχει (`)· ἡ δὲ περισπωμένη περίκλασίς ἐστι φωνῆς, συνημμένον ἔχουσα φθόγγον ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας (ὡς, τόὸν = τῶν, ἢ τῶν)· ἔοικε δὲ τῷ σχήματι, περικεκλασμένῃ ῥάβδῳ ἐχούσῃ τὰς δύω ἀρχὰς νευούσας ἀλλήλοις (^)· ἢ συγκάμπτεται τόξου δίκην" (~· ὅθεν ἐσχηματίσθη ἡ κοινοτέρα ταύτης μορφὴ ˜, καὶ παρὰ τοῖς Σλάβοσι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

προφερόμενον, „τῆς γλώσσης ἄκρῳ τῷ ϛόματι προσερειδομένης κατὰ τὲς μετεωροτέρες ὀδόντας, ἔπειθ' ὑπὸ τᾶ πνεύματος ὑπορῥαπιζομένης, καὶ τὴν διέξοδον αὐτῷ περὶ τοὺς ὀδόντας ἀποδιδόσης". οὕτω σχηματίζεται καὶ τὸ ϑ καὶ τὸ τ, „ἀλλὰ ταῦτα διαλλάττουσι δασύτητι καὶ ψιλότητι· ψιλὸν μὲν γάρ ἐϛι τὸ τ, δασὺ δὲ τὸ ϑ, μέσον δὲ καὶ ἐπίκοινον τὸ δ". ἀλλὰ τὸ μὲ τὸν ὑπόκωφον νυγμὸν ὀγκωμένον καὶ τετραχυσμένον d ποίαν κοινωνίαν ἄμεσον ἔχει ἢ πρὸς τὸ ψιλὸν καὶ ἰσχνὸν τ, ἢ πρὸς τὸ δασὺ καὶ λιγυρὸν ϑ; β) Τὴν τρυφερότητα τοῦ δ μαρτυρεῖ καὶ ἡ τέτου κατὰ διαλέκτους μεταβολὴ ὄχι μόνον εἰς τ, ἀλλὰ πολὺ πλέον εἰς τὸ συγγενὲς ϑ, ὡς, δέλω = ϑέλω, ἤδω = γήϑω (α), κτλ. ὅϑεν καὶ ὡς προσηνὴς μεσίτης

(α) Καὶ ἡ Ἀθήνη, δωρ. Ἀθάνα, καὶ Ἰων. Ἀθηναίη (Ἀθηνάα), καὶ Ἀθηνᾶ, ἄλλως παρ' ἄλλοις ἐτυμολογεμένη (οἷον παρὰ τὸ α ϛερητικὸν καὶ τὸ ϑάω, ὡς μὴ ϑηλάσασα γάλα, καὶ παρὰ τὸ ἀϑρέω, οἷον ἀϑρήνη, κτλ.), μὲ φαίνεται, ὅτι παράγεται παρὰ τὸ δῆνος (βελή), ὡς καὶ τὸ ἀδηνὴς = ἄπειρος, ἀμαϑὴς (Ἡσύχ.)· ἀλλ' εἰς τᾶτο μέν, τὸ α εἶναι ϛερητικὸν = ἄνευ, καὶ τὸ δ ἔμεινεν ἄτρεπτον. εἰς δὲ τὸ Ἀθήνη, τὸ α εἶναι = ἅμα, ὁμᾶ, ἢ ἐπιτατικὸν (ὡς εἰς τὸ ἄξυλος = πολύξυλος, καὶ ἄνευ ξύλων), καὶ τὸ δ ἐτράπη εἰς ϑ πρὸς διάκρισιν. Ὥϛε ἡ βελαία καὶ πολυδήνης ϑεὰ, εἶναι τᾶτ' αὐτὸ, ἀδὴνη, ἅγαν δηναία καὶ πολύβελος, τετέϛι φρόνησις, ἔχϵσα τὸ ὄνομα τῆς ἰδίας φύσεως δηλωτικόν. Τὸ δῆνος παράγεται παρὰ τὸ δίω, δάω (διδάσκω), καὶ τᾶτο νομίζω τὸ αὐτὸ καὶ τάω (τέω, τείνω, ταίνω, ἀπὸ τῆς καθόλϵ ἰδέας τῆς ἐκτάσεως. ὥϛε καὶ τὸ δῆνος, εἶναι τῆνος, τᾶνος, τανὸς, τετέϛι, τάσις, ἢ ἐκτένεια ψυχῆς, intentio animi). ἐκ δὲ τᾶ αὐτᾶ δάω = τάω γίνεται καὶ τὸ δὰν, δὴν, δηνὸς, δηναιὸς = ταναὸς (μακρὸς, μέγας, διηνεκὴς, πολυχρόνιος), ὅϑεν καὶ Δηναίη (ϑεὰ τᾶ μήκους καὶ μεταφορικ. τῆς βραδύτητος. Ἐμπεδοκλ. παρὰ Πλουτάρχ. περὶ Εὐθυμ. § 15). κατὰ ταῦτα λοιπὸν πάλιν ἡ Ἀθήνη καὶ Ἀθηναίη (μετὰ τᾶ ἐπιτατικᾶ α, ὡς, τενὴς, ἀτενὴς) εἶναι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἶναι τῶν Ὁμήρου Μουσῶν ἐχθρά! διότι καὶ τὰς καταχρησικὰς διφθόγγους δὲν διήρει παραλόγως ὁ θεῖος Ποιητὴς, εἶτ' ἐπρόφερε τὸ τότε προσγραφόμενον ι συνηρημένον μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν, ὡς τὰς κυρίας καὶ στοιχειακὰς διφθόγγους αι, ει, οι, εἴτε καὶ τὸ παρέβλεπεν ἀνεκφώνητον (ὡς προείπομεν), οἷον εἰς τὰς δοτικὰς, καὶ τὰς ἄλλας λέξεις τὰς συναιρουμένας ἢ ὅλας, ἢ τινὰς, καθὼς δὲν ἐκφωνεῖται καὶ τὴν σήμερον. Παρομοίως δὲν ἐκφωνεῖτο

ταλόω), διότι δὲν νομίζω τὸ τσάντσαλα οἷον σχάνδαλα ἐκ τοῦ σχάδω,-ζω, σχίζω (κατὰ τὸ σχίνδαλος, σχινδάλαμος)· ἕτερον δὲ πάντη καὶ τὸ σάνδαλον ἐκ τοῦ σανίδαλον, σανίς]. Λέγομεν ἔτι καὶ, ἐπῆρε τὰ 'λίγα του τὰ καλίγα του (=τὰ ὀλίγα του φορέματα, καὶ τὰ ὑποδήματα· ἐκ τοῦ Σικελιωτικοῦ καλίγιος,-λλίγιος, καλίκιος (Πλάτ.), ὅθεν τὸ λατιν. caliga=κοῖλον ὑπόδημα στρατιωτῶν [ἐκ τούτου παρωνομάσθη καὶ ὁ μιαρὸς Καλλιγούλας (Δίων. βιβ. μη), οἷον καλλιγάριος (καλλιγοφόρος), ὡς λέγομεν καὶ τὸν τσαρουχοφόρον, τσαρουχᾶν, ἐκ τοῦ τσαρούχιον (ἀσκέρα)=στρούχιον, ἀντὶ στρούφιον,-ρίφιον (τσ=στ), στέρφος (δέρμα), συγγενὲς τοῦ τέρφος=τάρφος=τάρχος (φ=χ, βλ. Ῥείμ. λ, τάρφος). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ καλίγιον, καλιγάτος, καλιγάτορας (καλικάτορας) ἴσως καὶ ὁ συνήθως Καλικάντσαρος (δαίμων νομιζόμενος ὅτι ἐπικρατεῖ κατὰ τὰς νύκτας τοῦ δωδεκαημέρου), πεπλασμένος ἀπὸ τῶν καλιγάτων ὠνομασμένων ἐνόπλων στρατιωτῶν (militum caligatorum), τῶν εὐτελῶν, καὶ ἀφανεστέρων (Ἰσιν. Νεαρ. οδ, 4), ὡς ὁπλοφόρος τις καὶ ὁ δαίμων πρὸς τὸ φοβερώτερον ἐξεικονιζόμενος, καὶ βαρέως καλλιγωμένος, ἢ (ὡς λέγομεν ἀσείως, ἐπὶ τοῦ χονδρὰ καὶ πεταλωμένα ὑποδημένου), βασῶν χαλκὸν ὑποδήματα (χαλκοπέδιλος)· πλὴν, ἂν τις θελῃ τὸ καλικάντσαρος ἐκ τοῦ calcatura, calcitro, calco (λακτίζω, λακτισὴς), τὸ ὁποῖον δὲν νομίζω πιθανόν]. Τελευταῖον λέγεται καὶ σατυρικώτερον „ἐπῆρε τὰ κατσερμένα τους κ' ἔφυγε (ἐλλειπτ. φορέματα καὶ στρώματα), καθὼς εἶπε καὶ ὁ Ἀριστοφάνης εὐφημότερον καὶ δριμύτερον τὸ κώδιον τοῦ Κρατίνου.

ἐκ τῶ φλοιὸς (φλοίδα, οἱ δὲ προφέρουσι φλίδα). Χῖοι δὲ μετ᾽ ἄλλων, βέδι, τὸ καὶ ἀρχαίως βέδιον = βοίδιον, βοΐδιον, βῴδιον, καὶ βώδιον (ὡς καὶ, κλοιΓὸς, κλῳβὸς, κλωβὸς, συνήθ. κλῆβιον), καὶ ῥέδιον = ροίδιον καὶ ῥοΐδιον (ὅθεν οἱ Θετταλοὶ λέγουσι ῥόϊδον, κατὰ συνεκφώνησιν τῶν διῃρημένων στοιχείων τῆς διφθόγγου, ὡς καὶ βόϊδι = βοΐδιον. ῥῶδι δὲ καλῶσι τὸ φυτὸν ὁ καὶ ἡ ῥῶς, Rhus, *Γερμαν.* Schmack, *Γαλλ.* sumac, ὅθεν παρά τισι καὶ σεμάκι), κτλ. Γ) Καθὼς τὸ υ ὡς ü καὶ ϑ προφερόμενον μάλις᾽ ἀπὸ τὼς Αἰολεῖς, ἐπροφέρετο πάλιν τὸ αὐτὸ καὶ ὡς ι εἴτε κατὰ λέξεις εἴτε καὶ ἀπὸ τὰ κατὰ τόπους ἰδιώματα τῆς Αἰολικῆς φωνῆς (βλ. τμ. α, κεφ. η, § χ, καὶ κεφ. ι, § ι), παρομοίως καὶ ἡ οι κατὰ διαλέκτους ἀντηλλάσσετο μὲ τὴν ει καὶ τὸ ι· οἷον, ἀντὶ ποῖος, οἱ ἀρχαῖοι Ἀττικοὶ (κατὰ τὸν σοφὸν Ἡρακλείδην), ἔγραφον, πεῖος, ὡς καὶ εἴξασιν (εἴκασι) ἀντὶ (οἴκασιν), ἐοίκασιν (εἴκω, παραχ. ἔοικα Ἰων. οἶκα), ὅθεν καὶ ἔϊκτον, ἐΐκτην (εἴκτην. ἰλ. α) = ἐοίκατον, κτλ. Καὶ αὐτοὶ οἱ Δωριεῖς τὸ τοὶ (σοὶ), ἔλεγον καὶ ἄλλως, τεῖν (τεῖν) καὶ τιν, Αἰολικ. τυΐ, *Λατ.* tibi, καὶ τὸ ἐμοὶ, ἐμὶν, mihi, *Σλαβον.* ми, καὶ τὸ οἱ, ἔϊν (εἶν), ei. καὶ τὸ νῷϊ, νῷ (καὶ νὼ, nos) φαίνεται ἐκ τοῦ νοὶ, *Σλαβον.* ны (νεῖ). Οὕτω καὶ τὸ ἴος (ἴς, εἷς, ἑνὸς) ὁμοιοφωνεῖ μετὰ τοῦ οἷος, οἰνὸς, *Σλαβονικ.* инокъ (ἴνοκος, ἴνοξ, ἀντὶ οἰνὸς, ὁ μοναχὸς), *Λατ.* œnus, unus, καὶ τὸ ἴω = εἴω, οἴω, οἶσρος καὶ Ἶσρος (ὁ ποταμός), καὶ ὗω ὑσσὸς (= ἴω, ἰὸς, ἔω, ἧμα)· ἐκ τοῦ οἴω = ὗω = ἴω (μετὰ τῦ πνεύματος Γίω, βίω, vio, καὶ, β = μ, μίω, *Σλαβον.* выю, καὶ ую, ὅθεν об-ую, из-ую = *Λατ.* uo, ex-uo), φαίνονται καὶ τὰ

οἷος, πεδίοιο εὐοίνοιο, διῃρημένας μετὰ ϝ, πιδίϝοϝιϝο ἐϝυϝοϝίνοϝιϝο (πεδίβοβιβο ἐβυβοβινόβιβο), καὶ θέλει καταλάβει, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν, ὄχι ἡ Ἑλληνικὴ, ἀλλ' οὐδεμία γλῶσσα

μνημονεύει πολλὰς καὶ λέξεις καὶ φράσεις καὶ ϛίχους ὅλης τῆς Ποιητοῦ), μήτ' ἄλλος κάνεὶς ἀπὸ τοὺς πάλαι τατέρας ἡμῶν τὴν μετὰ προσγεγραμμένου τοῦ ϝ ἀρχαίαν γραφὴν καὶ προφοράν; Ἔπειτα, πόθεν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ Ὁμήρου τὸ ϝ ὡς γράμμα, τὸ ὁποῖον κάνεὶς ἀπὸ τὲς παλαιὲς ἐνδόξες συγγραφεῖς δὲν μνημονεύει ὡς ἕν ἀπὸ τὰ ϛοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου; Ἐκ τούτων συμπεραίνω α), ὅτι εἰς τὴν παλαιὰν ἐπικὴν καὶ πρώτως κανονισθεῖσαν γραφικὴν τῆς Ἑλλάδος γλῶσσαν τὸ ϝ δὲν ἐγράφετο, εἰ μὴ εἰς ὅσας λέξεις ἐξεφράζετο ὁ φθόγγος του διὰ τῶν γραμμάτων β ἢ υ καὶ γ, κατὰ κανονικὸν σχηματισμόν. Ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ πάλαι ἐπικοὶ ποιηταὶ ἔγραφον γαῖα ἐκ τοῦ γάω (=ϝἄω, ἄω), καὶ γέντο (=ϝἔντο, ἕλτο, ἕλετο), καὶ γδεῖπος (=ϝδέπω, τέπω, τύπω· ψιλώτερον, κτύπω, κτύπος), καὶ ἀλεύασθαι ἐκ τοῦ ἀλεύω (ἀλέϝω, ἀλέω, ὡς καὶ δοκεύω=δοκέϝω, δοκέω), καὶ εὔαδε, καὶ εὔκηλος (μετὰ τοῦ υ=ϝ)· καὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ, ἔκηλος, ἀλέασθαι, δοκέω, δοῦπος, ἕλετο, αἶα, κτλ. κατ' ἄλλον ἐπίσης κανονικὸν τῶν λέξεων σχηματισμὸν (ὡς ἔλεγον καὶ ὕστερον οἱ Ἀττικοὶ τυραννεύω καὶ τυραννέω, καὶ οἱ Αἰολεῖς, βράκος τὸ ῥάκος, κτλ.). β) Ὁ Ὅμηρος γνωρίζων (καθὼς εἴπομεν) τὸν φθόγγον καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πνευματισμοῦ ϝ (ἐν εἴδει τῶν ἀντισοίχων γραμμάτων ἐκφραζομένου), πιθανὸν καὶ νὰ τὸν ἐπρόφερε καὶ ἄγραφον, ὡς β ἢ γ, ἀποκλείων τὴν σκληρὰν χασμῳδίαν (ἥτις εἶναι ἀδύνατον νὰ διορισθῇ ὕστερον ἀπὸ τοσούτους αἰῶνας ὑπὸ τῶν νεωτέρων σοφῶν), ἀλλ' ὅμως πάλιν δὲν ἔγραφεν οὐδ' εἶχε νὰ γράψῃ τοῦτο τὸ πνευματισμοῦ τὸ σημεῖον ϝ· οὕτω καὶ τώρα συνήθως προφέρομεν κατὰ τόπους τὸ γαῖμα, καὶ ἡ γαῖγα, καὶ τὰ γοῦλα, καὶ γνεύω, καὶ οὔβια καὶ ἔχια, κτλ. ἀλλ' ὅμως πάλιν καὶ προφέρομεν κατὰ τόπους καὶ πάντοτε γράφομεν κανονικῶς, αἷμα, αἶγα, οὖλα, νεύω, οὔϊα (=ὄϊα, ᾠά)· παρομοίως καὶ τῶν Σλαβονικῶν διαλέκτων πολλαὶ προφέρουσι μετὰ ϝ πολλὰς λέξεις χωρὶς τούτου σχηματιζομένας

διότι εἰς αὐτὰς μόνον τὸ ἓν φωνῆεν προφέρεται κατὰ τὸν φυσικὸν αὐτοῦ φθόγγον, τὸ δὲ ἐνυπόγραφον ι μένει πάντῃ ἀνεκλάλητον σημεῖον τῆς γενέσεως αὐτῶν. Καὶ φαίνεται μὲν τὸ πρᾶγμα παράδοξον κατ' ἀρχάς· πῶς φωνῆεν γράμμα νὰ ἀποβῇ παντάπασιν ἄφωνον εἰς τὴν κοινὴν προφοράν; τοῦτο δὰ μάλιστα καὶ σκανδαλίζει τοὺς Ἐρασμίτας! ἀλλ' ὅμως τοιαῦτα θαύματα διὰ τοὺς ἀλλογλώσσους ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ ἡ τῆς Ἑλληνικῆς καλλιφωνίας ἀμίμητος ἀρισοτεχνία· καθὼς ἥνωσε τὰ δύω φωνήεντα τῶν διφθόγγων εἰς ἓν σοιχεῖον ἀδιαίρετον, οὕτως ἐτεχνεύθη καὶ τὴν ἀφωνίαν τοῦ πάντων τῶν φωνηέντων μικροφωνοτάτου καὶ λεπτοτάτου, ὡς χρήσιμον πρὸς τῶν σοφῶν κανόνων της τὸν σκοπόν (α). Μαρτυροῦσι δὲ τὸ πρᾶγμα παμπάλαιαι δοτικαὶ χωρὶς ι προφερόμεναι, καὶ ἄλλαι πολλὰ τῶν ἀρχαίων διαλέκτων ἰδιώματα, καὶ συγγραφεῖς ἐπισημότατοι, καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ υι μέχρι καὶ τῆς σήμερον ἔχει τὸ ι καὶ προσγεγραμμένον καὶ ἀνεκφώνητον, ὡς εἴπομεν καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν ἀκολούθως (δὲν ὑπεγράφη δὲ εἰς ταύτην τὸ ι, διότι δὲν συμπίπτει ἡ υι μὲ κἀμμίαν ἄλλην δίφθογγον· καὶ ἄλλως δὲ τὸ ἰωτακίζον υ εὐκόλως συναιρεῖται μετὰ τοῦ ι· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ ὑποτακτικὸν οὐδέποτε δὲ προκαταρκτικὸν ἄλλης τινὸς διφθόγγου, πλὴν ταύτης αὐτῆς

(α) Τοιοῦτό τι ἐτεχνεύθη καὶ ἡ Γαλλικὴ περὶ τὸ ἄφωνον αὐτῆς e, καὶ ἡ Γερμανικὴ εἰς τὸ ἰδικόν της e, καὶ ἄλλη τις εἰς ἄλλο φωνῆέν της· ἀλλ' οἱ Γάλλοι καὶ Γερμανοὶ καὶ Ἄγγλοι Ἐρασμῖται τὰς τοιαύτας ἀφωνίας τῶν φωνηέντων εἰς μὲν τὰς ἰδίας των γλώσσας ἀποδέχονται, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὸ ἀνεκφώνητον ι! λέγομεν δὲ περὶ τούτου καὶ ἐφεξῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δὲ τούτων ἀπέλυσαν καὶ σκύλλες ὑλακτῦντας, νὰ προφέρωσι τὴν αὖ! Καὶ ἔμελλεν ἄρα ὄχι μόνον ὁ χρυσόμαλλος τῆς Ἕλλης κριὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ Κρωμμυωνία σῦς, καὶ ὁ Ἐρυμάνθιος κάπρος, καὶ αὐτὸς αὐτόπατος ὁ Κέρβερος νὰ κανονίσωσι τοὺς φθόγγους τῶν Ἑλληνικῶν Μουσῶν! Ὑπόλοιπον μένει νὰ εἰσάξωμεν καὶ ἡμεῖς γλαῦκας κἄν τινας, εὐσχημοτέρους ὁπωσδήποτε συνηγόρους, ἐκνομήσαντες (α) ὀλίγας ἀπὸ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ὥσε ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ (τῆς ὁποίας εἶναι τὸ πτηνὸν ἱερὸν, ὡς τῆς νίκης οἰωνὸς) ἐπρόφερε τὴν αυ ἀδιαίρετον, καθὼς τὴν ἐκφέρει μονοφθόγγως καὶ ἡ γλαῦξ εἰς τὴν φωνήν της κικκαβαῦ (κικκαβάβ), ὅθεν ὠνομάσθη καὶ ἄλλως, κικκάβη, καὶ (ὡς ἐκ τοῦ κικαβαύη, κικκοβαύη), κοκκοβαίη (Ἡσύχ.), καὶ συνήθως κοκκοβάγια. Ἀλλὰ συγχώρησον ἀναγνῶστα! ἂν ἠνώχλησα τὴν αἴσθησίν σου, καθὼς καὶ τὴν ἰδικήν μου, γράφων τὰς ὁποίας ἀναγινώσκεις ἀηδεῖς καὶ ἀδιαρθρώτους ἀλέγων ζώων φωνὰς, αἴτιοι εἶναι Χέχοι καὶ Χοβσοῖοι καὶ ὅσοι τούτων ὅμοιοι, οἵτινες πρῶτοι ἐμνημόνευσαν τοιαῦτα τερετίσματα. Ἀλλ' ἀφίνοντες τούτους, ὡς ἄλλους θαυματοποιοὺς σύροντας κατόπιν των σκυλλία καὶ πρόβατα καὶ κάπρους, καὶ ἂν τύχῃ, καὶ ἀρκούδας, νὰ διαπαιδαγωγῶσι τὸν ὄχλον τῶν, ὅσοι θέλουσι νὰ τοὺς ἀκούωσι, μεταβαίνομεν εἰς δείξεις λογικὰς περὶ τῆς ἀνέκαθεν μέχρι

(α) Συνήθ. ξενομῶ (ἐξνομῶ) ἀντὶ ἐκνομῶ (= ἐκβάλλω τῆς νομῆς, ἢ τῆς φωλεᾶς), ὡς τὸ ἐκνέμω. τὸ ὁποῖον, ὡς φαίνεται, ἐσχηματίζετο καὶ ἐκνομέω.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ νη, δωριχώτερον να, (ἐμένα, ἀντὶ ἐμένη· καὶ οἱ Χῖοι λέγεσι τὸ τώρα, ἀδανὰ = ἤδη νὴ). Ὡς καὶ τὴν ἀρχαιοτάτην σύναψιν τᾶ θηλυκᾶ ἄρθρε μετ' ἀρσενιχᾶ ὀνόματος πολλαχᾶ τὴν εὑρίσκεις (ὡς, ἡ οὐρανὸς, κτλ. βλ. ὄπισθ. σελ. 188). Καὶ τὸ δίγαμμα βλέπεις, καὶ τὸν συριχὸν πνευματισμὸν (σελ. 23, 31), καὶ τὰς τῶν γραμμάτων εἰς ἄλληλα τροπὰς ἢ παρενθέσεις, ἢ καὶ προσθήκας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως (α). Παντᾶ μ' ἕνα λόγον εὑρίσκεις τῆς

σφέτερος, σφῶν = ὑμέτερος, ὑμῶν, καὶ ἄλλα μυρία], κλίνεσι δωριχώτερον καὶ τὸ ὑπαρχτιχὸν, εἶμες λέγοντες τὸ ἐσμὲν (συνηθές. εἴμεσθα, εἴμεθα), καὶ τὸ ἐσὶ, ἔνι (συνήθ. εἶναι)· καὶ τὰ συνηθέσερον εἰς άδαι, πατρωνυμιχὰ καὶ οἰχογενειῶν ὀνόματα (ὡς, Σχεφάδαι, ΖΩΣΙΜΑΔΑΙ· χατὰ τὰ, Σχοπάδαι, Ἱπποτάδαι, Ἀλευάδαι), αὐτοὶ χλίνεσιν εἰς ανται, Ξενάνται λέγοντες καὶ Γαυράνται, προσθέτοντες ν πρὸς τὸ τ = δ· ὡς καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἐξέφερον τὰ εἰς ωνδας πατρωνυμιχὰ (ἐν οἷς καὶ τὰ Χαρώνδας, Ἐπαμινώνδας· ἢ ταῦτ' ἴσως συγχοπῇ ἐχ τᾶ Χαρωνίδας, χτλ.)· λήγεσι δὲ εἰς άτης καὶ προσηγοριχὰ, ὡς, Οἰᾶται (οἷς, οἰὸς), Χοιρεᾶται, Ἅται, καὶ (Ἅς) Ἅντες, χτλ. Οἱ περὶ τὸν Πόντον (ὡς καὶ οἱ Κύπριοι) διετήρησαν καὶ τὸ ν εἰς τὰς συγχοπὰς τῶν ἐδετέρων καὶ τῶν εἰς ναι ἀπαρεμφάτων· ὡς „Ἔλα χόρ ἂς χινήσωμεν, πρὶν βρέξαι, πρὶν χιονίσαι.-Πρὶν χομωθῆν (ἄλλως γεμισθῆν, -ναι) τ' αὐλάχ νερὸν, τὰ ξερορρύμια (ξηραὶ ῥύμαι, ῥύαχες) χιόνια.-Ἰ ἐμὸν ἀγάπης καὶ τὸ σὸν 'ς τὰ χιόνια ἔν' χρυμμένον· χτλ. Καὶ τὲς εἰς αε, ες ἀσυναιρέτες παρατατιχὲς ἐχ φέρεσιν εἰς αιε· ὡς „Ἀητὸς ὑπερεπέτανε ψηλὰ 'ς τὰ ἐπεράνια.—Σ τὰ 'νύχια τε ἐχράτενε παλληχάρε βραχιόνας", χτλ. Πολλῆς παρατηρήσεως ἀξία εἶναι καὶ τέτων ἡ διάλεχτος (τῆς ὁποίας πολλὰ ἐμνημονεύσαμεν καὶ εἰς τὸ περὶ Συγγεν. τῆς Σλαβονο-Ῥωσσ. πρὸς τὴν Ἑλληνιχ.), καὶ ἡ τῶν Ἰχαριωτῶν, καὶ ἄλλων τῆς Ἑλλάδος λαῶν ἰδιώματα χατὰ τόπες.

(β) *Ἐχ τῆς πυχνῆς τῶν γραμμάτων τροπῆς (καὶ μάλισα τῆς σπανιώτερον συνειθισμένης) πολλὰ καὶ παλαιὰ Ἑλληνιχὰ, καὶ ἰδίως Γεωγραφιχὰ, τῆς συνηθείας ὀνόματα ἐνομίσθησαν ξενιχά*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δάμει (δάμεν) ἀντὶ δόμεν, δίδομεν, κτλ. ὡσαύτως καὶ τὰ εἰς ыву εἶναι = εἰϝω, плыву = πλείϝω, πλείω, πλέω, κτλ. καὶ τὸ выкну, выкаю (выку) = ϝείκω (ἔκω = ἔχω, ἕξις), καὶ τὰ мы,

---

τῶν πρωτοπροσώπων δὲν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς τὸ ν στοιχεῖον ῥιζικόν· διότι αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαία πληθυντικὴ πρωτοπρόσωπος ἀντωνυμία με = ἀμὲ, ἀμμὲ, ἄμμες (ἐκ τῆς ἀῤῥήτου ὀνομαστικῆς μι, μὶς, ὅθεν γενικὴ μέο, mei, μεῖο, συναιρέσ. μευ, ἡ δοτικ. μοι, δωρικ. μιν, mihi· καὶ μετὰ προσθήκης τοῦ ε, ἐμοῦ, ἐμοὶ, ἐμὲ, ὅθεν πληθυντ. ἡμεῖς, δωρ. ἄμες, δυϊκ. ἄμμε, ἀντὶ ἄμε, ἀ-μὲ, μεὶ, мы, μεῖς). Εἰς τοῦτο δὲ τὸ πρωτόμορφον με ἄλλαι μὲν διάλεκτοι συνῆψαν ὡς ληκτικὸν σύμφωνον τὸ ν (λέγομεν), οἱ δὲ Δωριεῖς τὸ σ (λέγομες, ὡς καὶ ἄμμες)· ὅθεν καὶ τὰ Λατινικὰ πρωτοπρόσωπα εἰς mus, legimus (ὡς ἀπ' ἀντωνυμίας πρωτοπροσώπου μυς, ἢ μος, ἀντὶ μες)· καθόλου δὲ αἱ προσωπικαὶ τοῦ ῥήματος καταλήξεις τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι εἰ μὴ ἀντωνυμίαι, ἢ τούτων μόρια προσεθειμένα εἰς τὴν ῥίζαν ἢ τὸ ἀσχημάτισον θέμα τοῦ ῥήματος (βλ. τὸ ἡμέτερον Δοκίμ. περὶ συγγεν. τῆς Σλαβ-Ῥωσσ. γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικ. τόμ. α, σελ. 248, καὶ γ, 404). Τὸ ν λοιπὸν τοῦ ληκτικοῦ τῶν πρωτοπροσώπων μεν φαίνεται, ὅτι εἶναι τὸ λεγόμενον ἐφελκυστικὸν, τὸ ὁποῖον προσίθεται καὶ εἰς τὸ ἐνικὸν τοῦ τριτοπροσώπου ε (ἔγραφεν), καὶ εἰς τὸ σι τῶν ἐνικῶν καὶ πληθυντ· γ πρυσώπων (δίδωσιν, ἄγουσιν, γεγράφωσιν), καὶ εἰς τὸ σι τῶν δοτικῶν, καὶ εἰς ἄλλων λέξεων τὰς ληγούσας, ὡς εὔηχον γράμμα καὶ κωδωνιστικὸν, καὶ ὡς χρήσιμον πολλάκις πρὸς θεραπείαν τῆς χασμῳδίας (καθὼς πάλιν εἰς ἄλλας λέξεις προσίθεται τὸ ς, οἷον, ἔτω ἔτως, ἄχρι ἄχρις, ἄντικρυς,-κρὺ, κτλ. ὅθεν καὶ συνήθ. ἐψὲ, ἐψὲς, ὀψὲς [ὡς ἐχθὲς] = ὀψέ· ποτὲς, ἀντὶς, = ἀντὶ, ποτὲ, ἔτω καὶ, ὁλημερὶς, ὁλονυκτὶς, ἀντὶ,-κτὶ, ὡς, οἴκαδις Αἰολικ. ἀντὶ οἴκαδε, χαμάδι καὶ χαμάδις, κτλ.)· ἀλλ' εἰς μὲν τὰς ἄλλας λέξεις καὶ ἀφαιρεῖται τὸ ἐφελκυσικὸν ν συμφώνου ἑπομένου (κατὰ δὲ τοὺς Ἴωνας ἐπὶ τῶν ἀορίστων καὶ φωνήεντος ἑπομένου)· εἰς δὲ τὸ μεν τῶν πρωτοπροσώπων, καὶ εἰς ἄλλων προσώπων τοὺς κατὰ χρόνους καὶ κατ' ἐγκλίσεις σχηματισμοὺς μένει τὸ ν μόνιμον καὶ σαθρὸν, ὡς μέρος τῆς λέξεως ἀναφαίρετον καὶ ἀσιωπήτους (βλ. τὴν Ἑλληνικ. μετάφρασιν τῆς γραμματικ. Βυτ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πέμπτος αὐτὸς πέμπτω καὶ εἰκοστῶ γράμματος εὑρέτης, καὶ τῆς ἀρτιεπείας τῶ καθ' Ἕλληνας λόγω δαιμόνιος τελεσιουργός; — Καὶ πῶ εἶναι (θέλων ὑπολάβει μειδιῶντες οἱ Ἐρασμίται), πῶ τὸ b τῆς Ἑλληνικῆς· — ἰδὼ ἡ ἀπόκρισις.

§ η. Εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ εἰσέτι ἀκατέργαστον γλῶσσαν εἴτε Θρᾳκοπελασγικὴν, εἴτ' ἄλλως ὅπως ὀνομασθῇ (τῆς ὁποίας φαίνονται στέλεχοι ἡ Ἑλληνικὴ, καὶ Λατινικὴ, καὶ Σλαβονικὴ, καὶ αἱ ἄλλαι συγγενεῖς γλῶσσαι τῶν Εὐρωπαίων ἐθνῶν, καὶ τῆς ὁποίας ἀδελφὴ εἶναι καὶ ἡ παλαιὰ Ἰνδικὴ, ἡ Σανσκριτικὴ λεγομένη γλῶσσα, καὶ ἡ Ζενδικὴ, ἤτοι ἡ ἀρχαία εἴτε Περσικὴ, εἴτε Μηδικὴ), εἰς ταύτην λέγω τὴν γλῶσσαν, φαίνεται πιθανώτατον, ὅτι γράμματά τινα συγγενῆ ἐπροφέροντο μετ' ἀλλήλων συμπεπλεγμένα, καθὼς εἴπομεν διαλαμβάνοντες καὶ περὶ τῶ Γ. Ἀπὸ τούτων τὸν ἀριθμὸν ἦσαν καὶ τὰ διὰ τῶν χειλέων προφερόμενα π καὶ β, συγγενῆ τοῦ μ, καὶ τούτω χειλεοφθόγγω· ὥςε τὸ π καὶ β συνεκφωνοῦντο μετὰ τῶ μ (τὸ ἐλάχιςον εἰς τὰς πλειοτέρας λέξεις), ἀπὸ τὰ εἰσέτι παχυσομῶντα καὶ περὶ τὴν ἀρτιέπειαν καὶ τὴν ἀκριβῆ τῶν φθόγγων διάρθρωσιν ἀγύμναςα καὶ ἀδιάπλαςα χεῖλη τῶν ἀρχαιγόνων ἀνθρώπων (καθὼς καὶ τώρα οἱ ἀγροῖκοι καὶ χυδαιότατοι καὶ εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ εἰς τὰς Ἕλληνας προφέρουσι κἄποτε τὸ μπ ὡς b, οἷον, δέborῶ, ἀντὶ δέμπορῶ, ἐκ συγκοπῆς τῶ δὲν ἐμπορῶ, καὶ ἀbήδησε ἀντὶ τῶ ἀμπήδησεν = ἀνεπήδησε, κτλ.)· ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς ἀρχαϊκῆς συμπλοκῆς τῶν χειλεοφθόγγων τούτων γραμμάτων προῆλθεν ἡ βαρύηχος τοῦ εἰς τόσα ἔθνη καὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης συνειθισμένω b προφορά· διότι αὕτη τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ συναλοιφὴ καὶ περὶ

τα. πάλαι ΗΓάτερ-ος, ΗΓέτερ-ος, σῴζεται εἰς τὸ Γοτθικὸν hwathar, Ἀγγλοσαξονικῶς hweder, Ἀγγλικῶς whether· καὶ πάλιν τὸ, οἶνος, ΗΓοῖνος προφερόμενον ἐσῴθη εἰς τὸ gwin· καὶ τὸ ὅ-σδος, ΗΓόσδος, εἰς τὸ Σλαβονικὸν Гвоздъ· καὶ τὰ ἅπω, ἔπω (ἔκω, λτ. sequo) εἰς τὸ ΗΓάπω, Βοεμ. квапу (σπεύδω), καὶ τὸ ἄα, ἄχα, αhΓα, εἰς τὸ λτ. aqua. καὶ τὸ ἵ, ἵς (ὅς), ΗΓὶ, ΗΓὶς, εἰς τὸ qui, quis (κίς, τίς), quæ, κτλ. ἔτω καὶ τὸ Ἰταλ. guerra, Γαλλ. guerre, ἐκ τῶ Γερμαν. War, Werre, Wehr=Γhᾶρυς, γΓᾶρυς, γᾶρυς, γῆρυς (γαρύω = Γαρύω, ἀρύω, ὠς, ἀϋτὴ, βοὴ, Ῥωσ. Вой, Воюю, καὶ Γερμαν. Krieg = κραυγὴ, κριγὴ)· καὶ τὸ Ἀγγλικ. Queen, ἀρχαίως Γερμανικῶς Quen, Quän, Quan = γΓάνα, γάνα, γυνὴ, (γάω, Γάω, ἄω)· καὶ τὸ ὁρῶ, ἑρέω, οὑρῶ = λτ. curo (c=γ), Γὅρω, ἀρχ. Γρμ. wahre, ὅθεν Wahre, Warte, Wart, Gewarti, Gwardey, Ἰτ. guardia, Γαλλικ. guarde (φρερὰ = πρὸ, ὁρὰ, ὅρα, ὅθεν καὶ τὸ coram = ΓὅραΝ, καθ' ὅραΝ = κατ' ὄψιν, ὡς καὶ ὅρος ἕρος, προορὸς, φρερὸς)· καὶ τὸ Ἰταλικ. guastare, guasto = λτ. Γvasto = φάσδω (χάσδω, χασὸς, vastus. χ = φ = v, ὡς θέλει φανῆ καὶ ἐφεξῆς), καὶ ἄλλα· ἄλλων διαλέκτων πολλῶν πολλά. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς γλώσσης πρὸς τὸ μαλακώτερον λεπτυνομένης, ἄλλαι μὲν διάλεκτοι ἢ πρὸς εὐφωνίαν, ἢ καὶ πρὸς διάκρισιν πάλιν ἄλλων συνωνύμων, ἀπέβαλον ἀπὸ πολλὰς λέξεις τὸν λαρυγγίζοντα πνευμα-τισμὸν τοῦ h, γ, g (ὅθεν τὸ hvinum, gwin ἀπέβη λατινιν· vinun, τὸ δὲ hwathar, hveder, Γερμανισί wäder, weder, weders, (α), καὶ τὸ

(α) Τέτων συγγενὲς εἶναι τὸ Ἑλληνικὸν θάτερον (ἀντὶ τὸ ἕτερον, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐκ τέτε κατὰ συναίρεσιν, βλ. Ῥειμέρε λεξικ.), ἐκ

Εἰδὼς, εἰδυῖα (ἰλ. ρ, 5, ι, 128, ψ, 263, Ὀδ. α, 428, κτλ.), καὶ ἰδυῖα (ἰλ. σ, 380, 482· υ, 12, Ὀδ. η, 92, κτλ. ι βραχὺ)· ὅθεν ἴδυιος, ἴδυοι, καὶ εἴδυοι (=μάρτυρες· ἐν νόμοις Δράκοντος καὶ Σόλωνος)· ἑΐσχω (διαιρέσει ἐκ τοῦ εἴσχω= εἴκσω, εἴξω, εἴκω· ἰλ. γ. 197), καὶ ἴσχω (Ὀδ. δ, 279)· εἴκελος (ἰλ. ν, 330) καὶ ἴκελος (ἰλ. ε, 450· ν, 53, ἐκ τοῦ εἴκω)· ἑῖσος, διαιρέσ. ἑϊσος, ἑΐση (ἰλ. α, 468), καὶ ἶσος, ἴση (ἰλ. ι, 318, ε, 438· ι μακρόν· εἰς δὲ τοὺς Ἀττικοὺς ὕστερον, καὶ μάλιστα τοὺς ποιητὰς, βραχύ· „νόμος ἴσος. Εὐριπ. Ἑκάβ.)· γείνομαι (ἰλ. κ), καὶ γίνομαι, γίγνομαι (ἰλ. β). εἴδω, ἀόρ. εἶδεν (ἰλ. δ, 275), καὶ ἴδεν (ἰλ. ο. 6, π, 188), καὶ εἰσεῖδον, εἴσιδον (Ὀδ. λ. 581, καὶ 305), ἔθεν καὶ, ἰδέα καὶ εἰδέα (Ἀριστοφ. Θεσμφ. 446, καὶ Πλάτ.), ἰνδάλλομαι (Ὅμ. Πλάτ.) ἐκ τοῦ (εἴδομαι), εἰδάλλομαι, ἰδάλλομαι (Ἡσύχ.)· λείπω, ἔλειπον (ἰλ. τ, 288), καὶ ἔλιπον (ἰλ. ε, 480)· αλείφω, ἄλειφαρ (ἰλ. σ, ἐκ τοῦ λείπω, λίπω, ὅθεν) καὶ λίπος, λίπα (ἰλ. κ, 577)· λείχω, καὶ λίχω, ὅθεν λιχμάω (ἰλ. φ, 123)· ἐρείπω (ἰλ. ο), καὶ ἐρίπω (ἰλ. ρ)· ἐρείκω (ἰλ. ν, 441, Ἡσιοδ. Ἀσπ. 287), καὶ ἐρίκω (ρ, 295), ἐρικτὸν (Ἀριστοφ. Βατρ. 508), καὶ ἐρεικτὸν (Γαλην.)· ἐρείκη, καὶ ἐρίκη (ι μακρὸν· Αἰσχύλ. καὶ Θεόκρ.)· ἀλείτω, ἀλείτης (ἰλ. γ, 28), καὶ ἀλίτω, ἤλιτον, ἀλιτήμων, ἀλιτρὸς (ἰλ. ι, 375, ω, 570, ϑ, 361, κτλ.)· ϛείβω (ἰλ. λ), καὶ (ϛίβω), ϛίβη (Ὀδ. ε), ϛεῖβος, ϛίβος, ϛιβαρός· δείω, καὶ δίω, δέδια (ἰλ. μ, 304, 376)· λείβω (ἰλ. α), καὶ λιβὰς (Εὐρπ.), ἀλίβας (ὁ νεκρὸς· ἐναντίον τοῖ, διερὸς βροτὸς), ὅθεν καὶ, ἀκχαλίβαρ (ἀκχὸς= ὄκχος ἀλίβα, τὸ νεκροκράββατον. Λάκωνες)· πεῖσος, καὶ πῖσος (ἰλ. υ), ὅθεν καὶ ἡ Πίσα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τα προφορᾶς; Ἡ Κοπτικὴ γλῶσσα, ἥτις (κατὰ τὴν παρατήρησιν καὶ ἄλλων κριτικῶν φιλολόγων, καὶ μάλιστα τῦ σοφῦ Ἐνσελίου (α)), ἐμορφώθη ἐκ τῆς μίξεως τῆς παλαιᾶς Φαραωνικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου ἀνάβασιν, μετέφρασε τῦ Ἑλληνικῦ ἀλφαβήτου τὸ η διὰ τῦ ι, vida γράφσσα, καὶ zida, καὶ hida καὶ thida. Πόθεν ἔμαθον οἱ Κόπται ταύτην τῦ η τὴν προφορὰν εἰμὴ ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς Ἕλληνας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ γλῶσσα ἐπρόφερε τότε πολλάκις τὸ η ὡς ι, συγχέσσα τὰ γράμματα ὡς ὁμοιόφθογγα, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς; Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι προφέρουσι τὰ δύω ε ὡς ῑ ἐν τοῖς bee, see, thee, bleed, κτλ. τί παράξενον ἄν καὶ οἱ Ἕλληνες μετέτρεπον τὰ δύω ε εἰς τὸν φθόγγον τοῦ ὁπωσδήποτε ἰωτακίζοντος η;

§ γ. Καὶ τίς λοιπὸν ἦτον εἰς τὴν ἀκμάζσαν Ἑλληνικὴν ὁ γνήσιος φθόγγος τῦ η; ἀπόδειξέ τον σὺ ὁ Ἕλλην (κράζσιν οἱ Ἐρασμίται), ἐπειδὴ ἀντεῖπας εἰς ὅλας τὰς ἀποδείξεις τῆς καθ' ἡμᾶς τῦ φωνήεντος προφορᾶς!—Τὸν ἀπέδειξεν, ὦ ἀγαθοὶ, πολλὰς αἰῶνας πρότερον ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος, καὶ τὸν ἐζωγράφισεν ἐναργέσατα εἰς τὰς ἐφεξῆς λόγους του „τὸ η κάτω περὶ τὴν βάσιν τῆς γλώσσης ἐρείδει τὸν ἦχον ἀκόλεθον, ἀλλ' ἐκ ἄνω, καὶ μετρίως ἀνοιγομενε τῦ ςόματος (β)". Ἀκέετε ὦ ἄνδρες; κάτω πρὸς τὴν βάσιν τῆς γλώσσης ἐρείδει τὸν ἦχον τὸ η προφερόμενον· δὲν τὸν ἀναπέμπει πρὸς τὸν

(α) Henselius in harmonia Linguarum.

(β) Διον. Ἁλικαρ. περὶ συνθέσ. τμ. ιδ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ταις διφθόγγοις ϛοιχείων, δηλονότι ὁ τοῦ α ἀπὸ τὸν τοῦ ε· ἡ ἀντικατάϛασις τοῦ η ἀντὶ τῆ αι μετέβαλε καὶ τὴν φωνὴν τῆς λέξεων, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἑτεροφώνων κατὰ διαλέκτους σχηματισμῶν (ὡς γὰ, κὰ, ἀντὶ γῆ κέ), καὶ τὰ Βοιωτικὰ πῆδα καὶ Ἀθανῆος (ἔγραφον δὲ ταῦτα καὶ εἰς εῖος, ὡς, Θειβεῖος, Τανανγρεῖος· ει=η), καὶ τὸ Ἀχῆος (ἢ καὶ Ἀχῆϝος, Ἀχεῖϝος = Λτ. Achivus) διέφερον ἀπὸ τὰ Ἀττικὰ Ἀχαιὸς καὶ Ἀθηναῖος καὶ παῖδα, ὅσον καὶ τὰ εἰς ῆς Ἰωνικὰ (θεῆς, Βοιωτ. θεῆς, ἀνυπόγραφον· η=ῃ=ει) διέφερον κατὰ τὸν φθόγγον ἀπὸ τὰ συνηθέϛερα εἰς αῖς (θεαῖς, κτλ.). Ὥϛε οἱ Ἕλληνες, γράφοντες κατὰ διαλέκτους, ἐφύλαττον πάντοτε ϛαθερῶς τὸν κοινῶς νενομισμένον φθόγγον ἑκάϛϐ τῶν ϛοιχείων· περὶ δὲ τὰς τούτων εἰθισμένας εἰς ἄλληλα τροπὰς, ἐκεῖνα μόνον τῶν φωνηέντων καὶ τῶν διφθόγγων ἐπρόφερον πάλιν ὅλοι κοινῶς ὁμοιόφωνα καὶ ὁμόφθογγα, ὅϛα διὰ τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς καὶ ῥίζης φυσικὴν αὐτῶν ϲυγγένειαν δὲν διέφερον ἀπ' ἀλλήλων εἰ μὴ κατὰ τὴν διωρισμένην ἑκάϛης διαλέκτϐ ὀρθογραφίαν, καθ' ἣν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πολλάκις διάλεκτον ἀντηλλάϲϲοντο πρὸς ἄλληλα.

Η) Ἀπατῶνται οἱ Ἐρασμίται καὶ εἰς τὴν ϲύγκρισιν τῆς Ἑλληνικῆς πρὸς ἄλλας γλώϲϲας, καὶ ἰδίως πρὸς τὴν Λατινικὴν, κατά τε τῶν γραμμάτων τὴν προφορὰν καὶ τὴν προϲῳδίαν. Ὑπάρχϐϲι βέβαια πολλοὶ φθόγγοι κοινοὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων γλωϲϲῶν, καὶ μάλιϛα τῶν ἐκ τῆς πρώτης γενέϲεως ὁμοφύλων· ἀλλ' ἔχει πᾶϲα μία καί τινας ἰδίας τῶν ἑαυτῆς γραμμάτων δυνάμεις, καθ' ἃς μεταφέρει τὰς λέξεις τῶν ἄλλων ὄχι πάντοτε πάντῃ ταὐτοφώνϐς,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν περισπωμένην βαρεῖα τάσις τῆς φωνῆς (βλ. ὄπισθ. σελ. 634.).

§ 5. Σῴζει ταύτας τὰς περὶ τοὺς τόνους διαφορὰς καὶ ἡ κοινῶς λαλουμένη γλῶσσα τῶν νῦν Ἑλλήνων (κἄν τινες τῶν νεωτέρων Ἑλληνιστῶν ἐνόμισαν, ὅτι δὲν προφέρομεν πλέον, εἰ μὴ τὴν ὀξεῖαν μόνον)· διότι καὶ τὴν βαρεῖαν ἐκφωνοῦμεν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὰς κατὰ συνέπειαν ὀξυτόνους λέξεις· καὶ τὴν ὀξεῖαν διακρίνομεν, ἐντονώτερον καὶ κατ' ἀνάτασιν φωνῆς προφέροντες τὴν ὀξυτονουμένην συλλαβὴν καὶ ἄλλοτε, καὶ ὅταν ἐρωτῶμεν (ὡς, τίς τον ἔκαμε κριτήν;)· ἀλλὰ καὶ τὴν περισπωμένην, ἂν καὶ σπανίως, ἀλλ' ὅμως ἐκφέρομεν, ὡς ὅταν κατὰ τόπους ἐκφωνῶσι, τὸν ἰἰδα (ἴδα = εἶδα), καὶ τὸ δόὸμα (=δῶμα), καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ἀλλ' ὡς εἴπομεν, καὶ σπάνια καὶ ὄχι πάντοτε κανονικῶς· διότι δὲν διακρίνομεν συνήθως τὰς κατὰ τοὺς παλαιοὺς μακρὰς καὶ βραχείας τῶν λέξεων συλλαβάς, ὡς λέγομεν ἀκολούθως (α). Ἐκ δὲ τῶν πνευμάτων ἀπέβαλε τὴν δασεῖαν ἡ συνήθεια· καὶ εἶναι πάντοτε ψιλωτικὴ, καθὼς ἐσυνείθιζεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ παλαιὰ Αἰολικὴ, πολλάκις δὲ καὶ ἡ Ἰωνική. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους ἡ δασεῖα δὲν ἐπροφέρετο μετὰ πολλοῦ πνεύματος (ὡς τὸ Γερμανικὸν h), ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον λεπτότερον (ὡς τὸ Γαλλικ. h)· διὰ τοῦτο καὶ τὸ ψιλούμενον οὐ ἐσύγχυζον

(α) Παρατηρήσεως ἀξία εἶναι καὶ ἡ κατὰ τόπους τῆς Ἑλλάδος ὁπωσδήποτε διαφέρουσα διάπλασις τῆς φωνῆς περὶ τῶν τόνων τὴν προφοράν· οἷον εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ εἰς ἄλλας νήσους ἡ ὀξεῖα, καὶ μάλιστα εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἐκφωνεῖται ὀξύτερον· ἀλλοῦ δὲ πάλιν διακρίνεται σαφέστερον ἡ περισπωμένη· ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἔργον πραγματείας χωρισῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ Vicus (α). Δηλῶσι δὲ καὶ ἀρχαῖαι τῶν ὀνομάτων γραφαὶ [ὡς τὰ, Falerii, Falisci, ἐκ τῦ Fᾶλας, Fαλεῖοι (=Ἅλις, Ἦλις, ἡ πόλις, ὅθεν ὁ Ἰκισὴς Εὔανδρος), τὰ ὁποῖα ἐξελληνίσθησαν διὰ τοῦ φ (Φαλέριοι), κτλ.], ὅτι τὸ δίγαμμα παρὰ τοῖς Πελασγοῖς τὸ πρῶτον ἐπροφέρετο

(α) Ἔψεξαν καὶ ἄλλοι τὸν Ἁλικαρνασσέα καλέσαντα τὸ F, „τὴν ου συλλαβὴν ἐνὶ στοιχείῳ γραφομένην“· διὰ τί (εἶπαν) ὄχι δι' ἑνὸς στοιχείυ, τῦ υ; Ἀλλ' ὁ μὲν Ἁλικαρνασσεὺς ἐξέφρασε τὴν ἀρχαίαν τῦ Λατινικῦ v, καθὸ φωνήεντος, προφοράν, ὡς τὸ μετέφραζον καὶ εἰς τὰ ὀνόματα (Οὐάῤῥων, Varro· Οὐῖβών=Vibo=Hippo, Ἵππων. Πλάτ. Κικ.)· ταύτην δὲ τῦ s τὴν φωνὴν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Ἕλληνισὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφέρῃ διὰ μόνυ τῦ υ, τὸ ὁποῖον κοινῶς εἰς τὸν καιρόν τε (καὶ πάλαι παρὰ τοῖς αἰολεῦσιν) ἐπροφέρετο ὡς y ἢ ι. ὅθεν τὸν μὲν φθόγγον τῦ v ἐξήνεγκεν ἀκριβῶς διὰ τῆς s συλλαβῆς (διφθόγγυ)· τὴν δὲ μορφὴν ἐδήλωσε διὰ τῦ ἑνὸς στοιχείυ. Καὶ ὁ Πρισκιανὸς ὄχι ἀλογως παρέβαλε τὸ Αἰολικὸν F μὲ τὸ Λατινικὸν v (κατὰ τὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξέπεσε μετὰ ταῦτα, συμφωνικὸν φθόγγον τὸ v=β ἢ w· βλ. ὄπισθ. σελ. 25). Εἶναι πιθανώτατον ὅ,τι λέγει ὁ Μάρσιχος περὶ τῦ διγάμματος, ὅτι ἦτο τὸ αὐτὸ καὶ τὸ νῦν Λατινικὸν F, καὶ ὅτι τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο τὸ στοιχεῖον βαῦ· ἀλλ' ἐξ αὐτῦ τύτυ τῦ ὀνόματος ἔπετ' ἐξ ἀνάγκης ὅτι εἶχε καὶ κύριον φθόγγον τὸν v ἢ β· παρὰ τὸν ὁποῖον καὶ παρωνομάσθη (καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο σύμφωνον ὄνομα τὸν ἴδιον ἔχει φθόγγον, οἷον τὸ γάμμα καὶ δέλτα καὶ μῦ καὶ τ' ἄλλα πάντα, καὶ τὰ φωνήεντα ὡσαύτως)· ἐπειδὴ δὲ τὸ Λατινικὸν F μετέπεσεν εἰς τὸν δασύτερον φθόγγον τῦ φ (βλ. ὄπισθ. σελ. 22), ἀντικατέσῃ ἀντὶ τῦ βητοφθόγγυ διγάμματος τὸ συμφωνικὸν v· ὅθεν καὶ ὁ Πρισκιανὸς τῦτ' ὠνόμασε vav· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κλαύδιος διασέλλων ἀπὸ τὸ φωνῆεν v (u) καὶ ἀπὸ τὸ γράμμα F (Ef) ἤθελε νὰ γράφηται ἀντ' αὐτῦ τὸ ⅎ, ἤτοι ἀντιστροφον τὸ F (βλ. ὄπισθ. σελ. 25)· ταῦτα νομίζω καὶ καθ' ἑαυτὰ πιθανώτερα καὶ πρὸς τῶν παλαιῶν τὰς γνώμας συμφωνότερα, πάρεξ τὸ νὰ δίδωμεν εἰς τὸ δίγαμμα, καθὼς ὁ Μάρσιχος εἰκάζει, κύριον καὶ πρῶτον φθόγγον τὸν ef ἢ φ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γράφων τ' ἄλλα γράμματα τότε τῶ ὀνόματος Λατινιστὶ, τὴν δίφθογγον μόνον γράφει Ἑλληνιστὶ ἔτως, Atreὺς, διὰ νὰ τὴν διακρίνῃ ἀπὸ τὴν διῃρημένως ἐκφερομένην Λατινικὴν ευ εἰς τὸ Atréus, κτλ. (α). ΙΒ) Ὁ Πλούταρχος (85, μ. Χ.) μαρτυρεῖ τὴν αυ ἁπλῆν συλλαβὴν, ὡς ἴδομεν ἐν τῷ περὶ τῆς αι. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ τὸ Λατιν. ovatio γράφει εὐασμὸν (Μαρκέλ. 22, ὅπου πρότερον ἔκειτο εὐὰν), προφέρων εβ τὴν ευ ἀδιαιρέτως, ὡς τὸ ov. ΙΓ) Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν ἁγίων Συνόδων (332 — 787, μ. Χ.) γράφονται ἀδιαφόρως Ναύατος, Ναυατιανοὶ, καὶ Ναβατιανοὶ = Νοβάτος, Novatus· Λαυρέντιος καὶ Λαβρέντιος (ὡς, λαῦρος καὶ λάβρος), Φλαυϊανὸς καὶ Φλαβιανὸς, Flavianus· Σευῆρος, Σευηριανὸς, καὶ Σεβηριανὸς, Severus,-verianus, κτλ. ΙΔ) Εἰς τὴν ὑπὸ τῶ Οὐλφίλα (370, μ. Χ.), Γοτθικὴν μετάφρασιν τῶ Εὐαγγελίου γράφεται, paraskaivein τὸ παρασκευὴν (aiv = εβ = ευ), καὶ Paúlus, Aúgustus, τὰ Παῦλος, Αὔγουστος, κτλ. καθὼς καὶ ἡ Ἰσπανικὴ καὶ ἡ Ἰταλικὴ γλῶσσα πολλάκις προφέρει τὰς αυ καὶ ευ ὡς av καὶ ev, οἷον ἐν τοῖς Pavolo καὶ Europa, κτλ. ΙΕ) Εἰς τὸ ἐπὶ πάπα Γρηγορίου (600, μ. Χ.) προμνημονευθὲν ψαλτήριον γράφεται, eporefthi, katefodothisete ἀντὶ ἐπορεύθη, κατευοδοθήσεται. ΙϚ) Ὁ ἵππος τῶ Αὐτοκράτορος Ἡρακλείου (615, μ. Χ.) ὠνομάζετο Φάλβας (Θεοφάν. σελ. 266) = falvus ἀντὶ flavus (Γαλ.

(α) Id (ex duabus syllabis in unam cogere) in Graecis nominibus accidit, ut Atreὺς· nobis juvenis doctissimi senes acutâ primâ dicere solebant, ut necessario secunda gravi esset, Atreus (Inst. I, 5).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ λευκανθίσαντες τοὺς κροτάφους εἰς τὴν συχνὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλλήνων Συγγραφέων καὶ Ποιητῶν, ἔχουσι καὶ πολλὰς χάριτας ἐπανθούσας, αἵτινες συσκιάζουσι τὴν ἀμορφίαν τῆς προφορᾶς· ἄνθρωποι δὲ νέοι καὶ πρωτόπειροι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μαθηταὶ, μόλις ἀποκτήσαντες τὴν ἕξιν τῆς ἀναγνώσεως, ἐπιδεικνύουσι λαμπρότατον καὶ περιφανέστατον τὸ ἁμάρτημα τῆς Ἐρασμικῆς κακοφωνίας, φαινόμενοι ὅτι προφέρουσι πάντων μᾶλλον, πλὴν ἀνθρώπων, καὶ τούτων Ἑλλήνων, ἐνάρθρους φωνάς. Ἤκουσα νέον Ῥῶσσον ἀναγινώσκοντα Ἑλληνικὸν βιβλίον Ἐρασμικῶς, καὶ ἠπόρησα, πῶς εἶχε τὴν ἀκοὴν τόσον μακρὰν ἀπὸ τοῦ στόματος, ὥστε νὰ μὴν αἰσθάνηται τὸ φρικτὸν καὶ δύσηχον τῆς ἀπαγγελίας, καὶ ταῦτα Ῥῶσσος ὤν. Εἶναι δὲ ἤδη ἐκ πείρας ἀποδεδειγμένον καὶ ὁμολογούμενον ὑπὸ τῶν εἰδότων ἁπάντων, ὅτι οἱ Ῥῶσσοι παρὰ πάντα τ' ἄλλα ἔθνη τῆς Εὐρώπης εἶναι μετὰ τῶν Ἑλλήνων εὐφυέστατοι περὶ τὴν τοῦ στόματος διάπλασιν πρὸς μίμησιν καὶ διάρθρωσιν τῆς γνησίας τῶν ξένων γλωσσῶν προφορᾶς. Μὲ τὴν αὐτὴν λοιπὸν εὐκαμψίαν τῶν φωνητικῶν σας ὀργάνων δύνασθε παρὰ πάντα ἄλλον εὐκολώτερα νὰ κατορθώσητε καὶ τὴν εὔηχον ἀρτισομίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀπαγγελίας, ἥτις σᾶς εἶναι συνήθης καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μητρικῆς λαλιᾶς σας. Καὶ ἔπειτα θέλετε προτιμήσει τὴν Ἐρασμικὴν αἵρεσιν, ἥτις καὶ τὴν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸν τόπον τῦ Αἰολικῦ Ϝ, ὡς φαίνεται εἰς παλαιὰς ἐπιγραφάς· οἷον, Felena=Ϝελένα, Ἑλένα. diFvs, δῖϜος, δῖος. oFις=ovis, ὄϜις, ὄϊς, κτλ. δασυνόμενον δ' ἐπὶ πλέον παρὰ τοῖς Λατίνοις τὸ F μετέλαβε τὸν ὁποῖον ἔχει καὶ τὴν σήμερον φθόγγον τῦ φ, ἢ ph, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ, fama, φάμα, (φήμη), fugo, φύγω, fuga, φυγὴ, fio, fuo, φύω, φίω, fur, φώρ, fagus, φαγὸς (φηγὸς), κτλ. Οὕτω καὶ αὐτὸ τὸ Αἰολικὸν Ϝ ἀπέβη φ ἐν τοῖς, φολκὸς=Ϝολκὸς (ὁλκὸς), φοξὸς=Ϝοξὸς (ὀξὸς, αἰολ. ὀξὺς), ῥῖγος, ῥιγέω, ῥίγω, φρίγω (φρίσσω) frigus, frigeo. φάσκωλος, φασκώλιον (ἀσκώλιον, ἀσκὸς. βλ. Ῥειμέρϐ Ἑλληνογερμανικ. λεξικ.), καὶ τλπ.

§ ε. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ Αἰολικὸν Ϝ ἐπροφέρετο καὶ διὰ τῦ λάρυγγος ὡς ὁ δασὺς τῦ Η ἢ Ϝπνευματισμὸς, πλησιέσατα πρὸς τὸ γάμμα, καὶ μᾶλλον δασυνόμενον ἤχει ἀπαράλλακτα ὡς αὐτὸ τὸ γάμμα (α). Ὅθεν τὰ αἰολικὰ, γόρτυξ, γισχὺς, γέτος (Ῥωσσικ. годъ), γόρος (горà), γέρδω, γαρύω, γέθεν, γίο, γιτέα, κτλ. ἀντὶ Ϝόρτυξ, Ϝισχὺς, Ϝέτος, Ϝόρος, Ϝέρδω, Ϝαρύω, Ϝέθεν, Ϝίο (ἔο), Ϝιτέα (β), κτλ.

(α) Ὅθεν καὶ παρὰ τοῖς Ῥώσσσοις τὸ Г ἀναπληροῖ τὸν τόπον τῦ λατιν. h ἐν τοῖς, Голланда = Hollanda, Горизонтъ = horizon, ὁρίζων, -ζοντος, κτλ.

(β) Ἐκ τύτων φαίνεται, ὅτι τὸ Ϝ ἐπροτίθετο καὶ πρὸ τῶν δασυνομένων καὶ πρὸ τῶν ψιλυμένων τώρα φωνηέντων. Ἀλλ' ἐπρόφερον οἱ Αἰολεῖς τὰ φωνήεντα καὶ παντάπασι ψιλῶς χωρὶς κἀμμίαν δασύτητα φεύγοντες τῦ δασέως πνεύματος τὴν τραχύτητα· καὶ γράφοντες τὸ Ϝ δέν το ἐπρύφεραν, κατὰ τὸ (μοναδικὸν ἴσως) παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἐκ τῦ Ἀλκμᾶνος ἀναφέρει ὁ Πρισκιανὸς· „Ἄμμες δ' Ϝειράναν, κτλ. ὅπϖ τὸ ϖ τῦ δὲ ἀποσρέφεται, ὡς ἐπόμενϖ φωνήεντος ἁπλῦ (βλ. Priscian. Lib. I, p. 456). διὰ τῦτο εἶπον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κεραία). Ε) Ὁ Κυντιλιανὸς (8ο, μ. Χ.) ὀνομάζει τὲς τόνους ὄχι μόνον accentos (προσῳδίας), ἀλλὰ καὶ, ὡς ἐκ τοῦ γραπτοῖ σχήματος αὐτῶν, apices (ἐκ τοῦ apo, apto, ἅπτω, ἅπω, ἀφὴ, ἄψις· οἷον ἄπις, apix), τουτέστι κεραίας, ἢ τμήματα γραμμῆς, προσαπτόμενα κατάκρον εἰς τὰς λέξεις, ὡς ἁρμούς τινας καὶ γόμφους συναπτικοὺς τῶν συλλαβῶν· καὶ παραγγέλλει δὲ νὰ γράφωνται ὄχι εἰς ὅλας τὰς μακρὰς συλλαβὰς (δεῖξις, ὅτι καὶ πρὸ αὐτοῦ κοινῶς ἐγράφοντο), ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς ἀμφιβολογουμένας λέξεις πρὸς διάκρισιν. Καὶ αὐτὸς δὲ διὰ τόνων ἐγγράφων διέκρινε τὸ ἀμφίβολον Πανταλέων καὶ πάντα Λέων. „ἐχέτω τἀμὰ πάντα Λέων; ἢ Πανταλέων;“ [bona omnia (id est, Πάντα) Λέοντι, an Πανταλέοντι relicta sunt?]· καὶ τὰ, Ἀτρεὺς, καὶ Ἀτρεῖ, Νηρεῖ, ἐτόνισεν ὡσαύτως γράψας Ἑλληνιστὶ τὰς ληγούσας, Ατρεὺς, Ατρεῖ, Νερεῖ (α). Ϛ) Καὶ ὁ Πλούταρχος (85, μ. Χ.) ὀνομάζει τὰ σημεῖα τῶν τόνων κεραίας „περὶ συλλαβῶν καὶ κεραιῶν“ (τόμ. 10, σελ. 524· βλ. καὶ Συνεϊδέρῳ λεξικ.)· κεραίας ὁ αὐτὸς ὀνομάζει καὶ τὰς ἐν εἴδει τόνων ἐπιτιθεμένας ἐπὶ τῶν συντομογραφουμένων λέξεων μικρὰς γραμμάς· „γραμμάτων σπαράγμασι καὶ κεραίαις οἱ σπεύδοντες

(β) Quintil. Ins. Orat. I, 5, καὶ 7, καὶ VII, 9. Ὁ δ' Ἐννίνιος γράφει καὶ αὐτὸς τὴν αὐτὴν περὶ τὸ Παντολέοντος ἀμφιβολίαν τῷ Κυντιλιανῷ ἀπαραλλάκτως μετὰ τόνων· καὶ ἐν ταὐτῷ τὴν ἀναφέρει ὡς μαρτυρίαν, ὅτι ἐπὶ τῷ Κυντιλιανῷ τόνοι εἰς τὰς λέξεις ἦσαν ἄγνωστοι! Ἐν ᾧ δὲ πάλιν ὁ Κυντιλιανὸς ἐπρόφερε βεβαίως, ὡς ἐτόνιζε τὰς λέξεις, Πανταλέων, Λέοντι, Παντολέοντι, ὁ Ἐννίνιος ἐκανόνισεν εἰς τὸς τετραπλοῦς αὐτοῦ κανόνας νὰ προφέρωμεν Παντάλεων, Λεόντι, Παντολεόντι!!!

λέξεων ῥιζοτομίαι χορηγῆσι (νομίζω) δραστικώτατον ἀντίδοτον πρὸς τὴν ἐκ τῆς διηνεκῆς τῶν διφθόγγων διαλύσεως γλωσσαλγίαν καὶ σομαχάλην! Β) Πάμπολλαι λέξεις ἀρχαιόταται,

---

παρὰ τὸ Ζεὺς, κἄν τινες τὸ παράγουσι παρὰ τὸ ζῆν (ζάω)· Ὁ δὲ Πλάτων ἐτυμολογεῖ ἀσείως τὸ Δία καὶ Ζὴν ὡς δύω χωρισὰ ὀνόματα διηρημένα ἐκ μιᾶς προτάσεως, τῆς, Δι' ὃν ζῆν ἐσὶ (Κρατύλ. § ιγ). ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ἢ ὅστις ὁ γράψας τὸ περὶ Κόσμ. Ἄλλοι δὲ τὸ Ζεὺς καὶ Δεὺς εἶπον παρὰ τὸ δεύω (βρέχω), ἢ ἐκ τᾶ δέος, ἢ παρὰ τὸ ζέω, ὡς ἀσίαν ζέσσαν (Ἀθηναγ. Ἀπολογ.)· λέγομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν παρέργῳ τὰ δοκοῦντα περὶ τᾶ ἐτύμου τῆς λέξεως Ζεὺς, Δεὺς = Deus = Θεῦς = Θεός. Οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι διακρίνοντες ὡς ἑτερόφωνον τὸ Θεὸς ἀπὸ τὸ Ζεὺς, καὶ τᾶτο πάλιν ἀπὸ τὸ Δία καὶ Ζὴν, παρῆγον ὅμως ὀρθῶς τὸ Θεὸς παρὰ τὸ θέω, ἂν καὶ ἄλλος ἀπ' ἄλλης ὁρμώμενοι τᾶ ῥήματος σημασίας· οἱ μὲν εἶπον παρὰ τὸ θέω τὸ τίθημι (ποιῶ), ὅτι ποιητὴς τῶν πάντων ὁ Θεὸς (Ἡρόδ.)· οἱ δὲ παρὰ τὸ (θέω), θέα (θεάομαι), ὅτι παντεπόπτης (κατὰ τὸ εὐρύοπα Ζεὺς). οἱ δὲ παρὰ τὸ θέω (τρέχω), ὡς ἀπὸ τῶν θεόντων καὶ κινεμένων ἀσέρων καὶ φωσήρων, τὲς ὁποίες πρῶτα Θεὲς ὠνόμασαν καὶ ἐλάτρευσαν οἱ ἀρχαῖοι (Πλάτ. Κρατύλ.). Τᾶτο δὲ τὸ πολυσήμαντον θέω εἶναι (νομίζω) τὸ αὐτὸ καὶ τέω καὶ δέω (θ = th, τ = δ)· καὶ τὰ τρία ταῦτα ῥήματα ὡς ἐκ τῆς καθόλε ἰδέας εἶναι ταυτοσήμαντα, δηλαδὴ κυρίως τάσιν, ἔκτασιν, ὅθεν καὶ κίνησιν καὶ ἐνέργειαν, ἥτις ποικίλλεται κατὰ σημασίας διὰ τῶν διαφόρων τᾶ ῥήματος σχηματισμῶν, καὶ τῶν παρεμβαλλομένων συμφώνων πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἰδιαιτέρων τᾶ σημαινομένα συμβεβηκότων [οἷον τὸ θέω, τίθημι εἶναι = τέω, τένω, τεινω (κατατείνω, ἀνατείνω, ὑποτείνω), καὶ = (τέω) τέλω, τελέω (= ποιῶ, Σλαβ. дѣю, дѣлаю), καὶ (μετὰ τᾶ σ, βασιμότητα δηλαδὴ τος) σέω, σάω (ἵσημι = ἀνατείνω), καὶ πάλιν (ἐπὶ κινήσεως), σέλω, σέλλω (τεινω πρόσω), καὶ σέω (τέω, μετὰ τᾶ ρ) σέρω, σερρὸς = (θέω, σθέω) σθένω, σθένος = τένω (τόνος) = δύω (τύω), δύνω, δύναμαι (ἔχω ἔντασιν ἢ ἐπίτασιν, τόνον ἐσωτερικὸν)· καὶ θύω, θύνω, θέω (τρέχω) = τέω, τσίνω (δρόμον, τείνω πρόσω ἢ ἄνω, ὅθεν θοὸς = ταχὺς καὶ ὀξύς· ἐκ τάτε νομίζω καὶ τὸ Ἄθοος = Ἄθοως = Ἄθως, μετὰ τᾶ ἐπιτατικᾶ α, = ἄγαν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΤΜΗΜΑ Β.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΘΕΩΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗ.

§ α. Δεύτερον δεινὸν πάλαισμα, τὸ ὁποῖον οἱ πρῶτοι τῶν Ἐρασμιτῶν Ἀσυδάμαντες ἀναδέχονται κατὰ τῶν βαρβαροφώνων Γραικύλων (καθὼς ἔχομεν, ἢ ἔχεσι τὴν τιμὴν νὰ μᾶς ὀνομάζωσιν!), εἶναι ἡ προφορὰ τῶν διφθόγγων. προφέρεσι δὲ ταύτας αὐτοὶ, καὶ διϊσχυρίζονται ὅτι πρέπει νὰ προφέρωνται διηρημένως κατὰ γοργὴν καὶ συνεσπευσμένην διάλυσιν, ὥςε νὰ ἀκούηται ὁ φθόγγος ἑκατέρου τοῦ φωνήεντος· μονοειδῆ δὲ καὶ ἀδιαίρετον (πλὴν τῆς ει) δὲν ἀποδέχονται ἐδεμίαν. Εἰς τὴν περὶ τῶν διφθόγγων δόξαν τῶν οἱ Ἐρασμίται ἐπανασατεῦσιν ἐν μέρει καὶ κατὰ τῆς λατινικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἄλλως παραλαμβάνουσι πιςὴν σύμμαχον καὶ βελαίαν Ἀθηνᾶν πρὸς διόρθωσιν τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀπὸ μυρίας λέξεις διφθογγογραφουμένας Ἑλληνισὶ, τὰς ὁποίας ἡ Λατινικὴ μονοφθόγ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πολυδειρὰς ὁ Ὄλυμπος, (ἰλ. α), ὅθεν καὶ πολύπτυχος (ἰλ. ϑ) = (πολύγλυπτος) πολυγλυφὴς, τυτέσι φαραγγώδης, ἔχει καὶ τὰς κορυφὰς λυπρὰς καὶ ἀδένδρους κατὰ τὸ Κιθαιρῶνος λέπας (Εὐριπ. Βάκ.)· τὸ δὲ τῶν παλαιῶν ἔτυμον, Ὄλυμπος ἐκ τοῦ ὁλολαμπὴς, δέν με φαίνεται πιθανόν]. Ἡ αυ = αϝ καὶ εἰς τὰ, χράω (ἰλ. φ) καὶ χραίω (ἰλ. ε) = γράω (Καλλίμ.) καὶ γραύω = γράβω (γράβδην) = γράφω (Ὅμ.)· κράω (κεράω, κέρω, κρέω, ὅθεν Λατιν. cresco = αὔξω), καὶ κραύω (κράβω), ὅθεν κράβος, κράμβος, -βὸς = κραῦρος [πηκτὸς, σκληρὸς, τραχὺς· ὡς καὶ κρύω, κρυσὸς, κρύσαλλος· ἐκ τοῦ κέρω, καὶ τὰ, κέρας, κρέας, κόρυς, κρᾶς, κράτος, κράνος, κτλ. = σῶμα καθόλου σερρὸν καὶ κρανεὸν, ἤτοι τραχύ, ὅθεν καὶ ὁ Κρανεός· οὕτω καὶ ἐκ τοῦ συγγενοῦς χράω χάρω (χέρω χέρσω) τὰ, χέρος, χέρσος, σχερὸς, σκειρὸς, σκηρὸς = κσηρὸς = ξηρὸς, ὅθεν καὶ ὁ συνήθ. τσῆρος, ὡς ξηρὸν σκομβρίδιον (ἄλλο δὲ ὁ τσύρρος = serum = σ-ορρός, τὸ τυρόγαλα, ὅθεν καὶ σορρόνω = ἐξορρόω = σραγγίζω). Ἐκ τοῦ κέρω, κέρας (νομίζω) καὶ τὸ γέρας (ὡς κύρω, κέρω, κορὸς, χορὸς, = γύρω, γυρὸς), τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ἰωνικὸν γῆρας, ὅθεν γέρων, γεραὸς, -ραιὸς, γραῖος, γραία, γραΐς, κτλ. ὠνομάσθη δὲ τοῦτο ὁ γέρων κυρίως μὲν διὰ τὸ σκληρὸν τοῦ σώματος (ἀπ' ἐναντίας πρὸς τὸ νέος = ναρὸς, ὑγρός· ὅθεν καὶ Σλαβον. ὁ γέρων, спарь = σαρὸς, σερρὸς, Γρμ. starr. καὶ τὰ τοπικὰ δὲ Γραῖα, Γέρηνος, Γεραιστὸς, κτλ. ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς τοῦ ὀνόματος σημασίας δηλοῦσι καθόλου χώρας φύσιν σερρὰν καὶ κρανεήν)· ἰδίως δὲ ὁ γέρων ὠνομάσθη καὶ διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀπὸ γενέσεως αὔξησιν καὶ ὑπεροχὴν, καθὼς καὶ πρέσβυς (= προέχων),

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὅτι ἐπρόφερε καὶ τὸ ἀνεκφώνητον ι τῆς δοτικῆς ἀρλαΐᾳ; ἀλλ' αὐτὸς ἔτος, διαλαμβάνων περὶ τοῦ Ὁμήρου, ὠνόμασε τὴν αι μετὰ τῶν ἄλλων

περὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων διδασκαλίαν, πάντη ἄγνωστον καὶ ἀνήκεστον ἀπ' αἰῶνος εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ταῦτα λέγουσι μὲ ζῆλον φιλικῆς εἰλικρινείας πρὸς τὸν σοφὸν Διδάσκαλον Τίτσον οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, recenciores Græci! τὸν ὁμολογοῦσι δὲ καὶ δημοσίως χάριτας διὰ τοὺς περὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς πρώην ἀνεκδότου γραμματικῆς Ἐπιτομῆς τοῦ Μοσχοπούλου πολυτίμους ἀγῶνάς του· ἐλπίζοντες ὅτι εἰς δευτέραν τοῦ ἐγχειριδίου ἔκδοσιν θέλει διορθώσει ἀκριβέστερον τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον, μετὰ τοσαύτας γενναίας του παρατηρήσεις, πάλιν ὅμως ἔχει σφάλματα πολλὰ, δὲν λέγω μόνον περὶ πνεύματα καὶ τόνους καὶ κόμματα καὶ ἄλλα κῦφα τυπογραφικὰ λάθη, ἀλλ' ἐπίσημα τῶν λέξεων ἁμαρτήματα, παραβλάπτοντα τὴν ἔννοιαν πολὺ πλειότερον παρὰ τὰ ὁποῖα ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω, τὰ, δι' ἔξοδον, καὶ, παρεχομένου, καὶ, ἀνὰ ἧμισυ· Φέρω πρὸς παράδειγμα τὰ, ὅσα παραχρῆμα προσέπεσαν εἰς τὰς ὄψεις μου, ἀνοίξαντος κατὰ τύχην τὸ βιβλίον εἰς τὴν 22 σελίδα· στίχ 6, πνεύματα ἐξιόντων, πολλοῦ· γρ. πνεύματος ἐξιόντος πολλοῦ.—στίχ. 7, αἰνουμένων, γρ. ἐνουμένων.—στίχ. 9, ὅτι ἐν ἄκροις. ἴσως γραπτέον, ὅτι [μέσως] ἐν ἄκροις.—στίχ. 10, κ, μὲν, γρ. τῷ κ μὲν.—στίχ. 11, προσπιλουμένως καὶ κυρτωμένως· γρ. προσπιλουμένης καὶ κυρτουμένης.—στίχ. 13, μεθ' ἁπτομένης, γρ. μήθ' ἁπτομένης.—πνεύματι πολὺ. γρ. πνεῦμά τι πολύ.—στίχ. 14, τὸ δ, θ. γρ. τὸ δ τοῦ θ.—στίχ. 15, ἄκρας γλώττης, προσπιλουμένοις. γρ. ἄ. τῆς γ. προσπιλουμένης.—στίχ. 19, μέσως, γρ. μέσους.—στίχ. 27, ἰδίως τὸ λ. γρ. ἰδίως, ὡς τὸ λ. κτλ. Σημείωσαι δὲ καὶ τὰς ἐν τῷ χειρογράφῳ ἀνορθογραφίας τῶν διφθόγγων ἀντ' ἄλλων γραμμάτων διὰ τὴν ταὐτοφωνίαν των· οἷον, προσπιλουμένοις, ἀντὶ,-νης (οι=η=ι)· αἰνουμένων ἀντὶ ἐν-(αι=ε), καὶ (σελ. 33, στίχ. 4), σεύομαι ἀντὶ σέβομαι (ευ=εβ). Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ιδ ἢ τοῦ ιε αἰῶνος, ὡς λέγει ὁ ἐκδότης (σελ. VI)· νομίζει δὲ καὶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἐπροφέρετο διεφθαρμένως ἤδη κατὰ τὸν ιδ αἰῶνα (σελ. VIII)· ἦγον κατ' αὐτὸς σχεδὸν τοὺς χρόνους τοῦ ἀρτιεπῶντος Μοσχοπούλου (1275-1300.), καὶ δύω αἰῶνας πρὸ τοῦ Ἐράσμου (1520)!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τριφωνα)· ὅθεν πάλιν τὸ Λατιν. fractus, ἤτοι Γρᾶκτός (α)· πολλοὶ δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ διγάμματος μετεχειρίζοντο τὸ δασὺ Η, γράφοντες Ηεσπέρα ἀντὶ Fεσπέρα, Λτ. vespera, κτλ. Καὶ

(α) Εἴπομεν ὅτι τῆ διγαμματος ὁ κύριος φθόγγος φαίνεται ὁ βητόφθογγος vav, ἀντὶ δὲ τῆ υ δὲν φαίνεται τὸ F ὡς φωνῆεν συνειθισμένον· ἀλλ' ἐδ' ἡ παλαιοτέρα τότε παρὰ τὸ υ ἡλικία δύναται νά ἀποδειχθῇ. Ὅσον ἀδιόριστος ἂν ἦναι τῆ υ ἡ εὕρεσις, ἡ χρῆσις ὅμως φαίνεται πολλὰ παλαιά· τὸ στοιχεῖον εὑρίσκεται εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς, οἷον εἰς τὰς ἀναγομένας ἐπὶ τῆς 40 Ὀλυμπιάδος (616, π. Χ.)· εἰς τὴν ἐκ Μήλε Νανιανὴν στήλην ἀναγινώσκεται ΤΟΥΤΟ· εἰς Ἀργείαν ἐπιγραφὴν, ΤΝΑΣΙΟ (-σίε)· εἰς τὴν τῆς Πετιλίας, ΤΥΧΑ· καὶ εἰς τὴν ἔτι ἴσως ἀρχαιοτέραν, τὴν βεσροφηδὸν, τὴν ἐκ Κρίσσης, ΘΥΓΑΤΡΕΣ. Ἠρίθμεν καὶ οἱ παλαιοὶ τὸ γράμμα μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ις στοιχειων τῆ ἀλφαβήτε· καὶ εἰς πολλὰς λέξεις ἡ γραφή τε ἀπαιτεῖται ὡς ἀναγκαία (βλ. ὄπισθ. σελ. 323—4). Δὲν εἶναι λοιπὸν πιθανὸν ὅτι οἱ παλαιοὶ ἔγραφὸν OF ἀντὶ OΥ, οἷον BOFΣ ἀντὶ βῆς (ὡς ἔγραφον ΝΑFΣ, καὶ ΔΕΥΣ, ὅπε εἰς τὰς αυ καὶ ευ τὸ υ ἔχει τὸν συμφωνικὸν τῆ F φθόγγον)· τῶν δὲ Οὔσκων τὸ NυFκρίνων (υF = oF) ἔχει τὸ υ ἀντὶ ο· καὶ ἄλλως δὲν εἶναι γραφὴ κυρίως Ἑλληνική (βλ. ὄπισθ. σελ. 326)· πρόσθες ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀττικοὶ, οἵ τινες ἐσυνείθισαν μετ' Εὐκλείδην τὴν γραφὴν τῆς ου, ἔγραφον ταύτην πολλάκις καὶ πολὺ πρότερον εἰς τὰς λέξεις ΠΟΥΤΟΣ ΤΟΥΤΟ, ΟΥΚ (βλ. Βοικχ. Ἑλλην. ἐπιγραφ, τόμ. α, σελ. 2—9 καὶ 50 καὶ 117). Ἄλλως δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσυνειθίζετο κοινότατον τὸ ο ἀντὶ τῆς ου· ὅθεν Βοσὶ (=βεσὶ· ἀττικ. ἐπιγραφ. Ὀλυμ. 92)· ΟΚ (ὄκ). Ὀ πίττομαι = ὁ πείθομαι (Βοιωτοὶ· παρὰ Ἡσυχίῳ)· καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ,,Φιλίππε γράψαντος, εἰ δέχονται τῇ πόλει, εἰς χάρτην ΟΥ μέγα" (κεφαλαιῶδες Ο) ,,γράψαντες ἀπέστειλαν (Πλετ. περὶ ἀδολεσχ.)· ὅθεν εἶπε καὶ Αὐσώνιος· Una fuit tantum qua respondere Lacones littera (ἐπιστολ. κε)· καὶ ὁ Φιλόξενος πρὸς Διονύσιον, ἀξιοῦντα διὰ γραμμάτων ἐλθεῖν, λαβὼν βιβλίον ἔγραψε παλλάκις τὸ στοιχεῖον Ο (Σουίδ.). Οὐδὲ ἡ τῆ F ἀντὶ ΠΗ ἢ φ νομιζομένη γραφὴ παρὰ τοῖς Πελασγοῖς φαίνεται πιθανή. Ὅλοι γενικῶς οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ συμφωνοῦσιν ὅτι πρὸ τῆς εὑρέσεως

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ ἑξαμέτρου. Εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν στιχοποιΐαν οὐδὲν ἐκ τῶν τόνων ἐξήρτηται ἡ ποιητικὴ προσῳδία, καὶ ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων (οἷον ὁ πῆ ληγέσης, κτλ.) διαφέρει, καὶ ποικίλλεται πολὺ πλέον παρὰ τὸν Λατινικόν. Ὥστε δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι παρημέλων τόσον συχνῶς οἱ Ἕλληνες τὸν τόνον εἰς τὲς στίχους των, καθὼς οἱ Λατῖνοι σπανίως τὸν ἰδικόν των. Γ) Ὁ Ὅμηρος διὰ τῦ τόνυ ὄχι μόνον εἰς τὴν ἄρσιν ἐμήκυνε τὴν βραχεῖαν συλλαβὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν θέσιν, ὡς Αἰάλυ, καὶ τ' ἄλλα, περὶ τῶν ὁποίων εἴπομεν· καὶ τὴν μακρὰν ἡγεμένην, ἢ ἑπομένην μετὰ τὸν τόνον, δι' αὐτοῦ τύτυ συνέσελλεν· ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν τονιζομένην ἐπὶ θέσεως μετεχειρίζετο βραχεῖαν, ὡς, „εἰς ἵππυς ἄλε|ται (Ἰλ. λ. 192, ἀντὶ ἄληται. ἄλλοτ' ἐκθλίβει ὁ τόνος τὸ ἕτερον λ. ὡς εἰς τὸ Ἀχιλεὺς, κτλ. βλ. ἔμπροσθ. σελ. 609)· καὶ καθόλυ δὲ ἡ ἀρχαία ποίησις δὲν ἦτο κεχωρισμένη κατὰ τὲς τόνυς ἀπὸ τὸν πεζὸν λόγον (α). Δ) Ὁ Ἀριστοτέλης λέγων περὶ τῆς ἀμφιβολογίας, ὅτι συμβαίνει μᾶλλον εἰς τὰ ποιήματα, διὰ τὴν ἐπιπλοκὴν δηλονότι τοῦ ῥυθμοῦ, δὲν ἀναιρεῖ ὅμως διὰ τύτυ καὶ τῶν τόνων τὴν ἐκφώνησιν· τὸ διδομεν (εἰς τὸν στίχον· „Ἠρη| λῑσομέ|νῃ διδο|μεν, κτλ.“) πίπτον εἰς τὴν θέσιν τοῦ ποδὸς, ἠδύνατο νὰ προφέρηται καὶ τονιζόμενον ὁπωσδήποτ' ἀμαυρῶς τὴν πρώτην (δίδομεν), ἢ τὴν δευτέραν συλλαβὴν (διδόμεν)· ὅθεν ἐγεννᾶτο τὸ διπλῦν τῆς ἀμφιβολίας νόημα. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν φράσιν τυ ἐπρόσθεσε τὸ μᾶλλον (ποιήμασι

(α) Βλ. τοῦ σοφοῦ Ἑρμάνου, Elementa doctrinæ metricæ. σελ. 56 καὶ 346.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τὸ Λατ. dubito θαμιςικὸν τῷ dubo = δύϜω, δυάω, καὶ dubius = δύϜϊος (δυΐς), δυὸς, υ = u, ἢ καὶ ἐκ τοῦ δοὸς (ο = ϑ = u), ὅθεν τὸ δοιὸς, καὶ δόω, δόαμαι, δοάζω = δοιάζω, κτλ.]. Ἀλλ' ὅμως (ἐὰν πρέπῃ νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν), ὁ καθολικώτερος καὶ μᾶλλον διωρισμένος φθόγγος τῆς οι παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἦτον ὁμοιόφωνος τοῦ ϑ ἢ υ = Γαλλικ. u. Ὁ δὲ ἰωταχίζων φαίνεται συνηθέςερος μᾶλλον κατὰ τὰς Πτολεμαϊκὰς χρόνους, ὡς δηλοῖ τὰ ἐφεξῆς παραδείγματα. Δ) Ὁ Θουκυδίδης (430, π. Χ.) ἐπρόφερε τὸ λοιμὸς ὡς lümos, ὁμοιόφωνον μὲ τὸ λιμὸς, καθὼς προείπομεν. Ε) Ὁ Ἀριςοφάνης (400, π. Χ.), παίζει τὸ οἴ (δοτικὴν τῷ οἷς, οἷ συγκοπῇ οἴ, ovi, καὶ οἴ, παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ ἀδιαιρέτως οἷς, οἷ, οἷν) πρὸς τὸ θρηνητικὸν ἐπίῤῥημα οἰ, καὶ παρὰ τοῖς Ἴωσι διῃρημένως οἴ (ὅθεν οἴζω, οἰζὺς, καὶ τώρα κατὰ τόπους οἴ με, Ἰταλ. oime ἀντὶ οἴ με, οἴμοι)· τὸ δὲ διῃρημένον τοῦτ' ἐπίῤῥημα λέγει ὁ Ἀριςοφάνης Ἰωνικὸν ῥῆμα, καὶ ἐπαναλαμβάνει „ἵνα λέγωσιν Ἰωνικῶς οἰ" (Εἰρήν. 932). Ὥςε ὁ χαριέςατος κωμικὸς εἰς τῆς Ἀττικῆς τϑ γλώσσης τὴν ἀκμὴν ἐπρόφερεν ἀδιαίρετον καὶ μονοσύλλαβον τὸ οἰ, τὸ ὁποῖον οἱ Ἴωνες, ὡς ἀγαπῶντες τὸν ἀσυναίρετον τῶν λέξεων σχηματισμὸν, ἔλεγον οἴ κατὰ τὴν τοῦ οἷς δοτικὴν οἴ. Ὁ δ' αὐτὸς πάλιν παίζων κατὰ παραγραμματισμὸν ἐκλαμβάνει τὸ κυλλῇ ὡς ὁμόφθογγον τῷ κοίλῃ „ἔμβαλε κυλλῇ" (Ἱππ. 1083, ἐλλειπτικῶς χειρὶ, ἀντὶ κοίλῃ), αἰνιττόμενος δηλονότι τοῦ δωροφάγου Διοπείθους τὴν χεῖρα τὴν ἀξίαν νὰ κϑλλαθῇ (ὡς λέγομεν καὶ τώρα συνήθως „μὴν ἐξαμόνῃς, ἢ μὴν ἁπλόνῃς τὸ κϑλλόν σϑ, ἐλλειπτικῶς χέριον), διότι ἐου-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὰ τοιαῦτα εἶναι εἰκασίαι εἰσέτι ἀναπόδεικτοι.— σ. 287, ςχ. 17, καθέμασθανε γρ. — σθάνε — σ. 291, ςχ. 12, Εὐγίτον. γρ. Εὐγείτον.— σ. 293, ςχ. 26, οα· πρόσθ. ἀρχαίως οϊ· βλ. σελ. 704— σ. 294, ςχ. 24, ἄναντα, κτλ. πρόσθες τὰς ὑποδιαςολὰς· ἄναντα, κάταντα, κτλ.—σ. 296, ςχ. 1, λοιμὸς γρ. λιμός — σ. 301, ςχ. 17, τὸ δὲ Γ δὲν ἐκτείνει, κτλ. Σημ. Ἀλλά τινες ἐξέλαβον καὶ μέσον ἐκτάσεως εὸ ἐ· βλ. σελ. 713. Ἐπὶ δὲ τῶν αυ καὶ ευ ὅτι τὸ διγάμματος τόπον ἐπέχον υ ἐκτείνει τὴν δίφθογγον, φανερόν (βλ. καὶ σελ. 683). — ςχ. 19 ἐκφερεται γρ. ἐκφέρ.— σ. 304, ςχ. 30, ἀποκρέω, γράφ. ἀποκρέα καὶ ἀπόκρεως, Λτ. carniprivium — σ. 315, ςχ. 10, Μακμαβ. γρ. Μακκαβ.—σ. 328, ςχ. 28, ναῦς· πρόσθες, καὶ γραῦς, ἐκ τοῦ γεραὸς, γραὸς· λαὸς, λεὸς (ὡς), λεῦς, κτλ. — σ. 330, ςχ. 14, δράμω, γρ. δράω, δράζω, ξω, δράσκω, κτλ.— σελ. 348, ςχ. 32, ἐφ-·πρόσθες, Εὑρίσκονται δὲ καὶ κανονικῶς γραμμένα Ἔφημος, ἐφημία ἐφημίσω (Αἰσχυλ. Ἀγαμέμ. καὶ Ἡσύχ.), ἀντὶ εὔφημος, κτλ. κατὰ βραχεῖαν ἐκφώνησιν τῆς ευ (Ῥείμ. λ. ἔφημος)—σελ. 357, ςχ. 5, Μινυτίς γρ. Μανυτ. — σ. 361, ςχ. 12. προειρῆται. γρ. προείρητ. — σ. 371, ςχ. 23, Κορίνθιος· ὀρθότερον ὁ Κορίνθς (Μητροπολίτης), βλ. σελ. 451.— σ. 380, ςχ. 34, πρόσθες· οὕτω καὶ τὰ, ςηθεσφι, ὄχεσφι εἶναι = ςήθεσ-φι, ὄχεσ-φι, κατ' ἀποκο-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φλαρμένος Λατινισμός. Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰσσινιανοῦ γενομένην ςάσιν τοῦ Νίκα (ςρατιωτικοῦ συνθήματος (α)), ἡ διάλεκτος τῶν Πρασίνων καὶ τῶν Βενέτων (ταγμάτων ςρατιωτῶν) ἦτον ἤδη μεμολυσμένη μὲ τὸ τζὲ, καὶ ἄλλως χυδαία καὶ βαρβαρίζουσα, ὡς φαίνεται ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λόγους τῶν ςρατιωτῶν, τοὺς ὁποίους ἀντέγραψεν ὕστερον ὁ Βυζαντινὸς Θεοφάνης ἐκ τῶν ἀρχαίων δημοσίων ὑπομνημάτων τῆς Κωνσαντινουπόλεως (β). Ἀλλὰ πολὺ

(α) Βλ. Προκόπ. Περσικ. πολ. βιβ. Α. καὶ Θεοφάν. Χρον. Ε. σελ. 155.

(β) Ἰδὲ τῶν λόγων τούτων ὀλίγαι φράσεις, αἵτινες εἶναι αἱ αὐταὶ σχεδὸν μὲ τὰς σημερινὰς τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης. „Ἔτη πολλὰ“ (τὸ συνήθως, εἰς ἔτη πολλά, καὶ πολλὰ τὰ ἔτη) „Ἰσσινιανὲ Αὔγουσε, tu vivas“ (ἀντὶ Ζῆθι). „Ἀδικοῦμαι, μόνε ἀγαθὲ, ἐ βασάζω“ (ὡς καὶ συνήθως, ἀντὶ φέρω, ἀνέχομαι), „ὁ πλεονεκτῶν με εὑρίσκεται εἰς τὰ Τζαγγάρια“ (ἀπαραλλάκτως καὶ εἰς τὴν συνήθειαν τὸ εὑρίσκεται = οἰκεῖ, διατρίβει· τὰ δὲ Τζαγγάρια μέρος τῆς Κωνσαντινουπόλεως, ὡς τὰ καθ' ἡμᾶς Τζαγγαρεῖα, -ρειὰ, ἐργαστήρια Τζαγγάρων, ἤτοι ὑποδηματορράφων, ἐκ τοῦ σαγὶς, σαγίον, τσαγγίον, τσαγγάρις, Sangarius) „μὴ ἀνακεφαλήσοι! (συνήθ. ἀνακεφαλαιάση, ἀντὶ ἀνασηκώση κεφαλὴν, ὡς τὸ“ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν“. Λεκ. κα, 28· καὶ τὸ ἑλληνικώτερον, ἀνακύπτειν· ἰθυίην, ἢ ὀρθὴν ἔχειν κεφαλὴν = θαρρεῖν, ἰσχύειν, εὖ ἔχειν· τοιοῦτο καὶ τὸ ἀνάκαρ, συνήθως ἀνάκαρα, τὸ ἐναντίον τοῦ κατωκάρα, συνήθως κατακέφαλα, ὅθεν λέγομεν καὶ κατακεφαλαιάζω, χυδαιέσερον, κοτσοκεφαλαιάζω, -ζομαι [α = ο, τ = τσ] ἀντὶ κλίνω τὴν κεφαλὴν ἐξ ἀσθενείας, κτλ.)· „ὅταν εἰς βερῶνην καθέζωμαι (ὑποπτεύω, μήπως πρέπει νὰ γραφῇ βορδόνιν, ἐκ τῆς τότε συνειθισμένης ἤδη τῶν εἰς ιον ἀποκοτῆς, ἀντὶ βορδόνιον, βόρδων, τὸ λτ. burdo, ὁ ἡμίονος, ὅθεν καὶ συνήθ. ἐν τοῖς Μοναςηρίοις, βορδονάρις, burdonarius, ὁ ἡμιονηγός)· „ἡ δίκη ἐ χρηματίζει“ (καὶ συνήθως, χρηματίζει, καὶ

λῶσσαν (α). Εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος διοικῆσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον ἔπαρχοι καὶ στρατηγοὶ Ῥωμαῖοι· πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐμάνθανον τὴν ἤδη ἱκανῶς διεφθαρμένην, καὶ ἀγροικικὴν λεγομένην λατινικὴν (Romanam rusticam), καὶ Λατῖνοι πάλιν τὴν δημώδη Ἑλληνικήν· ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιμιξίας προσεκολλῶντο εἰς τὰς Ἕλληνας πολλοὶ λατινισμοί, τῶν δὲ διαλέκτων οἱ χαρακτῆρες συνεχωνεύοντο κατὰ μικρὸν εἰς ἓν πολυσύνθετον ἄθροισμα, διακρινόμενοι κατὰ τόπους εἰς τὰ ἐπιχώρια ἰδιώματα παράλληλοι συνερρέοντες· ἐπεκράτουν δὲ μάλιστα καὶ λέξεις καὶ τύποι τῆς Αἰολοδωρικῆς, σύμμικτοι μὲ τὰς τῆς Ἀττικῆς· οἱ δὲ τῆς Ἰωνικῆς ἀπέμειναν σπανιώτεροι. Τοιαύτη τις ἀπέβη ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα, μεμιγμένη καὶ μὲ λατινικὰς λέξεις καὶ μὲ τὰς πρότερον Ἀσιανομακεδονικάς. Τῶν δὲ Συγγραφέων, καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ἔμεινε πάλιν ἡ ἀττικὴ καὶ Κοινὴ (τὴν ὁποίαν ἀδιακόπως ἐσπέδαζον εἰς τὰ Σχολεῖα, ὁμοῦ μὲ τῆς Ἰωνικῆς καὶ Δωρικῆς τὰ ἀρίστα ἐργήματα)· καὶ αὕτη κυρίως ἐπεκράτησε καὶ εἰς τὸ ἑξῆς πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὡς τεχνικὴ διάλεκτος, διαφέρουσα εἰς τοὺς Συγγραφεῖς κατὰ τὸν ἑκάστου χαρακτῆρα, καὶ τὴν πλειοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν εὐφυΐαν καὶ κρίσιν καὶ σπουδὴν πρὸς μίμησιν τῶν ἀρχαίων, καὶ τὴν τῆς φράσεως καθαρότητα καὶ ἀκρίβειαν (β). Ἀλλ' ἐκ τούτων

(α) Εὐσέβ. Ἐκκλ. ἱστορ. καὶ βίῳ Κωνσαντ. γ, 13.

(β) Τούτων τῶν συγγραφέων οἱ ὀλιγομαθέστεροι σμίγοντες ὕστερον μὲ τὴν τεχνικὴν γλῶσσαν καὶ τινας χυδαιολογίας καὶ ξενοφωνίας ἐκ τῆς δημώδους λαλιᾶς, καὶ φράσεις τὰς μάλις' ἀλλοφύλους ἐκ τῆς εἰρημένης Ἀλεξανδρινῆς, ἔτι δὲ καὶ τινας κακοσυνταξίας καὶ ἄλλους βαρβαρισμούς, ἀπετέλεσαν, τέλος, τὴν ἰδίως ἀπὸ

Αἰολ. ὤβεον = ὤϝεον (ὤεον, ὠϊον, ᾠὸν), ὠϝόν, ovum· καὶ ovis = ὄϝις ὄϊς (οἷς), (ὡς καὶ τὸ συνήθ. οὔβια καὶ οὔγια = ὀΐα, ᾠά, ὤα· καὶ ὅγιος = ὅϊος, οἷος, κτλ.), ἀλλ᾽ οὔτ᾽ αἱ δίφθογγοι

τὴν λείαν καὶ ὁμαλὴν, διὰ τὸ σεμνὸν καὶ ὀγκηρὸν τῆς εὐρυφωνίας, ὡς, ἀάατος, κτλ. καὶ φαίνεταί πως χαίρων καὶ ὅτε χασμᾶται καιρίως (Εὐς· ἰλ. σελ. 985, 1076). Καὶ αἱ Μῶσαι δὲ τῶ Ἡροδότῳ βεβαιόνσιν, ὅτι ἡ μαλακωτάτη τῶν Ἰώνων διάλεκτος δὲν ἀπεσρέφετο τόσον, ὅσον ἡ Ἀττικὴ, τὴν ἐπαλληλίαν τῶν φωνήεντων. Καὶ αὐτῆς τῆς αὐσηρᾶς ἁρμονίας ἕνα τῶν χαρακτήρων διέγραψεν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος τῶν ἀλλεπαλλήλων φωνηέντων τὰς συμβολὰς καὶ ἀντιτυπίας (περὶ Συνθ. τμ. κβ). Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τούτων εἶναι πρᾶγμα βέβαιον, ὅτι διὰ τῶ F εἶν᾽ ἀδύνατον νὰ θεραπευθῶσιν ὅλαι τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν αἱ χασμῳδίαι, διότι πολλάκις ἀντιβαίνει τὸ μέτρον· οἷον εἰς τὸ „νοτί|ησί τε| εἰαρι|νῇσι (ἰλ. ϑ, 307), χωρεῖ τὸ F (Fειαρινῇσι)· ἀλλ᾽ εἰς τὸ“ ὥρῃ ἐν | εἰαρινῇ | (ἰλ. β, 471), προσεθέντος εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν τοῦ F, παραλύεται τὸ μέτρον, διότι ἡ τελευταία τοῦ προηγουμένου ποδὸς συλλαβὴ ἀποβαίνει μακρὰ (ὥρῃ ἐν | Fειαρινῇ = βειαρινῇ). Διὰ τοῦτο ὁ κλεινὸς, ὁ πάντ᾽ ἄριστος καὶ φιλέλλην Θήρσιος (γραμματ. Ὁμήρ. διαλέκ. § 129), ὑπέλαβε λογικώτερον, ὅτι τὸ F μετεχειρίζετο ὁ Ὅμηρος πρὸς τὴν ἀνάγκην τῶ μέτρου· καὶ ἢ τὸ παρελάμβανεν ἐγχωρῶν, ἢ τὸ παρέλειπεν ἀντιβαῖνον (ὡς τὸ λ εἰς τὸ λείβω, εἴβω, καὶ τὸ δ εἰς τὸ δαίμων, αἵμων, κτλ.). Ἀλλ᾽ ὁ σοφὸς Σπίτνερος (Spitzner· de versu Graecor. Heroico), ἀφ᾽ οὗ ἀπέδειξεν, ὅτι πᾶσαι αἱ πρὸς θεραπείαν τῆς χασμῳδίας μετὰ F ὑποτεθειμέναι λέξεις ἀπαντῶσι πάλιν αἱ αὐταὶ καὶ χωρὶς F ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸ μέτρον καὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ καὶ παρ᾽ Ἡσιόδῳ, ἐπρόσθεσε καὶ πάμπολλα παραδείγματα διαφόρων χασμῳδιῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ποιητῶν, καὶ, τέλος, ἐσυμπέρανεν, ὅτι ὁ Ὅμηρος ἢ δὲν ἐγνώριζε παντάπασι τὸ F, ἢ, ἂν τὸ μετεχειρίσθη, ἐξέπεσεν ὅμως τὸ πνεῦμα πρωΐμ᾽ ἀπὸ τὰ ἔπη τε, ἐν ὅσῳ δὲν ἦσαν ἀκόμη γραμμένα (τὸ ὁποῖον δὲν ἀποδεχόμεθα· βλ. σελ. 144, σημείωσ.). Ἀλλὰ τὸ μὲν νὰ ἀφαιρῆται τὸ F ἀπὸ τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους μὲ φαίνεται πάντη ἀπίθανον. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ γνωρίζῃ ὁ Ὅμηρος δὲν λέγω τὴν γραπτὴν μορφὴν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νης, τῷ αὐτῷ καλάμῳ καὶ καιρῷ (α). [Εἰς ταῦτα προσετέθη καὶ τὸ κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τῦτον, ὡς χρυσόμαλλον δέρας, ἐκ τῆς περὶ τὸν Πόντον χώρας ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ θησαυρισθὲν χρυσόγραφον ἀντίγραφον τοῦ Εὐαγγελίῳ, ὅλον διόλῳ μὲ χρυσᾶ καὶ γράμματα καὶ σημεῖα τῆς προσῳδίας εἰς πορφυρᾶν (ἰοειδὲς ἢ μόριχον) περγαμηνὸν χαρτίον μεγαλοπρεπέσατα καὶ καλλιγραφικώτατα ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς γεγραμμένον κατὰ τὸν ὄγδοον, ἢ κᾄν τὸν ἔνατον αἰῶνα ἀναμφιβόλως] (β). Τόνῳ ἔχει πα-

---

(α) Τάτων τὸ ἕτερον, τὸ μικρὸν, νομίζεται κοινότερον ὅτι εἶναι τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος (ἐκ τῶν τῷ Εὐσεβίῳ τοῦ Παμφίλ)· καὶ ἡ δόξα δὲν εἶναι ἀπίθανος. Ἡ περὶ διαγνώσεως τῆς ἡλικίας τῶν ἀρχαίων ἀντιγράφων κριτικὴ ἐπιστήμη πάντῃ σχεδὸν ἀνατρέπεται τὴν σήμερον ἀπὸ τὰ κατὰ τὸ Πομπήϊον καὶ τὴν Ἡράκλειαν εὑρεθέντα γράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνονται παλαιότατα σημεῖα γραφῆς, ὅσα ἕως προχθὲς ἐνομίζοντο νεωτέρων χρόνων!

(β) Τὸ βιβλίον ἐσάλθη δῶρον εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν βιβλιοθήκην ἐκ τῷ Μοναστηρίῳ τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ, τῷ παρὰ τὰ Ἀργυρᾶ (Γκιεμὲς-Χανὲ) τὰ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τραπεζῦντος. Ὀλίγα τῶν ἐν ἄλλαις τῆς Εὐρώπης βιβλιοθήκαις φυλαττομένων παλαιῶν ἑλληνικῶν Χρυσογράφων δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τῦτο τὸ ἀντίγραφον κατὰ τὴν ἀμάραντον λαμπρότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν καὶ χάριν τῆς γραφῆς· Λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν πρώτων αὐτῷ κτητόρων, κατὰ παλαιὰν παράδοσιν, ὅτι εἶναι καὶ αὐτόγραφον τῆς εὐσεβῦς Αὐτοκρατορίσσης Θεοδώρας, συζύγῳ τῷ Θεοφίλῳ (τῷ 829—845, μ. χ.)· ἢ τὸλάχιστον ἦτο κτῆμά της. Τὰ πινάκιά τῳ ἔξωθεν εἶναι τεχνικῶς περιηργυρωμένα καὶ χρυσωμένα. Εἰς τὸ περιθόριον ἔχει πολλαχῦ καὶ χειρὸς νεωτέρας σημειώσεις εἰς πολλὰ τῷ ἱερῷ Κειμένῳ ῥητά· ἀλλὰ τῶν σημειώσεων τάτων τὰ γράμματα ἐξηλείφθησαν ὑπὸ χρόνῳ, καὶ μόλις διακρίνονται, θεωρυμένης τῆς σελίδος πρὸς τὸ φῶς, ὡς παλιμψήστῳ τινὸς ἀμυδραὶ χαρακτῆρες.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τις ἦχος μεταξὺ τοῦ u καὶ i" ὡς εἶπεν ὁ Κυντιλιανὸς (I, 4, 8· ὅσις ὅμως ἄλλως ὡμολόγησεν, ὅτι ἡ γλῶσσά τϑ δὲν ἐγνώριζε τὸν γλυκύτατον φϑόγγον τοῦ Ἑλληνικοῦ υ· βλ. ὄπισϑ. σελ. 133). Ὅϑεν καὶ ὁ Βικτωρῖνος λέγει, ὅτι, ἂν δὲν ἐδανείζοντο οἱ Λατῖνοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὸ Υ καὶ τὸ Z, ἤθελαν γράφει τὸ Hylas καὶ τὸ Zephyrus, Hœlas καὶ Dsephurus (α). Ὦξε καὶ κατ' αὐτὸν τό,τε u ὡμοφώνει σχεδὸν καὶ μὲ τὸ y (= ι, ὡς ἐκ τῆς ἀρχαίας, τῆς μεταξὺ τϑ u καὶ ι προφορᾶς), καὶ ἡ œ ὡσαύτως μὲ τὸ y· τοῦτο δηλϑσι καὶ αἱ ἀρχαιόταται ἐν τοῖς Σαλίων ᾄσμασι γραφαὶ, lœber, pilumnœ, poplœ, ollœs ἀντὶ liber, pilumni, ollis (illis), καὶ ἄλλαι πάλιν, moinia, oisus (= mœnia, œsus) ἀντὶ munia, usus, καὶ ἄλλα, ἐν οἷς ἡ oi ἢ œ = u = i (ὡς καὶ ἡ οι=υ, καὶ τοῦτο = ϑ καὶ Γαλλικ. u, ὅϑεν καὶ u = i, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Αἰολεῦσιν υ = ι). Ταῦτα καὶ περὶ τούτων.

Z) Καὶ τὰ δύω τὰ ϑειότατα βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς ἀποδεικνύϑσιν ἰδίως τὸ γνήσιον τῆς καϑ' ἡμᾶς προφορᾶς. Ἀφίνω τόσας λέξεις εἰς τὰς ὁποίας ὁ καϑ' ἡμᾶς τοῦ β φϑόγγος, καὶ τϑ η, καὶ τῶν διφϑόγγων, ὁμοφωνεῖ μὲ τῶν ἀντισοίχων ἑβραϊκῶν ὀνομάτων τὰ γράμματα. Δὲν ἐπαναλαμβάνω δὲ τὰς ἄλλας τὰς ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Γραφῆς εἰς ἄλλας γλώσσας μεταφράσεων ἀποδείξεις (οἷον τῆς Συριακῆς, καὶ Ἰβηρικῆς ἢ Γεωργιανῆς, καὶ Σλαβονικῆς, κτλ.)· λέγω μόνον τὸ ἐφεξῆς· Τόσαι λέξεις καὶ φράσεις τῶν ϑείων Γραφῶν

(α) M. Victorin. Art. grammat. de pronunt. pag. 49.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὁ δ' αὐτὸς ὑποσυνάπτει καὶ τὰ ἑφεξῆς. „Τούτῳ δ' ἔτως ἔχοντος, ἐπεὶ καὶ ὁ τοῦ ει φθόγγος καὶ ὁ τῷ ου μονοειδὴς καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμετάβολος ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους λαμβάνεται, ἔσαι καὶ ἶτος στοιχεῖον." τοῦτο τὸ δεύτερον οὐ ὁ ἡμέτερος Κοραῆς (προλεγόμ. ἐκδόσ. Ἰσοκρ.), διορθόνει ἐξ εἰκασίας οι, καὶ ἡ εἰκασία του εἶναι τόσον πιθανή, ὅσον εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Σέξτος ὁμιλεῖ περὶ τῶν διφθόγγων γενικῶς „πᾶν ὃ τῆς ὁμοίας ἐστὶ φύσεως" (πρὸς Γραμματ. κεφ. ε). ΙΓ) Ὁ μέγας Βασίλειος (350, μ. Χ.), διορίζει τὴν ὀρθογραφίαν τῶν ἀπὸ τοῦ κυ καὶ κοι καὶ χρυ καὶ χροι ἀρχομένων λέξεων (κῦμα, κοῖλον, χρυσὸς, χροιά), διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τῆς οι πρὸς τὸ υ (=ι). ΙΔ) Ὁ Αὐσώνιος (388, μ. Χ.), ὄχι ἄσημος Ῥωμαῖος ποιητὴς, γράφει Solicismus τὸ σολοικισμὸς, προφέρων τὴν οι ὡς ι, καθὼς καὶ ὁ Σιδώνιος (Sollius Sidonius· τῷ 460, μ. Χ.) ἔγραψεν ὡσαύτως καὶ mira, τὸ μοῖρα, καὶ metoecI τὸ μέτοικοι, καὶ hecatombion τὸ ἑκατόμβοιον· ὁμοίως καὶ ὁ Σπαρτιανὸς (Spartianus) ὀλίγον ὕστερον, picilem τὴν ποικίλην· καὶ (ἐν παλαιοῖς μαρτυρολογίοις) εὑρίσκεται, cimiterium τὸ κοιμητήριον, κτλ. ΙΕ) Παῦλος ὁ Αἰγινήτης (395, μ. Χ.), καὶ Ἀρεταῖος ὁ Καππαδόκης (περὶ θεραπ. ὀξ. κεφ. ζ.), καὶ ἄλλοι μετὰ τούτους γράφουσιν ὕσσωπος ἢ ὕσωπος ἀντὶ οἴσυπος, συγχέοντες τὰς δύω διαφόρους ταύτας λέξεις (τὸν ὕσσωπον τὸ φυτὸν, καὶ τὸν οἴσυπον, ῥύπον ἀπλύτου μαλλίου προβάτων, τὴν συνήθ. σαρκὰν, ἐκ τοῦ σάρον, ἢ ἀσηρὸς, ἀσαρὸς, ἀσαρία), διὰ τὴν ἐκ τῆς ὁμοφωνίας ὄχι σπανίαν ἀλλαγὴν τῆς οι πρὸς τὸ υ (ὡς ὗαξ ἀντὶ οἶαξ, καὶ κοιαίσωρ ἀντὶ κυαίσωρ = quaestor)· ὅτι δὲ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ θε, θεν, θα (ὡς, ὅθι, ὅθεν, οἴκοθεν, ἔνθα, ἐκ τοῦ ὅ) εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ δε, δις, δι (ὡς, ὅδε, ὁδὶ, οἴκαδε,-δις (α)), καὶ (δ = τ) τε, τα (ὡς εἶ-τα, εἶτεν, πότε, πότα, ἐκ τοῦ πὸς, ὅς), καὶ (τ, ἢ θ = σ), σε, σι (ὡς, αὐτόσε, ἔλθησι· καθὼς καὶ τὸ θα εἰς τὸ ἦσθα, εἴπησθα, οἶδασθα, οἶσθα (β)), καὶ (χ = φ), χι (ὡς, ἦχι, ναίχι)· ὥξε, χι, φι, θι, θε, δε, δι, τε, τα,

---

(α) Καὶ Σλαβον. дѣ, да, ὡς, кудѣ, куда = κᾶδὲ, κᾶδά = πᾶδὲ, ἀντὶ ὠό-θι, καὶ ондѣ, ὄνδε, ὄνθε, ἀντὶ ἔνθα, ὅθι, λτ. unde, ὄνθεν ἀντὶ ἔνθεν,-θα, κιλ.

(β) Τὸ θα τῶν δευτεροπροσώπων ῥημάτων εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ sti ἢ ti (=θι) τῶν Λατινικῶν (fuisti = φῦσθα, ἀντὶ φῦς, ἔφυς), καὶ τὸ st τῶν Γερμανικῶν (bist=Fεῖσθα, ἀντὶ εἶς, ὡς, ἦσθα), καὶ τὸ сшь τῶν Σλαβονικῶν (бысть, φῦσθα = ἔφυς)· τὸ αὐτὸ μόριον ἔχει καὶ ἡ Σανσκριτικὴ (àsita = εἶσθα, ἦσθα). Πολλὴ δὲ τῶν τῆς Εὐρώπης ἀρχικῶν γλωσσῶν ἡ συγγένεια πρὸς τὴν ἀρχαίαν ταύτην διάλεκτον τῶν Ἰνδῶν, ὡς καὶ πρὸς τὴν Ζενδικὴν (ἀρχαίαν Περσικὴν, ἢ Μηδικήν). Εἰς τὴν Σανσκριτικὴν εὑρίσκει τις καὶ προφανέσατα ἴχνη τῆς καθ' ἡμᾶς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων προφορᾶς, οἷον τᾶ γ, ὡς ἐν τοῖς jana = γένος, genus· janu = γόνυ, genu· janitrì, γενέτειρα, genetrix. jarà, γῆρας, κτλ. καὶ ἀντὶ τῆς αι μεταχειρίζεται τὸ è, ὡς εἰς τὰς sè, tè = σαι, ται, ληγούσας τῶν παθητικῶν (καθὼς καὶ ἡ Γοτθικὴ ἐπρόφερε τὴν ἑαυτῆς ai = αι = ê), καὶ ἄλλα πολλά. Ἀλλὰ τὸ πολυγράμματον καὶ ὁ ἰδιότροπος καὶ σχοινοτενὴς τῶν λέξεων σχηματισμὸς καὶ ἡ μή πω τελεία ἐξακρίβωσις τῆς πρὸ πολλᾶ ἀποθαμμένης ταύτης γλώσσης τῶν Βραχμάνων κάμνουσι τὴν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα παραβολήν της εἰς ἄκρον ἐπισφαλῆ, καὶ πολλάκις εὐκατάφορον εἰς προφανεῖς ἀπάτας· οἷον καὶ τὸ παρ' αὐτῇ πολλάκις μὲν καὶ διὰ τᾶ α καὶ διὰ τᾶ ι ἄλλοτε δὲ καὶ διὰ τᾶ è (ὡς καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις) ἐκφραζόμενον Ἑλληνικὸν η, Ἐρασμίζοντές τινες ἐσυμπέραναν ὅτι ἦχει καὶ παρ' Ἕλλησιν ἐξ ἀρχῆς ὡς è μακρόν! Ἄλλοι δὲ πάλιν ὑπερεκθειάζοντες τὴν ἀδελφὴν ταύτην τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, τὴν Σανσκριτικὴν, τὴν ἐτίμησαν καὶ ὡς μητέρα οἱ μὲν τούτων μόνον,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΥΨΙΛΟΥ (α).

§ α. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται ἀποδέχονται τὴν δόξαν τὴν ὀρθὴν, ὅτι ὁ κύριος φθόγγος τοῦ υ ἦτον ὁ αὐτὸς σχεδὸν καὶ τοῦ Γαλλικοῦ u (ιϑ), καὶ Γερμ, ü· τοιοῦτον τὸν διαγράφει καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς λέγων „ὅτι περὶ τὰ χείλη συσολῆς γινομένης ἀξιολόγου, πνίγεται, καὶ ξενὸς ἐκπίπτει ὁ ἦχος αὐτοῦ“ (β). Ὅ,τι δὲν γνωρίζουσιν ἀκόμη οἱ Ἐρασμίται εἶναι, ὅτι τὸν τοιοῦτον φθόγγον τὸν ἐφύλαξε κατὰ τόπους καὶ ἡ λαλουμένη γλῶσσά μας εἰς λέξεις πολλάς· ὕτως οἱ Χῖοι λέγουσι κιϑρὰ τὸ κυρὰ (κυρία), καὶ οἱ Ἀχαιοὶ νιϑτα τὴν νύκτα, καὶ οἱ Θετταλοὶ σιϑρίζω τὸ συρίζω, καὶ οἱ Ἠπειρῶται φέλιϑρον τὸ (φίλυρον), φιλύριον, καὶ ἄλλοι ἄλλα τινά. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Σλαβονικὴ τὸ ю (γ) ὁμόφθογγον τοῦ υ (ιϑ), ὡς, блюю, βλύω· клюю, γλύω (γ=κ), γλύφω, κτλ.

(α) Τὸ υ ἀρχαίως ἐπροφέρετο ἁπλῶς, χωρὶς τοῦ ἐπιϑέτου, ψιλόν· τοῦτο δὲ προσετέθη πρὸς διάκρισιν τῆς ου διφθόγγου μὲ τὴν ὁποίαν ὡμοφώνει κατὰ διαλέκτους τὸ υ· βλ. § β.

(β) Τοῦτον τὸν φθόγγον τοῦ υ ἐννοεῖ καὶ ὁ Κυντιλιανὸς λέγων, ὅτι εἶναί τις ἦχος μέσος μεταξὺ τοῦ u καὶ i, (medius quidam sonus. Inst. I, 4), τὸν ὁποῖον δὲν εἶχε κυρίως τὸ λατινικὸν u=ϑ· ὅϑεν καὶ ὁ Πρισκιανὸς (Lib. I. p. 3, 4), εἶπεν, ὅτι διὰ ταύτην τοῦ φθόγγου τὴν μεσότητα μεταβάλλονται εἰς ἄλληλα τὰ u καὶ i, ὡς optumus, optimus.

(γ) Τὸ ю εἶναι σύνϑετον ἐκ τοῦ ι, καὶ ο (=ϑ. βλ. ἐμπροσθ. περὶ τῆς διφθόγγου ϑ)=ιϑ, καὶ φωνήεντος ἡγουμένου προφέρεται ὡς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πολέμε, καθώς τινες νομίζεσι, κομίσαντος τὰ λοιπὰ τῶν γραμμάτων τῇ Σαμίᾳ Καλλιστράτῃ ἐπὶ Εὐκλείδε ἄρχοντος (α). ὅθεν καὶ ἡ τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων συμπλήρωσις ἐλέγετο ἡ μετ' Εὐκλείδην γραμματική (β).

§ δ. Εἰς τὸν παλαιὸν Ἀττικὸν Ἀλφάβητον ἐπεῖχε πιθανώτατα τόπον γράμματος καὶ τὸ Η (ὄχι ὡς κυρίως γράμμα καὶ στοιχεῖον συλλαβῆς, ἀλλ' ὡς πνεῦμα δασύτητος καθὼς τὸ λατινικὸν H), προτιθέμενον πρὸ τῶν φωνηέντων καὶ μάλιστα τῶν δασέως προφερομένων, οἷον ΗΙΠΠΟΣ, ἵππος, ΗΟΛΟΣ, ὅλος, κτλ. καὶ τρέπον τὰ ψιλὰ σύμφωνα εἰς δασέα, οἷον ΚΗ, ΠΗ, ΤΗ, ἀντὶ Χ, Φ, Θ, ὡς ἔγραφον οἱ παλαιοὶ πρὶν εὑρεθῶσι τὰ δασύφωνα ταῦτα στοιχεῖα, καὶ ὡς τὰ γράφεσιν ἀκόμη καὶ οἱ Λατῖνοι ch, ph, th. Ἐκ τῆς εἰς δύω διαιρέσεως τῇ Η προῆλθον τὰ δύω πνεύματα ἡ δασεῖα καὶ ἡ ψιλὴ (ὅθεν μετεπλάσθησαν αἱ καθ' ἡμᾶς συνήθεις τούτων μορφαὶ ‘ ’). Εἰς δὲ τὸν Αἰολικὸν Ἀλφάβητον ἐπεῖχε πνεύματος τόπον τὸ F(γ) (τὸ αὐτὸ καὶ τὸ λατινικὸν F) προτιθέμενον, ὡς ἁπλῆς πνευ-

---

(α) Ὀλυμπ. 94 τὸ β = 403. π. Χ. βλ. καὶ ἐφεξ. κεφ. ς, § β, σημείωσ.

(β) Βλ. Πλέταρχ. Ἀριστείδ.

(γ) Ἴσως τὸν ἕκτον τόπον, τὸν ὁποῖον ἐπέχει καὶ τώρα εἰς τὸν Λατινικὸν Ἀλφάβητον τὸ F. πλησίον αὐτῇ ἦτο πάλαι καὶ τὸ Η, πρὸ τῆς εὑρέσεως τῇ μετὰ ταῦτα εἰσαχθέντος G. Ὁ Ἀριστέλης καὶ ὅσοι τῶν ἀρχαίων μνημονεύσι τὰ γράμματα τῇ Ἑλληνικῇ ἀλφαβήτῳ δὲν ἀναφέρουσι παντάπασι περὶ τέτων τῶν γραμματομόρφων πνευματισμῶν, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις αὐτῶν ἀποδείκνυται καὶ ἀπὸ τὸν λατινικὸν ἀλφάβητον (ὅσις εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς ἢ Αἰολικὸς), καὶ ἀπὸ πολλὰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς καὶ μάλιστα τὰς Ἡρακλεωτικὰς πίνακας. Εὑρίσκεται δὲ καὶ τὸ σημεῖον Ⅎ (ἤτοι ἡ δασεῖα) ἀντὶ τῇ Η, καὶ πάλιν Ⅎ ἀντὶ τῇ Γ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐπέμβαινον εἰς τὴν πτῶσίν σας, ὀνειδίζοντες ὡς ἔθνος ἄεθνον ϰαὶ ἄγλωσσον ϰαὶ ἀδαμινὸν, ὡς αἶσχος τῶν πατέρων σας, ὡς μάταιον βάρος ϰαὶ τῆς πατρίδος ϰαὶ ὅλης τῆς γῆς! Νὰ λησμονηθῆτε παντάπασιν ἦτον ἀδύνατον, διότι ϰαὶ πεπτωϰότας σᾶς περιέλαμπεν ἡ τῶν μεγάλων σας προγόνων ἀγήρασος λάμψις· ϰαὶ δυσυχεῖς ἐσῴζετε τῆς ἐνδόξου γενέσεώς σας τὸν χαραϰτῆρα, ὄχι ὀλιγώτερον παρὰ τὸ χρῶμα ϰαὶ τὸ εἶδος ϰαὶ τὴν μορφὴν τῶν Ἑλληνιϰῶν προσώπων σας. Οὕτω τὸ γένος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀφ' ἧ ἔγεινε τὸ ὑπερθαίμαξον ϰαὶ μοναδιϰὸν παράδειγμα πάντων τῶν ϰαλῶν εἰς τὴν Οἰϰουμένην, ἔμελλε νὰ ἀποβῇ ϰαὶ ὁ ἔξοχος σϰοπὸς τῶν βελῶν τῆς δριμυτάτης ἐπιχαιρεϰαϰίας! Ἡ πρώην πατρὶς τῆς Ἀρετῆς ϰαὶ Σοφίας, ἡ ϰαὶ τῆς σϰηπτούχου Βασιλείας ϰαὶ τῆς ἀληθοῦς Ἐλευθερίας ϰαὶ πάσης πολιτείας εὐνομουμένης παλαιὰ γενήτρια ϰαὶ νομοδῶτις ϰαὶ τροφός, ἡ μήτηρ τῶν θεσπεσίων Διδασϰάλων τῆς Εὐσεβείας, ϰαὶ τῶν ἐϰ ταύτης ἀγαθῶν παγϰόσμιος χορηγέτις ϰαὶ μεταδότρια, ἡ πάγϰαλος Ἑλλὰς δουλωθεῖσα, ἔϰειτο εἰς τὸ ἔδαφος θῦμα τῶν τυράννων της, ἀπράϰτου μὲν ἐλέους εἰς τοὺς φίλους της ὑπόθεσις, λοιδορίας δὲ ϰαὶ ϰαταφρονήσεως εἰς τοὺς φθονεροὺς ἐχθροὺς ϰαὶ τῆς ἀρχαίας δόξης της ϰαὶ τῆς παρούσης ὑπομονῆς της· οἵτινες δὲν διέλειπον ϰαὶ πολλὰς ἔτι σϰευωρίας τεϰταίνοντες ϰατ' αὐτῆς ὡς ϰαὶ εἰς αὐτὰ τὰ πληγωμένα ςήθη της. Ὅλον, ἡ ταλαίπωρος, ὅλον ἐξέπιε τὸ πιϰρὸν ποτήριον τῶν θηλάτων συμφορῶν· ὅλον, μέχρι τρυγίας τὸ ἐξεϰένωσεν! Ἀλλ' ἔμελλε, τέλος, νὰ παρέλθῃ τῆς φοβερᾶς εὐθύνης ϰαὶ δοϰιμασίας της ὁ ϰαιρός. Φωνὴ τῆς παναγάθου Προνοίας ἐβρόντησεν οὐρανόθεν· „Ἐξεγείρου, ἐξεγείρου

λέγεσι καὶ πτερνισήριον, καὶ ἀρβέλην, ἢ ἀρβέλιον, ἀρβελίζω (ἐκ τοῦ ἄρβηλος), καὶ κριτὴν, καὶ (οἱ χωρικοὶ μάλιστα) ἀνταλλάκτην (ἤγουν καταλλάκτην, ἤτοι τὸν τραπεζίτην), τὰ παρ' ἄλλοις τερκικώτερα, μαχμοῦζι, καὶ σατίρι (κιϊδισίρι, ὡς καὶ κιϊμὰ, κιϊδίζω), καὶ καδὴν, καὶ σαράφην· ὡσαύτως λέγεσι καὶ μακελλάριν, μακελλεῖον, λεστράρην καὶ λεστράραιναν (οἷον λεστήριος, λεστρεὺς, ὡς βαλανεὺς) τὰ παρ' ἄλλοις βάρβαρα, χασάπης, χασαπειὸν, καὶ χαμαμτσῆς καὶ χαμαμτζήδαινα. Τὰ παρὰ τοῖς πλείστοις συνηθέστατα δέλην (καὶ παραπαῖδα καὶ ψυχοπαῖδα), καὶ μαγειρεῖον, οἱ τῶν Σμυρναίων καὶ ἄλλων χυδαιέστεροι καλοῦσι καὶ Ἰταλικώτερον, φαντέσκαν, καὶ κεζίναν· ἀλλ' οἱ αὐτοὶ λέγεσιν αἰβοῖ (τὸ ἰωνικὸν καὶ ἀττικὸν), τὸ ἄλλως, πᾶ! καὶ χυδαίως, μπᾶ (θαυμαστικόν)· καὶ ζιπέντιον (ἐκ τοῦ ζιβύνιον, σιβύνη), καὶ πασέμια (ἐκ τοῦ βάσιμον, οἷον βασίμιον), τὰ παρ' ἄλλοις τερκικώτερα, ἀντερὶ καὶ παπέτσια. Καὶ τῶν Βυζαντίων οἱ πολλοὶ λέγεσι κεντὶ (καὶ κεντινὸν), καὶ μπαχτσὲς, τὰ ἄλλως συνηθέστατα δειλινὸν, καὶ κῆπος (καὶ περιβόλιον)· ἀλλ' οἱ αὐτοὶ λέγεσιν ἰδιαίτερα καὶ θώρετρα (θεώρητρα, τὰ καὶ ἀναλυπτήρια τῆς νύμφης (α)), καὶ τράχομα

(α) Χαρίσματα καὶ δωρεὰς ταῦτα λέγεσιν ἀλλοῦ γενικώτερον· οἱ δὲ Θεσσαλοὶ ἰδίως, καὶ κεράσματα, ὡς καὶ κερνῶ, ὄχι μόνον ἐπὶ τῆς συνήθους σημασίας (=ἐγχέω οἶνον, κατὰ τὸ, κερῶ νέκταρ· Ὀδ. ε, 93, γ, 332), ἀλλὰ καὶ μεταληπτικώτερον καθόλου ἀντὶ τοῦ χαρίζω, φιλοδωρῶ· καὶ τὸ κέρασμα=φιλοδώρημα [καὶ μάλιστα ἐπὶ μικρῶν τινῶν ἀμοιβῶν, ὡς τὰ ἀρχαιότερα μήνυτρα, μαίωτρα, κτλ. λέγομεν δὲ καὶ ἰδιαίτερα ἐπὶ τῶν τοιούτων ὀνόματα· ὡς, εὑρετίκια=εὕρετρα· συγχαρήκια=εὐαγγέλια, (βαρ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀνέκδοτον ἐμπαρόδως, ὦ ἀναγνῶςα! διὰ μόνες τοὺς ἀλλοεθνεῖς συνέταξαν οἱ Ἕλληνες κανόνας γραμματικούς! Ὡς ἂν τάχα δὲν ἦτο ἔργον τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ ἡ περὶ τὰ γράμματα

μὴ εἶναι ἀτιμία· οἱ ἔπαινοι, ψόγοι· τὰ ἐγκώμια, ὀνείδη μικρά. Ἄλλες παρὰ τὲς πατέρας ὀνειδίζει ὁ τὲς υἱὲς καταφρονῶν; ὅταν δὲ καὶ ἀδίκως καὶ ἀπανθρώπως, καὶ τέτες ὄντας ἀπογόνες τῶν μεγίςων εὐεργετῶν τε, ποίαν ἔπειτ' ἀφίνει κατόπιν θηριωδίας ὑπερβολήν; Ὄχι, δὲν θέλω τὰς εὐλογίας σας· ἂς διαλυθῶσιν εἰς τὸν ἀέρα, ὡς καπνός· ἂς ἐπισραφῶσι πάλιν, ὡς ὁμίχλη θολερὰ, εἰς τὲς ἀχαρίςες κόλπες σας!

„Οὔτι με ταύτης χρεὼ τιμῆς! — Παὶ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι
„Οἵ κέ με τιμήσεσιν!

ἔχω πολλὲς ἄλλες ἀξίες ἐπαινέτας, καὶ τέτες συμπατριώτας σας· ἄλλοι γενναῖοι Ὁλλανδοὶ, καὶ ἐν γένει Γερμανοὶ, καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ Ἰταλοὶ, καὶ παντὸς ἔθνες τῆς Εὐρώπης σοφοὶ μὲ τιμῶσιν εἰλικρινῶς, διότι καὶ αὐτοὶ συμπονέντες μὲ βοηθέσι, καὶ τὰ φιλάνθρωπά των ἔθνη διεγείρεσι πρὸς παρηγορίαν τῶν τεθλιμμένων τέκνων με. Κοινὴν κληρονομίαν εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀφῆκαν οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες τὴν σοφίαν. Καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον φωτίζεσι διὰ τῶν βιβλίων των τ' ἄλλα ἔθνη· δι' αὐτῶν ἐπαιδεύθησαν καὶ ἤδη εὐδαιμονέσιν οἱ σημερινοὶ τῆς Εὐρώπης λαοί· χωρὶς αὐτῶν ἤθελον ἀκόμη ζῇ, καθὼς ζῶσιν ὅλα τ' ἄγρια τὸ κόσμε ἔθνη, ὅσα δὲν εὐτύχησαν νὰ γευθῶσι τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας τὰ διδάγματα. Ταῦτα συναισθανόμενοι οἱ φιλέλληνες Εὐρωπαῖοι μεταδίδεσιν εὐγενῶς καὶ εὐγνωμόνως τὴν ὁποίαν παρέλαβον καὶ ἐκαλλιέργησαν σοφίαν εἰς τὲς υἱὲς τῶν διδασκάλων των, τὲς νεωτέρες Ἕλληνας, ἐνισχύοντες αὐτῶν τὴν ἔμφυτον καὶ ἄσβεσον προθυμίαν εἰς ἀνάκτησιν τῆς προγονικῆς εὐκλείας καὶ ἀρετῆς. Οὗτοι μὲ τιμῶσιν ἀληθῶς· τέτων οἱ ἔπαινοι μὲ φέρεσι δύξαν, ὡς οἱ ἰδικοί σας αἰσχύνην· τέτες ἀγαπῶσι καὶ τιμῶσι καὶ τὰ τέκνα με, ὡς ἀδελφὲς καὶ εὐεργέτας· εἰς τέτες θέλεσιν ἀποδώσει καὶ δημοσίως τῆς εὐγνωμοσύνης τὰς χάριτας, ξένοντες τὲς ἀνδριάντας τῶν παραλλήλως μὲ τὲς τῶν ἰδίων των προγόνων, ὅταν, τέλος, μὲ τιμήσῃ μάλιςα καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Haman, Etham, Elam, κτλ. (α). Γ) Ὁ ποιητὴς Καλλίμαχος (275, π. Χ.) ὀφθαλμοφανῶς ἐκθάπτει τὸ αι = ε, εἰς τὸ ἐφεξῆς αὐτοῦ ἐπίγραμμα

Λυσανίη, σὺ δὲ ναίχι καλὸς, καλός· ἀλλὰ πρὶν εἰπεῖν
Τοῦτο σαφῶς, Ἠχὼ φησί τις, ἄλλος ἔχει.

Τίς δὲν ἀκούει τὴν Ἠχὼ τοῦ κλασσικοῦ τούτου ποιητοῦ προφέρουσαν ἐπ' ἀκριβὲς τὸ αι ὡς ε, καὶ τὸ ει ὡς ι, ἐν ᾧ ἀνταποκρίνεται τὸ ἔχει ὡς ὁμόηχον πρὸς τὸ ναίχι; Εἰς τὰς δύω ταύτας λέξεις τίποτ' ἄλλο δὲν διαφέρουσιν αἱ δίφθογγοι ἀπὸ τὰ ἁπλᾶ ταὐτόφωνα φωνήεντα εἰ μὴ κατὰ τὸν χρόνον τὴν ποσότητα· ἡ αι εἶναι μακρὸν ε, καὶ ἡ ει μακρὸν ι. Δ) Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (30, π. Χ.) μεταφράζει Πρενεστίνοι, ὁ δὲ σύγχρονός του Στράβων, Πραινεσῆνοι (ἐκ τῆς Πραινέστου, τὰ νῦν Ἰταλ. Παλεστρίνης, Palestrina), τὸ Λτ. Praenestini (β). Ε) Ἡ Συριακὴ τοῦ Εὐαγγελίου μετάφρασις (50, μ. Χ.), ἐκφράζει τὴν αι διὰ τοῦ Συριακοῦ μακροῦ ε ἐν τοῖς, Καισάρεια, πραιτώριον, Ὑμέναιος, κτλ. (γ). ς) Ὁ Πλούταρχος (85, μ. Χ.), ζωγραφίζει τὸ ἀδιαίρετον τῆς αι καὶ αυ λέγων ἐπὶ λέξεως ὅτω. „Τὸ α οὔτε τοῦ ι δεύτερον οὔτε τοῦ υ ἐθέλει ὁμολογεῖν, οὐδ' ὁμοπαθεῖν (τουτέστι συναιρεῖσθαι), ὥστε συλλαβὴν μίαν ἐξ ἀμφοῖν γενέσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἀγανακτοῦν καὶ ἀποπηδῶν ἰδίαν ἀρχὴν ζητεῖ ἀεί.

(α) Wetsten. Orat. IX, pag. 205.

(β) Βλέπε καὶ ἐφεξῆς (ἐν τῷ περὶ τῆς οι) καὶ ἄλλην τῶ Διονυσίῳ λαμπρὰν μαρτυρίαν περὶ τῆς αι.

(γ) Wetsten. Orat. IX, 205. καὶ E. Schmidt. de pronunt. Graec. pag. 219.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀεθ' ἡμῶν τὴν κοινὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· Ἑβραῖοι καὶ Βλάχοι καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Πατινάκοι (ἂν εἶναι ἔτοι οἱ νῦν Βοσνάκοι), καὶ Βέλγαροι καὶ Σέρβοι ὑπάρχουσιν ἤδη παλαιοὶ συγκάτοικοι καὶ πάροικοι καὶ, διὰ τὴν γειτονίαν, συχνότατα συνομιληταί μας· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐκμανθάνουσι τὰς γλώσσας ὅλων τούτων τῶν ἐθνῶν· ποίαν προσῳδίας διαφορὰν ὁποιανδήποτε δύνανται νὰ εὕρωσιν οἱ Ἀντιτονισαὶ μεταξὺ τῆς, ἢ κατὰ τοὺς μέσους, ἢ κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους Βυζαντινῆς, καὶ τῆς σημερινῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων; Ἀλλὰ τοιαύτην παρατήρησιν οἱ τῶν ἡμετέρων τόνων Προκροῦσαι οὔτ' ἔκαμαν, οὔτ' ἠδύναντο, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς συνέφερε νὰ κάμωσι!

ἢ Γαλάται (Gaulois), *Φραντσέζοι*, François (*Φραντσοί*)· *μαρτυρεῖ δὲ καὶ Προκόπιος λέγων, ὅτι „οἱ Φράγγοι Γερμανοὶ τὸ πρότερον ὠνομάζοντο“ (Γοτθ. α). Ὠνομάσθησαν δὲ τοῦτο τῆς κάτω Γερμανίας οἱ λαοί, ὡς ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας ἐπαναστάντες, καὶ νικήσαντες τοὺς πρότερον δεσπότας αὐτῶν Ῥωμαίους* (Tacit. Histor. IV). *διότι τὸ Κελτικὸν τοῦτ' ὄνομα μετέπεσεν εἰς ἐθνικὸν ἀπὸ ἐπιθέτου, σημαίνοντος κυρίως ἐλεύθερον, ἢ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Γαλλικὸν* franc, *Γερμαν.* frank, *Βελγικ.* vrank, *μέσ. Λατιν.* francus, *Ἰτ.* franco, *κτλ. συγγενὲς τῷ Γερμαν.* frey, *Γοτθ.* frije, *Ἀγγλοσαξον.* freo, frig (*ἐλεύθερος*), *πρὸς τὸ ὁποῖον ὁ Βάχτηρ* (Wachter) *παρέβαλε καὶ τὸ ἐθνικὸν Φρὺξ* (*Φρὺγ-ς*), *Φρύγες, οἱ καὶ Βρίγες· ἴσως καὶ τὸ Βάραγγος* (*Ἄννα Κομν.*), *Σλαβον.* Варягъ, *ἔχει τινὰ σχέσιν μὲ τὸ Φράγγος, Σλαβον.* Фрягъ. *Ὁ δὲ Λιβάνιός μας (λόγ. ια), ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὴν ὁμοιοφωνίαν, ἠτυμολόγησε τὸ Φράγγος παρὰ τὸ φραχτός. Αὐτὸ δὲ τὸ Γαλάται, καὶ Λατινικώτερον Γάλλοι* (Cæsar de bell. Gall. I), *φαίνεται συγγενὲς τῷ Κελτοί. „Κελτοὶ γὰρ τὸ ἀρχαῖον κατά τε σφᾶς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὠνομάζοντο· ὀψὲ δέ ποτε αὐτὲς καλεῖσθαι Γαλάτας ἐξενίκησε“ (Παυσαν. Αττικ. γ.)*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κοπὰς, οἷον, ὄρνιθα καὶ ὄρθα (ὄρνθα), καὶ ὀρθότυφλος (παρὰ Ἠπειρώταις, κωμικῶς, ἀντὶ μύωψ, ὁ κοντόφθαλμος), ἐκ τῆ ὀρνιθότυφλος, καὶ (Θεοδόσ. Γραμματ.) ὀρνιθοτυφλότης (ἡ νυκταλωπία)· ἀλλογειὸν (ἀλλογεῖον) = ἀναλογεῖον καὶ,-λόγιον· μεσκέλια = μεσοσκέλια· βνὸν ἀντὶ βσνὸν· πόχι, καὶ πόχα, καὶ ἀπόχα, ἐκ τῆ ὑποχὴ, αἰολικῶς ὑπόχα, ὑπόχιον (εἶδος δικτύε), καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὴν μὲν μορφὴν χυδαιέσατα, τὸν δὲ τόνον πάλιν Ἑλληνικὰ, καὶ ἀσυγκρίτως καθαρώτερα παρὰ τοσαῦτα ἄλλα τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς ὀνόματα, τὰ ὁποῖα αἱ τῶν Εὐρωπαίων γλῶσσαι παραλαβοῦσαι τὰ διέφθειραν εἰς τόσον βαθμὸν, ὥσε τὰ ἔχαμαν παντάπασιν ἀγνώρισα (α). Μᾶς ψεγεσι σφοδρῶς οἱ Ἀντι-

---

(α) Οἷον τὸ πρεσβύτερος, Λτ. presbyterus, ἀπέβη Βελγισὶ καὶ Γερμαν. Priester, Αγγλοσαξον. preost, Ἄγγλις. priest, Σβεκ. præst, Γαλλ. prêtre, Ἰσλανδ. prestur, κτλ. (ὥσε τινὲς πλανηθέντες ἐνόμισαν τὴν λέξιν ἐκ τῆ Λτ. præstes = προεσῶς). τὸ Ἐκκλησία, Ecclesia, μετεμορφώθη εἰς Chiesa, καὶ Eglise· καὶ πάλιν ἐκ τῆ Κυριακὸν (ὠνόμαζον δὲ καὶ ἔτως οἱ Ἕλληνες ἀκόμη κατὰ τὸν Δ αἰῶνα τὴν ἐκκλησίαν, τετέσι κυριακὸν δῶμα, κυριακὸς οἶκος) μετεμορφώθη εἰς τὸ Γερμαν. Kirche, ἀρχ. chirichu, kirrichu, chilichu, chilcha, Ἄγγλοσαξ. cyrkjce, cyrc, Ἄγγλις. church, Δανις. kirke, Σβεκισι, kyrka, κτλ. Τὸ πάπας καὶ παπᾶς, Λτ. papæ, ἀπέβη Papst καὶ Pfaff Γερμανισί· καὶ ὁ ἐπίσκοπος, episcopus, Ἰτ. vescovo, Γαλ. evèque, Γερμ. Bischof· καὶ (διὰ ν' ἀφήσω τ' ἄλλα), ὅλα σχεδὸν τὰ κύρια ὀνόματα κατὰ διαλέκτες ἐξεῤῥαχώθησαν καὶ κατεσρεβλώθησαν. Ὁ Κυπριανὸς μετωνομάσθη Sybran, ὁ Εὐμάθιος Ymas, ἡ Εὐσεβία Ysoie, ὁ Πελάγιος Pley, κτλ. (βλ. Ὀνομαστικὸν τῶν ἁγίων. ἐν λεξ. Menage· τόμ. α, σελ. 47, κτλ. καὶ πάλιν σελ. 95, τὰ ἐκ τῆς λατινικῆς παραμορφωθέντα γεωγραφικὰ ὀνόματα)· Τὰ δὲ τῆς Ἑλλάδος γεωγραφικὰ, ποῖα; φριχτὰ τὰ πολλὰ καὶ ἀνωνόμασα· ἡ Ζάκυνθος παρετραυλίσθη Zante, ἡ Ναύπακτος Lepando, ἡ Μονεμβασία Malvasia, ἡ Εὔριπος, κα

Δημοσθένους, καί τινων φωνῶν ἀρχαϊκὴ καὶ ἰδιάζουσα τόνωσις (ὡς ἡ τῦ Ἀσκλήπιος καὶ ἔργυια, κτλ.), δὲν συνεισάγωσι καὶ τὴν διάφορον τῶν γραμμάτων προφοράν, ὐδὲ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς κατὰ διαλέκτους κανονισμένης προσῳδίας, ἥτις ἠτο καὶ αὐτὴ τεθεμελιωμένη εἰς τὴν φύσιν τῆς γλώσσης καὶ τοὺς καθολικοὺς αὐτῆς διορισμούς. Τόσον εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Καλλίμαχος καὶ ὕστερον ὁ Πλούταρχος ἐπρόφερον τοὺς φθόγγους τῶν στοιχείων καὶ τῆς γλώσσης τὴν προσῳδίαν ὁμοφώνως μὲ τὰς πρὸ πέντε καὶ δέκα αἰώνων πρότερον ἀκμάσαντας καὶ σοφὰς καὶ ἀσόφους ὁμογενεῖς των, ὅσον εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ οἱ νῦν Ἕλληνες ταὐτοφωνοῦσι παρομοίως μὲ τοὺς πρὸ πέντε καὶ δέκα αἰώνων προπάτοράς των (τὸ ὁποῖον ἀναντιῤῥήτως ἀποδέχεται καὶ ἡ Ἐρασμιακὴ αἵρεσις), καὶ ἔτοι πάλιν μὲ τοὺς παλαιοτέρους προγόνους των. Μικρά τις καὶ σχεδὸν ἀνεπαίσθητος παραλλαγὴ καὶ σύμπτωσίς τινων φωνηέντων πρὸς ἄλλους φθόγγους συγγενεῖς, ὡς ἡ τῦ η καὶ τοῦ υ καὶ τῆς οι πρὸς τὸ ι (ἥτις ἦτο καὶ αὐτὴ κατὰ διαλέκτων ἰδιώματα τὸ πάλαι συνειθισμένη) δὲν δύναται νὰ διαχωρίσῃ τὴν τῶν νεωτέρων ἀπὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων τὴν προφοράν· εἴπομεν δὲ περὶ τῶν τοιούτων κῳφοτάτων παραλλαγῶν καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι (σελ. 11, 118, 120, 178, 310, κτλ.). Ὥσε, κἂν πολλοὶ τῆς Εὐρώπης σοφοὶ διςάζωσι περὶ τῆς Ὁμηρικῆς προφορᾶς, ἂν ἦτο ταὐτόφωνος περὶ τὰ καθόλυ μὲ τὴν τοῦ Πλάτωνος, καὶ αὕτη πάλιν μὲ τὴν τοῦ Καλλιμάχυ, ἀλλ' ὅμως οἱ Ἕλληνες, οἴκοθεν ἔχοντες τὰς ἀποδείξεις, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὐδόλως ὅτι προφέρομεν τὴν γλῶσσάν μας κατὰ τὴν ἀπὸ τὺς πρώτυς αὐτῆς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀμφιβολίας τὸ σόφισμα προσθέτουσιν οἱ περὶ τὸν Χέχον σόαχες καὶ τὸ ἰδικόν των, ποιοῦντες παρὰ τὰ δύω ἕν· διότι ὁ μὲν Λαέρτιος θεωρῶν τὴν ἀμφιβολογίαν εἰς τὸ αὐλητρὶς, ἔγραψε τὸ ῥῆμα πέπτωκεν· ὁ δὲ Θέων ἐκθέτων τὸ αὐτὸ σόφισμα, ἄλλως ἀπ' ἄλλης πάλιν Στωϊκὴς συντιθέμενον, ἔγραψε πεσοῦσα, τὸ ὁποῖον ἐξεπίτηδες μετεχειρίζοντο ἀντὶ τοῦ πέπτωκεν εἰς τὴν ἀμφιβολίαν ὄχι εἰς τὸ αὐλητρὶς ἀλλ' εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ πεσοῦσα κατασκευάζοντες. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Θέων ἐξηγῶν τὴν ἀμφιβολίαν ἠναγκάσθη νὰ μετατοπίσῃ τὸ ἔσω πρὸς πλειοτέραν σαφήνειαν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πεσοῦσα (αὐλητρὶς ἔσω πεσοῦσα δημοσία)· οὕτω δὲ τοῦ σοφίσματος ἐκφραζομένου, ἐὰν ἡ διαίρεσις γένῃ εἰς τὸ αὐλητρὶς, κατὰ τὸν Χέχον, πῦ μένει πλέον τὸ ὀρθὸν τῆς συνθέσεως καὶ τῆς ἐννοίας αὐτῆς; διότι τότε τὸ τρὶς ἀποδίδεται κυρίως ὄχι εἰς τὸ ἀπώτερον πεσοῦσα, ἀλλ' εἰς τὸ προσκείμενον· ἔστω (αὐλὴ τρὶς ἔστω πεσοῦσα δημοσία), καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ λόγου ἀποβαίνει ὄχι πλέον Ἑλληνικὴ, ἀλλὰ Χεχικὴ, καὶ πᾶν ἄλλο, ὅτι ἂν θέλῃς! (Περὶ δὲ τῆς τόλμης τοῦ Χέχου, μὲ τὴν ὁποίαν αὐθεντικῶς διορθόνει κατὰ τὴν ὄρεξίν του τὸ κείμενον τοῦ Θέωνος,

---

ἐπ' ἀλλήλων διακεκριμένα, καὶ δὲν ἐσυγχώρουν νὰ γίνωνται σοφίσματα ἐκ λέξεων ταὐτοφώνων καὶ διαφόρων κατὰ τὴν σημασίαν. Ἀλλ' ἡ παρὰ τῷ Θέωνι παλαιὰ τῶν Στωϊκῶν ἀμφιβολία τοῦ πεσοῦσα μαρτυρεῖ, ὅτι καὶ τότε ὑπῆρχεν ἡ τῶν γραμμάτων ὁμοιοφωνία συνεργοῦσα πρὸς σύνθεσιν σοφισμάτων, τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς τὴν ἀμφιβολίαν· καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἐμνημόνευσεν ἀλλαχοῦ τὸ ἐκ παρηχήσεως σόφισμα ἢ παράγραμμα τῷ Θρᾴτιη ἀντὶ θρᾴττει (βλ. τμ. α, κεφ. ς, σελ. 109, καὶ ἑφεξῆς περὶ τῆς ει).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκ τῦ καύω (κάβω, κάπω), καὶ (θάβω), θάμβος, καὶ σόμβος, σόμφος, σέμφω-βω (σέφω, -βω σείβω), καὶ μέμφω (ἐκ τῦ ἔπω, ἔμπω, ὅθεν ὀμφὴ), μέμφομαι, κτλ. (α)· ὥσε ἡ Ἑλληνικὴ ἐκφράζει μὲ διαρκέσερον καὶ μεγαλοπρεπέσερον ὄγκον τὸν συμπεπιλημένον φθόγγον τῦ b, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὸ σοιχεῖον τῦτο παντάπασι, καθὼς δὲν τὸ γνωρίζει ὐδ' ἡ καθ' ἡμᾶς γλῶσσα κανονικῶς· διὰ τῦτο καὶ ὅταν μεταφράζωμεν τὸ b τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, μεταχειριζόμεθα τὰ, ἐξ ὧν σύγκειται, σοιχεῖα μπ καὶ εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως ἐξ ἀνάγκης (ἐναντίον εἰς τὴν φύσιν τῆς Ἑλληνικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν κἀμμία λέξις δὲν ἀρχίζει ἀπὸ μπ, ἢ μβ, διὰ τὴν, ἀρχομένης τῆς λέξεως, κακόφωνον σύγκρυσιν τέτων τῶν συμφώνων)· οὕτω γράφομεν, μπομπάρδα, ἀντὶ βομβάρδα (bombarda), καὶ μπάλλα ἀντὶ balla, καὶ ταμπάκος τὸ tabaco, κτλ. πολλοὶ δὲ τῦ ὄχλυ καὶ ἀγράμματοι κατὰ

(β) Καὶ ἡ λτ. παρεμβύει πολλάκις τὸ m πρὸ τῦ b μιμουμένη τὴν Ἑλληνικὴν, οἷον κύμβω, κύβω, cubo, ac—cumbo· λάπω, πτω, lambo (ἐκ τῦ λαύω, λάβω, πω)· λίμβω (λίβω, λείβω) λιμβρὸς, imber (χωρὶς λ), limpidus· τέμενος (μ=π, τέπενος, τέμπενος, τέμπελος, τέμπελον), teuplum· rumpo (rupo συγγεν· ῥίπω, ἐρίπω), rupes· ambo, ἄμφω. (καύω), Ἰταλ. gamba, Γλ. jambe, Γρ. gambe, gnmbe, κτλ. καὶ εἰς ἄλλας δὲ γλώσσας παρατηρεῖται ἡ τῦ μ καὶ μὲ ῥίζικῦ πρὸ τῦ π καὶ β παρέμβυσις· Καὶ τῦτο πάλιν ἀποδεικνύει τὴν ἀρχαίαν τέτων τῶν γραμμάτων ἐν πολλαῖς λέξεσι συναφὴν, ἐκ τῆς ὁποίας συνεχωνεύθη συνεπτυγμένως τὸ b, καθὼς προείπομεν· ὅθεν καὶ ἡ Σλαβονικὴ εὐχαρισεῖται ἐν πολλοῖς μόνον εἰς τὸ б χωρὶς προσθέσεως τῦ μ· οἷον, оба=ἄμφω, объ=ἀμφί, ἀμπί, ἀμβί (ὅθεν ἄμβων, ἄμβυξ, ὀμφαλὸς, λτ. umbilicus), бумага, βάμβακα, βάμβαξ, πάμβαξ (bombycia), οἷον βαμάκα (μ=β), καὶ ἐν τῇ χυδαίᾳ συνηθ. бабáки=παμβάκιον, κτλ. βλ. καὶ κεφ. δ. § δ, σημείωσ.

ἀλλᾶν ε, διασέλλων φανερῶς τὸ ἡμέρα ἀπὸ τοῦ ἑμέρα καὶ ἱμέρα, καὶ μεταβάλλων κατ' ἔκτασιν καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ Ἀττικοὶ τὸ ἀπὸ τῆς συλλαβικῆς τῶν ῥημάτων αὐξήσεως εἰς η (ἤμελλον, ἠδυνάμην, ἠβελόμην, ἀντὶ ἐβελόμην, κτλ.). Οὕτω καὶ οἱ Ἴωνες ἔλεγον βασιλῆα ἀντὶ βασιλέα, κτλ. ὡς καὶ ἐκ τοῦ χέρης (καὶ χέρος χερείων, καὶ χεῖρος, χείρων), γενικ. χέρηος (ἀντὶ χέρεος), χέρηϊ, χέρηα (ἰλ. δ, 400), καὶ (η=ει) χέρεια (Ὀδ. α, 323), κτλ. Ταύτην τὴν κατ' ἐπέκτασιν μεταβολὴν (ὡς τὴν ὠνόμασεν ὁ Πλάτων, Κρατύλ. § κς) τοῦ ε εἰς τὸ μακρὸν η ἐνόει βέβαια καὶ Ἀριστοτέλης (340 π. Χ.), λέγων ὅτι, „ἐπεκτεταμένον (ἐστὶν), ἐὰν φωνήεντι μακροτέρῳ κεχρημένον ᾖ τοῦ οἰκείου, οἷον, πόλεως, πόληος“ (α)· ὁ δ' αὐτὸς εἶπε καὶ τὸ θράττει παρηχῆν πρὸς τὸ Θρᾴττη, ὡς καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Πλάτων τὸ ἤρως ὁμοιόφωνον μὲ τὸ εἴρω, καὶ τοῦτο πάλιν μὲ τὸ Ἶρις, κτλ. (β). ὅθεν καὶ τὸ Δημήτηρ ἑτυμολογεῖ παρὰ τὸ, διδοῦσα ὡς μήτηρ, οἷον Δι(δο)μήτηρ, (ἐν Κρατύλ.). Οὕτω καὶ τὸ Καφησὸς (Καφησίων ὑδάτων, Πίνδ. Ὀλ. ιδ, ι), δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ τὸ ἀρχαιότερον Κηφισσὸς, ἢ (ι μακρὸν), Κηφισὸς (ἰλ. β, σίχ. 552) (γ). καὶ τὸ πλίσσω (Ὀδ. ζ, 318), δὲν ἑτεροφωνοῦσε μεγάλως ἀπὸ τὸ δωρικὸν πλείσσω = πλήσσω [ὡς καὶ πλησίον = πλεισίον· καὶ τὸ πλὴν (Ὀδ. ϑ, 207, κατὰ τὴν εἰς ην ἐπιῤῥηματικὴν κατάληξιν), εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἀττικὸν πλεῖν (Ἀριστοφ.), ἐκ τοῦ πλέον], ὐδὲ

(α) Ποιητ. κεφ. κα.

(β) Βλ. ὄπισθ. τὸ περὶ τοῦ η κεφ.

(γ) Τὸ δὲ Βοιβηΐς (ἰλ. β, 711) φαίνεται κατὰ μετάθεσιν Βοιβεὶς (Πίνδ. Πύθ. γ. 60).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

προσευχαί. Καὶ αὐτὴ ἡ τῶν ἔξω τῆς Ἑλλάδος ἁγίων τόπων, τοῦ Σινᾶ καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, πολυχρόνιος αἰχμαλωσία δὲν ἠμπόρεσεν ἐν μέσῳ τοῦ λυσσῶντος Ἀραβισμοῦ νὰ μεταβάλῃ μηδὲ μιαν κεραίαν τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς. Οὕτως ἡ Εὐσέβεια δύναται νὰ φυλάττῃ σῶα καὶ ἀκέραια τῶν ἅπαξ εἰς αὐτὴν ἀφοσιωθέντων λογικῶν ἀναθημάτων τὰ κυριώτατα. Ναοὶ καὶ Σχολαὶ καὶ βιβλιοθῆκαι γίνονται πυρὸς ἢ χειρὸς ἐχθρῶν παρανάλωμα, πόλεις καὶ βασιλεῖαι καταρρέφονται ἐκ θεμελίων, τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι παρακμάζουσι καὶ παντάπασιν ἀφανίζονται· ἀλλ' ἡ ἱερὰ γλῶσσα (ἐφ' ὅσον ζῇ καὶ διαμένει πιστὸν καὶ ἀμιγὲς τὸ λαλοῦν αὐτὴν ἔθνος), διατηρεῖται ἄθικτος καὶ ἀκήρατος ἐν μέσῳ τῆς ἐλευθέρας καὶ ὑψηλῆς τῶν θείων ἐννοιῶν πολιτείας, διασῴζουσα τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀφθαρσίας τοῦ αἰωνίου Ὄντος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀληθινὴν λατρείαν εἶναι διὰ παντὸς ἀφιερωμένη. Καὶ αὐτὴ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, ὁμοῦ μὲ τὰς περὶ αὐτὴν τῶν τερατομόρφων Ἑνωτῶν (Οὐνιτῶν), προφέρει καθ' ἡμᾶς πολλὰς λέξεις ἡμετέρας Ἐκκλησιαστικὰς, ὅσας διεφύλαξε καὶ μετὰ τὸ σχίσμα, οἷον τὰ, Liturgia, καὶ Evangelium, καὶ ἄλλα, καὶ αὐτὸ τὸ Kyrie eléison· — Ἀλλὰ τοῦτο (λέγουσιν) ὁ Ἔρασμος ἐδίδαξε νὰ ἐκφωνῆται Κύριε ἐλέεζον! — Καὶ τί τὸ ἐκ τούτου δεινόν; ὁ Ἔρασμος, ἀξιότιμος ἄλλως διά τε τὴν πολυμάθειαν καὶ τὸ χάριεν τοῦ ἤθους καὶ γλαφυρὸν, ἦτον ὅμως κἄποτε καὶ προαλέξερος εἰς τὰς κρίσεις του. Μὲ τὴν αὐτὴν τόλμην ἐκαινοτόμησε τὰς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς νεωτερισμοὺς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκανόνισε καὶ πολλὰς ἁγίας εἰς τὸ μηνολόγιον τῆς φαντασίας του. Ἡ δὲν ἐδογμάτισεν εἰς τὸ Θρησκευτικὸν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ προηγυμένυ συριζικῦ πνευματισμῦ συνεφθαρμένον· οἷον τὸ δὸρξ (δέρκω), μετὰ τοῦ προηγηθέντος συριγμῦ μετεχράφη εἰς τὸ ζὸρξ, τὸ δυγὸς (δύω), εἰς τὸ ζυγὸς, τὸ Θεὺς (Θεὸς), καὶ Δεὺς, λτ. Deus, εἰς τὸ Ζεὺς, τὸ δαμία (δᾶμος) εἰς τὸ ζημία, ἡ διὰ (σδιὰ), παρὰ Κυπρίοις ἀπέβηζὰ (καὶ Σλαβον. καὶ Ῥωσσ. за), κτλ. διὰ τῦτο τὸ ζ, ἢ σδ κατὰ διαλέκτυς πάλιν μετεβάλλετο καὶ εἰς δδ, ττ, στ, σθ· οἷον τὸ φρράδω, φρράζω, οἱ Δωριεῖς ἔλεγον φρράσδω, οἱ δὲ Λάκωνες, φρράδδω, οἱ δὲ Βοιωτοὶ, φρράττω, οἱ δὲ Ταραντῖνοι, φρράσσω· καὶ τὸ βάδω, βιβάζω, οἱ Ἴωνες βιβάσθω· οὕτω καὶ, ψύδω, ψύζω, ψύσδω, ψύττω· μαζὸς (μάω, μάδω, μάζω), μασδὸς, μασθὸς, μαστὸς· ἔδω (ἔσδω), ἔσθω, κτλ. εἰς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μετεχειρίζοντο οἱ μὲν τὸ δ, οἱ δὲ τὰ τύτυ συγγενῆ θ, τ, καὶ οἱ μὲν χωρὶς, οἱ δὲ μετὰ σίγματος, οἱ δὲ καὶ μόνον τὴν σίξιν τοῦ σσ, κἀνεὶς ὅμως δὲν εἶπεν οὐδ' ἔγραψε, μαδσὸς, μαθσὸς, μάδσα, φράδσω, προτάττων τὸ δ πρὸ τῦ σ, ἀντὶ τοῦ ζ, κατὰ τὺς Ἐρασμίτας (α). Εἰς δὲ τὸ ξ καὶ ψ μετατίθεται πολλάκις τὸ σ κατὰ διάλεκτον, οἷον, σκίφος ἀντὶ ξίφος, σκερὸς, ὅθεν σχερὸς, ἀντὶ ξερὸς, ξηρὸς, κτλ. οὕτω καὶ τὸ ἰσχὺς τραπὲν εἰς τὸ ἰχσὺς, ἐγέννησε τὸ ἰξὺς, ἐκ τοῦ ἴσχω, παρ' ὃ καὶ τὸ ἰξὸς (ἰσοδυναμοῦσι δὲ τὰ κσ, γσ, χσ, ὅθεν ἐκ τοῦ λέγω, λέγσω, γίνεται τὸ λέξω, κτλ.).

(α) Τόσον ἀποσρέφεται τὴν μετὰ τὰ δ, τ, Θ, κακόφωνον ἐπαγωγὴν τῦ σ ἡ Ἑλληνικὴ, ὥσε πάντοτε, ὅταν ἦναι τῦτο ληκτικὸν σύμφωνον τῆς ὀνομαστικῆς, ἐκεῖνα καθόλου τὰ ἀποβάλλει· οἷον λαμπὰς (λαμπάδς), λαμπάδος: χάρις (χάριτς), χάριτος: κόρυς (κόρυθς), κόρυθος. εὑρίσκεται καὶ Θέμιδος καὶ Θέμισος (Θέμιδς,-μις), ὄχι Θέμιδσος, ἢ Θέμιτσος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ καὶ πόλεις ὅλαι εἶναι κατοικημέναι ὑπὸ Ἑλλήνων), καὶ ὅταν εἰς αὐτὴν συχνάζητε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ γειτονία, καὶ φιλία παλαιὰ, καὶ σπέσεων ποικιλία, καὶ πρὸ πάντων ἡ μία καὶ ἡ αὐτὴ Ἐκκλησία σᾶς ἔχει μετὰ τῶν Ἑλλήνων συνεσφιγμένους μὲ ἀδελφικῆς ἀγάπης ἀῤῥήκτες δεσμές· πῶς λοιπὸν ἀνέχεσθε νὰ διαιρῆσθε κατὰ τὴν γλῶσσαν, διαφωνοῦντες εἰς τὴν διὰ τὸ λόγε κοινωνίαν τῶν ἐννοιῶν σας; Νὰ σᾶς ἐννοήσωσιν οἱ Ἕλληνες, ἢ νὰ σᾶς ἀποκριθῶσιν Ἐρασμίζοντας περὶ τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, εἶναι τόσον ἀδύνατον, ὅσον καὶ σεῖς ν' ἀποκριθῆτε πρὸς τὸς Ἕλληνας, ἂν ἴσως καὶ ἔτοι, Ῥωσισσιστὶ μετὰ σᾶς συλλαλοῦντες, θελήσωσι νὰ προφέρωσιν Ἐρασμικῶς τὸ η καὶ τὸ β καὶ τὰ λοιπὰ τὰ Ἑλληνικὰ τῶν φωνῶν σας ξοιχεῖα, емя *προφέροντες τὸ* имя, *καὶ* белéкіе *τὸ* велúкій, *καὶ* бéно *τὸ* вино̀, *καὶ* бóда *τὸ* водà, *καὶ* бью *ἀντὶ* вью, *καὶ* дчéма *τὸ* зимà, *καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραλαλήματα! — Ἀλλ' ἴσως εἴπῃ τις, ὅτι μανθάνομεν ἀμφοτέρας τὰς προφορὰς, καὶ τὴν Ἐρασμικὴν (ὡς τάχα παλαιάν!) πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑλλάδος συγγραφέων καὶ ποιητῶν, καὶ τὴν ζῶσαν τῶν νῦν Ἑλλήνων πρὸς τὴν μετ' αὐτῶν συναναστροφήν—. Καὶ τίς ὁ καρπὸς ἐκ τῆς τοιαύτης διγλωσσίας καὶ διφωνίας; ποίαν ὠφέλειαν θέλετε προξενήσει εἰς τοὺς ὁμογενεῖς σας, ἢ εἰς ἑαυτούς; τίς μέλλει νὰ σᾶς ἐννοήσῃ, ὅταν σᾶς ἀκούσῃ δια-*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν μαρτυρίαν, τὴν ὁποίαν ἀντεγράψαμεν προλαβόντως (σελ. 254). Ἢ μήπως ἐπρόφερεν ὁ Διονύσιος Κάϊ τὸν καὶ, διαλύων τὴν δίφθογγον κατὰ τὸν Ἐρασμον, ὥςε να ὑποπτευθῶμεν

τωνος ἆρά γε καὶ τᾶ Δημοσθένες; καὶ πᾶ τὰ εὗρηκεν; ἐκεῖνοι οἱ μακαρίται δὲν ἐταξείδευσαν εἰς τὸ Ῥοτερόδαμον! εἰς δὲ πάλιν τὴν Ἑλλάδα, ὅπε σῴζονται τὰ ἴχνη των, ἅτε ὁ Ἐρασμος ἐπάτησεν ἅτε ὁ Τίτσος αὐτὸς, ὡς φαίνετ' ἀπὸ τὴν περὶ Μοσχοπόλων σοφὴν διατριβήν τε, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐνόησε φράσιν εἰς ὅλες τὲς νῦν Ἕλληνας γνωσὴν, τὴν „ὁ τᾶ Κρήτης ἀνεψιὸς“, καὶ, „τῷ θείῳ αὐτᾶ τῷ Κρήτης“ (κατ' ἔλλειψιν τᾶ ἀρχιερέως, ἀρχιερεῖ· ὡς λέγομεν πάντοτε συνήθως συνάπτοντες τὸ ἄρθρον μὲ τὴν γενικὴν τᾶ ὀνόματος τῆς ἐπαρχίας· οἷον, ὁ Ἐφέσε, ὁ Σμύρνης, ὁ Κρήτης, ἐλλειπτ· ἀρχιερεύς). ὁ δὲ Τίτσος ὑποπτεύεται τᾶ κειμένε διαφθορὰν, καὶ, τέλος, διορθόνει τὸ μὲν πρῶτον τᾶ Κρήτης εἰς τὸ, τᾶ Κρητὸς, τὸ δὲ δεύτερον τῷ Κρήτης εἰς τὸ, τῷ Κρητὶ (σελ. 6, 7). Εἰ δὲ πάλιν μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἀριθμεῖ καὶ τὲς ἐπὶ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσαντινεπόλεως φυγάδας εἰς τὴν Ἰταλίαν σοφὲς Ἕλληνας (δηλοῖ δὲ τᾶτο, γεραίρων αὐτὲς ὡς ἀνακαινισὰς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ἰταλίαν, τετέσιν εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. σελ. 12), ἀλλ' αὐτοὶ πάλιν ἦτοι ἦσαν οἱ αὐτοὶ καὶ τᾶ Ἐράσμε διδάσκαλοι καὶ τᾶ Ῥαϋχλίνε· πῶς λοιπὸν ἦτος μὲν ἐκολέθησε τὲς νεωτέρες, ἐκεῖνος δὲ τὲς παλαιὲς Ἕλληνας; ταῦτα προφανῶς ἀντιφάσκεσι πρὸς ἄλληλα. Μένει λοιπὸν μόνον ἀληθὲς, ὅτι, ἐκεῖνος ἐκ τῶν δύω τέτων ἐπέμεινεν εἰς τῶν ἀρχαίων τὰ ἴχνη, ὅσις διεφύλαξεν ἄχραντον καὶ ἀνόθευτον τῶν διδασκάλων τε τὴν προφοράν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Βυζαντινοὶ ἐκεῖνοι, καὶ πρὸ τέτων ὁ Μοσχόπελος, ἐπρόφερον ἀπαραλλάκτως μὲ τὲς νεωτέρες Ἕλληνας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν (καθὼς καὶ τὰ συγγράμματά των κηρύττεσι, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται ὁμολογῦσιν), ἄρα ὁ Ῥαϋχλῖνος ἐδίδαξε τὲς ὀπαδές τε περὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀληθῆ, συμφωνῶν καὶ μὲ τὲς ἀρχαίες ἐκείνες διδασκάλες τε καὶ μὲ τὲς ἐκείνων διδασκάλες καὶ μὲ ὅλον τὸ ἔθνος τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων Ἑλλήνων· ὁ δὲ Ἐρασμος ἐβάδισεν ἄλλων ἀρχαίων ἀνθρώπων ἴχνη πάντων μᾶλλον, πλὴν Ἑλλήνων, καὶ ἐδίδαξε

καὶ ὁ τότε νὰ κριτικὰ Ἀνάμικτα (miscellanea critica) τὸ δεύτερον ἐκδόσας Βυργέσσιος (Th. Burgess) νομίζεσιν, ὅτι τὸ Αἰολικὸν F ἦτο τὸ τῶν Ἰώνων Vav (ϝ), καὶ τοῦτο ἐγράφετο ἐπὶ

τὴν Ἑλλάδα, κρίνει ἔπειτ' ἀληθέσερον, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῆς Τρῳάδος ἠγνόεν τῶν γραμμάτων τὴν χρῆσιν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος οἱ ἀμαθέσεροι!). Ἀλλὰ παρὰ τὰς ἀμφιβόλες γνώμας τοῦ Διονυσίου καὶ Ἰωσήπου πολὺ μᾶλλον ἐμβριθεσέρα φαίνεται ἡ περὶ γραμμάτων ἀρχαιότητος παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπόληψις, διά τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς Αἰσχύλος ἀπέδωκεν εἰς τὸν Προμηθέα τὴν εὕρεσιν τῶν στοιχείων τῆς φωνῆς, καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐν μέρει καὶ εἰς τὸν Παλαμήδην (βλ. ὄπισθ. σελ. 18, 19). Ὁ Εὐριπίδης λέγει καὶ περὶ τοῦ Ὀρφέως, ὅτι κατέγραψε Θρῃσσαις ἐν σανίσι φάρμακα (Ἀλκήσ. 968)· ἱστορεῖται δὲ ὄχι μόνον Ὀρφεὺς (τοῦ ὁποίου τὰ ποιήματα μνημονεύει καὶ ὁ Πλάτων, Κρατύλ. καὶ Φιλήβῳ· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἰάμβλιχος ἐν βίῳ Πυθαγ. § λδ. ὅτι ἔγραψεν Ὀρφεὺς τῇ δωρίδι διαλέκτῳ), ἀλλὰ καὶ Μουσαῖος, ἀκέσεις νόσων συγγραψάμενος, καὶ Σιβύλλα, καὶ ἄλλοι γράψαντες πρὸ τοῦ Ὁμήρου (Διόδ. Σικ. δ. Αἰλ. ποικ. ἱς. ιδ, 21. Σοῦδ. λ. Κόρινος· Εὐσάθ. εἰς Ἰλ.). Ὁ Θησεὺς ἐπέγραψεν εἰς σήλην τὰ ὅρια τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Πελοποννήσου (Πλούτ. Θησ. ιγ). Τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων ἐπιγραφὰς ἀναφέρει καὶ Ἡρόδοτος (Ε), καὶ ὁ Φιλόστρατος (Ἡρωϊκ.), καὶ ὁ Παυσανίας (βλ. ὄπισθ. σελ. 18). Τίς οἶδε πόσας εἶχε συνάξει καὶ ὁ πρῶτος ἐκδόσας (κατὰ τὸν Σοῦδαν) Ἀττικὰ ἐπιγράμματα μάντις Φιλόχορος Ἀθηναῖος (Ὀλυμπ. 118—129, ἤτοι τῷ 304—260, π. Χ.), καὶ ὁ περὶ τὰς σήλας μάλιστα σπουδάσας, καὶ διὰ τοῦτο Στηλοκόπας ἐπονομασθεὶς Πολέμων Εὐηγήτου, περιηγητὴς (τῷ 200, π. Χ.), ὅστις ἐξέδωκε τὰ, περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων· καὶ περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων (Ἀθήν. I, 436, καὶ IΓ, 574), καὶ ἄλλοι παλαιοὶ καὶ συχνοὶ (βλ. Βοιχχίου. ἐπιγραφ. Ἑλλην. προλογ. VIII). Ἀφίνω τὸ εἰς τὸν Ἡσίοδον ἀποδιδόμενον ἐπίγραμμα τοῦ Ἑλικωνείου τρίποδος (Δίων ὁ Χρυσός. καὶ Πλούτ.), καὶ ἄλλα πολλὰ ἀμφιβολογούμενα ὄχι περισσότερον παρὰ τὰς γνώμας τοῦ Διονυσίου καὶ Ἰωσήπου. Ἀλλὰ (διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς αὐτὸν τὸν Ὅμηρον) πῶς ἦτο δυνατὸν δίχως τέχνης γραφικῆς, πολὺ προγενεσέρας,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἰς τὸν ἄμβωνα τῆς Ἀντιοχείας, γυνή τις ἐκ τοῦ ὄχλου τὸν παρεκάλεσε νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν εἰς γλῶσσαν εὐληπτοτέραν· ὅθεν ὁ Δημοσθένης οὗτος τῷ Εὐαγγελίῳ ἐξεφράζετο ὕστερον εἰς ὕφος

Ἐκκλησιῶν, ἦκον τ' ὄνομα Γραικὸς ὡς ὕβριν (Σγρόπελ. περὶ τῆς ἐν Φλωρεν. Συνόδου, Τμ. β. κεφ. 20). Οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι κατεφρόνουν τὸ Γραικὸς, ἐν ᾧ πάλιν ἀπ' ἄλλου μέρους Φράγγοι καὶ Σάξονες καὶ Σκηνοὶ καὶ οἱ πλεῖστοι τῆς Εὐρώπης λαοί, συντρίψαντες ἤδη τῆς ὑπερηφάνου Ῥώμης τὸν ζυγὸν, ἐθεώρουν τ' ὄνομα Ῥωμαῖος ὡς ἰσοδύναμον μὲ „Πᾶν ὅ, τι δυσγενὲς, καὶ δειλὸν, καὶ πλεονεκτικὸν, καὶ ἀσελγὲς, καὶ ψευδαλέον, καὶ παντοδαπὸν κακόν“ (ὡς ἐξεφράσθη ὁ ἁπλοϊκὸς Λυθόπρανδος, Luithprand, εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείαν του). Μ' ὅλα ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἐκράτουν τὸ ἐθνικόν των ὄνομα· καὶ ἡ ἐπωνυμία Ῥωμαῖος (ὄχι καὶ Ῥωμαϊκὸς, ὡς λέγει ὁ μωρόσοφος Ἐννίνιος) δὲν ἐπεκράτησεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, εἰμὴ πολὺ μετὰ τὸν Ἰσσινιανόν· διότι ὁ μὲν Μέγας Βασίλειος ψέγει τὴν Ῥωμαϊκὴν ὀφρὺν (ὡς ὠνόμασε τὴν ἔτι τότε φυτρόνουσαν φιλοδοξίαν τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης). ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς ἀποκαλεῖ τὴν Ῥωμαϊκὴν φωνὴν „καταπληκτικὴν καὶ ἀλαζόνα καὶ φορτικήν“. τιμᾷ δὲ τοὺς νόμους ὅτι εἶναι θαυμασοὶ καὶ ἀκριβεῖς καὶ σοφοὶ καὶ, συνελόντι φάναι, Ἑλληνικώτατοι! (βλ. τὴν μαρτυρ. παρὰ τῷ Ἐννινίῳ, σελ. 96). καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσσινιανὸς (527, μ. Χ.) διακρίνει τῆς τῶν Ἑλλήνων φωνῆς τὴν τῶν Ῥωμαίων, ἥπερ (λέγει) καὶ κυριωτάτη ἐστὶ διὰ τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας (Ναυαρ. ΚΒ, α, 2). Ἀλλ' ὅμως αἱ Ἐπαρχίαι τῆς Ἀσίας (Provinciæ Asiaticæ), καὶ ὅλη ἡ Ἀνατολικὴ λεγομένη Αὐτοκρατορία (Imperium Orientale) εἶχεν ἤδη πρὸ πολλοῦ ὀνομασθῇ Ῥωμανία (Ἁγ. Ἀθανάσ. πρὸς τοὺς Ἐρημ. σελ. 832.—τῷ 340 μ. Χ.). Ἐκ τότε καὶ ἡ Θρᾴκη μετὰ τῆς Μακεδονίας, καὶ ὅλη ἁπλῶς ἡ ἤπειρος τῆς Ἑλλάδος ὠνομάσθη ἀπὸ τῶν κρατούντων καὶ αὐτὴ Ῥωμανία, καὶ βαρβαρικώτερον Ῥωμελία καὶ Ῥωμελη, ὡς ὠνόμασαν καὶ οἱ Τοῦρκοι ὕστερον τὴν χώραν· καὶ τοὺς Γραικοὺς δὲ Ῥωμαίους καλοῦσι (Ῥωμ. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Μωάμεθ τοὺς ὠνόμασεν εἰς τὸ, διὰ τὰς παρούσας περιστάσεις ἄξιον ἀναγνώσεως, τριακοστὸν τοῦ Κουρανίου κεφά-

ἔμπροσθεν εἰς τὸ φυσικὸν καὶ ἀκήρατον καὶ ἐξαίσιον κάλλος τῆς ἀληθείας, τὸ ἐποῖον κανεὶς καὶ δεξιώτατος πλάσης δὲν δύναται νὰ ἐνσυπώσῃ μιμηλῶς εἰς τὰς εἰδωλοποιΐας τῆς φαντασίας τϑ.

„—Οὐ γὰρ ἔσιν ὅτε ζωγράφος,
„Οὔτ' ἀνδριαντοποιὸς, ὅσις ἂν πλάσῃ
„Κάλλος τοιοῦτον, οἷον ἡ 'Αλήθει' ἔχει" (Φιλήμ.).

§ ζ. 'Αλλ' ὦ γενναῖοι μάρτυρες καὶ κήρυκες τῆς ἀληθείας Ἕλληνες! σεῖς ἐπισφραγίσατέ μϑ τὸν λόγον, ἐπιθέντες χρυσῆν κορωνίδα, τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἱεροῦ σας ἀγῶνος. Ὁ κρότος τῶν νικηφόρων σας ὅπλων, ὦ φίλτατοί μϑ ὁμογενεῖς, πολὺ παρὰ τὸν ἀσθενῆ μϑ κάλαμον ἐναργέσερα καὶ τρανώτατα ἐκήρυξεν εἰς ὅλην τὴν Οἰκϑμένην, ὅτι τὰ μυρία πάθη τῆς

τὴν ὁποίαν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆ γῆν διετήρησε πάτριον γλῶσσαν καὶ προφοράν. Πολλοὶ καὶ βαρεῖς, ὦ 'Ερασμῖται, φαίνονται οἱ κατηγοροί σας, δεινὸς τῆς κρίσεως ὁ ἀγὼν, καὶ ἄφευκτος ἡ καταδίκη σας! Ποία τις θέλει εἶσθαι ἡ ἱκανοποίησις, εἰς τὴν ὁποίαν μέλλετε νομίμως νὰ καθυποβληθῆτε, δὲν δύναμαι νὰ μαντεύσω· πάντοτε ὅμως ἐπιεικὴς καὶ κοινωφελὴς καὶ ἀνάλογος τῆς σοφίας καὶ τοῦ φιλανθρώπου τρόπου σας· παραδείγματος χάριν, νὰ διαλλαγῆτε τάχισα μετὰ τῶν, πρὸς ἓς ἀντιμάχεσθε, συμπατριωτῶν σας, τῶν 'Ραϋχλινείων 'Ελληνισῶν, ἀποσκορακίσαντες ὁμοθυμαδὸν τὴν τῆ 'Εράσμϑ πλάνην, ὡς κακὴν κακίσης μητέρα θυγατρὸς, τῆς ἀγρίας "Εριδος. "Ωσε πάντες ὁμῆ τῶν 'Ελληνίδων Μϑσῶν οἱ πιστοὶ καὶ πολύτιμοι φίλοι νὰ συνεργῆτε κοινῶς, ὁμόφωνοι καὶ ὁμότονοι, μετὰ τῶν 'Ελλήνων πρὸς τελειοποίησιν τῆς λαλϑμένης αὐτῶν γλώσσης, καὶ τῆς ἀναγεννωμένης 'Ελλάδος τὴν αὔξησιν· ὅπϑ μέλλουσι πάλιν νὰ ἀναβιώσωσιν οἱ τῆς ζηλωτῆς σοφίας σας ἀοίδιμοι πατέρες, τῶν ὁποίων καὶ τὴν μνήμην ἀξίως τιμᾶτε, καὶ τὰ συγγράμματα σοφῶς ἑρμηνεύετε!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκεῖνοι οἱ Γραμματικοὶ, παρὰ τῶν ὁποίων ὁ Βόσσιος μαθὼν τὸ φιλοτῆτα καὶ τὰ ἄλλα, ἐπεχείρησεν ἔπειτα νὰ γίνῃ καὶ σοφώτερος αὐτῶν διδάσκαλος!). Ὅμοίως καὶ ὁ Πλάτων λέγων ταχυτῆτα, ἔλεγεν ὁ αὐτὸς καὶ θεότητα, ἀνθρωπότητα, τραπεζότητα, κυαθότητα· ἢ μήπως ἠδύνατο ποτὲ τὸ ϛόμα τῶν Χαρίτων νὰ προφέρῃ προπερισπώμενα, ἀνθρωποτῆτα, καὶ παλαιοτῆτα, καὶ ὡραιοτῆτα, καὶ τ' ἄλλα τὰ ἐκ τῶν τρισυλλάβων μάλιϛα γινόμενα ἀφαιρετικά; ἀλλ' εἰς αὐτία Ἐρασμικὰ τοιαῦται λεπτοφωνίαι δὲν ἔχϐσι χώραν! Ἤθελον, ἀναγνῶϛα, νὰ σὲ προβάλω καὶ τρίτον πρὸς σημείωσιν· ὅτι ὁ μὲν Βόσσιος τονίζει τὰ εἰς τὴς πάντοτε εἰς τὴν λήγϐσαν! ὁ δ' Ἐννίνιος τ' ἀνάπαλιν εἰς τὸν γενικὸν αὐτῦ Κανόνα νομοθετεῖ, ὅτι τὰ βραχυπαραληκτῦντα πολυσύλλαβα (ἐν οἷς ἐμπεριέχονται βέβαια καὶ τὰ εἰς οτης καὶ υτης, ἀνδροτὴς, βραδυτὴς, κτλ.) τονίζονται πάντως εἰς τὴν προπαραλήγϐσαν. Τίνα ἆρά γε τῶν δύω τϑτων νέων τονοδιδασκάλων νὰ πιϛεύϭωμεν; Ἀλλ' ὅμως τῦτο τὸ παραβλέπω· εἰς τὸ Δρᾶμα τῶν Ἐρασμιτῶν ἡ ἀσυμφωνία παίζει τὸ πρῶτον πρόϭωπον, ὡς πρωταγωνιϛής! Πάλιν οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον τροπαῖον, ἐρῆμος, ἑτοῖμος, τὰ παρὰ ἄλλοις παροξύτονα, τρόπαιον, ἔρημος. Σημειϭσαι δὲ κ' ἐδῶ. α) Ὅτι καὶ τϑτων ἡ προσῳδία εἶναι τῆς ἀρχαίας Ἀτθίδος· οἱ δὲ νεώτεροι Ἀττικοὶ ἔλεγον, ἔρημος, καὶ ἕτοιμος, καὶ ὅμοιος (Πλάτ.) τὰ παρὰ Ὁμήρῳ, ἐρῆμος, ἑτοῖμος, ὁμοῖος, κτλ. λέγοντες δ' οἱ αὐτοὶ τροπαῖον, δὲν ἔλεγον ὅμως καὶ, δικαῖον, ματαῖον, ἀλλὰ δίκαιον καὶ μάταιον, ὡς καὶ ἔλαιον, κτλ. προπαροξύτονα, καθὼς καὶ οἱ λοιποί. β) Ὅτι πολλὰ τῶν τοιϭτων κανονίζονται καὶ ὡς ἐκ τῆς προσῳδίας τῶν,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(α). *Ὁ δ' αὐτὸς Ἀριστοφάνης ἔγραψε μιμητικῶς καὶ τὸν ψόφον τῶν βατράχων βρεκκεκέξ, μήπως οἱ βάτραχοι κοάζουσι*, brekkekeks, *διὰ τῦ* b; *ὅταν δὲ ἡ γλαῦξ κικκαβίζῃ τὸ κικκαβαῦ* (β), *μήπως ἀκούουσιν οἱ Ἐρασμίται προφερόμενον ἐκ τῦ ῥάμφους της τὸν πάταγον τῦ* b; *καὶ τιτιτικομπρὸ δὲ γράφων ὁ Ἀριστοφάνης τὴν φωνὴν τῶν ὀρνίθων τῆς πεπλασμένης του πόλεως, μήπως ἔγραψε τὴν λήγουσαν μπρού, ἀντὶ* bru, *καθὼς τῦτο γράφομεν τὴν σήμερον ἡμεῖς; (γ). Ἀλλὰ καὶ τὴν ἄναρθρον φωνὴν τῶν διψώντων παιδαρίων ἐξέφρασε διὰ τῦ βρῦν· μήπως ἄρα τὰ βρέφη προφέρουσι* brun, *ἀκριβῶς καὶ διηρθρωμένως; ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ νήπια, ὅταν θέλωσι νὰ πίωσι, προφέρουσι τὴν αὐτὴν φωνὴν συμπατάσ-*

(α) *βλ. ἐφεξῆς κεφ. Γ, περὶ τῦ Γ.*

(β) *Ὅθεν καὶ κικκαύη ἤ* (αυ=αβ), *κικκάβη, καὶ συνήθως κοκκοβάγια ὠνομάσθη τὸ πτηνόν· γράφεται δὲ καὶ κικύβη, καὶ κίκυβος, κίκυμος* (β=μ), *κικυμὶς, κικύμη* (λτ. cicuma), *καὶ προσέτι κυβήνη· τὰ πρῶτα εἶναι τῦ φθόγγυ ὀνοματοποιΐαι, ἴσως καὶ τὸ τελευταῖον· ἢ τῦτο παράγεται ἐκ τῦ κυβὴ (ἡ κεφαλὴ, διὰ τὸ μεγαλοκέφαλον τῦ πτηνῦ)· καθὼς καὶ τὸ κὼψ, καὶ σκώψ (εἶδος βάφυ), ἐκ τῦ κωβὴ=κυβὴ (βλ. Ρείμ· λ· κώψ). τὸ δὲ κικκαβίζω γράφεται καὶ κακκαβίζω (τὸ καὶ ἄλλως κακκάζω, καὶ συνήθ. κακκαρίζω ἐπὶ περδίκων καὶ ὀρνίθων), τῦτο δὲ τὸ κακκαβίζω, ἐκ τῦ κακκάβω, ἡ λατινικὴ γράφει* caccabo. *πῶς δέν ἤρπασαν καὶ τῦτο τὸ ἐπιχείρημα οἱ Ἐρασμίται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνησίας τῦ Ἑλληνικῦ β προφορᾶς!!*

(γ) *Ἡ ὀνοματοποιΐα αὕτη ἐκφράζει τὸν φθόγγον, τῶν ὀρνίθων τὶ, τὶ, τίκ* (τζι, τζι, τζίκ, *ὅθεν καὶ ῥῆμα τιτίζειν, τιτυβίζειν, κτλ.)· ἡ δὲ λήγουσα μπρὸ, τὸν ψόφον τῶν ψαιρόντων πτερῶν, ὡς τὸ συνήθ. φρὸ, φὲρ, ὅθεν καὶ ῥῆμα, φερφερίζω (ἐπὶ ὀρνίθων, ὅταν ψαίρωσι κινῦντα τὰ πτερὰ), πεποιημένον ὡς τὸ βορβορύζω, καὶ φριμάσσω, φρέμω, βρέμω, κτλ.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σε σι, φαίνονται ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μόριον, λεψανόν τινος ἀρχαίου πτωτικοῦ ἢ ῥηματικοῦ συναπτομένου μὲ τὴν λήγουσαν τῶν λέξεων, πρὸς δεῖξιν τινὸς, οἷον προσώπου, τόπου, ὀργάνου [ὅθεν καὶ αἱ εἰς bus, ἀρχ. vis = φιν, ὀργανικαὶ ἢ ἀφαιρετικαὶ τῆς Λατινικῆς· τῆς δὲ Σλαβονικῆς εἰς хъ = χι = φι· καὶ πάλιν ταύτης πολλὰ τῶν ἀρσενικῶν σχηματίζουσι τὴν μὲν ἑνικὴν δοτικὴν εἰς ви = φι, οἷον сынови = σ-ῖνοφι (ἴνῳ, ἀντὶ ἴνει, ἐκ τοῦ ἶνις = ἶνος), ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ θεόφι = θεῷ· τὴν δὲ πληθυντικὴν γενικὴν εἰς въ, κατ' ἀποκοπὴν ἀντὶ ви, οἷον сыновъ, Ῥωσσ. сыновъ = σ-ῖνοφ-ιν, ὡς πάλιν τὸ θεόφιν = θεοῖν = θεῶν, κτλ.]· ἴσως τὸ μόριον ἔγεινεν ἐκ τοῦ τάω, τέω = θέω = δέω (ὅθεν δέκω, δείκω, δείκνυμι) = τείνω (ὅθεν εἴπομεν καὶ τὸν σύνδεσμον δὲ, δὴ, τὲ, κτλ. βλ. σελ. 332, σημ.), καὶ σημαίνει κυρίως τάσιν χειρὸς πρὸς δεῖξιν, ἢ τάσιν ἁπλῶς, ὅθεν καὶ τὴν ἀπὸ τόπου ἢ εἰς τόπον κίνησιν (θεν, σε, δε), ἢ ϛάσιν (θι, χι), κτλ. ἢ ἐσχηματίσθη ἄλλοθέν ποθεν, ὅθεν ἂν κρίνωσι πιθανώτερον οἱ σοφοί. Καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ οἱ ἡμέτεροι τὸ φι, μετὰ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ὠνόμαζον ὀρθῶς προσχηματισμὸν, ἤτοι προσθήκην συλλαβῆς κατὰ κλίσιν εἰς τὸ τέλος τῆς σχηματιζομένης λέξεως (α). Ὅσοι δὲ τῶν

οἱ δὲ καὶ ὅλων τῶν γλωσσῶν τῆς γῆς! (βλ. Annals of oriental Literature, London, 1820, June 1)· Ἀλλὰ περὶ τούτων εἴπομεν τὰ δοκοῦντα ἐν τῷ Δοκιμίῳ, προλογ, § η.

(α) Ἀπολλώνιος περὶ ἐπιῤῥήμ. σελ. 574. Ὁ φιλόσοφος ἔτος γραμματικὸς ὀνομάζει τὸ φι ἰωνικὸν προσχηματισμὸν, καὶ λέγει, ὅτι προσετίθετο καὶ εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικήν· ἀλλ' εἰς ταύτας καθ' ἡμᾶς δὲν σῴζεται ὁ προσχηματισμὸς ἔτος, ὅσις κυρίως φαίνεται ἴδιος τῆς δοτικῆς· οὕτω καὶ τὸ ἶφι ἐπίῤῥημα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εξάθιος (εἰς ἰλ. ζ), καὶ ὁ Κορίνθιος Γρηγόριος (1150, μ. Χ. (α)), καὶ ὁ Μοσχόπυλος (1275, μ. Χ. (β)), καὶ αὐτὸς τελευταῖον ὁ Λάσκαρις (1490, μ. Χ. (γ)). πρέπει δέ πως νὰ καταδεχθῶσι καὶ τοῦτον οἱ Ἐρασμίται, ὡς παλαιὸν πατέρα τῶν ἑλληνισῶν διδασκάλων τοῦ διδασκάλου τῶν Ἐράσμων! ΙΕ) Τελευταῖον εἰς παμπόλλας παλαιὰς ἐπιγραφὰς γράφεται ἡ ᾳ, η, ῳ, λήγουσα τῶν δοτικῶν χωρὶς τοῦ ι (δ)· οἷον εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Ἑλλάδος (ἴσως, τῷ 120, π. Χ.), ἐμ Ποτιδαίᾳ· τῇ πατρίδι· τῷ χρόνῳ, ἀντὶ, -δαίᾳ,-τῇ,-τῷ,-νῳ. Εἰς τὸ τῆς Ὀλβίας περὶ Πρωτογένους ψήφισμα (100, ἢ 50, π. Χ.) γράφεται

(α) „Οἱ Ἴωνες τὸ μὴ ἐκφωνέμενον ι ἐκφωνεῖν εἰώθασιν· Ὅμηρος, ὑπερῴϊον ἀντὶ ὑπερῷον. Καὶ οἱ Αἰολεῖς τὸ ἀνεκφώνητον ι ἐκφωνεῖν εἰώθασιν ἐπὶ δευτέρου καὶ τρίτου προσώπου, οἷον βοᾷς,βοάϊς“ (Γρ. Κορίνθ. περὶ διαλέκτ.). Τὸ ἐκφωνεῖν εἰώθασιν εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ προφέρουσιν ἀσυναιρέτους τὰς τοιαύτας συλλαβάς. (β) Βλ. ὄπισθ. σελ. 393. (γ) Κωνς. Λάσκαρ. γραμ. βιβ. γ.

(δ) Εἰς τὴν ἐπὶ τῆς 80 Ὀλυμπ. τὸ γ (453, π. Χ.) ἀρχαιοτάτην τῶν Ἀθηναίων ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκεται: εν το αυτο ενιαυτοι (ἀντὶ, εν τοι, αυτοι=ἐν τῷ αὐτῷ), χωρὶς τοῦ προσγεγραμμένου ι (βλ. Palaeograph. Montfauc. p. 140), καὶ, Μεγαροὶ· ἀλλὰ διορθόνσοι: Μεγαροι, ἢ, Μεγαροισιν· καὶ, το αυτο (χωρὶς τῆς ἐν)=τῷ αὐτῷ (Ossan. Syll. 21. Müller, Aeg. p. 179). Ἂν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν γράφεται ἡ ου (ὡς, φρουρὸς, κτλ.), ἀλλ' ἡ διόρθωσις εἶναι πιθανή· διότι ἐφεξῆς εἰς τὰς ἄλλας δοτικὰς προσγράφεται τὸ ι· οἷον: εν τοι πολεμοι· εν Κυπροι. Φοινικει· Αιγινει (τῷ πολέμῳ, Κύπρῳ, Φοινίκῃ, Αἰγίνῃ). Εἰς δὲ τῆς 84 Ὀλυμπ. ἐπιγραφὴν (Welcker. Epigr. p. 7) γράφεται, ιερεσι (ὠδῖσι), ἀντὶ ιερεῖσι (ε=ει), ἱερῇσι (ει=η). Πῶς ἄρα διαιρέσιν οἱ Ἐρασμίται τὸ στοιχεῖον ε=ει, η;

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φιλημένον αὐτῆς ν, ὅταν θέλῃ νὰ κατασκευάσῃ μέλος λέξεως ἀνθηρὸν, ἢ φθόγγον καλλικέλαδον καὶ κατανυκτικὸν ἢ καὶ σεμνὸν καὶ ἀξιωματικὸν, καὶ πολλάκις μεγαληγορίας ἐξάκουστον ὄγκον,

„Χαλκοσόμβ κώδωνος ὡς τυρσηνικῆς.

Οὕτως ἐκ τοῦ ἄθω (ἄδω, ὄδω, ὄζω), λέγει ἄνθος, ἀνθέω, καὶ (πάθω, πάθος, πέθω) πένθος, πέπονθα· βρέθος (βρέτος, ῥέθος), βρένθος, βρενθύω,-ομαι· (βάθος) βένθος· ξανθὸς (ξάω), ξανθὸς· τίθω, τινθὸς· μάθω, μανθάνω· λάθω, λανθάνω· πύθω, πυνθάνω,-νομαι, κτλ. Καὶ πάλιν μετὰ τοῦ δ, (ἴδω, ἴδαλος) ἰνδάλλω, -λομαι, (πύθος = βυθὸς, πύδος), πύνδος, πύνδαξ· ἄδω, ἀνδάνω· χάδω (χάζω, κέχανδα), χάνδω, χανδάνω, χάνδαξ (ἐκ τῆ χάδω, χαδέω, χαδέω, ὅθεν καὶ τὸ τῆς συνηθείας χαδεύω)· μύδος (μύδω, μύζω), μύνδος, μυνδὸς [μυτὸς, λτ. mutus· ἐκ τοῦ μύζω, μύω, καὶ τὸ μῦθος, μύθα = φωνὴ, θρόος, ὅθεν τὸ Γαλλικὸν mot, καὶ τὸ Γερμ. Mund (ϛόμα), καὶ τ᾽ ἀνάπαλιν Stimme (φωνὴ) = ϛύμα, αἰολικῶς τὸ ϛόμα], δένδρον, δένδρος, ἐκ τοῦ δέδρον (δέδερον, παρὰ τὸ δέρω, δέρος, δρίος, δρέϝος, Σλαβον древо, ὅθεν καὶ τὸ δόρυ, καὶ δόρυς, δρῦς), κόνδυ, κόνδυλος, κονδύλη, κόνδος [κόδος, κᾶδος, κῶθος, κώθων, κωδὴ, κοττὰ, κόττος = κυβὴ, κεφαλὴ (ἐκ τοῦ κόνδος καὶ τὰ, κύνδαλος, κυνδάλη, ὡς ἐκ τῆ κόνδυλος τὸ τῆς συνηθ. κονδύλιον, ὁ γραφικὸς κάλαμος, ὡς τὸ λατιν. stylus), καὶ κυνδαλισμὸς, εἶδος παιγνιδίβ, τὸ παρ᾽ ἡμῖν παλβκάκιον]. τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ κύρια ὀνόματα, πίνδος (πίδω, πίδος, πίδαξ), Πίνδαρος, Πίνδασος· καὶ Τύνδαρος (τύνδω, tundo) ἐκ τοῦ τύδω (= τύζω, τίπω), ὅθεν καὶ Τύδας, Τύδης, Τυδεὺς, Tudes,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κ.

Κάτι 237
Κατόλικος 485, 776
Καυκίον, -κέλα, Καυκαλίθρα 337
Καύκωνες, Καυκωνία 767
Καυσία 336
Κάχρυς, Κέγχρος 465
Καψαλίζω (*καυσαλ. καυσαλίς*) 355
Κε, κες 765
**Κέβης, Κεβρὴν, -βριόνης* 149
**Κέως, Κία, ἡ Τζία* 345
**Κηφισσὸς* 343
Κὴξ 793, 195
**Κίαιβον* 345
Κιγιῶται 765
**Κιθαιρὼν* 336
**Κικέρων* 374, 465
**Κίος* 345
**Κίσσαβος, Κίσσαμος* 759
Κίφος 336
**Κλαζομεναὶ* 569
Κλαρὶ 775
Κλήδονας 768
Κοίλη, καὶ κυλλὴ χείρ. 310, 311
Κοινὴ διάλεκτος Ἑλληνικὴ· καὶ πάλιν, Κοινὴ, ἡ καὶ ἁπλὴ, ἰδιωτικὴ, χυδαία 499—510
Κοινὸν, τὸ 528
Κοκκοβάγια 322
Κόνδρα ἢ σκόνδρα 355
Κονέτον 337
Κοντάκιον 309
Κοπέλλα, -πέλλιον 533
Κοττὸς 533
Κοράκισκα 540
Κόρε, κόρη, κόρι, κόρ 365
Κόσκινον 137
Κούλα 351
Κελλάκιον, ὅθεν Τυροκέλ. 355
Κεμπάρος, -πάρα 531
Κετερὲ (*εἰς κενὸν*), *Κετὸς* (*μωρὸς*), *ἐκ τῆ κότια* (*Κέτρα, μετὰ τῆ ρ*), *κόττος, κόνδος, κόνδυλος* (*Κετρελὸς*), *διὰ τὸ κοῖλον* (*ὡς κέπφος, κᾶφος*) 337
Κέφταλον, Κέχτιον (*φ = χ*)
Κρᾶσις φωνηέντ. 237
**Κροῖσος, Κρόνος* 305
Κροντήριον 337
**Κρυσάλλω* 571
**Κυδωνία* 345
**Κυθήρη, -θέρεια* 345
**Κυλλήνη, Κύμη,* 345, 302
**Κυριακὸς* (*ὅθεν καὶ Κυριακὴ, ὡς καὶ Παρασκευᾶς, -σκευὴ· ἔτω καὶ τὸ ἁπλᾶν Σκευᾶς Πράξ. ιθ*) 570
Κύριε ἐλέησον! 516
**Κύταιον* 345
**Κύψελος, Κυβέλη,* 149
**Κῶς* 345

Λ.

Λάβυρος, Λαβύρινθος 147
Λαβόνω, Λαβωματιὰ 228
Λαγέτης, -Λάγος (*λαοῦ ἀγὸς*) 660
Λαγὸς (*λαὸς*) 23
Λαγωτόμαρον 388
Λάγκυρον, λάκυρον, ρη 306

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ευ διφθόγγους καὶ σεῖς τας προφέρετε, ὡς τας γράφετε, ав *καὶ* ев, *ἢ* аф *καὶ* еф (α)· *καὶ τὸ μονόφθογγον τῆς γλώσσης σας ϛοιχεῖον* ы *εἶναι σχηματισμένον ἐκ τῆς* ει, *καὶ πολλάκις τίθεται μὲν ἀντὶ ταύτης, ἀνταλλάσσεται δὲ καὶ πολλάκις μὲ τὸ* и, *καὶ μὲ τὸ ἁπλοῦν* і. *ἔχετε καὶ τὸ* В *καὶ τὸ* З, *ἢ* ζ, *καὶ τὸ* Θ *καὶ τὸ* Х, *καὶ τὸ* Ф, *ταὐτόμορφα καὶ ταὐτόφωνα μὲ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Πολλάκις δὲ καὶ σχηματίζετε καὶ γράφετε τῆς ἰδίας γλώσσης σας τὰς λέξεις ἀπαραλλάκτως, ὡς οἱ Ἕλληνες τὰς ἰδικάς των (β). Ὅλα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς Ῥωσσικῆ γλώσσης ἰδιώματα, παραλληλιζόμενα πρὸς τὰ τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ τὴν ἄπταιϛον αὐτῆς ἀνάγνωσιν καὶ προφορὰν σᾶς εὐκολύνουσι, καὶ πρὸς τὴν γραμματικὴν θεωρίαν σᾶς ὁδηγοῦσιν ἀπόνως καὶ ἀκριβῶς. Ἀλλ' ἡ Ἐρασμικὴ καινοτομία διδάσκουσα νὰ προφέρητε τὸ η ὡς ε, καὶ τὸ β ὡς* b, *καὶ τὸ ζ ὡς τὸ Ἰταλικὸν* z, *καὶ τ' ἄλλα*

(α) Ὡς, Августъ *Αὔγϐϛος*, Австрь *Αὔϛριος, Αὐϛριακός· καὶ* Параскева *Παρασκευὴ*, Евсигнитъ *Εὐσίγνητος, κτλ. Σλαβονισὶ δὲ γράφονται ἡ αυ καὶ ευ καὶ Ἑλληνικῶς·* ὡς Аитуспъ, Пачелъ = Павелъ, *κτλ.*

(β) Ὡς *τὰ δευτεροπρόσωπα ῥήματα ὅταν σχηματίζωνται καὶ γράφωνται εἰς* ишь = *ης* (спроишь, видишь, *Γίδης, ϛρώης, κατὰ τὸ τίθης, ἵϛης*), *καὶ τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων αἱ εἰς* ы *καὶ* и = *η*(ς) *γενικαὶ* (ὡς Марій, музы, *Μαρίη*(ς), *μϑση*(ς)), *καὶ αἱ δοτικαὶ εἰς* и = *η* (Марій, *Μαρίη*)· *καὶ αἱ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ὀνομαϛικαὶ εἰς* ы = *οι* (Домы *δόμοι*, музы, *μϑσοι*, ὡς *ὁδοί*, *ἢ μϑση* (*Βοιωτικ. αι* = *η*), *κτλ. βλ. τὸ ἡμέτερον Δοκίμιον τόμ. α, σελ.* 48, *καὶ* 176, *α.*

οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι καὶ τ' ὄνομα καὶ τὴν φύσιν τῆς διφθόγγου! Τὸ στοιχεῖον λέγεται καὶ εἶναι δίφθογγος, ὄχι ὡς δύω φθόγγοις ἢ φωνὰς ἐκλίδουσα κατὰ διαίρεσιν συνεκφωνουμένας, ἀλλ' ὡς συγκειμένη ἐκ δύω φωνηέντων, τῶν ὁποίων ἑκάτερον ἔχει φθόγγον ἴδιον κατὰ μέρος. τέτων δὲ τῶν φωνηέντων συνερχομένων κατὰ συναίρεσιν, συνέρχονται καὶ οἱ φθόγγοι, καὶ διὰ συλλήψεως καὶ κράσεως ἢ συναλοιφῆς συμπίπτοντες εἰς ἓν συγκριμα ἀποτελῶσιν ἕνα φθόγγον ἀδιαίρετον, καὶ τοῦτον ἢ ἁπλοῦν καὶ ἀμετάβολον καὶ μονοειδῶς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἠχοῦντα (ὡς, αι καὶ ει καὶ ου καὶ οι καὶ ᾳ καὶ η καὶ ῳ καὶ υι), ἢ καὶ σύνθετον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φθόγγων, διαδοχικῶς καὶ μονοσυλλάβως διὰ κράσεως μονοποιῷ συνεκφερομένων (ὡς, αυ καὶ ευ καὶ ηυ καὶ ωυ) (α). Ὥρε καὶ ὕτω κἀκεῖνως, πᾶσα δίφθογγος εἶναι

---

phische Sprachlehre, 2 Th. S. 273, κτλ.)· Ὁ δὲ Γαληνὸς δίφθογγον ὠνόμασε καὶ τὸ διχῶς, ἤτοι κατὰ δύω φθόγγους, προφερόμενον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ε (βλ. ὄπισθ. σελ. 107).

(α) Ὁ Κυντιλιανὸς Ἀρισείδης (σελ. 44) διαιρεῖ τὰς διφθόγγους εἰς τρία εἴδη· α) τὰς κατὰ κρᾶσιν, ὡς, αι, ου, εἰς τὰς ὁποίας τὰ δύω φωνήεντα συγκιρνώμενα ἀποτελῶσι τρίτον τινὰ διάφορον φθόγγον, ἀποβάλλοντα τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἑκάτερον φωνήν· (καθὼς εἰς ἄλλας περισάσεις διὰ τῆς κράσεως καὶ αὐτὰ τὰ φωνήεντ' ἀμφότερα ἀφανίζονται μεταποιέμενα εἰς ἕν τρίτον ἑτερόφθογγον, ὡς, τείχεΑ, τείχΗ, ὅπου τὸ η δὲν ἠχεῖ πλέον ἔτι ὡς α ἔτι ὡς ε)· β) τὰς κατ' ἐπικράτειαν, οἷον, ει, ᾳ, ῃ, ῳ, ὅπου ἐξακέεται ὁ ἐπικρατέστερος φθόγγος τοῦ ἑτέρου μόνον γράμματος (ι, α, η, ω), ὁ δὲ τοῦ ἑτέρου φθόγγος μένει ἀνεκφώνητος (οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς οι καὶ υι, ὡς συνήθως τὰς προφερομένας βλ. ἐφεξῆς περὶ τῆς διφθόγγου οι)· γ) τὰς κατὰ διέξοδον, οἷον, αυ, ευ, ωυ, ηυ, εἰς τὰς ὁποίας ἐξακούεται κατὰ παρά-

τει κεῖ, ἢ κεῖ, gui gui, καθὼς ἠχεῖ τῶν γεγλλιζόντων γρύλλων ἡ φωνή.

ς ϑ. Πρὸς ταῦτα ἀπαντῶμεν. α) Τὸ Λατινικὸν Boji ἐκφέρεται διῃρημένως ὡς τὸ Τρωΐοι (ἐκ τῦ Τρωὰς, Τρόος, Τροῖος, Τρόϊος, Τρωΐος, Τρῷος· ὡσαύτως καὶ ἡ Τροία κατὰ τὸν Ἀρίσαρχον, ἐλέγετο καὶ τρισυλλάβως διαιρέσει τῆς διφθόγγϑ Τροΐα, ὅϑεν Λατ. Troja κατὰ τὸ Ἀχαΐα, Achaia, ἐκ τῦ Ἀχαιὸς, κτλ.)· εἶναι λοιπὸν τὸ Boji = Βόϊοι διῃρημένον ἐκ τοῦ Βοῖοι (κατὰ τὸ Λακωνικὸν Βοιαὶ, Παυσαν. Λακ. κβ.), καθὼς καὶ τὸ Κώϊοι = Κῷοι = Κοῖοι (Κόοι, Κόος,-ως, Κῶς), καὶ τὸ φθόϊς ἐκ τῦ φθοῖς (φθὸς), καὶ τὸ κόϊξ ἐκ τοῦ κοῖξ, coix, = κύξ, κτλ. Ἄλλο διαίρεσις, πάθος τῆς διφθόγγου, καὶ ἄλλο ταύτης ἡ κατὰ φύσιν ϛοιχειώδης προφορά. Περὶ τύτϑ μὴν ἀμφιβάλλητε μηδόλως, φίλοι Ἐρασμῖται· πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ εἰς τὸ ϛόμα σας ἔχετε τὴν ἀπόδειξιν· σεῖς αὐτοὶ προφέρετε τὴν οι ὡς ι εἰς αὐτὴν ταύτην σας τὴν λέξειν BojI = ΒόϊΟΙ = ΒοῖΟΙ! (α). β) Τὸ λοιμὸς καὶ λιμὸς τῦ Θϑκυδίδϑ συμμαχεῖ μᾶλλον μὲ τὴν ἡμετέραν παρὰ μὲ τὴν Ἐρασμικὴν τῆς οι προφοράν· ἰδὲ τὸ ἔπος τῦ παλαιῦ χρησμῦ·

„Ἥξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ·

τύτϑ τοῦ ϛίχϑ τὸ λοιμὸς οἴ καὶ τὸν λοιμὸν συγχρόνως καὶ τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων ἐπιχείμενον ἔχοντες Ἀθηναῖοι τὸ ἐφήρμοζον εἰς τὴν παρῦσάν των κατάϛασιν· ἄλλοι δὲ πάλιν ἀπ' αὐτὲς ἀντέλεγον ἐρίζοντες, ὅτι εἰς τὸν ϛίχον εἶπον οἱ παλαιοὶ ὄχι τὸ λοιμὸς

(α) Βλ. περὶ τῆς ει § ζ, σελ. 280. πρόσθες καὶ τὰ ἐφεξῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δὲ ὁ σεβάσμιος καὶ πολυμαθέσατος ἀνὴρ τιμᾶται μὲν δικαίως ὑπὸ τῶν σοφῶν Γερμανῶν ὡς πρῶτος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ πάσης τῆς Ἀνατολικῆς φιλολογίας θεμελιωτὴς εἰς ὅλην τὴν Γερμανίαν, ὑπῆρχε δὲ καὶ ὡς Ἑλληνιστὴς πολὺ παρὰ τὸν Ἔρασμον σοφώτερος. Ὅθεν καὶ ὁ μακαρίτης Ἀργυρόπωλος, ἔτι ζῶν εἰς Ῥώμην, ἀκέσας τὰς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σοφίαν μεγάλας αὐτοῦ προόδους, „Τοιγαροῦν (ἀνέκραξεν ὑπὸ χαρᾶς μεμιγμένης μετὰ κατανύξεως καὶ πόνου πατριωτικοῦ) τοιγαροῦν καὶ τὰς Ἄλπεις, ἡμῶν ἐξοικισθέντων, ὑπερέπτη ἡ Ἑλλάς“! (α). Ἀπὸ δὲ τοῦ σοφοῦ Ῥαυχλίνου, ὡς μάλιστα καλλιεργήσαντος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τὰ σωτήρια σπέρματα, παρωνομάσθη Ῥαϋχλίνειος ἡ καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην ἄχραντος ἐπικρατοῦσα καὶ ἀνόθευτος Ἑλληνικὴ προφορά, ἀντιδιεσαλμένως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐράσμου καὶ τῶν τούτου ὀπαδῶν ὕστερον καινοτομηθεῖσαν. Καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς Ἑλλάδος τοιαῦτα. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἀρχαίαν πατρίδα τῶν Μουσῶν δὲν ὑπάρχει τόπος ὅπου λαλεῖται,

---

εὐφωνίαν τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν οἱ τότων παλαιόθεν καὶ τώρα μάλιστα διάπυροι ἐρασταὶ Γερμανοί! Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἔρασμος προσέλαβεν ἴσως καὶ ταύτην τὴν Ἑλληνικὴν ὀνομασίαν ὡς συνώνυμον τῆς Λατινικῆς αὐτοῦ προσηγορίας Desiderandus (ὡς τὸ καθ' ἡμᾶς Ποθητὸς καὶ Ποθεινὸς=Ἔρασος).

(α) Τοιαῦτά τινα σχεδὸν ἐξεφώνησε καὶ ὁ Ῥόδιος Ἀπολλώνιος· ὅστις ἀκέσας εἰς τὴν Ῥόδον Ἑλληνιστὶ τὸν Κικέρωνα ῥητορικὴν μελέτην μελετήσαντα· „Σὲ μέν (εἶπεν ὑπὸ πατριωτικῆς ἀλλ' ἀφθόνου φιλοτιμίας)· Σὲ μὲν ὦ Κικέρων, ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω· τῆς δ' Ἑλλάδος οἰκτείρω τὴν τύχην, ὁρῶν, ἃ μόνα τῶν καλῶν ἡμῖν ὑπελείπετο, καὶ ταῦτα Ῥωμαίοις διὰ σοῦ προσγενόμενα, παιδείαν τε καὶ λόγον·“ (Πλούτ. Κικέρ. § δ).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

546 *Τμ. γ. κεφ. β. συνέχ. τῶν περὶ προσῳδ., κτλ.*

ἄλλων, ἄν θέλεις, καὶ τὴν Λατινικὴν ἀφαιρετικὴν, λέγων, ex hac *ἐπίχρισι* (σελ. 36). *Τοιαῦτα ἔγραψαν πολλοὶ καὶ ἄλλοι τῷ κοινῷ πάτῳ Ἐρασμίται· οἱ δέ τινες ἐξ αὐτῶν κατετόλμησαν καὶ διορθώσεις κατὰ τὴν ἐρασμικὴν προφορὰν εἰς τὰ Κείμενα τῶν ὁποίων ἐξέδωκαν ποιητῶν, ἢ συγγραφέων, ἢ ἐπιγραφῶν Ἑλληνικῶν!*

λέξεις εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν πότε τάχα κατὰ τὸς παλαιὸς, καὶ πότε κατὰ τὸς νεωτέρους Ἕλληνας, λέγων τώρα, μπαζιλέυς (basileus), *καὶ τώρα, βασιλεὺς· καὶ πότε,* hésychos (hesuchos), *καὶ* Dseus *ἢ* Dsays, *καὶ ἀϊντόσμαϊ* (aïdoümaï), *καὶ πάλιν ἥσυχος, καὶ Ζεὺς, καὶ αἰδοῦμαι, καὶ τ' ἄλλα ὡσαύτως; Καὶ ἄν ποτε τὸν ἐρωτήσωσιν οἱ ἀκροαταί τε „ὅτι, ὦ διδάσκαλε, τὴν μὲν τῶν νῦν Ἑλλήνων προφορὰν τὴν ἔμαθες ἀπ' αὐτὸς τὸς Ἕλληνας· τὴν δὲ τῶν παλαιῶν αὐτῶν προγόνων, τὴν ὁποίαν οὗτοι δὲν γνωρίζουσι, τίς τὴν εὗρηκε νὰ σὲ τὴν διδάξῃ;" θέλει ἄραγε τολμήσει νὰ ἀποκριθῇ „ὅτι, ἕνας ξένος, ὁ Ὁλλανδὸς Ἔρασμος;" (!!)· Δὲν θέλει, τέλος, μεταπίπτει πολλάκις ἄκων καὶ λελιθότως ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην ἀπαγγελίαν τῶν φωνῶν, χωλεύων ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις, καὶ εἰς μὲν τὴν λαλουμένην ἡμῶν γλῶσσαν διαλύων τὰς διφθόγγους, καὶ τραχύνων τὰ σύμφωνα, μεταξὺ λαλῶν· εἰς δὲ πάλιν τὴν παλαιὰν μεταφέρων ἀσάτως τὸς φθόγγους τῆς νεωτέρας, καὶ εἰς ἀμφοτέρας συγκλώθων τὰ ἀσύγκλωστα, καὶ τὴν αὐτὴν πολλάκις λέξιν ἐκφωνῶν ἡμιβάρβαρον καὶ ἡμίτραυλον, ἐξ ἡμισείας Ἐρασμικῶς καὶ ἐξ ἡμισείας Ἑλληνικῶς, „Σύμμικτον εἶδος κἀποφώλιον τέρας;". Τοιοῦτος δὲ ὢν ὁ κομψότατος οὗτος καὶ μελίφθογγος Ἑλληνισής μας, δύνατ' ἔπειτα νὰ διδάσκῃ ἐπίσης καθαρῶς καὶ λαμπρῶς καὶ τὴν παλαιὰν καὶ τὴν λαλουμένην γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ λαμβάνῃ διττὸς μισθός,*

„Τὸν μὲν βεκολέων, τὸν δ' ἄργυφα μῆλα νομεύων!"

Ταῦτα πρὸς τὸν κλεινὸν Βοιττιγέρον· τιμῶντες μὲν καὶ ἀγαπῶντες τὴν σοφίαν τε, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν. Πρὸς δὲ τὰς εἰς τὸν ἰωτακισμὸν ἰδιαιτέρας αὐτοῦ ἀσειότητας θέλομεν ἀπαντήσει ἐν τοῖς ἑφεξῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ϛραάω, ϛρέω, ϛρεύω, ϛρέβω, ϛράβω, ϛραβός· γραάω, γραύω, γράβω, (γράβδην), ἔτω καὶ τὰ χεύω, τυραννεύω, βασιλεύω, καὶ τὰ εἰς ιβω, οβω, υβω, = ιϝω, οϝω, υϝω· οἷον, τρίβω, θλίβω, νίβω, κύβω, σόβω, κτλ.], ἐντεῦθεν δὲ γίνονται τὰ εἰς απω, καὶ αφω, οἷον γράβω, γράπω (γράμπω), γράφω (καὶ γρίφω, λτ. scribo, Γρμν. schreiben, ἐκ δὲ τοῦ γράβειν, τὸ graben, καὶ Σλαβον. граблю, ἀντὶ грабу = γράβω)· θάβω, θάπω, θήπω (τέθηπα), θῆπος (θῆβος, Σλαβον. Диво, Диву ὅθεν Дивлю), καὶ (θάφω) τάφω· λάω, λάβω, λάπω (λτ. labo, ὅθεν lambo), λάπτω, καὶ λάφω, ὅθεν ϜλάφωΓλάφω, γλάφω, λτ. glabo (ὡς καὶ λύφω, Ϝλύφω, γλύφω, glubo)· κάϝω, καύω, κάπω, Ῥωσ. хапаю, λτ. capo, capio, capto, κάπτω = hάπτω, ἅπτω, Γρμ. haften, heften (= λτ. apto) = (ἄω, hάϝω, αὔω, Ϝάω), γάω, κάω, χάω (ὅθεν ἀγχάω = ἀνέχω, Μακεδόνες), χαύω (χάβω), λτ. (habo) habeo, Γρμ. haben, heben, hebben = χέω (σχέω), ἔχω, ἐκω, ἕπω, λτ. sequo, or (ἕπομαι) = ἅπω, ἅπτω, (ἅπτομαι)· καὶ πάλιν καύω, λτ. cavo, κάβω, κάπω, σκάπω, πτω, σκάβω, λτ. scabo, καὶ σκάω = κσάω, ξάω, ξύω, κσύϝω, σκύϝω, (σκούϝω, σκέβω, Ἡσύχ.), Σλαβον. скублю (скубу), καὶ κάπω, κάμπω, πτω, καμπή (Ἰταλ. gamba, Γλ. Jambe), καὶ κύβω (κύω = κάω) κύμβω, λτ. cubo, cumbo (incubo), κίπω, πτω, κτλ. Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων μυρίων παραδειγμάτων φαίνεται σαφῶς, ὅτι πρὸς τὸ διὰ τοῦ υ καὶ β ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς λέξεσιν ἐκφραζόμενον δίγαμμα νῦν μὲν ἀντιστοιχεῖ τὸ λτ. v, ἄλλοτε δὲ πάλιν καὶ πολλάκις τὸ b (α).

(α) Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τῶν εἰς bam παρατατικῶν καὶ τῶν εἰς bo μελλόντων τῆς λτ. λήγουσα τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ ἡ τῶν Ἑλλην-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χάνωνες καὶ χαβῶνες, καὶ Λευΐ τὸ ἑβραϊκῶς προφερόμενον Levi, κτλ. Ζ) Εἰς τὴν Ῥώμην ἐπὶ Κράσσου (54; π. Χ.) τὸ καυνείας (ἰσχάδας) ἐπροφέρετο δημοσίως Cavneas (κάβνεας), διὸ καὶ ἐμηνεύθη ὡς ταὐτόφωνον τῷ cave (cav') ne eas, καθὼς ὁ μετ' ὀλίγον ἀκμάσας Κικέρων μαρτυρεῖ, προφέρων βέβαια καὶ αὐτὸς τὸ Καῦνος Cavnus, ὡς καὶ cavo τὸ καίω (=χαύω, χάϜω, χάω,-δω, ζω), καὶ Agave τὸ Ἀγαύη, κτλ. Η) Ὁ Ἀλικαρνασσεὺς Διονύσιος (30, π. Χ.) ἐμετρῶσε καὶ ἐπρόφερε τὴν αυ ὡς ἀδιαίρετον συλλαβὴν (ὡς εἴπομεν ἐν τῷ περὶ τῆς οι)· ὁ δ' αὐτὸς εἶπε καὶ τὸ Λατινικὸν ovatio=εὐασὴν θρίαμβον (ἐκ τῶ ὄβας ἀντὶ Εὔας ὁ Βάκχος. Ἡσύχ.) προφέρων τὴν ευ=εβ ἀδιαιρέτως, ὡς τὸ ov=οβ (Ἀρχαιολ. ε, 47). Θ) Ὁ Στράβων (1, μ. Χ.), γράφει Αὐάσεις (βιβ. ιζ, σελ. 1140, κατ' ἄλλας Ῥάσεις, Ὀάσεις, ὡς ἔλεγον οἱ Αἰγύπτιοι τὰ καρποφόρα καὶ κατοικημένα χωρία τῆς ἀμμώδους Ἀφρικῆς) =ἀ-βάσεις, ταὐτοφώνως μὲ τὸ Κοπτικὸν βάχε vahe (=κατοικία). Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἀνέφερε τὺς Κόπτας, καὶ τέτων αὐτῶν ἡ γλῶσσα προφέρει αβ καὶ εβ (aw, ew) τὰς διφθόγγους αυ καὶ ευ (α). Ι) Εἰς τὴν Συριακὴν τῷ Εὐαγγελίῳ μετάφρασιν τὸ υ τῆς αυ καὶ ευ μεταφράζεται διὰ τῷ Συριακῷ συμφώνῳ τῷ ταὐτοφώνῳ μὲ τὸ καθ' ἡμᾶς β=v, οἷον τὰ, Παῦλος, Κλαύδιος, Εὐοδία, ἐκφράζονται ὡς Πάβλος, Κλάβδιος, Ἐβοδία, κτλ. (β). ΙΑ) Ὁ Κυϊντιλιανὸς (75, μ. Χ.) κηρύττει τὴν ευ μονοσύλλαβον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα, ὡς εἰς τὸ Ἀτρεὺς, καὶ

(α) Βλ. Rudiment. lingu. Coptic. pag. 46.

(β) Βλ. Erasm. Schmidt, pag. 221.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σον, Ἀμφιπολειτῶν, τῆς Μακεδονίας: Ἀντωνῖνος, Ἀντιοχέων: Ἀντωνεῖνα, Βυζαντίων: Ἐλβεῖνος, Μιλησίων: Ἀλεξάνδρια (=δρεια): Ἀδησσειτῶν: Μειλητοπολειτῶν: Καλλινεί̈κου, Κολοφωνίων: Μητροπολειτῶν ἐν Ἰωνίᾳ: Σαβεῖνα Τραγκυλλεῖνα (Sabina Tranquillina): Σκρειβωνιανῦ, Φωκαιέων: Ἱεραπολειτῶν: Πείσων (Piso): Σατυρνεῖνος (Saturninus): Καρεῖνος (Carinus): Ἀπρειλίαις εἰδοῖς (Idibus Aprilibus), κτλ. Καὶ τέλος ἀπὸ τῦ μεγάλυ Κωνσαντίνυ ἕως καὶ τῶν ἐσχάτων Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσαντινυπόλεως καὶ εἰς νομίσματα καὶ εἰς μάρμαρα ἀναγινώσκονται συχνὰ τοιαῦτα παραδείγματα· οἷον, Αὐτ. Κ. Φλ. Οὐαλ. Κωνσαντεῖνος (ὁ μέγας, 306, μ. Χ.)· Μαξιμεῖνος (310, μ. Χ.)· Ἀπολλωνοτείμυ, Ρεφεῖνον, πρειμοιπειλάριον (primipilarium), χειλίαρχον, Νεικαρέτη (400, μ. Χ.), Basilis Romeon, ἀντὶ Βασιλεῖς Ῥωμαίων, ἐπὶ Λέοντος (457, μ. Χ.), καὶ ἄλλων ἑφεξῆς Αὐτοκρατόρων. (α) Ἀλλ' ἐμακρύναμεν τὸν λόγον περὶ τῆς ει· ὥρα δὲ ἤδη νὰ μεταβῶμεν καὶ εἰς τὴν οι.

ΟΙ.

§ η. Καὶ ταύτην τὴν δίφθογγον διαιροῦσι μὲν ὅλοι οἱ Ἐρασμίται, δέν την προφέρουσιν ὅμως καὶ ὅλοι ταὐτοφώνως, ἀλλ' ἕκαστοι κατὰ τὸ δοκεῖν. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Ἔρασμος ὡς οα κατὰ τὰ Γαλλικὰ roi, toi, moi· οἱ δέ τινες

(α) Βλ. Ὄκκονα (Impp. Romanor. numismata etc. par Adolphum Occonem). Πατίναν, Γρατέρον, Σπώνιον, Μομφωκόνιον εἰς τὴν Παλαιογραφ. Μελέτ. γεωγρ. Τ. γ, 132, 162, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τ.

Σελ.

Τραμπάλα (Πελοπον.) καὶ Δραμάλα (= τράμπις, τράπηξ-,φηξ. trabs, τραπάλη (ὡς σροφάλη,-λιγξ), τραπαλίζω (τροπαλίζω), δραμαλίζω (δ=τ. π=μ, μ παρένθ.) 57

Τραχηλέα 388

Τράχομα 530

Τρεῖς (εἰς τὰς), βλ. Φορὰ.

Τρέξιμον, καὶ τρεχιὸν (τροχιὸς), καὶ πηλάλα, πηλάλημα, πηλαλητὸς (ὡς ἀλάλα, ἀλαλητὸς), ἐκ τῦ πάλλω, πήλω, πάλω, παλάω, παλάλω· ἢ παρενθέσ. α μεταξὺ τῶν δύω λ. πάλλω, παλάλω, (πηλάλω,-λῶ)· ὡς καὶ πελελὸς (μωρὸς), πελλὸς=πάλλαξ, pellex=μέλλαξ, μείραξ (π=μ) 768

Τρίψιλος (τρὶς ψιλὸς, ὁ λεπτὸς, ὡς τριπάνεργος) 409

*Τρόμος 347

Τριβάδιον (τριβεῖον, ὡς ἐλαιοτριβεῖον, νεροτριβεῖον), καὶ (τρίβανον) τριβάνιον=δριμόνιον (β=μ)· ὡς τριβώνιον, τριβόλιον (τρίβολος δὲ καὶ ἡ ἄλλως τυκάνη, συνήθ. δεκάνη καὶ (δ=λ) λεκάνη· Τὸ δὲ δριμόνιον ἀρχαίως, πλοκάνη (πλοκὴ, πλόκος· καὶ πλοκὸν τώρα τὸν

Σελ.

λεπτὸν φραγμὸν, οἱ Θετταλοί.)

Τρυφάλεια 189

Τσάντσαλα, -λοφορεμένος (καὶ τζάντζαλος,-τζάλις, τζαρτζάλις,-τζέλις,-τζέλις· ταλάω, τετάλαται, ταλατὸν, τάλαντον, μεταθ. Τάνταλος 386

Τσαρέχιον,-ρεχᾶς 386

Τσελιχρὸς=σκελιφρ. (ἰσχνὸς)

Τσῆρος 334

Τσύρρος 334

Τσύβαλον 466

Τυραγνία (ὡς ἔγνοια· γν=νν)

*Τύρας 347

Τυφλομυῖα,-πανίτσα 768

Τυφλολέθναρον. βλ. Ἰονθονάριον.

Τυφλοκέλλεκον, βλ. Κελλέκι.

Υ.

Ὑγεία σε (=σοι). Ὑγίαινε 537

*Ὕδρα, Ὑδρέα,-δρεάτης, -δρεώτης 659

*Ὑέλη, Βέλη, Βύλη, Οὐελία, Ἔλια, Ἔλεα 27, 153, 710

*Ὑμηττὸς 289

*Ὑννιάδα, κοινότερ. Νυάδα (Θυννιάδα· τὸ Θυν ἀπεκόπη νομισθὲν ὡς ἄρθρ. τὴν, οἷον Θυννιάδα=τὴν Νυάδα· θ=τ, υ=ι=η, 229

*Ὑπαννις 290

Ὑπερσυντελ. σύνθετος 601

καὶ αὐτοὶ, φιλοσόφοι, Μενελάοι, ποθεμένοι, καὶ τὰς λοιπὰς εἰς οι πληθυντικὰς, προπαροξυτόνους παρ' ἄλλοις, μετοχὰς πολλάκις (ὄχι πάντοτε) παροξυτονοῦντες. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πάλαι Δωριεῖς καὶ Ἴωνες καὶ ὅλοι οἱ Ἀττικοὶ παραιτούμεν τὸν Ἐννίνιον να μὴ λέγῃ μήτε τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν, ἀνθρῶπος, καὶ ἀνθρῶπον (διότι δὲν ἔλεγε μηδ' ὁ Πλάτων. βλ. ἐφεξ. κεφ. δ, § γ), μήτ' ἄλλα μακροπαραληκτοῦντα νὰ παροξύνῃ παραλόγως, ὡς, δικαῖος,-καῖοι, ἀμετρῆτος,-τῆτοι, ἀκινῆτος,-νῆτοι, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ νὰ τὰ προπαροξύνῃ, προφέρων δίκαιος, καὶ μάταιος, καὶ τὰ λοιπὰ, καθ' ὃς οἵ τε πάλαι πατέρες ἡμῶν διώρισαν, καὶ ἡμεῖς ἀκριβῶς φυλάττομεν κανόνας. Μᾶς ἐπιπλήττουσιν οἱ περὶ τὴν Ἐννίνιον διὰ τὴν ἀποκοπὴν, τὴν εἰς ι μὲν τῶν εἰς ιον ἑδετέρων ὀνομάτων, εἰς ις δὲ τῶν εἰς ιος ἀρσενικῶν. Κακὴ βέβαια ἡ ἀποκοπὴ, καὶ σόλοικος, καὶ χυδαία· ἀλλ' ἴδομεν προηγουμένως (σελ.570), καὶ πόσον εἶναι παλαιά, ἀρχίσασα συγχρόνως μὲ αὐτὴν τῶν Ἀθηναίων τὴν παραχμήν. Οἱ δὲ καινοτόμοι ἔπρεπε καὶ ἐκ ταύτης νὰ παρατηρήσωσι, πῶς ἡ γλῶσσα καὶ εἰς τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα χυδαϊσμὸν ἐφύλαξε τὴν γνησίαν τῶν λέξεων προσῳδίαν· διότι ἀποθλιψασα καὶ ἐκ τῆς ἀρσενικῆς καὶ ἐκ τῆς τῶν ἑδετέρων καλήξεως τὸ ο, ἐφύλαξεν ὅμως τὸν τόνον ἀμφοτέρων ἀμεταχίνητον· οἷον, κύρις, καὶ Δημήτρις, ἐκ τοῦ κύριος, Δημήτριος (προπαροξύτονον), καὶ, παιδὶν, παιδὶ, ἐκ τοῦ παιδίον (παροξύτονον· ὄχι παίδιον, κτλ.), καὶ πάλιν, πόδι, ὀμμάτι, ἐκ τὸ ὀμμάτιον, πόδιον (προπαροξύτονον· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 286). Ὡσαύτως ἐσεβάσθη τὸν τονισμὸν καὶ εἰς τὰς συγ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐξ ἀρχῆς τὸ δ μεσολλαβὲν διήλλαττε τὰ ἐναντία σύμφωνα τῶν συγκοπτομένων συλλαβῶν, οἷον, ἀνέρος, ἀνρὸς (κακόφωνον· ὅϑεν) ἀνδρὸς, καὶ (ἄνδρος, ἄνδρωψ), ἄνθρωπος· παρομοίως συνκάπτεται καὶ μὲ τὸ μαλακὸν β, ὡς εἰς τὸ κάβδαλος, κτλ. γ) Τέλος, ἂν τὸ δ ἐπροφέρετο ὡς d, καὶ τὸ σδ ὡς sd, δὲν ἐξεύρω πῶς ἠδύνατο ἐκ τούτου νὰ μορφωθῇ τὸ γλυκύτατον ζ. διότι μόνη ἡ ὁμαλὴ σύναψις τοῦ σιγμοῦ μετὰ τοῦ ἑπομένου μαλακοῦ δ δύναται νὰ συμφθαρῇ ἠρέμα εἰς ζ (καθὼς ἐμπορεῖ καθεῖς ἐκ τῆς πείρας νὰ πληροφορηθῇ)· εἰς δὲ τὸ sd ἡ φωνὴ συγκόπτεται καὶ σβύννεται προσκρούουσα σκληρότατα πρὸς τὸ ἀντερεῖδον d. Διὰ τοῦτο οἱ Ἐρασμῖται, τὴν σύντομον βαδίσαντες, εἶπον τὸ ζ ὄχι = σδ, ἀλλὰ τ᾽ ἀνάπαλιν δσ, τουτέστι (κατ᾽ αὐτοὺς) = ds. καὶ ἔτως ἐσχημάτισαν τὸ (κατ᾽ αὐτοὺς πάλιν) z, ἤτοι τὸ κυρίως dσῆτα ἢ τσῆτα, ὄχι τὸ Ἑλληνικὸν (σδῆτα) ζῆτα. Ἀλλὰ περὶ τῆς φύσεως τοῦ δ εἴπομεν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· πλειότερα νὰ λέγωμεν εἶναι περιττόν.

§ ς. Αὐτὸ δὲ τὸ ζ κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην εὑρεθὲν ἀπὸ τὸν Σιμωνίδην (τῷ 530, π. Χ.), δὲν τὸ ἐγνώριζεν ὁ Ὅμηρος. ὅϑεν ἔγραφε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτὸν ἢ δ μόνον, ἢ σδ ἀντὶ τοῦ ζ. τὸ πρῶτον συμπεραίνετ᾽ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, ὅςις λέγει, „ὅτι οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο δ ἀντὶ ζ, δημία λέγοντες τὸ ζημία καὶ δυογὸν τὸν ζυγὸν, ὕστερον δὲ εἰσήχθη τὸ

530 π. Χ. 1829 μ. Χ.

Ἀδήνη, Ἀδηναίη, τουτέστιν ἄγαν δήνη, δηνὴ, δηναιὴ (κατὰ τὸν πατέρα της Ζῆνα καὶ Δία. βλ. ἐφεξῆς, τμ. β. κεφ. β. διφθογ. αυ, ευ, δημ.), ταναὴ δηλονότι καὶ μεγάλη, ἢ αἰωνία Πρόνοια! Ὥσε καὶ αἱ ταύτης ἐπώνυμοι Ἀθῆναι φαίνονται καὶ αὐταὶ πόλις μεγάλη, καὶ (ἐφ᾽ ὅσον διαρκεῖ ἡ γῆ), διὰ τῆς πολιούχου Προνοίας, διηνεκής!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἕλλην πατὴρ, ἐκφράζων δι' αὐτῆς τὸν ἁδρῶς καὶ παχυστόμως ἰωτακίζοντα φθόγγον τῆς Σλαβονικῆς γλώσσης, ὅσις ἀναλογεῖ καὶ πρὸς τὸ η, καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸ υ (γαλλ. u), καὶ πρὸς τὴν οι, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸς τὸ ἁπλοῦν и=ι (βλ. σελ. 119, καὶ σελ. 137)· ἀλλὰ καὶ τῶν ῥημάτων τὰ δεύτερα πρόσωπα σχηματίζει ἡ Σλαβονικὴ ὄχι μόνον εἰς еси=εσι (ὡς есмь, еси, есть=ἐσμὶ, ἐσσὶ, ἐστὶ), ἀλλὰ καὶ εἰς иши Ῥωσσ. ишь=ησι, εισι, εις· οἷον (спрою) спроиши, спроишь=σρόησι=σρόεισι, σρόεις (ὡς ἐσσὶ=ἔς, εἶς· καὶ τίθημι, βοιωτ. τίθειμι, τίθεις), видишь, βίδεις (βίδεσι) βίδες, Λατινικ. vides (ὡς δωρικ. τὰ εἰς ες=εις, συρίσδες=-ρίσδεις)· καὶ τὰ πρωτοπρόσωπα πληθυντικὰ εἰς мъ, ἀρχ. ми καὶ мы, ὡς есмъ, ἀρχαίως, есми, есмы=ἐσμεὶ ἀντὶ ἐσμὲν (ε=ει· ὡς καὶ τὰ τῆς συνηθείας χυδαϊκώτερα, γράφουμει, δίδωμει =γράφομεν, δίδομεν (α))· οὕτω καὶ дамы=

(α) Τὸ μεν τῶν πρωτοπροσώπων προφέρεσι καὶ μει καὶ με πολλάκις οἱ χυδαῖοι πανταχῆ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος χωρὶς ν (λέγομεν, με, μει)· ἡ ἀποκοπὴ τῆ ν εἶναι βέβαια χυδαϊσμὸς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆ ἀπαρεμφάτῳ τῶν συνθέτων χρόνων (θέλω, ἤθελα, εἶχα εἰπεῖ, γράψει, ἀντὶ,-ειν), καὶ ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικ. τῶν οὐδετέρων (τὸ ξύλο, καλὸ, ἀντὶ,-λον)· πλὴν καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ εἰσέτι ἀδιάπλαστος Ἑλληνικὴ δὲν εἶχε τῆτο τὸ ν ὅτε εἰς τὰ ὀδέτερα (ὅθεν ἔμειναν τὰ, τῆτο, ἐκεῖνο, αὐτὸ, ἄλλο, καὶ τῶν Σλαβονικ. διαλέκτων τὰ ὀδέτερα εἰς ο), ὅτε, ἴσως, εἰς τὸ ἀπαρέμφατον (τὸ ὁποῖον ἔγεινεν ἐκ τῆς προσακτικῆς, οἷον γράφε, δωρικ. γράφεν=γράφειν· καὶ οἱ εἰς αι ἀόριστοι, γράψαι, λέξαι, κτλ. εἶναι οἱ αὐτοὶ καὶ τῆς τῶν μέσων ῥημάτων προσακτικῆς· ὅθεν καὶ ἡ τῶν Σλαβονικ. ἀπαρεμφάτων λήγῃσα, пи, пь, εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῶν ἐκ τῶν εἰς μι ἑλληνικῶν προσακτικῶν, τι, θι, οἷον пии, ἵθι· пипи, πῖθι, κτλ.)· Ὡσαύτως ὅτε εἰς τὴν μεν λήγῃσαν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀντὶ δὲ τοῦ ι ἔγραφον πάντοτε σχεδὸν τὸ ἰσοδύναμον β (ὡς, Βάγις, Βαγεσίλας, Εὐρυβάνασσα, καὶ ἄλλα ἐν ἐπιγραφαῖς· καὶ βισχὺς, βαγὸς, κτλ.). Οὕτω καὶ οἱ Κρῆτες ἔγραφον, βαλικιώτης, κτλ. καὶ οἱ Δωριεῖς, Βορθαγόρας ἀντὶ Ὀρθαγόρας, καὶ ἄλλα καὶ οὗτοι καὶ ἄλλοι πάμπολλα (α). Εἴπομεν δὲ περὶ τοῦ διγάμματος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πολλάκις (βλ. σελ. 20—32, καὶ 144—152, καὶ 214, σημ. καὶ 326—8). Κᾆν δὲ, τέλος, ὡς βέβαιον ἐκληφθῇ κοινὸν ὂν τὸ γράμμα πάντων τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν, μετὰ δὲ ταῦτα παντάπασιν (ὡς λέγουσιν) ὑπὸ τῶν Ἰώνων καὶ μάλιστα τῶν Ἀττικῶν ἠμελημένον· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀντ' αὐτοῦ ἀντικατάστασις τοῦ β, καὶ ἡ τοῦ υ ἐπὶ τῶν διφθόγγων αυ

ἀντὶ Η (συναπτομένων ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῶν πλευρῶν)· ἔτω καὶ τὸ Ε γράφεται ἀρχαιότατα καὶ Ε (βλ. Βοικχ. ἐπιγρ. τόμ. α, σελ. 3, 13, 33, 34, 55). Καὶ ἐντεῦθεν ἀποδείκνυται γελοία ἡ γνώμη τῶν εἰπόντων τὸ ταὐτόμορφον Η γράμμα, σύνθετον ἐκ δύω ἀντιπροσώπων Ε (βλ. ὄπισθ. σελ. 96). Σημείωσαι δὲ ὅτι εἰς ἀρχαίας γνησίας Ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς δὲν εὑρέθη ΕΕ διπλῆν γραμμένον ἀντὶ Η (τὸ δὲ μοναδικὸν τῇ Ὁμήρῳ δέελος εἶναι μᾶλλον ἀντὶ δειελος· βλ. ὄπισθ. σελ. 99)· ἀλλὰ πάντοτε γράφεται ἓν μόνον Ε (=ει) ἀντὶ τῇ Η (ὡς καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις τὸ e)· μόνον εἰς τὴν ἀμαθεσάτην Θερμόντην τὰς πλαγὰς καὶ νόθας ἐπιγραφὰς γράφεται εε=η, καὶ οο=ω (βλ. Βοικχ. Ἑλλην. ἐπιγραφ. τόμ. α, σελ. 69). Οὗτος εἶναι ὁ μιαρὸς καὶ δημοκατάρατος Θερμόντος, ὁ τῆς Ἑλλάδος ἀλιτήριος δαίμων, ὅσις συνέτριψε καὶ κατέχωσε πάμπολλα ἀγάλματα καὶ μνημεῖα παλαιότατα διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐκαυχήθη, ὁ Τοῦρκων ἐξωλέστερος, γράφων, ὅτι κατηδάφισε τὴν Σπάρτην καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Πελοποννήσου, ὡς ἄλλος Ἡρόστρατος· ὅθεν ὀνομάζει ἑαυτὸν καὶ Σπαρτιατικόν! ἴσως ὡς ὁ Μόμμιος ἐκαλεῖτο Ἀχαϊκὸς, ἀπὸ τῆς Κορίνθου κατασκαφῆς! (βλ. Βοικχ. ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 66).

(α) Βοικχ. Ἑλλην. ἐπιγρ. τόμ. α, σελ. 4, καὶ 89.

ΛΑΛΗ, κτλ.), παρεμπίπτοντες ἀτάκτως καὶ εἰς πολλὰς τῶν λέξεων συλλαβὰς, ὅσαι δὲν ἔπρεπε νὰ τονίζωνται" (Ἐκ δὲ τούτου συμπεραίνει, ὅτι „οἱ τόνοι ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁμοῦ μὲ τὰ μικρὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Κόπτας ἡ θηριώδης ἀγέλη τῶν τῆς Αἰγύπτου Μοναχῶν!!") „Πέμπτον (λέγει), ὅλα τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, οἷον νομίσματα, καὶ λίθοι ἐπιγραφῶν, καὶ παλαιὰ χειρόγραφα δὲν ἔχουσι τόνους· ἀλλ' οὐδὲ πνεύματα ἐγνώριζον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες· διότι δὲν μετεχειρίζοντο εἰ μὴ τὸ Η μόνον ἀντὶ δασείας· ὅθεν ἐκ τῆς τούτου διατομῆς ἐμορφώθησαν πολὺ ὕστερον ἡ δασεῖα ‘καὶ ἡ ψιλὴ’ (α)".

§ γ. „Τούτων οὕτως ἐχόντων (ἐξακολουθεῖ ὁ Ἐννίνιος), ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν θεωρίαν τῆς εὑρέσεως τῶν τόνων, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν διαφθορᾶς τῆς γνησίας ἐκείνης καὶ χρυσῆς τῶν Ἑλλήνων φωνῆς. Οἱ Ἕλληνες, ἐκεῖνο τὸ περικλεέστατον ἔθνος καὶ ἀπαράμιλλον εἰς ἀνδρείαν καὶ σοφίαν καὶ εἰς πᾶσαν καλὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην! οἱ Ἕλληνες, χωρὶς τοὺς ὁποίους ἡμεῖς (οἱ ἄλλοι δηλαδὴ τῆς Εὐρώπης λαοὶ) ἠθέλομεν εἶσθαι παῖδες νήπιοι καὶ ἀμαθεῖς ὅλων τῶν πρὸ ἡμῶν συμβεβηκότων (β), οἱ παλαιοὶ

(α) Βλ. Ἐννίν. § XLI—LVIII.

(β) Περὶ τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων λέγουσι πολλοὶ ἐπαίνους οἱ ἡμέτεροι κατήγοροι, πρὸς τοὺς ὁποίους ἤθελέ τις εὐσόχως ἀποκριθῆ τὸ „Τίς γὰρ αὐτοὺς ψέγει;". Μ' ὅλον τοῦτο, ἂν οἱ ἔπαινοί των ἦσαν ἀνύποπτοι καὶ εἰλικρινεῖς, ἤθελον οἱ ἄνδρες ἔτοι ἀποδείξει δι' αὐτῶν, ὅτι δὲν εἶναι κωφοὶ καὶ ἄλαλοι πρὸς τὰς μεγάλας ἀρετὰς, ἀδ' ἁρμόζει εἰς αὐτοὺς τὸ τῆς παροιμίας „Κωφὸς ἀνὴρ, ὃς Ἡρακλῆ σύμα μὴ παραβάλλει"! ἀλλ' αὐτοὶ, καθὼς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

M.

	Σελ.
λυτὸς, μολυτάριον) μολέω = αὐτομολίαι	
Μονόβολα, Μονόφορα	769
Μονόκυθρον, Μονοκάκκαβον,	426
**Μουντανιὰ*	316
Μουμουλλίζω	306
Μούμια	191
Μυρλὸς = μωρὸς (Πελοπον. ω = υ, παρενθέσ. λ. μετὰ τὸ ρ, ὡς, βῦρλος = φῦρος, θῦρος· ὠρλυόμαι, -λυάζω = ὠρύομαι, ὠρυάζω, κτλ.).	
Μῦσκι (Βυζάντιοι) = muscus, -lus μυῖσκος, μύσκος, -σκιον, βλ. ψαράκιον.	
Μπάϊλος	533
Μπάλιος, μπλαῦος	352
Μυῖα, Μύδιον, Μῦς.	368
Μώρα	428

N.

N, ἀποκόπτεται, ἢ προσίθεται	284
Να, νε, νη, νυ	287, 766
Νεάσις [νέα σελήνη· χάσις, φθίνουσα· καὶ γέμισις (Πελοπον. φέσκωσις), σελήνη πλησμένη]	594
Νεγκάζω (ἀντὶ αναγκάζω)	102
Νεννὸς, νῦννος	531
Ντέλομαι, ἀντέλομαι [=ἀντλέομαι, ἐκ τῦ ἀτλέω μετὰ τῦ ν· = τλέω, τλάω (μετὰ τῦ εὐφων, α, ὅθεν "Ατλας, μετὰ τῦ ο, ὀτλέω]· παρὰ τὸ τέλλω, tello, τάλω, τελάω, τάλας· καὶ ταλανίζομαι (συνήθ. = ταλαιπωρῦμαι). βλ. Τσάντσαλον.	
**Νικόπολις*	315
Νωπὸς, βλ. Ψαράκιον.	

Ξ.

Ξενομῶ· βλ. Ἐκνομῶ	
Ξεππάζω	250
Ξερράθυμῶ· βλ. ἐκραθυμῶ	
Ξερρύμιον, ὡς καὶ Ξηροπόταμον, Ξηραύλακον, Ξηράγης (= Ξήριγξ. Ἡσύχ.)	766

O.

O = υ	362 — 366
**Οζέ, ἢ Οὔζὲ*	290
**"Οθρυς*	759
Οἶκος	309
Οἰλεὺς, Ὀϊλεὺς, Ὀϊκλῆς	308
Οιο (εἰς) γενικαὶ	300
**Ὀλβία*	290
**"Ολυμπος, Ὀλυμπήσιοι*	333, 760
Ὁλονυκτὶς, Ὁλημερὶς, Ὁλημέριον	285
Ὁμματιὰ (ὄμματος βολή). [Πολλὰ τῶν ια σημαίνουσι, α) Ποσὸν μέτρον περιεχομένων, ὠνομασμένον ἀπὸ τῦ περιέχοντος· ὡς, ἀγκαλιὰ (ἀρχαίως ἀγκαλὶς), χειριὰ, ἁπλοχειριὰ, χειροβολιὰ, φουκτιὰ, ποδιὰ (ἀπὸ τῆς ποδέας τῦ φο-	

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

„—Λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξάντων ἰὼν
„Κἀκ τῶν δοκόντων αὐτὸς ἀ ταὐτὸν σθένει.

Καθόλε δὲ τιμῶ καὶ θαυμάζω καὶ μακαρίζω τὴν πολυμάθειαν τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης Ἑλληνισῶν, ὄχι μόνον τῶν ὀρθοδοξάντων περὶ τὴν προφορὰν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν Ἐρασμιτῶν, ἐφ' ὅσον ἢ φιλοσοφοῦντες σπουδαίως, ἢ καὶ χαριέντως ἀσειΐζόμενοι κοινοποιοῦσιν εὐφήμως τὰς δοξασίας των· ἐκδίδοντες ὄχι τρισβαρβάρους καὶ φλυάρους „Ῥωμαϊκισμοὺς βαρβαροφώνους", οὐδὲ γελοίους „Εὐμαθήτους Ἑλληνισμούς", ἀλλ' ἐμβριθεῖς καὶ λογικὰς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σοχασμὰς, καὶ κριτικὰς εἰς τοὺς συγγραφεῖς της ἐπισασίας. Διὰ τούτων μάλισα δύναντται (δίκαιοι δὲ εἶναι καὶ ἰσχυροὶ) καὶ τὰς Ἕλληνας νὰ εὐεργετῶσι, καὶ τὴν φιλολογίαν νὰ πλουτίζωσι. Τοιοῦτοι φιλάνθρωποι καὶ φιλόσοφοι φιλολόγοι ἀνεδείχθησαν καὶ Ἐρασμίζοντες οἱ ἀοίδιμοι Σνειδέροι καὶ Βυτμάνοι καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὄχι μᾶλλον εἰς τὴν Εὐρώπην πάρεξ εἰς τὴν Ἑλλάδα γνωσοὶ διὰ τὴν Ἑλληνικήν των σοφίαν καὶ περιώνυμοι σοφοὶ, τῶν ὁποίων τὰ συντάγματα φέρουσιν οἱ Ἕλληνες πάντοτε μετὰ χεῖρας, ὡς πολυτιμότατα δῶρα, καὶ δρασήρια κέντρα καὶ βοηθήματα τῆς πρὸς τὸ τελειότερον προκοπῆς των· πολλὰ δὲ τούτων καὶ μεταφράζουσιν ὠφελούμενοι μετ' εὐγνωμοσύνης (α). Πρὸς τοιούτους

(α) Τὸ Σνειδέρου τὸ Ἑλληνογερμανικὸν λεξικὸν μετέφρασε πρὸ χρόνων ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἄνθιμος ὁ Γαζῆς. Ὁ δὲ τὴν Γερμανικὴν γραμματικὴν τοῦ Βυτμάνου κατὰ τὸ 1812 ἐξελληνίσας ἡμέτερος αὐτάδελφος, Στέφανος ὁ Ἰατρὸς, ἑτοιμάζει καὶ δευτέραν ταύτης ἔκδοσιν μετὰ σημειώσεων καὶ προσθηκῶν. Εἰς δὲ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τὸν πρόλογον διέλαβε καὶ αὐτὸς ἐμπαρόδως τὰ εἰκότα περὶ τῆς γνησίας ἑλληνικῆς προφορᾶς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καθὼς ἄλλαι πάλιν ἀνάλογῶσι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ἐκφωνημένας μὲ τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως (ὡς αἱ Γερμανικαὶ ai, ei, oi, au, ui = äï, ëï, öü, üï, κτλ.), (α). Ἀλλ' ὅταν μανθάνωμεν οἱ Ἕλληνες τὰς τῶν ἄλλων Εὐρωπαίων διαλέκτους, προφέρομεν καὶ ὀνομάζομεν δὲ τὰς διφθόγγους των, ὡς αὐτοὶ τὰς διώρισαν· ἐδὲ σφετεριζόμεθα τὸ τῶν ἐθνῶν ἑκάστου περὶ τὴν ἰδίαν του διάλεκτον δικαίωμα, μεταπλάττοντες

(α) Τοιαῦτα καὶ τὰ Σλαβονικὰ aĭ, oĭ, iĭ, κτλ. καὶ τὰ γράμματα я, ѣ, ю = ıa, ıe, ıu (a, e, o, μετὰ τοῦ προσγραφομένου ι)· προηγημένου δὲ φωνήεντος προφέρονται ὡς τὰ Λατ. ja, je, ju· ἀλλ' ἔτε ταῦτα ἀνάγκην εἰς τὰς διφθόγγους οἱ Λατῖνοι, οὔτε τὰ Σλαβονικὰ δύνανται κυρίως νὰ ὀνομασθῶσι δίφθογγοι, ἀλλὰ φωνήεντα ὑγρὰ, ἢ σύνθετα κατὰ συνίζησιν. Καὶ ἐδῶ πάλιν μ' ἔρχεται νὰ θαυμάσω τὴν ἄδικον κρίσιν τῶν Ἐρασμιτῶν. Διχῶς προφέρουσιν οἱ Γάλλοι τὴν ai, κυρίως μὲν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὡς αι (Λατ. ae, Γερμ. ä, μονοσυλλαβον), ἐνίοτε δὲ καὶ ὡς aï (διηρημένως, ὡς ἐν τῷ travail)· ἔτω καὶ τὴν πρὸς τὴν οι ἀντικοιχοῦσαν oi = œ (ê, μονοσύλλαβον, ὡς ἐν τὸ avoit), καὶ πάλιν διηρημένως = oï (ὡς ἐν τῷ moi), καὶ τὴν au = ω = αυ (ὡς αὖς = ὦς, ὠτὸς)· διὰ τί ἆρά γε οἱ Ἐρασμῖται τὴν μὲν μονοσύλλαβον τῶν Γαλλικῶν διφθόγγων προφορὰν ἀποσιωπῶσι, παραβάλλεσι δὲ τὴν κατὰ διαίρεσιν πρὸς τὰς ἀδιαιρέτους Ἑλληνικὰς, καὶ νομοθετοῦσι νὰ προφέρηται ἡ οι ὡς ἡ oi μόνον ἐν τῷ moi, καὶ ἡ ει ὡς ei ἐν τῷ plein (= Λατ. plenus = πληνὸς (πλημνὸς) βοιωτ. πλεῖνος, διαιρέσει πλέϊνος), καὶ ἡ αι ὡς ai ἐν τῷ travail, κτλ.; Δὲν ἐχρεώστουν ἆρα κατὰ τὸ φυσικὸν ἰδίωμα τούτων τῶν φωνῶν (τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ὀρθὸν καὶ δίκαιον καὶ ἀληθές), νὰ παραβάλλωσι τὰς μὲν ἀδιαιρέτους Γαλλικὰς πρὸς ἀδιαιρέτους τὰς Ἑλληνικὰς, τὰς δὲ διαιρουμένας πάλιν πρὸς τὰς καθ' ἡμᾶς ἐκφωνουμένας μὲ τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως, ἢ πρὸς τὰ συνεκφωνούμενα φωνήεντα; ἀλλ' ἔτως ἡ ἀδικία παντοχοῦ συνειθίζει νὰ ἀπατᾷ πρὸ τῶν ἄλλων πρῶτον αὐτὴ ἑαυτήν! Ναί· ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φθειραν τὴν ἀρχαίαν τῶν προγόνων των προφοράν· καὶ ἄνθρωποι ἀλλόφυλοι παρ' ἀλλοφύλων διδασκόμενοι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα δύνανται νὰ μεταρρύθμίσωσι τὴν τούτων ἐκφώνησιν κατὰ τὴν παλαιὰν τὴν Ἑλληνικήν; πόθεν; καὶ πῶς; καὶ ποίας ἔχοντες βοηθείας καὶ ἀφορμάς; Οὐδεμιᾶς γλώσσης ἀνθρωπίνης ζώσης καὶ ἀκμαζούσης ὁ τόνος ὁ προφορικὸς (l'accent) δὲν δύναται νὰ διατυπωθῇ καὶ νὰ διορισθῇ ἀκριβῶς διὰ τῆς γραφῆς. Ὀλίγοι ἄνθρωποι, ἐκ φύσεως ἐξεπίτηδες διαπεπλασμένοι, καὶ βοηθούμενοι ἀπό τε διδασκάλων καὶ βιβλίων λιπαρὰν ὁδηγίαν, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀπὸ τὴν ζῶσαν ὁμιλίαν καὶ συναναστροφὴν, μόλις ἐμπορέσι νὰ προφέρωσιν ὑποφερτὰ ξένης τινὸς ἔθνης τὴν γλῶσσαν τὴν ἀκμάζουσαν· πολλοὶ δὲ καὶ σοφοὶ δὲν ἐπιτυγχάνουσι πολλάκις οὐδὲ τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης τὴν κομψοτάτην ἀπαγγελίαν. ἔπρεπεν ἄρά γε τοσούτους ὕστερον αἰῶνας μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσης τὴν ἀκμὴν, γλώσσης τόσον λεπτῆς καὶ ὀξείας, καὶ πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς εὐφωνίας καὶ τὸ τελειότατον τοῦ ἀνθρωπίνης φθόγγης τετεχνευμένης, καὶ κατὰ τύπης ἔτι καὶ σχηματισμοὺς τόσον ὁμαλοὺς ἐν ταὐτῷ καὶ ποικίλους διὰ τὰς διαλέκτους παντοδαπῶς μεμορφωμένης (α), ἔπρεπε, λέγω,

(α) Οὐδεμία ἀφ' ὅσας γλώσσας ἐλάλησαν καὶ λαλοῦσιν ἄνθρωποι ἐπὶ γῆς ἤτ' εἶχεν ἤτ' ἔχει ἤτε τὴν καλλιφωνίαν ἤτε τὴν κανονικὴν

δισύλλαβα διαιρῶσι τὴν δίφθογγον τῆς πρώτης συλλαβῆς, οἷον, εἴδω (=εἴδοο), Τροία (=Τροίαα)· εἰ ταῦτα ἠκολούθησαν διὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ ὅσα τὰ διφθογγοπαραληκτοῦντα θηλυκὰ, κἄν ἔχωσι βραχεῖαν τὴν λήγουσαν, οἷον, πεῖρα, μοῖρα (ἀλλέποτε δὲ πεῖρα, μοῖρα). Ἀλλ' ἡ Λατινικὴ γνωρίζουσα μὲν καὶ αὐτὴ τὸ πάθος τῆς διαιρέσεως, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀκρίβειαν περὶ τὸν τονισμὸν (ὅσις πάντοτ' ἀποβλέπει τὴν ποσότητα τῆς ληγούσης συλλαβῆς), προφέρει πολλάκις τὰ τοιαῦτα διῃρημένως, κἄν βραχεῖαν ἔχωσι κἄν μακρὰν τὴν λήγουσαν, Mája λέγουσα τὸ μαῖα, καὶ Trója τὸ Τροία [ἂν καὶ ἄλλως τῶν τοιούτων ἡ δίφθογγος ἀποβαίνει κυρίως συλλαβὴ, διότι τὸ ι τρέπεται εἰς τὸ συμφωνικὸν j (=γ) κατὰ τὴν Λατινικὴν προφορὰν, καὶ τὸ μαῖα καὶ Τροία μεταποιοῦνται κυρίως εἰς δισύλλαβα Μάγα, Τρώγα, διὰ δὲ τὴν ὑγροτέραν τῶ Ja ὡς γιὰ προφορὰν φαίνονται ὡς τρισύλλαβα κατὰ συνίζησιν τῆς ληγούσης, οἷον Μάγια, Τρώγια (α)]—Ἀλλ' ἡ τῶν τόνων

(α) Ὁ Κικέρων (Orator.), καὶ ὁ Κυϊντιλιανὸς (A. 4), παραγγέλλουσι νὰ γράφωνται τὰ τοιαῦτα ὀρθότερον, Maija, aijo (Μάϊγια, ἄϊγιω), κατὰ διπλασιασμὸν τῶ ι, τῶ μὲν πρώτῳ πρὸς δήλωσιν τῆς διφθόγγου, τῶ δὲ δευτέρῳ πρὸς ἔκφρασιν τῶ συμφωνικῶ j. Ὁμοίως ἔγραψαν καὶ τὸ Pompeius, Pompeijus, κτλ. Ποίαν μορφὴν Ἑλληνικὴν ἔχουσιν αἱ τοιαῦται λέξεις, παρακαλῶ, αἵτινες παραβαλλόμεναι πρὸς τὴν καθ' Ἕλληνας σύνθεσιν καὶ προφορὰν τῶν συλλαβῶν, ἐξελέγχονται σαφῶς βαρβαρόφωνα λαλήματα; Ὁμοίως καὶ περὶ τῶ τόνου μαρτυρεῖ τρανῶς ὁ Κυϊντιλιανὸς, ὅτι ἡ μὲν Ἑλληνικὴ προσῳδία εἶναι δυσπαρακολούθητος μάλιστα διὰ τὰς διαλέκτους (οἷον τὰ, Πηλεὺς, Ἀχιλλεὺς, οἱ μὲν Ἀττικοὶ ὀξυτονοῦσιν, οἱ δὲ Αἰολεῖς παροξύνουσι, Πήλευς λέγοντες, καὶ Ἀχίλλευς, κτλ.), ἡ δὲ Λατινικὴ εἶναι ἀπραγμάτευτος περὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὀλίγον φροντίζει (τονίζει δηλαδὴ καὶ τὴν προπαραλήγουσαν ὅταν ἡ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῆς ὀδυνηρᾶς ἡμῶν αἰχμαλωσίας τὰ Σχολεῖά μας ἦσαν ὀλίγα, μικρὰ, πενιχρὰ, καὶ πολλάκις ἐλάνθανον κεκρυμμένα εἰς τοὺς περιβόλους τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τούτων πάλιν, ταπεινῶν καὶ ἀφανῶν καὶ μὲ μυρίους φόβους καὶ κινδύνους καὶ πόνους, συχνάκις αἱματηρούς, συντηρουμένων· τίποτ' ἄλλο δὲν κατέτρεχε μὲ πλειοτέραν λύσσαν ὁ τύραννος τῆς Ἑλλάδος παρὰ τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ Σχολεῖά της!

„Ὦ πολλὰ τλᾶσα καρδία, πατρίς τ' ἐμή!"

Ἀλλ' ὅμως εἰς ταῦτα τὰ πτωχικὰ διδασκαλεῖά μας διὰ τριῶν αἰώνων ὅλων, ἕως εἰς τῆς ΙΗ ἑκατονταετηρίδος τάς ἀρχὰς (ὁπότε ἤρχισαν νὰ προάγωνται πρὸς τὸ τελειότερον), ἐδιδάσκοντο ἀδιακόπως ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Ὅμηρος μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους· καὶ, ἂν δὲν ἔλαμπον φιλοσόφῳ φιλολογίας τηλαυγέστατοι φωστῆρες, ἐφώτιζον ὅμως κατὰ τόπους τῆς σκυθρωπῆς Ἑλλάδος τὸ περιέχον καλλιφεγγεῖς Ἑλληνικῆς παιδείας λαμπάδες καὶ λυχνάρια. Ἀπὸ τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἅλωσιν Πατριάρχου Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, μέχρι Γρηγορίου, τοῦ, διὰ θανάτου μαρτυρικοῦ καὶ ἱεροθύτου, καλλιερηθέντος ὁσίως καὶ καθαγιάσαντος τῆς παρέσης τῶν Ἑλλήνων ἀναςάσεως τὰ προοίμια (α), καὶ ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ

(α) Ἐμαρτύρησε τῷ 1821, Ἀπριλίου 10, τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος συνέγραψεν εἰς τὰ Ἠθικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους Σχόλια Ἑλληνιστί, τῶν ὁποίων ἐξεδόθη σύντομος περίληψις (ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον συσταθέντι Πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως)· ὁμοίως ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε παράφρασιν εἰς τὴν κοινοτέραν γλῶσσαν τῶν εἰς τὴν Ἑξάημερον Ὁμιλιῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, καὶ ἄλλα τινὰ εἰσέτι ἀνέκδοτα.

ψυχὴν ἱκανὴν νὰ τὴν αἰσθανθῇ! Ἑτερόδοξος καὶ ἀλλόγλωσσος, ἐπιπολαιομαθὴς τὰ Ἑλληνικά, προκατειλημμένος ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ Βοσσίου καὶ τοῦ Ἐράσμου, καὶ ἄλλως ἄνθρωπος ἀρροῖχος, καθὼς ὁμοιάζει, καὶ φύσει ψογερὸς, εἶπε καὶ περὶ τούτων ὅ,τι τοῦ ἐπῆλθε γλῶσσαν ἐπ' ἀκαιρίμαν,

—Κἀκ βαρβάρου φάραγγος ἐξέωσε βοὴν
Ἠλέματον, ὁκοίην ἀροτὴρ γέρων χαλᾷ βῶς!

§ η. Ὅτι δὲ, τέλος, καὶ τὰ ἔθνη τὰ ξένα, εἰς τὰ ὁποῖα μετωχετεύετο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, διέφθειραν αὐτῆς τὴν προφορὰν, καὶ τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον, τὸ περὶ τῶν Ἑλληνιζῶν Ἰουδαίων· διότι βέβαια καὶ οὗτοι δὲν ἦσαν τὸ γένος Ἕλληνες· ἀλλ' ὁ Ἐννίνιος συνειθίζει νὰ κάμνῃ τὸ ἓν πολλὰ, καθὸ δριμὺς διαλεκτικὸς καὶ ἐπιχειρηματίας. Μ' ὅλον τοῦτο ἂς διαδράμωμεν συντόμως καὶ τοῦτ' αὐτοῦ τὸ ἐπιχείρημα, θεωροῦντες ἰδιαίτερα τοὺς ὁποίους καταχωρίζει Εὐρωπαίους Ἑλληνισάς. Καὶ περὶ μὲν τῶν Λατίνων, πῶς διέφθειραν τὰς διφθόγγους, πῶς δὲ τοὺς ἐμιμήθησαν εἰς τοῦτο καὶ οἱ Ἕλληνες διὰ κολακείας ὑπερβολὴν, τοῦτο εἶναι ἤδη σκωριασμένον παραμύθιον, ἢ καὶ (ὡς λέγουσιν ἀξείως Ἕλληνες καὶ Γερμανοὶ) παλαιὸν τραγούδιον (altes Lied), πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπεκρίθημεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (τμ. β, κεφ. α, § β). Τῶν ἄλλων δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν οἱ Ἑλληνισαὶ τὸ πρῶτον ἐδιδάχθησαν τὰ Ἑλληνικὰ παρὰ τῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καταφυγόντων Ἑλλήνων περὶ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσαντινουπόλεως, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἐννίνιος

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γίνεται η" (α), ἀλλὰ δὲν λέγει καὶ, ὅτι τὸ ἐκτεταμένον ἢ μακρὸν ε, ἤτοι τὸ η, ἐκφωνεῖται πάλιν ὡς ε· τῦτο εἶναι τινῶν Ἐρασμιτῶν αὐτοσχέδιον συμπέρασμα, ἢ κακότεχνον παράκόλλημα. Ὁ Σέξτος ὁμιλεῖ περὶ δυνάμεως, ἤτοι περὶ τὴς ἐκτάσεως καὶ συζολῆς τῶν φωνηέντων, χωρὶς νὰ θεωρῇ τὸν κατὰ φύσιν ἰδιάζοντα τύτων φθόγγον. ἡ ἔκτασις λοιπὸν τῦ ε γίνεται διὰ διπλώσεως αὐτῦ· τὸ ἐκτεταμένον ε εἶναι εε (ὡς καὶ τὸ ἐκτεταμένον ο=οο, ω, καὶ τὰ μηκυνόμενα δίχρονα, αα, ιι, υυ, ἢ ᾱ, ῑ, ῡ), τῦτο δὲ τὸ εε εἰς λέξεις πολλὰς (ὄχι πάντοτε), συναιρεῖται εἰς τὸ ἑτερόμορφον καὶ ἑτερόφθογγον η (τείχεε τείχη)· τότε βέβαια „τὸ ε ἐκταθὲν γίνεται η". Καὶ πάλιν τοῦτο τὸ ἐκ δύω ε συναιρεθὲν η (ὄχι πᾶν η), διαιρεθὲν, ἢ ὑποτεθὲν διηρημένον εἰς τὰ ἐξ ὧν συνῃρέθη εε, ἂν ἐκφωνηθῇ καὶ κατὰ τὸν ἥμισυν αὐτῶν χρόνον, ὡς τὸ ἓν τύτων τῶν ϛοιχείων, τυτέϛιν ὡς βραχὺ ε, τότε χάνει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτῦ φθόγγον καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μῆκος, καὶ συϛέλλεται εἰς ἐψιλόν· τότε ἀναμφιβόλως „τὸ η συϛαλὲν γίνεται ε." οἷον, τὸ πονήσω, συνηρημένον ὂν ἐκ τῦ πονεέσω, συϛέλλεται καὶ εἰς τὸ πονέσω (β). Ταῦτα ἐννοεῖ ὁ σύγχρονος τῦ

(α) „Εἰ γὰρ τὸ α ἐκτεινόμενον καὶ συϛελλόμενον ἐχ' ἕτερόν ἐϛι ϛοιχεῖον, ἀλλ' ἓν κοινὸν, ὥϛαύτως δὲ καὶ τὸ ι καὶ τὸ υ, ἀκολυθήϛει καὶ τὸ ε καὶ τὸ η ἓν εἶναι ϛοιχεῖον κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κοινόν· ἡ γὰρ αὐτὴ δύναμις ἐπ' ἀμφοτέρων ἐϛί· καὶ συϛαλὲν μὲν τὸ η γίνεται ε, ἐκταθὲν δὲ τὸ ε γίνεται η". κτλ. (πρὸς Γραμμ. κεφ. ε).

(β) Τὰ εἰς εω ῥήματα ἔχουϛι τὸν μέλλοντα ἢ εἰς εϛω, ἢ εἰς ηϛω (ἐκ συναιρέϛεως τῦ εεϛω, ἀντὶ εϛω· ὡς τὸ παρὰ τῷ Μ. Ἐτυμολόγῳ δωρικὸν φιλεέϛω, ἀντὶ φιλήϛω), ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρους τὺς σχηματιϛμύς (ὡς, φορέϛω καὶ φορήϛω, αἰνέϛω καὶ αἰνήϛω,

κατ' ἐπικράτειαν τοῦ ἑνὸς μόνον φωνήεντος τῆς διφθόγγου, καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες τὸ θρᾷκες, καὶ τὸ πάντῃ ἀνυπόγραφον Θρασκίας (ἀπ τῆς Θρᾴκης πνέων ἄνεμος), καὶ τὸ ἄττω, καὶ τ' ἄλλα τῶν ὁποίων τινὰ προείπομεν· πρόσθες καὶ τῶν εἰς us καὶ um (= ος, καὶ ον) τὴν Λατινικὴν δοτικὴν εἰ ο = ῳ, domo, vino = δόμῳ, Fοίνῳ (α). Θ) Ἀλλ' ὅμως ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (3ο, π. Χ.), θεωρῶν τὴν ἁρμονίαν τῶν λέξεων τοῦ Πινδάρου, φαίνεται ὅτι μαρτυρεῖ καθόλα τὴν ἐκφώνησιν τᾶ ι τῶν δοτικῶν λέγων ἐπὶ λέξεως ἕτω „[παράκειται δὲ] τῷ σὺν ἀγλαΐᾳ εἰς τὸ ι λήγοντι τὸ ἴδετε ἀρχόμενον ἀπὸ τᾶ ι" (β)· τουτέστι τὸ ἀγλαΐᾳ, (κατὰ τὴν ἀρχαίαν τᾶ ι προσγραφὴν ἀγλαΐΑΙ) ἔχει τὸ τελευταῖόν του φωνῆεν (τὸ ι), δηλαδὴ τὸν τότου φθόγγον (ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶναι περὶ ῥυθμᾶ καὶ μέλους φωνῆς), γειτονικὸν πρὸς τὸ ἀμέσως ἑπόμενον ι τοῦ ἴδετε· Ἀπορῶ πῶς ἐλάνθασε τὲς Ἐρασμίτας τὸ χωρίον τοῦτο τᾶ Ἁλικαρνασσέως Κριτικᾶ (διότι δὲν ἔτυχεν εἴς τινα ἐξ αὐτῶν νὰ τὸ ἀναγνώσω)· μ' ὅλον τᾶτο, καὶ ἂν τὸ ἔφερον εἰς ἀπόδειξιν τῆς κατ' αὐτὲς διαιρεμένης τῶν καταχρησικῶν διφθόγγων προφορᾶς, οὐδόλως δὲν ἔμελλε νὰ τοὺς ὠφελήσῃ. Ἐπειδὴ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς θεωρεῖ τὸ ι τῶν καταχρησικῶν διφθόγγων ὄχι κατὰ τὴν εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον συνειθισμένην προφορὰν,

---

(α) Ὁμοίως καὶ ἡ Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της σχηματίζει εἰς y καὶ ю τὰς πλείσας τῶν ἀρσενικῶν καὶ ἀδετέρων δοτικὰς [τὸ δὲ y καὶ ю εἴπομεν ὅτι εἶναι = ε καὶ ο (κατὰ τὴν ἀρχαίαν τᾶ ο προφορὰν, βλ. ὄπισθ. σελ. 363) = ο = ω = ῳ], ὡς, домy = domo = δόμῳ. древу = δρίβῳ (δρίFῳ, δρίῳ), κτλ.

(β) Διον. Ἁλικαρ. περὶ Συνθέσ. τμ. κβ.

δὲ ἐννύχιαι καὶ ἐν χοροῖς ἐμέλποντο τὴν Ἄρτεμιν; (α)" μαρτυροῦσι δὲ καὶ οἱ παιᾶνες, καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι σῳζόμενοι ὕμνοι παλαιοὶ, προφανῶς πεποιημένοι εἰς θεοῦ τινος τιμήν. Ἢ μήπως ἐννοεῖ ὁ Ἐννίνιος, ὅτι οἱ χρισιανίσαντες Ἕλληνες ἔψαλλον ᾠδὰς ἑβραϊκὰς, ὡς τὲς ποίυς μελῳδεῖμεν καὶ τὴν σήμερον θεοπνεύσυς ψαλμυὲς τῦ ἱεροψάλτυ Δαβίδ; Ἀλλὰ τίς τὸν εἶπεν, ὅτι οἱ τοσύτυς χρόνυς πρὸ τῆς σωτηρίυ ἐποχῆς ἐξελληνισθέντες ἦτοι ψαλμοὶ εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν μὲ τόνυς ἑβραϊκὲς καὶ ὄχι ἑλληνικές; ἢ ὅτι μόνον τὲς Δαβιδικὲς ψαλμυὲς ἔψαλλεν ἡ πρώτη τῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησία καὶ οὐδεμίαν ἄλλην ᾠδὴν, ἔργον εὐσεβείας καὶ μυσικῆς ἑλληνικῆς, ἀνάλογον εἰς τὴν ἀναίμακτον θυσίαν καὶ τὰς ἄλλας, τὰς ὁποίας ἐξ ἀρχῆς παρέλαβε παρὰ τῶν Ἀποστόλων ἱερὰς τῶν Μυςηρίων τελετάς; Ἢ μήπως, τέλος, δοξάζει ὁ μυσικολογιώτατος ἦτος Ὁλλανδός, ὅτι ἡ Ἐκκλησιασικὴ τῶν Ἑλλήνων μυσικὴ δὲν ἔχει κἀμμίαν σχέσιν πρὸς τὴν παλαιὰν τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἐμορφώθη ὅλως διόλυ πρὸς τὸ παράδειγμα τῆς ἑβραϊκῆς, ἔχυσα καὶ τὲς νόμυς καὶ τὰ μέλη καὶ αὐτὰ τὰ προσῳδικά της διαγράμματα τὰ αὐτὰ καὶ ἀπαράλλακτα μὲ τὰ ἑβραϊκά; Ἀλλ' ὅςις ἤκυσε προσεκτικῶς ἑκατέρας ταύτας τὰς μυσικὰς, λέγω δὲ τὴν τῶν Ἑβραίων καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιασικήν, καὶ εἶδεν ἀμφοτέρων τὰ διαγράμματα, εἶν' ἀδύνατον νὰ μὴν ἐκπλαγῇ τὴν τολμηρὰν ἀμάθειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐννίνιος συγκλώθει τὰ ἀσύγκλωςα, καὶ συγχύζει πράγματα τόσον

(α) Πινδ. Πυθ. γ, 139. πρβ. καὶ Ἰλ. Π. 182.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κυβέλη καὶ ὁ Κύψελος (κύβω, κίψω, κυψέλη)· καὶ πάλιν, κόϝω, κόβω (ὅϑεν κόπω, πτω), κυβὴ, κωβὴ (=κυβὴ), κόβαλος, Κόβειρος, καὶ (καύω, cavo, κάβω=κάϝω, κάω=χάω, χαύω), Κάβειρος, καὶ (καβερὸς, κεβερὸς, συγκπ.) Κεβρὴν, Κεβριόνης (Ἰλ. ϑ, 318, κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Μηριόνης, μηρὸς, μηρίον, μηριῶν), καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀρχαιότατα καὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων ὀνόματα· βλ. καὶ Ῥειμ. λ. κυβὴ]· ἐκ τοῦ καύω καὶ τὸ κάβος (διπλασιασμ. κάκαβος, -κάβη, β=δ, κάδος), ὅϑεν καύδαλος καὶ κάβδαλος, αὐτοκάβδαλος (Ἀριστοτ. ῥητ. γ.), συγγενὲς τοῦ κίβδηλος (Πίνδ. βλ. Ῥειμ.)· Νεβρὸς (Ἰλ. δ)=νευρὸς, νευρὰ (Ἰλ. δ. 118), νεῦρον, nervum (=νεαρὸς, νέω, νερὸς, νεϝρὸς· βλ. Ῥειμ.)· Νάβλα καὶ ναύλα (Σοφοκλ. παρὰ Πλουτάρ.). Καλαῦροψ (ἰλ. ψ), καὶ καλάβροψ (Φιλόσρ. καὶ Κόλουϑος· ἢ διὰ τοῦ β τῶν τοιούτων γραφὴ νομίζεται νεωτέρα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀνάλογος παρὰ τὴν τῶν, αὔως καὶ ἄβως, καύδαλος καὶ κάβδαλος). Οὕτω καὶ κάβηξ=καύηξ. καύης, gavia (Ἱππώναξ. παρὰ Ὁμήρῳ, κήξ). Εὔληρα (ἰλ. ψ), καὶ αὔληρα, καὶ ἄβληρα [Ἡσύχ. ἐκ τοῦ λῶρος lorum (βλ. Ῥειμ.), μετὰ τῶν εὐφωνικῶν α ἢ ε καὶ τοῦ υ=ϝ, ὡς λέγεσι καὶ τώρα τινὲς καϑ' ἡμᾶς ἀλεῤῥίον τὸ λωρίον, καὶ ἀλησμονῶ τὸ λησμονῶ]· Λαβελὸς καὶ δαυελὸς =δαυλὸς· Λάκωνες (δαύω, δάω, δαλὸς, δάελος, ὡς αὔω, αὐελὸς, Ἡσύχ. ὁ αὐτὸς ὡσαύτως ἔχει καὶ κάβηλος, ἢ μᾶλλον, κάβελος ἀντὶ καύελος, καυλὸς· καὶ χαβὸς=χανὸς, χαϝὸς, χαὸς, καὶ χαιός). Καλαύρια (ἡ Τροιζὴν)=Καλαβρία (ἡ Ἰταλ. Calabria. Τζέτζ. εἰς Λυκόφρ. καὶ Εὐσάϑ. εἰς Περιηγ. Διονύσ.). Ἤβη (Ὅμ. καὶ Ἡρόδ. καὶ Δημοσϑ.), δωρικ. ἅβα=αὔα, αἴη (πνοὴ. Ἡσύχ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἡμῶν διαλέκτῳ (α). Εἰς τὰ ϛόματα τῆ χυδαίᾳ λαῇ τῶν Ἑλλήνων διεσῴθη παμπόλλων παλαιῶν καὶ σκοτεινῶν εἰς τὰς ξένας σοφὰς ὀνομάτων ἡ χρῆσις, ἥτις, ἐξεταζομένη πρὸς τὸν ὀρθὸν τῆς φιλολογίας κανόνα, φαίνεται ἡ αὐτὴ καὶ παρακαλέθησις, ὡς ὠνόμασεν ὁ Ἐπίκτητος τῆς κυρίας τῶν λέξεων σημασίας τὴν μετὰ κρίσεως ἐξακρίβωσιν (β). Παρομοίως εὑρίσκεις καὶ πολλὰς περὶ τὴν σύνταξιν ἀρχαϊσμὰς, πολλὰς ἐκ τῶν σπανίων παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σχηματισμοὺς, πολλὰς

(α) Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ὁ περικλεέστατος Κασσωβὼν ἐσκανδαλίσθη διὰ τὴν συνηθεσάτην εἰς τὴν γλῶσσάν μας φράσιν ἐκείνην „τὰ γένεια ἀφεικότες“ (ἀφῆκαν τὰ γένεια), καὶ διώρθωσε τὴν μετοχὴν εἰς τὸ καθειμένοι. Ἄλλος ἐβασάνισε τὸ τοῦ Ξενοφῶντος „ἀνοίγειν (ἐλλειπτικῶς τοῦ, θάλασσαν)· συνηθεσάτη φράσις εἰς τοὺς ναύτας μας (ἄνοιξε, ἀνοικτά). Ἄλλοι ἠγανάκτησαν διὰ τὸ τοῦ Γαληνοῦ ἀγανακτῶ“, ὡς λέγομεν καὶ τώρα συνήθως τὸ κάμνω (ἀποκάμνω, κεράζομαι). Πολλοὶ δὲ καὶ τὸ τῷ Ἱπποκράτης λαγανίζει (ἐπὶ ἀνέμῳ πνέοντος λεπτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν), διώρθωσαν χωρὶς ἀνάγκης εἰς τὸ λαγαρίζει. Τὸ λαγανίζω φαίνεται τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τῆς συνηθείας λαχανίζω (γ=χ) καὶ λαχανιάζω (ἀσθμαίνω, πνευσιῶ τρέχων) [ἐκ τῆ λάζω, λάγω, λάγγω, λαγγέω, langueo, λαγγεύω, λαγὼν, λαγαρὸς, λαγαρόω, -ρίζω, καὶ (λαγγανὸς) λαγγανόω, -νίζω = ἐξασθενῶ, κτλ. βλ. Ῥείμ. λ. λαγγάζω]. εἶπε καὶ ὁ Καῖσαρ ἀντὶ langueo, τὸ lachanisso (ἀντὶ lachanizo· πρὸ τοῦ Καίσαρος οἱ Ῥωμαῖοι δὲν μετεχειριζοντο τὸ z καὶ y, κατὰ τὸν Ἰσίδωρον, ἀλλὰ ss, καὶ u ἢ i, οἷον colaphissare, κολαφίζειν, commassare κωμάζειν, pitissare, πυτίζειν, υ=i)· τῦτο δὲ τὸ lachanissare ὁ Σαλμάσιος ἐνόμισεν ἐκ τῆ λάχανον, λαχανίζω, διὰ τὸ τοῦ λαχάνε ἀσθενές (βλ. Suetonij βίον Ὀκταβ. Αὐγέϛε βιβλ. β, κεφ. 88, καὶ σημειώσ. Σαλμασ.). Ὁ δὲ Κασωβὼν (αὐτόθ.) ἀναφέρει καὶ ἐκ γλωσσαρίε „λαχανίζεσι, βαμβαίνεσι“.

(β) Ἀρρ. Διατριβ. Ἐπικτήτ. Β, ιδ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐν Ἰωνία, ἀντὶ, -ᾳ· ἀλλὰ περὶ τούτων εἶναι περιττὸν νὰ λέγωμεν μακρότερα (α).

ς. Κεφάλαιον δὲ τῶν ἀποδείξεων περὶ τῆς ἀφαιρέτου καὶ στοιχειώδους ἐκφωνήσεως τῶν τε καταχρηστικῶν διφθόγγων, καὶ τῶν κυρίων αὐτῶν, ἀσμένως ἐπιθέτομεν, ὡς χρυσῆν κορωνίδα, τὴν μαρτυρίαν Κλεάρχου συγχρόνου καὶ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους (β). Οὗτος μνημονεύει τὸ εἰς τὸν Πᾶνα ποίημα τοῦ συμπατριώτου του Καστορίωνος τοῦ Σολέως (360, π. Χ.), τὸ ἑφεξῆς.

„Σὲ τὸν βόλοις νιφοκτύποις δυσχείμερον
„Ναίονθ' ἕδος, θηρονόμε Πάν, χθὸν' Ἀρκάδων,
„Κλήσω γραφῇ τῇ δ' ἐν σοφῇ πάγκλειτ' ἔπη
„Συνθεὶς, Ἄναξ, δύσγνωστα μὴ σοφοῖς κλύειν·
„Μεσοπόλε θὴρ, κηρόχυτον ὃς μείλιγμ' ἰεῖς, κτλ.

Τούτων δὲ τῶν στίχων, λέγει ῥητῶς ὁ Κλέαρχος, ὅτι καθεὶς εἶναι διῃρημένος εἰς τρεῖς διποδίας (ἤτοι συζυγίας δύω ποδῶν ἰαμβικῶν), ἀπὸ τὰς ὁποίας πᾶσα μία περιέχει δέκα γράμματα: οἷον

(α) Βλέπε τοὺς προμνημονευθέντας ἐκδότας ἐπιγραφῶν καὶ Περιηγητὰς καὶ Νομισματολόγους, Γρυτέρον, Πατίναν, Ὄκκονα, Σπωνίου περιήγησιν, Ὀσσάννου συλλογὴν ἐπιγραφῶν (Ossann, syllog. inscript. Fasc. I, p. 20, καὶ 36, IV, p. 172), τὸν κλεινὸν Βιλλοϊσῶνα Villoison (Anecdot. Graec. tom. II, p. 130), τὴν Παλαιογραφίαν τοῦ Μομφοκῶνος ἢ Μοντφαλκῶνος, Montfaucon, κτλ.

(β) Παρ' Ἀθηναίῳ βιβ. I, σελ. 454· βλ. καὶ Πόρσωνα in Supplem. praefat. ad Hec. p. 27.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀρέα καὶ βασιλέα· ἀλλ' ἐκ τύτυ παντάπασι δὲν ὠφελῦνται οἱ Ἐρασμίται. διότι (πλὴν τῶν ὅσων εἴπομεν περὶ ἐκτάσεως τῦ ε), καὶ ἀντὶ τοῦ α ἔγραφον η οἱ Ἴωνες, ἀλλὰ τὸ α δὲν ἐκφωνεῖται η. Ἔπειτα αὐτὸ τὸ Ἰωνικὸν Ἀτρῆα, καὶ Ἀτρῆες ἄλλαι διάλεκτοι ἔγραφον Ἀτρεῖες, ὡς καὶ τὸ Φωκῆϊ, Φωκεῖϊ, καὶ τὸ Νηλεὺς, Νειλεὺς, καὶ χηρὸς (α), τὸ χειρὸς, καὶ τὸ χέρηα, χέρεια, μεὶς καὶ μὴν, κτλ. Οἱ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον ἔγραφον η, ἀντὶ τῦ παῤ ἄλλοις ει, οἷον μναμῆον, σαμῆον (ὅθεν καὶ τὸ κοινῶς ἀηδὼν ἀντὶ ἀειδὼν, ἀείδω, ἄϊδω, ᾄδω), καὶ, ἦχον, ἦλκον, φιλήτω, νοήτω (εἶλκον, νοείτω), ἔλθην, χαίρην (χαίρειν), κτλ. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ πάντοτε τ' ἀνάπαλιν ει ἀντὶ η, ὡς, φίλειμι, γέλειμι, ἴσειμι, τίθειμι, (δωρικ. φίλημι, κτλ.), ἀγείοχα, εἰμὶ (ἠμὶ. καὶ Αἰολικ. ἔμμι καὶ ἐσμὶ ἐκ τοῦ ἐμὶ, ἔω), ποειτὰς, ἀντὶ ποητὰς, ποιητὴς (ἐκ τοῦ πόω, ποέω, ὅθεν ποιέω· καὶ ὡς ἐκ τοῦ ποέτας, ποέτα, τὸ λτ. poëta, κατὰ τὸ ἠχέτα = ἠχέτας, ἠχειτὴς, ἠχητὴς· οὕτω καὶ ἠπύτα, ἱππότα, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς α, ἀντὶ ης, Αἰολικὰ), νεὶ, ὔγίεις (ἀντὶ νὴ, ὑγιὴς), κτλ. καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀττικοὶ ἔγραφον, ἔρχει, μαίνει, ὄψει, βάλει, οἴει, ἀντὶ οἴῃ ἔρχῃ (ἐκ συναιρέσεως τοῦ ἔρχεαι), ὡς ἔγραφον ἄλλαι διάλεκτοι. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τί ἄλλο δεικνύσι, παρακαλῶ, εἰ μὴ ὅτι τὸ η ἦτον ἐξ ἀρχῆς ὁμοιόφθογγον μὲ τὴν ει, τυτέστι μὲ τὸ μακρὸν ι; Διὰ τῦτο εἰς τὸν Ὅμηρον εὑρίσκομεν ταὐτόκλιτά τινα ῥήματα σχηματιζό-

(α) Ἀλκμὰν παῤ Εὐσαθ. Ἰλ. Α, σελ. 10. καθὼς πάλιν τὸ χὴρ (her, heres, herinaceus), ἐγράφετο καὶ χειρ (ἀρκτόχειρ), κτλ. βλ. ἀφξ. κεφ. θ, καὶ περὶ τῆς διφθόγ. ει.

βαίνεται τὸν τοιοῦτον φθόγγον, ὅταν τὸ γκ (ὡς οἱ Ἕλληνες τὸ προφέρουσιν), ἀποκοπῇ καὶ κωλοβωθῇ τὸν διὰ τῶν ῥωθώνων διαβαίνοντα φθόγγον τοῦ ὑπηχοῦντος εἰς τὸ γ νόθα ν (α). διὰ τοῦτο μεταφράζοντες τὸ λατινικὸν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας σύνηθες g γράφομεν συνήθως ἀπ' αὐτοῦ γκ, ἢ γγ, οἷον, ἀγκέντης agente, ῥεγγίνα, regina, κτλ. (τινὲς δὲ γράφουσιν ἀσιανώτερον γ μετὰ στίγματος ἀντὶ τοῦ g, οἷον γετζὶτ, γιουμοὺς, τὰ Τουρκικὰ getzit, giumuss, διὰ νὰ φύγωσι τὸν ἐν τῷ γκ ἢ γγ ἐξακουόμενον φθόγγον τοῦ νόθα ν). Ἀλλ' οἱ Ἐρασμίται ψέγουσι καὶ τὴν τοιαύτην καθ' Ἕλληνας τοῦ γ ὡς νόθα ν πρὸ τοῦ γ καὶ κ, ἔτι δὲ καὶ πρὸ τοῦ ξ καὶ χ προφοράν, καὶ νομοθετοῦσιν, ὅτι τὸ γ πρὸ ἑαυτοῦ πρέπει νὰ προφέρηται ὡς ἐν τῷ λτ. agger· πρὸ δὲ τοῦ κ, χ, ξ, ἄλλως ἄλλοι ἐξ αὐτῶν παραδοξάζουσιν. ἀλλ' ὅμως ὁ σύγχρονος τοῦ Κικέρωνος γραμματικὸς τῆς Ῥώμης Νιγίδιος ἀντιμαρτυρεῖ τρανῶς, ὅτι οἱ τότε Ρωμαῖοι ἔγραφον καὶ agceps, Agchises, ἀντὶ anceps, Anchises, διότι, λέγει, τὸ g πρὸ τοῦ ch (=χ), καὶ πρὸ τοῦ c (=κ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυντιλιανοῦ), προφέρεται ὡς νόθον ν, ὥστε καὶ ὁ Νιγίδιος καὶ ὁ Κικέρων ἐπρόφεραν τὸ agceps, Agchises, καθὼς προφέρομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἄγκος, Ἀγχίσης, καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα· μὲ τὸν αὐτὸν νυγμὸν ἐκφωνοῦμεν τὸ γ καὶ πρὸ τοῦ ξ (=κσ), καὶ πρὸ ἑαυτοῦ

(α) Οὕτω καὶ πολλοὶ τῶν χυδαιοτάτων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς συνήθειαν τὸν ἐκ τοῦ γγ καὶ κγ σύνθετον φθόγγον συμπιλοῦσιν εἰς τὸν τοῦ g, ἄγελος προφέροντες τὸ ἄγγελος, καὶ λαγύνιον τὴν λαγγόνα, ἤτοι λαγόνα· καὶ ἀγαρίζειν τὸ ὀγκανίζειν = ὀγκᾶσθαι, καὶ ἀγάρεια τὸ ἀγγαρεία, κτλ. βλ. καὶ § ϑ.

**

κατὰ τόπους ἰδίωμα δὲν ἐπρόφερεν οὐδαμοῦ παράϊ τὴν παραὶ, καὶ ὁμόϊϊος τὸ ὁμοίϊος, καὶ ἑτάϊρος τὸ ἑταῖρος, ἢ ἀϋλὴ καὶ ὕϊεϊ καὶ ἀνθρώποϊο καὶ ἀϊ μᾶσαϊ καὶ ὁδόϊ καὶ ὁϊ βροτόϊ, τὰ αὐλὴ καὶ υἱέϊ καὶ ἀνθρώποιο (καὶ τὰς ἄλλας τὰς εἰς οιο γενικὰς), καὶ αἱ μᾶσαι καὶ ὁδοὶ καὶ οἱ βροτοὶ, ἤ, τέλος, φάγομαϊ φάγεαϊ, φάγεταϊ, φαγέϊταϊ, καὶ ἠϊρεϊ, καὶ βασιλέϊς, τὰ φάγομαι, φάγεαι, φαγεῖται, ᾖρει, βασιλεῖς|, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων πτώσεων καὶ χρόνων τὰς διφθογγραφουμένας καταλήξεις· οὐδ' ἄλλην οὐδεμίαν οὐδεμιᾶς διφθόγγου διαίρεσιν οὔτε κυρίας οὔτε καταχρηστικῆς οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἔκαμνεν ἀτόπως καὶ παραλόγως εἰς οὐδεμίαν λέξεως συλλαβὴν, ὅπου δὲν χωρεῖ διαίρεσις. αἴτιον δὲ πρώτιστον νομίζω τὴν εὐφωνίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπέβλεπον ἐπιμελῶς ὅλαι αἱ διάλεκτοι, καὶ τὴν κατάλληλον ἀναλογίαν τοῦ τῶν λέξεων σχηματισμοῦ, καὶ τὸν χρόνον, ἢ τὸ μῆκος καὶ τὴν συζολὴν τῶν συλλαβῶν, κατὰ τὸν ὁποῖον κανονίζεται πολλάκις τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων ὁ τόνος, ὡς λέγομεν παρακατιόντες. β) Ἡ διαίρεσις γίνεται καὶ διὰ τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον πάλιν ἀπαιτεῖ πολλάκις ἐξ ἀνάγκης τὴν συναίρεσιν· οὕτως ὁ Ὅμηρος λέγει μὲν ἐ|ΰς πάϊς, καὶ, |δαιτὸς ἐ|ΐσης, καὶ, ὀ|ϊομαι|, κτλ. διὰ νὰ συσήσῃ δάκτυλον, ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν εἰς τὰ, |εἴσῃ| μοῖρα, καὶ, Κρό|νϑ παῖς|, καὶ |εὖ μὲν|, κτλ. ἀφίνει τὴν δίφθογγον ἀδιαίρετον διὰ νὰ ἀπαρτίσῃ σπονδεῖον, ἢ ἄλλως πως νὰ πλέξῃ τὸν πρέποντα τοῦ στίχου ῥυθμόν. γ) Ἡ διαίρεσις, τέλος, γίνεται καὶ πρὸς λέξεων διάκρισιν ταὐτοφώνων, πολλάκις δὲ καὶ συγγενῶν, ἀλλ' ἑτεροσημάντων, ὡς,

μεν ἤρχισεν ἡ τούτου ὑπογραφὴ εἶναι ἀδιόρι-
στον· ἴσως ἐσυνειθίσθη, ἢ ὀλίγον πρότερον κατὰ
τοπους, ἢ καὶ καθόλου μετὰ τὴν σωτήριον ἐπο-
χήν, (τὸ δὲ προσγεγραμμένον ι φαίνεται καὶ
εἰς ἀρχαίας καὶ εἰς αὐτῆς τῆς σωτηρίου ἐποχῆς
καὶ εἰς ἄλλας μεταγενεξέρας γραφάς· ὀνομάζε-
ται δὲ καὶ ἀπ᾽ αὐτοὺς τοὺς τῶν κάτω χρόνων
γραμματικούς)· πλὴν ὁπότε καὶ ἂν εἰσήχθη τὸ
ἐνυπόγραφον ι, φανερὸν ὅτι ἐπενόησαν οἱ πρῶτοι
ταύτην ἐπινοήσαντες τὴν γραφὴν πρὸς διαξολὴν
τῶν ἰδίως ὠνομασμένων καταχρησικῶν (ᾳ, ῳ, ῃ)
ἀπὸ τὰς κυρίας διφθόγγους αι, ει (ὅθεν ηι, ῃ),
οι (ὅθεν ῳ)· διακρίνοντες διὰ τῆς ὑπογραφῆς
τὰς συναιρουμένας ἀπὸ τὰς ἀσυναιρέτους συλλα-
βὰς, ὡς, ληϊξὴς, λῃξὴς, γελάϊς, γελᾷς (Αἰολικῶς
γέλαις, γέλαιμι ἀντὶ γέλαμι = γέλημι, ὡς
φίλημι), ὠϊετο, ᾠετο, καὶ ἄλλας μυρίας λέξεις
καὶ σημασίας. Αὕτη δὲ ἡ τοῦ ι ὑπογραφὴ
δεικνύει φανερῶς ὅτι καὶ προσγραφόμενον δὲν
ἐξεφωνεῖτο, (εἰς ὅσας δηλονότι λέξεις ἐπεκρά-
τησε μετὰ ταῦτα νὰ ὑπογράφηται)· διότι ποία
τις ἄλλη ἀνάγκη ἠδύνατο νὰ εἰσάξῃ τὴν μετα-
τόπισιν τοῦ γράμματος, εἰ μὴ ἡ παντελὴς αὐτοῦ
περὶ τὴν ἐκφώνησιν ἀχρησία; τὸ στοιχεῖον ἔσε-
κεν ἄφωνον σημεῖον τῶν δοτικῶν, καὶ ἄλλοτε
τῆς τῶν λέξεων ἑτυμολογίας, καὶ τῆς συναιρέ-
σεως ἢ ἄλλου τινὸς πάθους τῶν μακρῶν συλλαβῶν·
ὅθεν καὶ ὑπετάχθη μάλιστα εἰς τῶν φωνηέντων τὰ
μεγαλοφωνότατα (α, η, ω), μὴ δυνάμενον νὰ
ἐπέχῃ τὴν αὐτὴν μὲ ταῦτα σειρὰν, ἀσυλλάβισον
αὐτὸ καὶ ἀνεκφώνητον ὂν, καὶ μόνον πρὸς
ὀρθογραφίαν συμβάλλον ὄχι δὲ καὶ πρὸς ὀρ-
θοέπειαν. Καὶ ὀρθῶς ἄρα ὠνόμασαν οἱ Γραμ-
ματικοί μας τὰς τρεῖς ταύτας διφθόγγους (ᾳ,
ῃ, ῳ) ἐξαιρέτως καὶ κυρίως καταχρησικάς·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βαρβαροφωνίας; Καὶ τίνες πάλιν ἦσαν οὗτοι; ἦσαν οἱ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν περιόντες ἀκόμη κατὰ τὸν Ζ αἰῶνα σοφοὶ, παραφρονήσαντες ἐλεεινῶς, καὶ ὡς ἀπ' ὄνου τοῦ νοῦ ἐκπεσόντες, καὶ ληρμονήσαντες παντάπασι τὴν Ἑλληνικὴν εὐμέλειαν, τὴν ὁποίαν μέχρι τινὸς ἐδίδασκον, καθὼς τὴν ἐδιδάχθησαν κατὰ διαδοχὴν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματικούς; Καὶ πῶς οὗτοι ὑπερίσχυσαν νὰ μεταδώσωσι τὴν λύμην καὶ εἰς τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τόσους ἄλλους συγχρόνους των σοφούς; Πῶς δὲ πάλιν ὅλοι κοινῶς οἱ τοιοῦτοι πεπαιδευμένοι τῆς γλώσσης κακοφθορεῖς καὶ κακοσχολάρχαι συμπαρεπλάνησαν καὶ τοὺς σοφοὺς ἡγεμόνας καὶ τὰ πλήθη τῶν λαῶν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴν, διδάσκοντες τοιαύτας παραδιδασκαλίας, ἢ παραπροσῳδίας, καὶ εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον καὶ εἰς τῶν βίβλων τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἱερὰς τελετάς; Ποῖοι ἦσαν ἕτοι οἱ μεταξὺ τοσούτων ἄλλων γνωσῶν αἱρέσεων ἄγνωστοι καὶ ἀνωνόμαστοι τῆς παραπροσῳδίας αἱρεσιάρχαι, οἵτινες παρεχάραττον καὶ διέφθειρον προφέροντες τὸν ὠρθοτομημένον λόγον τῆς ἀληθείας; Πότε δὲ καὶ διέσπειραν τὸ πρῶτον τοσαύτης δυσσεβοῦς βαρβαρότητος τὰ πικρὰ ζιζάνια; καὶ πότε ταῦτα, τέλος, συνέπνιξαν ὁλοτελῶς τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς ὀρθοεπείας καὶ ὀρθοτονίας τὸ λήϊον; Πότε, ὦ ἄνθρωποι; καὶ εἰς τίνος τῶν ὑςέρων αἰώνων ἐποχήν; ὅτε κατεφώνευν τὸν παράδεισον τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὰς θεοτερπεῖς αὐτῶν ᾠδὰς, καὶ κατεπολέμευν τὰς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους αἱρέσεις μὲ τὰς Εὐαγγελικὰς αὐτῶν διδασκαλίας οἱ θεόπνευστοι μελῳδοὶ καὶ Πατέρες τῆς εὐσεβείας; Ἢ ὅτε ἐσύνθετε μετὰ τῶν ἄλλων τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀνθρωπίνη νὰ βαβύζῃ τοιουτρόπως· ἔπειτα ἡ τοιαύτη μετὰ τοῦ F διαίρεσις τῶν διφθόγγων ἀναιρεῖ καὶ τὸ ποιητικὸν μέτρον, διότι τὰ διαιρούμενα φωνήεντα μετὰ τῆ συμφωνικῆ πνεύματος πολλαπλασιάζοντα τὰς συλλαβὰς παραλύουσι τὴς πόδας, οἷον τὸ ὅ|σσοι θεοὶ| προφερόμενον ὅ¦σσοF¦ι θεόF¦ι|, ἀποβαίνει ἀνθ' ἑνὸς δακτύλη δύω πόδες, πυῤῥίχιος καὶ τρίβραχυς· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τέτων τῶν ὑπερδιφθογγισῶν τὸν πάντῃ βάρβαρον καὶ ἀγροῖκον πνευματισμὸν (ὡς ὥρισεν ὁ Νιγίδιος τὸν βαρβαρισμὸν (α)), ἐὰν καὶ ὅλως ἔπρεπε νὰ τὸν μνημονεύσωμεν.

εἰς τὴν ἀρχαίαν Σλαβονικὴν, οἷον ορю (ἀρῶ, aro) оратп, Βοεμ. worati· уда, Κροατ. vuda· осмь (ὀκτὼ, octo), Ῥωσσ. восемь· отецъ (ἄττας), отчина καὶ вотчина [Λατ. patrimonium, πατρικὸν ἢ πατρογονικὸν κτῆμα, καὶ γονικὸν ἁπλῶς παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς· καὶ ἤδη παρὰ Κυπρίοις γονικὸν (ἐλλειπ. κτῆνος, ὡς καὶ τοῦτο κτῆμα), ὄχι ἐκ τοῦ ὄνος Γονικὸν, ὡς ἐνομίζομεν ἄλλοτε· βλ. περὶ συγγεν. τῆς Σλαβ.-Ῥωσσ. γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλλην. τόμ. β, σελ. 230]. οἱ δὲ παλαιοὶ Λατῖνοι τ' ἀνάπαλιν σπανίως μετεχειρίζοντο τὸ h, oedos γράφοντες καὶ ircos καὶ vivs, τὰ hoedos, hircos, huius (Quintil. A. 5.). Ὥσε καὶ ἕτω κἀκείνως ἡ παρὰ τῶν νεωτέρων Κρητικῶν διὰ φόβον μόνον χασμῳδίας προσεθεῖσα εἰς τὸν Ὅμηρον γραφὴ τοῦ F δὲν φαίνεται ἀσφαλής! καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Κνιγέτου κατὰ τὸν ἀρχαῖον τάχα πρόπον μὲ τὸ F καὶ δίχως τόνων (εἰ μὴ μὲ πνεύματα καὶ μὲ μόνην περισπωμένην, ἂν καὶ ταῦτα δὲν ἐγνώριζεν ἡ ἀρχαιότης) φιλοπονηθεῖσα τῆς Ἰλιάδος ἔκδοσις δὲν ὁμοιάζει παρὰ πολὺ τὴν ἀπὸ τοῦ Νάρθηκος, καὶ τὴν Χίαν, καὶ τὴν ἐκ Σινώπης, ἢ ἄλλην τινὰ τῶν παλαιῶν ἐκδόσεων τοῦ Ὁμήρου! (βλ. καὶ ἐφεξῆς, κεφ. β, αυ καὶ ευ).

(α) Rusticus fit sermo, si adspiras perperam (A. Gell. Noct. Att. XIII, 6).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πιναξ.

ΤΜΗΜΑ Γ.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΣ.

Σελ.

Κεφάλ. α. Περὶ προσῳδίας δίξαι τῶν Ἐρασμιτῶν 411
—— β. Συνέχεια τῶν περὶ προσῳδίας δοξῶν 464
—— γ. Κανόνες προσῳδίας κατὰ τοὺς Ἀντιτονισάς, καὶ ἀναίρεσις 551
—— δ. Μαρτυρίαι περὶ προσῳδίας 602
—— ε. Προσῳδία ποιητική 642
—— ς. Ἀνακεφάλαιωσις 671

(*) Τὸ πολλαχῆ τῆς βίβλε ἀπαντώμενον σημεῖον = σημαίνει ἴσον, ἰσοδύναμον. Τῆτο σημειῆμεν διὰ τὰς πρωτοπείρας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τὰ, κάβος, καῦκος, καυκὶς [ἐμβὰς, ὡς ἡ τῆς συνηθείας γώβα=γάβα=γυπὴ, κυβὴ, κάβη, (κοίλωμα) = κόδος, κόθος, ὅθεν πάλιν κόθουος τὸ συνήθως κοντέριον, ἀντὶ κοθούριον, καὶ κοντούρα], καὶ καύκαλος (ὅθεν τὸ συνήθ. καυκαλον), καυκαλὶς (Θεόφρ. τὸ φυτὸν, ἡ συνήθ. καυκάλα, καὶ καυκαλήθρα), καὶ τὸ καυκάλιον (καὶ κ=γ=β, βαυκάλιον, καὶ συνήθ. αυ=ω, βωκάλιον, bocal), καὶ τὸ καυκίον, Λατινικ. cauca (α), κτλ. Οὕτω καὶ δάω, δανὸς, δαλὸς, καὶ δαύω, δαυνὸς, δαυλός = καύω, καυλὸς, καυνὸς, καὶ κάω, κᾶλον, κάννα,-νης, -νητος· (ὅθεν ἡ συνήθως κανάτα, καὶ τὸ κονέτον = κανήτιον· α = ο, ὡς λέγομεν καὶ κροντήριον τὸ κρατήριον, κρατήρ· ἐκ τοῦ κάννα καὶ ἡ κάναβις = κάναϜις, τὸ καννάβιον (β)) · ἄω,

---

(α) Καυκίον ὠνομάσθη καὶ κοῖλον χρυσᾶν νόμισμα Βυζαντινὸν (Ἰσιν. Νεαρ. ρε. βλ. καὶ Ποττέρ ἀρχαιολ. τόμ. γ, 141), τὸ καὶ νῦν (παρὰ Θετταλοῖς) καυκάλα, καὶ Κωνσαντινὸν (Κωνσαντινᾶν), ἢ Κωνσαντινάτον (φλωρίον), ὡς ἐκ τᾶ μεγάλα Κωνσαντίνα· καθὼς εἶπαν οἱ Βυζαντινοὶ καὶ Μανωλάτον (ἐκ τοῦ Κομνηνᾶ Μανηήλ· Μανηῆλος, συγκοπ. Μανώλης), οἷον

„Ὁ κόρφος τα βαρβέρυζε ψείρας ἀμυγδαλάτας,
„Καὶ τώρα τὰ ὑπέρπυρα γέμει τὰ Μανωλάτα. (Πτωχοπρόδρ.).

(β) Πολλὰ τῶν εἰς αβας, αβος, αβις, κτλ. εἶναι = αϜας, αϜος, αϜις (βλ. σελ. 150)· ὅθεν καὶ Περϙαιβοὶ ἢ Περαιβοὶ, -βὸς =περαῖϜος, περαῖος (περάτης). Ἄλλα δὲ τῶν εἰς βος εἶναι σύνθετα, ὡς τὸ μέσαβον, -σσαβον, -βος (=μέσος, βᾶς, τὸ ζυγόλωρον=ζυγόδεσμον)· ὅθεν ἴσως καὶ ὁ Πίνδος (πίδω, πιδὸς = πιδακόεις), ὠνομάσθη Μέτσοβον μεταφορικώτερον, καὶ τὸ πρῶτον, ἴσως, ἀπὸ μέρας· καθὼς καὶ ἄλλο τέτα μέρος λέγεται Ζυγὸς, ὡς ἐκ τῆς θέσεως· λέγεται δὲ καὶ Μέσσαβα, πόλις Φρυγίας· τὸ δὲ Μεσσάπιον ὄρος Βοιωτίας, ἀπὸ Μεσσάπα τινὸς (ὅθεν καὶ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ Μεσσαπία), ἴσως ἐκ τᾶ μέσος πάω (βάω), ὡς Μέταβος (μετὰ βάω), ἢ τᾶτο=Μέταπος, συγκοπῇ τᾶ Μετάποντος (Στέφ. Βυζ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐπιγράφει ἀδέσποτον· τὸ δὲ ἕτερον εἶναι τοῦ Γάλλου Μεναγίου Ἀδωνιασμὸς, σοφοῦ μὲν Ἑλληνιστοῦ, ἀλλ' ὄχι βέβαια καὶ Μόσχου τινὸς, ἢ Βίωνος, εἰς τὴν Λυρικὴν ποίησιν. Οὕτως ὁ Ἐννίνιος εἴτε διὰ παχύτητα καὶ ἀναισθησίαν, εἴτε διὰ θεοβλάβειάν τινα καὶ φρενῶν διαφθορὰν, ἀφήσας μυρίας Ἑλληνικὰς, ἐδιάλεξε ξενικάς τινὰς ἀθλίας ᾠδὰς πρὸς παράδειγμα τῆς Ἑλληνικῆς μελῳδίας! ἐπέγραψεν ὅμως ἐπ' αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας, καθ' ὅλην τῶν ὁποίων ἀφειδῶς κατέτρεξε γραμματικῶν ἡμῶν κανόνων τὴν ἀκρίβειαν! Καὶ ταῦτα μὲν ἕτοι.

§ ε. Ὁ δὲ σοφὸς Κνίγετος (Knigt, προλεγ. εἰς Ὅμηρ. σελ. 89, 90), ἐχθρὸς καὶ αὐτὸς τῆς τονογραφίας, θεωρεῖ τὴν συνήθη τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προσῳδίαν, ὡς ἰδίαν τῆς νεωτέρας Ἀττικῆς, ἢ τῆς Κοινῆς ὠνομασμένης διαλέκτου· (ὡς ἐὰν ἡ προσῳδία τῆς νεωτέρας Ἀττικῆς ἠδύνατο νὰ ἦναι πάντῃ διάφορος τῆς παλαιᾶς, καὶ κατὰ πάντα ἐναντία τῆς τῶν ἄλλων διαλέκτων· ἢ ὡς ἐὰν δὲν διέκριναν οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ καὶ τὰς μεταξὺ τῆς ἀττικῆς καὶ τῶν ἄλλων διαλέκτων κατὰ προσῳδίαν μερικὰς διαφοράς!). Κατατρέχει δὲ μάλιστα ὁ φιλόρχαιος Κνίγετος τὴν βαρεῖαν· „ἡ βαρεῖα (λέγει) σημαίνει ἄπαυσίαν ὀξείας· εἶναι σημεῖον ἄφωνον· εἶναι μηδέν· ἀλλὰ πῶς ἀπὸ τὸ μηδὲν καὶ τὴν ὀξεῖαν συντίθεται ἡ περισπωμένη;" — "Ηθελέ τις ἀξείως ἀποκριθῆ, καθὼς ἀπὸ τὸ μηδὲν καὶ ἀπὸ τὸ ἓν σύγκειται ὁ δέκα ἀριθμός! — Ἀλλὰ τίς τον εἶπε τὸν ἄνδρα τὸν σοφὸν, ὅτι ἡ βαρεῖα εἶναι μηδέν; ἢ μήπως ὀξείας ἄπαυσία εἶναι παντελὴς ἔλλειψις φωνῆς, ὡς τὸ σκότος ἔλλειψις φωτός; Ἀλλ' ὅ,τι δὲν εἶναι ὀξὺ, εἶναι βραδὺ

πειητῶν, εἴτ' εὐλόγους τινὰς ἐπισασίας καὶ παρατηρήσεις καὶ εἰς αὐτὴν ἡμῶν ἐν μέρει τὴν προφορὰν, δὲν πρέπει νὰ προσμένῃ ἡ φιλολογία εἰ μὴ ἀπὸ τὲς ἤδη ΣΥΝ ΘΕΩΙ ἀνισαμένυς Ἕλληνας.

τερον, καϊμάκι) ἑρμηνεύεται caseus ex monte Atho (τυρίον ἐκ τῦ ὄρες Ἄθωνος). Ἀγγίδες (ἀντὶ ἀγκίδες, ἀκίδες), vascula (ἀγγεῖα, ἄγγη). Ἀσκοθάλασσα (ἡ καὶ φεσκοθάλασσα, κοίλη θάλασσα, mer houlleuse), mare vetus (θάλασσα παλαιά). Ἀρθῆνισα, (ῥωθῆνι, μεταθ· ὠρθῆνι, ω=ο=α· ἀρθῆνι, ὡς, ῥέξω, ῥέδω, ἔρδω, ὄρδημα), arteria (ἀρτηρία). Βατύπελον (τὸ καὶ βατίδιον, μικρὸς βάτος, ὁ ἰχθὺς)=bateau (πλοιάριον, σκάφη). Λιγδίτσα (ὑποκορις· τῦ λίγδα, ἡ πιμελὴ ἐκ τῦ λίζω, λείχω, λίγδη), mortariolum (ἰγδίον). Νάχαν (νὰ εἶχαν), cum quando (ὅτε). Κλαρίον (κλαδίον, ὡς ἐκ τῦ κλὰς, -δὸς· λακων· κλάρ, κλαρὸς), armilla (ψέλλιον). Ῥαγάζιον (ῥαγὰς, ῥάχος, φυτὸν ὡς τὸ βάτομον, ὅθεν καὶ τὸ Σλαβον. porozъ), ragazzo (ἰταλισὶ, τὸ παιδίον). Σκατοπάμπελον (ὁ κάνθαρος ἀπό τῆς κόπρε· γράφ. Σ-βάμβελος, ρος, ἐκ τῦ βόμβυλος,-λιός), ambulla, vas (ληκύθιον, καθήκιον, ἀγγεῖον). Σατὰ =σύ!! κτλ. Καὶ πάλιν. τὸ, Τὰ Ἔβγα (ἀντὶ ἔκβα, συγκοπῇ τῦ ἔκβατα, ἔκβασις, ἔξοδος, τέλος, οἷον, τὰ ἔβγα τῦ μηνὸς, ὡς λέγεσι τινὲς τῶν χυδαίων· ἔτω καὶ τὰ ἔμβα· ἢ ταῦτα ἐπλάσθησαν

Ἕλληνες, ἤγουν δὲν ἔχουσι πατρῴαν καὶ μητρῴαν τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικήν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι μανθάνοντες εἰς τ' ἄφωνα βιβλία τὴν σημασίαν τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων, ἀλλ' ὄχι καὶ τὰς λέξεις αὐτὰς, τῶν ὁποίων δὲν ἔχουσιν ἔναυλον τὴν ἀκοὴν ἐκ συνεχοῦς ὁμιλίας, καθὼς οἱ Ἕλληνες: διακρίνοντες ἐξ ὄψεως τὰ ὀνόματα ὡς σημεῖα πραγμάτων μνημονικὰ, χωρὶς τὴν ἐξ ἀδιακόπου χρήσεως τριβὴν τῆς γλώσσης καὶ διάπλασιν τοῦ στόματος καὶ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων πρὸς τὸν ἰδιάζοντα τόνον τῆς ἐκφωνήσεως: συνειθισμένοι καθεὶς εἰς τὸν φθόγγον τῆς μητρικῆς αὐτοῦ γλώσσης καὶ τὴν ἰδιότροπον ἀρτισομίαν καὶ ἁρμονίαν, καθ' ἣν προφέρουσιν, ὅταν τύχῃ, καὶ τὰς λέξεις τὰς Ἑλληνικὰς καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι: ἀσυνείθιστοι ἐκ παίδων εἰς τὴν δυσπαρακολούθητον Ἑλληνικὴν ὀρθογραφίαν, πεποιωμένοι δὲ ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν, ὅσον εὔκολον, τόσον διεστραμμένην Ἐρασμικὴν διδασκαλίαν: μὴ καταδεχόμενοι, τέλος, νὰ μάθωσι τὴν συνήθη γλῶσσαν τῶν νῦν Ἑλλήνων, ὡς τάχα βάρβαρον καὶ ἄμουσον καὶ παντάπασιν ἀσυντελῆ πρὸς φιλολογίαν, προσηλώθησαν διὰ τέλους εἰς τὴν παράδοξον αἵρεσιν τοῦ Ἐράσμου (ἀνδρὸς ἐπισημοτάτου ὄχι ὀλιγώτερον διὰ τὴν μεγάλην εὐφυΐαν καὶ πολυμάθειαν παρὰ διὰ ταύτην τῆς φαντασίας του τὴν ὀνείρωξιν), καὶ τὴν ἐκράτυναν μὲ ἄλλας παρομοίας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φωνήεντος προηγουμένου (ὡς, τύπτ-εαι = τύπτ-η, τιμ-άει καὶ τιμάῃ = τιμᾷ, ἀργυρ-έῳ ἀργυρ-ῷ), κτλ. ὅθεν δῆλον ὅτι καὶ αὐταὶ ἐκλαμβάνονται ὡς ἓν στοιχεῖον μονοσιδὲς καὶ ἀδιαίρετον. Ἀλλ' ὁ σοφὸς Σ. Ἐρρῖκος (παίζων βέβαια καὶ ὄχι σπουδάζων) προβάλλει καὶ αὐτὴν τὴν συναίρεσιν ὡς ἀπόδειξιν τῆς διῃρημένης ἐκφωνήσεως τῶν διφθόγγων. —„ἐπειδὴ (λέγει) τὰ δύω φωνήεντα διακεκριμένως προφερόμενα σῴζουσι τὸν ἴδιον φθόγγον, διὰ τί νὰ μὴ τὸν σῴζωσι καὶ ὅταν εἰς δίφθογγον συναιρῶνται;—." Καὶ ἂν ἔπρεπε νὰ τὸν σῴζωσι, διὰ τί καὶ ὅλως νὰ συναιρῶνται; ἢ μήπως συναίρεσις θέλει νὰ εἴπῃ ταχυτέρα διαίρεσις; Ποῖα τῶν συνῃρημένων φωνηέντων διατηροῦσι τὸν πρότερον αὐτῶν φθόγγον (δὲν λέγω καὶ αὐτῆς τῆς Γαλλικῆς τὰ ai καὶ oi, κτλ. συνῃρημένως μὲν μονόφθογγα καὶ μονοσύλλαβα, ὡς εἰς τὸ air καὶ τὸ avoit, διῃρημένως δὲ πάντῃ ἑτερόφωνα καὶ δισύλλαβα κατὰ συνίζησιν, ὡς εἰς τὰ avoir καὶ Roi καὶ sérail· θεωρῶ δὲ μόνον τὰ Ἑλληνικά). φυλάττουσιν ἆρα τὸν ἴδιον αὐτῶν φθόγγον τὰ εα χιρνάμενα εἰς η; ἢ τὰ οα, καὶ οη εἰς ω (αἰδόα, αἰδῶ· ἀκριβόηται,-βῶται); τὸν φυλάττουσι τὰ οε καὶ τὰ εο, ὅταν συναιρῶνται εἰς τὴν καὶ ἀπ' αὐτὲς τὲς Ἐρασμίτας ἀδιαιρέτως προφερομένην ε (τείχ-εος,-χους, ἀκρί-βοε,-βε); τὸν φυλάττει τέλος καὶ αὐτὴ ἡ ε χιρνωμένη μετὰ τῦ α εἰς ω (τιμά-ε τιμ-ῶ), ἢ ἡ αι μετὰ τῦ ε εἰς η (φιλέε-αι, συγκοπῇ φιλέαι, φιλῇ), ἢ ἡ ει μετὰ τῦ ο εἰς ε (ὀπό-εις, ὀπῦς); Ἄλλο τι σημαίνει παρὰ φθόγγε μεταβολὴν ἡ τῶν φωνηέντων διάφορος γραφὴ καὶ τροπή; τὰ δὲ γράμματα καὶ αἱ συλλαβαὶ φανερὸν, ὅτι εἶναι σημεῖα φωνῶν, ὅθεν καὶ ἀμφότερα συμ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ πάλιν, ὅταν πρέπῃ (καθὼς εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ χαρακτῆρα), τὰς ἐκ τῆς γειτονικῆς θέσεως συμβολὰς καὶ ἀντιτυπίας τῶν φωνηέντων ὄχι συνεσπευσμένας καὶ παραδεδιωγμένας, ἀλλ' ἑδραίας καὶ λαμπρὰς καὶ ἀμίκτους εὐγενῶς κατασκευάζουσα, αὕτη, λέγω, ἡ θεία τῷ ὄντι φωνὴ πῶς ποτε ἤθελεν ὑποφέρει νὰ χάσκῃ καὶ νὰ ϛραβοϛομᾖ πλατειάζουσα ἀδιακόπως περὶ τὴν συνεχῆ καὶ ταχεῖαν διαίρεσιν τῶν διφθίγγων της; πόσος σπασμὸς σιαγόνων χρειάζεται, ὥϛε νὰ προφέρῃ τις ἕνα πολυδίφθογγον ϛίχον, καὶ μάλιϛα, ἐν ᾧ βιάζεται νὰ φυλάξῃ καὶ τὸ μέτρον τὸν ῥυθμόν! τὸ

Αὔραις ἠοίαις εὖρον ἡδείαις πνοιαῖς

ὅταν τις τ' ἀκούσῃ προφερόμενον Ἐρασμικῶς,

Αὐραῒς ἐοΐαῒς ἔυρον ἐδέΐαῒς πνοΐαῒς,

γλώσσης τὸ ὁποῖον ἔῤῥεε γλυκυτέρα μέλιτος φωνὴ (τοτέσιν ἄνθρωπος πολιτισμένος, ὅσις ἐπρόφερε τὴν γλῶσσάν του μὲ Ἑλληνικὴν εὐφράδειαν), ἔλεγε Dzeüs καὶ dzeïn καὶ dzopphos καὶ Boïbee καὶ basileüeïn τὰ Ζεὺς καὶ ζῆν καὶ ζόφος καὶ Βοίβη καὶ βασιλεύειν; ἢ ὅτι ὁ παρομοίως μὲ χιόνος νιφάδας πυκνὲς καὶ ταχεῖς καὶ λαμπρὲς ἐκφέρων τὲς λόγους Ὀδυσσεὺς ἐξεφώνει πλατειάζων Argeïoï hypeeoïoï καὶ Ateenaïoï καὶ Eümaïoïo τὰ Ἀργεῖοι ὑπηοῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Εὐμαίοιο, καὶ τὸ βίη Ἡρακληείη biee Heeracleeeiee; ποῖος γνήσιος Ἕλλην, εἴτε ἥρως, εἴτε ἰδιώτης, ἔστω καὶ αὐτὸς ὁ αἴσχιϛος Θερσίτης (ὅσις, ὅσον κατὰ τὴν προφορὰν, ἦτο καὶ αὐτὸς λιγὺς ἀγορητὴς), ἠδύνατο νὰ προφέρῃ τόσον σκαιῶς καὶ σκληρῶς καὶ ἀηδῶς τὸ λιγυρὸν ζεφύρου μελιχρότερον καὶ μαλακῆς αἰθρίας καθαρώτερον φθέγμα τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν; Ὅσις ταῦτα πιϛεύει, πυῤῥωνίζων πρὸς πᾶσαν παλαιὰν ἱϛορικὴν παράδοσιν, καὶ καταφρονῶν καὶ αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὴν ἀρχαιοτάτην μόρφωσιν, ὁ τοιοῦτος

Οὔποτ' ἐκ ταὐτοῦ μεθ' ἡμῶν πίεται ποτηρίου!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ματα καὶ ἐπιγραφὰς ἐκθέτομεν λέξεις ἱκανὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδείκνυται, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν β τὸ ἐπρόφεραν καὶ τὸ προφέρουσιν οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἀπαράλλακτον φθόγγον ἀπὸ τοῦ 1000 ἔτους πρὸ Χριστοῦ ἕως τοῦ 1829 μετὰ Χριστόν!

§ γ. Φέβομαι, φέβω (Ἰλ. ϑ. 107) = φεύω, ὅθεν φεύϝω, φεύγω, Ἰλ. ϑ. 94. [τὸ ϑέμα Χφέω, μετὰ τοῦ χειλεοφθόγγου ϝ (= υ = β) φεύω, φέβω, μετὰ δὲ τοῦ λαρυγγοφώνου Η, φέΗω, φέγω, φύγω, καὶ μετ' ἀμφοτέρων, φεύγω· ἔτω καὶ σρέω, σρεύω, σρέβω (ὅθεν σρόβος, σρόμβος, Ἰλ. ξ, 413, σρομβέω, Ἀριστοφ. Ἱππ.) = σρεύγω (Ἰλ. Ο. 512)· καὶ πάλιν σρώω, σρώΗω στρώγω, στρώγγω,-γγεύω (Ἀριστοφ.) = στρώϝω, (σραύω) σρώβω, σραβὸς, ἀσρώβη (Αἰσχ· ἱκέτ. Ἡρόδ. γ). οὕτω μετὰ τοῦ διπλοῦ διγάμματος καὶ συνήθως λέγομεν, νεύγω, σκαύγω, αὔγω, ἀναύγω, καύγω, κλεύγω, ῥαύγω, ἢ ῥάβγω, ἀντὶ, ῥάβω, κλέβω (κατὰ τὸ καλύβω, πτω), κλέπτω, καύω, αὔω (ἄφω, ὅθεν ἅπτω), σκάβω, πτω, νεύω, κτλ. παρομοίως, λέγομεν καὶ νίβγω = νίβhω, κρύβγω = κρύβhω, κτλ.]. Σέβομαι, σέβω (ἰλ· δ, 242) = σεύομαι, σείω (ἰλ. ζ, 133· ξ, 519. ὀδ. κ, 484, κτλ.), καὶ σαύω (σάω, σέω (α)), κατὰ διάλεκτ·= ϑαύω (ϑαῦμα. ἰλ. ε, 725) =

(α) Τὰ ϑέματα σάω, σέω, σόω, σύω εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ϑάω, ϑέω, ϑόω, ϑύω (ϑ = σ, Λακωνικῶς), καὶ (ϑ = φ Αἰολικῶς) φέω, (φεύγω, φύγω, φέβω, φόβος, κτλ. βλ. Ῥείμ. λ. ϑύω, καὶ σύω). Ἡ καθόλου τοῦ ῥήματος σημασία εἶναι κίνησις σφοδρὰ σώματος ἢ ψυχῆς· τούτου συγγενὲς (καὶ πρώτιστον ἴσως), νομίζω καὶ τὸ ϑεματικὸν τάω, τέω (= ϑάω, ϑέω), τὸ ὁποῖον ἀπολύτως σημαίνει τάσιν· τάσις δέ τις εἶναι καὶ ἡ κίνησις· ἐκ τοῦ τάω, τέω, γίνεται τὸ τίρω (μετὰ τοῦ ρ, συμφώνου σημαντικοῦ ῥίμης, ῥοίζου, ῥίγους

καὶ συνεπείας κεκυρωμένην; ἕως τώρα δὲν ἐπρόβαλαν εἰ μὴ τ' ὄνομα δίφθογγος παρεξηγημένον, καὶ ἄλλας εἰκασίας ἢ εἰρεσιολογίας σαθρὰς, περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ἐφεξῆς, καὶ μάλιστα ὅταν διαλάβωμεν περὶ μιᾶς ἑκάστης διφθόγγου κατὰ μέρος. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἔχομεν ἀποδείξεις ἐναργεῖς καὶ γενναίας, ὅτι καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς γλώσσης (ἴσως δὲ καὶ ἀφ' οὗ διεκρίθησαν δίφθογγοι), οἱ ἡμέτεροι προπάτορες δὲν ἐπρόφερον ἄλλως τὰς διφθόγγους, εἰμὴ ἀδιαιρέτως καὶ μονοφθόγγως, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἡμεῖς.

§ ε. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτὴ τῶν διφθόγγων ἡ φύσις ἀποδεικνύει ταύτην την ἀλήθειαν· ἐπειδὴ, ὅτι αἱ δίφθογγοι ἐπενοήθησαν μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἁπλῶν φωνηέντων εἶναι τόσον βέβαιον, ὅσον καὶ τὸ, ὅτι τὰ στοιχεῖα πάντοτε προϋπάρχουσι πρὸ τῶν συνθέτων σωμάτων, τῶν ὁποίων εἶναι στοιχεῖα. Τούτου τεθέντος, ἂς θεωρήσωμεν τῶν Ἑλληνικῶν διφθόγγων τὴν γένεσιν ἔκ τε τῆς φύσεως τῶν φωνηέντων, ἐξ ὧν σύγκεινται, καὶ ἐκ τῆς κατὰ συναίρεσιν καὶ κρᾶσιν συστάσεως αὐτῶν· λέγομεν δὲ περὶ τούτων ἑκατέρου χωρισά. Α) λοιπὸν πρωτεύοντα μὲν φωνήεντα τῶν διφθόγγων γίνονται ἕξ, τὰ α καὶ ε καὶ ο καὶ η καὶ ω καὶ υ, δευτερεύοντα δὲ δύω μόνον τὰ υ καὶ ι. τούτων τὸ μὲν υ εἶναι προφανὴς πνευματισμὸς, ἢ F· καὶ αἱ αυ καὶ ευ (καὶ ηυ, καὶ ωυ) εἶναι αF, καὶ εF (καὶ ηF καὶ ωF) = aw, ew = αβ, εβ, καὶ δασύτερον αφ εφ (af, ef), κτλ. καθὼς προείπομεν (α).

(α) Ἡ αυ καὶ ευ γίνονται καὶ ἐκ τῆς κατὰ διαλέκτους προπῆς τοῦ ο εἰς υ, ὡς ἐκ τοῦ (ἕω), ἐὸς, τὸ Αἰολικ. ἒϋς, ἑῦ (ο=υ), ἀδιαιρέτως προφέρεται καὶ εὖς, εὖ· ἕτω καὶ τὸ πλεῦνες ἐκ τοῦ

Λέακος, ἢ Λῆκος (α), ἐδ' ὅσοι τὸν ἀντέγραψαν ἐφρόασαντες πλατύτερον τὲς λόγες τϑ, μᾶς ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ Τζακονικὴ διάλεκτος εἶναι Σλαβονικὴ!! καὶ ἀκατάληπτος εἰς τοὺς ἄλλϑς Ἕλληνας!!, διότι εὗρηκαν εἰς αὐτὴν καὶ λέξεις Σλαβονικάς· ἀλλ' αἴτιαι προσεκολλήθησαν καὶ εἰς ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν, καὶ εἰς τὴν Θεσσαλικὴν, καὶ εἰς ἄλλας ἄλλαι τοπικὰς διαλέκτϑς, ἐκ τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα Σλαβονικῶν ἐθνῶν, ὡς προείπομεν). Ὡσαύτως παραλλάσσει καὶ ἡ διάλεκτος τῶν Ἰκαριωτῶν, καὶ ἡ τῶν περὶ τὸν Πόντον Ἑλλήνων· διότι καὶ αὗται, καθὼς καὶ ἡ τῶν Λακώνων, περιέχϑσι καὶ λέξεις πολλὰς ἀρχαϊκωτάτας, καὶ τόνον προφορικὸν (accent) πλήρη πολλάκις πνεύματος καὶ λαρυγγισμῦ· εἰς τῶν Ποντίων τὴν διάλεκτον εἰσεχώρησε καὶ ποιά τις σκληρότης ἐκ τῆς περικεχυμένης Τϑρκικῆς γλώσσης· μ' ὅλα ταῦτα καὶ ἔτοι οἱ λαοὶ δὲν λαλῦσιν ἀκατάληπτα πρὸς τὲς ἄλλϑς. Εἰς ταῦτα τὰ ἰδιώματα διαφέρϑσι καὶ οἱ ποικίλοι προσκολληθέντες βαρβαρισμοί. Ἰταλίζει μᾶλλον ὁ νησιώτης, ἐκ τῶν εἰς τὰς νήσϑς καὶ τὰ παράλια δυναςευσάντων Ἰταλῶν, καὶ σίζει, ἢ τσίζει πολλαχοῦ τοῦ Αἰγαίϑ πελάγϑς, προφέρων τὸ Ἰταλικὸν τσί· πλειότεροι δὲ πάλιν ἐπικρατῦσι Τϑρκισμοὶ εἰς τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Ἀσίαν ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἐνοικόντων Τόρκων· εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἤπειρον ἐπιπολάζϑσι μεταξὺ τῶν ἄλλων ξενοφωνιῶν καὶ λέξεις Σλαβονικαὶ, καθὼς προείπομεν· ἀλλ' ἀπ' ἄλλου μέρους εἰς

(α) Researches in Greece by William Martin Leake. London, 1814, 4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Π.

	Σελ.
Πτίειν ἐπὶ βασκανίας	768
Πυρόβολα,-βολικὰ (πυρεῖα)	528
Πωγάτσα, βλ. Φωγὲ.	
Πώνιτσα (Μπώνιτσα, φᾶρνος ἄρτε κινητὸς· Θεσσαλοὶ)=βώνιτσα, ἐκ τῆ βαύνη, βαῦνος (βαυνίσκα), αυ = ω	344
Πωρτιὸν	229

P.

P ἀντὶ σ. ερ=ες, Λάκων.	287
Ῥαθυμῶ	340
*Ῥέα	331
*Ῥέοντος (-τας), βλ. Ὀρειόντας	
Ῥήματος προσωπ. καταλήξεις	285
*Ῥίζος	569
Ρνω (εἰς) ῥήματα	765
Ῥᾶδι (ῥᾶς καὶ ῥοΐδιον)	307
Ῥεπάκια (θάμνοι δρυὸς κικηδοφόρε. Πελοπονν.)=ῥωπάκια, ῥωπήϊα, ῥώπαξ. ῥώψ.	
*Ῥεφειὰς	492
*Ῥωμαῖος, Ῥωμηὸς, Ῥωμαΐϊκα, καὶ Ρωμανία, Ῥώμελη, Ῥώμ.	510—514, 591

Σ.

Σ=ρ, ϑ, ν· προσίθετ. ἐν τέλει	285
Σαμβοῦκος	369
Σαν (εἰς) παρατατικ.	28
Σὰν κίβδαλον, ἢ Σάμ.	9
*Σαβὼ, -βούλα, Σοφούλα, Σαπφώ,	14
Σαριὰ	31
Σβέρκος	13
*Σελλοὶ	33
Σημάδα (ἀμάδα. Ἠπειρ. ὁμάδα)	769
Σημάδιον, -μάτιον	434, 458
Σημίτιον. [ὄχι ἐκ τῆ ζυμίτης ἄρτος, ὁ ἔνζυμος, καὶ κοινῶς Ἀναιβατὸς, ὡς, ἄρσις ζύμης· καὶ, ἄρσις=ζύμη (Ἡσύχ.), Γαλ. levain· καὶ αἴρεται, ἐπὶ ζυμώσεως (Πλάτ. Τιμ.), κοινῶς ἀναιβαίνει· ὅθεν καὶ Λειπανάβατον, καὶ Λειψὸν, τὸ ἄζυμον. Ἡ ζύμη λέγεται καὶ μαγιὰ=μαγὶς. μάγω, μάσσω, μάζα]	366
Σιδηρόγρηβος	351
*Σιδηροκαυκίον (ἢ,-σίον)	580
Σικυὼν (σίκυος), ὡς Μαραθὼν (μάραθος· οἷον περιληπτ.)· καὶ πάλιν, Μυκήνη (Μύκης), Μηκώνη (μήκων), Σελινᾶς (σέλινον). Λάρισσα (λάριξ, pinus larix, εἶδος πεύκης), Θρύος (θρύον τὸ βοῦρλον), Κράνειον (κρανέα), καὶ ἄλλα πόλεων καὶ χωρῶν ὀνόματα παρωνομασμένων ἀπὸ	

„Φεῦ γῆς ἀκάρπως κἀθέως ἐφθαρμένης!“

Τέσσαρας σχεδὸν αἰῶνας ὁλοκλήρους (καὶ πόσον μακρούς!) ἐδυνάσευσαν ἔτοι οἱ βάρβαροι τὴν Ἑλλάδα· καὶ τώρα κακοὶ κακῶς ἐξ αὐτῆς διωκόμενοι, κἀνὲν ἄλλο μνημεῖον τῆς πολυχρονίου δυναστείας των δὲν ἀφίνουσιν εἰς αὐτὴν, εἰ μὴ σωροὺς ἐρειπίων καὶ τοὺς τάφους τῶν ὁποίων ἔσφαξαν πατέρων μας! Ἀλλ' οὔτε τούτων αἱ κληρόταται κακουργίαι, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν προτέρων ἐθνῶν αἱ πολυειδεῖς ἐπήρειαι δὲν ἴσχυσαν νὰ σβέσωσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν πολυπαθῶν Ἑλλήνων τὸ πῦρ τὸ πατριωτισμόν! ὅσις, καὶ δεινῶς βασανιζομένους, καὶ τί κακὸν μὴ πάσχοντας; τοὺς ἐκράτει ὅμως ἀσφαλῶς προσηλωμένους εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν προπατόρων των. Εἰς ἄλλας χώρας τῆς οἰκουμένης, εὐδαίμονας καὶ μεγάλας, ὀλίγα ἀλλόφυλλα ἔθνη, ἢ καὶ μόνον ἕν, εἰσβαλόντα πολεμικῶς ἴσχυσαν νὰ ἐξαλείψωσι καὶ τὴν φωνὴν καὶ αὐτὸ τὸ ἐθνικὸν ὄνομα τῶν ἰθαγενῶν λαῶν· ἀρκεῖ καὶ μόνον τῶν ὑπερηφάνων Λατίνων τὸ παράδειγμα (διὰ ν' ἀφήσω ἄλλα πολλὰ καὶ παλαιὰ καὶ νεώτερα) πρὸς ἀπόδειξιν· τοῦ δὲ χαρακτῆρος τῶν υἱῶν τῆς Ἑλλάδος ἡ σταθερότης εἶναι μοναδικὸν παράδειγμα εἰς τὴν ἱστορίαν. Οὐδεμία δυσχέρεια δὲν ἠδυνήθη νὰ τοὺς κάμῃ νὰ λησμονήσωσι τὰ ἔθιμα καὶ ἤθη καὶ τὸν προφορικὸν λόγον τῶν πατέρων των. Ἐθέρισεν ὁ Τῆρκος τὰς γλώσσας τῶν γονέων καὶ τῶν νέων εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἀσίας, ἀφήσας μόνα τὰ βρέφη, ὥστε νὰ μάθωσι νὰ λαλῶσιν ὄχι πλέον τὴν πάτριον φωνὴν ἀλλὰ τὴν βάρβαρον. Ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ μάλιστα τὴν παραθαλάσσιον, πάλιν ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος ἀνθεῖ·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σοντα τὰ χείλη κατά τινα παλμὸν, ἐκ τῦ ὁποίυ ἐκακέεται ψόφος ἀμαυρὸς τῦ π συνημμένος μὲ τὸν ῥόθον νόθυ τινὸς ρ λήγοντος εἰς υ, σον, πτρού, πρού (α). Ἀλλ' ἀφίνων τὴν περὶ τὲς τοιάτυς σκαριφισμὲς ἀργὴν καὶ ματαιόπολον διατριβὴν, καταπαύω τὸν περί τοῦ β λόγον προσθέσας ἓν ἀκόμη καὶ τελευταῖον πρὸς ἀπάντησιν, τὸ ἐφεξῆς.

§ ι. Z), Αὐτὴ ἡ φύσις τῆς καλλιφωνοτάτης ἀπ' ὅλας τὰς γλώσσας τῦ κόσμυ δὲν δέχεται ἐδόλως τὴν τραχεῖαν ἐκφώνησιν τοῦ b· Ἂς προφέρῃ τις ἀπὸ σᾶς, ὦ φιλόμυσοι νέοι, Ἐρασμικῶς λέξεις Ἑλληνικὰς κατὰ σειρὰν ἐχούσας τὸ β, οἷον, βῦν βδάλλει βδέλλα βόβρωστιν βεβρωκότα, καὶ, βαβράζει βάβαξ βλὰξ, βὴξ δ' ἔ βράπτων βλάβει· ὁμοίως καὶ, βεβοσρυχωμένος, βορβορόληπτος, βέμβιξ, βέβαφα, βέβρωκα, βέβλαβα, κτλ. καὶ θέλετε ἰδεῖ καὶ ἐκ πείρας, ὅτι ποτὲ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀθηνᾶ δὲν ἤθελε ςέρξει νὰ συγκρύῃ τόσον ἄσχημα τὰ χείλη της, ἤτις μηδὲ τὸν αὐλὸν δὲν ἤθελε νὰ μάθῃ, διότι ἐφύσκονεν ἀκόσμως τὰς παρειάς της· ὁ βωμὸς καὶ τὸ βῆμα καὶ ἡ βίβλος καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ θεσπέσιος βηλὸς τότε δὲν ἤθελαν ἐκφράζει εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀκοὰς τὰ σεμνό-

---

(α) Τὸ βρῦν τῦ Ἀρισοφάνυς (Νεφέλ. 1382) κριτικοί τινες παρὰ πολὺ σοφὸι Ἑλληνισαὶ διώρθωσαν, βῦν. καὶ πρὸς τέτυς μὲν ἀπήντησε τὰ εἰκότα ὁ Ῥείμερος, ὁ τῶν ἀκρίτως φιλολογυμένων Τενέδιος πέλεκυς (βλ. Ἑλληνογερμαν, λεξ, λ. βρύλλω). Εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα κατὰ πόπες λέγυσι τὰ βρέφη καὶ βέμ (bum), ὅταν ζητῶσι νερόν. Ἂν τῦτο ἤξευρον οἱ Ἐρασμῖται, ἤθελον ἔχει τῆς Ἑλληνικῆς τῦ β προφορᾶς ἰσχυροτάτην ἀπόδειξιν καὶ ἐκ τῶν βρεφῶν μας, ὡς ἔχυσι καὶ ἐκ τῶν προβάτων μας τὸ βῆ!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἑλληνισὶ τῆς ἰδίας των γλώσσης τὰ ὀνόματα κατά τε τοὺς κανόνας καὶ τὴν εὐφωνίαν τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς (α). Ταῦτα καὶ περὶ τῆς κατόπιν μίξεως τῶν Ἑλληνικῶν φθόγγων πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων γλωσσῶν· τὴν ὁποίαν ἀγαπῶσι πάντοτε νὰ κάμνωσιν οἱ Ἐρασμῖται, καὶ μάλιστα μὲ τοὺς τῶν Λατίνων, νόσιμον εὑρίσκοντες

(α) Ἀπήντησε γενναίως καὶ πρὸς ταῦτα καὶ καθόλε πρὸς πάσας τῆς Ἐρασμικῆς αἱρέσεως τὰς ἀρχὰς ὁ σοφὸς Δάνος Βλόχος (Revision der Lehre von der Aussprache des Altgriechischen· von Dr. S. N. Bloch. Altona, 1826). Εἰς ταύτην τὴν Ἀνάκρισιν ὁ κριτικώτατος συγγραφεὺς ἀναιρεῖ χαριέντως ἅμα καὶ ἰσχυρῶς τὰς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς ἐρασμικὰς διδασκαλίας ὀκτὼ φιλολόγων Γερμανῶν ἐπισημοτάτων, τε Βυτμάνε καὶ Ματθίε καὶ Ῥόσε καὶ Θηρσίε (ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν συντεταγμέναις ἑλληνογερμανικαῖς Γραμματικαῖς), καὶ τε Σεϋφάρθε (Seyffarths, ἐν τῷ τότε συγγράμματι, de sonis literarum græcarum etc. Lips. 1824) καὶ τοῦ Βοιττιγέρε (βλ. ὄπισθ. σελ. 538), καὶ τε Ἑρμάννε (De emendanda ratione græcæ grammaticæ), καὶ τε φίλε Λισκοβίε (βλ. ὄπισθ. σελ. 673). Ἀργά, καὶ μόλις καθ' ὃν χρονον ἤδη τυπόνεται τὸ μέρος τῦτο τοῦ συντάγματος, ἦλθεν εἰς χεῖράς μας καὶ τὸ πολυμαθέσατον σύγγραμμα τε Βλόχε· διὰ τῦτο μηδ' αὐτὸ ἐμνημονεύσαμεν εἰς τε βιβλίε τὴν ἀρχήν. Εἶναι δὲ τὸ ἄριστον καὶ ἔξοχον ἁπάντων τῶν, ὅσων ἀνεγνώσαμεν, συγγραμμάτων ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς γνησίας Ἑλληνικῆς προφορᾶς· καὶ θέλει ἐπέχει τὸν πρῶτον τόπον εἰς τὴν Συλλογὴν ὅλων τῶν περὶ προφορᾶς Ἑλληνικῆς εὐρωπαϊκῶν συγγραφῶν (καὶ τῶν Ἐρασμικῶν καὶ τῶν ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς ἑλληνιζόντων Ῥαϋχλινιανῶν), τὰς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία θέλει μεταφράσει πρὸς ἰσορίαν τε ἀνθρωπίνε νοός. Κρίσεως ἐμβρίθεια, καὶ πλῆτος πολυμαθείας, καὶ βαθεῖα τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς γνῶσις, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς ἐξακρίβωσις, καὶ ἡ πανταχῆ ἐπιτρέχεσα χαριεσάτη σύναψις τοῦ τερπνῆ καὶ ἀσείε μετὰ τε σεμνῆ καὶ διδακτικῆ χαρακτηρίζεσι καθόλε τὸ σοφὸν πόνημα τοῦ Βλόχε. Ἐμπρέπει δ' ἐν τούτοις γνήσιος ἔρως τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς τὲς νεωτέρες Ἕλληνας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

blaw, Ἄγγλ. blew = πλεϝὸς ἀντὶ πελιὸς, πολιὸς (α)), ὅθεν καὶ τὸ παρά τισι συνήθως μπάλιος (πάλιος = πέλιος), καὶ μπλαῦος, ὁ κοινότερον καὶ Ἑλληνικώτερον γαλάζιος = γλαύσιος (κατὰ παρένθεσιν τοῦ α, ὡς γάλαξ, γαλαξίας, ἐκ τῆ γλὰξ), ἀντὶ γλαυσσὸς = γλαυκὸς, καὶ συνθέτως, καθαρογάλαζος, οὐρανογάλαζος (ἀρανοχρώματος), παρὰ δὲ τοῖς Βυζαντινοῖς βένετος, venetus (ὡς εἰς τὴν Βενετίαν συνειθισμένον τὸ χρῶμα, τὸ ὁποῖον ἐφόρει καὶ τὸ καλέμενον τάγμα τῶν Βενέτων ἱππέων, βλ. Ἄνν. Ἀλεξιάδ. δ), καὶ ἄλλως γεράνειος, χρῶμα γεράνειον (γερανὸς· βλ. ὄπισθ. σελ. 336), ὅθεν πάλιν ἐκακογραφήθη τὸ βυζαντινὸν ἠεράνεος, ἱεράνεος, οἷον Λτ. jeraneus (ἄν τῆτο δὲν μετεπλάσθη ἐκ τῆ ἀέρινος = ἀεροχρῆς, κυανῆς, ὡς καὶ, ἀερίνη ἐσθὴς· Πολυδ. δ, 18), γεράνειον δὲ παῤ ἡμῖν ἤδη συνήθως τὸ βαθὺ γαλάζιον ἢ κυανῆν· αὐτῆ δὲ τῆ γαλάζιος λέγομεν συνώνυμον καὶ τὸ γαλανὸς (γαληνὸς, γαληνῆς καὶ γλαυκῆς θαλάσσης ὁμοιόχρωμος) = κυανῆς· καὶ τὸ γαλήνη δὲ συγγενὲς τῆ γάλαξ, γλὰξ, γλαύσσω· βλ. Ῥείμ.)· τὸ γαλάζιος καὶ γαλανὸς συμφωνεῖ καὶ μὲ τὸ καλάϊνος, -λλάϊνος, καλλαΐζω, καὶ γαλλαΐζω, χρῶμα γαλλαΐζον, ἐκ τῆ κάλαϊς, ἢ κάλλαϊς, εἶδος λίθυ γαλαζίυ (ἴσως ἡ τῆς συνήθ. γαλαζόπετρα, καὶ περσο-τυρκικῶς περεζὲς = Γαλλ. turquoise, καὶ Γρμ. Türkis, οἷον Τυρκόπετρα, ὅθεν καὶ μέσ. Λατιν. Turchinus = καλάϊνος· τὸ δὲ κάλαϊς παράγυσιν ἐκ τοῦ κάλλος, κάλλη, τὰ (τὰ πορφυρᾶ τῶν πετεινῶν

(α) Ἄλλο (νομίζω) παρὰ τὸ blaw τὸ Γρμ. Bley, ἀρχαίως Pliwe = λτ. plumbum = (βόλυμβον), ἀντὶ βόλυμος, ἐκ μεταθέσ. τῆ μόλυβος, μόλυβδος (οἷον τάχα μολυβδῆν, μολυβδόχροον τὸ blaw).

καὶ τὸ πρῶτον εἰσήχθη πιθανώτατα εἰς Αἰολικά τινα κατὰ τόπους ἰδιώματα καὶ μόνον εἰς διωρισμένας συλλαβὰς, οἷον εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ μέσον τινῶν λέξεων, διὰ νὰ ἐκφράζῃ προφανῶς δασύτητα τὴν ὁποίαν ἄλλαι διάλεκτοι εἰς τὰς λέξεις ταύτας δὲν ἐπρόφερον· ὡς τὸ εἰμὶ, φέρ' εἰπεῖν, ἀδύσυντον ἀπ' ἄλλους ἐκφωνούμενον, Αἰολεῖς τινες ἐπρόφερον καὶ ἔγραφον Ϝειμί. Πιθανὸν ὅτι μετεχειρίσθησαν τὸ σύμβολον καὶ πρὸς διάκρισιν τοῦ β, ὅταν ἦναι ῥιζικὸν τῆς λέξεως στοιχεῖον, καὶ ὅταν πνεῦμα μόνον, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου ἔγραφον ἁπλούστερον οἱ παλαιότεροι (καθὼς καὶ τὸ σ μετεχειρίζοντο καὶ ὡς γράμμα καὶ ὡς σύμβολον πνευματισμοῦ, οἷον Ἕλλοι, Σέλλοι, ἕλλα, σέλας, καὶ ἐπὶ τῶν ὀδοντοφθόγγων πνευματισμῶν τὰ ταὐτόφωνα στοιχεῖα ὡσαύτως), οἷον τὰ, ῥόδον καὶ ὁρμάω, προφερόμενα καὶ γραφόμενα δασύτερον, ϐρόδον, ὁρμάϐω, ἔγραψαν ὕστερον, Ϝρόδον ὁρμάϜω, πρὸς διαχωρισμὸν τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὸ ὁμόφωνον στοιχεῖον. Ὡσαύτως διέκριναν διὰ τοῦ αὐτοῦ συμβόλου καὶ τὸν συμφωνικὸν καὶ τοῦ β ὁμόηχον ἀπὸ τὸν φωνήεντα φθόγγον τῷ υ· οἷον τὰ εὔκηλος καὶ αὔως (ὅπου τὸ υ χωρεῖ συλλαβιζόμενον ὡς σύμφωνον μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος) ἔγραψαν ὕστερον καὶ ἔϜκηλος, ἄϜως, διὰ νὰ σημάνωσι τὸν ἐμπίπτοντα πνευματισμὸν εἰς τὰ ἔκηλος καὶ ἄως (ἔγραφον δὲ υ ὅπου τῶν συλλαβῶν ἡ εὐφωνία δὲν ἐσυγχώρει τὴν χρῆσιν τοῦ πνευματώδους β διὰ τὴν ἀντίχρουσιν τοῦ ἑπομένου μὴ συγγενοῦς συμφώνου, ὡς εἰς τὸ εὔκηλος, κτλ. ἑπομένου δὲ φωνήεντος ἔγραφον καὶ β πολλάκις, ὡς εἰς τὰ αὔως καὶ ἄβως, μισγάβως, κτλ.). Ἀλλ' ἀρχαίων γὰρ ἴχνη

τῶν κατὰ τόπους ἰδιωμάτων συναχθῶσιν εἰς ἓν ὅλον αἱ γλωσσηματικαὶ λέξεις, αἵ τινες εἶναι αἱ πλεῖσται τῶν παλαιῶν διαλέκτων, καὶ ἄλλαι νεώτεραι, χαριέστατα πεπλασμέναι, καὶ πολλάκις σωθεμέναι κατ' ἀξείαν μεταφορὰν, ἀντὶ παλαιοτέρων ὀνομάτων, ὅσα ἢ ἀπηρχαιώθησαν, ἢ καὶ εἰς ἄλλην μετέπεσαν σημασίαν· οἷον, ἀντὶ τοῦ ἀπηρχαιωμένου βλεφαρὶς ἄλλοι μὲν τώρα λέγουσιν ὀμματόκλαδον (κλαδίον, κλωνάριον ὀμματίου), καὶ ἄλλοι συνηθέστερον, τσύνουρον [ἐκ τοῦ σκύνιον = βλεφαρὶς (Νίκανδρ. Θηριακ.), καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ μὴ σῳζομένου παρὰ τοῖς παλαιοῖς σκύνος, δωρικῶς σκύνορ, σκ = τσ, τσύνορ, τσύνορον· ἴσως καὶ σκύναρ, σκύναρος, ὡς εἶπαν καὶ τὸ σκῆνος, (σκῖνος) σκίναρ· ἐκ τοῦ σκύνος, σκύνιον, ἔγεινε καὶ τὸ ἐπισκύνιον]· καὶ πάλιν λέγομεν ὀμματόφυλλον (φύλλον ὀμματίου), ἀντὶ τοῦ βλέφαρον (δωρικῶς γλέφαρον), τὸ ὁποῖον πολλαχοῦ μὲν ἀπηρχαιώθη· εἰς δὲ τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἀλλοῦ γλέφαρον ὀνομάζουσι πολλοὶ τὸ κοινότατα μέτωπον, παρὰ δὲ τοῖς Χίοις καὶ κότελον (κύταλον), κτλ. Ἔχει δὲ πολλὴν περὶ τὴν σύνθεσιν εὐκολίαν ἡ λαλουμένη, ὡς καὶ ἡ παλαιὰ Ἑλληνική· καὶ ταύτης πολλὰς λέξεις, ἔκ τινων ἀπηρχαιωμένων ἢ σπανίων μορίων συντεθειμένας, τὰς μετασυνθέτει δι' ἄλλων συνωνύμων φωνῶν· οἷον τὰς ἐκ τοῦ δυς, καὶ ευ, κοινῶς τὰς συνάπτομεν μετὰ τῶν ταὐτοσημάντων δύσκολος, ἢ εὔκολος, καὶ (ὡς πολλάκις καὶ οἱ παλαιοὶ), κακὸς ἢ καλὸς· ὡς, δύπλυτος, δυσκολό-πλυτος· καὶ, δύσροφος, δυσροφία, καὶ κακοτροφία, κακοτροφέω (Θεόφρ.), συνήθ. κακοτρέφω, κακόθρεπτος, κακοθρεμμένος· εὔζωος ἢ εὔβιος (Ἀρις.), καὶ καλόβιος (Παῦλ. Ἀλεξ.), συνήθ. καλοζώητος, καλόζωος·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μεταθ. ἔρϝω, Fέρϝω), λτ. vergo· φλέβω (ὄθεν φλὲψ, ἐκ τοῦ φλέϝω, φλεύω, φλέω), καὶ φλέγω (φλάγω), λατιν. flagro· γεστίον καὶ βέσον (ἔσθος) vestis (ἐσθὴς)· γέντος, γέντερ (ἔντος, ἔντερ), καὶ λατιν. venter· βέλα (ἔλη) καὶ γέλα, λτ. gelu· γέλλω, vello, vellico (ἔλλω, ἔλω, ἔλκω), γοῖνος, vinum (οἶνος, καὶ κατὰ διάλεκτον οἶνον)· γέτος (ἔτος), γέτειος, γετοσὸς, vetus, vetustus, κτλ. (α). Διὰ τὴν ἀλληλότροπον προφορὰν τῶν δύω τούτων πνευματισμῶν ἐτέθησαν ἴσως εἰς τὸν ἀρχαῖον λατινικὸν Ἀλφάβητον τὰ δύω τούτων σημεῖα H, καὶ F(β).

§ ς. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ υ ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἐπέχει τόπον τοῦ F, ὡς β προφερομένου· οἷον τὰ, αυϊαχος, εὔκηλος, ταλαύρινος, δαυλὸς, ἄναυος, κτλ. τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἀϝϊαχος, ἔϝκηλος, ταλάϝρινος, δαϝλὸς, ἄναϝος (ἄνεως), προφερόμενα ὡς ἀωϊαχος, ταλάωρινος, ἤτοι, ἀβίαχος, ταλάβρινος, κτλ. Οὕτω καὶ τὰ

(α) Ἀλλὰ καὶ τὰ ϛοιχεῖα γ καὶ β, εἰς ἄλληλα μετεβάλλοντο, ὡς, βάλανος, γάλανος, (ὅθεν τὸ λατιν. glans), κτλ. Οὕτω καὶ νῦν οἱ Βυζάντιοι λέγεσι τραβεδῶ, τραβῆδι ἀντὶ τραγεδῶ, τραγῆδι (τραγῳδῶ), καὶ ἄλλοι, λαβῆτον καὶ λαγῆτον (τὸ Ἀραβικ. alaout), καὶ τραβῶ, τὸ λατιν. traho (Γερμαν. tragen), καὶ πάλιν, πλέγω, ἀντὶ πλεύω (πλέβω), καὶ σλίγω (σ=ϑ)=ϑλίγω, ϑ=φ, φλίγω λτ. fligo=ϑλίβω, κτλ. Ὁμοίως, καὶ ἐν ταῖς Σλαβονικαῖς διαλέκτοις· οἷον τὸ Ῥωσσικ. Глухъ, Σερβικ. Глувъ (=κλέβιος=κωφὸς, ἐκ τοῦ γλύφω). Ῥωσσ. Зиву, Βοεμ. Zigu, Zigi, ζεἰϝω (ζείω, ζάω). καὶ pigu=(πίϝω, πίω) καὶ pivo, καὶ Ῥωσσικ. пива, πίϝα (πόσις) ἐκ τοῦ пію, πίω, κτλ. (β) Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Λατῖνοι ἔλεγον fordeum τὸ hordeum καὶ foedus τὸ hoedus, ἀντὶ τοῦ F(=v=f) μεταχειριζόμενοι τὸ h, „pro aspiratione vav simili litera utentes (Quintil. Lib. I, 4). ὅτω καὶ HIPO καὶ VIBO (πόλεως ὄνομ. ἐν νομίσμ. Βρυττίων), κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ῥήματα ἐχφέρει εἰς va (aspettaVa=adpsectaBat), χαὶ εἰς ἄλλας λέξεις πολυπληθεῖς τρέπει τὸ b εἰς v. Καὶ εἰς αὐτῶν δὲ τῶν Λατίνων λέξεις παλαιὰς ἀνταλλάσσεται τὸ b μὲ τὸ v, οἷον εἰς τὸ διττογραφούμενον Danubius χαὶ Danuvius = Δανούβιος, Baria χαὶ Varia (ἐν νομίσμασι πόλεως Ἰταλιχῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Στράβων λέγει Βάριν χαὶ Οὔαριν. βιβλ. ς), batillum χαὶ vatillum (Horat. Epist. I, 7, χαὶ Sat. I, 5), Hebrus χαὶ Eurus = Εὖρος, Evrus (Virg. Æn. 321, Horat. Od. I, 25, 20, χτλ.). Διὰ τοῦ β μετέφραζον χαὶ οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι τὸ, τε b τῶν Λατίνων χαὶ αὐτὸ τὸ v. Ὁμοίως χαὶ τὸ η αὐτοί τε πολλάχις οἱ Λατῖνοι μετέφραζον διὰ τοῦ ι [ὡς εἰς τὰ προμνημονευθέντα, lirœ = λῆροι (Πλαῦτος), minisco = μνήσχω, figo = πήγω, χτλ. χαὶ τὸ ψήττα, psitta (Πλίνιος), Cephisia, Κηφησία· Νάρηχος, Naricis· dicis, δίχης (Γέλλιος), χαὶ ἄλλα πολλά], χαὶ οἱ παλαιοὶ δὲ πάλιν οἱ ἡμέτεροι (Διονύσιος, Στράβων, Πλούταρχος, χαὶ ἄλλοι) μετέφραζον διὰ τοῦ η τὸ Λατινιχὸν i (ὡς, Ἀριχηνοὶ, Πρενεσηνοὶ, Ἀχηλιοὶ, Κυρήνιος, Σχηπίων χαὶ Σχιπίων, Πομπήλιος, Ἀβεντῆνος χαὶ Αὐεντῖνος, Πετήλια, Σιτήνης χαὶ Σητίνης, Σαμνητιχὸς χαὶ Σαμνιτ., Ποίνηνος χαὶ Ποίνινος τὰ, Aricini, Prænestini, Aquilii, Quirinius, Scipio, Pompilius, Aventinus, Petilia, χτλ. χτλ.). Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἀρχαῖοι Λατῖνοι ἐπρόφερον τὸ e τῆς γλώσσης των χαὶ ὡς ι, ἢ μεταξὺ τοῦ e χαὶ i, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κυντιλιανὸς (βιβλ. Α, 4, 8) περὶ τοῦ Here (Ἥρη), λέγων, ὅτι „μήτε ē σαφὲς μήτε ι ἀχούεται τὸ e“. Ὅθεν χαὶ εἰς ἀρχαίας γραφὰς ἐπεῖχε τὸ e τὸν τόπον τοῦ ι, ὡς ἐν τοῖς, Menerva, magester, leber, sibe (Κυντιλιαν. I, 4, 17· παράβαλε χαὶ A. Gellii

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

„Μήτε Μέσας ἀνακαλεῖν ἑλικοβοσρύχας,
„Μήτε Χάριτας βοᾷν ἐς χορὸν Ὀλυμπίας·
„Ἐνθάδε γάρ εἰσιν, ὥς φησιν ὁ Διδάσκαλος!"

Ἀλλ' ὦ σοφώτατ', ὦ κλεινότατ', ὦ λιγυρώτατε Ὀρθώϊδε! σὺ κατεμελίτωσας καὶ κατεζαχάρωσας τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴν παγγλύκιζον προφοράν σε! ὦ, συγχώρησον καὶ πάντα βαρβαρόφωνον Γραικύλον νὰ σὲ καταφιλήσῃ! μὴ τὸν ἀποδιώξῃς· ἰδοὺ, μὲ τὴν γλῶσσάν σε σὲ λαλεῖ.

„Νάϊ δὸς κέσαϊ, κ' ἄστος κέσον, κάϊ μόϊ πφράσον·
„Ὡς γκλύκερο τὸ γκλῶσσ', χώσπερ Ἄττικος μέλις·
„Τὸ κέπφαλες σ' ἄρα πφιλέεσω" (α)

§ δ. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν θεωρίαν τῶν αἰωνίων κανόνων τῆς τετραγῳδημένης Ἑλληνικῆς προσῳδίας. Εἶναι τῷ ὄντι δεινοὶ ῥήματα καὶ θαύματα μορμορωπά, ὀφρῦς ἔχοντα καὶ λόφους καὶ τρυφαλείας! τὰ θωρακίζουσι καὶ μὲ τὴν προσῳδίαν τῆς Λατινικῆς γλώσσης, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξάπαντος πρέπει (δὲν βλέπεις;) νὰ ὑποδυλόνηται ἡ Ἑλληνική! Μ' ὅλον τοῦτο ἂς τολμήσωμεν νὰ ἀντιπαραβάλωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς δειλὰς καὶ ἀσθενεῖς ἡμῶν παρατηρήσεις, διὰ νὰ μὴ καταδικασθῶμεν μέχρι τέλους τοὐλάχιστον ὡς ἄφωνοι καὶ βέβοι!

(α) „Ναὶ δὸς κῦσαι, καὐτὸς κῦσον, καί μοι φράσον (Ἀριστοφ. Ὄρν.)· καὶ,

„Ὡς γλυκερὸ τὸ γλῶσσ', ὥσπερ Ἄττικος μέλις·
„Τὸ κεφαλὴ σ' ἄρα φιλησῶ (Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 1127, 1193. παίζων τὸν βαρβαρόφωνον Σκύθην).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὸ ἀξεῖόν τε παράγραμμα, προσποιέμενος ὅτι ἔλεγε θράττει, ἐξεφώνει τὸ ὁμόφωνον Θρᾴττη (Θρᾴκισσα μήτηρ σ' ἐγέννησε), ὡς προείπομεν (σελ. 109)· ἢ (ἂν ἴσως ἄλλοι νομίσωσιν ἀκριβέστερον), ἐξελάμβανε τὸ θράττει ἀντὶ θρᾳκίζει (θρᾳκικῶς ἢ ὡς Θρᾷκα σε ταράττει καὶ ἐξαπατᾷ)· ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτ' ἐκείνως, πάντοτε κατεσκεύαζε τὸ εὐφυές τε παράγραμμα παρὰ τὸ ἕτερον γράμμα τῆς διφθόγγου, τὸ ἀνεκφώνητον ι· τί παράδοξον ἂν καὶ ὁ Ὅμηρος (ἰλ. λ, 222), ἑπτὰ πρότερον αἰῶνας, ἐπρόφερε παρόμοια μὲ τὸν Ἀριστοτέλην τὸ Θρᾴκη ὡς Θράκη, ἤτοι τὴν καταχρησικην ᾳ ὡς μακρὸν α; 5) Καὶ ὁ τοῦ Ἀριστοτέλους σύγχρονος Διογένης ἀπορρίψας τὴν ἐλάαν (ἐλαίαν), παρῴδησε τὸ Ὁμηρικὸν „μάσιξεν δ' ἐλάᾳν" προφέρων ἀμφότερα τὰ ἐλάαν ὡς ἀκριβῶς ταὐτόφωνα· ὡσαύτως ἔπαιξε καὶ τὸ κριὸν πρὸς τὸ υἱὸν κατὰ παρήχησιν, διὰ τῆς ληγούσης τὴν ταὐτότητα καὶ τὴν ὁμοηχίαν τῶν ἐν ταῖς παραληγούσαις φωνηέντων υι καὶ ι (α). Z) Εἰς τὲς κώδηκας τῆς θείας Γραφῆς τῶν Ο (280, π. Χ.) γράφονται διττῶς, ὁ τὸ πολὺ, ὁ τὸ ἔλαττον· καὶ, ᾧ τὸ πολὺ, ᾧ τὸ ὀλίγον (Ἐξόδ. ις, 18)· ὠΐαν, ᾠαν, καὶ ὤαν (αὐτ. λς, 23)· ἐγκοίλια, καὶ, ἐν κοιλίᾳ, ἐν τῇ κοιλίᾳ (Λευϊτ. α, 9), κτλ. διὰ τὸ ὁμόφωνον τοῦ α πρὸς τὸ ᾳ, καὶ τᾶ ω πρὸς τὸ ω = ο. Η) Ὁ Κικέρων (48, π. Χ.) ἐπρόφερεν, Oda, rapsodus, prosodia, Thraces, Samothracia τὰ, ᾠδὰ, ῥαψῳδὸς, προσῳδία, Θρᾷκες, Σαμοθρᾴκη, καὶ τὰ τέτων ὅμοια, ὅσα καὶ οἱ παλαιοὶ Λατῖνοι ἐπρόφερον

(α) „Λυσιτελέστερόν ἐστι Μεγαρέως εἶναι κριὸν ἢ υἱόν. Διαίρτ. εἰς Διογ. § ς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ οἱ Ἀττικοὶ πρὸ τῆς χρήσεως τοῦ Σαμίου ἀλφαβήτου ἀντὶ ξ ἔγραφον χσ, οἷον, ἐχς, ἀνάχσιλλα, χσυνάρχοντες, ἀντὶ ἐξ, ἀνάξιλλα, ξυνάρχοντες, ὅθεν καὶ τὰ ἀρχαῖα λατινικὰ senexs, vixit, uxsor, ἀντὶ senex, uxor (διότι καὶ τὸ λτ. x εἶναι αὐτὸ τὸ Ἑλληνικὸν χ) (α). τοιαῦτα καὶ τὰ λατινικὰ axilla (= ἀξάλη) = ἀσχάλη = μασχάλη, ascella, ἀσχαλία = μασχαλία (κατ' ἔκπτωσιν τοῦ μ), καὶ ὅσα τούτων ὅμοια. Διὰ τῆς τοιαύτης μεταθέσεως ἐγειναν καὶ τὰ εἰς σκω ῥήματα ἐκ τῆς ληγέσης ξω, οἷον διδάξω, διδάσκω· φάξω (φάζω), φάσκω, βάσκω· ἔξω (ἔχσω), ἴσχω· μίξω (μίσκω, λτ. misceo), μίσγω· δύξω, δύσγω, καὶ ἀφυσγετὸς=ἀφυξετὸς (ἄφυξις), καὶ τὸ Δωρικὸν μύσκα, μύσκος = μύξα, μύξος, κτλ. ἡ αὐτὴ μετάθεσις γίνεται καὶ εἰς τὸ ψ, ὅθεν σπέλιον = ψέλλιον, ψόλος = σπόλος (σβόλος, σπ = σβ = σφ), ἄσβολος, ψὲ = σφὲ (σπὲ), ψύω, σπύω, spuo, κτλ. ἄλλοτε δὲ μεταβάλλεται καὶ τὸ ψ πρὸς τὸ ξ, ὡς, ψάω = ξάω, καὶ ἄλλα πολλά. Ἐκ τοιαύτης εὐκολωτάτης μὲν, ἀλλ' ὄχι πλέον καὶ Ἑλληνικῆς μεταβολῆς τοῦ σδ εἰς δσ ἐπλάσθη τὸ λατινικὸν dζέτα, ἢ zeta, ἐκτραχυνθέντος μὲν τῶ δ εἰς τὸ d, συμπυκνωθέντος δὲ τῶ σ εἰς ζ, τοῦ ὁποίου τὴν μὲν μορφὴν ἐφύλαξεν ἡ λατινικὴ μὲ τὰς θυγατέρας της, ἀλλὰ τὸν γλυκὺν φθόγγον ςερη-

---

(α) Μετέπεσε δὲ τὸ x εἰς τὸν φθόγγον τῶ ξ ἢ κατ' ἔπτωσιν τῶ ς ἐκ τῶ χς, ἢ καὶ διὰ τῶ σίζοντος πνευματισμῶ, καθὼς καὶ τὸ Σλαβονικὸν χ μεταβάλλεται εἰς ш (ухо, уши), καὶ τὸ λτ. ch (= kh = χ), εἰς τὸ σίζον Γαλλικὸν ch (Γερμαν. sch). ἐκ τῆς προσθέσεως τῶ πνευματισμῶ σ μετεβλήθη καὶ ἡ πρόθεσις κὺν (λτ. cum, con, co) εἰς τὴν ξὺν = σὺν, ἢ εἰς ταύτην προσετέθη τὸ κ ἢ τὸ χ ὡς πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νὰ ἐπιμένωσι τόσον πεισματικῶς εἰς τὰς δοξασίας των ἀποῤῥίπτοντες πάντῃ ἀδυσωπήτως πάσας τὰς ἀντιῤῥήσεις τῶν ἀντιγνωμονέντων, καὶ νὰ πλύνωσι δέ τινες ἐξ αὐτῶν μὲ πικροτάτας ὕβρεις καὶ αὐτὸ τὸ πολυπαθὲς ἔθνος τῶν νῦν Ἑλλήνων, διότι δὲν γνωρίζει τὴν νεοχάλκευτον προφοράν των, ταῦτα εἶναι ἴδια ὄχι φιλοσόφε τῆς ἀληθείας ἐξεταστοῦ, ἀλλ' ἐμπαθοῦς τῆς ἰδίας προλήψεως αἰσχιμαλώτου καὶ παραλόγου περὶ τὰ καλῶς καθεσῶτα καὶ δι' ἀρχαιότητα σεβάσμια καινοτομιστοῦ! Ἀλλ' ἔπρεπεν ἄραγε τοιοῦτοι φιλολόγοι νὰ ἦναι τόσον φίλαυτοι, ἢ φιλαυτίας ἄλλων ὀπαδοὶ, ὥστε νὰ συγχέωσι καὶ εἰς τὰς ἰδικάς των καὶ εἰς ἄλλων κεφαλὰς τὰς ἰδέας τοῦ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς, αὐτοσχεδιάζοντες εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Μουσῶν, καὶ διορίζοντες κανόνας ἐξ εἰκασίας, καὶ προτιμῶντες μᾶλλον ἀνθρωπίνης ματαιοφροσύνης ἀναπλάσματα παρὰ τὴν διὰ τοσούτων αἰώνων καὶ τόπων καὶ ἐθνῶν ἐπικρατήσασαν σεβαστὴν παράδοσιν, καὶ τὴν ζῶσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους προφοράν;

§ ε. Ἀλλὰ καὶ γενναιοτέρας ἀποδείξεις ἂν εἶχαν περὶ τῆς ἰδίας των ἐπινοίας, πάλιν δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ἀπόλυτον πεποίθησιν εἰς αὐτήν· διότι ὁ λόγος εἶναι περὶ γλώσσης ξένης, καὶ ταύτης Ἑλληνικῆς, οἱ δὲ Ἐρασμίται, ὅσον ἄλλως σοφοὶ Ἑλληνισταὶ καὶ ἂν ἦναι, δὲν ἐγεννήθησαν

ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐκφράζει τὸ ο καὶ μάλιστα τὸ ω διὰ τῶ συνήθους ο, ὡς ovum ὠὸν, καὶ hora ἡ ὥρα (ἀρχ. ὅρα, πρὸ τῆς χρήσεως τῶ ω, ὡς καὶ τὸ ὠκὺς = ὀκὺς, ὀξὺς ἐκ τῶ ὄκος = ἄκος acus, ἀκὴ· ὠκίων, ὤκιον, Λατιν. ocior, ocius), καὶ sermo = Fέρμων (Ἑρμῆς, ἔρω = ρέω), κτλ. ἀλλὰ καὶ τὸ ω τὸ ληκτικὸν τῶν πρωτοπροσώπων ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἐκφέρει διὰ τῶ ο, κτλ. Ἡ αὐτὴ τῶν φθόγγων ε καὶ ο ἀμοιβαία χρῆσις ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὰς Σλαβονικὰς διαλέκτους· διότι ἐν ᾧ καὶ αὗται ἔχουσι διακεκριμένην τὴν συνήθη φωνὴν τῶ ο, μεταχειρίζονται ὅμως ἀντὶ τούτου καὶ τὸ y (=ου, ou), καὶ ἐν ἄλλοις μὲν πολλοῖς (ὡς, укусъ = ὄξος, Ρωσσ. τὸ Σλαβον. оцетъ=acetum, κτλ.), μάλιστα δὲ εἰς τὰς καταλήξεις τῶν πρωτοπροσώπων ἐνεσώτων τῆς ὁριστικῆς, ὅπου ἀντὶ τῶ Ἑλληνικῶ ω τίττουσιν ὡς ἰσοδύναμον τὸ y (=oy, ε), καὶ (πάντοτε μὲν φωνήεντος, πολλάκις δὲ καὶ συμφώνου ἀμεταβόλου προηγουμένου) τὸ ю (=Γαλλικ. u, καὶ ju), οἷον, пиру τρῶ (τρύω), прясу τράσω = θράσσω, берў βέρω = φέρω, орю ἀρῶ, блюю βλύω, брiю, вью, πρίω, βίω (ὡς, τρῶ, θράσσου, πρίου, βίου, προφερόμενα)· εἴπομεν δὲ περὶ τούτων καὶ ἀλλαχῶ τοῦ παρόντος συντάγματος καὶ ἰδίως εἰς τὸ Δοκίμιον (α).

(α) Καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν εὑρίσκονται λέξεις ἀρχαῖαι ἔχουσαι u ἀντὶ ο, ὡς, Wunne, Sunne, Guld ἀντὶ Wonne, Sonne, Gold, κτλ. Ἱρόσθες καὶ τὰ Γαλλικὰ couronne = coronna, κορώνα, coupe = κόπω, -πτω, nous, vous = nos, vos, νώ, σφώ, κτλ. Καὶ ἡ τῶν Βλάχων γλῶσσα τὰ εἰς ο σχηματίζει διὰ τῶ u, οἷον dormu, λτ. dormio = δέρμω (δρέμω, Σλαβον. дремлю), ducu = duco (τύγω ἀντὶ τάγω, ταγὸς = dux), κτλ. Καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ Τυρρηνοὶ ἢ Ἐτροῦσκοι ἀντὶ ο ἔγραφον u, ὡς haθeu ἤτοι hapeu, ἀντὶ habeo, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ μήκω, μηκάλη, ἢ μηκύλη, Βοιωτ. μεικύλη, ὡς μεῖλον = μῆλον, συγκοπῇ μείκλη, ει = ι, μίκλη), ἄρα ἡ Ἑλληνικὴ μηκὰς ἠτον ἐξ ἀρχῆς ὁμόφωνος μᾶλλον μὲ τὴν ἀδελφήν της μίκλην, παρὰ μὲ τὴν Γερμανικὴν meckernde! Τὰ δὲ πρόβατα πάλιν οὐδαμοῦ (νομίζω) τῆς οἰκουμένης δὲν φωνάζουσιν ὅτε bli ἢ βλὴ, ὅτε ble ἢ blö. Ἀνίσως δὲ πάλαι ποτ' („ὅτε φωνήεντα ἦν τὰ ζῶα"!) ἐξεφώνουν τὰ πρόβατα τὰς τοιαύτας συλλαβὰς οὕτως ἀκριβῶς διηρθρωμένας, τὰ μὲν Γερμανικὰ ἐφθέγγοντο blö (ὅθεν τὸ blöcken), ἀλλὰ τὰ νεμόμενα τὸ Λάτιον ἔλεγον bal (ὅθεν τὸ balare), τὰ δὲ πάλιν Ἑλληνικά, βλὴ (ὅθεν βληχὴ,-χᾶσθαι), καὶ, τέλος, ὕστερον (ἀφ' ἧ δηλονότι ἤρχισε καὶ τούτων ἡ διάλεκτος νὰ διαφθείρηται μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης!) ἔλεγον τὰ αὐτὰ βὴ· ὅθεν πάλιν καὶ τὰ Λατινικὰ ἐπανέλαβον κατὰ μίμησιν τὸν φθόγγον, κράζοντα πλατύτερον bee (ὅθεν bela)· ποία λοιπὸν τῶν πέντε τέτων διαφόρων φωνῶν ἐκφράζει κυρίως καὶ ἀκριβᾶς τὴν γνησίαν τῶν προβάτων βληχήν; ἡ διὰ τοῦ ö (blö), ἢ ἡ διὰ τοῦ a (bal), ἢ ἡ διὰ τοῦ η καὶ λη (βλὴ, καὶ βὴ), ἢ ἡ διὰ τοῦ ee (bee); διότι τοῦτο πρέπει πρῶτον ἀκριβῶς νὰ διορισθῇ, καὶ ἔπειτα ν' ἀποδειχθῇ τὸ η ὁμόφωνον ἢ τοῦ α, ἢ τοῦ ö, ἢ τοῦ ee! (διότι τὸ ö, = ö, δὲν εἶναι βέβαια ταὐτόφωνον τοῦ ee ἢ e, οὐδὲ τὸ λεγόμενον blêchan ταὐτόφωνον τοῦ blöcken, πρὸς τὸ ὁποῖον συνωθεῖται καὶ ςρεβλέμενον βιάζεται νὰ ὁμοφωνήσῃ τὸ ταλαίπωρον βληχᾶν!). Ἀλλὰ (διὰ νὰ ἀπαλλάξωμεν ὀψέ ποτε τὸν ἀναγνώςην ἀπὸ τὰς τοιαύτας ματαιολογίας)· τὰ μὲν πρόβατα καὶ αἱ αἶγες ἀείποτε ὡσαύτως καὶ ἀπαραλλάκτως εἰς μὲν τὴν Ἑλλάδα βληχῶνται καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

548 *Τμ. γ. κεφ. β. συνέχ. τῶν περὶ προσῳδ., κτλ.*

πολύτιμον αὐτῶν καιρὸν, ὑπερασπιζόμενοι καὶ ζολίζοντες καθεὶς μὲ τὰ δῶρα τῆς πολυμαθείας τε τὴν κωτίλην ταύτην πλάνην, καθώς ποτ'

γλῶσσάν των!) Ὁ σοφὸς, λέγω, καὶ πολυμαθέστατος ἀνὴρ ἔτος εἰς τὸν Φιλόπαππόν τε (βλ. τὴν Συλλογὴν τῆ Ἀβερκάμπε, τόμ. α, σελ. 379—471), συγχωρεῖ τὰς κατὰ τὴν σημερινὴν ἀπαγγελίαν παρεκτροπὰς τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς προφοράν· „διότι (λέγει) ἡ χρῆσις ταύτης τῆς γλώσσης εἶναι δι' ὅλης ἤδη τῆς Εὐρώπης ἐξηπλωμένη, καὶ καθιερωμένη καὶ εἰς τὴν θρησκείαν, καὶ εἰς τὴν νομομάθειαν, καὶ εἰς ἄλλων ἐπισημῶν τὴν ἐν ταῖς Ἀκαδημίαις διδασκαλίαν, καὶ εἰς ὅλας ἁπλῶς τῶν πεπαιδευμένων τὰς σπουδαίας συγγραφὰς καὶ συνομιλίας· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ κινῶμεν τὰ καθεσῶτα. Τὴν Ἑλληνικὴν ὅμως δυνάμεθα νὰ διορθώσωμεν, καὶ νὰ τὴν μεθαρμόσωμεν ἀπὸ τῆς τωρινῆς κακοφωνίας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐφωνίαν· διότι ἡ γλῶσσα αὕτη ἐξέλιπε μὲν ἐκ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς ἄλλης Εὐρώπης, ἐξέλιπε δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τέρκων ἐπικυλισθεῖσαν πανωλεθρίαν, ἥτις ἐξηφάνισε δι' ὅλε καὶ τὰ γράμματα καὶ τὸς γραμματισμένε. Ὅλοι τῆς χώρας ἐκείνης οἱ κάτοικοι εἶναι ἀγροῖκοι καὶ ἀμαθεῖς, καὶ παντάπασιν ἄπειροι μὲν γραμμάτων, ἄμοιροι δὲ πάσης ἀνθρωπικῆς παιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς! διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν, πῶς τώρα προφέρεσιν ἔτοι οἱ ταλαίπωροι Γραικύλοι τὴν βάρβαρον γλῶσσάν των", κτλ.—Ἀλλ' ὦ Στέφανε! ἂν μὲν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶχεν ἤδη ἐκλείψει ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν καιρόν σε (ἐν ᾧ ἤκμαζον ἀκύμη οἱ Μελάγχθονες καὶ ἄλλοι σοφοὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ εἰς αὐτὴν σε τὴν ἔνδοξον πατρίδα οἱ Βεδαῖοι καὶ οἱ Κωνσαντῖνοι, λεξικογράφοι καθὼς σύ), τότο δὲν τὸ ἐξετάζω· καὶ σὺ δὲ αὐτὸς πᾶ ἀλλᾶ εἰ μὴ εἰς τὴν Εὐρώπην ἔμαθες τὰ Ἑλληνικά; Περὶ δὲ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔπρεπεν ἀρά γε νὰ ἐνθυμηθῇς, ὅτι καὶ οἱ (κατὰ σὲ) ἀγροῖκοι Γραικύλοι διεφύλαξαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν (καθὼς οἱ ἀσυκοὶ Εὐρωπαῖοι τὴν Λατινικήν), καὶ εἰς τὰς ἱερὰς τῆς Πίσεως τελετὰς, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν διαταγὰς καὶ νομοθεσίας, καὶ εἰς τὰ πενιχρὰ Σχολεῖά των, καὶ εἰς τῶν ὀπωσδὴν

γ καὶ ὄχι ν (ὅτε ἦτο ῥιζικὸν τῆν λέξεως τὸ στοιχεῖον), μαρτυρεῖ ὁ Πλάτων (400, π. Χ.), λέγων (ἐν Κρατύλῳ), ὅτι τὸ σφίγγα ἔγεινεν ἐκ τοῦ σφίγα (σφίγς = σφίξ, σφίνξ, σφίγξ). Ταύτην δὲ τῆς λέξεως τὴν γραφὴν καὶ προφορὰν ὁ Πλάτων βέβαια τὴν ἐδιδάχθη καὶ τὴν παρέλαβε παρὰ τῶν παλαιῶν τε προγόνων, οἵτινες, ἔπεται, ὅτι ἔγραφον ὡσαύτως καὶ τὴν Σφίγγα τε Οἰδίποδος. Παρομοίως ἔγραψε καὶ Ὅμηρος (ὡς καὶ τώρα γράφομεν), ἄγγος, καὶ ἀγκὴ, καὶ ἄγχω, ὄχι ἄνγος, καὶ ἄνχω, καὶ ἀνκὴ (τὰ πάντα ἐκ τῦ ἄγω. γ, κ, χ τρέπονται εἰς ἄλληλα· ὅθεν καὶ τὸ διπλῦν ξ γίνεται ὄχι μόνον ἐκ τοῦ κσ, ὡς, κόρακς, ρακ, ρακος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῦ γσ, φλὸγς, φλὸξ, φλογὸς, καὶ ἐκ τῦ χσ, ὄνυχς, ὄνυξ,-χος. καθὼς καὶ τὸ ἕτερον διπλῦν γίνεται καὶ ἐκ τῦ πσ, ὤπς, ὦψ, ὠπὸς, καὶ ἐκ τῦ φσ, νίφς, νίψ, νιφὸς, καὶ ἐκ τῦ βσ, χάλυβς,-λυψ,-λυβος· ταῦτα δὲ πάντα μεθοδεύει ἡ Ἑλληνικὴ Μῦσα διὰ τὴν εὐφωνίαν, ἢ καὶ πρὸς διάκρισιν τῶν σημαινομένων, ὡς εἰς τὸ ἄγκος, καὶ ἄγγος). Ταύτην τὴν γραφὴν ἐμιμεῖτο καὶ ἡ παλαιὰ Λατινικὴ γράφσσα agceps, agguilla, καὶ τ᾽ ἄλλα, καθὼς προείπομεν· Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς συνθέτυς λέξεις μετὰ τὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης πρὸ τῦ γ, κ, χ, ἔγραφον κανονικώτερον ὄχι ν ἀλλὰ γ (ὡς, ἐγγείνομαι, ἰλ. τ. ἐγκλίνω, ἰλ. ζ· ἐγχρίμπτω, ἰλ. ν), ἐπειδὴ εἰς ἀδεμίαν ἁπλῆν λέξιν Ἑλληνικὴν πρὸ τῶν διὰ τῦ λάρυγγος καὶ τῦ ὑρανίσκου ἐκφωνσμένων τύτων συμφώνων δὲν εὑρίσκεται ν. Ἐὰν δὲ καὶ εἰς παλαιὰ χειρόγραφα καὶ ἐπιγραφὰς εὑρίσκεται κἄποτ᾽ ἐν τοῖς συνθέτοις καὶ ν ἀντὶ γ, ἀλλ᾽ ἡ τοιαύτη γραφὴ φαίνεται ἀνώμαλος καὶ ἀκανόνιστος, ὡς

* *

νιεῶς παλαιορ, ἤτοι παλαιος, ὁ παλαιός· πῶς λοιπὸν καὶ ταῦτα δὲν ὑπέταξεν ὁ Βόσσιος εἰς τὸν καθολικὸν κανόνα τϐ; Τελευταῖον, αὐτοὶ οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον μὲν, τϐτὶ, ταυτὶ, ἐκεινωνὶ, ἀντὶ ταῦτα, τῦτο, ἐκείνων· ἔλεγον δὲ καὶ πόνηρε, καὶ ἄληθες, καὶ ἄντικρυς· καὶ πάλιν, ἐλθὲ, εἰπὲ, εὑρὲ, καὶ τὰ τοιαῦτα· διὰ τί δὲν ἐφύλαττον καὶ εἰς ταῦτα τὸν κατὰ χρόνον τονισμόν; ἢ μήπως ἐβαρβάριζον αἱ λοιπαὶ διάλεκτοι, πονηρὲ, προφέρϐσαι, καὶ ἀντικρὺ, καὶ ἀληθὲς ἐκ τοῦ ἀληθής; ἀλλὰ περὶ τϐτων οἱ νέοι τονικοὶ μὴ φροντίσαντες, ἐφαντάσθησαν καθολικήν τινα παρὰ φύσιν τόνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς· καὶ ἔτε τὴν κατὰ διαλέκτϐς διαφορὰν τῆς προσῳδίας διέκριναν, οὔτε τὴν δι' ἄλλας τινὰς αἰτίας, σημειωμένας ἀπὸ τοὺς Γραμματικούς μας, μετάπτωσιν καὶ ἐναλλαγὴν ἢ ἀναδρομὴν τῦ τόνϐ παρετήρησαν (α).

(α) Ἔψεξαν τινὲς τῶν νεωτέρων σοφῶν τὲς ἡμετέρϐς Γραμματικὲς διά τινας φαινομένϐς ἀσάτϐς κανόνας των, καὶ διὰ τὰς ἐξαιρέσεις εἰς πολλῶν λέξεων τὴν προσῳδίαν· οἷον τῶν εἰς ὁτης καὶ οτὴς, υτὴς, καὶ τῶν εἰς αῖος, καὶ αιὸς, κτλ. ἀλλὰ μήπως ἠδύναντο οἱ γραμματικοὶ νὰ καθυποτάξωσιν ὅλην τὴν γλῶσσαν εἰς κανόνας καθολικὲς καὶ ἀσφαλεῖς καὶ ἀπεριτρέπτϐς, ἐξομαλύναντες πάσας τὰς, εἴτε κατὰ διαλέκτϐς, εἴτε δὶ ἀρχαϊσμὸν, ἢ ἐκ συνωνυμίας, ἢ κατὰ κλίσιν, ἢ καὶ κατὰ φυσικήν τινα τῆς γλώσσης ἀνωμαλίαν προερχομένας διαφοράς; Ἡ τέχνη ἐκατόρθωσε πολλὰ, ἀλλ' ἔχει καὶ αὐτὴ τὲς ὅρϐς της· καὶ ὀρθότατ' ἄρα ἐσημείωσεν ἕνας ἀπὸ τὲς ἀοιδίμϐς τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματικὲς· „Οὐ χρὴ ζητεῖν ἐν πᾶσι τοῖς ῥήμασιν ὁμοιότητας ἀσασιάσϐς, καὶ κανόνας ἀσφαλεῖς, καὶ τύπϐς ἀκριβεῖς. Πρότερον γὰρ εὑρηνται τοῖς ἀνθρώποις αἱ λέξεις διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πρὸς ἀλλήλϐς ὁμιλίας· ὕσερον δ' ἐπιγενομένη ἡ τέχνη τὰ μὲν ἠδυνήθη ῥυθμίσαι καὶ εἰς εἰκόνα τινὰ ἀγαγεῖν· τὰ δὲ, μὴ δυνηθεῖσα,

καὶ ἐπὶ τῦ Ὁμήρου ταὐτόφωνοι, ἦσαν ὅμως πολλὰ ὁμοιόφωνοι· καὶ ὁ Ὅμηρος ἐγνώριζε τὴν παρήχησιν (κἄν τὴν ἀφαιρῦσιν ἀπ' αὐτὸν οἱ Ἐπασμίζοντες, ὡς τάχα παίγνιον ἀνάξιον τῆς μεγαλοπρεπείας τῦ Ποιητῦ, διότι ἀντίκειται εἰς τοὺς κανόνας τῆς προφορᾶς των!)· ἴτω τὸ ἀλύεις παρηχεῖ πρὸς τὸ ἀλήτην (βλ. Ῥείμ. λ. ἀλύω), καὶ ἄλλαι παρονομασίαι ὁμοιόφωνοι παρὰ τῷ Ποιητῇ εἶναι ἀναμφίβολοι. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἐν νομίσμασι καὶ λίθοις ἀπὸ τῶν ὑστέρων Πτολεμαίων τοὺς χρόνους (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 120), καὶ τοὺς Καισαρικοὺς μάλιστα καὶ ἐφεξῆς ἀποδείκνυται ἡ ταὐτοφωνία τοῦ η πρὸς τὸ ει, καὶ ι, καὶ υ, καὶ οι. οἷον ἐν νομίσμασι Τιβερ. (36, μ. Χ.), θηγάτηρ, ἀντὶ θυγάτηρ. Καὶ ἐπὶ Νέρωνος (69, μ. Χ.), καὶ ἐπὶ Τραϊανῦ (100, μ. Χ.), ϛρατιγὸν ἀντὶ ϛρατηγὸν (παρὰ Γρωτέρ. 425, 3). Καὶ ἐπὶ Ἀντωνίνων (145—162, μ. Χ.), ἥπατος ἀντὶ ὕπατος, καὶ (εἰς νομίσμ. Σμύρνης, καὶ Περγάμῳ), Σμηρ. ἀντὶ Σμυρναίων, Περγαμεινῶν ἄντὶ Περγαμηνῶν, καὶ εὐσεβὶς ἀντὶ εὐσεβής. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ Κομμόδου (178 — 193, μ. Χ.), Κυζικινῶν ἀντὶ Κυζικηνῶν, Νικομιδέων ἀντὶ Νικομηδέων. Καὶ ἐπὶ Σεβήρῳ (194, μ. Χ.), ἐν νομίσμ. Τόμων (τῦ Πόντου), Τομέων μιτροπ. ἀντὶ μητρόπολις. καὶ (212, μ. Χ.), Αδριανοπολητῶν, ἀντὶ,-λιτῶν· Ἀντονην. ἀντὶ,-νῖνος· Δαμασκινῶν, ἀντὶ·-σκηνῶν. καὶ ἐπὶ Καρακάλλα (218, μ. Χ.), Σμηρ. Μιτροπ. ἀντὶ Σμυρναίων Μητρόπ. (ἐν νομίσμ. Σμύρνης)· καὶ Τρηπολ. ἀντὶ Τριπολιτῶν. καὶ, ἐπὶ ϛρατιγοῦ ἀντὶ ϛρατηγοῦ, νεογηλαῖος ἀντὶ,-γιλαῖος. Καὶ ἐπὶ Γορδιανοῦ, Σεβήρας, Βαλεριανοῦ (219—261, μ. Χ.), Μιτροπ. Νικομιδ. Μαγνίτων, Νηκομιδέων, Μυτροπολιτῶν (ἐν νομ. Καισαρείας),

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λέξεως συλλαβὰς ὁμαλῶς εἰς τὸν αὐτὸν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ κατέβη τόνον, ἢ ἦχον, τοῦτο κυρίως λέγεται ὁμαλισμὸς (ἤτοι, ἴσον, ὡς ἐκφράζει τὸν ὁμαλισμὸν ἡ καθ' ἡμᾶς Μουσική)· τουτέστιν ὁμαλὴ καὶ χαμηλὴ κίνησις φωνῆς (καθὼς ὅταν τις ἐπὶ βαθμίδος ἀναβὰς, ἔπειτα καταβαίνῃ, καὶ βηματίζῃ εἰς τὸ ἴσον ἔδαφος). Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ὅλας τὰς ἑκάστης λέξεως συλλαβὰς, τὰς ἐπὶ τοῦ βαρέος τούτου τόνου καὶ ὁμαλισμὸν προφερομένας, οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ ἐπέγραφον τὴν βαρεῖαν, τὴν ὁποίαν ὁ Μοσχόπουλος καὶ ὠνόμασεν ἰδίως „τόνον συλλαβικόν“· καὶ πρὸ τούτου δώδεκα αἰῶνας ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος, „ἡ τὸν ὀξὺν (εἶπε) τόνον ἔχουσα [συλλαβὴ] μία ἐν πολλαῖς βαρείαις ἔνεσι“ (περὶ Συνθ. ια). Ἰδιαίτατος δὲ τόπος τῆς βαρείας ἔμεινεν ἡ λήγουσα· ὅθεν εἶπαν καὶ λέξεις βαρυτόνους, ὅσαι δὲν ἔχουσιν ὀξεῖαν, ἢ περισπωμένην εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν, ἀλλ' εἶναι παροξύτονοι (ὡς, τύπτω), ἢ προπαροξύτονοι καὶ προπερισπώμεναι. Τίθεται δὲ πολλάκις ἡ βαρεῖα καὶ ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ λέξεων ὀξυτόνων, κειμένων κατὰ συνέπειαν (ὡς, αὐτὸς γὰρ τὸν υἱὸν ὁ πατήρ)· καὶ τοῦτο ὀρθῶς· διότι τούτων τῶν κατὰ συνέχειαν συνημμοσμένων λέξεων τὸν τόνον ἡ φωνὴ προφέρει ὄχι κατ' ἐπίτασιν ὀξεῖαν, ἀλλὰ μᾶλλον χαμηλότερον ἢ βαρύτερον· καὶ τονίζει μὲν ἐξ ἀνάγκης τὴν λέξιν, ἀλλ' ὅμως ὑφειμένως, καὶ βραδύτερον, καὶ (ὡς εἶπεν ὁ Ἀριστόξενος περὶ τῆς βαρύτητος) „κάτωθεν ἀναφερομένου τοῦ πνεύματος“. Διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς εἶπε τὸ Νομᾶς βαρυτονούμενον, τουτέστι περισπώμενον εἰς τὴν λήγουσαν, τῆς ὁποίας κυρίως τόπος εἶναι ἡ μετὰ τῆς ὀξείας συναπαρτίζουσα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πων συνομιλίας. Εἰς μόνην τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλοφυΐαν ἔδωκαν αἱ Μοῦσαι νὰ λαλῇ (καθὼς εἶπεν ὁ Ὁράτιος) μὲ στόμα στρογγύλον (ore rotundo), *τετέσιν ἀξιωματικὸν καὶ σεμνὸν καὶ πλήρες πάσης καλλιφωνίας. Ταύτης τῆς ἁρμονίας τὴν φύσιν διέσωσε καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὴ προφορά· ταύτην δὲ καὶ πάντες οἱ πρὸ τοῦ Ἐράσμου προπάτορες τῶν Ἐρασμιτῶν, καὶ Ὁλλανδοὶ καὶ Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ Ἰταλοί, καλλίστην εὕρισκον καὶ θελκτικωτάτην, ἐκφωνοῦντες κατ' αὐτὴν τὰ Ἑλληνικά· καὶ αὐτὸς ὁ Ἔρασμος γνησίαν Ἑλληνικὴν ὡμολόγησε· καὶ οἱ μετὰ τοῦτον ἅπαξάπαντες Εὐρωπαῖοι Ἑλληνισταὶ (ὅσοι δὲν ἐδέχθησαν τῶν νόθων λογισμῶν αὐτοῦ τὸ σχέδιον), παντοδαπῆς σοφίας ἐργάται, διακρατοῦσιν ἀγαπῶντες ὡς μόνην ἀξίαν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς· πολλοὶ δὲ τούτων καὶ τὴν λαλουμένην ἡμῶν γλῶσσαν ὡς ἁρμονικὴν ἐπήνεσαν καὶ μουσικωτάτην, καταγοητευθέντες ἀπὸ τὴν εὐφωνίαν της* (α). *Εὰν δὲ καὶ ταύτην οἱ Ἐρασμίται κατέκριναν ὡς μαλακὴν καὶ μονότονον καὶ θηλυπρεπῆ, δὲν εἶναι παράξενον· διότι ἔχουσιν οἱ ἄνδρες ἐμβροντήτους τὰς ἀκοάς των ἀπὸ τοὺς σκληροὺς πατάγους τῶν πατρικῶν αὐτῶν γλωσσῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἔκριναν καὶ οἱ παλαιοὶ προπάτορες ἡμῶν, „Ὅτι βαρύηχοί εἰσι ταῖς φωναῖς καὶ παντελῶς τραχύφωνοι (Διόδωρ. Σικελ. βιβ. ε). Καὶ „θηριώδη τὴν φωνὴν ἔχουσι*

(α) *Βλ.* Pouqueville, Voyage en Morée etc. 1798—1801, à Paris.—. Guys, Voyage en Gréce, Leipz. 1712. *τόμ. β, σελ.* 355, *κτλ.*—.Jenisch *Κριτικὴν σύγκρισιν γλωσσῶν.*—Gibbon, *Ἱστορ. περὶ παρακμῆς καὶ πτώσεως τῆς Ῥωμαϊκ. αὐτοκρατορ. τμ. ιγ, κεφ.* 66. *κτλ.*

σι ἀναδείξει ζηλωτὸν καὶ λαμπρὸν ἐνώπιον ὅλων τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν, εἰς δόξαν τῆ μεγάλου Θεῆ τῶν πατέρων ἡμῶν, τῆ ποιῆντος θαυμάσια μόνῃ! „Καὶ ἐροῦσιν· ἰδὲ λαὸς σοφὸς καὶ ἐπιςήμων, τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο, ὅτι ἐστὶ Θεὸς ἐγγίζων αὐτοῖς.

Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν περιεχομένων εἰς δύω σίχους τῦ Ὁμήρυ, ὀνομάζει τὸ ἤτοι δισύλλαβον, τυτέσι τὴν οι μονοσύλλαβον φωνῆεν, ἢ σοιχεῖον ἀδιαίρετον· ἰδὺ αἱ λέξεις τυ αὐταί. „Πρῶτον μὲν ἐν τοῖς δυσὶ σίχοις (τοῖς ἑφεξῆς)

„Ἤτοι ὁ μὲν σκηριπτόμενος χερσίν τε ποσίν τε
„Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον —

ἐν οἷς ἀναχινεῖ τὴν πέτραν (ὁ Σίσυφος), ἔξω δυοῖν ῥημάτων (τῦ, ὤθεσκε, καὶ τῦ, σκηριπτόμενος), τὰ λοιπὰ τῆς λέξεως μόρια πάντα ἐσὶν ἤτοι δισύλλαβα (τὰ ἤτΟΙ, χερσὶν, ποσὶν, λᾶαν, ἄνω, ποτὶ, λόφον), ἢ μονοσύλλαβα (ὁ, μὲν, τὲ, τὲ)". Ὁ δ' αὐτὸς ὡσαύτως ἑφεξῆς μετρεῖ καὶ ὀνομάζει συλλαβὰς καὶ τὰς αυ, ει, αι.

„Ὁ τὴν καταφορὰν δηλῶν τῦ πέτρυ σίχος

„Αὖθις ἔπειτα πέδονδε κυλίετο λᾶας ἀναιδής,

μονοσύλλαβον μὲν ἐδεμίαν, δισυλλάβυς δὲ δύω μόνας (τὰς, αὖθις καὶ λᾶας) ἔχει λέξεις. — Ἔπειθ' ἑπταικαίδεκα συλλαβῶν ἐσῶν ἐν τῷ σίχῳ, δέκα μέν εἰσι βραχεῖαι συλλαβαὶ, ἑπτὰ δὲ μόναι μακραί," κτλ. (α) Εἰς ταύτας τὰς μακρὰς συλλαβὰς μετρῦνται προφανῶς καὶ αἱ δίφθογγοι αυ (ΑΥθις), καὶ ει (ἔπΕΙτα), καὶ αι (ἀνΑΙδής)· ὥσε καὶ ὁ Διονύσιος ἐπρόφερε ταύτας τὰς διφθόγγυς ὡς συλλαβὰς, τυτέσιν ὡς ἁπλᾶ καὶ ἀδιαίρετα σοιχεῖα, ἢ φωνήεντα, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ ἐπίσης ονομάζει καὶ μετρεῖ συλλαβὰς (οἷον, τὸ ε τῦ ἔ-πειτα, τὸ ε τῦ κυλί-ε-το, τὸ α τῦ λᾶ-ας, τὸ α τῦ ἀ-ναιδής). Ποίαν ἄλλην σαφεσέραν μαρτυρίαν ἐνδόξυ τῆς Ἑλλάδος καὶ συγγραφέως καὶ μυσιχῦ δύνανται νὰ ζητήσωσιν οἱ

(α) Περὶ Συνθέσ. τμ. κ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ε. Ἡ κατὰ τύτυς τοὺς κανόνας διωρισμένη Ἑλληνικὴ προσῳδία, λέγομεν, ὅτι, καθόλου θεωρυμένη, εἶναι παρατράγῳδος, καὶ τετραχηλισμένη, καὶ παράλυτος, καὶ πάντῃ ἀφύσικος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· εἶναι τρισβάρβαρος βαρβαρισμός, καθὼς ὥρισάν τινες τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων τὴν παράτονον διάλεκτον (α)· δείξεις ἐπιφέρομεν τὰς ἑφεξῆς.

§ ς. Α) Πᾶσα γλῶσσα ἀνθρωπίνη ἔχει τοὺς τόνυς τῆς προσῳδίας της, εἴτε κατ' ἀναλογίαν εἴτε κατὰ συνήθειαν ἐντετυπωμένυς καὶ ςαθερούς, κἄν τε γράφωνται κἄν μή. Διότι ὁ τόνος ςαμβάλλει πρὸς ἑνότητα τῆς λέξεως, συγκεντρόνων τὰς συλλαβάς της εἰς ἓν ὅλον, καὶ ἀποβαίνει καθέδρα τις καὶ βάσις τῦ νοήματος, ἢ τῆς σημασίας. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ λοιπὸν γλῶσσα εἶχεν ἐξ ἀρχῆς ςαθερὰν καὶ ἀμετάπτωτον τὴν τονικὴν τῶν λέξεων προσῳδίαν, πρὸς ἔκφρασιν παντοίων ἐννοιῶν καὶ παθῶν. Αὕτη δὲ ἡ τονικὴ, καὶ λογικὴ λεγομένη, ἤτοι τῆς κοινῶς λαλυμένης γλώσσης, ἡ προσῳδία δὲν ἦτον ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῆς ποιήσεως ρυθμικὴν προσῳδίαν· ἤγυν οἱ συνήθεις τῶν λέξεων τόνοι δὲν ἦσαν πάντοτε σύμφυτοι μὲ τὸ μέτρον τῶν ςίχων καὶ τὸ μῆκος τῶν συλλαβῶν, καθὼς ὑπέλαβεν ὁ Βόσσιος· διότι ὅτε τὸ ἔθνος ὅλον ἦσαν ποιηταὶ, καὶ οἱ τόνοι ἔμελλον νὰ ἦναι ἀςαθεῖς, συμμεταβαλλόμενοι μὲ τὴν μελῳδίαν, καὶ μὲ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν, αἵτινες ἄλλοτε ἄλλως ἐκτείνονται, ἢ συςέλλονται, πρὸς ἀπάρτισιν τῦ μέτρυ· τυτέςι τότε οἱ τόνοι δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπάρχωσι κανονικῶς καὶ ςαθερῶς εἰς τὴν κοι-

(α) „Βαρβαρισμὸς, παράτονος διάλεκτος (Ἡσύχ.).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φωνα, χάριν τάχα λαμπροφωνίας, ἐπινοηθεῖσαν καινοτομίαν τῶν Ἐρασμιτῶν; (α). Τί δὲ καὶ περὶ τῶν διφθόγγων; δύναται νὰ γίνῃ φρικτοτέρα χασμῳδία περὶ τὸν Ἕλληνα λόγον παρὰ τὴν συχνὴν διάλυσιν αὐτῶν; ἢ τί ἄλλο παρὰ τὴν χασμῳδίαν διὰ τῶν συναιρέσεων καὶ κράσεων καὶ συναλοιφῶν ἐσπέδαζεν ἐξ ἀρχῆς νὰ θεραπεύσῃ τόσον ἐπιμελῶς ἡ Ἑλληνική; Ἀπορεῖσιν οἱ Ἐρασμίται πῶς δύω φωνήεντα συναιροῦνται εἰς ἕνα φθόγγον· καὶ ὅμως αὐτοὶ πάλιν καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν συναιροῦσι τὰ οο καὶ οε καὶ εο εἰς τὴν καὶ παρ' αὐτοῖς ἀδιαίρετον ϐ, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ae καὶ oe εἰς æ καὶ œ· καὶ εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν γλώσσας ἔχουσιν ἐκ δύω φωνηέντων μονόφθογγα, ὡς τὰ Γερμανικὰ a^e καὶ o^e u^e, καὶ τὰ Ἀγγλικά, ee=ι καὶ oo=ϐ, καὶ τὰ Γαλλικὰ ai, eu, oi, oe, καὶ τ' ἄλλα ὡσαύτως, τὰ ὁποῖα εὐρίσκουσι καὶ καλλιφωνότατα· διὰ τί λοιπὸν ὄχι καὶ τὰς διφθόγγους τὰς Ἑλληνικάς; Λέγουσι δὲ καὶ, ὅτι διαιροῦντες τὰς προφέρουσι μακράς· ἀλλὰ πρῶτον μὲν αἱ Ἑλ-

---

(α) „Namque est ipsi (Latinæ facundiæ) statim sonor durior, quando et jucundissimas ex Græcis literis non habemus". Καὶ „Itaque tanto est sermo Græcus Latino jucundior, ut nostri poetæ, quoties dulce carmen esse voluerunt, illorum id nominibus exornent". Καὶ „Quare qui à Latinis exiget illam gratiam sermonis Attici, det mihi eandem jucunditatem". Καὶ „Possumus autem rerum et modo et judicio esse similes (Latini Græcis)' verborum gratia, quam in ipsis non habemus, extrinsecus condienda est". Καὶ „Quid? quod syllabæ nostræ in B literam et D inituntnr, adeo aspere, ut plerique non antiquissimorum quidem, sed tamen veterum mollire tentaverint" (Quintil. XII, 10, 27, 32, 33, 35, 38). Καὶ (I, 4, 16) βεβαιόνει τὸ ντ=nd, ἀναφέρων ἐκ παλαιῶν ἐπιγραφῶν, Alexanter, Cassantra (ἀντὶ,-ander,-andra).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λάκις μετ' αὐτῆ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμῳδίας εἰς τὸν λόγον, ὅπου συνέπιπτον ἀλλεπάλληλα φωνήεντα, ὡς παρετήρησαν οἱ Κριτικοὶ εἰς τὸν Ὅμηρον· ταῦτα περὶ τῆ διγάμματος ἐπιτομώτερον. Ὅτι δὲ τὸ σημεῖον τῆτο τῆς προσπνεύσεως συμπυκνέμενον ἰσχυρότερον προσελάμβανε καὶ δασύτερον, καὶ πάλιν ἄλλοτε ψιλώτερον φθόγγον, καὶ ἀπὸ μὲν τὸν τῆ Ϝ ἢ β μετέπιπτεν εἰς τὸν τῆ φ καὶ π, ἀπὸ δὲ τὸν τῆ Η, ἢ γ, εἰς τὸν τῆ χ καὶ κ, λέγομεν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· ὁμοίως καὶ περὶ τῶν δὶ ὀδόντων καὶ τῆς γλώσσης πνευματισμῶν προσθέτομεν τὰ εἰκότα, ὅταν διαλάβωμεν εἰσάπαξ περὶ ἑκάστε τῶν ἀντισοιχέντων ϛοιχείων, λέγω δὲ τῆ ϑ, δ, τ, σ, ζ, (βλ. κεφ. Ε, Ζ).

§ ϑ. Ἤδη δὲ διαγράφομεν τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων τὸν φθόγγον, ὡς ἐκφωνῆνται καθ' Ἕλληνας καὶ τώρα καὶ ἔκπαλαι εἰς τῆς γλώσσης τὴν ἀκμὴν (α), (πλὴν τινῶν μικρῶν διαφορῶν, τὰς ὁποίας σημειόνομεν καθ' ἕκαϛον γράμμα). ἐκφράζομεν δὲ τέτων τὸν φθόγγον καὶ διὰ γραμμάτων λατινικῶν, παραβάλλοντες καὶ τὰ ἀντίϛοιχα ϛοιχεῖα τῆς Σλαβονικῆς.

(α) Πάντοτε οἱ Ἐρασμίται ἀσμενίζονται νὰ διορθόνωσι τινῶν γραμμάτων Ἑλληνικῶν τὸν φθόγγον κατὰ τὸν τῶν ἀντισοίχων Ἑβραϊκῶν, ὡς καὶ τέτων Φοινικικῶν· ἀλλ' ὁ Ἡροδοτος λέγει καθαρὰ, ὅτι οἱ Ἕλληνες παραλαβόντες παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα „ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν αὐτῶν (Ε, 58). " περὶ δὲ τῶν ἀρχαίων μορφῶν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῶν περὶ ταύτας κατὰ καιροὺς μεταβολῶν βλ. τὴν Παλαιογραφίαν τοῦ Montfaucon.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὸ οὐλομένη γίνεται οὐλομένννη!" πόσα σύμφωνα διπλάζονται καὶ δίχως τόνο! ὡς, νώνυμος, νώνυμνος· ἔβαλε, ἔβαλλε, κτλ.! Β) Οὐδεμία γλῶσσα δὲν μεπαχειρίζεται ἄλλην μὲν εἰς τὰ ποιήματα τονικὴν προσῳδίαν, ἄλλην δὲ, πάντη πάντως ἀπάδουσαν καὶ ἀντιφωνοῦσαν, εἰς τὸν λόγον τὸν πεζόν. Καὶ αὐτῆς τῆς Λατινικῆς ἡ κατὰ τοὺς στίχους ἐνίοτε γινομένη ὑποταγὴ τοῦ φυσικοῦ τῶν λέξεων τόνου εἰς τοῦ μέτρου τὸν ῥυθμὸν δὲν ἀποδεικνύει τὴν ἀνάγκην τῆς αὐτῆς καὶ τῶν Ἑλληνικῶν στίχων ἀπαγγελίας. Ἐπειδὴ, πρῶτον μὲν τίς μας βεβαιόνει, ὅτι, καθὼς προφέρουσι τὴν σήμερον τὰ ἔπη τοῦ Βιργιλίου οἱ Λατινισαὶ, παρομοίως τὰ ἐπρόφερε καὶ αὐτὸς ὁ Βιργίλιος; ὀλίγα καὶ σκοτεινὰ περὶ τούτου ἐλάλησαν ὅ,τε Κυντιλιανὸς καὶ πολὺ ὕστερον ὁ Πρισκιανὸς καὶ οἱ λοιποί. Εὑρέθησαν δὲ καί τινες τῶν νεωτέρων σοφῶν, οἵτινες εἶπον, ὅτι τὰ Λατινικὰ ἔπη πρέπει νὰ ἀναγινώσκωνται καὶ κατὰ τὸν τόνον. Ἔπειτα, κἂν ὑποτεθῇ ἀληθὴς καὶ βεβαία ἡ κατὰ χρόνον μόνον ἀρχαία τῶν Λατινικῶν στίχων ἀπαγγελία, ἀλλ' ἡ ῥυθμικὴ προσῳδία τῶν Λατίνων εἶναι διπλῆ, μία μὲν καὶ κυρία, ἡ παλαιὰ, ἡ ἐκ τοῦ κοινοῦ δηλονότι τῶν λέξεων τόνου, ὅις διορίζει τὸ μῆκος καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν συλλαβῶν (καθὼς καὶ εἰς τὴν Γερμανικήν)· ἑτέρα δὲ ἡ μετὰ ταῦτα φιλοτεχνηθεῖσα κατὰ μίμησιν τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας· ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς ταύτην οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ σπεδάζουσι νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν ἄρσιν τοῦ μέτρου πρὸς τὸν τόνον τῆς λέξεως, καὶ σπανίως τοῦτον ἀμελοῦσιν· ἂν δέ ποτε βιασθῶσι νὰ μεταχινήσωσι τὸν τόνον πρὸς τὴν ἄρσιν τοῦ ποδός, τοῦτο τὸ κάμνουσιν εἰς διωρισμένας καὶ λέξεις καὶ χώρας

τεον, ἔγραψεν ἀμφότερα τὰ ϛοιχεῖα (ἀφήσας κεῖθεν φαίνεται τῷ ὀρθῷ τὴν ἐκλογὴν εἰς τὴν διάκρισιν τῷ ἀναγνώϛῃ!)· Θεραπεία εὐφυὴς, ἀλλ' ὀλίγον ἀπίθανος! ἐπειδὴ, ἂν ὁ λιθοξόος ἐγνώρισε τὴν νεωτέραν γραφὴν ΑΥ, τί ἐχρειάζετο νὰ διάζῃ καὶ νὰ γράψῃ καὶ τὴν παλαιάν; πολὺ πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι ἔγραψε κατὰ λάθος ἀμφότερα τὰ ϛοιχεῖα μετὰ τοῦ Α, ὡς τὴν αὐτὴν ἑκάτερον φωνὴν ἀποτελοῦντα, συλλαβιζόμενα μετὰ τοῦ φωνήεντος, αβ, ἢ αφ (βλ. ἑφεξῆς ἄρθρ. Ε). ἢ ἔγραψεν ΑϜΥ ἀντὶ ΑΥϜ (αυ δασύτερον ὡς aw), ὡς εὑρίσκεται καὶ ΕΥϜΑΙΟΙΣ ἀντὶ εὐαίοις (ἂν καὶ τοῦτο δὲν εἶναι σφάλμα)· ἀλλ' ἐκ τούτων δὲν ἕπεται ὅτι ἡ ΑϜ γραφὴ ἦτο ἀρχαιοτέρα τῆς ΑΥ, ἤτοι τὸ Ϝ παλαιότερον τοῦ Υ. τὸ μόνον βέβαιον εἶναι, ὅτι ὅλαι αἱ τὸ Ϝ ἀντὶ τοῦ Υ φέρουσαι γραφαὶ εἶναι πολλῶν αἰώνας νεώτεραι τοῦ Ὁμήρου. Πρόσθες καὶ ὅτι τὸ Ϝ τῷ λατινικῷ ἤτοι τῷ παλαιῷ Αἰολικῷ ἀλφαβήτῳ (τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ F, βλ. ὄπισθε. σελ. 20) δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἀττικόν· ἄρα οἱ αὐτόχθονες Ἀττικοὶ μετεχειρίζοντο ἀντὶ τοῦ Ϝ τὸ Υ, καὶ κατὰ συλλαβὰς τὸ Β, ἢ τί ἄλλο ἠδύναντο νὰ γράψωσιν; Ἀλλὰ τὸ Η ὡς πνεῦμα εὑρίσκεται καὶ εἰς τὸν Ἀττικὸν καὶ εἰς τὸν Αἰολικὸν ἀλφάβητον, καὶ τοῦτο φαίνεται ἀρχαιότατον· διότι χωρὶς τούτου δὲν ἠδύναντο νὰ σχηματισθῶσι τὰ πΗ, ΚΗ, ΤΗ (ἤτοι τὰ μετὰ ταῦτα μεταπλασθέντα μονόγραφα ϛοιχεῖα φ, χ, ϑ), τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τοῦ Ὁμήρου τὴν γλῶσσαν ἀναμφιβόλως ἦσαν γνωϛά. Τοῦτο δὲ τὸ Η παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐγράφετο καὶ Ͱ (βλ. σελ. 20), τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἐκ τῆς Η διατομῆς σχηματισθὲν σημεῖον τῆς δασείας· μήπως ἄρα καὶ τὸ ϝ ἐπλάσθη παρομοίως ἐκ τοῦ Η; Τὸ δὲ υ ἢ ν φαίνεται

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γγ, οἷον τὸ ἄγγελος, ὡς ἄγκελος, τὸ ἄγγος ὡς ἄγκος, κτλ. καὶ τῦτο ὀρθῶς· διότι τὸ ἐπόμενον γ εὐκόλως προσλαμβάνει τὸν ψιλώτερον τοῦ κ φθόγγον διὰ τὸν σφοδρότερον προσπίπτοντα νόθον νυγμὸν τοῦ προηγεμένου ὄχι ἐκ συνθέσεως ἀλλὰ συμφυοῦς καὶ θεμαχῦ ν· διὰ τῦτο λέξεις ἀρχαιόταται εὑρίσκονται γραμμέναι μὲ γκ, ἀντὶ γγ, οἷον τὸ ἀνωτέρω κάγκω ἀντὶ κάγγω, καὶ ῥέγκω, ἀντὶ ῥέγγω (ἐκ τῦ ῥέγω, ῥέζω, ῥάζω), ῥέγχω, καὶ Πλάγκων (κύριον ὄνομα), καὶ Πλάγγων, ὡς τὸ πλαγγὼν (ἐκ τῦ πλάγω, πλάσσω), καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἄγγος εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἄγκος (ἐκ τῦ ἄγω, ἀγὸς), διακρίνονται δ' ἀπ' ἀλλήλων αἱ λέξεις διὰ τῦ γ καὶ κ πρὸς τὴν τῆς σημασίας διαφολήν (α). Αὐτὸ δὲ τέλος τὸ γκ προφέρεται, ὄχι ὡς προφέρεσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τὸ nk, ἀλλ' ὡς τὸ ng· οἷον τὸ ἄγκος, ἀγκὺς, ἀγκύλος = λατιν. (angus), angulus, κτλ. χαίρει δὲ μάλιστα καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα εἰς τὴν τοιαύτην παρένθεσιν τῦ ν πρὸ τῦ g, c, ch (γ, κ, χ), ἀλλὰ δὲν τρέπει καὶ τὸ ν εἰς γ, καθὼς ἡ Ἑλληνική. (ὅτι δὲ τὸ ἔτρεπε τὸ πάλαι, μαρτυρεῖ ὁ Νιγίδιος, ὡς προείπομεν § δ). Οὕτω γράφει, clango, plango, pango, pungo, κτλ. ἐκ τῦ pugo, pago, plago κτλ. = κλάγγω (κλάγω), πλάγω (πλάγγω ὡς, πλάγχω), πήγω, πάγω (πάγγω), πύγγω (πύγω), jugo,

(α) Διὰ τῦτο καί τινων ὀλιγωτάτων ἀπὸ τὰς ἐκ τῆς ἐν καὶ σὺν συνθέτες λέξεις τὸ γγ ἐπεκράτησε νὰ τὸ προφέρωμεν ὡς γκ· οἷον τὸ συγγενὴς καὶ τὰ ἐκ τέτε παράγωγα, συγγένεια, συγγενεύω, κτλ. (ὡς συγκενής, ἀντὶ συνγενὴς)· καὶ τὰ ἔγγονος, ἐγγυῶμαι, (ὡς, ἔγκονος ἐγκυῶμαι, ἀντὶ ἔνγονος)· τοιῦτον εἶναι ἐν τῇ συνηθείᾳ καὶ τὸ ἐγκασρόνω, ἀντὶ ἐγγασρόω (=ἐνγασρόνω), ὡς καὶ τὸ ἐγγασρίμυθος προφέρομεν ἐνγασρίμυθος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὰς χώρας ταύτας εἶναι κατὰ τόπους ὀλιγώτεροι οἱ Ἰταλισμοὶ καὶ Τσρκισμοί. καὶ ἔτοι πάλιν φαίνονται καθόλου μᾶλλον εἰς τὰς πόλεις τὰς μεγάλας μεταξὺ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν τεχνιτῶν ἐπικρατέσεροι, πάρεξ εἰς τὰ μικρότερα πολίσματα, καὶ εἰς τὰ χωρία μεταξὺ τῶν γεωργῶν· ὅτι δὲ καὶ παρὰ τοὺς βαναύσους καὶ ἀναγώγους καθαρώτερον ἑλληνίζουσιν οἱ πανταχῆ εὐπατρίδαι, κἄν ἡμεῖς δὲν λέγωμεν, εἶναι φανερόν· εἶπε δὲ πρὸ πολλοῦ καὶ ὁ Πλάτων, ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες σῴζουσι τὴν ἀρχαίαν φωνὴν μᾶλλον παρὰ τοὺς ἄνδρας, ὡς πολλάκις καὶ ξενιτευομένους, καὶ εἰς τὴν πατρίδα των αὐτὴν ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἀλλοδαπῶν πυκνῆς συναναστροφῆς ἀποματτομένους λεληθότως ποιόν τινα ξένον τόνον φωνῆς, ἢ καὶ λέξεις τινὰς ξενικάς. Ταύτην εἴπομεν διαφορὰν κατά τε ποσότητα καὶ ποιότητα τῶν κατὰ τόπους τῆς Ἑλλάδος βαρβαρισμῶν. Ἀλλὰ τὸ μάλιστα περιεργείας ἄξιον εἶναι, ὅτι, ἐν ᾧ οὗτοι οἱ βαρβαρισμοὶ παρέρπουσιν, ὡς φαρμακερὰ ζωύφια, εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν πόλιν καὶ ἐπαρχίαν· εἰς ἄλλην πάλιν γειτονεύουσαν, ἢ καὶ εἰς τὸ παρακείμενον χωρίον, εὑρίσκονται πολλάκις, ὡς τούτων ἀντίδοτα, γνήσιαι λέξεις Ἑλληνικαί· ἰδὲ ὀλιγώτατα παραδείγματα· Καζάνι λέγουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων τσρικώτερον, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ ἄλλοι πολλαχῆ, λεβήτιον (λεβῆτι καὶ λεβέτι), ὁμοίως καὶ κακάβιον (κάκαβος), τὸν παῤ ἄλλοις τέντσερεν· καὶ πυρόβολα, ἢ -λικὰ (πυρεκβόλα) τὰ παῤ ἄλλοις τσακμάκια. Μισὲρ λέγουσιν οἱ Χῖοι, φραγγίζοντες, τὸ συνηθέσατον κὺρ (κύρος, κύριος), καὶ μεζὰ (maison), τὸ παῤ ἄλλοις Κοινὸν (δημογερόντων οἴκημα, τὸ καὶ ἄλλως Ἀρχονταρίκιον), ἀλλ' οἱ αὐτοὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

s, itis, *κτλ.* *Ἀλλὰ τὸ μὲν θ, καὶ τὸ δ φυ-*
λάττουσι τὸν ἴδιον αὐτῶν φθόγγον καὶ προη-
γουμένου τοῦ ν, τοῦ ὁποίου μόνον ἐξαιρέται ὁ
πρὸς τὰ μαλακὰ ταῦτα σύμφωνα ἠρέμα προσβάλ-
λων εὔηχος κωδωνισμός (α). Ὅταν δὲ τὸ ν προη-
γῆται πρὸ τῦ τ ἢ κατὰ παρένθεσιν ἢ κατὰ

(α) *Καὶ ἡ λατινικὴ ἀγαπᾷ νὰ προσθέτῃ τὸ* n *πρὸ τῦ* d, *ὡς, φίδω* (*φείδω, φείδομαι*), fido, findo (*φίνδω*), feudo (*φένδω, φέδω, φάδω, σφάζω, ὅθεν σφενδόνη, λτ.* funda), *καὶ σφίδω* (=*σφίγω σφίγγω, φίγγω λτ.* vinco), *Γερμ.* binde (*φίνδω*) · scido, scindo, (*σχίδω, σχίνδω, σχινδάλαμος, Γρμ.* Schindel) · fuo, fundo (*φύω, φ=χ, χύω, χύδω, χύνδω, ἐκ τῦ ὕω, ὕδω, ὅθεν καὶ ὕδος, ὕδορ, ὕδας, λτ.* unda) · mando (mado, *μάδω=μάζω, μάσσω, μασσῶμαι*) manduco, mandibula (*ὡς ἐκ τῦ αὐτῦ μάσσω, μάζω, μάγω, τὸ συνήθ. μάγελον· καὶ τὸ Γαλ.* manger, *Ιταλ.* manggiare, *καὶ ἐκ τῦ μάξω*, maxilla, *ἢ σιαγών, ὅθεν τὸ συνήθ. μαξιλλάριον*), candor, candeo, *ἐκ τῦ* cano, *κάνω, καινὸς, κάνδω, τὸ θέμα κάω, καίω, ὅθεν κάνω· ἐν δὲ τούτῳ παρεντίθεται τὸ δ, ὡς καὶ δένδω* (*δένω, δίνω*), *δενδίλλω· κίνω, κίνδω* (*κινδύνω, κίνδυνος*)· *τένω τένδω*, tendo, *παρὰ ὃ τὸ τένθω*, tenuo (*θ=δ· ἀμφότεροι πνευματισμοὶ, ὡς καὶ τὸ ψιλὸν τ, περὶ τῶν ὁποίων ἐφεξῆς. περὶ τῆς παρενθέσεως τῦ δ εἴπομεν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν*). *Οὕτω καὶ σπέω* (*σπείω, σπάω, σπάνω*) *σπένδω· καὶ πάω, πάνω* (*σπάω, σπάνω*) pando, pendo, pendeo (*ὡς ἐκ τῦ σπίω, ἀντὶ σπάω, σπίζω, σπιδὴς, σπιθαμὴ, καὶ ἐκ τῦ σπέω, πένδω, ὁ ἀριθμὸς πέντε, ἀπ' αὐτῶν δηλαδὴ τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς, καθ' ἃς ἐκτείνεται ἡ πᾶσα παλάμη, καὶ ἡ σπιδὴς σπιθαμή*). *τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ Γερμανικὰ* Tugend, *ἀντὶ* Tuget (Tucht, tugen)· Jugend *ἀντὶ* Juget (*βλ· Ῥείμ· λ. ἀρετὴ*), *κτλ.* *Ἡ δὲ Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της δὲν ἀσμενίζεται εἰς τὴν τοιαύτην σύναψιν τῦ ν μετὰ τῦ δ καὶ τ* (*ὡς ἐδ' εἰς τὴν τῦ μ μετὰ τῦ β, π. βλ. κεφ. Β § η· σημ.*), *ὅθεν λέγει* мятва, *Ῥωσσ.* мяша, *ἀντὶ μίνθα, Γρμ.* Minze, *αἰολ. μένθα, λτ.* mentha (*φυλάττει δὲ τὸ ν πρὸ τῦ θ=*th *καὶ ἡ Λατινικὴ*), лящa=(lents) lens, lentis=*λάθυς* (*λάνθυς, λένθυς*), *λάθυρ, ὅθεν λάθυρος*· пять, *Σερβ.* пѣть=*πέντε*, *καὶ* пядь=(*παδὴ, σπιδὴ*), *σπιθαμὴ* (*ἐκ τῦ* пяти, пяю, *πάω, σπάω, σπάνω, πάνω ὅθεν* пну, *ὡς τάω, τάνω,* тяну, тну)· *ὁμοίως καὶ τὰ εἰς οντι, τριτοπρόσωπα δωρικὰ*

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Βλέπεις ἀναγνῶςα ἐκ τῦ πίνακος, ὅτι, κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας, ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ ςοιχεῖα πρέπει νὰ ἐκφωνῶνται καθὼς προφέρουσι τὰ ἑαυτῶν γράμματα ὅλα τ' ἄλλα ἔθνη τῆς γῆς, ἔξω ἀπὸ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας! Καὶ εἰς μὲν τοὺς Βέλγας, καὶ τοὺς ἄλλους τῆς Εὐρώπης λαοὺς, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ τὴν Συριακὴν, καὶ, δὲν ἐξεύρω ποίαν, ἄλλην γλῶσσαν τῶν ἀπογόνων τῦ Σὴμ καὶ Χάμ, εὑρίσκονται φθόγγοι κύριοι καὶ αὐτοτελεῖς, ἐκφράζοντες τὰς γνησίας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων φωνάς· ἡ δὲ γλῶσσα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἢ ὁ Ῥωμαϊκισμὸς, διεφθάρη παντελῶς, καὶ παρελύθη, καὶ (καθὼς λέγει πάλιν ἐπαφροδίτως ὁ Ἐννίνιος) διεζεύχθη ἀπὸ τὸν ὀρθὸν Ἑλληνισμὸν, διαζύγιον παράδοξον καὶ ἰδεῖν καὶ εἰπεῖν (mirabile visu et dictu divortium)!! Καὶ διὰ τοῦτο ἄρα, χήραν εὑρόντες καθημένην τὴν ἐναρμόνιον προφορὰν τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων οἱ ἀλλόγλωσσοι ἕτοι Ἑλληνιςαὶ, τὴν ἐνυμφεύθησαν, ἐπέρασον νύμφην, ὡς ὁ διφυὴς ποτε Κάδμος τὴν Ἁρμονίαν, κέρην χρυσῆς Ἀφροδίτης! Ἀλλ' ὅμως, δὲν ἐξεύρομεν ἀπὸ ποῖον κακὸν δαιμόνιον φθονηθέντες, ἐγέννησαν ἐξ αὐτῆς ὄχι πολύδωρα καὶ καλλικέλαδα τέκνα, Καδμήϊα σήματα φωνῆς· ἀλλὰ τέρατα ὐφύσικα, σκυλλάκια γαυγίζοντα, καὶ βλιχητὰ προβάτια, καὶ γρυλλίζοντα χοιρίδια, καὶ μηκώμενα αἰγίδια, ἢ χιμάρους καὶ χιμαίρας, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ κνώδαλα, τὰ πάντ' ἀλλόκοτα καὶ κακοφωνότατα! μᾶλλον δὲ ἐτεκνοποίησαν πολλῶν τεράτων σύμμικτον ἄθροισμα, λάβρον παγγλωσία, καὶ παρόμοιον τοῦ Ταρταρόπαιδος Τυφῶνος· „τοῦ δ' ἦν ἑκατὸν κεφαλαί·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γερμανοὶ τὸ Ἑλληνικὸν β = F (α), καὶ οἱ Σλάβονες διὰ τῦ ἑαυτῶν в *(β).*

§ ς. Πάλιν τὸ F τῆς Ἑλληνικῆς, ὁμοφωνῦν μὲ τὸ υ καὶ β, βλέπομεν, ὅτι κατὰ διαλέκτους, ἢ καὶ πρὸς διάκρισιν τῶν διαφόρων σημασιῶν, εἰς λέξεις πολλὰς ἄλλοτε μὲν ψιλούμενον πυκνότερον ἀποβαίνει π, ἄλλοτε δὲ δασυνόμενον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀποβαίνει φ. Οὕτω τὰ εἰς αω ῥήματα διὰ τῦ F μεταβαίνουσι πρῶτον εἰς αυω, αβω, ευω, εβω [οἷον θάω, θαύω, (θαῦμα), θάβω, θάμβω· ῥέω ῥεύω, ῥέβω, ῥέμβω· λάω, λαύω, λάβω, λάμβω (ὅθεν λαμβάνω)· κάω, καύω, κάβω, κάμβω·

= *διμέω (δειμέω, δειμαίνω, δειμόω)*, timui, *δειμόειν (δεδειμόκειν, δεδειμόειν· ὡς δεδίειν)*· tremo, *τρέμω*, tremui, *τε-τρεμόειν, κτλ. τῦτο δὲ τὸ κ τῶν παρακειμ. καὶ ὑπερσυντελ. εἶναι πνεῦμα δασύτητος, τὸ ὁποῖον ἔτρεψε μὲν εἰς δασέα τὰ ψιλὰ τῦ ἐνεστῶτος σύμφωνα, οἷον τύπω, τέτυφα (τέτυπFα), πλέκω, πέπλεχα (πέπλεκFα), κτλ. ἐτράπη δὲ αὐτὸ εἰς κ ἐπὶ τῶν εἰς ω καθαρὸν, οἷον, τίω (τέτιFα), τέτικα· βοάω, (βεβόαFα), βεβόηκα, κτλ. (ὅθεν καὶ ὁ παροχήμενος τῆς Σλαβονικῆς λήγει εἰς χ, Дахъ = δάha, δάκα (ἐκ τῦ δάω, Даю, ἀντὶ δόω) δῶFα, δῶκα (δέδωκα), κτλ. (βλ. τὸ ἡμέτερον σύνταγμα, περὶ Συγγενείας τῆς Σλαβονο-ρωσσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικήν). τῶν δὲ β προσώπων τῆς λτ. ἡ λήγουσα,* sti (dedisti, *κτλ.) καὶ ἡ* st, *τῶν Γερμαν·* (bist, etc:), *εἶναι ἡ Αἰολικὴ συλλαβὴ θα, σθα (λέγησθα, καὶ οἶσθα, οἴδασθα, φίλησθα, κτλ.) = θι, θε, θεν.*

(α) *Ὡς*, *βάγειν (Fᾶγω)*, wagen, wegen, *ὅθεν καὶ* Wagen = *Fᾶγανα (ἅμαξα). Fαύξειν (αὔξειν, ἄFξειν, Fάξειν)*, wachsen· *βίτος, Fιτέα, Fοίτηξ*, (vitex), Weide, Wiete· *Fαίειν (αἴω)*, wehen· *Fερίπειν (ἐρίπειν, ῥίπειν, ῥίπτειν)*, werfen.

(β) *Ὡς*, вью, *Fαίω*, (ἄω), *αἴω (ὅθεν αἰὼν, Fαιὼν, αἰFὼν, λτ.* aevum)· валяю, *Fαλέω (ἁλίω = καλίω, -λίνδω = ἅλω, ἕλω, εἰλέω, ὅλω, FόλFω)* λτ. volvo, *Γερμν.* wälzen *(Fαλίζειν, σσειν, ἑλίσσειν)*· вдаро, *Fαῖθρος = αἴθρος, αἰθρία, κτλ.*

Ἀλεξανδρινοὶ Γραμματικοὶ, πολυΐσορες ἄνδρες, κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Πτολεμαίων, τῷ Φιλοπάτορος καὶ Ἐπιφανῆς, ἔτη π. Χ. πλέον ὀλιγώτερα παρὰ 250" (λάθος τῷ Ἐννινίῳ· ἤθελε νὰ γράψῃ, τῷ 200, π. Χ.) „χειραγωγοῦντες τὰς μαθητάς των ἐν τοῖς σχολείοις εἰς κατάληψιν τῶν ποιητικῶν μέτρων, ἔλαβον παρὰ τῶν Μουσικῶν τὰ ἐπὶ τῶν ψαλλομένων ποιημάτων ἐπιγραφόμενα προσῳδικὰ ἢ μελῳδικά τινα διαγράμματα καὶ σημεῖα, καὶ ἤρχισαν νὰ τὰ ἐπιγράφωσιν εἰς τὰς λέξεις τῶν ἀναγινωσκομένων στίχων πρὸς διάκρισιν τῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν καὶ πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ῥυθμοῦ" (οἷον εἰς πᾶσαν μακρὰν συλλαβὴν ὅπου συνέπιπτεν ἡ ἄρσις ἢ ἔμφασις τοῦ ῥυθμοῦ, ἐπέγραφον σημεῖόν τι διάφορον παρ' ἄλλα τινὰ, τὰ ὁποῖα ἐσήμαινον τὴν θέσιν ἢ καὶ τὰς βραχείας τῆς λέξεως συλλαβάς). „Ὥστε οἱ τόνοι κατ' ἀρχὰς ἦσαν ὄχι τῶν γραμματικῶν, ἀλλὰ τῶν μουσικῶν ἴδια σημεῖα· δηλοῖ δὲ καὶ τ' ὄνομα προσῳδία, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ κυρία σημασία εἶναι τόνος φωνῆς, πρὸς ὃν ᾄδομεν! Πρῶτος δὲ πάντων κατεχρήσατο τοὺς μουσικοὺς τῆς μελῳδίας τόνους εἰς τὰς ἀναγινωσκομένας λέξεις ὁ Βυζάντιος Ἀριστοφάνης· ἐπηύξησε δὲ σαφηνίζων τῶν τόνων τούτων τὸν ἀριθμὸν, ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἀρίσαρχος· τοῦτ' αὐτὸ ἐσπούδασε καὶ ὁ τούτου τρόφιμος Διονύσιος ὁ Θρᾴξ· καὶ πάντες δὲ οἱ τούτων διάδοχοι διδάσκαλοι τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, ὅσον μᾶλλον ἀπειχον κατὰ τοὺς χρόνους, μὲ τόσον πλειότερα παραγγέλματα περιέπλεκον ἀλληλοδιαδόχως τὴν περὶ τῶν τόνων διδασκαλίαν. Καὶ μέχρι μὲν τῶν χρόνων Ἀντωνίνου καὶ Κομμόδου τῶν Αὐτοκρατόρων (τῷ 193, μ. Χ.) ἡ παλαιὰ προσῳδία

ΘΕΒΑΙ, ἐξεφωνεῖντο καὶ ἐγράφοντο καὶ, ΑΘΗΝΑΙ, ΘΗΒΑΙ, κατὰ δὲ τὴν Βοιωτικὴν γραφὴν ΘΕΙΒΗ· καὶ πάλιν, ΕΠΙΔΕΙ, ΕΥΓΙΤΑ, ἀντὶ ΈΠΙΕΙΔΗ, καὶ ΕὐγΕΙτα· καὶ τ᾽ ἀνάπαλιν ἐγράφετο ἡ ΕΙ ἀντὶ τοῦ Ι, ὡς, ΠεντελΕΙκὸς, σύμΕΙκτα (ἐν᾽ Αττικ. ἐπιγρ. ᾽Ολυμπ. 92), ἀντὶ ΠεντελΙκὸς, κτλ. Ὥζε ἡ ὁμοφωνία τῷ η πρὸς τὴν ει, καὶ ταύτης πρὸς τὸ ι, προέρχεται ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ μακροῦ ε· τὸ ὁποῖον καὶ βραχὺ προσέτι ὂν ἔτρεπον οἱ Λάκωνες καὶ Βοιωτοὶ πρὸ φωνήεντος εἰς ι (σιὸς, θίος = θεός). Πάλιν τὸ ο ἐπροφέρετο καὶ ὡς ϐ, καὶ τὸ υ (καθὸ φωνῆεν) ὁμοίως ἐξεφωνεῖτο, κατὰ δὲ τόπους καὶ χαλαρώτερον, ὡς τὸ Γαλλικὸν u· ὅθεν καὶ μετέπεσεν ἔκπαλαι καὶ εἰς τὸν γειτνιάζοντα φθόγγον τοῦ ι (ὡς εἰς τὰ Αἰολικὰ ἴψος, ἶδος, ἐκ τοῦ ὕδος, ὕδωρ)· ἐντεῦθεν καὶ ἡ οι ἠκολούθησε πλησιέσατα τὸν φθόγγον τοῦ ο = ϐ, ἢ τοῦ υ = Γαλλικ. u· καὶ οἱ μὲν Δωριεῖς τὰ εἰς ϐα ἐξέφερον διὰ τοῦ οισα (Μοῖσα = Μοῦσα)· οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἔγραφον υ ἀντὶ οι (ἵππυς, προβάτοις, ἀντὶ, οις), καὶ εἰς ἀττικὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Ἡρώδϐ γράφεται, ΠΣΟΙΚΗΕ, ἀντὶ ψυχὴ, κτλ. Ὡς δ᾽ ἐκ τοῦ συμφωνικοῦ κατὰ τὸ F φθόγγϐ τοῦ υ (= v, w), ἐσχηματίσθησαν αἱ αυ καὶ ευ. Ἡ δὲ αι ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς τὸν φθόγγον τοῦ μακροῦ ἀνοικτοῦ ε (ê = Λατιν. æ· οὕτω καὶ εἰς ἀρχαίαν Ταναγραίων ἐπιγραφὴν γράφεται, ΑΕ, ἀντὶ ΑΙ. ΑΕΣΧΡΩΝΔΑΣ᾽ ἀντὶ ΑΙσχρώνδ. ἴσως διὰ τὸν ἕτερον, τὸν ἰωταχίζοντα φθόγγον τοῦ ε). Ὅθεν ἀντηλλάσσετο ἡ αι καὶ μὲ τὸ βραχὺ ε, ὡς εἰς τὰ ᾽Αττικὰ, ἐώρα, ἐόλλω (καὶ εἰς ἀρχαιοτάτην ᾽Αττικὴν ἐπιγραφὴν, ΑθηνΕων, ᾽ΑλκμΕωνίδης, ἀντὶ,-ναίων, κτλ. εἶναι δὲ ἡ αι καὶ ὡς ε βραχὺ, φωνήεντος ἑπομένϐ,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

"Ἕλληνες, διὰ νὰ εὐκολύνωσι καὶ νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν μάθησιν τῆς γλώσσης των εἰς τοὺς ξένους, συνέταξαν πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων τέχνην γραμματικήν" (Μάνθανε καὶ τοῦτο τὸ

φαίνετ', ἐπαινῶσι τὸς παλαιὸς, μὲ σκοπὸν νὰ λοιδορήσωσι τὸς νεωτέρους "Ελληνας· καὶ θαυμάζωσιν ἐκείνων τὸ ὕψος, ἵνα ὀνειδίσωσι πικρότερον τὴν ἡμετέραν πτῶσιν καὶ ταπείνωσιν. Πατέρων εὐγενῶν καὶ ἐνδόξων υἱοὶ χρεωστῶσι βέβαια νὰ φυλάττωσιν ἀδιάκοπον καὶ διαρκῆ τὴν ὁποίαν παῤ ἐκείνων ἐκληρονόμησαν εὐκλείαν (ἤτις ὅσον εἶναι μεγαλειοτέρα, τόσον δύσφυλακτότερος ἀποβαίνει κληρονομίας θησαυρός). "Οταν ὅμως ἔτοι δυσυχήσωσιν ἐκ συμφορῶν βαρυτάτων καὶ θηλάτων, εἰς μόνος ἔπειτα τὸς ἐπιχαιρεκάκος συκοφάντας συγχωρεῖται νὰ τὸς τοξεύωσι καὶ μὲ πικροτάτος ὀνειδισμὸς, ὅτι εἶναι πατέρων ἀγαθῶν ἀνάρσια τέκνα! "Ας μᾶς παραβάλλωσιν οἱ κατήγοροι πρὸς τὸς προπάτορας ἡμῶν· ἀλλ' ἂς ἐξετάζωσιν ἐν ταὐτῷ καὶ, ἀνίσως δυσυχήσαντες ἐσῴσαμεν, ἢ ὄχι, τὸς ἐπισημοτέρος τῆς γενέσεως ἡμῶν χαρακτῆρας· καὶ, ἀνίσως ὑπεφέραμεν τὰς συμφορὰς ὁπωσδήποτε ἀξίως ἢ πάντη ἀναξίως τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς! ἂς θεωρῶσι προσέτι καὶ, ἂν κἀνὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, κατατρυχόμενον ἀδιακόπως καὶ ἔσωθεν ἀπὸ τὸς τυράννος καὶ ἔξωθεν ἀπὸ ψευδαδέλφος, ἠδυνήθη νὰ κρατῇ τὸν τράχηλον ὀρθὸν, καὶ νὰ ζητῇ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ τὰ μέσα τῆς θεραπείας τῶν συμφορῶν τος, καθὼς οἱ "Ελληνες! ἀλλ' αὐτοὶ σπεύδάζεσι πάντοτε νὰ μᾶς ἀποδείξωσι δυσυχεσέρος ἀφ' ὅσον εἴμεθα, τυφλώττοντες μὲν πρὸς τὰ προτερήματα, ἄν τι ἔχωμεν, προσεπιμετρῶντες δὲ κακεντρεχέσατα καὶ ὅσα σφάλματα δὲν ἔχομεν! Ἀλλὰ πρὸς τούτων μὲν τοὺς ψόγος τὸς βαρεῖς καὶ πολλὸς ἀπεκρίθημεν, ὅσον τὸ ἀπὸ μέρος μας, εἰς τὴν Σύγκρισιν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων πρὸς τὸς παλαιὸς, καὶ πρὸς τὰ τωρινὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη. Πρὸς δὲ τὰς εἰς τὸς προπάτορας ἡμῶν παρὰ τῶν ἡμετέρων κατηγόρων εὐφημίας ἀποκρίνεται ἡ κοινὴ μήτηρ ἡμῶν Ἑλλὰς ἐκ μέρος ὅλων τῶν ἐνδόξων ἐκείνων υἱῶν της τὸ,

„Οὔτι μ' ταύτης χρεὼ τιμῆς!

"Οχι, ὦ κατήγοροι τῶν τωρινῶν μ' τέκνων, δὲν ἔχω χρείαν ἐδεμίας τῆς παρὰ τῶν ἐπαίνων σας δολίας τιμῆς· ἡ τιμή σας αὕτη

* *

τῆς ἰδίας πτωχείας, καὶ τὸ κατὰ τοῦ Ἡγεμένε, εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν ποίημα τὸ Πτωχοπροδρόμε (1150, μ. Χ.), καὶ ἀπὸ ἄλλα τῶν τότε χρόνων συντάγματα χυδαῖα καὶ πλήρη βαρβαρισμῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν λατινισμῶν. Ἐκ τούτοις προσέπεσαν εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν ἰδιώματα φωνῶν, ὁπότε διέβαινον τὰ, λόγῳ μὲν κατὰ Μωαμεθανῶν, ἔργῳ δὲ πρὸς ἐπίσπευσιν τοῦ τῆς Ἑλλάδος ὀλέθρε καὶ καταισχύνην τοῦ Σταυροῦ, σαυροφορήσαντα παμμιγῆ τάγματα τοῦ κατ' ἀντίφρασιν ἱεροῦ λεγομένε πολέμε! Ἰδίως δὲ προσέῤῥευσαν ὕστερον οἱ Ἰταλισμοὶ τῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσες τοῦ Αἰγαίε πελάγες εἰσβαλόντων Ἰταλῶν. Οὐδὲ τὰ τὴν Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Ἤπειρον καὶ τὴν Πελοπόννησον πρότερον καταδραμόντα Σλαβονικὰ ἔθνη δὲν ἔμειναν παντάπασιν ἀργὰ, καὶ ἀσυντελῆ πρὸς ἀνάμιξιν ἰδίων αὐτῶν φωνῶν μετὰ τῆς τότε λαλεμένης Ἑλληνικῆς γλώσσης. Καὶ οἱ Ἀλβανοὶ δὲ συνεισέφερον μετὰ ταῦτα τὸν ἔρανόν των, καὶ μάλιστα εἰς τὰς πλησιοχώρους των ἐπαρχίας. Ἀπ' ἄλλε μέρες πάλιν Πέρσαι καὶ Σαρακηνοὶ καὶ Ἄραβες καὶ οἱ Τοῦρκοι, ἐν ᾧ δι' ὅλων ὀκτὼ αἰώνων ἄλλοι μετ' ἄλλες κατέτρεχον τὴν Ἀσίαν, ἐσφενδόνιζον ἐκεῖθεν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὰ καὶ ἄλλα βέλη δυσυχιῶν, καὶ λέξεις προσέτι τῶν βαρβάρων αὐτῶν γλωσσῶν καὶ ψυχῶν. Ἐπεχύθη, τέλος, καὶ ὁ φορυτὸς τῶν πολλῶν Τουρκισμῶν, τοὺς ὁποίες ἐπέσυρεν ἰδιαίτερα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν πολυαρίθμων τε λεγεώνων ὁ ἔσχατος τύραννος τῆς Ἑλλάδος! Τοιαύτην παντοδαπὴν καὶ, ὡς τὸ ὕφασμα τῶν δυσυχιῶν των παντοσύνθετον γλῶσσαν ἐκατήντησαν νὰ λαλῶσι κοινῶς οἱ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἰς πολλὰ πολλάκις ἁμαρτήματα, διὰ τὴν παραπροσῳδίαν μάλιξα, καὶ τὴν κακὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν. Αὐτὸς ὁ γενναῖος Ὀρθῳδὸς Ἐννίνιος, ὁ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας

λληνικὸν ἔθνος; ἢ καθὼς ἐδίδαξε πρὸ τριακοσίων χρόνων ἕνας ἄνθρωπος ἀλλόγλωσσος, ἀμφιβάλλων καὶ αὐτὸς καὶ διχογνωμῶν;- „Θέλεις (λέγει) νὰ λαλῇς μὲ τὲς νῦν Ἕλληνας Ῥωμαϊϊκα, ἢ τὰ νέα Ἑλληνικά; εἰς ὀλίγας ὥρας μανθάνεις τὴν προφορά των!“ — Αἰβοὶ! τόσον γρήγορα; καὶ τόσον εὔκολα; Ὦ τλήμονες Ἕλληνες! ἡμεῖς δ' εἰς μάτην ἄρα καταπονέμεθα, παρατηροῦντες ἀδιακόπως τὰ κατὰ τόπες ἰδιώματα τῆς λαλεμένης ἡμῶν γλώσσης! εἰς μάτην δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι πατέρες ἐδόξαζον, ὅτι πρὸς τὴν ἀκριβῆ καὶ ταχεῖαν ἀπαγγελίαν γλώσσης τινὸς, καὶ μάλιστα ξένης, ἀπαιτεῖται πολλὴ σπουδὴ, καὶ ἄσκησις, καὶ ἡλικία πρώϊμος! (Πλουτ. Δημοσθ. § β)· ἰδὲ πῶς ἀλλογενεῖς τινες μανθάνουσιν εἰς ὀλίγας ὥρας τὰ καθ' ἡμᾶς Ρωμαϊϊκα (ἔτως ὠνόμασε τὴν γλῶσσάν μας ὁ Ἐρασμίτης ἕτος σοφὸς, διότι τὴν θεωρεῖ ὡς διάλεκτον τῆς Ῥωμανικῆς, ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ ὡς καὶ τὰ Προβεγκιαλικὰ, καὶ τὰ Ἰταλικὰ, ἢ τὰ Βλαχικὰ, κτλ. καὶ κατὰ τοῦτο ἐλανθάσθη, διότι, καθὼς φαίνεται, δὲν ἐξηκρίβωσεν ἔτι τὴν αἰτίαν, διὰ τί ἐπωνομάσθησαν Ῥωμαϊϊκα, ἔτε ποίας φύσεως εἶναι ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἰς ὀλίγας ὥρας μανθάνει νὰ προφέρῃ κοινὰ Ἑλληνικά!). Μ' ὅλον τοῦτο, ἕως νὰ ἴδωμεν τοῦτο τὸ θαῦμα, ἃς μᾶς συγχωρῆται νὰ μὴ τὸ πιστεύωμεν· Ἐπειδὴ, πρῶτον μὲν ὁ Ἐρασμίτης μανθάνει νὰ προφέρῃ καὶ τὰς διφθόγγες καὶ τ' ἄλλα τὰ στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ ὅλην ἁπλῶς τὴν γλῶσσαν τῶν συγγραφέων της, ὡς πάντη διάφορον ἀπὸ τὴν λαλεμένην καθ' ἡμᾶς· τὸ νὰ μάθῃ λοιπὸν εἰς ὀλίγας ὥρας ταύτης τὴν ἐκφώνησιν, εἶναι τὸ αὐτὸ, ὡς καὶ νὰ μάθῃ ἐν ἀκαρεῖ ὁ Γερμανὸς νὰ προφέρῃ ἀκριβῶς τὰ Ἀγγλικὰ, ἢ τὰ Γαλλικὰ, ἢ ἄλλην τινὰ διάλεκτον τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα εἶναι μὲν ταὐτὰ μὲ τὰ τῆς ἰδικῆς τε· ἔχουσι δὲ τὰ πλεῖστα εἰς τὰς λέξεις πάντῃ διάφορον προφοράν. Ἔπειτα, ἂς ὑποτεθῇ, ὅτι συνήρπασεν εἰς ὀλίγην ὥραν τὴν θεωρίαν τῆς προφορικῆς διαφορᾶς τῶν στοιχείων τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς (καθὼς αὐτὸς τὰ προφέρει), καὶ τῶν τῆς ἡμετέρας (καθὼς τὰ προφέρομεν ἡμεῖς)· μήπως πάλιν διὰ τοῦτο ἔμαθεν ὁ Ἐρασμίτης

τάσωμεν πᾶσαν μίαν τούτων χωρισὰ, καὶ, ὅσον δυνηθῶμεν, σύντομα.

γ. Πρῶτον· οἱ Ἑλληνισαὶ Ἰουδαῖοι ἀνέμιξαν πολλὰς ἑβραϊσμοὺς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν τῶν θείων Γραφῶν· ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι διέφθειραν καὶ τὴν προσῳδίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἂν ἐτόνισαν πολλὰ ἑβραϊκὰ ὀνόματα καθὼς ἑβραϊσὶ προφέρονται, ταῦτα πάλιν ὅμως συμπίπτουσι μὲ ἄλλα Ἑλληνικὰ, ἀκριβῶς ὁμοτονοῦντα κατ' ὀρθοέπειαν Ἑλληνικήν· οἷον τὸ Λευϊ ὁμοτονεῖ μὲ τὸ δευρὶ, καὶ τὸ Ἀσὴρ μὲ τὸ αἰθὴρ, καὶ τὸ Ἐζεκίας μὲ τὸ τολμητίας, καὶ τὸ Ναβουθαὶ μὲ τὸ βαβαί· ἂν δὲ οἱ Ἀντίτονοι προφέρουσι βάβαϊ (bábaï), καὶ δέυρι (déuri) καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν κανόνας, ἂς τὰ προφέρωσιν, ὅπως ἂν θέλωσιν· ἀλλ' ἂς μὴ λοιδορῶσιν ὡς λυμεῶνας τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας καὶ τὰς ἁπλοϊκοὺς ἐκείνας ἄνδρας, οἵτινες, ἂν καὶ τὰς ὀνομασίας τῶν ὁμογενῶν των ἐτόνιζον ἀκράτως κατὰ τὴν ὀρθοφωνίαν τῆς ἰδίας των διαλέκτου, τὰς λέξεις ὅμως τὰς Ἑλληνικὰς δὲν ἠδύναντό ποτε νὰ τὰς προφέρωσιν ἀλλ' οὐδὲ νὰ τὰς μεταχειρίζωνται εἰς τὰς συγγραφάς των ἄλλως, εἰ μὴ καθὼς οἱ, παρὰ τῶν ὁποίων ἐδιδάχθησαν τὴν γλῶσσαν, σύγχρονοί των Ἕλληνες (διότι δὲν εἶχον βέβαια τὴν τιμὴν νὰ προμαντεύσωσι, τί ἔμελλε νὰ δογματίσῃ μετὰ 1900 περίπου χρόνους περὶ προσῳδίας καὶ προφορᾶς Ἑλληνικῆς ἕνας ἀλλόγλωσσος Βέλγης καὶ ὁ περὶ αὐτὸν τῶν Τονομάχων χορός!). Ἢ πῶς ἄλλως καὶ τὴν σήμερον διαλέγεται καὶ συγγράφει εἰς ζῶσαν τινα ξένην γλῶσσαν ὁ ταύτην κατὰ τοὺς γραμματικοὺς αὐτῆς κανόνας μαθὼν, εἰ μὴ καθὼς λαλοῦσι καὶ συγγράφουσιν εἰς αὐτὴν οἱ ἐθνικοὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μᾶλλον)· τετέσιν εὐκολώτερον γίνεται εἰς τὰ ποιήματα τὸ σόφισμα διὰ τὴν περὶ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ σίχου συμπλοκὴν τοῦ ποιητικοῦ μέλους μετὰ τῶν τόνων· εἰ δὲ καὶ ἠμελοῦντο παντάπασιν οἱ τόνοι εἰς τὰ ποιήματα, τότε ὄχι μᾶλλον, ἀλλὰ μάλιστα καὶ πλεῖστα σοφίσματα παρὰ τὴν προσῳδίαν ἤθελαν κατασκευάζει οἱ σοφισταὶ, συγχύζοντες, φέρ εἰπεῖν, τὸ λαῶν μετὰ τοῦ λάων („φιτρῶν! καὶ λάων· ἰλ. χ. ὁ τόνος κεῖται εἰς τὴν θέσιν τοῦ ποδὸς), καὶ τὰ, δμώων καὶ δμωῶν, ἱππόκομος καὶ ἱπποκόμος, καὶ ἄλλα μυριάριθμα. Ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε καὶ τὸ ἰαμβεῖον μέτρον συνηθέστατον εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλίαν· „Ὁ δ' ἴαμβος αὐτή ἐστιν ἡ λέξις ἡ τῶν πολλῶν· διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμβεῖα φθέγγονται λέγοντες“ (ποιητ. δ)· ἄρα καὶ τοὺς ἰαμβικοὺς σίχους δὲν ἐθεώρει τῆς κοινῆς τῶν τόνων προσῳδίας ἐξηρημένους. Ὅθεν καὶ ὁ Πλούταρχος εἶπεν, ὅτι τῶν ἰαμβείων τὰ μὲν λέγονται παρὰ κρουσιν, τὰ δὲ ᾄδονται (καθὼς ἐδίδαξεν ὁ Ἀρχίλοχος)· καὶ περὶ μὲν τῶν μελικῶν ᾠδῶν λέγομεν ἐφεξῆς· τὸ δὲ παρὰ τὴν κρῶσιν λέγεσθαι· εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἡ παρακαταλογή· τετέσι τὸ παρὰ τοῖς νεωτέροις λεγόμενον Recitativum εἶδος τῆς ἀπαγγελίας, καθ' ἣν προφέρονται τὰ ποιήματα ἐγγίσα τῇ καταλογάδην (Ἰταλ. quasi parlando· ὡς τῶν καθ' ἡμᾶς μουσικῶν τὸ, χύμα)· τὸ δὲ κυταλογάδην καὶ ἡ καταλογὴ σημαίνει „τὸ τὰ ᾄσματα μὴ ὑπὸ μέλει λέγειν“ (Ἡσύχ.)· ὅθεν καὶ τὸ λέγεσθαι παρὰ τὴν κρουσιν σημαίνει γοργήν τινα, καὶ παρομοίαν τῆς πάντοτε σαθερῶς τονιζομένης κοινῆς διαλέκτου ἀπαγγελίαν τῶν ἰαμβικῶν σίχων μετὰ τῇ προσήκοντος ῥυθμοῦ· τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Πλούταρχος καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μὲ πολλὰς ἀποδείξεις (ὡς καυχῶνται), καθωπλισμένοι, καὶ πολλὰς μὲν σήλας ἐπιγραφῶν, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀρχαῖα μνημεῖα Ἑλληνικὰ προβαλλόμενοι προμαχῶνας τῆς δοξασίας των. Διατείνονται δὲ πεποιθότως οἱ ἄνδρες, ὅτι τὸ ἦτα τὸ ἐπρόφερον οἱ Ἕλληνες, καθὼς τὸ προφέρουσιν αὐτοὶ, ὡς δύω ε, ἢ ὡς ε μακρόν· καὶ ἐπιφέρουσι τὰς ἑφεξῆς ἀποδείξεις· α) αὐτὴν τῦ ἦτα τὴν μορφὴν: ἂν τὸ Η διακοπῇ εἰς τὸ μέσον, (λέγει ὁ κὺρ Φραγκῖσκος ὁ Βεργάρας!!), θέλει προφανῶς διαιρεθῇ εἰς δύω ἀντιπρόσωπα Ε (ΕΞ) (α). καὶ εἰς παλαιὰς (προσθέτει ἄλλος), ἐπιγραφὰς εὑρίσκεται τὸ Η μὲ δύω κέρατα προσεθειμένα παρ' ἑκατέραν τὴν πλευρὰν, ὅθεν φαίνεται πάλιν, ὅτι εἶναι σύνθεμα δύω ἀντινώτων Ε (ΞΕ). β) Καὶ εἰς τῶν λέξεων τὸν σχηματισμὸν τὸ η γίνεται ἐκ τῶν δύω εε, ὡς, τὼ τείχεε, τείχη· ἐλπίζω (ἐέλπιζον), ἤλπιζον, κτλ. ὅθεν καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον εὑρίσκομεν δέελος ἀντὶ δῆλος, ὡς καὶ, ξερὸν ἀντὶ ξηρόν. γ) Εἰς ὅλας τὰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς, πρὶν εἰσαχθῇ τὸ η εἰς τὸν ἀλφάβητον, εὑρίσκομεν ἀντ' αὐτῦ ε, οἷον, ΑΘΕΝ. (Ἀθηνῶν)· ΜΝΕΜΑ (μνῆμα). ΕΠΙ ΤΕΣ ΒΟΥΛΕΣ ΚΛΕΟΓΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΣ, κ. τ.λ. δ) Ὁ Κρατῖνος ἔγραψε βὴ τὴν bὲ φωνὴν τῆς τῶν προβάτων βληχῆς. ε) Ὁ Πλάτων λέγει καθαρῶς, ὅτι „ἐκ ἦτα ἐχρώμεθα ἀλλὰ ε τὸ παλαιόν·" ς) Καὶ ὁ Σέξτος λέγει, ὅτι „συσαλὲν τὸ η γίνεται ε, ἐκταθὲν δὲ τὸ ε γίνεται η" ὥσε καὶ αὐτὸς θεωρεῖ τὸ η καὶ ε ὡς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ στοιχεῖον· ζ). Τὸ Ἰωνικὸν η ἄλλαι διάλεκτοι τὸ ἐκφράζουσι διὰ τῦ ε, ὡς, βασιλῆα, βασιλέα, κτλ.

(α) Παρὰ Σιεφ. Ἐφέσ., περὶ προφορ.

Ακαδημία Αθηνών - Academy of Athens

ὁμοιάζει τὰ ἐν τοῖς πλησίοις ταμείοις ἄθικτα φυλαττόμενα παλαιὰ τῆς Ἑλλάδος νομίσματα, καὶ μικρὰ καὶ μεγάλα (ὡς τὰ λεγόμενα μετάλλεια = medailles), εἰς τὰ ὁποῖα ἐπανθεῖ λαμπρὰ καὶ ἀγήρασος τῆς Ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας ἡ χάρις. ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα ταῦτα τὰ νομίσματα, κἄν τινα ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων τετριμμένα, καὶ τὰς χαρακτῆρας ἐξίτηλα καὶ ἀμαυρὰ, τὰ δὲ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον περικομμένα, ἀλλ' ὅμως σῴζουσι τὴν δύναμίν των, καὶ χωροῦσι, καὶ τρέχουσι μὲ χρῆσιν ἀδιάλειπτον. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων ὁμοιάζει ἢ δένδρον ἢ σῶμα ξένης γῆς, τεχνικῶς καὶ πολυτελῶς εἰς τὴν ἀκμήν του ταριχευμένον, ὁποῖοι φαίνονται νεαροί τινες ἀπὸ τὰς μεταχομιζομένας ἐκ τῆς Αἰγύπτου νεκρὰς (μομίας),

„Νεκρὸς, τάριχος εἰσορᾷν, Αἰγύπτιος (Σοφοκλ. λείψ.)!

Ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦτο τὸ δένδρον, ὡς δρῦς Ὠγυγία, ἢ ἐλαία παλαιὰ, ἔχει ῥιζωμένον εἰς τὴν ζώφυτον αὐτοῦ γῆν, καὶ, κἄν πολλὰ τῶν φύλλων μαδημένον, κἄν ἠδικημένον καὶ τὰς κλῶνας καὶ τοῦ κορμοῦ τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ὅμως φυλλοφορεῖ, καὶ θάλλει, καὶ δὲν ἔπαυσεν ἐδέποτε νὰ καρποφορῇ τοὺς καρπούς του, ὁποιασδήποτε. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦτο τὸ σῶμα, κἄν ἀσθενὲς καὶ ἀκαλλὲς, ὡς ὑπὸ νόσου μακρᾶς καὶ πληγῶν μεγάλων τετρυχωμένον, κἄν ἐνδεδυμένον ἀντὶ τῆς παλαιᾶς του πορφύρας φορέματα λιτὰ, παρομοίως μὲ τὸν λογιώτατον ῥήτορα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εὐγλωττίας τὸν Ὀδυσσέα (τὸν ὁποῖον ἡ βουλὴ τῆς Ἀθηνᾶς εἶχε πρὸς καιρὸν μεταμόρφωσει

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κτλ. ἀλλ' ἂς μάθωσιν οἱ ἄνδρες νὰ προφέρωσι τὸ δέλτα Ἑλληνιζὶ, καὶ τότε θέλεσιν αἰσθανθῆ πόσον διαφέρει εἰς ζόμα Ἕλληνος ἡ τῶν τοιούτων λέξεων προφορά. Παρομοίως ἀποροῦσιν οἱ αὐτοὶ καὶ πῶς συγχέομεν τὰ, τὸν πόλον μὲ τὸν βόλον, τὸν πρῶτον μὲ τὸν βρότον, τὸν πορὸν μὲ τὸν βορὸν, κτλ. ἀλλὰ καὶ τούτων τὴν προφορὰν πρέπει νὰ τὴν μάθωσιν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας προφέροντες τὸν πρὸ τοῦ π καὶ β Ἑλληνικῶς, ἤτοι κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον.

§ ε. Καθὼς πρὸ τᾶν διὰ τοῦ λάρυγγος ἐκφερομένων συμφώνων ἡ Ἑλληνικὴ εὐφωνία μεταβάλλει τὸ ν εἰς γ, ἤτοι ng *(βλ. κεφ. γ), οὕτω καὶ πρὸ τῶν χειλεοτύπων β, π, φ, ψ (πσ), τὸ μεταβάλλει εἰς τᾶτ' αὐτὸ τὸ χειλεόφθογγον μ, πάντοτε μὲν ἐν συνθέσει, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν παραθέσει· οἷον, ἐμβάλλω (ἐν βάλλω), ἐμπίπτω, ἔμφυτος, ἔμψυχος, ἔμμοτος, ἀμπάλλω (ἀναπάλλω), αμβλήδην, ἀμφαδά· καὶ, ἀμ βωμοῖσιν (ἀνὰ, ἀν', βωμοῖσι), ἀμ πεδίον, ἀμ πόνον (α), κτλ.*

(α) *Καὶ ταῦτα δὲ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων Γραμματικῶν ἀνεγίνωσκον τὸπάλαι ὑφ' ἕν, ὡς σύνθετον λέξιν, οἷον, ἀμβωμοῖσιν, ἀμπεδίον, ἄμπονον· ὡς καὶ ἔμποθεν, ἀντὶ, ἔν ποθ' ἕν, (τᾶ ἔν προφερομένᾳ ὡς ἔμ). διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἔγραφον καὶ, τὸμ πόλεμον, τὸμ βίον, τὴμ πόλιν, σὺμ πατρὶ, ἅς ἅμ Μίνως ἀξιώσειεν (ἄν), ΕΜ ΠΙΕΡΙΑΙ (ἐν Νομίσματι Σελεύκᾳ)· καὶ „ὑπάρχειν δὲ τῷ δικαςᾷ καὶ προξενίαμ παρὰ τῇ πόλει, καὶ ἔφοδον ἐπὶ τὰμ βόλλαν καὶ τὸν δᾶμομ μετὰ τὸγ χρηματισμὸν τὸμ περὶ τῶν ἱερῶν (βλ.* Koen *εἰς Γρηγόρ· περὶ διαλέκτων σελ.* 89. *καὶ* Mettair. Alphabet. dialect.), *καί ἄλλα ἀρχαῖα πολυάριθμα, καὶ μάλιςα εἰς γραφὰς Δωρικάς· Ἐκ τάτᾳ φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ αἰολίζουσα λατινικὴ ἀγαπᾷ παρὰ πολὺ τὴν τροπὴν τᾶ ἑλληνικᾶ ν εἰς μ καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ, καὶ εἰς τὰς γενικὰς καὶ αἰτιατικὰς* (deum, *θεὸν*), *καὶ ἐν τοῖς εἰς* um *οὐδετέροις=ον* (*ὠὸν*, ovum), *κτλ*

γραφὰς, καὶ ἐν παραθέσει τῆς προθέσεως ὅσης, ἔτρεπον (καθὼς προείπομεν) τὸ ν εἰς μ (τὰμ βῶλαν), καὶ εἰς γ (ἐγ Κυβέλοις, ἐγ Κέωι· Κείων ἐπιγραφ. περὶ τὸ 280, π. Χ. βλ. Λόγ. Ἑρμῆν τῶ 1818, σελ. 237), κτλ. ἀλλ' ἡ τοιαύτη τῶν ἐν παραθέσει γραφὴ πρὸ πολλῶ ἀπηρχαιώθη, καὶ δὲν ἦτο οὐδὲ τὸ πάλαι κοινή. ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (30, π. Χ.), ἀναγινώσκει τὸ τῶ Πινδάρω, ἐν χορὸν (καὶ ὄχι ἐγ χορὸν, βλ. ὄπιθ. σελ. 72), ὡς γράφομεν τὰ τοιαῦτα καὶ τὴν σήμερον. διότι πάλιν κατ' Ἀριστοτέλην (αὐτόθ.), τὸ γ δὲν γίνεται τελικὸν εἰς ἀδεμίαν λέξιν Ἑλληνικήν.

Δ. Ζ. Θ.

§ ε. Ὅτι τὸ δ καὶ κατὰ τὺς παλαιὺς χρόνες τὸ ἐπρόφερον οἱ Ἕλληνες προσηνῶς καὶ μαλακῶς, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἡμεῖς, μαρτυρεῖ α) ἡ τότε κατὰ λέξεις ἀναδίπλωσις, ἥτις (ἂν τὸ στοιχεῖον ἐπροφέρετο χονδρότερον ὡς τὸ τῶν Εὐρωπαίων d), ἤθελε προξενεῖ φρικτὴν εἰς τὺς Ἕλληνας καὶ ἀφόρητον κακοφωνίαν· ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ προφέρῃ ὁ Ὅμηρος ἔδδεισαν τὸ ἔδδεισαν (ἰλ. ε), καὶ ὁ Λυκοῦργος (850, π. Χ.) μὲ τὺς Λάκωνας (ὅσον ἄλλως τραχεῖα καὶ ἂν ἦτο, κατὰ τὸν Παυσανίαν, ἡ Λακωνικὴ διάλεκτος), κάddος, καddίσdω, τὸ κάδδος, καδδίσδω, -ζω. καὶ οἱ μελιχρόφωνοι Ἴωνες καὶ Ἀττικοὶ, ἄddην, ἀddηφάγος, τὰ ἄδδην καὶ ἀδδηφάγος, προσκρούοντες τὴν γλῶσσάν των πρὸς τοὺς ὀδόντας τόσον ἀφειδῶς; Ἐξ ἐναντίας ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (α) ζωγραφίζει τὸ δ

(α) Περὶ Συνθ. τμ. ιδ.

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

ικίον, Λτ. vicia (α), καὶ Παχούβιος, τὸ Pacuvius, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ὁ γεωγράφος Πτολεμαῖος (160, μ. X.), λέγει προβιγκία τὸ

ράφεται Basileus τὸ Βασιλεὺς μὲ Λατινικὲς χαρακτῆρας, ὅπου τὸ β παρισάνεται διὰ τῦ ἀντισοίχου Λατιν. b. ἀλλὰ πότ' ἐπρόφεραν οἱ Βυζάντιοι bαζιλέας τὸ βασιλεὺς, διὰ νὰ προφέρωσι καὶ τὸ βῆτα beta; Πάλιν εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν προφέρομεν bερολῖνον, bερῆτι, καθὼς ὀνομάζουσιν οἱ ἐντόπιοι τὰ χωρία, γράφομεν ὅμως Ἑλληνικῶς, Βερολῖνον, Βηρυτὸς, κτλ. πρέπει ἆρά γε μετὰ ιε αἰῶνας νέοι τινὲς Ἐρασμίται νὰ διδάξωσι τὲς τότε ἀπογόνους μας ἐκ τῆς τωρινῆς μας τῶν τοιούτων προφορᾶς, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐπροφέρομεν τὸ β ὡς b, καὶ τὸ η ὡς ε; Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ τῦ βη τῦ Κρατίνου (ἂς μὲ συγχωρηθῇ ἔτι ἅπαξ νὰ τὸ μνημονεύσω)· ἂς δώσωμεν εἰς τὲς Ἐρασμίτας, ὅτι ὁ Κωμικὸς ἐπρόφερεν εἰς τὴν σκηνὴν be, ἢ bee, ἔγραψεν ὅμως κατὰ γραφὴν Ἑλληνικὴν βὴ (ὄχι βαρβάρως μπέ, ἢ μπεί). παρομοίως καὶ ἡμεῖς γράφομεν τὸν ἦχον τῆς βληχῆς, βεὰ, ἐν ᾧ τὸν προφέρομεν bea. Οἱ παλαιοί μας, ἔγραψαν καὶ βλόψ, ἦχον σάλας νερῦ σάζοντος εἰς ἄλλο νερὸν (blotz, μπλότζ, μπλέτζ, πλότζ), καὶ κῆξ (τζήκ, τζάκ), ψόφον χαληκίου πίπτοντος εἰς γῆν· πρέπει ἆρά γε καὶ ἐκ τῶν τοιούτων ὀνοματοποιῶν νὰ συμπεράνωμεν τὴν τοῦ β καὶ τοῦ κ γνησίαν προφοράν;

(α) „Τὸ γέ μην ὄνομα τῦ βικίου παρ' ἡμῖν σύνηθές ἐσι, καὶ μόνως γε ὀνομάζεται· παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς, ἄρακος (ὁ συνήθ. ἀρακᾶς), καὶ κύαμος ἐκαλεῖτο" (Γαλην. περὶ τροφ. α). Τὸ βικίον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ βίκος (γράφεται καὶ βῖκος, βεῖκος, βῆκος)= σάμνος (Ξενοφ. ἀναβ. Α. ϛθ, 25). ὡς πάλιν ἐκ τῦ ἄρακος ἡ ἀράκη, καὶ ἀρακὶς = φιάλη (Ἡσύχ.). Ἐκ τῦ ἀράκη, ἀράκιον φαίνεται τὸ συνήθ. (παρὰ Θετταλοῖς), σοραγίον (σ-αρακίον, μετὰ τῦ πνευματισμοῦ σ, ο=α, καὶ κ=γ), σκεῦος ὑέλινον· ἢ τὸ σοραγίον (πιθανώτερον ἴσως), ἐκ τῦ σωράκιον, σώρακας (σῶραξ, σωρὸς = σορὸς) = θήκη, κόφινος· ὡς καὶ τὸ τιβὴν, τιβῆνος, ἴβηνος, ἰβάνη, (ὅθεν μετὰ τῦ σ ἡ συνήθ. σβάνα, Ῥωσσ. Чванъ, σάμνος οἰνοδόχος), σημαίνει σορὸν, θήκην, λέβητα, ὑδρίαν, σκεῦος ἁπλῶς. βλ. Ῥείμ. λ. ἰμὰς καὶ τιβὴν.

τικῶν ὕσερον ὠνομασμένη γλῶσσα· ἥτις τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι εἰ μὴ αὐτὴ ἡ ἀττικὴ, σύμμικτος μὲ ἄλλων τινῶν τῆς Ἑλλάδος διαλέκτων ἢ ἐγχωρίων φωνῶν Ἑλληνικὲς ἰδιωτισμὲς, τοὺς ὁποίους ἔσμιγον τὸ πρῶτον μὲ τὸν καθαρὸν Ἀττικισμὸν οἱ μὴ Ἀττικοὶ Ἕλληνες συγγραφεῖς, ἢ ἀττικισαί· διότι καθεὶς ἐξ αὐτῶν, ἀγόμενοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπὸ τῆς πατρίδ φωνῆς τὸ ἰδίωμα, ἄλλοτε μὲν εἰσῆγον εἰς τὰ συγγράμματά των λέξεις Ἑλληνικὰς μὲν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀττικὰς, ἢ τὰς ἀλλαχῆ συνηθεσέρας παραγώγς μᾶλλον παρὰ τὰς ἁπλᾶς, καὶ ἐνίοτε τινὰς εἰς ἄλλην παρὰ τὴν κυρίαν καὶ εἰς τὲς Ἀθηναίς συνηθεσέραν σημασίαν μεταπεσέσας (α). Ἄλλοτε δὲ πάλιν μετεχειρίζοντο φράσεις μᾶλλον φυσικὰς, καὶ σχηματισμοὺς ὁμαλωτέρς παρὰ τὰς εἰς τὲς Ἀττικὲς ἀγαπητὰς ἀνωμαλίας, καὶ τινας λεπτοτάτας λόγ σχημάτων ςροφάς, καὶ ἄλλς μερικὲς ἰδιωτισμὲς, οἵτινες δὲν ἦσαν εἰς χρῆσιν οὐδ' εἰς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας πάντοτε καὶ παρὰ πᾶσι (β). Μὲ ταύτην τὴν Κοινὴν, ἢ τῶν Κοινῶν λεγομένων συγγραφέων ἀττικὴν γλῶσσαν συνήφθησαν βέβαια καὶ

(α) Οἷον, Νήχεσθαι, ἀντὶ Νεῖν· Ἀροτριᾶν, ἀντὶ Ἀρᾶν, κτλ. Ὁμοίως καὶ ἀντὶ τῆ ἀττικωτέρ Παραβάλλειν, ἢ Ἀντεξετάζειν, τὸ Συγκρίνειν (Ἀριςοτ. Πλάτ. παρὰ δὲ τοῖς Ο ὕσερον ἐξελήφθη τὸ συγκρίνειν καὶ ἀντὶ τῆ ἑρμηνεύειν· Γενέσ. μ. δ). Λυσωπεῖσθαι (ὑποπτεύειν) ἀντὶ τῆ Αἰδεῖσθαι (Πλάτ.). Καὶ τὸ ὑστερον Σιωπάω, μετὰ τῆς κατὰ (Κατασιωπάω), ἐξελήφθη μεταβατικῶς ἀντὶ τῆ Κατασιγάζω (Πλάταρ. ἐκ δὲ τῶν Ἀττικῶν παρὰ μόνῳ τῷ Ξενοφῶντι· οὕτω καὶ εἰς τὴν συνήθ. ἐσιώπησα οὐδετ. καὶ τὸν ἐσιώπησα, καὶ ἐσώπαξα· ἐκ τῆ δωρικοῦ σωπάζω. Πίνδ.), κτλ.

(β) Οἷον, φιλοῖ ἀντὶ φιλοίη· σὺν ἀντὶ ξὺν (Ξενοφ.), κτλ.

Παραχάλεσον ἔπειτα καὶ τὸν Ἐρασμίτην νὰ ἐκφωνήσῃ τὲς αὐτὲς ςίχες κατὰ τὴν πλατύσμον καὶ μεγαλοχάσμονα προφοράν τε, διαλύων τὰς διφθόγγες μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, καὶ προφέρων τὰ τούτων στοιχεῖα ὅσον ἂν θέλῃ συνεσπευσμένως, καὶ ὅπως ἂν θέλῃ, ἢ ψιλὰ καὶ ἀπνευμάτιςα, ἢ καὶ μετὰ πνεύματος μεσολαβοῦντος ὁποιουδήποτε· οἷον, ὅFιFοFι τρώFιFοFι, κτλ. (βλ. ὄπισθ. § ς), ἢ

"Οἵοἱ τρωϊοϊ ἵπποϊ ἐπερχόμενόϊ πεδίοϊο
"Εἴπέ μοϊ ἐἰρομένωϊ· ξείνος δὲ τόϊ ἔσχόμάϊ ἔἶναϊ.
Ὦ Μῦσαϊ ἀϊδόϊαϊ ἀοϊδέεϊσι κλέϊεσαϊ.

Καὶ ἂν ὑπομείνωσιν οἱ ἀκροαταὶ νὰ τὸν ἀκέσωσιν ἕως τέλες, θέλσι κρίνει (μὴν ἀμφιβάλλῃς), ὅτι σὺ μὲν λαλεῖς γλῶσσαν ἀνθρωπίνην, ὁ δὲ ἀντιῤῥήτής σε ἀπάνθρωπόν τινα, ἢ ὅ,τι ἄλλο τοὺς ἀρέσῃ νὰ τὴν ὀνομάσωσιν! Ἐδῶ ἐνθυμήθην συγχρόνε μας Ἕλληνός τινος πεπαιδευμένου νόστιμον ἀνέκδοτον. Ἐρασμίτης περιηγητὴς τῆς Ἑλλάδος, ἀπαντήσας καθ' ὁδὸν τὸν Ἕλληνα, τὸν ἐχαρέτησεν ἑλληνίζων Ἐρασμικῶς „Χάϊρε χετάϊρε!" — ὁ δὲ Ἕλλην τὸν ἀπεκρίθη, „Ἀραβιστὶ λαλεῖν οὐκ ἔμαθον" — „Χελλεενιςὶ σόϊ φθένχομαϊ" ἐπανέλαβεν ὁ Ἐρασμίτης (ἀφ' ἧς ἐσυλλογίσθη ὡς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, ὥςε νὰ καταλάβῃ τί τὸν εἶπεν ὁ χαιρετηθείς)· „Ἀλλ' ἐδὲ τὰ Σινῶν ἐδάην" ὑπέλαβεν ὁ Ἕλλην, καὶ ἀνεχώρησε γελῶν· ἐγέλα καὶ ὁ περιηγητής, καταγελῶντες ἴσως ὁ εἷς τὸν ἕτερον, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρω, ποῖος ποῖον δικαιότερον! βάλλω ὅμως ςοίχημα, ὅτι ὁ περιηγητὴς, ἐπιστρέψας εἰς τὸ κατάλυμά τε, ἐσημείωσεν εἰς τῆς περιηγήσεώς

λεγθῆ παντάπασιν ἄμοσοι καὶ (κατὰ τὴν λέξιν τον) βαρβαρῳδοί!

Δ) Διὰ τοῦ ϛαθεροῦ τονισμοῦ διακρίνονται πολλάκις ἀπ' ἀλλήλων καὶ λέξεις αἱ συνώνυμοι. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον εἰς πολλὰ μικρὸν κόμβον τὸ συντυλίσσει καὶ τὸ συγκομβόνει ὁ σοφὸς Ἰτλοβος· „τὸ Δία λέγει ἀπὸ τὴν διὰ, καὶ τὸ μόνη καὶ μονὴ (μένω), καί τινα ἄλλα τοιαῦτα διακρίνοντ' ἀπὸ τὸ νόημα". Καὶ ὅμως τόσα ὀνόματα περιέχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, τῶν ὁποίων μόνον διὰ τοῦ τόνϑ διακρίνει τὴν σημασίαν, ὥϛε, ἂν οἱ Ἀντιτονισαὶ κατεφρόνϑν τὸ περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων λέξεων σύνταγμα τϑ Ἀμμωνίϑ, καὶ τὸ τϑ Φιλοπόνϑ περὶ τῶν πρὸς τὸ διάφορον σημαινόμενον διαφόρως τονιζομένων λέξεων: ἂν καὶ τὲς ἐνδόξϑς τῆς Ἑλλάδος συγγραφεῖς ἀναγινώσκοντες δὲν ἐπαρατήρϑν τὴν ἀνάγκην τοῦ διαφόρϑ τονισμοῦ: ἔπρεπε κἄν ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτῶν γλώσσας (αἵτινες ἔχϑσι πολλάκις καὶ αὐταὶ διάφορον προσῳδίαν τῶν συνωνύμων) νὰ συμπεράνωσιν οἱ σοφώτατοι ἄνδρες, ὅτι παρομοίως καὶ ἡ Ἑλληνικὴ διέκρινεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖϛον τὰς ὁμοίας λέξεις διὰ τϑ τόνϑ, χωρὶς τοῦ ὁποίου ἤθελεν ὁ λόγος μεταβάλλεϛθαι ϛυχνάκις εἰς ϛοτεινὲς τοῦ Λοξίϑ χρηϛμὲς, ὁποίϑς ὅλοι τϑ οἱ μάντεις δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγήϛωϛι, κἄν ἔτρωγον, ὅϛην ϑέλεις, δάφνην, ὁμοῦ καὶ τὰς χειρίδας των. Δὲν εἶναι δὲ, ἴϛως, περιττὸν νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα καὶ τϑτων ὀλιγώτατα παραδείγματα. Ἄγη καὶ ἀγὴ, ἀραῖος (ἀρὰ) καὶ ἀραιὸς, ἄρχων καὶ ἀρχῶν (τῶν), ἅπλους καὶ ἁπλῆς, ἀρτίτοκος καὶ ἀρτιτόκος, ἀτέχνως καὶ ἀτεχνῶς, βάτος καὶ βατὸς, βασίλεια (βασίλιϛα) καὶ βαϛιλεία, βίος καὶ βιὸς, βρότος καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(175, μ. Χ.) διακρίνει διὰ τῦ τόνυ καὶ ἄλλας λέξεις πολλὰς, καὶ τὸ γυναικοφίλης ἀπὸ τὸ γυναικοφιλὴς (βιβ. ς, 35). ιγ) Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς (200, μ. Χ.), σχολιάζων τὸ παρὰ

λέξεις, ἀναφέρει δύω σφάλματα τῦ ἱερῦ Πατρὸς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῦ Λατινισὶ μεταφρασθείσης ἁγίας Γραφῆς· πρῶτον τὸ ἄγνος (vitex, ἢ καὶ λύγος, κοινῶς λυγαρέα, ἐκ τῦ λυγὸς, λυγίζω· ὡς καὶ ἡ ἄγνος ἐκ τῦ ἄγω, ἁγνύω), τὸ ὁποῖον ὁ Ἱερώνυμος παράγει παρὰ τὸ ἁγνὸς, castus· διότι (λέγει ὁ Ἐννίνιος) δὲν ἔβλεπεν ὁ ἁγαθὸς ἐκεῖνος πατὴρ τὰς δύω ταύτας λέξεις διακεκριμένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν γραπτῶν σημείων τῆς προσῳδίας.— Ἀλλὰ ψεύδεται ὁ Ἐννίνιος ἀποδίδων εἰς τὸν Ἱερώνυμον τὴν ἐτυμολογίαν τῦ ἄγνος παρὰ τὸ ἁγνὸς, ἥτις ἦτο πολὺ πρὸ τῦ Ἱερωνύμυ γνωσὴ, πεπλασμένη (καθὼς καὶ ἄλλαι πολλαὶ κατὰ λάθος) παρὰ τὸ ὁμόφωνον ἁγνὸς, ἁγνεύω· διότι εἰς τὰ Θεσμοφόρια τῶν Ἀθηνῶν αἱ ἁγνεύσαι γυναῖκες ἐκοιμῶντο ἐπάνω εἰς ἄγνα φύλλα· καὶ ταύτην τὴν ἱστορικὴν ἐτυμολογίαν τῦ ὀνόματος ἀποδίδει καὶ ὁ Διοσκορίδης (βιβλ. α)· ὅθεν καὶ οἱ νεώτεροι Λατινισαὶ εἶπον τὸ ἄγνος, agnus castus. (Ἄλλοι παρήγαγον τὸ ἄγνος παρὰ τὸ ἄγονος· Σχ. Νικάνδρ. Ἀλεξιφ. θέλοντες ἴσως νὰ δικαιολογήσωσι τὸ ψιλὸν πνεῦμα τῦ ἅγιος· ἂν καὶ εἰς πολλὰς ἐτυμολογίας ὁ πνευματισμὸς δὲν παρατηρεῖται, οἷον ἕδω, ἕδνον καὶ ἕδνον· ἁλέα καὶ ἀλέα, κτλ.). Ὥσε, ἂν ὁ Ἱερώνυμος ἀντέγραψε τὴν τότε κοινῶς νομιζομένην παραγωγὴν τῆς λέξεως ἅγνος, δὲν ἔπεται ἐκ τύτυ καὶ ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὴν γραφὴν τῶν σημείων τῆς προσῳδίας! „Τὸ ἕτερον σφάλμα τοῦ ἱερῦ Πατρὸς εἶναι (κατὰ τὴς λόγυς τῦ Ἐννινίυ), ὅτι ἐξέλαβε τὸ καθαίρει ἀντὶ τῦ καθαιρεῖ, μεταφράσας subvertit, ἀντὶ emundavit, διότι (λέγει) τὰ δύω ταῦτα ῥήματα ἐγράφοντο δίχως τόνων.“ — Ἀλλὰ καὶ τῦτο τὸ παράδειγμα ἀναιρεῖται· διότι ἢ τὸ καθαίρει (καθὼς καὶ ἄλλη τις λέξις) ἦτο γραμμένον ἀτόνιστον ἐκ παραδρομῆς τῦ ἀντιγραφέως, τὸ ὁποῖον δὲν ἐμπόδιζεν ὅλας τὰς ἄλλας τῦ βιβλίυ λέξεις νὰ ἔχωσι τόνυς· ἢ ἔγραψεν αὐτὸς ὁ ἀντιγραφεὺς, τονίσας κατὰ λάθος, καθαιρεῖ ἀντὶ καθαίρει· ἢ καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πατὴρ ἐξέλαβε τὸ πρῶτον ἀντὶ τῦ δευτέρυ ῥήματος, ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὴν ταὐτοφωνίαν. Ἀλλ' ἂς χαρίσωμεν εἰς

φωνητικῶν ὀργάνων σας εὐεροφίας πρὸς τὴν μίμησιν καὶ διάρθρωσιν τῶν ξένων γλωσσῶν. Ἐὰν καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης ἡ ἀκριβὴς ἀρτισομία δυσκόλως κατορθοῦται παρὰ τοῖς ἀλλογλώσσοις, πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, τῆς ὁποίας ἡ εὐηχία καὶ χάρις καὶ ἡ ποικίλη καὶ παρθενωπὴ τῶν φθόγγων ἁρμονία εἶναι τὸ λεπτότατον ἄνθος τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς. Ἀλλὰ πόσον, νομίζετε, ὅτι διαφθείρεται ἡ γλῶσσα τῶν Μουσῶν καὶ Χαρίτων ὑπὸ τῆς πλατειαζούσης, καὶ χασκούσης ἀδιακόπως, καὶ πυκνὰ τραχυνομένης, Ἐρασμικῆς προφορᾶς; Μόνον τὸ ι, φιλόμουσοι Ῥῶσσοι, προφέρετε ὡς ε εἰς τῆς ἰδίας γλώσσης σας τὰς λέξεις, καὶ θελετ' αἰσθανθῆ τὸ κακοφωνότατον σύσημα τῆς τοιαύτης ἀπαγγελίας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ы διαλύσαντες ἐκφωνῆτε ἔϊ, καὶ τὰς ав καὶ ев συλλαβὰς, ὡς ἄυ καὶ ἔυ, προστραχύνητε δὲ καὶ τὸ В προφέροντες ὡς Б, καὶ τὸ З ὡς τὸ Γερμανικὸν Z, καὶ τὸ Ф ὡς πφ, τότε πᾶ θέλει σαθῆ τὸ κακόν; ἢ τί ἄλλο μεταξὺ προφέροντες θέλετ' ἐκφωνήσει μετὰ γέλωτος, παρὰ τὸ τᾶ Κωμικᾶ, „Λότε μοι λεκάνην;“ Τὴν δὲ τοιαύτην ἀνυπόφορον χασμῳδίαν αἰσθανθέντες καὶ αὐτῶν τῶν Ἐρασμιτῶν οἱ σοφώτεροι ἐπενόησαν συγκερασμούς τινας καὶ περικοπὰς καὶ θεραπείας τᾶ ἀκράτου καὶ ἀκραιφνοῦς Ἐρασμισμοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οἱ ἄνδρες, διὰ μακρᾶ χρόνω γεγυμνασμένοι

§ ιγ. Ἔνατον καὶ τελευταῖον. Καὶ ἂν δὲν εἴχομεν ἀδεμίαν ἄλλην ἀπόδειξιν περὶ τῆς μονοειδοῦς προφορᾶς τῶν διφθόγγων, μόνη ἡ ἐκ τῆς συνεχοῦς καὶ παραλόγου τούτων διαιρέσεως προερχομένη ὀχληροτάτη καὶ βαρβαρόξομος κακοφωνία (περὶ τῆς ὁποίας προείπομεν ἐμπροσθόδως), ἀναιρεῖ προφανῶς τὴν περὶ τούτων δόξαν τῶν Ἐρασμιτῶν. Πῶς; ἡ Ἑλληνικὴ Καλλιόπη, ἡ ποικίλας κατὰ τῆς χασμῳδίας ἀντιπαρασκευὰς μηχανευομένη (ὁποῖαι εἰς ἀδεμίαν ἄλλην ἀνθρώπων γλῶσσαν ἀκόμη δὲν εὑρέθησαν), ἡ διὰ θλίψεων καὶ κράσεων καὶ συναλοιφῶν καὶ συναιρέσεων καὶ διὰ τῶν περὶ τὰ γράμματα τροπῶν, μεταθέσεων, παρενθέσεων, ἀποβολῶν, καὶ δι' αὐτοῦ, τέλος, τοῦ ἐφελκυσικοῦ ν τὴν πυκνὴν τῶν φωνηέντων σύγκρασιν θεραπεύουσα,

---

καὶ τὸ, ὅτι οἱ πρὸ τριακοσίων ἐνιαυτῶν ζήσαντες προπάτορες ἡμῶν ἐπρόφερον τὰ γράμματα τῆς γλώσσης των, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἡμεῖς· ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ὁμήρου προφορὰ, διὰ τὴν ἀδιάκοπον τῆς παιδείας διαδοχὴν ἔπεται, ὅτι ἦτον ἐν γένει ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῶν ἐφεξῆς, οἷον τοῦ Σόλωνος καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστέλους καὶ τῶν τούτου διαδόχων, μετὰ τῶν ὁποίων περὶ τὰ καθόλου συμφωνεῖ καὶ ἡ ἡμετέρα. Ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ πατέρες του ἐπωνόμαζον τοὺς Κᾶρας βαρβαροφώνους, ὡς μὴ κατορθόνοντας τὴν Ἑλληνικὴν καλλιφωνίαν, ἀλλὰ τραχυφώνως καὶ παχυστόμως ἑλληνίζοντας (Στράβ. ιδ, 663—73)· καὶ ὅλους τοὺς μὴ Ἕλληνας λαοὺς τῆς γῆς διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ἰδίων αὐτῶν ἠθῶν καὶ γλωσσῶν βαρβάρους ἀπεκάλεν οἱ πλέον πάντων ἔκπαλαι πεπαιδευμένοι Ἕλληνες. Ἀλλὰ ποίας γλώσσης ξενοφώνου ποίαν βαρβαροστομίας ὑπερβολὴν ἀφῆκε κατόπιν ἡ κατ' Ἔρασμον προφορὰ, ὥστε νὰ ὑποθέσωμεν ὀπωσοῦν εὐλόγως, ὅτι οἱ τοῦ Ὁμήρου πρόγονοι ἀφ' οὗ ὠνόμασαν καὶ ἐτίμησαν εἰσάπαξ Ἑρμῆν καὶ Μοῦσας καὶ Ἀθηνᾶν, ἠδύναντο πλέον νὰ βαρβαροφωνῶσι τοιουτοτρόπως; τίς ποτε δύναται νὰ πεισθῇ (ὅσον καὶ ἂν ὑποθέσῃ τοὺς ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν Ἥρωας καλλωπισμένους ἀπὸ τὸν Ποιητήν των), ὅτι ὁ Νέστωρ, ἐκ τῆς

ἰδιωτισμοὶ τῆς ἤδη βασιλευούσης τῶν Μακεδόνων· Ἑλληνικῆς μὲν καὶ αὐτῆς ὅσης, καὶ τὰ πολλὰ Θεσσαλικῆς (α), καὶ δωριζούσης διαλέκτῳ (διότι οἱ Μακεδόνες ἦσαν Δωριέων συγγενεῖς), ἀλλ' ὅμως εἰσέτι ἀκατεργάστῳ καὶ ἀγροικοτέρας, ὡς πρὸς τῶν λοιπῶν καὶ μάλιστα τῆς ἀττικῆς τὴν ἀκρίβειαν· ὅθεν ἀπό τινας τῶν νεωτέρων ἡ Κοινὴ αὕτη διάλεκτος ἐπωνομάσθη καὶ Ἑλληνικὴ Μακεδονίζουσα, (ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα δηλονότι πολλαπλασιασθέντων εἰς αὐτὴν Μακεδονισμῶν διὰ τὴν ἐπιμιξίαν (β)). Ἡ δὲ κυρίως ἀττικὴ μετὰ τῆς Κοινῆς καὶ τῆς Μακεδονικῆς μετεφέρθη ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Συρίαν καὶ

(α) Ἡ παλαιὰ Μακεδονικὴ ὠνομάσθη ἀπό τινας καὶ αὐτὴ ἰδίως Κοινὴ καὶ Ἑλληνικὴ, θεωρεμένη ὡς ἡ αὐτὴ σχεδὸν μὲ τὴν Θεσσαλικὴν, καὶ τὴν ἀρχαιοτάτην ὅλων κοινῶς τῶν πρώτων Ἑλλήνων γλῶσσαν (Κλήμ. Στρωμ. ς. Μοσχόπβλ. εἰς Ἡσίοδ. σελ. 10. Sturz εἰσαγωγ. εἰς Μαιτταῖρον). Καθόλε δὲ τῶν πρώτων Ἑλλήνων γλῶσσα φαίνεται ἡ ἐκ τῆς ὠμῆς καὶ ἀκατεργάστε Πελασγικῆς μορφωθεῖσα πρὸς τὸ τελειότερον ἀρχαία Αἰολικὴ, ἥτις εἶχε βέβαια καὶ αὐτὴ, κατὰ τόπες καὶ φυλὰς, τὲς ἰδιωτισμές της, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν διὰ τὲ χρόνε καὶ τῆς παιδείας διεκρίθησαν ὕσερον αἱ ἄλλαι διάλεκτοι [ἡ Δωρικὴ, συγγενεσάτη τῆς Αἰολικῆς (Στράβ. η), καὶ ἡ παλαιὰ Ἀτθὶς, καὶ ἡ Ἰωνική]. Μετὰ δὲ τὰ τῶν Μακεδόνων κατορθώματα ἡ Μακεδονικὴ, ἀναμιχθεῖσα μὲ πολλὲς τῶν κατακτηθέντων τόπων καὶ μάλιστα τῶν Ἀσιανῶν γλωσσῶν ἰδιωτισμὲς, μετέλαβε νεωτέραν μορφὴν, καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς βάρβαρος, καὶ ὁπωσδὲν διάφορος τῆς Κοινῆς ἢ Ἑλληνικῆς· ὅθεν πάλιν ἡ φράσις τῶν παλαιῶν Γραμματικῶν „Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες, πρὸς ἀντιδιαζολὴν τῆς καθαρότητος τῶν Ἀττικῶν, καὶ τῶν ἄλλων Διαλέκτων (Sturz. περὶ Διαλέκ. Μακεδον. σελ. 18).

(β) Διὰ τὴν αὐτὴν ἐπιμιξίαν καὶ πολλοὶ τῶν Ἀττικῶν ἐμακεδόνιζον, ὡς καὶ Μακεδόνες ἠττίκιζον (Ἀθήν. Γ. σελ. 122).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῷ πάθει", τῷ κυρτὸς δηλαδὴ, ὁ καμπύλος)· ἀλλὰ καὶ πολλοὺς παλαιοὺς κανόνας ὁ Στέφανος ἐνθέτει περὶ τοῦ ὀρθοῦ των λέξεων τονισμοῦ· ὡς „τὰ εἰς η δισύλλαβα θηλυκὰ πρωτότυπα, ὀξυνόμενα μὲν, διὰ τοῦ ε ἐκφέρει τὰ παράγωγα εἰς έτης, ὡς, φυλὴ φυλέτης· βαρυνόμενα δὲ διὰ τοῦ η, ὡς, κώμη κωμήτης, Σίδη Σιδήτης." Καὶ, „τὰ εἰς των δισύλλαβα βαρύνονται ὡς, Πλάτων, Κάτων· εἰ μὴ διασολὴ εἴη σημαινομένου· ὡς, Χίτων, Κρότων (κύρια), καὶ χιτὼν, κροτὼν (λέγεται καὶ κρότων), καὶ τὸ περιεκτικὸν κοιτὼν." καὶ ἄλλα πολυάριθμα. ιζ) Ὁ Φιλόπονος (600, μ. Χ.) δι' ὅλου τοῦ, περὶ τῶν πρὸς διάφορον σημασίαν διαφόρως τονουμένων λέξεων, συντάγματός του κηρύττει τὸν σαθερὸν τονισμὸν τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν. ιη) Τελευταῖον, εἰς ὅλους τοὺς ἀρχαίους λεξικογράφους, ἀπὸ τοῦ Σοφιστοῦ Ἀπολλωνίου καὶ Ἡσυχίου καὶ τῶν ἐφεξῆς μέχρι καὶ τοῦ Σουΐδα, απαντῶνται πολλαχοῦ σαφέσταται μαρτυρίαι τῆς σαθερᾶς καὶ κανονικῆς τῶν λέξεων προσῳδίας, τὰς ὁποίας κρίνομεν περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὡς κοινῶς γνωσάς. Διὰ τοῦτο μάλιστα θαυμάζομεν τοὺς Ἀντιτονισὰς, καὶ πρὸ πάντων τὸν πολυμαθέστατον Βόσσιον, τί ἄρα ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, καὶ πῶς ἐξηγοῦσεν ἀναγινώσκων τοσαύτας τῶν παλαιῶν λαμπρὰς ἀποδείξεις, ἀντισρατευομένας ἐναντίον τοῦ παραδόξου συσήματός του! καὶ πῶς, τέλος, ἐτόλμησε νὰ καλέσῃ μάρτυρας τῆς γνώμης του τοὺς παλαιοὺς ἡμῶν Γραμματικοὺς (βλ. ὄπισθ. σελ. 436), ἐν ᾧ αὐτοὶ οὗτοι μάλιστα μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελέγχουσι τὸ ψεῦδός του. Ὅτι δὲ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἢ λογοειδεῖς λεγόμενοι σίχοι, οἵτινες ἔχουσι τὸν ῥυθμὸν ἐκ τοῦ τόνου καὶ τῶν συλλαβῶν, ἀποδεικνύουσι τὴν ἔκπαλαι σαθερὰν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γρ. ντεντοὺ — *σ.* 79, *ϛχ.* 16, *σινιδόντες γράφ. συνιδ.*—*σ.* 82, *ϛχ.* 25, *δόρυς, γράφ. δέρυς,*— *σ.* 86, *ϛχ.* 30, Mettair, *γρ.* Maittair.— *σ.* 88, *ϛχ.* 32, *τμ. δ. γρ. τμ. ιδ.* — *σ.* 99, *ϛχ.* 32, *ἐὲν, γρ. ἐὲν,* — *σ.* 107, *ϛχ.* 30, *καὶ τὸν τῦ η, γρ. καὶ τὸν τῆς ει, ἀντὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐγράφετο τὸ ε* (*βλ. ἔμπροσθ. σελ.* 208, 267, 269, 735)· *τὸ δ' αὐτὸ ε ἐξέφραζε καὶ τὸν φθόγγον τῦ η, πρὶν τῦτο, κτλ.* (*ἐξάλειψον δὲ τὸ ἐφεξῆς „Ἔπειτα καὶ αὐτὸ τὸ ε ἐπροφέρετο καὶ ὡς ἡ δίφθογγος ει“*).— *σελ.* 121, *ϛχ.* 27, *προφέρετες γράφ. προφέροντες* — *ϛχ.* 29, *ταυτόφθογγον γρ. ταὐτόφ.* — *ϛχ.* 30, *μετιχειρίσθησαν γρ. μετεχ.*— *σελ.* 129, *περὶ τῦ Θ. Σημείωσαι, ὅτι ὅσοι τῶν Ἐρασμιτῶν προφέρυσι τὸ θ ὡς τ, τὸ ψιλόνυσι διότι δὲν δύνανται νὰ τὸ διαρθρώσωσιν* (*ἴτω προφέρυσι καὶ τὸ Λτ.* th *βλ. σελ.* 170)· *ἄλλως δὲ ὁμολογῦσι τὴν καθ' Ἕλληνας δασεῖαν τῦ ϛοιχείυ φωνήν.* — *σ.* 146, *ϛχ.* 8, *φεύϝω, γρ. φεύhω,* — *σ.* 147, *ϛχ.* 23, *ερέβινθος γρ. ἐρέβ.*— *σ.* 150, *ϛχ.* 30, *αὰηρὰ, γρ. αὐηρά,* — *σ.* 172, *ϛχ.* 16, *τῦ η γρ. τῦ μακρῦ ε* (= *ει καὶ η*)— *σ.* 177, *ϛχ.* 2, *ἰμέρα. πρόσθες* (*ἐν οἷς λέγει, ὅτι μεταϛρέφεται τὸ ι εἰς ε ἢ εἰς η. βλ. σ.* 108)— *σ.* 188, *ϛχ.* 17, *κτύκος γρ. κτύπος* — *σ.* 194, *ϛχ.* 34, *Δωρικ. γρ. Βοιωτ. Θείβηος καὶ*—*σ.* 196, *ϛχ.* 28, *αἰξὴση γρ. αὐξήση* — *σ.* 203, *ϛχ.* 10, *συγκριμα γρ. σύγκρ.*— *σ.* 208, *ϛχ.* 22, *ἐκφε-*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νιρὸς)· βικίον, vicia, *κτλ.* (α). *Ἀπ' ἄλλε μέρες πάλιν οἱ Λατῖνοι μετέφραζον διὰ τοῦ* b *τὸ Ἑλληνικὸν* F, *ὡς βῆτα, ἢ* v *προφερόμενον (τέτε παραδείγματα θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς, § ε). Ἐκ δὲ τέτων πάντων φαίνεται πιθανώτατον, ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Λατινικὴν (τὴν εἴτε θυγατέρα εἴτ' ἀδελφὴν τῆς Αἰολικῆς), ἐπροφέρετο τὸ* b *ὡς τὸ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὸν β, ἐν ὅσῳ ἐπεκράτει καὶ εἰς τὸ Λάτιον ἀχραιφνὴς ἡ τῶν ἀποικησάντων Αἰολέων προφορά. μετὰ δὲ ταῦτα μεταδιδομένης τῆς Λατινικῆς φωνῆς καὶ εἰς τὲς ἄλλες τοὺς ἔτι τότε βαρβαροφώνους κατοίκες τῆς Ἰταλίας, ἀπετραχύνετο κατὰ τὴν τούτων προφορὰν καὶ τὸ δασυφωνούμενον βῆτα, καὶ μετέπιπτε κατὰ μικρὸν εἰς τὸν ἦχον τοῦ* b. *Διὰ τοῦτο βλέπομεν εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς μεταλαμβανόμενον τὸ* b *ἀντὶ* v (=*β*), *καὶ τ' ἀνάπαλιν· οἷον* bixit, *ἀντὶ* vixit, serbus, *ἀντὶ* servus, *καὶ* amavile, venemeritus *ἀντὶ* amabile, benemeritus, *κτλ. καὶ εἰς ἕνα δὲ τῶν παρὰ τῷ Φήστῳ* (Festus) *σωζομένων νόμων τοῦ Νουμᾶ*

(α) *Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες τὸ Λατινικὸν* v *διὰ τῦ β μετέφραζον· οἷον* Varro *καὶ* Farro (*ἐν ἀρχ. ἐπιγρ. βλ. Ἰωσ. Σκαλήγ.* indic 19), *Βάῤῥων (καὶ Οὐάῤῥων, βλ. κεφ. Α,* § 5), Valentianus, *Βαλεντιανὸς*. Severus, *Σεβῆρος*· Octavius, *Ὀκτάβιος*· Veturius, *Βετέριος*· Aventini, *Ἄβεντῖνοι* (*Πλέταρχ.*), *Βοινώα* (*πόλις Ἰταλικὴ παρὰ Στράβωνι*) *ἐκ τῦ* vinum (*Φοῖνος=Οἰνώα, Οἰνώνη*), velum, *βῆλον, καὶ βηλατέρα,* velatura, *καὶ βήλαυρον* velabrum, *καὶ ὄβα,* oves (*βλ. Πλέταρχ. ἐν βίῳ Ρωμύλε, καὶ Μαρκέλλ.*). *οὕτω καὶ βακάντιβος* vacantivus, *καὶ ἄλλα παμπληθῆ καὶ ἀρχαῖα καὶ τῆς μέσης ἡλικίας· ὡς καὶ ταύτης πάλιν ἄλλαι λέξεις Λατινικαὶ ἐκφέρεσι τὸ Ἑλληνικὸν β διὰ τοῦ* v (*βλ. Γλωσσάρ.* de Cange, *καὶ* Meursij, *κτλ.*).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΠΡΟΦΟΡΑΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τὸ περὶ γνησίας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων προφορᾶς πολύχροτον πρόβλημα, πρὸ τριῶν ἤδη αἰώνων εἰς τὴν Ἐυρώπην ἀναφυὲν, ὑπῆρξε πολλάκις εἰς πολλὲς πολλῶν καὶ μεγάλων συζητήσεων ὑπόθεσις. Πρῶτος ὁ σοφὸς Ἔρασμος περὶ τὰς ἀρχὰς τῦ ις αἰῶνος (τῷ 1520), ἀπολαχτίσας τὴν ἕως τότε συνήθη καὶ νενομισμένην, ἐπενόησεν ἄλλην παντάπασι νέαν καὶ ἀνήκεσον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκφώνησιν, τὴν ὁποίαν καὶ παρέδωκεν εἰς τὲς ὀπαδές τε ὡς μόνην ἀληθινὴν καὶ γνησίαν, καθ' ἣν τάχα καὶ οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἐπρόφερον τὴν γλῶσσάν των. Αὕτη δὲ ἡ τῦ Ἐράσμε φιλολογικὴ αἵρεσις προσλαβῦσα μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλες προμάχες καὶ ὑπερασπισὰς ἐπενεμήθη τὰς πλείσας τῆς σοφῆς Εὐρώπης Σχολὰς, ὅπε καὶ σῴζεται μέχρι σήμερον (ἂν καὶ ὄχι ὡς τὸ

cheveu = Ἰτ. capillo· Ὡσαύτως καὶ paume = palma (παλάμα), chaume = calamus, culmus (κάλαμος, -λάμη), peau = pelle (pellis, πέλλα), beau=bello, κτλ. αὐτὸ δὲ τὸ au προφερόμενον ο, τρέπεται καὶ εἰς τοῦτο πολλάκις, ὡς pause (παῦσις), καὶ (re)pos, (re)poser=(re)pauser, (ἀνα)-παῦσαι (οἷον, ἀνα-πῶσαι, κατὰ τὸ, καπ-πώτας = καπ-παύτας). Οὕτω καὶ τὰ Λατιν. Clodius = Claudius, plostrum = plaustrum, omen (aumen) ἐκ τοῦ avis (οἷον avimen), ὡς αὔω, αὔσω, αὐσὸς (ustus, ὀσὸς), ὀσέον· καὶ τὸ Γερμ. Ohr, Γαλλ. oreille = auris, αὖς, ὦς (ἀ̓ρ), ἒς· καὶ ἐν τῇ συνηθ. ψῶμα = ψεῦμα, κτλ. Δ) Καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἑλληνικῆς Σλαβονικὴ γλῶσσα καθ' ὅλας τὰς διαλέκτους της καὶ εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῆς λέξεων τὸν σχηματισμὸν ἐκφράζει τὰς αυ καὶ ευ διὰ τῶν ав καὶ ев συλλαβῶν: ὅτως ὅλα τὰ εἰς авати, евати, Ρωσσ. авать, евать, ἀντισοιχοῦσιν ἀκριβῶς πρὸς τὰ εἰς αυειν, ευειν Ἑλληνικὰ ῥήματα, οἷον спаватьь (σαύειν, ὡς ἐκ τοῦ спаваю, спаву, σαύω, σάω), плаватьь (плаваю, πλαύω, ἀντὶ πλεύω, πλέω), блеватьь, (φλεύειν, φλύειν, ὡς ἐκ τοῦ блеваю, блеву, φλεύω, φλύω, βλύω, ὅθεν блюю), κτλ. καὶ πάλιν ἀντὶ αλ καὶ ελ μεταχειρίζεται καὶ αὐτὴ ав καὶ ев = τυτέσιν αυ καὶ ευ, ὡς οἱ Κρῆτες· οἷον бавлю ἐκ τοῦ бавю (τὸ λ ἐπενθετικὸν) = βάβω ἀντὶ βαύω = βάλω (βάλλω), καὶ ваблю, ἐκ τοῦ вабю (β = φ) = φάβω, ἀντὶ φαύω = φάλω, φάλλω, fallo (σφάλλω), καὶ εἰς ἄλλα δὲ παμπληθῆ (περὶ τῶν ὁποίων εἴπομεν ἐν τῷ Λοκιμίῳ) ἐκφράζει τὸ υ διὰ τοῦ в, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπέχῃ τόπον διγάμματος, τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ πολὺ ἡ φιλοπνευμάτιστος Σλαβονική· ὁποῖα καὶ τὰ εἰς εος, ως κτητικὰ ἐκφέρει μετὰ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κ.

Κάλανδρα, Καλάνδαι 355
Καλέτερος 532
Καλὴ ἡμέρα, νύκτα, ἑσπέρα, ὥρα, χρονία, καλημερίζω, -λεσπερίζω, -λονυκτίζω, -ληνωρίζω, -λοχρονίζω 536, 537
*Καλημέρις, Κάλλω 536, 571
Καλικάντσαρος 546
Καλο- ἐν συνθέσει=εὖ, ἀγαθὸς, καλὸς 535
Καλόγηρος, -γηρεύω 637
Καλογηράζω 534
Καλοϊωάννης, Καλοκυρίτσης 537
Καλοκαίριον, -καιριάζει 537
Καλοσκαιρίζω (καλὸς καιρός) 537
Καλῶς· καλῶς ἦλθες! ἢ καλῶς ὥρισες, ἐλλειπτ. ἐλθεῖν,=εὖ παρέσης· Καλῶς μ' τὸν, ἐλλειπτ. λέγω ἐλθεῖν, ὡς, χαίρειν τὸν (ἐλλειπ. λέγω, κελεύω, Θεόκρ.). Καλῶς κάμνετε. Καλῶς τὰ χαίρεσθε, (πρὸς γευματίζοντας, ὡς ἀπόνασθαι ἐδωδῆς, Ἀπολλων. καὶ Ἰλ. ω·=τέρπεσθαι σίτ' καὶ οἴν', Ἰλ. ι, καὶ λ. καὶ τὸ χαίρω =ἀπολαύω, κτλ. Ἰλ. α. 537
*Καλλαβέλιον. (καλλάβιον, -βύλιον) 538
Κακὸς, τὸ κακὸ, κάκ' 372
Κακο- ἐν συνθέσ.=δύς 537
Κακόγηρος. Κακοδῆμος 537
*Κακοσέλιον 538
Κακοτοπία (δυσχωρία) 538
Κανάτα 337
Κανδηλάριον, Κανδηλήθρα 355
Κανναβέα 412
Καπέκει 237
Καπιτάνιος 760
Καπνὸς, κατὰ καπνὸ 372
Καππακίζω 540
*Καραγένιδες 760
Καραβόπανον 412
Καρδία, -δίτσα μ' 365
Κάρκαδον, κάκαδον 355
Καρναβάλια 304
Κασανάτος, Κασανόμαυρος 351
*Κασριώτης Γεώργιος 760
Καταιβατὸν [ἡ σελὶς, καὶ ἄλλως, πρόσωπον· ὡς τὸ ἔμπροσθεν τὸ φύλλ', τὸ ὁποῖον διαβάζομεν καταβαίνοντες ἐκ τῶν ἄνωθεν· καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ('Ηρωδιαν· ἐπιμερισμ.) ἔλεγον τοῦτο καταβατὸν· καὶ Μετώπιον ἰδίως τὸ νῦν περιθώριον(περιθεώριον)· Σελίδα δὲ καὶ τοῦτο λέγει ὁ 'Ησύχ.] 460
Καταχεφαλίζω, κοτσοκεφαλιζω (ἢ κοψοκ.) 515
Κατάχαμα 372
Καταχνὰ 593
Κατσύβελοι, Κατσύβελα (καὶ κωτσίβελα ὁ Δεκάγγ. ἀντὶ κοστύβελα=κοσκύβαλα.) 466

ρομοίως καὶ τὸ κατὰ τὴν Αὐτοκρατορικὴν βιβλιοθήκην τῆς Βιέννης διασημότατον ἀντίγραφῳ τῷ Διοσκορίδῃ, γεγραμμένον περὶ τὰ μέσα τῆ πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, ὡς συμπεραίνεται ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν ἐν αὐτῷ προσφώνησιν πρὸς τὴν Αὐγέσαν Ἰουλίαν θυγατέρα μητρὸς μὲν Πλακιδίας, ἐγγόνης Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, πατρὸς δὲ Ὀλυβρίου βασιλεύσαντος ἐν Δύσει τῷ 472, μ. Χ. καὶ τίς οἶδεν ἂν τὸ ἀντίγραφον δὲν ἦτο πολὺ παλαιότερον κτῆμα τοῦ προσφωνήσαντος; (α). Ἀφίνω τόσους ἄλλους τονισμένους ἀρχαίους κώδηκας, περὶ τῶν ὁποίων διέλαβεν ὁ περικλεὴς Βετιζέννιος (β), καὶ ἄλλοι κριτικοὶ Ἀρχαιολόγοι· Ἀλλ' ὥρα πλέον εἶναι νὰ παραχωρήσωμεν εἰς τοὺς πρὸ πολλοῦ κραυγάζοντας κατηγόρους τοῦ τονισμοῦ μας, ὥστε νὰ προσθέσωσι καὶ τὰς ἀναποδράστους αἰτίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ πηγάσῃ ἡ τῆς καθ' ἡμᾶς προσῳδίας διαφθορά!

(α) Τὸ ἀντίγραφον ἔχει καὶ πολλὰς ἀτονίστους σελίδας εἴτε διὰ τὴν βίαν εἴτε καὶ δι' ἀσασίαν τοῦ γραφέως. Καὶ τότε δὲ τοὺς τόνους ἐνόμισαν τινὲς ἔργον ὑστερωτέρας χειρός· ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς ἄλλας σελίδας καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν 175 φαίνεται ἐναργῶς καὶ ἀναντιῤῥήτως ἡ ταὐτότης τῆς χειρὸς τοῦ γράψαντος καὶ τονίσαντος. Τοῦτο βεβαιοῦσι καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων κριτικῶν.

(β) Wetstenn. de accentibus eorumque usu in pronuntiation. βλ. καὶ Baillij de accentib. Græc.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κείμενον, ὡς εἰς τὸ ἄγγελος καὶ λτ. angelus (α). παρομοίως βέβαια τὸ ἐπρόφερε καὶ ὁ Πλάτων λέγων, ὅτι τὸ Σφίγα διαφέρει κατὰ τὸν φθόγγον ἀπὸ τὸ Σφίγγα [ἐκ τῦ σφίγω, σφίγγω, σφὶξ, σφίγξ· ὡς ἐκ τοῦ ϛρίγω (ϛρίζω), ϛρὶξ, ϛρὶγξ, λτ. strix· καὶ στρίγγω, stringo] (β). Πρόσθες καὶ ἀρχαίας ἐπιγραφὰς εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν Ἕλληνες γράφουσι γ πρὸ τῦ κ, οἱ δὲ Λατῖνοι ἐκφέρουσι τὸν φθόγγον τοῦ ϛοιχείυ διὰ τοῦ n, οἷον ἐν νομίσματι παλαιοτάτῳ ἡ πόλις ΖΑΓΚΛΗ γράφεται καὶ Λατινιϛὶ ZANCLE (γ). Ἀλλ' ὁ Βέζας Θεόδωρος σπεδάζει ν' ἀποδείξῃ, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἀντιγραφεῖς πρὸ τῶν ϛοιχείων γ, κ, χ, ξ, ἔγραφον ν (μικρὸν), ἀντὶ Ν, ὅθεν πλανηθέντες οἱ Ἕλληνες γραμματικοὶ ἐξέλαβον (λέγει), τὸ μικρὸν ν ἀντὶ γ, καὶ ἐξέδωκαν τὲς περὶ τῆς τοιαύτης τῦ γ προφορᾶς γραμματικὲς κανόνας των! καὶ μαρτυρεῖ δὲ τιμίως ὁ Βέζας, ὅτι εἶδεν αὐτοψεὶ πολλὰ χειρόγραφα τῆς θείας Γραφῆς ἔχοντα ΑΝΓΕΛΟΣ, ΑΝΓΚΑΛΗ, ΑΝΚΥΡΑ, κτλ. Ἀλλ' ὁ σοφὸς Βέζας (ἂς μὲ συγχωρήϑῃ), εἶναι πέραν τῦ δέοντος τολμηρὸς καὶ εἰς ταύτην τὴν γραμματικήν του παρατήρησιν, ὁποῖος ἀνεφάνη πολλάκις καὶ περὶ τὰς θεολογικάς του σημειώσεις καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κείμενον τῆς ὑπ' αὐτῦ μεταφρασθείσης θείας

(α) Ἀρχαίως, aggelus, ὡς καὶ, agguilla ἀντὶ anguilla, agculus ἀντὶ angulus, agcora, ἀντὶ ancora, κτλ. (Varro de L. L. καὶ Priscianus).

(β) Πλάτ. Κρατύλ. Οὕτω καὶ λὺγξ ἐκ τῦ λὺξ, καὶ φάλαγξ (φάλαξ), κτλ. (λτ. lynx, phalanx, syrinx). Εἰς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ οἱ Ἐρασμῖται μὴ δυνάμενοι νὰ προφέρωσι τὸ γ, βίᾳ μὲν καὶ αὐλις, ἀλλ' ὅμως ὁμολογῦσιν, ὅτι πρέπει νὰ προφέρηται ὡς γ!

(γ) Βλ. Συλλογ. Havercamp. σελ. 189.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Χελιδ., Νικός. Ἐπὶ Τραϊανῦ (105, μ. Χ.), εἰς μάρμαρον Περγάμου: Βειθυνία ἀντὶ Βιθυν., καὶ εἰς Σμύρνης μάρμαρον: ἐτείμησεν ἀντὶ ἐτίμ. Ὡσαύτως καὶ εἰς νομίσματα: Πειερία, Φοινεικαίων, Πλωτεῖνα, Ἱεραπολειτῶν, μητροπολειτῶν, ἀντὶ,-λιτῶν,-τῖνα, Φοινικ. Πιερία, κτλ. Τούτων, ἴσως, τῶν χρόνων εἶναι καὶ λίτρα (Λατιν. libra), τετράγωνος, χαλκίνη, εὑρεθεῖσα εἰς τὴν Σμύρνην, ἥτις ἐντεῦθεν μὲν ἔχει ἐπιγραφὴν, ΛΕΙΤΡΑ· ἐτέρωθεν δὲ, ΑΤΤΑΛΟΥ ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ. Ἐπὶ Ἀδριανοῦ (128—139, μ. Χ.), εἰς τῆς Θάσου καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπιγραφὰς γράφεται: τεχνείτου, Ἀμφιπολειτῶν, ἀντὶ,-χνίτου, -λιτῶν· καὶ εἰς νομίσματα: Ἀδριανοπολειτῶν, Πλωτεινοπολειτῶν (ἀντὶ Πλωτινοπολιτῶν), Βειθυνία, Νεικομήδεια, Νῖλος (ὁ Νεῖλος), Νεικόπολις, Σάβεῖνα καὶ Σαβῖνα, κτλ. Ἐπὶ Ἀντωνίνων (τοῦ Πίου καὶ τοῦ Φιλοσόφου), καὶ Σεβήρου, καὶ Γέτα, καὶ Καρακάλλα (140—209, μ. Χ.), ἐν νομίσμασι καὶ μαρμάροις πολλαχοῦ γράφεται: Ἀντωνῖνος, καὶ,-νεῖνος, Φαυστεῖνα, καὶ,-στῖνα. Νεικαίας, ἀντὶ Νικ. Περγαμεινῶν, ἀντὶ,-μηνῶν. Αἰλιοπολειτῶν, ἀντὶ,-λιτῶν. Παλαιστίνη, ἀντὶ, -στίνη, φιλοτειμία, ἀντὶ,-τιμία, χειλίαρχον, ἀντὶ χιλίαρχον, Νεικομηδεῖ, ἀντὶ Νικ. παροδεῖτα, ἀντὶ, -δῖτα, ἀκείνητον, ἀντὶ ἀκίνητον, Κρισπεῖνα, καὶ,-σπῖνα, Σεπτείμιος καὶ,-πτίμιος, Ἀλβεῖνος ἀντὶ,-βῖνος, Μακρεῖνος ἀντὶ,-κρῖνος, Σευηρεία ἡ Severia, Καισαρίας ἀντὶ,-ρείας, κτλ. Καὶ ὁ Ἀττικὸς Ἡρώδης (150, μ. Χ.), ἐπέγραψε, πείονα τειμήσατε=πίονα τιμήσατε (Ἀνάλ, β, 89). Ὁμοίως καὶ ἐπὶ Ἡλιογαβάλου, καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Σεβήρου καὶ τῶν ἐφεξῆς Αὐτοκρατόρων (224—300, μ. Χ.) εἰς πολλὰ νομίσματα πόλεων Ἑλληνικῶν γράφεται ει ἀντὶ ι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Καισαρικῶν ἀκόμη χρόνων καὶ ἰδίως ἀπὸ τῦ α αἰῶνος μ. Χ. μέχρι τῦ ιβ καὶ ἐφεξῆς φαίνεται ἡ αι ταὐτόφωνος μὲ τὸ ε· οἷον, ἐν νομίσματι Νέρωνος (69, μ. Χ.), γράφεται Ποππέα ἀντὶ Ποππαία. ἐπὶ Κομμόδυ (185, μ. Χ.), Κατεβάτου ἀντὶ Καταιβάτου· ἐπὶ Μ. Αὐρηλίυ (218, μ. Χ.), Νεογηλέος ἀντὶ νεογιλαῖος, κτλ. καὶ εἰς νομίσματα τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσαντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Λέοντος (457, μ. Χ.), ἕως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1110, μ. Χ.) (α) εὑρίσκονται γεγραμμένα, ce ἢ κὲ ἀντὶ καὶ. Romeon, ἀντὶ Ῥωμαίων, κτλ. διὰ τὴν ἔκπαλαι μέχρι τοῦ νῦν ἐπικρατήσασαν ταὐτοφωνίαν τῆς αι πρὸς τὸ βραχὺ ε. Ὥςυ ἡ καθ' ἡμᾶς τῆς ἀδιαιρέτυ αι προφορὰ διαφέρει ἀπὸ τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις Ἕλλησιν, ὅσον ἡ ἐκφώνησις τοῦ βραχέος ἀπὸ τὴν τῦ ἐκτεταμένυ ε=ê. Ταῦτα περὶ τῆς αι.

ΕΙ.

§ ε. Τὴν δὲ ει διαιροῦντες οἱ Ἐρασμίται (ὡς εἰς τὸ Γαλλικὸν sein), ἕνα καὶ μόνον λόγον προβάλλυσι πρὸς ἀπόδειξιν, τὴν Λατιν. ei, ἥτις εὑρίσκεται μὲν εἰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς ἀντὶ τοῦ i, προφέρεται δὲ διῃρημένως, ὡς εἰς τὸ Pompeius, κτλ.

§ ς. Ἀπαντῶμεν. Ἀπ' αὐτὰς τὰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς φαίνεται τὸ ἐναντίον, ὅτι δηλαδὴ οἱ παλαιοὶ Λατῖνοι ἐπρόφερον τὴν ει ὁμοφώ-

(α) Βλ. τὸν Ὄκκονα (Adolphum Occonem), Ὀρτέλιον, Δυκάγγιον, (du Cange), καὶ ἄλλυς σοφὺς Νομισματολόγυς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καθὼς εἴπομεν, καὶ πολλὰ τοπικὰ καὶ ἐπιχώρια ἰδιώματα, λείψανα καὶ ταῦτα πολύτιμα τῶν κατὰ τόπους ἰδιωμάτων τῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων· ἀλλ' οἱ ταῦτα τὰ ἰδιώματα λαλοῦντες διάφοροι τῆς Ἑλλάδος λαοὶ καταλαμβάνουσιν ὁ εἷς τὸν ἕτερον περὶ τὰ καθόλου, διὰ τὰς πλείσας ἄλλας Ἑλληνικὰς λέξεις, τὰς ὁποίας ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους κοινάς· διὰφέρουσιν αἱ τούτων φωναὶ μεταξύ των, ὡς τῶν Ἰταλῶν καὶ ἄλλων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν τὰ κατὰ τόπους ἰδιώματα· ὁ Κρητικὸς ἐννοεῖ τὸν Χῖον καὶ τὸν Κύπριον καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· καὶ ἕτοι τὸν Θεσσαλὸν καὶ τὸν Θρᾷκα καὶ Μακεδόνα, καὶ πάλιν ἕλοι ἕτοι τὸν Ἠπειρώτην καὶ τὸν Πελοποννήσιον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· ὑπάρχουσι δὲ καί τινα κατὰ τὸ μᾶλλον διαφέροντα ἰδιώματα, οἷον ἡ διάλεκτος τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Λακώνων ἢ Καυκόνων (τῶν χυδαιέστερον Τζακόνων), πολλοὺς ἰδιαιτέρους σῴζουσα Λακωνισμοὺς (τῶν ὁποίων μέγα μέρος μὴ νοήσας ὁ Ἄγγλος

προγόνων, τῶν ὁποίων ἐφύλαξε τοὺς πλείστους ἰδιωτισμούς· ἡ δὲ Ἰταλικὴ, μιᾶς καὶ μόνης ἔσης καὶ εἰς κανονικὰς διαλέκτους ἀδιαιρέτου, τῆς γνησίας Λατινικῆς γλώσσης, ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτῆς ὄχι μόνον διὰ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον ἐκείνη δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων πολλῶν ἰδιωτισμῶν, συνειθισμένων εἰς τὴν ἀπὸ Τεύτωνας, καὶ Γότθους, καὶ Κέλτας, καὶ Ἴβηρας, καὶ ἄλλους τὸ πάλαι βαρβαροφώνους λαοὺς διεφθαρμένην αὐτῆς μητέρα, τὴν Ῥωμανικήν. Ὥστε ἡ μὲν κοινὴ τῶν νῦν Ἑλλήνων γλῶσσα εἶναι τοῦτ' αὐτὸ Ἑλληνικὴ, ζῶσα εἰς τοῦ ζῶντος καὶ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους τὰ σώματα· ἡ δὲ Ἰταλικὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς ἤδη πρὸ πολλοῦ ἀποθαμένης Ῥωμανικῆς, καὶ αὕτη πάλιν γέννημα τῆς πρόπαλαι καὶ αὐτῆς μετὰ τοῦ λαλήσαντος αὐτὴν ἔθνους συναποθανέσης Λατινικῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εὐκόλως οἱ σοφισαὶ μὲ τὸ δασυνόμενον οὗ (βλ. ὄπισθ. σελ. 612)· ὁμοίως καὶ τὸ „ὁδὸς, ἢ βαδίζεσι, μετὰ τοῦ ὁδὸς τῶν θυρῶν“ τὸ κατώφλιον. βλ. Ἀριστοτ. Ῥητορ. πρὸς Ἀλέξ. καὶ σοφις. ἐλέγχ. δ.)· καὶ εἰς πολλὰς δὲ λέξεις εἴτε κατὰ διάλεκτον, εἴτε καὶ διὰ λεπτότητα τῆς προφορᾶς ἡ δασεῖα ἀνταλλάσσεται μὲ τὴν ψιλήν· ὡς, ἕδνον, ἕδνον· ἁλέα, ἀλέα (ἅλω καὶ ἄλω, ἕλω, εἵλη, ἅλιος, ἥλιος, καὶ Ἀττικ. καὶ Ἰων. ἀπηλιώτης, ἀντὶ ἀφηλιώτης)· ἐλπὶς, καὶ ἐν ἐπιγραφῇ, ἔλπις (ὅθεν τὰ Λατιν. Helpis, Helpidius)· οἵμη καὶ οἴμη (ὅθεν προοίμιον, φροίμιον· ὡς ἐκ τοῦ ὁδός, προ-ὁδὸς, τὸ φρεῖδος), κτλ. Ὡσαύτως καὶ εἰς παλαιὰς ἀττικὰς ἐπιγραφὰς πολλαὶ λέξεις δασυνόμεναι γράφονται χωρὶς τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημείου τῆς δασείας Η· οἷον εἰς ἐπιγραφάς τῆς 92—95, Ὀλυμπιάδος (τῷ 408—396, π. Χ.), ΟΥ Η ΠΟΛΙΣ (οὗ ἡ πόλις)· ΟΝ Ε ΝΙΚΕ (ὃν ἡ Νίκη)· ΟΝ ΙΕΡΟΚΛΗΣ (ὃν Ἱεροκλῆς), κτλ. καὶ εἰς ἄλλας τῆς 80 καὶ 87 Ὀλυμπιάδος (τῷ 454—428, π. Χ.) ΑΛΙΕΥΣΙ (ἁλιεῦσι)· ἐνίοτε δὲ τὸ Η γράφεται ἀρρήτου προηγουμένου ἀποστρόφου, ὡς, ΔΗΕΡΜΗΣ (δ' Ἑρμῆς), ΔΗΟΙ, ἢ κατ' ἄλλους ΔΟΙ (δ' οἱ), κτλ. (α). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ πνευματισμὸς ἐπροφέρετο δασύτερος· ἀλλὰ μὲ τὸν χρόνον ἡ δασύτης καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἀττικοὺς ἀπέβη ὁμαλωτέρα, ὅθεν καὶ εὐκόλως ἐξέπιπτεν ἀπὸ πολλὰς λέξεις εἰς τοῦ ὄχλου μάλιστα τὰ στόματα· ὅτι δὲ ἡ ψιλὴ καὶ δασεῖα ἐμορφώθησαν ἐκ διατομῆς τοῦ Η (καὶ ἴσως πολὺ πρότερον τοῦ Ἀριστοφάνους), εἴπομεν

(β) Βλ. Βοικχέρου Συλλογ. Ἑλλην. ἐπιγραφ. τόμ. Α. σελ. 31, 232,—33, 292, 301.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μήτε θλίψιν ἐπιδεχόμενα, μήτε συναιρούμενα εἰς μίαν δίφθογγον μονοειδῆ καὶ στοιχειώδη, ὡς ἑτερόμορφα καὶ ἰδιοσύστατα, συνεκφωνούμενα γοργότερον, ἁπαρτίζουσιν, ὄχι μίαν ἀκριβῶς, ἀλλ' ὡς ἂν μίαν συλλαβὴν, οἷον, θεῶν, θεῶν· ἡ συνίζησις εἶναι σχεδὸν κρᾶσις ἄγραφος, τοῦτο μόνον ἐκείνης διαφέρουσα, καθ' ὅ,τι ἡ μὲν κρᾶσις εἶναι γραμμάτων ἔλλειψις (ὡς, κἄτα = καὶ εἶτα), ἡ δὲ συνίζησις, χρόνου κλοπὴ πρὸς δύω συνεκφωνουμένων φωνηέντων προφοράν· τὰ συνεκφερόμενα φωνήεντα γράφονται μὲν ὁλοκλήρως, προφέρονται δ' ἐλλειπῶς, καὶ συνεκφωνοῦνται μὲν οἱ φθόγγοι τούτων ἀμφοτέρων, ἀλλὰ γοργῶς καὶ συνεσπευσμένως, μᾶλλον δὲ συνεφθαρμένως, ἢ ἡμιτελῶς πως καὶ στενοφώνως, συνειλούμενοι καὶ συνιζάνοντες εἰς ἀλλήλους καὶ συναπαρτίζοντες τὸν ἦχον ἐν χρόνῳ βραχυτέρῳ, καὶ μόνον ἡμίσει παρ' ὅσον ἀπαιτεῖ τῶν συνιζανόντων φωνηέντων ἡ φύσις, ὅταν ἑκάτερον ἐκφωνῆται καθ' ἑαυτό· διὰ τοῦτο καὶ τὸ πάθος ὠνομάσθη συνεκφώνησις καὶ συνίζησις. Μεταχειρίζονται δὲ ταύτην καὶ οἱ παλαιοὶ Ἐποποιοὶ καὶ οἱ Λυρικοὶ καὶ οἱ Ἀττικοὶ δραματοποιοὶ καὶ ἄλλοι ποιηταὶ πρὸς θεραπείαν τοῦ μέτρου τῶν στίχων, ὅταν εἰς τὸν πόδα περιττεύῃ συλλαβή. καὶ, ὅσον συμπεραίνεται καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς λαλουμένης ἡμῶν γλώσσης (ἥτις ἀγαπᾷ καταχόρως τὴν συνίζησιν), καὶ κατ' αὐτὴν τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀκμὴν δὲν ἦτο τὸ πάθος ἄγνωστον ἐδ' εἰς τὴν κοινὴν τοῦ ὄχλου διάλεκτον, τὴν ὁποίαν ἐμιμοῦντο οἱ θεατρικοὶ μαλιστα ποιηταὶ, κἄν οἱ λογογράφοι διέφευγον τὴν συνεκφώνησιν εἰς τὴν πεζὴν γλῶσσαν τὴν γραπτὴν, καθὼς καὶ τώρα γράφοντες δὲν τὴν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΙΑ) Εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐπὶ τῦ πάπα Γρηγορίυ (606, *μ. Χ.*) *διὰ Λατινικῶν γραμμάτων τῦ ψαλτηρίυ γραφὴν, καὶ εἰς τὴν τοῦ Συμβόλυ τῆς πίστεως ἐν Βρετανίᾳ βασιλεύοντος Αἰθλεσάνε* (703, *μ. Χ.*) *γράφεται* ke, kero, aporisete, este, katefodothisete, apolite, *ἀντὶ καὶ, καιρῷ, ἀποῤῥυήσεται, ἔσται, κατευοδοθήσεται, ἀπολεῖται, κτλ. καὶ* (*ἐν τῷ Συμβόλῳ*), ce, erchete, crine, *ἀντὶ καὶ, ἔρχεται, κρίναι, κτλ. ΙΒ) Εἰς τὴν Σλαβονικὴν τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης μετάφρασιν* (868, *μ. Χ.*) *πάντοτε ἡ αι μεταφράζεται διὰ τῦ* e, *οἷον*, Кесарь, Матѳей, Елеонъ, Фарисей, Егупетъ (*Εὐαγγ.*), *καὶ*, Хетѳа, Іевусеа, Амореа, Гергесеа, Евеа, (*Γενέσ. Ι*, 16), *ἀντὶ*, *Γεργεσαῖον*, *Ἀμορῥαῖον*, *Χεταῖον*, *Εὐαῖον*, *Αἴγυπτος*, *Φαρισαῖος*, *Ἐλαιὼν*, *Ματθαῖος*, *Καῖσαρ*, *κτλ.* *Ἀλλὰ καὶ τὸ ѣ τῆς Σλαβονικῆς* (*καθ' ἑαυτὸ ἢ καὶ μετὰ φωνῆεν* = je, *μετὰ δὲ συμφώνυ* = e), *ἀντιστοιχεῖ πολλάκις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν αι εἰς λέξεις ἀρχαιοτάτας, οἷον*, зѣю (*ζαίω ζ* = *χ*) = *χαίω, χαίνω*, *Γερμ.* gähne. вѣю (*βαίω*, *Fαΐω*), *Γερμ.* wehe = *αΐω* (*ἄω*)· вѣкъ, *Fαιh-ὼν* (*αἰὼν*, *Λατ.* aevum, *Γερμ.* ewig), *καὶ ἄλλα πάμπολλα. ΙΓ) Ὁ Εὐσάθιος* (1155, *μ. Χ.*), *ἐνφέρει καὶ Ὁμηρικὰς παρισώσεις ἢ παρηχήσεις λέξεων διὰ τὸ ὁμοιόφωνον τῆς αι πρὸς τὸ* e· *οἷον τὸ ἑτέρωθεν πρὸς τὸ ἑταίρυ, περὶ ὧ προείπομεν, καὶ τὸ πείθεσθε πρὸς τὸ πείθεσθαι* (*ἰλ. α*, 274) „*ἐν διαφόρῳ* (*λεγει*) *γραφῇ τὸν αὐτὸν ἦχον ἔχοντα* (*ὡς καὶ τὸ καινὸς καὶ κενὸς καὶ τὰ, αἴλινον καὶ ἐλέλιζε*)· *τὸ δὲ πάντῃ ταὐτοφώνυς εἶναι τὰς παρηχήσεις, σπάνιον καὶ μεμετρημένον παρὰ τῷ ποιητῇ*“ (*εἰς*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γραφῶν καὶ ἐκ συγγραφέων (α). Πρόσθες εἰς ταύτας καὶ τὸ (ἐν Ἀττικῇ τῆς ρϑ' Ὀλυμπιάδος, 340, π. Χ. ἐπιγραφῇ) Τοισιχράτεια=Τεισιχράτεια =Τισιχράτεια (ὡς Τεισαμενός. ἐκ τοῦ τείω=τίω, τίσω· οι=ει, ὡς τὰ Αἰολικὰ, ὄνοιρος, μάγοιρος, ἐποίγω, ἀντὶ ἐπείγω, κτλ. βλ. Γρηγ. τὸν Κορίνθ. σελ. 596) (β). Καὶ τὸ (ἐν Λακωνικῇ ἐπιγραφῇ τῷ 236, μ. Χ.) 'Η πόλις Βειτυλέων", ἀντὶ Βοιτυλέων (γ), ἐκ τοῦ Fοίτυλος, Οἴτυλος (ἰλ. β. Ἐλευθερολακώνων πόλισμα. Παυσαν. Λακων. κα), καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ, Βίτυλα, τὰ (συνήθως, Βίτυλον οι=ει=ι). Εἰς τοῦτο ἐνομίσθη παρά τισι τὸ Β μεταπεσὸν εἰς φθόγγον διγάμματος ἐκ τοῦ ο=ϝ=Ἀγγλ. w=v (Οἴτυλος, Οὐἴτυλος, Vitylos)· οὕτω καὶ τὸ Λατινικὸν Vicus εἶπαν ὡς ἐκ τοῦ Οὐῖκος (wicos), ἀντὶ οἶκος, κτλ. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην (600—500, π. Χ.) ἐπιγραφὴν τῆς Πετιλίας [πόλεως Πελασγικῆς ἐν Ἰταλίᾳ (τὰ νῦν Πολυκάστρου), κτισθείσης ὑπὸ Φιλοκτήτου Θεσσαλοῦ· Στράβ. 5, 390] γράφεται προφανῶς, ταν Fοικιαν (οἰκίαν, μετὰ χωρισοῦ τοῦ F· ἔνθεν

(α) Οἷον τοῦ Θουκυδίδου τὸ λιμὸς καὶ λοιμὸς (ἐκ τοῦ λείπω, λέπω, λέλειμαι)· τὸ δὲ λοιμὸς δύναται νὰ ᾖναι καὶ ἐκ τοῦ λύω, ὅθεν καὶ λύμη (υ=οι)· ὡς ἐκ τῆς καθόλου ἰδέας τοῦ κενοῦ καὶ κοίλου, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὰ συγγενῆ θεματικὰ λάω, λέω, λίω, λόω, λύω, μετὰ τῆς ὁποίας συμπίπτει καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἐκτάσεως, ὅθεν ῥευστότητος, κολλήσεως, λείψεως, καὶ (ὡς ἐκ τοῦ κενοῦ), φθορᾶς· καὶ πάλιν γλύψεως, λειότητος, λαμπρότητος, καὶ εἴτι ἄλλο ἐμφαίνει εἰς τὰ παράγωγα, λάπω, λέπω, γλάφω, γλύφω, λείπω, λίπω, ἀλείφω, λείχω, λύα, λύπη, λύμη, λείβω (λείFω=Σλαβων. лію), λέω, καὶ (ὡς ἐκ τοῦ λείου) λαύσσω, γλαύσσω, λάμπω, κτλ. (βλ. 'Ρειμ. λ. λάω).

(β) Βοιωχ. ἐπιγρ. ἀριθμ. 155, τόμ. α, σελ. 246.

(γ) Αὐτ. σελ. 649.

ὀπαδῶν ὀνομάζει καυχώμενος ὁ Ἐννίνιος πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Ἰούλιον Καισαρα τὸν Σκαλίγερον, σύγχρονον καὶ θερμότατον ἀντίπαλον τῷ Ἐράσμου· καὶ τί μὲν οὗτος λέγει περὶ προφορᾶς Ἑλληνικῆς εἰς τὸ (De caussis L. L.) μνημονευόμενον αὐτῷ σύνταγμα, ὅτε πρόχειρον ἔχω τὸ βιβλίον, οὔτε μὲ μέλει νὰ τὸ παρατηρήσω. Κἂν ὑποτεθῇ, ὅτι καὶ ὁ γέρων Σκαλίγερος ὡμοφώνησε νὰ βαρβάριζῃ μὲ τὸν Ἔρασμον (μετὰ τῷ ὁποίῳ διὰ βίῳ κατ' ἐδὲν ἄλλο ἐσυμφώνησεν), ἀλλ' ὅμως ὁ πολλὰ πολυμαθέσερος καὶ κριτικώτατος υἱός τε, Ἰώσηπος Ἴξος ὁ Σκαλίγερος, ἤλεγξεν ἐμβριθῶς καὶ τῷ Ἐράσμῳ τὴν πλάνην, καὶ τοῦ πατρός τε, καὶ ὅλων τῶν ὁμοφρόνων των· διότι, ἐν ᾧ βεβαιόνει τὴν γνησιότητα τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς τῷ β, καὶ γ, καὶ γγ, καὶ γκ, καὶ τῷ μπ ὡς mb, καὶ τῷ ντ ὡς nd (ὡς, πάντων = pandon) „Οὕτω (λέγει) προφέρει τὴν σήμερον ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ὅλα τὰ λείψανα τῷ χρυσῷ αἰῶνος, ὅσις ἀκόμη δὲν ἐμολύνθη ἀπὸ τὸν ἀέρα τῶν νεωτερισῶν· οἵτινες τὴν σήμερον μᾶς διορθόνθσι τὰ σρεβλά! καὶ μόλις δι' ἄκρων τῶν χειλέων ἀπογευθέντες τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὑπαγορεύουσι νόμους περὶ προφορᾶς! κτλ. (α). Ταῦτα λέγει δικαίως ὁ σοφὸς Σκαλίγερος περὶ τῶν νεωτερισῶν. Πλὴν ὁ Ἐννίνιος

(a) „In inscriptione vetustissima Romæ, *Dia pandon* est *διὰ πάντων*, ut hodie pronuntiat omnis natio Græca, et omnes reliquiæ aurei saeculi, quod nondum inquinatum fuit aëre neoteristarum, qui nobis hodie curva corrigunt, et quum vix primoribus labris Græca degustarint, leges pronuntiando dictant. (J. J. Scaliger. Animadvers. in Chronic. Eusebij· ed. Amstolod. 1658, pag. 118).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βάζοντας Ἐρασμικῶς τὸν Ὅμηρον ἢ τὸν Πλάτωνα; οἱ κατὰ τὴν ἄλλην Εὐρώπην Ἐρασμισαί; ἀλλὰ μετ' ἐκείνων ὀλίγην ἔχετε σχέσιν· (καὶ πολλὴν ἂν εἴχετε, μικρὰν ἐμέλλετε νὰ καρπωθῆτε φιλοτιμίαν, ἐπιδεικνύμενοι ξένοι πρὸς ξένους ξένης γλώσσης καὶ ταύτην δυσφημισμένην προφοράν)· ἢ οἱ εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα πεπαιδευμένοι Ἕλληνες; ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνίζοντες πολλοὶ καὶ σοφοὶ ὁμογενεῖς σας; ἀλλὰ μὰ τὰς Μούσας, ὦ φίλα τέκνα, δὲν θέλουσι σᾶς ἐννοήσει· θέλουσι καὶ σᾶς λυπηθῆ διὰ τὴν ματαίαν τοῦ χρόνου τριβήν· ἴσως δὲ καί τις ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν Ἐρασμικῶς ἀναγινώσκοντα καὶ καυχώμενον ὑποκρύσῃ χαριέντως τὸ „Ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν! Ἐρασμίτα Ῥῶσσε, ὅστις νομίζεις ὅτι διορθόνεις τὴν Ἑλληνικὴν προφοράν, θεράπευσον πρῶτον εἰς τὴν γλῶσσάν σου τὸν φθόγγον τῶν αὐτῶν στοιχείων, ἂν τὸν εὑρίσκῃς κακόν. Ἐράσμισον πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ὕστερον πωλεῖς τὴν σοφίαν σου καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα!". Ἄλλος δέ τις ἴσως ὑπολαβὼν θέλει προσθέσει καὶ ταῦτα· „Ῥῶσσε, παίδευμ' Ἐράσμιε! τόσον ἀσχημονεῖς διακρίνων τῆς νῦν τῶν Ἑλλήνων γλώσσης ἀπὸ τῆς παλαιᾶς τὴν προφοράν, ὅσον καὶ, ἂν διήρεις τὴν προφοράν τῆς γλώσσης σου ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς βιβλίοις Σλαβονικῆς, πειθόμενος εἰς ἄνθρωπον ἀλλόγλωσσον, ὅστις ἤθελεν ὀνειρευθῆ καί σε διδάξει, ὅτι κακῶς προ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Θεσσαλίαν τινὲς λέγεσι Σλαβονικώτερον, δοβάκι, καὶ οἱ Μάγνητες ἰδίως, ζαπόνι (запонъ, καὶ о-дѣвапь) τὸ παρὰ τοῖς αὐτοῖς πάλιν Θεσσαλοῖς ἑλληνικώτερον λεγόμενον παρασκέπασμα, -σκέπη, ἢ παρασκέπιον (τὴν τῆς νύμφης καλύπτραν). Οἱ Θεσσαλοὶ σῴζεσι καὶ πολλὰς λέξεις ἀρχαιοτάτας· οἷον οἱ μὲν περὶ τὸν Ὄλυμπον λέγεσιν ἀκόμη, ὡς ὁ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος, πρήωνα, καὶ πρώονα, τὸν συνηθέστερον βράχον (πρηὼν, πρώων), οἱ δὲ Πεδιάσιοι (Καμπήσιοι), ἄτταν τὸν κοινότερον πατέρα (παρὰ δὲ τοῖς Χίοις ἰδίως ὁ πατὴρ λέγεται καὶ πάης, τετέσι πάας, ἀντὶ, πᾶς, πᾶ, ἀρχαία συγκοπὴ τῆ πάπας, ἐκ τῆ πάω, ὅθεν καὶ τὸ πατὴρ καὶ τὸ παὸς, πηὸς· ὡς ἔλεγον καὶ μᾶ, ἀντὶ μάτηρ, μήτηρ, κτλ.)· εἰς τὴν Θεσσαλίαν λέγεσι καὶ ἴτσιον (ἴσιον, ὑποχορισικὸν τοῦ ἶσον, μετὰ τοῦ συρισικοῦ πνεύματος σ, ἀντὶ ἴον) τὸ παῤ ἄλλοις βιόλα (viola, καὶ τῆτο = Γίολος, Γιόλη, ἴωλος ὁ ἰοειδὴς), καὶ τερκικώτερον μενεξὲς καὶ μανουσάκι (α)· ὁμοίως καὶ τὸ παρὰ τοῖς πλείοις Τουρκικῶς γιαούρτι, παρὰ δὲ τοῖς Χίοις, ὀξυνόγαλα (ὀξύγαλα), οἱ Θεσσαλοὶ ἰδίως καλῆσι μαρκάτην [ἀ-μοργάτη (ὡς ἐλάτη), οἷον (ἀμοργητὸς) ἀμοργητὴ, ἀντὶ ἀμερκτὸς, ἀμερκτὴ,

---

δὲ ἔτει δύω νέοι, φίλοι τῆ γαμβρῆ, παρασέκοντες ἑκατέρωθεν τῶν δύω νυμφίων ἐν καιρῷ τῆ σεφανώματος, καὶ δι' ὅλε τῆ γάμε συνοδεύοντες τὸν γαμβρόν. Τῆτο τὸ ἔθος δὲν εἶναι κοινὸν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ παρὰ τοῖς Ποντικοῖς λεγόμενος τῆ γάμε καλέτερος (ἐκ τῆ καλήτωρ, Λτ. calator, κλήτωρ, κλητὴρ) εἶναι ὁ παῤ ἄλλοις καλεσὴς, ὁ προσκαλῶν εἰς τὲς γάμες.

(α) Ἐκ τῆ ἴον ἔπλασαν οἱ Βυζάντιοι χαριέσατα τὴν δενδρόϊαν, ἀντὶ δενδρόϊον, τὸ λευκόϊον, διὰ τὸ δενδροειδές· ὡς λέγομεν καὶ δενδρομολόχιαν, δενδρολίβανον, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὀρθῶς καὶ εὐτυχῶς. Εἴδομεν ἐν τοῖς προλαβοῦσι (σελ. 483), πῶς ὁ Ἐννίνιος ἠπατήθη, νομίζων λέξεις καὶ φράσεις ἀλλοφύλους τὰς ἐμφυλίους Ἑλληνικάς· παρομοίως ἀπατῶνται καὶ εἰς τὴν

χισμῶ, ἢ Ἀντιωταχισμῶ (ἢ ὅπως ἄλλως χαίρουσιν ὀνομάζοντες τὴν ὄρεξίν των, καθ' ἣν ἀξιοῦσι νὰ κανονίζωσι τὴν εὐφωνίαν καὶ ὀρθότητα τῶν φθόγγων τῶν Ἑλληνικῶν, ἄνθρωποι ἀλλόγλωσσοι, καὶ πεποιωμένοι καθεὶς ἀπὸ τῆς μητρικῆς αὐτοῦ γλώσσης τὴν ἰδιοτροπίαν)· ἃς ἐρασμίζωσι λοιπὸν ποικίλως καὶ παντοδαπῶς, διότι δὲν σέργουσιν ἁπλῶς νὰ ἑλληνίζωσι! Τολάχιστον θέλουσιν ἑλληνίσει ἐξ ἀνάγκης, ὅταν τύχωσι τινὲς ἐξ αὐτῶν νὰ συνέλθωσιν εἰς ὁμιλίαν μὲ τοὺς Ἕλληνας, ἐὰν μέλλωσι νὰ ἐκφράσωσι καταληπτῶς τὴ νοήματά των· καὶ τότε θέλουσι καὶ ἄκοντες ὁμολογήσει, πόσον ὑπερβαίνει καθολικὴ τοῦ ἔθνους προφορὰ τὴν μεταξὺ τινῶν μερικὴν καὶ ἰδιόρρυθμον συνθήκην, περὶ τὴν χρῆσιν γλώσσης ὁποιασδήποτε. Πολλὰ γένη φωνῶν εἶναι εἰς τὸν κόσμον. Ἔπλασε καὶ ἡ τῶν Ἐρασμιτῶν ἑταιρεία συνθήκην ἐκφωνήσεως ἰδιαιτέραν, καθ' ἣν ἐκφέρουσι πρὸς ἀλλήλους τὰς λέξεις τὰς Ἑλληνικάς, ἐναντίον εἰς τὴν ζῶσαν καὶ νενομισμένην τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπαγγελίαν. Ἀλλ' ἡ συνθήκη των εἶναι πάντοτε μερική, καὶ περιωρισμένη μόνον εἰς τὰς μεταξύ των συνδιαλέξεις. Ὁμοιάζει γραφὰς συνθηματικὰς (τσίφρας), τὰς ὁποίας μόνοι πάλιν ἐννοοῦσιν ὅσοι ἔχουσι τὸ κρυφὸν κλειδίον των· ἢ μᾶλλον, ὁμοιάζει μερικὸν μεταξὺ δύω τινῶν συμβόλαιον, παράνομον καὶ ἄδικον, τὸ ὁποῖον οἱ ὀρθοὶ τῆς πολιτείας νόμοι καταδικάζουσι. Τοιαύτας τινὰς συνθήκας προφορᾶς πλάττουσι πολλάκις πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ Ἕλληνες, παίζοντες κατὰ τόπους, τὰ λεγόμενα Κορακισικά (λέξεις Ἑλληνικὰς, προφερομένας συνημμένας μετ' ἄλλων τινῶν προσθέτων γραμμάτων ἢ συλλαβῶν, κατά τινα τρόπον ὡμολογημένον μεταξὺ ὀλίγων τινῶν, διὰ νὰ ἦναι ἀκατάληπτοι πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας· λέγονται καὶ Καππακισικὰ ἐκ τοῦ καππακίζω, ὡς λέγουσιν ἀσείως οἱ Θετταλοὶ τὸ συλλαβίζω, παρὰ τὸ κάππα γράμμα, ὡς ἐκ τοῦ ἰῶτα ἰωτακίζω, κτλ. Ἕτερον δέ τὸ σκαμπάζω = σκομπάζω, ἀντὶ σκοπάζω, ἐκ τοῦ σκοπιάζω, Ἰλ. κ, 40. σκοπῶ, κατανοῶ)· καὶ τὰ Ἐρασμικὰ Ἑλληνικὰ εἰς τ' αὐτία τῶν Ἑλλήνων τίποτ' ἄλλο δὲν διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ Κορα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἢ καὶ μερκάτη ἀντὶ μερκτὴ, κατὰ παρένθεσιν τοῦ α (παρὰ τὸ ἀμέργω, μέργω, μέλγω, ἀμέλγω)· εἶναι δὲ ἡ μαρκάτη συγγενὲς τοῦ παρὰ τῷ Γαληνῷ μέλκα, Λατιν. melka, ἐκ τοῦ Γερμαν. milk, milch (γάλα) παρὰ τὸ melken = μέλγειν, μέλγω, καὶ Σλαβον. мельзю, ὅθεν καὶ млеко, молоко (γάλα) = μολγὸν, ἀντὶ μελκτὸν, ἀμελκτόν]· καὶ πρωτόγαλα, πρωτογαλίαν, τὸ ἄλλως λατινικώτερον, κολιάσρα (colostra), καὶ κοπτὸν (ἐλλειπτ. σῖτον) τὸ ἄλλως Τουρκικῶς κεσκέκι, καὶ τὸ Ἰταλικώτερον δὲ μπάσαρδος (ὁ νόθος) οἱ Θεσσαλοὶ εὐφημότερον λέγουσι κοπέλιον, ἐκ τῆ κόπελος, ἦ,-λλος (τυτέσι κόβελος, ἀντὶ κόβαλος, κόβαλλος, καὶ κώβαλος, συγγενῆ τῇ κύβελος, κυβέλη, κτλ. βλ. Ῥειμέρ. λεξικ.), ὅθεν καὶ κοπέλα (κόρη, νεᾶνις, καὶ ἡ παιδίσκη)· ὡς παρ' ἄλλοις κοπέλιον, ὁ ὑπηρέτης παῖς). Ὄβορὸν λέγουσιν οἱ Ἠπειρῶται Σλαβονικώτερον (ἐκ τῆ огородъ, оградъ, γ = β) τὸ παρ' ἄλλοις συνηθέστατον αὐλή, καὶ τζούπραν Ἀλβανικῶς, τὴν πανταχῆ κόρην, καὶ κορίτσιον (κορίσκιον), καὶ βάγιαν λατινικώτερον τὴν τροφὸν, καὶ κοινότερον, βυζάστριαν, καὶ παραμάνναν (α)· ἀλλ' οἱ αὐτοὶ σῴζουσι καὶ

(α) „Οἱ Ῥωμαῖοι βαΐαν καλοῦσι τὴν τροφὸν, καὶ βαιοῦλον, διὰ τὰς Βαΐας" (χωρίον Ἰταλίας· Στράβ. Ἐπιτομεὺς, βιβ. δ, σελ. 98)· "Ἄλλοι ἐτυμολόγησαν παρὰ τὸ βαῖον (διότι ὁ βαιοῦλος ἢ βαΐβλος, bajulus, ὁ τροφὸς καὶ παιδαγωγὸς, ἔφερε ῥαβδίον φοίνικος). Ἀλλ' ἢ βαΐα ἢ βάγια, Baja, εἶναι (νομίζω) αὐτὸ τὸ Maja, μαΐα, μαῖα, (β = μ· ὡς βίττος = μίτος· καὶ τὸ κοινῶς παρ' Ἠπειρώταις βάβω = βάβα, Σλαβον. baba = μάμα, μάμμη, καὶ Λακων. μαμμᾶ = μαμμώ, ὡς Ἰώ, Ἰᾶν). Καὶ ὁ βαΐβλος, bajulus, φαίνεται οἷον μαΐβλος (ὡς ἐκ τῆ bajus = μαῖος, ὡς τὰ, Μαιων, Εὔ-μαιος). Βαΐβλος δὲ καὶ Μπάϊλος ὠνομάσθη κατὰ τὰς ὑσέρας Βυζαντινὰς χρόνας καὶ ὁ ἐν

καὶ ἐκ τῶν Ἀράβων διεφθάρη ἡ Ἑλληνικὴ προφορά“! Χάρις πολλὴ εἰς τὴν αὐτάρκειαν τῆς πολυμαθείας τούτου τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι δὲν τοῦ ἦλθε κατὰ νοῦν νὰ παρασήσῃ φθορεῖς τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς καὶ τοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσβαλόντας Σλάβονας· διότι τότε ἠδύνατο μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν νὰ μᾶς ἀποδείξῃ καὶ τὰς παρθένους Μούσας, ὅτι παράγονται παρὰ τὸ Σλαβονικὸν Мужъ (ἀνήρ)! Ἀλλ' ἔξω· ἂς παρήχθη καὶ τὸ ἄλογόν μας ἀπὸ τὸ Ἀραβικὸν οὐλὰχ, καὶ ἡ Μῶσα (ἂν θέλωσιν) ἀπὸ τὸν Μωσᾶν, καὶ αὐτὸ τὸ Γραικὸς ἀπὸ τὸ Γκιαούρ! δὲν φαίνετ' ἄρα καὶ ἐκ τούτων, ὅτι καὶ βαρβαρίζοντες οἱ Ἕλληνες ὑπέταττον τὰς ἀλλοφύλους λέξεις εἰς τὴν προσῳδίαν καὶ τὸν σχηματισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς;

§ ζ. Πῶς δὲ (τὸ πέμπτον) καὶ αὐτὸς ὁ κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους Κλῆρος τῶν Γραικῶν συνεισέφερεν εἰς τὴν ἐκβαρβάρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας, τοῦτο εἶναι ἄλλο πρόβλημ' ἀνεξήγητον! Ἂν ὁ κατήγορος δὲν ἀποβλέπει τοὺς ὠμούσους μοναχούς μας Ἠλίας καὶ Μάρκος, τοὺς καὶ εἰς τὴν ἔρημον συγγράψαντας περὶ μέτρων καὶ ῥυθμῶν, ἢ καὶ τὸν ἁπλοϊκόν μας Πατριάρχην, τὸν ἅγιον Σωφρόνιον, ὅστις ἔχαιρε ποιῶν καὶ ξίχος Ἀναχρεοντείους (α), καὶ αὐτὸν τὸν βάρβαρον τοῦ Ὁμήρου Σχολιαστὴν Εὐστάθιον μετὰ τῶν ἐφεξῆς αὐτοῦ διαδόχων εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Θεσσαλονίκης· τοξεύει βέβαια τοὺς ὑστεροχρόνους διαδόχους τοῦ ἀμαθεστάτου Πατριάρχου Φωτίου, τοὺς Νικηφόρους καὶ Γλυκᾶς καὶ Νείλους καὶ Φιλοθέους καὶ Γεωργίους τοὺς Κυπρίους· ἢ τὸν

(α) Βλ. Σχολ. Ἡφαιστ. σελ 83, καὶ Ἰλίαν Μοναχὸν περὶ μέτρ. σελ. 80.

ἀρχηγὸς, ἀλλ' ὅμως αὐτὸς ἐδέποτε δὲν ἐφρόνησεν, οὐδ' ἐδίδαξε τόσον ἀλλόκοτα καὶ παράδοξα περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς, ὅσα μετέπειτ' ἐφαντάσθησαν οἱ μαθηταί τε καὶ διάδοχοι, Χέκοι καὶ Μέκεροχοι καὶ Ἐννίνιοι καὶ οἱ τῶν ὅμοιοι· οἵ τινες, ἀείποτε προσθέτοντες καθεὶς τὰς ἰδίας τε ἐπινοίας, τόσον παρεμόρφωσαν τὰς πρώτας τῆ Ἐράσμε ἀρχάς, ὥςε, ἂν ποτε οὗτος ὁ αἱρεσιάρχης ἀναβιώσας ἀκούσῃ μόνον τὲς ὀπαδές τε, πῶς προφέρεσι τὰ Ἑλληνικά, καὶ πρὶν ἀναγνώσῃ τὰ βιβλία των, ἤθελε τάχισα πάλιν εἰς τὸν τάφον ἐπισρέψει, νὰ κρύψῃ τὴν αἰσχύνην τε! Δικαιολογεῖ ὁπωσδήποτε τὸν Ἔρασμον προσέτι καὶ ἡ συςολὴ, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπρόβαλε τὲς περὶ προφορᾶς παραλογισμές τε, καὶ ἡ μεταξὺ συμφρόνησις, τρόπον τινὰ, καὶ συναίσθησις τῆς πλάνης τε. Ὁ πολυμαθὴς καὶ εὐφυέσατος ἔτος ἄνθρωπος, ἀπατηθεὶς δι' εὐπιξίαν καὶ κεφόνοιαν ἀπό τινα Γλαρεανὸν (καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς), ἐφαντάσθη τὴν νέαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων προφοράν· ἀλλ' ὅμως εἰς τὸν περὶ τούτου διάλογόν τε αἰδούμενος, τρόπον τινὰ, καὶ ἐρυθριῶν εἰσήγαγεν ὡς πρόσωπα διαλεγόμενα ἔχι ζῷα λογικὰ, ἀλλὰ Λέοντα καὶ Ἀρκάδαν, (ὡς ἂν εἴπῃς κυριωνυμῶν Λεόντιον καὶ Ἀρκούδιον). Εἰς δὲ τὸν Ἠχὼ ἐπιγραφόμενον ἄλλον διάλογόν τε συμβουλεύει ῥητῶς τὴν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὴν γνησίαν καὶ πάτριον τῶν Ἑλλήνων προφοράν· „Μεταχαλέσατε (λέγει) ἄνθρωπον τὸ γένος Ἕλληνα (κἂν ἄλλως ὀλίγον τύχῃ πεπαιδευμένος), διὰ τὸν γενέθλιον ἐκεῖνον καὶ πάτριον φθόγγον· ὥςε νὰ μανθάνηται τῶν Ἑλληνικῶν ἡ προφορὰ ἀκριβὴς καὶ διαπεπονημέ-

τοιαὶ καὶ διὰ τί νὰ σχηματίζωμεν εἰς δες τὰς πληθυντικὰς ὀνομασικὰς τῶν εἰς τὸ συγκεκομμένον ις, ὡς, κύρις (κύριος) κύριδες· καὶ ταῦτα μὲ ἠκολούθησαν τὸν τύπον τῶν εἰς ις περιττοσυλλάβων, ὡς, θέμις θέμιδες, Μοῖρις Μοίριδες. Ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς ὄχλος σχηματίζει παρομοίως καὶ τὰ εἰς ας περισπώμενον, ὡς, ψωμᾶς, ψωμάδες· ὁμοίως καὶ τὰ εἰς ης (= ας), ὡς, λῃσὴς, λησάδες, δεσπότης δεσποτάδες· καὶ τὰ εἰς έας καὶ συνιζήσει εἰς εὰς (ἐκ τῶν εἰς εὺς, ὡς τὰ ἀρχαῖα, Πρωτέας, ης, καὶ Πρωτεὺς· Λυγκέας καὶ,-γκεὺς, Δρομέας, καὶ,-μεὺς· οὕτω καὶ φονεὺς) φονέας, φονεὰς (νιὰς), φονιάδες, κτλ. Ἡ δ' ἀνωμαλία τῶν τοιούτων ἑτεροκλίτων προῆλθεν ἀπὸ τὴν σύγχυσιν τῶν ἰσοσυλλάβων τῶν εἰς ας, γενικ. α καὶ ου (Θωμᾶς, μᾶ, ἱππότας, τα, καὶ ἱππότης, του), καὶ τῶν περιτοσυλλάβων τῶν

κοινῶς Ἔγριπος, Negroponte, ἡ Χίος Scio, ἡ Λῆμνος Stalimene (ἐκ τοῦ εἰς τὰν Λῆμνον), καὶ τ' ἄλλα σιωπῶ. Ἔπειτα ζητοῦσιν οἱ Ἐρασμῖται τὰς αἰτίας τῆς διαφθορᾶς τοῦ καθ' Ἕλληνας λόγου εἰς ὅλον τὸν κόσμον· τὴν δ' ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν γλωσσῶν ἐπιχυθεῖσαν βαρβαρολογίαν δὲν ὀνομάζουσι· καὶ τοὺς Ἕλληνας μὲν ψέγουσιν ὡς κακοφώνους, αὐτοὶ δ' ἐπαγάλλονται προφέροντες τόσον εὐρύθμως τὰς Ἑλληνικὰς φωνάς!-Ἀλλ' ἔχει (θέλουσιν εἰπεῖ) πᾶσα γλῶσσα τὸ δικαίωμα νὰ μεταφέρῃ τὰς ξένας λέξεις πρὸς τὸν ἴδιον ἑαυτῆς χαρακτῆρα· καὶ οἱ Ἕλληνες μετέφρασαν τὸ Περσικὸν Ferdews παράδεισος, καὶ τὸ Farsang παρασάγγης, κτλ.—.Ὁμοιάζει πολλὰ (δὲν βλέπεις;) ἡ τῶν ξένων λέξεων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καλλιφωνίαν μεταῤῥύθμισις, μὲ τὴν τῶν Ἑλληνικῶν ἀπὸ τοὺς ἀλλογλώσσους σκληρόσομον παράφρασιν! Ἀλλ' ἔσω· δεχόμεθα τὸ ἀξίωμα· καὶ πᾶσα γλῶσσα εἶναι καλλίφωνος διὰ τὸ ἔθνος της· διὰ τί λοιπὸν οἱ Ἐρασμῖται δὲν συγχωροῦσι καὶ τοὺς Ἕλληνας νὰ προφέρωσι μὲν τὴν ἐθνικήν των γλῶσσαν κατὰ τὸν χαρακτῆρά της, νὰ μεταῤῥυθμίζωσι δὲ καὶ τὰς ὑπὸ ξένων πάλιν ἐθνῶν παραφθαρείσας αὐτῆς φωνὰς, ὅπως κρίνουσι καλόν;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φθόγγων, ἐπεὶ ϑ (ἴαμβος), ἀσβέ|ςῳ ϑδ' υἱὸν (Ὅμ.) (α), κτλ. Τέτων ὄντως ἐχόντων, ἀδύνατον ἦτο νὰ προφέρωσιν οἱ Ἕλληνες τὰς διφθόγγους διῃρημένας εἰς τὰς τοιαύτας συνεκφωνήσεις. ἐπειδὴ ποῖον ὀδόντων χάσμα καὶ λάβρον ῥεύμα φωνῆς δύναται νὰ συνελάσῃ εἰς μίαν συλλαβὴν τρία καὶ τέσσαρα φωνήεντ' ἐφεξῆς, προφέρον ὡς δισύλλαβον σπονδεῖον τὸ διῃρημένον (ἀσβέ)ςοϊ οὐδ' ὑϊ(ὸν), καὶ ὡς

(α) Ἰλ. ρ. 89. Οὕτω καὶ ἡ συνήθεια· ποιὸς, ποιᾷ, ϑειὸς (ϑεῖος), ϑειᾷ, σχολειὸν, -λειᾷ, δηλειὰ, γρηὰ (γραῖα), νοιώσῃ (νοήσῃ, νόω, νοέω, νοιέω, ὡς ἀγνοιέω), παλαιώσῃ, παλαιοὶ, υἱὸς, υἱᾷ· τᾶτο δὲ προφέρεται καὶ γυιᾷ, γυιὸς (ὡς καὶ γυαλὶ =ὕαλος) διὰ τὸν ἰωταχίζοντα φθόγγον τῆς υι καὶ υ, καθὼς καὶ πάντα τὰ ἀπὸ ια, καὶ ιο καὶ ιϐ ἀρχόμενα (καὶ λήγοντα δὲ πολλάκις), τρέπονται χυδαίως εἰς τὸν συμφωνικὸν φθόγγον τῶν Λατινικῶν ja, je, jo, ju, (Σλαβον. я, ю, ѣ), διὰ τὴν ἐκ γοργῆς ἀπαγγελίας τροπὴν τϐ ι εἰς τὸ συμφωνικὸν J (βλ. Quintil. A. 4. καὶ A. Gell. ιϑ, 17)· ὅϑεν τὰ συνεκφωνούμενα φωνήεντ' ἀποβαίνϐσι συμφωνικαὶ συλλαβαὶ, τὰς ὁποίας γράφομεν χυδαίως διὰ τᾶ γ, ἐπέχοντος τόπον F, οἷον, γιατρὸς (ἰατρὸς)=jatros, Γιορδάνης (Ἰορδάνης), χωριὸν (-jon), χωριᾷ (-ju), γυιὲ (υιὲ)=je, κτλ. Εὑρίσκεται δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ ια, καὶ ιο, κατὰ συνίζησιν, ὡς Ἰάσων (δισύλλαβον. Παυσαν. Ε, 18, 1), πηλιάδα, Ἰόλαος (τρισύλλαβα. Σωτάδης), κτλ. πλὴν εἰς τὰ τοιαῦτα δὲν ἐπροφέρετο τὸ ι ὡς j (τᾷ ὁποίᾳ τὸν φθόγγον δὲν ἐγνώριζεν ἡ παλαιὰ Ἑλληνικὴ προφορά), ἀλλ' ὡς ια, ιο, καθὼς τὰ συνήθη, Νιάδα, ἢ μᾶλλον Ἰνιάδα (ἐκ τᾶ Θυνιάδα, Θυνιάς), πωρτιὸν (ἐκ τᾶ πρωτεῖον, -τίον, πρῶτον μεταθέσει, ἀντὶ πρωτόσακτον, ὡς τὸ ὠνόμασεν ὁ Τραλλιανὸς, βιβ. β).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐτίθετο δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως μεταξὺ δύω φωνηέντων πρὸς ἀπόκλεισιν τῆς χασμῳδίας, ὅθεν τὰ ἔγο = ἔο (Ῥωσσικ. ετο), ὀλίγος (λίγω, λισσὸς), ῥέω, ῥέγω, Ϝρέγω, (βρέχω, Γερμαν. regnen), καὶ ἄλλα πάμπολλα, περὶ τῶν ὁποίων ἐφεξῆς (α). Ὥρξε τό, τε Η καὶ τὸ Ϝ ἐν πολλαῖς λέξεσι συνεχέοντο ἀποτελοῦντα τὸν φθόγγον τὸν αὐτόν. ὅθεν καὶ κατὰ διαλέκτους μετεβάλλοντο τὸ ἕτερον εἰς τὸ ἕτερον (τὸ β εἰς γ) ἐν ταῖς αὐταῖς λέξεσιν· οἷον, ὠβὴ καὶ ὠγὴ (ὠϜὴ, ὥα, ἅα, Ϝέα, βέα), γάνα, βάνα, (καὶ γενὰ, Ῥωσσ. женà, ἀντὶ γυνὴ, ἐκ τοῦ γύω, γέω, γάω = Ϝάω, ἄω, ὅθεν καὶ αἶα = γαῖα), γῖσον (Ησύχ. = ἶσον) καὶ βίορ (Λακων. = ἴσως, ἴσωρ, ἀποβολῇ τοῦ σ, ἴορ, ὡς, μῶα ἀντὶ μῶσα), βλέφαρον καὶ (αἰολικ. καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ), γλέφαρον (ἐκ τοῦ βλέπω, συνήθως καὶ γλέπω, παρὰ τὸ Ϝλεύω, λεύσσω, λαύσσω, ὅθεν γλαύσσω), βλήχων, καὶ γλήχων (λέχω, λείχω, ὅθεν καὶ τὸ γληχώνιον, βληχώνιον, συνήθ. φλησκόνιον, καὶ βλήχιον, λτ. pulegium, ἀντὶ plegium), σρέφω (σρεύω, σρέϜω) καὶ σρέγω (σρέγγω σρύγγω), ῥέβω, ῥέπω (ῥεύω, ῥέϜω, καὶ

οἱ γραμματικοὶ, ὅτι οἱ Αἰολεῖς ἀγνοοῦσι τὴν δασεῖαν· καὶ τὰ Αἰολικὰ ὕμμες, ὕμμος, ὕμοιος, κτλ. ὀρθογραφέμενα ψιλοῦνται ἀντὶ τῶν Ἀττικῶς καὶ Ἰωνικῶς δασυνομένων, ὑμέες, ὑμεῖς, ἰμὸς (ἰμέτερος), ὅμοιος. Ἀλλὰ καὶ τῶν δασέων συμφώνων ὀλίγην χρῆσιν ἔκαμναν οἱ αὐτοὶ, ἀγαπῶντες τὸν ψιλὸν πνευματισμὸν· ὅθεν ἔλεγον ἀρχαϊκώτερον, ἀντήλιος, κατίζω (καθίζω), κάτεφθος, κτλ. ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐφύλαξε πάμπολλα καὶ ἡ ἐκ τῆς Αἰολικῆς μεταπλασθεῖσα Ἰωνικὴ διάλεκτος, ἥτις εὑρεσεῖτα ἄλλως εἰς τὰ δασέα.

(α) Ὅθεν καὶ τὰ τῆς συνηθείας (παρὰ ταῖς καθ' ἡμᾶς Ἠπειρώταις μάλισα), θεγὸς, λαγὸς = θεϜὸς, λαϜὸς, ἀντὶ τῶν συνηθεσάτων θεὸς, λαὸς, κτλ. Οὕτω λέγομεν καὶ, πταίγω, κλαίγω, καίγω, ἀκέγω, νογῶ, ἀντὶ καίϜω, καίω, πταίω, νοῶ, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν
ὁ Καρδαμήνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων
Θεοφόρος
Ἀρέσκει τῷ Πλήρει
Πρόεδρος τῆς Ἔδρας

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΠΡΟΦΟΡΑΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ.

Συνταχθὲν ὑπὸ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ,

τοῦ ἐξ Οἰκονόμων γενεαλογουμένου.

Ἐτυπώθη δαπάνῃ τῆς Ἀδελφότητος

ΤΩΝ ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
11198 | 1950

ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ. ΑΙΩΛ.

Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίου Παιδεύσεως

Ὑπουργείου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρσίως, καὶ αὐτὸς ὁ ἀπαίδευτος ὄχλος εἰς διαφόρους τῆς Γαλλίας ἐπαρχίας δὲν προφέρουσιν, οὐδὲ γράφουσι τὰ Γαλλικὰ ἐπίσης ἀκριβῶς, καθὼς ὁ Μασσιλὼν καὶ ὁ Ῥακίνας καὶ οἱ ἄλλοι σοφοὶ ἢ καὶ ὁπωσοῦν εὐπαίδευτοι καὶ χαρίεντες Γαλάται! Ἂν οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ Ἀρμένιοι (ὧν ὁποίων ὁ σοφὸς Βασιλεὺς Ἀρταβάσδης συνέγραφε καὶ ἐποίει ἑλληνιστί), καὶ οἱ Πάρθοι (εἰς τῶν ὁποίων τὴν βασιλικὴν αὐλὴν κατὰ τὸ 54, π. Χ. ἐδιδάσκοντο τοῦ Εὐριπίδου αἱ τραγῳδίαι (α)), καὶ ἄλλοι τῶν ἀλλοφύλων ἑλληνισῶν δὲν ἐπρόφερον ἀκριβῶς τὰ Ἑλληνικά, ἂν καὶ αὐτὸς ὁ ὄχλος τῆς Ἑλλάδος ἔσφαλλε πολλάκις περὶ τοὺς κανόνας τῆν γλώσσης (καθὼς συνειθίζει ὁ ὄχλος πάντοτε καὶ πανταχοῦ), ἀλλ' ἡ γλῶσσα τῶν τότε πεπαιδευμένων Ἑλλήνων ἔμενεν ἀδιάφθορος εἰς τὰ συγγράμματά των· τῶν ὁποίων ἡ σειρὰ, καὶ ἀφ' οὗ παρήκμασεν ἡ γλῶσσα, μὴ διακοπεῖσα μέχρι σήμερον, δὲν ἀφῆκεν ὐδέποτε τοὺς Ἕλληνας νὰ βαρβαρωθῶσιν ὁλοτελῶς· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὸ κεφάλαιον χάριν τῶν Ἐρασμιτῶν ἐπανερχόμεθα μετ' ὀλίγον.

§ ε. Δευτέραν πηγὴν τῆς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν προσῳδίαν διαφθορᾶς ὁ ὀρθῳδὸς Ἐννίνιος εἰσάγει τοὺς Νομογράφους Ἕλληνας· εἶναι δὲ αὕτη προφανῶς ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τετάρτη, ἡ Αὐτοκρατορικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Αὐλή· διότι ἐξ ἀμφοτέρων ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συμπέρασμα πορίζεται ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διεφθάρη συναναμιχθεῖσα μὲ πολλοὺς λατινισμούς. Ἀλλ' ὑπομονὴ ὀλίγον, κύριε Ὀρθώϊδε, σὲ παρακαλῶ! τὸ σόφισμά σου φορεῖ κωδώνια, καὶ γίνεται καὶ μακρόθεν

(α) Πλούταρχ. Κράσσ. § λγ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νεφθαρμένον μετὰ τοῦ ν συντεθλασμένου καὶ ἀποκολοβωμένου τὸν νυγμὸν, ἤ (τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ), εἶναι κ ἀδρότερον, συμπεπυκνωμένον μὲ τὸν ἐμπνιγόμενον φθόγγον τοῦ προηγεμένου νόθε ν (= γκ, βλ. τὸν ἐφεξῆς παράγραφον)· ἐπειδὴ εἰς μὲν τοῦ Ἑλληνικοῦ γάμμα τὴν προφορὰν μετρίως ἀνίσαται πρὸς τὸν ἐρανίσκον ἡ γλῶσσα, καὶ μετρίως ὑπηχεῖ κάτωθεν ἡ ἀρτηρία· εἰς δὲ τῦ λτ. g τὴν ἐκφώνησιν δὲν ἀνίσαται μόνον ἀλλὰ, καὶ προσκολλᾶται συντόνως ἡ γλῶσσα πρὸς τὸν ἐρανίσκον ἐγγὺς τῦ φάρυγγος, καὶ τὸν ἦχον ἐκδίδει ἡ ἀρτηρία χονδρὸν καὶ πλήρη, ὁποῖος ἀποβαίνει ἐκ τῆς τῦ κ συμπιλήσεως μετὰ τῦ ν. ὅσις προφέρῃ πρῶτον ἁπλῶς τὸν σύνθετον φθόγγον τῦ ν καὶ κ, μετὰ δὲ ταῦτα συνωθῶν ἐντονώτερον τὸ πρῶτον πρὸς τὸ δεύτερον συμπήξῃ τὺς δύω φθόγγες εἰς ἕνα, συμπιέσας καὶ συμπνίξας τὸν ῥινισμὸν ἤ ῥωθωνισμὸν τῦ ν, βλέπει καθαρῶς, ὅτι ἡ γλῶσσα διὰ τῆς αὐτῆς κινήσεως σχηματίζει καὶ τὸν σύνθετον τῦ νκ φθόγγον καὶ τὸν συμπεπιλημένον τῦ g, προσψαύουσα τὸν ἐρανίσκον ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτε ἠπιώτερον, ἐπὶ δὲ τῦ δευτέρε συντονώτερον καὶ σφοδρότερον· ἀλλὰ τοιῦτον ἄρα διαγράφει τὸν Ἑλληνικὸν τῦ γάμμα φθόγγον ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος; καὶ ἄν ἐκεῖνος τὸν διαγράφει ὀρθῶς (ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες τὸν προφέρεσιν), στρεβλῶς ἄρα οἱ Ἐρασμίται προφέρουσι τὸ μήτε ψιλὸν μήτε δασὺ, ἀλλὰ μέσον γάμμα τὸ Ἑλληνικόν.

§ δ. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι Ἐρασμίτης ἀνὴρ δυσκόλως δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐκ τῆς συμπιλήσεως τῦ ν πρὸς τὸ κ γένεσιν τοῦ g, ἀλλ' Ἑλληνικὸν αὐτίον εὐκόλως ἀντιλαμ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τούτων ὕτως ἐχόντων, γίνεται αὐτόθεν φανερὸν, ὅτι καὶ ὅσα προβάλλει ὁ Βόσσιος ὡς γενικὸν κανόνα τοῦ γνησίου τονισμοῦ, ἀναφέρονται εἰς τὴν μερικὴν κατὰ διάλεκτον προσῳδίαν. Οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον βραδυτῆτα, ταχυτῆτα ἐκ τοῦ ταχυτὴς, βραδυτής· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμπόδιζεν ἄλλας διαλέκτους νὰ προφέρωσι τὰ τοιαῦτα παροξύτονα, οἷον ταχύτης, καὶ τὰ ὅμοια. Σημείωσαι δὲ, α) ὅτι ταῦτα τὰ εἰς τὴς ὀξύτονα τῆς Ἀττικῆς εἶναι συγγενέσατα τοῦ εἰς ὺς καὶ ςὺς ἰωνικοῦ τῶν ὡς ἀφῃρημένων ὀνομάτων σχηματισμοῦ, οἷον, ἐδητὺς, βρωτὺς, ὠριςὺς, κιθαριςὺς, καὶ πάλιν, ποτὴς, ὡς βραδυτὴς, ταχυτὴς, κτλ. Διὰ τί ὁ Βόσσιος δὲν ἐτόνισε καὶ, βρῶτυς, ἐδῆτυς, ἀποβλέπων τὸν χρόνον τῆς συλλαβῆς, ὡς ἐσυμπέρανεν ἀπὸ τὸ βραδυτῆτα τὸν καθόλου τῶν τοιούτων τονισμόν; β) Ὁ εἰς οτὴς καὶ υτὴς ἕτος τύπος περιέχει ὀλίγα τινὰ ὀνόματα ὀξυτονούμενα, λείψανα τινὸς ἴσως ἰδιώματος τῆς ἀρχαίας Ἀτθίδος, τὰ ὁποῖα ἐσημείωσαν οἱ Γραμματικοὶ ὡς ἐξαιρέσεις τοῦ καθολικώτερον παροξυτόνου τῶν τοιούτων σχηματισμοῦ. Οἷον, ὁ Ὅμηρος εἶπε ταχυτῆτα, βραδυτῆτα, ἀδροτῆτα ἢ ἀνδροτῆτα, διϊοτῆτα· ἀλλ' ὁ αὐτὸς εἶπε καὶ κακότητα, φιλότητα, ἰότητα, ὄχι κακοτῆτα, κτλ. (διότι, ἂν ἔλεγεν, ἤθελον τὸ σημειώσει πάλιν αὐτοὶ

ἔλεγον διέτης, τριέτης, οἰέτης (Ὅμ.), καὶ δίετες, τρίετες, κτλ. ἀντὶ τῶν παρ' ἄλλοις ὀξυτονουμένων διετὴς, τριετὴς, ἐννετὴς, καὶ,-έτης, κτλ. ἐσυνειθίζοντο δὲ καὶ ἄλλως τὰ μὲν πρῶτα ἐπὶ ἡλικίας, τῶν δὲ δευτέρων τὰ ἀδέτερα μάλιστα (δίετες, ἐννέτες) ἐπὶ διαρκείας χρόνου. Πρόσθες καὶ τὰ, δότης (δότηρ) καὶ δοτὴρ, ἐλάτης καὶ ἐλατὴρ, βότης καὶ βοτὴρ, καὶ δώτωρ καὶ βώτωρ, ὡς, ῥήτωρ καὶ ῥητὴρ, πράκτωρ καὶ πρακτήρ, κτλ. κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ β. Ὅλαι λοιπὸν αἱ βάσεις καὶ ἀρχαὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Ἐρασμιτῶν, γενικώτερον θεωρούμεναι, συγκεφαλαιοῦνται εἰς δέκα, τὰ ἐφεξῆς κεφάλαια, τὰ πάντα ψευδῆ καὶ πολλάκις αὐταναίρετα.

Α) Δογματίζουσιτὴν ἑαυτῶν προφοράν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν· ἀλλ' αὐτοὶ ἔτοι ἀπ' ἄλλυ μέρυς τὴν χρονολογοῦσι, παρονομάζοντες ἀπὸ τοῦ πρώτυ ταύτης εὑρέτυ, τοῦ Λεζιδεράνδυ Ἐράσμυ. Ὁμολογοῦσι δὲ προσέτι, καὶ ὅτι ὁ Ἔρασμος ἐδιδάχθη τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατὰ τὴν τότε διεφθαρμένην (ὡς νομίζυσι), καὶ ἀκριβῶς ταὐτόφωνον μὲ τὴν ἡμετέραν προφοράν. Ὥστε πρὸ τῆς ἐποχῆς τότυ τοῦ αἱρεσιάρχυ, ἦγυν πρὸ τριακοσίων ἤδη ἐνιαυτῶν, δὲν ὑπῆρξεν οὐδαμοῦ οὐδέποτ' Ἐρασμικὴ προφορά. Τὸ δὲ μέγιστον καὶ πρώτιστον· ἐδ' αὐτὸς ὁ Ἔρασμος δὲν ἐγνώριζεν ἄλλην ἀρχαίαν, παρὰ τὴν ἡμετέραν τῶν Ἑλληνικῶν στοιχείων ἀπαγγελίαν· διότι εἰς τὸν Ἠχὼ ἐπιγραφόμενον διάλογόν τυ ὁμολογεῖ μὲν ἐπὶ λέξεως πάτριον καὶ γνήσιον τὸν φθόγγον τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς (βλ. ὄπισθ. σελ. 493), προφέρει δὲ καὶ αὐτὸς τὰς διφθόγγυς ει καὶ οι καὶ τὸ υ καὶ τὸ η ὡς ἁπλοῦν ι, παραβάλλων ὡς ταὐτόφωνα τὰς τελευταίας συλλαβὰς καὶ ὁμοιοκατάληκτα τὸ famelICI μὲ τὸ ΛΥΚΟΙ, καὶ τὸ grammatICI μὲ τὸ ΕΙΚΗ. Καὶ εἰς αὐτὸν δὲ τὸν καλὸν αὐτοῦ διάλογον, ὅπυ παίζων εἰσάγει διαλεγομένυς τὸν Λέοντα καὶ τὴν Ἀρκάδαν διὰ νὰ διδάξῃ τὰς περὶ τὴν καινοτομίαν τῆς προφορᾶς ὑπολήψεις καὶ δοξασίας τυ, προφέρει πάλιν τὴν ει ὡς ι, παραβάλλων ἐκ τοῦ Κικέρωνος ὡς ὁμόφωνον τὸ binI μὲ τὸ βίνΕΙ. Ἐδιδάχθη δὲ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁ Ἔρασμος ὑπό τινος Ἰσπανῦ,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κτλ.)· вѣщаю, *βασκέω* (*βάσκω*, вѣщу = *φάσκω* *α* = *ε*, *ᾐ αι*, *ὡς ἐκ τῦ φάω*, *φαίω*, *φαίνω*), вѣпія = *λτ.* vates, *φάτης*, *οἷον φατίας* (*φάω* = *βάω*)· вящшій (вящъ), *βάσσων*, (= *μάσσων*, *μέσσων*, *μείζων*· *ἄλλο δ' ἴσως τὸ βάσσων*, *βαθύτερος*, *ὅθεν λτ.* bassus, *Ἰταλ.* basso, *Γαλ.* bas) *κτλ.* (α). *Ἔχουσι δὲ οἱ Σλάβονες καὶ* б *ἰσοδύναμον καὶ ταυτόφθογγον μὲ τὸ Λατινικὸν* b, *τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὸ β τὸ Ἑλληνικὸν* [*οἷον*, баю, *βάω*, *φάω*, (*βάσκω φάσκω*)· блажу, *βλάζω*, *πλάζω*· блею, *βλέω*, *βλάω* (*βαλάω*, *βαλαχὴ ὅθεν βληχὴ*, *βληχῶμαι*)· бучу, *βύζω*· браню, *βρένω* (*ὅθεν βέβρενται*, *βροντὴ*) = *βρέμω*· блюю, *βλύω*· бавлю (*ἐκ τῦ* баву, *βάβω*, *ἀντὶ βαύω αἰολικ. τὸ βάλω*, *βάλλω*. *ὡς καὶ αὖσος* = *ἄλσος*, *θεύγω* = *θέλγω*, *κτλ.* *αυ καὶ ευ* = *αλ*, *ελ*), *καὶ* ваблю, (вабу, *φάβω ἀντὶ φαύω* = *φάλω*,-*λλω*, *σφάλλω*· *βλ.* § *γ*), *κτλ.*], *καὶ πρὸς τὸ φ δὲ*, *ὡς προείπομεν* (§ *γ*, *σημειώσ.*), *καὶ πρὸς τὸ π ἀντιστοιχεῖ τὸ Σλαβονικὸν* б (*β*). *ἐνίοτε δὲ τρέπονται καὶ εἰς ἄλληλα τὰ δύω ταῦτα* б *καὶ* в *στοιχεῖα τῆς Σλαβονικῆς* (*γ*).

(α) *Δὲν ἀναφέρομεν ἐκ τῆς κατὰ τὸν θ αἰῶνα μεταφρασθείσης Σλαβονισὶ θείας Γραφῆς ἄλλα πάμπολλα παραδείγματα, ὅπου πάντοτε τὸ Ἑλληνικὸν βῆτα μεταφράζεται διὰ τῦ Σλαβονικῦ* в (Вѣди), *οἷον*, вашъ, *βάτος*, ваїя, *βαΐα*, веліяръ, *βελίαρ*, вуссъ, *βύσσος*· *καὶ ἄλλα μυρία, τὰ ὁποῖα παραλείπομεν, ὡς σῴζοντα τὴν* (*κατὰ τὲς Ἐρασμίτας*) *νεωτέραν τῦ β προφοράν.*

(β) *Οἷον*, близь = *πλησίον*· большой, болій = *πολὺς*, *πολέως* (*πλέως*), *Γρμ.* full, voll, *κτλ.*

(γ) *Οὕτω τὸ* баю, *βάω*, *φάω* (*φάσκω*) *συγγενεύει μετὰ τοῦ* важду, важдаю, *βάσδω*, *βάζω* (*ἀγορεύω*, *κατηγορῶ*)· *καὶ* васнь (*ἔρις*) *ὡς ἐκ τῦ* баю (*πρωτοτύπ τῦ* важду) = баснь (*μῦθος*) = *βάξις*, *φάσις*· *ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνωτέρω*, баблю, бавлю, *συγγενῆ*, *ὡς τὰ*, *βάλλω*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΕΙ, βάλλει Κυθέρειαν, κτλ.

Ὥξε ἡ ει δίφθογγος ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς ἡ αὐτὴ καὶ τὸ μακρὸν στοιχεῖον ε, ἔχουσα τὸν φθόγγον ἀδιαίρετον· διὰ τοῦτο ὕστερον εἰς τὸ βραχὺ καὶ κατὰ τὴν συνήθη προφορὰν ἐκφωνούμενον ε προσετέθη τὸ ἐπίθετον ψιλὸν (ἐψιλὸν), μοναδικὸν δηλονότι καὶ γυμνὸν τοῦ ι, πρὸς διαφορὰν τῶ μακροῦ καὶ ἰωτακίζοντος ε, ἤτοι τῆς διφθόγγου ει (α). Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶ Γαληνῶ, τὸ η εἰσήχθη ὕστερον ἀντὶ τῶ μακρῶ καὶ ἑτέρου φθόγγου τοῦ ε, δηλονότι τοῦ ει. Ὥξε ἡ ει φαίνεται ὁμόφθογγος τῶ η· διὰ

(β) Οὕτω προσετέθη τὸ αὐτὸ ἐπίθετον ψιλὸν καὶ εἰς τὸ υ (ὑψιλὸν), πρὸς διάκρισιν τῆς διφθογγογραφουμένης ου, τῆς ὁποίας τὸν φθόγγον εἶχε κατὰ διαλέκτους τὸ υ (βλ. τμ. α, κεφ. η). Ἐπέλαβόν τινες ὅτι τὸ ψιλὸν προσετέθη πρὸς τὸ ε πρὸς διάκρισιν τῶ ἐξ αὐτῶ πολλάκις γεννωμένω η· ἀλλὰ τότε ἔπρεπε νὰ ἐπονομασθῇ τὸ στοιχεῖον ε μικρὸν, καθὼς εἶπαν καὶ τὸ ο μικρὸν πρὸς διασολὴν τῶ ω μεγάλω, ἤτοι διπλῶ ο· (καὶ αὐτὸ τὸ η ἔπρεπεν ὡσαύτως νὰ ἐπικληθῇ ε μέγα, ἂν ἐγεννᾶτο κυρίως ἐκ τῶ ε, καὶ εἶχε τότε τὸν φθόγγον κατ' ἔκτασιν, ὡς ὠνομάσθη καὶ τὸ ἐκ τῶ ο μικρῶ, ω μέγα). Ἄλλοι δέ τινες ἐξέλαβον τὸ ψιλὸν ἐπίθετον τοῦ ε, ὡς ἀντίθετον τοῦ δασὺ, ἀδάσυντον δηλονότι καὶ ἀσύναπτον μετ' ἄλλω γράμματος ἐμφαίνοντος πνευματισμὸν (ὡς εἰς τὰ, ἔτος ἀντὶ γέτος, κτλ.)· ἀλλὰ τὸ ψιλὸν ἐνταῦθα δὲν σημαίνει πνεύματος ἰδιότητα· διότι τὸ ε καὶ ψιλεῖται καὶ δασύνεται, καὶ μετὰ γραμματομόρφω πνευματισμῶ συνάπτεται (ὡς ἔλλω, καὶ βέλλω, καὶ γέλλω, ἐκὰς καὶ βεκὰς, κτλ.), ὥστε κατὰ τὴν γελοίαν ταύτην τῆς ψιλότητος ἐκδοχὴν τὸ αὐτὸ ε ἤθελεν ἀποβαίνει ὄχι πλειότερον ψιλὸν παρὰ δασύ· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὑψιλὸν ἤθελε πάσχει ἀκριβῶς ἀντωνομασίαν· διότι τὸ γράμμα τοῦτο καθ' ὅλας τὰς διαλέκτους (πλὴν τῆς αἰολικῆς) δασύνεται, καὶ τίποτ' ἄλλο πολλάκις δὲν ἐμφαίνει εἰ μὴ μόνον τὸν δασὺν πνευματισμὸν, ὡς εἴπομεν περὶ τῶ διγράμματος· ὅθεν ἡ τοιαύτη τῶ ψιλῶ ἐκδοχὴ εἶναι παντάπασιν ἀσυλλόγιστος.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οἰσὸς, οἶτος, Αἰολικ. οἰσυὺς, οἰσύα, καὶ ὑσίον, οἴσαξ (ἀντὶ οἴταξ, οἴτηξ) = ἴτυς, ἰτέα = Λατιν. vitex, vitis, καθὼς καὶ τὸ vinum = Ϝοῖνος, Σλαβον. ВИНО, καὶ τὸ vicus = Ϝοῖκος (α)· τοιαῦτα καὶ τὰ φλοιὰ καὶ φλιὰ (ἐκ τοῦ φλίω = θλίβω)· σκοιὰ (σκοὰ) καὶ σκιὰ· γλοιὸς, γλοιὰ καὶ γλία (ἐκ τῶ λίω, γλίω, γλίσχρος), μνοῖον,-ὸς καὶ μνῖον,-ὸς, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ὁποίων τὸ οι ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν τὴν μεταξὺ τοῦ ε καὶ ι προφορὰν μετέπεσεν εὐκόλως εἰς τὸν φθόγγον τοῦ ι (β). Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὴν συνήθη τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐπεκράτησεν ὁ τῆς οι ἰωτακίζων φθόγγος μᾶλλον παρὰ τὸν ου, ὅσις ἤδη εἶναι σπανιώτερος, καθὼς εἴπομεν· οἱ νῦν Ἕλληνες προφέρομεν τὸ οἶνον, φέρ' εἰπεῖν, καὶ

(α) Οὕτω καὶ τὸ Ὀϊλεὺς (ἰλ. β), εὑρίσκεται καὶ Ἰλεύς [ἐκ τῶ οἴω, ὄἴω, καὶ λεὼς, οἰόλεως, συγκοπῇ οἴλεως, οἴλεος, οἴλευς (ὡς βασιλεὺς = βασίλεως), οἰλεὺς, ὀϊλεὺς = Ἀγέλαος, Ἀγησίλαος· ἔτω καὶ τὸ Ὀϊκλῆς (Ὀδ. ο, 243) ἐκ τῶ οἰκλῆς ἀντὶ οἰοκλῆς (οἴω, κλέος) = Φέρεκλος, κτλ. ἔξω ἂν τις παραβιάζῃ λέγων κατ' ἀναγραμματισμὸν, Ὀϊλεὺς = Ἰόλευς, ἀντὶ Ἰόλεως, ὡς εἶπαν καὶ τὸ Ἰάσων = Αἴσων]. Ἐνόμισαν τινὲς, ὅτι εἰς τὸ Ἰλεὺς παρελείφθη τὸ ο, ὑποτεθὲν ὡς ἄρθρον (ὁ Ἰλεὺς)· ἄλλοι δὲ πάλιν, ὅτι ἀφῃρέθη τὸ σοιχεῖον, ὡς καὶ τὸ α εἰς τὸ ἵξαλος ἐκ τῶ ἀΐξαλος (ἀΐσσω)· οὕτως ἐξέλαβον καὶ τὸ ἴτυς, ἰτέα, vitex, ἐκ τῶ οἶτος, οἰσὸς, οἰσὺς, κατ' ἀφαίρεσιν τῶ ἀρκτικῶ ο· ἀλλὰ τίς ἡ χρεία νὰ καταφεύγωμεν εἰς ἀποκοπὰς καὶ ἀφαιρέσεις, ἐν ᾧ βλέπομεν τὴν οι = υ, καὶ τῶτο = ι κατὰ διαλέκτων ἰδιώματα; ἢ τί διαφέρει τὸ vinum, Ϝοῖνον, ἀπὸ τὸ vitex, Ϝοῖταξ, ἀντὶ οἴσαξ, κτλ.;

(β) Τοιαῦται καὶ τῶν εἰς us Λατιν. αἱ εἰς i ὀνομασικαὶ καὶ τῶτων καὶ τῶν εἰς um αἱ εἰς is (ἀρχαίως eis) δοτικαὶ ἀντὶ τῶν εἰς οι καὶ οις Ἑλληνικῶν: domi, domis (domeis) = δόμοι, δόμοις (δόμεις, ὡς ποῖος = ποῖος), βλ. ὄπισθεν περὶ τῆς ΕΙ, σελ. 280. Πρόσθες καὶ τὰς πληθυντικὰς δοτικὰς καὶ προθετικὰς τῆς Σλαβονικῆς εἰς ЫМЪ, ИМЪ = οιν καὶ ИХЪ = οις.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν Ὁμήρου ποιημάτων (ὡς, τετύφασι = τετύφαϝσι· ὅθεν τετύφασι, κτλ.)· ἀλλ' ὅμως ὁ Ἄρλης (Harles, εἰς τὴν γ ἔκδοσιν τῶν ἀναμίκτων τοῦ Δαβησίου, Lips. 1800) κρίνει μᾶλλον ὀρθότερον ὅτι καὶ ὁ Ὅμηρος, ὡς Αἰολεύς, μετεχειρίζετο τὸ Ϝ· τοῦτο δέ, κατὰ τὸν Βῖσον (Franc. Wise· ἐν ταῖς Ἐρεύναις περὶ τῶν πρώτων κατοίκων τῆς Εὐρώπης, σελ. 134), τῆς ἀρχαίας διαλέκτου πρὸς τὸ μαλακώτερον τρεπομένης, κατὰ μικρὸν παρημελεῖτο· καὶ πρῶτον μὲν ἐκολοβώθη γενόμενον Ⱶ, καὶ ἄλλοτε Ⱨ, διὰ τὴν βαρυροφηδὸν γραφὴν (ἀμφοτέρου τοῦ σημείου δηλοῦντος δασύτητα πνεύματος)· ἔπειτα δέ, τέλος, ἐξέλιπε παντάπασι. Διαφόρως δὲ κατὰ διαφόρους τόπους καὶ χρόνους ἐκφωνουμένου τοῦ πνεύματος F, προῆλθεν ἢ διὰ β ἢ υ καὶ γ (ὅθεν καὶ κ καὶ χ) διάφορος τῶν λέξεων γραφὴ (ὡς, βέλη, γέλη = Ϝέλη· ἀβὼς = αὐὼς, καὶ ἀϝὼς· Σκαλίγερ. ἐπισασίαις εἰς Εὐσεβίου χρονικ. σελ. 110, κτλ.)· καὶ

νὰ κατορθώσῃ τοσαύτην λόγου μέθοδον καὶ γλώσσης σοφίαν ὑπὲρ ἄνθρωπον; Ποῖος ἄλλος, παρὰ τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς προγενεστέρους του σοφοὺς, ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ δικαιότερον τὴν χρῆσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Κάδμου τοσούτους πρότερον αἰῶνας εἰσαχθέντων σημείων τῆς γραφῆς; Πῶς ἠδύναντο νὰ διασῳθῶσι πολλοὺς χρόνους μόνον ἀπὸ μνήμης ἀποσωματιζόμεναι τοσαῦται μυριάδες ἐπῶν τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας; Πῶς εὗρεν ὁ ὀλίγον τοῦ Ὁμήρου μεταγενέστερος Λυκοῦργος (900—850, π. Χ.) γραμμένα τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα εἰς τὴν Ἰωνίαν, ὅθεν πρῶτος τὰ μετεκόμισεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα; (Πλούτ. Λυκούρ. Στράβ. Ι)· Ὁ δὲ Πεισίστρατος καὶ Ἵππαρχος εἰς τὰς Ἀθήνας ὕστερον (535, π. Χ.) τὰ διέταξαν κανονικώτερον, καὶ διώρισαν νὰ ψάλλωνται (Πλάτ. Ἱππάρ.-Αἰλ. η· 2.-Παυσ. ζ. 26)· Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πᾶς ὅστις συλλογισθῇ μετ' ἐπισασίας, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ φιλόκαινον τῶν, ὅσοι θέλουσι τὸν Ὅμηρον ἀγράμματον!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σήμερον ἀπὸ τὸς Ἕλληνας, ταὐτοφώνως δηλαδὴ μὲ τὸ Λατινικὸν V, διὰ τῦ ὁποίυ καὶ αὐτοὶ οἱ Λατῖνοι ἐξέφραζον τὸ βητόφθογγον Ἑλληνικὸν δίγαμμα, οἷον trivo (ὅθεν trivi) = τρίβω (τέρω, tero, τεριω, τεριϝω, τριϝω)· pavor, paveo = φάβορ, φαβέω (πάω, φάω, φάϝω, φαύω, φάβω, φάβος, καὶ φάβη, Αἰολικ. = θαύω, θάβω, θάβος, θάμβος)· faveo, (favo = φάβω), φαύω, φάω, καὶ φώω, φώϝω, foveo (α)· λόω, λέω (καὶ λάω, λάϝω) lavo· λεῖος (λαῖος, λαῖϝος) laevis, levis, laevigo (laevo, λαίϝω = λειϝω, λειω, λεῖος, λειόω)· θέρω, καὶ θάρω (ὅθεν θέρος, καὶ θάρος, θάῤῥος), Αἰολικ. φέρω, φέρϝω, fervo, ferveo, καὶ ἐκ μεταθέσεως φρέω (ὅθεν τὸ Σλαβονικ. врѣю, καὶ варю = φάρω, φαρμὸς, Γερμ. warm, καὶ wärmen, φέρμεν, φέρμω = θέρμω, θερμὸς), καὶ ἄλλα παμπληθῆ (β). Διὰ τῦ w = λτ. v μεταφράζυσι πολλάκις καὶ οἱ

(α) Τὸ δὲ φώϝω, καὶ φώγω προφερόμενον (ϝ = β, καὶ γ), καὶ φώζω, ἐγέννησε τὸ Λατιν. foco, suffoco, καὶ τὸ focus = φῶκος, φώξ = φάος, φόως, φῶς (ὅθεν Ἰταλ. fuoco, Γαλλ. feu, κτλ.), καὶ τὸ φώγανον, ἢ συνήθως φωγῦ (ὡς ἐκ τῦ φωγὼ, φωκὼ), καὶ ἄλλως χωβῦ (φ = χ καὶ γ = β, ὡς καὶ χώβολι, ἢ αἰθάλη = φωγυλὶς, φωβυλὶς ἐκ τῦ fovo, φώϝω, ἀντὶ φώγω), κτλ.

(β) Πρόσθες καὶ πάντα τὰ εἰς avi, ivi, ovi, λτ. πρωτοπρόσωπα = τοῖς εἰς (ειν) ειειν, αειν, οειν, Ἑλληνικοῖς ὑπερσυντελικ. οἷον (eo) ivi = (ἴω) εἰϝει-ν, εἴειν, ῆειν· trivi, triϝειν (ἐτε-τρίβειν), (nosco, noo) novi (νόσκω, νόω) νόϝειν (ἐν-ενόειν). sto, (stao, ςάω, ςῶ), stavi, ςάϝειν (ἐςάειν), κατ' ἀποβολὴν τῦ κ (ἐςάκειν, ενενώκειν, κτλ.), ἀπὸ τῶν εἰς κα παρακειμ. καὶ ἀποβολῇ τῦ κ Ἰωνικ. εἰς α, οἷον, ςάω, ἕςαα (ἕςηκα)· βάω (βέβηκα), βέβαα· δείω, δίδω (δέδοικα) δέδοια, δέδια, ὅθεν ὁ ὑπερσυντ. ἐδεδοίκειν, ἐδεδίειν, οὕτω καὶ δάω, δέδηα, κτλ. καὶ τὰ εἰς ui δὲ λτ. = οειν, υειν, οἷον fuo, φύω, fui, φύει(ν), ἐπεφύειν (πέφυα, πέφυκα, -κειν), timeo

συνεργεῖ τῶν διφθόγγων ἡ διάφορος χρῆσις καὶ γραφὴ, κἄν τινες ἐκ τούτων ὁμοφωνῶσι μὲ τὸν φθόγγον ἄλλων τινῶν φωνηέντων ἁπλῶν (α).

§ ς. Δευτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἀδιαιρέτου τῶν διφθόγγων προφορᾶς ἔχομεν αὐτὴν αὐτῶν τὴν κατὰ λόγους ἀναγκαίους διαίρεσιν, ἥτις βέβαια δὲν δύναται νὰ ᾖναι ἄλλο παρὰ πάθος ἀδιαιρέτου φύσει συλλαβῆς. Γίνεται δὲ διφθόγγου διαίρεσις α) κατὰ διαλέκτους, ὁπόταν τὴν δίφθογγον προϋπάρχουσαν καὶ φυλαττομένην εἰς ἄλλην διάλεκτον, ἄλλη τις διάλεκτος τὴν διαιρῇ, προφέρουσα τὸ στοιχεῖον κατὰ διάστασιν διακεχριμμένον εἰς δύω συλλαβάς, οἷον, πάϊς, ὄϊς, Ἰωνικῶς, τὰ παῤ ἄλλοις παῖς, οἷς οἰὸς οἶν (Ἀττικῶς). καὶ, Ἀτρεΐδης, δάϊς, πλόϊον. Αἰολικῶς, τὰ παῤ ἄλλοις Ἀτρείδης, δαῖς, πλοῖον, κτλ. Ἀλλ᾽ ἡ διαίρεσις εἶχε τὰς ὅρους της· διότι οὐδεμία διάλεκτος, οὔτε διαλέκτου

(α) Καὶ μήπως ὅλαι τῆς Εὐρώπης αἱ γλῶσσαι δὲν ἔχουσι πολλὰς διφθογγραφουμένας λέξεις ὁμοφώνους μὲ ἄλλας γραφομένας διὰ φωνηέντων ἁπλῶν; Τρία e (e, é, è), ἔχουσιν οἱ Γάλλοι ταὐτόφωνα μὲ τὰς ai καὶ oi· οἷον, étè, été, étai, étois, étoient, ὁμοίως καὶ o = au = eau, κτλ. Ποῖός τις ἤθελε φανῇ (παρακαλῶ), πρὸς τὰς Γάλλας ἀλλόφυλός τις Γαλλισὴς, ὅσις μετὰ 2800 χρόνους ἀπὸ τὴν παρᾶσαν τῆς ἀκμαζούσης Γαλλικῆς γλώσσης ἐποχὴν, ἀναιδὰς, κατὰ τὸν Ἔρασμον, ἤθελεν ἐπιχειρήσει νὰ ψέγῃ τότε τὸ Γαλλικὸν ἔθνος, ὅτι ἔχασαν τὴν γνησίαν τῶν ἀρχαίων προγόνων των προφορὰν προφέροντες μονοφθόγγως τὰς ai καὶ oi καὶ au καὶ eau διφθόγγους (ἢ σύνθετα φωνήεντα, καθὼς κοινότερον ὀνομάζονται), καὶ σοβαρῶς τὰς συμβουλεύῃ νὰ τὰς διαλύωσι, καὶ αὐτὸς παρατραυλίζων τὰς προφέρῃ διηρημένας, etàï λέγων, καὶ etòis, καὶ àü, καὶ eàü, καὶ vaïsseàü, κτλ.); Τοιοῦτοι φαίνονται καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὴν σήμερον οἱ Ἐρασμίται!

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λέσεων συγχοπαὶ, καὶ σχηματισμῶν μεταβολαὶ δεν δύνανται νὰ ἀλλοιώσωσι καὶ τὸν γνήσιον τῶν ϛοιχείων της φθόγγον, ὅϛις σῴζεται καὶ εἰ τὰς ἄλλας τὰς ἀπείρϐς ἀχεραίας αὐτῆς λέξεις, καὶ εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς διεφθαρμένας καὶ ἐπεισάχτϐς· πολὺ δὲ μᾶλλον ἀδύνατον ἦτο νὰ συμβῇ τοιαύτη τις διαφθορὰ γραμμάτων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τῆς ὁποίας καὶ τὸ πλεῖϛον καὶ κράτιϛον τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἴδους ἀκριβῶς διετηρήθη, καὶ ἡ ἀδιάκοπος ἐθνικὴ προφορὰ ἦτο προσωχυρωμένη καὶ μὲ τῆς παιδείας τὴν συνέχειαν καὶ μὲ τὴν καθημερινὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ χρῆσιν.

Ε) Ἀπατῶνται καὶ περὶ τὴν διαίρεσιν τῶν διφθόγγων οἱ Ἐρασμίται, τὰς ὁποίας πάντοτε προφέρϐσι διῃρημένως, ἐναντίον καὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς γλώσσης καὶ εἰς τὰ μέτρα τῶν ποιητῶν· διότι ἡ τῆς κατ' αὐτοὺς ἀδιαιρέτου τάχα διφθόγγου γοργὴ τῶν δύω φωνηέντων συνεκφώνησις τίποτ' ἄλλο δὲν ὑπάρχει, εἰ μὴ γοργὴ πάλιν διαίρεσις· τὸ ἀδιαίρετον παῖς προφερόμενον πάϊς, κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας, καὶ τὸ οἷς, ὅϊς, δὲν διαφέρϐσιν ἀπὸ τὰ διῃρημένα πάϊς καὶ ὅϊς, εἰ μὴ κατὰ τὴν βραδυτέραν ἢ ταχυτέραν τῶν δύω φωνηέντων ἀπαγγελίαν· οὕτω καὶ τὸ κέρᾳ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸ κέραϊ, ϐδὲ τὸ ὑπερῷον, καὶ πατρῷος ἀπὸ τὸ ὑπερῴϊον καὶ πατρῳΐος (ἐκ τϐ ἀρχαίϐ εἰς οιος σχηματισμϐ, πατροῖος, ὑπεροῖον, ἀχρήϛϐ παρὰ τοῖς ἄλλοις, βλ. ὄπισθ. σελ. 384, εἰ μὴ μόνον παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς, κατὰ τὸν Μ. ἐτυμολ. σελ. 246), καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Ἡ δὲ τοιαύτη διῃρημένη τῶν διφθόγγων προφορὰ μεταβάλλει καὶ τὴν ϐσίαν των· διότι δὲν ἀποτελϐσι πλέον αὗται τὸν ἴδιον αὐτῶν φθόγγον,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῷ ι εἰς τὸ βραχὺ α πρὸς ἐπέκτασιν αὐτοῦ (ὡς, ἀετὸς, αἰετὸς) (α). Καθέλῃ δὲ τὸ α συναιρούμενον μετὰ τῷ ι ἢ μεταβάλλεται εἰς δίφθογγον καταχρησικὴν (ὡς γήραϊ γήρᾳ), τῆς ὁποίας τὸ ι ἀπέβη ἀνεκφώνητον (καθὼς λέγομεν εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον), ἢ ἀποδίδει μετ' αὐτῷ φθόγγον τινὰ τρίτον μονοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον. οὗτος δ' ἴσως ἦτον ἐξ ἀρχῆς ε μακρὸν, καὶ τὸν ἦχον μᾶλλον πρὸς τὸν οὐρανίσκον ἀναπέμπον, καὶ μὴ διαχέον τῶτον ὅλον περὶ τὰ χείλη, καθὼς τὸ διὰ τῶν χειλέων σεσηρότων προφερόμενον βραχὺ ε· τοιῶτον ἦχον ἀποδίδει καὶ ἡ Γαλλικὴ δίφθογγος ai ἐν τοῖς mais, κτλ. Ἄλλως ὅμως κατ' ἐκφώνησιν ἁπλουστέραν φαίνετ' ἔκπαλαι ἡ αι ταὐτόφωνος τῷ μακρῷ ε κατὰ τὸ Γαλλικὸν ê εἰς τὸ prêtre, κτλ. Ὅθεν

(α) Οὕτως ἔγεινε (νομίζω) καὶ τὸ κύριον Εὔαιφνος (Παυσαν. Μεσσην.) ἐκ τῷ εὐάφενος (ἄφενος, συγκ. ἄφνος, ἀφνειός)· ὡσαύτως καὶ ἡ συνήθ. λέγει αἰθέρα καὶ ἀθέρα τὸ ἀθήρ [συγγενὲς. νομίζω, τῷ ἔθειρα (ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἔθειρος), ὡς τριχῶν ὅμοιοι οἱ ἀθέρες, παρὰ τὸ θέρω]. καθὼς καὶ οἱ Γερμανοὶ εἶπον τὸ αὐτὸ ἀθὴρ διὰ τῷ ae, Aehre, κατὰ συγκοπήν· οἱ δὲ Ὁλλανδοὶ λέγουσιν ὀλόκληρον Adere, κτλ. Καὶ πάλιν ἀντὶ αι προφέρομεν συνήθως τὸ ἁπλοῦν α, ὡς, ἔξαφνα (=ἐξαίφνης, ἐξ, ἄφνω, ἄφνως, ἐκ τῷ ἀφανὴς, ἀφανῶς, ὅθεν καὶ τὸ Ἰωνικ. ἐξάπινα), καὶ ἐξάφνου, ἐξαφνικὸν [ἐξαίφνης ἐπερχόμενον, αἰφνίδιον κακὸν, δαιμόνιον, ὅθεν καὶ ἐξαφνίζω=τρομάζω, καὶ ἐπὶ παιδίων, ὅταν σπῶνται, ὡς καὶ ὁ σπασμὸς αἰφνίδιον κακόν. εἶπαν δὲ καὶ οἱ Βυζαντινοὶ αἰφνιδιάζειν=ἐξαίφνης ἐπιπίπτειν (Θεοφάν.)· τὸ δὲ τῆς συνηθ. ξεππάζω (ζ=σσ, ππ=πτ) ἀντὶ ἐκπτάζω, ἐκπτάσσω, ἐκτήσσω (Εὐριπ. Ἑκάβ. 177) πτήσσω, πτάω, πτόω, πτοέω, ὅθεν καὶ ξεππασμένος=ἐπτοημένος. γράφεται δὲ κακῶς, ξηπάζω, καὶ ξιππάζω, ἐξιππάζω], κτλ. Ὥστε τὸ προσιθέμενον ι πρὸς ἔκτασιν τῷ α, συναλείφεται ἢ συναιρεῖται μετ' αὐτῷ εἰς γένεσιν τῆς αι διφθόγγου, καὶ δὲν κάμνει ὀδυμίαν αὔξησιν συλλαβῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐπιφέρει πρὸς ἐπικύρωσιν, πρῶτον, σίχους Ὁμηρικοὺς, τοὺς ὁποίους τονίζει κατὰ τὸ μέτρον εἰς τὴν ἄρσιν ἑκάστου ποδός, οἷον,

Ἠελίὸς δ ἀνο|ρῶσ λι|πὼν περι|κάλλεα |λίμνην
Οὐρανον| ἐς πολυ|χάλκον, ἵν' |ἀθανα|τοῖσι φα|είνῃ.

Ὄχι (λέγει), καθὼς συνήθως καὶ ἐναντίον τοῦ μέτρου τονίζονται τὴν σήμερον·

Ἥλι|ος δ' ἀνό|ρουσε λι|πὼν περι|καλλέα| λίμνην. κτλ.

Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ λέξεις ἁπλᾶς ἐπιφέρει, ὡς τονιζομένας τὸ πάλαι γνησίως εἰς τὴν μακρὰν συλλαβὴν, τὰς, ἑτοῖμον, ἐρῆμον, τροπαῖον· καὶ, ταχυτὴς, βραδυτὴς βραδυτῆτος, καὶ τὰ τοιαῦτα· „τῶν ὑποίων (λέγει) τὸν τόνον μετεβίβασαν οἱ μεταγενέστεροι ψευδῶς εἰς τὴν βραχεῖαν προπαραλήγουσαν: βραδύτητος προφέροντες, καὶ ταχύτητος, καὶ ἕτοιμον, ἔρημον, τρόπαιον". Περὶ δὲ τῶν ἀπὸ βραχείας συλλαβὰς συγκειμένων λέξεων (ὡς, ἕλεος, ὅλος, δεόμενος, κτλ.), πᾶ πρέπει γνησίως καθ' Ἕλληνας εἰς τὸν πεζὸν λόγον νὰ τονίζωνται, δὲν λέγει μηδέν.

§ β. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸ ἐπινοεῖν ὀξύτατος, καὶ περὶ τὰς ἀποδείξεις γονιμώτατος, καὶ περὶ τὰς ἐκφράσεις πιθανώτατος Ἐννίνιος σαφηνίζει τὸ καθολικὸν ἀξίωμα τοῦ νέου τονισμοῦ διὰ τεσσάρων κανόνων, τοὺς ὁποίους ἐπονομάζει καὶ, τέσσαρα αἰώνια στοιχεῖα τῆς ἀληθείας! ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ἑφεξῆς.

Α) „Πᾶσα λέξις μονοσύλλαβος δέχεται τὸν τόνον ἐπὶ τοῦ φωνήεντος· ὡς, φῶς, νοῦς, ἅλς, κτλ. καὶ Λατινιστί· móns, fóns, rós, nix, κτλ." (Θαυμαστὸς ὁ κανών! ποῖον ὅμως τόνον λαμβάνει ἡ Ἑλληνικὴ λέξις; ὀξεῖαν ἢ βαρεῖαν, ὡς τὰ, σπλὴν καὶ φὼς καὶ θὲς καὶ δὸς, καὶ τί; ἢ περισπωμένην, οἷον τὰ, φῶς καὶ νοῦς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κρείνότερον), ἐδ' ἀσπρῆ νεῦν! (α).

ζ. Ταῦτα πρὸς ἔλεγχον τῆς βαρβαρότητος τῶν κανόνων τῆ παρατονισμοῦ. Ἐπιφέρομεν δὲ καὶ τὰς παρὰ τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων μαρτυρίας περὶ τῆς γνησίας καθ' Ἕλληνας προσῳδίας.

τὸ συνήθ. ὅ,τι ἔχετε νὰ φιλονεικήσητε), εἶπον καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ Δοκιμίῳ (τόμ. α, σελ. 202)· πρόσθες καὶ τὸ τῆ Σωτάδε· „Ὑγιαίνειν εὔχε τοῖς θεοῖς, ἐφ' ὅσον ἔχεις ζῆν" (Στοβ. λόγ. 3)=μέλλεις ζῆν (ἐπὶ παρατάσεως), συνήθ. ἔχεις νὰ ζήσης· σπανιώτατα δὲ καὶ πρὸς ἀπαρέμφατον, ὡς, ἔχω σὲ ἰδεῖ (ἰδεῖν), καὶ, ἔχω νὰ σὲ ἴδω=μέλλω σε ἰδεῖν. Καθὼς δὲ τὸ „κρύψαντες ἔχεσιν" (Ἡσίοδ.)=κεκρυμμένον ἔχεσιν, ἔτω καὶ τῆς συνηθείας, ὁ μὲν παρακείμενος, ἔχω κρυμμένον· ὁ δ' ὑπερσυντελ. εἶχα κρυμμένον, καὶ (μετ' ἀπαρεμφ.), εἶχα κρύψει (=κρύψας εἶχον). Φαίνεται δὲ ὁ σύνθετος μέλλων συνήθης εἰς τὴν γλῶσσαν τῆ ὄχλε ἀκύμη κατὰ τὴν II ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. ὅθεν καὶ ὁ Δαμασκηνός „θέλεις εἰπεῖν (λόγ. εἰς Καβαλ. σελ. 688). Καὶ τὸ ἄς δὲ μετὰ τῆς ὑποτακτικῆς ἀντὶ προσακτικῆς φαίνεται συνειθισμένον ἀκόμη κατὰ τὴν IA ἑκατονταετηρίδα, τὸ ὁποῖον ἡ Ἀλεξιὰς Ἄννα ἐξελλήνισε διὰ τῆ ὡς· „ἀναλαβόμενοι τὸν μανδύαν ἔφασαν· ὡς ἴδωμεν εἰ μὴ τῶν σῶν ἀμφίων ἅψεται τὸ πῦρ" (Ἀλεξιάδ. βιβ. ιε, σελ. 494), τὸ συνήθ. ἄς ἴδωμεν (=ἄφς, ἄφες ἴδωμεν· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 516)· ἄλλο δὲ τὸ ὡς τῆ Ἀριστοφάνες, πρὸς προσακτικὴν τρίτε προσώπε· „ὡς κυκάτω καὶ πατείτω" (Εἰρήν· 320), ἐκ τῆ ὁποίε εὐφυῶς μὲν, ἀλλ' ὄχι καὶ τόσον πιθανῶς παρήγαγον τινὲς τῶν ἡμετέρων τὸ τῆς συνηθ. ἂς (δωρικ. ω=α, =ἄς).

(β) Λέγομεν ἑνὸς ἄσπρε καὶ ἀσπρῆ (ὡς, χάμε καὶ χαμῆ, βλ. ἔμπροσθ. σελ. 372), τετέσιν ἑνὸς λεπτῆ· ὡς καὶ „ἀσπρῆ ἄνθρωπος" =ὀβολιμαῖος, τριωβολιμαῖος, τετέσιν ἑδαμινός. Τὸ δὲ ἄσπρον (ἐλλειπτ. νόμισμα, κέρμα, εἶναι=$\frac{1}{3}$ τῆ Τερκικῆ παρᾶ), ἐκ τῆ ἄσπρος (=ἄφρος, ἀφρὸς, ἀρφὺς, ἀλφὸς, φ=π=β=γ, ἀργὸς, ἀργὺς, ἄργυρος,-γύριον)· παρέλαβε δὲ τοῦτο καὶ ὁ παραχμάζων Λατινισμός· „δηνάριον λευκὸν, asprum" (Γλωσσάρ.)· εἶπον καὶ οἱ Γάλλοι un blanc (ἓν ἄσπρον)· καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐκ τῆ ak (λευκὸς)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πεπαιδευμένους, οἵ τινες ἔσῳζον ἕως τότε τὴν γνησίαν τῆς προσῳδίας διδασκαλίαν ἐν τοῖς Σχολείοις! Πότε λοιπὸν νὰ ὑποθέσωμεν κυρίως ὅτι ἤρχισεν ἡ διεφθαρμένη τῶν τόνων προφορά; Ἕως εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰσιδωρίου (527, μ. Χ.), μᾶς βεβαιόνει ὁ Ἐννίνιος, ὅτι τόνοι δὲν ἐγράφοντο· ἔπεται λοιπὸν ὅτι μετὰ τοῦτον ἤρχισεν ὁ παρατονισμὸς, καὶ ἡ ἐφεξῆς διὰ τῶν γραπτῶν τονικῶν σημείων παντελὴς τῆς προσῳδίας ἐκβαρβάρωσις (διά τινας μάλιστα παρὰ τῶν Ἀντιτονιστῶν προβαλλομένας ἰδιαιτέρας αἰτίας, τὰς ὁποίας λέγομεν εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον). Ἔσω! δεχόμεθα καὶ ταύτην τὴν ἐποχὴν (δὲν ἐπιμένομεν γλίσχρως εἰς τοῦ Βοσσίου τὸν διορισμὸν, ὅσις ἐφάνη παρὰ τὸν Ἐννίνιον ὁπωσοῦν μεγαλοδωρότερος, χαρίσας εἰς ἡμᾶς τὴν ἐν τοῖς Σχολείοις διατήρησιν τῶν ἀληθινῶν σημείων τῆς προσῳδίας δι' ὅλων ὀκτὼ ἢ ἐννέα αἰώνων ἀπὸ τῆς εὑρέσεως αὐτῶν!). Ἀλλ' ἐπὶ τίνος ἆρα τῶν διαδόχων τοῦ Ἰσιδωρίου, καὶ ποῦ τὸ πρῶτον ἤρχισε τοῦ παρατονισμοῦ τὸ κακόν; ἆρα καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα συγχρόνως ἐσρεβλώθησαν ὅλα τὰ σόματα τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν ὅλων, καὶ σοφῶν καὶ ἀσόφων, καὶ χυδαίων καὶ ἀξυκῶν, καὶ συμπαρελύθησαν αἱ γλῶσσαι πασῶν τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν καὶ μητέρων, ὅθεν ἐδίδαξαν πάντες καὶ πᾶσαι τὰς θυγατέρας καὶ τοὺς υἱούς των, τοὺς ἡμετέρους δηλονότι προγόνους, τὴν καθ' ἡμᾶς παράτονον καὶ τραυλόγλωσσον καὶ κατεψελλισμένην προφοράν; Ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλην παρὰ τὴν Βαβυλωνίαν σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν δὲν ἐξεύρομεν ἐπισυμβᾶσαν ἀληθῶς εἰς κἀμμίαν ἐξαίφνης ἰδιαιτέραν γλῶσσαν τοῦ κόσμου· τοιαύτην δὲ τεραστίαν τῆς θεᾶς

ἐμιμοῦντο τὲς νικητάς των, οἵτινες τὰς ἐξεφώ-
νεν διηρημένως; Ταῦτα δὲν εἶναι παραλογισμοὶ
τῦ Βοσσίυ καὶ φλυαρίαι σαφεῖς; Καὶ ὅμως
ἐγκολπώθησαν καὶ ἀντέγραψαν καὶ ἄλλοι τὲς
παρεῖς τύτυς λήρυς, καταδικάσαντες τὲς ἐπὶ
τῶν Καισάρων ἀκμάσαντας πολλὲς καὶ σοφὲς
ἄνδρας τῆς Ἑλλάδος, ὅτι μεθ' ὅλυ τῦ ἔθνυς
των ἐπρόφερον τὰς διφθόγγυς διεφθαρμένως!
τῦτο θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι οὗτοι οἱ υἱοὶ τῶν
πατέρων ἐκείνων, οἵτινες πρῶτοι πάντων ἀν-
θρώπων συνέταξαν τὴν τέχνην τῦ λέγειν καὶ
γράφειν ὀρθῶς, καὶ ἐδίδαξαν καὶ τῦς Λατίνυς,
καὶ τὲς Εὐρωπαίυς ὅλυς, καὶ ὅλυς τὲς μετέ-
πειτα κανονίσαντας τὰς γλώσσας των λαοὺς
τῆς γῆς τὰς βάσεις καὶ τὲς ὅρυς τῆς γραμμα-
τικῆς τέχνης, ἔτοι, λέγω, δὲν ἐγνώριζον τί
σημαίνει τ' ὄνομα δίφθογγος εἰς τὴν ἰδίαν
των γλῶσσαν! ἀδ' ἤξευρον πλέον νὰ ἀναγινώ-
σκωσι τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Πλάτωνα, καθὼς
οἱ θεηγόροι Ἕρασμοι καὶ Βόσσιοι καὶ Ἐννίνιοι
καὶ Γότλοβοι καὶ Κερατῖνοι, καὶ ὅλος ὁ θίασος
τύτων τῶν αὐτοχειροτονήτων δαδέχων τινῶν
καὶ ἱεροφαντῶν, ἢ θεσμοθετῶν, οἵτινες ὀψέ ποτε
καὶ ἔξωθέν ποθεν εἰσεπόμπευσαν εἰς τῆς πα-
λαιᾶς Ἑλληνικῆς σοφίας τὰ μυςήρια, ἀκύσης
τῆς Ἑλλάδος καὶ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτῆς
τῆς Ἀθηνᾶς! Τοιαῦτα δύναται φαντασίας ἀν-
θρωπίνης ὑπερήφανος πλάνη! Ἄνθρωποι ἐπί-
σημοι, τῆς αἱρέσεως ταύτης οἱ ἀρχηγοὶ, φρο-
νήσαντες ὑπὲρ τὰ μέτρα τῶν δυνάμεών των,
καὶ τυφωθέντες, ἐτόλμησαν νὰ μεταῤῥυθμίσωσι
τὴν φωνὴν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν προφορὰν
τῶν ἰδίων αὐτῶν γλωσσῶν! Τὸ τόλμημα ἦτο
μέγα· πλὴν κἄπως ἤθελε φαίνεσθ' ὑποφερτὸν,
διότι τὲς εὐκόλυνε (καθὼς ἐπροφασίσθησαν)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σεν ειθίζεσι νὰ λέγωσιν ἑαυτὲς ἱερές! [qui se ἱεροὺς seu sacros apellare solent“! τοῦτο ἐξήγησον ἀναγνῶςα ὅπως ἀγαπᾶς· εἴτε ὡς ἔκφρασιν τῶν φρονημάτων τοῦ Ἐννινίου, ὃς φαίνεται ὅτι δὲν ἐδέχετο καθόλε ἱερωσύνην, κατὰ τοὺς λεγομένους Ἀνιερισάς· εἴτε καὶ ὡς ἑρμηνείαν τοῦ ὀνόματος καλόγηρος, ἢ καλόγερος (καλὸς γέρων), τὸ ὁποῖον οἱ πλεῖσοι τῶν Ἐρασμιτῶν γράφοντες Λατινιστὶ calojeros, τὸ παράγεσιν ἐκ τοῦ καλὸς καὶ ἱερός! καὶ τὰ δύω τὰ νοήματα διὰ τὸν Ἐννίνιον πολλὰ καλὰ καὶ τίμια!!]. „Οὗτοι (λέγει) οἱ Κληρικοὶ διέφθειρον τὴν γλαφυρότητα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μὲ τὸν μοναχηριακὸν“ (τουτέστι τὸν καλογηρικῆς ἀμεσίας καὶ σκαιότητος ἀπόζοντα)“ καὶ τρισάθλιον Ἑλληνισμόν των· βλέπε τὰ Συνόδικα, τὰ Νομοκάνονα (ταῦτα κατὰ τὴν Ἐννινιακὴν γραμματικήν! ἀντὶ, τὰ Συνοδικὰ καὶ τοὺς Νομοκάνονας), τὰ Ἀρχιερατικὰ, τὰ Εὐχολόγια, τὰ Μηνολόγια τῶν Γραικῶν! 5) Τὰ ξένα ἔθνη, εἰς τὰ ὁποῖα μετεδίδετο οἱ Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Οὕτως οἱ μεταγενέσεροι Λατῖνοι ἐπρόφερον τὴν αι ὡς ê (κατὰ τὴν ἰδικήν των æ), καὶ τὴν ει καὶ οι ὡς ι. Τούτους ἐμιμήθησαν διὰ κολακείαν οἱ Γραικοὶ εἰς τῶν διφθόγγων τὴν προφοράν. Καὶ ἄλλοι δὲ ἄλλων τῆς Εὐρώπης λαῶν Ἑλληνισαὶ, οἷον Γερμανοὶ, καὶ μάλισα Ἑλβετοὶ, καὶ Σεηκοὶ, καὶ Σάξονες, κτλ. παρέλαβον ὅλα τὰ σφάλματα τῆς νεωτέρας τῶν Γραικῶν προφορᾶς, καὶ μέχρι σήμερον, φεῦ, τὰ διατηροῦσι, βλέποντες μὲν τὰ χρειττονα, προτιμῶντες δὲ τὰ χείρονα (α).

(α) Ἐννοεῖ τὲς Ῥαϋχλινιανὲς Ἑλληνισὰς, οἵτινες προφέρεσιν, ὡς ἡμεῖς, τὰ Ἑλληνικά. Δὲν ἐπίσευε δὲ τάτες ὁ Ἐννίνιος,

Ακαδημία Αθηνών/ Academy of Athens

λάω (Ὀδ. τ, ὅθεν ἀλαὸς) καὶ λαύω (λαύσσω, ὅθεν γλαύσσω, γλαυκὸς (Ὁμ.) = λέω (ὅθεν λέων), καὶ λεύω, λεύσσω, λευκὸς (Ὁμ.)· τὸ δὲ λαύω [λάβω, λάπω, ὡς, ῥεύω, ῥέβω, ῥέπω· πέρω, πρέω (=προέχω), πρεύω, πρέπω, πρέσβυς = πράπω (πραύω), ὅθεν βρέβης, υ = β = π] ἐγέννησε τὸ λάμπω. [ἐκ τοῦ λάσσω, Αἰολικ. λάζω, λάδω (σσ = ζ = δ, ὅθεν ἔμειναν τὰ Σλαβον. г-лажу, г-леду) φαίνεται καὶ ὁ Λάδων, καὶ ἡ Λάδα, Λήδα = λαμπρὸς, -πρά]. Καὶ πάλιν, λάω, λαίω (ἀπολαίω) = λάβω, λάμβω, λαμβάνω = λάπω, -φω, γλάφω, καὶ λίπω, φω, γλύφω, βω [ὅθεν γ = κ, καὶ παρενθ. α, καλύβω, -πτω, συγκοπῇ κλέπτω. Ἐκ τούτου τοῦ λαίω, λάω (λέταται), ἢ λάφω (φ = ϑ) καὶ τὸ λάϑω (ἂν δὲν λανθάνομαι), λαθέω, lateo, λήθω, λήθη, Λητώ (ὡς ἐκ τῆς σημασίας δηλονότι τοῦ καλύπτω, κλέπτω = γλάφω, κοιλαίνω, ὅθεν καὶ χώνω, -νομαι εἰς τόπον κοῖλον, γλαφυρόν)· ὡς πάλιν ἐκ τοῦ συγγενοῦς λέπω, τὸ λείπω, ἀ-λείφω = Λατινικ. (livo, ob-livo = ἀπαλείφω), oblivisco (ἐπιλανθάνομαι). Ἐκ δὲ πάλιν τοῦ λύπω = λέπω μὲ φαίνεται καὶ ὁ Ὄλυμπος (τὸ ο κατὰ πρόσληψιν, ὡς καὶ εἰς τὸ ὄλισθος ἐκ τοῦ λίσφος, λίσπος, λισσὸς, κτλ.), Ὄ-λύμπος = (τὸ μ εὐφωνικὸν) = λύπος (γλύφος γλυπτὸς) = λόπος, λόφος (λέπω) = λέπος, λέπας· εἶναι δὲ καὶ λοφώδης ἢ πολύλοφος =

ἐνόμισα περὶ τοῦ Θεὸς καὶ Deus καὶ Ζεύς· εἰ δὲ καὶ ἠπατήθην περὶ τὴν ἐτυμολογίαν, ἔπαθον ἀνθρώπινα· καὶ Πλάτων ἠπατήθη! ἄλλος τις ἂς λέγῃ ὀρθότερα· ἡμεῖς δὲ πάλιν ἐκ τῆς μικρᾶς καὶ ἐπέκεινα τῶν τῆς προθέσεως ὁρίων ταύτης παρεκβάσεως ἐπιστρέφομεν εἰς τὰς διφθόγγους αυ καὶ ευ = αϜ, εϜ = αβ, εβ· οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι Λατῖνοι ἔγραφον AB ἀντὶ AF, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πρισκιανὸς, βιβ. α, σελ. 547.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνικὰ ὀνόματα· ἡ βροντὴ δὲν μένει πλέον βροντὴ (vrondὴ), *ὅταν προφερθῇ* vrontí, *οὐδὲ* πόντος ὁ póntos, *οὐδὲ Στέντωρ* ὁ Stentor, *οὐδὲ* κράντωρ ὁ crantor, *οὐδ' ἄντρον, οὐδὲ φάντασμα τὸ* antron, *καὶ τὸ* fantasma, *κτλ.* (α). *Αν ἐπρόφερον ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα χωρὶς τῆς συνειθισμένης ἐκφαντορικῆς προφορᾶς οἱ "Ελληνες, δὲν ἤθελαν αἰσθάνεσθαι τῆς τοσαύτης μεγαλοπρεπείας τὸ κάλλος εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν μουσικωτάτων ἐκείνων στίχων·*

„*Πολλὰ δ' ἄνακτα, κάτακτα, πάρακτά τε, δύχμια τ' ἦλθον* ("Ομ.)

καὶ,

„*Πρόφαντον σοφίᾳ καθ' "Ελληνας ἐόντα παντῷ* (Πίνδ.), *κτλ.*

§ δ. *Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἡ μὲν προηγουμένη λέξις εἶναι σὺν καὶ ἐν πρόθεσις ἐν παραθέσει, ἢ ἄρθρον αἰτιατικὴ ἢ γενικὴ πληθυντικὴ λήγουσα εἰς ν, ἡ δὲ ἑπομένη ἀρχίζῃ ἀπὸ τ, τὸν αὐτὸν ἔντονον φθόγγον τοῦ ντ παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὴν ὑφ' ἕν σύρμα φωνῆς τῶν λέξεων τούτων διαδοχήν, οἷον τὴν τιμὴν* (τὴν dimὴν), *τὸν τρόμον τὸν τῶν τυράννων* (τὸν dρόμον τὸν dῶν dυράννων), *κτλ. Οἱ δὲ 'Ερασμίται προφέροντες τὸ δέλτα τὸ ἡμέτερον ὡς τὸ ἰδικόν των* d *ἀποροῦσι, πῶς οἱ "Ελληνες προφέροντες τὸ ντ ὡς* nd, *δὲν αἰσθάνονται ὅτι συγχέουσι τὰς λέξεις, οἷον τὸν τρόμον καὶ τὸν δρόμον, τὸ ἐντελέχεια καὶ ἐνδελέχεια,*

(α) *Ἐὰν δὲ καὶ λόγος ὅλος πολλὰ τὰ ντ ἔχων προφερθῇ τοιουτρόπως, ἡ ἀηδία εἰς ἑλληνικὰς ἀκοὰς γίνεται ἀνυπόφορος· τίς ἀπὸ τοὺς "Ελληνας δύναται ν' ἀκούσῃ χωρὶς ναυτίαν τὸ*

„*Τὰ Ταντάλου τάλαντα ταντα̣λίζεται*,

προφερόμενον εὐρωπαϊκώτερον,

Ta Tautalu talanta tantalizetæ?

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν συγγενῶν γραμμάτων β, π, φ, ἕκαστον τούτων σώζει τὸν ἴδιον αὐτῶ φθόγγον· καὶ τὸ μὲν π προφέρεται ψιλώτερον, τὸ δὲ φ δασύτερον, τὸ δὲ β καθ' Ἕλληνας μεταξὺ τοῦ τε δασέως φ, καὶ τῶ ψιλῶ π, ὅθεν ἐκ τῆς τοιαύτης μεσότητος ἀπεδόθη εἰς τὸ ϛοιχεῖον τὸ μέσον ἐπώνυμον. Εἰ δὲ καὶ οἱ Λατῖνοι συνεπύκνωσαν βομβυϛικώτερον τὸν φθόγγον τοῦ ἰδικοῦ των b προφέροντες ἀδρότερον τὸ ϛοιχεῖον, ὡς καὶ ἄλλα ἔθνη τῆς Εὐρώπης συχνὰ, πρέπει ἆρα διὰ τοῦτο νὰ μεταβάλωσι καὶ οἱ Ἕλληνες τοῦ ἰδίου των βῆτα τὴν ἀρχαίαν προφοράν; Εἶναι (λέγουν οἱ Ἐρασμίται), ἰσοδύναμον τὸ β μὲ τὸ b, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ὡς τοῦτο νὰ προφέρηται καὶ ἐκεῖνο! Εἶναι (λέγουν καὶ οἱ Ἕλληνες), καὶ τὸ λατ. c ἰσοδύναμον τὸ μὲν πάλαι μὲ τὸ γ (τῶ ὁποίω ἐπέχει τὸν τόπον ἀκόμη καὶ τώρα εἰς τὸν ἀλφάβητον) (α), ἤδη δὲ καὶ μὲ τὸ κ τὸ Ἑλληνικόν· ἄλλ' οἱ Λατῖνοι πρὸ τῶ ι καὶ ε προφέρουσι τὸ c, τζὶ καὶ τζε (ce, ci), οἱ δὲ Ἕλληνες καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ πάντοτε κανονικῶς, κε, κι (β)· Εἶναι ἰσοδύναμον καὶ ταυτόμορφον τὸ Λατινικὸν J, μὲ τὸ Γαλλικὸν καὶ Ἰσπανικὸν J, ἀλλ' ἡ τούτων ἑκάϛε προφορὰ εἶναι πάντῃ διάφορος. Εἶναι ἰσοδύναμα καὶ ταυτόμορφα τὸ Λατινικὸν καὶ τὸ Γερμανικὸν v· διὰ τί οἱ Ἐρασμίται δὲν διδάσκουσι καὶ τὸς Γερμανὸς νὰ προφέρωσι τὸ

---

of (ὡς πρὸ τῶν δασυνομένων φωνηέντων ἢ ἀπό, ἀφ)· τὸ Γερμανικὸν bleiben (=Γλείπεν, λείπειν), οἱ Βέλγαι, προφέρουσι blijwen (τρέποντες τὸ ὕϛερον b, εἰς w), καὶ τὸ fallen, vallen· καὶ πάλιν ἐκ τῆ ἀποθήκη τὸ Ἰταλ. bottega, Γαλλικ. boutique, κτλ. κτλ.

(α) Βλ. ἔμπροσθ. περὶ τῆ ϛοιχ. Γ. (β) Βλ. κεφ. ε, περὶ τῆ Ζ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μεγίστας τῆς πατρίδος ἀνάγϰας οἱ Ἕλληνες ἐμάνθανον ἐϰ παίδων ϰαὶ ἐτύποναν εἰς τὰς ψυχάς των τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων των· πάντοτε εἰς τὴν διάνοιάν των (ἥτις εἶναι τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτὴν ἄφωνος διάλογος) διενοοῦντο περὶ τῶν πραγμάτων Ἑλληνιστί· ὐδ' ἐσυλλογίσθησαν οὐδέποτε ϰαθ' ἑαυτοὺς εἰς οὐδεμίαν διάλεϰτον ἄλλην παρὰ τὴν Ἑλληνιϰήν· ϰαὶ τὸν ἐϰ τῆς διανοίας λοιπὸν προερχόμενον διὰ τοῦ ϛόματος, ὡς ῥεῦμα, μετὰ φθόγγϑ προφοριϰὸν αὐτῶν λόγον τὸν ἐξεφώνϑν πάντοτε ϰαθὼς τὸν ἐδιδάσϰοντο παρὰ τῶν προγόνων των· ὐδ' ἦτο δυνατὸν νὰ ληϑμονήσωσι τὰς ϑσιώδεις ἀρχὰς τῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνετράφησαν ϰαὶ συνέζησαν, πατρίου φωνῆς. Ὅσον ἂν ἀπέβη ϛενὴ ϰαὶ πενιχρὰ ἡ ϰοινῶς λαλϑμένη γλῶσσά μας, δὲν ἔπαυσεν ὅμως ἀπὸ τϑ νὰ ἦναι Ἑλληνιϰὴ ϰαὶ ϰατὰ τὴν ὕλην ϰαὶ ϰατὰ τὸ εἶδός της· Σῴζει δὲ ϰαὶ τὰς πλείσας ἀπὸ τὰς ἀρχαίας αὐτῆς ϰαλλονάς. Τόσας φράσεις ὁλοϰλήρϑς τῶν παλαιῶν ἐνδόξων ποιητῶν ϰαὶ συγγραφέων εὑρίσϰεις εἰς αὐτὴν, τόσας ἰδιαιτέρας τῶν λέξεων σημασίας, τόσα πρωτότυπα ἢ παράγωγα ὀνόματα τῶν ὁποίων τὰ ἕτερα μόνον ἀπαντῶνται εἰς τοὺς σῳζομένϑς δοϰίμϑς συγγραφεῖς, ὥϛε ματαίως ϑέλεις ζητήσει τὴν τϑτων ἐξαϰρίβωσιν ϰαὶ πολλῶν αὐτῶν τὴν ϰαταχώρισιν εἰς τὰ μέχρι σήμερον ἐϰδεδομένα λεξιϰά. Ἡ τῆς νεωτέρας γλώσσης παράϑεσις πρὸς τὴν παλαιὰν δύναται πολλάϰις νὰ βοηϑήσῃ τὸν φιλολόγον περισσότερον παρ' ὅλας τῶν λέξεων τὰς συναγωγὰς, ϰαὶ τὰς πολυμαθεστάτας σημειώσεις πολλῶν Ἑλληνιϛῶν ἀλλοφύλων, οἵτινες ὄχι ἅπαξ ἐπλανήϑησαν περὶ τὰς φιλολογιϰὰς ϰαὶ ϰριτιϰὰς αὐτῶν ἐρεύνας διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς ϰοινῆς

(Πίνδ. κτλ. παρ' Ὁμήρῳ δὲ μονον εὑρίσκεται τὸ τῦ βλέπω παράγωγον βλέφαρον), καὶ λαίω (ἠλαύσω, γλαύσσω, γλαυκὸς, Ὅμ.)=(λάβω, λάπω), λάμπω. Στέβω [σέμβω, ὅθεν ἀσεμβὴς (Ἡσύχ.)=ἀσεμφὴς, ἰλ. γ. καὶ χωρὶς τῦ σ, τέμβω (Ἡσύχ.), ὅθεν τὸ ἀτέμβω (ὀδ. β)=σείβω (Ὅμ. Πλάτ. Ξενοφ.). ἐκ τῦ σέβω καὶ τὸ σόβος, σόμβος (Ἱπποκρ.) = σόμφος] = σεύω [σεύομαι, ἰλ. γ· ἐκ τῦ σέω, σέϝω=σάω, σάϝω, σαίω, ὅθεν σαυρὸς, ἰλ· ω, 453· καὶ σαβεὺς, κτλ. ἐκ δὲ τῦ σείβω τὸ σίβη (ὀδ. σ), κτλ.]. Βάγω, βάγος (Λάκωνες)=Ϝάγω, ἄγω (ἀγνύω, ὅθεν), καυάξαις (Ἡσιοδ. ἔργ. 606, ὡς ἐκ τῦ καυάζω, καυάγω =καωwάγω, καββάγω=κατ—βάγω, καταβάγω, καταϝάγω, ἀντὶ κατάγω· ὡς, κάββαλεν=κάτβαλε, κατέβαλε). Αὔω (ἄϝω, ἄω, καὶ Ϝαύω)= βαύω, ὅθεν βαῦνος (Ἀριστοφ.), βάναυσος (ἀντὶ βαύν—αυσος, βαῦνον αὔων. Ξενοφ. Ἀριστοτ.), βαυκὸς (αὐκὸς), βαυκαλὸς, βαυβάω (βαϝάω), βαυβὼ (βλ. Ῥειμ.)· καὶ πάλιν (αὔω), αὔως (αἰολικῶς=ἀϝὼς, ἀὼς), λακωνικῶς, ἄβωρ (ὅθεν μισγ-άβωρ), ἀβῷ=ἀβοῖ (ἠοῖ, πρωΐ. Ἡσύχ.). καὶ (Ϝαύω) φαύω, φάβος=φάος (Πάμφύλιοι). Σάβω=σαύω (ἐκ τῦ αὔω, μετὰ τῦ σίζοντος πνεύματος), σαβάζω, Σαβάκτης (Ὁμήρ. ἐπιγρ.), σαβακὸς (Ἱπποκρ.) = σαυκὸς (Συρακόσιοι). Τρύω, τρύϝω=θρύω, θρύβω (θρύπω, θρύπτω) = τρίϝω, τρίβω (Ὅμ. καὶ Δημοσθ· ὡς καὶ θίω, θίβω, θιβρὸς, κτλ·). Κύβω=κύϝω (κύω) κυβὴ=(κέϝω, κεύω, κεύθω, καὶ σκέβω, σκέπω), κεβαλὴ, κεβλὴ· Μακεδόνες· καὶ γεβαλὴ γαβαλὰ (Ἡσύχ·)=Голова, Глава=(κέφω, κέφα, κέφος) κεφαλή. [ὡς ἐπ τῦ κέβος φαίνεται καὶ τὸ κύριον Κέβης=Κέφαλος, καθὼς πάλιν ἐκ τῦ κύβος, κύβελος (καὶ κύπος, κύπελλον), ἡ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ται αἱ Σεβαξαὶ καὶ Κραταιόταται τῆς Εὐρώπης δυνάμεις συνεμάχησαν συμμαχίαν ἐνδοξοτάτην εἰς ὑπεράσπισιν τῶν δικαίων σας, ἐκτείνεσαι τὰ θεοσήρικτα Σκῆπτρά των πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς ἐλευθερίας σας· ἦλθε χαίρων καὶ ξρατὸς μεγαλεργὸς νὰ συμμερισθῇ τὸς πόνες καὶ τὰς δάφνας σας. Καὶ αὐτὸς ὁ δείλαιος ἁρπαγοτύραννος, σκληρῶς πρὸς κέντρα λακτίσας, καὶ βαρεῖαν κατὰ κεφαλῆς αἰσθανθεὶς ἐπιπεσῶσαν τὴν χεῖρα τοῦ ΤΡΙΣΑΓΙΟΣΤΟΥ Προμάχυ τῆς Ἐκκλησίας, ὡμολόγησε, τέλος, καὶ δημοσίως τὴν ἀνεξαρτησίαν σας, ὑπογράψας κατ' αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῆς ζωηφόρυ Ἀναςάσεως τὴν ἀνάςασιν τῆς Ἑλλάδος. "Ω, χαίρετε Ἕλληνες, καὶ ἐντείνετε καὶ κατευοδοῦσθε εἰς τὴν ἐλευθέραν σας πατρίδα, κοπιάζοντες ἤδη καὶ συνεργοῦντες μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ πρὸς ἀνάκτησιν ἢ αὔξησιν καὶ τῶν ἄλλων προγονικῶν ἀρετῶν ἀξίως καὶ τῆς ἐπωνυμίυ σας κλήσεως, καὶ τῆς εἰς τὸν ἀγῶνά σας λαμπρῶς ἐπιφανείσης δυνάμεως τῆς Προνοίας, καὶ τῆς γλυκερᾶς ἐλπίδος τῶν γενναίων φίλων καὶ Συμμάχων σας. Καὶ ἡ Πίςις καὶ ἡ Πατρὶς καὶ ὁ Κόσμος ὅλος ἀπαιτεῖ, ὡς χρέος, ἀπὸ σᾶς τὴν συνέχειαν τῶν παραδειγμάτων τῆς προγονικῆς ἀρετῆς. Φύσει τὴν γενναιότητα ἐπιπρέπυσαν ἔχετ' ἐκ τῶν πατέρων· εἰς τοὺς ὁποίυς καυχᾶσθε δικαίως, καὶ τῶν ὁποίων εὐφημεῖτε τὰς πράξεις, ὄχι ὡς πτωχαλαζόνες καὶ κακοδαίμονες υἱοὶ, ζητοῦντες νὰ σκεπάσητε τὴν ἰδίαν πτωχείαν μὲ δόξαν ἀλλοτρίων ἐπαίνων, κατὰ τὸ,

„Τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί;"

οὐδὲ πάλιν ὡς ἀρτίπλυτοι καὶ πρὸς αἰφνιδίαν εὐδαιμονίαν ἀπειροκάλως ἐπτοημένοι, ζητοῦντες νὰ προσποιήσητε πρὸς ἐγκαιρόπλυτον εὐτυχίαν καὶ παλαιᾶς εὐγενείας σεμνότητα, κατὰ τὸ,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Π.

Παλεκάκιον 82
Πανέκλα 297
Παππεῖσκος (-πίσκος) 282
Παππὲς = παππὺς 47
Παρὰ (ἐν συνθέσ. τὸ παραπλήσιον, ἴσον· ὡς, παραυθέντης, παραγυιὸς, παραμάννα, -δελφὸς, παρακόρη, κτλ.) 534
Παρακείμενος σύνθετ. 601
Παράνυμφος 531
Παρασκέπη, -πιον 532
Παρδάλις, -δαλόψαρος 351
*Παρνασσὸς, Πάρνης 343
Πασούμια 529
Πασπατεύω (σπαθεύω=ψαθέω, ψαθάω, ψαθάλλω (σπ=πσ, ψ), σπατεύω, διπλασιασμ. πασπατεύω, ὡς, πάλη, παιπάλη, πασπάλη)· καὶ Πασπάτης, ὁ πάντοτε ψηλαφῶν,
Πελελὸς, πελλὸς βλ. τρέξιμον.
Περιβόλιον 529
*Περρόαιβοὶ 337
Πέτερον 341
Πετσὶ καὶ κόκκαλα 767
Πετσέγγα, Πιτσέγγα 389
Πεύκιον (πέκος) 339
Πηλαλῶ, βλ. Τρέξιμον·
*Πίνδος, Πίνδαρος 82, 337
Πλησιογείτων 120
Πλήττω (πλήχτω· αδετέρ.) =βαρύνομαι (ὡς καὶ βαρῶ =πλήττω· βλ. Ὀμματιὰ).
Πλοκὸς, βλ. Τριβάδιον.
Πολιτικοὶ σίχοι 663
*Πολυδεύκης 343
*Πολύσυλον 150
Ποντικῶν (τῶ Πόντω) διάλεκτος 102, 765
Πορειὰ (φράκτω πόρος) 228
Πάλεια (πέλεια, λειὰς, πλειάς) 102
Πῆρνος, Πηρὶ (ο, ω=ε) 366
Πούφτια (Μπέφνα, -φλα), πεφνίζω=πέχνα, ἀντὶ πέγμα, pugna (φν=χν, γμ) =πυγμὴ, πύξ παίω (πὺξ, πυκὸς, πυκινὸς, πυκνὸς, συγγενῆ. Ῥείμ. λ. πυκὸς).
Πόχα, καὶ Ἀπόχα 596
*Πρασιαὶ (Βρασιαὶ)-άτης=
*Πρασὸς, -στιώτης 767
Πράτης, πράτρια (πλάτρ. ρ=λ) 530
Προβέα (καὶ πρόβειον κρέας) 388
Πρόσωπον, βλ. Καταιβατὸν
Πρῆτσος, -τσαδίζειν, Πρητσαδία, ἢ -δήλα. [Τὰ εἰς ιλλα, ἢ ὀρθότ. ήλα σημαίνεσιν ὀσμὴν, ἢ ποιότητα, ὡς, λαδήλα, βετυρήλα, τυρήλα, ταγγήλα, -άδα (δ=λ), τραγήλα (τραγείε κρέατος ὀσμὴ), ὀξινήλα, καῦλα, καπνήλα (ὡς, καπνηλὸς ὀδμὴν. Νίκανδρ. Θηρ.)· ἔτω καὶ κρασήλα, ῥακήλα, καὶ πληθυντ. εἰς ιαις (ὡς ἐκ τῶν εἰς ια) πρητσαδιαῖς, μεχλιαῖς, κρασιαῖς, ῥακιαῖς (μυρίζει). 277

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γραφὰς καὶ ἄλλων καὶ μάλιστα τῶ 'Αλεξανδρινῶ καὶ τῶ Βατικανείω· ἀρκῶμαι νὰ φέρω μόνον πέντε, ἔξ, ἐκ τούτων παραδείγματα πρὸς ἀπόδειξιν. θίβις, θίβη καὶ θήβη ('Εξόδ. α, 3, 6,). ἐξηρτημένας, καὶ ἐξηρτισμένας ('Εξόδ. κη, 7). ἐλαιολογῆς, ἐλαιολογήσης, καὶ -γίσης (Δευτερ. κδ, 22). ναζηραῖος, ναζειραῖος, ναζίρ (Κριτ. ιγ, 5, ιε, 17). ἐξέληται, καὶ ἐξελεῖται ('Ιεζ. λγ, 12). μέλη καὶ μέλι [„ αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλη (ᾄσματα), ἢ μέλι (ὡς καὶ τοῦτο γλυκύτερα). Σ. Σειρ. μ, 21], κτλ. Μετὰ τούτων ἂς ἀριθμηθῶσι καὶ τὰ ἐκ τῆς τῶν στοιχείων ὁμοιοφωνίας ἁμαρτήματα, ὡς, ὤρηξαν ἀντὶ ὤρυξε (Γεν. κς, 18, βλέπε καὶ τὸ υ = η = ι)· ἠδρυμμένα, ἀντὶ ἱδρυμένα (ψαλ. ρμδ, 13), κτλ. κτλ. 'Ο 'Απολλώνιος (280, π. Χ.), γράφει αὐλείτης ('Αργον. δ), ὅπου χειρόγραφά τινα ἔχουσιν αὐλήτης (ἐκ τοῦ αὐλὴ), ὡς καὶ, αὐλῆτις, αὐλητρὶς, -στρὶς (Θεόκρ. εἰδ. β). 'Ο Καλλίμαχος (275, π. Χ.), γράφει χορήτης (ὕμν. εἰς "Αρτ. 13, καὶ εἰς Δῆλ. 103) = χορείτης, χορίτης (Νόνν. Διον. α, 54 = χορευτὴς), ὡς καὶ, κελευθήτης, -θίτης, κεφαλήτης, -ίτης, κτλ. 'Ο Βάῤῥων (70 π. Χ.), γράφει ὅτι „οἱ μὲν "Ελληνες λέγουσι τὰ πρόβατα μῆλα, οἱ δὲ Λατῖνοι ἐκ τῆς αὐτῆς φωνῆς ὄχι πολλὰ διαφόρως, ἀπ' ἄλλου ὅμως (ἀρχτικοῦ) γράμματος εἶπαν bela" (α). "Ιδε καὶ ὁ Βάῤῥων εἰς τὴν 'Ρώμην ἐπρόφερε διαφόρως, ἢ πολὺ ἢ

(α) Graeci appellarunt *μῆλα*, nec multo secus nostri (Latini) ab eadem voce, sed ab alia litera, bela vocarunt, non enim mee sed bee sonare videntur oves (Varro de re rustic. II. 1)· καὶ ὅμως αὐτὸς πάλιν ὁ Βάῤῥων δὲν ἔλεγε καὶ belare ἀλλὰ balare τὸ βληχᾶσθαι (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 103, καὶ 155.).

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πάντοτε βαρυνται, τουτέστι παροξυντικοὶ καὶ προπαροξυντικοὶ, κατὰ τοὺς Λατίνους, οἱ Αἰολεῖς· διότι ἔλεγον καὶ, ἀνὰ, κατὰ, διὰ, ἀτὰρ, σιὼ, ἰὼν, ἐμέν· καὶ πάλιν, Ἀχίλλευς, ἱέρης, Μνασίας, κτλ. (α). οὔτε αἱ λοιπαὶ διάλεκτοι εἶχον τὸν αὐτὸν καθόλου μὲ τοὺς Αἰολεῖς τονισμόν· αὐτὴ ἡ τῆς Αἰολικῆς πλησιεστάτη καὶ εἰς τὰ πλεῖστα ἡ αὐτὴ Δωρικὴ διάλεκτος ἔλεγε, σιὸρ, ἀὼς, καὶ τοὺς παρ' ἄλλοις παροξυτονουμένους μέλλοντας ἐπερίσπα, ὡς, ᾠσῶ, δωσῶ, κτλ. γ) Διαφέρει τῆς Ἑλληνικῆς ἡ Λατινικὴ προσῳδία, καὶ ὅτι αὕτη μὲν τονίζει τὴν προπαραλήγουσαν καὶ ὅταν ἡ λήγουσα ᾖναι καθ' Ἕλληνας μακρά· ἡ δ' Ἑλληνικὴ πάντοτε καὶ πανταχοῦ παρατηρεῖ τὴν τελευταίαν τῆς λέξεως συλλαβὴν καὶ τὴν κατὰ πτώσεις αὐτῆς τροπὴν, καὶ κατὰ ταύτην διευθύνει τὸν τόνον· οἷον οἱ μὲν Λατῖνοι προπαροξύνουσι τὰ, Philosóphia, Históría, Theológia,

---

(α) Ὁ Ἡρωδιανὸς (Κήπ. Ἀδώνιδος, σελ. 413), καὶ ὁ Χοιροβοσκὸς (βλ. Ἀνέκδοτα Βεκκέρ. τ. γ. σελ. 1203), λέγουσιν, ὅτι „πᾶσαν λέξιν ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν, παρ' ἡμῖν ὀξυνομένην, βαρύνουσιν οἱ Αἰολεῖς, χωρὶς τῶν προθέσεων καὶ συνδέσμων". ἀλλ' ὅμως εὑρίσκονται καί τινα ὀξυτονούμενα, οἷον τὰ τῶν Βοιωτῶν (Αἰολέων καὶ αὐτῶν), νεὶ τὼ σιὼ (Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 913), ἰὼν, ἰώνγα (Κόραν. παρ' Ἀπολλων· περὶ ἀντων. σελ. 324), πῆδα Γεὸν (παῖδα θεὸν. αὐτ. αὐτόθ. σελ. 396), ἐπειδὴ, ἐθὲν, καὶ τὸ κύριον, Ἐρχομενὸς, ἀντὶ Ὀρχομενὸς, ὡς κάλλιστα παρετήρησεν ὁ Ὀσάνος (Συλλογ. σελ. 183), καὶ ὁ Βοίκχιος (Ἑλλην. ἐπιγραφ. Μέρ. α, σελ. 718, 720). Ἠγάπων δὲ μάλιστα οἱ Αἰολεῖς τὴν βαρύτητα τῶν τόνων καὶ τὴν ψιλότητα τῶν πνεύματος διὰ τὸ αὐστηρὸν τῆς διαίτης καὶ τὸ ἀρχαιότροπον τῆς φωνῆς (Σχολ. Διον· Θρακ. ἐν Ἀνεκδ. Βεκκέρ. τόμ. β, σελ. 662). Ὅθεν καὶ ὁ Ποντικὸς Ἡρακλείδης (παρ' Ἀθηναίῳ, σελ. 624) ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸς τὸ γαῦρον καὶ ὀγκῶδες, διὰ τὸ βαρύτονον τῶν ῥυθμῶν (βλ. καὶ Βοίκχ. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 718).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αἱ καλοὶ λόγοι ἀπὸ τὰ ποιήματα, ὅτι, οὗτοι μέν εἶναι ποιητικοὶ καὶ εὔρυθμοι καὶ ἐμμελεῖς, τὰ δὲ ποιήματα, ἔῤῥυθμα καὶ ἔμμετρα καὶ μελῳδικά· διότι ταῦτα μὲν περιλαμβάνεσι κατὰ συνέχειαν ὅμοια μέτρα, καὶ ῥυθμοὺς τεταγμένους κατὰ σίχον, ἢ περίοδον, ἢ στροφήν· αἱ δὲ φράσεις αἱ ῥητορικαὶ μέτρα μὲν ἐμπεριέχουσι καὶ ῥυθμούς, ἀλλ' ὄχι κατὰ συνέπειαν τοὺς αὐτούς, ἀτάκτους δὲ καὶ πεπλανημένους, καὶ ἄλλους μετ' ἄλλων ἀφανῶς ἐγκαταμεμιγμένους· καὶ ἀποβαίνει ἄρα τῶν καλῶν λόγων ἡ φράσις (ὡς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης) μήτε ἔμμετρος μήτε ἄῤῥυθμος. Ταύτην δὲ λέγων τὴν διαφορὰν τῶν ἐῤῥύθμων ποιημάτων καὶ τῶν εὐρύθμων λόγων ὁ Ἁλικαρνασσεύς, φανερὸν, ὅτι δὲν ἐθεώρει τὰ ποιήματα γυμνὰ τόνων (καθώς τινες ἐνόμισαν)· διότι ἤθελε προσθέσει καὶ τοῦτο ὁ κριτικώτατος Μουσικὸς, καθὼς τὸ διεσάφησεν ἀκριβῶς εἰς τῆς ὀργανικῆς Μέσης τὰς ᾠδάς. 5) Ἀριστείδης ὁ Κοϊντιλιανὸς παραγγέλλει τὸν διὰ μουσικῆς παιδεύοντα „τεττάρων στοχάζεσθαι,

---

„Τὸν γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν
„Ἦλθε Φίλιππος“. . . . . Καὶ,
„Τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πολλάκις ἐξεφανῶσθαι (περὶ Στεφ.). κτλ.

καὶ ἄλλα εἰς ἄλλους ἐνδόξους συγγραφεῖς· πρόσθες καὶ τινα τῶ ἱερῶ Χρυσοστόμω· οἷον „Κἂν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων λαμπροτέρα ᾖσα τύχῃ· ἀπ' ἐκείνου

„Τὸ καπνὸ προσέφλεξε, καὶ ἠμαύρωσεν ἅπασαν“. (περὶ Ἱερωσ.), κτλ.
„Ὀλιγάκις δὲ (λέγει ὁ Ἀριστοτέλης), λέγομεν ἐξάμετρα ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐκβαίνοντες τῆς λεκτικῆς ἁρμονίας· ἰαμβεῖα, δὲ πολλάκις· μάλισα γὰρ λεκτικὸν μέτρον τὸ ἰαμβεῖον“ (ποιητ. δ).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὡς εἰς αὐτὸ τὸ Ἀλκμαίων, καὶ εἰς ἄλλα παρὰ τοῖς ποιηταῖς). Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι συλλογισμοὶ καὶ εἰκασίαι νεωτέρων ἀλλογλώσσων ἀνθρώπων· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἱστορικαὶ ἀλήθειαι, βεβαιωμέναι ἀπὸ παμπληθεῖς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς καὶ μαρτυρίας Ἑλληνικάς. Αὗται αἱ διάλεκτοι μᾶς διδάσκουσι, ποῖα τῶν στοιχείων ἐπρόφερον ὁμοιόφωνα διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν συγγένειαν, καὶ τὰ ἔγραφον δὲ πολλάκις ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου κατὰ κανόνας ἰδιαιτέρους ὀρθογραφίας, φυλάττουσαι καὶ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα τὰς κοινῶς διωρισμένας τῶν φθόγγων δυνάμεις. Ὅλαι γενικῶς αἱ διάλεκτοι ἐπρόφερον ὡσαύτως τὸ η· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἦτο συγγενὲς τῆς ει, καὶ αὕτη πάλιν τῷ μακρῷ ι, ὅλαι πάλιν ἐπρόφερον καὶ ταῦτα τὰ στοιχεῖα ὁμοιοφώνως μὲ τὸ η. Ὅθεν τὰ Ἀττικὰ μῆλον, καὶ ἐπειδὴ, ὡμοφώνουν μὲ τὰ Βοιωτικὰ, μεῖλον, ἐπιδεί· καὶ τὰ τῶν Ἰώνων καὶ ἄλλων, ἐλθεῖν, φρονεῖν, μὲ τὰ Αἰολικὰ, ἔλθην φρόνην· καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν ἡ αὐτὴ διάλεκτος ἀντέταττε κατὰ συλλαβὰς η ἀντὶ τῆς ει, καὶ ἀντὶ ταύτης τὸ ι, εἴτε κατ' ἀρχαίαν γραφὴν, εἴτε καὶ τοῦ μέτρου χάριν (ὡς, εἶδον, ἴδον, ἴσχω, ἐΐσχω, ἐχ τῶ εἴχω· καὶ οἱ Ἀττικοὶ, ἱππῆς, Μαντινῆς = ἱππεῖς, Μαντινεῖς· καὶ ὄψει = ὄψῃ, ἔσει = ἔσῃ). Καὶ ἡ οι ὡμοφώνει μὲ τὸ υ, καὶ τὸ Ἰωνικὸν ἀοιδὸς ἤχει ὡς τῶν Βοιωτῶν τὸ ἀϋδὸς, ἀϝυδὸς, καὶ τὸ κοῖλον = κῦλον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Τὴν αι δὲ πάλιν ὅλαι αἱ διάλεκτοι ἐξεφώνουν αι (ê = æ)· ὅθεν καὶ εἰς τὰ Βοιωτικὰ, πῆδα, λεγόμενη, κτλ. ἐφυλάττετο ὁ κοινῶς νενομισμένος φθόγγος τοῦ η = ει· ὅσις τόσον παρήλλασσεν ἀπὸ τὸν τῆς αι, ὅσον καὶ ὁ τῶν ἀρχικῶν ἐν ταύταις

ὄψη, ὄψει (Ἰωάν. α, 51. ια, 40)· ἐλάκησε, ἐλάκισε (Πράξ. α, 18). προσεκολλήθη, προσεκλήθη, προσεκλίθη (Πράξ. ε, 36), μετῴκησε, μετῴκισε (Πράξ. ζ, 4). ἡμῶν, ὑμῶν (Πράξ. ζ, 37. ιδ, 17· ιθ, 25, κτλ. υ = ι)· φραγήσεται, σφραγίσεται (β, Κορ. ια, 10), κτλ. (α). Εἰς τὴν Συριακὴν τῆς νέας Διαθήκης μετάφρασιν (τῷ 50, μ. Χ.), τὸ η γράφεται διὰ τὲ ι, οἷον, Κηφᾶ Kifa, Κορνήλιος Cornilios, Κρήτη Criti, Ζηνᾶς Zina, Νικόδημος Nicodimos, Θεσσαλονίκη Thessaloniki, Ἀθηναῖοι Athineie, Μιτυλήνη Mytilini, Μίλητος Militos, εἰκῇ iki, ἀνάγκη ananki, βῆμα bima, κτλ. (β). Ὁ Νέρων (60 μ. Χ.), ἐπονομασθεὶς Πυθικὸς ἐφόνευσε τὲς δύω Σελπικίες, διότι ἐπωνομάζοντο ποιητικοὶ, φθονήσας αὐτοὺς ὡς ὁμωνύμους του. ἆρε εἰς τὴν Ῥώμην ἡ λέξις ποιητικὸς (ἔτως Ἑλληνικῶς, ὄχι Λατινικῶς, poëticus), προφερομένη ἀπὸ τὲς τὸ θ μὲ τὸ τ ἔκτοτε συγχέοντας Ῥωμαίες, συνέπιπτε μὲ τὸ Πυθικὸς (Pythicus, Πυτικὸς), καὶ τότε τὸ υ (Λτ. y = ι) ὡμοφωνεῖτο μὲ τὰ η καὶ οι τοῦ ποιητικὸς, συγχεκομμένως προφερομένου ποιτικὸς, ἢ καὶ πητικὸς, διὰ τὴν ἔκτοτε ὁμοφωνίαν καὶ τῆς οι πρὸς τὸ η = ι (γ). Ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰεσῖνος (140, μ. Χ.),

---

ἐπὶ τᾶ ζώου (ὡς παροιμίαν συνήθη εἰς τὲς καμηλοτρύφες Ἀσανούς)· ἀλλ' οἱ πλεῖσοι τῶν θείων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας πατέρων ἠρμήνευσαν φυσικώτερον διὰ τοῦ ναυτικοῦ σχοινίς, καὶ γράφουσι διὰ τοῦ ι (βλ. καὶ Σειϊδ. καὶ Σχολ. Ἀριστοφ. Σφηξ. 1030).

(α) Βλ. τὴν μετὰ διαφόρων ἀναγνώσ. ἔκδοσιν τῆς νέας Διαθήκης ὑπὸ Jo. Griesbach.

(β) Βλ. Wetsten. or. 7. p. 149, καὶ Smidt, 223—24.

(γ) Δίων. δ. 23. βλ. καὶ Wetsten. 8, p. 189.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διαφόρως μὲν παρὰ τὸν Πλάταρχον καὶ τὸν Στράβωνα καὶ αὐτὸν τὸν ἑλληνίζοντα Κικέρωνα, ἐναντίως δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὸν αὐτὸς, ὅσις ἐσημείωσεν ὡς παρήχησιν τὸ πείθΕΙ τὸν ΠειθΙαν τοῦ Ξενοφῶντος; ΙΖ) Ὁ θεῖος Εἰρηναῖος (Σμυρναῖος τὴν Πατρίδα, μαθητὴς τοῦ Ἀποστολικοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου Σμύρνης, καὶ ὕστερον Ἐπίσκοπος Λουγδούνου, ἢ Lyon, μαρτυρήσας τῷ 180, μ. Χ.), γράφει τὸ Λατῖνος, Λατεῖνος· τοῦτο τὰ 8 στοιχεῖα συνάπτων ἀριθμητικῶς ὁ θεῖος Πατὴρ συγκεφαλαιόνει τὸν 666 ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ θηρίου, τὸ ὁποῖον ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὁ διδάσκαλος τοῦ Πολυκάρπου, διέγραψε μυστικῶς εἰς τὸ ιγ κεφάλαιον τῆς Ἀποκαλύψεως (α)· εἶναι δὲ πάντοτε τὸ ι τοῦ Λατῖνος μακρὸν καὶ ὁμόφωνον τῆς ει (ὡς δεῖνος καὶ δῖνος), καθὼς φαίνεται καὶ εἰς τὸν Ἡσίοδον „Κίρκη δὲ γείνατο ἐξ Ὀδυσσῆος

Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον ἀμείμονά τε κρατερόν τε (Θεογ. 1017).

καὶ εἰς τὸ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ (Κεφ. Ῥωμ.) σῳζόμενον παλαιὸν ἔπος,

Τρώων ἀγλαὰ τέκνα μεμιγμένα παισὶ Λατίνων.

(α) Ὄχι μόνον τὸ Λατεῖνος, ἀλλὰ καὶ τὸ Παπίσκος (Παπεῖσκος), καὶ τὸ Τιτὰν (Τειτὰν), λογαριάζων ἀριθμητικῶς ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ἐξάγει τὸν 666 ἀνωνόμαστον ἀριθμὸν, ἐκλαμβάνων πάντοτε τὸ ει ὡς ὁμόφωνον τοῦ μακροῦ ι(βλ. D. Irenaei adversus Haereses Lib. V, C. XXX, καὶ τὰ ἀποσπάσματα ἢ fragmenta ἐν ἐκδόσ. Lutetiae Parisiorum, 1639, βλ. καὶ τὸν ἅγιον Ἀρέθαν Ἑρμην. εἰς τὴν Ἀποκάλ. κεφ. ιγ). Παράβαλε καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀγανακτήσαντα περὶ τῶν τοιούτων καὶ βλασφημήσαντα Γρότιον ἀπάντησιν τοῦ σοφοῦ Wetsten. Orat. VIII, p. 178.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(=-ἴδα· Φιλλαΐς, χώρας ὄνομα ἐκμισθωμένης), καὶ, Ποτειδαια = Ποτίδαια (Ὀλυμπ. πζ, 428, π. Χ.), καὶ Εἰτεαῖοι = Ἰτεαῖοι (πρὸ τῆς ρμη Ὀλυμπ. 304, π. Χ.), καὶ (περὶ τὴν ρκγ Ὀλυμπ. 284, π. Χ.), ἀΙσιτοι, ἀντὶ ἀΕΙσιτοι (α). Καὶ ἀντὶ τοῦ ει (=η) ἔγραψεν ἀρχαῖος γλύπτης ἐσφαλμένως τὸ ὁμοιόφωνον ι· οἷον, Εὐαίνι, ἀντὶ -αίνΕΙ=νΗΙ (Ὀλυμπ. ρη, τῷ 344, π. Χ.)· καὶ ἀντ' αὐτῦ τοῦ η, τὸ ι, ὡς (ἐν Δελφικῇ παλαιᾷ ἐπιγραφῇ), οἰκΗας, τετράκις· καὶ ἅπαξ, οἰκΙας (β). Πρόσθες καὶ τὰ Βοιωτικὰ, Εὐγίτα (γ) ἀντὶ Εὐγείτα, καὶ μυρία ὅσα γράφονται διὰ τοῦ ι ἀντὶ τῆς ει· ἀντὶ δὲ πάλιν τοῦ η ἔγραφον οἱ αὐτοὶ τὴν ει, ὡς, Θάλεις, Ἀντιγένεις, Ἀντιφάνεις, (=ης)· ὅτω καὶ ἱέρεις [Ἀρκαδικῶς ἱέρης, ἀντὶ, ἱερεὺς, ὡς τὰ Αἰολικὰ, Ἀχίλλης ἀντὶ-λεὺς, κτλ. ἔτως εἶπον καὶ Αδεὶς, Πλατεὶς, ἀντὶ Αδὴς καὶ Πλατὴς (ὁ καὶ Πλατεὺς καὶ,-των, ὡς καὶ Ἄδεις καὶ "Αδων="Αδωνις) βλ. Ῥείμ. λ. "Αδων], καὶ ἄλλα πάμπολλα (δ). Καὶ εἰς μάρμαρον Κυμαίων κατ' ἀρχαιοτάτην γραφὴν ἀναγινώσκεται, κατΕΙρον, ἀντὶ καθΙρῶν (καθιερῶν, ὡς ἱρὸς=ἱερὸς), κατΕιρωσις=καθΙρωσις (καθιέρωσις) (ε).

(α) Αὐτ. σελ. 300, 301, 158.

(β) Αὐτ. σελ. 246, καὶ 817.

(γ) Ἡ Εὐγίτα· (ὡς καὶ ὁ Εὔγιτος, ὁ Θεόγιτος)· οὕτω διόρθου καὶ ὄπισθ. σελ. 289. Ἡ παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς συνηθεσιάτη χρῆσις τῦ ι ἀντὶ τῆς ει, κάμνει ἀναμφίβολον καὶ τὴν γραφὴν τῦ γίτης, καὶ γίτων ἀντὶ γείτων· ὅθεν Εὐγίτων, Ἀρισογίτων, Διογίτων, Θεογίτων· οὕτω καὶ Διοπίθεις, πλίονας, ἰρήνα, ἄρχι, ἀπέχι (ἀντὶ,-χει), κτλ. (βλ. Βοικχ. αὐτόθ. σελ. 723.)

(δ) Αὐτ. αὐτ. σελ. 721, 759, 761.

(ε) Αὐτ. σελ. 31.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

„Οὔρεά τε σκιόεντα —, θάλασσά τε ἠχήεσσα·
„Μῦθον ἐπαινήσαντες — Ὀδυσσῆος θείοιο·
καὶ τῦ Ἀντιμάχυ·
„Ἐννέπετε Κρονίδαο — Διὸς μεγάλοιο (-λυ) θύγατρες".

προύβαλε τὰ συνήθη προπαροξύτονα ὀκτωσυλλαβα.

„Ἀνίκητα Λεοντάρια, — Ὀλύμπυ παλληκάρια, κτλ.

Καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας δὲ τῶν στίχων φαίνονταί τινα Ὁμηρικὰ παραδείγματα· οἷον αἱ παρομοιώσεις εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν κώλων, ὡς ἐσημείωσεν ὁ Ἀριστοτέλης (Ῥητορ. γ, 9), ὡς, „δωρητοὶ τ' ἐπέλοντο, παραῤῥήτοί τ' ἐπέεσσιν" (ἰλ. ι)· καὶ εἰς τὴν τελευτὴν, ὡς τὰ ὁμοιοτέλευτα ἐκεῖνα „θηξάσθω, — θέσθω, - μεδέσθω" (ἰλ. β, 382. βλ. καὶ Ὀδ. ι, 507). Καί, „φίλοιο, - γόοιο, - ἠελίοιο (ἰλ. ψ, 152, 153). Καὶ „- ἀνῆκε, - ἐφῆκε, - θῆκε" (ἰλ. φ, 523—25. Πρόσθες καὶ Ὀδ. θ, 147, 148, 111, 112, 125, 126. Ὀδ. ι, 248· κ, 44· λ, 604, κτλ.)· ἀλλ' ἡ συνεχὴς ομοιοκαταληξία τῶν πολιτικῶν στίχων φαίνεται νεώτερον ἄρτυμα, ὄχι πολλὰ νόστιμον, διὰ τὴν συχνὴν καὶ προσκορῆ τοῦ σχήματος ἐπανάληψιν (α).

§ θ. Πότε δὲ καὶ ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες πρῶτον νὰ στιχουργῶσι τοὺς πολιτικοὺς στίχους; ἐδὲ περὶ τούτου δὲν συμφωνοῦσιν οἱ κατήγορροι· διότι ὁ μὲν Βόσσιος χρονολογεῖ τὴν εὕρεσιν τοῦ εἴδους

(α) Περίεργα καὶ ἄξια ἀναγνώσεως ἔγραψε περὶ τοῦ ὁμοιοτελεύτου καὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ὁ γλαφυρώτατος Ἕρδερος (Herder) εἰς τὸ σοφόν του σύγγραμμα, Ursachen des gesunkenen Geschmacks bey den verschiedenen Völkern, etc. σελ. 278—290, κτλ. Βλέπε καὶ Sulzer λεξικ. τῶν καλῶν τεχνῶν, ἄρθρ. Reim.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τὸ „καὶ Ἀθηναίων“ ὅπου (λέγει) „ἡ τῶν φωνηέντων (καὶ Α-) παράθεσις διακέκρουκε τὸ συνεχὲς τῆς ἁρμονίας καὶ διέσπακε, πάνυ αἰσθητὸν τὸν μεταξὺ λαβοῦσα χρόνον· ἀκέραιοί τε γὰρ αἱ φωναὶ τοῦ τε ι καὶ τοῦ α, καὶ ἀποκόπτουσαι τὸν ἦχον“, κτλ. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν θεωρεῖ τὸν φθόγγον τοῦ ι, τοῦ ληκτικῦ τῆς λέξεως καὶ, ὡς ἄμικτον καὶ ἀσυγκέραστον πρὸς τὸν τῦ ἑπομένυ α, τῦ ἀρκτικῦ τῆς λέξεως Ἀθηναίων, ἐκφράζων δηλονότι μουσικῶς τὴν μεταξὺ τῶν αι καὶ α συλλαβῶν μεσολαβοῦσαν χασμῳδίαν, καὶ διαγράφων ἰδίως τὸν ἐν τῇ αι διφθόγγῳ συνεπτυγμένον ἦχον τοῦ ι (α)· ὅσις (ὅταν καθ' ἑαυτὸ ἐκφωνῆται

(α) Οὕτως εἶπε καὶ πολὺ ὕστερον Γρηγόριος ὁ Κορίνθιος, ὅτι ἡ αι ἔχει ἐκφωνέμενον τὸ ι (βλ. ὄπισθ. σελ. 371.) καὶ ὁ Μοσχόπυλος ὠνόμασε τὴν αι καὶ οι ἐκφωνέσας τὸ ι, ὡς συμβάλλον εἰς τὸν ἐξ αὐτῦ καὶ τῦ προηγουμένυ φωνήεντος συγκιρνώμενον τρίτον τινὰ φθόγγον· καὶ ὁ Σχολιαστὴς Διονυσίυ τῦ Θρᾳκὸς Στέφανος (ἴσως ὁ κατὰ τὸν α αἰῶνα μνημονευόμενος Ἀλεξανδρινὸς γραμματικὸς· βλ. Anecdot. Graeca par Bekker· τόμ. β. σελ. 804), καὶ ὁ τὰ πλεῖσα περὶ τῶν διφθόγγων ἐκ τέτυ κατὰ λέξιν ἀντιγράψας Μοσχόπυλος (βλ. Manuelis Moschopuli opuscula Græca, ἐκδόσ. par F. N. Titze, 1822, Lips.) λέγυσιν, ὅτι „ἡ αι καὶ οι ἔτε κατ' ἐπικράτειαν εἰσὶν ἔτε κατὰ χρᾶσιν ἀλλ' ἐδὲ διὲξοδον“ (Μοσχόπ. σελ. 25, γράφε· κατὰ διέξοδον, ὡς ἔχει ὁ Σχ. τῦ Διονυσ. Ἐκ δὲ τῦ Μοσχοπύλυ πάλιν ἀναπλήρωσον τὰ ἐλλείποντα ἀπὸ τὸ κείμενον τῦ Σχολ. τῦ Διονυσ. μεταξὺ τῦ, αἱ δὲ κατὰ κρᾶσιν, καὶ τῦ, ἐδὲ κατὰ διέξοδον)· „εἰκότως· ὡς σεσηθεῖσαι τῦ ἰδιώματος τῶν διφθόγγων ἐσεσήθησαν καὶ τῦ παρεχομένυ“ (Μοσχόπ.—γρ. παρεπομένυ· Σχ. Διον.) „χρόνυ ταῖς διφθόγγοις, καὶ ἀντὶ κοινῆς λαμβάνονται τῷ τονικῷ παραγγέλματι ἀνὰ ἥμισυ χρόνυ ἔχυσαι“ (Μοσχόπ.—γρ. ἕνα ἥμισυν [ἤ, ὡς ὁ Σχ., πρὸς ἕνα ἥμισυν] χρόνον ἔχυσαι. βλ. Σχ.

νη!" (α). "Ωξε καὶ ὁ Ἔρασμος ἀδίκως εἰς ἑαυτὸν ἐπισπᾶται ὅλον τὸ βάρος τῆς ὕστερον κορυφωθείσης βαρβαροφωνίας· καὶ οἱ Ἐρασμίται καταχρησικώτερον παρονομάζονται ἀπὸ τοῦτον τὸν ταξιάρχην των, ὅστις πρῶτος ηὐτομόλησε προδόσας τὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔταξε τάξιν αὐτὸς ἑαυτόν! ἀλλ' οἱ παλαιοί τε ὀπαδοί συνασπισθέντες τὴν διετήρησαν· καὶ οἱ ἐφεξῆς δὲν ἔπαυσαν διδασκόμενοι εἰς τὸ πρωτοπαγὲς Σχολεῖον τῆς Ἀρκάδας καὶ τοῦ Λέοντος τήν Ἑλληνικὴν προφοράν! τὴν ὁποίαν, ἐπιφορτίζοντες ἕκαστος καὶ μὲ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ γλώσσης τοὺς φθόγγους, τὴν ἀνέδειξαν, τέλος, Ὁλλανδο—Γερμαν—Αγγλο—Γαλλ—Ιταλίζουσαν μᾶλλον, πάρεξ Ἐρασμικήν (τουτέστι μόνον Ὁλλανδικήν!). Μ' ὅλον τοῦτο καὶ τὸ ἐπώνυμον ἐπεκράτησεν ἤδη πρὸ χρόνων, τρέχει δὲ ἀένναος καὶ ὁ πικρὸς ἐκ τούτου μισθὸς τοῦ αἱρεσιαρχήσαντος Ἐράσμου· ὅστις ἐθησαύρισε καὶ μετὰ θάνατον, κακὸν θησαυρὸν καὶ κακὸν χειμήλιον, τὰ σπέρματα τῆς πονηρᾶς αἱρέσεώς του, πολλῶν μὲν σκανδάλων καὶ ταραχῶν, πολλῶν δὲ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀτοπημάτων αἰτιωτάτης γενομένης, καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς πλάνης ὑψηλῶς σηλιτευούσης εἰς τοὺς τόπους, ὅπου ἐξενίκησε!

„Νίκη δὲ κακόδοξος, ἡδὺ μὲν αὐτίκα βροτοῖσιν·
„Ἐν δὲ χρόνῳ τελέθει ξηρόν·
„Καὶ μὴν ὄνειδος ἔγκειται δόμοις τε καὶ τάφῳ!

Καὶ ταῦτα μὲν ἕτως. Ἕνα δὲ τῶν τοῦ Ἐράσμου

(α) „Conducendus aliquis natione Græcus, licet alioquin parum eruditus, *propter nativum illum ac patrium sonum*, ut castigatè Græca sonari discantur" (Desid. Erasm. Dialog. Echo).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λέγομεν ἐφεξῆς διαλαμβάνοντες περὶ τῦ θ. τὰ δὲ μέσα, τῆς αὐτῆς καὶ ταῦτα φύσεως ὄντα, διαξέλλονται ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν μεσότητος τὴν τρυφερότητα καὶ γλυκύτητα· διὰ τῦτο καὶ δὲν συνάπτονται παρ' Ἕλλησιν ἐδέποτε μετ' ἐκείνων, φεύγοντα καὶ τῶν ψιλῶν τὴν ἰσχνότητα καὶ τῶν δασέων τὸν ἁδρὸν πνευματισμόν· συμφέρονται δὲ πάντοτε μετ' ἀλλήλων, καὶ τὰ μὲν γ, β, ὡς χειλεόφθογγα προηγῦνται, τὸ δὲ δ ᾧείποτε ἀκολεθεῖ διὰ τὴν καλλιφωνίαν, καὶ ἔτω διαδέχονται τὰς τῶν ψιλῶν συζυγίας, οἷον τὸ πτ μεταβάλλεται εἰς βδ, ὡς, ἑπτὰ, αἰολικ· ἕβδεμ, ἕβδομος· ὄπτω, ὀπτὸς, ὄβδη (ὄψις)· γραπτὸς γράβδην· κύπτω, κύβδα, κτλ· τὸ δὲ κτ εἰς γδ, ὡς, κτύπος, γδῦπος (δῦπος=δύπος=τίπος, τύπω, δασύτερον δύπω, δέπω, μετὰ τῦ πνευματισμῦ γ)· ὀκτὼ, ὄγδοος· λὰξ (λάκτη), λάγδην, κτλ. πολλάκις δὲ καὶ παρενθέτει τὸ δ μετὰ τὸ β ἡ Ἑλληνικὴ κατὰ διαλέκτυς, μεγαλορρήμοσύνης ὄγκον καταςκευάζυσα, οἷον τὸ ἴβδη ἔγεινεν ἐκ τῦ ἴβη, τὸ λίγδος ἐκ τῦ λίγος (λὺξ, lux), τὸ σμάραγδος ἐκ τῦ σμάραγος, τὸ ῥάβδος ἐκ τῦ ῥάδος, ῥάδιξ (ὄχι ἐκ τῦ ῥαπὶς, ῥαπίδος, ῥάπδος), τὸ κάβδαλος, αὐτοκάβδαλος, καὶ τὸ κίβδηλος ἐκ τῦ κάβος, κάβας, κίβας, ὡς πάλιν τὸ δωρικὸν σίβδη ἐκ τῦ σίδη, καὶ τὸ ἐπίβδα ἐκ τῦ ἐπίδα (ἐπὶ, δαῖς), κτλ. (α). Τέτων ἔτω κειμένων,

(α) Βλ. τῶν σοφῦ Ῥειμέρυ τὸ Ἑλληνογερμαν· λεξικόν· Καθὼς δὲ μετὰ τὰ μέσα β καὶ γ παρενθέτει τὸ δ ἡ Ἑλληνικὴ μῆσα πρὸς εὔογκον καλλιφωνίας ἔμφασιν, ἔτω παρεμβάλλει καὶ τὸ τῦ δ συγγενές θ μετὰ τὰ δασέα φ, χ, οἷον, ὄχος (ἔχω, ἔξοχος), ὄχθος, ὄχθη: ἄχω, ἄχομαι, ἄχθομαι, ἄχθος, καὶ ὀχθέω: χάω, (γάω, γαῖα), χώω, χὼν, χθών: χθὲς ἐκ τῦ χὲς, λτ· hesi, hesiternus, ὅθεν τὰ νεώτερα heri

τόπους καὶ πολλάκις διὰ τὸ μέτρον καὶ Ἄργει, Ἀργέϊος, ἀγγέϊον (ἐκ τοῦ ἄγγος, ἄγγεος ὅθεν τὰ ἰωνικὰ Ἀργήϊος, ἀγγήϊον, κτλ.), ὀΐω, ἐΰ, κτλ. δισυλλάβως ἐκφέροντες τὰ συνῃρημένα τῶν διφθόγγων στοιχεῖα. ἀλλ' ὅμως ἀδεὶς ἀπὸ τοὺς μακαρίους ἡμῶν προγόνους δὲν διήρει τὰς διφθόγγους ἑδαμοῦ ἑδαμῶς, ὅπου ἀντέπιπτεν ἡ ὀρθότης τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς, ἀπαγγέλλων, φέρ' εἰπεῖν, δισυλλάβως κάϊ τὸν καϊ· καὶ τρισυλλάβως, ὄϊκος τὸ οἶκος· καὶ τετρασυλλάβως, ἀϊέϊ τὸ αἰεί· καὶ πενταυλλάβως, ἄϊθυϊα τὸ αἴθυια· καὶ ἑξασυλλάβως, πόϊεϊτάϊ τὸ ποιεῖται· καὶ ἑπτασυλλάβως, ἐπάϊνέεαϊ, Εὐμάϊοϊοι, τὰ Εὐμαίοιο, ἐπαινέεαι· καὶ (φεῦ τοῦ πόνου!) ὀκτασυλλάβως, Νεμέϊαϊοϊο τὸ τοῦ Ἡσιόδου Νεμειαίοιο! — πλειότερα ἔτ' ἐγὼ δύναμαι νὰ γράψω, ἔτ' ὁ ἀναγνώστης μου νὰ ἀναγνώσῃ χωρὶς ναντίασιν! πλὴν καὶ ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀηδῶν, ἀσχήμων, φρικτῶν κακοφωνιῶν φαίνεται ἡ προρρηθεῖσα ἀλήθεια, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑπάρξῃ καθολικὴ τῶν διφθόγγων διαίρεσις εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀφ' ἧς διεκρίθησαν δίφθογγοι, καὶ διετυπώθη κατὰ διαλέκτους ὁ τῶν λέξεων σχηματισμὸς, καὶ ἐκανονίσθη ἡ ποσότης τῶν συλλαβῶν καὶ ἡ προσῳδία.

§ ζ. Τρίτη δεῖξις τῆς στοιχειώδους φύσεως τῶν διφθόγγων εἶναι καὶ αὐτὸς ὁ τόνος των. Ὅταν ὁ τόνος ἐξ ἀρχῆς πίπτῃ ἔξω τῶν δύω διακεχριμένων φωνηέντων, δὲν λαμβάνει τοῦτον οὐδ' ἡ ἐξ αὐτῶν συναιρουμένη δίφθογγος, οἷον Ἀρεϊ Ἄρει, Νηληϊάδη (Νηλεϊάδη) Νηλειάδη, περίπλοος περίπλους, κτλ. Ὅταν ὅμως ὁ τόνος πίπτῃ εἰς τὸ προηγούμενον τῶν διῃρημένων φω-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λόγοις)· μοῦσα, μούσειϊ, μούσαϊν, μούσαϊς (μέσῃ, μέσαιν, μέσαις). Ὁμοίως καὶ τῶν καθ' ὅλας τὰς πτώσεις συναιρεμένων ἢ ὁλοπαθῶν ὀνομάτων τὴν μὲν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν οἱ περὶ τὸν Ἐρασμον συναιροῦσι (διότι ἀποδέχονται ἀδιαίρετον τὴν ε), ὡς, πλόος πλοῦς, πλόε πλοῦ· τῶν δὲ λοιπῶν πτώσεων τὰς ληκτικὰς διφθόγγους διαιροῦντες ἀσυναιρέτως προφέρουσι, πλωῖ, πλόϊ, ἀντὶ πλῷ, πλοῖ (πλόοι), κτλ. Ὡσαύτως καὶ τῶν συνῃρημένων ῥημάτων τὰ μὲν πρῶτα πρόσωπα συναιροῦσι (οἷον, φιλέω, φιλῶ), τὰ δὲ δεύτερα καὶ τρίτα καταλιμπάνουσιν ἀσυναίρετα (φιλέϊς, φιλέϊ, ἀντὶ φιλεῖς, φιλεῖ), κτλ. μηδόλως φροντίζοντες μηδὲ κἂν περὶ τῆς ἐν τούτοις ἐπικειμένης περισπωμένης, ἥτις προφανῶς δεικνύει τὴν συναίρεσιν. Οὕτω καὶ τὰ πτωχὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἰσοσύλλαβα μεταβάλλουσιν εἰς περιττοσύλλαβα, καὶ τὰ συνῃρημένα εἰς ἀσυναίρετα, καὶ ὅλως συγχύζουσι τὸ πᾶν. Τοιοῦτον πύργον Χαλάνης ἐσοφίσθη ὁ μακαρίτης Ἐρασμος νὰ οἰκοδομήσῃ τὸ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς παραλογώτατον αὐτοῦ σύγγραμμα!

§ ια. Ἕκτον· καὶ αὗται αἱ ἐν τοῖς ἀρχαιοῖς χρόνοις εἰς ἁπλᾶ φωνήεντα τροπαὶ τῶν διφθόγγων ἀποδεικνύουσι τὸ στοιχειῶδες αὐτῶν καὶ ἀδιαίρετον· οἷον, λείπω, λέλοιπα, ἔλιπον· λείβω, λέλοιβα, λοιβή, λιβὰς· ἀλείφω, ἤλιφον· εἴδω, οἶδα, ἤδειν (εἴδειν, ἐείδειν), καὶ ἴδω (ὄθεν ἴδυιοι, καὶ ἴδυοι καὶ εἴδυιοι, εἰδὼς, εἰδυῖα καὶ ἰδυῖα), μέλ. ἴσω, ὄθεν ἴσημι, ἴσμεν, ἴδμεν = οἴδαμεν· πείθω, πίθω, πέποιθα (πέθω), ἐπεποίθαμεν, καὶ (πεπίθω) ἐπέπιθμεν· ἔω, εἴω, ἴω (ἰτὸς, ἰτὴρ, iter), καὶ οἴω (ὄω = ἔω), οἰστὸς,

τὴν εὐφωνίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της τρέπει παρομοίως τὸν φθόγγον τὸ в (= β = v) εἰς τὸν τοῦ φ, καὶ ἡβμένων καὶ ἑπομένων τῶν ψιλῶν αὐτῆς συμφώνων ш, к (τ, κ), καὶ τῶν συριστικῶν с, ц (σ τσ), κτλ. οἷον шворю̀ (προφέρεται шфорю), вшорникъ (фшорникъ), свящъ (сфящъ), цвѣшъ (цфѣшъ), κτλ. Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχαιοτάτης συμπτώσεως τῶν ἤχων τῆς αυ καὶ ευ μετὰ τῶν αβ καὶ εβ ἢ αφ καὶ εφ συνεκόπησαν, ἢ ἄλλως ἤλλαξαν γραφὴν πολλαὶ λέξεις εἰς τὴν χυδαίαν συνήθειαν, οἷον ἡ Ἀβδία ἐκ τῆ εὐδία, καὶ τὸ βρίσκω ἐκ τῆ ἑβρίσκω = εὑρίσκω, καὶ βρεσίδιον καὶ βλησίδιον (ρ = λ) = εὐρεσίδιον, εὕρησ. (ὡς, λεξίδιον) = εὕρεμα, καὶ τὸ κύριον Βαγγέλης = Ἐβαγγέλιος = Εὐάγγελος, καὶ φθηνὸς = ἐφθηνὸς = εὐθηνὸς, καὶ αὖκος = ἄφκος, ἐκ τῆ ἄφακος, ἀφάκη (φακὸς, φακῆ), καὶ ἀφέντης, καὶ Ἀφένδρα, Ἀφενδρίτσα (κύριον), ἐκ τῆ αὐθέντης, αὐθέντρια, καὶ θ = φ, αὐφέντης, (ὡς Αἰολικ. χ = φ, αὐφὴν = αὐχὴν, καὶ πάλιν, συνήθ. χινόπωρον = φθινόπωρον)· καὶ αὖτω δὲ γράφουσι κακῶς ἀντὶ ἄφτω, ἐκ τῆ ἅπτω (ὅθεν καὶ φιτρίον, μεταθέσει ἐκ τῆ ἀφτρίον, ἀντὶ ἁπτρίον, τὸ παῤ ἄλλοις κανδηλάριον, καὶ κανδηλίθρα = ἐλλύχνιον ἐν ᾧ τὸ φτίλιον, ἤτοι πτίλιον· τέτου δὲ τὸν καυμένον μύκητα λέγομεν, οἱ μὲν κάρκαδον = κάρκαλον = κάρκαρον (ὅθεν καὶ τὸ κάκαδον = ξηρόν), ἄλλοι δὲ, σκόνδραν, ἢ κόνδραν = χόνδρον, -δρος, κόνδρος, ἐκ τῆ κέζω = καίω, ὅθεν καὶ καψαλίζω = καφσαλίζω, ἀντὶ καυσαλίζω]· οὕτω καὶ αὖτρα = ἄφτρα = ἄφθα, ἄφθαι [τὸ ρ εἶναι πρόσθετον, ὡς καὶ εἰς τὸ Κάλανδρα ἀντὶ Κάλανδα, ἐκ τῆ Λτ. Kalandae, τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Καλανδῶν, ἤτοι τῆς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γλώσσης (α), εἶναι πάντῃ πάσης κρίσεως ἀνάξια· διότι δὲν ἔχουσι κἄν ὀβολῆ, ἢ (ὡς λέγομεν

(α) Εἴπομεν (σελ. 391), ὅτι ἡ τῆς δοτικῆς ἔλλειψις εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν προῆλθε, τὸ μὲν πλεῖσον, ἐκ τῆς συγχύσεως τῆς δοτικῆς τῶν ἰσοσυλλάβων μὲ τὴν αἰτιακήν, κατὰ χυδαίαν ἀποκοπὴν τῆ ταύτης ληκτικῆ ν· μέρος δὲ καὶ διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς Ἀττικῆς κλίσεως τῶν ὀνομάτων μὲ τὴν Αἰολοδωρικήν· Ἰδὲ δύω τύποι τῆ κατὰ διαλέκτους τῶν ὀνομάτων σχηματισμῆ. Ὀνομ. ὁ λόγος· γενικ. Ἀττ. τῆ λόγε, Δωρικ. τῶ λόγω, Ἰωνικ. καὶ Θεσσαλ. λόγοιο (εὑρίσκεται καὶ εἰς οι Θεσσαλικὴ γενικὴ, ὡς, Σατύροι=ου, ἂν ἡ γραφὴ εἶναι ὀρθή· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 506), δοτικ. τῷ λόγῳ (ἀρχαία γραφὴ, τοῖ λόγοι), Αἰολ. τῶ λόγω (ἀνυπόγραφος), Βοιωτικῶς λόγυ (υ=οι=ε=ω=ῳ)· αἰτιατ. τὸν λόγον, (δυϊκὰ δὲν εἶχον οἱ Αἰολεῖς)· πληθυντ. ὀνομ. Ἀττικ. οἱ λόγοι, Δωρ. τοὶ λόγοι, Βοιωτικ. λόγυ· γενικ. τῶν λόγων· δοτικ. Ἀττ. τοῖς λόγοις, Ἰων. λόγοισι, Βοιωτικ. λόγυς, αἰτιατ. Ἀττ. τὲς λόγες, Δωρικ. τὼς λόγως· Αἰολικ. (κατὰ τόπες) τοὶς λόγοις (οι=ε). Πάλιν· ἡ τέχνη, γενικ. Ἀττ. τῆς τέχνης, δοτ. τῇ τέχνῃ, Αἰολικ. τέχνη (ἀνυπόγραφον), αἰτιατικ. τὴν τέχνην. Πληθυν. Ἀττ. αἱ τεχναι, Βοιωτ. τέχνη. δοτικ. Ἀττ. ταῖς τέχναις, Ἰωνικ. ταῖσι, καὶ τῇσι τέχναισι, -χνῃσι, Βοιωτ. τῆς τέχνης· αἰτιτ. τὰς τέχνας, Αἰολ. ταὶς τέχναις. Καὶ πάλιν, Δωρικ. ὁ ἱππότας, τῆ ἱππότα, τῷ ἱππότᾳ (αἰολ. τῶ ἱππότα), τὸν ἱππόταν· πληθ. τοὶ ἱππόται, Βοιωτ. ἱππότη, δοτ. τοῖς ἱππόταις, Βοιωτ. ἱππότης, κτλ. Παράβαλε τὰ δημώδη τῆς συνηθείας. Ὁ λόγος, τῆ λόγε, τὸ(ν) λόγο(ν)=(τῷ λόγῳ καὶ τὸν λόγον)· πληθ. οἱ λόγοι, τῶν λόγων, τὲς λόγες (αἰτ. καὶ δοτ.=τοὶς λόγοις=οι=ε).—Ἡ τέχνη, τῆς τέχνης, τὴ(ν) τέχνη(ν)=(τῇ τέχνῃ καὶ τὴν τέχνην)· αἱ τέχναι (καὶ αι=η, ἡ τέχνης), αἰτ. ταὶς τέχναις καὶ τὴς τέχνης (=αἰτ. καὶ δοτ. τῇς, ταῖς, τέχναις, -χνης)· οὕτω καὶ ἡ σοφία, τῆς σοφίας, τὴ(ν) σοφία(ν). πληθυντ. ονομ· ἡ σοφίαι(ς) αἰτ. ταὶς καὶ τὴς σοφίης, αις, κτλ. Καὶ, ὁ Νικόλας, τῆ Νικόλα, τὸ(ν) Νικόλα(ν)=καὶ τῷ Νικόλᾳ, κτλ. Περὶ δὲ τῆς τῆ μέλλοντος συνθέσεως ἐκ τῆ θέλω, ἢ τῆ ἔχω, καὶ τῆ ἀπαρεμφάτε τῆ ῥήματος, ὅτι ἦτο γνωσὴ καὶ εἰς τὲς παλαιὲς (ὡς "ἐθέλει κρατῆσαι". Ἀριστοφ. Σφηξ. 534=μέλλει κρατήσειν, κρατήσει· καὶ „ὅ,τι ἔχετον ἐρίζειν" Ἀριστοφ. Βατρ. ὡς

σθγγραμμάτων τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ τῆς μυσαγωγίας τῶν ἱερῶν τελετῶν, καὶ προσέτι δὲ τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν ἀνηκόντων Συνοδικῶν ψηφισμάτων, καὶ κανονικῶν διαγνώσεων, καὶ πρὸς τὰς νεωτέρας αἱρέσεις θεολογικῶν ἀντιῤῥήσεων ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, διεφυλάχθη ὡσαύτως ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα μὲ τὴν ἀνόθευτον αὐτῆς ἐκφώνησιν καὶ προσῳδίαν. Πάντοτε προφέρομεν καὶ τὰς προσευχὰς, καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀναγνώσεις, καὶ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν ὁμοφώνως καὶ ὁμοτόνως μὲ τοὺς παλαιοὺς ἡμῶν πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς εὐσεβείας, παρὰ τῶν ὁποίων ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν ἀκόμη χρόνων παρελάβομεν τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Γ) Ὅτι ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου ἕως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας δὲν ἐξέλιπον ἀπὸ τὸ γένος σχολεῖα κατὰ τόπους, ὅπου ἐδιδάσκετο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς τῶν ἐνδόξων ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν Πατέρων τὰ συντάγματα, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν. Ἐκ τούτων δὲ τῶν σχολείων ἐξήρχοντο πάσης τάξεως Ἕλληνες εὐπαίδευτοι καὶ γραμματισμένοι, δυνατοὶ καὶ εἰς τὴν παλαιὰν γλῶσσαν νὰ συγγράφωσι, καὶ τὴν λαλουμένην ὁπωσδήποτε τελειότερον παρὰ τὸν ὄχλον νὰ προφέρωσιν· εἶναι δὲ φανερὸν, ὅτι εἰς πᾶσαν χώραν ἀνθρώπων οἱ τοῦ ἔθνους πεπαιδευμένοι πάντοτ' ἔχουσι γλῶσσαν, ὄχι μόνον τὴν γραπτὴν καὶ τεχνικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν συνήθως λαλουμένην, καθαρωτέραν καὶ περὶ τὰ καθόλου κανονικωτέραν παρὰ τὴν ὀχλικὴν βαρβαροφωνίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν διεκόπη ἁδέποτε ἡ παιδεία, καὶ μάλιστα ἡ περὶ τὴν γλῶσσαν, ὅσον ἄλλως ἐγίνετο μετρία καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τριήρεα τριήρη), καὶ αὐτὸ τέλος τὸ α, ἐκ τῦ ὁποίου μάλισα προῆλθε τὸ η (ὡς γράμματος ἐπικρατῆντος εἰς τὴν παλαιὰν γλῶσσαν, ὅθεν ἔμεινε καὶ μετὰ ταῦτα ἰδιάζων χαρακτὴρ εἰς τὲς Δωριεῖς, οἷον, ἁμέρα, φάμα, ςάλα, ἀντὶ φήμη, κτλ.)· καὶ τότε τὸ ἦτά μας μεριζόμενον τὲς φθόγγες ὅλων τῶν γεννητικῶν αὐτοῦ ςοιχείων α, εα, εε, ἤθελε μεταβάλλεσθαι ὡς ὁ τοῦ μύθυ μυριόμορφος Πρωτεύς! — Ἀλλ' αὐτοὶ οἱ γραμματικοί σας (ἀνθυποβάλλεσιν οἱ Ἐρασμίται), δὲν λέγεσι ῥητῶς, ὅτι ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μακρῦ ε εἰσήχθη ὕστερον τὸ η, ὡς καὶ ἀντὶ τοῦ ο, τὸ ω; — Λέγουσι βέβαια, καὶ λέγουσιν ὀρθῶς, ἀλλ' οἱ αὐτοὶ προσθέτεσιν, ὅτι καὶ τὸ ει ὡσαύτως ἔλαβε τόπον τῦ μακροῦ ε, ὡς καὶ ἡ ου τῦ ο· Μ' ὅλον τῦτο, χάριν τῶν φιλαρχαίων Ἐρασμιτῶν, συνανερχόμεθα καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἁπλεςάτην ἀρχαιότητα τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὁπότε μήτε σημεῖα προσῳδίας ἦσαν ἀκόμη διωρισμένα, μήτε σύμφωνα ἐγράφοντο διπλᾶ, μήτε ει, καὶ η, καὶ ω, καὶ ε ἀντικαθίςαντο ἀντὶ τῦ ε, καὶ ο· τότε πάντα τὰ φωνήεντα ἐλαμβάνοντο καὶ ἀντὶ μακρῶν καὶ ἀντὶ βραχέων, κατὰ τὸν χρόνον τὸν ἐπικρατῆντα εἰς τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν· τότε βέβαια καὶ τὸ ε ἐπροφέρετο καὶ ὡς εε (η)· ἀλλὰ τί νὰ κάμωμεν τῦτο τὸ, ὁσάκις ἄν μνημονευθῇ, τοσάκις ἀντικρῦον καὶ σκανδαλίζον ε, τὸ ὁποῖον ἐπροφέρετο καὶ ὡς ει, καὶ τῦτο πάλιν ὡμοφώνει πρὸς τὸ μετὰ ταῦτα εἰσαχθὲν η;

ζ) Τῷ ὄντι τὸ Ἰωνικὸν η ἄλλαι διάλεκτοι ἐκφράζεσι διὰ τῦ ε, διότι συνειθίζεσιν ἐνίοτε οἱ Ἴωνες ἐκτείνοντες τὸ ε νὰ τὸ τρέπωσιν εἰς η, βασιλῆα λέγοντες, καὶ Ἀτρῆα τὸν συνηθέςερον

Μαθάσαλας, τονιζόμενα τὴν προπαπαραλήγουσαν, καθὼς ἀπαιτοῦσιν οἱ κανόνες δηλονότι τῆς παλαιᾶς τῆς 'Ελληνικῆς, ἤτοι τῆς 'Εννιανικῆς καὶ Βοσσιανῆς προσῳδίας! καθ' ἣν τονίζονται ὡσαύτως καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα 'Ελληνικὰ, ἄνασσης! ἵππότας! τολμήτιας! κτλ. βλέπε τοὺς πολυθρυλλήτους τούτους κανόνας ἐφεξῆς· κεφ. γ)· „τρίτον (λέγει), νὰ σημαίνωσι τὸ τέλος τῆς ἐννοίας ἢ τοῦ λόγου, ὅταν εἰς τὴν λήγουσαν, ἑπομένων μὲν καὶ ἄλλων λέξεων, τίθεται βαρεῖα, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρωτηματικῶν καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου, ὀξεῖα· τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον, διὰ τῶν τόνων ἐσήμαινον τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ καὶ τρομῶδες τῆς φωνῆς μέλος, κανονίζοντες τὰς ψαλμῳδίας τῶν προσευχῶν των. Πᾶσα (λέγει) ἡ 'Ανατολὴ" (ὄχι καὶ ἡ Δύσις??) „δι' ᾠδῶν καὶ ψαλμῶν δοξολογεῖ τὸν Θεόν· ψάλλουσι μὲν προσευχόμενοι Φάρσοι, λείψανα τῶν πάλαι πυρσολατρούντων Περσῶν, ψάλλουσι δὲ τὰς Γραφὰς καὶ οἱ 'Ιουδαῖοι, ὁμοίως καὶ 'Αρμένιοι καὶ Μαρωνῖται καὶ Κόπται καὶ 'Αβησσινοὶ καὶ 'Ιακωβῖται, ἱερουργοῦντες τὰς λειτουργίας των· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Μωαμεθανοὶ μελῳδοῦσι τὸ Κουράνιον (!!!)· ὅθεν καὶ οἱ Γραικύλοι, ἀφ' ἧς ἐδέχθησαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἤρχισαν νὰ ψάλλωσιν εἰς τὰς ἱεροτελεσίας, καὶ νὰ μελοποιῶσι τὰς προσευχάς των κατὰ τῶν 'Ιουδαίων τὸ παράδειγμα!! 'Εντεῦθεν (λέγει) καὶ οἱ γραμματικοὶ τόνοι των ἔχουσι τὴν αὐτὴν μορφὴν μὲ τὰ (ὑπὸ τῶν Μοναχῶν των καὶ αὐτὰ ἐφευρημένα) σημάδια τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν μουσικῆς· διότι ταύτης ἡ ὀξεῖα καὶ ἡ βαρεῖα καὶ ἡ ἀπορρόη τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰ μὴ αὐτοὶ αὐτόστατοι οἱ τόνοι τῆς

προφέρωσι πάντῃ διεφθαρμένως καὶ τὲς τόνες καὶ τὰ γράμματα τῆς γλώσσης ἦτο ἀδύνατον, διότι τότε πλέον ἤθελον εἶσθαι καὶ γελοῖοι καὶ ἀκατάληπτοι διαλεγόμενοι πρὲς τοὺς Ἕλληνας· καθὼς εἶναι καὶ τώρα οἱ Ἐρασμίται πρὸς ἡμᾶς, ἢ ἡμεῖς πρὸς τοὺς Ἐρασμίτας! Ὁ αὐτὸς Ἰώσηπος μᾶς διεφύλαξεν ἀπόσπασμα τοῦ Κλεάρχε, μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλες, ἐκ τοῦ ὁποίε μανθάνομεν, ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὴν Ἀσίαν συνδιελέχθη μετά τινος Ἰεδαίε, καὶ τὸν ἐπῄνεσεν „ὡς Ἑλληνικὸν οὐ τῇ διαλέκτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ“ (α). Πῶς ἄρα ἐξηγῆσιν οἱ ἀντιτονῆντες Ἐρασμίται τῆτο τὸ παράδοξον; Ἂν ὁ Ἀριστοτέλης ἐπρόφερε τὰς λέξεις Ἐρασμικῶς (ἤγεν κατὰ τὴν γνησίαν, ὡς θέλεσιν, Ἑλληνικὴν προφοράν!), πῶς τὸν ἐννοοῦσεν ὁ Ἰεδαῖος, ὅσις δὲν ἐγνώριζεν ἄλλην παρὰ τὴν (κατὰ τὸν Ἐννίνιον) ὑπὸ τῶν Ἑλληνιζῶν Ἰεδαίων τὸ πρῶτον μεταδοθεῖσαν καὶ εἰς ἡμᾶς διεφθαρμένην ἀπαγγελίαν; Πῶς δὲ πάλιν οὗτος παρατονίζων, ὡς ἡμεῖς, καὶ κακερματίζων τὰς Ἑλληνικὰς φωνὰς ἐπῃνέθη ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλην ὡς Ἑλληνικὸς κατὰ τὴν διάλεκτον; Πότερον, ὁ Ἰεδαῖος ἐβαρβάριζεν, ἢ ὁ Ἀριστοτέλης διαλεγόμενος, ὡς ἡμεῖς; Ἦ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, οὔτ' ἐκεῖνος οὔτε οὗτος μεθ' ἡμῶν· βαρβαρίζεσι δὲ μόνον ἄνθρωποι ἀλλόγλωσσοι καὶ τῆς ζώσης γλώσσης τῶν Ἑλλήνων ἀνήκεσοι καὶ ἄλαλοι, οἵτινες χθὲς καὶ πρῴην ἐπεχείρησαν ἐν τοῖς ταμείοις των αὐτοδίδακτοι νὰ συλλαβίζωσι καὶ νὰ προφέρωσι τὰς λέξεις τὰς Ἑλληνικὰς εἰς τ' ἄφωνα βιβλία κατὰ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὴν προφορὰν τῶν μητρικῶν αὐτῶν

(α) Ἰώσηπ. κατὰ Ἀπίων. βιβ. Α, 22.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἰς τὸ δασύτερον καὶ μαλακώτερον βῆτα προφέροντες αὐτὸ, ὡς καὶ τώρα τὸ προφέρομεν, εὐθέρον παντὸς συμπτύσσοντος τὰ χείλη μυγμῦ, διὰ τὴν εἰς Ἑλληνικὰς ἀκοὰς ὀχληρὰν καὶ κακόφωνον συμπίλησιν τῦ μ μετὰ τῦ β, ἢ π.—Ἀλλὰ τὸ b (θέλεν εἰπεῖ), ἔχει φθόγγον ἀγκώδη καὶ πάταγον βρέμοντα, τὸν ὁποῖον δὲν ἐκφράζει τὸ β τῆς Ἑλληνικῆς! — Καὶ τίς ἄλλη γλῶσσα τῦ κόσμυ κατορθόνει καλήτερα παρὰ τὴν Ἑλληνικὴν τὸν ϛόμφον καὶ ὄγκον τῆς μεγαληγορίας; Δὲν γνωρίζει βέβαια ἡ Ἑλληνικὴ τὸν δύσογκον φθόγγον τῦ ἐκ β καὶ μ συγκεχωνευμένυ b, ἀλλ' ὅμως ἀγαπᾷ θαυμαϛῶς νὰ συνάπτῃ τὸ μ καθαρῶς καὶ ἀμιγῶς μετὰ τῦ β καὶ τῦ π εἰς λέξεις μυρίας, καὶ ὅταν δὲν ᾖναι ῥιζικὸν τῆς λέξεως στοιχεῖον· τῦτο δὲ φιλοτεχνεῖ ὄχι μόνον πρὸς διάκρισιν τῶν διαφόρων τῆς αὐτῆς λέξεων σημασιῶν, ἀλλὰ καὶ μάλιστα πρὸς στομφασμὸν ὑψηγόρον καὶ ἐμφαντικόν· οὕτω λέγει, ὄμπνη, καὶ ὄμπη (ὀπὴ, ops, ὄφω, ὀφέλλω, ὄφελος), καὶ λάμπω (ἐκ τῦ λαύω=λεύσσω), καὶ χρίμπτω (χρίω), καὶ τύμπανον (α), (τύμπω, ἀντὶ τύπω, τύπτω), καὶ πέμπω (πέπω, ἐκ τῦ Fέπω, ἔπω, ὀπάζω), καὶ κάμπω, κάμβω, γάμπω (ὄθεν χαμφὴ = καμπὴ)

(α) Ἐν τῇ συνήθ. τέμπανον (=υ, ϐ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ), καθὼς καὶ ῥέμπαλον τὸ ῥόπαλον (καὶ ο=ου)· καὶ λιμπίζομαι τὸ λίμβω (λιμβεύω, λιμβίζω), λίβω = λτ. libens, lubens (=Γρμ. Liebe, Σλαβ. любовь, люблю). κτλ. τὸ δὲ μπ προφέρεται ἑλληνικῶς ὡς mb, οἷον τὸ τύμπανον, tymbanon, τὸ πάμπαν, pamban· ὄχι ὡς προφέρουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τὸ stampa, καὶ rumpo, καὶ pampino, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἐκθηλύνοντες τὸν διὰ τὴν σύμπτωσιν ἀμφοτέρων τῶν χειλεοφθόγγων τέτων γραμμάτων συμπυκνούμενον ἀδρότερον τόνον τῆς προφορᾶς. βλ. καὶ κεφ. Δ, περὶ τῦ Δ, § ε.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀντὶ μητροπ. Νικομηδ. Μαγνήτων, κτλ. Καὶ τέλος, εἰς τὰ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρ. νομίσματα γράφεται συχνότατα ι ἀντὶ τοῦ η, καὶ τ' ἀνάπαλιν, οἷον, Δεσπότις, ἀντὶ,-της (ἐπὶ Ἰσαάκ Ἀγγέλου, 1095, μ. Χ.). βασηλεὺς (ἐπὶ Θεοδ. Λασκάρ. τῷ 1220), κτλ. (α). Ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἡλικίας τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς τῦ η.

Υ.

§ ι. Τὸ δὲ υ εἰς τὸν Ὅμηρον φαίνεται, ὅτι ἔχει κύριον φθόγγον τὸν καθ' ἡμᾶς σπανιώτατον, τὸν ὁποῖον διέγραψεν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος, ὡς τὸ Γαλλικὸν u· δὲν ἦτον ὅμως ἄγνωστος εἰς τὸν Ποιητὴν καὶ ἡ ε Αἰολικὴ καὶ Λακωνικὴ καὶ Βοιωτικὴ καὶ παρ' ἡμῖν πολλάκις συνήθης τῦ γράμματος προφορά, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὰ, εἰλήλεθας (ἰλ. α) = ἦλυθες (ἰλ. γ, 428) = ἀττικ. ἐλήλυθας, Ἰων. εἰλήλυθας· καὶ τὸ γδῦπος, δυπέω = κτύπος, κτυπέω· καὶ τὸ κολέω (ἰλ. υ, 375) = κωλύω (Πίνδ. Πυθ. δ, 57), κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ υ ὡς ι προφορὰ (κατά τινα Αἰολικὴν, οἷον τῶν Ἀμαθουσίων ἢ καὶ καθόλε τῶν Κυπρίων διόλεκτον), φαίνεται καὶ εἰς λέξεις ἀρχαιοτάτας, οἷον εἰς τὸ φύω = φίω (Λτ. fuo, fio· ὡς καὶ ἐκ τῦ θύω, Αἰολ. φύω, τὸ fio, fire, suffire), ὅθεν φιτρὸς (ἰλ. φ, 314), καὶ τὸ ἀττικὸν φίτυ (Αἰσχ. καὶ Ἀριστοφ. Εἰρήν.), καὶ φιτύω (Ἡσίοδ. Θεογ. 985) = φυτεύω, φυτὸν, (Ὅμ. Πλάτ. κτλ.), φύτρον.

(α) Βλ. τοὺς ἐν τῷ περὶ τοῦ β μνημονευθέντας νομισματικοὺς καὶ ἀρχαιολόγους. σελ. 159.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω (α). Δ) Καὶ ἡ συναίρεσις (τριτέσιν ἡ δύω φωνηέντων εἰς ἓν συναλοιφὴ) συνεισάγει τὸ ἀνεκφώνητον τοῦ ι· οἷον τὸ δεδύλλαβον, καὶ ἂν, συνῃρεῖτο εἰς τὸ μονοσύλ-

---

(α) Εἰς τὴν ἔκπαλαι διορισθεῖσαν ἀφωνίαν τε ι τῶν δοτικῶν φαίνεται ὅτι συνήργησε μάλιστα ἡ προρρηθεῖσα σύμπτωσις αὐτῶν μὲ τὰς πληθυντικὰς ὀνομαστικάς· οἷον, ταὶ σοφίαι (τᾷ σοφίᾳ), καὶ ταὶ (αἱ) σοφίαι· τοῖ λόγοι (τῷ λόγῳ) καὶ τοὶ λόγοι = οἱ λόγοι [τοιαύτη τις σύμπτωσις ἔμεινεν εἰς τρεῖς πτώσεις τῶν εἰς ω καὶ ως συναιρουμένων θηλυκῶν, οἷον ἠχὼ, ἠὼς, δοτικὴ (ἠχόϊ), ἠχοῖ, ἠοῖ, κλητικ· ἠχοῖ, ἠοῖ, πληθυντ. ὀνομ. ἠχοὶ, ἠοί]. Εἰ δὲ καὶ ἡ οι ἴσχει πλησιέστατα πρὸς τὸ υ καὶ καὶ ϐ (βλ. περὶ τῆς οι), τότε καὶ ἡ ἑνικὴ τῶν εἰς ος γενικὴ συνέπιπτε μὲ τὴν δοτικὴν καὶ τὴν πληθυντ. ὀνομας. οἷον λόγυ (δωρικ. λόγω), λόγοι (λόγῳ), λύγοι (οἱ), ὅθεν καὶ κατὰ τόπους οἱ Αἰολεῖς (ὡς οἱ Ὀρχομένιοι), ἔγραφον διὰ τε υ τὰ διὰ τῆς οι, οἷον καλὺ, ἐμύ, ἵππυς, πριβάτυς, = καλοὶ, ἐμοί, ἵπποις. Οἱ Αιολεῖς, προφέροντες κἄπα τὸ υ ὡς ι, ἔγραφον καὶ, τοὶς-λόγοις ἀντὶ τοὺς λόγους, κτλ. τὴν αὐτὴν ἔχοντες πτῶσιν δοτικὴν καὶ αἰτιατικὴν τῶν εἰς ος ἀρσενικῶν καὶ ϐδετέρων εἰς ον ὁμοίως καὶ τῶν εἰς α καὶ η θηλυκῶν τὰς εἰς ας αἰτιατικὰς ἐπρόφερον εἰς αις, ταὶς καλαὶς, ἀντὶ τὰς καλὰς. Τοῦτο τὸ κατὰ τόπους αἰολικὸν ἰδίωμα ἔμεινε καὶ εἰς τὴν αἰολίζουσαν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ἥτις δεν μεταχειρίζεται πλέον τὴν δοτικὴν εἰς τὰ πληθυντικὰ τῶν ἰσοσυλλάβων· λέγει δὲ πανταχοῦ, ταὶς καλαὶς, ἀντὶ τῆς αἰτιατ. τὰς καλὰς, καὶ τῆς δοτικ. ταῖς καλαῖς, καὶ πάλιν τὰς καλὰς καὶ ἀντὶ αἰτιατικῆς καὶ ἀντὶ δοτικῆς, τοῖς καλοῖς (οι=ϐ). Αλλ' ἀδ' εἰς τὸν ἑνικὸν τάτων ἀριθμὸν μεταχειρίζεται κοινῶς τὴν δοτικὴν ἡ χυδαΐζουσα συνήθεια διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τῶν ὑπογεγραμμένων ῳ καὶ ῃ καὶ ᾳ ληκτικῶν τῆς δοτικῆς μὲ τὰ ἀνυπόγραφα καὶ ἁπλᾶ φωνήεντα τῆς αἰτιατικῆς, ο, α, η, οἷον τὰ, τῷ ξύλῳ, τῷ λόγῳ, τῇ βελῇ, τῇ σοφίᾳ προφερόμενα ἔκπαλαι, τῶ ξύλω, τῶ λόγω, τῇ βελῇ, τῇ σοφία διὰ τὸ ἀνεκφώνητον ι, ἐσύγχυσεν ἡ χυδαιότης μὲ τὰς αἰτιατικὰς τὸ ξύλο(ν), τὸ(ν) λόγο(ν), τὴ(ν) βελὴ(ν), τὴ(ν) σοφία(ν), ἀποκόπτουσα τούτων τὸ ν. ἐκ δὲ τούτων ἑπομένως ἀπέβαλε

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πρῶτον ἀκμαία καὶ σφαδάζουσα). Κατ' αὐτὴν διδάσκονται καὶ ἀπαγγέλλουσι τὰ Ἑλληνικὰ οἱ λεγόμενοι Ἐρασμίται Ἑλληνισταὶ, οἵ τε Γερμανοὶ καὶ Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι καὶ ἄλλοι ἄλλων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν καὶ ἐπίσημοι καὶ ἄσημοι φιλολόγοι· τὴν δὲ καθ' ἡμᾶς προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς ἀποδιοπομποῦνται καὶ ἀποσκορακίζουσιν, ὡς νόθον παντάπασι καὶ διεφθαρμένην. Οὕτως οἱ σοφοὶ οὗτοι Ἐρασμίται θεωρῶντες τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας ὡς συντρίμματα τοῦ παλαιοῦ των γένους ἄχρηστα καὶ φαῦλα καὶ ἀφωνότερα παρὰ τὰ θραύσματα τῶν ἀγαλμάτων καὶ ξηλῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας ἀριστουργημάτων τὰ λείψανα (τὰ ὁποῖα πολλοί τινες ἐξ αὐτῶν ἀναζητοῦσιν ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν πατρίδα, παραγκωνίζοντες καὶ ἀπωθοῦντες ἡμᾶς ὡς ὀχληρὸν ἀψύχων σωμάτων σωρὸν), οἱ μὲν μᾶς ἐλεοῦσιν, οἱ δὲ καὶ μᾶς ὀνειδίζουσι πικρῶς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ὀνειδισμῶν, καὶ ὅτι διεφθείραμεν παντάπασι τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης τὴν προφορὰν, διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ ἐπεχείρησαν νὰ τὴν διορθώσωσι.

§ β. Τοῦτο τῶν Ἐρασμιτῶν τὸ ἐγχείρημα φαίνεται καὶ ἐκ πρώτης προσβολῆς πολλὰ παράδοξον εἰς τὸν ἀδιάφορον παρατηρητήν. Οὐδεμίαν ἀπὸ τὰς παλαιὰς Ἀσιανὰς γλώσσας δὲν ἐτόλμησαν ἅπαξ αὐτεξουσίως καὶ αὐταρέσκως νὰ

καὶ ἡ Λατινικὴ ἐξέφρασε τὸν φθόγγον τοῦτον διὰ τῆς ἀδιαιρέτου ae, ἀντιτάξασα τὸ e ἀντὶ τοῦ ι· ἡ δὲ φύσις τῆς Ἑλληνικῆς δὲν ἀποδέχεται ταύτην τὴν τροπὴν, διότι τὸ ε παρ' αὐτῇ ἔχεται μὲν διφθόγγων (τῆς ει καὶ ευ), ἀλλ' ὅλως δὲν γίνεται εἰς ἐδεμίαν δίφθογγον φωνῆεν ὑποταχτικὸν, καθὼς τὸ βραχύστομον ι· καὶ ἄλλως δὲ τὸ ι συγγενεύει καὶ πρὸς τὸ ε, καθὼς προείπομεν (κεφ. α, § ε). Ὑπάρχει λοιπὸν ἔκπαλαι ἡ αι ταὐτόφωνος τῆς Λατινικῆς ae, ἤτοι τοῦ μακροῦ ε· καὶ τοῦτο φαίνεται Α) ἀπὸ λέξεις ἀρχαιοτάτας γραφομένας τὰς αὐτὰς διὰ τοῦ αι καὶ (χάριν συσολῆς) διὰ τοῦ βραχέος ε, οἷον αἰώρα (Πλάτ.) καὶ (αἴωρος) μετήορος (ἰλ. ϑ, 26, ἀντὶ μεταίορος, ἴτω καὶ ἀπήορος, συνήορος, κτλ.), καὶ ἐώρα (Σοφοκλ. Οἰδ. Τ.) καὶ (ἔωρος) μετέωρος (Θουκυδ. Ἀριστοφ.) (α).

1000, π. Χ.—1829, μ. Χ.

(α) Ἐν τοῦ ἀέρω (ἀείρω, ἄρω, αἴρω), παραχ. ἄορα καὶ ἄωρα (ὅθεν παθητ. ὑπερσυντ. ἄορτο καὶ ἄωρτο· Ὅμ.), τὸ αἰώρα καὶ (αἴωρος, αἰωρέω, ἤορος), μετήορος, κτλ. Ἐκ δὲ τοῦ ἔορα (ἀντὶ ἄορα, ὅθεν πάλιν ἔορτο = ἄορτο), τὸ ἐώρα καὶ (ἔωρος), μετέωρος, κτλ. ἀλλ' εἰς τὸν διάφορον τοῦτον σχηματισμὸν τὸ αἰώρα ὁμοφωνεῖ καὶ ἰσοσυλλαβεῖ μὲ τὸ ἐώρα, ὡς καὶ τὸ μετήορος (= μεταίορος) = μετέωρος· διότι ἡ αι εἶναι ἀδιαίρετος καὶ ὁμοιόφωνος μὲ τὸ βραχὺ ε. Ὡσαύτως καὶ τὸ αἰόλλω (ἐκ τοῦ ἀέλλω), ὁμοφωνεῖ μὲ τὸ ἐόλλω (καὶ τοῦτο παρὰ τὸ ἀέλλω, τροπῇ τοῦ ε εἰς ο, καὶ τοῦ α εἰς ε, ὡς ἄορτο, ἔορτο). Ταῦτα περὶ τοῦ διαφόρου τῶν τοιούτων ὁμοιοφθόγγων λέξεων σχηματισμοῦ, ἂν καὶ αὗται δὲν ἔγειναν ὡς καὶ ἄλλαι πολλαὶ, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχαιοτέρα γραφὴ ἡ διὰ τοῦ αι καὶ κατ' αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὴν ἀκμὴν μετεβλήθη εἰς τὸ ὁμοιόφωνον βραχὺ ε ὄχι διὰ κάμμιαν διαφορὰν παραγωγῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν συσολὴν τῆς συλλαβῆς καὶ τὴν ὁμοφωνίαν· βλ. καὶ Ῥείμ. λ. φαινόλης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εἶχεν εὔσημον ϰαὶ σαφῆ, μὲ τὸν ὁποῖον ἐϰλό-
νησε τοὺς σοφοὺς Ἀρειοπαγίτας (ὁποῖον ϰάλ-
λος ἔχει τὸ προοίμιον τῆς πρὸς αὐτὲς ἁπλοϊ-
ϰῆς δημηγορίας τϐ!). Καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς
Λουϰᾶς, Ἀντιοχεὺς τὴν πατρίδα, ϰαὶ οἱ λοιποὶ
Ἀπόσολοι, ὅσοι συνέγραψαν ϰαὶ ἐϰήρυξαν ἰδίως
Ἕλληνισὶ, ϰαὶ οἱ τϐτων μαθηταὶ ϰαὶ συνέμ-
πορoι, ϰαὶ Ἑλληνισαὶ ϰαὶ Ἕλληνες, ὡς ὁ
ἱερὸς Τιμόθεος ϰαὶ ὁ Σμύρνης Πολύϰαρπος
ϰαὶ ὁ Ἀρειοπαγίτης Διονύσιος, ϰαὶ οἱ λοιποὶ
τῆς Ἐϰϰλησίας πρῶτοι Διδάσϰαλοι ϰαὶ ἱερεῖς
ϰαὶ ϰατηχηταὶ παρέδωϰαν εἰς τοὺς ἀϰροατάς των,
ϰαὶ οὗτοι πάλιν εἰς τοὺς διαδόχϐς των τὴν
τῆς εὐσεβείας διδασϰαλίαν ὁμῶ ϰαὶ τὴν ἀρχαίαν
αὐτῆς προφοράν. Χωρὶς δὲ τῶν ϰατὰ μέρος
ἱερῶν συγγραφέων ϰαὶ ὑμνῳδῶν τῆς Ἐϰϰλη-
σίας μας, ϰαὶ αἱ Σύνοδοι, αἱ Οἰϰουμενιϰαὶ
ϰαὶ τοπιϰαὶ, ϰατέγραφον εἰς ϰυπαρισσίνας
μνήμας, ϰαὶ πλάϰας ἀδαμαντίνας, τὰ δόγματα
τῆς Ὀρθοδοξίας ϰαὶ τοὺς ὅρϐς ϰαὶ ϰανόνας,
τῆς Ἐϰϰλησιαστιϰῆς εὐταξίας μετὰ τῆς γνησίας
ἐϰφωνήσεως αὐτῶν. Δὲν μνημονεύω τὰς ἄλλας
τὰς ϰαθ' ἡμέραν ἱερὰς προσευχὰς ϰαὶ τῶν
μυσαγωγιϰῶν τελετῶν μας τοὺς ὕμνϐς (τῶν
ὁποίων ἔχομεν ἐϰ παίδων ἔναυλον τὴν ἀϰοὴν
ϰαὶ πάντοτε πρόχειρον τὴν ἀπαγγελίαν)· αὐτὸ
ϰαὶ μόνον τὸ ϰαθ' ἑϰάσην ἀδιαϰόπως ὑπὸ
παντὸς ὀρθοδόξϐ Ἕλληνος προφερόμενον Ἅγιον
Σύμβολον ἔχει ϰαταγεγραμμένην εἰς τὰς ψυχὰς
ϰαὶ τὰς γλώσσας ὅλϐ τοῦ Ἑλληνιϰοῦ ἔθνους
σύμφωνον ϰαὶ ὁμότονον ἁπανταχοῦ τὴν τῆς
Πίϛεως ὁμολογίαν, ϰαὶ ἑπομένως ὁμοφώνους
ϰαὶ ὁμοφθόγγϐς ὅλας τὰς μὲ ταύτην ϰοινὰς
τῆς γλώσσης φωνάς. Ἀλλὰ ϰαὶ αὐτὴ ἡ ἄγρα-
φος Ἀποστολιϰὴ παράδοσις διετήρησεν ἄθιϰτον

ρόμενον γρ. ἐκφερόμενον — σ. 210, ϛχ. 1. ἰχθυῖ γρ. ἰχθυῖ) — σ. 211, ϛχ. 33, κτλ.) γρ. κτλ. — σ. 218. ϛχ. 24, του γρ. τοῦ — σ. 221, ϛχ. 24, ἐπροφεροντο γρ. ἐπροφέρ. — σελ. 222, ϛχ. 14, Ἐϋμάϊοϊοι γρ. Ἐϋμάϊοϊο, — ϛχ. 19, ναντίασιν γρ. ναυτ. — σ. 224, ϛχ. 9, ἐϊδετο, γρ. ἔϊδετο, — σ. 237, ϛχ. 34, παῖδα| ποι| γρ. παῖδα ποι| — σ. 243, ϛχ. 25, Ιϊ γρ. ῾Ιϊ — σελ. 254, ϛχ. 24, (α) γρφ. (β) — σ. 257, ϛχ. 5, τῶ̃ γρ. τῷ̃ — σ. 258, ϛχ. 23, ὅτι γρ. ὅ,τι — σ. 283, ϛχ. 14, πρόσθες. Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ὀνομάζων τὸν Ἰβλιανὸν εἰδωλιανὸν, κατὰ παρήχησιν, ἐπρόφερε τὴν ει εἰς ι (Α Στηλιτ.) — σ. 285, ϛχ. 15, Σημείωσαι. Εἰς τὸ Δοκίμιον εἴπομεν καὶ, ὅτι αἱ προσωπικαὶ τῶ̃ ῥήματος καταλήξεις δύνανται νὰ ᾖναι καὶ ἀποσπάσματα τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος εἰμὶ καὶ ἔω· ἀλλὰ τοῦτο πρῶτον ἔπρεπε νὰ σχηματισθῇ τὰς καταλήξεις ἐκ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (βλ. Δοκιμ. τόμ. α, σελ. 248 καὶ γ, 404). Ἐκ τοῦ ὑπαρκτικοῦ εἶπόν τινες σχηματισμένα τὰς ληγούσας καὶ τῆς Λατινικῆς τὰ ῥήματα· οἷον leg-o, λέγ-ω = ῶ̃, ἔω· leg-ero, λεγ-έσω (ἔσομαι), λέξω· leg-i, λέγ-η = ῆ̃-ν, ἔα, ἔαν (λέγ-ον)· leg-isti, λέγ-ησθα· da-bo, δά-φω (φύω, fuo = Fύω, ὔω = ἔω), fac-erem (ἐκ τῶ̃ esem, essem, ἐσοίμην), fac-ere (esse, ἔσειν, ἔσεσθαι), posse = pot-esse (ἔσαι, ὅθεν λέγουσι καὶ τὰ εἰς σαι, τύψαι = τυπ-έσαι), κτλ. ἀλλὰ

Γραμματικοὶ, μέχρι καὶ τοῦ Μοσχοπόλε (1200 μ. Χ. βλ. περὶ προσῳδιῶν ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Τίτσε ἐκδοθέντι ἐγχειριδίῳ, σελ. 40), μέχρι καὶ αὐτᾶ, τέλος, τᾶ Λασκάρεως (τῷ 1460), ὅτις ὥρισε τὴν προσῳδίαν „τόνον φωνῆς πρὸς ὃν ᾄδομεν“ (ἐκ τοῦ προσᾴδω, προσῳδία)· καθὼς καὶ ἐκ τῶν Λατίνων πάλιν ὁ Διομήδης (520 μ. Χ.), ἑτυμολογῶν τὸ Λατινικὸν „accentus ab accinendo (quod sit quasi quidam cujusque syllabæ cantus, τουτέστιν, ὅτι ἔστι τις οἷον ᾠδὴ ἑκάστης συλλαβῆς), καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι (λέγει) λέγεται προσῳδία, παρὰ τὸ προσᾴδεσθαι ταῖς συλλαβαῖς“ (Diomed. de accentib. pag. 425). Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων πολλῶν (τὰς ὁποίας χάριν συντομίας παραλείπομεν) μαρτυριῶν, ἀποδείκνυται σαφῶς, ὅτι ἡ προσῳδία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπὶ τῶν λέξεων ἐσήμαινεν ὄχι ψαλτικότητα καὶ μελῳδίαν ῥυθμᾷ ποιητικᾷ (καθὼς ὑπέλαβον ὁ Βόσσιος καὶ Ἐννίνιος), ἀλλὰ τὸ λογῶδες μέλος τὸ ἐν τοῖς ὀνόμασιν (ὡς εἶπεν ὁ μουσικὸς Ἀριστόξενος), τουτέστι ποιάν τινα μελῳδικὴν ἐγγραμμάτου φωνῆς (τῆς ψιλῆς, ὄχι τῆς ᾠδικῆς) ἁρμονίαν, τὴν ἀπὸ τὰς τόνους τῶν λέξεων προσγινομένην εἰς τὸν πεζὸν καὶ ἀποίητον λόγον, ἢ τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ὁμιλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν βέβαια δὲν ψάλλομεν οὐδὲ τραγῳδᾶμεν μουσικῶς· ταύτην τὴν ἁρμονίαν καὶ Διονύσιος πάλιν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ὠνόμασε μέλος διαλέκτου (περὶ Συνθ. ια), τουτέτι τῆς γλώσσης τῆ κοινῆς, καθ' ἣν διαλεγόμεθα· καὶ ὁ Ἀρχάδιος ὡσαύτως εἶπε τὴν τόνους ἀναγκαίους „πρὸς τὸ μέλος τῆς φωνῆς συμπάσης, καὶ τὴν ἁρμονίαν, ὡς ἂν ἐπᾴδοιμεν φθεγγόμενοι“. (βλ. ἐφεξῆς § δ).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μόνον ὡς ὀρθὴν καὶ ἀδιάφθορον τὴν κατὰ τοὺς Γερμανοὺς ὁμοιόμορφον καὶ ὁμόηχον πρὸ τῶν φωνηέντων πάντων ἀπαγγελίαν τοῦ g· ἀλλὰ πῶς δὲν παρετήρησαν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Γερμανικὴ γλῶσσα εἰς λέξεις πολλὰς καὶ μάλιστα εἰς τὴν λήγουσαν προφέρει τὸ g μαλακώτερον καὶ πλησιέστερον πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν γ; οἷον wenig, ewig, mogte καὶ möchte, Zeug, καὶ Zeuch, bagen (βάγεν, ἄγειν), Bogen, κτλ. οἱ δὲ Σάξονες ἀγαπῶσι καταχόρως τὴν τοιαύτην τοῦ g δασυτέραν ἐκφώνησιν. Παρομοίως καὶ τὰ Σλαβονικὰ ἔθνη προφέρουσι τὸ ἴδιον γάμμα (глаголь), ἀπαραλλάκτως κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν εἰς τὰς πλείσας λέξεις τῶν διαλέκτων αὐτῶν, ὡς глась, глава, глазъ, играю, могу, καὶ αὐτὸ τὸ глаголь (γλαγόλι)· ἐνίοτε δὲ πρὸ τῶν φωνηέντων τὸ ἐκτραχύνουσιν, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν Ῥώσσων λέγουσι gora, τὸ гора (γόρος, ὄρος), κτλ. καὶ ἄλλοτε τ' ἀνάπαλιν ἐν τῇ μικρᾷ μάλιστα Ρωσσίᾳ τὸ δασύνουσιν ὡς τὸ χ, ἢ τὸ λτ. h, hospodi, προφέροντες τὸ Господи, καὶ boh, τὸ Богъ· καὶ πάλιν τὸ λτ. h ἐκφωνοῦσιν ὡς τὸ μέσον γ, Горизонтъ, λέγοντες καὶ Голанда, τὰ λτ. Hollanda, Horizon, τὸν ὁρίζοντα, κτλ. Διὰ τί ἄρά γε οἱ Ἐρασμῖται τὰ μὲν ἄλλα ἔθνη τῆς Εὐρώπης (καὶ τῆς Ἀσίας πολλὰ), τὰ ἀνέχονται προφέροντα τὸ ἴδιον αὐτῶν γάμμα δασύτερον παρὰ τὸ λατινικὸν (καὶ αὐτοὶ δὲ παρομοίως τὸ προφέρουσιν, ὅταν μάθωσι τὰς γλώσσας ταύτας), μόνου δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ τὴν μέσην δασύτητα δὲν δύνανται νὰ τὴν ὑποφέρωσιν, ἀλλ' ἐκτραχύνουσιν ἢ χονδραίνεσι τὸ ϛοιχεῖον κατὰ τὸν ὑπέρασθμον φθόγγον τῦ λατινικοῦ g; Ἐὰν (καθὼς αὐτοὶ λέγεσιν), ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ϛοιχεῖον ἕνα κυρίως

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀντιφάσεις, καὶ ἀντιχρονισμοὺς, καὶ τετραπαρδάλους παραλογισμοὺς τῶ Ἐννινιαχῶ συζήματος; Αἴ! Ὅσον ἐνῦσαν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀντιτονιζαὶ

μένη εἰς τὴν Ἑλλάδα! Ἀλλὰ (διὰ νὰ ἐπισρέψωμεν εἰς τὰ μσικά μας σημάδια), ταῦτα κατ' ἀρχὰς φαίνεται ὅτι ἦσαν ἁπλέσερα· ἐπλάτυναν δὲ κατὰ μικρὸν τὴν περὶ τέτων διδασκαλίαν οἱ ἐφεξῆς Μσοποιοὶ καὶ μάλισα ὁ ἱερώτατος Δαμασκηνός· (εἰς τῦτον, διὰ νὰ τὸ εἴπω ἐμπαρόδως, χρεωσεῖ καὶ ἡ Θεολογία τὸ πρῶτον συσημαικὸν αὐτῆς Σύνταγμα!)· Οὗτοι ἴσως ἐπηύξησαν προϋπάρχοντα καὶ τὰ λεγόμενα Μεγάλα σημάδια, τὰ ὁποῖα εἶναι τύποι τινὲς πολλῶν φωνῶν δύναμιν ἔχοντες (ὁποῖα ἦσαν καὶ καὶ τὰ παλαιὰ τῆς σενογραφίας σημεῖα, „ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων δύναμιν ἔχοντα.“). Ὅτι δὲ ἡ καθ' ἡμᾶς τῆς Ἐκκλησίας Μσικὴ εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ διδαχθεῖσα ὑπὸ τῦ μελῳδικωκάτε Δαμασκηνῦ καὶ τῦ συγχρόνε τε Κοσμᾶ (τῷ 720, μ. Χ.), εἶναι πρᾶγμα φανερώτατον· αὕτη δὲ πάλιν ἦτο ἡ αὐτὴ περὶ τὰ καθόλε καὶ ἡ πρώτη τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Μσικὴ, ὡς φαίνεται καὶ ἀπ' ἄλλες ἀποδείξεις καὶ ἀπὸ τὴν ἐφεξῆς ῥῆσιν τῦ Μεγάλε Βασιλείε. „Ἀναςάντες τῶν προσευχῶν (οἱ Χρισιανοὶ) εἰς ψαλμῳδίαν καθίςανται· καὶ νῦν μὲν διχῇ διανεμηθέντες“ (εἰς τὲς καὶ καθ' ἡμᾶς δύω ἐκκλησιασικὲς χορὲς) „ἀντιψάλλεσιν ἀλλήλοις. — ἔπειτα πάλιν ἐπιτρέψαντες ἑνὶ ἄρχειν τῦ μέλες“ (ὡς ψάλλομεν τὸν Χερεβικὸν ὕμνον) „οἱ λοιποὶ ὑπηχῶσι“ κτλ. (ἐπισολ. σζ, τόμ. γ, σελ. 311. ἐκδ. Παρισ.). Ὁμοίως καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος (ἐν εἰχοις) μνημονεύει τῆς καθ' ἡμᾶς ψαλμῳδίας· καὶ ὁ ἱερὸς Ἀμφιλόχιος „τροπαρίων καὶ κανόνων εὐήχων μελισμῶ“ (περὶ τῦ μὴ ἀπελπίζ.). Ἀλλ' ὁ Χυτραῖος Δαβὶδ, τ' ἄλλα μὲν πολυμαθέσατος ἀνὴρ, εἰς δὲ τὴν μσικήν μας παρὰ χυτροπλάθον ἀμαθέσερος, τίποτ' ἄλλο δὲν παρετήρησεν εἰς αὐτὴν, εἰ μὴ φωνῶν ἐκμέλειαν καὶ ἀταξίαν, „εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλος μὲν φωνάζει ὡς ἀσκαύλης, καὶ ἄλλος ψάλλει τὸ ὀρχησικὸν Dradra, Dradra!“ (Dav. Chytraeus, de statu Ecclesiar. Orient. p. 163). Ταύτην δὲ τὴν γνώμην τέτε τῦ χυτροκεφάλε τὴν ἀντέγραψαν καὶ ἄλλοι μετὰ πολλῆς πληροφορίας καὶ χαρᾶς!! „Τυφλὸς τυφλὸν ὡδήγαε, κ' ἠῦραν τὸ φῶς σὸν λάκκον!“

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὰ πνεύματα, *Λτ.* spiritus, *καὶ τὰ εἴδη δὲ τῶν τόνων, ἡ ὀξεῖα καὶ βαρεῖα καὶ περισπωμένη*, *Λτ.* acutus, gravis, circumflexus, *κτλ. δηλῶσι καὶ τὸν φθόγγον καὶ τὸν χαρακτῆρα τούτων τῶν προσῳδιῶν. Ἀλλ' οἱ περὶ τὸν Ἐννίνιον τὸ μὲν* accentus *δέχονται ὡς μουσικὴν μελῳδίαν, τὸ δὲ* apices *καὶ τὸ* fastigia *ἀποσκυβαλίζουσι· διότι θέλουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς λέξεις γυμνὰς ἀπὸ κεραίας, ὡς περικεφαλαίας δίχως λόφους, κατὰ τὴν Ὁμηρικὴν „ἄφαλον καὶ ἄλοφον κυνέην, ἥ τε καταῖτυξ κέκληται“ (ἰλ. κ, 257), ὁποίαν ἐξαιρέτως ἐφόρουν οἱ κατάσκοποι, διὰ νὰ λανθάνωσι μᾶλλον ἐνεδρεύοντες! 1B) Τελευταῖον, (διὰ νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν χορωνίδα τῶν μαρτυριῶν ἐξ αὐτῶν τῶν τονομάχων), ὁ Βόσσιος ἔγραψεν, ὅτι „οἱ Ἀττικοὶ, οἵτινες ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον δασυντικοὶ, scribebant, ἔγραφον“ (καὶ ἔπειτα μετανοήσας ἐπιφέρει) „ἢ μᾶλλον ἐπρόφερον* (aut potius pronunciabant) *ταῶς, ἄνος, αὐαίνειν“.* (Voss. de poematum cantu, etc.)· *τουτέστι, θέλων καὶ μὴ θέλων, καὶ παλαιὰν ὁμολογεῖ, καὶ αὐτὸς μεταχειρίζεται τὴν καθ' ἡμᾶς γραπτὴν τῶν λέξεων προσῳδίαν. Παρομοίως καὶ ὁ Ἐννίνιος, ὅσας λέξεις Ἑλληνικὰς ἀναφέρει δι' ὅλου τοῦ συντάγματος, τὰς γράφει μὲ τοὺς αὐτοὺς καθ' ἡμᾶς τόνους, καὶ μὲ τὰ πνεύματα. Τὸ δὲ κωμικώτερον· τονίζει παρομοίως καὶ δύω ποιημάτια, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἁρμονίας καὶ εὐφωνίας· ταῦτα δὲ, μάντευσον ἀναγνῶσα, τίνος εἶναι ποιητοῦ! θέλεις εἰπεῖ βέβαια, τοῦ Ἀνακρέοντος, ἢ τοῦ Σοφοκλέους, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἐνδόξων ἀοιδῶν τῶν Μουσῶν· λανθάνουσαι· καὶ τὰ δύω εἶναι ἀλλογλώσσων Ἑλληνιζῶν· τὸ ἓν τὸ μετέγραψε, λέγει, ἀπὸ τὸν Βάρθιον, καὶ τὸ*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

περισπωμένη" (βλ. Βεκκέρ. Ἀνέκδ. Ἑλληνικ. τόμ. β, σελ. 629). δ) Ὁ Κικέρων, (60, π. Χ.) ὀνομάζων καὶ αὐτὸς τὴν ὀξεῖαν, καὶ βαρεῖαν, καὶ περισπωμένην (acutum, gravem, circumflexum), λέγει, ὅτι ἐκ τούτων προέρχεται καὶ ὁ λογῶδες μέλος, ἤ ὠδή τις περὶ τὸς λόγος (quidam cantus· Cicer. Orator. 17)· ὅθεν καὶ ἡ γραμματικὴ προσῳδία Λατινιστὶ μετεφράσθη ὡσαύτως, accentus (ac-cino = ad cano, πρὸς ᾄδω, οἷον ad cantum· βλ. ἐφεξῆς). ε) Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς (30, π. Χ.) ἀναφέρει ὡς συνώνυμα προσῳδίαν καὶ τάσιν (ἤτοι τόνον) φωνῆς, τῆς ἐγγραμάτου δηλονότι καὶ λογικῆς· „τάσεις φωνῆς αἱ καλούμεναι προσῳδίαι" Ὁ δ' αὐτὸς λαλῶν περὶ μαθήσεως γραμμάτων, „πρῶτον (λέγει) τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων ἐκμανθάνομεν· ἔπειτα τὸς τύπος καὶ τὰς δυνάμεις· εἶθ' ἕτω τὰς συλλαβὰς καὶ τὰ ἐν αὐταῖς πάθη· καὶ μετὰ τοῦτο ἤδη τὰς λέξεις καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐταῖς, ἐκτάσεις τε λέγω καὶ συζολὰς καὶ προσῳδίας (περὶ Συνθ. τμ. ιθ, καὶ κε· βλ. καὶ ἐφεξῆς § γ). ς) Ὁ Βιτρούβιος (10, π. Χ.) μεταφράζει Λατινιστὶ κατὰ λέξιν τὸ προεκτεθὲν χωρίον τοῦ Ἀριστοξένου περὶ τῶν διπλῶν τάσεων τῆς φωνῆς (βλ. Ἀρχιτεκτον. βιβλ. ε, κεφάλ. δ). ζ) Καὶ ὁ Στράβων καὶ ὁ Πλούταρχος (τῷ 1—85, μ. Χ.) γνωρίζουσι τὴν γραμματικὴν προσῳδίαν, ὡς λέγομεν ἐφεξῆς (§ γ). η) Ὁ Κυντιλιανὸς (80, μ. Χ.) ἐκδέχεται ὡς συνώνυμα τὰ Λατινικὰ, tenores, ἀρχαιότερον tonores, τατέσι, τόνους (τόνος, Λακωνικῶς, τόνορ), καὶ soni (ἦχοι), καὶ accentus, καὶ προσῳδίας (Ῥητορ. βιβ. α, κεφ. α. βλ. καὶ ἐφεξῆς § δ). θ) Ὁ Κοϊντιλιανὸς Ἀριστείδης (116, μ. Χ.) διδάσκει, ὅτι „Τάσις ἐστὶ μονὴ καὶ στάσις τῆς φωνῆς· ταύτης δὲ εἴδη

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νως δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποβῆ καθολικὴ τῶν τονικῶν σημείων ἡ μεταχείρισις (τὴν ὁποίαν ὅμως οἱ ἄτων Ἕλληνες γραφεῖς δὲν ἐγνώριζον ὀλιγώτερον ἀφ' ὅσον τὴν γνωρίζομεν σήμερον ἡμεῖς, χαράττοντες πολλάκις τὰς ἐπιγραφὰς ἀτονίσως διατὴν εἰς ὅλως συνήθη καὶ γνωστὴν προσῳδίαν τῶν φωνῶν τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης). Ὅσον δὲ πλέον μετεδίδετο εἰς τὰς ἀλλογλώσσους ἡ ἑλληνικὴ διάλεκτος, τόσον ἀπέβαινεν ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συνηθεσέρα καὶ καθολικωτέρα τῶν τόνων ἡ χρῆσις, σπεδαζόντων τῶν Ἑλλήνων νὰ σηρίξωσι καὶ νὰ ὀχυρώσωσι δι' αὐτῶν τὴν γνησίαν καὶ κανονικὴν τῶν λέξεων προσῳδίαν, τὴν ὁποίαν οἱ ἀλλόγλωσσοι δυσκόλως ἠδύναντο νὰ φυλάξωσι, συνειθισμένοι καθεὶς εἰς τὴν ὀρθοφωνίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν γλωσσῶν. Πιθανὸν εἶναι προσέτι καὶ, ὅτι παλαιά τινα ἀτόνιστα χειρόγραφα ἐτονίσθησαν ἀπὸ μεταγενεστέρους ἀναγνώστας πρὸς εὐκολίαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ἀναγνώσεως. Ἀλλ' ὅτι ὅλα τὰ σῳζόμενα τονισμένα ἀντίγραφα ἔχουσι τοὺς τόνους ἐκ νεωτέρας χειρὸς, τοῦτο εἶναι ψεῦμα γελοιῶδες, τὸ ὁποῖον αὐτοὶ οἱ τοῦτο περισαλπίζοντες τονοκλάσται δὲν δύνανται νὰ πιστεύσωσιν εἰλικρινῶς! Τυφλὸς πρέπει νὰ ᾖναι καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὸν νοῦν, ὅστις εἰς πολλὰ τῶν ἀντιγράφων δὲν διακρίνει τὴν ταὐτότητα τοῦ γράψαντος καὶ τονίσαντος. Τὰ ἐνταῦθα, φίλοι Ῥῶσσοι, ἐν Πετρουπόλει εἰς τὴν Αὐτοκρατορικὴν βιβλιοθήκην φυλαττόμενα δύω παλαιὰ καὶ, ἂν ὄχι παλαιότερα, ἀλλ' ὅμως ἐξάπαντος τοῦ ἕκτου αἰῶνος ἀντίγραφα τῶν τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν εὐθὺς ἐκ πρώτης ὄψεως δεικνύουσι καὶ εἰς τοὺς κοινῶς ἁπλῶς νὰ διαβάζωσιν ἐξεύροντας, ὅτι καὶ τὰ γράμματα καὶ οἱ τόνοι εἶναι τῆς αὐτῆς χειρὸς, τὰ αὐτῆς μελά-

Π, π, πεῖ, πῖ.	P, pi.	Π.
Ρ, ρ, ῥῶ.	R, ro.	Ρ.
Σ, σ, σίγμα, (σὰν),	S, sighma.	Ϲ.
Τ, τ, ταῦ.	T, taf.	Τ.
Υ, υ, ὑψιλὸν.	Y, ypsilon, ü.	Υ, Ꝟ, *καὶ* ιο(α)
Φ, φ, φεῖ, φῖ.	F, PH, fi.	Φ.
Χ, χ, χεῖ, χῖ.	CH, chi.	Χ.
Ψ, ψ, ψεῖ, ψῖ.	PS, psi.	Ψ.
Ω, ω, ὠμέγα.	O, omegha.	Ꝏ.

§ ϑ. *Ἀλλ' οἱ Ἐρασμίται καλίζοντες ταύτην τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων τὴν ἐκφώνησιν ἀπαγγέλλεσι πολλὰ τέτων διαφόρως παρὰ τὲς Ἕλληνας ἡμᾶς, καὶ πιςεύεσιν ἀδιστάκτως, ὅτι τὰ προφέρεσιν ἀπαραλλάκτως, ὡς οἱ πάλαι πατέρες ἡμῶν· καὶ τέτων ὄχι ὡς οἱ κατὰ τὲς Καισαρικὲς ἀκμάσαντες χρόνες, οἷον Γαληνὸς καὶ Στράβων καὶ Πλέταρχος (διότι καὶ ἦτοι, λέγεν οἱ Ἐρασμίται, δὲν ἔσῳζον τὸν καθόλε γνήσιον φθόγγον τῆς Ἑλληνικῆς!), ἀλλ' ὡς ὁ Δημοσθένης, καὶ ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ ὁ Ὅμηρος αὐτός· τόσον μεγαλοφρονέσιν οἱ ἄνδρες διὰ τὴν ἐπινοηθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν προφοράν! Μεταβάλλεσι δὲ μάλιςα τὸν φθόγγον συμφώνων μὲν ἕξ, τῶν β, γ, δ, ζ, ϑ, φ· φωνηέντων δὲ δύω, τε η, καὶ υ. Ὅπως δὲ ταῦτα*

(δ) *Περὶ τε Υ βλέπε ὡσαύτως ἐφεξῆς.*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χέως καὶ ἀκαριαίως ἂν ἐκφωνηθῇ καθ' ἑαυτὸ τὸ φωνῆεν, πάντοτε ἀποτελεῖ φωνὴν, ἤγουν πάντοτε, καθὸ αὐτοτελὲς, ἀποτελεῖ ἁπλῆν καὶ στοιχειώδη συλλαβήν· καὶ ἔτω τὸ ῥοΐ ἢ ῥοὰ (Roi) εἶναι δισύλλαβον, τὴν μὲν πρώτην βραδύτερον, τὴν δὲ δευτέραν συλλαβὴν βραχύτερον, ἢ τ' ἀνάπαλιν, ἐκφωνούμενον Ἀνάγομεν δὲ τὴν κρίσιν εἰς αὐτῶν πάλιν τῶν σοφῶν Ἑρασμιτῶν τὸ κριτήριον· ἀληθῶς εἰς τὰς Γαλλικὰς σίχους τὸ Roi μετρεῖται κατὰ συνεκφώνησιν μονοσύλλαβον· ἀλλ' ὅμως ἐν ταὐτῷ διακρίνει ἐπαισθητῶς ὁ φθόγγος καὶ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας τῦ ὀνόματος συλλαβῆς, ὅσον ἂν ἢ ἑκατέραν ἢ μόνον τὴν ἑτέραν συναρπάσῃ, καὶ, ἔτως εἰπεῖν, τὴν χάψῃ ὁ προφέρων, συνελαύνων καὶ συντυλίσσων αὐτὴν μετὰ τῆς ἑτέρας· εἰς δὲ τὴν πεζὴν τῶν Γάλλων γλῶσσαν τὰ roi, moi, κτλ. ἐκφωνοῦνται καθαρῶς δισύλλαβα· ἢ, ἂς δώσωμεν ἰδιώτην τινὰ Γάλλον νὰ ἀναγνώσῃ τὸ Roi καὶ τὸ Roï (μὲ τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως), θέλομεν ὅρα διακρίνει μεταξὺ τέτων κἀμμίαν διαφοράν; δὲν θέλει γελάσει κ' ἐκεῖνος ἀπαιτέμενος νὰ προφέρῃ τὸ δεύτερον μὲ μίαν περισσότερον παρὰ τὸ πρῶτον συλλαβήν; Παρομοίως καὶ ὁ Ἰταλὸς, προφέρων πάντοτε διῃρημένον τὸ oi, δὲν διακρίνει τὸ τῆς γλώσσης του Moise ἢ Moïse ἀπὸ τὸ Γαλλικὸν Moise, ὁδὲ τὸ Eneide ἀπὸ τὸ Eneïde, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διφθόγγων ὡσαύτως· βραχυτέρα προφορὰ ὑποκλέπτει μὲν τὸν χρόνον ἀλλὰ δὲν συμπνίγει καὶ τὸν φθόγγον τῶν προφερομένων συλλαβῶν, ὥστε τὰ δισύλλαβα νὰ τὰ κάμῃ κυρίως μονοσύλλαβα· περὶ τέτου θέλομεν ἐπαναλάβει τὸν λόγον καὶ ἐφεξῆς (§ η). Ὑπάρχει λοιπὸν ἡ διαίρεσις πάθος, ἢ ἐξαίρεσις

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ η. Διαιρῶμεν δὲ τὸ πόνημα εἰς τρία τμήματα κατὰ τὴν τριπλῆν καινοτομίαν τῶν Ἐρασμιτῶν. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον πραγματευόμεθα περὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, τῶν ὁποίων μεταπλάττουσι τὸν φθόγγον οἱ Ἐρασμίται· εἰς δὲ τὸ δεύτερον, περὶ τῶν διφθόγγων, τὰς ὁποίας διηρημένως προφέρουσιν· εἰς δὲ τὸ τρίτον, τέλος, περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας, τὴν ὁποίαν ἀλλοκότως μεταῤῥυθμίζουσι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ACHNAN

Γραικές της καὶ παλαιὸς καὶ νεωτέρους ἁπαξάπαντας δὲν καταπείθει τὸς Ἐρασμίτας νὰ προφέρωσι τὰς Ἑλληνικὰς διφθόγγους μονοειδῶς καὶ ἀδιαιρέτως.

Ὁ πολυμαθὴς Ἰσαὰκ ὁ Βόσσιος, πυρῖνους τοῦ Ἐράσμου ζηλωτὴς, ἐδογμάτισεν ἀποφθεγματικῶς καὶ ἀποτόμως, ὅτι τῶν μὲν Λατινικῶν διφθόγγων ἡ μονόφθογγος ἐκφώνησις εἰσήχθη κατὰ μέρος εἰς τὴν Ῥώμην πρὸ τῦ Κικέρωνος· ἀλλὰ τὰς Ἑλληνικὰς, διηρημένως εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος προφερομένας, ὕστερον οἱ Ἕλληνες, ἔθνος εἰς τὸ κολακεύειν ἐμπειρότατον (gens adulandi peritissima!!), μιμήμενοι τὸς νικητὰς αὐτῶν Ῥωμαίους ἤρχισαν νὰ τὰς προφέρωσι μονοφθόγγως πρῶτον ἐπὶ Κλαυδίυ Καίσαρος, καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ τῦ Νέρωνος, ἕως ἕ, τέλος, ἐπὶ Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανῦ ἐπεκράτησε τελείως τῶν διφθόγγων ὁ μονοσύλλαβος φθόγγος, καὶ ἀπεσβέσθη παντοχῦ τῆς Ἑλλάδος ἡ κατὰ διαίρεσιν γνησία χρῆσις αὐτῶν (α). Ταῦτα διδάσκει ὁ Βόσσιος, δεκαὲξ ὁλοκλήρυς ἑκατονταετηρίδας μετὰ Κλαύδιον γενόμενος· ἐν ᾧ κἀνεὶς ἀπὸ τὸς παλαιὸς Ῥωμαίους ἔτε Συητώνιος, ὁ συγγράψας βίον Κλαυδίυ, ἔτε Τάκιτος, ὁ πολλὰ περὶ τῶν γραμματικῶν αὐτῦ σπυδῶν ἱστορήσας (β), οὔτ' ἄλλος ἀδεὶς ἔτε ἱστορικὸς ἔτε γραμματικὸς δὲν λέγει περὶ τῶν διφθόγγων τι τοιῦτον ἀδόλως ἀδέν. Ἀλλ' ὅμως ὁ Βόσσιος τολμᾷ καὶ θεσπίζει ταῦτα ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς τυ καθέδρας, ὡς ἀπὸ τριπόδος, σεφανωμένος, ἂν ὄχι

(α) J. Vossius, de cantu poëmat.

(β) Tacit. Annal. XI, 14.

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ῥυθμοῦ· οἷον τὸ Λατινικὸν cáno, εἰς τὸν πεζὸν λόγον προφέρεται παροξύτονον, τὰ δὲ, Itália καὶ prófugus, προπαροξύτονα· ἀλλ' ὅμως εἰς τὴς σίχες ἀποβάλλεσι τὸν ἴδιον τόνον αἱ λέξεις αἵται, προφερόμεναι συμμέτρως καὶ συμφώνως μὲ τὸν ποιητικὸν ῥυθμόν· ὡς τὰ τῆς Αἰνειάδος τοῦ Βιργιλίε·

'Arma vi|rùm que ca|nò Tro|jaé quî| prímus ab|ôris
'Itali|àm fa|tò profu|gùs La|vinia| vénit.

ὡσαύτως λοιπὸν πρέπει νὰ ἐκφωνῶνται καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἑξάμετρα· οἷον

Μῆνιν ἀ|εῖδε θε|ὰ Πη|λῃάδε|ω Ἀχι|λῆος, κτλ.

§ δ. Φαίνονται δὲ καὶ ἄλλαι δείξεις ἰσχυροποιῆσαι τὴν δόξαν ταύτην. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ λογιώτατος τῶν φιλοσόφων Ἀριστοτέλης εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν αὐτῦ ῥῆσιν „ἐν δὲ τοῖς γεγραμμένοις ἢ ΠΟΙΗΜΑΣΙ μᾶλλον (γίνεται σόφισμα)" ὑποδεικνύει τὴν κατὰ ῥυθμὸν ἐκφώνησιν τῶν ποιημάτων· διότι (καθὼς εἴπομεν) ἡ λέξις ὑποτασσομένη εἰς τὸ μέτρον ἀποβάλλει τὸν ἴδιον τόνον, ἢ τὸν μεταβιβάζει, καὶ συμπίπτει μὲ ἄλλην λέξιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρότερον ὁ τόνος μόνος τὴν διέκρινεν (ὡς τὸ δίδομεν ἀπὸ τὸ διδόμεν)· ὅθεν γίνεται τὸ παρὰ τὴν προσῳδίαν σόφισμα. Ὁ δ' Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος λέγει ῥητῶς, ὅτι ἡ ᾠδικὴ μοῦσα καθυποτάσσει τὰς λέξεις εἰς τὸ μέλος· ἰδοὺ αἱ λέξεις τε αὐταί. „Διαλέκτου (τοῦ πεζοῦ καὶ κοινωνικῦ λόγυ) μὲν ἓν μέλος ἑνὶ μετρεῖται διασήματι, τῷ λεγομένῳ διὰ πέντε, ὡς ἔγγισα· καὶ οὔτε ἐπιτείνεται πέρα τῶν τριῶν τόνων καὶ ἡμιτονίε ἐπὶ τὸ ὀξὺ, οὔτε ἀνίεται τῦ χωρίε τέτε πλεῖον ἐπὶ τὸ βαρύ.—Ἡ δὲ ὀργανική τε καὶ ᾠδικὴ μῦσα— καὶ τὸ διὰ πασῶν, καὶ τὸ διὰ πέντε μελῳδεῖ, καὶ τὸ διὰ τεσσάρων, καὶ τὸ διάτονον, καὶ τὸ ἡμι-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

συγγραφεῖς; Ὁ ξένος βέβαια πολλάκις δὲν θέλει κατορθώσει τὴν φρασικὴν ἐκείνης τῆς γλώσσης ἀκρίβειαν· θέλει ἀναμίξει καὶ πολλὰς τῆς μητρικῆς αὐτοῦ γλώσσης ἰδιωτισμούς· θέλει περιπέσει (ἂν θέλῃς) καὶ εἰς πολλοὺς ἢ ὀλίγους σολοικισμοὺς καὶ βαρβαρισμοὺς, κατὰ τὴν ὀλιγωτέραν ἢ πλειοτέραν κρίσιν τε καὶ μάθησιν καὶ τριβήν· ἀλλὰ μήπως διὰ τοῦτο ὁ ξένος οὗτος θέλει δυνηθῇ νὰ διαφθείρῃ καὶ τὴν φυσικὴν τῆς γλώσσης ταύτης προσωδίαν καὶ προφορὰν, καὶ νὰ μεταδώσῃ τοὺς ἰδίους του βαρβαρισμοὺς ὡς καὶ εἰς τὰ στόματα τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους καὶ τῶν πολυαρίθμων αὐτοῦ σοφῶν; τοῦτο εἶναι παραμύθιον, τὸ ὁποῖον μόνος ἐκεῖνος δύναται νὰ πιστεύσῃ, ὅστις ἔχει τὸν ἐγκέφαλον εἰς τὰς πτέρνας! Οἱ σύγχρονοι λοιπὸν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως καὶ τοῦ ποιητοῦ Καλλιμάχου καὶ τοσούτων ἄλλων ἐπισήμων σοφῶν τῆς Ἀλεξανδρείας Ἑβδομήκοντα τῶν θείων Γραφῶν ἑρμηνεῖς ἑλληνίζον κατ' ἐκείνους ὄχι ὀλιγώτερον, παρ' ὅσον καὶ τὴν σήμερον σπουδάζει νὰ μιμῆται τοὺς σοφοὺς τῆς Γερμανικῆς γλώσσης ὁ ταύτης σπουδαστής. Ὥστε ἀντὶ νὰ διαφθείρωσιν, ἐξήριξαν μᾶλλον οἱ Ο τὴν Ἑλληνικὴν προσῳδίαν καὶ προφοράν, καὶ τὴν μετέδωκαν ἀκέραιον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς ἑλληνίζοντας ὁμογενεῖς των διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν θείων Γραφῶν. Τὰς ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καθιερωμένας λέξεις ἀνεγίνωσκον εἰς τὰς Συναγωγὰς, καθὼς τὰς ἐπρόφερον εἰς τὴν κοινωνικὴν ὁμιλίαν συνδιαλεγόμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ μετὰ τῶν Ἑλλήνων, οἱ τῆς μεταφράσεως καὶ σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι Ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι, πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος διεσπαρμένοι. Πολλὰς μαρτυρίας τῆς παλαιᾶς

κλοιὸς, κτλ. τοιῦτο καὶ τὸ Κλέοβις (Ἡρόδ.) = Κλέοϝις, Κλεύης, Κλεύας (Παυσαν.) = Κλέων, Κλέοννις (ὁ αὐτ.), καὶ Νάβις (Παυσ. Μεσσην. κϑ) = ναῦς, ναῦος, ἀντὶ νεῦος (νέος), novus (= νεαρὸς, ὑγρός). Ἔβρος (Θρᾴκης ποταμὸς. Ὅμ. Ἡρόδ.) = εὖρος, εὖρως (ὡς ἔρος, ἔρως), εὐρώς,-ῶτος (= εὖρα, αὖρα = νοτὶς, ὑγρότης, ὅϑεν καὶ ἡ σεσηπυῖα νοτίς) = Εὐρώτας (α). Μολοβρὸς (Ὀδ. ρ) = μολοϝρὸς, μολυρὸς (βλ. Ῥείμ.). Βιδιαῖοι (ἄρχοντες ἐν Λακεδαίμονι ὡς οἱ νομοφύλακες τῶν Ἀθηνῶν. Παυσ. Λακων. ια), ἐκ τῦ βίδω, Ϝίδω, video. Βίορ (Λάκωνες) = Ϝίορ, Ϝίως, ἀντὶ ἴσως (ὡς μῶα, πᾶα, χωρὶς σ, τὸ δὲ τελικὸν σ = ρ). Βόρσος (σταυρὸς. Ἠλεῖοι) = Ϝόρσος (ὀρϑὸς, ϑ = σ, ὡς Ἀσάνα ἡ Ἀθηνᾶ). Ὀλβάχνιον,-βάχιον,-βάκειον,-βακήϊον (Συρακόσιοι) = ὀλϝάχιον (ὀλάχιον,-κιον, ὄλαξ, ὄλακος, ἐκ τοῦ ὀλή). Βόνϑυλος, βονϑυλεύω βόνϑος = Ϝόνϑος [ὄνϑος, ἐκ τοῦ ὄνω, ἄνω, ἀνέϑω, ἄνϑω, ὄνϑω, ἄϑω, ὄϑω, ὄδω, ὄζω, ὄσδω, ὄσϑω, ὄσφω (ϑ = φ), ὄσφρα, καὶ ὄμφα, Λάκωνες = ὄφα, ὅϑεν (φ = χ) ἡ συνήϑως βόχα

(β) Ἐκ τῦ εὖρος (ὁ ἀὴρ) τὸ εὖρος (πλάτος, ὡς κυρίως διάσημα ἡ ἀτμοσφαῖρα. βλ. Ῥείμ.). ὅϑεν ὁ Ἔβρος καὶ ὁ (εὐρὼς) Εὐρώτας σημαίνουσιν (ὡς φαίνεται), πλάτος ὑγρῦ, μέγαν ποταμὸν (διότι τὸ εὐρώτας δὲν εἶναι = εὖρους). ἐκ τῦ εὖρος τὸ Αἰολ. εὐρὺς = εὐρὸς, εὔρωψ (ὡς, μῶλος μώλωψ, ϑυμαλὸς ϑυμάλωψ, κτλ. ωψ = οξ, ος, κατάληξις. βλ. Ῥείμ. λ. δρύακες καὶ μῶλυξ), εὔρωπος, εὐρωπὸς (= πλατὺς. Εὐριπ. Ἰφιγ. Τ. 626), ὅϑεν (νομίζω) καὶ ἡ Εὐρώπη καὶ Εὐρώπεια (Πίνδ. Νεμ. δ) = πλατεῖα γῆ = ἤπειρος (ἄπειρος). καὶ τὸ κύριον ὄνομα Εὐρώπη = πλατεῖα (οἷον Πλατὼ, ὡς Πλάτων, Πλάταια), ἢ μεγάλη, ὡς τὰ Μεγάρα καὶ Μεγισὼ [ὄχι, ἴσως, ἐκ τῦ εὐρύς, ῶψ = εὐρυώπης· ὡς δ' ἐκ τῦ εὖρος ὁ ἄνεμος (καϑὼς εἶπόν τινες), ἡ χώρα ἡ Εὐρώπη, ὡς πρὸς εὖρον τάχα κεκλιμένη].

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὀρθῶς ἄρα γράφονται πολλὰ διὰ τοῦ β ἢ υ καὶ γ παρὰ Ἡσυχίῳ (ὡς καὶ τὰ τῶν Ἄγγλων Wales, William, οἱ Γάλλοι προφέρουσι διὰ τοῦ g, Galles, Gillaume)· ἔτω (λέγει) καὶ ὁ ἦχος τοῦ Ἀγγλικοῦ w ἔχει τι μέσον μεταξὺ τοῦ υ καὶ β καὶ γ. Ὅθεν καὶ ἄλλος τις ἄλλοτι τῶν τριῶν τέτων ὁμοπαθέντων γραμμάτων ἐκλέγει πρὸς ἔκφρασιν· οἱ δὲ Γερμανοὶ χαίρουσι μάλιστα εἰς τὸ παρ' αὐτοῖς w (= β = v)· καὶ ταῦτα μὲν ὁ Βῖσος (βλέπε δὲ καὶ ὅ,τι περὶ τούτου εἴπομεν ἡμεῖς εἰκάζοντες, σελ. 28). Ὁ δὲ Ταϋλόρος (Taylor, elements of civil law. pag. 553) νομίζει τὸ F τὸ πάλαι προτιθέμενον ἐπίσης καὶ πρὸ τῶν δασέων καὶ πρὸ τῶν ψιλουμένων λέξεων, ὅθεν μετέπεσεν εἰς τὰ γράμματα β, ἢ υ καὶ γ, καὶ τὰ Λατιν. v καὶ h (ὅθεν veho = ἴω, εἴω [μᾶλλον = Fέχω, ὄχος, ὀχέω!], καὶ δέFω, δεύω, Λτ. debeo, Ἰταλ. devo, κτλ.)· καὶ πολλὰ δὲ (λέγει) τῶν φωνηέντων διὰ τοῦ F, ἑπομένου μὲν, ἐμηκύνοντο, λειπόντος δὲ συνεξέλλοντο, ὡς τὸ λυFω καὶ λύω, καὶ τὰ Λατινικὰ flūvida, flŭida, κτλ. Ἑρβέρτος δὲ ὁ Μάρσιχος (Herbert Marsh) εἰς τὰς Πελασγικάς του Ὥρας (μέρ. α) ὀρθῶς ἀποδεικνύει ἀρχαίους Ἕλληνας, τοὺς αὐτοὺς καὶ Γραικοὺς, ὑπάρχοντας τὸς Πελασγοὺς, καὶ τέτων πρώτην μετὰ Θρᾴκην οἴκησιν γενομένην τὴν Θεσσαλίαν. Πελασγοὶ δὲ ἦσαν καὶ οἱ Αἰολεῖς, πρὶν ἀκόμη τοῦτ' ὀνομασθῶσιν ἀπὸ Αἰόλου τοῦ Ἕλληνος, καθ' Ἡρόδοτον (Ζ, 95)· ὅθεν καὶ τὸ F καλεῖ Πελασγικὸν, τὸ αὐτὸ δηλαδὴ καὶ Αἰολικὸν (τὸ ὁποῖον εἶπε καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς σύνηθες τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι)· δηλοῖ δὲ καὶ τὸ γράμμα σῳζόμενον εἰς Ἠλείας καὶ Δηλιακὰς καὶ Ὀλυμπιακὰς ἐπιγραφὰς, ὅπου κατῴκουν Πελασγοὶ λαλοῦντες

τὰς ἀντιλογίας ταύτας κατὰ μέρος, ἀρχούμεθα εἰς τὴν ἀναμφίβολον καὶ, ὡς ἱστορικὴν ἀλήθειαν, παρὰ πάντων ὁμολογουμένην γνώμην τῶν γραμματικῶν μας, ὅτι πρῶτος τῶν τόνων εὑρέτης ὑπῆρξεν ὁ Ἀριστοφάνης. Ὥστε σκιαμαχεῖ, καὶ τὸν ἀέρα δέρει ὁ Ἐννίνιος, ἐπιχειρῶν νὰ ἀποδείξῃ διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων πρᾶγμα τόσον γνωστὸν καὶ εἰς τὰς μὲ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου γευσαμένους παιδείαν Ἑλληνικήν. Ὁποῖα δὲ καὶ τὰ (§ β) προεκτεθέντα ἐπιχειρηματά του; τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τόπος κοινὸς καὶ λῆρος πλατύς! τίς ἀγνοεῖ ὅτι αἱ ζῶσαι ἐκάστου ἔθνους ἐγχώριοι γλῶσσαι δὲν ἔχουσι χρείαν τονισμοῦ πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν; Ἂν ἔβλεπεν ὁ Ἐννίνιος εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς δημοτικὰς γυναῖκας, πῶς γράφουσι καὶ τώρα πολλάκις πρὸς τοὺς ξενιτευμένους αὐτῶν ἄνδρας ἀτονίσους τὰς ἐπιστολάς των, δὲν ἤθελεν ἱδροκοπηθῇ τόσον ἐλεεινῶς (τίς οἶδεν ἂν δὲν ἔπασχεν, ὁ ἄνθρωπος καθ' ὕπνους καὶ ἐφιάλτην! (α)), ἀγωνιζόμενος, ὡς ἄλλος τις Ὧτος καὶ Ἐφιάλτης, νὰ ἐπισωρεύῃ ἀλλεπάλληλα τὰ ὕψη τῆς φιλολογίας ὅλων τῶν παλαιῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης γλωσσῶν, ὥστε νὰ πολεμήσῃ γιγαντιαίως ἐκεῖθεν

(α) Βραχνᾶς (βράγχος = βράνχος, -χνὸς), λέγεται συνήθως τὸ πάθος· καὶ παρ' ἄλλοις Μώρα (μαύρη, μαῦρος, maure, μῶρος, μόρος, ὅθεν καὶ μορμὼ, Μορμὼ)· διότι φαντάζονται καθ' ὕπνους πολλάκις οἱ πάσχοντες, ὅτι τὲς πατεῖ τὸ στῆθος μαύρη τις ἀράπισσα· ὅθεν αἱ φράσεις, τὸν ἐπάτησεν ἡ μώρα ἢ ὁ βραχνᾶς, καὶ ἄλλως ἁπλέστερον, τὸν ἐπάτησεν ὁ ὕπνος του. Μώραν ἔλεγον οἱ πρὸ ἡμῶν καὶ τὴν μάγισσαν, ὡς καὶ, γελλᾶν, ἢ γυλλᾶν, ἐκ τοῦ γελλῶ = ἐλλῶ (βλ. σελ. 160), οἷον Ἔμπασαν τινὰ, κατὰ τὸ συνηθέστερον στρίγλα, στρίγλος (στρίξ. ὅθεν τὸ Λατιν. strix.).

μένων φωνηέντων (α). Ἀληθῶς τὸ F παρεμβάλλετο πολλάκις εἴς τινας κατὰ διάλεκτον διηρημένως ἐκφωνουμένας διφθόγγους πρὸς θεραπείαν τῆς χασμῳδίας, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ

(α) Τοιαύτην ἄτοπον χρῆσιν τῦ διγάμματος δὲν ἐδύξασεν ἐδεὶς ἀπὸ τὲς σοφὲς καὶ περικλεεῖς φιλολόγες, οἵτινες ἐγνώρισαν, ὅσον ἐνδέχεται, τὴν φύσιν τέτε τῦ πνευματισμῦ· κἂν ἄλλως καὶ ἔτοι ἐξέπεσαν εἴς τινας ὑπερβολὰς, σπεδάσαντες νὰ θεραπεύσωσι δι' αὐτῦ πάσας τὰς εὑρισκομένας εἰς τὸν Ὅμηρον χασμῳδίας. Οἱ περίφημοι, Ἔὔνιος (Heyne), καὶ Δαβέσιος (Dawesius), καὶ Βεντλήϊος (Bentleius), καὶ Κνίγετος (Knight), καὶ ὁ κλεινὸς Ἑρμάνος (Hermann), καὶ ἄλλοι τῶν νεωτέρων ὑπέλαβον, ὅτι εἰς τὲς Ὁμηρικὲς εἶχες μεταξὺ δύω λέξεων, τῆς μὲν τελευτώσης εἰς φωνῆεν, τῆς δὲ πάλιν ἀρχομένης, ταύτης τῆς δευτέρας τὸ φωνῆεν ἦτο συνημμένον μὲ F, οἷον, οὐ Fἔθεν, τε Fἄναξ, κτλ. Ὁ Κνίγετος (προλεγόμ. εἰς Ἰλιάδ.) ἐξέδωκε καὶ κατάλογον τῶν τοιούτων λέξεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καταχωρίζει καὶ πολλὰς μὲ τὸ F μεσολαβῦν μεταξὺ τῶν συλλαβῶν (ὡς, ἄFατος, κτλ.)· Ἀλλ' οἱ περὶ τὸν Ἔὔνιον ἐπροχώρησαν καὶ περαιτέρω· ἐξέλαβον τὸ F καὶ ὡς ἓν ἀπὸ τὰ πρώτισα γνωρίσματα τῆς γνησιότητος τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν· ὥσε ὅσων ἐξ αὐτῶν ἡ χασμῳδία δὲν θεραπεύεται διὰ τῦ F, ἢ κἂν δι' ὁποιασδήποτε μεταβολῆς τῦ ἑτέρε τῶν ἀλλεπαλλήλων φωνηέντων, ταῦτα τὰ ἔπη εἶχεσιν ἕτοιμοι μὲ τὸν ὀβελὸν εἰς τὰς χεῖρας νὰ τὰ ἐξοβελίζωσιν ὡς νόθα, καὶ νὰ τ' ἀποκόπτωσιν ἀφειδῶς· ὥσε κινδυνεύουσι νὰ μὴ μᾶς ἀφήσωσι μηδὲ τὰ δύω τρίτα τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας ὡς γνήσιον γέννημα τῦ Ὁμήρε! καὶ μεταβολὰς δὲ περὶ τὰς λέξεις κατετόλμησαν πολλὰς καὶ βεβιασμένας, καὶ (ἂν με συγχωρεῖται νὰ τὸ εἴπω), πολλαχῶς ἐξήμαρτον εἰς τὴν σκιὰν τῦ θείου τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας πατρὸς οἱ ἄλλως σεβάσμιοι καὶ περικλεεῖς τῶν ποιημάτων τε ἐκδόται ἦτοι καὶ ἑρμηνεῖς ἢ κριτικοί. Ἀλλ' ὅμως εἰς μάτην ἔφριξαν οἱ ἄνδρες τοσῦτον τὴν χάσμην εἰς τὸν Ὅμηρον! ὁ ἡμέτερος Εὐσάθιος ἀπέδειξεν, ὅτι φεύγει μὲν τὴν σκληρὰν χασμῳδίαν ὁ Ποιητὴς, καὶ πολλάκις τὴν θεραπεύει διὰ τῶν προσηκόντων μορίων, οἷον, ῥὰ, γὲ (ὡς, τό γ' ἐσθλὸν, κτλ.), ἀλλ' ὅμως πολλάκις πάλιν προτιμᾷ πλέον τὴν εὐγενῆ χασμώδη φωνὴν παρὰ

ταῦτα· „τὰ δ' ἐμὰ, εἰ καὶ φθεγγοίμην 'Ελληνις, θαυμάζειν ἄξιον· ἕτως ἐσμὲν βεβαρβαρωμένοι διὰ τὰ χωρία" ('Επις. νε). 'Ολίγως ὕστερον χρόνως, δημηγορῶντος ἔτι νέῳ τῷ ἱερῷ Χρυσοστόμῳ

οἱ Ἕλληνες, διότι οἱ Αὐτοκράτορές των ὠνομάζοντο καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον, ὡς πρότερον εἰς τὴν 'Ρώμην, Βασιλεῖς 'Ρωμαίων· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Βυζάντιον ἐπωνομάσθη ὄχι μόνον Κωνσαντινούπολις, ἀλλὰ καὶ Νέα 'Ρώμη. 'Επειδὴ δὲ τὸ Σκῆπτρον τῆς 'Ρώμης εἶχεν ἤδη προσκυνήσει τὸν Σταυρὸν, καὶ ἡ εἰς Χριστὸν πίστις συνεβασίλευσε μὲ τὸν Μέγαν Κωνσαντῖνον καὶ τὰς ἐφεξῆς πιστὰς τῶν 'Ρωμαίων βασιλεῖς, τὸ 'Ρωμαῖος ὄνομα ἤρχισε νὰ θεωρῆται καὶ, τρόπον τινὰ, ὡς συνώνυμον τῷ Χριστιανὸς, ἀντιδιεσταλμένως πρὸς τὸ Ἕλλην, μετὰ τοῦ ὁποίου ἦτον ἔτι συνημμένη καὶ ἡ ἰδέα τῆς εἰδωλοθρησκείας. 'Υπῆρχε δὲ καὶ ἄλλως ἔνδοξον ἤδη πρὸ πολλοῦ τὸ ῥωμαϊκὸν ὄνομα, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον εἰσβαλόντες οἱ 'Ρωμαῖοι τὴν 'Ασίαν καὶ τὴν 'Ελλάδα δὲν ἀφῆκαν, εἰ μὴ μόνον σκιάν τινα αὐτονομίας, εἰς τὰς πλειοτέρας πόλεις καὶ ἐπαρχίας· ὅθεν καὶ ὅσοι τῶν κατοίκων, 'Ασιανοὶ μάλιστα, ἐπολιτογραφοῦντο 'Ρωμαῖοι, διῆγον παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς συμπατριώτας των ἀσφαλέστεροι, χαίροντες τοῦ ἰθαγενοῦς πολίτου 'Ρωμαίου τὰ προνόμια (οἷον, τὸ νὰ μὴ μαστίζωνται δημοσίως, κτλ. βλ. Πράξ. ις, 37. παράβαλε καὶ Δ. 'Αλικαρν. 'Αρχαιολ. σελ. 725. Δίων. Κάσ. σελ. 785. 'Απιαν. περὶ πολέμ. β. σελ. 433). Τὸ δὲ Γραικὸς, ὀλιγωρέμενον καὶ πρότερον ἐπὶ Κικέρωνος ἀπὸ τοὺς ἀγροίκους 'Ρωμαίους (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 465), πολὺ πλέον ὕστερον ἐνομίζετο κατώτερον ἀπὸ τὴν τοῦ βασιλεύοντος ἔθνους ἐπωνυμίαν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ τοῦ 'Ιουστινιανοῦ σύγχρονος Προκόπιος „τοὺς 'Ρωμαίους ἐπικαλοῦντας τοῖς Γραικοῖς, ὅτι Γραικοὶ εἶεν· ὥσπερ ἐκ ἐξὸν ἀπὸ τούτων τὸ παράπαν τινὶ γενναίῳ γενέσθαι" (ἰσορ. γ. σελ. 105)· καὶ ὁ Ζωναρᾶς ὕστερον· „μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τῇ νίκῃ, καὶ τὸν Ξάνθιππον ὡς Γραῖκον ὑπερορῶντες· οὕτω γὰρ καλοῦσι τοὺς "Ελληνας, καὶ εἰς ὄνειδος δυσγενείας τῷ προσρήματι χρῶνται (τόμ. β. σελ. 51). "Οθεν καὶ οἱ ταλαίπωροι Κωνσαντινοπολῖται, οἱ εἰς τὴν Φλωρεντίαν ἀπαίροντες ἐσχάτως πρὸς τὴν καταξεσχισμένην ἐκείνην ἕνωσιν τῶν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λτ. flos, καὶ πάλιν βλάω, βλάζω (βλαξὸς), πλάω, φλάω, λτ. flo (flao), flare, φλάζω, Γρμν. blasen· κτλ. τὸ πάρω, πέρω, πόρω εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ φάρω (ὅθεν φαρέτρα), φέρω, φόρω —βάρω (ὅθεν βάρος, βαρὺς = Γρμν. schwer, ἀρχαίως swar, μετὰ τῶ συριστικῶ πνευματισμῶ), βαρῶ (βερῶ, бера), = λτ. fero, poro, porto, paro, pario = Γερμ. fahren, führen, baren (ὅθεν gebären· καὶ—bar τελικὸν = λατ. -fer = -φόρος, ὡς fruchtbar = λτ. frugifer, καρποφόρος), καὶ ἄλλα πολυάριθμα (α). Ἀλλ' ὅμως εἰς ταύτας τὰς εἴτε πρὸς διάκρισιν τῶν διαφόρων σημασιῶν, εἴτε κατὰ διαλέκτους (β) εἰς ἄλληλα μεταβολὰς

(α) Βλ. τῶ σοφῶ Ῥειμέρω (Riemer) τὸ Ἑλληνογερμαν· Λεξικ. (1823—1825, Jena. τόμ. β). εἰς τὸ ὁποῖον ὁ περικλεὴς ἔτος φιλολόγος ἀνιχνεύει καὶ ἐξευρίσκει ἐπιτυχῶς ὄχι ὀλίγων Ἑλληνικῶν λέξεων λανθανέσας μέχρι πρὸ αὐτῶ τὰς ἀληθεῖς ἐτυμολογίας, καὶ παραβάλλει πολλὰς πρὸς τὰς ἀντισοίχους Λατινικὰς καὶ Γερμανικάς. Προφέρων δὲ τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τοὺς Ἕλληνας, ἐξελέγχει κἄποτε καὶ τὴν πλάνην τῶν Ἐρασμιτῶν τόσον εὐφυῶς καὶ ἐπιχαρίτως, ὅσον ἀκριβῶς καὶ ἐπισαμένως ἐξέμαθε τὴν γνησίαν γλῶσσαν τῶν Μουσῶν.

(β) Μυρία παραδείγματα τῆς κατὰ διαλέκτους μεταβολῆς τῶ b εἰς w, v, p, f, ἤτοι τῆς ἐπὶ μᾶλλον ψιλώσεως ἢ δασύνσεως ἢ ὁποιασδήποτε τροποποιήσεως τῶ αὐτῶ γράμματος εὑρίσκομεν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς τὴν Γερμανικήν· αὐτίκα τὰ Ἑλληνικὰ, πέραν, πέρην, πόρρω, πάρος, παρὰ, παραὶ, περὶ, πρὸς, πρὸ (καὶ λτ. pro, per, prae, porro), ἰσοδυναμοῦσι μὲ τὰ Γερμανικὰ, ver, vor, fort, vern, fern (feren), firn, für, τὰ πάντα δασυφωνούμενα· ἡ δὲ ἀρχαία Τευτωνικὴ κατὰ διαλέκτους ἐπρόφερε, far, fer, fär, bar, ber, bär, var, vär, κτλ. (βλ. Ῥείμ. λ. φέρω)· τὸ πέρκη, πέρξ (λτ. perca), αἱ Γερμαν. διάλεκτοι προφέρουσι, parch, perss, pertsch, börs, bersieh (καὶ Ῥωσσιστὶ, Бершъ)· τὸ πατὴρ, Vater· τὸ πῶς, Fuss· τὸ πῦρ, λακων. πῶρ, Κάτω-Γερμ. Für, Ἄνω-Γερμ. Feuer· τὸ Γρ. ab, Γοτθ. aba, abu (ἀπὸ, λτ. ab), Ἀγγλοσαξ. καὶ Σουηδιστὶ προφέρεται af,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀλλ' ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ (α), ὅτι πολλὰς πρὸ τῆ Κάδμῳ γενεὰς ἐγνώριζον οἱ Ἕλληνες τὴν τέχνην τῦ γράφειν, κατὰ δὲ τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν διεσῴθησαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα εἰς μόνους τοὺς Πελασγούς· ὅθεν μνημονεύεται καὶ Πελασγικὸς ἀρχαῖος Ἀλφάβητος (β), καὶ ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσεν ἐν Μεγάροις σῳζομένην εἰς ἓν ἀπὸ τὰ παλαιότατα λίθινα Ἑλληνικὰ ἀγάλματα (γ). αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ, κατὰ τοὺς ἐπιλογισμοὺς τῶν νεωτέρων χρονολόγων ἀναβαίνει μέχρι τῦ 1678 π. Χ. (δ). ἀλλὰ καὶ ὁ ποιητὴς Αἰσχύλος ἀνέφερε τὴν τῶν γραμμάτων εὕρεσιν εἰς τὸν Προμηθέα (ε). Ἐκ τούτων καὶ τοιούτων ἀρχαίων μαρτυριῶν φαίνεταί πως πιθανὸν, ὅτι εἶχον οἱ Πελασγοὶ ἰδίους τινὰς χαρακτῆρας τοῦ γράφειν καὶ πρὸ τοῦ Κάδμου· ἀλλ' ὅμως, ἀφ' ἓ ἕτος ἔφερε τὰ φοινίκεια γράμματα εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὁ μὲν Πελασγικὸς Ἀλφάβητος, ἄν ὑπῆρχε, παρημελήθη καὶ παντάπασιν ἀπηρχαιώθη· ἐπεκράτησαν δὲ τὰ Καδμήϊα γράμματα, ὡς μαρτυροῦσι προφανῶς καὶ αὐτὰ τῶν Ἑλληνικῶν στοιχείων τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τῆς φοινικικῆς γλώσσης, οἷον

(α) Διόδ. Βιβ. Ε, 74, καὶ 77. (β) βλ. Εὐσάθ. εἰς Ὀδυσσ. Β. 358. (γ) Παυσν. Α. 43. (δ) βλ. Histoire de la litterat. Greque par F. Schoell ἐν τόμ. I. p. 43. τῆς εἰς 8 vol. in 8 ἐκδόσ. 1822, Paris. Ἐὰν ὁ χρονολογικὸς τῶν νεωτέρων ἔτος ὑπολογισμὸς εἶναι ὀρθὸς, ἕπεται, ὅτι τὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς ἦσαν Πελασγικὰ, ὡς γεγραμμένα πρὸ τῆς τῦ Κάδμυ ἐποχῆς· ἀλλὰ πῶς μετὰ τοσούτους αἰῶνας ἠδύνατο νὰ τ' ἀναγνώσῃ ὁ Παυσανίας; ἢ ἦσαν ἆρά γε καὶ ἐπὶ Παυσανίυ γνωσὰ κατὰ παράδοσιν τὰ Πελασγικὰ γράμματα εἰς τοὺς Ἕλληνας; (ε) Προμηθ. δεσμ. στίχ. 459, κτξ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παραλήγουσαν καὶ φύσει μακρᾶς οὔσης τῆς ληγέσης, ὡς, εὐμορφότερη,-φότατη, ἁγιώτατη, δικαιότατη (ἀντὶ,-τέρη,-τάτη)· ὁμοίως τονίζει καὶ τὰς θηλυκὰς μετοχὰς, πρεπόμενη, χρειαζόμενη (ἀντὶ,-μένη)· ἀλλὰ δὲν προσεῖξαν οἱ σοφοὶ οὗτοι Ἑλληνισαὶ, πρῶτον μὲν, ὅτι τὸν τοιοῦτον παρατονισμὸν μεταχειρίζονται ὁ χυδαῖοι εἰς τὰ θηλυκὰ παραθετικὰ, καὶ εἰς τὰς κατ' ἐνεσῶτα θηλυκὰς μετοχάς· ἐπειδὴ, μὴ γνωρίζοντες τὸ μῆκος τῦ η, παρασύρονται ἀπὸ τὸν τόνον τῶν ἀρσενικῶν (εὐμορφότερος,-τατος, χρειαζόμενος, ὅθεν καὶ αἱ εἰς αι πληθυντικαὶ θηλυκαὶ, εὐμοφότεραι, χρειαζόμεναι, κτλ.)· ἀλλ' ὅμως δὲν τονίζουσιν ὁμοίως καὶ ὅλας τὰς μακροκαταλήκτους ὑπερδισυλλάβους λέξεις· αὐτίκα τοὺς παρακειμένους τῶν αὐτῶν θηλυκῶν μετοχῶν παροξυτονοῦσι, φυλάττοντες τὴν γνησίαν τῶν παλαιῶν προσῳδίαν· ὡς, ἀγαπημένη, φιλημένη, προκομμένη (ὄχι ἀγαπήμενη! ὡς ἐδ' ἀγαπήμενος, κτλ.). Ὥρξε αὐτὴ πάλιν ἐν τούτοις ἡ χυδαία διάλεκτος ἀναιρεῖ τὸς κανόνας τῶν καινοτόμων (α). Οἱ περὶ τὸν Λαγκελῶτον μᾶς ἔψεξαν,

---

(α) Τὰ εἰς η προπαροξύτονα τῆς συνηθείας ἀναλογοῦσι πρὸς τὰ εἰς η βραχὺ ὡσαύτως προπαροξύτονα τῶν Βοιωτῶν, οἵτινες τρέποντες τὸ αι εἰς η (ὡς, κή, πῆδα, πήω, χῆρε, ἀντὶ, καὶ, παῖδα, παίω, χαῖρε) ἐσχημάτιζον ὡσαύτως καὶ τὰς εἰς αι πληθυντικὰς πτώσεις, ὡς τὰς θηλυκὰς μετοχὰς, κτλ. καὶ τὰ εἰς αι παθητικὰ ῥήματα, πάντα προπαροξύνοντες· οἷον λεγόμενη, (ναι)· τύπτομη, (μαι)· ὀφείλετη (ται)· κεκόμιση, (σαι)· δεδόχθη, (χθαι)· ἀλλ' εἰς τὰς πληθυντικὰς εἰς αις δοτικὰς τρέποντες τὸ αι εἰς ης μακρὸν παρωξυτόνεν τὴν λέξιν, ὡς, φίλης ἀγκάλης (λαις), εὐεργέτης (ταις) ἐκ τῦ εὐεργέτας (ας μακρὸν, ὡς καὶ ἱππότας, δοτικὴ ἱππότης = ταις· ὄχι ἵπποτης, εὐέργετης, ἄγκαλης! κτλ.)· δὲν ὑπέγραφον δὲ οἱ Βοιωτοὶ τῶν δοτικῶν τὸ η

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

«Ἀφ' ἧς δὲ ἡ ἀντίθετος γλῶσσα, ὥσπερ τι νόσημα δεινὸν
«καὶ κακόηθες, ἐν ταῖς Σχολαῖς εἰσεφθάρη, καὶ ἡ
«φλυαρία παίδευσις ἔδοξεν, εἰς ἀδὲν ἄλλο πολλοί τινες
«εὐκαιρῆσιν, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν κενότερον.—Ἡμῖν
«ἀλλ' ἴσν γε παραμένει πιστὸς ὁ λόγος, εἰδόσι τε παρὰ
«τίνων ἐμάθομεν, καὶ τιμῶσι τὰ πάτρια.»
(Γρηγόρ. Θεολόγ. εἰς τὸν ἅγ. Ἀθανάσ. καὶ λόγ. κγ.)

11198/1911

От Цензурнаго Комитета, учрежденнаго при Санктпетербургской Духовной Академіи, печатать позволяется, 2 Августа, 1829 года.

Семинаріи Ректоръ Архимандритъ Наѳанаилъ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΤΜΗΜΑ Γ.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΔΟΞΑΙ ΤΩΝ ΈΡΑΣΜΙΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ ΕΥΡΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙ ΑΥΤΩΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΤΗΣ ΈΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΩΔΙΑΣ· ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΑΥΤΑΣ ΈΝΤΙΣΤΑΣΙΣ.

§ α. Ὑπὲρ τὰ μέσα τῆς ιζ ἑκατονταετηρίδος (1670, μ. Χ.), δύω θερμότατοι πρόμαχοι τῆς Ἐρασμικῆς αἱρέσεως, Ἰσαὰκ ὁ Βόσσιος καὶ Ἐρρῖκος ὁ Ἐννίνιος, ἐπεχείρησαν νὰ διορθώσωσι καὶ τὴν Ἑλληνικὴν προσῳδίαν, ἀποδεικνύοντες μὲ γενναῖα ἐπιχειρήματα (καθὼς πάντοτε συνειθίζουσι νὰ λέγωσιν), ὅτι οἱ νεώτεροι Ἕλληνες διεφθείραμεν καὶ κατὰ τὲς τόνες τῆς πατρῴας ἡμῶν γλώσσης τὴν προφοράν! Καὶ εἰς τίνα μὲν τῶν δύω τέτων ἀνδρῶν, ὡς εἰς πρῶτον εὑρέτην, ἀνήκει κυρίως ταύτης τῆς ἐπινοίας, μᾶλλον δὲ τῆς κακοτεχνίας ὁ ἄθλιος

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ εἰς τὰς χρόνους τῦ Κικέρωνος ἐπροφέρετο τὸ b *ἀπαραλλάκτως, καθὼς αὐτοὶ τὸ προφέρουσι;), τὸ ἐπρόφερε τἐλάχιστον εἰς τὸ* bini *δασύτερον καὶ ἀπαλώτερον, ὡς οἱ παλαιοί του πατέρες, διὰ νὰ τὸ προσαρμόσῃ εἰς τὸν ἦχον τῦ βίνει, καὶ νὰ δείξῃ ἁπλῶς τῶν δύω τάτων ἑτεροσήμων λέξεων τὴν ὡς ἔγγιστα ταυτοφωνίαν. Πρόσθες καὶ ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως κείμενα ἀμφότερα τὰ στοιχεῖα* b, *καὶ β, παρέχουσιν ἀνεπαίσθητον τὸν δασύτερον ἢ ψιλώτερον αὐτῶν φθόγγον καὶ ἀδιάφορον, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῦ Κικέρωνος, ὅστις ἤθελε νὰ δείξῃ τὸ ταυτόφωνον τῶν ἰσοσυλλάβων τάτων ὀνομάτων κυρίως ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς ταυτοφθόγγων συλλαβῶν* ινει *καὶ* ini, *καθὸ ἠδύνατο νὰ παραβάλῃ πρὸς τὸ* bini, *καὶ τὸ πίνει, καὶ τὸ φθίνει, κτλ. Ἐὰν δὲ παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ δύω αὗται λέξεις δὲν ἐξεφωνήθησαν εἰς λόγον, ἀλλ' ἐγράφησαν εἰς ἐπιστολὴν, κινδυνεύει νὰ φανῇ ὁ Κικέρων, ὅτι ἠθέλησε νὰ παρασήσῃ τῶν δύω τάτων φωνῶν τὴν ἀναλογίαν πλέον εἰς τὴν ὄψιν διὰ γραφῆς, πάρεξ εἰς τὴν ἀκοὴν διὰ προφορᾶς.*

§ γ. Β), Οἱ Λατῖνοι μεταφράζουσι διὰ τῦ b *ὄχι μόνον τὸ β τὸ Ἑλληνικὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ π, οἷον* ab = *ἀπ, ἀπὸ·* sub, *ὑπ, ὑπὸ (μετὰ τῦ πνευματισμῦ σ),* buxus, *πύξος·* burrus, *πυῤῥὸς·* battuo (batto, *πάττω, πάτω, πατάω*) *πατάσσω·* labor = abor, *ἄπορ, ἄπος (μετὰ τῦ λ, ὡς, λαμπήνη = ἀπήνη), κτλ. Καὶ τὸ φ ἐκφέρουσι διὰ τῦ* b, *ὡς,* albus, *ἀλφός·* nebula, *νεφέλη·* nubo, *νύβω καὶ νύφω, ὅθεν (νύφη) νύμφη·* liber, *ἐ-λύφερ-ος (ἐλεύθερος, ἐκ τῦ ἐλεύθω, καὶ ὡς ἐκ τῦ ἐλύθω, ἐλύθερος ἀποκοπῇ τῦ ε, καὶ αἰολικῇ τροπῇ τῦ θ εἰς φ),*

τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου διετηρεῖτο ἀκέραιος καὶ ἀκραιφνὴς, μὲ ὅλην ταύτην τῶν τόνων τὴν καταχρησιν. Ἀλλὰ καὶ ἐφεξῆς οἱ Γραμματικοὶ δὲν μετεχειρίζοντο τὰ τονικὰ ταῦτα σημεῖα, εἰ μὴ πρὸς διδασκαλίαν τῆς νεολαίας εἰς τὰ μέρα τῶν ποιητῶν· καὶ τοῦτο διήρκεσεν ὀκτὼ ἢ ἐννέα περὶ πθ αἰῶνας ἀπὸ τῆς εὑρέσεως καὶ πρώτης χρήσεως αὐτῶν (τθτέστιν ἀπὸ τῶν 200, π. Χ. ἕως τῶν 600 ἢ 700, μ. Χ.)· Ὕστερον δὲ (τῆς γνησίας προσῳδίας καὶ πρότερον ἤδη κατὰ μικρὸν διαφθειρομένης), οἱ τῶν παλαιῶν ἐκείνων Γραμματικῶν ὑστερόχρονοι μαθηταὶ καὶ διάδοχοι Γραικύλοι διέφθειραν παντάπασι καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν θέσιν τῶν μθσικῶν ἐκείνων σημείων, εἰσαγαγόντες τοὺς συνήθεις τόνθς των, μὲ τοὺς ὁποίους ἐπεφόρτιζον τὰς λέξεις πεφεισμένως πως καὶ σπανιώτερον κατ' ἀρχὰς, ἕως ξ̃, τέλος, ἐξενίκησεν ἡ συνήθεια νὰ τονίζωνται γραφόμεναι ὅλαι αἱ λέξεις ἁπαξαπλῶς κατὰ τὸ 900, ἢ τὸ 1000 ἔτος μετὰ Χριστὸν" (ἤγθν ἑπτὰ περίπθ αἰῶνας πρὸ τῆς μεγάλης τοῦ Βοσσίθ καὶ Ἐννινίθ ἐποχῆς!!). „Ἰδοὺ (λέγουσιν) ἡ εὕρεσις καὶ χρῆσις τῶν νεωτέρων τόνων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, οἵτινες διαφέρθσι τὸ πᾶν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνθς τόνθς τῶν Ἀλεξανδρινῶν Γραμματικῶν. Ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν εἰς χρῆσιν, εἰ μὴ μόνον ἐν τοῖς Σχολείοις· οἱ δὲ σημερινοὶ γράφονται κοινῶς ἁπανταχθ̃ καὶ εἰς πᾶσαν γραφήν. ἐκεῖνοι συνεφώνθν ὡς μελῳδικὰ σημεῖα μὲ τὴν παλαιὰν καὶ γνησίαν τῶν λέξεων προσῳδίαν· οὗτοι τὴν διαφθείρθσι κανονίζοντες τὴν νέαν προσῳδίαν, ἥτις ἐξέκοψε μὲν καὶ παντάπασιν ἐξηφάνισε τὴν μθσικὴν καὶ ποιητικὴν τῶν Ἑλλήνων τέχνην, κατέρρεψε δὲ, τέλος, καὶ πολὺ

τὸ στοιχεῖον) εἶναι φύσει ἄκρατος καὶ ἀσυναίρετος πρὸς ἑπόμενον τὸ α· καθὼς οὐδὲ μετὰ τοῦ ε προηγέμενον τὸ ι συναλείφεται εἰς μίαν συλλαβὴν, κατ' αὐτοῦ τούτου τῦ συγγραφέως

Διόνυσ.-. κατὰ τὴν παραγγελίαν δηλαδὴ τῶν Τονικῶν, ἤτοι Ῥυθμικῶν, οἵτινες καθὼς ἔλεγον τὴν ὡς συλλαβὴν δύω χρόνων καὶ ἡμίσεως, δύω μὲν τῦ ω μεγάλ., ἡμίσεως δὲ τῦ ς, ἅτως ἐθεώρων καὶ τὴν αι καὶ οι ἑνὸς καὶ ἡμίσεως χρόνυ ἑκατέραν, ἑνὸς μὲν τῦ βραχέος α καὶ τῦ βραχέος ο, ἡμίσεως δὲ τῦ ι· οἱ δὲ Μετρικοὶ ἢ Γραμματικοὶ καὶ τὴν ὡς συλλαβὴν ἔλεγον ἁπλῶς μακρὰν (τετέσι δύω χρόνων), καὶ τὰς αι καὶ οι βραχείας ἐν τέλει λέξεως, ὡς ἔντιμοι, ἅγιαι· βλ. Σχ. Ἡφαιστ. σελ. 78). Καὶ ταῦτα μὲν ἔτοι. Ὁ δ' Ἀριστείδης ὁ Κυϊντιλιανὸς (116, μ. χ.), ἀνάγει ὀρθότερον τὴν αι εἰς τὰς κατὰ κρᾶσιν, ὅπυ καὶ ἡ οι δύναται νὰ ἀναχθῇ (προφερομένη ὡς ü) κατὰ τὴν ου· ἀλλὰ καὶ τὸ, σεσηθεῖσαι τῦ ἰδιώματος τῶν διφθόγγων, εἶναι ἔκφρασις ἀνάρμοστος εἰς τὰς αι καὶ οι· διὰ τῦτο εἴπομεν ὅτι ὁ Μοσχόπυλος ἔκαμεν ἀτόπυς τινὰς διαφορὰς εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν διφθόγγων, ὡς πρὸς τὸν Ἀριστείδην, τῦ ὁποίυ ἀντεγράψαμεν τὸ χωρίον ἔμπροσθεν (σελ. 203). Πανταχῦ ὅμως καὶ ὁ Μοσχόπυλος συμφωνεῖ μετὰ τῶν ἄλλων γραμματικῶν περὶ τῆς τῶν διφθόγγων ὅλων καθ' ἡμᾶς προφορᾶς, καὶ ἂν ἀπὸ τὰ εἴδη τῶν συλλαβῶν μετρεῖ καὶ τὸ ἐκ δύω φωνηέντων (σελ. 25), ἀνάγων δηλαδὴ καὶ τὰς διφθόγγυς εἰς τὰς συλλαβὰς, ὡς στοιχειώδεις, καθὼς καὶ καθέκαστον φωνῆεν ἁπλῦν. Ὁ δὲ σοφὸς αὐτῦ ἐκδότης τὴν περὶ διφθόγγων προφορᾶς διδασκαλίαν τῦ Μοσχοπύλυ μας ὁμολογήσας, ἔπειτα, δὲν ἐξεύρω πῶς, ἅτε τὴν περὶ τῆς ει γνώμην τυ ἐνόησε (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 288), καὶ τὰς αι καὶ οι ἐνόμισεν ὅτι τὰς ἐπρόφερε καὶ ὁ Μοσχόπυλος κατὰ τὸν Ἐρασμον! Ἐκήρυξε δὲ ῥητῶς καὶ „ὅτι ὁ Ἐρασμος ἐπιμένων εἰς τὰ ἴχνη τῶν ἀρχαίων (?) ἐδίδαξε περὶ διφθόγγων ἀληθέσερα (!!) παρὰ τὸν Ραϋχλῖνον, ὅσις ἠκολάθησε τὰς νεωτέρυς Ἕλληνας!!! (Praef. p. XIII)." ὡς ἂν τάχα δὲν ἑλληνίζυσι πλέον οἱ Ἕλληνες οἱ νεώτεροι, διότι εἶναι νεώτεροι! Ἀλλ' ὁ Τίτσος δέν μας διορίζυ καὶ ποίων ἀρχαίων ἴχνη ἐπάτησεν ὁ Ἐρασμος· τῦ Πλά-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

'Ελληνικῆς γλώσσης! Τῆς ὁποίας ὄντες θαυμασῶς ἐγκρατεῖς ἐξακριβόνεσι μὲν τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν σημασίαν τῶν ὀνομάτων, αἰσθάνονται δὲ καὶ τὴν μεσικωτάτην εὐμέλειαν καὶ μελῳδίαν τῶν φωνῶν της, πολλὰ καὶ καλὰ συντάσσοντες σημειώματα εἰς τοὺς "Ελληνας ποιητάς τε καὶ συγγραφεῖς, καὶ τέτων ἐκδόσεις τὰς ἀρίσας φιλοπονῆντες, καὶ τὴν 'Ελληνικὴν φιλολογίαν πλετίζοντες ἀξίως τῆς ἄβρᾶς καὶ περικλεᾶς πολυμαθείας των. Τοιᾶτοι σοφοὶ 'Ελληνισαὶ, ὁποίᾳς ὁ καθ' ἡμᾶς μάλισα ἐβλάσησε χρόνος, σεβάσμιοι, κἄν ἐρασμίζωσι, καὶ τὰ μάλισα τίμιοι καὶ παρ' "Ελλησι, δύνανται καὶ αὐτοὶ νὰ προτιμήσωσι, καὶ εἰς τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην λαμπρὰ τῶν Μεσῶν φροντισήρια νὰ εἰσάξωσι τῆς 'Ελληνικῆς προφορᾶς τὴν γνησίαν καὶ αὐτόχθονα μᾶσαν, ἐξορίσαντες τὴν ἀλλόφυλον καὶ νόθον, καὶ τί ἄλλο, πάρεξ αὐτόχρημα βαρβαροφωνίαν; ἥτις ἔκ τινων ἀνηλίων βαράθρων τῆς ἀλαζόνος ἡμιμαθείας χθὲς καὶ πρῴην ἐξαίφνης ἐπεισελθᾶσα, Καρικώτατον κακὸν, ἀξιοῖ νὰ διοικῇ πολλαχᾶ τὴν διδασκαλίαν τᾶ καθ' "Ελληνας λόγᾳ, ἀποσκυβαλίζεσα τὴν ἑτέραν, ἡ ἀμαθὴς τὴν φιλόσοφον, ἡ δυσειδὴς τὴν εὐμορφοτάτην, ἡ τραυλὴ καὶ παράλογος τὴν ἀρτιεπῆ καὶ λογικὴν καὶ σώφρονα. Ταῦτα φίλοι περὶ φίλων τῶν 'Ερασμιτῶν ἐπευχηθέντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς 'Ελληνικῆς φιλολογίας καὶ τῆς ταύτην σπεδαζέσης φιλέλληνος νεολαίας τῶν Εὐρωπαίων, καταπαύομεν τὸν περὶ τῶν διφθόγγων λόγον, καὶ μεταβαίνομεν εἰς τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον τᾶ συντάγματος τμῆμα, τὸ περὶ προσῳδίας.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὡς Ηει (=ἦ), Εργαςαι (=εἴργαςαι), ΚλΕγΕιΕς (ΚΛΕΙγΕνΗς· ε = ει καὶ η), κτλ. καὶ πάλιν ἐκ τέτων τὴν ἑτέραν γράφεται ἢ ει ςαθερῶς, ὡς ἐν τοῖς, ΕδΕΙ καὶ λΕΙος καὶ ΕΙπε καὶ πρυτανΕΙας, κτλ. (α). Ἀλλὰ καὶ μετ' Εὐκλείδην ἄρχοντα (ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰσήχθη καὶ παρ' Ἀττικοῖς ὁ Ἰωνικὸς ἀλφάβητος) γράφεται πάλιν πολλάκις τὸ ε ἀντὶ τῆς ει· ὡς, τρΕς, ἀντὶ τρεῖς (Ὀλυμ. γϑ, τὸ α, τῷ 376, π. Χ.), ἀπΕρων ἀντὶ ἀπείρων (Ὀλυμπ. γε, τὸ δ, 396, π. Χ.)· ὁμοίως καὶ ἀντὶ τοῦ ἤδη συνειθισθέντος η καὶ ηι (ῃ) πάλιν διὰ τὴν ἀρχαίαν ἔξιν ἔγραφον ε, καὶ ει· ὡς, ἔνΕΙ καὶ νεαι (ἔνῃ, νέᾳ), τριακοςΕΙ (ξῆ), τΕΙ(τῇ)διοικηςΕΙ· καὶ ἀνάμικτα, ὡς, αγαϑΗΙ τυχΕΙ, τΗΙ βελΕΙ, (Ὀλυμπ. ἴσως 124, τῷ 280, π. Χ.), κτλ. (β). Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων παμπόλλων τοιούτων γραφῶν φαίνεται τὸ μακρὸν ε παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἰσοδύναμον καὶ ὁμόφθογγον τοῦ η καὶ τῆς ει, καὶ αὕτη πάλιν τῆς ηι (ῃ)· ἡ δὲ ΕΙ ποῖον εἶχεν ἰδιάζοντα φθόγγον; τὸν τοῦ μακροῦ ι, ἀντὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἐγράφετο ὄχι μετὰ τὸ 200 ἔτος ἀπὸ Χριςοῦ (βλ. ὄπισθ. σελ. 273), ἀλλὰ πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τῆς σωτηρίου ἐποχῆς, ὡς φαίνετ' ἐκ τῶν ὁποίων ἐμνημονεύσαμεν Ὁμηρικῶν λέξεων, καὶ ἐξ ἐπιγραφῶν, οἷον τῶν τῆς γβ καὶ γε Ὀλυμπ. (410, 396, π. Χ.) Ἀττικῶν· ὡς, ΠεντελΕΙκοὶ, χρυσία σύμμΕΙκτα, ἀργύριον σύμμΕΙκτον (γ), καὶ εἰς ἄλλην ἐπιγραφὴν τὴν αὐτὴν γράφεται ΕλευσΕΙνι, καὶ ἘλευσΙναδε· ἔτω καὶ, φιλαΕΙδα

(α) Αὐτ. αὐτόϑ. σελ. 263, ἀριϑμ. 160, καὶ σελ. 221, ἀριϑμ. 147.

(β) Αὐτ. αὐτ. σελ. 146, 235, 156, 157.

(γ) Αὐτ. αὐτ. σελ. 233.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ψ.

Σελ.

ψυχαράκιον, συνήθ. ὁ ἄχαχος καὶ ἀθῷος), συγκοπ. ψάριον, ψαράκιον (ὡς θεατὴρ, θατὴρ· θεωρῶ, θωρῶ, νεωπὸς, νωπὸς). Αἱ ψύαι, ἐλέγοντο καὶ Νεφρομῆτραι (Ἀθήν. Ζ), ὅθεν τὸ ψυαρονέφριον, ψαρονέφριον.

Ψαρὸς καὶ ψαρὺς (ὡς βαρὺς· Αἰολικ. υς=ος) 301

Ψίκια, βλ. Ὀψίκια.

Ψύδιον 389

Ψυχοκόρη, -παῖδα, -γυιὸς, καὶ ψυχοπατέρας, -μάννα 534

Ψυχαράκιον· βλ. ψαράκιον.

Ψῶμα (αυ=ω) 344

Ω.

Σελ.

Ω, ὡς ε 362-366, 571

Ὡς ἀντὶ ἅς 601

Ὠφελῶ, ὠφελεῖ (καὶ ὠφελᾷ)=χρησιμεύει 516

Ὠχονῆς (τάχισα· Χῖοι)=ὠκανῶς (χ=κ, ο=α, ε=ω), ἀντὶ ὠκαλῶς, ὠκαλέως (ὠκὺς, ὠκύνω, ὀκὺς, ὀξὺς, ὀξέως, ὀξυνὸς, ὀξινὸς, ὅθεν ὀξίνη τὸ συνηθ. ὀξινάριον, διὰ τὸ ὀξύ)· ἢ Ὠχονῆς=ὦκ' ἀνέεις, ἀνῆς (ὡς ἀκῆς)=ἀνύεις, ἄνυε τάχος· ἐκ δύω λέξεων εἰς μίαν συμπεσὸν, ὡς, ἀνθρακέφη ἐκ τοῦ ἀνθρακιὰ κέφη, coturnix, κόττα ὄρνιξ, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πατέρας διαπλασθεῖσαν, καὶ διὰ τῆς ἀδιακόπου παιδείας καὶ τῆς τοῦ γένους διαδοχῆς μεταδοθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἀπαγγελίαν τῶν ϛοιχείων καὶ τὴν προσῳδίαν τῶν φωνῶν.

Δ) Τοῦτ' ἀποδεικνύουσιν ἰδίως πάμπολλαι μαρτυρίαι τῶν ἐνδόξων συγγραφέων καὶ Ποιητῶν, τὰς ὁποίας ἐμνημονεύσαμεν κατὰ μέρος διαλαμβάνοντες περὶ τῶν ϛοιχείων, καὶ τῶν τόνων· δύναται δέ τις εἰς ταύτας νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλας ἐκ τῆς λιπαρᾶς τῶν ἀρχαίων ἀναγνώσεως.

Ε) Καὶ αἱ ἀρχαῖαι τῶν λέξεων γραφαὶ, καὶ μάλιϛα αἱ ἐπὶ τῶν παλαιῶν τῆς Ἑλλάδος μνημείων (οἷον ϛηλῶν καὶ νομισμάτων) ἐπιγραφαὶ βεβαιόυσι τὸ γνήσιον τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς· Εἴπομεν καὶ περὶ τούτων διὰ μακρῶν· δὲν εἶναι δὲ ἴσως περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα καὶ ἄλλα τινὰ δείγματ' ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν, ὅσας μάλιϛα ἐξέδωκε μέχρι τοῦ νῦν ὁ ϛοφὸς καὶ πάντ' ἄριϛος Βοίκχιος (Böckh). Μετὰ πολλῆς ὁρμῆς οἱ Ἐρασμίται προσέῤῥαξαν καθ' ἡμῶν τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραφὴν τοῦ η διὰ τοῦ ἐψιλοῦ· ἀλλὰ τὸ ε εἶχε καὶ τὸν ἤδη συνήθη φθόγγον, καὶ τὸν τοῦ η, καὶ τῆς ει = ι (α). Ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις Τηΐων

(α) Παράδοξον εἶναι, πῶς ὁ μακαρίτης Μοντεφαλκόνιος ἢ Μομφωκόνιος (Montfaucon), ποικίλας ὁμολογήσας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰς ἐκφωνήσεις τῶ E (variæ sunt τῶ E pronuntiationes· Palaeogr. pag. 139), ἔπειτα διϊσχυρίσθη, ὅτι τὸ μετὰ ταῦτ' ἀντὶ τῶ ε εἰσαχθὲν η εἶχε φθόγγον πλησιέϛατον τῶ βραχέος ε (e), ἤτοι τῶ ἐψιλῶ· διότι οἱ Λατῖνοι ἔγραφον τὸ Δημοσθένης Demosthenes, καὶ διότι τὸ παῤ Ἑβραίοις καὶ τοῖς Φοινιξιν ἀντίϛοιχον τοῦ η νομιζόμενον γράμμα προφέρεται he (ἤτοι heta). Ὅτι δὲ παραλαβόντες παρὰ τῶν Φοινίκων οἱ Ἕλληνες τὰ γράμματα μετέβαλον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μετισμὸς, πρὸ τῶν φωνηέντων καὶ ψιλῶν καὶ δασέων καὶ πρὸ τῦ ρ, καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσῳ τῆς λέξεως, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς. τέτο τὸ ϛοιχεῖον Ϝ ὠνομάσθη ἐξαιρέτως Αἰολικὸν δίγαμμα, ὡς δύω γάμμα ἀλλεπαλλήλων ἔχον μορφήν (α). Καὶ τῦ μὲν Ἀττικῦ Η ὁ φθόγγος ἤχει διὰ τῦ λάρυγγος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖϛον, ἀπαραλλάκτως κατὰ τὸ Λατινικὸν Η, ὡς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν λαρυγγόφωνον πνευματισμὸν τῆς ἐξ αὐτῦ μορφωθείσης δασείας ῾, καὶ τῦ Χ (ΚΗ, ch) τὸν σχηματισμόν· ἀλλ᾽ εἰς τὸν σχηματισμον τῦ φ (ΠΗ, ph) ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης τὸ πνεῦμα τῆς δασύτητος νὰ προφερθῇ διὰ τῶν χειλέων, συναπτόμενον μετὰ τῦ π καὶ αὐτῦ δι᾽ ἄκρων τῶν χειλέων ἐκφερομένυ, καθὼς σχηματιζεται καὶ τὸ Ἑλληνικον β (= v, w), δασύτερον προφερόμενον. Οὕτω καὶ τὸ Αἰολικὸν Ϝ προφερόμενον ὑγρότερον ἤχει πλησιέϛατα πρὸς τὸ w, καὶ τέλος ἀπέδιδεν αὐτὸν τῦ β τὸν καθ᾽ ἡμᾶς φθόγγον. Ὅθεν τὰ Αἰολικὰ, βαβέλιος, ὀρέβω, ἔβασον, ἔβα, βαδὺς, βίππος, βρόδον, βράκος = ϜαϜέλιος, ὀρέϜω, ἔϜα, Ϝαδὺς, Ϝίππος, Ϝρόδὸν, Ϝράκος = ἀέλιος, ὀρέω, ἄδὺς, ἵππος, ἔασον, ἔα, ῥόδον, ῥάκος, κτλ. Παρομοίως καὶ τὸ Λατινικὸν F *κατ᾽ ἀρχὰς ἐπεῖχε*

(α) *Διονύσ. Ἁλικαρ. ἀρχ.* 16., *Ἀπολλών. περὶ Συντάξ., Σχ. Διον. Θρᾳκ., Δίδυμ. εἰς Ὅμ., καὶ* Varr. de L. L., A. Gell. II, 3; Cicer. Epist. ad Attic. IX, 9. *ὁ Πρισκιανὸς ὀνομάζει τὸ ϛοιχεῖον δίγαμμα Αἰολικὸν· τῶν δὲ νεωτέρων οἱ μὲν, Πελασγικὸν* (Marsh, in Horae Pelasgicae). *οἱ δὲ, Ὁμηρικὸν (ὡς δι᾽ αὐτῦ ἀναπληρυμένων τινῶν ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἀπαντωμένων χασμῳδιῶν· οἷον τὸ, ἃ ἕθεν, ἐπροφέρετο, ἃ Ϝἕθεν, κτλ.). βλ. περὶ τέτυ τὸν* Heyne, *καὶ τὸν* Wolf, *καὶ τὸν σοφὸν καὶ φιλέλληνα Θήρσιον* (F. Thiersch, griech. Grammatik, 1818, in 8).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νὰ μιμηθῇ, οὔτε τῆς ἀρχαίας βαρβαρότητος τὰ ἴχνη παντάπασιν ἀφ' ἑαυτῆς νὰ ἐξαλείψῃ (α). δ) Ἀλλ' ἐδ' αὐτὴν, τέλος, τῆς Λατινικῆς τὴν ἀρχαίαν καὶ γνησίαν προσῳδίαν ἠδυνήθη ἡ νεωτέρα φιλολογία νὰ διακρίνῃ κατὰ πάντ' ἀκριβῶς καὶ ἀνενδοιάστως. Πολλὴν ὁμολογουμένως ἔπαθε διαφθορὰν ἡ γλῶσσα τῶν Λατίνων καὶ περὶ τὸν γνήσιον τῶν γραμμάτων αὐτῆς φθόγγον (β), καὶ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐσίαν, ἀφ' ἧς ἤρχισε νὰ παραχμάζῃ ἡ τῶν Ῥωμαίων παιδεία κατὰ τὴν β ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα. Ἔκτοτε, καθὼς φαίνεται, τοῦ Βιργιλίου καὶ Κικέρωνος ἡ γλῶσσα ἤρχισε νὰ συμφύρηται μὲ τὴν λεγομένην ἀγροικικὴν Ῥωμαϊκὴν (Romanam rusticam), ἥτις ἦτο (νομίζω) ὠμή τις καὶ ἀκατέργαστος διάλεκτος τῶν ἔξω τῆς Ῥώμης κατοίκων τῆς Ἰταλίας, ξερημένη συγγραφέων, καὶ διηρημένη εἰς ἐπιχώριά τινα ἰδιώματα,

---

(α) Τὴν περὶ τὸν τονισμὸν ἰδιορρυθμίαν τῆς Λατινικῆς, καὶ τὴν ἐν πολλοῖς διαφορὰν ἀπὸ τὴν ποικίλην τῶν Ἑλλήνων προσῳδίαν ὡμολόγησε καὶ ὁ Quintilianus λέγων. Cuius (accentuum legis) difficilior apud Græcos observatio est (quia plura illis loquend. genera, quas διαλέκτους vocant), apud nos vero brevissima ratio· Namque in omni voce, acuta inter numerum et c· (Lib. I, c. 5, σελ. 57, κτξ.). Καὶ (I, 6, 31) λέγει, ὅτι „ex Græcis orta sunt *plurima*, præcipuéque Æolica ratione, cui est sermo noster *simillimus*, declinata. Ὥσε ὁ Λατινικὸς λόγος εἶναι ὁμοιότατος (ὄχι ὁ αὐτὸς) τῷ Αἰολικῷ· καὶ κατὰ τοῦτον κλίνονται τὰ πλεῖσα (ὄχι ὅλα) τῶν κλιτῶν μερῶν αὐτῷ. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Πρισκιανὸς, ὅτι εἰς τὰ πλεῖσα (in plerisque) ὄχι εἰς ὅλα ἠκολούθησαν οἱ Λατῖνοι τοὺς Αἰολεῖς (Γραμματ. ιδ. ι).

(β) Οἷον τῷ ce, ci (κὲ κὶ) μεταβληθέντος εἰς τὸν τρισμὸν τσὲ, τσὶ, καὶ τῷ ἀπαλωτέρῳ g ἐκτραχυνθέντος εἰς τὸ Γερμανικὸν g, ἢ παραψελλισθέντος εἰς τὸ Γαλλικὸν g. κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πρόσθες = λύγος — σ. 628, σχ. 14, ἄκρῳ γρ. ἄκρῳ — σ. 641, σχ. 7, ἀνταλλάοσσεται γρ. ἀνταλλάσσετ.—σχ. 25, κτλ. Πρόσθες· Ἀλλὰ καὶ ὁ Σέξτος δὲν διακρίνει τὴν τῆς δασείας ἐκφώνησιν ἀπὸ τὴν τῆς ψιλῆς, λέγων· „Ἢ πῶς ἀναγνωσέον παρὰ Πλάτωνι τὸ ἦ δ' ὅς; πότερον ψιλῶς ἐκφέρεται τὴν πρώτην συλλαβήν, ἢ δασέως; ἢ τὴν μὲν πρώτην ψιλῶς, τὴν δὲ δευτέραν δασέως; ἢ ἀμφοτέρας ψιλῶς; ἢ ἐναλλάξ; (Πρὸς Γραμματ. γ)"— σ. 657, σχ. 7, τὴν γρ. τὴν—σ. 661, 30, Benthl. Βενθλ. γρ. Bentl. Βεντλ.-σ. 664, σχ. 33, μετρὸν γρ. μέτρον-σ. 692, σχ. 18, σχηματισμὸς, πρόσθες, καὶ γραμμάτων ἑτεροφώνων τροπὰς,—σ. 696, σχ. 18, ποτε γρ. πότε—σ. 709, σχ. 11, συσολὺ, γρ.-λὴ,-σ. 713, 23, Παυσαν. πρόσθ. Βοιωτ. ια, λα. Ἡλιακ. ιζ.—κ. κτλ.-σ. 719, 19. ΔΕΥΣ, γρ. ΔΕϜΣ,-σ. 727, σχ. 1, κὰ F, γρ. καὶ εF-σ. 747, 20. τὴν, γρ. τῆς—σ. 756, 26, Desiderandus, γρ. Desiderius.

Τὰ δὲ λοιπὰ τὰ περὶ πνεύματα καὶ τόνους καὶ σιγμὰς εὐδιάκριτα τυπογραφικὰ σφάλματα ὁ εὐγνώμων ἀναγνώσης δύναται νὰ διορθώσῃ καθ' ἑαυτόν. Εἰς δὲ τὰς περὶ προφορᾶς Ἑλληνικῆς ἰδίως ἢ ἐμπαρόδως γράψαντας (βλ. σελ. 13–15, 399, 538, 592, 673, 697, 706, 729, 733, 744, 773), ἂς προσεθῇ καὶ ὁ σοφὸς καὶ ἀγαθός μου φίλος Γάλλος, Ἰάλιος Λαβίδ, Γραμματικ. τῆς κοινῆς Ἑλλην. γλώσσ. (σελ. 3—7), καὶ ὁ ταύτης Ἄγγλος μεταφραστὴς John Mitchell, London, 1824.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἠτόφθογγον ε, ἤτοι αὐτὴ ἡ ει, ἀπέκλινε καὶ πρὸς τὸν εὐκολώτερον φθόγγον του ι, μετὰ τοῦ ὁποίου, τέλος, καὶ συνέπιπτεν· ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ὅλαι αἱ ἀρχαιόταται λέξεις, ὅσαι γράφονται ἐπίσης διὰ τοῦ ει καὶ ι· οἷον ἐκ τοῦ ἔω (ε βραχὺ) ἔγεινεν εἴω, εἷς, εἶσι (α), καὶ ἴω, ἴμεν (ὡς ἐκ τοῦ ἶμι ἀντὶ εἶμι), Λατ. eo, is, it. καὶ ἡ ἐν, Ἰωνικ. εἰν (Γερμαν. διαιρέσει ein), καὶ Κρητικῶς καὶ Λατινικ. in (ὅθεν τῶν

πρέπει νὰ συγχύζῃ τὰς Ἐρασμίτας, καὶ ἡ τοῦ η πρὸς τὸ ει ὁμοιοφωνία, ἢ καὶ κατὰ διαλέκτους ταὐτοφωνία, ἕπεται ἀναγκαίως ἀπὸ τὸν ἕτερον τὸν μακρὸν φθόγγον τοῦ διφθογγίζοντος ε.

(α) Ὡσαύτως καὶ τὰ εἰς εν δωρικὰ ἀπαρέμφατα ἄλλαι διάλεκτοι μηκύνασαι τὴν λήγουσαν ἐπρόφερον εἰς ειν (κατὰ τὸν διπλοῦν φθόγγον τοῦ ε). ὅθεν ἐκ τοῦ φθέρω, κτένω, κτλ. ἔγειναν τὰ φθείρω, κτείνω [τὰ ὁποῖα οἱ Αἰολεῖς, ἔγραφον, φθέῤῥω, κτέννω, διπλασιάζοντες τὸ σύμφωνον πρὸς ἔκτασιν τοῦ ε. ἀπόδειξις καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Αἰολεῖς ἀγαπῶντες πολλάκις (ἀλλ' ὄχι πάντοτε ὡς ἡ ὑπεραιολίζουσα Λατινικὴ) τὸν ἐψιλίζοντα φθόγγον τοῦ ε, δὲν ἐμήκυναν τὴν συλλαβὴν διὰ τῆς ει· διότι εἶχε φθόγγον ἰωτακίζοντα]· οὕτω καὶ οἱ Ἴωνες ἔλεγον πλειω, ῥειω, κειω, ἀντὶ πλέω, ῥέω, κέω, καὶ τὴν ἐς, εἰς, καὶ τὴν ὑπὲρ, ὑπειρ, καὶ ξεῖνος, κεινὸς, τὰ ξένος, κενὸς, κτλ. Παρομοίως καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς συνήθεια λέγει, ξένω (ξέω) καὶ (ξειω), ξεινω· σπέρω, σπέρνω (ὡς κέρω κέρνω) καὶ σπείρω· ξενὸς καὶ ξεινὸς· νέος καὶ νειὸς καὶ νειάτα (νεῖος, νειατος, νέατος), κτλ. Οἱ Θετταλοὶ μάλιστα συνειθίζουσι κατακόρως τὴν τοῦ ε ὡς ει προφορὰν, λέγοντες καὶ ξεινεύω, κεινόνω (κενόω), εἰνιὰ (ἐννέα, ὡς Ἰων. εἴνατος), θειμέλιον (Ιων. θεμείλιον), παράξεινος (ξεῖνος, ξένος), καὶ ἄλλα πάμπολλα· μάλιστα δὲ τὸ μὴ ὀξυτονούμενον ε οἱ χυδαῖοι ἐκφέρουσιν ει· ὅθεν καὶ τὰς εἰς ε ἀορίστους· οἷον, ἔκαμει, ἔφαγει (=ε), κτλ. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν μονοσυλλάβων ἀντωνυμιῶν τὸ ε, ὡς, μεὶ, σεὶ (κατὰ τὰ δωρικὰ ἐμεὶ, τεὶ), ἀντὶ, μὲ σέ. Ποίαν δεῖξιν σαφεστέραν δύναταί τις νὰ προσθέσῃ, ὅτι τὸ ε ἐπροφέρετο καὶ ὡς ει, καὶ αὖτη πάλιν ὡς ι, καθὼς κοινῶς τὴν προφέρομεν;

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Λατινικὴν ὁ φθόγγος τῦ, γ πάλαι τόπον ἐπέχοντος, c (τὸ ὁποῖον ἐμορφώϑη κυρτωϑὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς τοῦ γ μορφῆς, τῆς τ)· ἀφ' ἧς δὲ τὸ c μετέπεσεν εἰς τὸν ψιλώτερον φθόγγον τῦ κ, εἰσήγαγεν ὕςερον ἀντὶ τῦ γ τὸ g Σερβίλιος ὁ Σπόριος (130 π. X.)· ἀλλὰ καὶ τῦτο ἐπὶ τῦ Πλϐτάρχϐ τὸ ἐπρόφεραν οἱ Ῥωμαῖοι ὄχι μαλακῶς κατὰ τὸ γ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποκλίνον πρὸς τὸ κ, καὶ ἴσως πλησιέςατα πρὸς τὴν καὶ τώρα παρὰ τοῖς Λατινιςαῖς συνήϑη τέτου προφορὰν (ὡς σύϑετον γκ. βλ. κεφ. γ, § γ) (α). Καὶ δὲν εἶναι παράξενον· ἡ παρὰ τοῖς Λατίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἔϑνεσι σκληροτέρα τῦ g προφορὰ (εἴτε ἐξ ἀρχῆς, εἴτε καὶ μετὰ ταῦτα ἀπεσκληρύνϑη), ἀναλογεῖ πρὸς τὴν παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἁδρότητα ἢ τραχύτητα τῦ b καὶ d. Οἱ δὲ Ἕλληνες ᾠείποτε προφέρϐι καὶ τὸ γ, καθὼς τὸ β καὶ δ, μαλακῶς καὶ ἱλαρῶς (β). Ὅσον δὲ περὶ τῦ πρὸ τῦ γ, κ, χ, κτλ. γραφομένϐ γ ἀντὶ νόϑϐ ν (βλ. κεφ. γ. § δ), ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐγράφετο ὡσαύτως

(α) „Διὰ τί τὰ κρεωπώλια μάκελλα καὶ μακέλλας (macella), καλῶσι (Ῥωμαῖοι); πότερον, ἀπὸ τῶν μαγείρων τἔνομα διαφθαρὲν, ὥσπερ ἄλλα πολλὰ, τῇ συνηθείᾳ κεκράτηκε; Καὶ γὰρ τὸ κ (c) πρὸς τὸ γ συγγένειαν ἔχει παῤ αὐτοῖς· ὀψὲ γὰρ ἐχρήσαντο τῷ γ (g), Καρβιλίϐ Σποριϐ προσεξευρόντος“ (Πλϐτ. κεφ. Ῥωμ.).

(β) Διὰ τὴν ἀπὸ τὲς Ἕλληνας ἐξ ἀρχῆς ἠγαπημένην μαλακὴν τῦ γ προφορὰν, τρέπει καὶ τὸ κ εἰς γ πρὸ τῦ δ ἐνίοτε ἡ συνήϑεια, οἷον (ἐκδέρω, 'κδέρω), γδέρω· (ἐκδύω, ἐκδύνω, 'κδύνω), γδύνω, ἀγιογδύτης (ἁγίων ἐκδύτης, ὁ ἱερόσυλος), ὅϑεν παρεκτραπεῖσα κατὰ τόπϐς λέγει καὶ, γδυμνὸς, τὸ γυμνὸς, κτλ. Εὑρίσκεται δὲ καὶ ἐν ἀρχαίᾳ (ἴσως τοῦ Α αἰῶν. μ. X.), Κερκυραίων ἐπιγραφῇ, ἐγδανεισάντων ἀντὶ ἐκδανεισάντων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἐγ Μυρινέττης, ἀντὶ ἐκ. (βλ. παλαιογρ. Montfaucon, p. 146—8).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἡμετέρυς γραμματικὺς, διότι εἶπον, ὅτι τὸ ν πρὸ τῦ γ, κ, χ, ξ τρέπεται ἐν τοῖς συνθέτοις εἰς γ·—διὰ τί, λέγυν, νὰ τρέπηται εἰς γ, καὶ πάλιν νὰ προφέρηται ὡς ν; δὲν ἔπρεπε τὸ ν νὰ μένῃ πάντοτε ν;—ὄχι, ἀποκρινόμεθα· διότι τὸ ν πρὸ τῶν ῥηθέντων στοιχείων δὲν μένει κυρίως ν, "διὰ τὴν (κατ' Ἀριστοτέλην) ἀηδῆ τῶν φθόγγων προσβολήν"· τὸ συγκλειόμενον μὲν ὑπὸ τῆς γλώσσης ὑπὸ τὸν οὐρανίσκον, μεταφερόμενον δὲ διὰ τῶν ῥωθώνων πνεῦμα τῆς φωνῆς πρὸς σχηματισμὸν τῦ ν, ἤθελε σβύνεσθαι καὶ συμπνίγεσθαι ἀηδῶς ἀπὸ τὴν ἐγγὺς τῦ φάρυγγος διανάσασιν τῆς γλώσσης, συνυπηχέσης καὶ τῆς ἀρτηρίας, εἰς σχηματισμὸν τῦ ἀμέσως ἑπομένυ ψιλῦ κ, ἢ μέσυ γ, ἢ τῦ δασέως χ (ὡς, ὅταν τις προφέρῃ τὸ ν καθαρὸν πρὸ τῦ κ, οἷον, ἐνκαλῶ, κτλ.). Ἀλλὰ καὶ μεταβαλλόμενον διὰ τῆς γραφῆς τὸ ν εἰς γ δὲν προφέρεται ἐδὲ γ διὰ τὴν καὶ ἔτι ἀηδεσέραν ἀντιτυπίαν τῶν ἤχων· τί λοιπὸν γίνεται; νόθον ν (ὡς κάλλισα τὸ ὠνόμασεν ὁ Νιγίδιος), διότι ἐκδίδει τὸ στοιχεῖον νόθον τινὰ φθόγγον καὶ σύνθετον ἐκ τῦ νγ, ὅσις ἐκπέμπεται μὲν διὰ τῶν ῥωθώνων, ὄχι ὅμως καθαρὸς καὶ γνήσιος, ὡς ὁ τῦ ν, ἀλλὰ μεμιγμένος μετὰ τῦ συνυπηχῦντος γ· διότι ἡ γλῶσσα δὲν προσκολλᾶται πρὸς τὺς ὀδόντας ὑπὸ τὸν ὐρανίσκον εἰς σχηματισμὸν τῦ τοιύτυ νόθυ ν, ἀλλ' ἀπορῥίπίζυσα μέρος τῦ πνεύματος πρὸς τὺς ῥώθωνας, τὸ λοιπὸν εἰσωθεῖ πρὸς τὸν λάρυγγα καὶ τὴν ἀρτηρίαν ὑπηχῦσαν εἰς σχηματισμὸν τῶν ἑπομένων γ, κ, χ. Διὰ τῦτο καὶ ὁ μυσικώτατος ἐξ Ἁλικαρνασσῦ Κριτικὸς εἶπε τὸ τῦ Πινδάρυ, "ἐν χορὸν" ἀντίτυπον καὶ ὐκ εὐπετές, διὰ τὴν ἀηδῆ δηλονότι σύγκρουσιν τῦ ν πρὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἐφεξῆς τὸ κακὸν ἐπροχώρει εἰς τὸ χειρότερον, καὶ πᾶσα ἑκατονταετηρὶς ἐπέφερε νέας διαφθοράς· ηὔξανον αἱ τῶν λέξεων ἀκανόνισοι συγκοπαὶ καὶ ἀποκοπαί· ἐξέπιπτε κατ' ὀλίγον ἡ χρῆσις τῆς δοτικῆς πτώσεως καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐγκλίσεως· ἐσυνειθίζετο μᾶλλον ὁ σύνθετος μέλλων ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ, καὶ ἡ τοῦ παρακειμένου δὲ καὶ ὑπερσυντελικοῦ ἀμέλεια, ἡ πυκνὴ ἀνάλυσις, ὁμοίως καὶ ἡ τοῦ ἀπαρεμφάτου διὰ τοῦ ἵνα, ἢ τοῦ ὅτι, καὶ τῆς ὁριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς ἐγκλίσεως· ἐπηκολούθουν καὶ αἱ περὶ τὴν σύνταξιν ἀκαταλληλίαι, καὶ τῶν κλίσεων αἱ ἀνωμαλίαι, καὶ τῶν λέξεων αἱ καταχρήσεις περὶ τὴν σημασίαν πολλαὶ δὲ τούτων καὶ παντάπασιν ἐληςμονοῦντο ὁμοῦ μὲ τὰ σημαινόμενα· καὶ τῶν μὲν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων καὶ φράσεων ἡ πενία ἀνέβαινεν αὐξάνουσα συγχρόνως μὲ τῆς παιδείας καὶ τῶν γνώσεων τὴν πτωχείαν, ηὔξανε δ' ἀπ' ἄλλου μέρους καὶ τὸ δάνειον τῶν ἀλλοφύλων φωνῶν, καὶ ἡ τούτων ἄκριτος μεταχείρισις, ἐπιφέρουσα μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὸ συριστικὸν, καὶ εἰς τὴν γνησίαν Ἑλληνικὴν ἄγνωστον γράμμα c (τζὲ ἢ τσὲ)· εἰσήγαγε δὲ τοῦτο πιθανώτατα πρῶτον ὁ διε-

---

οἱ Τοῦρκοι, ἀφήσαντες πλέον τὸ Γκιαὲρ, Ῥὲμ μὲν ὀνομάζουσι τοὺς ἀκόμη ὑπηκόους των· τοὺς δὲ ἤδη ἐλευθέρους Ἕλληνας ἤρχισαν νὰ τοὺς ἀποκαλῶσι μὲ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὄνομα, Γιουνανὶ, τουτέστιν Ἴωνας (ὡς ὠνόμαζον πρότερον τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας καὶ τὴν γλῶσσάν των), καὶ Γιουνανὶ Δεβλετὶ (Ἰώνων διοίκησιν) τὴν νῦν παροῦσαν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος! Τοιοῦτον δ' ἀπέβη τοῦτο πρᾶγμα! καὶ ταῦτα μέχρι σήμερον ἐτέλεσε θεός· τὰ δ' αὔριον, ἴσως, ἀμείνω καὶ κράτιστα ποιήσει αὐτὸς πάλιν, „ὁ ὁρίσας προσταγμένους καιροὺς ἐθνῶν, καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν· παρ' ᾧ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται!“

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γραμματικοὶ δὲ μετὰ φιλοπονίας ἰδιαιτέρας, κανόνα καὶ ῥάθμην ἔχοντες τὴς ἀρχαίας ἀττικὴς συγγραφεῖς, διέκρινον πᾶν ἀκριβῶς ἀττικὸν ἰδίωμα ἀπὸ τὸ Κοινὸν, ἤτοι τῆς Κοινῆς ὀνομασθείσης γλώσσης τῶν συγγραφέων· ὅθεν καὶ εἰς τὰς παλαιὰς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας Γραμματικάς των πραγματεύονται κυρίως περὶ τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, ἀντιδιαξέλλοντες αὐτὴν ἀπὸ τὴν Κοινὴν, καὶ τῶν ἄλλων διαλέκτων τὺς σχηματισμούς (α). Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων τῆς Ἑλλάδος διαλέκτων, ἀφ' ἧς πλέον ἐπεκράτησεν ἡ ἀττικὴ καὶ ἀπέβη κοινὴ γλῶσσα τῶν συγγραφέων, ἡ μὲν Ἰωνικὴ, καὶ ἰδίως ἡ Ὁμηρικὴ γλῶσσα μετὰ τῶν ἰδιωτισμῶν καὶ ἀρχαϊσμῶν της ἐφυλάχθη εἰς τὰ διδασκαλεῖα, σπουδαζομένη ἀδιακόπως· καὶ ἀπέβη γλῶσσα ἐπικὴ τῶν ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ ἐφεξῆς ἀκμασάντων ἐποποιῶν (β), καὶ τῶν πλείσων ἐπιγραμματοποιῶν· ἡ δὲ Δωρικὴ διωρίσθη εἰς μικρά τινα καὶ

φθεγγόμεθα, νῦν μὲν ἀληθῆ, λέξιν δὲ ἀμαθῆ". καὶ „ὅτι ἁλιέων εἰμὶ μαθητής" (ἐπιστολ. 143)· ἀποβλέπων δηλονότι πρὸς τὴν ἀττικὴν καλλιέπειαν, τὴν ὁποίαν ἐξησκοῦντο ἐπιμελῶς οἱ μὴ χριστιανοὶ Ἀττικισταὶ, καὶ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἀνὴρ εἰς πολλοὺς καὶ ἄλλους αὐτοῦ λόγους, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Πρὸς τοὺς νέους παραίνεσιν γλαφυρώτατα ἐπετήδευσεν.

(α) Οἷον, λαὸς κοινῶς καὶ λεὼς ἀττικῶς· ὦ λόγε κοινῶς, καὶ ὦ λόγος ἀττικῶς, κτλ. Καὶ τῶν παλαιῶν δέ τινες λεξικογράφων ἐσημείοναν τὸν καθαρὸν ἀττικισμὸν, ὡς ὁ Ἁρποκρατίων εἰς τῶν δέκα ῥητόρων τὸ λεξικόν, καὶ ὁ Ἀμμώνιος εἰς τὸ περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων λέξεων, καὶ ὁ Τίμαιος εἰς τὸ πλατωνικόν τε λεξικὸν, καὶ ὁ Φρύνιχος, καὶ Μοῖρις, κτλ.

(β) Τούτων ἐπισημότατοι εἶναι Ἀπολλώνιος, Καλλίμαχος, Ἄρατος, καὶ μετὰ τούτους Ὀππιανὸς, καὶ Κόϊντος Σμυρναῖος, καὶ Τρυφιόδωρος, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐπιπίων διεσῴθησαν ἀβλαβεῖς, καὶ τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα διέμιναν ἐν τοῖς καιριωτάτοις ἀναλλοίωτα: τοιαύτη τις λώβη καὶ φθορὰ συνέβη καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τῶν παντοίων τε Ἑλληνικῶν γένους δυσυχιῶν ἡ φορὰ τὴν κατεπλήγωσε παντοιοτρόπως, καὶ τὴν ἀσχήμισε· πολλὰς αὐτῆς λέξεις καὶ φράσεις ἐξηφάνισε παντελῶς· ἄλλας ἐκολόβωσε καὶ συνέκοψεν, ἢ ὁπωσδήποτε παρεμόρφωσε, καὶ τὰς κανόνας τῆς συντάξεως πολλαχῶς ἐτάραξε καὶ ἐσύγχυσεν· εἰσήγαγε δὲ καὶ πολλὰς ἀλλοφύλους βαρβαρισμὰς, ἄλλας συρρεύσαντας ἀλλαχόθεν, καὶ καθόλου παρέβλαψε καιρίως τῆς γλώσσης τὴν ὁλομέλειαν, καὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς τὴν ἀκεραιότητα καὶ ὁλοκληρίαν· ἀλλ' ὅμως δὲν μετέβαλε καὶ τὴν ἐσίαν της, οὐδὲ τῆς ἐξέρησε τὴν ἐσωτερικὴν ὕπαρξιν καὶ ζωήν, οὐδ' ἐξηφάνισεν ὅλας τὰς χαρακτῆρας τῶν φυσικῶν της ἰδιωμάτων. Ἡ γλῶσσα πάλιν ἔμεινεν Ἑλληνικὴ, διότι σύγκειται ἀπὸ λέξεις καὶ φράσεις Ἑλληνικὰς περὶ τὰ καθόλου· σῴζει καὶ τὰς πλείσας τῶν φωνῶν τύπους, καὶ τοὺς ϛοιχειώδεις σχηματισμὰς, καὶ τῆς συνθέσεως τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τῆς προσῳδίας τὴν κυριότητα, καὶ τὴν εὐπρόφορον τῶν συλλαβῶν συμπλοκὴν, καὶ τὴν εὔρυθμον καλλιφωνίαν, καὶ τῶν πρώτων αὐτῆς ϛοιχείων τὴν φύσιν ἀναλλοίωτον· τὰ δὲ κατὰ μέρος αὐτῆς συντρίμματα καὶ χαλάσματα, καὶ αἱ προσπεσοῦσαι ξενοφωνίαι, πτωχὴν μὲν τὴν ἀπέδειξαν καὶ ϛενὴν καὶ ἁπλοϊκὴν καὶ ἀκαλλῆ, ὡς πρὸς τὸν πρότερον αὐτῆς πλοῦτον, καὶ τὴν ἔξοχον εὐγένειαν καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, ὄχι ὅμως καὶ πάντη βάρβαρον καὶ νόθον καὶ ἀνελλήνικον, ὡς ὑπέλαβον οἱ ταύτης κατήγοροι. Ὁ χαρακτὴρ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΠΙΝΑΞ.

τῶν κεφαλαίων τῆ βιβλίυ.

Πρὸς τὴν φιλέλληνα Νεολαίαν τῆς Ῥωσσίας Προσλαλιὰ. . σελ. α
Προοίμιον . . . . . σελ. 1

ΤΜΗΜΑ Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Σελ.
Περὶ τῶν στοιχείων τοῦ Ελληνικῆ Ἀλφαβήτε, καὶ περὶ τοῦ Διγάμματος 17
Κεφάλ. β. Περὶ τῆ Βῆτα 35
—— *γ.* —— — *Γάμμα* 62
—— *δ.* —— — *Δέλτα* 77
—— *ε.* —— — *Ζῆτα καὶ τῶν ἑτέρων δύω διπλῶν* . . . 88
—— *ς.* —— — *Ἦτα* 94
—— *ζ.* —— — *Θῆτα* 129
—— *η.* —— — *Ὑψιλὸ* 133
—— *ϑ.* —— — *Φῖ* 139
—— *ι. Λέξεων ἐκθεσις χρονολογικὴ* 143

ΤΜΗΜΑ Β.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ.

Σελ.
Κεφάλ. α. Θεωρία γενικὴ 193
—— *β. Περὶ τῆς ΑΙ* 246
Περὶ τῆς ΕΙ 261
Περὶ τῆς ΟΙ 293
Περὶ τῆς ΑΥ καὶ ΕΥ 316
Περὶ τῆς ΟΥ. 357
Κεφάλ. γ. Περὶ Διφθόγγων καταχρησικῶν 368

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γους προφέρει, κἀμμίαν δὲν φοβοῦνται. μήπως ἐξελέγξῃ τὴν δοξασίαν των. Οὔτε τὸ tropaeum = τρόπαιον, ὅτε τὸ laevus = λαιϝὸς (Σλαβον. лѣвый), ὅτε τὸ taeda = δαῖδα (δᾷδα, δᾶς, δαὶς, δαΐς, δαΐδα), ὅτε τὸ aevum, αἰϝὼν, ὅτ' αὐτὸ τὸ aeresis = αἵρεσις δύνανται νὰ δυσωπήσωσι τὲς νέες αἱρεσιάρχας. Οὐδὲ πάλιν τὸ λείβω = λίβω, libo (Σλαβ. ливаю, изливаю), καὶ libatio = λοιβὴ, ἢ τὸ vinum = ϝοῖνος, ἢ τὸ lilium = λείριον (ρ = λ), ἢ κἂν τὸ oleum = ἔλαιον ἰσχύει νὰ τὲς μαλάξῃ· τὸ δὲ viginti = ϝείκαντι (εἴκατι, καὶ ἴκατι = εἴκοσι), καὶ τὸ endelechia, ἐνδελέχεια, καὶ τὸ patagium παταγεῖον, καὶ τὸ νεώτερον hetêria = ἑταιρεία δὲν ὑποφέρουσιν ἐδὲ νὰ τ' ἀκούσωσι. Καὶ αὐτὸν τὸν Κικέρωνα κινδυνεύουσι νὰ τὸν ἐξορίσωσιν εἰς τὰ Γύαρά μας, διότι γράφει Chiron καὶ Aristides καὶ Darius τὰ Χείρων, Ἀριστείδης, Δαρεῖος, κτλ. καὶ διότι μνημονεύει τὸ cave ne eas ὡς ταὐτόφωνον τῷ Cavneas, καυνείας (ἰσχάδας, ἢ Καύνεια σῦκα, ἐκ τῆς πόλεως Καύνου, Cavni) σῦκα, καὶ ταῦτα Καύνεια, χαῦνα τὰ εὐρίσκουσι πρὸς ἀπόδειξιν, ὅθεν τὰ συνθλίβουσιν εὐκόλως καὶ τὰ καταπατοῦσι. Καὶ τὸ Severus δὲ = Σευῆρος καὶ Σεβῆρος (ευ = ev = εβ), καὶ ἕτερα (χ' ἄτερα, ἢ κ' ἕτερα = caetera) τοιαῦτα σοβαρῶς ἀποδοκιμάζουσιν· ἀλλ' ἐδ' ἡ μέσα Θάλεια ἐδ' ἡ καλὴ Κλειώ μας Clio καὶ Thalia μεταφραζόμεναι δύνανται νὰ τοὺς ἱλαρύνωσιν· οἰδ' αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἀχαιοὶ = Argivi καὶ Achivi (Ἀργειϝοι, Ἀχειϝοι, ἐκ τῆ Αἰολικ. Ἀχεῖοι, ἀντὶ Ἀχαιοὶ, τροπῇ τῆς αι εἰς ει, ὡς καὶ, ἀρχεῖος ἀντὶ ἀρχαῖος, αὐλεῖος ἀντὶ αὐλαῖος, κτλ. καὶ δωρικ. Θείβειος = Θηβαῖος), οὐδ' ὅλη, πέλος, ἡ Ἑλλὰς μὲ τὲς Graecos ἢ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πῶς δύναται νὰ ᾖναι ἡ αὐτὴ καὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἢ ὅλως Ἑλληνική; πλὴν, ἐὰν ἔμαθον οἱ Ἐρασμίται ἔκ τινος ἀγράφου, παλαιᾶς, Ὑπερβορείου παραδόσεως, ὅτι ὁ Δευκαλίων καὶ ὁ

τρίτου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ Σωτῆρος καὶ ἑφεξῆς· τὰς ὁποίας ἐδ' ἡμεῖς παρελείψαμεν. Ἀλλ' ὅμως ὁ σοφὸς ἕτος Ἑλληνιστὴς διαιρεῖ τὴν Ἑλληνικὴν προφορὰν εἰς τρεῖς ἐποχὰς διαφόρους· τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δὲν ἀποδεχόμεθα (βλ. ὄπισθ. σελ. 240, σημ.). Πρῶτος δὲ πάντων, ὅσους ἀνεγνώσαμεν, ὁ Λισκόβιος ἐξετάζει χρονολογικῶς καὶ γεωγραφικῶς τὴν ἐκφώνησιν τῶν στοιχείων, ποῖόν τι, ποῦ καὶ πότε, πῶς παρ' Ἕλλησιν ἐπροφέρετο, συνάγων τὰς ἀποδείξεις ἐκ τῶν κατὰ τόπον καὶ χρόνον νομισματικῶν μάλις' ἐπιγραφῶν καὶ ἄλλων μαρτυριῶν· ἡμεῖς ὅμως ἠρκέσθημεν ἐξ ἀρχῆς μόνον εἰς τὴν χρονολογικὴν θεωρίαν τῆς προφορᾶς· νομίζοντες, ὅτι μετὰ τὴν μόρφωσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δὲν ὑπῆρχε τόπος ὅπου ἐξεφώνουν τινὲς τῶν Ἑλλήνων beta καὶ eta καὶ delta τὰ παρ' ἄλλοις βῆτα καὶ ἦτα καὶ δέλτα, ἢ διέλυον ἀλόγως τὰς παρ' ἄλλοις κατὰ τοὺς γενικοὺς τῆς γλώσσης κανόνας ἀδιαιρέτους διφθόγγους. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Λισκόβιος λέγων, ὅτι τὸ ει, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 330, π. Χ. ἐπροφέρετο ι (κατὰ τῆς Θαΐδος τὸ Αἰγεῖ = αἰγί, βλ. ὄπισθ. σελ. 277), δὲν ἀπέκλειε (νομίζω) τὴν αὐτὴν τῆς διφθόγγου προφορὰν ἔτ' ἀπὸ τοὺς τότε συγχρόνους τῶν Ἀθηναίων καὶ γείτονας Μεγαρεῖς καὶ Βοιωτούς, ἔτ' ἀπὸ τοὺς Λάκωνας, ἔτ' ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας [τὸ δὲ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΑ, ἀντὶ,-δρεια, Μακεδονικοῦ νομίσματος ἐπιγραφὴ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, 330, π. Χ., τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐκ τοῦ Πατίνα (ἂν ὁ Πατίνας ἀντέγραψεν ὀρθῶς), ἔχει τὸ ε = ει· ὡς καὶ ἐν ψηφίσματι τῶν Ἀθηναίων πάλιν γράφεται ΤΡΕΣ ἀντὶ τρεῖς (τῷ 376, π. Χ.), καὶ ἄλλα πολλά, περὶ τῶν ὁποίων εἴπομεν, καὶ λέγομεν ἑφεξῆς· τὰ τοιαῦτα εἶναι γραφῆς ὄχι προφορᾶς διαφοραί]. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ κατὰ τόπους θεωρία τῆς προφορᾶς ἔχει τι Γερμανικῆς ἀκριβείας καὶ λεπτολογίας ἄξιον. Μόνον ἀδίκως ὁ Λισκόβιος ὑπωπτεύθη ἐναντίωσιν τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς πρὸς τῶν στοιχείων τὴν γραφήν (οἷον, πῶς αἱ δίφθογγοι αι, ει, κτλ. δύνανται νὰ ἐκφωνῶνται ὡς ἁπλᾶ φωνηεντα! κτλ.), ἔτι δὲ καὶ κακοφωνίαν, καὶ ἀσάφειαν (ὡς συγχυζομένων διαφόρων φωνηέντων εἰς ἕνα

πνεύματος, εϝος, ωϝος, ὡς Николаевъ=Νικολάεϝ-ος (Νικολάεος, ειος, ὡς, Ἑκτόρεος, ρειος ἀντὶ Νικολαϊκὸς), οἷον Νικολάευος, -βος, Павловъ=Παυλῶβος (Παυλῶος, ὡς, πατρῷος, κατὰ τὸ κλωβὸς=κλῳϝὸς, κλοιὸς), Кіевъ, Κίβον ἢ Κίεβος (=Κίεϝος, Κίειος, Κίϊος, Κῖος, ἢ Κῖον, Κίϐ πόλισμα, ὡς τὰ κτητικὰ, Κέϊος Κειῖος, Χίϊος Χῖος) (α). Ἀλλὰ καὶ τῆς

(α) Πρὸς τὸ Кіевъ παράβαλε τὴν Κίον (πόλιν Βιθυνίας, συνήθως Κιὸν), καὶ τὰς νήσους, τὴν Κέω, ἢ Κίαν (συνήθ. Τζίαν), καὶ τὴν Χίον, καὶ τὴν Κῶ (Κόως), τὰ πάντα ἐκ τοῦ κέω, κειω, κίω, Σλαβον. чію (по-чію, по-кои), καὶ χίω (hio=χάω, κάω), κόω, ὅθεν κώμη, κοῖτος, κοίτη, civitas ἐκ τοῦ civis, οἷον κείας, κοῖος, κοιτάς· σημαίνουσι δὲ καθόλου τὰ ὀνόματα τόπου κοίλου καὶ κυρτοῦ ἢ σεσαγοῦ χωρητικότητα πρὸς κοίτην καὶ κατοικίαν ἐπιτηδείου (καθὼς καὶ τὸ οἶκος ἐκ τοῦ ὄκος, ὄγκος, ἢ μᾶλλον=κοῖος, κῷος ἐκ τοῦ κάω, κέω, γάω, χάω, χέω, ἔχω, κέω, κύω, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν οἷς πρωτεύει ἡ ἰδέα τοῦ κοίλου καὶ χωρητικοῦ). Οὕτω καὶ ἄλλων παλαιῶν πόλεων ὀνόματα ἐπλάσθησαν ἐκ τοῦ κύω (=κάω, γάω), οἷον ἡ Κύμη, καὶ τὰ Κύθηρα (κύω, κύτος, κύθω, κύθος, κύθερος, ὅθεν καὶ ἡ Κυθέρη, Κυθείρη=Κυθήρη, καὶ Κυθέρεια), καὶ τὸ Κύταιον, καὶ ἡ Κυδωνία (κύθος, κύδος, κύδων=ὀγκώδες τι, τετέσι κοῖλον καὶ κυρτόν), καὶ ἡ Κύτρος (χύω=κύω), κτλ. Ἰσορροῦνται δὲ καὶ ἥρωες ὁμώνυμοι τέτων τῶν πόλεων οἰκισαὶ, οἷον τῆς Χίϐ ὁ Χίος, καὶ τῆς Κέω ὁ Κέως, καὶ τῆς Κίϐ ὁ Κίος, ὅτω καὶ τοῦ Κιέβϐ λέγεταί τις Κίος (Кій) οἰκιστής. Ὑπάρχει δὲ τὸ Κίεβον ἀρχαιοτάτη πόλις Ῥωσσίας, ἡ καὶ πρώτη οἷον κολυμβήθρα τῶν Ῥώσσων χρηματίσασα ἐπὶ Βλαδιμήρϐ τοῦ ἁγίϐ Βασιλέως πανδημεὶ βαπτισθέντων (ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ πρώτϐ ἀποσταλέντος Ἱεράρχϐ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἱερέων) εἰς τὸν παραῤῥέοντα ποταμὸν Βορυσθένην. [Днѣпръ, Δνέπρον τοῦτον ὀνομάζϐσι Ῥῶσσοι, παρὰ τὸ Донъ (λέξιν ἀρχαίαν συνήθη καὶ εἰς ἄλλας παλαιὰς γλώσσας=ὕδωρ βαθὺ, ὅθεν Донѣ, συγκοπ. Днѣ) καὶ пръ, συγκοπῇ (νομίζω) τοῦ прагъ (καταῤῥάκτης ἐκ τοῦ прагу=ῥράγω), ῥραγὸς, καὶ εἶναι ὁ Днѣпръ=ὕδωρ καταῤῥακτὸν, διὰ τὸς καταῤῥάκτας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μὲ δάφνην μαντικὴν, ἀλλ' ὅμως ἐξάπαντος μὲ φενάκην σκονισμένην (perruque poudrée), ὡς ἐφόρουν εἰς τὴν Εὐρώπην οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος διδάσκαλοι (προφέσσορες) ἐκείνου τοῦ καιροῦ! Καὶ ὅσα μὲν οὗτος, ὁ πεφεναχισμένος μὲν αὐτὸς, φεναχίζων δὲ καὶ τοὺς ἀκούοντας σοφιξῆς ὑβρίζει εἰς ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ἰδίως εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν Καισάρων ἀκμάσαντας σοφοὺς Ἕλληνας, ἀποκαλῶν αὐτοὺς παῤῥησίᾳ δεκοκόλακας, ταῦτα τὰ παραβλέπω. Ὁ Βόσσιος ἦτο βέβαια πολυμαθέστατος, ἀλλ' ἡ πολυμάθεια δὲν διδάσκει νοῦν· ἦτο δὲ καὶ ἄλλως ὄχι μετὰ κρίσεως ὀπαδὸς, ἀλλ' ἐνθουσιῶν καὶ παραμόνιμον ἀνδράποδον τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἐράσμου, καί πως καὶ μιμητὴς τῆς αὐθάδους ἀλαζονείας τούτου τοῦ διδασκάλου του, ὅστις ἀπετόλμησε νὰ εἴπῃ „ὅτι καὶ μεθυσμένος καὶ ῥογχαλίζων ἠδύνατο νὰ γράψῃ καλήτερα παρὰ τὸν Χρυσόστομον“ (α). Ταύτας λοιπὸν

(α) „Ebrius ac stertens scriberem meliora“ (Epist. ad Tonstal.), λέγει ἐπὶ λέξεως ὁ Ἔρασμος, προσποιούμενος ἐν ταὐτῷ καὶ ὅτι ἀμφιβάλλει τάχα περὶ τῆς γνησιότητος τῶν εἰς τὰς πρὸς Κορινθίους τοῦ Παύλου Ἐπιστολὰς ὁμιλιῶν τοῦ θείου Χρυσοστόμου, ἐκ τῶν ὁποίων μετέφρασεν αὐτὸς ὀκτὼ μόνον! Καὶ ὅμως εἰς ταύτην του τὴν μετάφρασιν ἔσφαλεν 150 σφάλματα χονδρὰ καὶ κεφαλαιώδη, καθὼς τὸν ἔκριναν Εὐρωπαῖοι· (βλ. λεξικὸν Bayle, ἄρθρ. Erasme. ἂν δὲ καὶ κάνεις Ἕλλην θελήσῃ νὰ χάσῃ καιρὸν, νὰ τὸν ἀνακρίνῃ, μέλλει, νομίζω, κἄτι πλειότερον ν' αὐξήσῃ πάρεξ νὰ ὀλιγοστεύσῃ τῶν σφαλμάτων ὁ σωρός!). Οὕτως ὁ Ἔρασμος ἐπλανήθη, μὴ δυνηθεὶς νὰ κατανοήσῃ μήτε τὰ χρυσᾶ τηλαυγέστερα νοήματα, μήτε τὴν λαμπρᾶ χρυσάλλα καὶ νερᾶ ζωηρᾶ καθαρωτέραν φράσιν τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ὁποίου τῆς γλώσσης ἐπεχείρησεν ὁ μάταιος νὰ διορθώσῃ τὴν προφοράν! Ποῖα ἑλληνικὰ, ἂν συνέγραφεν ὁ τοιοῦτος, ἔμελλε νὰ συγγράψῃ, ὄχι ῥέγχων καὶ μεθύων, ἀλλὰ νήφων καὶ ὑδροποτῶν καὶ λύχνον καίων καὶ πάντοτε γρηγορῶν;

α, ἀριθμεῖ καὶ τὴν ᾳ λήγουσαν τῆς δοτικῆς ὡς ἁπλῆν α μακρὸν (ὡς, γῆρᾳ, κέρᾳ, δέπᾳ) (α). ΙΔ) Σέξτος ὁ ἐμπειρικὸς ὁμολογεῖ ἀδιάφορον τὴν, εἴτε μετὰ τοῦ ι εἴτε καὶ χωρὶς, γραφὴν τῆς δοτικῆς· „Οὐδὲν γὰρ βλαπτόμεθα ἐάν τε σὺν τῷ ι γράφωμεν τὴν δοτικὴν πτῶσιν, ἐάν τε μή“. (β). ΙΕ) Ὁ Μακρόβιος (395, μ. Χ.) διδάσκει ὅτι εἰς τὸ τῆς β συζυγίας τῶν περισπωμένων ῥημάτων δεύτερον πρόσωπον προσγράφεται μὲν τὸ ι, ὡς, ΤΙΜΑΙΣ (= τιμᾷς), ἀλλ' ὅμως δὲν ἐκφωνεῖται, οὐδὲ συμβάλλει οὐδόλως εἰς τὸν φθόγγον τῆς ληγούσης τοῦ ῥήματος „nihil sono confert“! Ὥςε (κατὰ τὴν μαρτυρίαν καὶ αὐτῶν τῶν παλαιῶν σοφῶν Ἑλληνιςῶν) ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἕλληνες ἀνεγίνωσκον ὄχι μόνον μὲ τὰ ὄμματα ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν νῶν, διακρίνοντες τὸ ἀνεκφώνητον ι τῶν καταχρηςικῶν διφθόγγων, ἂν καὶ προσεγράφετο (καθὼς καὶ τὴν σήμερον εἰς τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὸ προσγράφομεν καὶ δέν το ἐκφωνοῦμεν)· ἀλλ' οἱ πρωτοςάται τῆς Ἐρασμικῆς αἱρέσεως ἠθέλησαν (ὡς φαίνεται) νὰ ἀναγινώσκωσι τὰς Ἑλληνικὰς διφθόγγυς μόνον μὲ τὰ ὄμματα! ΙΣ) Ὁ Χοιροβοσκὸς (450, μ. Χ.), τῷ ὁποίῳ προλαβόντως ἀντεγράψαμεν τὴν ῥῆσιν, κηρύττει τὸ προσγεγραμμένον ἢ καὶ ὑπογεγραμμένον ι ἀνεκφώνητον, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ὅλοι γραμματικοὶ, ἐν οἷς καὶ ὁ Σχολιαςὴς Διονυσίῳ τῷ Θρᾳκὸς (ἴσως, 100—150, μ. Χ.), καὶ Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος (617, μ. Χ. (γ)), καὶ ὁ

(α) Δράκ. περὶ μέτρ. 116. (β) Πρὸς Γραμματ. Α. 9.

(γ) „Πᾶσα δοτικὴ εἰς αις λήγουσα μεταβάλλει τὸ α εἰς η ἐπὶ τῆς ἰάδος, προσγραφομένω μὲν τῷ ι μὴ συνεκφωνουμένω δὲ· οἷον, καλαῖς, καλῇσι (περὶ διαλέκτ. Ἰων:)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐν γένει κοινωφελεῖς Ἑλληνισὰς, ὁποῖοι καὶ πρώην καὶ νῦν ἀνεφάνησαν, ὁμολογῶ χάριτας αἰωνίως δι' ὅσας γνώσεις ἀρχαιολογικὰς καὶ κριτικὰς (ἀγνώστως παντάπασιν εἰς τῶν παλαιῶν ἡμῶν Γραμματικῶν τὰ σωζόμενα συντάγματα) φιλοπόνως ἀνεκάλυψαν καὶ ἀνακαλύπτουσιν εἰς τὴν πρωτότυπον γλῶσσαν τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας μὲ τὴν δᾷδα τῆς φιλοσόφου φιλολογίας των. Μεταχειρίζομαι τὰ πολυτίμητα Λεξικά των, καὶ τὰς κριτικωτέρας τῶν συγγραφέων ἐκδόσεις, εἰς τὰς ὁποίας χρεωστῶ πολὺ μέρος τῆς μικρᾶς μου παιδείας. Ἀλλ' ὕστερον ἀπ' ὅλα ταῦτα, χωρὶς νὰ παραβλάψω μήτε τὸ πρὸς αὐτοὺς χρεωστούμενον σέβας, μήτε τῆς μετριοφροσύνης τὰ μέτρα, φρονῶ καὶ ἐξομολογοῦμαι πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον μηδ' αὐτοὶ ἔτοι οἱ μεγαλόνοες ἄνδρες φρονοῦσι τὸ ἐναντίον. Ὅτι, εἴτε τελειότερα τῆς ἀρχαίας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἰδίως τῆς λαλουμένης ἡμῶν γλώσσης Λεξικὰ (α), εἴτε συγγραφέων ἀκριβεστέρας ἐκδόσεις καὶ

(α) Τὰ Γλωσσάρια τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅσα μέχρι σήμερον ἐξεδόθησαν ὑπ' ἀλλοφύλων Ἑλληνιστῶν, τὸ τοῦ Δουκαγγίου (Du Cange), καὶ Μεϋρσίου (Meursii), καὶ τοῦ Βειγελίου (Weigel), καὶ τοῦ Σομαυέρα, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κρητικοῦ Σίμωνος τοῦ Πορκίου (Simonis Porcij), πολύτιμα ἄλλως καθ' ἑαυτὰ, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ πολυμαθεῖς αὐτῶν συντάκται συνήθροισαν ὕλην τῆς λαλουμένης ἡμῶν γλώσσης, εἶναι ὅμως πολλὰ πτωχὰ καὶ ἀτελῆ· περιέχουσι δὲ καὶ λέξεις, τὰς μὲν ψευδῶς ἡρμηνευμένας, τὰς δὲ κάκιστα γεγραμμένας, καὶ ἄλλας πολλὰς πάντη ἀνυπάρκτους, αἵτινες δὲν ἐλαληθησαν ἀδέποτ' εἰς ἀδεμίαν χώραν τῆ Ἑλλάδος· Ἰδὲ ἐκ πολλῶν ὀλίγα παραδείγματα τοῦ Δουκαγγίου καὶ Μεϋρσίου· Ἀθότυρον (ἢ κοινότερον Μυζήθρα, ὡς ἄνθος τυροῦ χαριέστερον ὠνομασμένη καὶ Ἀνθότυρον, ἢ Ἀθότυρον, κατ' ἀποβολὴν τοῦ ν, ὡς λέγομεν καὶ Ἀθόγαλα ἢ Ἀνθόγαλα τὸ πύαρ, καὶ τουρκικῶ-

καὶ νείκεα λυγρά! Ἀλλ' ὥρα πλέον εἶναι νὰ μεταβῶμεν καὶ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν περὶ τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς προσῳδίας κανόνων, οὓς ὁποίους ἐνομοθέτησαν οἱ πολύσοφοι Ἀντιτονισταί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΤΟΝΙΣΤΑΣ. ΚΑΙ ΤΟΥΤΩΝ ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ.

§ α. Τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς προσῳδίας ἕνα κυρίως ἐξέδωκαν καθόλου κανόνα οἱ νεώτεροι Τονοδιδάσκαλοι· „ὅτι πάσης λέξεως ὁ τόνος πρέπει νὰ συμφωνῇ μὲ τὸ φυσικὸν καὶ ἀληθὲς μέτρον, ἤτοι μὲ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν. Τοῦτον τὸν νόμον ὁ Βόσσιος ἐκθέσας μὲ τὴν φίλην του συντομίαν,

---

ὀρθῶς τὰ Ἑλληνικά, καθὼς ὁ εὐπαίδευτος Ἕλλην, ὅσις ὁδηγεῖται ἀπὸ τῆς μητρικῆς του γλώσσης τὴν ἀδιάκοπον χρῆσιν καὶ τριβήν; Καὶ ἔπειτα τολμῶσιν, ὦ σοφώτατε καὶ τὸ κλέος πάντ' ἀγήραος Ἐρρῖκε, ἄλλοι μὴ Ἕλληνες, ἀμαθεῖς ὡς πρὸς τὴν ἰδικήν σου σοφίαν, καὶ παντάπασιν ἐλεεινὰ καὶ τρισάθλια Ἑλληνισάρια, τολμῶσι, λέγω, νὰ ὑπαγορεύωσι μὲ τόσην ἀθάδειαν ὅρους καὶ κανόνας περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς; Ἀλλὰ τοιοῦτος εἶναι ὁ τῆς συνηθείας τῆς Ἐρασμικῆς ἐξεράσιμος κυκεών, ὅμοιος μὲ τὸν τῆς Κίρκης (καθὼς σὺ αὐτὸς παρωμοίωσας τῆς πονηρᾶς συνηθείας τὴν βλάβην, παρῳδῶν τὸν Πλούταρχον προσφυέστατα! σελ. 467) „κυκεὼν ὠδίνων ὀδύνας τ' ἀπάτας τε."

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἑλλάδος δὲν ἀφαίρεσαν τοὺς υἱούς της τὰ πάτρια φρονήματα ϰαὶ τὴν μετ' αὐτῶν ἀχωρίστως ἡνωμένην πιϛὴν ἔϰφρασιν ϰαὶ λαλιάν. Τὰ ὀνόματα, Πίϛις, Πατρὶς, Ἕλλην, Ἐλευθερία, τυπωμένα μὲ χαραϰτῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὰς ψυχάς σας ϰαθ' ἣν τὰ παρελάβετε παρὰ τῶν πατέρων γνησίαν σημασίαν ϰαὶ προφορὰν, τὰ ἐξεφράσατε πιϛῶς ϰαὶ γνησίως ϰαὶ διὰ τῶν Ἑλληνιϰῶν ἀνδραγαθιῶν σας. Ἀνεϰτήσασθε διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὰ προγονιϰά σας διϰαιώματα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε παρῃτήθητε, οὐδ' ἐπαύσατέ ποτε περὶ τούτων ϰαὶ νὰ φράζησθε ϰαὶ νὰ ἐϰφράζησθε, ϰαὶ νὰ διαλογίζησθε ϰαὶ νὰ διαλέγησθε ϰαὶ νὰ ἐνεργῆτε δι' ὅλης τῆς ὀδυνηρᾶς ϰαὶ πολυχρονίου δουλείας. Καὶ αἰχμάλωτον αἰχμάλωτοι ϰατοιϰοῦντες τὴν πατρίδα δὲν ἐδουλώθητε τὰς ψυχὰς προδόσαντες τὴν ἀγάπην της, ὐδ' ἐϰωφεύσατε πρὸς τὰς γοερὰς αὐτῆς φωνὰς, ὐδ' ἐϰολλήσατε τὴν γλῶσσαν εἰς τὸν πιϰραμένον λάρυγγά σας ἀϰίνητον πρὸς μελέτην τῆς θεραπείας της, ὐδὲ τὴν ἐγϰατελίπατε φρίξαντες πρὸς τὸ βάθος ϰαὶ μέγεθος τῶν πληγῶν της· ἀλλὰ, μένοντες εἰς αὐτὴν ἀσφαλῶς ἐῤῥιζωμένοι, ἠγωνίζεσθε ϰαὶ μὲ φωνὴν ϰαὶ μὲ ψυχὴν ϰαὶ μὲ ὅλας σας τὰς δυνάμεις, ἐργαζόμενοι ἡσύχως τὴν σωτηρίαν της. Μὲ τὰς ἁλυσιδωμένας σας χεῖρας ἐϰρατήσατε δι' ἑαυτὸς, ἁψαύσας ἀπὸ τοὺς τυράννους σας, ὅλας τὰς βιωφελεῖς τέχνας· ἐϰαλλιεργεῖτε σϰάπτοντες τὴν γῆν ϰαὶ ζητοῦντες τὴν ϰαταχωσθεῖσαν τοῦ γένους σας εὐϰλειαν· ἐτεχνουργεῖτε τὰς ἐργασίας σας ἐξασϰοῦντες τὸς ἰσχυρὸς βραχιονάς σας εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα· ἐφωτίζετε διὰ τῆς παιδείας τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμούς σας προς ὀρθὴν τῶν συμφερόντων διάγνωσιν· διεπερᾶτε μαϰρὰ πελάγη

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χρόνῳ συνέβη καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ὅ,τι συνέβη εἰς τὴν ἰδίαν σας, ὦ Ῥῶσσοι, διάλεκτον, ὅ,τι εἰς ὅλας τὰς ἄλλας τὰς σημερινὰς γλώσσας τῶν Εὐρωπαίων ὡς πρὸς τὴν παλαιοτάτην αὐτῶν προφορὰν, κἄποια δηλονότι λεπτὴ καὶ ἐν μέρει ἀκατονόμαστος ἀλλοίωσις ποιῶν τινων φθόγγων καὶ σχηματισμῶν τῆς φωνῆς· ἀλλὰ τοιαύτη καὶ τοσαύτη παραμόρφωσις καὶ παρεκτροπὴ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκφωνήσεως, ὁποία δὲν ἔγεινεν εἰς κἀμμίαν σχεδὸν τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, νὰ συμβῇ εἰς μόνην τὴν ὑπὲρ πάσας τοῦ κόσμου τὰς γλώσσας σοφώτατα καὶ ἀσφαλέστατα κανονισθεῖσαν Ἑλληνικὴν, καὶ ταύτην τὴν διαστροφὴν νὰ τὴν αἰσθάνωνται μόνοι οἱ ἀλλόγλωσσοι, χωρὶς νὰ δύνωνται καὶ οἱ Ἕλληνες

ἐζῆσαν εἰς τέτων τὰς ἐποχάς. Ἴσως ἤθελαν καταδεχθῆ καὶ τῦ Λιβανίε καὶ Βασιλείου καὶ Χρυσοςόμε τὴν προφορὰν, ἂν ἤκμαζαν συγχρόνως μ' ἐκείνες· διὰ τί ἆρά γε δὲν συγκαταβαίνεσι μακροθύμως νὰ προφέρωσιν, ὡς ἐπρόφερε τὴν γλῶσσαν καὶ ὁ Εὐςάθιος καὶ οἱ ἐφεξῆς ὁμογενεῖς του, οἱ διδάξαντες τὲς Εὐρωπαίες τὰ Ἑλληνικὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσαντινεπόλεως, ἤγεν ὡς καὶ τὴν σήμερον ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὴν προφέρεσι; Δὲν εἶναι ἆρα φόβος, μήπως ἀντινομοθετῆντες εἰς ὁλόκληρον ἔθνος, καὶ διορθόνοντες τῆς ἰδιοκτήτε γλώσσης τε τὴν προφορὰν ἐξελεγχθῶσι, τέλος, ὑπὸ τῆς ἀληθείας, ὅτι ἀσχολῆνται εἰς ἔργον βίαιον καὶ ὑποροπτικὸν, καὶ εἰς κενόσοφον ματαιοσπεδίαν;

Ὅσις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ ΓΛΩΣΣΑΝ, ἣν ἐκ ἄλλος (ἐδ' ἔθνος ὅλον), ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί!

Σοφκλ. Ἀντιγόν. εἰχ. 707.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀλλοτε παράδοξόν τινα κινησμὸν εἰς τὸ πολλαπλασιάζειν τὰ τῶν ἄλλων εὑρήματα, ἤρξαντο κατὰ μικρὸν νὰ ἐπιφορτίζωσι γράφοντες τὰς λέξεις μὲ τὰ σημεῖα τῶν τόνων, διὰ

τῆς Ῥώμης, ὄχι μόνον Γραικύλον (ὡς ἔμπειρον τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ βάναυσοι Ῥωμαῖοι τὸν ὠνόμαζον διὰ τοῦτο Γραικὸν καὶ Σχολαστικόν· Πλούτ. ἐν βίῳ Κικέρ.), ἀλλὰ καὶ μὲ καταφρονητικὸν τὸ ἰδίου του ὀνόματος ὑποκόρισμα· „Ὦ Κικέρων, ἢ Κικέρκυλε, ἢ Κικερράκιε, ἢ Κικέριθε, ἢ Γραίκυλε“ [Δίων Κάσσ. μς. σελ. 461. Εἶναι δὲ τὸ Κικέρκυλε καὶ τ' ἄλλα, ὡς τὸ ὑποκοριστικὸν ἐρεβινθίδιον, ἢ συνηθέστερον, ῥοβιθάριον, ῥοβιθάκιον, ῥοβιθύλιον, ῥοβιθυλλάκιον, κτλ. διότι τὸ Κικέρων, λτ. Cicero εἶναι ἐκ τοῦ cicer, ὁ ἐρέβινθος· Αὐτὸ δὲ τὸ cicer φαίνεται ὄχι ἐκ τοῦ κίκυς (Voss. Etym. L. L.), ἀλλὰ συγγενὲς τοῦ κέγχρος, καὶ τοῦ κάγχρυς, κάχρυς (ἢ κριθή)· καὶ ταῦτα (νομίζω) παρὰ τὸ κράκω, κρέκω, κρίκω, καὶ κάρκω (ὅθεν κάρκαρος, κάρχαρος=τραχὺς, κάρκαρον=carcer), καὶ κέρκω (ὅθεν κέρκανος, κέρκνος, μεταθ. κένκρος=κέγχρος, καὶ πάλιν, κάκαρος, κάρκος, κάρκυς, κάκρυς· οὕτω καὶ διὰ τοῦ ι, οἷον κίκερος, κίκερ-ος, cicer)· πολλὰ δὲ καὶ μάλιστα φυτῶν καὶ καρπῶν διαφόρων ὀνόματα εἶναι συγγενῆ ὡς ἐκ τῆς καθόλου καὶ ἀρχικῆς αὐτῶν σημασίας· σημαίνουσι δὲ τὰ κάγχρυς, κέγχρος, cicer, καθόλου τραχύ τι, κόκκον τραχὺν, ὅθεν ἐρεικτὸν καὶ μετὰ ἦχου τρωκτόν· ὡς καὶ τὸ κράκω εἶναι τὸ μετὰ τοῦ κ (ἰσχυροῦ πνευματισμοῦ) ῥάκω, ῥάγω = ῥάζω, -σσω (ἠχῶ τραχέως, συντρίβω, ὅθεν τρώγω μετ' ἦχου, κρατσανίζω), παρ' ὃ καὶ τὸ (μετὰ τοῦ εὐφωνικοῦ α) ἄρακος, Fάρακος, Ῥωσσ. Горохъ· καθὼς (ὑπολαμβάνω) καὶ ἐκ τοῦ κρίκω, κρίγω, (ῥίγω,-σσω) κρίζω (=τρίζω) καὶ κρίδω, (Βοιωτ. κρίδδω), ἡ κριθὴ (δ=θ)· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἐρέβινθος (ὡς ἐκ τοῦ ἔρεβις = ἔρεβος, ὄροβος, λτ. ervum) μὲ φαίνεται παράγωγον τοῦ ἐρέπω, ἐρέπτω, καὶ τοῦτο = ῥέπω, ῥάπω, rapio = ἅρπω (ἁρπάζω)· ἂν καὶ τοῦτο τὸ ἐρέπω δὲν εἶναι μᾶλλον τὸ αὐτὸ καὶ ἐρέκω, ἐρείκω (= ῥέκω, ῥάκω, ῥάγω), κ = π, ὡς ἕπω = ἕκω, ἔχω, κτλ. καὶ ταῦτα μὲν κατά παρέκβασιν, χάριν τοῦ Κικέρωνος!]. Μετὰ τὸν Κικέρωνα καὶ ἄλλοι τινὲς ὁμογενεῖς ὠνόμαζον Γραικύλους λοιδορῶντες καὶ αὐτοὶ τοὺς ἤδη δουλωμένους ἀπὸ τὴν Ῥώμην Ἕλληνας, καὶ μάλιστα τοὺς ὑπάγοντας ἐκεῖ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Φ.

	Σελ.
Φάβιος	374
Φέρβω, φορβὰς (καὶ φορὰς, Ἡσίχ. καὶ ἡ συνήθ. χωρὶς β=F)	150
Φεύω, θεύω, θέω, σεύω	146
*Φέρεκλος=Οἰκλῆς	308
Φορὰ καὶ Βολὰ· εἰς τὰς τρεῖς·—εἰς τὴν μίαν (φορὰν, πηδηξιὰν)·— μίαν φορὰν (ἅπαξ, καὶ=ποτέ)· ἄλλην φορὰν (ἄλλοτε)· ἀποβλέπειν εἴς τινα ἄλλην καὶ ἄλλην (Πλάτ.) ἐλλειπτ. βολὴν ὀφθαλμῦ, πότε καὶ πότε.	769
*Φόρος	569
Φσκτιὰ	228
Φσκοθάλασσα (ὡς καὶ Φσκότητα, Φσκόψαθα, κτλ.)	775
Φέσκωσις· βλ. Νεάσις.	
*Φράγγοι, Φραγγεύειν	480
Φραγγομαχαλιώτικ. ἰδίωμα	777
Φραγὴ (λείπει ἐκ τῶν λεξικῶν·=φραγμὸς, ὡς ἀγὴ ἀγμὸς), καὶ Φράκτης (=φρακτὴρ· ὡς δότης δοτὴρ)	562
Φύλλον (χαρτίσ) βλ. Καταιβατὸν.	
Φωγὲ (φωγὼ), φῶκος, ὅθεν focus, καὶ τὸ Ἰταλ. focacia, ἡ συνήθ. φωγάτσια, ἢ πωγάτσια, (=φωκτὴ). Λέγεται καὶ χωβέ· ὡς καὶ χέφτα, χεφτόνω, ἢ φέκτα (πίκτη), φεκτόνω. κτιάζω	49

Χ.

	Σελ.
Χαιρετῶ, -τίζω, -τισμὸς	537
Χαίρω, χαρῇς (χαροὶης)· νὰ χαρῇς τὰ παιδία (ὄναιο τῶν)· βλ. Καλῶς, καὶ	536
Χαροκόπος, -κοπεῦμαι	498
Χαρτοκόπος	498
Χάσις· βλ. Νέασις,	
Χασπόνω (δράσσομαι κοίλῃ χειρὶ)=κασπόω (καψόω, κάψω, κάπτω, κάπω, καύω, χαύω)	
Χειριὰ, -ρόβολον, -βολιὰ	228
Χελιδονισαὶ	356
*Χίος	345
Χιῦρος	306
Χονδροκόπος, -κοπία	498
Χρήζω, Χρηματῶ, -ματίζω	516
*Χρῆσος, Χρῦσος	569
Χύμα	650
*Χύτρος	345
Χωβὲ (βλ. φωγὲ).-Χώβολη (ἢ καὶ ἀνθρακέφη· βλ. Ὠχονῦς)	49

Ψ.

*Ψαρὰ, Ψορὰ, Ψύρα, -ριανὸς	659
Ψαράκιον, καὶ (Πενοπονν.) ψαρονέφριον (τὸ καὶ, πάκιον, παχέλιον, μῦσκι, πετσέγγα), ὄχι ἐκ τῦ ψάριον (ὀψάριον, ὁ ἰχθὺς, διὰ τὸ ἐπίμηκες τῶν μυωτῶν τέτων σαρκῶν), ἀλλ' ἐκ τῦ ψύα, ψυάριον, ψυαράκιον (ὡς, ψυχὴ, -χάριον	

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λεῖς παλαιαὶ, τῶν ἐποίων εἴπομεν τινὰς καὶ πρότερον, ἀποδεικνύεσι τῆς αυ καὶ ευ τὸ ἀναίρετον. Ε) Εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Δήλου ἐπιγραφὴν (ἴσως περὶ τὸ 400, π. Χ), γράφεται τὸ αὐτο λιθο, ἀντὶ τὸ αὐτὸ λίθο, τετέσιν ἦαυ δίφθογγος μὲ τὸ F παρεμβεβλημένον (ὡς ἐὰν ἐπροφέρετο διῃρημένως τὸ ϛοιχεῖον, καθὼς εἰς τὰ, ἄFω, αἴω, αΰω, ἀFύω, ἀFύζω, FαFύζω =βαβύζω, καὶ τὸ Αἰολ. Ζέβυς, Ῥωσσ. Зевесъ =ΖέFυς, Ζέΰς, Ζεῖς)· ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὸς ἀντωνυμίαν ἐδέποτε παῤ ἐδενὶ τῶν ἀρχαίων κατ' ἐδεμίαν διάλεκτον δὲν βλέπομεν τὴν αυ

καὶ ὁ Ἄργης ὁ μετὰ τὸ Βρόντα καὶ Στερόπα χαλκεύων τὲς ἡνωμένες μὲ βροντὰς καὶ ἀστραπὰς ἀργῆτας ἢ ἀσπρομόρφες κεραυνές]. Τελευταῖον καὶ ὁ Днѣстръ, ὁ Τύρας=Донѣ, καὶ стръ, συγκοπῇ τὸ струя (ρεῦμα), ἐκ τὸ струю, стрыо, (τὸ θέμα шру=τρῶ, τρίω, τρύω, μετὰ τὸ πνεύματος σ), ἀντὶ τρέω, τρέχω (ἐκ τὸ τέρω)=τύρω (σύρω), ὅθεν καὶ ὁ Τύρας· καὶ εἶναι ὁ Днѣстръ =ὕδωρ τρέχον (οἷον Δυνο-Τύρας, Δυνο-στύρας, μετὰ τὸ σ), ὡς καὶ ὁ Στρυμὼν, συνήθ. Τρύμος, φαίνεται ἐκ τὸ ερύω ἀντὶ τρύω ὅθεν (τρύνω) ὀτρύνω=θύρω, θόρω (συγγενὲς τὸ θύω, θέω, μετὰ τὸ ρ, ῥοῖζον κινήσεως δηλοῦντος, καὶ ἦχον, μάλιστα τραχὺν, ὡς ἐν τῷ τρίβω, τρώγω, κτλ. βλ. καὶ σελ. 330)=τρέω, τρέχω, δρέω, δρέμω, δρύμος, καὶ πάλιν τύρω (τρύω, τρυπῶ), ὅθεν ἡ τύρα (θύρα, Дверь=τFέρα), καὶ ἡ Тверь (ἀρχαία πόλις Ῥωσσικὴ), ὄχι ἴσως ὡς ἡ Θυρέα καὶ τὸ Θύριον, ἀλλὰ μᾶλλον=τFύρις, τύῤῥις, turris, τύρσις (καὶ τοῦτο ἐκ τὸ τύρω, τρυπῶ, ἢ θύρω = τείνω ἄνω διὰ τὴν ἐξοχὴν, καὶ = ὁρμῶ, τείνω πρόσω) = σύρω παῤ ὃ καὶ ὁ παραῤῥέων ποταμὸς Тверца οἷον TFυρσᾶς (τύρσεως ποταμὸς), ἢ τύρας (τύρων, σύρων)· διότι δὲν νομίζω τὸ Тверь παρὰ τὸ Твердь (ϛFερθὸς, ὡς ϛόρθος, ἀντὶ ϛερῥὸς ἐκ τὸ ϛέρω, ϛέω, ϛάω, τάω, τέω). Ταῦτα λέγομεν εἰκάζοντες ὡς τάχα πιθανώτερα τῶν, ὅσα περὶ τούτων τῶν ὀνομάτων εἴπομεν ἐν τῷ Δοκιμίῳ (τόμ. γ, σελ. 117, 144, 400)· τὰ δὲ βεβαιότερα ἂς εὕρωσιν ἄλλοι].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πατρῴας γλώσσης των τὴν ἀπαγγελίαν. Ἂς ὑποθέσωμεν, ὅτι Ἕλλην τις προβεβηκὼς ἢ καὶ νέος, ἂν τύχῃ, τὴν ἡλικίαν ἔμαθε σπουδάσας τὰ παλαιὰ Τευτονικὰ ἢ Γοτθικὰ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Οὐλφίλα μετάφρασιν τῆς νέας Διαθήκης, καὶ αὐτόκλητος ἀνίστατο νὰ διδάξῃ τοὺς Γερμανοὺς καὶ σοφοὺς καὶ ἀσόφους τὴν ἀρχαίαν τῶν προγόνων των προφορὰν ὕστερον ἀπὸ τόσους αἰῶνας καὶ τόσας μεταβολὰς, ὅσας ἔπαθον καὶ αἱ ἐκ τῆς ἀρχαίας Τευτονικῆς μορφωθεῖσαι γλῶσσαι τῶν Γερμανικῶν ἐθνῶν. Ποιός τις ἆρα ἤθελε φανῇ ὁ Ἕλλην οὗτος καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Γερμανοὺς καὶ εἰς αὐτοῦ τὸ Ἐράσμου τοὺς ὀπαδοὺς καὶ ὁμογενεῖς; δὲν ἤθελαν τὸν εἰπεῖ συμφώνως ὅλοι μειδιῶντες, ὅτι „ὦ καλὲ Ἕλλην, ἀπατᾶσαι, καὶ παῦσαι νὰ μᾶς διδάσκῃς! διότι οὔτε σὺ οὔτ' ἄλλος τῶν ἀλλογενῶν οὐδείς, ἀλλ' ἡμεῖς ἔτυχε νὰ κληρονομήσωμεν ὁμοῦ μὲ τ' ὄργανον τῆς προφορᾶς καὶ τὸ φυσικὸν δικαίωμα περὶ τὴν προφορὰν τῆς γλώσσης τῶν πάλαι πατέρων ἡμῶν." Δὲν ἐμποροῦν ἆρα καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ κάμωσι δικαίως τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους διορθωτὰς καὶ νομοθέτας τῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐκφωνήσεως; Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι οἱ νεώτεροι Ἕλληνες χρεωσοῦσιν εὐγνωμόνως χάριτας πολλὰς εἰς τοὺς Εὐρωπαίους Ἑλληνιστὰς διὰ πολλὰς καὶ τῶ ὄντι σοφὰς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Λατινικὴ αἰ πιθανώτατα ἐπροφέρετο καὶ ἀδιαιρέτως καὶ διῃρημένως, ὡς ἡ Ἑλληνικὴ αι· ἐπειδὴ δὲ μάλιστα οἱ Αἰολεῖς ἠγάπων πολλάκις τὴν κατὰ διαίρεσιν τῶν διφθόγγων προφορὰν (ἀλλὰ πάντοτε κατὰ λόγον ἀκριβῆ, καὶ παρατήρησιν τοῦ τόνου καὶ τῆς τῶν συλλαβῶν ποσότητος καὶ τοῦ τῶν λέξεων σχηματισμοῦ, καθὼς προείπομεν κεφ. α, § ς), διὰ τοῦτο καὶ ἡ αἰολίζουσα Λατινικὴ διῄρει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἰδικήν της αἰ (ἂν καὶ χωρὶς διάκρισιν τῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν καὶ τῆς προσῳδίας τῆς Ἑλληνικῆς· βλ. κεφ. α, § ζ)· ὅθεν ἔγραφε Μάϊα (Maja) τὸ Μαῖα, Μαΐα, καθὼς ἔλεγε καὶ Achaia τὸ Ἀχαΐα, καὶ Caius=Γάϊος τὸ Γαῖος, καὶ Naïades τὰς Ναϊάδας (Νηϊάδας), κτλ. ἐκ τούτου καὶ συνέχεεν εἰκόλως τὴν ἀδιαίρετον μὲ τὴν διῃρημένην αἰ προφέρουσα καὶ τὸ aulai (αὔλαϊ) διῃρημένως κατὰ τὸ Achaïa, διὰ τὴν ἀκανόνιστον προφορὰν τῶν ἡμιβαρβάρων τῆς Ῥώμης αἰώνων, ὅπου ἀνάγονται Λεκρήτιος καὶ Ἔννιος. Ἔπειτα ἡ αἰ ἀπηρχαιώθη, εἰσαχθείσης ἀντ' αὐτῆς τῆς ae, τὴν ὁποίαν ἔγραφεν ὁ Βιργίλιος· τὴν δὲ αι δὲν μετεχειρίσθη, εἰ μὴ σπανιώτατα

Feuer)· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ διαιρεμένη Γερμανικὴ αι ἀρχαίως ἐξεφωνεῖτο ei, καὶ αὕτη i (βλ. Neidlinger, Ideen über Erasmische, etc.). Οἱ Ἕλληνες ἐπρόφερον καθὼς ἔγραφον (εἶπον τινὲς Ἄγγλοι μάλιστα Ἐρασμῖται μὲ τόνον ἀποφθεγματικόν!), καὶ ὅμως, μὰ τὰς Βρεττανίδας Μέσας, δὲν εἶπον ἀλήθειαν! αὐτὴ ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἄλλαι πολλαὶ γλῶσσαι μετὰ τῆς πείρας ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὰ ἔθνη δὲν προφέρουσι πάντοτε τὰ πάντ' ἀπαραλλάκτως, καθὼς γράφουσι. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἰδίως περὶ ἑαυτῶν κηρίττουσι διὰ τοῦ Πλουτάρχου μάλιστα καὶ τοῦ Σέξτου (καθὼς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς), ὅτι δὲν ἐπρόφερον πάντη πάντως καθὼς ἔγραφον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

§ ς. Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ τῶν Ἀράβων, τοὺς ὁποίους ὁ Ἐννίνιος ἀριθμεῖ τεττάρτους λυμεῶνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν ταὐτῷ καὶ τῆς προσῳδίας, ὡς κατὰ τὴν Ἑλλάδα διασπαρέντας! Δὲν ἐξετάζω, εἰς ποῖον αἰῶνα πρὸ τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου διεσπάρησαν καὶ ἐφύτρωσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα (ὅλην ἐννοεῖ βέβαια, λέγων ἀπολύτως τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὄχι μέρος της) πολυάριθμοι Ἄραβες! Παρατηρῶ δὲ μόνον, ὅτι ὁ πάντα μέν, ἴσως, τ' ἄλλα, σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, Ἑλληνικῆς δὲ παιδείας πτωχὸς, καὶ, τὸ χείριστον, πτωχαλαζὼν Ἐννίνιος περισρέφεται εἰς τῆς ἱστορικῆς φιλολογίας τὰ προαύλια, θυραυλῶν ὡς ἐπαίτης βωμολόχος, καὶ ζητῶν ἀπὸ τοὺς ἐσχάτες Βυζαντινοὺς ἐλεημοσύνην, ὀλίγας λέξεις ἀραβικὰς, διὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ, ὅτι καὶ οἱ Ἄραβες εἰς τὴν Ἑλλάδα διέφθειραν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ προσῳδίαν! ποῖαι δὲ εἶναι αὗται αἱ Ἀραβικαὶ λέξεις, καὶ πόσαι, καὶ πόθεν καὶ πότε τὸ πρῶτον εἰσερρύησαν εἰς τὰ στόματα τῶν Ἑλλήνων, δὲν καταδέχεται νὰ διδάξῃ διωρισμένως· ἀποφθέγγεται μόνον· καὶ τοῦτο ἀρκεῖ· Αὐτὸς ἔφα! Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ καὶ δέν τον γνωρίζουσι Πυθαγόραν, τὸν λέγουσιν εἰλικρινῶς, ὅτι σφάλλει πρῶτον περὶ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, νομίζων Ἀραβικὴν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις Αἰολεῦσι συνηθεστάτην τὸ γ καὶ τοῦ δ εἰς ζ τροπήν· οἱ παλαιότατοι Θετταλοὶ ἔλεγον ὀλίζον τὸ ὀλίγον, καὶ ζεύω τὸ γεύω (ὡς καὶ οἱ Σλάβονες жена τὸ γενὰ, γυνὰ, γυνὴ καὶ γένα καὶ γάνα). Ὡσαύτως καὶ τὸ ζάβολος (τὸ ὁποῖον ἐπὶ λέξεως ἀναφέρει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀραβιζούσης τοῦ δ προφορᾶς!!) εἶναι λέξις

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐξ' ὧν παράγονται πρωτοτύπων· οἷον τὰ, δίκαιος, καὶ μάταιος, καὶ δείλαιος, φυλάττουσι πάντοτε τὸν τόνον τῶν παροξυτόνων δισυλλάβων πρωτοτύπων, δίκη, καὶ δείλη (= δειλία), καὶ μάτη, καὶ τῶν τοιούτων· τὸ δὲ πάλιν τροπαῖον ἔγεινεν ἐκ τοῦ τροπὴ, τροπαῖος (ὡς καὶ ἐκ τοῦ βουλὴ, βουλαῖος, καὶ ἠρὰ ἠραῖος, καὶ τρίτη τριταῖος, καὶ ἄλλα μυρία)· καὶ πάλιν τρόπαιον, οἷον ἐκ τοῦ αἰολικώτερον παροξυτονουμένου τρόπη, ἀντὶ τροπή· καθὼς καὶ ἕρμαιον ὡς ἐκ τοῦ Ἕρμης, ἀντὶ Ἑρμῆς, ἑρμαῖος· καὶ συμβόλαιον, οἷον ἐκ τοῦ συμβόλη ἀντὶ συμβολὴ, συμβολαῖος, καὶ συμβόλαιος (Θουκυδ.). Ὡσαύτως καὶ τὸ ἑτοῖμος μὲν ἐκ τοῦ ἑτὸς, ἐκ δὲ τοῦ αἰολικῶς ἕτος (ἔτυς, ὅθεν καὶ ἔτυμος) τὸ ἕτοιμος (καὶ ἕτομος, ὅθεν ἑτομόω, ἑτετόμακα (α))· καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ὁμὸς, ὁμοῖος, καὶ ὅμος (ὡς ἅμα, ἐκ τοῦ ἅμος, ἀντὶ ὁμὸς, ὁμοῦ) ὅμοιος· παρομοίως καὶ ἐκ τοῦ ἕτης, ἕτας, ἕταρος (Ὅμηρ.), καὶ ἑταῖρος (αὐτ.). γ) Ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ ὑπὸ τοῦ Βοσσίου ἀναφερόμενα παραδείγματα, τὸ ἑτοῖμος καὶ ἑρῆμος καὶ τροπαῖον, εἰς τὴν σύνθεσιν ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, ὡς, ἀνέτοιμος, ὑπέρημος, προστρόπαιος, κτλ. Ὥστε μηδ' ἕτως ὁ κανὼν αὐτοῦ δὲν ἀληθεύει γενικῶς. δ) Ὅτι ἄλλα πάλιν παρομοίως μακροπαράληκτα καὶ κατ' αὐτὰς τὰς Ἀττικὰς ὀξυτονοῦνται, ὡς, ἀλαιὸς, κραταιὸς, παλαιὸς, περαιὸς (ὅθεν, περαιϜὸς Περαιβοὶ), ἀντὶ περαῖος, καθὼς πάλιν Λακω-

---

(α) Καὶ ὅτοιμος παρά τισιν ἐν τῇ συνηθείᾳ (ε = ο), ὡς καὶ Σλαβον. καὶ Ῥωσσικῶς готóвъ (готóβ-ος, μ = β, ἀντὶ Ϝοτόμος, ἑτόμος, ὡς ἑτοῖμος)· καὶ πάλιν Πολωνικῶς gòtowb, gótobos, Ϝότομος, ὅτοιμος, ὡς ἕτοιμος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἔγραφον ἐμὺ, καλὺ, ἀντὶ ἐμοὶ, καλοί· ὅθεν καὶ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιγραφὰς τῆ Ὀρχομενῆ (τῆς κοινῶς, Σκριπῆς), γράφεται βοιωτικῶς υ μετὰ τῆ F ἀντὶ τῆς οι „Σαλπιγκτὰς, κάρυξ, ποειτὰς, ῥαψαϝυδὸς, κιθαρϝυδὸς, τραγαϝυδὸς, κωμαϝυδὸς, κτλ. ἀντὶ ῥαψαοιδὸς (ἀοιδὸς, ᾠδὸς, ὅθεν ῥαψῳδὸς), κιθαροιδὸς (κιθαρῳδὸς), τραγοιδὸς, κωμοιδὸς· ὅθεν τὰ Λτ. tragœdus, tragœdia, comœdia (œ=οι) (α). Καὶ ἄλλαι δὲ πάμπολλαι λέξεις συνειθισμέναι καὶ εἰς ἄλλας διαλέκτους γράφονται ἐπίσης ὀρθῶς καὶ διὰ τῆς οι καὶ διὰ τῆ υ: οἷον, κοινὸς (Πίνδαρ. Ὀλ. ζ.), καὶ ξυνὸς (Ἰλ. π. ἐκ τῆς ξὺν, σὺν, κὺν, Λτ. cum)· κοῖλον (Ὅμ. Πλάτ.), καὶ κύλον [κύλος, κυλλὸς, Κυλλοποδίων (Ὅμ.), Κυλλήνη= κοῖλος τόπος· καὶ ἡ πύλη=κύλη, κοίλη, π=κ]. Οὕτω καὶ δρύτη καὶ δροίτη· κοίημα, κοιτὶς καὶ κύημα, κυτίς· οἶδνον καὶ ὕδνον (τὸ συνήθ. ἐν Θετταλ. ὕκνον, κ=γ=δ)· κολοιτέα, καὶ κολυτέα (Θεόφρ.)· ψοία καὶ ψύα (καὶ ψυία, ψόα)· κύκας καὶ κοῖκας (κόϊκας, κόϊξ, κοῖξ, καὶ κύξ), ῥοικὸς καὶ ῥυκὸς· οἴαξ καὶ ὕαξ.

βραχὺς, καὶ, υ=ι, λτ. brevis, κτλ.]· διπλασιάζει δὲ τὸ κ ἡ Σλαβονικὴ καὶ εἰς ій, ый, благій λέγουσα (βλάκ-ϊϊ) ἀντὶ благ-к (βλακ-ΐ=ὺς), καθὼς διπλάζεται καὶ τὸ ὺς ἐν τοῖς λαγ-ωὸς (λαγ-οὸς), ἀντὶ λαγ-ὸς καὶ ἀδελφ-εὸς (ἀδελφ-ὺς), κτλ. (βλ. τὸ ἡμέτερον Δοκίμιον περὶ συγγεν. τῆς Σλαβονο-Ῥωσσ. πρὸς τὴν Ἑλλην. τόμ. α, 166, καὶ γ, 161).

(α) Βλ. Μελετίου Γεωγραφ. τόμ. β, σελ. 337, (ἐκδόσ. Α. Γαζῆ), ὅπου ὁ ἀοίδιμος Μελέτιος ἔγραψε κατὰ λάθος, ῥαψαευδὸς, κτλ. ἐκλαβὼν τὸ F, ὡς E· εἰς ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν εὑρίσκεται καὶ τὸ ἐνικῶσαν (βοιωτ. καὶ δωρ. ὅθεν συνήθ. ἐνικῦσαν) ἀντὶ ἐνίκων, κατὰ τὸν εἰς σαν ἀρχαῖον τῶν εἰς ων παρατατικῶν σχηματισμὸν (βλ. σελ. 287, σημείωσ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀσυνδιρέτως καὶ διαχεχριμένως εἰς ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς λέξεις, καὶ πολλὰ τῶν συμφώνων ἐκφωνοῦντες κατὰ τὰ ἰδικά των! Καὶ ἔπειτα κατηγορῶσι τὴν καθ' Ἕλληνας ἀδιαίρετον προφορὰν τῶν διφθόγγων, καὶ τὸν πολὺν ἰωτακισμὸν, ὡς ἀσαφείας αἴτια. Λόγοι ταῦτα μάταιοι! Τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς τὴν σαφήνειαν δὲν ἀποτελεῖ ἡ τῶν γραμμάτων, ὡς ἀριθμητικῶν στοιχείων, ἀπαρίθμησις· ἀλλ' ἡ τρανὴ καὶ λαμπρὰ τῶν λέξεων διάρθρωσις κατά τε τὰς τῶν στοιχείων δυνάμεις, καὶ τὰ πάθη τῶν συλλαβῶν, καὶ τὴν προσῳδίαν, καὶ ἁπλῶς καθ' ὅλους τοὺς κανόνας, ὅσους οἱ πατέρες καὶ δημιουργοὶ τῆς γλώσσης μετὰ τῆς κοινῆς χρήσεως ἐνομοθέτησαν, διορίσαντες, πῶς πρέπει νὰ προφέρωμεν καὶ πῶς νὰ γράφωμεν τὰ σημεῖα τῶν ἐννοιῶν μας. Ἐὰν καὶ εἰς ἄλλην τινὰ γλῶσσαν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μάλιστα διδάσκει τὸν νοῦν ἡ τῶν λέξεων γραφὴ πολλάκις σαφέστερα παρὰ τὴν ἀπαγγελίαν. Ὅθεν καὶ ἐκεῖνος λέγεται κυρίως ὅτι ἐξεύρει τινὰ γλῶσσαν, καὶ μάλιστα σοφὴν, ὅστις ἐπίσταται ὄχι μόνον νὰ τὴν λαλῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ, καὶ νὰ τὴν γράφῃ ὀρθῶς. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κατ' ἐξοχὴν δὲν ἀρκεῖ τὸ, „λάλει", ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ τὸ, „γράψον, ἵνα δείξῃς σοφὸς ὤν.

Γ) Καυχῶνται καὶ εὐφωνίαν οἱ Ἐρασμίται περὶ τὴν ἑαυτῶν προφοράν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι ματαία καὶ ἀνύπαρκτος κομπορρημοσύνη. Ἐπειδὴ κρίνουσι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τοὺς φθόγγους κατὰ τοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετράφησαν ἐκ γενετῆς, τῶν ἰδίων αὐτῶν γλωσσῶν· ἀλλ' ἔπρεπεν εἰς τοῦτο νὰ ἦσαν δικαιότεροι, καὶ νὰ μὴν ἔκριναν παντοχοῦ τὸ εὔγλωσσον καὶ εὔφωνον καὶ μελιχρὸν, ἢ τὰς ἐναντίας τοῦ λόγου κακίας,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

α τῇ Ἰανναρίᾳ συνειθιζόμενα χαρίεντα τραγῴδια, κατὰ παλαιὰν τῆς Ῥώμης συνήθειαν μεταφερθεῖσαν ἀπὸ τὰς Αὐτοκράτορας καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. περιγράφει δὲ ταύτην τὴν ἑορτὴν καὶ ὁ Λιβάνιος, ἐν Ἐκφράσ. ζ, καὶ ὁ ἅγιος Ἀσέριος, Ὁμιλ. ια· καὶ Μιχαὴλ ὁ ψελλός, τῇ ὁποίᾳ δὲν εἶναι περιττὸν νὰ παραθέσωμεν ὀλίγας σίχας ὡς ἐν παρέργῳ.

„Τὰς γὰρ Καλάνδας οἶδεν ἡ Κωνσαντίνα·
„Πρὸ τῶν θυρῶν δὲ συρρέουσι μυρίοι,
„Σκιρτῶντες ἡδὺ καὶ γελῶντες ἀθρόον,
„Εὐάγγελον σκίρτημα τῇ παντὸς χρόνῳ, κτλ.

Τάτες δὲ τὰς κατὰ τὴν νεμηνίαν τῇ νέᾳ ἔτει καὶ τώρα περιερχομένας ἀγύρτας εἰς τὴν Ἑλλάδα λέγουσι κατὰ τόπους καὶ Ἀγιοβασίλειδας, ἤτοι Ἀγιοβασιλείτας, ὡς ἐκ τῆ ἑορταζομένῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἁγίᾳ Βασιλείᾳ, εἰς τὸν ὁποῖον ψάλλουσι καὶ ἰδιαιτέραν ᾠδήν. Καὶ ἄλλοτε δὲ ἄλλοι περιέρχονται τραγῳδοῦντες καθ' ἑορτάς, οἷον τὴν ἡμέραν τῆ Λαζάρᾳ, καὶ μάλιστα γυναῖκες εἰς τὴν Θεσσαλίαν, αἱ διὰ τοῦτο καὶ Λαζαρίναι λεγόμεναι· καὶ παιδία τὴν α τῆ μαρτίᾳ, χελιδόνα φέροντα καὶ ψάλλοντα κατὰ θύρας τὸ χελιδόνειον ᾆσμα, ἂν καὶ διάφορον παρὰ τὸ τῶν ἀρχαίων χελιδονιζῶν, οἵτινες, καὶ ἦτοι παιδία, ὡς εἰς τὴν Ῥόδον καὶ ἀλλῆ, περιήρχοντο χελιδονίζοντες κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆ Βοηδρομιῶνος, ἤτοι τῆ Μαρτίᾳ. βλ. Ἀθήν. βιβ. η, 359· καὶ ταῦτα μὲν ἐθνικώτερα κατὰ παρέκβασιν]. Καταπαύομεν δὲ καὶ τὸν λόγον τὸν περὶ τῶν αυ καὶ ευ διφθόγγων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάγονται καὶ αἱ τούτων μὲν ὁμο-

καὶ αὐτοὶ καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν μακρὰν παραλήγουσαν. Ὥσε τὸ βάσιλευς ἔχει τὰς πλαγίας βασιλῆος,-λῆϊ,-λῆα (α)· ὁμοίως καὶ τῶν εἰς εις δισυλλάβων, χάριεις, ὀκρύοεις (κατ' αὐτοὺς, -ῑτὶ,-ρίεις,-όεις) κλίνεσι τὰς γενικὰς χαριέντος, ὀκρυοέντος (ἀντὶ χαρίεντος, κτλ.), καὶ τούτων τὰ θηλυκὰ ὁμοίως, χαριέσσα, ὀκριοέσσα (ἀντὶ, -ίεσσα,-όεσσα), καὶ τὸ αἴγιλωψ! (αἰγίλωψ), κλίνεσιν αἰγιλῶπος, καὶ τὰ, ἔταρος ἑταροῖο, ποιήτικος ποιητικοῖο, καὶ ἄλλα μυρία θαύματα! ἀλλὰ τοιαύτη μεγαλοσκελὴς καὶ γιγαντιαία τόνου μεταπήδησις, ἀπὸ τὴν πρώτην εἰς τὴν τρίτην δι' ἀτονίστου τῆς μέσης συλλαβῆς, ποῦ ποτε ἠκούσθη γινομένη εἰς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὴν κλίσιν κατὰ τὸν ἑνικὸν ἀριθμόν; Ἢ μήπως πάλιν εὕρηκαν εἰς τὸ Καπιτώλιον τῆς Ῥώμης θησαυρισμένον κἀνέν καὶ τῆς τοιαύτης παραδόξου τονώσεως παράδειγμα, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο κἄποτ' ἐπὶ τοῦ Κρόνου καὶ οἱ παλαίχθονες Λατῖνοι, "Albanique patres, atque alta mœnia Romæ?". Πάλιν, τὰς μὲν διφθόγγους

(α) Οἱ παλαιοὶ Αἰολεῖς ἔκλινον βασίληος καὶ Ἀχίλληος (ἐκ τῦ βασίλευς, Ἀχίλλευς, ῆ,-ληος, ὡς, ἱέρης), προπαροξύνοντες τὰς τοιαύτας γενικὰς, ἀντὶ τῶν Ἰωνικῶν βασιλῆος, Ἀχιλλῆος, καὶ, κατὰ τὲς νεωτέρους Ἴωνας, Ἀχιλλεῖος, βασιλεῖος (διὰ τῆς ει). Καὶ οἱ νεώτεροι Αἰολεῖς ἔγραφον ὡσαύτως εἰς ειος τὰ εἰς ηος, προπαροξυτονοῦντες τὰς γενικὰς, βασίλειος, κτλ. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ (καὶ αὐτοὶ Αἰολεῖς), διὰ τῦ ι καὶ παροξύνοντες, Ἀχιλλίος, βασιλίος (Χοιροβοσκ. εἰς Θεοδοσ. κανόν. σελ. 1194. Ἀνέκδοτ. Βεκκέρ.). Ἀλλ' εἰς Βοιωτικὰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς γράφονται διὰ τῆς ει· ὡς, Ἀμινοκλεῖος, Δαμοκλεῖος, κτλ. (βλ. Βοιωτίκ ἐπιγραφ. Ἑλληνικ. τόμ. α, σελ. 721)· ὁμολογεῖ ὅμως τὴν εἰς ιος (ι μακρὸν) ἀντὶ ειος τῶν τοιούτων γενικῶν γραφὴν καὶ ὁ Εὐσάθιος (εἰς Διονύσ. Περιηγ. 386).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἑλληνικὰς λέξεις τὸ η ὡς ε, καὶ τὸ ιε ὡς τὸ Λατινικὸν je, *τὸ δὲ γ πάλιν ὡς τὸ Λατινικὸν* g, *καὶ νομίζοντες ὅτι τοῦτο κακῶς ἡμεῖς προφέρομεν ὡς* je, *ἐξέλαβον ἔπειτα καὶ τὰ εἰρημένα*

θειαν προκοπὴ, ἡ πρόοδος τῆς κακοτεχνίας! καὶ καλὴ πρὸς τὰς Ὀλυμπιάδας Μέσας εὐχαρισία, ἡ διὰ τῆς βαρβαροφωνίας τῶν γνησίων αὐτῶν φθόγγων ἀνόσιος βεβήλωσις! Μὴ, νὰ ζῆτε φιλόμεσοι Ἑρασμῖται, μὴ δοξολογῆτε τὰς Ὀλυμπίας θεὰς τοιαύτην ἄχαριν καὶ ἀπαίσιον, προσθέτω δ' ὅτι καὶ κινδυνώδη δοξολογίαν· ἄλλας εἰς αὐτὰς προσφέρετε θυσίας, ἐπαξίως καὶ καθαράς· ἔχετε δὲ πολλὰς χαρισηρίων ἀφορμάς· πολλὰ σᾶς ἐδώρησαν δῶρα κάλλισα σοφίας· πολλὰς τέχνας καὶ ἐπισήμας, ὅσας παρελάβετε παρὰ τῶν πρώτων αὐτῶν θεραπόντων καὶ συμπολιτῶν, τῶν Ἑλλήνων, ὁμῶ μὲ τὴν γνησίαν τῆς γλώσσης των προφοράν· ἐπειδὴ δ' ἐκείνην ἠθετήσατε, πλάσαντες καθ' ἑαυτὰς ἄλλην ξένην καὶ ἀσύμφυλον· μεταχειρίζεσθε τὴν κατατολμηθεῖσαν ταύτην, ἐὰν θέλητε· ἀλλ' ὅμως (ἐὰν πίθησθε εἰς ἄλλας σας συναδελφὰς, ὑπηρετοῦντας πλησιέστερον τὰς Μέσας εἰς τὸν Ὄλυμπον), μήτε νὰ τὴν ἐπαινῆτε ὡς ὀρθοτέραν, καὶ ὅταν τὴν προφέρητε, εὔχεσθε νὰ μὴ σας ἀκούσιν αἱ Θεαί. Τοιαύτην βάρβαρον φθόγγων κακοηχίαν τὴν μισοῦσι περισσότερον παρὰ τὸ Θαμύριδος τὴν μουσικήν! —„Ἢ μήπως (λέγει) πρέπει νὰ προκρίνωμεν ἀντὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς προφορᾶς τὴν διεφθαρμένην τῶν νῦν Ἑλλήνων, χάριν τῆς ἀνδρείας των;“— Καὶ τί κοινὸν ἔχει γλώσσης προφορὰ πρὸς τὰ τωρινὰ τῶν Ἑλλήνων κατορθώματα; ἂν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς νῦν παρόντας αὐτῶν ἀγῶνας ἠνδραγάθησαν, χάριν τῆς ἀνδρείας ἔχουσι τὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλ' ὅμως ἂς δεχθῶμεν ταύτην τῆς Ἑλληνικῆς ἀνδρείας τὴν πάρεργον ἀνάμνησιν, ὡς θερμοτέραν ἔκφρασιν καρδίας εἰλικρινῶς ἐνθουσιώσης πρὸς τὰ καλά (ἐπειδὴ ὑπάρχουσι καὶ ξένοι μυρίοι, τιμῶντες τοὺς Ἕλληνας ὡς γενναίους· καὶ πολλοὶ ὀλίγοι ἔμειναν τὴν σήμερον ὅμοιοι μὲ ἕνα κἄπποιον Εὐρωπαϊκῆς μεγάλης πόλεως Ἐφημεριδογράφον, ὅσις ἐξέδωκε προχθὲς, „ὅτι οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀγῶνα δὲν ἔχουσιν ἄλλον τινὰ τίτλον ἢ δικαίωμα, παρὰ τὰ ὄνειρα τῶν Σχολείων!“). Ἐπειδὴ δὲ ἐνθυμήθη μετ' εὐφημίας τὴν ἀν-

§ ϑ. Ἂς ἔλθωμεν δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὰς σκοπὰς τῶ τῶν λέξεων τονισμῶ (α). Πρῶτοι (λέγουσιν) ἐπενόησαν τὴν μέθοδον νὰ ἐπιτάφωσι τονικὰ σημεῖα εἰς τὰς λέξεις οἱ περὶ τὸν Ἀλχαλῆλον Ἄραβες, καὶ μετὰ τέτους οἱ Ἑβδαῖοι." — Ἀλλ' ἡμεῖς ἐξεύρομεν, ὅτι κάποιος Διονύσιος Θρᾴξ, ὀλίγον προγενέστερος Ἀλχαλήλε καὶ Μωάμεθ καὶ τῶν τότε συγχρόνων Ῥαββίνων γενόμενος, μόλις ὡς ἑξακοσίες πεντήκοντα χρόνες παλαιότερος (τὸ 66. π. Χ.), ὁμοίως καὶ οἱ διάδοχοί τε γραμματικοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ αὐτοὶ τῆς Μωαμεθανικῆς σοφίας ἀρχαιότεροι, ζωγραφίζουσι τὲς τόνες τῆς ἑλληνικῆς προσῳδίας, καὶ κανονίζουσι τὴν χρῆσίν των συμφώνως μὲ τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτῶν διδασκαλίαν καὶ γραφήν. Ἔπειτα ποίαν ὁμοιότητα καὶ σχέσιν ἔχουσι τὰ προσῳδικὰ τῶν Ἑλλήνων σημεῖα πρὸς τὲς τόνες τᾶς Ἑβραϊκῆς, εἰς βασιλεῖς καὶ λειτεργὲς (μινίστρες) καὶ ὑπεργὲς καὶ εἰς, δὲν ἐξεύρω ποίας, ἄλλας ἐπαγγελίας διαιρεμένες; ποίαν δὲ πάλιν πρὸς τὰς φωνέντων τόπον ἐπεχέσας κεραίας τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης, καὶ πρὸς τὰς ἐγγραφομένας ἢ προσγραφομένας εἰς διάκρισιν τῶν ὁμοίων αὐτῆς στοιχείων σιγμὰς, ἢ καὶ πρὸς ὁποιονδήποτ' ἄλλο σπάνιον σημεῖον, τὸ ὁποῖον (ὡς μᾶς βεβαιόνει ὁ Χαλήλες καὶ Ἀχμέτας φέρων ἐπὶ κεφαλῆς Ἐννίνιος) μετεχειρίσθησαν πάλαι ποτὲ μόνον εἰς τὲς στίχες των οἱ Ἄραβες, διὰ νὰ δεικνύωσι τὴν ὀρθοέπειαν τῶν λέξεων; Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σοφὰ ῥήματα καὶ θαύματα δὲν δυνάμεθα νὰ τὰ καταλάβωμεν! καὶ φοβέμεθα μήπως

(α) Βλ. ὕπαθ. § δ τῶ παρόντος κεφαλαίε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ Ταλμούθιον καὶ τὸ Καράνιον τῆς τῶν τόνων ψευδοδιδασκαλίας δὲν ὑπεκαλύφθη συγχρόνως μὲ τὸ τῶν Ῥαββίνων καὶ τὸ τῶ Μωάμεθ, ἀλλὰ πολλὲς αἰῶνας ὕστερον, καὶ εἰς ἄλλην Βαβυλῶνα, καὶ ἄλλην τινὰ Μέκκαν καὶ Μεδινάν — εἰς τῶ Ἐννινίω καὶ Βοσσίω τὰ μελαγχολικὰ οἰκήματα καὶ μυελά! Ποῖοι δὲ καὶ οἱ σκοποὶ τῆς τῶν τόνων ἐπιγραφῆς; ἂς τὲς διέλθωμεν ἐμπαρόδως, διὰ νὰ μὴν ἐνοχλῶμεν ἐπὶ πολὺ τὸν ἀναγνώστην, ἁπαντῶντες διὰ μακρῶν πρὸς ἀπεράντως μωρολογίας! Εἷς ἐκ τούτων τῶν σκοπῶν ἀριθμεῖται ὁ διὰ τῶν τονικῶν σημείων κανονισμὸς τῶν χριστιανικῶν ἡμῶν ψαλμῳδιῶν. — "Ἐπειδὴ (λέγουσιν) οἱ Χριστιανοὶ Ἕλληνες ἔψαλλον τὰς ἐκκλησιαστικάς των προσευχὰς, κατὰ μίμησιν τῶν Ἰουδαίων, ἐμεταχειρίζοντο τὲς τόνους ὡς διαγράμματα μουσικά· διὰ τοῦτο καὶ τὰ συνήθη τονικὰ τῆς γραμματικῆς των σημεῖα ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὀνομασίας καὶ μορφὰς μὲ τῆς μουσικῆς των τὰ σημάδια!" — Τοῦτο τὸ ἐμπεριδευμένον καὶ, ὡς δισένδυτον καὶ τρισένδυτον κρομμύδιον, τυλιγμένον ἐπιχείρημα τῶ Ἐννινίω περιέχει πολλά τινα νοήματα· πρῶτον, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔψαλλον τὰς ἐκκλησιαστικάς των ᾠδὰς μιμούμενοι τὲς Ἰουδαίους· τοῦτο τί ἆρά γε δηλοῖ; πότερον, ὅτι οἱ χριστιανοὶ Ἕλληνες ἀπὸ τὲς Ἰουδαίους πρῶτον ἔμαθον νὰ ψάλλωσι τὰς προσευχάς των; Καὶ πῶς; μὴ γὰρ οἱ Ἕλληνες καὶ πρὶν χριστιανίσωσι δὲν ἔψαλλον ἔκπαλαι ψαλμῳδίας εἰς τὲς ναὲς καὶ τὰς θυσίας των, ὁπότε καὶ ἄλλοι ἄλλοτε, καὶ κῆροι πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο" (α), καὶ „κῆραι

(α) Ἰλ. Α, 474.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τῦ ε καὶ πρὸ τῦ Πλατάρχε καὶ μετὰ Πλάταρχον· οἷον, Καῖσαρ, Πραιτώριον, Praetorium, Caesar (*Ματθ. κβ, κζ*). *πραίδα*, praeda (*Ησύχ.*)· *πραιπόσιτος* (*Εὐσεβ. Ἐκκ. ἱς. θ*) *καὶ πρεπόσιτος* (*Φωτ.*)=praepositus· *πραικόκια καὶ πρεκόκκια* (*Γαλην.*)=praecocia (praecoqua), *καὶ βρεκόκκια*, *συνήθ. βερίκοκκα* (*ὅθεν πάλιν τὸ Ἰταλ.* abricocco, *Γαλ.* abricots, *Γρ.* Apricosen). *ἐξερεδάτος*, exhaeredatus (*Νεαρ. Ἰσιν.*)· *καὶ πάλιν, Λικίτιος*, Equitius (*Σύν. Καρχ.* 410, *μ. Χ.*)· *φαιφερενδάριος*=*ῥεφερενδ.* referendarius. *ῥαίδα, ῥαίκτωρ*, rheda, rector (*Σουΐδ.*), *κτλ. Ζ*) *Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς* (190, *μ. Χ.*), *λέγει καθαρῶς τὴν αι καὶ ει καὶ ου ϛοιχεῖα, ὡς ἔχοντα τὸν φθόγγον ὁμοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον· „Εἰ δὲ τὸν τοῦ αι φθόγγον λέγοιεν, οἷον ἀπ' ἀρχῆς ἐξακούεται τῆς φωνῆς ἰδίωμα, τοιῦτον καὶ ἐπὶ τέλει· ὥϛε ϛοιχεῖον ἔϛαι τὸ αι. Τότε δὲ ἔτως ἔχοντος, ἐπεὶ καὶ ὁ τῦ ει καὶ ὁ τῦ ου φθόγγος μονοειδὴς καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμετάβολος ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους λαμβάνεται, ἔϛαι καὶ ἕτος ϛοιχεῖον“. (α). Η) Θέων ὁ Ἀλεξανδρεὺς* (315,

---

συνήθεια προφέρει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖϛον τὰς πληθυντ. αἰτιατικὰς τῶν ἰσοσυλλάβων θηλυκῶν. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἔταττον τὸ η ἀντὶ τῆς αι, λεγόμενη, λέγοντες, ἀντὶ λεγόμεναι· ὡς καὶ ἡ συνήθεια λέγει πολλαχῦ, ὅλης, ἡ εὔμορφης (μετὰ τῦ σ), ἀντὶ ὅλαι, αἱ εὔμορφαι, κτλ.]. Ἡ δὲ ρε λήγουϛα τῶν Λατινικῶν ἀπαρεμφάτων φαίνεται μὲν=σαι (σ=ρ, Λακων. ὡς εἴπομεν ἐν τῷ περὶ συγγεν. τῆς Σλαβ.-Ῥωσ. πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, τόμ. α, σελ. 244, ϛϑ, οἷον, clamare=*κλαμάσαι (κλαμύσαι), κτλ. πιθανώτερον ὅμως δύναται νὰ ἐκληφθῇ=σε-ν (μέλλων δωρικὸς), οἷον,* clamare=*κλαμμάσε(ν)·* videre, *Γιδέσε(ν), Γιδήσειν.* ferre=*φέῤῥε(ν), ἀντὶ φέρσεν (φέρω, μέλ. Αἰολ. φέρσω), κτλ. κατ' ἀποβολὴν τοῦ ληκτικοῦ ν.*

(α) *Σέξτ. πρὸς Γραμματ. Α. ε.*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δ Πρὸς τὴν φιλέλ. Νεολαίαν τῆς Ῥωσσίας.

παραδεδομένην προφοράν. Ἡ γλῶσσα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀποστολικῶν ἀκόμη χρόνων προφέρει τὸ θειότατον ὄνομα τοῦ Σωτῆρος, ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, καὶ Σλαβονο-Ρωσσιστὶ ІИСУСЪ ХРІСТОСЪ, ἢ δὲ τοῦ Ἐράσμου καινοφωνία σᾶς διδάσκει νὰ προφέρητε ЈÉΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ἤτοι ÉСУСЪ ἢ ÉЗУСЪ ХРІСТОСЪ, καὶ ЕММАНУЕЛЪ ἀντὶ ЕММАНУИЛЪ, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, καὶ ЕЛІ, ЕЛІ, ἀντὶ ИЛІ, ИЛІ, καὶ Еуангеліе ἀντὶ Евангеліе τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἄλλα ἄλλως, καὶ ámень τὸ κοινότατον аминь, ἀμήν· ὁμοίως διαφθείρει καὶ πάντα σχεδὸν τὰ τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας ὀνόματα (α), καὶ μυρίας ἄλλας λέξεις, ὅσας ἡ Σλαβονικὴ γλῶσσα καὶ ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς καὶ ἀλλαχοῦ προφέρει ταὐτοφώνως μὲ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικήν (β). Δὲν λέγω,

---

(α) Οἷον τὰ Ματθαῖος, Αἰκατερίνα, Βασίλειος, Δημήτριος, Αὐξέντιος, καὶ Σλαβονιστὶ Матѳéй, Екатерина, Василій, Димитрій, Авксентій, ἡ καινοφωνία τοῦ Ἐράσμου προφέρει Ματθάϊος, Ἀϊκατερίνα, Ƀαζίλεϊος, Ɗεμέτριος, Ἀεξέντιος, ἤτοι Мѳеаїй, Айкатерина, Базілеїй, Демитрій, Ауксентій, κτλ. κτλ. Ὁμοίως καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν ὀνομάτων διαφθείρει τὸν Ἑλληνικὸν φθόγγον, Кайсарь προφέρουσα τὸ Кéсарь, Καῖσαρ, καὶ Барабба τὸ Варавва, Βαραββᾶς, καὶ Бешлеемъ τὸ Виѳлеемъ Βηθλεέμ, κτλ.

(β) Ὡς τὰ, οἶκος, εἱρμὸς, μηλωτῆ, ἡγεμὼν, κοινόβιον, κἰλη, ἔλαιον, οἶνος, μάτηρ, μοι, τοι, καὶ Σλαβονιστὶ Ікосъ, Ирмосъ, Милоть, Игемонъ, Киновія, кила, ἢ кыла, елей, вино, маши. ми, ши, οἱ δ' Ἐρασμίται προφέρουσιν, Οἶκος Ойкосъ, Εἵρμος, ейрмосъ, ἡγεμὼν егемонъ, ἐλάϊον елаїй, Ϝοῖνον войно, ματερ мапе, μοΐ мой, τοΐ, шой, κτλ. κτλ. κτλ.

provincia, *Σεγουΐα καὶ Σεγοβία τὸ* Segovia, *Κίβιτας*, *Σαβαυδία*, Civitas, Savoia, *καὶ πάμπολλα ἄλλα, τῶν ὁποίων τὸ β εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ἐκφράζεται διὰ τῦ* v. *Δίων ὁ ἱστορικὸς* (230 *μ. Χ.*), *γράφει, Σεβῆρος, Ναίβιος, Βαλήριος, τὰ* Severus, Naevius, Valerius· *ὡσαύτως καὶ ὁ Ἡρωδιανὸς, Σεβῆρος καὶ Βηρίσσιμος τὰ* Severus *καὶ* Verissimus, *κτλ. καὶ ὁ Ἀππιανὸς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὰς Ῥωμαϊκὰς ἱστορίας συγγράψαντες Ἕλληνες, καὶ πρὸ τούτων ὁ Πολύβιος, μεταχειρίζονται πολλάκις τὸ β ἀντὶ τῦ Λατιν.* v. *Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν ἁγίων Συνόδων* (*ἀπὸ τῦ* 254 *ἕως τῦ* 787 *μ. Χ.*), *καὶ εἰς τὰ μηνολόγια καὶ τὰς βιογραφίας τῶν Ἁγίων τῆς Ὀρθοδόξυ Ἐκκλησίας εὑρίσκονται πάμπολλα Λατινικὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων τὸ* v *ἐκφράζεται διὰ τῦ β, οἷον, Ἰβενάλιος, Ἰοβιανὸς, Σίλβεσρος, Βίκτωρ, Βικέντιος, καὶ Βιγκέντιος* (Vincentius), *Βαλέριος, Βαλεντῖνος, Φλάβιος, Φλαβιανὸς, Σιλβανὸς, Ἀμβίβιος* (Ambivius = *ἀμφίβιος*), *Βίτων* [Vito, *ἐκ τῦ* vita = *βιοτὰ. ἄλλο τὸ παῤ Ἡροδότῳ*, (*β*), *ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Βίτων, ἐκ τῦ βίω* (= *βάω, βείω*) = *Fίω, ἴω, Ἴτων, Ἴτωνος, ὅθεν Ἰτωνία Ἀθηνᾶ. ἀλλὰ καὶ τὸ βίος, -οτὴ, βιόω, βίω, φαιν* : *ἐκ τῦ αὐτῦ ἴω, Fίω*], *Βιτέλλιος, Κυοδβελ.* (Quod-vult-deus, *ὅ,τι θέλει ὁ θεὸς. ὄνομα* : *ρχηδόνιον, ὡς καὶ Σερβουσδέϊ* = Servus-dei = *Θεόδουλος. Πρακτ. τῆς ἐν Καρχηδ. Συνόδ. τῷ* 419 *μ. Χ. ὅπυ ἀναγινώσκεται καὶ πριβιλέγιον τὸ* privilegium. *τόμ. α. σελ.* 918), *Βερηνιανὸς, καὶ Βερινιανὸς* (*η* = *ι*), Verinianus (*αὐτ. σελ.* 1432, 1554). *Νοβάτος, κτλ. ἀντὶ* Iuvenalis, Jovianus, Silvestrus, Flavius, Victor (=*Νίκων*), Silvanus, Valentinus, Novatus, *κτλ. Εἰς τοὺς*

ἰχθυοπώλιον=ἰχθυοπωλεῖον, οἰκετεία, παρώρεια =οἰκετία, καὶ παρωρία (ἐκ τῦ ὄρος· ὡς καὶ ὀρβαχος, ὀριτρεφὴς, ὀρίμηλα, ὀρίγανον, ἀντὶ ὀρε—.βλ. Ῥείμ. λ, ὀρι)· ὁμοίως καὶ, Μείλητος, Ὀλησσεῖται, Ὀλβιοπολεῖται, νεικωμένης, Νείκη νεικητὴς, ἀντὶ νικητὴς, Νίκης,-πολῖται,-σῖται, Μλητος, κτλ. Εἰς νόμισμα Τριπολιτῶν (ἐπὶ Αὐγύστυ τῷ 15, μ. Χ.), ἀναγινώσκεται, Τριπολειτῶν· Ὁμοίως καὶ εἰς μάρμαρον Ἀθηνῶν ἐπὶ Τιβερίυ (τῷ 16—30, μ. Χ.), Ἡράκλιτος Κηφεισιεὺς Εὐγίτονος λιτυργὸς (ἀντὶ λειτυργὸς, Εὐγίτον. Κηφισ. Ἡράκλειτ.)· καὶ εἰς Ἀγκύρας ἐπιγραφὴν: σειτομετρίαν ἀντὶ σιτομετρίαν· καὶ εἰς σήλην Σάρδεων καὶ νόμισμα: νείκη, ἐτείμησεν, ἀντὶ νίκη, ἐτίμησεν. Ἐπὶ Καλλιγύλα (42, μ. Χ.) εἰς νομίσματα: Ἀγριππεῖνα, ἀντὶ, -πῖνα. Ἐπὶ Κλαυδίυ, καὶ Νέρωνος καὶ Βεσπασιανῦ (50—80, μ. Χ.) εἰς μάρμαρα: τειμητὴν, τειμηθέντα, Ἐπαφρόδειτον, Σαβεῖνα, Λογγεῖνα, ἀντὶ,-βῖνα,-γῖνα,-διτον, τιμ., κτλ. Ἐπὶ Τίτυ (80, μ. Χ.) εἰς νομίσματα καὶ μάρμαρα: Νεικόστρατος, Χελειδονὶς, Νεικοπολειτῶν, ἀντὶ Νικοπολιτῶν,

---

(μεταφράζεται δὲ κακῶς Ὀκξακόφ), οἷον Ὀσκιάκοϝ (ο=α, ξ=κσ=σκ=στ, τσ,=ч, καὶ β=ϝ)=Ὀκσιακόϝς, Ὀξιακὸς· τὸ δὲ Τυρκικὸν Οὐζοῦ φαίνεται Τυταρικόν· καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Τὸ δὲ περὶ Πρωτογένυς ψήφισμα χρονολογύμενον ἀπ' ἄλλους μὲν ἀναβιβάζεται εἰς τὰ 240, π. Χ. ἀπ' ἄλλους δὲ πάλιν κατάγεται εἰς τὰς ἀρχὰς τῦ β αἰῶνος μ. Χ. τινὲς δὲ τὸ διορίζυσι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ α αἰῶνος π. Χ. πιθανώτατα λέγοντες, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῆς φράσεως, καί τινων ὀνομάτων ἱστορικῶν. Ἐξέδωκε δὲ τῦτο τὸ ψήφισμα ὁ σοφὸς καὶ πάντ' ἄριστος Πέτρος ὁ Καίππενος (Koeppen), ὡσαύτως καὶ ἄλλας τῆς Ὀλβίας ἐπιγραφὰς (Βιέννη, 1822), ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι μία καὶ ἡ πρότερον τυπωθεῖσα ὑπὸ Κελλέρυ, καὶ ὕστερον ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαυΐας ὑπὸ ἀνωνύμυ Ἕλληνος.

* *

ὡς φ· ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτοὺς ὄχι μόνον τὸ Φ ἀλλὰ καὶ τὸ τότε ἰσοδύναμον ΠΗ ἦσαν ἄγνωστα, ἔγραφον ὡσαύτως διὰ τοῦ ὁμοφώνε F καὶ τὰς ἀπὸ φ ἀρχομένας λέξεις· ὅθεν τὰ παλαιὰ Λατινικὰ Fruges, οἱ Φρύγες, (ὄχι Phryges, Κικέρ. Orat. 48), καὶ τὰ fuga, fama, for (φίγα, φάμα, φώρ), Αἰολιστὶ ἢ Πελασγιστὶ ἐγράφοντο τὸ πάλαι Fύγα, Fάμα, Fόρ· ἀφ' ἧς δὲ τὸ F ἐξέπεσεν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἐγράφοντο διὰ τῆ ἰσοδυνάμε φ τὰ Λατινικὰ Fabius, Faustilus, Φάβιος, Φαυστύλος (Αἰολιστὶ Fάβιος, Fαυστύλος!). Τὸ δὲ Λατινικὸν v πρῶτον ἦτον ἰσοδύναμον μὲ τὸ Ἑλληνικὸν υ ψιλὸν (φωνῆεν), ὡς ἐν τοῖς mus, sus (v = u), μῦς, σῦς· καὶ αὐτὸ μὲν τὸ υ εἶναι γράμμα τοῦ Ἑλληνικῆ ἀλφαβήτε ὑστερογενές· ἀντ' αὐτοῦ δὲ τὸ πάλαι ἐγράφετο τὸ F, ἀ̓ς, ΔεFς (Δεὺς, Σδεὺς, Ζεὺς), ναFς (ναῦς), βοFς (βοῦς)· ἐπειδὴ δὲ τὸ F εἶχε κυρίως φθόγγον συμφωνικὸν, μετέλαβε τῆτον καὶ τὸ υ, ὅθεν ἐγράφετο ἀδιαφόρως, αFως καὶ αὔως, κτλ. ὕστερον δὲ, τέλος, ἀμεληθέντος τῆ F, ἔλαβε καθόλε τὴν τότε χώραν τὸ υ, πρὸς τοῦ ὁποίε τὸν δασὺν ἢ συμφωνικὸν φθόγγον μετεπλάσθη παρομοίως καὶ τὸ Λατινικὸν v· ὅθεν πάλιν τὰ ἀρχαῖα Festa, Festis, Fis ἐγράφησαν διὰ τῆ v, vesta, vestis, vis (Fεσία, Fεσθής, Fίς), κτλ. ἀλλὰ ταῦτα κατὰ μέρος κρατῆσι, καὶ φαίνονται χρήσεως νεωτέρας, ὁπότε συνέπεσεν ὁ παλαιὸς φθόγγος τοῦ διγάμματος (= φ, F) μὲ τὸν συγγενῆ τοῦ v (= β)· ἄλλως δέ τις ἤθελεν εἰπεῖ ὅτι ἐπροφέρετο τὸ F καὶ ὡς β παρὰ τοῖς παλαιοῖς· οἷον καὶ τὸ Veij (ἀρχαίως Feij) ὁ Πλέταρχος γράφει Βήϊοι· καὶ πρὸ τοῦ ρ δὲ τίθεται τὸ β = F, ὡς, βράχος· „ἅπαξ δὲ καὶ παρ' Ἀλκαίῳ τὸ ῥῆξις Fρῆξις εἴρηται" (κατὰ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν ἁγιότητα τῶν εἰς ἡμᾶς παραδεδομένων πραγμάτων μετὰ τῶν ὀνομασιῶν των. Πρόσθες εἰς ταῦτα καὶ τῶν ἀπ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἀρχὰς τῆς χρισιανικῆς διδασκαλίας ἀναδοθεισῶν ποικίλων αἱρέσεων τὸν ἐσμὸν, καὶ τὸν βαρὺν καὶ συχνὸν παρὰ τῶν ἐθνικῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμὸν, ὅσις, ὅσον ἐκράτυνε τὲς Ἕλληνας εἰς τὴν πέτραν τῆς Πίσεως, τόσον ἐσόμονε καὶ παρώξυνεν ἀκάματον τὴν προσοχήν των εἰς τὴν ἀκριβεσάτην καὶ τῆς ἁπλεσάτης δογματικῆς λέξεως προσῳδίαν καὶ γραφὴν καὶ ἀπαγγελίαν (α). Οὕτως οἱ Ἕλληνες διέμειναν διὰ παντὸς σαθεροὶ καὶ εἰς τῆς πατρῴας εὐσεβείας τὰ δόγματα καὶ εἰς τὴν ἁγιότητα τῆς λεκτικῆς αὐτῶν ὀρθότητος· καὶ ἔτε ἀπὸ τὰς περὶ τὴν Πίσιν τυραννικὰς καταδρομὰς ἢ τὰς παρὰ τῶν σχισμάτων σκευωρίας ἐνικήθησαν, ἔτ' ἀπὸ τὰς περὶ τὴν προφορὰν τῆς πατροπαραδότε γλώσσης ξενικὰς καινοτομίας ἐταράχθησαν. Πολυπαθεῖς καὶ γενναῖοι δοξάζεσι τὸν θεὸν ἁπανταχῆ ταὐτοφώνως καὶ ὁμοτόνως κατὰ τὰ πάτρια δόγματα καὶ ἔθιμα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν, εἰς πᾶσαν χώραν τῆς οἰκεμένης πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς καὶ νότον καὶ βορρᾶν, ὅπε ὑπάρχει Γραικικὴ Ἐκκλησία, μὲ τὴν αὐτὴν προφορὰν καὶ προσῳδίαν ἀπαραλλάκτως ἐκφωνῆνται ὑπό τε τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν πεπαιδευμένων ἁπάντων αἱ

(α) Γνωσὸν εἰς τὲς σπεδασιὰς τῆς Ἐκκλησιασικῆς ἱσορίας εἶναι τὸ τὲ Ἀρείε ὁμοιάσιον, καὶ τὸ καινοφωνία (ἀντὶ ὁμοήσιον καὶ κενοφωνία), καὶ ἄλλα τοιαῦτα σοφίσματα τῶν αἱρετικῶν ὡς ἐκ τῆς ὁμοιοφωνίας τῶν λέξεων πλαττόμενα, τὰ ὁποῖα διέλυον οἱ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέρμαχοι (βλ. καὶ ὄπισθ. σελ. 259).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐγγράφων, ὥσε νὰ μάθῃς νὰ τὴν ἐκφωνῇς κατὰ τὴν γνησίαν τῶν λέξεων προσῳδίαν· κἄν ποτε σφάλῃς περὶ τὴν προφορὰν, ὅσον ἀναλφάβητος καὶ ἂν ἦσαι, μόνος αὐτὸς αἰσθάνεσαι καὶ διορθόνεις τὸν παρατονισμόν. Ὅλαι αἱ ζῶσαι πάσε ἔθνους ἐγχώριοι γλῶσσαι μαρτυροῦσι ταύτην τὴν ἀλήθειαν. Πῶς λοιπὸν μόνοι οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἤθελον ἔχει χρείαν τῆς ἀκανθολόγε καὶ λαβυρινθώδες τῶν τόνων διδασκαλίας, διὰ νὰ μανθάνωσι τὴν γλῶσσάν των; Ὅσοι τᾶτο πιστεύσσιν εἶναι ἱκανοὶ νὰ χωνεύωσι καὶ χαλήκια!“ (ὡς τάχα χαλκοσόμαχοί τινες ὄντες, τετέσι παχύδερμοι καὶ μωροπίστυτοι, πάντα δι᾽ εὐπιστίαν ἀποδεχόμενοι καὶ καλοχωνεύοντες!). „Δεύτερον δὲ (λέγει), οὐδεὶς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων δὲν μνημονεύει τόνες. Τρίτον, ἐξ ἐναντίας μαρτυρᾶσι τῶν τόνων τὴν ἀγραφίαν πολλοὶ παλαιοὶ σοφοὶ, οἷον Ἀριστοτέλης, Θέων ὁ Σοφιστὴς, Κυντιλιανὸς, Βάῤῥων, Γέλλιος, καὶ τέλος, ὁ τῶν Λατίνων πατέρων γλαφυρώτατος Ἱερώνυμος“ (ὅλων τέτων, ὦ φίλε ἀναγνῶσα, τὰς μαρτυρίας, βλέπε ἐφεξῆς εἰς τὸ δ κεφάλαιον τᾶ παρόντος τμήματος). „Τέταρτον (λέγει), αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τῶν παλαιῶν βυσροφηδὸν λεγομένης γραφῆς δὲν ἐπεδέχετο τόνους· οἷον εἰς τοὺς ἐφεξῆς στίχους τοῦ Ἀνακρέοντος

ΤΙ.ΣΟΙ. ΘΕΛΕΙΣ. ΠΟΙΗΣΩ.
ΝΩΝΙΧΙΧ ΗΝΑΝ ΙΟΣ ΙΛ
ΤΑ. ΤΑΡΣΑ. ΣΕΡ. ΤΑ. ΚΟΙΦΑ, κτλ.

δὲν ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ ἐπιγράφωνται τόνοι, διότι οἱ τῆς κάτω σειρᾶς (ὡς οἱ τῆς, ΤΑ ΤΑΡΣΑ, ΣΕΡ, κτλ.) ἤθελον συνέρχεσθαι καὶ συγχύζεσθαι μὲ τοὺς τῆς ἄνω (τῆς, ΤΙ ΣΟΙ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πλάτων ἀποδεικνύει τρανώτερον καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς ῥῆσίν τυ· „Οἶσθα ὅτι οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι τῷ ἰῶτα εὖ μάλα ἐχρῶντο, καὶ οὐχ ἥκιστα αἱ γυναῖκες, αἵπερ μάλιστα τὴν ἀρχαίαν φωνὴν σῴζουσι· νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ ι, ε, ᾗ ἦτα μεταχρέφυσιν, οἷον, οἱ μὲν ἀρχαιότατοι ἱμέραν τὴν ἡμέραν ἐκάλυν, οἱ δὲ, ἑμέραν, οἱ δὲ νῦν, ἡμέραν·“ ὥστε τὸ ἡμέρα ἐπὶ τοῦ Πλάτωνος δὲν ἐπροφέρετο ἤτε ἱμέρα ἤτε ἑμέρα, ἀλλ᾽ ὁ τῦ η φθόγγος ἦτο μεταξὺ τῦ ε καὶ ι, περὶ τῦ ὁποίυ λέγομεν ἐφεξῆς. Ἐνταῦθα δὲ μόνον ὑποσυνάπτομεν, ὅτι ἀπ᾽ αὐτὰς τοῦ Πλάτωνος τὰς ῥήσεις φαίνεται, ὅτι τὸ ε εἶχε κατὰ διαλέκτους καὶ τὴν συνήθη τοῦ ἐψιλοῦ προφοράν· τὸ δ᾽ αὐτὸ εἶχεν ὁμολογυμένως καὶ τὴν τῦ ει. ὥστε τὸ ἑμέρα κατὰ τόπους ἐπροφέρετο καὶ τῦτ᾽ αὐτὸ, ἑμέρα (emera), καὶ εἱμέρα, ὅθεν ἄλλοι πάλιν ἐπρόφερον καὶ ἔγραφον ἱμέρα (α)· διότι ἡ ει ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ μακρὸν ι, κατὰ δὲ διαλέκτυς ἀνταλλάσσεται καὶ μὲ τὸ ὁμοιόφωνόν της η. Διὰ ταύτην τὴν ὡς ἔγγισα ὁμοφωνίαν τῦ η πρὸς τὸ ει ἔπαιξε

φθόγγον τῦ ἤδη εἰσαχθέντος η ἀπὺ τὸν τῦ ε κατὰ τὴν πατροπαράδοτον προφοράν, διότι ἄλλως δὲν ἤθελαν ἀντικαθιςάνει τὸ η ἀντὶ τῦ ἠτοφθόγγου ε. γ), Ὅτι ἡμάρτανον γράφοντες ἀντὶ τοῦ η ἐψιλὸν (οἷον, μέντοι ἀντὶ μήντοι, ῥέξαι ἀντὶ ῥῆξαι, λέγειν ἀντὶ λήγειν, καὶ τ᾽ ἀνάπαλιν). δ), Ὅτι καὶ ὁ Γαληνὸς (150, μιτὰ Χ.), ἐπρόφερε τὸ η διαφόρως παρὰ τὸ ε. ἀλλ᾽ ὁ Χέκος καὶ ὁ Ἔρασμος, ἄνθρωποι ἀλλόγλωσσοι, μαθόντες μηχανικῶς μειὰ 1400 ἔτη τὴν πάτριον γλῶσσαν τῦ Γαληνῦ, ἠθέλησαν νὰ φανῶσιν εἰς αὐτὴν παρ᾽ αὐτὸν τὸν Γαληνὸν σοφώτεροι!

(α) Οὕτως ἔγραφον καὶ ἐν, εἰν, ἰν (Ῥόδιοι), λτ. in· ἔαρ, εἴαρ, ἴαρ (Κύπριοι), Γρ. Jahr. ἔω (eo), εἴω, ἴω· ἐσία, Ἰωνικ. ἰσία (ἔζω, ἴζω), κτλ. βλ: περὶ τῆς διφθόγγυ ει.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φάβος, βαλβὶς = βαλὶς ἐκ τοῦ βαλὸς, βηλὸς, ἀντὶ φάος, ἀέλιος, κτλ.). ἄλλοτε δὲ πάλιν μεταξὺ τῶν φωνηέντων ἐγράφετο καὶ διὰ τοῦ ὑψιλοῦ (ὡς, εὔαδε, καυάξαις, αὐὴρ, αὐϊαχος, κτλ. = ἀωϊαχος, ἀωὴρ, καωάξαις, ἔωαδε, ἔτω καὶ ἄτη, ἀάτη αὐάτη, ἄατος αὔατος, avidus, κτλ. καὶ ὅλα τὰ εἰς αυω, ευω, ῥήματα, περὶ τῶν ὁποίων ἐφεξῆς, καὶ ἄλλα μυριάριθμα) (α). ὅτι δὲ πάλιν αὗται αἱ αυ, καὶ ευ συλλαβαὶ ἐπροφέροντο ἔκπαλαι aw καὶ ew=αβ καὶ εβ, μαρτυροῦσι καὶ ἄλλα καὶ αἱ ἀρχαῖαι πολλῶν λέξεων γραφαὶ, ὡς, δαυελὸς καὶ δαβελὸς (=δαυλὸς, δαϝλὸς, δαλὸς, ἐκ τοῦ δάω, δάϝω, δαΐω)· καύηξ, καὶ κάβηξ (κάηξ, κήϋξ), Ῥωσ. чавка, Βοεμ. кавка (κάβηκα), καὶ kibitz, κήϝϊϋξ, κὴξ (λτ. ceyx, καὶ gavia)· εὔα = ἔα, ἐάω, καὶ ἐβάω, ἐβασον (Ἡσύχ. καὶ Γρ. Κορίν.)· ἄβως καὶ αὔως, Αἰολικ. (ἀϝὼς, ἀὼς, ἠὼς), ὅθεν μισγάβωρ (Λακωνικῶς, τὸ λυκόφως, ἐκ τοῦ μίσγω, ἄβωρ ἀντὶ ἄβως, ρ=σ)· φλεύω, καὶ φλέβω (φλέϝω), ὅθεν (φλέβς) φλέψ, φλεβὸς, κτλ. (β). Ὥςε τὸ βῆτα ἐπροφέρετο ἔκπαλαι, καθὼς καὶ τὴν

(α) Οἷον, ὅλα τὰ ευς λήγοντα εἶναι = εϝς, ὡς, βασιλεὺς ἱερεὺς, Ἀχιλλεὺς, Ὀδυσσεὺς, Αἰολικ. Ὕλυσσεὺς, κτλ. = Ὕλυσσεύϝς, Ἀχιλλεύϝς, κτλ. ὅθεν καὶ ἡ Λατινικὴ τὰ προφέρει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον εἰς es, χωρὶς F, ὡς Achilles, Ubysses, κτλ. ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς eus, ὡς Orpheus, Ὀρφεὺς (=Ὀρφὲς, ὄρφης, ὀρφὸς), Eurysteus, Εὐρυσθεύς, κτλ. τοῦτο δὲ τὸ ευς, ἔϝς (διὰ νὰ τὸ σημειώσωμεν ἐμπαρόδως), εἶναι ἡ μετοχὴ εἰς (τς ὑπαρκτικῇ ἐμὶ, εἰμὶ), εἰσα, δωρικ. εὖσα (ἀντὶ ἕσα), καὶ (παρὰ τοῖς Ἰταλιώταις Δωριεῦσιν) ἐς=εἷς, ἑνς, λτ. ens, θηλυκ. ἐσσα, ἐδέτ. ἔν, ὅθεν καὶ αἱ εἰς εις, εσσα, εν καταλήξεις, οἷον, χαρίεις, χαρίεσσα, χάριεν, κτλ. (βλ. καὶ Ῥείμ. λ. ἔω).

(β) Βλ. ἔμπροσθεν τμ. β. κεφ. β, περὶ τῶν διφθόγγων αυ καὶ ευ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οὐτω καὶ τὸ ἶδος, ἴδος, ἰδίω (Ὀδ. υ, 204), καὶ ἰδρώς (ἰλ. λ. 810) = ὕδος, ὅθεν ὕδωρ, Λτ. sudor, sudo (ὕδω). καὶ τὸ δρίος (Ὀδ. ξ, 358) = δρύον (Ἡσιοδ. Ἔργ.), δρῦς. καὶ, μόλιβος (ἰλ. δ, 237), καὶ μολύβδαινα (ἰλ. ω, 80). τρυφάλεια (Ὅμ.), ἀντὶ τριφάλεια [τρεῖς ἔχουσα φαλὰς, ὡς τὸ τετραφάληρος. ἀλλ' ἴσως τὸ τρυφάλεια εἶναι μᾶλλον τρυφάλη, οἷον τρυπάλη, τρυπητὴ, ἐκ τῦ τρύπα· καὶ σημαίνει εἶδος περικεφαλαίας, ἥτις (ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ ἐπίθετον αὐτῆς αὐλῶπις), εἶχε τρύπας διὰ μόνες τοὺς ὀφθαλμὺς, ἀποκρύπτουσα τὸ πρόσωπον μετὰ τῆς κεφαλῆς· ὁποῖαι καὶ τώρα βλέπονται εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ ταμεῖα], κτλ. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ διπλῆ γραφὴ τῶν, μυξίλλω καὶ μιξύλλω (Ὅμ. καὶ Ἀριστοφ.), μίτυλος καὶ μύτιλος (Λάκωνες. Ἡσύχ.), ἰλύσσω (ἴλλω), καὶ (μετὰ τῦ πνεύματος τ) τυλίσσω (Θεόκρ.), καὶ τ' ἄλλα, ὅπυ ἀνταλλάσσεται τὸ υ μὲ τὸ ι. Ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς ιος παραθετικῶν ἐκ τῶν εἰς υς ὁ ἀρχαιότατος σχηματισμὸς (ἡδὺς, ἰων, ἥδιος) δὲν ἀποδεικνύει μεγάλην τὴν ἑτεροφωνίαν τοῦ υ πρὸς τὸ ι. Κατὰ δὲ τοὺς Πτολεμαϊκῦς χρόνυς ἐξηλείφθη ἀπὸ τὰς πλείσας λέξεις καὶ ἡ μεταξὺ τῶν δύω τέτων φωνηέντων λεπτὴ διαφορὰ, καὶ τὸ υ ἀπέκλινεν εἰς τὸν εὐκολώτερον καὶ καθ' ἡμᾶς συνηθέσατον φθόγγον τῦ ι· ὡς φαίνεται ἀπὸ πολλὰς λέξεις ἀδιαφόρως διὰ τῦ ι καὶ υ (καὶ πολλάκις διὰ τῦ ἰωτακίζοντος η), γραφομένας μετὰ τὴν τότε ἐποχὴν, εἴτε κατὰ κανονικὸν σχηματισμὸν, εἴτε καὶ ἐξ ἡμαρτημένης γραφῆς· οἷον, ὤρηξε = ὤρυξε (Γενέσ. κς, 18), Συχὰρ καὶ Σιχὰρ (Ἰωάν. δ, 5), ἑρπύλλη, λτ. serpula, καὶ ἑρπήλη, ἑρπίλλα, ἑρπήνη, ἕρπηνα (Ἀθήν.), κτλ. καὶ ἐν τῷ προμνημονευθέντι ἐπὶ τῦ πάπα Γρηγορίυ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀναγινώσκεται Jobis, *ἀντὶ* Jovis (α). *τῆς δὲ τοιαύτης ἀρχαίας τῶ* b *προφορᾶς ἔμειναν ἴχνη φανερὰ καὶ εἰς τὴν διάλεκτον τῶν Ἰσπανῶν* (β), *καὶ εἰς τῶν παρὰ τοῖς Γάλλοις ἰδίως λεγομένων Γασκόνων* (Gascon). *ὅθεν καὶ ἐξ αὐτῶν τις τῶν πῦρ πνεόντων Ἐρασμιτῶν, ὁ Κερατῖνος Ἰάκωβος, ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ἀρχαιοτάτη τῶ Λατινικῶ* b *ἀπαγγελία δὲν ἦτο τόσον ἔντονος καὶ βομβηρὰ, καθὼς τώρα προφέρετ' ἀπὸ τὺς νεωτέρυς* (γ). *Τέτων οὕτως ἐχόντων, καὶ ὁ Ἑλληνικώτατος λοιπὸν Κικέρων, ἂν δὲν ἐπρόφερε καὶ αὐτὸς τὸ* b *τῆς γλώσσης του κατὰ τοὺς Ἕλληνας (ἐπειδὴ πόθεν δύνανται νὰ βεβαιώσωσιν ἢ τὺς ἄλλυς, ἢ καὶ ἑαυτὺς αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται, ὅτι*

(α) *Ἐπὶ δὲ τῶ Νυμᾶ, λέγει ὁ Πλούταρχος, „τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα ἦσαν μᾶλλον, ἢ νῦν ἀνακεκραμμένα τοῖς Λατίνοις (Πλούταρχ. Νυμ.)."* *ἐπεχύθησαν δὲ (ὡς ἀλλαχῶ λέγει ὁ αὐτὸς) εἰς τὴν Λατινικὴν καὶ βαρβαρικὰ ὀνόματα. Διὰ τῦτο καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος εἶπε τὴν Λατινικὴν „οὔτ' ἄκρως βάρβαρον, οὔτ' ἀπηρτισμένως Ἑλλάδα φωνὴν, μικτὴν δέ τινα ἐξ ἀμφοῖν, ἧς ἔστιν ἡ πλείων Αἰολίς"* (*Ἀρχαιολ. σελ.* 76.)

(β) *Ἐν τῇ Βυργησία ἐπαρχίᾳ λέγυσι* vene, vestia *ἀντὶ* bene, bestia, *καὶ τ' ἀνάπαλιν* bita, bacca, *ἀντὶ* vita, vacca, *κτλ. ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πλείσας λέξεις τῆς γραφικῆς διαλέκτυ τῶν πεπαιδευμένων Ἰσπανῶν τίθεται τὸ* v = *β, ἀντὶ τῦ Λατιν.* b. *καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν (βλ. ἔμπροσθ. § δ.). Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Γερμανικὴ προφέρει πολλαχῶ τὸ* b *ὡς* w, *οἷον ἐν τοῖς* Arbeit, Farbe, *κτλ. (βλεπ. Ρειμέρου Ἑλληνογερμ. λεξ. ἐν σοίχ. B)· πρόσθες καὶ τὰ ἀρχαῖα Τευτωνικὰ* wringen (*ἀντὶ* bringen), wrangen, wrak, *κτλ.*

(γ) *βλ. τὴν ἐν Παρισίοις,* 1820, *ἔκδοσιν Σχρεβελίυ* (Schrevelij), *σελ.* 142.

(γ) Jacob. Ceratin. de sono literarum Graecarum, *ἐν Συλλογῇ* Havercamp.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νὲ τὴν διαχρίνωσι, μηδὲ νὰ εὕρωσι χἀνὲν αὐτῆς ἀναμφίβολον ἴχνος μήτ' εἰς χἀμμίαν διάλεχτον μήτε εἰς χἀμμίαν γωνίαν τῆς Ἑλλάδος: τοῦτο μὲ φαίνεται ἕν ἀπὸ τὰ τεράσια τῆς Χαλιμᾶς, τόσον ἄλογον χαὶ ἄτοπον χαὶ ἀπίθανον, ὅσον χαὶ ἄν τινες ἤθελαν φαντασθῆ, ὅτι εἰς τὴν νῦν λαλεμένην γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων δὲν ὑπάρχουσι πλέον οὔτε λέξεις οὔτε φράσεις Ἑλληνιχαί.

§ ζ. Ἀλλ' ἀφίνων τὰς γενιχωτέρας ταύτας σχέψεις μεταβαίνω εἰς μεριχωτέραν θεωρίαν τῶν τῆς νεωτέρας σοφίας χαινοτομιῶν περὶ τὴν ἐχφώνησιν τῆς Ἑλληνιχῆς γλώσσης. Ὁ Ἐρασμος χαὶ οἱ ὀπαδοί τε Χέχος, Μέχερχος, Ἄσης, Ὠβούσης, Λάραμος, Θωμᾶς ὁ Σμίθος, ὁ Κερατῖνος Ἰάχωβος, Θεόδωρος ὁ Βέζας, Στέφανος ὁ Ἐῤῥῖχος (α), χαὶ ἄλλοι φιλολόγοι μεγάλοι ἀντέσησαν ἰσχυρῶς πρὸς τὴν χαθ' ἡμᾶς ἀπαγγελίαν τῆς Ἑλληνιχῆς γλώσσης, χαινοτομοῦντες ὅλων, παῤ ὀλίγα, τῶν ϛοιχείων της τὴν προφορὰν, χαὶ εἰσάγοντες χαὶ τῶν διφθόγγων τὴν διάλυσιν. Εἰς τούτων τὴν χαινο-

(α) D. Frasmus — I. Chekus. — Adolphus Mekerchus. — Hobhouse. — Hase. — La Rame. — Thomas Smith. — Jacobus Ceratinus. — Theodorus Beza. — Stephanus Henricus. Ὅλων τούτων, πλὴν δύω, τὰ πονήματα βλέπε ἐν τῇ Συλλογῇ Sigiberti Havercampi.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΘΗΝΑΙ

εἰς τὸ aulai pictai (ἀντὶ aulae pictae), ἀναγκαθεὶς διὰ τὸ μέτρον, ἢ καὶ ὡς ἐρασὴς τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ καθόλου δὲ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Λατινικῆς παιδείας μετεχειρίζοντο, καθὼς καὶ τώρα, τὴν ἀδιαίρετον ae· ὥστε ἡ ἀπηρχαιωμένη Λατινικὴ ai εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ αϊ μὲ τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως, καὶ ὄχι ἡ ἀδιαίρετος αι, τῆς ἐποίας τὸν φθόγγον ἐκφράζει ἡ ae· Δεύτερον· τὸ θρηνητικὸν αἰ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἔ ἔ, καὶ ἔ ἔ, λύπης ἐπιφώνημα· ὅθεν καὶ ἐκ τοῦ Γαῖ τὸ Λατιν. vae, Γρμ. weh, κτλ. [αὐτὸ δὲ τὸ αἰ ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ἀ, ὅθεν πάλιν Fα, vah, βᾶ, πᾶ (καὶ συνήθ. πᾶ καὶ πάθ = pah), παπαὶ, βαβαὶ καὶ αἰβοῖ, παρ' Ἰταλοῖς διῃρημένως aïbo, ὡς ἐκ τοῦ οἰ οἴμοι, καὶ οἴ, oime]· Ἐκ τοῦ αἰ εἶπαν αἰάζω (ὅθεν καὶ τὸ Αἴας, κατὰ τὸν Σοφοκλῆν, Αἴαντ. 428), καὶ (αἰ λίνος), αἴλινον, ὡς πάλιν ἐκ τοῦ ἔ (ἔ λίνος), ἔλινος, καὶ (ἔ λέγω), ἔλεγος· τὸ αι καὶ α γίνεται καὶ ληκτικὸν εἰς τὸ οὐαὶ, οὐὰ (ἐκ τοῦ ϝ = o = ὦ, ὅθεν καὶ ὠὴ, κτλ.). Ὥξε τὸ, ὅτι ὁ διῃρημένος φθόγγος τῆς ai ἁρμόζει φυσικώτερον εἰς θρήνους, εἶναι θεραπείας ἔμπλαστρον πεπλασμένον ἀνωφελῶς. Τρίτον· ἡ μαρτυρία τοῦ Πλουτάρχου ἀναιρεῖ μᾶλλον ἀντὶ νὰ βεβαιώσῃ τὴν Ἐρασμικὴν διαίρεσιν τῆς αι, καθὼς θέλει κρίνει καθεὶς ἀπ' αὐτὴν αὐτοῦ τὴν ῥῆσιν τὴν ὁποίαν κατὰ λέξιν ἀντιγράφομεν παραχατιόντες (§ δ). Ταῦτα ἀπαντῶμεν πρὸς ὅλα τὰ τῶν Ἐρασμιτῶν ἐπιχειρήματα περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς προφορᾶς τῆς αι· ἤδη δὲ ἐπάγομεν ἰδίως καὶ τὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς καθ' Ἕλληνας γνησίας ἐκφωνήσεως τῆς διφθόγγου.

§ δ. Εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. α, § ε), ὅτι ἡ αι σχηματίζεται πολλάκις προσιθεμένου

τῆτον τὸν Ἑλληνιςὴν δὲν ἠξίωσε νὰ τὸν μνημονεύσῃ, καθὼς ἀδ' ἄλλες ὁμοίες τέτε πολλές! ἀλλὰ μάλιςα καὶ δι' αὐτὰ ταῦτα τὰ προειρημένα γράμματα ἐπέπληξε τὲς Εὐρωπαίες, ὡς καλῶς αὐτὰ προφέροντας μετὰ τῶν νῦν Ἑλλήνων. Διορίζει δὲ αὐτὸς τὸν γνήσιον (ἤγεν τὸν Ἐρασμομυριόμορφον) φθόγγον ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀντιγράψας τὰ πλεῖςα κατὰ λέξιν ἀφ' ὅσα περὶ τέτων ἔγραψαν ἄλλοι πρὸ αὐτᾦ· ἀλλὰ καὶ τέτων ἐκλέγει τὰ μάλις' ἀλογώτατα καὶ ψυχρότατα, καὶ τὰ ἐπαναλαμβάνει σοβαρῶς, καὶ τὰ παραθέτει εἰς τὸς ἀναγνώσας τε, ὡς ἔωλα καὶ πενταήμερα φαγία, ἢ ὡς τράπεζαν ψυχρὰν, οἷον ἐχίνες καὶ ὀςρίδια καὶ λάχανα, τὰ πάντα σαπρὰ καὶ δυσώδη! θέλομεν δὲ κατὰ μικρὰν παρέκβασιν ἀντιγράψει συντόμως εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον καὶ τέτες τὲς Ἐννινιακοὺς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων φθόγγες παραλλήλως μὲ τὲς περὶ τῆς ὀρθῆς προσῳδίας κανόνας τε, ὥςε νὰ φανῶσι συγχρόνως, ὡς μᾶσαι ἀδελφαὶ, ἥ τε Ὀρθῳδία καὶ ἡ Ὀρθοφωνία καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων τε!

§ θ. Ταῦτα λέγομεν ἀπαντῶντες πρὸς τὰς προβληθείσας ἐξαπλᾶς αἰτίας τῆς περὶ τὴν προσῳδίαν ὁμοῦ τε καὶ περὶ τὰ γράμματα τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν πεπλασμένης διαφθορᾶς. Ἐπειδὴ δὲ συχνάκις οἱ Ἐρασμίται προτείνεσιν ὡς ἔξοχον καὶ ἐναργῆ τῆς διαφθορᾶς ταύτης ἀπόδειξιν τὴν ἀπὸ τὸ πρῶτον κάλλος ἔκπτωσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς κατάςασιν, χρεωςέμεν νὰ θεωρήσωμεν ἰδιαίτατα τέτ' αὐτῶν τὸ ἐπιχείρημα. Ἀναλαμβάνομεν λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς τὰς περὶ τέτε προεκτεθείσας σκυθρωπὰς ἐννοίας τᾦ Ἐννινίᾳ, καὶ

Ψαλτηρίῳ, Kiriu, nictos, idaton, xilon, fillon, ἀντὶ κυρίου, νυκτὸς, ὑδάτων, φύλλον, κτλ. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν Ἡσύχ. καὶ εἰς τὸν Σεϊδαν πάμπολλαι λέξεις γράφονται διὰ τῆ ι ἀντὶ υ. Καὶ εἰς νομίσματα δὲ τῶν Καισάρων (ἀπὸ τῆ 15 ἕως τοῦ 224, κτξ. μ. Χ.), ἀναγινώσκονται, Ἀφροδυσιὰς, ἀντὶ,-δισιὰς· θηγάτηρ, ἀντὶ θυγάτ Evthimius, ἀντὶ Εὐθύμιος (ἐπὶ Νέρωνος), φλιάρη, ἀντὶ φλυάρη (Γρουτέρ. 80), Σιρακωσίων ἀντὶ Συρ. Βιζαντ. ἀντὶ Βυζαντ. κτλ. (βλ. τοὺς ἐν σελ. 159 μνημονευθέντας νομισματολόγους, κτλ.)· Περὶ δὲ τῆς, ἀφ' ἧ ἐσχηματίσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς ἀμεταβλήτου προφορᾶς τοῦ φ, κρίνω περιττὸν νὰ προσθέσω καὶ ἄλλα δείγματα παρὰ τὰ προειρημένα (κεφ. θ.).

§ ια. Ἐπολυλόγησα, καὶ πολλάκις ἐπαλιλλόγησα, φίλε ἀναγνῶστα, περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς γνησίας τῶν προδιαληφθέντων γραμμάτων προφορᾶς, μέρος μὲν διώκων τὴν σαφήνειαν, μέρος δὲ καὶ ἀναγκαζόμενος νὰ ἀπαντήσω πρὸς τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας ἐπινοίας τῶν περὶ ταῦτα καινοτομησάντων Ἐρασμιτῶν, οἵτινες ἐνόμισαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν πρὸ πολλῶ ἀποθαμένην ὡς καὶ κατ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖά της! Ἀλλ' ὄχι, μὰ τοὺς ἀθανάτους ἡμῶν προγόνους, ἡ γλῶσσά των δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ κἂν ἤλλαξε μορφὴν, ὑπάρχει ὅμως καὶ ζῇ, καθὼς ζῇ καὶ τὸ λαλοῦν αὐτὴν ἔθνος! Νεκρὰ καὶ ἄχρηστος ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου κεῖται θησαυρισμένη εἰς τ' ἄφωνα βιβλία τῶν ἐνδόξων της συγγραφέων, καὶ εἰς τὰς σιωπηλὰς μελέτας τῶν φιλολόγων αὐτῆς σπουδασῶν. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων μὲ τὰς λέξεις της

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οὕτως, ὥσε ὁ ἀναγνώσης νὰ φαίνηται μᾶλλον ὅτι προφέρει λόγον ἄμετρον καὶ πεζόν· οἱ δὲ πάλιν πεζοὶ λόγοι τῶν ῥητόρων νὰ ἐκφωνῶνται παρομοίως μὲ ποιήματα· τουτέστιν οὔτε τῶν ποιημάτων ὁ ῥυθμὸς νὰ ψάλληται, οὔτε τῶν λόγων ἡ εὐρυθμία νὰ συγχύζηται μὲ τὴν φλύαρον καὶ ἄμισον ὁμιλίαν τῶ ὄχλω· τοῦτο ἐννόει καὶ ὁ Καῖσαρ λέγων· „ἂν ψάλλῃς (τὸ ποίημα), κακῶς ψάλλεις· ἂν ἀναγινώσκῃς, ψάλλεις ὀρθῶς“ (α). Ζ) Τελευταῖον, ἀδεὶς τῶν παλαιῶν Γραμματικῶν παρήγγειλε τὴν μόνον κατὰ πόδα καὶ χρόνον ἀπαγγελίαν τῶν ποιητικῶν ἐπῶν. Ὁ δὲ Τρύφων καὶ τὴν ἀποδοκιμάζει, λέγων τὰ κατὰ πόδα, κακόμετρα. Καὶ ὁ Θρᾷξ Διονύσιος ἐτυμολογεῖ τὴν προσῳδίαν „παρὰ τὸ προσᾴδειν καὶ ἁρμόζειν τῇ ὑποκειμένῃ λέξει· ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ᾄδεσθαι τοῦ Ὁμήρω τὰ ποιήματα“ (β). Ὥσε καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἀριστάρχω καὶ τῶ Ἀριστοφάνους εἰς τὸ Σεράπειον τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπήγγελλον τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη μετὰ τῶν προσῳδιῶν, τῶν ὁποίων αὐτοὶ πάλιν ὥρισαν μίαν καὶ πρωτίστην τὴν τάσιν, ἤτοι τὸν τόνον, τῆς ἐγγραμμάτω φωνῆς· Πρόσθες καὶ αὐτὸν τὸν Ἔρασμον, ὅσις διέκρινε τὸν τόνον ἀπὸ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν· παρεπονεῖτο δὲ καὶ, ὅτι εἰς τὰς μωσικὰς ᾠδὰς τῆς ἐκκλησίας τω δὲν ἐφυλάττετο ἔτε τῶν χρόνων ὁ ῥυθμὸς, οὔτ' αὐτὸς ὁ τόνος τῶν λέξεων ἀκριβῶς (γ).

(α) *Βλ.* Quiniil. Ins. Or. lib. I, c. VII. *Διὰ τῦτο καὶ ὁ Κικέρων ἔψεγε τὺς Λυκίυς καὶ Κᾶρας ῥήτορας, ὅτι εἰς τὺς ἐπιλόγυς ἐφαίνοντο ὅτι ἔψαλλον* (αὐτ. αὐτόθ.).

(β) *Παῤ Ἀρκαδ. Ἀνέκδ. Βιλοϊσ. τόμ. β, σελ.* 105.

(γ) „Accentus non indicat doctrinam quantitatis syllabicæ“ —. Καί, „Chorus ecclesiasticus nec in psalmis recitandis nec in

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σματος τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς χαλκία ποικίλα καὶ πονηρὰ,

„Χθὲς καὶ πρώην κοπέντα τῷ κακίσῳ κύμματι· τῶν ὁποίων πάλιν οἱ φρονιμώτεροι διακρίνοντες τὸ κίβδηλον καὶ δεδολωμένον σπεδάζεσιν, ἄλλοι μετ᾽ ἄλλες, νὰ περιορίζωσι τὴν τέτων χρῆσιν καὶ συναλλαγὴν εἰς ξενώτερα ὅρια. Οἱ ἐπισημότατοι τῶν καθ᾽ ἡμᾶς Γερμανῶν φιλολόγων, ὅσοι κατὰ μέρος καὶ μετρίως ἐρασμίζεσι, καταδικάζεσι τὸν καθαρὸν Ἐτακισμὸν (καθὼς ὀνομάζεσι τὸν ἀπεριόριζον καὶ πάμφωνον Ἐρασμισμόν· βλ. ὄπισθ. σελ. 555), ὡς ψευδῆ τινα τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς προφορὰν, ἥτις οὐδέποτε δὲν ὑπῆρξε (α). Καὶ ὁ κλεινὸς Ἑρμάννος σοφώτατα διδάσκει, ὅτι τῶν συμφώνων ἡ ἀρχαία δύναμις καὶ προφορὰ διετηρήθη μέχρι τῆς σήμερον παρ᾽ Ἕλλησι γνησία καὶ ἀκέραιος· ἀποδέχεται δὲ καὶ τὴν καθ᾽ ἡμᾶς προφορὰν τῆς αι καὶ ει καὶ οι [παραβάλλων ὡς ὁμόφωνα τὰ ἀρχαῖα

(α) Βλ. Thiersch, Griechish. Grammatik. S. 21—27 (1818. Leipzig). Εἰς δὲ τὴν τρίτην ἔκδοσιν τῆς Γραμματικῆς τε (1826) ὁ περικλεέσατος φιλολόγος Θήρσιος προτιμᾷ καθόλε τὴν καθ᾽ ἡμᾶς Ἑλληνικὴν προφορὰν διὰ τὴν ἐναρμόνιον εὐφωνίαν της· νομίζει δὲ πιθανώτατον, ὅτι καὶ ἡ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων προφορὰ κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῆς γλώσσης ἔκλινεν ὡσαύτως εἰς τὸν ἰωτακισμόν. Οὗτος εἶναι ὁ μετὰ τῶν ἄλλων φιλελλήνων θερμότατος τῆ νῦν παρόντος τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνος ἀντιλήπτωρ καὶ βοηθὸς, ὁ σεβάσμιος καὶ φίλτατος παρ᾽ Ἕλλησι Θήρσιος, ὑπὸ τῆ ὁποίε τὴν προσασίαν ἐκπαιδεύονται σοφῶς καὶ πολλοὶ παῖδες Ἑλλήνων, δαπάνῃ καὶ πατρικῇ προμηθείᾳ τῆ μεγάλε τῆς Ἑλλάδος εὐεργέτου καὶ φιλανθρωποτάτε Βασιλέως τῆς Βαυαρίας. Ὦ φίλη Πατρὶς! πόσον ζηλωτὴν καὶ κατ᾽ αὐτὰς τὰς φοβερὰς κινδύνας σὲ ἀνέδειξαν τοιάτων ἀνδρῶν ἀρεταί, τῶν ὁποίων ἡ δόξα μένει διὰ παντὸς ἀγήρασος καὶ ἀθάνατος!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῦ ἐκκλησιαστικῦ καὶ πολιτικῦ Δικαίυ; ἢ ὅτε ἤκμαζον ὁ τῦ μεγάλυ Ἐτυμολογικῦ Συγγραφεὺς, καὶ ὁ Λεξικογράφος Σεΐδας, καὶ μετὰ τύτυς ὁ πολυμαθέστατος καὶ πολυγραφώτατος Μιχαὴλ ὁ Ψελλὸς (ὁμώνυμος ἄλλυ προγενεστέρυ τυ σοφῦ μαθητῦ τῦ Φωτίυ), εἰς τῶν ὁποίων τὰ συντάγματα διεσῴθησαν τοσαῦται γνώσεις πολιτικαὶ καὶ ἱστορικαὶ καὶ μυθολογικαὶ καὶ δραματικαί· τοσαῦτα χωρία παλαιῶν συγγραφέων, ἢ παντάπασιν ὑπὸ χρόνυ ἠφανισμένων, ἢ καὶ σῳζομένων μὲν, ἀλλὰ μὲ ἀναγνώσεις παλλάκις διαφόρυς παρὰ τὰς κοινάς· τοσαῦται, τέλος, γραμματικαὶ παρατηρήσεις ἀπὸ τὸν Ἀρίσταρχον καὶ τὸν Θρᾷκα Διονύσιον μεταγεγραμμέναι, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἀπαντᾶται μηδὲ σκιὰ τῆς περὶ τὸς τόνυς ἀπὸ τὸς τονομάχυς ὀνειροπολη θείσης διαφθορᾶς; Ἀλλ' ἴσως ἔγεινεν ἡ διαφθορὰ περὶ τὰς ἀρχὰς ἢ τὰ μέσα τῆς IB ἑκατονταετηρίδος! ὁπότε οἱ μὲν ἁπλοῖ Μοναχοί μας, ὁ Ζωναρᾶς καὶ οἱ κατ' αὐτὸν, συνέγραφον τὰ χρονικά των, καὶ ἐσχολίαζον τὸς ἱερὸς Κανόνας, καὶ συνέταττον Λεξικὰ καὶ Γλωσσάρια· οἱ δὲ περὶ τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην τῆς Νικαίας Εὐστράτιον ὑπεμνημάτιζον τὸν Ἀριστοτέλην· ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ὑπερησπίζετο, ὅσον ἠδύνατο, τὸς λόγυς καὶ τὰς καλὰς τέχνας (α),

(α) Τύτυ πραγματικὴν ἀπόδειξιν ἀναφέρω, ὡς ἐν παρέργῳ, τὰ καλλίτεχνα δῶρα, τὰ ὁποῖα ἔστειλεν ὁ ἀοίδιμος Ἔτος Αὐτοκράτωρ εἰς τὸν Ἡγεμόνα τῆς Ῥωσσίας Βλαδιμῆρον τὸν Μονομάχον, ὁπότε τὸν ἐπεκύρωσε βασιλέα (τῷ 1114)· ταῦτα δὲ εἶναι, στέφανος βασιλικὸς (διὰ τῦ ὁποίυ ἐστέφοντο ὅλοι οἱ ἐφεξῆς Βασιλεῖς τῆς Ῥωσσίας μέχρι Πέτρυ τῦ μεγάλυ), καὶ τὸ Κράτος (ἡ σφαῖρα δηλονότι ἡ τῦ βασιλείυ κράτυς σημαντική), καὶ τὸ σκῆπτρον,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὁπωσδὲν τὴν γνησίαν προσῳδίαν τῶν λέξεων τῆς κοινῆς γλώσσης, καθὼς ἐνόμισαν οἱ νέοι τονοδιδάσκαλοι. Ἄλλη ἡ ποιητικὴ καὶ ἄλλη τῶν τόνων ἡ προσῳδία· ἐκείνη καταμετρεῖ τὸν χρόνον περὶ τὴν προφορὰν τῶν συλλαβῶν· αὕτη συνδένει τὰς συλλαβὰς εἰς μίαν λέξιν σημαντικήν· ἐκείνη συμμεταβάλλεται μὲ τοὺς ποικίλους τῶν ποιημάτων ῥυθμοὺς, καὶ τούτων λυθέντων συναφανίζεται· αὕτη μένει πάντοτε σταθερὸν τῶν λέξεων κέντρον, καὶ ἐντὸς καὶ ἔξω τῶν στίχων εἰς τὴν πεζὴν διάλεκτον, ἢ συνομιλίαν· ἐκείνη εἶναι μουσικὸν στοιχεῖον τῆς ποιήσεως πρὸς τέρψιν τῆς ἀκοῆς· αὕτη δὲ ὑπάρχει τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης ἀρχὴ καὶ βάσις ἀναγκαία πρὸς τὴν διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου κοινωνίαν τῶν νοημάτων· ὅθεν, καὶ ἀφ' ἧς ἡ ποιητικὴ προσῳδία ἐξέπεσεν ἀπὸ τοὺς στίχους, ὡς συμβεβηκὸς τοῦ φθόγγου καὶ τῆς φωνῆς, διέμεινε πάλιν ἡ τονικὴ, ὡς ἀχώριστος ἰδιότης, καὶ οἷον ζωὴ καὶ ψυχὴ, τῶν ἐγγραμμάτων καὶ σημαντικῶν φωνῶν, ἤτοι τῶν λέξεων, εἰδοποιοῦσα καὶ διορίζουσα τὴν τούτων ἀπαγγελίαν. Ταύτην λοιπὸν οἱ μεταγενέστεροι ποιηταὶ μετεχειρίσθησαν ἐν ταὐτῷ καὶ ὄχημα καὶ βάσιν τῆς στιχοποιΐας, ποδίζοντες τὰ μέτρα τῶν στίχων ὄχι πλέον κατὰ τὸν χρόνον τῶν μακρῶν καὶ βραχέων, τὸν ὁποῖον ὁ ἀπαίδευτος καὶ ἄμουσος ὄχλος δὲν εἶχεν αὐτία νὰ διακρίνῃ, ἀλλὰ μόνον

---

*Ἡρώδου, ῥητορεύων ἐξ ἐπιδρομῆς, ἤτοι ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ μάλιστα περὶ τὸ λέγειν γεγυμνασμένος, ἐψέγετο ὅτι ἐσύγχυζε προφέρων τὰ μακρὰ μετὰ τῶν βραχέων, καθὼς ἐσυνείθιζον ὅλοι οἱ συμπατριῶταί του Καππαδόκες· ἦτο δὲ Καισαρεὺς ὁ Παυσανίας (βλ. Φιλοσρ. βίους σοφις. βιβ. β, κεφ. 13).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εἰς ἀς, ἄδος (ὡς, ὁ καὶ ἡ ἐθὰς, λογὰς, ἄδος). ἐκ τούτων λαβοῦσα ἡ συνήθεια τὸν πληθυντικὸν τύπον, ἐφύλαξε μόνον τὸν ἑνικὸν τῶν εἰς ης, ις, ας [ὁ κίρις, τῦ κυρίϑ, -ριῳ, αἰτ. κύριν· ὁ λῃσὴς, τοῦ λῃσοῦ· ὁ ψωμᾶς τοῦ ψωμᾶ· εὑρίσκεται δὲ καὶ ἀρχαῖος τύπος τῶν τοιούτων εἰς ᾶς, ὄχι μόνον τῶν τῆς συνηθείας μεγεθυντικῶν, ὡς, φαγᾶς, ἐλασᾶς, κατωφαγᾶς (Ἀριστοφάν.), ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, οἷον τῶν τεχνικῶν, ὡς, χηλᾶς, ἀντὶ χηλωτὴς. Ἡσύχ. κτλ. καὶ τὸ κωμικὸν, κερατᾶς, ἐκ τοῦ κερατίας· τοῦτο δὲ γράφεται καὶ κερατάδης, πληθυντ. δαι]. Ἀλλ' ἐκ τούτων τῶν ἀνωμαλιῶν ἔπρεπε πάλιν οἱ ἀντιτονισαὶ νὰ παρατηρήσωσι τὸ γνήσιον τῆς ὀξυτονήσεως τῶν εἰς ὰς καὶ ὴς, καὶ νὰ μὴ παρατονίζωσιν αὐτοὶ, λέγοντες, λήσης, καὶ λόγας καὶ λόγαδες, καὶ ἄλλους τοιούτους λήρους. Τὴν αὐτὴν ὀρθότητα τῆς προσῳδίας ἀποδεικνύουσι καὶ τὰ ἐκ περιττοσυλλάβων μεταβληθέντα ὑπὸ τῆς συνηθείας εἰς ἰσοσύλλαβα· οἷον, ἔλεγον οἱ παλαιοὶ Αἰολεῖς, ἔρος, γέλος, ους, καὶ ὁ κόρακος, ὁ φύλακος, ὁ μάρτυρος (ἀντὶ κόραξ, κος, φύλαξ, κος)· παρομοίως λέγει καὶ ἡ συνήθεια ὁ κόρακας (α = ο), ὁ φύλακας, ὁ μάρτυρας, ὁ πατέρας, (πατὴρ τέρος, -ρας), ὁ λέοντας (λέων, ντος = ντας), ὁ γίγαντας, ὁ ἥρωας (ἥρως, ἥρωος, ος = ας), κτλ. Καὶ τὰς μετοχὰς δὲ ὡσαύτως ἐκφέρουσιν οἱ χυδαιότατοι, οἷον, γράφοντας (ἐκ τῦ γράφοντος, κατὰ τὸ φύλακας, ἐκ τοῦ φύλακος, φύλαξ· συμπίπτουσι δὲ ταῦτα καὶ μὲ τὴν πληθυντ. αἰτιατικ. τοὺς γράφοντας· ὡς καὶ τὰ εἰς εας, ὁ καὶ τοὺς Πρωτέας, βασιλέας), καὶ λέγοντας, καὶ τὰς ἄλλας τῶν βαρυτόνων ὁμοίως· (τῶν δὲ περισπωμένων προπερισπῶσι τὰς ὀνομας. πωλοῦντας,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΣ ΔΟΞΩΝ ΤΩΝ ΒΟΣΣΙΑΝΩΝ ΕΡΑΣΜΙΤΩΝ.

§ α. Ποῖα λοιπὸν καὶ πόσα τινὰ ὑπῆρξαν τὰ αἴτια τῆς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν προσῳδίαν ἐκβαρβαρώσεως; ἃς ἀκούσωμεν καὶ περὶ τούτων φιλοσοφοῦντα τὸν θερμότατον ἁπάντων τῶν Ἀντιτονιζῶν, τὸν Ἐννίνιον,

„Ἄνθρωπον ἀγριωπὸν, αὐθαδόξομον,
„Ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατὲς, ἀπύλωτον ξόμα,
„Ἀπεριλάλητον, κομποφακελλορρήμονα!

ἀλλ' ὅμως ἃς τὸν ἀκούσωμεν! — „Οἱ τῶν παλαιῶν (λέγει) τῆς Ἀλεξανδρείας Γραμματικῶν ὑσερόχρονοι διάδοχοι Γραικύλοι (α), πάσχοντες

(α) Πρῶτος ὁ σοφὸς καὶ ἔνδοξος ἀλλ' ὑπὲρ τὸ μέτρον ὑπερήφανος καὶ φιλόψογος Κικέρων ἔπλασεν ἐκ τῦ Γραικὸς (Græcus) τὸ ὑποκοριστικὸν Γραικύλος, ἢ Γραίκυλος, (Græculus), ὀνομάσας ἔτω πρὸς καταφρόνησιν ὅλες τὲς συγχρόνες τε Γραικῆ ἐξ αἰτίας τῶν, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἀκεραίε καὶ τελείε τὲ ἑλληνικῦ ὀνόματος ἀνάξιοι. Δὲν ἐξεύρω, ἂν ὁ Κικέρων ἐξαιρέσεν ἀπὸ ταύτην τὴν ὕβριν κἄν τὲς εὐεργέτας τε καὶ διδασκάλες, ἄλλες τε καὶ τὸν Ἀντίοχον καὶ Ξενοκλῆν καὶ Ἀπολλώνιον τὸν Μόλωνα καὶ τὸν Ποσειδώνιον! ἐξεύρω ὅμως ἀπὸ τὴν ἱςορίαν, ὅτι ἄλλος πάλιν συμπολίτης τε καὶ σύγχρονος καὶ ἐπίσης ψεκτικὸς, ὁ Καλῆνος, ἐκδικήθη, καὶ μὴ θέλων, τὲς λοιδορηθέντας Ἕλληνας ὀνομάσας καὶ αὐτὸς τὸν μέγαν Ῥήτορα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γαλλικὴν, κατορθόνετε καὶ ταύτης ἁπταίστως τῶν διαφόρως μὲν γραφομένων, ταὐτοφώνως δὲ καὶ ϛοιχειωδῶς προφερομένων διφθόγγων καὶ τριφθόγγων τὴν χρῆσιν, καθὼς ἀπαιτεῖ τῆς τε γλώσσης ἡ φύσις, καὶ ἡ ζῶσα τοῦ ἔθνους προφορά. Οὕτως ἀποκτᾶτε καὶ τὴν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς, σπουδάζοντες αὐτὴν λιπαρῶς, καὶ τὴν ἀνέκαθεν νενομισμένην καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ ζῶντος ἔθνους ὡμολογημένην ἐκμανθάνοντες τῶν ϛοιχείων της ἀπαγγελίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν σᾶς ὁδηγεῖ καὶ ἡ πατρῴα σας γλῶσσα, προσφυῶς καὶ φρονίμως παραλληλιζομένη. Ἡ δ' ἐκ τῆς Ἐρασμικῆς αἱρέσεως προβαλλομένη πρὸς τὸ ἑλληνίζειν εὐκολία καὶ σαφήνεια τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰ μὴ ψευδὲς παρακύλυμμα τῆς ἐκ τῆς τοιαύτης προφορᾶς προερχομένης ἀηδοῦς βαρβαροφωνίας· ὅσον δὲ διὰ τοὺς Ῥώσσους, γίνεται τ' ἀνάπαλιν, καὶ δυσκολία, καὶ σκότος πολὺ, καὶ φραγμὸς ἀκανθώδης, διακόπτων τὴν μεταξὺ τῶν δύω γλωσσῶν συγγένειαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἀκριβεσέραν ἑκατέρας σπουδήν. Τοιαῦται ψευδώνυμοι εὐκολίαι καὶ εὐχέρειαι περὶ πάντα τὰ σπουδαῖα τίποτ' ἄλλο δὲν δύνανται νὰ γεννήσωσιν εἰς νέων ψυχὰς, εἰ μὴ εὐθηνὴν καὶ παχυλὴν ἀμάθειαν.

Τέταρτον· Ἡ κατ' Ἐρασμον διδασκαλία σᾶς περιάπτει, φίλοι Ῥῶσσοι, καὶ πολλὴν καὶ ἄχαριν κακοφωνίαν, καὶ ϛόμα χαῖνον ἀκόσμως περὶ τὴν προφορὰν, ἐναντίον τῆς φυσικῆς τῶν

θεοῖν, θεοῖς, καὶ θεῷ, θεῦ, ὡς καὶ ϛρατόφιν = ϛρατοῦ, τεκνόφι = τέκνου, αὐτόφιν = αὐτοῦ), θεν αἱ εἰς bus Λατινικαὶ δοτικαὶ quaestibus, fructibus, ἀρχαίως (α) quaestuvis, fructuvis = φρυκτόϝις, φρυκτόφις (ϛ = ν), φρυκτοῖν, -κτοῖς, κτλ. Παρομοίως φαίνονται ἐσχηματισμέναι καὶ αἱ εἰς ηφι τῶν εις α καὶ η θηλυκῶν ἰσοσυλλάβων δοτικαὶ: οἷον ᾗ, ᾗϊ, ᾗϝι, ᾗφι· βίη, βίηϊ, βίηϝι, βίηφι, κτλ. Ἀλλ' ὅμως εἰς ταῦτα ἡ φι καὶ φιν συλλαβὴ ὀρθότερον πρέπει νὰ ἐκληφθῇ μόριον χωριϛὸν προσεθειμένον ἀμέσως εἰς τὴν η λήγουσαν τῆς δοτικῆς τῶν θηλυκῶν (ᾗ, βίη, κεφαλῇ, θύρη, -φι)· ἐπὶ δὲ τῶν εἰς οφιν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων τὸ φι, φιν προσίθεται ὄχι (ὡς ἤθελεν εἰπεῖ τις) εἰς τὸ ο φωνῆεν τῆς εἰς οιν δυϊκῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς (κατ' ἀποβολὴν τοῦ ι καὶ ν), ἀλλ' εἰς αὐτὸ τῆς ἑνικῆς ὀνομαϛικῆς τὸ ληκτικὸν φωνῆεν, οἷον εἰς τὸ ο τῶν ἀρσενικῶν καὶ οὐδετέρων, κατ' ἀποκοπὴν τοῦ συγκαταληκτικοῦ συμφώνου ϛ, ᾗ ν, ἀπαραλλάκτως, καθὼς σχηματίζεται καὶ ἡ κοινὴ δοτικὴ διὰ προσθέσεως τοῦ ταύτης χαρακτηριϛικοῦ ι· οἷον, θεὸ-ϛ, δοτικὴ κοινῶς θεο-ῖ (θεοῖ = θεῷ), καὶ θεό-φι, ἄλλη δοτικὴ παντὸς ἀριθμοῦ, ἥτις ἐκλαμβάνεται καὶ ἀντὶ γενικῆς ἑνικῆς καὶ πληθυντικῆς (ὡς ὀϛεόφι = ὀϛέοις, ὀϛέῳ, ὀϛέοιν)· καθὼς καὶ ἡ κοινὴ εἰς οιν (καὶ αιν) δυϊκὴ δοτικὴ εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ γενική· τὸ δὲ πάλαι ἡ αὐτὴ ἐσήμαινε καὶ τὴν πληθυντικὴν δοτικήν. Εἴπομεν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ὅτι αἱ ἑνικαὶ τῶν ἰσοσυλλάβων ὀνομάτων δοτικαὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς ὀνομαϛικῆς διὰ προσθέσεως τοῦ ι, κοινοῦ χαρακτῆρος τῶν δοτικῶν

(α) Lanzi, τόμ. α, σελ. 316, 322.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὡσαίτως καὶ αἰόλλω, αἴολος (Ὅμ. καὶ Πίνδ.), καὶ ἐόλλω, ἐολέω (Ἀπολλών. Ῥόδ.)· τοιοῦτο καὶ τὸ Ἐνιῆνες (ἰλ. β, 749), καὶ Αἰνιᾶνες (Αἰνία, πόλις Θετταλίας· Στράβ. Στέφ. Βυζ.)· οὕτω καὶ (φάω, φαίνω, καὶ φέω, φένω), φαίναξ καὶ φέναξ (Ἀριστοφ.), φαινίνδα καὶ φεννίδα· φαινόλης καὶ φενώλης (φαινόλα. Ῥίνθων παρὰ Πολυδ. ὅθεν Λτ. paenula), καὶ φαινόλιον, καὶ φελώνιον· αἰγώλιος, καὶ ἐγώλιος (Ἀριστ. περὶ Ζ. 8)· Φενεὸς (ἰλ. β, 605) καὶ Φενειὸς καὶ Φεναιὸς (Καλλίμ.)· ὀλαιμεὺς καὶ ὀλεμεὺς· ἀνώγαιον καὶ (Ἀττικ.) ἀνώγεον, -ων, ἐκ τοῦ γαῖα=γέα (γάω, γέω), ὅθεν, γεόω, γεωμόρος, γεωδαισία, γεωγράφος, καὶ γαιόω, γαιογράφος, γαιοδάτης (Καλλίμ. Διόδ. Μ. Ἐτυμ.)· Τιθοραία καὶ,-ρέα (παλαιὸν ὄνομα Νύμφης καὶ πόλεως Βοιωτικῆς)· λευκαία, καὶ-κέα, ἀκταία καὶ ἀκτέα, ἀκτῆ, κτλ. τοιαῦτα καὶ τὰ ἐν τοῖς κώδηξι τῆς θείας Γραφῆς, οἷον, Ναιμὰν καὶ Νεεμὰν (δ, βασιλ. ε· Λεκ. δ, 27), αἱ πόλεις (καὶ κατὰ τὴν ὑφ' ἓν καὶ ἀτόνιστον ἀρχαίαν γραφὴν, αιπολεις· ὅθεν ἐγράφη καὶ) ἐπαύλεις (Ἰσδειθ. ιε, 7), ἐφεσὶς καὶ ἐπετὶς (ἐπετείς), ἐπαιτὶς (Σειρ. λζ, 11), Ἐφραίμ, Ἐφρὲμ (Ἰωάν. δ, 5), ποιήσομεν, ποιήσομαι (ιδ, 23), καινὸν,κενὸν (ιθ, 41), συκομοραίαν, συκομορέαν (Λεκ. ιη, 4), παρενέγκαι, παρένεγκε (κβ, 42), κτλ. Πρόσθες καὶ τὰς ἐκ τῆς ὁμοφωνίας ἐσφαλμένας παμπόλλων λέξεων γραφὰς, ὡς, κεάδας=καιάδας (Σεϊδ.). καιροσέων, λαιμὸς (Ὅμ.), κηροσαίων, λεμὸς (Ἡσύχ.), κτλ. Β) Οἱ Ο μεταφραξαὶ τῆς θείας Γραφῆς (280, π. Χ.) μεταφράζουσι τὸ τῶν Ἑβραίων μακρὸν ε (tzere), διὰ τῆς αι· οἷον Βαιθὴλ, Θαιμὰν, Χαίλων, Βαιθσὰν, Αἰνὰμ, Βαιθωρὼν, Αἰλὰμ, Αἰθὰμ, Αἰμὰν, κτλ. ἑβραϊζὶ

Διαθήκης ἀναφέρουσιν οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισαὶ καὶ λέξιν ἀκριβῶς ταὐτοφώνους καὶ ὁμοτόνους μὲ τῶν Ο τὴν μετάφρασιν. Ὅλοι οἱ Ἀποστολικοὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ἑκατονταετηρίδος ἄνδρες, Κλήμης, καὶ Ἰγνάτιος, καὶ Πολύκαρπος, καὶ ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστῖνος, καὶ Κλήμης ἔτι ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ ὁ σοφώτατος Ὠριγένης (τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὸς ὁ Βόσσιος ἀριθμεῖ ἕνα τῶν διδασκάλων τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς προσῳδίας), καὶ πάντες ἁπλῶς τῆς εἰσέτι ἀκμαζούσης Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς οἱ χριστιανοὶ σοφοὶ ἐτόνιζον καὶ ἐπρόφερον τὰς θείας Γραφὰς, ὡς ἡμεῖς τὴν σήμερον, καθὼς φαίνεται τρανῶς εἰς τὰ γνήσια συγγράμματά των. Καὶ αἱ ἄλλαι δὲ αἱ μεταγενέστεραι μεταφράσεις τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, ἡ τοῦ Ποντικοῦ Ακύλα, καὶ τοῦ Συμμάχου, καὶ τοῦ Θεοδοτίωνος, καὶ ὅσων ἄλλων ἀποσπάσματα σῴζονται, βεβαιόυσιν ἐναργῶς τὴν ἡμετέραν προσῳδίαν καὶ προφοράν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τὲς Καισαρικοὺς χρόνους ἀκμάσαντες ἐπίσημοι Ἑλληνισαὶ Ἰουδαῖοι, ὁ Ἰώσηπος καὶ ὁ Φίλων, δι' ὅλων αὐτῶν τῶν συγγραφῶν, καὶ εἰς αὐτῶν προσέτι τῶν ἑβραϊκῶν ὀνομάτων τὸν ἑλληνικώτερον σχηματισμὸν, τί ἄλλο ἀποδεικνύουσιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲν ἐγνώριζον ἄλλην παρὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκφώνησιν καὶ τῶν τόνων καὶ τῶν στοιχείων; Πιθανὸν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι σοφοὶ Ἑλληνισαὶ, καθὸ ἀλλόφυλοι καὶ ἀλλόγλωσσοι, δὲν ἠδύναντο νὰ κατορθώσωσιν ἐντελῶς τὴν χάριν καὶ ἀκρίβειαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀπαγγελίας (ὁμολογεῖ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἰώσηπος εἰς ἓν μέρος τῆς Ἀρχαιολογίας του (α)). ἀλλὰ νὰ

(α) Βιβ. Κ. κεφ. 9.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

ΛΕΞΕΩΝ ΕΚΘΕΣΙΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς κατὰ καιρὸς τῶν προδιαληφθέντων γραμμάτων προφορᾶς.

B.

§ α. Ὅτι τὸ β τόπον ἐπέχει διγάμματος (F = v, ἢ w) εἰς πλῆθος λέξεων Ἑλληνικῶν, ἀπεδείχθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. α. § δ. καὶ κεφ. β. § ε)· τοῦτο δὲ τὸ βητόφθογγον πνεῦμα δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὸν φθόγγον τοῦ Λατινικοῦ b (τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ πολλάκις ἐπέχει τόπον πνευματισμοῦ. βλ. κεφ. β. § ς), διότι ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἔχει ἄλλο παρὰ τὸ β σύμφωνον διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἀπαλώτερον καὶ εἰς τόσας γλώσσας καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας συνηθέστατον φθόγγον τοῦ διγάμματος (= λτ. v, ἢ w)· ἢ μήπως μόνη ἡ τῶν Ἑλλήνων φωνὴ ἔπρεπε νὰ στερῆται τοῦτον τὸν πνευματισμόν; τοῦτο βέβαια κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς Ἐρασμίτας δὲν θέλει τὸ ἐκφωνήσει, καὶ ἂν τις πολλὰ θερμὸς, κατὰ τὸν λεωργότατον Ἐννίνιον, τὸ προβάλῃ, θέλουσι τὸν ἀποσομώσει πανταχόθεν ἀντιφωνοῦσαι μυρίαι λέξεις καὶ Λατινικαὶ καὶ Σλαβονικαὶ καὶ Γερμανικαὶ, καὶ ἄλλων γλωσσῶν, αἵτινες ἀποδίδουσι διὰ τοῦ v ἢ w τὸ τῶν

έρεсь τὸ αἵρεσις (ἔχι айресь), καὶ іерей τὸ ἱερέυς (ὄχι іерее), καὶ мипрополитъ τὸ μητροπολίτης (ὄχι мепрополитъ), καὶ игуменъ τὸν ἡγέμενον (ὄχι Егуменъ), καὶ монастырь τὸ μοναξήριον (ὄχι монасперь), καὶ инокъ τὸ οἰνὸς (οἶος unus, unicus, μοναχὸς), ὄχι оинокъ (ὄϊνος) καὶ ἄλλας λέξεις πολυπληθεῖς, ὅσας ἡ Ῥωσσικὴ γλῶσσα παλαιόθεν ἐδανείσθη ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ὁμοίως καὶ ἄλλας πάλιν ἀπὸ τὰς μυρίας, ἔσας ἔχυσι κοινὰς αἱ δίω αἶται γλῶσσαι διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν συγγένειαν. Πῶς δὲ, φίλοι Ῥῶσσοι, προφέρετε καὶ τὰ γλυκερὰ τῶν συγγενῶν σας ὀνόματα εἰ μὴ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν προφοράν; τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀδελφοὺς, ὅλα τὰ φίλτατα καὶ τιμιώτατα πρόσωπα καλοῦντες ὀνομάζετε καὶ σεῖς ταὐτοφώνως μὲ τὸς Ἕλληνας· παρελάβετε δὲ καὶ τοίτων τῶν ὀνομάτων τὴν προφορὰν παρὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν Μητρὸς, τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας συμφώνως δοξάζετε καὶ τοὺς ὁμωνύμυς σας Ἁγίυς, ὡς λέγομεν διὰ μακρῶν περὶ τὸ τέλος τὔ Συντάγματος (σελ. 780). Ὥξε ἡ κατ' Ἐρασμον ἐκφώνησις τῶν Ἑλληνικῶν ϛοιχείων σᾶς ἀναγκάζει τυραννικῶς νὰ μεταβάλητε πρὸς ταίτην καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὰ μηνολόγια, καὶ τὰς γενεθλιακάς σας βίβλυς, καὶ μυρίας ἄλλας λέξεις τῆς λαλυμένης γλώσσης σας· νὰ ἐξορίσητε δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἀλφαβήτυ σας τό,τε И καὶ τὸ В, ὡς πλέον εἰς τὸν προφορικόν σας λόγον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀφανίσχον, καθὼς τὸ α (α), ἀδὲ τὸν διαχέει περὶ τὼ χείλη, ἀδὲ τὸν ἐκφέρει διὰ ςόματος χαίνοντος κὼ σεσηρότος, καθὼς τὸ ε. ὅθεν ἔτε μεταξὶ τέ εω πρέπει νὰ προφέρηται, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ἰσαμος, οὔτε ὡς τὸ χαῖνον ε, καθὼς τὸ ἐκφωνῦσιν οἱ πλεῖςοι ἀπὸ σᾶς, ἀλλ' ἐὰν δοθῇ τις ἀσθενὴς παρομοίωσις τῆς τῦ η ἀπαγγελίας, πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὁ φθόγγος τυ μεταξὺ τῦ ε καὶ ι (β), ἀλλὰ φθόγγος ἀκόλεθος καὶ μονοειδὴς καὶ πλήρης, ἀπὸ τὴν βάσιν τῆς γλώσσης εὐήχως ἐκφωνέμενος. Τῦτον τὸν φθόγγον, ὦ ἄνδρες, θέλετε τὸν ἑυρεῖ καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς λαλεμένην γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν τόσον ἀδίκως καταφρονεῖτε! ἂν ἀκέσητε μὲ προσεκτικὸν αὐτίον τὸν Ἕλληνα προφέροντα τὰς λέξεις, ῥῆμα, ῥήκτω, κρημνὸς, βῆμα, ἥλιος, τὴν γῆν, τὴν τιμιότητα, κτλ. θέλετε διακρίνει καθαρῶς τὸν ἐκ τῆς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν κοιλότητος ἐκπεμπόμενον ἦχον τοῦ η ἀπὸ τὸν συγγενῆ μὲν, ἀλλὰ βραχυσομῦντα καὶ περὶ τὰς ὀδόντας συγκροτέμενον φθόγγον τῦ ι. τῦ η τὸν ἦχον ἐκφράζει καὶ τὸ Σλαβονικὸν ы (ἂν καὶ βαθύτερον ἢ παχυσομώτερον, καὶ τῆς εὐόγκυ τροφερότητος τῦ η κατώτερον)· ὅθεν καὶ πολλῶν λέξεων τὸ η ἐκράζεσιν οἱ Ῥῶσσοι διὰ τῦ ы, ὡς, монастырь, μοναςήριον, кила, ἀρχαιότ. кыла, κήλα,-λη, κτλ. Τῦτο δὲ τὸ Σλαβονικὸν ы τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ει (διότι τὸ ы εἶναι

(α) Αὐτὸς αὐτόθ.

(β) Τοιῦτόν τινα τὸν ὑπέθεσεν ὀρθῶς καὶ ὁ Βιλλοϊσὼν (Villoison, Anecdot. Graeca II, p. 126), καὶ ἄλλοι φιλολόγοι τῆς Εὐρώπης πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παράδοξον νὰ προφέρηται πότε διὰ τῶν χειλέων (ὡς β), καὶ πότε διὰ τῆ λάρυγγος (ὡς γ); τέτε αἰτίαν νομίζω τὴν ἐφεξῆς. Τριπλῶς δύναται νὰ σχηματισθῇ ὁ πνευματισμὸς, ἢ διὰ τῆ λάρυγγος καὶ τῆς ἀρτηρίας δασυφωνούμενος (ὡς ὁ H, h, γ), ἢ διὰ τῶν χειλέων ςομφαζόντων ἀπὸ κοίλε τοῦ ςόματος ἐκφερόμενος (ὡς F, β, V, W), ἢ, τέλος, διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τῆς γλώσσης συριστικώτερον καὶ ἄλλοτε ψιλώτερον ἀπορῥιπιζόμενος. περὶ τέτε τῆ τελευταίε λέγομεν ἐφεξῆς· τὲς δὲ δύω πρώτες μετεχειρίζοντο ἀδιαφόρως ἕτερον ἀνθ' ἑτέρε κατὰ τόπες αἱ διάλεκτοι. Εἰς τὲς παλαιὲς ἐκείνες χρόνες οἱ ἄνθρωποι, εἴτε διὰ γενναιότητα ἤθες καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων ῥωμαλαιότητα, εἴτε καὶ διὰ τὸ ἀδιάπλαςον τῶν εἰσέτι παχυςομένων φωνητικῶν αὐτῶν ὀργάνων, ἀλλὰ καὶ πρὸς διάκρισιν ἐνίοτε τῶν συνωνύμων λέξεων, ἐπρόφερον ὄχι πάντῃ γυμνὰ τὰ φωνήεντα, ἀλλὰ μετά τινος προσπνεύσεως εὐτόνως καὶ ἐῤῥωμένως, οἱ μὲν λαρυγγίζοντες, οἱ δὲ ςομφάζοντες μὲ ςρόγγυλον ςόμα καὶ φυσικήν τινα μεγαληγορίαν. ὅθεν συνῆπτον μετ' αὐτῶν οὗτοι μὲν τὰ χειλεόφθογγα, ἐκεῖνοι δὲ τὰ ἐκ τῆς ἀρτηρίας πνεύματα. Δέν με φαίνεται ἀπίθανον, καὶ, ὅτι εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν καὶ ἀκατέργαςον εἰσέτι γλῶσσαν οἱ δύω ἓτοι πνευματισμοὶ ἐπροφέροντο παρὰ πολλοῖς πολλάκις καὶ ἀμφότεροι συνημμένοι, ἔτως, HF (=γβ), καὶ FH (βγ), καθὼς φαίνεται ἀπὸ πολλὰς λέξεις καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς ἄκραν εὐφωνίαν ἐκμεμορφωμένης Ἑλληνικῆς, καὶ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν της εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, αἵτινες ἔχσι καὶ αὐταὶ τὴν αὐτὴν διπλῆν τῆ διγάμματος χρῆσιν· λέγομεν δὲ πρῶτον περὶ τέτων. Τὸ ἕτερος, ἄτερος, προφερόμενον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παρὰ τῆς νεωτέρας μουσικῆς δανεισμένα τῶν τόνων σημεῖα; (α). Τί νὰ εἴπῃ τις πρὸς τόσας

(α) Εἰς τὸ ἐφεξῆς Δ κεφάλαιον θέλομεν ἐκθέσει τὰς ἀποδείξεις, ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης μετέφερε τὰς φυσικὰς τῆς φωνῆς ὀνομασίας ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην πρὸς τὴν ταύτης συγγενῆ διδασκαλίαν τῆς περὶ τὴν κοινὴν διάλεκτον προσῳδίας· ὡσαύτως καὶ, ὅτι τὰ ὁποῖα πρῶτος αὐτὸς ἐφεῦρε τῆς τοιαύτης προσῳδίας σημεῖα εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ τὰ τῶν καθ' ἡμᾶς Γραμματικῶν. Τὰ δὲ σημάδια τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς φαίνεται ὅτι καὶ τὰ ἐμόρφωσαν καὶ τὰ ὠνόμασαν οἱ πρῶτοι τῆς Ἐκκλησίας μουσουργοὶ μέρος μὲν ἐκ τῶν διαγραμμάτων τῆς παλαιᾶς τῶν Ἑλλήνων μουσικῆς, τὸ δὲ πλεῖσον καὶ ἐκ τῶν προδιατυπωθέντων γραμματικῶν τῆς προσῳδίας σημείων, ὡς συμπεραίνεται ἔκ τινων ἰδιαιτέρων ὀνομασιῶν των, καὶ τῆς ὄχι μόνον εἰς τόνους ἀλλὰ καὶ εἰς πνεύματα διαιρέσεως αὐτῶν, κτλ. Μετερρύθμισαν δὲ τὰ σημεῖα καὶ τὰ πλεῖσα τῶν ὀνομάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μέσης οἱ πρῶτοι τῆς Ἐκκλησίας ὑμνῳδοί, ἴσως, διὰ νὰ διαφέρῃ ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς τῶν εἰδωλολατρέντων ἔτι τότε λοιπῶν Ἑλλήνων μουσικῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν διαφέρει κατὰ τὸ πρᾶγμα τόσον, ὅσον ὑπέθεσαν τινὲς τῶν Εὐρωπαίων, ὅσοι τὴν κατεδίκασαν ὡς παντάπασιν Ἀσιανὴν χωρὶς πρῶτον νὰ τὴν μάθωσι! Διότι ἔχει καὶ αὕτη τὰ τρία γένη, τὸ διατονικὸν καὶ χρωματικὸν καὶ ἐναρμόνιον τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ἥτις εἶχε καὶ αὐτὴ τὰ γενέθλιά της εἰς τὴν Ἀσίαν ὁμοῦ μὲ τὰς Λυδίους καὶ Φρυγίους ἁρμονίας καὶ τὴν Ἀσιάτιδα κιθάραν της! Καὶ οἱ κοινότερον δὲ, πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τρίτος καὶ τέταρτος, κτλ. λεγόμενοι ἐκκλησιαστικοὶ ἦχοι (ἢ νόμοι) εὑρίσκονται παρά τισιν ἀρχαίοις Μουσικοῖς τῆς Ἐκκλησίας, Λύδιος καὶ Φρύγιος καὶ Δώριος καὶ Μιξολύδιος, κτλ. ἑλληνικώτερον ὠνομασμένοι. Ἀλλ' ἡ περὶ τούτων θεωρία δὲν ἀνήκει ἐνταῦθα ἐδ' εἰς ἐμέ. Ἔγραψαν περὶ αὐτῆς πολλὰ καὶ καλὰ εἰς τὴν πρὸ δεκαεπτὰ περί πε ἐτῶν ἑρμηνευθεῖσαν μουσικὴν διδασκαλίαν οἱ ὁμογενεῖς μου Μουσικοί· καὶ θέλουσιν ἀκόμη γράψει, σὺν Θεῷ, τελειότερα καὶ πληρέστερα (συνεργόντων καὶ αὐτῶν τῶν φιλελλήνων καὶ φιλομούσων Εὐρωπαίων), ὥστε ν' ἀποδείξωσιν (ὡς ἐλπίζω), ὅτι ζῇ ἀκόμη καὶ ἡ παλαιὰ Μελπο-

γραφὴ (φωνάζει δριμὺ φυσῶν ὁ Ἐννίνιος μὲ τὲς ὀπαδές τε) καὶ οἱ περὶ προσῳδίας κανόνες εἶναι πλάσματα νεώτερα τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἀμαθῶν γραμματικῶν σας! Πόθεν ἔτοι ἤξευρον, ὅτι παρομοίως ἐτόνιζε τὰς λέξεις καὶ ὁ Ὅμηρος ἢ ὁ Δημοσθένης; — Πόθεν; ἀπὸ τὴν ἰδίαν των γλῶσσαν, ἥτις ἦτο ἡ αὐτὴ καὶ τῶν προγόνων των περὶ τὰ καθόλε, καὶ τῆς ἑποίας οἱ τόνοι φυλάττονται ἀπαραλλάκτως καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν νῦν Ἑλλήνων. Πόθεν ἄλλοθεν, ὦ ἀγαθοὶ, εἰ μὴ ἀπὸ τὴν ζῶσαν τῶν γλωσσῶν σας προφορὰν καὶ τὲς ἔκπαλαι νομοθετημένους κανόνας τῆς προσῳδίας ὁδηγούμενοι καὶ τώρα τινὲς ἀπὸ σᾶς, ἤθελον ἐπιχειρήσει (καθ' ὑπόθεσιν) νὰ διορίσωσι διά τινων γραπτῶν σημείων τοὺς ὁποίους δὲν συνειθίζετε νὰ γράφητε τένους; Καὶ ἂν τοὺς διορίσῃ σοφῶν τινων χορὸς, Γερμανῶν, φερ' εἰπεῖν, εἰς τὴν Γερμανικὴν καὶ τὰς διαλέκτους της, θέλουσιν ἔπειτα τολμήσει τινὲς ἀλλογενεῖς νὰ ψέγωσι τὸν τοιοῦτον τονισμὸν, ὡς πάντῃ βάρβαρον καὶ διάφορον τῆς γνησίας προσῳδίας τῆς γερμανικῆς; καὶ τίς τῶν Γερμανῶν θέλει δυνηθῇ νὰ ὑποφέρῃ διὰ τέλος τὲς τοιέτες δοκησισόφες Θράσωνας; Ἀλλὰ περὶ προσῳδίας λέγομεν εἰς τὸ τρίτον τμῆμα τε συντάγματος.

§ η. Τετάρτη ἀπόδειξις τῆς ἀδιαιρέτε τῶν διφθόγγων προφορᾶς εἶναι ἡ συνίζησις, ἢ συνεκφώνησις, ὁπόταν δύω παράλληλα φωνήεντα δύω συλλαβὰς καθ' ἑαυτὰ ἀποτελοῦντα, καὶ

λήγεσα, καθ' Ἕλληνας, εἶναι μακρά!) „apud nos brevissima est ratio (A. 5)! ἀλλ' ὡσαύτως καὶ παρ' Ἕλλησιν ἐδεμία φροντὶς, πῶς τονίζει καὶ προφέρει τὰς λέξεις της ἡ Λατινικὴ, ὅταν τὰς προφέρῃ ὄχι Ἑλληνικῶς!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν ἀχμὴν τὸ η ἦτον ὁμοιόφθογγον ἂν ἔχι καὶ τὸ ὑτόφωνον μὲ τὴν δίφθογγ. ει, τουτέστι μὲ τὸ μικρὸν ι, καθὼς προυπεδείξαμεν· καὶ ἡ οι πάλιν ἠκολούθησεν ἐκ παλαιῶν χρόνων τὸ Αἰολικῶς ἰωτακίζον υ, ὁμοφωνήσασα μετὰ τῶν ι καὶ ει (α). Ὥσε ὁ ἰωτακισμὸς, τὸν ὁποῖον τόσον φρίττουσιν οἱ Ἐρασμῖται, ὑπάρχει ἀρχαῖον καὶ, τρόπον τινὰ, φυσικὸν ἰδίωμα τῆς Ἑλληνικῆς (λέγει δὲ καὶ ὁ Πλάτων, ὅτι οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι εὖ μάλα τῷ ἰῶτα ἐχρῶντο)· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰς νῦν Ἕλληνας εἶναι τόσον εὐδιάκριτοι καὶ εὐκατάληπτοι αἱ τοιαῦται ὁμοιόφωνοι καὶ ἑτεροσήμαντοι λέξεις, τὰς ὁποίας ἀκούοντες οἱ Ἐρασμῖται δὲν τὰς ἐννοοῦσι παντάπασιν, ἢ τὰς εὑρίσκουσιν ἀμφιβόλους καὶ δυσνοήτους, ἐν ᾧ ἄλλως καὶ αὐτοὶ ἔχουσιν

(α) Εἰς ὅλα τῶν παλαιῶν τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματικῶν τὰ συντάγματα σῴζονται τῆς καθ' ἡμᾶς τῶν γραμμάτων τούτων προφορᾶς ἀναντίῤῥητα δείγματα. Ὁ κατὰ τὸ 160 ἀκμάσας Ἡρωδιανὸς λέγει ῥητῶς (Ἐπιμερισμ.), ὅτι τὰ η, ει, ι εἶναι ὁμοιόφωνα, ἡ δὲ οι συμφωνεῖ μὲ τὸ υ, διακρίνων ὁπωσδήποτε τοὺς φθόγγους τῶν δύω τούτων γραμμάτων ἀπὸ τὸς τῶν η, ει, ι· ἀλλ' ὁ πατήρ τε ὁ Ἀπολλώνιος (Συντάξ. σελ. 105), λέγει τὴν ἐμοῖο (γενικὴν κτητικὴν τῆ ἐμὸς), ὁμόφωνον τῆ ἐμεῖο (=ἐμέο, ἐμῆ, γενικ· τῆ ἐγὼ). τόσον συνέπιπτον οἱ φθόγγοι τῶν στοιχείων τούτων καὶ κατ' ἐκείνους τὸς χρόνους, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τὴν σήμερον! Πλὴν οἱ Ἐρασμῖται δὲν πείθονται οὐδὲ πρὸς τὰς τοιαύτας τῶν παλαιῶν μαρτυρίας· ἀλλ' οἱ μὲν θρασύτεροι ὑβρίζουσι τὸς γραμματικούς μας ἐκείνους ὡς μωρὸς, οἱ δὲ μετριώτεροι ἐκλαμβάνουσι τὰ συγγράμματά των ὡς ψευδεπίγραφα, ἢ διεφθαρμένα καὶ παραγεμισμένα μὲ τὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀπὸ τὸς νεωτέρους τοὺς βυζαντινοὺς γραμματικούς μας· διὰ τί; — διότι δικαιολογοῦσι τῶν νῦν Ἑλλήνων τὴν προφορὰν! — γίνεται πλέον ἐναργεστέρα καὶ γεωμετρικωτέρα ἀπόδειξις τῆς νοθείας των;!! (βλ. Schoell, litterat. Grec. tom 5. pag. 31).

ἀρχαίως Λεξικογράφως Ἡσύχιον, Κύριλλον, Στέφανον τὸν Βυζάντιον, Ζωναρᾶν, Φώτιον, Σεϊδαν, Μέγαν Ἐτυμολόγον (ἀπὸ τῦ 300, ἕως τῦ 1100, μ. Χ.), εὑρίσκονται πάμπολλαι λέξεις ὄχι μόνον Ἑλληνικαὶ, καὶ Ἑβραϊκαὶ ἐκ τῆς Θείας Γραφῆς, ἀλλὰ καὶ Λατινικαὶ, ὅπω τὸ β εἶναι = υ = v [οἷον ϛάβλος καὶ ϛαῦλος (Ἡσύχ. ἐκ τῦ ϛάω ϛαύω, = stabo, ὅθεν ϛαυρὸς, καὶ τὰ συνήθ. ϛαύαρα, καὶ ϛάβαρα = χάραξες, παρὰ Θετταλοῖς, καὶ παρ' Εὐϛαθ. εἰς Ἰλ. η, καὶ ω· καὶ ϛαβαρῦν, Λέων ταχτ. ια, = ϛαυρῦν, χαραχῦν)· βακάντης, βακαντίβος, vacans, vacantivus (βακαντίβον εἶπε καὶ ὁ Συνέσιος, ἐπις. 68, τῷ 410 μ. Χ.), βαγεύειν, vagari, Κορβῖνος, Corvinus, κτλ. (Σεϊδ.), καὶ Βενέβεντον, τὸ Beneventum, παρὰ Στεφ. Βυζ. τῷ 500, μ. Χ. κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, Βενεέντον (α)]. Ὁμοίως πολλὰ καὶ εἰς τὰς ἱερὰς τῆς Ἐκκλησίας πατέρας (β), καὶ εἰς τὰς Νομογράφως (βλ. γλωσσάρ. τῶν Βασιλικῶν), καὶ εἰς τὰς Σχολιασὰς, μέχρι καὶ

(α) Πόλις Ἰταλική. Ἄλλο Βενέβεντον ἡ Βενεβεντὸς φαίνεται ὠνομασμένον εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅθεν νομίζω, μετεπλάσθη ὁ σημερινὸς Βελβενδὸς (πολίχνη παρὰ τὴν Κοζάνην), διάφορος παρὰ τὸ Βέλβινα (πόλις Λακωνική. Παυσαν. η), καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα εἶπα ἐξ εἰκασίας εἰς τὸ περὶ συγγεν. τῆς Σλαβονο-Ρωσσ. γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλλην. τόμ. β. λ. велблюдъ.

(β) Οἷον, βηλόθυρον (Λειτουργ. τῦ Θείω Χρυσος. καὶ Εὐχολογ. καὶ Σχολ. Ἀριστοφ.), τὸ ἔμπροσθεν εἰς τὰς Βασιλικὰς λεγομένας τῦ ἁγίω Βήματος θύρας (τὰ συνήθ. Βημόθυρα, ἀντὶ Βηματόθυρα) κρεμάμενον παραπέτασμα [τῦτο λέγεται κοινότερον, πύλη, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας σκεπάζει πύλης, καθὼς ἡ αὐλαία ἐκ τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ Ἰταλ. cortina ἐκ τῦ corte = Λατ. cors (Γαλλ. cour), cohors (chors), hortus = χόρτος = αὐλή]· καὶ βῆλον (Ἁγ. Ἀθαναϛ. ἐπιϛ. πρὸς τὸν Ἐρημ. τῷ 330 μ. Χ.), κτλ.

ποικίλων συγγραμμάτων καὶ λεξικὸν Ἑλληνικὸν ὁ ἀνίκητος ἥρως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ κριτικωτάτην πολυμάθειαν ἀοίδιμος Πατριάρχης Φώτιος; ἢ ὅτε αὐτὸς οὗτος καὶ ὁ τότε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀξίαν ἐκάμιλλος Ἰγνάτιος μετὰ τῶν ἀειμνήστων Κυριλλων, καὶ Μεθοδίων, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων Ἀποστόλων τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, μετέδιδον εἰς τοὺς Ῥώσσους καὶ Βοεμοὺς καὶ Μοραβοὺς καὶ Βυλγάρους καὶ εἰς τ' ἄλλα Σλαβονικὰ ἔθνη (α) καὶ τὸ φῶς τῆς Πίστεως, καὶ τὰ γράμματα, καὶ πολλὰς ἀκόμη λέξεις Ἑλληνικὰς, ὁμοτόνως καὶ τὴν σήμερον, ὡς παρ' Ἕλλησιν, ἀναγινωσκομένας εἰς τὰ βιβλία τῆς Σλαβονικῆς γλώσσης, περὶ τῆς ὁποίας ἡ παγγλωσσία τοῦ Ἐννινίου ἐπεχείρησε νὰ μᾶς βεβαιώσῃ, ὅτι οὐδέποτε δὲν μετεχειρίσθη τόνους; (β). Ἢ μήπως ἡ ἀνομία τοῦ παρατονισμοῦ

(α) Βλ. τὴν ἀξιολογωτάτην τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου Ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς Θρόνους.

(β) Τὰ μέχρι τοῦ νῦν εὑρημένα παλαιὰ Σλαβονικὰ χειρόγραφα δὲν ὑπερβαίνουσι τὸν ια αἰῶνα (ὅσον ἐγὼ ἐξεύρω). Τούτων δὲ πάντων ἀρχαιότατον, καὶ οἷον Οὐλφίλας τῆς Σλαβονικῆς γλώσσης, νομίζεται τὸ ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ τῆς Πετρουπόλεως βιβλιοθήκῃ φυλαττόμενον ἀξιολογώτατον ἀντίγραφον τοῦ Εὐαγγελίου, γραμμένον ἐν Ὀχρομίρῳ κατὰ τὸ ,ςφξε, ἤτοι τὸ 1057, μ. Χ. Εἰς τοῦτο δὲν βλέπει τις πνεύματα καὶ τόνους, εἰ μὴ σπανιώτατα, καὶ μόνον εἰς ὀλίγας τινὰς λέξεις· οἷον δασεῖαν ἢ ψιλὴν ἐπὶ τοῦ ρ, ὡς, измьрпвыхъ (изъ мерпвыхъ), καὶ въ чепвъръпъкъ· καὶ ὀξεῖαν ἢ δασεῖαν ἐπὶ τοῦ e, καὶ δύω τόνους ἐπὶ τοῦ v=υ, ὡς ѐвглиѐ, καὶ πάλιν ѐванглие (=ευάγγελιὲ), καὶ δασεῖαν εἰς τὸ α, Йоа̓на (=Ἰωάνα), καὶ ὀξεῖαν εἰς τὸ ѡт (=ὸτ), κτλ. (παράβαλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παραβάλλει ὡς ταὐτόφωνον τὸ χρηςὸς πρὸς τὸ (Χρισὸς), χρισιανὸς (ἀπολογ. β, σελ. 54. οὕτως ἐφεξῆς καὶ Θεόφιλος ὁ Ἀντιοχείας πρὸς Αὐτόλυκον, τῷ 180· καὶ Κλήμης τῷ 200, ἐν Στρωμ. α, σελ. 268). Ὁ γραμματ. Ἡρωδιανὸς (150, μ. Χ.), παραβαλλει τὰ η, ει, ι, υ, ὡς ὁμοιόφωνα (Ἐπιμερ. βλ, ἔμπροσθ. σελ. 123). καὶ ὁ Πτολεμαῖος (160, μ. Χ.), γράφει Πήκτωνες τὸ Pictones (γεωγρ. β). Ὁ Πολυδεύκης (175, μ. Χ.), καὶ ὁ Παυσανίας (190, μ. Χ.), γράφουσι κλήσιον ἀντὶ κλείσιον (ἐκ τοῦ κλείω, κλήω, κληΐω, -ΐζω, ὡς ἐκ τοῦ κλίνω [κλίω = κλείω], τὸ κλίσιον, Ὀδυσ. ω, 207). καὶ ἄλλαι ἄλλων λέξεων εὑρίσκονται εἰς τοῦτους διάφοροι γραφαὶ διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τοῦ η πρὸς τὸ ι, ὡς, Μήδας καὶ Μιδείας (Παυσαν. Ἀττ. ε), εὐῆρις = εὐήρης ἡ (αὐτ. αὐτ. κζ) (α), κτλ. Ὦξε καὶ Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς (τῷ 190, μ. Χ.), λέγων, ὅτι „ἐκταθὲν τὸ ε γίνεται η“ (βλ. ἐμπροσθ. σελ. 109), δὲν ἠδύνατο νὰ προφέρῃ μόνος αὐτὸς τὸ η ἄλλως παρὰ τοὺς συγχρόνους του. Ὁ Ἡσύχιος (τῷ 300, μ. Χ.), πλὴν πολλῶν ἰωτογραφουμένων Λατινικῶν λέξεων, τὰς ὁποίας γράφει διὰ τοῦ η (ὡς, ἀμβητιῶν = ambitiosus, καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται καὶ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς τοὺς νομογράφους μάλιστα), ἔχει προσέτι καὶ πολλὰς ἐκ παλαιῶν βέβαια χειρογράφων Ἑλληνικὰς λέξεις διὰ τοῦ η καὶ ι ἀδιαφόρως γραφομένας καὶ ἐπίσης ὀρθῶς· οἷον, τηθηνὸς (τήθη), τὸ ἀρχαιό-

---

(α) Αἱ ἐκ τῆς ὁμοιοφωνίας τοῦ η πρὸς τὸ ι (καὶ τὸ ει, καὶ οι καὶ υ) διάφοροι ἀναγνώσεις, καὶ μάλιστα αἱ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἡμαρτημέναι τῶν λέξεων γραφαὶ εἰς πολλοὺς καὶ παλαιοὺς κώδηκας ὅλων σχεδὸν τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν, εἶναι μυριάριθμοι. ἐνταῦθα δὲ μόνον ἀναφέρομεν ὀλιγώτατα παραδείγματα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

„Τὶς πατέρ᾽ αἰνήσει, εἰ μὴ εὐδαίμονες υἱοί;“

Ἀλλὰ τοὺς αὐτοὺς ἔχοντες ϰαὶ τᾶ γένᾳ ϰαὶ τοῦ βίου ϰαθηγεμόνας τοὺς ἐπαινεῖτε ἅμα ϰαὶ τὰς μιμεῖσθε, συνάπτοντες πρὸς τὰς ἐϰείνων ἀρετὰς ϰαὶ τὰς ἰδιϰάς σας, ϰαὶ μίαν ἀποτελοῦντες ἐνδόξᾳ γένᾳ σειρὰν, ἥτις ἔτ᾽ ἐϰ τῆς ἐπισυμβάσης ϰαϰοδαιμονίας ϰατῃσχύνθη, ϰαὶ εἰς τὴν ἀνάϰτησιν τῆς εὐδαιμονίας σας ἀναδείϰνυται λαμπροτέρα. Χαίρετε Ἕλληνες, ϰαὶ αὐξάνεσθ᾽ ὑπὸ τὴν σϰέπην τῆς θείας Προνοίας. Ἤδη ἐνιϰήσατε· ἤδη ἠλευθερώθητε· ἤδη βλέπετε πολλὴν πατρῴαν γῆν ϰαθαρὰν ἀπὸ τὰ θηρία· „οὐϰ ἔξιν ἐν αὐτῇ λέων, ὐδὲ τῶν πονηρῶν θηρίων οὐδὲν ὐμὴ ἀναβῇ εἰς αὐτήν“. Ὁ πρῴην ὡς χωλὸς ϰαὶ παρειμένος ϰαὶ τὰς χεῖρας ϰαὶ τὴν γλῶσσαν, ϰαὶ πάντῃ βεβαρβαρωμένος νομιζόμενος λαὸς, ἤδη τρέχετε ὡς ἔλαφος, ϰαὶ ἡ γνησία διάλεϰτός σας ϰηρύττει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ λαμπρῶς ϰαὶ μεγαλοφώνως· „ἄλλεται χωλὸς ὡς ἔλαφος, ϰαὶ τρανή ἐξι γλῶσσα μογιλάλων“. Ἤδη μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ἀδίϰων ὀνειδισμῶν σας ϰαὶ αὐτὴ ἡ Ἐρασμιϰὴ αἵρεσις, ἡ ἐπὶ τῆς πτώσεώς σας ἀναφυεῖσα, ϰαὶ ὡς ἄβρὰ ϰαὶ τρυφερὰ θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἐναντίον σας ἐξυβρίσασα, ϰαταπίπτει τώρα ϰαὶ αὐτὴ, ϰαὶ ἀποχωρεῖ, ϰαὶ ὑπάγει νὰ ϰαταβῇ εἰς τὸ σϰότος τῆς λήθης, ὅπᾳ τελευταῖον ϰαταβαίνουσιν ὅλαι αἱ τῆς ἀληθείας πολέμιοι ἐπίνοιαι τῶν ἀνθρώπων· „Κατάβηθι, ϰατάβηθι θυγάτηρ Βαβυλῶνος· ϰάθισον εἰς τὴν γῆν, ὅτι οὐϰέτι προσεθήσῃ ϰληθῆναι ἁπαλὴ ϰαὶ τρυφερά· εἴσελθε εἰς τὸ σϰότος!“. Ἡ ἐνάρετος σοφία σᾳ, Θεοφιλέσατόν μου γένος, ϰαὶ τὸν λόγον ϰαὶ τὰ ἤθη ϰαὶ τὰς πράξεις σου ϰαταϰοσμοῦσα, ὅσον ἂν ἦσαι μιϰρὸν ϰαὶ ὀλιγοστὸν, θέλει πάλιν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἁρμονίας καθ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων ὀργὴν, μᾶλλον δὲ τοιοῦτον περὶ τὴν προφορὰν γενικὸν τῆς Ἑλλάδος κατακλυσμὸν (ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὐδὲν διεσῴθη κἀνεὶς, οὔτε Δευκαλίων ἔτε Πύῤῥα ὀρθοτιζομοῦντες, ἀλλ' οὐδὲ κἄν ἓν τῆς ἀρχαίας προσῳδίας ὑπόμνημα) δὲν ἰσόρησεν οὐδεὶς ἀδ' ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τερατολόγους! Ἢ μήπως τῶν τόνων ἡ διαφθορὰ διεδόθη κατὰ καιρὸς, ὡς νόσος λοιμώδης, ἐπιδημοῦσα ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἕως ἓ ἐπενεμήθη ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος; τοῦτο πιθανώτατα δογματίζουσιν οἱ Ἀντίτονοι! Ἀλλὰ πῶς δὲν εὑρέθη τότε κἀνεὶς κἀμμιᾶς ὑγιᾶς ἀκόμη χώρας σοφὸς, νὰ μᾶς ἰσορήσῃ τοῦτον τὸν προσῳδιακὸν λοιμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔπασχον οἱ κάτοικοι τῆς γειτονικῆς τε πόλεως, ἢ καὶ αὐτῆς αἰτοῦ τῆς ἰδίας πατρίδος, ὡς ἰσόρησεν ὁ Θεκυδίδης τὴν φυσικὴν λοιμικὴν τῶν Ἀθηνῶν; Ἔπειτα καὶ ἀπὸ ποιᾶς ἄρα πρῶτον καθ' ἑκάσην χώραν καὶ πόλιν ἤρχιζεν ἡ νόσος τᾶ παρατονισμᾶ; Πρώτας τάχα τοὺς χυδαίας καὶ τοὺς κάτω νεύοντας ἀπαιδεύτας ἐτόξευε μὲ τὸ πικρὸν τοῦτο βέλος ὁ ζοφερὸς καὶ καταχθόνιος δαίμων τῆς ἀμαθείας, καθὼς ποτε ὁ τούτου ἀντίπαλος θεὸς τοῦ φωτὸς εἰς τὸ ςρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, „νυκτὶ καὶ αὐτὸς ἐοικὼς, ἠρῆας πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς;“ οἱ τότε λοιπὸν πεπαιδευμένοι συγγραφεῖς δὲν παρετόνιζον· ἄρα οὐδ' ἡμεῖς, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα φυλάττει ςαθερῶς τοὺς ἐν τοῖς βιβλίοις διασωθέντας περὶ τόνων κανόνας ἐκείνων! Ἢ μήπως εἰς αὐτῶν πρώτων τῶν πεπαιδευμένων τὰς κεφαλὰς ἐπέπεσεν ἐξαίφνης, ὡς ἄγριος Ἄτη, ἡ τοιαύτη θεήλατος συμφορὰ, καὶ κατεξήρανε τὰς γλώσσας των μὲ τὰς καυςειρὰς ἄφθας τῆς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀλλ' εἰς ἄλλους ἀρχαίους Ἑλληνικοὺς λαοὺς ἦτο μόνον διὰ σόματος, ἢ παρεισάνετο διὰ τῶν υ καὶ β γραμμάτων ὁ φθόγγος τοῦ διγάμματος, ἡ δὲ ἰδία μορφὴ καὶ γραφὴ τοῦ σοιχείου δὲν ὑπῆρχεν οὐδόλως ἐξ ἀρχῆς γνωστὴ καὶ συνειθισμένη· οὕτω καὶ τὸ Κόππα ἔγραφον ἐξαιρέτως Ἀργεῖοι καὶ Συρακόσιοι καὶ οἱ παλαιοὶ Λατῖνοι· ἀλλ' εἰς τοὺς Ἴωνας καὶ τοὺς Ἀττικοὺς ἦτον ἄγνωστον· οἱ δὲ πάλιν Αἰολεῖς, ὄντες ψιλωταὶ, δὲν μετεχειρίζοντο τὸν φίλον εἰς τοὺς Ἀττικοὺς δασὺν πνευματισμὸν τοῦ Η (α). Ἀλλ' ὅμως εὑρίσκεται τὸ Ϝ καὶ εἰς τὴν ὑπὸ Ναξίων ἀρχαίαν τῆς Δήλου ἐπιγραφὴν (τὴν, Το αυϝτο, κτλ.)· Ἴωνες δὲ οἱ Νάξιοι· καὶ ἡ Δῆλος, νῆσος Ἰωνικὴ καὶ Ἀττική. Λέγει δὲ καὶ Τρύφων, ὅτι „προσίθεται τὸ δίγαμμα παρά τε Ἴωσι καὶ Δωριεῦσι καὶ Λάκωσιν· οἷον, ἄναξ Ϝάναξ, Ἑλένα Ϝελένα· προσιθέασι δὲ τοῖς ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένοις· ἄπαξ δὲ καὶ παρ' Ἀλκαίῳ τὸ ῥῆξις καὶ Ϝρῆξις εἴρηται" (περὶ παθ. λέξ. § 11)· Ἀλλ' ἡ μὲν ἐπιγραφὴ, ἂν δὲν ἐγράφη ὑπὸ γλύπτου Αἰολέως (ὅθεν ἴσως καὶ ὁ Λαβήσιος τὴν εἶπεν Αἰολικήν), ἔχει πάντῃ ἀσυνήθιζον τὴν ἕνωσιν τοῦ Ϝ πρὸς τὸ ταὐτόφωνον υ· ἔπειτα δὲ καὶ μόνη μετ' ὀλίγων (ἂν ἦναι καὶ ἄλλη τις ἰωνικὴ) δὲν ἰσχύει νὰ ἀποδείξῃ τὴν παρὰ τοῖς Ἴωσι καθολικὴν γραφὴν τοῦ Ϝ. Ὁ δὲ Τρύφων ἐπιφέρει πρὸς ἀπόδειξιν τὰ Ϝαναξ καὶ Ϝελένα, λέξεις ὄχι μᾶλλον

(α) *Οἷον εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην τῶν Ἠλείων ἐπιγραφὴν (τῷ 676, π. Χ. ἢ Ὀλυμπ. 50) γράφεται, Α ΓΡΑΤΡΑ, ἀντὶ ΗΑ (ἀ) Ϝρήτρα (ῥήτρα)· ἔτως ἔγραφον καὶ αγιος (ἅγιος), ἡμέρα (βλ. Γραμ. Κορίνθ. σελ. 576, 637)· ἢ ἀντικαθίσανον τὸ Ϝ, ὡς, Ϝεσπέρα, κτλ. (βλ. Βοιωτ. Ἑλλην. ἐπιγρ. τόμ. α, σελ. 28).*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὄνομα, ἀλλὰ τὸ λοιμὸς· „μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμόν" (Θυκυδ. β, 54). Ἐκ τούτου φαίνεται σαφῶς, ὅτι αἱ δίω λέξεις αὗται πάντῃ μὲν ταὐτόφωνοι βέβαια δὲν ἦσαν· διότι οἱ φιλονεικοῦντες τὰς διέκριναν χωρίς τινος ἐπιθέτου ἢ ἄλλου τινὸς σημείου διορισικοῦ, εἰ μὴ μόνον διὰ τῆς ἁπλῆς προφορᾶς (μὴ λιμὸν, ἀλλὰ λοιμόν)· ἦσαν ὅμως ἐξάπαντος αἱ λέξεις ὁμοιοφωνόταται πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἀμφότεραι τρισύλλαβοι, τὸν αὐτὸν ἔχουσαι τόνον καὶ ἴσην τὴν ποσότητα τοῦ χρόνου τῶν ὁμοιοφθόγγων συλλαβῶν· διότι ἄλλως δὲν ἠδύναντο οἱ διαφερόμενοι νὰ τὰς ἀνταλλάσσωσιν εὐκόλως τὴν μίαν μὲ τὴν ἄλλην, ἐκλαμβάνοντες ἑκάτεροι τὴν ἑτέραν ἀντὶ τῆς ἑτέρας, καθὼς ἔκαμνον, ὄχημα καὶ βάσιν τῆς ἔριδος ἔχοντες τὴν ὁμοιοφωνίαν, ἤτοι τὴν μικρὰν περὶ τὴν τούτων ἐκφώνησιν διαφορὰν, ἥτις ἐγέννα τὴν ἀμφιβολίαν, πότερον, λιμὸν ἢ λοιμὸν ὠνόμασαν οἱ παλαιοί (α). Ἐπειδὴ δὲ τὰ δύω ταῦτ' ὀνόματα κατ' οὐδὲν ἄλλο διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων εἰ μὴ κατὰ τὸ οι καὶ τὸ μακρὸν ι, ἡ μεταξὺ τούτων ἄρα διαφορὰ ἦτο ϛοιχείων ὄχι συλλαβῶν διαφορά· τὸ οι ϛοιχεῖον διέφερεν ἀπὸ τὸ ι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν, ὅσον καὶ τὸ υ ἀπὸ τὸ ι (καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς). Εἰ δὲ καὶ τὸ λοιμὸς ἐπροφέρετο λόαμος (κατὰ τὸν Ἔρασμον); ἢ (κατὰ τὸς ἄλλους), λόϊμος καὶ λεΐμος, ἤθελε διαφέρει παρὰ πολὺ παρὰ τὸ λιμὸς, καὶ τότε οὔτ' ἀμφιβολία, οὔτε ἔρις ἐγίνετο περὶ τῆς τῶν λέξεων σημασίας· ἢ τίς ποτε νοῦν ἔχων ἄνθρωπος καὶ αὐτία ἀμφιβάλλει, ἂν τὸ πρωΐμος (ὡς λόϊμος) διαφέρει ἀπὸ

(α) Βλ. τὸν σοφὸν Ῥείμερ. λ, λοιμός.

αὐτῶν γλώσσης μετὰ τῆς γνησίας ἐκφωνήσεως τῶν ςοιχείων. Καθὼς πηγὴ πολύχρυνος, δαψιλῆ προχέυσα ρεῖθρα καὶ γλυκερὰ καὶ λαμπρὰ, σμικρύνετ' ἔπειτα πολλάκις δι' ἀβροχίαν, ἢ σεισμῶν βρασμὸν καὶ ταραχῶν παντοίων ἀπιφορὰν, καὶ ῥέει τὸ νᾶμά της ὀλίγον καὶ ἀσθενὲς καὶ μέφρύγανά τινα καὶ ξυλάρια ἐπιπλέοντα μεμιγμένον, ὑπὸ ζάλης ἀνέμων συμφορηθέντα, ἀλλ' ὅμως οὔτε τὴν ποιότητα μετέβαλε τῶν ὑδάτων της, οὔτε τὸν τερπνῶς κελαρύζοντα μορμυρυτόν της· παρομοίως καὶ ἡ νεωτέρα τῶν Ἑλλήνων διάλεκτος, κἂν ἐσειράθη κατὰ μέρος τὴν πολλὴν καὶ παλαιὰν τῶν λέξεων καὶ φράσεων δαψίλειαν, κἂν ἀνεμίχθη καὶ μὲ φωνῶν ἀλλοφύλων ἐπιπολάζυσαν ὕλην, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠλλοιώθη τὴν οὐσίαν, οὐδὲ τὸν φθόγγον τῶν ςοιχείων της. Αἱ παντοῖαι συμφοραὶ τῆς Ἑλλάδος ἐσέρησαν μὲν τὲς Ἕλληνας πολλὰς πραγμάτων γνώσεις μετὰ τῶν ὀνομασιῶν των, εἰσήγαγον δ' εἰς τὴν γλῶσσάν των πλειοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας κατὰ τόπυς ξενοφωνίας, ἐσύγχυσαν δὲ πρὸς ἀλλήλας τὰς ἀρχαίας διαλέκτυς καὶ τὰ κατὰ χώρας τέτων ἰδιώματα, ἠμαύρωσαν δὲ τὸ λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπέστατον χρῶμα τοῦ χαρακτῆρος τῆς τῶν Ἑλλήνων μεγαληγορίας, ὅςις ἦτο ἀνάλογος μὲ τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ σοφίαν των, ἀλλ' ὅμως δὲν διέλυσαν καὶ τὸ ὕφασμα καὶ πλέγμα, ἢ τὺς ςοιχειώδεις ςήμονας τοῦ λόγυ τοῦ Ἑλληνικῦ. Καὶ εἰς τὰς

Ἀχιλλεὺς (*ἰλ.* I, 189). Ἐξέδωκε δὲ καὶ ἤδη μέρος τέτων τῶν τραγυδίων ὁ φιλέλλην Γάλλος Φυριέλος μετὰ τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως, καὶ πάλιν μετὰ τῆς Ῥωσσικῆς ὁ κλεινὸς τῦ Ὁμήρυ μεταφρασὴς Νικόλαος ὁ Γναίδηξ (Гнѣдичъ).

δύω, ἄνεσις (ἡνίκα ἂν ἀπὸ ὀξυτέρου τόπου ἐπὶ βαρύτερον ἡ φωνὴ χωρῇ), καὶ ἐπίτασις (ὅταν ἐκ βαρυτέρου μεταβαίνῃ πρὸς ὀξύτερον)· ἐκ δὲ τούτων τὰ γινόμενα, τὸ μὲν, βαρύτητα, τὸ δὲ, ὀξύτητα προσαγορεύομεν (περὶ Μουσικ. βιβ. α, σελ. 8, ἐκδόσ. Μεϊβομ.). Καὶ πάλιν (σελ. 76), „λέξις ὀξύτητάς τε καὶ βαρύτητας προσλαβοῦσα μετὰ διασημάτων — λόγοις τοῖς συμφώνοις τεταγμένων (ἐγέννησε) ῥυθμόν (βλ. καὶ ἐφεξ. κεφ. ε). ι) Ὁ Ἡρωδιανὸς (160, μ. Χ.) ὁρίζει τὴν προσῳδίαν· „ποιὰν τάσιν ἐγγραμμάτου φωνῆς ὑγιοῦς, κατὰ τὸ ἀπαγγελτικὸν τῆς λέξεως ἐκφερομένην μετά τινος τῶν συνεζευγμένων περὶ μίαν συλλαβήν, ἤτοι κατὰ συνήθειαν διαλέκτου ὁμολογουμένης, ἢ κατὰ τὸν ἀναλογικὸν ὅρον καὶ λόγον (βλ. Βεκκ. Ἀνέκδ. Ἑλλην. τόμ. β, 676). Συνεζευγμένα δὲ περὶ μίαν συλλαβὴν ὀνομάζει κοινῶς τοὺς τόνους, καὶ τὰ πνεύματα, καὶ τὰ πάθη· ὡς διδάσκει ἐφεξῆς ὁ Πορφύριος, καὶ ὡς εἶπεν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἀνωτέρω, πάθη συλλαβῶν, καὶ συμβεβηκότα λέξεων. ια) Ὁ Σέξτος (190, μ. Χ.), ἀπαριθμεῖ καὶ ῥητῶς ὀνομάζει „τὰς τῶν Γραμματικῶν προσῳδίας, ὀξεῖαν καὶ βαρεῖαν καὶ περισπωμένην". Ἀναφέρων δὲ καὶ τὰ μέρη τῆς γραμματικῆς ἐκ τοῦ Διονυσίου τοῦ Θρᾳκὸς, πρῶτον μέρος αὐτῆς λέγει „τὴν ἐντριβῆ κατὰ προσῳδίαν ἀνάγνωσιν" (πρὸς Γραμματ. κεφάλ. ε, ι, ια, ιβ). ιβ) Ὁ Πορφύριος (270, μ. Χ.) λέγει ὅτι· „τῆς προσῳδίας διαιρέσεις εἰσὶ τέσσαρες· (τόνοι, χρόνοι, πάθη, πνεύματα)· πάλιν ἕκαστον τῶν τεσσάρων ὑποδαιρεῖται, οἱ μὲν τόνοι καὶ τὰ πάθη εἰς τρία (τόνοι μὲν, εἰς ὀξεῖαν, βαρεῖαν, περισπωμένην· πάθη δὲ, εἰς ἀπόστροφον,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σμαράγδι), γράφεσιν ὅμως, σμάραγδος, κτλ. (α) τίς οἶδε πόσες ψόγες δὲν ἤθελαν ἐκφωνήσει καὶ διὰ τῦτο, ἂν ἔλειπαν περὶ ταύτης τῆς προφορᾶς ἀναντίῤῥητοι παλαιῶν μαρτυρίαι! (β). § ε. Ἀλλά τινες τῶν Ἐρασμιτῶν ἐκαυχήθησαν εἰς τὸν γιγγρασμὸν ἢ gingritum τὲ λτ. g, ὡς ἀῤῥένωπὸν καὶ σοβαρὸν ἐκδίδοντος φθόγγον, τὸν ὁποῖον, λέγεσι, ζερεῖται τὸ Ἑλληνικὸν γ, καθὼς τὰ νῦν τὸ προφέρεσιν οἱ Ἕλληνες, μαλθακῶς δηλαδὴ καὶ χαύνως (κατὰ τὴν κρίσιν των). ἀλλ' ὅμως οἱ ἀγαθοί μας ἔτοι γιγγρασαὶ δὲν παρετήρησαν, ὅτι τὸν μὲν τοιῦτον ψόφον ἡ Ἑλληνικὴ ὡς κακόηχον ἀποφεύγει, ἐπιτηδεύει ὅμως ἀπ' ἄλλου μέρους λαμπρότερον καὶ διαρκέσερον τὸν λαρυγγισμὸν παρενθέτεσα πρὸ τῶν γ, κ, χ, τὸ γ (=ν), εὔηχον τὸν φθόγγον διαφυλάττον καὶ ὄχι περικεκολουμένον καὶ ἀμβλὺν, ὡς ἐν τῷ λατινικῷ g. Οὕτως ἐκ τὲ ἄγω, ἄγελος ἔπλασε τὸ ἄγγελος, παρεμβαλὲσα πρὸ τὲ γ τὸ ν, τὸ ὁποῖον ἐτράπη καὶ αὐτὸ εἰς γ (ἤτοι νόθον ν)· καὶ ἐκ τοῦ

(α) Ὡς ζ προφέρομεν τὸ σ καὶ πρὸ τῶν β, γ, δ, ρ (κατά τινας δὲ χώρας καὶ πρὸ τὲ λ, ν). Οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, διὸ καὶ εὑρίσκεται ζβέω, τὸ σβέω καὶ ἐκ τὲ σδέω (ζδέω), ἔγεινε τὸ ζέω (ζ=σδ, βλ. κεφ. Ε), καὶ τὸ Ἀθήναζε ἐκ τὲ Ἀθήνας δε, κτλ. ὅθεν καὶ αἱ Σλαβονικαὶ διάλεκτοι διαιρέσι τὸ ж (=ζ) εἰς жд=ζδ=σδ· οἷον, вижу, καὶ вижду=βίσδω, βίζω, ἀντὶ βίδω (δ=ζ), Fίδω· жажда (жажа), ζάσδα, ἀντὶ ἄσδα, ἄζα, μετὰ τὲ ζ, ἀντὶ σ τραχυτέρᾳ πνευματισμῷ (σάσδα), ὡς ἐκ τὲ σάω=Fάω, ἄω, τὸ ζάω, καὶ ζιβύνη=σιβύνη, ζαυκίτροφος=σαυκίτροφος, κτλ.

(β) Βλ. Σέξτ. πρὸς Γραμμ. κθ. καὶ Λυκιαν. Δίκη φωνηέντ. πρόσθες καὶ τὰς λέξεις, ζμικρὸς, ζμινύη, ζμέρδω, ζμῆγμα, ζμῶδιξ, κτλ. καὶ ἐν ἀρχ. ἐπιγραφ. κόζμῳ=κόσμῳ (Γρυτέρ. ἐπιγρ. Σιλ. 86), καὶ ἐν νομίσματι Σμύρνης, ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πούρνος καὶ πόρνος, πουρὶ καὶ πωρὶ (πωρίον, πῶρος), περνὸν τὸ πωρνὸν, ἀντὶ πρωνὸν (ἐκ τῆ Αττικ. πρῴ = πρωΐ, πρωϊνὸν), τραγουδῶ, τραγεδιςὴς, τὸ τραγῳδῶ, τραγῳδητής, κτλ. Καὶ τὸ ἄρθρον δὲ τὸ ὁ κατὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν μάλιστα προφέρουσιν οἱ χυδαῖοι πολλάκις, ὁ, καὶ, τὲ, τὲν, ἀντὶ, τὸ, τὸν (τὲν ἔδουκα τοὺ σημίτι = σημίδιον, συγκοπῇ τοῦ σεμιδάλιον, σεμιδαλίτης, σεμίδαλις, ὅθεν καὶ τὸ παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν σημιδία = Λατιν. simila, Γρμ. Semmel). Καὶ ὅλας δὲ τὰς εἰς ον καὶ ος καταλήξεις (ὅταν δὲν ὀξυτονῶνται) προφέρεσιν εἰς ε, ες (ὡς, ὁ ἄνθρουπους εἰκείνους = ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ε = ει, ὡς εἴπομεν σελ. 284· τοιῦτο καὶ τὸ μελειδώνα = ἐλεδώνη μετὰ τοῦ μ, κατὰ τὸ μάλευρον = ἄλευρον, κτλ.)· ἐπὶ δὲ τῶν ὀξυτόνων πάντοτ' ἐκφωνεῦσι τὸ ο καθαρὸν, οἷον, λαὸς, οὐρανὸς, οὐδέποτε δὲ λαὺς, ὐρανὺς, ἀποφεύγοντες τὴν σύγχυσιν τῆς ὀνομαστικῆς πρὸς τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικήν· ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ω, ομεν, καὶ ομαι βαρύτονα ῥήματα ἐκφέρουσιν εἰς ε καὶ εμε, εμαι, ὅταν ᾖναι ἀτόνιςον τὸ ω καὶ ο, οἷον, γράφε, γράφεμαι, καὶ γράφεμε, ῆ,-μει ἀντὶ,-μεν· τὰ δὲ περισπώμενα πάντοτε κανονικῶς, ὡς, λαλῶ, λαλοῦμεν, πεινῶ, πεινῶμεν, καὶ πεινοῦμεν, πεινᾶτε, πεινῶσι καὶ πεινοῦσιν, πεινοῦν, διὰ τὴν συνήθη μετάπτωσιν τῶν πρώτων καὶ τρίτων πληθυντικῶν προσώπων ἀπὸ τῆς δευτέρας συζυγίας εἰς τὴν πρώτην τῶν περισπωμένων, καθότι ῶ = ῶ.

§ ιζ. Ἐκ τούτων ἁπάντων γίνεται προφανέςατον, ὅτι καὶ τὸ πάλαι κατὰ διαλέκτους τὸ ο καὶ ω ἐπροφέροντο καὶ ὡς ε, ἂν καὶ ἡ τοιαύτη χρῆσίς των εἶναι ἀδιόριςος· διότι ἡ παλαιὰ ἐπικὴ γλῶσσα καὶ ἰδίως οἱ Ἴωνες

Αἰολικοῦ ἀλφαβήτου (ὡς εἶναι καὶ τὸ F εἰς τὸν Λατινικόν)· καὶ κύριον μὲν ὄνομα τοῦ ςοιχείου ἦτον ἐξ ἀρχῆς τὸ βαῦ. δίγαμμα δὲ τοῦτ' ὠνόμασαν ὕςερον οἱ Γραμματικοὶ διὰ τὴν ὁμοιότητα ἐκ δύω Γ φαινομένην σύνθετον μορφήν· τραχὺς δὲ τούτου φαίνεται φθόγγος ὁ παλαιὸς, τὸν ὁποῖον ὑποδεικνύει τῆς Λατινικῆς φωνῆς ἡ προφορὰ, πῶς ἐξεφωνεῖτο, οἷον εἰς τὰ, Fέργον, Fέτος, κτλ. μετὰ δὲ ταῦτα μετεβλήθη πρὸς τὸ μαλακώτερον ἡ τοῦ φθόγγου τραχύτης· ὅθεν καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ὠνόμασε τὸ γράμμα, τὴν ϐ συλλαβὴν ἑνὶ ςοιχείῳ γραφομένην (=v). Καὶ ὁ σοφὸς Ἑρμάνος (εἰς Ὁμήρου ὕμν. σελ. 91) εἶπε τὸ F Πελασγικὸν καὶ κοινὸν εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας· προσέθηκε δὲ (δὲν ἐξεύρω διὰ τί) καὶ ὅτι, ὡς μὲν ἐκ τῆς μορφῆς τὸ F φαίνετ' Αἰολικὸν, ὡς δ' ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ χρήσεως, Δωρικόν. Ὁδὲ κλεινὸς Βοίκχιος (ἐν Οἰκονομίᾳ πολιτικῇ Ἀθηναίων, καὶ ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Ἑλλην. ἐπιγραφ. τόμ. α, σελ. 295, 721), λέγει τὸ F τὸ μὲν πάλαι τὸ ἕκτον γράμμα τοῦ ἀρχαίου ἀλφαβήτου, τὸ αὐτὸ καὶ τῶν Λατίνων τὸ F καὶ τῶν Ἀσιανῶν τὸ vav· εἰς δὲ τὸν ὕςερον ἀλφάβητον δὲν ὑπῆρχε πλέον ὡς γράμμα, ἀλλ' ἓν ἐκ τῶν τριῶν ἐπισήμων (σημείων ἀριθμητικῶν)· ταῦτα δὲ ἦσαν, τοῦτ' αὐτὸ τὸ Βὰβ, καὶ τὸ Κόππα, καὶ τὸ Σάμπι· καὶ τὸ μὲν Βὰβ, ἢ F, ἐσήμαινεν ς· τὸ δὲ Κόππα, ἢ Ϙ (σύνηθες μάλιςα παρ' Ἀργείοις, ἰσοδύναμον τῷ Κ, ἢ Κάππα, ἐν ἐπιγραφαῖς· ὅθεν τῶν Λατίνων τὸ Q καὶ q· ἐκ δὲ ταύτης τῆς μορφῆς ὠνομάσθη καὶ ἀνεςραμμένον P, ἢ Ἀντιῤῥῶ· ἐγράφετο δὲ μάλιςα τὸ Κόππα πρὸ τοῦ ο, ὡς καὶ τὸ Λατινικὸν q πρὸ τοῦ u· οἷον, Ϙόρινθος, κτλ. σπανιώτατα δὲ πρὸ τῶν ἄλλων φωνηέντων,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

B.

	Σελ.
Βλάγκον ἄλογον	351
Βλὸψ	155
Βοΐζω (βοάω,-άζω) βόαξ· ἤ (βύζω = βωβύζω) βωΰζω	
Βοιωτοὶ	374
**Βόλος*	342
Βορδόνιν	515
Βουβαλοπέτσιον	388
**Βᾶγος, Βύκη*	290
Βαβὸν νερὸν	768
Βράτιμος	531
Βραχνᾶς (παρὰ Εὐσαθ. εἰς Ἰλ. θ. καὶ παρὰ Μιχαὴλ τῷ Ψελλῷ γράφεται Βαρυχνᾶς, καὶ παράγεται ἐκ τῆ βάρος· ἀλλ' εἶναι = βραχνὸς, μὲ τὸ υ, ἢ ι παρεντεθειμένον, ὡς, ὀρικάνη = ὀρκάνη· παρὰ τοῖς Βυζαντιν· ἐλέγετο καὶ βαβατζίας, βαβατζικάριος ὁ βραχνᾶς, ὡς ἐκ τῆς Βαβᾶς (Ψελ. καὶ Σουΐδ). Τώρα λέγομεν βαβέτσαν καὶ βούμβαρον φάσμα πρὸς φόβητρον τῶν παιδίων· ἡ δὲ λέξις ἐπλάσθη ἐκ τῆ βόμβυξ, κος, βόμβυρ (βομβισκάριος) βομβυλιὸς (τὸ βομβοῦν ἔντομον, κοινότερ. βάμβαρας), α = ο, υ = ου.	428
Βρόντας	347
**Βύλη, Βελία. βλ. Γέλη.*	
Βῶδι, Βωδαύτης, Βωδέα, Βωδοτόμαρον,-δόπετσον,	307, 374, 388

Γ.

	Σελ.
Γ, βλ. Δίγαμμα	
Γαδαρειὰ	228
Γαδαρόπετσον	388
Γαῖγα, γαῖμα	217
Γαλάζιος, γαλανὸς, γαλαζόπετρα	352
Γιασεμὶ,-μόλαδον	369
Γλυκοφέγγει,-χαράζει	161
Γνεύω,-γνέμα, γνέθω (ἔτω καὶ γέριμος, γεριμαίνω = ὥριμος,-μαίνω, ω = ε. Πελοποννήσ.)	160
Γδέρω, Γδυμὸς	162
Γέμωσις· βλ. Νεάσις	
Γέρας, γέρων, γῆρας	334, 303
Γεράνειος	336
Γέρηνος, Γεραισὸς, Γραῖα	334
Γερδέλιον	342
Γιακᾶς	389
Γιόνω (ἰόω), γιωμένος	531
Γισανὶ	514
Γλέφαρον	535
Γλωσσοκόπος,-κοπάνα	498
**Γογγύλω*	571
**Γόλος*	342
**Γόμφοι, Γόννοι*	760
Γονικὸν, γονικὰ	218
Γᾶβος, ἢ γκοῦβος, γκούβα (=γύπος, γύψ, οἱ Λάκωνες νῦν τὸν παρ' ἄλλοις Ἰνδιανὸν ὄρνιν, καὶ ξενικῶς, χερκάνον καὶ μίσσιρον· missir tauk). βλ. υ = ου.	
**Γέρας βενὰ*	759
Γέρνα	298
ΓΡΑΙΚΟΙ, Γραικὸς	335, 464

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῶν κατὰ τὸ Λατινικὸν v; διὰ τί δὲν ἀναγκάζωσι καὶ τὴν Ἰταλίαν πᾶσαν νὰ ἐκφωνῇ τὰ tavola, καὶ favola, καὶ cavallo, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ὡς τὰ Λατινικὰ caballus καὶ fabula καὶ tabula;

(§ δ. Γ'), Καὶ ἄλλαι δὲ γλῶσσαι πλὴν τῆς Λατινικῆς, ὄχι ταύτης νεώτεραι, καὶ εἰς ἀρχαιοτάτας αὐτῶν λέξεις τὰς αὐτὰς καὶ Ἑλληνικὰς, προφέρωσι τὸ b ὡς οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς. Διὰ ν' ἀφήσω τὴν Γερμανικὴν (τῆς ὁποίας παραδείγματα παρενσπείρομεν ἐν τῷ μεταξὺ (α)), ἀναφέρω μόνον ὀλίγας λέξεις Σλαβονικὰς· вόлю, βόλω· воля, βόλλα· велю, βέλω· вію, βίω (μίω)· вода, βέδυ (βύδας, Fύδας, ὕδος, Λακων. ὕδορ, ὕδωρ, καὶ θηλυκ. ὕδα, ἐν τῷ λτ. uda, unda, Fύδα, ὅθεν υ=ο, вода)· веду, βέδω (βάδω, βάζω, βιβάζω)· ваплю (ἐκ τοῦ вапу, τὸ λ ἐπενθετικὸν), βάπω, βάφω· вечь, βέξις (βάξις, βὰξ, ὅθεν ἄβαξ)· воюю, βοόω, βοάω, καὶ войпель, βοήτωρ, βοητὴρ, -τὴς (βοὴν ἀγαθός)· валю, βάλλω· вою, βόω (γόω)· визжу, βύζω· вымя, βύμμα (μύμμα, μάμμα, λτ. mamma, μυζίον, συνήθ. βυζίον)· вру, βρύω=βλύω, φλύω (φλυαρῶ)· вѣпвь, βίττFος, βίτος (vitex,

---

(α) Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ vollen, βόλεν (βόλειν, βέλεσθαι), Wille, βόλλα (βελὴ)· βίσων, βίσων (λτ, bison) Wisant· βάδειν, waden, waten· βάζειν (βαβάζω), schwatzen (τὸ sch, ἰσχυρὸς πνευματισμὸς, ὡς καὶ schwer=βαρὺς, βλ. § γ)· τὸ ὕδωρ, Fύδωρ, Φρυγισὶ βέδυ=Water, Wasser, Wazzer· τὸ βρίζα, βρύζα (Fρίζα, ὅθεν ὄρυζα), μεταθέσει (βύρζα) Wurz, Wurzel· τὸ βάγειν (Fάγειν, ἄγειν), wagen, wegen (bewegen). τὸ ἄλσος, καὶ ἄλτις (ἄλδω), λτ. saltus (μετὰ τοῦ πνευματισμοῦ σ, μετὰ δὲ τοῦ F) Fάλτος Wald, (ὡς καὶ συνήθως βάλτος, Fάλτος, Σλαβ. Блато, Ρωσσις· Болото, τὸ ἕλος· βλ. καὶ Γρηγ. Κορινθ. περὶ διαλέκτ.), κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Βόσσιον καὶ Ἐννίνιον ἀντινονισάς· οἵτινες ἐξήλησαν καὶ περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου μὲ πολλὴν πεποίθησιν εἰς τὰς ἰδίας ἑαυτῶν δοξασίας. Εἰ δὲ προσέλαβον οὗτοι καὶ ἄλλους πολλοὺς τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ὀπαδοὺς, τίποτ' ἄλλο δὲν ἐκατώρθωσαν, εἰ μὴ ὅτι ἐξήλεγξαν καὶ αὐτοὶ τῆς ἀνθρωπίνης κρίσεως τὴν ἀσθένειαν· καὶ εβεβαιώθη κ' ἐδῶ ἡ γνώμη τοῦ χρυσοῦ Εὐριπίδου· ὅτι πολλάκις ἐφάνη καὶ

„Σοφῶν πλῆθος ἀθρόον, ἀσθενέστερον
„Φαυλοτέρας φρενὸς αὐτόφρονος ἑνός."

Ἀλλ' ὥρα πλέον εἶναι νὰ καταπαύσωμεν τὸν λόγον, προσθέσαντες τὸ τελευταῖον κεφάλαιον, ὡς ἀνακεφαλαίωσιν τῆς ὅλης τοῦ συντάγματος ὑποθέσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

§ α. Ἀναλαμβάνοντες ἐξ ἀρχῆς πάσας τὰς ἀρχὰς τῶν Ἐρασμιτῶν, καὶ τὰς τούτων ἀναιρέσεις ὑπὲρ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐκθέτομεν αὐτὰς ἐν τύπῳ καὶ ὁλοσχερῶς εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο κεφάλαιον· σύνοψιν ταύτην, καὶ οἷον ἐπίλογον, τῆς ὅλης συγγραφῆς προστιθέντες, πρὸς εὐχερεστέραν ἀνάμνησιν τῶν προειρημένων.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μενος μὲν τὴν φύσιν τῦ πρωτοτύπυ, φυλάττων δὲ καὶ τῆς ἰδίας τυ γλώσσης τὸ σχῆμα, τὸν χαρακτῆρα, τὴν εὐφωνίαν· καὶ σύμφωνον μὲν πάντοτε ἐκλέγει τὸ προσφορώτατον πρὸς τοῦ ψόφυ τὴν ἔκφρασιν, φωνῆεν δέ τις ἄλλος ἄλλο τι συνάπτει σχηματίζων τὰς φθόγγυς· καὶ ὁ μέν τις προσθέτει καὶ ἄλλο τι γράμμα, ὁ δ' ἀφαιρεῖ, ὁ δὲ μεταπλάττει καὶ μεταθέτει ὁπωσδήποτε· οἷον ἐκ τῦ φθόγγυ βα, βαλ, bal, ἔγειναν τὰ (βάλω) balo, βαλάω, παρ' ὃ, βαλαχὴ, συγκοπῇ δωρικ. βλαχὰ, (ὅθεν Ἰωνικ. βληχὴ, βληχῶμαι)· Ὁ δὲ Γάλλος ἀντιτάξας τὸ e ἀντὶ τῦ α εἶπε (bel) béler (ὡς καὶ οἱ Λατῖνοι ἐκ τοῦ balo εἶπαν bela, ἀντὶ bala = βᾶλα, β = μ = μᾶλα, μῆλα = μεῖλα· ὅθεν Καλλίμειλος, Σαίμειλος = -μηλος, κτλ.), καὶ οἱ Σλάβονες εἶπαν блею (βλέω), μεταθέσει ἀντὶ белю (βέλω). Οἱ δὲ πάλιν Γερμανοὶ, τοὺς αἰσηροτέρυς ἤχυς ἀγαπῶντες, εἶπον blöcken, μεταθέσει καὶ αὐτοὶ (βλ. Ῥείμερ. λ. βληχάομαι), ἀντὶ bölken (ἢ bolken), ὡς ἐκ πρωτοτύπυ ἤχυ bol, blo, blö, τρέψαντες εἰς ο τὸ παρ' ἄλλοις a καὶ e (bal, bel, ble), κατὰ τὴν συνήθη τῶν δύω τύτων φωνηέντων εἰς ο μεταβολὴν (τῦ δὲ ο καὶ e συναλοιφὴ τὸ ἡμίφωνον ὔ, ἢ ὐ), καὶ σχηματίσαντες οἷον βλόχεν, ὡς ἐκ τῦ βλάχεν (βλήχειν), ἀντὶ τῦ Δωρικῦ (βλαχᾶν) βλαχᾶσθαι. Οἱ δὲ, τέλος, Ἀττικοὶ ἐξέφρασαν τὸν ἦχον τῆς βληχῆς καὶ ἁπλέσερον διὰ τῦ βὴ, εἰς τὸ ὁποῖον ἔτε τὸ β ἐπρόφερον b, ἔτε τὸ η ē (bē, ἢ bee), οἷον βαὶ· ἀλλ' ἦχει καὶ παρ' αὐτοῖς ἡ φωνὴ ταὐτοφώνως, ὡς καὶ ἂν ἐγράφετο Βοιωτικῶς βεῖ (ει = η = ῑ)· τῦτο βεβαιύει ὁ Εὐξάθιος· „Οἱ παλαιοὶ φασι μιμητικῶς βὴ, ἀ μὴν βαὶ, μίμησιν προβάτων φωνῆς". Καὶ ὁ Συΐδας ὁμοίως· „βὴ τὶ μιμητικὸν τῆς

(καλὴ ἡμέρα), τὸν συνήθη πανταχῆ χαιρετισμόν; Τί σημαίνει αὕτη ἡ πάγκοινος ὅλου τοῦ ἔθνους καὶ πανηγυρικὴ σιωπή; τί ἄλλο; εἰ μὴ ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐλάλησαν οὐδόλως ἐδαμῆ οὐδέποτε γλῶσσαν κατὰ τὴν φαντασίαν τῶν Ἐρασμιτῶν! Μία καὶ μόνη, τόσον ἰσχυρὰ καὶ λαμπρά, ὅσον ἁπλοϊκὴ καὶ ἀπραγμάτευτος παρατήρησις ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καθ' ἡμᾶς γνησίας προφορᾶς· ποία; ἡ καθολικὴ χρῆσις τῶν κυρίων ἡμῶν ὀνομάτων. Καὶ οἱ νῦν Ἕλληνες, ὡς καὶ οἱ παλαιοὶ, κυριωνυμῶνται μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πάππων, καὶ θείων, καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν, καὶ αὐτῶν τῶν πατέρων των (ὅταν μάλιστα τύχῃ νὰ ἀποθάνῃ ὁ πατὴρ ἀφήσας ἔγκυον τὴν μητέρα). Τίς ἀμφιβάλλει, ὅτι τὰ Ὁμηρικὰ καὶ παρ' ἄλλοις ἀρχαίοις συνηθέσατα ὀνόματα, Ἀλέξανδρος καὶ Ἑλένη καὶ (Δημήτηρ) Δημήτριος καὶ (Γεωργὸς) Γεώργιος καὶ Βασίλειος καὶ Εἰρήνη καὶ Θεόδωρος καὶ (Ἄντων) Ἀντώνιος καὶ (παῦρος) Παῦλος καὶ Εὐθύμιος καὶ Εὐφροσύνη καὶ Νικόλαος (δωρικώτερον, Νικόλας), καὶ ἄλλα μυρία καὶ κοινότατα τὴν σήμερον εἰς ὅλον τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων ὀνόματα μετεδόθησαν καὶ εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων μὲ τὴν αὐτὴν προφοράν; Οὕτως οἱ ἀρχέγονοι τοῦ γένους ἡμῶν προπάτορες ἐπρόφερον τὰ ὀνόματα καλοῦντες τοὺς υἱούς των καὶ τοὺς ἐγγόνους, καὶ ἔτοι πάλιν τοὺς ἰδικούς των ἀπογόνους, τοὺς ἡμετέρους πάππους καὶ πατέρας καὶ τὰς μάμμας καὶ μητέρας, καθὼς καὶ ἔτοι προσεῖπον ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς τὰ ἡμέτερα τέκνα. Ταῦθ' ὑπέδειξαν, ταῦτ' ἔλεξαν ἡμῖν κοκύαι! Τοῦτον τὸν σχηματισμὸν τῆς φωνῆς περὶ τὰς ὀνομασίας καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς φιλτάτων, καὶ πάντων ἁπλῶς

καὶ πρέσγυς, πρεῖσγυς, *Λατιν.* preiscus, priscus (ἀρχαῖος)· ἔθεν καὶ τὸ γέρας ἰδίως διωρίσθη νὰ σημαίνῃ τιμὴν ἀνήκουσαν πρῶτον εἰς τὸ γῆρας, καὶ ἔπειτα εἰς πᾶσαν ἄλλην προτερήματος ὑπεροχήν, ὡς τὸ πρεσβεῖον καὶ βραβεῖον (βρα-βεύς· βλ. ἀνωτέρω). Ἐκ τῦ γραῖος, διαρέσει Αἰολικῶς γράϊος, καὶ κτητικὸν γραϊκὸς, γραικὸς ἔγεινε, νομίζω, καὶ τὸ κύριον Γραῖκος, υἱὸς τοῦ Θεσσαλῦ (Στέφ. Βυζάντ.)· ὅθεν τὸ ἀρχαῖον ἐθνικὸν Γραικὸς, Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες (Ἀριστ. Μετεωρ. ιε), *Λτ.* Graji καὶ Graeci, ἄξε καὶ τὸ Γραικὸς εἶναι = ἄνθρωπος τὸ μὲν σῶμα σερρὸς, καὶ κραταιὸς, τὸ δὲ γένος γηραιὸς, ἤτοι παλαιὸς, παλαίχθων, ἀρχαιόγονος, πρεσβυγενὴς, καὶ γεράσμιος, γεραρός· παράβαλε τὰ, Δαναοὶ = δηναιοὶ· Ἀχαιοὶ, Ἀχαιὸς = χαιὸς, χαὸς = γηγενὴς, αὐτόχθων, ὅθεν = εὐγενὴς, καὶ προπάτωρ, κτλ. Τὸ δὲ Ἕλλην ἐκ τοῦ ἕλω = ἑλὸς, ἑλλὸς, ὁ ταχὺς, ὅθεν καὶ ἕλα, εἵλη, ἥλη, ἥλιος, καὶ σέλα, σέλας, σελήνη, τὸ ταχυκίνητον καὶ πολυέλικτον φῶς· καὶ σημαίνει ἄρα τὸ Ἕλλην ἄνδρα ταχὺν ὡς τὸ φῶς· ἐκ τῦ ἑλὸς, ἑλλοὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σ, καὶ οἱ Σελλοὶ (ὡς, ἕλα σέλας). Ἀλλὰ καὶ οἱ Αἰολεῖς ἐκ τῦ αὐτῦ ἕλω, ἀέλλω, αἴολος = ταχὺς, καὶ Αἴολος ὁ τῦ Ἕλληνος, καὶ ἄλλος ὁ Ἱπποτάδης, ταμίας ἀνέμων καὶ ἀελλῶν (Ὀδ. κ). Καὶ οἱ Θεσσαλοὶ ἐκ τοῦ θέω (καὶ θόω, θοὸς) θέσσω, θέσσαλος (ὡς ἀέω, ἄελος, ἄελλα, ἀΐξω, ἀΐξαλος, ἴξαλος), θέσσων = θάσσων, θάττων, θάω, θάζω, σσω = τάω τάσσω, (ὅθεν τάσσων, θάσσων, ὡς, μάω, Μάσης, μάσις, μάσσων) = τάγω, ταχὺς (ταχίων, ταχυνὸς καὶ ταχιλός), καθὸ ταχύποδες δηλαδὴ ὅ, τε Θέσσαλος καὶ οἱ Θέσσαλοι, ὡς ὁ ὠκύπους Ἀχιλλεὺς, ἢ καὶ ταχύπωλοι, πρῶτοι γενόμενοι κέντορες

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φεύγομεν τὸ ἰσάναι τὴν φωνὴν, ἂν μὴ διὰ πάθος ποτὲ εἰς τοιαύτην κίνησιν ἀναγκασθῶμεν ἐλθεῖν· ἐν δὲ τῷ μελῳδεῖν τἐναντίον ποιοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ συνεχὲς φεύγομεν, τὸ δ' ἰσάναι τὴν φωνὴν ὡς μάλιστα διώκομεν", κτλ. (αὐτ. αὐτόθ. σελ. 8 καὶ 9). Καὶ „Ἅλις τὲ λογῳδους κεχώρισται ταύτῃ (τῇ διασηματικῇ κινήσει) τὸ μουσικὸν μέλος· λέγεται γὰρ δὴ καὶ λογῶδές τι μέλος τὸ συγκείμενον ἐκ τῶν προσῳδιῶν τῶν ἐν τοῖς ὀνόμασι· φυσικὸν γὰρ τὸ ἐπιτείνειν καὶ ἀνιέναι ἐν τῷ διαλέγεσθαι" (αὐτόθ. σελ. 18). Ἐκ τούτων φαίνεται καθαρῶς, ὅτι τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ, ἢ ἡ ὀξύτης καὶ βαρύτης (Πλάτ. Φιλήβ. καὶ Ἀρχύτ. περὶ μαθηματ.) ἀνήκει καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ διαλέγεσθαι κίνησιν τῆς φωνῆς. τοῦτο δὲ τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ αἱ ἐκ τἔ ἐπιτείνειν καὶ ἀνιέναι τὴν φωνὴν γινόμεναι προσῳδίαι, ἐκ τῶν ὁποίων σύγκειται τὸ μέλος τὸ λογῶδες, ἤτοι τοῦ προφορικοῦ λόγου, καθ' ὃν διαλεγόμεθα εἰς τὴν κοινὴν συνομιλίαν· καὶ τέλος, ὅτι διαλεγόμενοι κατὰ συνεχῆ ἢ λογικὴν κίνησιν φωνῆς ϛαματοῦμεν κἄποτε τὴν φωνὴν διὰ πάθος. Ποῖα δὲ τὰ πάθη, θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς. Ὅτι δὲ τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ ὠνομάσθησαν ἐπὶ τῆς ἀκουστικῆς κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἁπτῶν· καὶ τὸ μὲν ὀξὺ κινεῖ τὴν αἴσθησιν „ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπὶ πολὺ, τὸ δὲ βαρὺ ἐν πολλῷ ἐπ' ὀλίγον", ἐδίδαξε διὰ μακρῶν ὁ Ἀριϛοτέλης (περὶ ψυχῆς, βιβλ. β, κεφαλ. 7). γ) Ὁ Θρᾷξ Διονύσιος (66, π. Χ.) ὁρίζει τὸν τόνον „φωνῆς ἀπήχησιν ἐναρμονίϛ" (παράβαλε τοῦ Ἀριστοτέλους τὴν ἁρμονίαν) „ἢ κατὰ ἀνάτασιν ἐν τῇ ὀξείᾳ, ἢ κατὰ ὁμαλισμὸν ἐν τῇ βαρείᾳ, ἢ κατὰ περίκλασιν ἐν τῇ

καὶ ευ (Αἰολιχῶς καὶ ἀρχαίως αF κα F), ἀποδειχνύει λαμπρῶς τὸν καθ' ἡμᾶς γνήσιον φθόγγον τοῦ τε β (=ν=F), καὶ τῶν διφθόγγων (=αν καὶ εν). Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ παράδοσις γραφὴ τῆς Δηλιαχῆς ἐπιγραφῆς, ΤΟ ΑΓΓΤΟ, χᾆν τοῦ γλύπτου λάθος, χᾆν ὀρθὴ ὑποτεθῇ, ἀποδειχνύει τὸν φθόγγον τῆς αυ=αφ, ἢ μᾶλλον δασύτερον=αυF, ἤτοι=αφφ, (αff· ὡς ἡρμήνευσεν ὁ Βοίχχιος πιθανῶς, ὅσις συνεῖδεν ὀρθῶς καὶ ςίχον ἰαμβιχὸν εἰς τὴν ἐπιγραφὴν „Το αυτο λιθο εμι ανδριας και το σφελας". χατὰ συναίρεσιν καὶ θλίψιν ἀναγινώσχων, ἔτω· Τ' αὐτῶ λίθο εἶμ' ἀνδριὰς καὶ τὸ σφέλας). Ὁ δὲ σοφὸς Βυτμάνος, ὀρθότερον ἴσως, ἐνόμισε τὴν γραφὴν ἁμάρτημα τῶ λιθοξόου, γράψαντος ΑΓΓ ἀντὶ ΑΓΓ· εὑρίσχεται δὲ ἐν νομίσματι καὶ ΕΓΓΑΡΑ (δασύτερον), ἀντὶ ΕΓΑΡΑ (ὅθεν καὶ ΕΓΑΡΙΟΣ)· φέρεται δὲ καὶ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ τῶν Ἠλείων ἐπιγραφῇ, ΕΓΓΑΟΙΟΙΣ, ἀντὶ ΕΓΑΟΙΟΙΣ (ΕΓΑΙΟΙΣ, ἐχ τοῖς Εὔας πόλεως)· ἀλλὰ τῶτο ὁ Βοίχχιος ἀποδείξας ἐσφαλμένον ἔγραψεν ΕΡΓΑΟΙΟΙΣ [ἩρϜαοιοις, ὡς ἐχ τοῦ Ἡραοῖοι Αἰολιχῶς ἀντὶ Ἡραεῖοι (οι=ει)· καὶ τοῦτο πάλιν ἀντὶ Ἡραεῖς, Ἡραεὺς καὶ Ἡραιεὺς (α)]· εἴπομεν δὲ καὶ περὶ τύτων ἐν τοῖς προλαβῶσι (σελ. 326—7, καὶ 348).

Β) Ἀπόδειξιν τῆς καθ' ἡμᾶς γνησίας Ἑλληνιχῆς προφορᾶς ἔχομεν τὴν εὐφωνίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ χομψότεροι τῶν Ἐρασμιτῶν, χαθὼς εἴπομεν, συνελαύνῶσι χατὰ μιχρὸν καὶ τὴν ἰδιχήν των, περιχόπτοντες καὶ μετριάζοντες τὴν ἐχ τῆς σχληρότητος τῶν συμφώνων καὶ τῆς τῶν διφθόγγων ἀδιαχόπου διαιρέσεως

(α) Αὐτ. αὐτόθ. σελ. 25, 28, 29, 719.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δας δαιτὸς, καὶ δαΐς, δαΐδα, δᾷδα, ἢ δαῖδα, taeda (δαίω), ὀϊξὸς καὶ οἰξὸς (οἴω), αὔω (ἄημι), καὶ ἀΰω, κτλ. ἢ καὶ κατὰ σύμπτωσιν ὁμοφωνουσῶν, ὡς, αὐλὸς, καὶ ἄϋλος (ἀ, ὕλη), κτλ. Εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ γελᾷ τις, ὡς λέγεσι, μὲ λευκοὺς ὀδόντας (albis dentibus), ὅταν ἀκούῃ τὸν Ἐρασμίτην συγχέοντα τὰ τοιαῦτα, καὶ προφέροντα προσέτι καὶ τὸ αἰτὴ ὡς τὸ ἀϋτὴ, τὸ αἰδῶς ἀϊδῶς, τὸ ἀδαῖος (ἄδη), ἀδάϊος (ἀ, δάϊος), τὸ βαιὸν βαΐον, τὸ ναὶ νάϊ, ἢ ναΐ (νηΐ), τὸ ῥοικὸς ῥοϊκὸς, τὸ αἴξ (αἰγὸς), ἄϊξ (ἄϊκος), τὸ καῦκος κάϋκος, καὶ ἄλλα πάμπολλα, καθὼς συνειθίζει ἡ τοῦ Ἐράσμου προφορὰ συμφύρουσα τὰς λέξεις, καὶ βαρβαρίζουσα ἐναντίον ὅλων τῶν κανόνων καὶ τοῦ χρόνου τῶν συλλαβῶν καὶ τῆς εὐφωνίας καὶ τῆς ὅλης τῶν λέξεων κατασκευῆς; Ἐκ τούτων γίνεται καταφανὲς, πόσον ἐπλανήθησαν ὅσοι τῶν Ἐρασμιτῶν ἐπρόβαλαν καὶ τὴν διαίρεσιν ὡς ἀπόδειξιν τῆς κατ' αὐτοὺς τῶν διφθόγγων προφορᾶς, ἤγουν ἐπρόβαλαν τὸ συμβεβηκὸς ὡς φυσικὴν ἰδιότητα, καὶ τὸ πάθος ὡς οὐσιῶδες γνώρισμα τῆς διφθόγγου· καθὼς ἐὰν τ' ἀνάπαλιν ἤθελον ἐκλάβει καὶ τὴν συναίρεσιν ὡς ἀπόδειξιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει διαίρεσις· ἀλλ' ἡ μὲν συναίρεσις φανερὸν, ὅτι διῃρημένων εἶναι συναίρεσις, ἡ δὲ πάλιν διαίρεσις, ἡνωμένων τινῶν διάσασις. Ἀλλά τινες ἀπὸ τοὺς Ἐρασμίτας, ἄλλως ἄσημοι καὶ ἐπιπολαιομαθεῖς Ἑλληνισαὶ (διὰ τοὺς ὁποίους, μὰ τὴν ἀλήθειαν, δωρεὰν κακολογεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Ἐράσμου), φρίξαντες ὅμως τὴν ἐκ τῆς συνεχοῦς τῶν διφθόγγων διαιρέσεως χασμῳδίαν ὑπέθεσαν, ὅτι πάντοτ' ἐμεσολάβει τὸ ϝ μεταξὺ τῶν διαιρε-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Καλέ μου ἀναγνῶστα, δέν σε φαίνονται ἴσως οἱ σοφοὶ Θρασωνίδαι, ὅτι λαλοῦντες περὶ Ἑλλήνων, λαλοῦσιν ὡς περὶ Ὁττεντότων, καὶ περὶ τῆς γλώσσης των, ὡς γλώσσης Πλαταγόνων καὶ Ψυλλῶν;

κακομάθη τις ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων δὲν θέλει νὰ τὸ ὁμολογήσῃ εἰς τὸ γῆρας του· ὅθεν καὶ οἱ Ἕλληνες, ἔθνος ἁπάντων ἐθνῶν ὑπερηφανώτατον! ἠσχύνοντο νὰ φανῶσιν ἔμπροσθεν τῶν Ἰταλῶν ἢ ἀμαθεῖς ἢ ἀμελεῖς τῆς παλαιᾶς καὶ γνησίας προσῳδίας, ἢ (καθὼς μὲ νέον ὄνομα τὴν ὀνομάζει) ὀρθῳδίας τῶν προγόνων των· διὰ τοῦτο καὶ ἐδίδαξαν τότε τοὺς Εὐρωπαίους τὸν βάρβαρον τῶν νῦν Ἑλλήνων τονισμόν" (σελ. 110). *Πρὸς ταῦτα τί νὰ εἴπῃ κανείς; τώρα ὁ Ἐννίνιος μᾶς βεβαιόνει, ὅτι ἡ γνησία προσῳδία ἐξέλιπε παντάπασι τοὺς Ἕλληνας ἀκόμη κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, διαφθαρεῖσα μάλις ἀπὸ τοὺς τότε Γραμματικούς· καὶ τώρα τὴν μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος ἡμετέρους σοφούς, ἐκ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ πολλοὶ Γραμματικοί! Τώρα τούτους τοὺς ὀνομάζει πρώτους ἀνορθωτὰς τῆς παιδείας εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ πάλιν τοὺς εἰσάγει ἐρυθριῶντας καὶ αἰσχυνομένους ἔμπροσθεν εἰς τοὺς πάντη ἀμαθεῖς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Ἰταλοὺς, τοὺς ὁποίους ἠδύναντο νὰ διδάξωσιν ὁποίαν προσῳδίαν ἔκρινον γνησιωτέραν, χωρὶς μήτε τούτους νὰ ἐντρέπωνται, μήτε πλέον τοὺς ἰδίους των ὁμογενεῖς νὰ δειλιῶσιν, ἐκ τῶν ὁποίων τοὺς εἶχον πικρότατα χωρισμένους ὄρη ὑψηλὰ καὶ θάλασσα μακρά!*

„Γῆς ἐπὶ ξένης πλαζομένους,
„Ὀρφανάς τε πόλεις προλιπόντας
„Ἑλλάδος ἱερῆς, καὶ μυχὸν ἕσης πατρῴης!

Τώρα, τέλος τοὺς εὐχαριστεῖ ὡς εὐεργέτας καὶ διδασκάλους, καὶ πάλιν τοὺς ὑβρίζει καὶ αὐτοὺς καὶ ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος ὡς ὑπερηφάνους καὶ ἀλαζόνας (natio si ulla superbissima!). *Πῶ ποτε ἠκούσθη τοσαύτη ζάλη λογισμῶν καὶ φρενῶν ταραχή;*

„Δείλαιε τῶ νῶ καὶ τῆς συμφορᾶς ἴσον,
„Ὡς σ' ἠθέλησα μηδ' ἀναγνῶναι ποτ' ἄν!

ἐσυνειθίσθησαν εἰς τοὺς Ἕλλήνας περὶ τὴν τρίτην ἴσως μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα, ἂν ὄχι πρότερον. Εἰς τὸν πέμπτον αἰῶνα, ὁπότε ὁ εὐφυέστατος ποιητὴς Νόννος ὁ Πανοπολίτης ἐτόνιζε τὰ Διονυσιακά του εἰς ἑξαμέτρους ἡρωϊκοὺς (ἐπισήμως καὶ διὰ τὸ Ὁμηρικὸν ὕφος, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐσυνείθισε μάλιστα τομῆσιν, τὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον ὠνομασμένην), καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ μετ' αὐτοῦ ἐποίουν ἡρωϊκὰ ὄχι ἄσημα ποιήματα, κατὰ τούτους λέγω τοὺς χρόνους ἦσαν ἤδη πολλὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας ᾄσματα ὑπὸ τῶν θεοφορήτων ὑμνῳδῶν μεμουσουργημένα κατὰ σύνθεσιν λογοειδεστέραν ἐκ τοῦ μέτρου καὶ τῶ τόνου τῶν συλλαβῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ῥυθμίζονται καὶ οἱ λογοειδεῖς ἢ πολιτικοὶ στίχοι. Οἱ τὰ ἡρῷα τότε καὶ τὰ ἰαμβεῖα συντάσσοντες ποιηταὶ, ἐποίουν διὰ τὰς σχολὰς καὶ διὰ τοὺς πεπαιδευμένους, μιμούμενοι τοὺς ἀρχαίους, τοὺς ὁποίους ἐσπούδαζον κατὰ ἀδιάκοπον καὶ διαδοχικὴν ἀπὸ τῆς ἀκμῆς ἀκόμη τῆς Ἑλλάδος σπουδὴν καὶ διδασκαλίαν· οἱ δ' ἐκ μόνης τῆς τονικῆς προσῳδίας στιχοποιοῦντες μουσουργοὶ ἐποίουν διὰ τὸν λαὸν, ὅστις δὲν διέκρινε πλέον τὸν χρόνον, εἰ μὴ τὸν τόνον μόνον εἰς τὰ ποιήματα. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν η αἰῶνα (750, μ. Χ.) ποιηθέντα πεντάστιχα ἰαμβεῖα ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα, οἷον τὰ τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ τὰ τοῦ Κοσμᾶ εἰς τὰ Χριστούγεννα καὶ τὰ Θεοφάνεια, λέγω δὲ τὸ, „Ἔσωσε λαόν" καὶ τὸ „Στείβει θαλάσσης", κτλ. ψάλλονται κατὰ τονικὴν προσῳδίαν ἐῤῥυθμισμένα.

§ ια. Ταῦτα καὶ περὶ τῆς ποιητικῆς, καὶ καθόλου περὶ προσῳδίας πρὸς τοὺς περὶ τὸν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ Foῖκος, οι Αἰολικῶς = ι, Fῖκος, Λατιν. vicus), καὶ πάλιν Βοιωτικως, (οι = υ), Fυκία, Fυίας (α). Ὡσαύτως καὶ τῆς αι ὁ ε φθόγγος ἀποδείκνυται ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν, καὶ τῶν ἀδιαφόρως διὰ τοῦ αι καὶ ε γραφομένων καὶ παλαιῶν καὶ νεωτέρων λέξεων [οἷον καὶ τὸ Μοναίσης (Πλούταρ.) καὶ Μονέσης (Ἀππιαν.), ῥωμαλέος καὶ ῥωμαλαῖος, κτλ. καὶ τὸ πεζέταιροι (πεζὸς ἑταῖρος) γράφεται καὶ πεζαίτεροι (ὡς συγκριτ. τῦ πεζός, κατὰ τὸ γεραίτερος), διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τῦ ε καὶ αι. βλ. ὄπισθ. σελ. 251]· ὅθεν καὶ εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην (ἴσ. τῆς ν Ὀλυμπ. 576, π. Χ.) βεςροφηδὸν Ἀττικὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκεται, ΑθενΕων (ἀντὶ Ἀθηναίων) (β)· τοῦτο δέ τινες ὑπέλαβον Ἰωνικώτερον, οἷον ἀσυναίρετον ἀντὶ Ἀθηνῶν· ἀλλ' (ὅσον ἐγὼ ἐξεύρω) οὔτε τοῦ τοπικῦ Ἀθηναῖος εὑρίσκεται ἄλλη τις ὀνομαστικὴ (οἷον Ἀθηνεὺς), ὅθεν δύναται νὰ γίνῃ γενικὴ Ἀθηνέων, καὶ συνῃρημένως Ἀθηνῶν, ἔτε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα λέγεται Ἀθηνέα, νᾶ (ὅθεν τάχα, Ἀθηνέων, νῶν), ἀλλὰ πάντοτε ἀσυναίρετον, Ἀθῆναι, νῶν (ὡς καὶ ἡ θεὰ, Ἀθήνη, παρ' ὃ καὶ Ἀθηνάα, νᾶ, καὶ Ἀθηναίη)· ὅθεν μᾶλλον ἔγραψεν ὁ γλύπτης τὸ ε ἀντὶ τῆς αι διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τῶν ςοιχείων· ὡς ἔγραψε καὶ ἄλλος [ἐπὶ Ὀλυμπ. π, τὸ γ (457, π. Χ.) ἐν τῷ ςρατιωτικῷ καταλόγῳ τῶν Ἀθην.], Ἀλκμεωνίδης, ἀντὶ Ἀλκμαιωνίδης (ἂν καὶ τοῦ Ἀλκμαίων ἡ αι συστέλλεται πολλάκις διὰ τὸ ἑπόμενον φωνῆεν· ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν γενικὴν Ἀθηναίων· ὁ δὲ γλύπτης ὀλίγον φροντίζων περὶ ἐκτάσεως καὶ συςολῆς,

(α) Βοϊκ. αὐτ. σελ. 9, καὶ 720.
(β) Αὐτ. σελ. 49, 50, καὶ 292.

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πρὸς τὸν τόνον τῶν συλλαβῶν. Δὲν ἐμήκυνε πάντοτε τὴν συλλαβὴν οὔτε ἡ ἄρσις τοῦ ποιητικοῦ ῥυθμοῦ, ὡς εἰς τοὺς πυῤῥιχίους πόδας, καὶ τοὺς τριβράχεις, οἷον „ἄγετε, φέρετε," κτλ. Καὶ ἡ μακρὰ δὲ συλλαβὴ πολλάκις εὑρίσκεται δίχως τόνου καὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ῥυθμοῦ, ὡς εἰς τοὺς σπονδείους· καὶ πάλιν ἡ βραχεῖα μηκύνεται, κτλ. Ὁ κλεινὸς Βιλοϊσὼν ἐνόμισεν, ὅτι ἡ μὲν μακρὰ συλλαβὴ ἔχει χρόνον δύω κρόσεων ἢ κτύπων ῥυθμικῶν, ἡ δὲ τονιζομένη βραχεῖα, ἑνὸς καὶ ἡμίσεως· ἀλλ' ἡ δόξα του ἀπεδείχθη ψευδής· ἡ τονιζομένη βραχεῖα συλλαβὴ, ὡς ἡ λὸς τοῦ καλὸς, εἶναι βέβαια μακροτέρα τῆς ἀτονίσου, οἷον τῆς λος τοῦ φίλος· διότι ὁ τόνος ἀκυψόνων τὴν φωνὴν ἐμποιεῖ τινα χρόνον περὶ τὴν ἐκφώνησιν (Σχ. Ἡφαισίων.)· ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ τονιζομένη καὶ ἡ ἀτόνισος βραχεῖα, ὡς πρὸς τὴν μακρὰν, ἐθεωροῦντο πάντοτε χρόνου ἑνός. Ὥστε οὔτε ἡ ἐναντίωσις τῆς ἄρσεως τοῦ ῥυθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τοῦ τόνου ἄρσιν τῆς φωνῆς εἶναι ἀποδεδειγμένη· καὶ ἡ ἐκ τοῦ τόνου μόνου ἔκτασις πάσης συλλαβῆς δὲν εἶναι ἀληθής· τόνος καὶ χρόνος, ἤτοι μῆκος συλλαβῆς, δὲν συνέπιπτον πάντοτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· διὰ τοῦτο ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος τὸν μὲν χρόνον τῶν συλλαβῶν ἀποδίδει εἰς τὸν ῥυθμὸν, τὸν δὲ τόνον εἰς τὸ μέλος (βλέπε τὸ ἀνωτέρω ἐκτεθὲν χωρίον του). Ὅθεν δὲν εἶπον ὀρθῶς οἱ εἰπόντες, ὅτι τὸ οὐλομένην, φέρ' εἰπεῖν, τονιζόμενον ἀποδίδει τὸ με μακρόν· ὁ δὲ σοφὸς Κνίγετος, δὲν ἐξεύρω πόθεν πληροφορηθεὶς, ἐπρόσθεσεν, ὅτι, „καὶ συντονώτερον ἢ ταχύτερον εἰς τὰς βραχείας ταύτας συλλαβὰς ὁ τόνος προφερόμενος, ἂν καὶ δὲν ἐκτείνει τὸ φωνῆεν, ἀλλ' ὅμως διπλάζει τὸ σύμφωνον· καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παρατηρήσεις των εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ διὰ τὰς καλὰς καὶ, ὅσον σπανίως, τόσον πολυτίμως καὶ ἐπαινετὰς ἐκδόσεις τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν της. Ἀλλὰ τὴν περὶ τῆς προφορᾶς διδασκαλίαν τῶν Ἐρασμικῶν Φιλολόγων (τοὺς ζητοῦμεν μυριάκις συγχώρησιν!), δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἀποδεχθῶμεν· ὅσον ἄν τὴν καλλωπίζωσι, δὲν τὴν εὑρίσκομεν καλὴν, οὐδ' αἰσθανόμεθα ὅλως τὰ θέλγητρά της· ἀλλὰ μάλιστα μᾶς φαίνεται ὀχληρὰ καὶ ἀηδεστάτη· μᾶς ξεσχίζει τὴν ἀκοὴν· μᾶς σρέφει τὰ σπλάγχνα· μᾶς προσπίπτει τόσον σκληρόστομος καὶ τραχεῖα καὶ κακόηχος, ὥςε, ἄν διὰ τοιαύτης μελῳδίας ἤθελε νὰ θέλξῃ τὲς λίθες ὁ Ὀρφεὺς, ἀντὶ νὰ κηληθῶσιν, ἤθελαν ἀγανακτήσει, νομίζομεν, οἱ λίθοι κατ' αὐτὸ συντρίβοντες τὴν λύραν του.

§ δ. Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι ἡ φιλολογικὴ συζήτησις περὶ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἑλλήνων προφορᾶς δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ μία ἀπὸ τὰς ἀσχολίας τῆς φιλοσοφίας τῶν Εὐρωπαίων. Τόση μεταβολὴ τῆς θείας ἐκείνης γλώσσης, εἰς τὴν τωρινὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον ἐκπεσούσης, ἔπρεπε βέβαια νὰ τοὺς κινήσῃ εἰς πολλὰς ἀμφιβολίας καὶ σκέψεις περὶ τῆς ἀρχαίας καὶ αὐτῶν τῶν ςοιχείων της ἐκφωνήσεως· ἀλλὰ περὶ πράγματος τόσον ἀμφιβόλε καὶ ἀκροσφαλοῦς νὰ δογματίζωσιν οἱ Ἐρασμίται τόσον αὐθεντικῶς, καὶ

κληρονομήσαντες, ὡς ἀπόγονοι, τὴν προφοράν των; ἐκεῖνος ὄχ' ἡμᾶς ἔπρεπε νὰ ψέγωσιν οἱ πεῖοὶ τὸν Ἔρασμον ὡς βαρβαροφώνους! μᾶλλον δὲ μηδ' ἡμᾶς μηδ' ἐκείνους· ἐπειδὴ τίποτε δὲν ἐπαίσαμεν ἐκφωνοῦντες τὰ στοιχεῖα τῆν γλώσσης ἡμῶν (καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο ἔθνος τὰ ἰδικά του), κατὰ τὴν πατροπαράδοτον ἀπαγγελίαν. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἔρασμος, καὶ τοι ἀλλόγλωσσος, ἐπενόησεν ἄλλο τι βαθύτερον, ἢ λεπτότερον καὶ τρίψιλον ἐπινόημα περὶ τῆς ἐκφωνήσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ταύτην μὲν τὴν ἐπίνοιαν ἔπρεπε νὰ τὴν ἐφύλαττεν ἀνέκδοτον πρὸς ἰδίαν ἢ καὶ τῶν φίλων του μελέτην καὶ διατριβήν· εἰς δὲ τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων ἐχρεώσει νὰ ἐσυγχώρει, καὶ αὐτὸς δὲ μετ' αὐτοῦ νὰ συγκατέβαινε, νὰ λαλῇ τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς νενομισμένην προφορὰν, ἐπιλέγων μεγαλοφρόνως τὸ τοῦ Κικέρωνος· „τὴν μὲν τοῦ λόγου χρῆσιν τῷ δήμῳ συνεχώρησα, τὴν δ' ἐπιστήμην ἐμαυτῷ συνετήρησα“ (α)! ἀλλ' ὁ Ἔρασμος, ὡς φαίνεται, δὲν ἦτο Κικέρων! οὐδ' ἡ ἐπίνοιά του, λογικὴ ἐπιστήμη! Εἴθε δέ τινες τῶν ὀπαδῶν του, ἴσοι τὴν σοφίαν καὶ ἐν πολλοῖς ἀνώτεροι τοῦ Κικέρωνος, νὰ φρονήσωσι καὶ περὶ τῆς χρήσεως τοῦ λόγου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν ἔνδοξον Ῥήτορα τῆς Ῥώμης, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐνοικοῦσαν φιλοσοφίαν, καὶ κατ' αὐτὴν προσέτι τὴν ἐπιστήμην τῆς

(α) Usum loquendi populo concessi, scientiam mihi reservavi. Cic. Orat. 48. Εἶπε καὶ ὁ Ὁράτιος· „Ἡ χρῆσις (ἤτοι ἡ νενομισμένη συνήθεια) εἶναι δίκη καὶ κανὼν τῆς τοῦ λόγου προφορᾶς· usum esse loquendi jus et normam“ (Horat. de Art. poëtic).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ἐνιαυτῶν ἀπέβητε θέατρον ὅλῳ τῷ παλαιῷ καὶ τοῦ νέῳ κόσμῳ. Ἀνεκαινίσατε τὰ τρόπαια τῶν Μαραθονομάχων σας πατέρων καὶ τὴν δόξαν τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τῆς Σαλαμῖνος. Ἐπληρώσατε τὰς ἐφημερίδας ὅλης τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους τῶν κατορθωμάτων σας· πρὸς τοὺς ὁποίους εἰς μάτην ἀντέλεγε συκοφαντίας ἡ μοχθηρὰ καὶ φιλότυρκος βασκανία, μισοῦσα τὴν ἀνάσασιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ὁ κλέπτης τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, ὡς ὁ νυκτιφάγος λύκος τὸ λαμπρὸν φεγγάριον. Ὅλας τὰς πυκνὰς ἐνέδρας τοῦ σκότους ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀρανῶν ἐκμυκτηρίσας διέλυσεν ὡς ἰσὸν ἀράχνης, ἢ μετέτρεψεν εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐκ τῆς σάκτης τῶν Ἑλληνικῶν ὀξέων ἀνεγεννήθη πάλιν, φοῖνιξ ἀληθὴς, ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία, τῆς ὁποίας εἶχε προωρισμένον ἡ Θεία Χάρις ἑαυτῆς ὁμώνυμον καὶ φερώνυμον Κυβερνήτην. Ὅλοι τῆς Εὐρώπης οἱ ἐνάρετοι σοφοὶ σᾶς ἐνίσχυον μὲ τὰς προτροπάς των εἰς τὸ λαμπρόν σας σάδιον. Ὅλα τὰ φιλάνθρωπα καὶ χριστιανικὰ ἔθνη τῆς Οἰκουμένης ἀνεκόφιζον προθύμως τὰς μεγάλας σας δαπάνας διὰ τῶν γενναίων συνεισφορῶν των. Συνεχορήγων πρὸς τὸν ἀγῶνά σας καὶ περιχλεεῖς Ἡγεμόνες καὶ Βασιλεῖς. Καί τις ἐξ αὐτῶν, ὁ φιλέλλην Ποιμὴν τῶν Βανάρων λαῶν, ἐτίμησε τὴν ἀνδρίαν σας καὶ μὲ γλυκερὰν ᾠδὴν τῆς ἀπὸ φιλανθρωπίαν ἐνθουσιώσης Μούσης του. Τριῶν, τῶν εἰς τὰς τρεῖς διαφερούσας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας βασιλευόντων, μεγάλων Βασιλέων οἱ σόλοι ἡνώθησαν ὑπὸ μίαν, τῷ Σταυρῷ, τὴν σημαίαν, καὶ ὑπὸ θείου πνεύματος ἀγόμενοι συνέτριψαν ἐξαίφνης τὸ κέρας τοῦ ἐκλείποντος Ἡμισελήνου εἰς τὸ Ἑλληνικὸν πέλαγος κατ' αὐτὴν τὴν ἐπάνιμον τῆς ἁγίας Πελαγίας ἡμέραν. Τρεῖς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐ συχνάζων εἰς τὰ σχολεῖα υἱός τε νὰ ἐκφωνῇ
ὰς αὐτὰς λέξεις κατὰ τὴν ἀπὸ τὲς Ἐννινί-
όντας Ἐρασμίτας εὑρημένην γνησίαν τάχα τῶν
παλαιῶν προσῳδίαν, οὗϊος, κάϊ δικάϊον, κάϊ
μάϊδιον; Καλὴν, μὰ τὴν ἀλήθειαν, κοινωνίαν
γνοιῶν καὶ συμφωνίαν ἤθελον φυλάττει τοιε-
τρόπως πρὸς ἀλλήλες συνομιλῶντες κατ᾽ οἴκες
οἱ οἰκεῖοι καὶ φίλοι! καλὴν δὲ καὶ ἰδίως οἱ
Χρισιανοὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, συνερχόμενοι
νὰ προσευχηθῶσιν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ
μιᾷ καρδίᾳ! Τίς ἄνθρωπος ὑγιὴς καὶ ἀλώ-
βητος τὰς φρένας δύναται νὰ παραδεχθῇ τὰ
τοιαῦτα; ποίας δὲ καὶ τῶν σημερινῶν τῆς
Εὐρώπης γλωσσῶν τὰ κατὰ τόπες ἀκανόνισα
καὶ χυδαῖα διαλέκτων ἰδιώματα προφέρουσι
πάντῃ παρατόνες ὅλας τὰς λέξεις, ὅσας ἔχσι
κοινὰς μὲ τὴν γραπτὴν τῶν πεπαιδευμένων
γλῶσσαν; Ἄλλο τι λοιπὸν παρὰ τραγελάφους
μυθώδεις ἔπλασαν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προ-
σῳδίας οἱ τοιαῦτα γράψαντες καὶ διδάξαντες
Ἀντιτονισαί; — „Ηὔξησε (λέγσι) μάλισα τὴν
διαφθορὰν τῆν προσῳδίας καὶ ἡ τῶν τόνων
γραφὴ, τοὺς ὁποίες ἤρχισαν νὰ ἐπιγράφωσιν
εἰς τὰς λέξεις κατὰ τόν Ζ αἰῶνα, ἕως ἓξ κατὰ
τὸν δέκατον ἀπέβη κοινὴ ἡ χρῆσις αὐτῶν“ —
Ἀλλ᾽ ἡ κακὴ τῶν τόνων χρῆσις καὶ βολὴ
προϋποθέτει ἐξ ἀνάγκης προϋπάρχσαν τὴν
διεφθαρμένην προφορὰν τοῦ τονισμοῦ· πρῶτον
ἤρχισαν νὰ προφέρωσι τὰς λέξεις παρατόνες,
καὶ ἔπειτα διὰ τῶν ἐφεξῆς εἰσαχθέντων τονικῶν
σημείων ἐπεχείρησαν νὰ σημαίνωσι κακῶς τῆς
παρατετονισμένης λέξεως τὴν συλλαβήν· τοιαύ-
τη δὲ τῆς προσῳδίας διαφθορὰ μέχρι τῆς ἀρχῆς
τοῦ Ζ αἰῶνος, εἴδομεν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ
ὑπάρχῃ οὔτε εἰς τὸν ὄχλον οὔτε εἰς τοὺς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

	Λατιν.	Σλαβον.
A, α, ἄλφα.	A, alpha.	Ⱑ.
B, β, βῆτα.	Bh, ῆ v, vῆta.	Ⱒ.
Γ, γ, γάμμα.	Gh, ghamma(δασὺ)	Г. (α).
Δ, δ, δέλτα.	Dh, dhelta(δασὺ).	Д (δασύ).
E, ε, ἐψιλὸν.	E, epsilon.	Ⱑ.
Z, ζ, ζῆτα.	Z, zῆta (γλυκὺ)(β).	Ⱌ.
H, η, ἦτα.	H, ἦta, ita (γ).	И, καὶ Ы.
Θ, ϑ, ϑῆτα.	Th, thῆta.	Ѳ.
I, ι, ἰῶτα.	I, iöta.	І.
K, κ, κάππα.	K, kappa.	К.
Λ, λ, λάμβδα.	L, lamvdha.	Л.
M, μ, μῦ, μεῖ(μῶ).	M, mi.	Ⱍ.
N, ν, νῦ, νεῖ.	N, ni.	Н.
Ξ, ξ, ξεῖ, ξῖ.	X, xi.	Ⱔ.
O, ο, ὀμικρὸν.	O, omikron.	О.

(α) Ὡς ἐν ταῖς λέξεσι, Годъ, Глаголъ, κτλ· αὕτη εἶναι ἡ κυρία καὶ τῆ Σλαβονικῆ Г προφορὰ (κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν), κἄν ἐνίοτε κατὰ διαλέκτους ἄλλοτε μὲν τραχύνεται ὡς τὸ λατινικὸν g, ἄλλοτε δὲ μᾶλλον δασύνεται κατὰ τὸ h, βλ. κεφ. γ.

(β) Ὡς τὸ s μεταξὺ δύω φωνηέντων ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ Γαλλικῇ, κτλ.

(γ) Περὶ τῆ στοιχείᾳ И, βλέπε ἐφεξῆς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ζΓω = ζειΓω, ζειω (ζέω, ἀντὶ ζάω, ζῶ)· χόщу καὶ χощỳ, хочỳ, χατῶ, χατέω· идỳ καὶ йду, ἴτω, τέω, (ἴω, εἶμι)· пянỳ καὶ пя́ну, τάνω, τανῶ, πιννύω· орю̀, ἀρῶ, καὶ ἄρω, аго· корю, κορῶ (κυρῶ, γυρῶ)· пою̀, пію̀ καὶ пію, πόω, πίω (πυνιζήσει, πιῶ)· καὶ τὰ εἰς άю = άω, έω, πολυδηθέσατα, ὡς, дерзáю, θερσέω, θαρσέω (θερσάω, δ=θ)· пипáю, πατέω (πατέομαι, ἐκ τοῦ πάω, βάω, βόω, βόσκω)· καὶ αὐτὸ τέλος, τὸ ὑπαρκτικὸν есмь, есй, éспь = ἐσμὶ, (καὶ ἔμμι αἰολικῶς = εἰμὶ), ἐσσὶ, ἔξι· πληθυντ. есмы, еспѐ, сỳпь ἀρχ. есýпь, ἐσμὲ(ν), ἐξὲ, (ἐ)σᾶντι (Λτ. sunt, ἐκ τοῦ sum = (ἔ)συμι, ὡς ἐσεμι, ὅθεν ἐσμὶ), κτλ. Ἀλλὰ περὶ τούτων εἴπομεν ἐν τῷ Δοκιμίῳ πολλά (α).

I) Αὐτὴ, τέλος, ἡ λαλουμένη γλῶσσά μας ἀποδεικνύει τὴν εἰς αὐτὴν διασῳθεῖσαν ἀκριβῆ καὶ γνησίαν τῶν προγόνων μας προσῳδίαν· ἀπόδειξιν δὲ λέγω, ὄχι τὴν ἐκ τῶν γενικῶν κανόνων τοῦ τονισμοῦ (οἵτινες εἶναι οἱ αὐτοὶ καὶ ἀπαράλλακτοι καὶ εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλληνικήν), ἀλλὰ τὴν ἔκ τινων φαινομένων παρατονισμῶν της, τοὺς ὁποίους ἐμνημόνευσαν οἱ παρατονισταὶ ὡς ἀπόδειξιν τῶν κανόνων των. Ὁ Λαγκελῶτος (β) καὶ οἱ μετ' αὐτὸν προβάλλουσιν, ὅτι καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς γλῶσσα φυλάττει τοὺς κανόνας τῶν καινοτόμων, τονίζουσα τὴν προ-

---

(α) Πρόσθες (ἂν πρέπει), καὶ ὅσας οἱ Τοῦρκοι παρέλαβον ἐκ παλαιᾶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων λέξεις, τὰς ὁποίας προφέρουσι καὶ αὐτοὶ μὲ τὸν αὐτὸν, καθὼς ἡμεῖς, τονισμόν· ὡς limàn λιμὰν (λιμὴν)· porjàz, βορεὰς, βορέας, -ῥῶς· lòdoss καὶ lodòss, νότος· papàz, παπᾶς· mitrepolìt, μητροπολίτης· efféndi, ἀφέντης (αὐθέντης)· temèl, θεμέλιον, eksý, ὀξὺ (ὄξινον), calém, καλάμιον (κάλαμος γραφικὸς, καὶ Ἀραβιστὶ ὡσαύτως), καὶ ἄλλα πάμπολλα.

(β) Lancelot. Grammaire de Port-Royal.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αἰγῶν (α)). Ζ) Ὁ Διογένης (330, π. Χ.) βλέπων ἱματιοκλέπτην ἀπερχόμενον εἰς λουτρὸν ἐπὶ προφάσει νὰ λουσθῇ, τὸν ἔσκωψεν ἐρωτήσας „ἐπ᾽ ἀλειμάτιον; ἢ ἐπ᾽ ἄλλ᾽ ἱμάτιον;“ προφέρων καὶ αὐτὸς τὴν ει ὡς ι (β). Η) Οἱ Ο μεταφραςαὶ τῆς θείας Γραφῆς (280, π. Χ.) ἔγραψαν αἰλείμ τὸ ἑβραϊκ. elim, κτλ. καὶ εἰς τὰς διαφόρες ἀναγνώσεις τῶν ἀρχαιοτάτων κωδήκων ἀναγινώσκονται, πρωτοτόκια καὶ πρωτοτοκεῖα (Γενέσ. κε, 33), Λευεὶ καὶ Λευΐ (Γενέσ. λ, 34, καὶ λδ. 25), παραγείνεται καὶ παραγίνεται (Κριτ. θ, 17), θαρσεῖς, θαρσὶς (Παραλειπ.

(α) Βλ. Ἀθήν. ιγ, σελ. 585, καὶ Εὐςάθ. εἰς Ὀδύσσ. σελ 362.

(β) Δ. Λαέρτ. εἰς βίον Διογ. Εἰς ταῦτα τὰ παραγράμματα ἡ καλαμπέρια (Calembourgs), ἡ ὁμοφωνία μάλιςα τῆς παρηχήσεως περιποιεῖ τὸ κέντρον καὶ τὴν χάριν εἰς τὸ παίγνιον τῆς λέξεως. Ταύτην δὲ τὴ φθόγγε τὴν ταὐτότητα κατορθόνεσι καὶ οἱ καθ᾽ ἡμᾶς τῶν τοιούτων λεκτικῶν παιγνιδίων ποιηταὶ καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας καὶ μάλιςα εἰς τὴν Γαλλικήν· οἷον τὴν Δημοκρατίαν κλονεμένην ζωγραφήσαντες ἐν ἡλίῳ ἐπέγραψαν: la République dans le plus grand des astres = désastre. καὶ πάλιν περὶ τῆ Ναπολεοντείε θρόνε γυμνωθέντος ἀπὸ τὲς βαλανοειδεῖς θυσάνες εἶπαν: le trône sans glands = sanglant. καὶ ἄλλα φέρονται μυρία τῶν χαριεςάτων Γάλλων εὐφυέςατα παραγράμματα. Μεταξὺ δὲ τέτων μὲ ἦλθον εἰς τὸν νῆν καί τινα Ἰταλικά· οἷον διὰ νὰ περιπαίξωσι τὴν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας προβαλλομένην ἰσότητα καὶ ἀδελφοσύνην (fraternitè, Ἰταλ. fratelanza), ἐξωγράφησαν κατὰ σειρὰν χῆνας (ocche), σκρόφαν (porca), Δυτικὸν καλόγηρον (frate, ὅθεν καὶ συνήθως φλάρον· δὲν ἐξεύρω ὅμως, ἂν καὶ ζωσμένον μὲ σχοινίον καὶ κεκκελωτὸν, ἢ χωρὶς κεκκέλαν!), καὶ λόγχην (lanza)· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα ὑπέγραψαν κατὰ σειρὰν ὑποκάτωθεν τῶν ἀντικειμένων, ocche, porca, frate, lanza· αἱ δ᾽ αὐταὶ λέξεις κατ᾽ ἄλλην διαίρεσιν ἀναγινωσκόμεναι λέγεσιν, o che porca fratelanza! κατὰ τὸ ἀλειμάτιον καὶ ἄλλ᾽ ἱμάτιον, καὶ τὸ παῖς ἔσα καὶ πεσῆσα (βλ. περὶ τῆς αι).

ταύτην ἄγνοιαν! Εἴθε μηδὲ τὰς δύω τούτους νὰ μὴ τὰς ἀνεγίνωσκον! διότι ἄλλο παρὰ σοφίσματα παράδοξα, καὶ ποικίλας κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὕβρεις δὲν περιέχουσιν αἱ τούτων συγγραφαὶ, καὶ μάλιστα ἡ τοῦ Ἐννινίου. Μ' ὅλον τοῦτο οἱ δύω ἦτοι αἱρεσιάρχαι τῷ ἀντιτονισμῷ εὗρηκαν, ἂν ὄχι ὅλους τοὺς ὁμοφρονάς των Ἐρασμίτας, ἀλλὰ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ὀπαδοὺς, διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν ἀρχῶν τῆς καινοδιδασκαλίας των. καὶ δὲν εἶναι θαυμαστόν· πολλοὺς ἔχει τοὺς δρομεῖς ὁ ὀλισθηρὸς κατήφορος, καὶ πολλοὺς τοὺς μαθητὰς τὸ κωτίλον καὶ ἀπατηλὸν ψεῦδος!

§ β. Οὗτοι λοιπὸν οἱ ἀντιτονισταὶ, διϊσχυρίζονται, ὅτι τὰ σημεῖα τῶν τόνων ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα δέν τα εἶχεν ἐξ ἀρχῆς (ὡς ἐὰν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὰ παρέλαβον καὶ ταῦτα μετὰ τῶν γραμμάτων εὐθὺς ἀπὸ τὸν Κάδμον, ἢ τὸν Παλαμήδην, ἢ καὶ τὸν τρισμέγιστον Ἑρμῆν!). „Οὔτε Φοίνικες (λέγει ὁ Ἐννίνιος ἐθνογραφῶν φιλολογικῶς, καὶ ῥητορικῶς αὐξάνων τὸ ἐπιχείρημα), ἔτε Φοίνικες, οἱ πρῶτοι τῶν γραμμάτων εὑρέται, οὔτε παῖδες Ἑβραίων, οὔτε Σύροι, οὔτε Χαλδαῖοι, οὔτε Αἰγύπτιοι, οὔτε Ἀρμένιοι, οὔτε Ἄραβες, ἢ Πέρσαι, ἢ Τοῦρκοι, ἢ ἄλλο τι ἔθνος ἀρχαῖον Ἀσιανὸν, ἀλλ' ἠδ' αὐτοὶ οἱ Μαλαβάριοι καὶ Ἰαπονοῖοι" (τυ-

---

μπάματα, ὡς τῷ αὐτῷ εὑρέματος εὑρέτης. Ἴσως δὲ καὶ σφετεριζόμενος ἀλαζονικῶς τὴν γνώμην τοῦ Βοσσίου τὸν ἐκολάκευε χαμερπέσατα, φοβούμενος μήπως ἐκεῖνος τὸν ἐξελέγξῃ· ἔβλεπε δὲ παντοῦ κολακείαν ὁ κύριος ὁ Βόσσιος, κνιζόμενος, ὡς ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς ὁ πτωχὸς, ἀπὸ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς πανύργου ταύτης παιδίσκης! (βλ. ὄπισθ. σελ. 197).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐκ τῦ αὔω, ἄω, οἷον αὖρα, ἢ ἄωτον, ἄνθος). Μέλδω (ἰλ. φ, ὅθεν μελίδω, μελίϝδω, μελίβδω,-λύβδω), μόλυβδὸς,-λιβδος, μολύβδαινα (ἰλ. ω, 80), καὶ μόλιβος (ἰλ. λ. 237). οὕτω καὶ ἔπιβδα (Πίνδ. Πύθ. δ.) = ἔπιδα (ἐπὶ δαῖτα), ἁλιβδύω = ἁλὶ ϝδύω (Λυκόφρ.), σίβδη = σίδη (Θεόφρ.) (α). Ὠβάζω, ὠβὴ (Λυκούργ. νόμοι, τῷ 850, π. Χ. βλ. Πλουτ. Λυκοῦργ.) = ὠϝὴ, ὠὴ οἴη, ὄα, οὔα, ϝούα, βέα (ἀγέλη), βεάγορ (βούας ἀγὸς), Λάκωνες καὶ Κρῆτες. Φορβὴ (ἰλ. ε), φέρβω (Πίνδ. Ὀλ. β.) = φέρϝω, φέρω, (ἢ, φ = ϑ. αἰολ. = ϑέρω, τέρω, τρέϝω, τρέφω, ὡς πάλιν ἐκ τοῦ ϑρέφω, ϑρέβω, ὁ ϑρόβος ϑρόμβος. Ἡρόδ.)· Φλίβω (Ὀδ. ρ) = φλίϝω, φλίω, φλιὰ (αὐτόϑ.) = ϑλίω, ϑλίβω. Βολβὸς (Ἀριστοφ.)=βολϝὸς, βόλος (Ἰων. βῶλος, συνήϑ. σβόλος, ἐκ τῦ βάλλω πιϑανώτερον, πάρεξ ἐκ τῦ ἕλω, ὅλος, volvo, volvus). καὶ βόλβιτον, -τος, καὶ βόλιτος (Ἀριστοφ.). Βαλὴν (Αἰσχ. Πέρσ. λέξ. φρυγικὴ) = βαλὴ (Τύρκισί). Βορρᾶς, βορέας (Ὅμ.) = ϝορέας, ὀρέας (πνέων ἐξ ὀρέων, ὡς Ἰτ. tra-montana. βλ. Ῥείμ.). Λυκάβας (Ὀδ. ξ)=λυκάϝας (λύκη, λυκάειν, λυκᾶς,-κάας· ὄχι ἐκ τῦ λύκος βαίνω· οὕτω καὶ ὀκρίβας = ὀκριϝας, ὄκρις, ἄκρος, ἀκρίης, ὅθεν ἀκριϝὴς, ἀκριβὴς, κτλ. βλ. Ῥείμ.)· ὡσαύτως καὶ πάμπολλα τῶν εἰς βος· οἷον, κολοβὸς = κολοϝὸς, κόλος (ἰλ. π.). καὶ κλωβὸς = κλωϝὸς, κλωὸς,

(α) Καὶ τὰ Ἄβδηρα (τὰ νῦν Πολύσυλον) φαίνονται μὲν ἐκ τῦ Αἰολ. ἀβὴρ (ἀὴρ, ἀὴρ), ἄβηρα (ἀάηρά, ἀντὶ αὐρινὰ, ἀερόεντα, ὡς ἀνεμόεντα), ἄβδηρα (μετὰ παρενθέσ. τῦ δ, ὡς ἴβη, ἴβδη, κτλ.), ἀλλ' ἴσως εἶναι μᾶλλον = ἄϝδηρα (ἄδηρα, ἀντὶ ἄνδηρα· Θεόφρ. ἱς. φ. 7.) = ἀνθηρὰ (δ=ϑ). ὡς καὶ ἡ βαθύλειμος Ἄνδεια (ἰλ. ι, 151) = Ἀνθεία (νομίζω), κατὰ τὸ Ἀνθηδὼν (ἰλ. β), κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ τὰ γράμματα, καθὼς ὑπέθεσαν οἱ Ἐραμῖται βαρβαρωμένην τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων νὰ ςόματα. Δ) Ὅτι οἱ Ἱεροκήρυκες, καὶ ἄλλοι πεπαιδευμένοι ἐκκλησιαςικοὶ καὶ λαϊκοὶ, θέλοντες νὰ γίνωνται καταληπτοὶ εἰς τὸ ἔθνος πρὸς παρηγορίαν τῶν βαρυτάτων αὐτοῦ συμφορῶν, συνέγραφον καὶ τὰς διδαχὰς, καὶ ἄλλα τινὰ συντάγματα δογματικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ ἱςορικὰ, κἄποτε καὶ ποιήματα, εἰς τὴν συνήθη μὲν καὶ χυδαίαν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅμως καθαρεύουσαν ἀπὸ πολλὰς βαρβάρους λέξεις καὶ φράσεις τῆς χυδαιολογίας, καὶ πλησιάζουσαν ὁπωσδήποτε πρὸς τὸ ἐκκλησιαςικὸν ἰδίωμα, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ ἀπὸ τῦ ΙΕ αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς σῳζόμενα βιβλία, καὶ τυπωμένα καὶ χειρόγραφα. Ἡ γλῶσσα αὕτη ἦτο βέβαια ἀνώμαλος καὶ ἀσύγκρατος, καὶ, ὡς ὠνομάζετο, Μιξοβάρβαρος, πότε μὲν πρὸς τὸν ἄκρατον Ἑλληνισμὸν ἀποκλίνουσα, πότε δὲ πάλιν καταπίπτουσα πρὸς τὸν πεπατημένον χυδαϊσμόν· ἀλλ' ὅμως ἐγίνετο καὶ αὕτη φραγμὸς σωτήριος, ἐμποδίζων τὴν εἰς τὸ χεῖρον ὁρμὴν τῆς ἐθνικῆς διαλέκτου, καὶ μετοχετεύων εἰς τὰ ςόματα τῦ ὅχλου πολλὰς καὶ λέξεις καὶ φράσεις Ἑλληνικωτέρας, ὁμῦ μὲ τὴν γνησίαν αὐτῶν προφοράν. Ε) Ὅτι ἀπὸ τὰ καὶ ἐπὶ τῦ Στράβωνος σῳζόμενα τοπικὰ τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, καὶ μάλιςα τῶν Αἰολοδωριέων, ἰδιώματα, διεσῴθησαν τὰ πλεῖςα μέχρι σήμερον εἰς τὰς διαφόρυς χώρας τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτῆς τῆς Ἀσίας, προφερόμενα καὶ τώρα κατὰ τὴν αὐτὴν προσῳδίαν, καθ' ἣν τονίζονται εἰς τὺς ἀρχαίυς ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς, ὡς λέγομεν καὶ ἐφεξῆς. ς) Ὅτι εἰς τὴν τωρινὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν κοινῶς οἱ Ἕλληνες διαλέγονται,

διφθόγγων συλλαβὴν, ἤτοι φωνῆεν ἁπλοῦν, ὡς εἴδομεν ἐν τῷ περὶ τῆς οι (σελ. 312). Καὶ φωνῆεν δὲ ἰδίως φαίνεται ὅτι ὀνομάζει ὄχι τὸ ι μόνον τῆς αι ἀλλ' ὅλην, ἴσως, τὴν δίφθογγον (ὡς καὶ ὁ Σέξτος τὴν ὠνόμασε ϛοιχεῖον), ἐν ᾧ θεωρεῖ τὸ ἐφεξῆς κῶλον τοῦ Θουκυδίδου „καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι, καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων". ὅπου (λέγει) „τρία ἀλλήλοις ἑξῆς ᾗ διὰ μακροῦ παράκειται τὰ φωνήεντα". — ποῖα; — τὸ αι, τοῦ καὶ, πρὸς τὸ ε (καὶ ἐλπίσας), καὶ τὸ ε πρὸς τὸ ε (τε ἔσεσθαι), καὶ πάλιν τὸ αι πρὸς τὸ α (καὶ ἀξιολογώτατον). Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὸ περὶ τούτου, καὶ ὅ,τι ἂν ἐμεθόδευον οἱ παλαιοὶ μουσικοὶ περὶ τῆς τόσον ὀλίγον γνωσῆς εἰς τὰς νεωτέρους καταμετρήσεως τῶν ῥυθμῶν, ὁ Ἁλικαρνασσεὺς μουσικὸς οὔτε λαλῶν τὴν κοινὴν διάλεκτον διῄρει παραλόγως τὴν αι, ὅτε ψάλλων ἐξεφώνει τὸ ι τῶν δοτικῶν εἰς ἐπήκοον τῶν ἀκροατῶν του· ἢ μή πως ἠδύνατο γὰ ἀναγινώσκῃ ἄλλως μὲν τὸν Ὅμηρον, ἄλλως δὲ τὸν Πίνδαρον καὶ τὸν Θουκυδίδην, διαφόρως δὲ καὶ παρὰ τοὺς προγενεσέρους καὶ συγχρόνους του σοφοὺς, οἵ τινες ὁμολογοῦσι τὴν παντελῆ ἀφωνίαν τοῦ ι τῶν δοτικῶν; I) Εὐθὺς ὁ Στράβων, σύγχρονος τοῦ γέροντος ἤδη Διονυσίου (15, π. Χ.— 1, μ. Χ. (α)), μᾶς βεβαιόνει, ὅτι εἰς τὸν καιρόν του πολλοὶ οὔτε προσέγραφον ἢ ὑπέγραφον τὸ ι εἰς τὰς δοτικὰς, ὡς φύσει ἀνεκφώνητον· „Πολλοὶ χωρὶς τοῦ ι γράφουσι τὰς δοτικὰς, οἷον ΜΟΥΣΗ, ΘΕΩ, καὶ ἐκβάλλουσί γε τὸ ἔθος φυσικὴν

(α) „Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς (τῆς Ἁλικαρνασσοῦ) Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεὺς, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς". (Στράβ. ζ).

ὅλας διαλύσοι προφέροντες εἰς τὴν διάλεκτόν των· ὁμολογῆσι δὲ καὶ αὐτοὶ μετὰ τοῦ Κικέρωνος, ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, ἔτ' ἐπέκεινα τῆς προπαραληγήσης, ἔτε πλειοτέρως παρ' ἕνα καὶ μόνον τόνον, δὲν δύναται νὰ δεχθῇ· ἀλλὰ τὰ, βασιλεὺς καὶ χαρίεις καὶ ἑσπέραι καὶ τριηρέοιν καὶ αἰετῷ, προφέροντες μὲν προπαροξύτονα πάντοτε κατὰ τοὺς αἰωνίους αὐτῶν κανόνας, διαιρῶντες δὲ καὶ τὴν τελικὴν δίφθογγον ἐξ ἀνάγκης, μὲ ποῖον ἆρα χάλκινον ςῆθος καὶ ςεντόρειον σύρμα φωνῆς τὰ ἐκφωνοῦσι μονοτόνως, συνάπτοντες εἰς μίαν τόνε βολὴν τέσσαρας ἐφεξῆς συλλαβὰς, ὡς, bάζιλεες, χάριεϊς, ἔσπεραϊ, τριήρεοϊν, ἄϊετοου; Δὲν εἶναι τῶτ' ἀρά γε τὸ παλαιὸν, πνευμόνων πολὺς πόνος; καὶ δὲν αἰσθάνονται καὶ αὐτοὶ τὸ τολμηρόν των ἆσθμα καταπίπτον ἠρέμα εἰς τὴν παρατελευταίαν ἢ κἂν τὴν τελευταίαν συλλαβήν; ἀλλὰ πῶ ν' ἀπαριθμήσῃ τις φρενίτιδος παραλαλήματα, καὶ τοὺς λήρες τοῦ παρατονισμοῦ; ἀφίσαμαι· ἵνα μὴ, κ' ἐγὼ γράφων, καὶ ὁ ἀναγνώςης ἀναγινώσκων, κοπιάζωμεν ἀμφότεροι περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια.

Ζ) Ὅλον γενικῶς τὸ σύςημα τῆς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων ἐπιμαρτυρεμένης ἡμετέρας προσῳδίας καταδικάζει πολυτρόπως τὴν καινοτομίαν τοῦ παρατονισμοῦ. Φεύγεσιν οἱ Ἀντιτονισαὶ τὴν (εἰς τὴν ὁποίαν ἀπ' ἄλλε μέρες περιπίπτεσι) μετάθεσιν τοῦ τόνε εἰς τὰς λέξις τὰς Ἑλληνικὰς, ὅταν τὴν ἀπαιτῇ τῆς ληγήσης τὸ μῆκος διὰ τὴν τροπὴν τῦ ληκτικῦ φωνήεντος τῆς ὀνομαςικῆς· οἷον, κλίνοντες τὸ ἄλογος, τὸ προπαραξύνεσι καὶ εἰς τὰς πλαγίας, ἄλογε, ἄλογῳ, ἄλογων, ἄλογοις· ὁμοίως καὶ τὰ θηλυκὰ ἄλογη, ἄλογης, κτλ. κατὰ τὰ

παλαιὰν ἁρμονίαν περὶ τὴν ἐκφώνησιν τῶν ἐπῶν· ἀλλ' ὅμως δέν μας φαίνετ' ἐδ' ὁπωσδῆν πιθανὸν, ἐδὲ παρελάβομεν παρὰ τῶν παλαιῶν ἡμῶν πατέρων, ἢ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἐτόνισε τὰ ἔπη τὸ ἐναντίον εἰς τῆς γλώσσης τὴν ἀναλογίαν, παρατηρῶν τὸν χρόνον μόνον, καὶ ἀμελῶν παντάπασι τοὺς τόνους εἰς τὰς θέσεις τῶν ποδῶν· ἢ ὅτι ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ οἱ προπάτορες ἦσαν δίγλωσσοι καὶ δίφωνοι περὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν διάλεκτον, ἄλλως μὲν προφέροντες τὰς λέξεις εἰς τὴν κοινωνικὴν ὁμιλίαν καὶ τὸς ῥητορικοὺς λόγους, ἄλλως δὲ πάλιν εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν. Καὶ αὐτὸς ὁ Εὐάγης, ἄνθρωπος ποιμὴν, Ὑδρεάτης τὴν πατρίδα, παιδείας μὲν ἄπειρος καὶ ἀγράμματος, ἀγαθὸς δὲ ποιητὴς κωμῳδιῶν, δὲν ἠδύνατο βέβαια νὰ προφέρῃ τοὺς ςίχος τὸ μόνον κατὰ ῥυθμὸν, ἀμελῶν τὴν ἐκ τῶν τόνων τῆς ἰδίας αὐτοῦ γλώσσης ἁρμονίαν, τὴν λεκτικήν (α).

(α) Διονύσ. Ἁλικαρ. περὶ Μεσικ. παρὰ Στεφ. Βυζαν. λ. Ὑδρέα. Ἡ δὲ Ὑδρέα εἶναι ἡ καθ' ἡμᾶς (ὡς καὶ παῤ Ἡσυχίῳ) νῆσος Ὕδρα (κατὰ συγκοπήν· ἄλλη δὲ ἡ Ὕδρα, νῆσος Ἀφρικῆς· τῆς ὁποίας ὁ πολίτης, Ὑδραῖος. Στέφ. Βυζ.). Τῆς δ' Ἑλληνικῆς καὶ ἤδη καθ' ἡμᾶς ἐνδόξε καὶ καλλινίκε νήσε ΥΔΡΑΣ, ἢ ΥΔΡΕΑΣ, ἔσωσεν ἡ συνήθεια τὸ ἐθνικὸν Ὑδρεάτης, δωρικώτερον προφέρεσα, Ὑδρεώτης (α=ω)· ὄχι Ὑδραῖος (ὡς ἔγραψαν τινές). Ὡς ἐδὲ πάλιν Ψαριώτης (Ipsariote), ἀλλὰ Ψαριανὸς, ὁ πολίτης τῶν κλεινῶν καὶ ἀοιδίμων ΨΑΡΩΝ, καὶ ἀρχαιότερον, Ψύριος (ὡς Πάρος Πάριος καὶ Παριανὸς, βλ. Στέφ. Βυζ. λ. Πάρος καὶ Ἄγκυρα)· ἐλέγετο δὲ τὸ πάλαι ἡ νῆσος αὕτη Ψυρία (Ὀδ. γ, 170), καὶ Ψύρα, ἡ (Στέφ. Βυζ. καὶ Ἡσύχ.), καὶ Ψύρα, ἡ Ψυρὰ, τὰ (Σράβ. ζ). Ὄθεν (υ=ε=ο) συνήθως Ψορὰ (Χῖοι), καὶ κοινότερον (ο=α), Ψαρὰ [ἐκ τῦ ψάω, ψύω (πσ=κσ)=ξάω, ξύω, ξέω, ξερὸς=σκερὸς, σκηρὸς, ξηρὸς (ψηρὸς), σκιρὸς, ἐσιας. σκίῤῥος, σκύρος, ὅθεν καὶ ἡ Σκῦρος, καὶ τὰ Σκίρα, χωρία ξηρὰ καὶ λυπρά].

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πείς ἕνεκα" (τουτέστι σεμνότητος καὶ μεγέθους διὰ τὸ μῆκος τῆς συλλαβῆς· διότι τὰ μακρὰ φωνήεντα εἶναι κράτιστα, καὶ φωνὴν ἡδίστην ἀπoτελεῖσιν· ἂν καὶ ἡ ει δὲν εἶναι πολλὰ μεγαλοποιὸς, καθὰς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς). Ὥστε καὶ ὁ Πλάτων ἐπρόφερε τὴν ει ὡς μακρὸν ι· καθὼς πάλιν διὰ μόνην τὴν τάτε συστολὴν ὁ Ὅμηρος ἔγραψε καὶ ποσιδήϊον (ἰλ. β, 506) ὡς ἐκ τῦ Ποσιδῶν, ἀντὶ ποσειδήϊον = ποσείδειον, καὶ ποσίδειον. Ε) Ὁ τῦ Πλάτωνος συμμαθητὴς καὶ σύγχρονος Ξενοφῶν ἐσχημάτισε παρονομασίαν ἢ παρήχησιν διὰ τῆς ὁμοφωνίας τῦ ει πρὸς τὸ ι, γράψας πείθει τὸν Πειθίαν (κατὰ τὸ Ὁμηρικὸν, Εὐπείθει πείθοντο· Ὀδ. ω), καθὼς ἐσημείωσεν ὁ Ἑρμογένης (90, μ. Χ.) Ϛ). Ἡ σοφὴ καὶ ἀττικὴ ἑταίρα Θαΐς (330, π. Χ.) ἀπερχομένη πρός τινα Γράσωνα (παρὰ τὸ γράσος, ἡ κακὴ ὀσμὴ τῶν τράγων καὶ αἰγιδίων (α), καὶ ἡ ῥυπαρότης, ὅθεν τὸ Λτ. crassus, καὶ τὸ Σλαβον· грязь), ἐρωτηθεῖσα πῦ ὑπάγει; ἀπεκρίθη τὸν ϛίχον τῦ Εὐριπίδυ „Αἰγεῖ συνοικήσουσα τῷ Πανδίονος" ὥστε ἡ ἀσεία Θαΐς ἔπαιξε κατὰ παρηχητικὴν ὁμοφωνίαν ἐκφωνοῦσα τὸ ΑἰγΕῖ (δοτικὴν τῦ κυρίυ ὀνόματος Αἰγεὺς), ὁμοφθόγγως μὲ τὸ αἰγΙ (δοτικὴν τῦ αἴξ αἰγὸς, ὡς ὁμωνυμοῦντος τάχα τῦ Γράσωνος μὲ τὸ αἰγίδιον διὰ τὸν γράσον τῶν

(α) Πρωτσαδίαν ἡ, -δίλλαν λέγει ταύτην τὸν κακοσμίαν τῶν τράγων ἡ χυδαία συνήθεια παρὰ Θετταλοῖς· ἐκ τῦ πρωτσάδιον, πρῶτσος (τράγος τραγῶν· ὅθεν καὶ πρωτσαδιάζειν τὸ τραγῷν· παρὰ δὲ Πελοπον. μαρυκαδίζειν, ἐκ τοῦ μηρυκᾶσθαι· ὄζουσι δε μάλιστα οἱ τράγοι ὅταν τραγῶσι)· τὸ δὲ πρῶτσος = πρώξ, -κος (προκὸς, procus)· βλ. Ῥειμ. λέξ. πρώξ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

του κατὰ τὰς χρόνους ἐκείνους εἶχεν ἤδη ἀποβῆ ὁμόφωνον καὶ τῷ ι, περιττὸν εἶναι νὰ ἐπαναλάβωμεν. ΙΕ) Εἰς τὸ ἐπὶ πάπα Γρηγορίου (600, μ. Χ.) ἀντίγραφον τοῦ ψαλτῆρος γράφεται amartoli τὸ ἁμαρτωλοί, κτλ. ΙΖ). Εἰς τὴν Σλαβονικὴν μετάφρασιν τῆς θείας Γραφῆς (868, μ. Χ.) ἐκφράζεται ἡ οι διὰ τῷ ι οἷον, Βέρροια Берія (Πράξ. ιζ, 10), Φοίβην, Фіву (Ῥωμ. ιζ, 1), Κοίλη Συρία, Φοινίκη, φοῖνιξ, Συροφοίνισσα, Кілисурія, Фінікія (β. Μακμαβ. δ), фінікъ (Ἰωάν. ιβ, 13), Сyрофінікісса (Μάρκ. ζ, 26, ὅπου γράφεται καὶ Συροφοινίκισσα), κτλ. πρόσθες καὶ τὰ ἐν ἄλλοις ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, ікосъ καὶ (і=и), икосъ, икономъ, ἀντὶ οἶκος, Οἰκονόμος, κτλ. ΙΗ) Ὁ Εὐσάθιος (διὰ νὰ παραλείψω πολλὰς καὶ ἄλλας τῶν πρὸ αὐτοῦ γραμματικῶν καὶ ἄλλων συγγραφέων μαρτυρίας), ὁ Εὐσάθιος (1155, π. Χ.), σημειόνει ὡς παρηχήσεις Ὁμηρικὰς ὄχι μόνον τὰ, κοίμησε κύματα, Σκύλλη κοίλη, Χάρυβδις ἀναῤῥοιβδεῖ (οι=υ), ἀλλὰ καὶ τὰ, Τροίῃ εὑρείῃ, Ἔπειὸς ἐποίησε, ἕῃος ἔοῖο (εἰς ἰλ. σελ. 94, 947, καὶ εἰς Ὀδύσ. 480. κτλ.). ἤγουν ὁ Εὐσάθιος ἐπρόφερε τὴν οι ὡς ὁμόφωνον τῷ υ καὶ η καὶ ει, καὶ ταῦτα πάντα ὁμοφώνως μὲ τὸ ι (βλ. περὶ τῆς ει). ΙΘ) Τελευταῖον, εἰς πολλὰς νομισμάτων καὶ λίθων ἐπιγραφὰς γράφεται ι ἀντὶ οι, καὶ τ' ἀνάπαλιν, οι ἀντὶ ει=ι· οἷον: ἰωνισὴς, ἀντὶ οἰωνισὴς (νομισμ. Ἰβλίβ Καίσαρος, τῷ 49, π. Χ.). Παοινὶ καὶ Παϊνὶ (μὴν Αἰγυπτίων, ἐν ἐπιγραφῇ Αἰγύπτῳ ἐπὶ Τιβερίῳ, τῷ 20, μ. Χ.). οἰκοςῦ ἀντὶ εἰκοσοῦ (ἐν νομίσμασιν Ἀντωνίνῳ Πίου, τῷ 158 — 161, μ. Χ.). πρειμοιπειλάριον ἀντὶ πριμιπιλάριον (ἐν ἐπιγραφῇ τῆς ἐν Ἀσίᾳ Νικο-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

θεμάτων καὶ γενῶν παραλλαγὰς, πολλὰ τῶν λέξεων πάθη καὶ σχήματα λόγυ καὶ γραμμάτων κατὰ διαλέκτυς εἰς ἄλληλα τροπὰς, πολλὰ γλωσσηματικὰ παλαιὰ ἰδιώματα, ἀκραιφνῆ καὶ ἀκέραια σωζόμενα καὶ εἰς αὐτῶν τὴν γλῶσσαν τῶν χωρικῶν. Τὸ γελάϊς καὶ τιμάϊς τῆς Σαπφῦς καὶ τώρα τ' ἀκέεις ἀπὸ τὸ ςόμα τῆς χυδαίας Ἠπειρώτιδος· τὴν εἰς ρ Λακωνικὴν τῦ σ τροπὴν καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων καὶ εἰς τὸ τέλος τὴν φυλάττυσι καὶ τώρα οἱ Λάκωνες, ἐνέκαρε, καὶ θύσερε λέγοντες, ἀντὶ θῦσερ (θῦσες, ἔθυσες, σας), καὶ, ἔνεκαρ, ἔνεκας (ἔνεγκας, ἤνεγκας), καὶ τὰ τοιαῦτα (α). τῶν εἰς ημι (σπανιωτέρων παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὅταν ἐκ τῶν βαρυτόνων σχηματίζωνται ῥημάτων) τὴν εἰς αμενος μετοχὴν τὴν εὑρίσκεις πολλαχῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀκέων συχνῶς ἄλλα τε πολλὰ, καὶ τὰ, λεγάμενος, ἐρχάμενος, κινάμενος, παγενάμενος (ὑπαγένω, ἀγινέω, ἄγω), γυριζάμενος, πετάμενος (καὶ πετέμενος = πετόμενος), χηρευάμενος, ςεκάμενος (ςέκω, ςάκω, ςήκω), δεχάμενος (καὶ δεχόμενος), γελαζάμενος (καὶ γελαζέμενος), συρνάμενος, κοιτάμενος, φοβιζάμενος [ὡς ἐκ τοῦ φοβίζημι, κοίτημι, (κοίταμαι ἀντὶ κοιτάομαι,

---

(α) Οὕτω λέγυσιν· ἐνέκαρέ μοι τὰν αἶγα; τὸν ἔριφον; τὸ κρεῖα; (κρεῖας).—Ἐθύτσερένυ (ἔθυσές νυ=ἔσφαξας) τὸν βῦν, τὸν χιῦρον;—Ἐποίτσερένυ (ἐποίησές νυ;).—Ἐδάτσερε (ἐδάκας, ἐδάης=ἐκάης;) κτλ. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀποβάλλυσι τὸ σ· ὡς ,,ἔλα 'γὶ (ὡγὶ, ἀντὶ ὡδὶ, ὧδε) νὰ τὺ λαλείω" (λαλείω, λαλήσω, κατὰ τὸ μῶα=μῶσα, κτλ.)· λέγυσι δὲ καὶ οἶνον καὶ βοῖνον, ἄντον, ὕωρ (ἀντὶ ἄρτον, ὕδωρ, τὰ παρ' ἄλλοις συνηθέςατα ψωμί, κρασί, νερὸν), καὶ ἄλλα παλαιὰ καὶ πολλά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀλλὰ κατὰ λόγον μουσικῆς ἀκριβείας, καθ' ἣν ἐξήταζον οἱ ἀρχαῖοι μουσικοὶ καὶ τὴν μικροτάτην δίεσιν τῆς φωνῆς, καὶ ὅταν τοῦτο τὸ λεπτὸν τοῦ τόνου μόριον ἦτο πάντῃ ἀνήκουστον, καὶ τρόπον τινὰ συνεπτυγμένον εἰς τὸν ἦχον ἄλλου τινὸς μακρᾶ καὶ μεγαλοφωνοτάτου φθόγγου· Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο Γεώργιος ὁ Χοιροβοσκὸς (450, μ. Χ.), λέγων ταῦτα. „Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι οἱ μὲν γραμματικοὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκφώνησιν ἀποβλέποντες λέγουσι τὸ ι ἀνεκφώνητον εἶναι, ἡνίκα εὑρεθῇ ἢ μετὰ τοῦ α μακροῦ, ἢ μετὰ τοῦ η, ἢ μετὰ τοῦ ω, οἷον τῷ χρύσῃ, τῷ σοφῷ, τῷ Αἰνείᾳ· οἱ δὲ μουσικοὶ τῆς ἀκριβείας φροντίζοντες λέγουσιν, ὅτι ἐκφωνεῖται μὲν, οὐκ ἐξακούεται δὲ διὰ τὸ μέγεθος τῶν μακρῶν φωνηέντων· εἰ γὰρ φωνῆέν ἐστί, φασι, πῶς δύναται ἀνεκφώνητον εἶναι; ἀλλ' ὥσπερ αὐλοῦ, φασὶ, καὶ ὀργάνου ἠχούντων ὁ αὐλὸς οὐκ ἐξακούεται διὰ τὸ μείζονα ἦχον ἔχειν τὸ ὄργανον καὶ καλύπτειν τὸν τοῦ αὐλοῦ ἦχον ἀσθενέστερον ὄντα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ι ἀσθενέστερον ὑπάρχον πάντων τῶν φωνηέντων, ἡνίκα εὑρεθῇ μετὰ τοῦ α μακροῦ, ἢ μετὰ τοῦ η, ἢ μετὰ τοῦ ω ἐν μιᾷ συλλαβῇ, οὐκ ἐξακούεται διὰ τὸ μέγεθος τούτων" (α). Ἰδοὺ πῶς ὁ Χοιροβοσκὸς, εἷς τῶν ἐπισήμων τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματικῶν ἑρμηνεύει καθαρῶς τὸ νόημα τῶν λόγων τοῦ Ἁλικαρνασσέως, κηρύττων καὶ αὐτὸς τὸ ἀνεκφώνητον ι τῶν καταχρησικῶν, καὶ διακρίνων τὴν κοινὴν διάλεκτον ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἀκρίβειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως πάλιν δὲν ἐξηκούετο ὁ φθόγγος τοῦ ι, συμπνιγόμενος εἰς τοῦ ἐπικρατεστέρου

(α) Βλ. Bekker. Anecdot. Graec. τόμ. III, σελ. 1186.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πάντοτε διαρκεῖ ἡ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν προφορὰν διαφωνία μεταξὺ τῶν Ἐρασμιτῶν, ἄλλων ἄλλως τὰ αὐτὰ γράμματα ἐκφωνούντων. Ὥςε, ἂν ποτε τύχῃ, πολλοί τινες ἐξ αὐτῶν συνελθόντες εἰς τὴν αὐτὴν Σχολὴν νὰ ἀναγνώσωσι τὸν Ὅμηρον ὁμοφώνως, φυλάττοντες καθεὶς τῆς ἰδιαιτέρας τε προφορᾶς τὰς ἀρχὰς, ποῖοί τινες ἆράγε μέλλεσι νὰ φανῶσι; Τίνες ἄλλοι; εἰ μὴ συγκλύδων

φράσεις παραβλέπεσι· τιμῶσι δὲ καὶ σέβονται τὸν σοφὸν Ἑρμάννον εἰλικρινῶς, καὶ τὰ διδακτικά τε συγγράμματα μελετῶσιν εὐγνωμόνως, καὶ τὰς ὀρθὰς αὐτῆ γνώμας, ὡς ἐνδόξε φιλολόγε, μετ' εὐφημίας ἀποδέχονται, καὶ ταύτας πολλάκις μνημονεύσι μαρτυρίας πιστικάς· ἤδη δὲ καὶ τὴν Μετρικὴν αὐτῆ πραγματείαν μεταφράζεσιν εἰς τὴν γλῶσσάν των. Ἀπέδειξαν δὲ πραγματικῶς (πρὸς χαρὰν βέβαια καὶ αὐτῆ τῆ Ἑρμάννε) καὶ, ὅτι κακῶς ἡ προφορά των παρεβλήθη μὲ τὴν δηλείαν τῆς Ἑλλάδος (ὡς ἐὰν ἔφερε τὴν δηλείαν ἡ προφορὰ, ἢ ταύτην ἐκείνη!). Ἐπέζησεν ὁ κλεινὸς φιλολόγος (καὶ εἴθε νὰ ζῇ ἀκόμη, καὶ νὰ ὑγιαίνῃ χρόνες πολλὲς, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φιλολογίας), καὶ εἶδε χαίρων, ὡς φιλέλλην καὶ φιλάνθρωπος, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ταύτην ἔχοντες τὴν προφορὰν, ἀνέλαβον ἤδη γενναίως τὴν πατρῴαν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν, καὶ ἐφ' ὅσον ἐτυραννῆντο, μὲ ταύτην πάλιν τὴν προφορὰν ἀνερρίπιζον ἐκτρέφοντες ἀμάραντον εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν των, καὶ εἰς τὰς κόλπες τῆς ἁγίας Μητρός των, τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εὔχονται λοιπὸν εὐχὴν φιλικὴν, ὥςε αὕτη ἡ ἐλεύθέριος καὶ μόνη Ἑλληνικὴ προφορὰ νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ εἰς ὅλας τῆς σοφῆς Εὐρώπης τὰς Σχολὰς, συντρίψασα τὸν ζυγὸν τῆς ξενοφωνίας, τὸν ὁποῖον ἀκόμη κρατύνεσιν ὄχι δόξαι καὶ λόγοι φιλοσοφίας, ἀλλὰ ζῆλοι μᾶλλον καὶ πάθη φιλοτιμίας, εἰς τὰ ὁποῖα πολλάκις καὶ οἱ σοφοὶ, ἀνθρώπινα πάσχοντες, ἐπακολουθοῦσιν, ὡς οἱ βοσκοὶ τε Σοφοκλέους ἔλεγον περὶ τῶν ποιμνίων των

„Τέτοις γὰρ ὄντες δεσπόται δηλεύομεν,
„Καὶ τῶνδ' ἀνάγκη καὶ σιωπώντων κλύειν".
(παρὰ Πλετάρ. Ἀγιδ. § α).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μακρὰ, ὅσον πενταςπίθαμα, ὀνόματα (ἢ sesquipedalia verba) ἡρμήνευσαν, καὶ μὲ φράσεις χονδρὰς καὶ ὑψηλὰς, ἢ (ὡς εἶπεν ὁ Ἀριςοφάνης) ἱππομβάμονας καὶ βαχεφάλας, ἐξέφρασαν καὶ ἐτεχνολόγησαν! Κατὰ τούτους μόνους τοὺς καθολικοὺς καὶ δίχως τινὸς ἐξαιρέσεως κανόνας νομοθετοῦσιν, ὅτι πρέπει νὰ ἀναγινώσκωνται πάντα τῶν Ἑλλήνων τὰ συγγράμματα, καὶ λογογράφων καὶ ποιητῶν· τὴν δὲ βαρβαρῳδίαν (ὡς ὀνομάζουσι τὴν καθ' ἡμᾶς προσῳδίαν) ἀποστρέφονται καὶ καταπατοῦσιν, ἀγερώχως ῥωθωνίζοντες, καὶ φυσῶντες γηγενεῖ φυσήματι! Πρὸς ταύτην, ἀναγνῶςα, τὴν ὀρθῳδίαν παράβαλε, ἂν θέλεις, καὶ τὴν ὀρθοέπειαν τῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων προφορᾶς, διὰ νὰ ἔχῃς πλήρη τὴν συλλογὴν τῶν, ὄχι κατωτέρων ἀπὸ τὰς τῶν Ἀθηναίων κύρβεις, πινακίων τῆς νομοθεσίας τῶν νεωτερισῶν περὶ τὴν Ἑλληνικὴν προφοράν! (α).

(α) Αὐτ. σελ. 117. Ὁ Ἐννίνιος παραβάλλει καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς φθόγγον τῶν γραμμάτων ἐκ πλαγίε τῆς Ἐρασμικῆς ὀρθοφωνίας, διὰ νὰ ἐξελέγξῃ τὴν βαρβαροφωνίαν μας! ἀντιγράφομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἀπαραλλάκτως τὸν πίνακα, διὰ νὰ φανῇ, πόσον καλῶς γνωρίζεσιν οἱ Ἐννίνιοι τὴν καθ' ἡμᾶς τῶν γραμμάτων προφοράν! Ἐπιγράφει δὲ εἰς τὴν πρώτην ςήλην ὁ Ἐννίνιος ὄχι, Ἐρασμῖται, ἀλλὰ, Ἕλληνες ὀρθοεπεῖσι (τετέςιν οἱ παλαιοί· διότι εἰς ὅλα τῶν Ἐρασμιτῶν τὰ λεξικὰ παλαιοὶ Ἕλληνες καὶ Ἐρασμῖται, ἢ Ἑλληνισμὸς καὶ Ἐρασμισμὸς εἶναι λέξεις συνώνυμοι!!)· εἰς δὲ τὴν δευτέραν ςήλην ἐπιγράφει ὄχι, Ἕλληνες, ἀλλὰ Romaici, Ῥωμαϊκοὶ (τετέςιν ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες· διότι τὰ καθ' ἡμᾶς Ῥωμαΐϊκα τὰ νομίζεσι τῆς Ῥωμαϊκῆς γλώσσης ἐκτρώματα! βλ. ὄπισθ. σελ. 525).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ χ (πρὸ τῦ ὁποίυ γράφεται κατὰ σύναψιν τὸ γ) (α). ταύτην τὴν ἀπὸ τοὺς πάλαι πατέρας ἡμῶν τετυπωμένην καὶ εἰς τὴν λαλεμένην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σῳζομένην προφορὰν ἔπρεπε νὰ τὴν διδαχθῶσι πάλιν ἀπὸ τὲς Ἕλληνας οἱ Ἐρασμίται, καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες μανθάνυσι παῤ αὐτῶν τῆς ἰδίας ἑκάστυ γλώσσης τὸν ἰδιάζοντα φθόγγον· ἀλλ' οἱ σοφοὶ ἔτοι Ἑλληνιςαὶ, μηδεμίαν περὶ τῆς ὀργανικῆς τῶν στοιχείων ἀπαγγελίας σκεψάμενοι σκέψιν, ἐσύςησαν ἰδίαν αὐτῶν προφορὰν, ζητῦντες τάχα πανταχοῦ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν φθόγγον τοῦ γ σοιχείυ. Σκανδαλίζονται, διὰ τὶ νὰ γράφωμεν γ, καὶ νὰ προφέρωμεν ν! καὶ ὅμως καὶ αὐτοὶ προφέρυσιν ὡς νόθον ν τὸ Γαλλικὸν ng ἐν τοῖς magnificence, κτλ. (β)· καὶ αὐτοὶ ἐκπέμπυσι συνήθως διὰ τῶν ῥωθώνων των τὸν τοιῦτον ῥιναυλῦντα φθόγγον ἐν τοῖς Γερμανικοῖς, menge, lange, καὶ ἐν τοῖς lang, bank, κτλ. καὶ αὐτοὶ ἀπροκριματίςως ἀπαγγέλλυσι τὸ λτ. tia, ὡς τζια, ἐν τοῖς, amcicitia, κτλ. καὶ αὐτοὶ, τέλος, ἐκφωνῦσιν ὡς καὶ ἡμεῖς τὸ ἡμέτερον σ ὡς ζ πρὸ τοῦ μ (ζμάραγδος, τὸ

(α)" Ἀσύμμικτα γὰρ ταῦτα τὰ ςοιχεῖα καὶ ἀκόλλητα (τὸ ν καὶ χ)· οὐ γὰρ πέφυκε κατὰ μίαν συλλαβὴν τῦ χ προτετάχθαι τὸ ν· ὥςε οὐδὲ συλλαβῶν δύω τὰ μόρια γινόμενα συνάπτει τὸν ἦχον, κτλ." (Διον. Ἁλικ. περὶ συνθ. τμ· κβ).

(β) Οὕτω καὶ ἡ συνήθεια πολλάκις προφέρει τὰ δύω νν ὡς gn, διὸ καὶ ἔγραψαν πολλοὶ, τυραγνία, ἔγνοια = egnia, tyragnia, ἀντὶ τυραννία, ἔννοια, κτλ. ἔγραφον δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐνίοτε νγ, ἀντὶ νν, ὡς, ἴγνυμι, καθίγνυμι, ἀντὶ ἴννυμι, καθίννυμι, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διάφορος μορφὴ τῦ ε, καθὰς ἀπεδείξαμεν ἀποκρώντως εἰς τὸ περὶ συγγενείας τῆς Σλαβονορῶσσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, τόμ. γ. σελ. 342)· ὥστε καὶ ἐκ τούτου φαίνεται τὸ ὁμοιόφθογγον, ἂν ὄχι πάντῃ ταὐτόφθογγον, τοῦ η πρὸς τὴν ει, ἦτις καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας προφέρεται ὁμαλώτερον, κατὰ τὸ μακρὸν ι.

§ δ. Τὸ δὲ η διὰ τὴν πρὸς τὴν ει καὶ τὸ ἁπλοῦν ι συγγένειαν τοῦ φθόγγου μετέπεσεν εὐκόλως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄκρατον ἦχον τῦ ι, καθὼς πολλάκις καὶ τώρα τὸ προφέρομεν οἱ Ἕλληνες, ὄχι χθὲς καὶ πρῴην συγχύσαντες τὰ δύω ταῦτα ὁμοιόφωνα φωνήεντα (καθὼς νομίζουσιν οἱ Ἐρασμῖται), ἀλλὰ πρὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων· καὶ κατ' αὐτὲς ἀκόμη τὲς Καισαρικὲς χρόνες, ἐν ᾧ ὁ Διονύσιος μετὰ τῶν συγχρόνων τε πεπαιδευμένων ἐπρόφερε τὸ η καθὼς τὸ ἐζωγράφισεν, ἴσως ὁ κοινὸς ὄχλος τὸ ἐπρόφερεν ὡς ι, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἡμεῖς (α). Ὡσαύτως καὶ αἱ Σλαβονικαὶ διά-

---

(α) Εἰς πολλὰς Ἑλληνικὰς ἀρχαίας κατὰ τόπες ἐπιγραφὰς εὑρίσκομεν ει, καὶ ι ἀντὶ η· οἷον, πλεισιογείτων [τὸ εἰσέτι ἄγνωσον εἰς τὲς λεξικογράφους πλησιογείτων (ὡς ἀσυγείτων, πλησίοικος, κτλ.), ἐπιγρ. Βοιωτ. παρὰ Μελετ. γεωγρ. τόμ. β, σελ. 347]. καὶ εἰς ἐπιγραφὴν Αἰγύπτου ἐπὶ Πτολεμαίε τοῦ Εὐεργέτου (126 π. Χ.), ὑπάρχΕΙ, σήλΕΙ, Ἑρμ ΕΙ, ἀντὶ ὑπάρχΗ, σήλΙΙ, ὄχι κατ' ἀρχαίαν τοῦ ει ἀντὶ η γραφὴν, ἀλλὰ διότι καὶ τότε ὡμοφώνει τὸ η μὲ τὸ ει, καὶ ι, καὶ προσέτι μὲ τὸ υ (βλ. κεφ. ζ.)· ὅθεν πάλιν, ϑΗγατέρα (ἐπιγρ. Ἀγκύρ. ἐπὶ Τιβερίε, παρὰ Montfaucon, καὶ ἐν Ἀμυκλῶν ἐπιγραφ. παρὰ τῷ φιλέλληνι Poqueville), ἀντὶ ϑΥγατέρα, καὶ, σΗμβίε, μΗρωνΗμε, προσκεἰνΙμα. ἀντὶ προσκύνΗμα, σΥμβίε, μΥριωνΥμε (Lettronne, Recherch. pour servir à l'hist. de l'Egypte), καὶ ἄλλα πολυάριθμα Ἀλλὰ καὶ Ἰεξῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς (140, μ. Χ.), προφέρει τὸ η ὡς ι, λέγων ὅτι „ἐκ

ἀλλ' ὡς ἀπαιτεῖ τῆς γνησίας αὐτῆς εὐφωνίας ἡ φύσις, καὶ τῶν διωρισμένων αἱ τῆς κανόνων οἱ τύποι, τοὺς ὁποίους αἱ λοιπαὶ δὲν ἀναγκάζονται νὰ διατηρῶσιν· οἷον, ἐπειδὴ ἡ Λατινικὴ ἐξέφραζε τὸ η διὰ τοῦ e, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐξεφώνουν τὸ ἦτα ὡς e· καθὼς πάλιν ἐδ' ἐκ τοῦ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις ὡς ι προφερομένου ee δὲν συμπεραίνεται καὶ, ὅτι πᾶν ee (ἤτοι μακρὸν e) εἰς πᾶσαν γλῶσσαν προφέρεται ὡς ι. Καθόλου δὲ ἡ παλαιὰ Λατινικὴ προφορὰ πρῶτον μὲν εἴς τινα στοιχεῖα δὲν εἶναι γνωστὴ ἀκριβῶς· ἔπειτα καὶ ἀπ' ἄλλων ἀρχῶν ὁρμωμένη διαφέρει παρὰ τὴν Ἑλληνικὴν εὐφωνίαν, τραχυτέρους ἤχους ἐν πολλοῖς ἀγαπῶσα, ὡς ὡμολόγησε καὶ ὁ Κυντιλιανός· τρίτον, εἶναι καὶ ἀσύμφωνος αὐτὴ πρὸς ἑαυτήν· ὡς ὅτε μεταφράζει τὸ Ἑλληνικὸν η πότε διὰ τοῦ e καὶ ποτε διὰ τοῦ ι (ὡς, dicis causa, δίκης χάριν, vestis, ἐσθῆς, κτλ.), καὶ τὴν ει διὰ τοῦ ι καὶ e (ὡς, Alexandrea, καὶ-dria), καὶ τὴν οι διὰ τοῦ œ καὶ u καὶ i (ὡς, οἷος, οἶνος, œnus, unus· οἶκος, vicus), καὶ τὸ υ διὰ τοῦ u καὶ y καὶ i· τέταρτον, σῴζει πολλοὺς τῆς, ἐκ τῆς ὁποίας διεπλάσθη, Αἰολικῆς ἰδιωτισμούς, οἵτινες ἰδίως διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν διαλέκτων· πέμπτον, τέλος, αὐτὴ ἡ Λατινικὴ βεβαιόνει ἐν πολλοῖς τὴν καθ' ἡμᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προφορὰν, ὡς προείπομεν. ταύτην βεβαιόνει πολλάκις καὶ ἡ Ἑβραϊκή· κἄν καὶ ἐξ αὐτῆς οἱ Ἐρασμίται τὰς τραχυτέρους ἐκλέγοντες φθόγγους προσβιάζωσι πρὸς τούτους καί τινας τῶν Ἑλληνικῶν, θέλοντες νὰ ἦναι σοφώτεροι καὶ παρ' αὐτὰς τὰς παλαιὰς Ἑβραίους Ἑλληνιστὰς, οἷον τὰς Ο, καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ Φίλωνα, οἵτινες μετέφραζον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοι φιλολόγοι, ἀφιερόνοντες τὸ πλεῖσον μέρος τῆς κοινωφελοῦς αὐτῶν ζωῆς εἰς κριτικὰς ἐκδόσεις καὶ ἐξηγήσεις καὶ μεταφράσεις τῶν ἀθανάτων τῆς Ἑλλάδος Συγγραφέων καὶ Ποιητῶν, καὶ σπεύδάζοντες παντοιοτρόπως νὰ πληθύνωσι καὶ νὰ εὐκολύνωσι τὰ μέσα τὰ πρὸς μάθησιν ταύτης τῆς τῶν γλωσσῶν βασιλίσσης, χωρὶς τῆς ὁποίας ὅλη τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἡ περιοχὴ φαίνεται ἄχαρις καὶ ἄζηλος καὶ ἀτελὴς, ὡς χρόνος δίχως ἔαρος, ὡς ἡμέρα δίχως ἡλίου λαμπροῦ.

Οὕτω δὲ κοινῶς εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην σπεύδαζομένης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διαφέρει ὅμως ἡ περὶ τὴν προφορὰν αὐτῆς ὑπόληψις καὶ διδασκαλία· διότι ἄλλοι μὲν τῶν Ἑλληνιζῶν ἀγαπῶσι νὰ ἐκφωνῶσι τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἡμᾶς· οἱ δὲ πάλιν, τὴν ἡμετέραν προφορὰν διεφθαρμένην ὑπολαμβάνοντες, ἀκολουθοῦσι τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἐράσμου. Καὶ ὅτι μὲν ἡ παράδοξος αὕτη περὶ τοὺς φθόγγους τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καινοτομία ὑπάρχει πολλὰ μακρὰν ἀπεσχοινισμένη τῆς ἀληθείας, καὶ πάντῃ ἐναντία πρός τε τὴν φύσιν τοῦ καθ' Ἕλληνας λόγου, καὶ πρὸς ὅλας τὰς ἐκ τῶν ἐνδόξων συγγραφέων καὶ τῶν ἄλλων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος μαρτυρίας, καὶ πρὸς πᾶσαν ἁπλῶς ἱστορικὴν καὶ λογικὴν ἀπόδειξιν, πραγματεύεται τὸ βιβλίον· ἔγραψαν δὲ καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν, καὶ μάλιστα σοφοί τινες ἀν-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

ΠΕΡΙ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ.

§ α. Εἰς τὸ προηγηθὲν κεφάλαιον διελάβομεν περὶ τῶν διφθόγγων γενικῶς, ἤδη δὲ θεωρῶμεν ταύτας καὶ κατὰ μέρος· ἐκθέτομεν δὲ πρῶτον τὰς περὶ μιᾶς ἑκάστης δόξας τῶν Ἐρασμιτῶν καὶ τὰς προβαλλομένας ἐπιχειρήσεις, ἔπειτα δὲ τὰς ἡμετέρας ἀπαντήσεις, καὶ ἐφεξῆς τὰς ἀποδείξεις ὑπὲρ τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς προφορᾶς κατὰ σειρὰν χρονολογικήν!

ΑΙ.

§ β. Οἱ περὶ τὸν Ἔρασμον προφέρουσι τὴν αι διηρημένως αϊ· λόγος δὲ προβάλλεσι τοὺς ἑφεξῆς. α) Ὅτι καὶ οἱ Λατῖνοι τὸ πάλαι ἀντὶ τῆς αι ἔγραφον τὴν διηρημένως προφερομένην αὐτῶν ai, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται καὶ ὁ Λεσχρήτιος καὶ ὁ Βιργίλιος. β) Ὅτι τὸ θρηνητινὸν αἲ αἲ (τὸ ὁποῖον ὁ Μόσχος ποιητικῶς ζωγραφίζει σημειωμένον καὶ εἰς τὰ φύλλα τῆ ὑακίνθε (α)) ἐκφράζεται εἰς πλείσας γλώσσας φυσικώτατα διὰ τῆ αϊ, ὄχι διὰ e. γ) Ὁ Πλάταρχος λέγει, ὅτι „τὸ α χρῆται τῷ ι ἀκολυθοῦντι“. ἄρα εἰς τὴν ἐκφώνησιν τῆς

(α) Μόσχ. ἐπιτάφ. εἰς Βίωνα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

τεται προῆλθε καὶ ἡ διπλῆ τῶν Αἰγυπτιακῶν ὀνομάτων κατάληξις εἰς φις καὶ βις (Ἀμένοφις, Πάτνεφις, καὶ βις) (α). Οἱ δὲ Αἰολεῖς τρέποντες εἰς β τὸ π, ἔλεγον βικρὸν τὸ πικρὸν, καὶ βυτίνη, βέλεκυς, βύσιος, βατῶ, βύθος, βῆθος, ἀντὶ πύθος, πίθος, πατῶ, Πύθιος, κτλ. (ὡς καὶ οἱ Λατῖνοι vulgus ἀρχαιότερον volgus τὸ πόλχος = Fόλχος, ὄχλος, ὅθεν Γερμαν. Volk, καὶ Σλαβον. полкъ. καὶ πάλιν ἔτρεπον εἰς f τὸ π, fido, λέγοντες τὸ πίθω, καὶ τὸ πόντος, αἰολ. πύνδος, fundus, κτλ.) (β). Καὶ κα-

---

φόβος), быть, ἐκ τῦ быю, бываю = φύω, φυFέω (φύομαι, γίνομαι), беру, βέρω (ὡς βέρης), ἀντὶ φέρω, κτλ. καὶ τὸ γεβαλὰ δὲ μετέπλασεν εἰς τὸ глава, καὶ Ρωσσισὶ голова (ὡς καὶ τὸ κελέβη ἐκ τῦ κεβαλὴ, κεφαλὴ = κοίλωμα, κοῖλόν τι), καὶ τὸ φὼρ εἰς τὸ воръ Λατιν. fur, καὶ τὸ φὴρ, Λατιν. fera εἰς τὸ свѣръ, κτλ.

(α) Βλ. Letronne, Recherch. p. s. à l'Histoire de l'Egypte. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Λατῖνοι εἶπον vates = φάτης, vesica = φύσκα, vidua, (Γερμαν. Wittwe, Wittwer, Σλαβον. Вдова), viduus, (vidus, Γαλλισὶ vide) = φιδὸς, φειδὸς ἐκ τῦ φίδω, φείδω (= φάζω, σφάζω, σπάζω = χωρίζω, σχίζω, ὡς ἐκ τῦ χάρω, χάω, τὸ χῆρος) = vido (viduo, dividuo) = fido, findo, f = v, ὡς καὶ τὸ vates = φάτης· τὸ δὲ φατὸς = fatus, fandus, ἐκ τῦ φάω, ὅθεν καὶ τὸ fas, καὶ τὸ (fans, φάνς, ἀντὶ φὰς, φάντος) infans = ἄφατος (ἀβὼς, νήπιος, ἐκ τοῦ νη, ἔπω = ἄλαλος) κτλ.

(β) Εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ τῶν ἀπὸ Β ἀρχομένων Λατινικῶν πρωτοτύπων λέξεων ὀλιγότης. Ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὰς προφανῶς Ἑλληνικὰς λέξεις, ὡς, basis βάσις, brachium (βράχιον) βραχίων, bulbus, βολβὸς, κτλ. καὶ τὰ ἐκ τῦ Bacchus παράγωγα, καὶ τὰ ἐκ τῦ bis (δὶς) σύνθετα, μόλις μένσιν ὀλιγώταται δεκάδες λέξεων θεματικῶν, τῶν ὁποίων καὶ αὐτῶν τινὲς συγγενεύσι πάλιν πρὸς ἄλλας Ἑλληνικὰς (οἷον τὸ bellus = βέλλος, βελὸς, ἐκ τῦ βέλω βόλω, βέλομαι, (ὡς ἐκ τῦ ἕλω ἑλὸς, ἐλλὸς), βελέτερος, ὅθεν βέλτερος, βελτίων· bellum (πέλλος, πέλος) = (πέλλω, βέλλω, βάλλω), πέλεμος, αἰολ. ὁ πόλεμος· bardus = βαρδὺς, ἀντὶ βραδὺς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(ἠμύω) εἰς τὸ ἔμυσε (μύω), τὸ θητικὸς (θὴς) εἰς τὸ θετικὸς (θετὸς), τὸ δὲ ἤχησε καὶ ἄλλα καχέμφατα σιωπῶ. Οὕτω καὶ ταῦτα καὶ ἄλλας μυρίας λέξεις οἱ τὴν σαφήνειαν καυχώμενοι Ἑταιρισαὶ, ἢ Ἐψιλισαὶ, διαφθείρουσιν ἀτόπως, παρεκτρέποντες ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλας σημασίας, πάντη διαφόρους καὶ πολλάκις ἐναντίας ἀπ' εὐθείας εἰς τῶ λόγω τὸν σκοπόν· εἴπομεν δὲ περὶ τῆς τοιαύτης τῶν νοημάτων ἐκ τοῦ ἐταχισμοῦ καὶ τῶ διφθογισμῶ διαφθορᾶς καὶ ἐν τοῖς προλαβῶσι (σελ. 127, 213). Πρόσθες εἰς ταύτην καὶ τὴν ἐκ τῆς καχῆς τῶν συμφώνων προφορᾶς· οἷον, συγχέοντες οἱ Ἐρασμιται τὸ θ μὲ τὸ τ, καὶ τὸ κ μὲ τὸ χ, λέγουσι τὸ βάθος, βάτος· τὸ ἦθος καὶ ἔθος, ἔτος· τὸ ἔθνος, ἔτνος· τὸ θεὸς τεὸς (σὸς)· τὸ θελήσω, τελέσω· τὸ χραίνω, κραίνω· τὸν χρόνον, κρόνον· τὸν χθόνιον, κτόνιον· τὸ ἔχθος, ἔκτος· τὸ ὀχθῶ, ὀκτὼ· τὸ ἑφθὰ, ἑπτὰ· τὸ ἔφθην, ἔπτην· τὸν ὄκχον, ὄκκον· τὸ σχόλιον σκόλιον, καὶ ἄλλα σκολιὰ καὶ σρεβλὰ, τὰ ὁποῖα δύσκολον εἶναι νὰ ἀπαριθμηθῶσιν· Ἀναβαίνει δὲ τὸ κακὸν ἀσύγκριτον ὅσον, ἐὰν πρὸς ταῦτα προσεθῶσι καὶ τὰ ἐκ τῆς τοῦ β ὡς b, καὶ τοῦ δ ὡς d, καὶ τῶ γ ὡς g προφορᾶς παραλαλήματα· οἷον, ὅταν προφέρωσι τὸ ἐμβάζω ὡς ἐμπάζω (embazo), τὸ ἐμβολὴ ὡς ἐμπολὴ, τὸ συμβότης ὡς συμπότης, τὸ ἐνδύνω ὡς ἐντύνω, τὸ ἔνδομα ὡς ἔντομα, τὸ ἐνδακεὶς ὡς ἐντακεὶς, τὸ ταγὸς ὡς κωφὸν ταγγὸς (tagos), τὸν ἀγῶνα ὡς ἀγκῶνα (agona)· καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ φ ὡς πφ, εἰς τὰ σπφίξ, καὶ πφρυρὸς, καὶ ὀσπφραίνομαι, καὶ πφῦ=pfuy! φῦ! fi! Τοιαύτη εἶναι ἡ τοῦ Ἐρασμικοῦ λόγω σαφήνεια, τὴν ὁποίαν οἱ ἄνδρες μεθοδεύουσι, προφέροντες τὸ μὲν η ὡς ε, πάντα δὲ τὰ διφθογγιζόμενα φωνήεντ'

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς, (γλώσσης εἰς αὐτὸς χρησίμυ μόνον διὰ τὰ ὄμματα πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων, ὄχι δὲ καὶ διὰ τὸ ςόμα πρὸς κοινὴν συνομιλίαν)· ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐπροχώρησε καὶ περαιτέρω. Καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ θερμότεροι τῶν ὀπαδῶν των ἐφιλοτιμήθησαν (καθὼς πανταχῆ καὶ ἰδίως εἰς τὰς βιαίας αἱρέσεις συνειθίζει ἡ πεισματικὴ ὑψηλοφροσυνη!), καὶ νὰ δικαιολογήσωσι τὴν πρώτην ἀτοπίαν μὲ ἄλλο χειρότερον ἁμάρτημα· ἐπεχείρησαν, λέγω, καὶ νὰ διδάξωσι τὲς πάντας μὲ δεσποτικὴν ὀφρύν, ὅτι ἡ ἐπινοηθεῖσα προφορά των εἶναι ἡ μόνη ἀληθὴς καὶ γνησία τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων προφορά, συρράπτοντες ἀντ' ἀποδείξεων μύθες καὶ σοφίσματα, καὶ πότε μὲν ταπεινόνοντες καὶ καταναγκάζοντες ἀτίμως τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν νὰ ὁμοφωνῇ μὲ τὸν τωρινὸν φθόγγον τῆς Λατινικῆς, πότε δὲ σοφιςικῶς διαςρέφοντες κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των καὶ λέξεις καὶ ῥήσεις ὅλας τῶν ἐνδόξων τῆς Ἑλλάδος συγγραφέων, αἵτινες, ἁπλῶς καὶ καθ' ἑαυτὰς θεωρύμεναι, μᾶλλον ἀναιρῶσι πάρεξ συνιςῶσι τὴν δοξασίαν των· Δὲν ἠρκέσθησαν μηδ' εἰς τῦτο, ἀλλ' ἔμελλον νὰ σφάλωσιν ἔτι βαρύτερον. Εἷς ὕσυς ἀπὸ τὲς ἐπὶ τῶν Καισάρων ἀχμάσαντας σοφὲς Ἕλληνας εὗρηκαν ἀπαραλλάκτυς καὶ λαμπρὰς ἀναιρέσεις τῆς αἱρέσεως αὐτῶν, εἷς ὅλυς τύτυς τὲς γνησίυς τῶν Μυσῶν θιασώτας καὶ ἰδίυς ἑαυτῶν διδασκάλυς ἐξύβρισαν, καὶ τὲς ἀπελάκτισαν, „καθάπερ τὰ πωλάρια τὴν μητέρα, χαλεπῶς καὶ πλημμελῶς ἅτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπιτιμῶντες“ (α)! Τί ἄλλο πλέον ἔμεινε

(α) Πλάτ. Σοφις. § λ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αἰολίδος Λατινιχῆς τὰ cavo = καίω, καὶ ὅλαι αἱ av καὶ ev συλλαβαὶ φωνήεντος ἑπομένου, ὡς, avarus (ἴσ. ἐκ τοῦ habeo, χαύω, αὔω), avernus, αὔορνος, levis (λεῦος, ἀντὶ λεῖος), καὶ ἄλλαι πάμπολλαι

τοῦ Βορυσθένους). Δονὰξ καλεῖται καὶ τὸν Τάναϊν· ἔστος δ' ἴσως = ταναὸς, ὡς καὶ Τάνος (Ἀργολίδος ποταμός. Παυσ. Κορινθ. λη), καὶ τὸ τένος (ὅθεν τέναγος) Σλαβ. шина, Γρμ. Dünn, ἐκ τοῦ τάνω (τένω, τείνω, Ιρμ. dehne), Σλαβον. шяну, ὅθεν φαίνεται καὶ ὁ Δονὰξ (д = ш), καὶ ὁ Двина (= шFина), καὶ ὁ Ῥωσσ. Дунай, Τερχ. Tuna, ὁ Δανάβιος, κτλ. ὥστε τὸν Δνῆπρ εἴποις ἂν Τανόφραγον (συγκοπ. Τάναπρον, Δάναπρον). Τὸ Δονὰξ δύναται νὰ ᾖναι καὶ ἐκ τοῦ шону = δύνω (υ=ο), δύνη (δύσις, καταδυσις), ὡς καὶ τὸ Σλαβον. дно (βυθὸς), καὶ τὸ Κελτο-βρεττανικ. don (βαθύς), καὶ dun, dunum [ὅθεν τὸ Lugdunum, Λέγδενον. ὁ δὲ Πλούταρχος (περὶ ποταμ.) δοῦνον γράφει τοῦτο, καὶ ἑρμηνεύει ἐξοχὴν, οἷον θῖνος, θίν, θινός· ἴσως δὲ καὶ οἱ Θύνοι παρωνομάσθησαν ἐκ τοῦ δύω, δύνη, διὰ τὴν τὸ πάλαι τεναγώδη τῆς χώρας κατάσασιν· ἂν ὄχι ἐκ τοῦ θύω, θύνω (= θύρω, ὡς θῦροί τινες ὄντες)· ἤδη δέ τινες παρέβαλον πρὸς τὸ Δονὰξ καὶ τὴν δων λήγουσαν τοῦ Θερμώδων (θερμὸς δών), τὸ ὁποῖον ὅμως φαίνεται κατάληξις ἁπλῆ, ὡς εἰς τὰ Χαλκηδών, Ἀνθηδών, ληθεδών = λτ. do, dulcedo, κτλ.]. Ἀλλὰ καὶ τὸ δύνω, δύω (χώνω εἰς χάσμα) ὄχι ἴσως ἐκ τοῦ βύω (β=δ), ἀλλὰ συγγενὲς, νομίζω, τοῦ δάω, δαίω (κόπτω, σχίζω) = (θάω, θαίω, θέω) θάνω, θαίνω, θείνω = (τέω) τέμω (ὡς δέω, δέμω), τέμνω = τύω (ὅθεν τυννὸς = μικρὸς), τέω, τένω, τένδω, τένθω (τρώγω), λτ. tendo, (teno) tenuo, Σλαβ. тну, attenuo [τὰ τεινόμενα λεπύνονται καὶ τρίβονται· ἡ καθόλου ἰδέα εἶναι τάσις, ὅθεν διάσασις κατὰ βάθος· δύω, καὶ δάω συγγενῆ, ὡς καὶ ἄλλα διὰ τοῦ α, ε, καὶ υ σχηματιζόμενα· οἷον καὶ ἐκ τοῦ θέω = θύω (καπνίζω, καίω) τὸ θεῖον, θέειον, ὑποκορ. θεάφιον, συνήθ. θειάφι, τειάφι, καὶ παρ' ἄλλοις σέλφανον, ἐκ τοῦ λτ. sulphur, ὄχι ἴσως ἐκ τοῦ ὅλον πῦρ (κατὰ Βόσσιον), ἀλλ' οἷον σ-ὔλφορ, ο = α, ἀντὶ ἀλφὸρ, ἀλφὸς (= συνήθ. ἄσπρος = ἀφρὸς = ἀργὸς, ἀργὺς, ἄργυρος, λ=ρ, γ=β=φ, καὶ ἄλφυρος, Γρμ. Silber, σ-ἄρφυρος, Σλαβ. сребро, серебро) διὰ τὴν λάμψιν τοῦ θειαφίου· λέγεται δὲ τὸ ἀργὸς, ἀργὴς καὶ ἐπὶ πυρὸς καὶ φωτὸς, ὡς, ἀργὴς κεραυνὸς, καὶ ἀργέτις ἠὼς, ὅθεν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν προβάτων φωνῆς, ἐχὶ βαὶ λέγεσιν Ἀττικοί". Ὅπε σημείωσαι καὶ τὸ φασὶ καὶ λέγεσι, τετέςι προφέρεσιν οἱ παλαιοὶ βὴ (vi) ὄχι βαὶ (væ = vē, ἢ bē) (α). Ὥςε καὶ τῶν παλαιῶν ἡ προφορὰ, καὶ αὐτῶν τῶν προβαλλομένων ζωϊκῶν φωνῶν ἡ διατύπωσις, καὶ ὅλος ἁπλῶς ὁ τρόπος τῆς λογικῆς μιμήσεως, καθ' ὃν διαρθρόνονται εἰς γλώσσας ἀνθρωπίνες οἱ φθόγγοι καὶ ψόφοι τῶν ἀλόγων καὶ τῶν ἀψύχων ὄντων, ἀποδεικνύεσι ψευδὲς τὸ ὡς ἐκ τῶν κτηνῶν κατεσκευασμένον ἐπιχείρημα περὶ τῆς τε η καὶ τῶν διφθόγγων προφορᾶς.

Ι) Τέλος, αὐτοὶ, οἱ Ἐρασμίται διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλες ἀσυμφωνίας ἐξελέγχεσι λαμπρῶς τὴν πλάνην τῆς ἰδίας αἱρέσεως. Ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν ὁ αἱρεσιάρχης Ἔρασμος ἐδίδαξε πρῶτος τὸ η ὡς μεταξὺ τοῦ ε καὶ α προφερόμενον· οἱ δὲ ὀπαδοί τε τὸ προφέρεσιν ὡς ee ἢ ē· καὶ ἄλλοι ὡς αι (ἀδιαίρετον· ὅθεν καὶ τὸ Ἤρη κατ' αὐλὲς ἠχεῖ ὡς haíραι, Hárā)! Πάλιν τὰς μὲν διφθόγγες πάσας ἡ Ἀρχέδα τῷ Ἐράσμε τὰς διαιρεῖ, καὶ τὴν οι παραβάλλει πρὸς τὴν Γαλλικὴν oi [εἰς τὰ moi, toi· ἐννοεῖ δὲ ὁ Ἔρασμος ὄχι ἴσως τὴν σημερινὴν τέτων προφορὰν = oa (βλ. ὄπισθ. σελ. 269), ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἀρχαίαν

(α) Τὸ βὰ εἶναι ἡ ῥίζα τῷ βάω (= Fάω, ἄω, αὔω, ἄχω, ἠχῶ, κτλ.), ὅθεν balo, βαλάω (βαλάζω, συνήθ. βελάζω), βλαχή· καὶ βάζω, βήζω (ὅθεν καὶ βὴξ, βηχὸς = Fηχὸς), βήχη (χίμαιρα), βῆχα (πρόβατα. Ἡσύχ.), vacca (ἡ βῆς)· καὶ (β = μ) μάχω, μηχάομαι· ὡς πάλιν διὰ τῆ ο, βόω, βῆς, βὼς, bos· καὶ διὰ τῆ υ, βύω, βύζω, βύχη· καὶ (β = μ), μύω, μύχω, μυχάομαι. (τὰ πάντα ὀνοματοποιΐαι ἠχῶ). Εἰς τὸ θεματικὸν βὰ (βάω) ἀνάγεται καὶ τὸ βή.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εὔμορφοι καὶ νεαραὶ καὶ μὲ τῆς πολυμαθείας τὰ θέλγητρα ἐπικεχρωσμέναι φαίνονται αἱ τοιαῦται φαντασιώδεις καινοτομίαι, πάραυτ' ἀφανίζονται, ὡς αὐτόχρημα φασμάτων σκιαὶ,

---

Ὀψὲ ὦ μακάριοι Ἔρασμοι, ὀψὲ ὦ Ἐννέπιοι, πολλὰ ἐξώρας καὶ ἀργὰ ἐκβήκατε κωμάζοντες καὶ καινεργεῖντες ξενιζέσας φωνὰς εἰς τὰς ὀρθῶς ἐξ ἀρχῆς ἐρρυμοτομημένας ὁδὸς τῆς πολιτείας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Πολλὰ 'ξώρας καὶ πολλὰ ὕποπτα· μετὰ εἰκοσιπέντε ἑκατονταετηρίδας, καὶ ὄχι μόνον ἀλλόγλωσσοι καὶ ἀλλοδαπεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοπρόσαλλοι, καὶ πρὸς ἑαυτὲς ἀλληνάλλως διαφωνεῦντες. Τὰ φανάρια τῆς πολυμαθείας δέν σας ἀθῳώνεσιν. Οἱ κανόνες τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἐνομίσατε λείαν Μυσῶν, σᾶς ἀνακρίνεσιν, ὡς ἄγρυπνοι φύλακες. „Τίς ὧδε;“ σοβαρῶς ἐρωτῶσι. Δὲν ἀποκρίνεσθε; ἢ ἀποκρίνεσθ' ἐναντία τὲ συνθήματος εἰς ἄγνωστον λαλιάν; σᾶς σαματῶσι· καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὅσον ἂν κοιμισμένον τὸ νομίζητε, ζῶν καὶ λαλὲν σᾶς ἐγκαλεῖ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς Ἀληθείας. Ἐκεῖ συντρέχουσιν αὐτόκλητοι καὶ αὐτόμολοι κατήγοροι τῆς παρανομίας καὶ μυρίαι λέξεις τῶν ἰδίων σας γλωσσῶν, πανταχόθεν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀθροιζόμεναι ταχύπτεροι, ὡς καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐσχατιῶν τῆς Θούλης καὶ Ἰσλανδίας καὶ τῶν ὑπερβορείων τὲ Ὠκεανὲ κήπων. Φοιτῶσι δὲ καὶ ἄλλαι ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ μάλισα τῆς Ἰνδίας (γῆς συμμάχε τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἧς πλέον εἰρήνευσαν εἰρήνην αἰωνίαν μετὰ τὴν πρώτην τὲ Διονύσε καὶ τὴν ἐσχάτην τὲ Ἀλεξάνδρε κατὰ τῶν Ἰνδῶν ἐκστρατείαν!). Παρίστανται δὲ καὶ οἱ Νόμοι τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων σκυθρωποὶ καὶ νεμεσῶντες ἐναντίον σας, πῶς ἐν ᾧ ἀποδέχεσθε ὡς γνησίαν τὴν τωρινὴν πολλῶν παλαιῶν γλωσσῶν προφορὰν, ἐν ᾧ καὶ αὐτῶν τινων ἤδη ἀφανῶν καὶ ἀνωνομάστων καὶ μετ' ἄλλων ἐθνῶν ἀναμεμιγμένων λαῶν ἐκλέγετε καὶ τιμᾶτε τὰς τῇδε κἀκεῖσε διεσπαρμένας καὶ κατακερματισμένας φωνὰς, ὡς δείγματα τῆς παλαιᾶς αὐτῶν ὑπάρξεως [ὡς ὅταν λέγητε, ὅτι τῶν Πικτώνων καὶ τῶν ἄλλων ἰθαγενῶν κατοίκων τῆς Βρετανίας ἡ διάλεκτος ἐσῴθη εἰς τὴν Οὐαλλίαν (Walles), ἐπαρχίαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ εἰς τὴν κάτω Βρετανίαν (Basse Bretagne), καὶ ἄλλαι ἀλλαχῦ], ἐπειτ' ἀδικεῖτε καὶ ἀτιμάζετε ζῶντος ἔθνος ἀκεραίε καὶ ἀμιγοῦς καὶ ἀρχαιοτάτου, καὶ τούτου Ἑλληνικοῦ,

ὄφις = πόλεις, ὄφεις (ταῦτα μὲν ἐκ τῦ πόλις, ὄφις,-εως, ἐκεῖνα δ' ἐκ τῦ πόλις, ὄφις,-ιος), κτλ. Παραλείπω τὰς ἐν τοῖς λεξικογράφοις καὶ ἀντιγράφοις ἀδιαφόρως διὰ τῦ ει καὶ ι καὶ ἐπίσης ὀρθὰς τῶν αὐτῶν λέξεων γραφὰς, ὡς ἰαμενὴ (Ἡσύχ. καὶ Νόνν.) καὶ εἰαμενὴ (εἴω, ἴω)· εἶδαρ, ἴδαρ· ἴρερος, εἴρερος (Ὅμ.), εἴρω, ἴρω (ὡς καὶ Εἶρις, Εἶρος, ἀντὶ Ἶρις, Ἶρος. Ὅμ.), εἴλιγγος (Ἡσύχ. καὶ Νίκανδ.) = ἴλιγγος· κλίσιον (Ὅμ.) = κλείσιον, κλεισιὰς, κλισιὰς (Πλάτ. Πολυδ. Σεῖδ. Ἡσύχ.). εἰλὺς = ἰλύς· δεῖνος, δείνη = δίνη, εἶπος = ἶπος, λίκνον (Ὅμ.), λεῖκνον (Καλλίμ.)· γήθυον, γήτειον, γήτιον (Ἀριστοφ. Θεόφρ. Ἀθήν. σελ. 371). εὐέρειος, εὐερεία, καὶ,-ριος,-ρία (Μ. ἔτυμ. Πλάτ. παρὰ Σχ. Ἀριστφ.), ἱρμὸς = εἱρμὸς, ἰκὸς = εἰκὸς, κτλ. Τελευταῖον, ἀφ' ἧς ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀριθμῶσιν, ἐσχημάτισαν τὸ τρία διὰ τῦ ι καὶ ει. Τρεῖς (ἐκ τῦ τρέες, ὅθεν ἔμεινε τὸ Λατινικ. tres), Σλαβον. три, τριῶν, τρισὶ, τρία, τρίς· ὅτι δὲ τὸ ει τοῦ τρεῖς ὡμοφώνει ἐξ ἀρχῆς μὲ τὸ ι μαρτυρῦσι καὶ τὰ ἐκ τῦ τρι καὶ τρις ἀντὶ τρεῖς παράγωγα καὶ σύνθετα ὀνόματα, οἷον, τρίτος, τρισκαίδεκα (= τρεῖς καὶ δέκα), τρισκαιδέκατος (τὸ ὁποῖον καί τινες ἔγραψαν εἰς τὸν Ὅμηρον, τρεισκαίδεκα), τριγλώχιν (τρεῖς γχωχῖνας ἔχων), κτλ. καθὼς καὶ τὸ εἷς ἦτο ταὐτόφωνον τοῦ ταὐτοσημάντῳ ἷος, ἵα, ἷον, καὶ τὸ εἴκοσι, καὶ αἰολικῶς εἴκατι μὲ τὸ ἴκατι (Ἡσύχ. ὅθεν Ϝίκατι = Λατιν. viginti). Β) Ὁ Αἴσωπος (572, π. Χ.) εἰς τὴν Ἰωνίαν ἐπρόφερε τὸ σει ὡς σὺ (υ = ι), εἰς τὸ ἀσεῖόν τῳ παράγραμμα „τί σείει ὁ κύων = τίς σὺ εἶ ὦ κύων"; ὡς ἰσόρησεν ὁ Πλανήδης (1350, μ. Χ.) εἰς τὸν βίον τοῦ μυθοποιῦ. Οἱ Ἐρασμίται βέβαια

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κτικὸν τοῦ ῥήματος α (ἀκούω, ἐάκουον), ἀντὶ νὰ συναιρῆται, μεταβάλλεται εἰς ε· ἀλλὰ τοιαύτην γράμματος τροπὴν τί τὴν ὀνομάζουσι κρᾶσιν ἢ συναίρεσιν; (α). τοῦτ' αὐτὸ ἀποδείκνυται καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ θλίψιν καὶ κρᾶσιν συναλοιφῆς τῶν φωνηέντων, περὶ τῆς ὁποίας δὲν μακρολογῦμεν. Τὸ δὲ 'Ομηρικὸν δέελος δὲν εἶναι ἀνάλυσις τοῦ δῆλος, καθὼς ἐνόμισαν οἱ 'Ερασμίται, ἀλλὰ τ' ἀνάπαλιν τὸ δῆλος εἶναι συναίρεσις τοῦ δέελος, τυτέστι πρῶτον ἐκ τοῦ δέω ἔγεινε δέελος (ὡς ἐκ τοῦ ζέω, ζέελος, ὅθεν ζῆλος), καὶ ἔπειτα τὸ εε συνεκράθη εἰς η (ὡς, τὼ τριήρεε, τριήρη, κτλ.)· καθὼς δὲ ἡ ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων στοιχείων, τῶν εε, συναιρεμένη δίφθογγος ει ἔχει ἴδιον φθόγγον, οὕτω καὶ τὸ η δὲν ἠχεῖ πλέον εε, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἡ ὁμογενής τυ ει [πρόσθες εἰς ταῦτα καὶ, ὅτι τὸ ἐκ τῦ δέω δέελος εὑρίσκεται καὶ δειέλος· τὸ δὲ δῆλος δύναται νὰ ᾖναι καὶ παρὰ τοῦ δάω, δᾶλος (ὅθεν καὶ δάελος, δαβελὸς δαλὸς), ὅπου δὲν ἔχει κἀμμίαν σχέσιν τὸ η πρὸς τὸ ε]· 'Αλλ' οἱ 'Ερασμίται καταστευάζυσι καὶ ἄλλως τὴν γνώμην των· καθὼς (λέγυσι), τὸ ω συγκείμενον ἐκ δύω ο, ἔχει φθόγγον ο μακρᾶ, ἔτω καὶ τὸ ἐκ τῶν δύω ε συνεσηκὸς η ἔχει φθόγγον δύω ε.—Καὶ ἐδῶ λανθάνονται! διότι τὸ μὲν ω τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ οο, καὶ μήτε τὴν μορφήν τυ ἤλλαξε, μήτε τὸν φθόγγον τυ· τὸ δὲ η πρῶτον μὲν, ὡς εἴπομεν,

---

(α) 'Ομοίως καὶ τὸ συνηρημένον κῆρ εἶναι ἐκ τοῦ κέαρ, καὶ τὸ ἦν ἐκ τοῦ ἐὰν, κτλ. ἀλλ' οἱ 'Ερασμίται τὰ προφέρουσι κέερ, ἐέν, ἦ κέρ, ἐν, ὥστε τὸ κέαρ ἀποβαίνει κέερ, καὶ τὸ ἐὰν ἐέν, κατὰ τὴν 'Ερασμικὴν διάλεκτον, ὄχι βέβαια μίαν ἀπὸ τὰς τέσσαρας διαλέκτυς τῆς 'Ελληνικῆς, ἀλλὰ πάντῃ ξένην καὶ ἀνελλήνιστον!

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὑπηχέσης τῷ πνεύματι ἔτε ψιλῶς ὡς τὸ κ, ἔτε δασέως ὡς τὸ χ, ἀλλὰ μετρίως καὶ μεταξὺ τέτων (α). Ἀλλ' ὅμως ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης τῦ Κριτικοῦ βεβαιῦται ἡ ὀρθότης τῆς καθ' Ἕλληνας τῦ γ προφορᾶς. βεβαιῦται δὲ καὶ ἀπὸ πολλὰς ἀρχαίας λέξεις, ὅτι τὸ ϛοιχεῖον γ τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ αὐτὸ τὸ δίγαμμα, ἤτοι ὁ διὰ τοῦ λάρυγγος πνευματισμὸς, ὡς προείπομεν (β), τὸν ὁποῖον ἐδ' αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται δὲν σκληρύνεσιν ὡς τὸ λατινικὸν g.

§ β. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τέτων, ἐρωτῶμεν τὲς φίλους Ἐρασμίτας, πόθεν ἆρά γ' ἐβεβαιώθησαν, ὅτι τὸ λτ. g ἐπροφέρετο καὶ τὸ πάλαι, καθὼς τὸ προφέρουσι τὴν σήμερον οἱ Λατινιϛαί; μήπως τὸ ἤκουσαν οὕτω προφερόμενον ἀπ' αὐτοῦ τὸ στόμα τοῦ Βιργιλίου ἢ τοῦ Κικέρωνος; δὲν ὑποπτεύονται ἆρα παντάπασι, μήπως καὶ οὗτοι τότε τὸ ἐπρόφερον, ὡς οἱ Ἕλληνες καὶ πάλαι καὶ ἤδη τὸ ἴδιον γάμμα, καὶ ὡς τὸ προφέρει πολλάκις καὶ ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα εἰς ὅσας μάλιστα λέξεις παρέλαβεν ἀπὸ τὴν λατινικήν; Καχίζουσιν αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ἐρασμίται καὶ ψέγουσιν ὡς σπίζουσαν ἢ ἐκτεθηλυμένην τὴν τοῦ λατινικοῦ g πρὸ τῶν φωνηέντων e καὶ i κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Γάλλους προφορὰν, καὶ ταύτην ἀποπτύουσιν ὡς νόθον καὶ ἀνάρμοστον εἰς τῶν λατινίδων Μουσῶν τὴν εὐμέλειαν (γ), ἀποδέχονται δὲ

(α) Περὶ Συνθέσ· παράβλ. καὶ Πλέταρχ. κεφ. Ῥωμαϊκ· καταγραφ. σελ. 271.

(β) Βλ. ὄπισθεν, κεφ. α, § ε.

(γ) Στέφαν. Ἐῤῥῖκ, De veteri et recta graec. linqu. pronunt.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λέγεσι μόνον i (die = di), καὶ e ἀντὶ τῦ a = ä, καὶ πάλιν τὰ ei, καὶ ey κατὰ πλείσας διαλέκτους ἐκφωνοῦσιν αϊ, τὸ δὲ sch (σχ) ἀπαγγέλλεσιν ὡς σσ τραχύ, ἤτοι ὡς οἱ Ῥῶσσοι τὸ ш (Asche = ше), καὶ τὸ st οἷον scht, ἢ ὡς шт (οἷον, stein = штяйн)· Τί δὲ καὶ οἱ Γάλλοι; δὲν ἀποσιωπῶσι τὸ ἐν τέλει τῆς λέξεως ἀτόνιζον καὶ ἀνεκφώνητον e (père, κτλ.); δὲν προφέρεσι δὲ πάλιν τὸ μὲν aou, ε (ὡς ἐν τῷ Août); τὰ δὲ au καὶ eau ὡς o; τὸ δὲ oi τριχῶς, ὡς οὰ καὶ οὲ καὶ è (loi, loin, moins, etoit); Καὶ, διὰ ν' ἀφήσω τ' ἄλλα, αὐτὸν τὸν ἕνα καὶ ἁπλῦν φθόγγον τοῦ e δὲν γράφεσι δωδεκαπλῶς; οἷον, ai, ais, ait, aie, aient, aix, e, è, oi, ois, oit, oient; Τοιαύτην δὲ πάντῃ παρὰ τὴν γραφὴν διάφορον τῶν γραμμάτων προφορὰν ἔχοντες ᾀείποτε διὰ σόματος εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν γλώσσας οἱ περὶ τὸν Ἔρασμον σοφοὶ, πῶς ἔπειτα δὲν ἀνέχονται φθόγγων ὁμοιότητας καὶ συνθέσεις καὶ μεταβολὰς καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικήν; Ὑπάρχει βέβαια καθέκασον σοιχεῖον ἀρχὴ τῆς ἐνάρθρε καὶ ἀνθρωπίνης φωνῆς· ἀλλ' ὅμως ἡ τῶν σοιχείων μετ' ἀλλήλων σύνθεσις εἰς τὰς λέξεις καὶ συμπλοκὴ δὲν ἀπαιτεῖ πάντοτε καὶ τὴν ἐκφώνησιν ἑκάστε τέτων μηχανικὴν καὶ ἀμιγῶς διακεκριμένην· συμπίπτεσι δὲ πολλάκις δύω τινὲς φθόγγοι εἰς ἓν σύγκριμα φωνῆς, καὶ σμιγόμενοι συμφθείρονται καὶ μεταποιόνται ὄχι ὀλιγώτερον, παρὰ τὰ χρώματα εἰς τὴν ζωγραφικὴν, καὶ τὰ ἁπλούστερα τῶν σωμάτων σοιχεῖα περὶ τὴν γένεσιν τῶν συνθέτων. Καὶ σημασίας καὶ χρόνε καὶ σχηματισμοῦ καὶ ἐτυμολογίας διαφορὰ, καὶ αὐτὴ πολλάκις ἡ φύσις τῆς γλώσσης ἀπαιτεῖ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην φθόγγων τινῶν ἕνωσιν ἢ μεταβολήν.

δόξως; ἢ ὁπότ' ἐδίδασκον τοὺς ὀρθοδόξους Ἕλληνας οἱ Εὐσέβιοι καὶ Ἀθανάσιοι καὶ Βασίλειοι καὶ Γρηγόριοι καὶ Χρυσόςομοι καὶ Συνέσιοι καὶ οἱ τούτων ὅμοιοι ποιμένες ἀπὸ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἄμβωνας; ἦτο δυνατόν ποτε νὰ ἀκούσιν οἱ λαοὶ μὲ τόσον σέβας τούτους τοὺς ἁγίους ἄνδρας προφέροντας (καθ' ἡμᾶς), θεὸς, Ἰησοῦς, Χριςὸς, σταυρὸς, παρθένος ἐκκλησία, κτλ. ἐν ᾧ ὁ κόσμος ἐσυνειθιζεν ἀκόμη τότε νὰ προφέρῃ κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας, θέος, Γιέεζους, Χρίςος, ςάυρος, πάρθενος, ἐκκλεέζια; — Ἀλλὰ ποῦ καὶ πότε, ποίων χρόνων ποῖος ῥᾴδιος ποίους πρῶτον συνετάραξε τὰς φρένας, καὶ διέςρεψε τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν διεφθαρμένην προσῳδίαν καὶ τὴν βάρβαρον τῶν τόνων χρῆσιν καὶ βολήν; Ὀκτὼ ἢ ἐννέα αἰῶνας (ἀπὸ τῶν 200, π. Χ. ἕως τῷ 600, ἢ 700, μ. Χ.) ἐπεκράτει, κατὰ τὸν Βόσσιον, ἐν τοῖς Σχολείοις ἡ διδασκαλία τῆς ὀρθῆς τῶν τόνων χρήσεως καὶ προφορᾶς· δι' ὅλων ἄρα τούτων τῶν αἰώνων ἔσῳζον τὴν γνησίαν προσῳδίαν καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν των καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, καὶ πάντες οἱ τότε κατὰ διαφόρους χώρας καὶ πόλεις ἀκμάζοντες παντοδαπῆς Ἑλληνικῆς σοφίας ἐργάται, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα καὶ τὴν παιδείαν κηρύττουσι τὰ σῳζόμενα συγγράμματα, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἡ ἱςορία· ἔπεται λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ ὄχλος, ὅσον ἀτελεςέραν παρὰ τὴν γραπτὴν τῶν πεπαιδευμένων ἐλάλει γλῶσσαν, ἐπρόφερεν ὅμως ὁμοτόνους τὰς λέξεις, ὅσας εἶχε μὲ τούτους κοινάς· ἢ πῶς ἦτο δυνατὸν εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκίαν ὁ μὲν ἀπαίδευτος πατὴρ νὰ προφέρῃ κατὰ τὴν διεφθαρμένην ἡμῶν προσῳδίαν, υἱὸς καὶ δίκαιον καὶ παιδίον, ὁ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὰ μὲν ϰεφαλαιωδέϛερα τοῦ Μαρσίχε τοσαῦτα (ἀπορεῖ δὲ ϰαὶ αὐτὸς, ἂν ἔγραψεν ὁ Ὅμηρος τὰ ποιήματα· συμπεραίνει ὅμως ὅτι ἐγράφησαν ἐν ὅσῳ ὑπῆρχεν ἔτι εἰς χρῆσιν τὸ πρὸς ϛιχαργίαν ἀναγϰαιότατον F.). Παραλείπω Διονύσιον τὸν Πεταύϊον, ὅϛις (ἐν Σημειώσ. εἰς Ἰσλιανὸν, τόμ. β, σελ. 77) εἰϰάζει παραδόξως, ὅτι τὸ Αἰολιϰὸν δίγαμμα πρὸ μὲν ψιλωμένε φωνήεντος ἐπροφέρετο ὡς ε (u), πρὸ δὲ δασυνομένε, ὡς τὸ Λατινιϰὸν σύμφωνον v ἢ β. Ὁ δὲ Κνίγετος (Knight, ἐν τῷ Ἀναλυτιϰῷ δοϰιμίῳ περὶ τοῦ Ἑλληνιϰοῦ ἀλφαβήτε) νομίζει μὲν τὸ F φωνῆς δασὺν πνευματισμὸν, ἀλλ' ὄχι ϰαὶ συμφώνου δύναμιν ἔχον, ὡς τὸ Λατινιϰὸν F. παραβάλλει δὲ τὸν τέτε φθόγγον πρὸς τὸν τῦ Ἀγγλιϰῦ w, ἢ τοῦ Λατινιϰῦ v. Ἐπειδὴ δὲ τῆς φωνῆς ἡ δασύτης εἶναι ἢ ἐϰ τοῦ λάρυγγος ἢ ἐϰ τοῦ οὐρανίϛϰου ἢ ἐϰ τῶν χειλέων προερχομένη, πιθανὸν, ὅτι τὸ F ϰατὰ διαφόρες τόπες ϰαὶ χρόνες εἶχε διάφορον ϰαὶ τὸν φθόγγον τῆς προσπνεύσεως· ὅθεν ϰαὶ τούτου αἱ διὰ τοῦ υ ϰαὶ β ϰαὶ γ διάφοροι γραφαί. Ἀλλ' ὁ περιϊλεὺς Θήρσιος (Γραμματ. σελ. 33, ἐϰδόσ. γ) θεωρεῖ τὸ F ὡς ἕϰτον γράμμα τοῦ παλαιοῦ

τῶν δασέων θ, φ, χ, ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι ΤΗ, ΠΗ, ΚΗ (Σχ. Διον. Θρᾴϰ. ἐν Ἀνεϰδότ. Βεϰϰέρε, τόμ. β, σελ. 780, Πρισϰιαν. σελ. 542, Πλίν. Φυσ. ἱϛορ. ζ, 58)· ϰαὶ εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν τῆς ἐϰ Μήλε ϛήλης γράφεται, αμεμΠΗες, ΕϰΠΗαντοι, ἀντὶ Ἐϰφάντε, ϰτλ.)· εἰς δὲ τὴν τῦ Σιγείε ἐπιγραφὴν τὸ φ. Φανοδίϰο· ὡς ϰαὶ εἰς τὴν Κρισσαίαν τὸ Θ (βλ. Βοιϰχ. Ἑλλ. ἐπιγρ. σελ. 6, 15). Τὸ δὲ παλαιὸν Fruges ἀντὶ Phruges ἠδύνατο νὰ προφέρηται ὡς τὸ Μαϰεδονιϰὸν Βρύγες, ϰαὶ τ' ἄλλα ὡσαύτως· ἕως ἓ μετέπεσε τὸ Λατινιϰὸν F εἰς τὸν δασύτερον φθόγγον τοῦ φ. Καὶ ταῦτα μὲν εἰϰάζομεν ἡμεῖς· τὸ δὲ πιθανώτερον ἂς ϰρίνωσιν ἄλλοι.

Ῥαδίων τὸ Ἰγγένης = ἰγγενὴς = Λατ. ingenuus, καὶ συγκοπῇ ἴγνης, ἀντὶ ἐγγενὴς, ὁ ἐγχώριος καὶ αὐθιγενὴς, Λατ. indigena, ἰνθαγένας, ἀντὶ ἰθαγενὴς, ἐνθαγενὴς, ἐκ τοῦ inde, ἴνθε ἀντὶ ἔνθε, ἔνθα)· σέβω, σεῖβω, σίβω, κτλ. Ὧσε Α) ἐκ πάντων τούτων καὶ μυρίων ἄλλων τοιούτων ὀνομάτων ἀποδείκνυται, ὅτι ἡ ἀρχαία τῆς ει προφορὰ ἦτο ταὐτόφωνος κυρίως μὲν μὲ τὸ μακρὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ μὲ τὸ βραχὺ ι, καθὼς εἶναι καὶ παρ' ἡμῖν τὴν σήμερον (α)· ὑποσυνάπτομεν δὲ καὶ περὶ τούτου χρονολογικάς τινας ὀλίγας ἐκ πολλῶν ἀποδείξεις, διὰ νὰ μὴ φανῶμεν ὅτι λέγομεν ἀδιόριστα καὶ ἀμάρτυρα.

(α) Τούτων τῶν ὀνομάτων ἓν εἶναι καὶ τὸ ἀριθμητικὸν εἷς καὶ ἷος, ἵα, (Ὅμ.), μετὰ τοῦ μ, μία, ἷον (ἕν)· τὸ δὲ ἷος=ἀντωνυμ. ἵς, λτ. is, ἵν καὶ εἶν (βλ. ἐφεξῆς περὶ τῆς διφθόγγου οι), καὶ ἵ, ἵ, ἵγε, λτ. hic, καὶ Σλαβον. и καὶ иже (и — же = ἵ, ἵς-δὲ, ὡς, ὅδε, σδ=ζ)=ὁ, ὅς (μετὰ τοῦ τ, τὸς, τὶς· βλ. Ρείμ. λ. τὶς). Τοῦτο τὸ τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρον ἰσοδύναμον ἱ φαίνεται ἡ χυδαία συνήθεια πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος (οἷον εἰς τὴν Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, Λῆμνον, Λέσβον, τὰς ἀοιδίμους Κυδωνίας, καὶ ἀλλαχοῦ), ὅτι τὸ συνάπτει μετὰ τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων καὶ ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἀντὶ τοῦ συνηθεστέρου ἀρσενικοῦ ὁ, ἱ Νικόλας, λέγουσα, καὶ ἱ ἐρανὸς ὀνομαστικῶς (εἰς δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις μεταχειρίζεται τὰ, τοῦ, τῶν, οἱ, τὰς)· Ἤ, πιθανώτερον, τὸ ἰδίωμα τοῦτο εἶναι κατάχρησις τοῦ ἀρχαίου Λωρισμοῦ. ὅσις ἔλεγεν, ἡ ἐρανὸς, ἡ τάρταρος, ἡ ἰσθμὸς, κτλ. συνάπτων τὸ θηλυκὸν ἡ μετὰ τῶν παρ' ἄλλοις ἀρσενικῶς ἐκφερομένων ὀνομάτων, ὄχι ὅλων ἀλλὰ μόνων τῶν κοινῶν, ἤτοι κατ' ἀμφότερα τὰ γένη λεγομένων, οἷον ὁ καὶ ἡ ἀὴρ, λίθος, ὕελος, κτλ. τὰ ὁποῖα ἐπλάσθησαν κατὰ τὰ ἔμψυχα καὶ προσωπικὰ, οἷον, ὁ καὶ ἡ ἄνθρωπος, καὶ τἄλλα εἰς ὅσα θεωρεῖται ἡ τοῦ ὀνόματος ἰδιότης κοινῶς εἰς ἀμφότερα τὰ φυσικὰ γένη.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τελετῶν, καὶ τὰς Γραφὰς ἀνεγίνωσκον, καὶ ἐκήρυττον τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα κατὰ τὴν τότε κοινῶς ἐπικρατοῦσαν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς προφοράν. Αὕτη δὲ ἦτο ἠθικῶς ἀδύνατον νὰ πάθῃ κἀμμίαν μεταβολὴν ἀπὸ τοὺς ἐφεξῆς διαδόχους τῶν πρώτων ἐκείνων χριστιανῶν. Αἱ λέξεις εἰς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων συναρμόζουσιν ὁμοῦ μὲ τὰς ἐν ταῖς ψυχαῖς τετυπωμένας καθαρὰς τῶν πραγμάτων ἐννοίας· καὶ ἡ ῥιζωθεῖσα λοιπὸν εἰς τῶν πιστῶν Ἑλλήνων τὰς καρδίας εὐσέβεια συνεκράτησεν εἰς τὰ στόματά των καὶ ἐπαγίωσεν ἀμετάβλητον καὶ τῶν ἐξιδιασμένων αὐτῆς λέξεων τὴν ἀπαγγελίαν, ὁποίαν τὴν παρέλαβον ἐξ ἀρχῆς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς πρώτους τῆς Πίστεως ἱεροκήρυκας καὶ ἱεροφάντας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδίδαξε τοὺς Ἀρειοπαγίτας ἀναμφιβόλως εἰς τὴν γλῶσσάν των κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῆς προφοράν· διότι ἄλλως οὔτ' ἐκεῖνοι τὸν ἐκαταλάμβανον, οὔτ' αὐτὸς πάλιν ἤθελε παραγγέλλει τόσον ἐπιμόνως πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ μαθητὰς τῆς γλώσσης τὴν σαφήνειαν, καὶ λόγον εὔσημον, ἵνα ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ (α). Ὅσον ἂν ἦτο ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἰδιώτης τῷ λόγῳ (ὡς ὠνόμαζεν ἑαυτὸν μετριοφρονέστατα, γράφων πρὸς τοὺς ἐπὶ σοφίᾳ καυχωμένους Κορινθίους, Β, ια, 9· καὶ ι, 10), τουτέστιν ἄκομψος καὶ ἁπλοϊκὸς, τὴν ἰδιωτικὴν καὶ κοινὴν διάλεκτον λαλῶν, ἀλλ' ὅμως ἐγνώριζεν ἐξάπαντος τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς (Α. Κορινθ. ιδ, 11), τὴν ὁποίαν καὶ ἤκουε καὶ ἐλάλει κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἐκφώνησιν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τόνων τῆς προσῳδίας· καὶ λόγον

(α) Α, Κορινθ. ιδ, 5—33.

ἀπέβη ἡ μαλακωτέρα τῶν Ἰώνων διάλεκτος, καὶ ἡ ταύτης καὶ τῆς τραχυτέρας Αἰολοδωρικῆς μέσον ἐπέχουσα τόπον Ἀττική. Εἰς τὴν Αἰολοδωρικὴν διάλεκτον διετηρήθησαν καὶ ὕστερον πολλοὶ τύποι τῆς πρωτογόνου Πελασγικῆς γλώσσης, τὴν ἐποίαν ἀκόων ὁ Ἡρόδοτος εἰς τὸν καιρόν τω, τὴν εὗρισκε βάρβαρον (Α, 57), διότι προσέκρουεν ἀηδῶς εἰς τὰς ἀκοάς τω, πνευματωδεστέρα τις οὖσα καὶ ἀνώμαλος καὶ ἀρχαϊκὴ, γραμμάτων τε συγκρούσεις ἔχουσα σκληροτέρας, καὶ κακοπλάσους λέξεων σχηματισμοὺς, καὶ φωνὰς, ἴσως πολλὰς, ἀπηρχαιωμένας ἤδη καὶ ἀχρήσους εἰς τὴν πρὸς τὸ τελειότατον κάλλος τῆς φράσεως καὶ καλλιφωνίας ἐπεξειργασμένην Ὁμηρικὴν γλῶσσαν, τῆς ὁποίας ἦτον ἤδη διακεκριμένη διάλεκτος ἡ τῶν Ἡροδότου Μουσῶν. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ Πελασγικὴ ἴσως γλῶσσα (ἥτις φαίνεται ὅτι ἦτον ἡ πρώτη ἁδιάπλαστος Ἑλληνικὴ), καὶ πολὺ μᾶλλον ἡ κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν ἀοιδῶν διαπλασθεῖσα ἀρχαία ἐπικὴ καὶ Ὁμηρικὴ διάλεκτος εἶχε καὶ φθόγγον γραμμάτων, καὶ προσῳδίας καθόλου ῥυθμὸν, τὸν αὐτὸν καὶ αἱ ἐφεξῆς διὰ τῆς ἀδιακόπου παιδείας ἐκτυπωθεῖσαι διάλεκτοι. Ἀφ' ἧς ἅπαξ οἱ Ἕλληνες μετέβαλον πρὸς τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν εὐφωνίαν τὸν ῥυθμὸν τῶν Φοινικικῶν γραμμάτων (ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, Ε, 59), ἦτον ἔπειτα ἠθικῶς ἀδύνατον νὰ τὰ προφέρωσι σκληρότερα κατ' αὐτὴν τὴν διάπλασιν τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν των· καὶ οὔτε Ὅμηρος, οὔθ' ὁ μετ' αὐτὸν ἑκατὸν περί πω χρόνους νεώτερος λεγόμενος Ἡσίοδος δὲν ἠδύναντο νὰ προφέρωσι τὸ β καὶ τὸ γ καὶ τὸ δ καὶ τὸ ἠτόφθογγον ε, καὶ τὰς διφθόγγους, ἄλλως παρὰ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς συγχρόνους των καὶ τοὺς μεταγενεστέρους

ἵππων, ὡς λέγονται οἱ Κένταυροι. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, καὶ τὸ Ἄργος ἐκ τοῦ ἀργὸς = λευκὸς, λαμπρὸς (ἄλλο τὸ ἀργὸς ὁ ταχὺς ἐκ τοῦ ἀεργός). Ἀλλὰ μὴν ἀγαναχτήσῃς, ἀναγνῶσα, διὰ τὰς μακράς μου παρεκβάσεις ταύτας, παρακαλῶ! καὶ σὺ γένος ἔχεις, καὶ σὺ πατρίδα· εἶναι καὶ ὁ γράφων εἷς ἐκ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἢ Γραικῶν, Θεσσαλὸς, Ὀλύμπιος. Τὸ Γραικὸς εὑρίσκεται καὶ Ῥαικὸς, κατ' ἔπτωσιν τοῦ γ, (Μ. Ἐτυμ.)· ἔτω καὶ τὸ γραῦς, ῥαῦς, ὅθεν τὸ Λατιν. ravus, Γερμ. grau, graw, ὁ συνήθ. γρηῦος, ἢ γρῆβος (ὄχι γρίβος), καὶ γραβανὸς (ψαρὸς), καὶ γεράνειος (φαιὸς), ἐκ τοῦ γερανὸς (μεταθ. γρεϝανὸς, γραϝαν.) = γέρανος (παρὰ τὸ γέρας, γέρος· διὰ τὸ πολιὸν τοῦ χρώματος)· τοῦ grau, ἴσως, συγγενὲς καὶ τὸ Γερμ. greis, Γαλ. gris, Ἰτ. grigio, κτλ. Σὺ δὲ σημείωσον πάλιν τὴν αυ = av, αβ, καὶ εἰς τὸ ῥαῦς (ῥαῦος) = ravus, συνήθ. γρῆβος ὡς ἐκ τοῦ γρηῦς, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ γραΐς τὸ δωρικὸν, γραῦϊς = γράϝις (γράβις), κτλ.]. Οὕτω καὶ τὰ, κράγω (ὅθεν κράξω, κέκραγα, Ἀριστοφ.) = κράϝγω, κραύγω, -γάζω (Ξενοφ.)· νάω, ναρὸς, καὶ ναύω, ναυρὸς (νεβρὸς)· ναὸς, καὶ Αἰολικ. ναυὸς· ναῦς, ναύτης καὶ ναυάτης = Λατιν. navita, nauta, navis· μάρω (μαράω, -ραίνω), καὶ μαύρω, μαῦρος, ἀμαυρὸς (Ὅμ. Αἰσχύλ.)· χάω καὶ χαύω, χαῦλος (χαῦνος) = γάω, καὶ γαύω, γαῦλος, γαυσὸς (Ἱππον.) = κάω, καύω cavo, (κάβω, κάμβω, -πω), καμψὸς, καὶ (ὡς ἐκ τοῦ καυσὸς = γαυσὸς), καυσία [πίλος Μακεδονικὸς, ὡς ἡ συνήθ. σκέφια = κυφία, κυφαία, κυβή· οὕτω καὶ κίφος (= σέφανος. Παυσαν. Λακων. κζ), ἀντὶ κύφος, υ = ι, ὡς καὶ κίθος = κίθος, κίθαρος, -θάρα (κοῖλόν τι), ὅθεν καὶ ὁ πολύπτυχος Κιθαιρών]. Ἐκ τοῦ καύω

θέλημα, μελετήσει, ἡμέρας, ἀποῤῥυήσεται, κατευοδοθήσεται, ἀνασήσονται (α). Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἐν Βρετανίᾳ ἐπὶ βασιλέως Αἰθλεξάνου (Aethelstan, τῷ 703, μ. Χ.), γεγραμμένον Ψαλτήριον καὶ Σύμβολον τῆς Πίστεως γράφεται imera, catimenon, tis, imon, amin, ἀντὶ ἡμέρα, καθήμενον, τῆς, ἡμῶν, ἀμήν (β). Ὁ Φώτιος (860, μ. Χ.), εἰς τὸ λεξικόν του γράφει ϛρόβηλος τὸ ϛρόβιλος (Πλάτ. τὸ ι μακρόν). Οἱ σύγχρονοί του (865), Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, Ἀπόϛολοι τῶν Σλάβων καὶ πατέρες τῶν Σλαβονικῶν γραμμάτων, μετεχειρίσθησαν εἰς τὸν Σλαβον. ἀλφάβητον τὸ η = ι (ὡς καὶ τώρα τὸ μεταχειρίζονται καὶ ἄλλοι Σλάβονες καὶ οἱ Ῥῶσσοι, μὴ γράφοντες ι εἰ μὴ μόνον φωνήεντος ἑπομένου), καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Εὐαγγελίϛ ἔγραψαν ιλί τὸ ἠλί, καὶ Виѳлеемъ τὸ Βηθλεέμ, κτλ. καὶ πάλιν иди = ἴθι, иже = ἵς δὲ (ὁδὲ), κτλ. Τελευταῖον καὶ εἰς τὸν Μέγαν Ἐτυμολόγον, καὶ εἰς τὸν Σοῖδαν, καὶ εἰς τὸν Εὐϛάθιον (1155, μ. Χ.), ἀπαντῶνται μυρίαι ἀποδείξεις τῆς ταὐτοφωνίας τῶ η πρὸς τὸ ει καὶ ι καὶ υ καὶ οι. Ὁ Εὐϛάθιος ἀναφέρει καὶ ὡς πλάνην παλαιῶν τινων γραμματικῶν τὴν ἐκ παρηχήσεως τροπὴν τῶ Ὁμηρικῶ „βῆ ῥ' Ἴσον (ἰλ. λ. 101), εἰς τὸ βῆ Ῥῆσον· καὶ τὸ Ἥρη λέγει παντελῶς ταὐτόφωνον πρὸς τὸ Ἴρι (εἰς ἰλ. σελ. 94, καὶ 1106), καὶ ἄλλας παρηχήσεις πολλὰς τῶ Ποιητῶ σημειόνει ὡς ταὐτοφθόγγες, διὰ τὰς ὁποίας καὶ τὸν ἐπέπληξαν αὐϛηρῶς οἱ Ἐρασμίται! Ἀλλ' αἱ ἐπὶ Εὐϛαθίϛ τοιαῦται ταὐτόφωνοι παρηχήσεις, ἂν δὲν ἦσαν

(α) Wetsten. or. V. p. 117.
(β) Αὐτ. αὐτθ. p. 118.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀλλὰ μ᾽ ὅλα ταῦτα φαίνεται προδήλως, ὅτι καὶ οἱ Σλάβονες ἔκπαλαι, ὡς καὶ οἱ Λατῖνοι, ἐχωώριζον τὴν καθ᾽ Ἕλληνας τῦ β προφορὰν (χ), κἄν μετέπιπτον ἀπὸ τὸν μαλακώτερον φθόγγον τέτε τοῦ γράμματος εἰς τὸν ἀδρότερον τῦ καὶ παρ᾽ αὐτοῖς συνειθισμένε 6. Διὰ τῦτο καὶ ὁ τῶν Σλαβονικῦ Ἀλφαβήτε Ἕλλην πατὴρ, ὁ ἀοίδιμος Κύριλλος ὁ Θεσσαλονικεὺς περέθηκε παράλληλα τὰ δύω ταῦτα ϛοιχεῖα B (vedi) καὶ Б (buki), πρὸς ἔκφρασιν ἀμφοτέρων τῶν φθόγγων. Ἀλλ᾽ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἡ ἅπαξ ϛαθερωθεῖσα τῦ βῆτα προφορὰ ἔμεινε καὶ εἰς τὲς νεωτέρες Ἕλληνας ἡ αὐτὴ, ὁποία ἦτο καὶ εἰς τοὺς παλαιές. ἰδὲ καὶ ἄλλαι τέτε ἀποδείξεις ἐφεξῆς.

§ ε. Δ), Εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. α.), ὅτι τὸ βητόφθογγον δίγαμμα ἐγράφετο καὶ διὰ τῦ β καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων (ὡς, βέλα, βελάσεται, βαβέλιος, καὶ φάλλω, κτλ. τοιαύτη μετάπτωσις τῦ b εἰς v ἐν τῇ αὐτῇ λέξει γίνεται καὶ εἰς τὴν Λατινικήν, ὡς τὸ febris (Γαλλ. fievre) ἐκ τῦ ferveo, κτλ. καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν, ὡς τὸ barmherzig, ἐκ τῦ warm (warmherzig)· ἔτω καὶ Gift; ἐκ τῦ geben. κτλ.

(α) Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ προφέρει τὸ βὲθ (χωρὶς ϛιγμῆς γραφόμενον) ὡς τὸ Ἑλληνικὸν β. καὶ ἡ Κοπτικὴ τὸ ἑαυτῆς B. καὶ τὸ Ἀραβικὸν καὶ Τερκικὸν βάβ ἰσοδυναμεῖ μὲ τῦτ᾽ αὐτὸ τὸ καθ᾽ ἡμᾶς β εἰς λέξεις πολλάς· οἷον τὸ βαλὴν (=βασιλεὺς, παρ᾽ Αἰσχύλῳ· λέξις Φρυγική), καὶ οἱ Ἄραβες καὶ Τῦρκοι λέγεσι vali. πρὸς δὲ τὸ ἀδρότερον Ἀραβικὸν καὶ Ἑβραϊκὸν b ἀντιϛοιχεῖ πολλάκις τὸ Ἑλληνικὸν π· οἷον τὸ abba (μεθερμηνευθὲν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ ἀββᾶ) ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἄππα (Καλλιμ. Ὕμν. Ἀρτέμιδ. βλ. καὶ τὰς σημειώσ. τῦ Σπαγχεμίε), ἀπφὸς, ἀπφύς (ὡς καὶ πάππας,-πος, παππὺς, καὶ συνήθως, παππῦς), ὅθεν καὶ λτ. avus (ἄπος), abavus (βλ. ἔμπροθ. περὶ τῦ ϛοιχ. Z.), κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(πρὸς τὸ ὁποῖον παρέβαλε τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς ὁ Ἀριστοτέλης)· καὶ οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ, συμφώνως μὲ τὸς ἀρχαιοτάτες Μουσικοὺς, ὥρισαν τὴν βαρεῖαν, ἄνεσιν φωνῆς, καὶ ὁμαλισμόν· καὶ ἄνεσις μὲν εἶναι, ὅταν ἡ φωνὴ καταβαίνῃ ἀπὸ ὀξυτέρου τόπου εἰς βαρύτερον, ἤτοι χαμηλότερον· ἡ ἄνεσις εἶναι θέσις, ἢ κατένεξις (χαμήλωσις) τῆς φωνῆς· καθὼς πάλιν εἶναι ἄρσις, ἢ ἀνένεξις (ὕψωσις), ἡ κατὰ τὴν ὀξεῖαν ἐπίτασις αὐτῆς (ὡς εἶπε κάλλιστα ὁ Πρισκιανός· ἄρσιν καὶ θέσιν λέγων ὄχι τὴν ἐκ τοῦ ποιητικοῦ ῥυθμοῦ τῶν συλλαβῶν, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ συνήθει προφορᾷ τῶν λέξεων)· ἐκ ταύτης τῆς ἄρσεως καὶ τῆς θέσεως, ἤτοι τῆς ὀξείας καὶ βαρείας τάσεως, συνάμα γινομένης, συναιρεῖται ἡ περισπωμένη (ἐδέχθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κνίγετος καὶ ἔγραψε μόνην τῶν τόνων τὴν περισπωμένην, ὡς ἁπλοῦν σημεῖον συναιρέσεως!) (α). Ὅταν δὲ καταβᾶσα ἡ φωνὴ προφέρῃ τὰς ἑπομένας τῆς

(α) „Ἡ περισπωμένη κατὰ περίκλασιν· περίκλασις δὲ φωνῆς λέγεται ἡ ἐν τῷ αὐτῷ ἀνένεξις καὶ κατένεξις· μὴ ἐπιμενούσης τῆς φωνῆς ἐν τῇ ἀνατάσει, ἀλλὰ μετὰ τὸ διαταθῆναι καταφερομένης“ (Πορφύρ. Σχ. εἰς Διον. Θρᾴκα). Διὰ τοῦτο πᾶν μακρὸν φωνῆεν περισπώμενον ἐκλαμβάνεται ὡς συγκείμενον ἐκ δύω βραχέων, τὸ μὲν πρῶτον κατὰ ἄρσιν ἢ ὀξεῖαν τάσιν τῆς φωνῆς, τὸ δὲ δεύτερον κατὰ θέσιν βαρυτόνως προφερόμενον, οἷον σόομα, ὅθεν σῶμα. Διὰ τοῦτο οὐδ' εἰς τὴν προπαραλήγουσαν τίθεται ἐδέποτε περισπωμένη· ἐπειδὴ πρὸς σύστασιν αὐτῆς πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ τονισθῇ πρῶτον ἡ προπροπαραλήγουσα (ὡς δόοδεκα=δῶδεκα)· τὸ ὁποῖον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ἁπλῶς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην γλῶσσαν εἶναι ἀφύσικον (βλ. Δ. Ἁλικαρ. Συνθ. ια, καὶ Κικέρ. Orat. 18)· γράφομεν λοιπὸν δώδεκα ἤτοι δόοδεκα, ὡς κώμη, ἤτοι, κόομη, βαρυτόνως, τουτέστιν ἀνοξύντως προφερομένου τοῦ πρώτου τῶν δύω οο=ω, κτλ.

χωρητέος ὁ ἄνθρωπος· διότι δὲν ἠξευρεν ἔτε νὰ προφέρῃ ἔτε νὰ γράψῃ τὰ τοιαῦτα, καθὼς προφέρονται καὶ γράφονται Ἑλληνικῶς, εἶδά τονε = τὸν νὺ, ἤ νη, καὶ κάμνετέ νε, ὡς, εἶπέ ποτε, ἔοικέ τοι, ἔλπεσθέ νυ· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 287)· ἀλλ' οἱ σοφοὶ ἄνδρες δὲν ἔννοιωσαν τῷ ὄντι, ὅτι τὰ τοιαῦτα προφέροντες κατὰ συνίζησιν, ὑπερβιβάζομεν τὸν τόνον εἰς τὸν ἀόριστον διὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν τοῦ ε· οἷον ἐκ τοῦ (νοιέω, νοιόω) νοιόνω (ὡς οἷός ἐσσι,

---

σελ. 723). Εἰ δὲ καὶ ὁ Αὐσώνιος εἶπεν, ὅτι „Ἦτα, quod Æolicum, quodque *E* valet, hoc Latiale *E*", ἐννοεῖ, ὅτι οἱ Αἰολεῖς (ὄχι πάντες Ἕλληνες) ἐπρόφερον τὸ η καὶ ὡς ε, κατά τινας σχηματισμούς, ὡς εἰς τὰ, φιλέσαι, ἀδικέσαι (ῆσαι), ὄχι πάντοτε, οὐδὲ πάντες· διότι καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἦσαν Αἰολεῖς προφέροντες τὸ η, ει· καὶ τὰς εἰς ης γενικὰς τῇ ἀρχαιοτάτῃ αἰολισμῷ ὁ νεώτερος αἰολισμὸς ἔγραφε καθόλῃ διὰ τῆ ειος (βλ. ὄπισθ. σελ. 573)· ἄλλως δὲν εὐοδῆται ἡ γνώμη τῇ Αὐσωνίῃ, Λατίνῃ ποιητῇ τῇ χαλκῇ τῆς Ῥώμης αἰῶνος (380, μ. Χ.)! ἦ μήπως τὸ η ἦτο μόνον τῶν Αἰολέων γράμμα, ἄγνωστον εἰς τὰς ἄλλας Ἕλληνας; Ἀλλ' εἴπομεν τὰ δέοντα περὶ τῆ η ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. καὶ παρὰ τὰς Αὐσωνίας ἀσυγκρίτως ἀξιοπιστότεροι εἶναι οἱ ἡμέτεροι οἱ παλαιοί, καὶ αὐταὶ περὶ ἑαυτῶν αἱ διάλεκτοι μαρτυροῦσαι ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐπιγραφαῖς, εἰς τὰς ὁποίας ἐπικρατεῖ προφανῶς ἡ καθ' ἡμᾶς προφορά. Ὅθεν τινὲς βλέποντες τὴν Βοιωτικὴν μάλιστα βεβαιώσασαν καὶ τὰς χυδαιοτάτας τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης ἰδιωτισμούς, ἐνόμισαν, ὅτι ἦτο διάλεκτος πάντῃ ἀρχαϊκὴ καὶ ἀγροικικὴ, ὡς ἡ Romana Rustica! Ἀλλ' εἰς ποίαν παλαιὰν διάλεκτον Ἑλληνικὴν δὲν ὑπῆρξαν ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, κανονίζοντες καθεὶς τῆς ἐγχωρίῳ τε φωνῆς τὸ ἰδίωμα μὲ διάφορον μὲν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὅμως ἐπίσης κανονικὴν εὐμέλειαν καὶ εὐρυθμίαν; καὶ ἡ τῶν Βοιωτῶν διάλεκτος ἠδύνατο νὰ ἦναι πλέον ἀγροικικὴ, ἀφ' ἧς συνέγραψεν εἰς αὐτὴν ἡ τῇ Πινδάρῳ διδασκάλισσα Ταναγραία Κόρινα τὰ ποιήματά της, τόσον καθαρὰ, „ὁποῖα συνήσειν ἔμελλον Αἰολεῦσι (Παυσαν. ιθ, 22, 3).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡσιοδ. Ἀσπ.), καὶ τ' ἄλλα ὡσαύτως, ἐκ τῶν ὁποίων ἔμειναν τινὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ταύτην γραφὴν εἰς τὰς διαλέκτους (οἷον τὸ δωρικὸν εἶ = ῆ (ὅπθ), καὶ πεῖ = πῇ, κτλ.)· ταῦτα δὲ πάλιν διήρει διὰ τὸ μέτρον καὶ τὴν κατὰ διαλέκτους κανονικὴν αὐτῶν διαίρεσιν· ὡς, δηϊόω (ἰλ. ψ), καὶ ᾔϊε, καὶ Θρήϊκες (ἰλ. β) τὸ συνηρημένον Θρῆκες, Θρήκη (ἰλ. λ, 5, δ, 519, = Θρεῖκες, Θρείκη), ἐκ τοῦ Θράκη (ἰλ. λ, 222), κατ' ἀρχαίαν γραφὴν, Θραικη, Θραιξ [ἥτις δὲν εὑρίσκεται, εἰ μὴ διηρημένως εἰς τὸ Θρήϊξ, ἀντὶ Θράϊξ, καὶ πάλιν ὡς ἐκ τοῦ Θρέϊξ, Θρεῖξ (Θρῆξ, Θρῆσσα = Θρεῖσσα) τὸ Θρέϊσσα· παρῆγον δὲ οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι τὸ Θρᾴξ παρὰ τὸ θράσσω, προφέροντες ὁμοφώνως τὸ Θρᾳ καὶ θρα, ὡς λέγομεν ἐφεξῆς]. Τοιαῦτα καὶ τὰ, ὑπερῷον, ὑπερῷα (ἰλ. π. 184, Ὀδ. δ, 751—60, 602, φ, 356), ὡς ἐκ τοῦ ὑπεροῖον (τὸ ὁποῖον πώποτε δὲν εὑρίσκεται), καὶ πάλιν ἰωνικώτερον διηρημένως, ὑπερώϊον (Ὀδ. τ, 594, 600), καὶ πατρῷος, πατρῴα (Ὀδ. ν, 188), ὡς ἐκ τοῦ πατροῖος (τὸ ὁποῖον οὐδαμοῦ δὲν λέγεται), καὶ πάλιν πατρώϊος (ἰλ. α), σφῶϊν, νῶϊ, καὶ σφῷν (Ὀδ. δ, 62), κτλ. Ἀλλ' εἰς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅταν κατὰ κανόνας ἀδιαιρέτως προφέρωνται, πᾶσα ἄτοπος διαίρεσις ἀντίκειται πρός τε τὴν προσῳδίαν καὶ τοῦ μέτρου τὸν ῥυθμόν· οἷον τὸ ᾔδεε (= εἴδεε. ἰλ. δ), προφερόμενον ᾗϊδεε ἀποβαίνει ἀντὶ δακτύλου τετρασύλλαβος ποῦς· ὁμοίως καὶ εἰς τὸ, ἰ|δυίῃ|σι πραπί|δεσσι, καὶ εἰς τὸ, γαίῃ|πατρῴ|ῃ, ἂν προφερθῶσι διηρημένως ᾗ υι καὶ ῃ καὶ ῳ (ὡς, ἰ|δύϊῃϊ|σι, γάϊῃϊ| πατρώϊ|ηϊ), ἀποβαίνει εἰς ἀμφότερα ὁ σπονδεῖος ἀπὸ δισυλλάβου τετρασύλλαβος καὶ τερατώδης,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ο.

Σελ.

ρέματος)· καὶ (ἐκ τῶν σκευῶν), καραβιὰ, ἁμαξιὰ (ἀρχ. ἁμαξεία), κοπανιὰ, πτυαριὰ (χυδ. φκυαριὰ) καπαβιὰ, κοσκινιὰ, δριμονιὰ· καὶ (ὡς ἐκ τῆς ἐνεργείας), ῥεφηξιὰ, χαψιὰ (κάπτω, ἢ καὶ βεκωνιὰ), δαγκασιὰ, ἁρμεξιὰ (γάλακτος), ἔψησιὰ, βρασιὰ σποριὰ, πλυσιὰ, πηδηξιὰ, πατημασιὰ, ὀργωσιὰ, διασκελιὰ (καὶ,-λισιὰ)· ὡς, πρασιὰ, ὀργυιὰ, κτλ. β) Μέτρον χρονικῆ ποσῆ· ὡς, χρονιὰ, νυκτιὰ (χρόνε, νυκτὸς παράτασις), βραδειὰ, ὁλονυκτιὰ (ὡς ὀψία, πρωΐα), καθησιὰ (ἐφ' ὅσον κάθηταί τις ἐργαζόμενος καὶ μάλιστα τρώγων· „τρώγει τρία ψωμία εἰς τὴν καθησιάν τε)· γ) Βολὴν (ῥίψιν)· ὡς, ὀμματιὰ, ῥηξιὰ, τεφεκιὰ, πισολιὰ, πετριὰ, σαγιττιὰ, δοξαριὰ (ὡς, τοξεία)· δ) Βολὴν [πληγὴν, ἐκ τῆ βάλλω = ῥίπτω καὶ πλήττω· καὶ βαλέω, -λῶ, ὅθεν, λ=ρ, τὸ τῆς συνηθείας βαρῶ = πληγόνω, πλήττω (καὶ ὁ ἥλιος βαρεῖ=βάλλει, προσβάλλει)· ἄλλοι εἶπον τὸ βαρῶ τοῦτο, τὸ αὐτὸ καὶ τὸ κυρίως βαρῶ, βαρύνω, ὡς ἐκ τῆ βάρος τῆς φερομένης πληγῆς] ὡς, μαχαιριὰ, σπαθιὰ, λαβωματιὰ, βαρεματιὰ, μολυβιὰ, δαγμωματιὰ, γρονθιὰ, κλωτσιὰ, πατταριὰ, κατακεφαλιὰ, ξυλιὰ· ὅθεν καὶ ε) ἴχνος· ὡς, κονδυλιὰ (κονδυλίε γραμμὴ, γραφὴ), ὀνυχιὰ, ῥευματιὰ· καὶ ς) κηλῖδα· ὡς, λαδιὰ, μεζαλιὰ, λασπιὰ, μυξιὰ, κτλ. βλ. καὶ Πρῆτσος, καὶ 228

Σελ.

Ὀμματύφυλλον,-τόκλαδον 535

Ὀνομαστικὴ ἐξ αἰτιατ. ἢ γενικ. 598

*Ὀξύα 760

Ὀρθα, Ὀρθότυφλος 596

*Ὀρειόντας, Ῥέοντος 767

*Ὄσσα 759

Οὔβια, Οὔγια (Ψαριανοὶ, νέγια, ὡς, ἐρὰ νερὰ, οἰκοκύρις νοικοκύρις, μετὰ τὸ ν τῆς αἰτιατικ. τὴ-ν ερὰν, κτλ. 215

*Οὐνίται 778

Ὀψικεύω, Ὀψίκια, Ὀψίκια 319

Π.

Πάγκαρπον (φαγίον) 426

Πάης 532

Παίζω, παίζει τ' ὀμμάτιον 768

Πάκιον,-κέλιον, ὄχι ἴσ. πάγιον, ἀλλὰ μᾶλλον, πάκος, ἀντὶ πέκος, pecus, peculium 389

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ ἐξεύρει μόνος αὐτὸς, ὁ τοιαῦτα τερατευόμενος. Γελοία εἶναι καὶ ἡ ὡς ἐκ τῶν κεράτων μεταμόρφωσις τῦ Η εἰς δύω ἀντίνωτα Ε (ἐπειδ', ἀφ' ἧ παρεσάθησαν τὰ σοιχεῖα πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ἔπρεπε νὰ μεταστραφῶσι καὶ ῥάχιν πρὸς ῥάχιν, ὡς ἀγάλματα νευρόσπαστα, δουλεύοντα πρὸς τοιαύτας τῶν τοιούτων Ἐρασμιτῶν θαυματοποιΐας!). Εὑρίσκεται ναὶ τὸ Η εἰς ἀρχαίας γραφὰς καὶ μετὰ κεράτων, ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ ἀρχέτυπος μορφὴ τῦ εἰς παλαιοτάτας ἐπιγραφὰς καὶ Ἑλληνικὰς καὶ λατινικὰς φαίνεται ἀκέρατος καὶ κολοβή. καὶ ὁ Εὐριπίδης, ὅσις ἤξευρε (νομίζω), νὰ γράφῃ τὰ γράμματα τῆς γλώσσης τῦ, ἰδὲ πῶς διαγράφει τὸ σοιχεῖον, ἐκφράζων τὸ ὄνομα ΘΗΣΕΥΣ.

„Τὸ δεύτερον δὲ (γράμμα τῦ ὀνόματος), πρῶτα μὲν γραμμαὶ δύω,

„Ταύτας διείργει δ' ἐν μέσαις ἄλλη μία. (α)

εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν εἰκόνα τὸ Η ζωγραφίζεται χωρὶς τὰς ἐκ πλευρῶν πλαγίας γραμμὰς, τὰς ὁποίας, ἂν ἦσαν καίρια μέλη τῦ σοιχείυ,

---

(α) Ἀποσπάσμ. τραγῳδ. Θησεὺς, παρ' Ἀθηναίῳ I.—Ὡσαύτως καὶ ὁ τῦ Εὐριπίδυ μαθητὴς Ἀγάθων εἶπε περὶ τῦ αὐτῦ γράμματος, ὅτι εἶναι „Ὀρθοὶ κανόνες ἐζυγωμένοι δύω (αὐτόθ.)". Ἐκ τέτων ἀναιρεῖται ἡ κοινὴ γνώμη, ὅτι τὰ η καὶ ω εἰσαχθέντα τὸ πρῶτον ὑπὸ τῦ Σιμωνίδυ εἰς τὸν Ἰωνικὸν ἀλφάβητον (τῷ 530 π. χ.), μόλις τὰ παρεδέχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδυ (Ὀλυμπ. γδ, τὸ β, ἢ 403. π. χ.). ἐπειδὴ ὁ Εὐριπίδης ἰσορεῖται μὲν ἀποθανὼν τὸ γ τῆς γγ Ὀλυμπιάδος (406, π. χ.), περὶ δὲ τῦ γράμματος η λαλεῖ ἀπὸ τῆς σκηνῆς πρὸς τὸς Ἀθηναίυς, ὡς γράμματος ἤδη γνωσῦ καὶ συνειθισμένου. ἀλλὰ καὶ ὁ Καλλίας, κωμικὸς ἀρχαιότερος Εὐριπίδυ καὶ Σοφοκλέους, ζωγραφίζει παρομοίως καὶ τὸ ω, καὶ τὸ (εἰς τὸν Σιμωνίδην καὶ τοῦτο ἀποδιδόμενον) ψ (παρ' Ἀθην. βιβ. I, κεφ. 80).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΒΒΙ = *μεῖ, φεῖ, ἀντὶ ἡμεῖς, φεῖς (σφεῖς), κτλ.* ΚΓ) *Ὁ Σεΐδας (1150, μ. Χ.), γράφει πολλὰς λέξεις διὰ τοῦ ι, αἱ ὁποῖαι συνηθέστερον γράφονται διὰ τῆς ει, καὶ τ' ἀνάπαλιν· Ὁμοίως πολλαχοῦ*

---

*μάνου, § οζ, σημ. β, καὶ § υδ, β). Ὅθεν πάλιν ἡ συνήθεια ἔπλασεν ἐκ τούτου κατὰ τόπους τὴν νε λήγουσαν τῶν ῥημάτων καὶ εἰς τὸν ἐνεστῶτα, καὶ εἰς τοὺς παρῳχημένους χρόνους. οἷον, οἱ Χῖοι καὶ ἄλλοι νησιῶται τὰς ληγούσας μεν, τε, σιν, μην, αν, σχηματίζουσιν εἰς νε, ὡς, λέμενε καὶ λέμεν (συγκοπ. ἐκ τοῦ λέγομεν, λέγμεν, λέμεν, κατ' ἄλλους λέμε, λέμει), λέτενε (λέγετε, κατὰ περιττὴν πρόσθεσιν τοῦ ν, λέγετεν, λέτεν), λέγουνε, λένε, λὲν (ἐκ τοῦ λέγουσιν, συγκοπ. λέγουν, ὡς σὺγκόπτουσι πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς ον τὰ εἰς ουσιν πληθυντικὰ τριτοπρόσωπα· καὶ εἰς ταύτην τὴν συγκοπὴν ον τὸ ν ἀποβαίνει πάντοτε ϛαθερὸν, ὡς, κάμνεν, πονῶν,-νε· οἱ δὲ Κύπριοι καὶ οἱ περὶ τὸν Πόντον Ἕλληνες, φυλάττουσι τὸ σι, λέσιν, λέγοντες ἀντὶ λέγουσι, καὶ, τρῶσιν, κρῶσιν, ἀντὶ τρώγουσι, κατ' ἄλλας, τρώγεν, τρώγουνε, τρῶνε), κτλ. Γίνεται δὲ ἡ ἀνώμαλος αὕτη συγκοπὴ ὄχι μόνον εἰς ὅλα τὰ τοῦ πληθυντικοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ β, καὶ γ, τοῦ ἑνικοῦ ἐνεστῶτος, ὡς, λέγω, λέγεις (λέγς) λὲς, λεῖ, καὶ λὲ (λέγει)· τρώγω,-γεις (τρώγς), τρῶς, τρωῖ καὶ τρῷ· κρέω,-εις, κρεῖς καὶ κρῆς, κρεῖ καὶ κρῆ· τοῦτο πάσχουσιν ὅλα τὰ εἰς ω καθαρὸν (τὰ δὲ εἰς αω, εω, περισπώμενα οἱ μὲν πλεῖστοι συναιροῦσι κανονικῶς· οἱ δὲ Ἠπειρῶται προφέρουσιν ἀσυναίρετα, οἷον, τρυπάω,-πάεις, πάει, ᾶ,-πάϊς,-πάϊ, ὡς προφέρουσι μόνον τὰ τριτοπρόσωπα οἱ Θετταλοί). Ὁμοίως καὶ τὰ εἰς γω (διότι τὸ γ, ὡς καὶ τὸ Ϝ, ἐκπίπτει εὐκόλως καὶ ἀπὸ ἄλλας λέξεις πολλάς), σπανιώτατα δὲ καὶ τὰ εἰς λω (ὡς τὸ θέλω, θέλεις (θέλς) παρὰ Χίοις, θὲς, θὲ, θέμεν, κτλ.). Τοιαύτης ἀποκοπῆς καὶ συγκοπῆς παραδείγματα ἔχομεν καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ὡς τὰ Ἀττικὰ, τυπτέσθων = -σθωσαν, εἶεν = εἴησαν, λῆται = λέσθαι, οἶσθα = οἴδασθα, ἴσμεν = ἴσαμεν, καὶ τὰ ποιητικὰ, φὰν, φάνεν, ἔδυν, ἔδον = ἔφασαν, ἐφάνησαν, ἔδυσαν, ἔδοσαν· ἀλλ' ὅμως ἡ χυδαιότης καταχρᾶται κατακόρως καὶ πολλάκις ἀχανόνισα τὰς τοιαύτας ἀποκοπὰς καὶ συγκοπὰς, καθὼς καὶ τὰ εἰς ιον ἑδέτερα προφέρει εἰς ι, ὡς, παιδὶ, ψωμὶ (οἱ δὲ Κύπριοι καὶ εἰς ταῦτα ἐκράτησαν τὸ ν, παιδὶν, ψωμὶν), κατὰ τὰ, κρῆ, βρῆ,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΤΜΗΜΑ Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΓΑΜΜΑΤΟΣ.

§ α. Τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων πρῶτος εἰσηγητὴς εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπῆρξε, κατὰ τὴν κοινοτέραν γνώμην, Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς τὴν Ἑλλάδα ταῦτα μεταχομίσας περὶ τὸ 1550 π. Χ. ἢ περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, διὸ καὶ Καδμήϊα καὶ Φοινικήϊα ὠνόμαζον οἱ Ἴωνες τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου (α).

(α) Ἡρόδ. Ε, 58. βλέπε καὶ Wolf Προλεγόμεν. εἰς Ὅμηρ. 52, κτλ. Ἐλέγοντο δὲ τὰ γράμματα καὶ Φοινικήϊα ἢ Φοινίκεια ἁπλῶς χωρὶς τοῦ ἐσιατικοῦ· „Φοινικήϊα ἐκκόψῃ“ (ἐν ἀρᾷ Τηΐων, ἢ Teiorum Diris, ed. Chischuli). Ἀλλά τινες τῶν ἡμετέρων παλαιῶν γραμματικῶν ἐτυμολογοῦσι τὰ Φοινίκεια παρὰ τὸν φοίνικα τὸ δένδρον, ὡς ἐκ τῆς ὕλης, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Κάδμος ὑπέδειξε πρῶτον τὴν τέχνην τοῦ γράφειν· ἔγραφον δὲ οἱ Αἰγύπτιοι εἰς φύλλα φοίνικος· ὅθεν καὶ ὁ γραμματικὸς Μελάμπους ἐκθειάζων τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς γραφῆς, „τὰς χαρακτῆρας, λέγει, τῶν στοιχείων ὑπὸ Ἑρμοῦ ἐν φοίνικος φύλλοις εἰς ἀνθρώπους καταπεμφθῆναι.“ Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα τῆς χώρας Φοινίκης εἶναι Ἑλληνικόν, παρονομασθείσης ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ φυομένων φοινίκων· Μ' ὅλα ταῦτα ἡ γνώμη τοῦ Ἡροδότου εἶναι ἡ πιθανωτάτη· καὶ τῶν γραμμάτων ἡ ὀνομασία Φοινικήϊα ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ Καδμήϊα ἀπὸ τοῦ Φοίνικος Κάδμου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐναιρέτως χωρικὰ καὶ ἀσεῖα ποιήματα (α), καὶ ἐς ἄλλα πάλιν ἐπιγράμματα. Ταῦτα περὶ τῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς τρίτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος διαφόρων κατὰ διαλέκτους μεταβολῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, θεωρουμένης ὡς ἐκ τῶν συγγραφέων της· ἃς ἔλθωμεν τώρα καὶ ἐς τὴν κοινὴν τοῦ ὄχλου γλῶσσαν, διὰ νὰ θεωρήσωμεν καὶ ταύτης τὴν εἰς τὸ χεῖρον μεταβολὴν καὶ διαφθοράν.

§ ι. Ὁ κοινὸς καὶ ἀπαίδευτος τῆς Ἑλλάδος ὄχλος δὲν ἐλάλησε βέβαια οὐδέποτε οὐδεμίαν διάλεκτον τόσον ἀκριβῆ καὶ τεχνικὴν, ὁποίαν ἐλάλουν καὶ ἔγραφον οἱ κατὰ τόπους πεπαιδευμένοι· πάντοτε καὶ παντοῦ διακρίνεται ἡ γραφικὴ γλῶσσα ὡς τελειοτέρα τῆς δημοτικῆς· καὶ ἡ ἀττικὴ ἐκείνη παιδίσκη, ἥτις ἐξήλεγξεν ὡς μὴ ἀττικὸν τὸν σοφὸν Θεόφραστον, δὲν ἐλάλει, νομίζω, τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Δημοσθένες! Καὶ συνιζήσεις, καὶ ἀποκοπαὶ, καὶ συγκοπαὶ λέξεων, καὶ ἀνωμαλίαι σχηματισμῶν, τὰς ὁποίας ἀπέφευγον πολλάκις οἱ συγγραφεῖς, ἄλλοτε δὲ μετεχειρίζοντο μόνοι οἱ ποιηταὶ, ἦσαν βέβαια συνήθεις ἄλλαι ἀλλαχοῦ εἰς τῶν λαῶν τὰ στόματα (β). Ἀλλ' ὅμως οὗτοι πάλιν οἱ

(α) Οἷον εἰς τὰ Εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου καὶ Βίωνος καὶ Μόσχου, κτλ.

(β) Οἷον τὰ ποιητικὰ, φὰν, ἔδον, ἔδυν, πὰρ, κάτ, καὶ αἱ συνιζήσεις ἦσαν τῆς κατὰ τόπους δημώδους γλώσσης ἀπομιμήματα, ἀντὶ τῶν παρ' ἄλλοις ὁλοκλήρων, φάσαν, ἔδοσαν, ἔδυσαν, παρὰ, κατὰ, κτλ. ἡ καὶ εἰς τὴν συνήθειαν σῳζομένη ὁμαλωτάτη λήγουσα εσαι τῶν δευτεροπροσώπων παθητικῶν μετεβλήθη εἰς τὴν ἰωνικὴν εαι, καὶ εἰς τὴν ἀττικὴν, η (τύπτεσαι, πύπτεαι, τύπτῃ)· τὸ οἴδασθα συνεκόπη εἰς τὸ οἶσθα· οἱ Θετταλοὶ ἔλεγον τὸν Ἀπόλλωνα Ἄπλον. "Ἄπλὸν γάρ φασι πάντες Θετταλοὶ τοῦτον τὸν Θεὸν" (Πλάτ. Κρατύλ.)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παλαιᾶς τινος Αἰολικῆς, οἷον τῆς τῶν Κυπρίων διαλέκτου, οἵτινες ἔλεγον καὶ ζαβάλλω τὸ κοινῶς διαβάλλω, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν διὰ, ζὰ (καὶ Σλαβονικῶς, za)· ὡσαύτως ἔγεινε καὶ τὸ Ζεὺς ἐκ τοῦ Δεύς· καὶ οἱ αὐτόχθονες πρόγονοι τοῦ Πλάτωνος ἔλεγον δυογὸν, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὕστερον ὁ Πλάτων ἐπρόφερε ζυγόν (α). Ἤ μήπως ἀράβιζε καὶ ὁ τοῦ Ἀρίφωνος καὶ τῆς Περικτιόνης υἱὸς τοσούτους πρότερον αἰῶνας, πρὶν πατήσωσιν οἱ Ἄραβες τὰς Ἀθήνας; Σφάλλει δεύτερον ὁ Ἐννίνιος συγχύζων λέξεις Τουρκικὰς καὶ Ἀραβικὰς, καὶ μὲ ταύτας πάλιν ἀναχατόνων καὶ συναναφύρων ὅσας δὲν ἐγνώριζεν Ἑλληνικάς. „Ἰδοὺ (λέγει) τὸ ἀλόγιον“ (ἤθελε νὰ γράψῃ ἄλογον, ὡς ὀνομάζει τὸν ἵππον κοινῶς ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἀχόμη χρόνων ἡ συνήθεια, κατ' ἔλλειψιν τοῦ ζῷον) „εἶναι τὸ Ἀραβικὸν Hulac“ (τὸ ὁποῖον ἑρμηνεύει viator, ὁδίτης!)· „Καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ Ἀραβικὸν Katuna λέγουσι καὶ οἱ νεώτεροι Γραικοὶ κατούνα“ (καὶ κατύνιον· ταῦτα δ' ἐκ τοῦ κατεύνιον, κατεύνα, εὐνὴ, εὐνάζω, κατευνάζω, καὶ κοινότερον, κατουνιάζω· ευ=ου, ὡς εὗρος, οὖρος). „Καὶ τὸ τζαγγίον“ (ὑπόδημα, ἐκ τοῦ σάγος, σαγὶς, σαγίον) „εἶναι, λέγει, τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ἀραβικὸν tzagaha“ (τοῦτο τὸ ἑρμηνεύει ὁ αὐτὸς quieti dare, ἡσυχίᾳ διδόναι· ὡς ἐὰν ὑποδένοντο οἱ ἄνθρωποι, διὰ νὰ ἡσυχάσωσι καὶ νὰ κοιμηθῶσι!). „Καὶ αὐτὸ δὲ (προσθέτει) τὸ Ἀμιράλιος δὲν εἶναι τεραστῶδες σύνθεμα ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ ἀμιρ, ἤ ἐμιρ, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἅλιος, ὁ θαλάσ-

(α) Πλάτ. Κρατύλ. βλ. καὶ Ἡσύχ. λ. ζαβάλλω, καὶ Γρηγόρ. περὶ διαλέκτ. κτλ.

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὄλευς καὶ Ἴλευς (Ὅμ. Ἡσίοδ. Πίνδ.), Οἰλιάδα καὶ Ἰλιάδα], καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὀρθὴν προσῳδίαν τῆς γλώσσης ὁμολογεῖ (α). Ἀλλ' ὅμως, μὲ ὅλους τοὺς μερικοὺς καὶ τοπικοὺς τούτους περιορισμούς,

---

(α) Godofredi Hermanni, De emendanda ratione Græcæ grammaticæ, cap. II, de pronuntiat. Græca, etc. pag. 41—42, 51—53. (Lipsiæ, 1801). Ἀλλ' ὅμως ὁ περικλεὴς Ἑρμάννος εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν κεφάλαιον ἐγνωμάτευσεν, ὅτι· „Γελοῖος καὶ καταφρονητέος θέλει φανῇ, ἂν τις πάλιν τολμήσῃ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ὑπὸ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τόσον ἤδη δικαίως ἀπορριφθεῖσαν δόξαν, ὅτι ἡ σημερινὴ τῶν Ἑλλήνων προφορὰ συμφωνεῖ μὲ τὴν παλαιάν". — Καὶ „Ἡ τῦ Ἐράσμυ αἵρεσις ὑγιεσέραν μεταχειρισθεῖσα κρίσιν εἰσῆλθεν ἀναμφιβόλως τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας· — φροντίζει δὲ καὶ νὰ φυλάττῃ περὶ τὸ προφέρειν σόμα κόσμιον καὶ καθάριον." (ἢ συνηθέσερον, παρικὸν· os tersum cultumque). „Εἰς δὲ τὴν σημερινὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν σῴζονταί τινα κρείττονος αἰῶνος ἐρείπια" (ὡς ἡ τῶν συμφώνων προφορὰ), "ἀλλὰ τόσον σκυθρωπότερα, μὲ ὅσον μιαρωτέρας βαρβαρότητος ῥύπος φαίνονται καταπεπλασμένα.- Περὶ τὴν χρῆσιν τῶν φωνηέντων τὰ πάντα κατ' αὐτὴν ἐκαινοτομήθησαν". — Καὶ "Ἄξια τῆς σημερινῆς δειλείας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν τώρα κατ' ἐκείνας τὰς χώρας λαλεῦσι", κτλ. (σελ. 53—54)! Τόσον ἀσυμφώνως μὲν πρὸ ἑαυτὸν, ἀποτόμως δὲ πρὸς τὲς φίλες τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς, περιπαθῶς δὲ καὶ δεδεκασμένως περὶ τὴν Ἐρασμικὴν αἵρεσιν ἐξεφράσθη ὁ σοφώτατος Ἑρμάννος! ἀντιλέγει δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἔρασμον, ὅσις εἰς μόνες τὲς Ἕλληνας ἀπέδωκε τὸ γνήσιον καὶ εὔσομον τῆς ἐθνικῆς καὶ πατρῴας ἀπαγγελίας (βλ. ὄπισθ. σελ. 493)· ὅσον δ' ἀπ' αὐτὴν ἀπομακρύνεται τῶν νεωτέρων Ἐρασμιανῶν ἡ προφορά, κόσμιον μὲν σόμα καὶ παρικὸν, ἢ σπογγισμένον, ἀδύνατον εἶναι νὰ διαπλάσῃ· χάσκει δὲ μᾶλλον ἔκλυτον καὶ σιαλῶδες καὶ φρικτὸν βαρβαροφωνίας χάσμα· καὶ ταῦτα μὲν ἔτως· Οἱ δὲ Ἕλληνες, μήτ' ἐρείπια βλέποντες τῦ σῴε τε καὶ ἀκεραίε σῳζομένε παρ' αὐτοῖς οἰκοδομήματος τῆς προγονικῆς προφορᾶς, μήτε κακεμφάτους τινὰς ῥίπους (οἵτινες ἴσως ἐπικρατοῦσιν ἔξω πε τῆς Ἑλλάδος, ὡς εἴπομεν σελ. 491, κτλ.), τὰς μὲν τοιαύτας

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πόλις μετεχειρίζετο καὶ εἰς τὰ δημόσια ψηφίσματα, καὶ εἰς νομίσματα, καὶ εἰς ἐπιγραφὰς, καὶ εἰς παντὸς εἴδες συναλλάγματα, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ διασῳθέντα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος ἀπὸ τῶν Μακεδονικῶν ἀκόμη χρόνων (ὁπότε κατεκράτησεν ὡς κοινὴ τῶν συγγραφέων διάλεκτος ἡ ἀττικὴ), μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν Καισαρικῶν, ἐν ὅσῳ ἔσῳζον ἀκόμη τῶν πόλεων αἱ ἐπισημότεραι κἄπποια προνόμια, λείψαν' ἀμαυρὰ τῆς προτέρας αὐτονομίας των (α). Ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τῆς τρίτης καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, ἀφ' ἧ τὸ Βυζάντιον ἀπέβη καθέδρα τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἡ σύγχυσις τῶν διαλέκτων καὶ ἡ τῆς Ἑλληνικῆς καθόλε γλώσσης διαφθορὰ ἐπροχώρησεν ἐπὶ πλέον. Ἡ Αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ μετεχειρίζετο κατ' ἀρχὰς ὡς κυριωτέραν τὴν πάτριον

σάσεως δὲ οὔσης τοσαύτης παρ' οἷς οὐκ ἐχρῆν, ἀπορῶ τίνα με δεῖ καλεῖν Ἕλληνα· Καὶ γὰρ, τὸ ἁπάντων ἀτοπώτατον, τὰς μὴ συγγενεῖς ὑμῶν ἑρμηνείας τετιμήκατε· βαρβαρικαῖς τε φωναῖς ἔσθ' ὅτε καταχρώμενοι, συμφύρδην (ἴσ. συμφυρτὴν) ὑμῶν πεποιήκατε τὴν διάλεκτον" (Ταται. πρὸς τὲς Ἑλλην. σελ. 161). Εἰς τάτων τῶν βαρβαρικῶν φωνῶν τὴν χρῆσιν πρόσθες καὶ τὴν ὁποίαν ἐξηλίτευσε πρὸ τῦ Τατιανῦ ὁ Ἀπολλώνιος ἔκτοτε ἀρχίσασαν συνήθειαν, νὰ ὀνομάζωνται οἱ Ἕλληνες καὶ μὲ Ῥωμαϊκὰ ὀνόματα. „Ἀλλ' ὑμῶν γε οὐδὲ τὰ ὀνόματα μένει τοῖς πολλοῖς· ἀλλ' ὑπὸ τῆς νέας ταύτης εὐδαιμονίας ἀπολωλόκατε τὰ τῶν προγόνων σύμβολα... εἴγε πρότερον ἠρώων ἦν ὀνόματα, καὶ ναυμάχων, καὶ νομοθετῶν· νῦν δὲ Λακέλλων τε, καὶ Φαβρικίων, κτλ." (παρὰ Φιλοσρ. ἐπισολ. οα).

(α) „Οὕτω Μεγαρέων ἐπιγραφὴ ἐπὶ Καίσαρος (10, μ. Χ.), εἶναι γραμμένη Μεγαρισὶ, ἢ Δωρισί· καὶ ἄλλαι ὡσαύτως· ἀλλ' εἰς τὰς ἐφεξῆς αἰῶνας αἱ κατὰ τόπες σῳζόμεναι ἐπιγραφαὶ εἶναι γραμμέναι αἱ πλεῖσαι ἀττικισί.

Δάϊος) ἔνοιωσα, σας, σε, ὡς καὶ (πιάνω) ἔπιασεν, ἀντὶ ἐνοίωσεν (ἐνόησε), ἐπίασεν (οὕτω καὶ ἄλλα κατ' ἀναλογίαν, οἷον, ὥμοιασε, ἔλυωσε, κτλ.)· εἶναι δὲ ἡ συνίζησις γοργὴ συνεκφώνησις δύω φωνηέντων, ὡς ἑνὸς, καθὼς προείπομεν (σελ. 227), καὶ τρόπον τινὰ συγκοπὴ συλλαβῆς. Ἐκ δὲ τούτου ἔπρεπεν οἱ καινοτόμοι νὰ συμπεράνωσιν, ὅτι παρομοίως ἄρα καὶ οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι ἀνεβίβαζον τὸν τόνον εἰς τὰ συγκεκομμένα ῥήματα, προηγεμένου τοῦ αὐξητικοῦ ε, οἷον, ἔοιγμεν (ἐοίκαμεν), ἔγεντο (ἐγένετο), ἔτυφθεν (ἐτύφθησαν), ἔλεμεν (ἐλέομεν, λέω, λόω), καὶ ἄλλα πάμπολλα. Ἀλλ' ὅμως οἱ Δωριεῖς (οἵτινες ἔλεγον, ἔγεντο, κτλ.) δὲν μετεβίβαζον τὸν τόνον εἰς τὰ δισύλλαβα καὶ προσθέτοντες τὸ αὐξητικον ε (οἷον, [λέγον], ἐλέγον, ἐτρέχον, ἐφάγον, ἐλάβον, καὶ [φάσαν], ἐφάσαν, ἐσάσαν, κτλ.). παρομοίως καὶ ἡ συνήθεια λέγει κατὰ τόπους, ἐδόσαν (-σανε), ἐλάβαν, ἐφάγαν, ἐδεῖραν, ἐτρέχαν, κτλ. ἀλλ' ἡ αὐτὴ πάλιν κατὰ τόπους προφέρει τὰ τοιαῦτα καὶ προπαροξύτονα κατὰ τὰς Ἀττικὰς, ἔτρεχαν, ἔδειραν, ἔφαγαν, κτλ. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οἱ παράτονοι μηδὲ τὰ παρετήρησαν! Καὶ ἄλλων δὲ μυρίων λέξεων τὸν ὀρθὸν τονισμὸν βεβαιόνει ἡ εἰς τὴν γλῶσσαν μάλιστα τῆ ὄχλῃ διὰ τὴν συνεσπευσμένην προφορὰν συνηθεστάτη συνίζησις· οἷον τῶν εἰς καθαρὸν ος, καὶ α, ον, ε, ων, παροξυτόνων γίνετ' ἐκ συνιζήσεως ὀξυτόνησις [ὡς, ἐργαλειὸς (τὸ ἰσχυρεῖον, ἀρσενικῶς· πρὸς διαστολὴν τοῦ ἁπλῶς ἐργαλεῖον), πληθ. τὰ ἐργαλειὰ (ὡς, ζυγὸς, ζυγὰ, καὶ ἀργαλειὰ, ε = ο = α)· καταχνυὰ = καταχλύα, λ = ν, ἐξ αἰτιατ. τοῦ καταχλὺς, ὡς καὶ κατάχλυσις· κτλ. βλ. σελ. 228]· τῶν δὲ προπαροξυτόνων καὶ συνεκφωνοῦντες τὴν λήγουσαν δὲν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νεωτέρων ὑπέλαβον τὰς εἰς ηφι δοτικὰς = ηϝι, (οἷον βίηφι = βίηϝι, βίηϊ), καλίζεσι τὴν τούτων ὑπογραφὴν, ψέγοντες τοὺς παλαιοὺς ἡμῶν γραμματικοὺς, ὅτι κακῶς καὶ ταύτας ὑπέγραψαν, ἀπατηθέντες ἀπὸ τὴν ὀρθὴν τῶν εἰς ησι ἰωνικῶν ὑπογραφὴν (βίησι, κεφαλῆσι)· ἀλλ' ἠπατήθησαν αὐτοὶ μᾶλλον μὴ διακρίναντες τὸν φι προσχηματισμὸν, ὅσις προσκολλᾶται ὡς συλλαβὴ ἀμέσως εἰς τὴν ἐνυπόγραφον ἐνικὴν δοτικὴν, καθὼς εἴπομεν ἀνωτέρω, οἷον βίη, βίη-φι· πρόσθες καὶ ὅτι πούποτε δὲν εὑρίσκομεν τὴν η λήγουσαν διηρημένην εἰς τὰς ἁπλᾶς τῶν ἰσοσυλλάβων δοτικάς: οἷον οὐδέποτε σχηματίζεται, οὐδὲ γράφετ' ἐδαμᾶ βίηϊ, κεφαλῆϊ, ὅθεν ὑποτίθεται μετὰ τοῦ ϝ τὸ βίηφι, κεφαλῆφι, κτλ. ὡς οὐδ' αἱ εἰς ᾳ, ἀρχαίως αι, διαιροῦνται εἰς αϊ, οὐδ' αἱ εἰς ῳ, ἀρχαίως οι, διαλύονται εἰς οϊ, καθὼς προειρέθη· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

§ ε. Ἀλλὰ κἂν ὡς βέβαιον ἐκληφθῇ, ὅτι αἱ προσγεγραμμένον ἔχουσαι τὸ ι καταχρησικαὶ δίφθογγοι ἐπροφέροντο τὸ πάλαι ταὐτοφώνως μὲ τὰς κυρίας αι, ει, οι, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ συνέπιπτον κατὰ τὴν γραφήν· πάλιν ὅμως φαίνετ' ἐπίσης βίβαιον, ὅτι τοῦτο τὸ προσγεγραμμένον ι εἶχε παύσει πλέον νὰ ἐκφωνῆται πρὸ χρόνων παλαιῶν, καθὼς δὲν ἐξεφωνεῖτο καὶ ἀφ' ἧ διωρίσθη νὰ ὑπογράφηται. Καὶ πότε

εἶναι δοτικὴ τᾶ ἶς, ἴϊ (ἀντὶ ἰνὶ), ἶ, ἶ-φι· καθὼς καὶ τὸ ναῦφι (= νηῶν) ἔγεινεν ἐκ τᾶ ναῦ-ς, ναυ-ῖ (ναῖ, νηϊ), κατ' ἀποκοπὴν τᾶ ληκτικᾶ τῆς ὀνομαστικῆς ς, ἢ τᾶ τῆς δοτικῆς ι· ὡσαύτως καὶ τὸ ἐσχαρόφιν (Ὀδ. η, 169 = ἐχάρης, ἐσχάρη) φαίνεται κατὰ μεταπλασμὸν οἷον ἐκ τοῦ ἔσχαρος ἀντὶ ἐσχάρα, ἐσχάρηφι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἤθελε τὰς διαγράψει βέβαια ὁ ζωγραφικώτατος Εὐριπίδης, ὡς διέγραψεν ἐφεξῆς καὶ τὰς λοξὰς τοῦ Ε,

„Τὸ δ' αὖ τέταρτον ἦν μὲν εἰς ὀρθὸν μία,
„Λοξαὶ δ' ἐπ' αὐτῆς τρεῖς κατεσηριγμέναι.

Ταῦτα πρὸς τὰς σχηματοποιΐας τῶν παραμορφασῶν τῦ Η.

β) Ψευδὲς ἐξ ἡμισείας εἶναι καὶ, ὅτι ἐν τοῖς σχηματισμοῖς τῶν λέξεων γίνεται τὸ η μόνον ἐκ συναιρέσεως τῶν ε, διότι καὶ τὸ εα συναιρεῖται ὡσαύτως εἰς η, οἷον, τὰ τείχεα τείχη, ἀνθέω (ἐάνθεον) ἤνθεν, κτλ. τὸ εε προσέτι συναιρεῖται καὶ (μάλιςα κανονικώτερον) εἰς ει, ὡς, ῥέεθρον ῥεῖθρον, φίλεε φίλει, καὶ τὰ πλεῖςα τῶν ἀπὸ τῦ ε ἀρχομένων ῥημάτων ἔχθσι κανονικῶς τὴν χρονικὴν αὔξησιν εἰς ει, ὡς, ἔχω (ἔεχον), εἶχον, ἕλω (ἔελον) εἷλον, κτλ. ἡ δὲ ει δίφθογγος ἤχει ὁμολογουμένως ὡς ι μακρόν (α)· ὥςε τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα προβάλλουσι μᾶλλον οἱ Ἕλληνες πρὸς τὺς Ἐρασμίτας περὶ τοῦ η, ὅτι ἐπροφέρετο ὄχι ὡς εε, ἀλλ' ἐγγύτατα ὡς ει. Καὶ τὸ εα κιρνώμενον εἰς η ἀντιφέρεται πρὸς τὴν γνώμην τούτων τῶν ἐψιλιςῶν. Ἐπειδὴ ἐὰν, φέρ' εἰπεῖν, τὸ (ἐκ τῦ ἐάνθουν) ἤνθουν (β) ἐπροφέρετο ἐένθεν, καὶ τὸ ἤκεον, ἐέκεον, ἕπεται ἐξ ἀνάγκης ὅτι τὸ ἀρ-

(α) Βλ. τμ. β. κεφ. β. περὶ τῆς διφθόγγε ει.

(β) Ὅτι ἡ χρονικὴ αὔξησις τῶν ῥημάτων γίνεται ἐκ συναιρέσεως τοῦ αὐξητικῦ λεγομένε ε πρὸς τὸ ἀρχικὸν τῦ ῥήματος φωνῆεν, τὸ ἐσημειωσαν πρὸ πολλοῦ κατὰ πλάτος οἱ γραμματικοί. σῴζεται δὲ καὶ εἰς τὰ ποιητικά, ἔεργε = εἶργε (ἔργω), ἔαγεν, ἔαξα (ἄγω), ἐάλωκα (ἥλωκα), καὶ εἰς τὰ μετὰ διπλῆς αὐξήσεως, ἐωνοχύει, ἐώρακε, κτλ. (βλ. γραμματ. Βεπμαν. § σε, σημ. δ—θ).

Προσθες τὰ Αἰολ. καὶ Δωρικὰ, χαίρην = χαίρειν καὶ σαμῆον = σαμεῖον (ει = η), ὅθεν καὶ τῆνος = κῆνος = κεῖνος, πλεῖμα = πλῆμα, καὶ σπεῖ καὶ σπεῖϊ (Ὀδ. ι), κτλ. καὶ τὰ Βοιωτικὰ εἰς ειμι = ημι (ἴσειμι, εἰμὶ = ἵσημι, ἠμὶ. οὕτω καὶ τὰ εἰς η δεύτερα καὶ γ πρόσωπα τῶν εἰς μι συμπίπτουσι μὲ τὰ τῶν εἰς εω, ἐτίθην, ϑης, ϑη, καὶ ἐτίθεις, ἐτίθειν, ϑει, ει = η. καὶ φίλη, νόη = ἐφίλει, ἐνόει)· ἀλλὰ καὶ αἱ μετοχαὶ τεθνείκως = τεθνηκὼς, καὶ (τεθνεὼς, Ἀττικ.), Ἰων. τεθνηὼς (Ὅμ.), Βοιωτ. τεθνείως, κτλ. ὅθεν καὶ Θείβη = Θήβη (ἐν νομίσμασιν αὐτῆς, ΘΕΒ.), Θείβειος, Θείβαθεν (Ἀριστοφ. Νεφ.). καὶ τὰ Ἀττικὰ εἰς ει = η ἐκ τοῦ εαι, τύπτει = η, ἔσει = ἔσῃ, (α), κτλ. καὶ τὰ ἐκ τῦ εες, ῃς = εις, οἱ ἱππῆς, Μαντινῆς = ἱππεῖς, κτλ. Ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ῃς ῃ ὑποταικτ. πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ η ἐγράφοντο, εις, ει (προσγραφομένυ τῦ ι), καὶ δὲν διέφερον ἀπὸ τὰ εἰς, εις, ει τῆς ὁριστικῆς [διὰ τῦτο καὶ τῦ κεῖμαι, κεῖται συναιρύμενον ὑποταικτ. δὲν εὑρίσκεται, „ἵνα διάκειμαι. Πλάτ. Φαίδ.), καὶ, κεῖται (ἀντὶ κέηται. ἰλ. τ, 32), ὅπυ τινὲς ἠθέλησαν νὰ γράψωσι κῆται]· καὶ εἰς τὰς χρονικὰς αὐξήσεις τῶν ῥημάτων καθόλυ τὸ ε τρέπεται ἢ εἰς η (ἐλεῶ, ἠλέυν), ἢ κανονικώτερον εἰς ει (ἔχω, εἶχον, καὶ τῦτο Αἰολικ.

(α) Ὅθεν τὰ τρία δευτεροπρόσ. βάλει, οἴει, ὄψει, ἐπικράτησε νὰ γράφωνται ἀττικῶς διὰ τῆς ει καθ' ὅλας τὰς διαλέκτυς· τὰ δὲ βάλῃ, οἴῃ, ὄψῃ ἔμειναν ὑποτακτικά· ἀλλὰ καὶ οἱ παρακείμ. τέθεικα, εἶκα, δὲν διαφέρυσιν ἀπὸ τὰς ἀορίς. ἔθηκα, ἧκα, εἰμὴ κατὰ τὴν τροπὴν τῦ η εἰς τὸ ὁμοιόφθογγον ει, μόνον πρὸς τὴν τῦ χρόνυ διαφοράν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ςέφανος, δὲν ἐξεύρω (α)· ἀγνοῶ δὲ καὶ ἄν τις ἄλλος πρὸ αὐτῶν, παρόμοιος αὐτῶν σοφὸς, ἐφαντάσθη τοιαῦτα περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας· καὶ πολλὰ εὐαρεσθμαι εἰς τὴν γλυκεῖαν

(α) Ὁ Ἐννίνιος (Henricus Christianus Henninius) εἰς τὸν πρόλογον τθ συντάγματός τθ (τὸ ὁποῖον ἐπιγράφει Ἑλληνισμὸν Ὀρθώϊδον! ἢ παράδοξον Διατριβήν, Dissertatio paradoxa), λέγει, ὅτι παιδίον ἀκόμη, ἐν ᾧ ἐμάνθανε τὰ Ἑλληνικὰ, ἠσθάνθη τὴν ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς συνειθισμένης προσῳδίας διαφθορὰν καὶ ἀηδίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ὑπῆρξεν αὐτοδίδακτος εἰς τὸν ὁποῖον ἐδογμάτισε νέον τονισμόν! Μετ' ὀλίγθς χρόνθς εἶδε καὶ τὸν Βόσσιον σύμφωνον μὲ τὴν ἰδίαν τθ ἐπίνοιαν, ἀναγνώσας εἰς τὸ, De poematum cantu et viribus rythmi, σοφὸν ἐκεῖνθ βιβλίον τὴν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν τόνων γνώμην τθ, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπρόσθεσεν εἰς τὸ τέλος τῆς παραδόξθ Διατριβῆς τθ ὁ Ἐννίνιος, προσράψας αὐτὴν (καθὼς λέγει πολλαχῦ) „ὡς χρυσῆν πορφύρας παρυφὴν ἢ πορφύριον (τὸ συνήθως προφύλιον) εἰς τὸ χονδρὸν ὕφασμα (ὡς ἂν εἴπῃς, καραβόπανον, ἢ κανναβέαν) τῦ ἰδίθ τθ συγγράμματος". Θαυμάζει δὲ τὸν Βόσσιον καθ' ὑπερβολὴν διὰ τῦτο τὸ ἐφεύρεμα, καὶ τὸν ἐπονομάζει μέγαν ἄνδρα καὶ δαιμόνιον! ἄνδρα ἐξαισίθ καὶ τεραξίας πολυμαθείας (virum stupendae eruditionis), ἡγεμόνα τῶν πεπαιδευμένων (principem eruditorum), διδασκάλων διδακτικώτατον, ἢ (ἂν συγχωρεῖται) διδασκαλώτατον (doctorum doctissimum), καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τέλος, θνητῶν ἁπάντων σοφώτατον (mortalium doctissimum, σελ. 63, κτλ.)! τόσον ὑπερβολικὸς εἶναι περὶ τὰ ἐπίθετα ὁ Ἐννίνιος, καὶ ὅταν ἐπαινῇ τὸν Βόσσιον, καὶ ὅταν πάλιν ψέγῃ τὲς νεωτέρθς Ἕλληνας· ἀποδεικνύων καὶ αὐτὸς κατ' ἀμφοτέρθς τὰς τρόπθς, „οἷον βάθος καὶ πλάτος ἢ μωρία"! Εἶχε δὲ καὶ ἴδιον κέρδος ὁ ἄνθρωπος νὰ δοξολογῇ τόσον λιπαρῶς τὸν ὑμόφρονά τθ σοφὸν, διότι συγχρόνως μετεῖχε καὶ αὐτὸς ἀπὸ ταῦτα τῶν ἐγκωμίων τὰ θυ-

τὸν φθόγγον τῶν γραμμάτων τϑ, καὶ βιαίως κατακλῶντες τὴν φυσικὴν τῶν ξένων γλωσσῶν προφορὰν πρὸς τὴν ἡμετέραν, καθὼς ἔκαμαν οἱ περὶ τὸν Ἐρασμον, ἐμβάντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς ἄν τινες χηρωσαὶ εἰς κτῆμα γνησίων κληρονόμων ἔρημον, καὶ πήξανες καθεῖς εἰς αὐτὴν τῆς ἰδίας τϑ φωνῆς τὰς ὅρϑς καὶ κανόνας, ὡς ἰδιοκτησίας παραπήγματα! Ὑπάρχει βέβαια πολλὴ τῆς Ἑλληνικῆς πρὸς τὰς ἄλλας τῆς Εὐρώπης γλώσσας ἡ συγγένεια, ἀλλ' ὅμως πᾶσα μία σῴζει καὶ τὰς ἰδιάζοντας χαρακτῆράς της, καθ' ἃς διακρίνετ' ἀπὸ τὰς ἄλλας. Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη! ποικίλλεται καὶ τῶν λαῶν καθὼς καὶ τῶν πτηνῶν ἡ λαλιά· ἄλλο γλαῦξ ἄλλο κορώνη φθέγγεται!

§ ϑ. Πέμπτον, ἀποδεικνύϑσι τὸ ἀδιαίρετον τῶν διφθόγγων καὶ ἄλλα πάθη τῶν λέξεων τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ πρῶτον ἡ πρὸς τὴν διαίρεσιν ἀντίξοιχος συναίρεσις (βλ. § ς). ἐπειδὴ, ἂν τὸ ἠχόϊ δὲν διέφερεν ἀπὸ τὸ ἠχοῖ, καὶ τὸ τείχεϊ ἀπὸ τὸ τείχει, τί ἐχρειάζετο λοιπὸν εἰς τὰς διφθόγγϑς ἡ λέξις συναίρεσις, ἥτις εἶναι δύω φωνηέντων εἰς ἓν αἵρεσις ἢ σύναψις, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν συναιρϑμένων φωνηέντων ἁπάντων; Συναιρῶνται δὲ καθόλϑ τὰ φωνήεντα διχᾶς· διότι ἢ τὸν φθόγγον μόνον μεταβάλλϑσι φυλάττοντα καὶ συνημμένα τὴν προτέραν των μορφὴν (ὡς ἐν τοῖς διφθόγγοις αι, ει, οι, ευ, αυ, ου, υι, ηυ, ωυ), ἢ καὶ τὸν φθόγγον μεταβάλλϑσι καὶ τὴν μορφήν· καὶ ταύτην πάλιν ἢ ἑκάτερα ἢ τὸ ἕτερον (ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων συναιρέσεων, οἷον, εα = η, οα = ω, εε = ει καὶ η· οο, οε, εο = ϑ, οι = ῳ, κτλ.). Συναιροῦνται δὲ καὶ δίφθογγοι μετά τινος

τῆς γλώσσης μας, καλόγηρος καὶ κακόγηρος, ὅτι εἶναι τάχα, calojeros καὶ cacojeros, ἤτοι καλο-ἱερὸς, καὶ κακο-ἱερός! ἀλλὰ καὶ ὅταν ποτὲ τύχῃ νὰ γράψωσιν Ἑλληνικὰ περιπίπτωσιν

δρεῖαν τῶν Ἑλλήνων ὁ τῆς γλώσσης των κατήγορος, ἔπρεπεν εὐλόγως ἐκ τούτου νὰ συμπεράνῃ καὶ ὅτι, ἂν οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν βαρὺν καὶ πολυχρόνιον τῆς τυραννίας ζυγὸν δὲν διέφθειραν τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ φρόνημα τῶν προγόνων των, πολλῷ μᾶλλον διετήρησαν ἀδιάφθορον τὴν γνησίαν ἐκείνων προφορὰν εἰς τὴν ὁποίαν παρ' αὐτῶν τέτων ἐκληρονόμησαν γλῶσσαν, παῖς παρὰ πατρὸς διὰ ζώσης φωνῆς καὶ διὰ τοσούτων αἰώνων ἀδιακόπως παραλαμβάνοντες τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου καὶ τῶν στοιχείων του. Ὥστε οἱ Ἕλληνες σώζουσιν ἐξάπαντος τὴν παλαιὰν τῶν Ἑλλήνων προφοράν· ἡ δὲ τῶν Ἐρασμιτῶν δὲν εἶναι οὔτε τῶν παλαιῶν, οὔτε τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, οὔτ' ἐγγὺς Ἑλληνικῆς· ἀλλ' ὑπάρχει τοῦτ' αὐτὸ, τὸ ὁποῖον καὶ ὀνομάζεται, Ἐρασμικὴ, τουτέστι ξενικὴ καὶ πάντη ἀλλοτρία τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς· πλάσμα βαρβαρόφωνον ἀλλοφύλου καὶ ἀλλογλώσσου ἀνθρώπου, τοῦ Δεζιδερίνδου Ἐράσμου· ὅστις πρὸ τριῶν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδων μαθὼν ἐν τοῖς βιβλίοις τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν προφοράν, ἐφαντάσθη ἔπειτα νὰ ἐφεύρῃ ἄλλην νέαν ἰδικήν του, πεισθεὶς εἰς ἄλλων ἀπάτην, ἢ καὶ αὐτὸς ὀνειρευθεὶς ἓν ἀπὸ τὰ ὄνειρα τῆς εἰσέτι τότε τυραννούσης τὴν Εὐρώπην ἐριστικῆς δοξοσοφίας. Συγχρόνως μὲ τὸν Ἔρασμον ἄλλοι πάλιν πολλοὶ τῆς Εὐρώπης σοφοὶ διεφιλονείκουν μὲ πολλὰς ὕβρεις πρὸς ἀλλήλους, ἂν οἱ τότε νεωστὶ εὑρεθέντες Ἀμερικανοὶ ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῶσιν ἄνθρωποι, ἢ ὄχι, διότι δὲν ἦσαν Εὐρωπαῖοι, τουτέστι πολιτισμένοι κατὰ τοὺς Εὐρωπαίους! Ἀλλ' ἐκείνην μὲν τὴν μακρὰν καὶ, ὅσον γελοίαν, τόσον σφοδρὰν ἔριν διέλυσεν ὁ τότε Πάπας, ὡς θεὸς ἐκ μηχανῆς, θεσπιῳδήσας ἀπὸ τὸ **Καπιτώλιον**! τὴν δὲ παραλαλίαν τοῦ Ἐράσμου, δὲν εἶν' ἆρα θαυμαστόν, πῶς ἡ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἤδη πρὸ πολλοῦ ἀκμάζουσα φιλοσοφία δὲν τὴν ἐξαπέσειλε μέχρι σήμερον, ὅπου πρὸ χρόνων ἀπεσκοράκισε τόσας ἄλλας ἐκείνου τοῦ αἰῶνος καταχρήσεις καὶ προλήψεις βαρβαρικὰς, ἀλλ' ἀκόμη τὴν ἀνέχεται, καὶ παραχωρεῖ νὰ διαφέρωνται πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωποι σοφοὶ περὶ τοῦ, πῶς ἆρα πρέπει νὰ προφέρωνται τὰ Ἑλληνικά, καθὼς τὰ προφέρει τοσούτους αἰῶνας ὅλον τὸ Ἑλ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς μὲ ταύτην ἐφαμίλλου κατὰ τὴν σοφίαν Ἀντιοχείας, παρεξετράπησαν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τότε κατὰ τὴν ἄλλην Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην καὶ Ἰταλίαν ἀκμάζοντες πολυειδεῖς καὶ πολυάριθμοι σοφοὶ (τῶν ὁποίων τὰ ἔνδοξα ὀνόματα περιττὸν νὰ ἀπαριθμήσω), μὴ γνωρίζοντες πλέον τὴν προσῳδίαν τῶ Πλάτωνος καὶ τοῦ Σοφοκλέους; Ἀλλ' ἴσως οἱ Τονοθραῦσαι καταβῶσι, συγχωρῶντες τῆς προσῳδίας τὸ ἀδιάφθορον, ἕως εἰς τὰ τέλη τῆς Γ μετὰ Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὥσε νὰ μὴ μᾶς ἀποδείξωσι τόσον ἀνοητaίνοντας καὶ βαρβαρῳδῶντας εἰς αὐτὸ τὸ Μουσεῖον τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ εἰς τὴν ἱσαμένην ἀκόμη τότε Στοὰν τῶν Ἀθηνῶν, τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα γενομένους μεγαλοφυεῖς Ἕλληνας! — Τὸ κακὸν λοιπὸν ἤρχισε μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοὺς ὑστεροχρόνους μαθητὰς τῶν παλαιῶν ἐκείνων Ἀλεξανδρινῶν, „οἵτινες ἁφαρπαζόμενοι κατὰ μικρὸν ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἢ τῆς τύχης τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰώνων (paulatim abrepti temporum sæculorum que genio! καθὼς ϛρογγυλοϛόμως ϛροβιλοῖ τὴν γλῶσσαν ὁ Ἐννίνιος), ἐλωβῶντο λεληθότως τὴν περὶ τῶν τόνων διδασκαλίαν" — Καὶ τίνες εἶναι ἔτοι; καὶ πότε κυρίως παρεσύρθησαν εἰς τῆς βαρβαροτονίας τὸν κατήφορον; Ὅτε ἄρα μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν καὶ Ἡγησίππων καὶ Διδύμων καὶ Ἑλλαδίων καὶ Ἀμμωνίων καὶ Ἡσυχίων, καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἀλεξανδρείας σοφῶν, συνήκμαζον καὶ οἱ ἰδιαιτέρως λεγόμενοι Σοφισταὶ εἰς τὰ βήματα τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες, ὅσον ἂν εἶχε μαρανθῇ ἡ φιλόσοφος Ῥητορικὴ (διότι ὁ λόγος εἶναι περὶ τόνων), δὲν ἠδύναντο νὰ παραφθέγγωνται καὶ νὰ παρατονίζωσι παρα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· καὶ σῴζονται τὰ ἡμίτομα εἰς πολλὰ καὶ τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ νεώτερα χειρόγραφα, ὅπου γράφεται ⸗| καὶ |⸗ ἀντὶ ‘ καὶ ’.

§ ζ. Ταῦτα περὶ προσῳδίας καθόλου πρὸς τὰς ἀντιτονισάς· λέγομεν δὲ ἤδη κατὰ μέρος περὶ προσῳδίας ποιητικῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ.

§ α. Πολλοὶ τῶν ’Ερασμιτῶν, συνιδόντες φρονίμως τὴν περὶ τῆς προσῳδίας πλάνην τῶ Βοσσιανοῦ καὶ ‘Εννινιακοῦ συςήματος, συνέξειλαν τὴν τότε χρῆσιν εἰς μόνα τὰ ποιήματα· πάντα δὲ τὰ πεζὰ συγγράμματ’ ἀναγινώσκουσι κατὰ τὴν καθ’ ἡμᾶς προσῳδίαν. ’Αλλὰ καὶ τῶν ‘Ραϋχλινείων ‘Ελληνιςῶν ὡσαύτως ἄνδρες σοφοὶ καὶ περιχλεεῖς ἀποδέχονται τὴν κατὰ τὸ μέτρον ἀνάγνωσιν τῶν ποιημάτων, καὶ μάλιςα τοῦ ‘Ομήρου, τονίζοντες μὲν τοὺς ςίχους εἰς τὴν ἄρσιν ἑκάςου ποδὸς, παραμελοῦντες δὲ τοὺς φυσικοὺς τῶν λέξεων τόνους. ”Εχουσι δὲ πρὸς τοῦτο λόγους μεγάλους καὶ ἰσχυρούς, τοὺς ὁποίους ἐκθέτομεν ἐφεξῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ὀπαδῶν του, ὡς οἳ, κατὰ τὸ Ἰταλικὸν, oime· οἱ δὲ κατὰ τὰ Γερμανικὰ οι καὶ ö, ἢ μέσην τούτων φωνήν· ἄλλοι δὲ, τέλος, καὶ ὡς üi, ui, κατὰ τὸν γρυλλισμὸν τῶν χοίρων, gui gui! οὕτω τὸ ψεῦδος γεννᾷ πάντοτε γνώμας ὄχι μόνον διδύμας, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἀλλὰ καὶ τριδύμας καὶ τετραδύμας καὶ (ὕτως εἰπεῖν), χιλιοδύμας καὶ μυριοπλασίας· καὶ ἡ ἀτοπία φαίνεταί τις Ὕδρα πολυκέφαλος! Μ' ὅλον τοῦτο ἂς θεωρήσωμεν ἁπλῶς τὸ κοινὸν ἀξίωμα τῶν περὶ τὸν Ἐρασμον πρωταγωνισῶν τῆ διφθογγισμῷ, κατὰ τὸ ὁποῖον ὅλοι συμφωνοῦσιν, ὅτι καὶ ἡ οι πάντως πρέπει νὰ προφέρηται διηρημένως! ἀλλὰ ποίους λόγους ἐπιφέρουσι πρὸς τοῦτο ἀπόδειξιν; ὀλίγους μὲν, ἀλλ' ὅμως — καὶ σαθροὺς καὶ σαπρούς! Ἐδῶ τοὺς ἀφίνει παντάπασιν ἀβοηθήτους καὶ ἡ (καθὼς νομίζουσι) πιστὴ σύμμαχός των, ἡ Λατινικὴ γλῶσσα· διὰ τοῦτο μάλιστα καὶ διεφώνησαν οἱ ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους εἰς τῆς διφθόγγου ταύτης τὴν ἐκφώνησιν, ἀποσχισθέντες ἄλλοι εἰς ἄλλας ὁδὸς διφασίας καὶ τριφασίας (bifarias et trifarias), καὶ εἰς σκολιὰ καὶ λοξὰ μονοπάτια·

„Πολλὰ δ' ἄναντα κάταντα πάραντά τε δόχμια τ' ἦλθον,

ὅλοι βηματίζοντες καὶ ὅλοι πλανώμενοι! Ἰδὲ οἱ λόγοι των πρὸς δεῖξιν τῆς κατ' αὐτοὺς προφορᾶς ἢ τῶν προφορῶν. α) Τὸ Λατινικὸν Boji γράφει ὁ Στράβων Βοῖοι. Ὅθεν, β) Καὶ ὁ Θουκυδίδης ἱερῶν τὴν τῶν Ἀθηναίων ἔριν περὶ τῶν ὁμοιοφώνων λέξεων λοιμὸς καὶ λιμὸς, ἐπρόφερε τὴν πρώτην λοϊμός. γ) Καὶ ὁ Ἀριστοφάνης (Ἀχαρν.) ἔγραψε τὴν οι οϊ εἰς τὸ κοΐ, μίμημα τοῦ τῶν χοίρων κοϊγμοῦ, του-

ρον καὶ τὸ ἔγραφον πολλάκις ει. Ει φαίνεται ὁ Πλάτων ὅτι προφέρει τὸ στοιχεῖον, κἂν τὸ γράφει ε, εἰς τὸν Κρατύλον του· ει καὶ ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ περὶ τῦ ΕΙ τῦ ἐν Δελφοῖς φιλοσοφικόν τυ σύνταγμα, ἑρμηνεύων ταύτην τὴν ἀρχαιοτάτην ἐπιγραφὴν ὄχι μόνον ὡς σημαίνουσαν τὸν πέντε ἀριθμὸν (τοῦ ὁποίου ψῆφίον ἢ ϛοιχεῖον δηλωτικὸν εἶναι τὸ ἁπλῦν ε), ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκφράζουσαν τὸν εἰ σύνδεσμον, καὶ τὸ ΕΙ δεύτερον πρόσωπον τῦ ὑπαρκτικοῦ εἰμί. διακρίνει δὲ καθαρῶς τὸν ἐψιλίζοντα φθόγγον τοῦ φωνήεντος ἀπὸ τὸ ὄνομά του, δηλονότι τὸ ει· ἰδὲ αἱ λέξεις τυ αὐταί· „ἀξιῶσιν ἔτε τὸν φθόγγον, ἔτε τὴν ὄψιν, ἀλλὰ τ ὄ ν ο μ α μόνον τῦ γράμματος ἔχειν τι σύμβολον“· καὶ εὐθὺς ἐπιφέρει τὸν σύνδεσμον εἰ· (ὅτι δὲ ὁ Πλούταρχος τὴν ει ἐπρόφερεν ὡς ι, θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς ἀναντίῤῥητα δείγματα)· Καὶ ὁ Γαληνὸς κηρύττει τρανῶς τὸν διφθογγισμὸν τοῦ ε (α), ὡς ἁπλῦ δηλονότι φωνήεντος κατὰ τὸν ἤδη συνήθη φθόγγον ἐκφερομένυ, καὶ ὡς ἕτερόν τινα ἔχοντος στοιχειακὸν καὶ τοῦτον φθόγγον, δηλονότι τὸν ει, ἀντὶ τοῦ ὁποίου εἰσήχθη ὕστερον τὸ η· (ὅθεν καὶ εἰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς ἀναγινώσκομεν, εμι, βασιλες = εἰμὶ, βασιλεῖς)· Ἀλλὰ καὶ ὁ Δειπνοσοφιστὴς Ἀθήναιος μᾶς βεβαιόνει, ὅτι „οἱ ἀρχαῖοι προσεχρῶντο τῷ ει ἀντὶ τοῦ ε (βιβλ. ιγ)“· „ἵνα (προσθέτει ὁ Εὐσάθιος τὴν αἰτίαν), ἵνα τῇ τῆς διφθόγγυ ἐκτάσει ϛοιχειακῶς (καθὸ ϛοιχεῖον), τὸ φωνῆεν περισπᾶται“. Καὶ ὁ τῦ Ε ϛοιχείυ τῆς Ἰλιάδος παλαιὸς ἐπιγραφεὺς ει γράφει τὸ γράμμα εἰς τὸ μονόϛιχόν τυ

(α) Βλ. ὄπισθ. σελ. 107.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὦ βαρβαρῳδὲς καὶ βαρβαρολογογραφῶς λοιδορήσας, ἔγραψε καὶ ἐξέδωκεν, εὐδιάθετος, καὶ ὁμοιοτελεύτη, καὶ σολοικῶς, καὶ συλλογίζομεν, καὶ ἔτι μεταξὺ πολλῶν

νὰ ἐκφωνῇ τὰ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικά; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τὸ αὐτό, ὡς καὶ, ἂν τις μαθὼν μόνον νὰ γνωρίζῃ τὰ σημεῖα τῶν μουσικῶν φωνῶν εἰς τὰ βιβλία, νομίζει ἔπειτα ὅτι ἔμαθε συγχρόνως καὶ νὰ παίζῃ καὶ τὸ βιολῖνον, καὶ τὸ κλειδοκύμβαλον, καὶ ἂν θέλῃς, καὶ νὰ μουσοποιῇ ὡς ὁ Μοτσάρτος! Τελευταῖον, ἂς ὑποθέσωμεν, ὅτι ἔμαθεν ὁ Ἐρασμίτης μας ἀκόπως, καὶ εἰς ὀλίγας σιγμὰς, καὶ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς· ἐκοιμήθη ἄκρατος Ἐρασμιτὴς, καὶ ἐξύπνησεν ἐξαίφνης καὶ Ἑλληνιτὴς ἑλληνικώτατος· δὲν ἔχει πλέον ἔτε γλώσσης ἀσάφειαν, ἔτε σκληρότητα καὶ χασμῳδίαν περὶ τὲς φθόγγες, ἔτε πνεύματος συχνὰς περὶ τὴν ἐκφώνησιν συγκοπὰς, ἔτε παράτονον προσῳδίαν, ἔτε κἀμμίαν τραχυφωνίαν ἢ παχυσομίαν περὶ τὴν τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης προφοράν· ἀλλὰ τὴν ἀπαγγέλλει παρὰ πάντα κομψὸν Ἕλληνα ταχύτερα, καὶ τορώτερα, καὶ χαριέστερα, καὶ εἰς ἄκρον ἐμμελῶς καὶ μεμουσωμένως· ἔχει δὲ θησαυρισμένην εἰς τὸν κόλπον τε καὶ τὴν ἄλλην τὴν ἐρασμικὴν ἀπαγγελίαν, ὥστε νὰ προφέρῃ δι' αὐτῆς, ὅταν τύχῃ, τὰ παλαιὰ τὰ Ἑλληνικὰ (εἰς τὰ ὁποῖα ὁ κλεινὸς Βοιττιγέρος διορίζει ταύτην τὴν ἐξαίρετον τιμήν!). Ποίαν ἆρα σοφίαν ὠφέλιμον θέλει κερδήσει ὁ καινοφανής μας ἕτος Ἑλληνιτὴς ἐκ τῆς διπλῆς ταύτης προφορᾶς; τὴν μίαν θέλει τὴν φυλάττει διὰ τὲς Ἕλληνας· τὴν δὲ ἄλλην διὰ ποίες; διὰ τὲς ἀλλογλώσσες; ἀλλὰ μήπως θέλει τὲς ἀναδείξει τελειοτέρες Ἑλληνιτὰς, ὅταν τὲς διδάξῃ τὰ Ἑλληνικὰ, καθὼς δέν τα προφέρεσιν οἱ Ἕλληνες, διαχωρίζων αὐτὲς ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος διὰ τῆ αὐτῆ μέσε, διὰ τῆ ὁποίε μάλιστα ἠδύνατο νὰ τὲς συσχετίσῃ πρὸς κοινωνίαν; Ἆρά γε δὲν θέλει εἶσθαι ἀλλοπρόσαλλος, καὶ ἀσύμφωνος αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν, ὑποδημένος τὸν ἐπαμφοτερίζοντα τοῦτον κόθορνον τῆς φωνασκίας, καὶ ἐκφέρων διὰ τῆ αὐτῆ στόματος πότε τὸ ψυχρὸν καὶ νόθον πνεῦμα τῆς Ἐρασμικῆς λαλαγῆς, καὶ πότε τὸ θερμὸν καὶ ζῶν καὶ γνήσιον φθέγμα τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοφωνίας; Δὲν θέλει δυσαρεστεῖσθαι καὶ αὐτὸς, βιαζόμενος νὰ ἐκφωνῇ τὰ αὐτὰ στοιχεῖα καὶ τὰς αὐτὰς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΩΝ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ.

§ α. Τῶν δὲ καταχρηςικῶν ἰδίως λεγομένων διφθόγγων αἱ μὲν ηυ καὶ ωυ ἀνάγονται εἰς τὰς αυ καὶ ευ καὶ ου, περὶ τῶν ὁποίων εἴπομεν· εἴπομεν δὲ καὶ περὶ τῆς υι ἐν τῷ περὶ τῦ υ (σελ. 189, καὶ 229), ὅτι προσέλαβε τὸ ι πρὸς ἐπέκτασιν τῦ υ, χωρὶς τινος τῦ φθόγγυ μεταβολῆς· ὅθεν οἱ Ἀττικοὶ ἔγραφον ἁπλῶς υ ἀντὶ υι, ὡς, ἅρπυα, ὀπύω, μύα, μητρυὰ, ἀντὶ ἅρπυια, ὀπυίω, μητρυιὰ, μυῖα (ἐκ τῦ μύω, ὄχι τῦ μύκω διὰ τὸν βόμβον, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῦ μύω=μύζω=βυζάνω, διὰ τὸν μυκτῆρά της· ὁ δὲ μῦς, ὁ ποντικὸς, ἐκ τῦ μύω=κλείω, ὡς ἐν μυχοῖς κρυπτόμενος· ὅθεν καὶ Ῥωσσ. крыса, кротъ, ἐκ τῦ крыю, κρύβω, κρυπτός· ἕτω, καὶ μῦς, τὸ κλειςὸν μύδιον (α)), ὡσαύτως καὶ, γύα

(α) Τὸ δὲ νεώτερον ζάμυξ (Ανδρ. Κρήτ. 690, μ. Χ.), καὶ ζάμβυξ (ἢ μαργαριταρόῤῥιζα· πρὸς τὸ ὁποῖον παρεβάλομεν τὸ Ῥωσσικ. земчугъ, βλ. Δοκιμ. τόμ. β, σελ. ζ), δὲν εἶναι, ὡς ἤθελέ τις ὑποπτευθῆ, παρὰ τὸ μὺξ ἀντὶ μῦς (μύω), καὶ ζα=διὰ (ὡς καὶ ζύγρα=διὕγρα, λόχμη διΰγρος, ἑλώδης, βλ. καὶ Ευςάθ. εἰς ἰλ. β), ἀλλὰ (νομίζω) συγγενὲς τῦ (σάμβυξ) σαμβύκη (καὶ ζαμβύκη, σ=ζ, ἕτω καὶ συνήθ. ζοχὸς = σόκχος, σόγχος, τὸ

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος εἰς τὴν τούτου διαγραφὴν (α), μαρτυρεῖ δὲ τὸ μέσον αὐτοῦ ὄνομα, ὡς τὸ ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι Γραμματικοί μας, μέσως δηλονότι ἠχεῖν καὶ μήτε ψιλῶς ὡς τὸ τ, μήτε δασέως ὡς τὸ θ (β), μαρτυρεῖ δὲ ὁ τοῦ ζ γλυκύτατος (ὡς τὸν ὠνόμασεν ὁ Κυντιλιανὸς) φθόγγος, ὅσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματισθῇ Ἑλληνικῶς, ἂν τὸ δ προφέρεται ὡς d (βλ. τὸ ἑξῆς κεφάλαιον), μαρτυρεῖ δὲ, τέλος, καὶ αὐτὴ ἡ σύναψις τοῦ δ μετὰ τῶν μέσων β, γ. διότι ἡ πάμμεσος φωνὴ τῆς Ἑλλάδος πανταχοῦ καλλιῤῥημοσύνης ἀρίστην ἁρμονίαν θηρεύσα, συναρμόζει συζυγίας γραμμάτων χαριεστάτας, καὶ φεύγει πᾶσαν ἦχων ἀντιτυπίαν τραχεῖαν καὶ θηριώδη. Τοῦτο καλῶς σινιδόντες οἱ μακαρίται Γραμματικοί μας διαίρεσαν τὰ συνήθως ἄφωνα λεγόμενα σύμφωνα, λέγω δὲ τά τε διὰ τῶν ὀδόντων προφερόμενα (τ, δ, θ), καὶ τὰ διὰ τοῦ ἐρανίσκου καὶ τοῦ λάρυγγος (κ, γ, χ), καὶ τὰ διὰ τῶν χειλέων (π, β, φ), εἰς τριζυγίας ἀντιστοιχούσας τρεῖς, μίαν μὲν τὴν περιέχουσαν τὰ ψιλὰ, κ π, τ, ἑτέραν δὲ τὴν τὰ μέσα, β, γ, δ, τρίτην δὲ τέλος, τὴν τῶν δασέων θ , φ, χ. καὶ τὰ μὲν ψιλὰ εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ δασέα μετὰ τοῦ πνευματισμοῦ τῆς δασύτητος προφερόμενα, περὶ τῶν ὁποίων

(α) Περὶ Συνθ. τμ. ιδ.

(β) Douces ὀνομάζεσι συνηθέσερον οἱ Γάλλοι τὰ μέσα μας γράμματα, τουτέστι γλυκερά, ἢ ἥπια καὶ προσηνῆ. ὁ δὲ Le Roi παραδοξολογῶν τὰ ὠνόμασε tenues, τουτέστι λεπτὰ (=ψιλὰ), ἄλλοι δὲ ἄλλως. οἱ δέ τινες τῶν Ἐρασμιτῶν καὶ ἔψεξαν τὸ ἑλληνικὸν αὐτῶν ὄνομα μέσα· διατί; (θέλεις μ' ἐρωτήσει ὦ ἀναγνῶσα) — διότι δὲν ἐξεύρεσι νὰ τὰ προφέρωσιν Ἑλληνικῶς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ ὑπερήδιςον τὴν τοιαύτην σύγκρασιν. Οὕτω καὶ τῶν παλαιῶν τινες Λατίνων ἠγάπων νὰ σμίγωσιν, ἂν καὶ ὄχι τοὺς φθόγγους τῶν γραμμάτων, ἀλλ' ὅμως τὰς λέξεις ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς, γλυκερὸν εἰς ἑαυτοὺς τὸ τοιοῦτον κέρασμα κιρνῶντες, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἡδὺ, πάρεξ ἂν τις σμίξῃ (καθὼς εἶπεν ἀςείως ὁ Ὁράτιος) καὶ τὸν Φαλερῖνον οἶνον μετὰ τοῦ Χίου, συγκιρνῶν καὶ μετριάζων τοῦ πρώτου τὴν αὐςηρότητα μὲ τοῦ δευτέρου τὴν ἡπιότητα καὶ φιλανθρωπίαν.

—At sermo lingua concinnus utraque
Suavior; ut Chio nota si commista Falerno (Sat. I. 10).

Θ) Ἐπλανήθησαν οἱ Ἐρασμίται καὶ περὶ τὰς φθόγγους τῶν κτηνῶν, τὰ ὁποῖα προσκαλοῦσι βαρεῖς τινας καὶ σοβαροὺς καὶ ἀγελάςους μάρτυρας τῆς κατ' αὐτὰς ἐκφωνήσεως τοῦ η καὶ τῶν διφθόγγων.— „Οὐδεμία, λέγουσιν (α), ἀπόδειξις ἐδέποτε δὲν θέλει μᾶς ἀναγκάσει νὰ πιςεύσωμεν, ὅτι τὰ παλαιὰ Ἑλληνικὰ πρόβατα καὶ αἰγίδια καὶ οἱ σκύλλοι καὶ οἱ χοῖροι ἐξεφώνων τὰς φωνάς των Ἰωτακιςικῶς". (παράδοξος προτίμησις φωνῶν ἀλόγων ζώων ἀπὸ πᾶσαν

εἰλικρινῆς ἀγάπης ςοργὴ καὶ τιμή. Ζῆθι κλεινότατε Βλόχε, Δάνε Δαναῶν φίλε, τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ τριφίλητε τῶν Ὀλυμπιάδων Μεσῶν ἐρασά! καὶ μὴ παύσῃς μετὰ τῶν ὁμοίων σου σοφῶν τῆς γνησίας ὑπερμαχῶν τῶν Ἑλλήνων φωνῆς, καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν νεολαίαν τὰ κράτιςα διδάσκων, καὶ τὴν Ἑλλάδα τιμῶν, καὶ ἀντιτιμώμενος ὑπ' αὐτῆς διὰ παντός!

(α) *Βοιττιχέρος· ἐν τῷ προδιαληφθέντι συντάγματι* (βλ. *ὄπιςθ. σελ.* 538, *σημ.*).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κτλ.! ποῦ ποτε ἠκούσθη λέξις Ἑλληνικὴ προφερομένη μὲ τοιοῦτον παφλασμὸν, ἢ (Ἐρασμικώτερον), παπφλασμόν (α);

§ δ. Ἀλλ' αὐτὰ (λέγουσιν οἱ Ἐρασμῖται), τὰ ὁποῖα σὺ αὐτὸς ἀνέφερες ἀνωτέρω, τὰ Ἑλληνικώτατα, σκύπφος, κέπφος, ὄπφις (ὄφις), Σαπφὼ (β), καὶ ἄλλα, τί ἄλλο εἶναι παρὰ τὰ κέπιος, ἢ κέφος (ὅθεν γράφεται καὶ κέμφος), σκύφος, Σαφὼ (ἐκ τοῦ σαφὴς, σαφὸς = σοφὸς Αἰολ. συφὸς = λτ. sibus persibus, καὶ sapus, sapiens); πόθεν εἰς τὰ τοιαῦτα παρεντίθεται τὸ π;-Ἡ παρατήρησίς σας, ὦ ἄνδρες, εἶναι καὶ σοφὴ καὶ σαφὴς, ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἐξελέγχει σαφῶς καὶ τὸν ὄχι πλέον σοφὸν συμπερασμόν σας περὶ τῆς τοῦ φ προφορᾶς, ἐπειδὴ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἡ διὰ τοῦ πφ γραφὴ προῆλθεν ἐξ ἄλλης αἰτίας, τῆς ἐφεξῆς. Ὅτι ἀνεδίπλοναν οἱ παλαιοὶ τὰ σύμφωνα πρὸς ἔκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος, εἶναι πρᾶγμα φανερώτατον· διὰ τοῦτο μάλιστα ἐπενοήθη καὶ ἡ διπλῆ τῶν συμφώνων γραφὴ, ὡς, ὅππη ἀντὶ ὅπη, κτλ. ἔγραφον λοιπὸν οἱ παλαιοί μας

(α) Καὶ ἡ Λατινικὴ δὲ μεταφράζει πολλάκις τὸ φ διὰ τοῦ f εἰς λέξεις ἀρχαίας, ὡς, fero, Γρ. führe, φέρω· fama, φάμα· φύγω fugo, φύλλον, folium, φύω, fuo, fio, κτλ. Οὕτω καὶ τὰ διὰ τοῦ F Λατινικὰ μετέφραζον πάλιν οἱ Ἕλληνες διὰ τοῦ φ, ὡς, Flavius, Fabius, Φλάβιος, Φάβιος, Rufus, Ῥοῦφος (Πλούταρ. καὶ Στράβ.) κτλ. κτλ.

(β) Σῴζει καὶ τὴν σήμερον ἡ Συνήθεια (ἐν Θετταλίᾳ) τὸ ὄνομα, Σαβὼ λέγουσα ἀντὶ Σαφὼ, καὶ Σάβῳ (Σιάβω), καὶ Σιαβὴ, καὶ ὑποκορ. Σαβύλα = Σαπφύλα, Σιαπφύλη, ἢ-λλη· ὅθεν (α = ο = υ = ι), Σιβύλλα συγγενὲς τοῦ σοφὴ,-φύλλα (συνήθ. Σοφύλλα, Σοφία), ὄχι = Σιοβύλη τινές. Θεοβύλη. βλ. Ῥείμ.

παλαιογραφίας, (οἷον τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ εὑρεθέντας καὶ ἤδη πρὸ πολλοῦ διὰ τοῦ τύπου ἐκδεδομένους παπύρους, ὅλους ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μεγράμματα μικρὰ γεγραμμένους ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν χρόνων), βλέπει καθαρῶς πόσον παλαιὸν εἶναι καὶ τῶν μικρῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων τὸ εἶδος (τὸ ὁποῖον παρέλαβον καὶ οἱ Κόπται εἰς τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης τὸν ἀλφάβητον), καὶ ἑπομένως ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει, μὲ πόσον θράσος ὁ Ἐννίνιος διϊσχυρίζεται περὶ πραγμάτων τῶν ὁποίων ἔτρεφε παχυτάτην ἄγνοιαν· καὶ πῶς τοιοῦτος ὢν εὕρηκεν ὀπαδοὺς τῆς αἱρέσεώς του! Ἀποστρέφεται δὲ πᾶς φρόνιμος (νομίζω) καὶ τὴν ὀφιδόγλωσσον μοχθηρίαν καὶ κακοήθειαν τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις δὲν ἐφείσθη μηδὲ τοὺς ὁσίους τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἀσκητὰς, οὐδ' ἐσεβάσθη κἂν τοὺς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἱερῶν αὐτῶν ἀγώνων ὄχι ὀλιγώτερον ἱεροὺς περὶ τὰ γράμματα κόπους, τοὺς ὁποίους καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ! ἀλλὰ καὶ τούτους τοὺς ἐρημικοὺς καὶ ἀφιερωμένους εἰς τὴν θείαν μελέτην ἡσυχαστὰς τοὺς διέσυρεν, ὁδοῦ πάρεργον, ὁ περὶ πᾶσαν βλασφημίαν ἀχαλίνωνος καὶ ἀνήνιος Ἐννίνιος, φαινόμενος, ὅσον κατὰ τοῦτο, δριμύτερος καὶ αὐτῶν τῶν παλαιῶν τῆς πίστεως διωκτῶν, τῶν ὁποίων διέφευγον τὴν θηριωδίαν ἐκεῖνοι οἱ μακάριοι, „ἐν ἐρημίαις (τὸ τοῦ Ἀποστόλου) πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος“ (διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων του κακῶν τρέφει καὶ Ἐννινίους, τουτέστιν ὠμοὺς συκοφάντας καὶ σοφιστὰς, καταπρέχοντας ἀείποτε καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίως καὶ μεριμνοῦς ἀνθρώπους καὶ ὁλόκληρα ἔθνη, καὶ πρὸ πάντων τοὺς νεωτέρους

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἡ αὐλάκα καὶ εὐλάκα = ὕννιον (Λακωνικ.), καὶ εὐλάζω = αὐλακίζω, γεωργῶ ,,ἀργυρέᾳ εὐλάκᾳ εὐλάξειν (ἀρχαῖος χρησμ. παρὰ Θουκυδ. ε) (α), κτλ. Πάλιν ἄλλο τῆς Αἰολικῆς ἰδίωμα ἀντήλλασσε τὴν αυ καὶ ευ μὲ τὰς αν καὶ εν συλλαβὰς, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω· οἱ δὲ Κρῆτες ἀντιστρόφως τὰς αλ καὶ ελ ἔτρεπον εἰς αυ καὶ ευ, αὐκὰ λέγοντες, καὶ αὖσος καὶ αὖμα καὶ αὐγεῖν καὶ αὐκυὼν καὶ εὐθεῖν καὶ θεύγεσθαι, ἀντὶ ἀλκὰ, ἄλσος, ἄλμα, ἀλγεῖν, ἀλκυὼν, ἐλθεῖν, θέλγεσθαι· οὕτως εἶπον καὶ δεῦκος, δευκὴς τὸ γλεῦκος, γλυκὺς (μεταθ. γέλκος, ὡς καὶ τὸ γλυκὺς, γυλκὺς, γ = δ, δυλκὺς, λτ. dulcis),

---

(α) Ὁ Ἡσύχ. ἔχει καὶ ἰῶλκα = ὦλκα (μετὰ τῆς εὐφωνικῆς ι, ὡς ἰαύω = αὔω, ἄω· Ἰάρδανος, Κρήτης ποταμὸς = ἄρδανος· καὶ τὸ Ἄρδησκος, ἐκ τῆς ἄρδω, (ὅθεν καὶ ἀρδάνιον, καὶ,-λιον, τὸ συνήθ. καρδάριον, γερδέλιον κ = γ = h, κτλ.)· Τούτου τῆς ἰῶλκα συγγενὴς φαίνεται καὶ ὁ Ἰωλκὸς καὶ Ἰαωλκὸς, Ἰαολκὸς (ἴσως παρενθέσ. α, ὡς Ἴων, Ἰάων, ἴω, ἰέω, ἰάω· ἢ ἐκ μεταθεσ. τῆς ὦλαξ, ὦλακος, ἰῶλακος, ἰαωλκὸς, ἢ καὶ ἄλοξ = ὦλαξ, ἄλοκος, ἰάλοκος, Ἰαολκὸς, συναιρεσ. Ἰωλκὸς), ὡς ἄρουρα δηλονότι αὐλακίσσα, καλὴ νὰ αὐλακίζηται γεωργουμένη τῷ ὄντι ἀργυρέᾳ εὐλάκᾳ. Λεχώνια καλεῖται συνήθως ὁ καὶ τώρα κατάφυτος Ἰωλκὸς, ἴσως ἀντὶ λαγώνια, λαγώνιον, λαγὼν (διὰ τὸ κοῖλον καὶ κολπώδες), κατὰ τὸ συγγενὲς λαγκάδιον (ἐκ τῆς λάγκη, λάκκη), διότι δέν μὲ φαίνονται τὰ Λεχώνια παραφθορὰ τῆς Ἰαωλκὸς (οἷον Ἰαλχώνια)· Αὐτῆ ῥέει καὶ ὁ Ἄναυρος (Ἡσιοδ. Ἀσπ. 477), καὶ ἕτος = ἀνάορος, ἀναίορος (ὡς τὸ πέδαυρος = μετέωρος), κατὰ τὸ διῆπετὴς (βλ. Ῥείμ. λ, ἄναυρος)· ἢ ἐκ τῆς ναυρὸς (ὡς Ναῦρος, Νάρων = ναϝρὸς, ναρὸς, νηρὸς, νηρὸν, νάω), καὶ τῆς α, ὄχι ἐπιτατικοῦ (ὡς, Ἀπιδανὸς = ἄγαν πιδανὸς, πιδὸς, πιδίων), ἀλλὰ μείωσιν ἢ ἐρῆσιν σημαίνοντος, οἷον ὀλιγόνερος, ἢ ἄνερος, ὅθεν καὶ ἄναυρος ἁπλῶς ὁ χείμαῤῥος (Διον. περιηγ.)· Ἕτερος τῆς Ἰωλκῆ εἶναι καὶ ὁ Βόλος (καὶ, β = γ, Γόλος)· ἴσως ὡς καλὸς πρὸς βόλον, ὡς καὶ συνήθως λέγομεν τὸν τόπον καὶ τὸ ἔργον τῆς ὀψαρεύσεως·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σμιτῶν τεχνεργηθείσας θαυμασίας ταύτας ὀνομασίας, ἐνομίζομεν, ὅτι, ὅταν ὁ λόγος ᾖναι περὶ γραμμάτων ἐκφωνήσεως, ἐπικρατῶσιν ἐξ ἀνάγκης τὰ ἐπίθετα τῶ φθόγγω καὶ τῆς φωνῆς, ἐκ τῆς ὁποίας παρωνομάσθησαν ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων καὶ ὕλα τῶν γραμμάτων τὰ εἴδη, τά τε φωνήεντα καὶ τὰ σύμφωνα καὶ τὰ ἡμίφωνα καὶ τὰ ἄφωνα ἢ ἄφθογγα· τὸ δὲ νὰ εἴπωσι δίγραφον τὴν δίφθογγον ἤτο τὸ αὐτὸ, ὡς καὶ ἂν ἔλεγον καὶ τὰ φωνήεντα γραφήεντα, καὶ σύγγραφα τὰ σύμφωνα, καὶ τὰ ἡμίφωνα ἡμίγραφα, καὶ τέλος, ἄγραφα τὰ ἄφωνα! Ἀλλ' ἔξω, ἂς συγχωρήσωμεν καὶ τὴν ὑπόθεσιν, ὡς ψιλὸν φαντασίας παίγνιον, ἂς παραδεχθῶμεν καὶ τὸ δίγραφον ἢ δίγραμμον, ἀντὶ τοῦ διγγράμματον, ἐκ δίω δηλονότι γραμμάτων συγκείμενον τὸ στοιχεῖον· δὲν σκιαμαχῶμεν πρὸς τὰς νέας τούτας λεξιφάνεις καὶ λεξιθήρας, ἀποτεινόμεθα δὲ πρὸς ἑρμηνείαν τῆ ὀνόματος τῆς διφθόγγω. Φθόγγος οἱ παλαιοὶ ὠνόμαζον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ φωνήεντα (α), καὶ ὁ θεῖος Πλάτων εἰς ταῦτα κυρίως τὸν φθόγγον ἤτοι τὴν φωνὴν ἀπονέμων, τὰ μὲν σύμφωνα καλεῖ ἄφωνα καὶ ἄφθογγα, τὰ δ' ἡμίφωνα, μήτε φωνήεντα μήτε πάλιν ἄφθογγα (β)· ὅθεν φανερὸν, ὅτι καὶ ἡ δίφθογγος ὠνομάσθη, ὡς ἐκ δύω φθόγγων ἤτοι φωνηέντων γραμμάτων συνισαμένη (γ)· ἰδοὺ πῶς ἡρμήνευσαν

(α) Πλάτ. ἐν βίῳ Φαβ.

(β) Πλάτ. Κρατύλ. § λε.

(γ) Σχολιας. Διονσίου τοῦ Θρακός. Ὅθεν δίφθογγον εἶπαν οἱ νεώτεροι καὶ πᾶν φωνῆεν κατὰ παράτασιν προφερόμενον, ὡς τὰ διπλᾶ φωνήεντα aa, ee, oo, κτλ. (βλ. Bernhardi philoso-

Καληνῦ Σέξτος, ὅταν λέγῃ ὅσα λέγει περὶ ἐκτάσεως καὶ συςολῆς τῦ ε· περὶ δὲ τῆς ἰδίας τῦ η προφορᾶς σιωπᾷ, ὡς ἔκπαλαι γνωςῆς εἰς τὰς ὁμογενεῖς τυ (α). Ὅθεν καὶ οἱ μετὰ ταῦτα γραμματικοί μας λέγοντες, ὅτι τὸ η σύγκειται ἐκ δύω ε, δὲν ἐννοῦσιν ἔτε φθόγγον ἐψιλίζοντα, ἔτε τὰ καθ' ὕλην συςατικὰ μόρια τοῦ γράμματος, ὡς ὑπέλαβον πολλοί τινες τῶν Ἐρασμιτῶν, ἀλλ' ἁπλῶς τὴν εἰδοποίησιν τοῦ φωνήεντος τὴν ἐκ τῆς κράσεως τῶν δύω ε, τῶν ὁποίων ἀποβαίνει μὲν ἰσόχρονον ἀλλ' ὄχι καὶ ταυτόφθογγον. τὸ η (ὡς πνεύματος σημεῖον), ὑπῆρχεν ὁμολογημένως ἐξ ἀρχῆς, ὡς καὶ τὸ ε· ἔπειτα, ἐὰν καὶ τὰ εἰς τῦτο, καθὸ γράμμα, συναιρέμενα δύω ε ἐκληφθῶσιν ὡς προκαταρκτικὰ καὶ πάντῃ πάντως ἀναγκαῖα ςοιχεῖα τῆς τούτου γενέσεως, πρέπει ὡσαύτως τὰ αὐτὰ νὰ ἐκληφθῶσι καὶ τῆς ει, εἰς τὴν ὁποίαν παροιμοίως συναιρῦνται (τὰ τριήρεε τριήρη, καὶ αἱ τριήρεες τριήρει-ς)· ἀλλὰ καὶ τὰ εα (ἐκ τῶν ὁποίων πολλάκις γεννᾶται τὸ η), ἔχουσι τὸ αὐτὸ γενεαλογικὸν δικαίωμα νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ὁμόφθογα ςοιχεῖα τῦ φωνήεντος (τὴν

ποθέσω καὶ ποθήσω, κτλ.)· Ὅθεν καὶ ἡ συνήθ. λέγει, φορέσω, δέσω, (δέω, δήσω), ἐξαιρέσω (ἐκ τῦ ἀρχαίς αἱρέσω, ὅθεν ἀόριςπαθητ. ἡρέθην), κτλ. δὲν λέγει ὅμως καὶ ψέσω, πωλέσω, πολεμέσω, ἀλλὰ πάντοτε καὶ πανταχῦ, ψήσω, πολεμήσω, πωλήσω, καὶ τοὺς ἄλλας τοὺς εἰς ησω μέλλοντας ἐκφέρει ἀπαραλλάκτως καθὼς καὶ ἡ παλαιὰ Ἑλληνική.

(α) Ὁ Σέξτος, ἀντιλέγων ὡς Σκεπτικὸς πρὸς τὸς γραμματικοὺς, θέλει ν' ἀποδείξῃ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα πέντε, διὰ τῦτο θεωρεῖ μόνον τὴν δύναμιν τῆς ἐκτάσεως καὶ συςολῆς τῦ ε· περὶ δὲ τῆς προφορᾶς τῦ ἐκτεταμένυ ε (η) δὲν λέγει ὐδὲν, διότι καὶ ἄλλως δὲν συνέφερεν εἰς τὴν πυῤῥωνισικὴν ἀντιλογίαν τυ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(ἰλ. α, 274), ὡς εἶπε καὶ τὸ Ἤρη καὶ ἤρει, διὰ τὴν ὁμοιοφωνίαν τῆς ει πρὸς τὸ η (ἰλ. δ, 24). ΚΔ) Ὁ Μοσχόπελος (1200, μ. Χ.) λέγει, ὅτι „αἱ δίφθογγοι, αἱ μὲν εἰσὶ κατ' ἐπικράτειαν, ὡς ἐπὶ τῆς ει, καὶ τῆς ῃ καὶ τῆς ῳ καὶ τῆς ᾳ ἀνεκφώνητον ἐχέσης τὸ ι· τῇ γὰρ ἑνὸς φωνήεντος ὁ φθόγγος ἐπικρατεῖ καὶ αὐτὸς ἐξακέεται, ὡς Νείλῳ, Ἑλένῃ, Μηδείᾳ" (κεφ. γ, ἐκδόσ. Λειψ. 1822, ὑπὸ Νικ. Τίτσ ἢ Τίτζσ, Titze). Ὥσε εἰς τὴν ει ἐξακούεται τὸ ἐν φωνῆεν μόνον, τὸ ι· (βλέπε τοῦ παρόντος κεφαλαίσ § ζ, καὶ ς περὶ τὰς ἀρχάς). Ὁ δὲ σοφὸς ἐκδότης τοῦ Μοσχοπούλου ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὸ ανεκφώνητον ἐχούσης τὸ ι (τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται ἐπὶ τῆς προσκειμένης ᾳ πρὸς διαφορὰν τῆς αι), μετεβίβασε τῇ κώλου τούτου τὴν ἔννοιαν καὶ εἰς τὴν ει, καὶ ἐσημείωσεν, ὅτι ἡ ει ἐπροφέρετο Ἑλληνικῶς, ε, καὶ ὄχι καθὼς ὁ Ἐρασμος ἐνόμισεν, εϊ! ἄλλ' ὅτε ὁ Ἐρασμος ἀληθεύει, καὶ ὁ σοφὸς Τῖτος δὲν τὸν διορθόνει ἀκριβῶς! ΚΕ) Πολυάριθμοι ἐπιγραφαὶ κηρύττουσι τὸ ϛοιχειῶδες καὶ μονοειδὲς καὶ ἀδιαίρετον τῆς ει. Ἐν ταῖς ἀραῖς τῶν Τηΐων (περὶ τὸ 400, π. Χ. (α)), γράφεται „ομυμνω· εν· Τειωι [ἀντὶ Τέῳ, ἰωνικῶς (ε=ει=ι, ὡς ἐν, εἰν, ἰν, καὶ τὸ ἐπίῤῥημα τειως καὶ τειος ἀντὶ τέως), εὑρίσκεται δὲ ἡ Τέως, ἢ Τείως, γραμμένη αἰολικώτερον καὶ Τῆος ἀντὶ Τεῖος, (η=ει), ὁμωνύμως μὲ τὸ χτητικὸν, ὅθεν Τέϊος, Λατιν. Teius, Ἰωνικ. Τήϊος. Εἶναι δὲ ἡ Τέως (διὰ νὰ εἴπω ἐμπαρόδως)= τεὸς, ταὸς=ταναὸς, ταναὴ, μεγάλη πόλις, καθὼς καὶ ἡ Τῆνος (ἐκ τῇ τάω, τάνω), καὶ

(α) Βλ. Teiorum diras παρ Edm. Chischul. pag. 98.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Μᾶσά τις ἀλλόφυλος καὶ ἀλλόκοτος, πάντη ξένας εἰσφέρουσα περὶ τὰ γράμματα νεωτερισμούς. Δὲν εἶναι, φίλοι μου, πάντα τὰ νέα καλά· κάκιστα δὲ πάντων ὑπάρχουσιν ὅσα ἀντιβαίνουσιν εἰς

Γραικὸς τὸ γένος, λατινοφρονήσαντας. [Οὕτως ἄλλοι πάλιν ἀκόντες καὶ τὸ Grecs unis, κακῶς ἐνόμισαν, ὅτι οἱ Οὐνίται ἦτοι εἶναι τὸ ἔθνος Ἕλληνες· ἀλλ' ἔτε εἰς κάμμίαν χώραν τῆς Ἑλλάδος, οὔτ' ἄλλοθι τῆς Εὐρώπης ἐδέχθησαν οἱ Ἕλληνες τὴν ψευδώνυμον ταύτην ἕνωσιν· τὰ δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην συσήματα τῶν Οὐνιτῶν ὠνομάσθησαν καταχρησικώτερον καὶ Γραικοί, ὡς τῆς Γραικικῆς, ἤτοι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας σχέτλια ἀποσπάσματα (καθὼς λέγεται καὶ Rit Grec τὸ Ἀνατολικὸν ὀρθόδοξον δόγμα)· σύγκεινται δὲ ἦτοι ἐκ Βλάχων, καὶ Ἀλβανῶν, καὶ ἄλλων ἀναμίκτων φυλῶν, καὶ ἐν τῇ Πολωνίᾳ ἰδίως ἐκ Πολωνῶν, κτλ.]. Αὐτῶν δὲ τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος Κατολίκων καὶ τὴν πολλὴν τῆς γλώσσης βαρβαρότητα, καὶ τὴν πρὸς τὲς Ἕλληνας ἄσπονδον διχόνοιαν τρέφουσι μάλισα καὶ διακρατοῦσιν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης πεμπόμενοι Καπετσῖνοι καὶ ἄλλοι Φλάροι, κήρυκες τοῦ σχίσματος καὶ πολλῶν ζιζανίων σπορεῖς, οἵτινες ἔτε τὰ Ἑλληνικὰ συγχωροῦσι τὲς Κατολίκους νὰ διδαχθῶσιν ἐν τοῖς Σχολείοις, ἔτε νὰ συζῶσιν ἡσύχως μετὰ τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων ἀπέβησαν ἤδη διὰ τοῦ μακροῦ χρόνου συμπατριῶται. Πόσον εἶναι τὸ ὑπὸ τῶν Φλάρων ἐκκαιόμενον μῖσος τῶν Κατολίκων τέτων πρὸς τὲς Ἕλληνας, ἀποδεικνύει φανερῶς ἡ τῆς Σμύρνης ἐφημερὶς, τὴν ὁποίαν Κατόλικος ἄνθρωπος ἤρχισε νὰ συντάττῃ, καὶ Κατόλικος τὴν διεδέχθη, καὶ Κατόλικοι μέχρι σήμερον συντηροῦσι! καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων παρεκβατικώτερον. Τῆς δὲ κοινῆς ἡμῶν γλώσσης τὸ Λεξικὸν θέλει συνταχθῇ, σὺν θεῷ, μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς ὕλης τῶν λέξεων, τὴν ὁποίαν συναθροίζουσι κατὰ διαφόρους πόλεις καὶ χώρας τῆς Ἑλλάδος οἱ ὁμογενεῖς πεπαιδευμένοι· Εἰς ταύτην τὴν ἱερὰν γάζαν συντελοῦντες καὶ ἡμεῖς, ἔρανον μικρὸν, ἐπροσθέσαμεν ἐμπαρόδως καὶ εἰς τοῦτο τὸ Σύνταγμα (ὡς καὶ εἰς τὸ πέρυσιν ἐκδοθὲν Δοκίμιον), ἱκανῶν τῆς λαλουμένης γλώσσης, καὶ τινων τῆς παλαιᾶς (καὶ μάλισα γεωγραφικῶν) λέξεων ἐτυμολογίας, παρεκβαίνοντες πολλάκις ἀπὸ τὸ προκείμενον. Ὅθεν ἐλπίζομεν, ὅτι θέλεσι μᾶς συγχωρήσει τὰς κυκνὰς καὶ μακρὰς ἐνίοτε παρεκβάσεις οἱ εὐγνώμονες ἀναγνῶσαι.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καυνείας, ταὐτόφωνον τοῦ cave-ne-eas (α), *καὶ τὰ, παύω* (*φάβω*) = pavo, paveo· *καίω* (*χάω*), cavo· *ναῦς, ναυὸς*, navis· lavo = *λάϝω* (*λαύω*) *λούω* (*λόω, ο = α*), *ὡς καὶ* faveo (favo) = *φαύω* (*φάω, φώω, φώϝω*, foveo), Phavorinus, *Φαβωρῖνος* (*Πλούταρ. καὶ Διογ. Λαέρτ.*)· *παῦρος μεταθέσει* parvus (*καὶ ἄλλῃ μεταθέσ.* pravus) = *φαῦρος* (*ἀ-φαυρός· Ὅμηρ.*) = *φαῦλος*, paulus *καὶ* flavus (*φαλὸς, φάϝλος*)· *εὐοὶ, εὐὰν*, evoe, evan, evax, *Εὔιος*, Evius· *Εὔανδρος*, Evander· *Σευῆρος, Σεβῆρος* (*σέβας σεβερὸς*), Severus· *Δαῦος*, Davus, (Plaut. Virgil. Ovid.)· *ἀρίθμει καὶ ὅλα τὰ εἰς* evis = *ευις* (*εβις*), *οἷον* brevis = *βρέβιος* (*Συνόδ. Αφρικ.* 405, *μ. Χ.*). *Πρόσθες καὶ τὰ Γραφικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά*, Eva, David, Evangelium, Evodia, *τὰ Εὔα, Δαυΐδ, Εὐαγγέλιον, Εὐοδία* (*Φιλιππ. δ*), *Εὐάγριος*, Evagrius, *καὶ ἄλλα πολυάριθμα. Ὥςε ἐκ τούτων ὅλων γίνεται καταφανὲς ὅτι αἱ Ἑλληνικαὶ δίφθογγοι αυ καὶ ευ ἀντιςοιχοῦσι πρὸς τὰ Λατινικὰ μονοσύλλαβα* av *καὶ* ev, *τὰ δὲ δισύλλαβα* au *καὶ* eu (*άϐ, έϐ*) *διαφέρϐσιν ἀπὸ τὰς αυ καὶ ευ, ὅσον τὸ* u *ἀπὸ τὸ* v, *καὶ τὸ ϐ ἀπὸ τὸ πνευματῶδες υ = F = β, ἢ καὶ ὡς τὰ διῃρημένα αϋ, εϋ* (*τῦ ὡς ϐ ἐκφωνουμένϐ*), *ἀπὸ τὰς ἀδιαιρέτϐς αυ καὶ ευ. Β*) *Τὸ δὲ παρ' Ἀριςοφάνει μίμημα τῆς τῶν σκύλλων ὑλακῆς αὖ αὖ, προφερόμενον καὶ μετὰ πνεύματος, βαῦ, ἐγέννησε τὸ βαύζω, καὶ κατὰ διαίρεσιν, βαΰζω, δωρικ.*

(α) *Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Κικέρωνος* (de Divinat. II, 40), *συγκατένευσε μόλις καὶ ὁ Μέκερχος βιασθεὶς νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ αυ δύναται νὰ προφέρηται καὶ ὡς* aw! (Haverc. Syllog. I, pag. 141.)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Σ.ὲ.τ.ὸ.ν β.ὁ.λ.οι.ς | ν.ι.φ.ο.κ.τ.ὺ.π.οι.ς | δ.υ.σ.χ.εἰ.μ.ε.ρ.ο.ν |
Ν.αἰ.ο.ν.θ' ἕ.δ.ο.ς | θ|.η.ρ.ο.ν.ὁ.μ.ὲ. Π.ὰ.ν| χ.θ.ὸ.ν.'' Α.ρ.κ.ά.δ.ω.ν|(α)
Κ.λ.ἡ.σ.ω. γ.ρ.α.φ.ῆ| τ.ῆ.δ.' ἐ.ν.σ.ο.φ.ῆ.| π.ά.γ.κ.λ.ει.τ.' ἔ.π.η. (β)

Καὶ τὰ ἑξῆς. Ὥςε ὁ Κλέαρχος καὶ πρὸ τέτε ὁ Καςορίων τάττεσι μεταξὺ τῶν ἁπλῶν γραμμάτων καὶ τὰς διφθόγγες οι, ει, αι, η, καθὼς καὶ τὰς ἐπρόφερον ὁμοῦ μὲ τὰς λοιπὰς, ὡς ςοιχεῖα ἁπλᾶ καὶ ἀδιαίρετα. Ἰδὲ τίνας ἔχομεν διδασκάλες τῆς ἀδιαιρέτε τῶν διφθόγγων ἐκφωνήσεως οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, τὸν Κλέαρχον, τὸν Ἀριςοτέλην, τὸν Πλάτωνα, πάντας ἁπλῶς τὲς συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς τῆς ἀκμαζέσης Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἂν ἐκεῖνοι κακῶς ἐπρόφερον ταῦτα τὰ ςοιχεῖα, τί πταίομεν ἡμεῖς οἱ

(α) Τῷ δευτέρῳ ςίχῳ ἡ πρώτη διποδία περιέχει ἐννέα γράμματα, ἀλλ' εἰς τὴν ἐφεξῆς ἀριθμῶνται ἕνδεκα· καὶ ταύτης τὸ πρῶτον σύμφωνον θ ἠρίθμει, καθὼς φαίνεται, ὁ ποιητὴς μὲ τὰ τῆς προτέρας, ἀπαρτίζων ἐξ ἀμφοτέρων τὰ εἴκοσι γράμματα τῶν δύω διποδιῶν. Εἰς δὲ τὴν τρίτην τὸ τελευταῖον ν δὲν ἀριθμεῖται· διότι ἡ λήγουσα παντὸς ςίχε εἶναι ἀδιάφορος· ὥςε πάντη περιττῶς καὶ τολμηρῶς ἤθελέ τις μεταβάλει τὸ Ἀρκάδων εἰς Ἀρκάδα (χθὸν' Ἀρκάδα).

(β) Καὶ τῷ τρίτῳ τέτῳ ςίχῳ ἡ δευτέρα διποδία φαίνεται μόνον ἐννέα γραμμάτων περιεκτική· ἀλλ' ἐν τέτοις ἀριθμεῖται καὶ τὸ δι' ἀποστρόφε ἐκθλιβόμενον ε τῷ δὲ, διαιρεμένης τῆς συναλοιφῆς, ὡς εἶπεν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν τῷ, οἳ δ' ἔχουσι (βλ. ὄπισθε σελ. 397). Τῷ τετάρτῳ τὸ δύσγνωστα νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γράφηται δύσγνωτα (ὄχι ὀλιγώτερον Ἑλληνικὸν παρὰ τὸ δύσγνωςα)· διὰ νὰ συμπληρόνηται ἀκριβῶς καὶ τῆς τέτε δευτέρας διποδίας ἡ τῶν γραμμάτων δεκάς. Ὁ δὲ πέμπτος, τέλος, στίχος ἀριθμεῖται ὡς ὁ δεύτερος. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἡ τοιαύτη κατὰ διποδίαν σύνθεσις τῶν τριμέτρων ἰαμβικῶν κρίνεται ἀηδὴς διὰ τὴν διηνεκῆ ἐπανάληψιν τῆς αὐτῆς τῶν ςίχων τομῆς.

τὸ πρῖμος ἢ πριμὸς (ὡς, λιμὸς), ἢ τὸ ξόανος (ὡς λόαμος) ἀπὸ τὸ ξινὸς; ἢ τὸ μόϊνος (ὡς λύϊμος) καὶ μοϊ̈α, ἀπὸ τὰ μία καὶ μινός; ἤτοι, ἀντὰ οϊ̈ καὶ οα καὶ ϑϊ̈ διαφέρϑσιν ἀπὸ τὸ ι; ἆρα καὶ ὁ Θϑκυδίδης καὶ οἱ, τὲς ὁποίϑς ὀνομάζει, πρεσβύτεροι καὶ οἱ παλαιοὶ του προπάτορες ἐπρόφερον τὸ οι ὡς ἀδιαίρετον ϛοιχεῖον. καὶ τὸ λοιμὸς ὁμοιόφωνον μὲ τὸ λιμός. δηλοῖ δὲ τὴν ὁμοιοφωνίαν καὶ αὐτὸ τῶν λέξεων τὸ ἔτυμον· διότι ἀμφότεραι παράγονται παρὰ τὸ λείπω λέλειμμαι λιμὸς (ι μακρὸν = λειμὸς), καὶ λέλοιπα (λέλοιμαι) λοιμὸς (ὡς ἤλειμαι, ἀλοιμὸς) (α)· ὥϛε καὶ ἐξ αὐτῆ τῆ σχηματισμοῦ τῶν λέξεων φαίνεται, ὅτι τὸ οι ἐπροφέρετο ϛοιχειακῶς, ἰωτακίζον ὁπωσδήποτε καὶ πλησιάζον πρὸς τὸν φθόγγον τῆ ι, τῆ ταὐτοφώνϑ μὲ τὴν ει. γ) Ἀλλὰ καὶ τὸ κοϊ̈, τέλος, τοῦ τῶν χοίρων γρυλλισμοῦ (ὦ! πῶς καὶ μέχρι τότϑ κατήντησαν;), τίποτε δὲν τοὺς ὠφελεῖ· διότι πρῶτον μὲν ὁ Ἀριϛοφάνης γράφει τὴν οι διῃρημένως, κοϊ̈, ὡς γράφομεν καὶ, ὀϊ̈, βοϊ̈, ὑϊ̈ (ὅθεν ὑϊ̈ζω = κοϊ̈, κοϊ̈ζω), καὶ ὅλας τὰς ἄλλας λέξεις, ὅπου προφέρεται ἡ δίφθογγος μὲ τὸ πάθος τῆς διαιρέσεως· ἀλλ' ἐκ τούτϑ

(α) Ὁ λιμὸς εἶναι λεῖψις τροφῆς, ὡς καὶ ὁ λοιμὸς λεῖψις ζωῆς ἢ ζώντων, οἷον λειποζωΐα τις ἢ λειπανθρωπία· Πεῖνα καὶ πανάκλα (= πανίκϑλα, εἶδος πρήσματος· Ἀλέξ. Τραλλιαν. γ, σελ. 196, τὸ λατ. panicula, panucula), εἶναι ἀδελφαὶ καὶ τ' ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ πολλάκις διαδέχονται καὶ συνεισάγϑσιν ἀλλήλας εἰς ὄλεθρον ἀνθρώπων εἴτε σωματικὸν εἴτε ψυχικὸν (διότι εἶναι κατὰ δυσυχίαν καὶ ἠθικὸς λοιμὸς καὶ λιμὸς, τϑτέϛιν ἔλλειψις πνευματικῆς τροφῆς καὶ ζωῆς!)· διὰ τῦτο καὶ μνημονεύονται ἀμφότερα συνημμένως, ,,λοιμὸν ὁμῦ καὶ λιμὸν (Ἡσίοδ. Ἔργ. 240), λιμοὶ καὶ λοιμοὶ (Ματθ. κδ, 7).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ σκήπτω (ἰλ. ξ, 457 καὶ Θεκ.), ἀπὸ τὸ σκίπτω, σκίμπτω (Ὅμ. καὶ Πίνδ. Πυθ. δ), ὡς καὶ σκήπων (σκηπάνιον, Ὅμ. καὶ σκηπίων, Πολύβ.), καὶ σκίπων, σκίμπων (Ἀριστοφ.), ἐδὲ τὸ κίκυς (Ὀδ. λ. ἐκ τοῦ κίω), ἀπὸ τὸ κηκὶς (Αἰσχ. καὶ Σοφοκλ. τὸ ὁποῖον καὶ ἔγραψαν τινὲς ἀντὶ τῦ κίκυς· ἐκ τῦ κίω δὲ καὶ τὸ κηκίω, Ὀδ. ε), οὐδὲ τὸ σκελιφρὸς (Ἱπποκρ.) ἀπὸ τὸ σκληφρὸς (Πλάτ. καὶ ἡ συνήθ.), ἐδὲ τὸ ἠδὲ ἀπὸ τὸ πλησιόφωνον ἰδέ, κτλ. διὰ τὴν ὁμοιοφωνίαν τῦ η πρὸς τὸ ει, καὶ τέτε τὴν σχεδὸν ταὐτοφωνίαν πρὸς τὸ ι (α).

§ θ. Ἀλλ' αὕτη ἡ διὰ τῆς ει ὁμοιοφωνία τῦ η πρὸς τὸ ι κατὰ τὰς Πτολεμαϊκὰς μάλιστα χρόνους ἀπέβαινε μᾶλλον καὶ μᾶλλον ταὐτοφωνία. διὰ τοῦτο οἱ Ο μετέφρασαν διὰ τοῦ η πολλὰ ἑβραϊκὰ ὀνόματα προφερόμενα διὰ τῦ ι· οἷον, Δησὼν (Γενέσ. λς, 25), Σηὼν (β, Βασιλ. κ, 26), Ἠλὶ (α, Παραλ. β), Ἠθαῒ υἱὸς Ῥηβαῖ (α, Παρ. ια, 31), Ἑβραΐζι, Dison, Sion, Hilai, Ithai ben Ribai, κτλ. (β). οὕτω καὶ εὐθὴς = εὐθὶς (υ = ι = η), ὅθεν εὐθὲς (Γεν. καὶ ψαλ.), τιμησλκέω καὶ τιμισλκέω (Παροιμ. Σολ.), κτλ. Πρόσθες εἰς ταῦτα καὶ τὰς ἐκ τῆς ταὐτοφωνίας τῶν γραμμάτων διαφόρες τῶν παλαιῶν κωδήκων

χ. 280. κ. ι. ξ.

(α) Εἰς ταύτην τὴν περίοδον ἂς προσεθῶσι καὶ τὰ ἀρχαῖα Λετινικὰ vestis, βεσθὴς, genitor, γεννήτωρ, κτλ. (ὅπε ἀποδίδεται τὸ η διὰ τῦ ὁμοιοφώνε ι)· καὶ τὰ ἀρχαῖα Σλαβονικά, кыла = κήλα, κήλη (ὡς μετέφρασαν ὕστερον καὶ τὸ μοναστήριον Монастырь), свекры, Γέκυρὴ, κτλ. καὶ πάλιν Мати, ἀρχ. Матерь, ὅθεν αἰτιατ. Матерь (καὶ τὰ Ῥωσσ. συγκοπ. Мать Матерь = μάτηρ (μήτηρ), ματέρα. дпво = θῆβος· (ы = п = ι), κτλ. (βλ. ὄπισθ. περὶ τοῦ η).

(β) Βλ. Wetsen or. 7. p. 146.

§ β. Ἡ ποιητικὴ προσῳδία διαφέρει τῆς προσῳδίας τοῦ πεζοῦ λόγου· ἡ πρώτη σίγκειται κυρίως ἀπὸ τὸν ῥυθμὸν τοῦ μέτρου καὶ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν· ἡ δὲ τοῦ πεζοῦ καὶ κοινωνικοῦ λόγου ἀπὸ τὸν κανονικὸν ἑκάστης λέξεως τονισμόν, ὅστις δὲν διακρίνει πολλάκις τὴν μακρὰν ἢ τὴν βραχεῖαν συλλαβήν. Ὁ τόνος εἶναι πάσης λέξεως ἰδίως ἄρσις ἢ ἐπίτασις συλλαβική, συγκεντρόνων πάσας τὰς λοιπὰς αὐτῆς συλλαβὰς (τὰς κατὰ θέσιν ἢ ἄνεσιν φωνῆς προφερομένας) εἰς μίαν ἑσίαν καὶ μίαν ἀρχὴν μονοποιὸν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρείδεται τὸ νόημα· ὁ δὲ ποιητικὸς διορισμὸς τῷ χρόνῳ τῶν συλλαβῶν κατασκευάζει ἄλλην ἰδίαν ἄρσιν καὶ θέσιν ἑκάστῳ ποδὸς, καὶ συναρμολογεῖ τὸν στίχον ὡς μίαν μόνην λέξιν ρυθμικήν· διὰ τοῦτο πολλάκις δὲν συμφωνοῦσιν οἱ τόνοι τῶν λέξεων μὲ τὰς ἄρσεις ἑκάστου ποδός, ἀλλ' ἐμπίπτουσι καὶ εἰς τὰς θέσεις· ἐκ δὲ τούτου λύεται (λέγουσιν) ὁ ῥυθμὸς, καὶ τὸ ἔπος ἀποβαίνει ἐκμελὲς καὶ ἄμετρον· Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ εἰς τοὺς στίχους τόνος καὶ χρόνος, ἢ μέτρον, δὲν ἀντιφάσκουσι πρὸς ἄλληλα, πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ παραχωρῶσιν οἱ μερικοὶ τόνοι τῶν λέξεων εἰς τὸ μέλος τοῦ ποιητικοῦ ῥυθμοῦ, καὶ νὰ μὴ φυλάττωνται ἀλλοῦ, εἰ μὴ ὅπου ἡ τονικὴ προσῳδία τύχῃ σύμφυτος καὶ σύμφωνος μὲ τὴν ἄρσιν ἢ ἔμφασιν τοῦ ῥυθμοῦ· ὡς εἰς τὸν ἑφεξῆς στίχον.

Μάντι κα|κῶν ἐ| πώποτε | μοὶ τὸ | κρήγυον| εἶπας.

§ γ. Ἄλλος λόγος ἐπίσης ἰσχυρὸς τῆς κατὰ χρόνον ἀπαγγελίας τῶν στίχων εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς Λατινικῆς ποιήσεως, ἥτις, ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς διαπλασθεῖσα, καθυποτάσσει τοὺς τόνους τῶν λέξεων εἰς τὸ μέλος τοῦ ποιητικοῦ

* *

Δημοσθένης (340, π. Χ.), „ὤμνυε καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν, προπαροξύνων Ἀσκλήπιον, καὶ παρεδείκνυεν αὐτὸν ὀρθῶς λέγοντα· εἶναι γὰρ τὸν θεὸν ἥπιον· καὶ ἐπὶ τούτῳ πολλάκις ἐθορυβήθη“ (Πλούταρχ. περὶ τῶν δέκα ῥητόρ.). Ἔλεγε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἀττικοὶ ἐπιφέρον κοινῶς ὀξύτονον, ὡς καὶ τώρα, τὸ Ἀσκληπιὸς, καὶ οἱ τόνοι ἦσαν εἰς τὴν γλῶσσαν ψαθεροί· τὸ δὲ προπαροξύτονον Ἀσκλήπιος ἦτο, καθὼς φαίνεται, παλαιὰ τοῦ ὀνόματος προφορὰ, ἴσως μὲν καὶ ἐκ τῆς τᾶ ἥπιος παραγωγῆς [ἐκ τοῦ ἀσκέω καὶ ἥπιος· διάλεκτός τις Αἰολικὴ ἔλεγε καὶ Ἄσκυλάπιος, ὅθεν τὸ Λατιν. Aesculapius, κατὰ παρένθεσιν τᾶ υ=ϑ· νεώτεροι δέ τινες εἶπαν τ᾽ ὄνομα ξενικόν· ἀλλ᾽ ἴσως εἶναι συγγενὲς τᾶ Ἀσκάλαφος (ἰλ. β, 8), ἀσκάλαπος,-λάπιος, ἀσκλάπιος, ἐκ τᾶ σκάλλω, σκέλω, σκλέω, μετὰ τϑ α (ὡς, σχάλλω, ἀσχάλλω, κτλ.), ὅθεν καὶ τὸ ἀσκάλαβος]· ἀλλὰ τὸ μᾶλλον βέβαιον εἶναι, ὅτι, τὸ Ἀσκληπιὸς ἐπροφέρετο καὶ προπαροξύτονον κατὰ διάλεκτον ἀρχαίαν, ἴσως Αἰολικὴν, καθὼς καὶ τὸ ἀνέψιος (ἀντὶ ἀνεψιὸς)· προπαροξυτονοῦνται δὲ ἀμφότερα καὶ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ (βλ. Εὐσάθ. σελ. 463, 37· 1447· 860· τὸ Ἀσκλήπιος εὑρίσκεται γραμμένον καὶ εἰς κώδηκα τῆς Ἰλιάδος, ἐν Βιέννῃ, ἀριθμ. 241· καὶ εἰς τὰ ἐν Παρισίοις Σχόλια Ἀπολλωνίϑ τοῦ Ῥοδίϑ, σελ. 297· Ἀσκλήπιον ἐγραψε καὶ ὁ Αἰσχίνης ἐν ἐπιγράμματι· „ἰάθην ἐλθὼν Ἀσκλήπιε πρὸς τὸ σὸν ἄλσος“. Ἀνάλ. α, 175, καὶ ὁ Καλλίμαχ. ἐπιγρ. 58)· οὕτω καὶ ἄλλα ὀνόματα μετέβαλλον τὸν τόνον κατὰ διαλέκτους, ὡς τὸ ἀγυιὰ, καὶ ὀργυιὰ (κατὰ τὴν παλαιὰν Ἀτθίδα, ὄργυια, ἄγυια)· καὶ ἡ Ἰηλυσὸς (ἰλ. β, 163), γράφεται καὶ αἰολικώτερον Ἴαλυσος (Διόδ. δ, Πλούταρ.

βαΰσδω, ὡς πάλιν ἐκ τοῦ βαύβω τὸ Λατιν. (baubo, οἷον βαΰβω), baubor. Τοῦτο δὲ τὸ βαΰζω καὶ βαύβω εἶναι συγγενὲς τῷ βαυβάω, βαύω=Fαύω=αὔω, Γλ. aboyer (ἄFω, ἄω, ῥῆμα καθόλου φωνῆς ἐκφραστικὸν) = ἄβω, ὅθεν τὸ ἄπω, ἀπύω, κτλ. Ἴωξε τὸ αὖ ἀδιαιρέτως προφθόμενον ἠχεῖ ὄχι ἄϐ, ἀλλὰ ἄβ, ὅθεν τὸ τῆς συνηθείας γαῦ = γάβ, καὶ γαυΐζειν, γαυγίζειν, καὶ πάλιν βαυΐζειν ἢ βαβύζειν (βαFύζειν), ἀντὶ βαΐζειν, βαύζειν (μετὰ τῶν εἰς ἄλληλα τρεπομένων πνευμάτων β καὶ γ), καὶ Ῥωσσικῶς, гавъ, гавгапь, γαβγᾷν = γαυγάειν, γαυγίζειν, καὶ Γερμ. gautzen, καὶ πάλιν wuwen (βϐβὲν, ἀντὶ βαυβᾷν) καὶ bäffen, bäfftzen = βαύζειν, καὶ διηρημένως bauzen=βαΐζειν, ἐκ τοῦ bau, wau, Δανιςὶ wow, καὶ baf=βάφ=βάβ, βαῦ=Fαῦ, αὖ! Ἀλλὰ, μὰ ὅλην ταύτην τὴν δὶς διὰ πασῶν συμφωνίαν τῶν γαυγισμάτων, ποίαν βεβαίαν ἀπόδειξιν τοῦ γνησίου φθόγγου τῆς διφθόγγου δύναταί τις νὰ λάβῃ ἀπὸ τὰς διαφόρως τραχυνομένας τῶν σύλλων φωνάς; δὲν ἐξεύρω, ἂν εἰς τὸ Βέλγιον οἱ κύνες ὑλακτῶσι πάντοτε κατὰ τὸν Ἐνίννιον, ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνάζωσι καὶ ἄβ ψιλώτερον, καὶ ἄφ δασύτερον, καὶ ἄϐ πλατύτερον, καὶ ἄλλως ὁπωσδήποτε ὅταν ὑλακτῶσιν, ἢ ὠρύωνται, ἢ σκέζωσι κνυζῶντες, ἢ σαίνωσι κολακεύοντες, ἢ καὶ ἀγριαίνωσιν ἀῤῥάζοντες καὶ σεσηρότες! Φεῦ, ποία καταδίκη, νὰ ζητῶσι συνηγόρους λαλιᾶς ἀνθρωπίνης ἄνθρωποι κτήνη! Ἀλλὰ τοιοῦτον εἶναι τὸ δρᾶμα τῆς Ἐρασμικῆς αἱρέσεως· οἱ τότε πράτισοι δραματοποιοὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν σκηνήν των ἐντεῦθεν μὲν πρόβατα βληχώμενα, νὰ διδάξωσι τοῦ β τὴν προφοράν· ἐκεῖθεν δὲ χοίρους γρυλλίζοντας, νὰ ἐκφωνήσωσι τὴν οι· μεταξὺ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὡς τὸ εἶδος ὁ Πρωτεὺς, δογματίζουσιν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἐν τῷ γράφειν κατὰ διαλέκτους, ἐφύλαττον σαθερῶς τὴν δύναμιν τῶν γραμμάτων μᾶλλον παρὰ τῶν λέξεων τὴν γραφήν. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι κατὰ μέρος ἀληθέσατον· βέβαια αἱ διάλεκτοι καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τῶν λέξεων σχηματισμοὺς ἐφύλαττον συμφώνως καὶ πρὸς ἑαυτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλας τὸν διωρισμένον ἑνὸς ἑκάστου γράμματος φθόγγον, προφέρουσαι πᾶσαι κοινῶς τὸ α, α, καὶ τὸ η, η, καὶ τὴν αι, αι, καὶ τ' ἄλλα πάντα ὡσαύτως [ὅθεν καὶ τὸ η δὲν ἦτον (ὡς εἶπαν) ὁμόφωνον τῆς αι!]· Ἀλλ' ὅμως τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἔχει καὶ τοὺς ὅρους τα. Αἱ διάλεκτοι διέφερον ἀπ' ἀλλήλων ὄχι μόνον ὀνομάζουσαι τὰ αὐτὰ πράγματα μὲ διάφορα πολλάκις ὀνόματα, ἢ καὶ σχηματίζουσαι τὰς λέξεις τὰς αὐτὰς καθ' ἑτεροφώνους σχηματισμοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκριβῶς ὁμοφωνούσας λέξεις γράφουσαι πολλάκις κατὰ διάφορον ὀρθογραφίαν. Καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἀρχαῖον διπλοῦν φθόγγον τριῶν μάλιστα φωνηέντων, τῶν ε, ο, υ. Τὸ ε (e) προφερόμενον μακρῶς ἤχει, ὡς ει, ἤτοι μακρὸν ι· ὅθεν καὶ τὸ μετὰ ταῦτ' ἀντὶ τοῦ μακροῦ ε εἰσαχθὲν η ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἦναι ὁμοιόφωνον τῆς ει· διότι ἀμφότερα τὰ στοιχεῖα τὸν αὐτὸν ἐξέφραζον φθόγγον ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γράμματος, τοῦ μακροῦ ε, καὶ πολλάκις ἀντηλλάσσοντο πρὸς ἄλληλα κατὰ διαφόρους τῶν λέξεων σχηματισμοὺς καὶ κανονικὰς τῶν διαλέκτων ὀρθογραφίας, ἀναγκαίας καὶ πρὸς διασολὴν τῶν σημασιῶν. Ἐντεῦθεν τὰ παλαιὰ ΤΡΕΣ, ΚΛΕΓΕΝΕΣ, ΕΡΓΑΣΤΑΙ (ἐν Ἀττικ. ἐπιγραφ.) ἐπροφέροντο, καὶ ἐγράφοντο δὲ κανονικώτερον, ΤΡΕΙΣ, ΚΛΕΙΓΕΝΗΣ, ΕΙΡΓΑΣΤΑΙ· καὶ πάλιν τὰ, ΑΘΕΝΑΙ,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μαθητῶν εἰς τῶν ποιημάτων τὴν μετρικήν· τὸν δὲ σημείων τούτων ἡ χρῆσις διήρκεσεν οὕτω ἢ ἐννέα αἰῶνας (ἀπὸ τοῦ 200, μ. Χ. ἕως τοῦ 600, ἢ 700, μ. Χ.). γ) Ὅτι ἡ παλαιὰ καὶ γνησία προσῳδία τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν διεσῴθη ἀκραιφνὴς μόνον ἕως τοῦ 193, μ. Χ. (ἐπὶ Κομμόδου)· ὕστερον δὲ κατὰ μικρὸν διεφθείρετο, ἕως οὗ παντάπασιν ἐξεβαρβαρώθη διὰ τοὺς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων γραμματικῶν κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Ἀσιανῶν ἐθνῶν (μετὰ τὰ 600, ἕως 700, ἀπὸ Χ.) ἐπεισαχθέντας μάλισα τόνους· οἵ τινες τὸ πρῶτον πρὸς τετραπλᾶς χρείας ἀποβλέποντες, καὶ σπανιώτερον εἰς τὰ χειρόγραφα γραφόμενοι, ἐξενίκησαν ἔπειτα κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα νὰ γράφωνται καὶ εἰς πάσας τὰς λέξεις ἁπαξαπλῶς, καθὼς γράφονται καὶ τὴν σήμερον!

§ 5. Καὶ πρῶτον μέν, ὅτι οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοφάνους δὲν ἐπέγραφον τόνους εἰς τὰς λέξεις των, πάντῃ περιττῶς οἱ Ἀντιτονισαὶ διδάσκουσι τοὺς Ἕλληνας· αὐτοὶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔμαθον, ὅτι τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας ἐξετυπώθησαν ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην πρῶτον. Ὁ σοφὸς Οὔγων ἀνέφερε γνώμην, ὡς ἐκ Διογένους τοῦ Λαερτίου, ὅτι πρῶτος ἐφεῦρε τοὺς τόνους Φερεκύδης, ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος (α)· ἀντέστη δὲ πρὸς τοῦτον ὁ Ῥάμβαχος λέγων, ὅτι τὰ περὶ τοῦ Φερεκύδου ἱστορούμενα εἶναι σκοτεινὰ καὶ περιτειλυγμένα μὲ τὸ πέπλωμα τῆς μυθολογίας (β). Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀφίνοντες

(α) Herman. Hugo, de Litter. et scribendi origin. c. 27, p. 207.

(β) Rambach. Archaeologische Unters. Βλ. καὶ Brucker, Histor. Critic. Philosoph. τόμ. α, σελ. 384.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δδόμεν, ἢ τὸ δημόσια μὲ τὸ δημοσία), καὶ τὲς χρόνες τᾶ ποιητικᾶ ῥυθμᾶ, καὶ πᾶσαν ἁπλῶς τὴν εὐφωνίαν τῶν συλλαβῶν, καὶ τὴν ἁρμονικὴν τῶν λέξεων ἐκφώνησιν, τὴν ἀπαιτουμένην εἰς τὴν εὔρυθμον ἀνάγνωσιν καὶ ἀπαγγελίαν τοῦ τε λόγου τοῦ πεζοῦ καὶ τῶν ποιημάτων. Ὥςε τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας εἶναι εὕρεμα δεύτερον μετὰ τὰ γράμματα κατὰ τὴν ἀξίαν· θεῖον τῷ ὄντι καὶ τοῦτο δῶρον· τὸ ὁποῖον ἐσωμάτωσε τοὺς τόνους τῆς φωνῆς (ὡς τὰ γράμματα τοὺς ἐνάρθρους φθόγγους), καὶ ἐξετύπωσεν ὀφθαλμοφανῶς τὴν γνησίαν τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων προσῳδίαν, καὶ διώρισεν εὐκρινῶς τὴν σαφήνειαν, καὶ τὴν ὀρθογραφίαν ὠχύρωσεν ἀσφαλῶς, καὶ, τέλος, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀλλοφύλους ἁπταίσως χειραγωγεῖ πρὸς εὐκολωτέραν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Καὶ εἶναι πρᾶγμα τῷ ὄντι ἄπορον, πῶς ἄνθρωποι πεπαιδευμένοι κατήντησαν εἰς τοσαύτην, εἴτ' ἀπειροκαλίαν πρέπει τις νὰ τὴν ὀνομάσῃ, εἴτε μισολόγον τινὰ καὶ δύστροπον μελαγχολίαν, ὥστε νὰ κινήσωσι σκότες καὶ πλάνης πόλεμον κατὰ τοῦ φωτὸς, ἐπιχειρήσαντες τῶν σωτηρίων τοίτων χαρακτήρων τὴν κατάργησιν· ὡς ἐὰν ἦσαν Κᾶρές τινες, ἄγριοι μισάνθοφόροι τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος! ἀλλὰ τούτων μὲν τὰ βέλη πίπτουσι κωφὰ, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἀνίσχυρα καὶ ἄσοχα, πάρεξ ἂν ἴσως ἐσυμβούλευον καὶ τῶν μουσικῶν σημείων τὴν ἀκύρωσιν. Αὐτὰ δὲ τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας, ἅμα μετὰ τὴν εὕρεσιν διωρισμένα νὰ ἐπιγράφωνται εἰς ὅλας τὰς λέξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λόγου („ὥσπερ ὄργανα τῷ λόγῳ"), φανερὸν, ὅτι δὲν ἐλάνθανον μόνον εἰς τὰς σχολάς· ἀλλὰ καὶ ὅτε ἐξ αὐτῶν οἱ Ἕλληνες

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βροτὸς, βίσσος καὶ βυσσὸς, γόνος καὶ γονὸς, γῦρος καὶ γυρὸς, δῆμος καὶ δημὸς, δάνος καὶ δανὸς, δεξαμένη καὶ δεξαμενὴ, Δῖα (τὰ Διάσια), καὶ Δία (Ζεὺς) καὶ ἡ διὰ, εἶκων (εἴκω) καὶ εἰκὼν (ἡ), ἑνὸς (εἷς) καὶ ἕνος, ἕνος (ἔννος), θέρμος θέρμη, καὶ θερμὸς, - μὴ, θύμος καὶ θυμὸς, θέα καὶ θεὰ, ἴος καὶ ἰὸς, ἱππόκομος (κόμη) καὶ ἱπποκόμος (κομέω), κᾶλον καὶ καλὸν, κάλως καὶ καλῶς, καῖρος καὶ καιρὸς, κύρτος καὶ κυρτὸς, κάμπη καὶ καμπὴ, λάρος καὶ λαρὸς, λαῶν καὶ λάων (λίθων), λαότροφος καὶ λαοτρόφος, μάκρος καὶ μακρὸς, μέλλω καὶ μελλὼ (ἡ), νέος καὶ νεὸς, νόμος καὶ νομὸς, ξυλῶν (ὁ) καὶ ξύλων (τῶν), ὀρῶν (ὀρέων) καὶ ὅρων, ἕλων καὶ ἑλῶν (τῶν), πότος καὶ ποτὸς, ποῖος καὶ ποιὸς, πόσος καὶ ποσὸς, πότε καὶ ποτὲ, πῶρος καὶ πωρὸς, σκάφη καὶ σκαφὴ, σφόδρα καὶ σφοδρὰ, τόμος καὶ τομὸς, τίνες τίνων, καὶ τινὲς τινῶν, ὕβος καὶ ὑβὸς, φόρος καὶ φορὸς, χάος καὶ χαὸς, ὦχρος καὶ ὠχρὸς, ὦμος καὶ ὠμὸς, καὶ ἄλλα μυριάριθμα, καὶ ἐσιαζικὰ καὶ ἐπίθετα, διὰ τᾧ τόνῳ μόνον ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμενα· Ἀφίνω τὰ σύνθετα, πτώσεις, γένη, χρόνους (ὡς νέμω, νεμῶ, κτλ.), ἀριθμοὺς, τὰ τῶν διαλέκτων, ἄλλα πολλὰ ποικίλης καὶ μακρᾶς θεωρίας, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ συναπαρτίσωσι βιβλίον ὁλόκληρον· καὶ ὅμως οἱ ἀντιτονίζοντες τὰ παρατρέχουσιν ἀκροθιγῶς καὶ ἐπιπολαίως, διὰ νὰ ἐμπεδώσωσι καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως τὴν δοξασίαν των.

Ε) Καὶ τὰ κύρια ὀνόματα, μὲ μόνου τοῦ τόνου τὴν μετάθεσιν ἐξ ἐπιθέτων πολλάκις σχηματιζόμενα, ἀντιφωνοῦσι πρὸς τῶν καινοτόμων τὸν ἀντιτονισμόν· οἷον: Γλαῦκος ἀπὸ τὸ γλαυκὸς· Ἀκέσης, ἀκεσὴς· Εὐπείθης, εὐπειθὴς·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πόλεως, τῶν νῦν Μουντανιῶν· τῷ 400, μ. Χ.). Ὁμοίως καὶ εἰς ἄλλας τῆ ε αἰῶνος ἐπιγραφὰς, ὁδηπορίαις, ἀντὶ ὁδοιπορίαις. πεποῖκα, ἀντὶ πεποίηκα (παρελείφθη τὸ η ὡς ὁμόφωνον τῆς οι=ι), καὶ ἐπύησα ἀντὶ ἐποίησα (υ=οι=ι) (α), κτλ. Ἱκανῶσι ταῦτα περὶ τῆς οι.

ΑΥ καὶ ΕΥ.

§ ια. Καὶ τὴν αυ καὶ ευ διαιρῶσιν οἱ Ἐρασμίται προφέροντες ὡς aü καὶ eü διὰ τοὺς ἑφεξῆς δύω καὶ μόνας λόγας. α) Οἱ Λατῖνοι γράφασεν au καὶ eu (ἄα, ἔα), ἀντὶ τῶν αυ καὶ ευ. β) Ὁ Ἀριστοφάνης μιμέμενος τῶν σκύλλων τὸ γαύγισμα γράφει αὖ αὖ (Σφηξ. 898), οἱ δὲ σκύλλοι γαυγίζασιν, ἄα, ἄα! — Πρὸς ταῦτα ἀπαντῶμεν. α) Αἱ Λατινικαὶ δίφθογγοι au, eu, ἀναλογῶσι μᾶλλον πρὸς τὰς διῃρημένας συλλαβὰς αϊ, ἔϊ, ἢ αα, εα (υ=α), πάρεξ πρὸς τὰς ἀδιαιρέτας διφθόγγας αυ καὶ ευ, τὰς ὁποίας καὶ αὐτοὶ πολλάκις οἱ Λατῖνοι ἐκφράζουσιν av καὶ ev· ἐπειδὴ, τὸ μὲν Ἑλληνικὸν υ ὑπάρχει καὶ φωνῆεν (=α, ü, ι), ἐπέχει δὲ καὶ ὡς συμφωνικὸς πνευματισμὸς τὸν τόπον τῆ διγάμματος (=F, β, v), καὶ ἀποβαίνει τρόπον τινὰ φωνῆεν συμφωνικὸν, ἢ συμφωνοφωνῆεν, δύω φθόγγων ἔχον δύναμιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν· τὸ δὲ Λατινικὸν u, διακριθὲν ἀπὸ τὸ συμφωνικὸν v, δὲν ἔχει πλέον εἰ μὴ τὸν

(α) *Βλ.* Occo, Impp. Romanor. numism. p. 8—265. Spon. tom. 1, p. 388. Montfaucon. palaeogr. L. 2, p. 170, 272. Ligth, Travels etc. p. 270. Boissonade, notices des manuscrits, p. 165, κτλ.

τῶν πρώτων προσῳδιχῶν τοῦ Ἀριςοφάνες σημείων τον ἀριθμόν· πόσα δέ χαὶ ποῖα ἦσαν ταῦτα τὰ τῦ Ἀριςοφάνες σημεῖα, χαὶ ποῖοι τινὲς τῶν μεταγενεςέρων ποῖα τινὰ προσέθηχαν ἀχολούθως, χαὶ πότε χαὶ πόσα χαθεὶς, τίποτε περὶ τούτων ὁ Βόσσιος, ἀδ' ἄλλος τις δὲν λέγουσιν, οὐδὲ γρύ. (Ἡ ἀοριςία εἶναι πάντοτε χαλὸν τῆς σοφιςείας χαὶ τῆς ἀγνοίας χαταφύγιον!). Ἀλλ' ἐπειδὴ χαὶ ἕτοι ἀπεσιώπησαν τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματιχῶν, παρασύροντες αὐτοὺς ὡς πρόσωπα χωφὰ, χαὶ μνημονεύοντες μόνα τὰ ὀνόματά των πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἰδίας ἑαυτῶν δοξασίας, χρεωςῶμεν ἡμεῖς νὰ ἀντιγράψωμεν χαὶ τὰς ῥήσεις ἐχείνων χατὰ λέξιν (εἰς τὸ ἑφεξῆς Δ χεφάλαιον), ἐχ τῶν ὁποίων θέλει ἀποδειχθῆ, ὅτι χαὶ Διονύσιος ὁ Θρᾴξ, χαὶ ὁ Ἡρωδιανὸς, χαὶ ἄλλοι τῶν προμνημονευθέντων, ὁρίζουσι μὲν μετὰ τῦ Ἀριςοτέλες τὴν τῶν λέξεων προσῳδίαν ἄλλο τι, παρὰ ψαλτιχότητα (χαθὼς ἐνόμισεν ὁ Βόσσιος), διδάσχεσι δὲ χαὶ περὶ τοῦ εἴδες χαὶ τῦ ἀριθμοῦ τῶν σημείων τῆς προσῳδίας τὰ αὐτὰ χαὶ ἀπαράλλαχτα μὲ τὸν Μοσχόπελον χαὶ τὸν Γαζῆν χαὶ τὸς Λάσχαριν, οἵτινες πραγματεύονται περὶ τῆς χαθ' ἡμᾶς συνήθες χαὶ (χατὰ τὲς Ἀντιτονιςὰς) διεφθαρμένης προσῳδίας τῶν Ἑλληνιχῶν φωνῶν. Τόσον μόνον λέγομεν ἐνταῦθα χαθολιχῶς· ὅτι εἰς τὴν περὶ προσῳδίας διδασχαλίαν τῶν παλαιῶν τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματιχῶν διαχρίνονται μὲν ὀνομαςὶ τὰ τῶν χρόνων δηλωτιχὰ σημεῖα, τὸ μαχρὸν - χαὶ τὸ βραχὺ ˘, τὰ ὁποῖα συμπίπτεσι μὲ τὰ παρὰ τῷ Βοσσίῳ ἀνωνύμαςα (ὅσα λέγει ἕτος, ὅτι μετεχειρίσθη τὸ πρῶτον ὁ Ἀριςοφάνης ὡς τόνες μεσιχοὺς πρὸς διδασχαλίαν τῆς μετροποιΐας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν του γλῶσσαν πολλὰς τὰς ἐξ ὁμοιοφώνων λέξεων ἀμφιβολογίας (α). Ἀλλὰ καὶ τὸν ἦχον τῦ ι τὸν εὐρίσκεσιν ἀηδέστατον, διὰ τῦτο μάλιστα καὶ ἀποστρέφονται τόσον τὸν ἰωτακισμὸν κατά τινα παράξενον αἰσθητικῆς κρίσεως ἰδιοτροπίαν. Ὑπάρχουσι βέβαια γλῶσσαι, εἰς τὰς ὁποίας ἐπικρατῦσιν ἄλλα φωνήεντα πλειότερον παρὰ τὸ ι, οἷον εἰς τὴν Γερμανικὴν καὶ Γαλλικὴν τὸ e, καὶ εἰς ἄλλας ἄλλο, κατὰ τὴν ἰδίαν ἑκάστου ἔθνους ψυχολογικὴν διάθεσιν καὶ κλίσιν πρὸς ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων τε· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ι φύσει βραχύστομον καὶ γλαφυρόν· ἀλλ' ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ χαίρει μὲν καὶ εἰς ἄλλων φωνηέντων τὴν χρῆσιν, ἐκφράζει δὲ καὶ διὰ τῦ ι πολλὰ καὶ παντοῖα καὶ ἰδιώματα καὶ παθήματα, ὄχι μόνον λεπτὰ καὶ δριμέα, ἢ ὀξέα καὶ κατανυκτικὰ (ὡς, θλῖψις, σῖξις, *Γερμ.* Stich, ξιφὶς, σφὶγξ, σφίζω, σπίζω, spica, *Γερμ.* Spitz), ἢ λεῖα καὶ μελιχρὰ καὶ ἡδέα (ὡς, φίλιος, λίγεια, μειδίαμα, μειλιχίη, *Γερμ.* Milde, μείλιον, μείλιος, *Σλαβ.* милый, λὶψ, λιβὸς, *Γερμ.* Liebe), ἢ μικρὰ καὶ γλαφυρὰ (ὡς, πιλίδιον,

---

(α) Καὶ εἰς αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὴν ἀκμὴν ἦσαν συνηθέστατα τὰ ἐκ τῆς ὁμοιοφωνίας παίγνια τῶν λέξεων· Τὸ Ὁμηρικὸν Οὖτις εἶναι παρήχησις τῦ Οὐδείς, καὶ τῦτο συμπίπτει μὲ τὸ Αἰολ. ΟὐδύσσεϜς (ΟὐλύσεϜς, Ulysses), Ὀδυσσεὺς· Ὁ ἄκακος καὶ ἁπλοϊκὸς Κύκλωψ καὶ οἱ καλοί του σύντροφοι, ὡς ἀμαθεῖς τῶν γραμματικῶν κλίσεων καὶ τόνων, εὐκόλως ἠπατήθησαν ἀπὸ ταὐτην τὴν παρωνομασίαν! (βλ. Ῥείμ. λ. οὖτις), βλ. καὶ τμ. β. κεφ. β. Καὶ ἄλλως δὲ ἡ Ἑλληνικὴ ἔχει ταὐτοφώνους ἑτεροσημάντους λέξεις πολλὰς, οἷον (λέξω), λέξεις, λέξει, καὶ (τὰς) λέξεις, (τῇ) λέξει· ἕτω καὶ, ποιήσεις, ποιήσει, κτλ. καὶ χρυσοῖς (τοῖς), καὶ χρυσοῖς (εὐκτικὸς ἀόρις.)· μέλει (τῷ), καὶ μέλει (ἐνεργῶς), οἱ καὶ τὲς καὶ τὰς μείζες, πλείες, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀραῖς γράφεται, κΕνος = κεῖνος (ἰωνικ. ἀντὶ ἐκεῖνος), καὶ εἰς Πελοποννησίων, καὶ ἄλλην Ἀττικὴν, ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν, ἱερΕσι = ἱερεῖσι, αυτΕσι = αὐτΕισι (αὐτῇσι· ε = ει = ηι = ῃ). Καὶ εἰς ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς γ Ὀλυμπιάδος τὸ β (418, π. Χ.) γράφεται τὸ ε ἀδιαφόρως καὶ ὡς ἐψιλὸν καὶ ἀντὶ τοῦ η καὶ τῆς ει· καὶ αὐτὴ πάλιν ἡ ει καὶ ἀνθ' ἑαυτῆς καὶ ἀντὶ τοῦ ὑπογεγραμμένου η· οἷον· ,,Εδοχσεν (χσ = ξ) τΕΙ βΟλΕΙ (ει = η· ο = ου) καὶ τοι δΕμοι (οι = ῳ· ε = η)· ΜνΕσιθεος (ε = η) εγραμματευε· ΕυπΕΙθΕς (ε = η) επεςατΕ (ε = ει)· Καλλιας ΕΙπΕ (ε = ἐψιλὸν)· ΑποδΟναι (ο = ου) τοις θεοις τα χρΕματα (ε = η) τὰ οφΕλομενα (ε = ει), επΕΙδΕ (ε = η) τΕΙ ΑθΕναιαι (τῇ Ἀθηναίᾳ) τα τρισχιλια ταλαντα ανΕνεγκται (ε = η) Ες πόλιν, Ηα (ᾱ) εΦΣΕφιρο (φσ = ψ, ε = η) νομίσματος ΗΕμεδαπΟ (hε = ἡ· ο = ου), κτλ. (α) Καὶ εἰς ἄλλας δύω τῶν Ἀθηναίων ἐπιγραφὰς (Ὀλυμπ. γβ τὸ α καὶ γ, τῷ 410—407, π. Χ.) γράφεται ὡσαύτως τὸ Ε ἀντὶ τοῦ ἐψιλοῦ, καὶ ἀντὶ τῆς ει, καὶ τοῦ η, καὶ ῃ,

---

ἅμα τῇ φωνῇ καὶ τὸν ῥυθμὸν αὐτῶν, τοῦτο δὲν τὸ ἐνθυμήθη ὁ σοφὸς παλαιογράφος· ἐδὲ παρετήρησεν ὅτι μήτε τὸ τοῦ ο ἀντίστοιχον τῶν Ἀσιανῶν ἄϊν ἐπρόφερον παρομοίως, μήτε τοῦ beth καὶ gimel καὶ daleth καὶ τῶν ἄλλων τὰς σκληροτέρας ἤχας παρεδέχθησαν· ἀλλὰ προσήρμοσαν τὰ στοιχεῖα πρὸς τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης τὰς φθόγγας, τὰς ὁποίας ἐπρόφερον καὶ πρὶν μάθωσι νὰ τὰς γράφωσι. Παρεῖδεν ὁ Μοντεφαλκώνιος καὶ ἄλλας ἀναμφιβόλους τῆς ἰωτακιζούσης τοῦ η προφορᾶς ἀποδείξεις, ἐξ αὐτῶν, τῶν ὁποίων αὐτὸς ἐξέδωκεν, ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἐκπηγαζούσας προφανέστατα· τόσον ἴσχυσε καὶ εἰς αὐτὸν ἡ ἕξις τοῦ Ἐτακισμοῦ! περὶ δὲ τοῦ Λατινικοῦ e ἀντὶ η εἴπομεν, καὶ λέγομεν ἐν τοῖς ἑφεξῆς.

(α) Βοίκχ. Ἑλλην. ἐπιγρ. τόμ. α, σελ. 40, καὶ 116.

λέγεται καμόρα, ἤτοι καμάρα), κτλ. κτλ. (βλ. Πορφύρ. Ἀρκάδ. Μελάμποδος σχόλ. εἰς Διονύσ. Θρᾷκα, κτλ. ἐν Ἀνεκδότ. Βιλλοϊσ. καὶ Βεκκέρῳ) (α). ΙΑ) Ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῶν μεταγενεσέρων τῆς Ῥώμης Γραμματικῶν, ὁ Σέρβιος (400, μ. Χ.), καὶ ὁ Πρισκιανὸς (500, μ. Χ.), καὶ ὁ Διομήδης (τῷ 520), καὶ ὁ Ἰσίδωρος (τῷ 550) ζωγραφίζεσι τὰ σημεῖα τῶν τόνων· οἷον „ὅτι ἡ ὀξεῖα ἀναβαίνει ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ“ (΄) (ὡς καὶ συνήθως γράφεται· καὶ τοῦτο κυρίως ἐννοεῖ τὸ ἀνωτέρω εἰρημένον, τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω φορὰν ἔχει. Πορφύριος)· „ἡ δὲ βαρεῖα νεύει καταβαίνουσα ἄνωθεν πρὸς τὰ δεξιὰ (`)“ καὶ τ᾽ ἄλλα ὡσαύτως. Ὁ Διομήδης ὀνομάζει τοὺς τόνους καὶ cacumina (κορυφώματα), καὶ fastigia (ἄκρα, οἷον ἀετώματα), διότι (λέγει) ἐπιτίθενται εἰς τὰς τῶν γραμμάτων (τῶν φωνηέντων) κεφαλάς· ὥσε τὰ Λατινικὰ cacumina, fastigia (Διομήδ.), apices (Κυντιλ.), notæ vocum (Γέλλ.) ἐκφράζουσιν ἰδίως τὰ γραπτὰ τῶν τόνων σημεῖα, ὡς τὰ Ἑλληνικὰ, κεραῖαι, χαρακτῆρες, καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖα· τὸ δὲ accenti (Κυντιλιαν· Πρισκιαν.), καὶ τὰ toni, tonores, tenores, soni (Κυντιλιαν. Διομήδ.), καὶ τὰ accentiunculæ, voculationes, moderamenta (Γέλλιος, Νιγίδιος) σημαίνουσι κυρίως μὲν τὸν φθόγγον, μεταληπτικώτερον δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ὄργανα, ἤτοι τὰ σημεῖα τοῦ φθόγγου τῶν προσῳδιῶν, ὡς τὰ Ἑλληνικὰ προσῳδίαι, καὶ τάσεις φωνῆς, καὶ τόνοι. Ὁμοίως καὶ

(α) Πρόσθες καὶ τὸν ἱερὸν Ἐπιφάνειον (400, μ. Χ.), ὅσις ἀπαριθμεῖ τὰ σημεῖα καὶ τῶν τόνων καὶ τῶν τῆς λέξεως παθῶν (Περὶ καθολ. κα, σελ. 158).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

βοϊδιον, κτλ. (α)), βοϝῖ = bovi, καὶ ὀΐ, ὀϝῑ, ovi (ἐκ τοῦ ὄϊς συναιρέσει, οἷς, οἳ), καὶ χροΐ, πλοΐ, ἀντὶ τῶν συνήθως συναιρεμένων χρῷ, πλῷ (ἀρχαίως, χροῖ, πλοῖ), κτλ. καὶ τὰ σφῶϊ δὲ σφῶϊν, καὶ νῶϊ, νῶϊν (νῶϝι nobis, σφῶϝι vobis) συναιρῶνται εἰς τὰ σφῷ, σφῷν, νῷ, νῷν (οἷον ὡς ἐκ τοῦ ἀῤῥήτου νὸς, ὡς σφὸς ἐκ τοῦ σφεὸς), ὅθεν καὶ σφέες, σφεῖς, σφέας, σφῶς (ὃς, ἑὸς, ἑ, Fὲ, φὲ, σφὲ). Μόνον αἱ εἰς οφιν, οφι ἀρχαιόταται Αἰολικαὶ καὶ τῶν ἑποποιῶν γενικαὶ αἱ αὐταὶ καὶ δοτικαὶ φαίνονται ὅτι ἔγειναν κατὰ διαίρεσιν τῆς οιν καταλήξεως τῆς ἀσυναιρέτου δυϊκῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς· οἷον ὀσεόφιν = ὀσεόϝϊν, ἀντὶ ὀσέοιν (ὀσέοις, καὶ ὀσέων, καὶ ὀσέῳ), θεόφιν = θεόϝιν (θεόϊν,

(α) Τὸ δὲ Βοιωτοὶ, -τὸς ἐκωμῳδήθη μὲν ὡς πεπλασμένον ἐκ τοῦ βοὸς ὠτὸς, ὃς (βῳδαύτης), ἔχει ὅμως τὸ ωτος ἀπλῆν κατάληξιν καὶ εἶναι = Βοωτὸς, ἀντὶ βοώτης (= βάτης, βοηλάτης, καὶ ζευγίτης, γεωργὸς· ὅθεν βοωτέω, καὶ βοωτία ἡ διὰ βοῶν γεωργία)· ὡς καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα εἰς ατης, οἷον Ὀνεᾶται, Χοιρεᾶται, Ὑᾶται (Ἡρόδ. Ε, 68) καὶ Ὕαντες (ἔθνος Βοιωτίας· ὅθεν πάλιν, Βοιωτία ὗς), καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἐθνῶν ἢ φυλῶν ὀνόματα, ὡς ἐκ τῆς περὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ γεωργίαν ἀσχολίας τῶν παλαιῶν, καὶ τοῦ ἐντεῦθεν πλεονασμῶν· ὅθεν τὸ κτῆνος εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ κτέανον, κτῆμα (κτάω, κτέω). Παρομοίως καὶ τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων πολλαὶ φυλαὶ καὶ οἰκογένειαι ἐπωνομάζοντο ἐκ τῆς θεραπείας τῶν κτηνῶν καὶ τῆς σπορᾶς τῶν καρπῶν, περὶ τὴν ὁποίαν μάλιστα ἐσπούδαζον, οἷον ὁ Sulla, Σύλλας (sus, σῦς = γρυνᾶς), καὶ ὁ Fabius, Φάβιος (faba, φαβᾶς, ἢ κεκκᾶς), καὶ ὁ Λέντλος, Lentulus (lens, tis, φακᾶς), καὶ ὁ Cicero, Κικέρων (cicer, ῥοβιθᾶς), καὶ ἄλλοι (βλ. Πλίν. ιη, 3). Τοιαύτας ἐπωνυμίας ἔχουσι καὶ πάμπολλαι Ῥωσσικαὶ καὶ Πολωνικαὶ καὶ ἄλλων Σλαβονικῶν ἐθνῶν οἰκογένειαι, καὶ φυλαὶ, ἢ ἔθνη ὁλόκληρα, οἷον οἱ Козакы, Κοζάκοι (коза, αἴξ = Αἰγεάται, αἰγιδάδαις), κτλ. βλ. τὸ ἡμέτερον Λοκίμ. Τ. γ. σελ. 412.

δ' Αἴλεκτος, βάσιν ἔχουσα καὶ αὐτὴ τὴν ἐθνικὴν, καλλιεργεῖται καὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὸ εἶδος· ἀποκλίνει δὲ μᾶλλον πρὸς τὸν ἀττικὸν χαρακτῆρα. Καὶ εἶναι μὲν ἀνώμαλος εἰσέτι καὶ ἀσαθής· ἀλλὰ πάντοτε προχωρεῖ πρὸς τὸ τελειότερον (α). Ἡ λαλουμένη γλῶσσά μας ἔχει,

---

(α) Τῶν ἀλλοφύλων τινὲς Ἑλληνισῶν, μὴ προσέξαντες εἰς τὴν φύσιν τῆς λαλουμένης ἡμῶν γλώσσης, τὴν ἐθεώρησαν ὡς πάντῃ διάφορον τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς, ὅσον διαφέρει καὶ ἡ Ἰταλικὴ τῆς Λατινικῆς· ἀλλ' ἡ θεωρία των δὲν εἶναι ἀληθής· καὶ τότε σύντομος ἡ ἀπόδειξις. Ἀπ' αὐτὲς τότες τὲς Ἑλληνισὰς, ὅσοι καλῶς ἐξεύρουσι τὴν Ἑλληνικὴν, καταλαμβάνουσιν ὡσαύτως καὶ τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, καὶ ἐξαιρέτως τὴν γραπτήν· ταύτην δὲ καταλαμβάνει καὶ ὅλον ἡμῶν τὸ ἔθνος, ἐὰν ἐξαιρεθῶσιν αἱ τεχνικαὶ λέξεις, αἵ τινες εἰς πᾶσαν γλῶσσαν ἀπαιτοῦσιν ἰδιαιτέραν σπουδὴν τῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουσι, τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· τὸ ἔθνος καταλαμβάνει καὶ τὴν διάλεκτον τῶ ἱερῶ Εὐαγγελίου εἰς τὰ ἱστορικώτερα μάλιστα, καὶ τ' ἄλλα ἐκκλησιαστικά. Ἀλλ' ὅστις ἐξεύρει τὴν Λατινικὴν ἄριστα, δὲν καταλαμβάνει ὡσαύτως καὶ τὴν Ἰταλικήν· διὰ ὁ ταύτην ἱκανῶς πεπαιδευμένος ξένος ἐννοεῖ τὴν Λατινικήν· διὰ αὐτὸς ὁ δημότης Ἰταλὸς τὴν γλῶσσαν τῆς ἐκκλησίας του. Ἔπειτα, τῆς μὲν κοινῆς ἡμῶν γλώσσης τὰ ξενικὰ ὀνόματα, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν αὐτῆς διόρθωσιν, ἐκπίπτουσι κατὰ μικρὸν καὶ ἐξορίζονται· ἀλλ' εἰς τὴν Ἰταλικὴν ἐπολιτογραφήθησαν καὶ συνεσαρκώθησαν αἱ πολλαὶ βαρβαροφωνίαι τῆς διεφθαρμένης Λατινικῆς, ἢ Ῥωμανικῆς γλώσσης, ἐκ τῆς ὁποίας ἤρχισεν ἀκόμη κατὰ τὸν ιδ αἰῶνα νὰ γεννᾶται, καὶ ἀκολούθως διὰ τῶν συγγραφέων της νὰ ῥυθμίζηται. Εἰς τὴν Ἰταλικὴν ὡσαύτως ἐκανονίσθησαν καὶ πάμπολλοι τῆς γλώσσης τοῦ Κικέρωνος ἀλλότριοι τύποι καὶ σχηματισμοὶ λέξεων, καὶ συγκοπαὶ, καὶ ἀποκοπαὶ, καὶ πολλῶν γραμμάτων ὁ βάρβαρος φθόγγος· ἡ δὲ κανονιζομένη γλῶσσα τῶν νῦν Ἑλλήνων ἀπὸ τοιούτους ῥύπους ἀποπλύνεται καὶ καθαρεύει· βάρβαρον δὲ φθόγγον γράμματος ἄλλον, πλὴν τοῦ τζε, μηδ' ἐγνώρισε παντάπασι. Τελευταῖον, ἡ μὲν ἡμετέρα γλῶσσα σπουδάζει ὡς πρὸς κανόνα καὶ σάθμην νὰ ἀπευθύνηται πρὸς τὰ κατὰ διαλέκτους ἀθάνατα συγγράμματα τῶν παλαιῶν ἡμῶν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διότι οὔτε τοῦτο καταργεῖται ἀπὸ τὰς κατὰ μέρος νόσους τῆς παρανοίας, ἔτε τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς τὴν ἐσίαν παρέβλαψεν ἡ τῦ Ἐράσμυ χωρία (τῆς ὁποίας ἔγραψεν αὐτὸς ἕτος ἐγκώμιον!), ἢ, τὸ μετριώτερον, ἀλλόκοτος ἰδιοτροπία· κἄν τὸν ἠκολέθησαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, φρμίσαντες τὴν πλάνην τοῦ νοός τε Μουσῶν ἐνθεσιασμὸν, καὶ θεόσδοτον μανίαν, σωφροσύνης κρείττονα! Συμβαίνει δὲ μάλιστα τὸ τοιῦτον εἰς τὰς αἱρέσεις, ὁπότε, τῦ πρώτυ αἱρεσιάρχυ παρανοήσαντος καὶ παρακρυσθέντος ἀπὸ τὴν ὀρθὴν τῆς ἀληθείας ὁδὸν, γίνονται ἔπειτα πολλοὶ ὀπαδοὶ, οἱ μὲν δι' ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῶν καλῶν, οἱ δὲ καὶ διὰ τὴν εὐάρεστον εὐκολίαν τῆς πρὸς τὰ φαῦλα κατηφορικῆς καὶ ταχείας ὁδοιπορίας·

„Ταχεῖα πειθὼ τῶν κακῶν ὁδοιπορεῖ!

Εἰς μάτην λοιπὸν ὁ Ἔρασμος ἠγωνίσθη κατὰ τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ὁ χρυσολόγος μας Ἐννίνιος παρέβαλε τόσον εὐφυῶς μὲ τὴν κόπρον τῦ Αὐγείυ, διὰ νὰ συγκρίνῃ καὶ τὸν Ἔρασμον μὲ τὸν Ἡρακλῆν! (διότι ἔπρεπε πάλιν ἀπὸ τὺς Ἕλληνας νὰ κλέψῃ παροιμίας, ὥστε νὰ τὺς πολεμήσῃ μὲ τὰ ὅπλα των· καθὼς ἄλλος τις φιλλέλην σοφὸς, ὁ Παύϊος, πότε δὲν εὗρε προσφορώτερον νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ Ὁμηρικὸν „ἑτώσιον ἄχθος ἀρούρης“ πάρεξ εἰς αὐτῦ πάλιν τῦ Ὁμήρυ τὺς ἀπογόνυς!). Ἀλλ' ἴσως ἄλλος τις ἀντισρέψας τὸ βωμολοχικὸν τῦτο παράδειγμα ἤθελεν ὀνομάσει μᾶλλον τὸν Ἔρασμον Αὐγείαν Ὀλλανδὸν, ὡς γενόμενον ἄναχτα καὶ ἀρχηγὸν συσήματος ὁμοίυ μὲ τὴν ἔπαυλιν τῦ Αὐγείυ· καθότι περιέχει καὶ αὐτὸ φορυτὸν ὑψηλὸν, ὄχι κόπρυ βοῶν, ἀλλ' αἱρέσεως συρ-

ἡ γλῶσσα τοῦ ἔθνεος δὲν ἐκρατεῖτο ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὥρμησεν εἰς τὴν πτῶσίν της ὁρμήν. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς (τῷ 363, μ. Χ.) ἔγραφεν ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκστρατείας τὸ

τινας ὀνομασθεῖσαν Βυζαντινὴν γλῶσσαν (ὡς ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν συγγραψάντων ὑστεροχρόνων τινῶν ἱστορικῶν τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας)· ἥτις τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι, εἰ μὴ βαρβαρόμορφος καὶ ἀνώμαλος χαρακτὴρ τῆς Κοινῆς τῶν Ἀττικιστῶν διαλέκτου, καὶ ὁπωσδήποτε γειτόνισσα μὲ τὴν ἄλλως Μιξοβάρβαρον καὶ Μιξοσόλοικον καὶ Σολοικοβάρβαρον ὠνομασμένην, αὐτὴν δηλονότι τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ὅταν τις ἀπειροκάλως συμπλέκῃ φράσεις καὶ περιόδους πάντῃ χυδαίας, καὶ πολλάκις βαρβάρους, μὲ φράσεις καὶ συντάξεις ἀκράτως Ἑλληνικάς. Αἱ μορφαὶ τῆς πλάνης εἶναι πολυειδεῖς καὶ περὶ τὰς λόγους, καθὼς καὶ περὶ τὰς πράξεις· σφάλλει δέ τις πολλάκις καὶ ἐξ ἀνάγκης. Καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς ἀττικώτερα συγγράφοντας ἠναγκάζοντό τινες νὰ μεταχειρίζωνται, κἄποτε διὰ τὸ σαφέστερον, καὶ λέξεις Λατινικὰς ἢ ἄλλας ξενικάς, καὶ μάλιστα τὰς τεχνικὰς καὶ πολιτικάς, αἵτινες ἦσαν ἤδη συνειθισμέναι εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν ἐθνικήν. Οὕτως ὁ ἀττικίζων Συνέσιος εἶπεν ὑποβαρβαρίσας καὶ βακαντίβας (ἐπις. ξζ), καὶ ἄλλοι ἄλλα ὡσαύτως· καὶ αὐτὸς ὁ Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος εὗρισκε καλὸν ἐν πολλοῖς τὸ κοινολεκτεῖν (ἐν βίῳ Βασιλ.). Κοινὴν δέ, καὶ ἁπλῆν, καὶ ἰδιῶτιν ἢ ἰδιωτικήν, καὶ χυδαίαν, καὶ δημώδη γλῶσσαν ὠνόμαζον καὶ τότε τὴν ἐθνικὴν καὶ συνήθη, ἥτις τελευταῖον ὠνομάσθη καὶ Ῥωμαϊκὴ ἢ Ῥωμαΐϊκη, καὶ τὰ Ῥωμαΐϊκα (ἐλλειπτ. λόγια, ὡς λέγομεν καὶ, τὰ Λατινικὰ, τὰ Γαλλικὰ, κτλ.), ἐκ τοῦ Ῥωμαῖος (ὡς ἐκ τοῦ Ἀχαιὸς, Ἀχαϊκὸς, καὶ Ὁμηρικώτερον, Ἀχαιΐς, Ἀχαιϊκὸς, κὴ, κὸν. Καὶ σημείωσαι πάλιν ἐμπαρόδως, ὦ ἀναγνῶσα, πῶς καὶ βαρβαρίζουσα ἡ συνήθεια διεφύλαξεν ὅμως εἰς τὰ πλεῖστα τοὺς Ἑλληνικοὺς τύπους, καὶ παντοῦ τὴν γνησίαν τῆς αι μετὰ τῶν ἄλλων διφθόγγων προφοράν. Σὺ δὲ πίστευσον, ἂν θέλεις καὶ ἐκ τούτου, ὅτι οἱ παλαιοὶ Προπάτορες ἡμῶν ἐπρόφερον ἔχι καθ' ἡμᾶς τὸ Ῥωμαϊϊκὸς καὶ Ἀχαιϊκὸς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας, Αχάϊϊκος, καὶ Αχάϊϊδα γάϊαν, καὶ Ἀχάϊϊδος ἀκέτ' Ἀχάϊοϊ!!). Ῥωμαῖοι δὲ μετωνομάσθησαν

βεβαια πολλὴ ὁμοιότης μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς γλώσσης, δὲν εἶναι ὅμως αὗται ἀκριβῶς καὶ κατὰ πάντα ὅμοιαι ἀλλήλων, ὡς ὠὸν αὐγῷ, ὡς ῥανὶς ῥανίδος ὕδατος· ἀλλ' ἐσχεν ἐξ ἀρχῆς ἑκατέρα καὶ ἴδιον χαρακτῆρα τύπου, καὶ μέλος ἁρμονίας σύμφωνον μὲ τὴν κριτικὴν αἴσθησιν τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους καὶ τῶν τότε συγγραφέων. Ὁμοιάζει τὴν Ἑλληνικὴν ἡ Λατινική, ὡς θυγάτηρ τὴν μητέρα, ἢ ὡς ἀδελφὴ τὴν ἀδελφήν· ἀλλ' ἔχει καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑκάστη τὰς ἰδιάζοντας αὐτῆς χαρακτῆρας, καὶ τῆς Πρόκνης τὸ κελάδημα διαφέρει ἀπὸ τῆς Φιλομήλας. Οἱ δὲ καινοτόμοι συνετάραξαν τὰς φυσικὰς τότων τῶν γλωσσῶν διαφορὰς, κρούοντες τὴν λύραν τῷ Πινδάρου μὲ τὸ πλῆκτρον τοῦ Κατύλλου, καὶ συγχέοντες τοὺς τόνους

„Ἑλλαδικῆς Μούσης Latiæque Camœnæ"!

Θ) Καὶ αἱ ἄλλαι Εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι καταδικάζουσι τοὺς κανόνας τῶν Ἀντιτονιστῶν· Αὐτὸς ὁ Ἐννίνιος παραπονεῖται καὶ ἀγανακτεῖ, πῶς οἱ μὲν Ἰσπανοὶ καὶ Ἰταλοὶ τονίζουσι πολλάκις τῶν δισυλλάβων καὶ ὑπερδισυλλάβων τὴν λήγουσαν, ciudád, λέγοντες, καὶ ci(vi)ttà καὶ probità, κτλ. Γάλλοι δὲ πάλιν ἐξαίφνης συστέλλουσι μὲν τὰ μακρὰ, ἐκτείνουσι δὲ τὰ βραχέα, ὡς, debauchè, impíe (ἀντὶ debaúche, ímpie). Καὶ Γερμανοὶ δὲ καὶ Βέλγαι καὶ Ἄγγλοι παραμελοῦσιν ἀτονίζουσι τὰς διφθόγγους, καὶ τὰ θέσει μακρά, ὡς, immerdaer, éverdracht, Kéttinghen, Hámilton, Cántorbury, κτλ. Ἀλλ' ἔμελλεν ἴσως νὰ ἀγανακτήσῃ πολὺ μᾶλλον ὁ Ἐννίνιος, ἂν παρετήρουσεν, ὅτι καὶ ἡ τῆς Ἑλληνικῆς συγγενεστάτη Σλαβονικὴ γλῶσσα καθ' ὅλας τὰς διαλέκτους της βεβαιόνει τὸ δίκαιον τῆς καθ' Ἕλληνας

Γραφῆς! Ἐπειδὴ, πρῶτον μὲν ἡ ἀρχαία τοῦ Ἑλληνικῦ Γ μορφὴ διέφερε παραπολὺ ἀπὸ τὴν τῦ γ (α), καὶ οἱ γραμματικοὶ Ἕλληνες ἐγνώριζον, νομίζω, ἀκριβῶς τὰ γράμματα τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης. Ἔπειτα πολλὰ χειρόγραφα, ἀφ' ὅσα εἶδεν ὁ Βέζας, τὰ ὁποῖα γνωρίζουσι καὶ οἱ Ἕλληνες, ἔχουσι βέβαια πολλάκις ἀντὶ γ, ν πρὸ τῦ γ, κ, χ, ξ. ἀλλ' ὅμως (ἀποκρίνονται οἱ Ἕλληνες πρὸς τὸν Βέζαν), ἡ τοιαύτη γραφὴ Α) προῆλθεν ἐξ ἀμαθείας τῶν γραφέων, καὶ μάλιστα τῶν ἀλλοφύλων Ἑλληνιστῶν, οἵτινες εἰς λέξεις ἁπλᾶς ἔγραφον τὸν νύζοντα φθόγγον τῦ γράμματος γ, καὶ ὄχι αὐτὸ τὸ γράμμα πρὸ τῦ γ, κ, χ, ξ κατ' ὀρθογραφίαν Ἑλληνικήν· διὰ τοῦτο αἱ τοιαῦται τῶν τοιούτων λέξεων γραφαὶ ἀπαντῶνται μάλισα εἰς τὰ χειρόγραφα τῆς θείας Γραφῆς, καὶ εἰς ἄλλα τῆς κατ' Αἴγυπτον νεωτέρας Ἀλεξανδρινῆς διαλέκτυ, καὶ ἄλλοτε εἰς χαρακτῆρας γραφομένυς ἀπὸ Λατίνυς ἑλληνίζοντας, οἵτινες παρεξετρέποντο εἰς τὴν τοιαύτην ἀνορθογραφίαν ἀπὸ τῆς μητρῴας γλώσσης των τὴν συνήθειαν· Οὕτω καὶ νεώτερος γλύπτης κατὰ τὺς Βυζαντινὺς χρόνυς εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ἐπὶ τῦ τείχες τῆς Κωνσαντινυπόλεως τὰ νῦν σῳζόμενα ἐπιγράμματα ἔγραψε Λονγῖνος, ἀντὶ Λογγῖνος (λτ. Longinus)· Β) ἡ τοιαύτη γραφὴ ἀπαντᾶται εἰς τὰ Ἀλεξανδρινὰ χειρόγραφα, καὶ εἴς τινας ἄλλας ἐπιγραφὰς ἐν ταῖς συνθέτοις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον καὶ μάλισα ἐκ τῆς ἐν προθέσεως ἀρχομέναις λέξεσιν, ὅπυ οἱ γραφεῖς φυλάττοντες ἀμετάβλητα τὰ στοιχεῖα ἤθελον νὰ δείξωσιν ὄχι μόνον τὴν σύνθεσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ταῖς τοιαύταις περισάσεσι δασυτέραν τῦ μετὰ τὸ ν

(α) Βλ. palaeogr. Montfauc.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

προερχομένην βαρβαροφωνίαν τῆς πληρότητος τῦ Ἐρασμο-γερμανικῦ συςήματος.

Γ) Καὶ ἡ ἀρχαιότης τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς ἀποδεικνύει λαμπρῶς τὴν ταύτης γνησιότητα. Πολλοὶ δὲ καὶ σοφοὶ τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀπαγγελίας ἀπολογηθέντων Ἑλληνισῶν ἀποδεικνύσι ταύτην δύω χιλιάδων ἐτῶν παλαιὰν, ἀναβαίνοντες μέχρι τοῦ τρίτυ αἰῶνος πρὸ τῆς Σωτηρίυ ἐποχῆς, ὅθεν ἐκφέρυσιν ἱςορικὰς αὐτῆς ἀποδείξεις ἀναμφιβόλυς· οἷον ἐκ τῦ Καλλιμάχυ τὸ ναίχι ὡς ὁμόφωνον μὲ τὸ ἔχει, ἤτοι τὴν αι μὲ τὸ ε καὶ τὴν ει μὲ τὸ ι, καὶ τὰ τοιαῦτα· ψαύυσι δ' ἀκροθιγῶς καί τινας μαρτυρίας ἐκ τῦ Πλάτωνος καὶ τῶν συγγραφέων τῦ χρυσῦ τῆς Ἑλλάδος αἰῶνος, εἰς τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα δὲν φαίνονται, τάχα, πάντη βέβαιοι καὶ ἀδίςακτοι πληροφορίαι περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκφωνήσεως τῶν ςοιχείων. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ἐρασμιτῶν οἱ μετριώτεροι ἀναφέρυσι ταύτης τὰς ἀρχὰς μέχρι τῶν Καισαρικῶν χρόνων, καὶ μάλιςτα τῶν περὶ τὴν πρώτην ἀπὸ Χριςῦ Σωτῆρος ἑκατονταετηρίδα. Ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τῶν Καισάρων ἀκμάσαντες ἔνδοξοι σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, οἵ τε κατὰ τὴν δευτέραν ἑκατονταετηρίδα (ὡς ὁ Σέξτος καὶ Γαληνὸς καὶ Λυκιανὸς καὶ Παυσανίας καὶ Ἀρριανὸς καὶ τῶν Σοφιςῶν οἱ ἐπιςημότεροι), ὁμοίως καὶ οἱ περὶ τὴν πρώτην (ὡς ὁ Πλούταρχος καὶ Στράβων καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς καὶ Πολύβιος καὶ οἱ τούτων ὀλίγον προγενέςεροι), δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἄλλην παρὰ τὴν προφορὰν τῶν ἰδίων αὐτῶν διδασκάλων, οἷον τῶν ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων ἀκμασάντων σοφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων συναριθμοῦνται καὶ οἱ τὴν καθ' ἡμᾶς προφορὰν

νόμοι τοῦ Σόλωνος ἰσορᾶνται γραμμένοι βυσροφηδὸν, καθὼς φαίνεται καὶ ἡ τᾶ Σιγείου καὶ ἕτεραι ἐπιγραφαί· ἀλλ' ὅμως ἄλλαι πάλιν ἐπιγραφαὶ παλαιόταται (οἷον ἡ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆ 80 Ὀλυμπ. βλ. σελ. 405, καὶ ἄλλαι πάμπολλαι) ἀναγινώσκονται γραμμέναι, καθὼς συνήθως γράφομεν καὶ τὴν σήμερον· Ἔπειτα καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς βυσροφηδὸν γραφῆς παρεχάραξεν ἐν μέρει ὁ Ἐννίνιος, καὶ μᾶς τὸ παρέσησεν ὄχι καθ' ἣν φαίνεται μορφὴν εἰς τὰς παλαιὰς ἐπιγραφὰς, ἀλλὰ καθὼς αὐτὸς ἠθέλησε νὰ τὸ χαλκογραφήσῃ εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς πατρίδος τυ, προσφυέσερον εἰς τὸν σκοπόν τυ. Ἐπειδὴ οὔτε αἱ σειραὶ τῶν σίχων ἐν τοῖς πρωτοτύποις εἶναι κεχαραγμέναι τόσον πυκναὶ, καθὼς αὐτὸς τὰς ἔγραψε, σενεύων τὸ μεταξὺ διάσημα (διὰ νὰ δείξῃ τὸ ἀδύνατον ἢ τὸ ἄτοπον τῆς γραφῆς τῶν παρεμπιπτόντων τόνων)· οὔτε τὰ γράμματα τῆς κάτω σειρᾶς πάντοτε ἀντίποδα καὶ ἀντεσραμμένα πρὸς τὰ τῆς ἀνωτέρας· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον προχωροῦσιν ἀπ' εὐθείας τὰ σοιχεῖα τῶν σειρῶν, ταύτης μὲν τινος ἐξ ἀρισερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, τὰ δὲ τῆς ἐφεξῆς ἐναλλὰξ ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀρισερά (α). Ὥσε τίποτε

(α) Ὡς, ΦΑΝΟΔΙΚΟ ΕΜΙ | Φανοδίκου εἰμὶ Τουρμοκρά-
ΣΟΣΤΑΦΚΟΜΦΟΙ | τεος (= τᾶ Ἑρμοκράτεος).

Τῆς δὲ σπανιωτάτης τῶν ἀντισρόφων γραμμάτων σειρᾶς ἰδὲ ἓν παράδειγμα ἐκ διεφθαρμένης Κερκυραίων ἐπιγραφῆς.

ΥΚΙΙΣΞΗΙ ΟΙΞ ΣΟΔΛΥΙΜ . . Ματρὸς ἐγὼ hἔσακα ... Πο-
... ΠΟΛΥΝΟ ΓΑΣΣΤΥ | λύνα Γάσστυ (ἄς υ) ... ἀπελέ-
.. ΟΤΑΣΟΛΞΠΑ .. | σατο (βλ. Boeckhij, Corpus inscription. Graec. τόμ α, σελ. 37).

πυλαρός· μετέωρος, μετάορος, καὶ (αο=αυ, εω=ευ, αϝ, εϝ, καὶ μ=π) πέδαυρος, πέδευρος, πέδυρος, πέτευρος, πέταυρος [ἄλλο τὸ ἐκ τοῦ πεταῶ (πεταρὸς) πέταυρον καὶ πέτευρον (Θεόκρ. ιγ, καὶ Σχολ.), τὸ καὶ συνήθ. πέταυρον· ὡς πάλιν λέγομεν καὶ παταρὸν (τὸ παρὰ τὸν ὄροφον τῆς οἰκίας πάτωμα)· ἐκ τοῦ πέταυρον εἴπομεν καὶ πέτουρον (φύλλον πλακουντίου, τὸ ἀρχαίως λάγανον), ἢ τοῦτο μᾶλλον, ἐκ τοῦ πέταλον, πέτηλον, λ=ρ, καὶ α, ἢ η=υ, ὡς σῦπία ἡ σηπία]. Καὶ οἱ Δωριεῖς συναιροῦντες πάντοτε τὰ εο εἰς τὸ μονοσύλλαβον ευ (εϝ, ο=υ), ἀντὶ υ, ἐλεγον ἑμεῦ, τεῦ (ἑμέο, σέο, συναιρ. μοῦ, σοῦ), καὶ εὖσα ἀντὶ ἑσσα, καὶ τὰ εἰς υς ἐκ τῶν εἰς εος συναιροῦσιν εἰς ευς (πυλαιμένεος, -μένυς, -μένευς), καὶ εἰς ευσι τὰ εἰς υσι ἐκ τῶν εἰς εσσι (ποιέσσι, -ῆσιν, -εῦσιν), καὶ τὰ εἰς ευς ἐκ τοῦ εος (θεῦς=θεὸς, θεύμορος=θεόμοιρος, κτλ.)· πρόσθες καὶ τὰ, αὖς=ἑς=ὡς (ὠτὸς)· αὔρα (αὔω, εὔω), εὖρα, εἶρος=ἷρος=ὦρος, ὥρα (ὅθεν πάλιν πέδευρον, παρ' Ἡσυχ.=ὕσερον, ἀντὶ μέτωρον, ἐκ τοῦ μετὰ ὥρα). Οὕτω καὶ οὖνιος=εὖνις (Ἡσύχ.)· ἀπέρας ἀντὶ ἀπαύρας [κατὰ τὸ λτ. uro (σ=ρ)=αὔσω, αὔω], ἐκ τοῦ ἀπαύρω, ἐπαύρω (ἰλ. α), αὔρω, (ἄρω, αἴρω, ὄρω, ἔρω, ὅθεν εὕρω· ἔτω καὶ τὸ λακωνικὸν ὀρεσχὰς, ἀρασχὰς, αὐροσχὰς, αὐρόσχη, ἐκ τοῦ ἄρω, ὄσχη)· γωλεὸς=γαῦλος· ὦλκα (ἰλ. ν) ἀντὶ ὥλακα, ὦλαξ=αὖλαξ, ὅθεν καὶ

θυμᾶμαι· λέγεται δὲ καὶ μετὰ τοῦ εὐφωνικοῦ α, ἀῤῥᾴθυμῶ, καὶ ἀῤῥᾴθυμος, ἀντὶ ῥᾴθυμος (ὀξύθυμος)· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Μ. ἐτυμ. ἠρμήνευσε καὶ „ὁ περὶ τὰ ἀπόντα τῆς ψυχῆς (ἢ τὴν ψυχὴν) ἔχων" = ποθῶν, ἐπιθυμῶν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ει τὸ πάλαι γραφομένας, οἷον Romanei,-neis· καὶ castreis (ἐκ τῶν εἰς um, castrum), ἔγραφον, καθὼς καὶ τώρα, διὰ τοῦ ι. Romani,-nis, castris, κτλ. ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οἱ μὲν παλαιοὶ ἐδιφθογγογράφων (κατὰ τὰ διὰ τῆς οι ἑλληνικά, Ῥωμάνοι,-νοις, κάτροις), διὰ νὰ ἐκφράσωσι τὸ μῆκος τῆς ληγούσης, τὸ ὁποῖον ὅμως οἱ μετὰ ταῦτα ἐξέφρασαν διὰ τοῦ ἁπλοῦ ι. ὥστε ἡ ἀρχαία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ Romanei τίποτ' ἄλλο δὲν διέφερεν ἀπὸ τὴν μετὰ ταῦτα Romani, εἰ μὴ κατὰ τὸ εἶδος τῆς γραφῆς· διέφερε κατ' ὀρθογραφίαν ὄχι καθ' ἑτεροφωνίαν. ἢ πῶς ἄλλως οἱ τὴν γλῶσσαν κανονίσαντες τῆς ἀκμαζούσης Ῥώμης ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς ἤθελον ἀντιτάξει τὸ μακρὸν ι ἀντὶ τῆς ει, ἂν αὕτη δὲν ὑπῆρχε ταὐτόφωνος ἐκείνου; β) Διὰ τοῦ ι ὡσαύτως μετέφραζον οἱ Λατῖνοι καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ει (ἐπειδὴ βέβαια τὴν ἐπρόφερον ἀδιαιρέτως καὶ μονοειδῶς, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἰδικήν των ει), γράφοντες Aristides, καὶ spira, καὶ ironia τὰ, Ἀριστείδης, σπεῖρα, εἰρωνεία, κτλ. Δεῖξις αὕτη προφανὴς, ὅτι ὁ Κικέρων καὶ ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς Ῥώμης ἀναγινώσκοντες τὸν Ὅμηρον καὶ Θουκυδίδην καὶ Δημοσθένην ἐπρόφερον τὴν ἑλληνικὴν ει, ὡς ι, καὶ ὄχι καθὼς ὁ Ἐρασμος ἐδογμάτισε (α). Πρόσθες καὶ τὰ

(α) Ἐνιοτε μεταφράζουσιν οἱ Λατῖνοι τὴν ει καὶ διὰ τοῦ ἁπλοῦ e, ὡς, Medea, ἀντὶ Μήδεια, καὶ Polycletus τὸ Πολύκλειτος, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο, συσέλλοντες τὴν συλλαβὴν, κατὰ τὰ, ἐκτόριος καὶ ἐκτόρεος, Αἰνέας, Αἰνείας (=Αἴνιος, αἰνὸς) κτλ. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλως ἄσατος ἡ διὰ τοῦ e τῶν τοιούτων παρὰ τοῖς Λατίνοις γραφή· οἷον τὰ Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια, κτλ. ἔγραφον ὄχι μόνον κανονικώτερον, Antiochia, Alexandria (Sueton. V, 42), ἀλλὰ καὶ Antiochea, Alexandrea (ὅθεν καὶ εἰς νόμισμα ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Γάλβα

διαφόρυς χώρας, ὅταν λαλῶσι τὰς ξένας γλώσσας, καὶ προφέρυσι πολλάκις ὡς μπ τὸ στοιχεῖον Π, διὰ τῦ φθόγγυ τύτυ τὴν παντελῆ σχεδὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀχρησίαν· ὅθεν λέγουσιν μπάτε τὸ abbate, καὶ μπυτέλλα τὸ butella, καὶ ἰμπρίκι τὸ Τυρκικ. ibrik, καὶ τζιμπῦκι τὸ tzibuk, καὶ ἄλλα πολυάριθμα· οἱ δὲ κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὴν Χαλδίαν Ἕλληνες, ὅταν προφέρωσι καὶ αὐτὰς τὰς εἰς τὴν κοινὴν αὐτῶν διάλεκτον παρεισφρησάσας λέξεις τῆς περιλιμναζύσης Τυρκικῆς γλώσσης, ἐκφωνῦσι τὸ Τυρκικὸν b ὡς βῆτα, ἢ ὡς πῖ, οἷον, πυχαρίκιν τὸ παρ' ἄλλοις μπουχαρί (καπνοδόχος), ἐκ τοῦ buchur, κτλ.

§ ϑ. ϛ) Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα τῶν Ἐρασμιτῶν, τὸ τῦ Κρατίνυ βῆ, διὰ τῦ ὁποίυ ἐξέφρασε τὸν be βληχηθμὸν τῶν προβάτων, σύντομος ἡ ἀπόκρισις· Ὁ Κρατῖνος ἔγραψε τὸ β, διότι δὲν εἶχε μὲ ποῖον ἄλλο στοιχεῖον νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἦχον τῆς βληχῆς. Οὔτε μβῆ, ἔτε μπῆ, ἠδύνατο νὰ γράψῃ (ὡς μεταγράφομεν σήμερον τὸ b, ἀτελῶς· ἄλλοι δὲ γράφυσι ·β, ἢ π μετὰ σιγμῆς κατὰ τὸν Ἀσιανὸν τρόπον, διὰ νὰ ἐκφράζωσι τὸ b), διότι κἀμμία λέξις Ἑλληνικὴ (καθὼς ἐδ' ἄλλων τοσύτων γλωσσῶν) δὲν ἀρχίζει ἀπὸ μπ. Ἔπρεπεν ἄρα ὁ χρυσῦς κωμικὸς νὰ ἐπινοήσῃ νέον γράμμα, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ ψόφον ὀνοματοποιΐας; ἢ μήπως πάλιν, ἐν ᾧ ἔγραφε μιμητικῶς τῦ ἀλόγυ ζώυ τὴν φωνὴν, εἶχε σκοπὸν νὰ διαγράψῃ τῦ Ἑλληνικῦ β τὴν προφοράν; Διὶ ὁμοίαν γράμματος ἔλλειψιν ἔγραψε καὶ ὁ Ἀριστοφάνης τὴν φωνὴν τῶν χοίρων, κοϊ κοϊ, (ἀντὶ goï goï), μεταχειρισθεὶς τὸ ψιλὸν κ ἀντὶ τῦ τραχυφώνυ g, τῦ ὁποίυ μηδ' αὐτοῦ τὸν φθόγγον δὲν γνωρίζει ἡ Ἑλληνικὴ

τὴν δ' ἀρχαιοτέραν ν κατέλιπον ἀντίσοιχον πρὸς μόνον τὸ συμφωνικὸν υ (=F, β) (α). διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἕλληνες μεταφράζουσι τὸ Λατιν. ν ἄλλοτε μὲν διὰ τοῦ σ (καὶ τοῦτο μάλιστα συνειθίζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἀρχαιότεροι, ὡς Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεύς, ὅστις καὶ σ συλλαβὴν ὠνόμασε τὸ ν, καὶ ὁ Στράβων), ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ β (ὡς καὶ ὁ Στράβων μὲν ἐνίοτε, μάλιστα δὲ ὁ Πλούταρχος, ὅστις πολλαχοῦ μεταχειρίζεται καὶ ἀμφοτέρας τὰς γραφάς)· οἷον, Οὐλοῦσκοι καὶ Βολοῦσκοι, Οὐάρρων καὶ Βάρρων, Οὐαλέριος καὶ Βαλέριος, Νερούας καὶ Νέρβας, Ὀκταούϊος καὶ Ὀκτάβιος, τὰ Volusci, Varro, Valerius, Nerva, Octavius, κτλ. διὰ δὲ τοῦ υ δὲν μεταφράζουσιν οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε τὸ ν· διότι μόνον τὸ ου μεταβαίνει εἰς τὸν συμφωνικὸν φθόγγον τοῦ ν = β, τὸ δὲ υ εἶχεν ἐξ ἀρχῆς ὄχι μόνον τὸν ἦχον τοῦ σ, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ Γαλλικοῦ u (τὸ ὁποῖον δὲν μεταπίπτει προφερόμενον εἰς τὸν φθόγγον τοῦ ν), ὅθεν μόνον τὸ Λατιν. u ἐκφράζεται παρ' Ἕλλησι διὰ τοῦ υ, ἐκλαμβανομένου κατὰ τὸν ἕτερον μόνον αὐτοῦ φθόγγον τὸν σ, ὡς Τίβυρις καὶ Τίβερις τὸ Tibur, κτλ. Ἀλλὰ μ' ὅλας ταύτας τὰς ἀκριβείας καὶ αὐτὴ ἡ Λατινικὴ πολλάκις ἀναγκάζεται νὰ προφέρῃ τὸ φωνῆέν της u ὡς τὸ συμφωνικὸν v, ὅταν ἦναι συνημμένον μὲ τὸ q, ἄλλου φωνήεντος ἑπομένου, ὡς εἰς τὰ quis, quæ, qua, quod (= qvis, κτλ.), καὶ εἰς ὅλας τὰς καταλήξεις τῶν ῥημάτων τῶν εἰς quo (distinquo), καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου τὸ u ἀποβαίνει φωνῆεν ἀτελές, ἢ σύγχριμα φωνήεντος καὶ συμφώνου.

(α) Βλ. τμῆμ. α, κεφ. α, σελ. 25, καὶ κεφ. η, σελ. 138.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τέρων τὰς ἀποδείξεις καὶ ὅτι τὸ ει ἐπροφέρετο ὡς μακρὸν ι. πλὴν καὶ ἐνταῦθα χρεωστῦμεν νὰ εἴπωμέν τι ἐμπαρόδως· καὶ πρῶτον προσκαλῦμεν αὐτὸν πάλιν τὸν Πλάτωνα πρὸς συνηγορίαν μας. Πάρελθε θεῖε ἄνερ, καὶ εἰπὲ τίποτε ὑπὲρ τῶν συγγενῶν σου· βλέπεις, ὦ πάτερ, ὅτι ἄνδρες φίλοι σου καὶ τρόφιμοι τῶν λόγων σου, καταφρονῦντες τὲς ἀπογόνυς σου, ἐσπέδασαν νὰ ἀμαυρώσωσι παντάπασι καὶ τὸ μόνον γνώρισμα τῆς παλαιᾶς τοῦ γένους των εὐκλείας, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ κολοβὸν, ἀλλ' ὅμως τὸ διεσῴσαμεν, τὴν θεοδίδακτον γλῶσσάν συ! τί λέγεις σὺ αὐτὸς περὶ τῦ ει; πρὸς ποίυ ϛοιχείυ φθόγγον τὸ παραβάλλεις; ποῖον ὄνομα μᾶς δίδεις πρὸς παράδειγμα; — „Τὸν Ποσειδῶνα (λέγει), ὡς ποσίδεσμον ὄντα· τὸ δὲ ε ἔγκειται ἴσως εὐπρεπείας ἕνεκα.... Καὶ ἡ Ἶρις ἀπὸ τῦ Εἴρειν ἔοικε κεκλημένη, ὅτι ἄγγελος ἦν" — Τὸ δὲ η ἔχει τι κοινὸν πρὸς ταῦτα τὰ ϛοιχεῖα, τὸ ι καὶ τὸ ει; — „Καὶ τὸ Ἥρως παρὰ τὸ Εἴρειν· ὥϛε ἐν τῇ Ἀττικῇ φωνῇ οἱ λεγόμενοι ἥρωες ῥήτορες ξυμβαίνυσιν εἶναι (α)„ — Αἴ! τί προσωποποιεῖς (φωνάζουσιν ἀγανακτῦντες οἱ Ἐρασμῖται), καὶ κατασκευάζεις τοιαύτας φωνασκίας σχολασικάς; αὐτὸς ὁ Πλάτων παράγων τὸ ἥρως καὶ παρὰ τὸ ἔρως, ἀποδεικνύει τρανῶς τὸ ὀρθὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τῦ η προφορᾶς! — Μὴ θορυβεῖσθε, ὦ ἄνδρες, παρακαλῶ! καὶ οἱ Ἕλληνες ἀναγινώσκουσι, καθὼς καὶ σεῖς, τὸν Πλάτωνα· ἀλλὰ δὲν νομίζυσιν, ὅτι ἀντιφάσκει πρὸς ἑαυτὸν ὁ φιλόσοφος ἀδ' εἰς

(α) Πλάτ. Κρατύλ. § 15. τὸ Ποσειδῶν ὁ Πλάτων τὸ παράγει καὶ παρὰ τὸ πόσιν διδόναι· γράφεται δὲ καὶ Ποσιδῶν, καὶ δωρ. Ποτιδᾶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

του (τὴν ὁποίαν ἐκθειάζει ἄλλος Βέλγης, ὁ Ἐννίνιος), τὴν λέγεσι νὰ κλαίῃ! καὶ τὴν ἀποσκορακίζεσι πρὸς πάντα τινὰ καὶ ἄλλον κακόμοιρον αὐτῆς ἐρασὴν, ἐπιλέγοντες τὸ τῷ Διογένες „Ἀθλία παρ' ἀθλίᾳ δι' ἀθλίᾳ πρὸς ἄθλιον! Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ταῦτα! ἂς ἔλθωμεν δὲ καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν θεωρίαν τῆς διαφθορᾶς τοῦ γνησίου τονισμοῦ. Καὶ εἰς τοῦτο τὸ κεφάλαιον, μὲ ὅλες τοὺς φαινομένες διορισμὲς τῆς χρονολογίας, ἐπιχρέμανται μετέωρα, ὡς μαῦρα τινὰ σύννεφα εἰς τὸν ἔρημον αἰθέρα, τὰ σκοτεινὰ σοφίσματα τῆς ἀορισίας, συσκιάζοντα τὴν ἀλήθειαν. Ἕως τοῦ 193 μετὰ Χριςὸν διήρκεσεν ἀκραιφνὴς καὶ ἀδιάφθορος ἡ παλαιὰ τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας προφορά· μετὰ δὲ ταῦτα διεφθείρετο! Ἀλλὰ πῶ τὸ πρῶτον; καὶ ἀπὸ ποίες; εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν; καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀμέσως τοὺς περὶ τὸν Ἀρίσαρχον ὀπαδοὺς, λέγω δὲ τὸν Διονύσιον καὶ τὸν Ἀπολλώνιον καὶ ὅλους ἁπλῶς τὲς Ἀριςαρχείες λεγομένους γραμματικοὺς, οἵτινες ἐπολλαπλασίαζον τοὺς πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀριςοφάνους ἐξευρεθέντας ὀλίγες προσῳδικὲς τόνες; Ὄχι βέβαια! διότι πῶς ἠδύναντο νὰ παρατονίζωσιν ἐκεῖνοι, ἢ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῶν Σχολῶν των, ἐναντίον καὶ τῆς ἰδίας ἑαυτῶν διδασκαλίας καὶ τῆς κοινῆς τοῦ ἔθνες προφορᾶς; Καὶ ἂν ἐκεῖνοι παρετόνιζον, καὶ οἱ ἄλλοι δὲν τοὺς ἔδεναν, πῶς ἦτο τρόπος ἡ αὐτὴ παραφροσύνη νὰ ἐνσκήψῃ παραχρῆμα καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἤνθεν εἰσέτι καὶ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, καὶ ἡ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἀκόμη παραχμάσει ὁλοτελῶς; ἢ μήπως ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἀροκρατίωνας, καὶ τὲς Ὠριγένεις, καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς εὐθὺς μετὰ τὰ 193 γενομένες πολυμαθεςάτες ἄνδρας καὶ τῆς

[σθεν καὶ βράχος (Ἡσύχ. καὶ ἡ συνήθεια). ἐκ τοῦ ῥάζω,-σσω, μετὰ τοῦ F, βράσσω, βράχω, βρύκω, κτλ. βλ. Ῥείμ. λ. ῥάζω]. Ταύτας ὀλίγας ἐκ πολλῶν ἐκθέτομεν λέξεις τῆς ἀκμαζούσης Ἑλληνικῆς, εἰς τὰς ὁποίας, καθ' ὅλας τὰς διαλέκτους, τὸ β εἶναι F=ν (α). ἃς μεταβῶμεν καὶ εἰς τὴν ὑστέραν περίοδον.

Οἱ Ο μεταφραστὰι τῆς θείας Γραφῆς (280 π. Χ.), εἰς τὴν τότε καθέδραν τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, τὴν Ἀλεξάνδρειαν (ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων κωδήκων), ἔγραψαν ἀδιαφόρως Δανϊὸδ καὶ Δαβίδ (Ῥὲθ, δ, 22), Σαυὴλ καὶ Σαβὺ (Γενέσ. ιδ, 17), χανῶνες καὶ χαβῶνες, καὶ (β=μ), χαμῶνες (Ἱερεμ. ζ, 18, λέξις ἑβραϊκή· ἐκακογραφήθη καὶ χανῶνες, χαυνῶνες. βλ. Ἡσύχ. Κύριλ. Σεϊδ. Μ. ἐτυμολ.), κτλ. Ἢ ὄχι πολὺ ὕστερον μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου ἀνάβασιν μορφωθεῖσα, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων δανεισθεῖσα γράμματα, Κοπτικὴ γλῶσσα γράφει καὶ προφέρει τὸ βῆτα, vida. Ὁ Στράβων

τισμοῦ προσεθέντος εἰς τὸ φωνῆεν υ. Τὰ αὐτὰ εἴπομεν καὶ περὶ τῆς Ὑέλης λτ. Velia (βλ. σελ. 27). „ταύτην οἱ μὲν κτίσαντες Φωκαεῖς, Ὑέλην, οἱ δὲ Ἔλην, οἱ δὲ Ἐλέαν ὀνομάζουσι (Στράβ. ζ.). Ἐκ τοῦ Ἐλέα φαίνεται τὸ Fελέα (ὡς καὶ ἐκ τοῦ συγκοπῇ Ὕλη ἀντὶ Ὑέλη, τὸ Fύλη, Βύλη, Στέφ. Βυζάντ.), Velea, Velia, καὶ Helia, Hela, καὶ Hyela=Ὑέλα (Πλίν.). v=h, ὡς καὶ Ἐνετὸς, Henetus, καὶ Venetus (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 24). οὕτω καὶ τὸ βρίσχος δύναται νὰ ἦναι=Fρίσκος, ὡς ἐξ ἀποκοπῆς τοῦ ῥίσκος, ἀντὶ ὑῥῥίσκος (ὑῥῥὶς, βλ. Ῥείμ.).

(α) Εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν ἀνάγονται καὶ τῆς Λατινικῆς αἱ λέξεις, ὅσαι ἐκφράζεσι τὸ β διὰ τοῦ v (ὡς, volo, βόλω,-λομαι, vado, βάδω, κτλ.), καὶ τῆς Γερμανικῆς, καὶ αἱ πολυάριθμοι τῆς Σλαβονικῆς, τῶν ὑποίων τινὰς παρεβάλομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. β.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ληψιχαὶ δίφθογγοι χαὶ ἐν τέλει λέξεως, χαὶ ἐν μέσῳ (φωνήεντος ἑπομένου), πολλάχις συζέλλονται· ἔπειτα μήπως δὲν δύνανται νὰ προφέρωνται μαχρῶς χαὶ ἀδιαίρετοι, χαθὼς ὅλα τὰ δίχρονα, χαὶ αἱ Λατινιχαὶ æ *χαὶ* œ, *χαὶ* av *χαὶ* ev = *αυ χαὶ ευ;* [*οἷον* Éva, nāvis, Māvors, pāvo, gāvisus, Mēvius (Virgil. Æniad.) = *Μεύϊος, ναῦς, παύω· τυτέρι Μέϝιος, πάϝω, πάwω, ὡς χαυάξαις = χāwάξαις = χαβάξαις, ἢ χαββάξαις, εὔαδεν = ἔwαδεν = ἔββαδεν, χατ᾽ ἐντονωτέραν τοῦ ϝ = υ προφοράν· ἢ χαὶ διὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ υ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ φωνήεντος μεταβαῖνον εἰς φθόγγον συμφωνιχὸν δὲν χρειῖται τὴν δύναμιν τῆς ἐχτάσεως*]· *ἄλλο μῆχος συλλαβῆς, χαὶ ἄλλο χοιχείων διαίρεσις! Ἀφόρητον εὑρίσχουσιν οἱ ἄνδρες τὴν ἐχ τοῦ ἰωταχισμοῦ χαχοφωνίαν·* „*Πῶς; ἔξι λεπτὰ νὰ ἔχῃ ἡ Ἑλληνιχή* (ι, η, ει, οι, υ, υι)*; τί χαλὸν* (*λέγουσιν ἀχριβῶς*), *χαὶ τί τερπνὸν τοῦτο τὸ τιριλιρί!*“ (α). *Ἀλλ᾽ ἂν μὲν ταῦτα τὰ χοιχεῖα προφέρονται πάντοτε πάντη ταὐτοφώνως μὲ τὸ λεπτὸν ι, χαὶ ἀνίσως εἰς τὴν φύσιν τῆς Ἑλληνιχῆς εἶναι ἐναντίος, ἢ συνήθης, ὁ λεγόμενος ἕτος Ἰωταχισμός, εἴπομεν ἐν τοῖς προλαβοῦσιν· αὐτὴ δὲ αὕτη, ἡ χαλὴ, ἡ Ἐταχίζουσα χαὶ ὑπερδιφθογγίζουσα Ἐρασμιχὴ προφορὰ μήπως ἄρα τερετίζει γλυχερώτερον τερελερέϊ, ἐν ᾧ προφέρει χάσχουσα τέσσαρα ε χαὶ τρία εϊ; (ε, χαὶ τὸ η = ε̃ ἢ εε, χαὶ ἡ αι χατά τινας αὐτῶν = æ ἢ ê, χαὶ ῃ = εεϊ, χαὶ ει = εϊ!)·*

(β) *Ὁ σοφὸς* Boittigérus, *εἰς τὸ προδιαληφθὲν αὐτοῦ χωρίον* (Ein Wort, *χτλ. βλ. ὄπισθ. σελ.* 538, *σημείωσ. βλ. χαὶ ἐφεξῆς τοῦ παρόντος χεφαλαίου ἄρθρ.* θ, *σημ.*).

εἶναι καὶ αὐτὴ στοιχεῖον μονοειδὲς, καθὼς καὶ τὸ κε τῦ α καὶ ε κιρνώμενον η (τείχεα, χη), Ἡ καὶ σχηματίζεται πολλάκις καὶ διὰ προσθέσεως τῦ ι εἰς τὸ α μόνον πρὸς ἐπέκτασιν αὐτῦ (ὡς διαὶ, παραὶ, κατὰ = διὰ, παρὰ, κατὰ), καὶ αὕτη ἴσως ἦτο ἡ πρώτη αἰτία καὶ τῆς γενέσεως τῆς αι, καθὼς καὶ τῆς ει καὶ οι (ἀλλὰ καὶ ἡ Γαλλικὴ ai εἶναι πολλάκις = α, ὡς, aime = amo, aigle = aquila, air = aer, ἀὴρ, καὶ πάλιν ἡ ei = e καὶ ι, ὡς, plein = plenus, sein = sinus, κτλ.) Ὡσαύτως καὶ ἐκ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ἡ υι προσέλαβε τὸ ι πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ υ (α). ἀλλὰ καὶ περὶ ταύτης, καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν κατ' ἐπικράτειαν καταχρηστικῶν διφθόγγων λέγομεν πλατύτερον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Β) Αἱ δίφθογγοι γίνονται καὶ κατὰ συναίρεσιν δύω φωνηέντων κιρνωμένων εἰς μίαν συλλαβὴν, οἷον, τείχεϊ τείχει· αἰδόϊ, αἰδοῖ· ἐΰς, εὖ, εὐ· φίλεε, φίλει· ακρίβοε, ἀκρίβϑ· τείχεος, τείχϑς· πλόος, πλῆς, κτλ. οὕτω καὶ ἡ ᾳ καὶ ῃ καὶ ῳ καὶ υι γίνονται ἐκ τῶν αϊ, ηϊ, ωϊ, υϊ (ὡς, γήραϊ γήρᾳ, Θρήϊσσα

(α) Μεϑ' ὅλων τῶν ἄλλων φωνηέντων (πλὴν τῶν μακρῶν η καὶ ω) συνάπτεται πάντοτε ἑπόμενον τὸ διὰ τῦτο λεγόμενον καὶ ὑποτακτικὸν ι (βλ. ἐφεξ. κεφ. β, περὶ τῆς αι), διὰ νὰ μηκύνῃ μόνον τὸ προηγούμενον φωνῆεν συνιζῶν μετ' αὐτοῦ δίφθογγον στοιχειακῶς (ὡς εἶπεν ὁ Εὐσάϑιος). οἷον, πόα, ποία, Λακων. πέα. μόρα μοῖρα· πόω (ποίω), ποιέω. ὁδὸς, ὁδοιπόρος (ὁδοπόρος)· ἀετὸς, αἰετὸς· ἄω, αΐω (Fαίω Γλ. вью, Γρμ. wehe), ἀεὶ, αἰεὶ (καὶ ἀὲ, ἀὲς, αἰὲν, αἰὲς, αἰΐ, αἰΐν, ἀΐ, ἀΐν, αἰὴ, Γρηγ. Κορινϑ.). χάω, χαίω, χαίνω· Γρμ. gähne· ἕταρος, ἑταῖρος, χάω, χαίω· ἐν, εἰν, ἰν· ἕλω, αἵλω, εἱλέω (ἀρχ. Γρμ. ellen ὄϑεν eilen, ilen), μύα, μυῖα· γύα, γυία, γυῖον (γύω), κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκφερομένην κατὰ διαίρεσιν (αὐτὸς), ὅθεν ἤθελέ τις εἰπεῖ, ὅτι ὁ γλύπτης ἔγραψε τὸ F μεταξὺ τῆς αυ, ὡς πνεῦμα μόνον ἀνεκφώνητον, ὁποῖον γράφεται καὶ εἰς τῶ Ἀλκμᾶνος τὸ, ἄμμες δ' Fειράναν (βλ· σελ. 22, καὶ 327)· ἀλλ' εἶναι πολὺ πλέον πιθανώτερον, ὅτι θέλων νὰ γράψῃ αυ ἔγραψεν ὁ λιθοξόος τὸ ταὐτόφωνον αF (αβ), ὡς ἔγραφον κατὰ διάλεκτον πολλάκις ἑπομένω μάλιστα φωνήεντος (οἷον, ἀFίαχος, αFίδετος = αὐϊαχος αὐϊδετος), καὶ πρὸ τῶ ρ (ταλάFρινος = ταλαύρινος), ὅπω ὁ φθόγγος τῆς αυ ἤχει ὡς τὸ αF = ᾱβ· ἀλλ' ὕστερον ἐνθυμηθεὶς τὴν ὀρθογραφίαν, ἴσως δὲ προσέξας καὶ εἰς τὴν προφορὰν τοῦ αὐτὸς (ὅπω ἡ αυ ἐκφωνεῖται ὄχι αF = αβ, ἀλλὰ δασύτερον ὡς αφ, αφτος· λέγομεν δὲ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν φθόγγων τούτων ἐφεξῆς), ἐχάραξεν ὁ γλύπτης τὸ υ κατ' ὀρθοτέραν γραφὴν ἀντὶ τῶ F, τὸ ὁποῖον ὅμως ἔπειτ' ἐλησμόνησεν, ἢ δὲν ἐφρόντισε νὰ ἐξαλείψῃ· ὅθεν μᾶς ἀφῆκε ταύτην τῆς εἴτ' ἀπροσεξίας του εἴτ' ἀγραμματίας τὴν γραφὴν προφανῆ ἀπόδειξιν, ὅτι καὶ τὸ πάλαι ἡ αυ ὡμοφώνει μὲ τὸ ᾱF = ᾱβ. Παρομοίως θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς, ὅτι καὶ ἄλλος νεώτερος χαλκοτύπος ἐχάραξεν Εὐφεσίων ἀντὶ Ἐφεσίων, ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὸ ταὐτόφθογγον τῶ ευ καὶ εφ, καὶ γράψας ἀμφότερα τὰ γράμματα ἀντὶ ἑνὸς τῶ φ· καθὼς ἄλλοι τ' ἀνάπαλιν ἔγραψαν Ἐφράνωρ, ἐφροσύνη, ἀντὶ Εὐφράνωρ, εὐφροσύνη, μὴ διακρίνοντες τὸν σύνθετον ἦχον τῆς συλλαβῆς εὐ-(συνυπηχῶντος καὶ τῶ φ τῆς ἐφεξῆς, εὐ-φ) ἀπὸ τὸν ἁπλῶν τῆς ὁμοφώνω ἐφ—. 5) Εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ο μεταφρασιν τῆς θείας Γραφῆς (280, π. Χ.), ἀναγινώσκομεν ἀδιαφόρως γεγραμμένα, Δανϊδ καὶ Δαβίδ, Σανὴν καὶ Σαβὺ (ὡς, αὔως καὶ ἄβως),

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀρχαιοτέραν (α), τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς ἐσημειώσαμεν (σελ. 168). ἂν καὶ τὸ ψ καὶ ξ ὁμοίως εὑρίσκονται εἰς παλαιοτάτας ἐπιγραφὰς, οἷον τὸ ξ ἐν τῇ προειρημένῃ τῆς Πετιλίας ἐπιγραφῇ (ὡς, Ἀρμοξίδαμος, πρόξενοι) κτλ. (β). Καὶ ἡ τῶ νεῖς γ καὶ μ πρὸ τῶν διωρισμένων γραμμάτων τροπὴ, καὶ ἐν συνθέσει τῶν λέξεων καὶ ἐν παραθέσει, φαίνεται εἰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς· ὡς (ἐν Ἀττικ. ἐπιγρ. Ὀλυμπ. γα), ἐΓκτητικὸν, συΓκλειόντων, ἀνήνεΓκται (ἐνέγκω = ἐνέ(ν)κω)· καὶ (Ὀλυμπ. γε), ὃΓ Γέλων (ὃν Γέλων), ἐΓ κιβωτῷ, καὶ τῶΓ κοινῶν (Ὀλυμπ. ρ, τὸ α, ἐν ψηφίσμ. Ἀμφικτυόνων· ὅπω γράφεται καὶ Ἀμφικτίονες,-κτίονικὰ· ι = υ· βλ. Βοίκχ. τόμ. α, σελ. 805), κτλ. Ὁμοίως καὶ (Ὀλυμπ. πζ), μὲΜ ψυχὰς, μὲΜ πόλιν, ἐΜ προμάχοις, κτλ. Ἀλλ' ὅμως εἰς Ἀττικὰς πάλιν καὶ ἄλλας ἐπι-

---

(α) Αὐτ. σελ. 69.

(β) Οἱ Ἀττικοὶ ἔγραφον φσ καὶ χσ πρὸ τῆς χρήσεως τῦ ψ καὶ ξ· ὡς, ἔδοχσεν, ἐφσήφισο (βλ. ὄπισθ. σελ. 734)· ἀλλ' ἴσως καὶ αὐτοὶ ἐπρόφερον τὰ δασέα γράμματα πρὸ τῦ σ ψιλώτερον, ὡς καὶ οἱ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς, οἵτινες ἔγραφον πάντοτε πσ καὶ κσ ἀντὶ ψ καὶ ξ (ὡς, δέκσαι· ἐν τῇ Μηλίων σήλῃ, κτλ.)· εὑρίσκονται δὲ τὰ διπλᾶ εἰς ἀρχαίας ἀττικὰς ἐπιγραφὰς μετὰ τὸν Εὐκλείδην μάλισα· οἷον εἰς ἐπιγραφὴν Ὀλυμ. γβ τὸ β (410, π. Χ.), ἔδοξε (Βοικχ. σελ. 120), κτλ. Εἰς παλαιὰς Ἀττικὰς καὶ ἄλλας ἐπιγραφὰς ἀναγινώσκονται καὶ ταῦτα· ἈρίΣΣτων, ΤελέΣΣτας, ΜοΣΣχίων, ἈΣΣκληπιόδωρος, κτλ. ὅθεν συμπεραίνεται, ὅτι τὸ σ πρὸ τῦ τ, κ, χ, ἐπροφέρετο ἀρχαίως σκληρότερον, ὡς τὸ Ῥωσσικὸν щ, ἢ τὸ Γερμαν. sch (ὡς καὶ τὸ st = scht)· ἀλλ' εἰς ἄλλας πάλιν ἐπίσης ἀρχαίας γραφὰς γράφεται πρὸ τῶν συμφώνων τούτων ἁπλῦν Σ. Καὶ ἡ τοιαύτη παχυτέρα τῦ σ, προφορὰ φαίνεται κατὰ τόπους ἀρχαϊκωτέρα, διὰ τὴν ὁποίαν ὠνομάσθη καὶ τὸ σὰν κίβδηλον (βλ. ὄπισθ. σελ. 90, καὶ Βοικχ. ἐπιγρ. σελ. 42).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χόνει καὶ τὸν ἴδιον φθόγγον, ὅστις γίνετ' ἐκ συναιρέσεως τοῦ εε, καθὼς εἴπομεν ἀνωτέρω· πρόσθες καὶ ὅτι ἡ ἀρχαία τοῦ ε ὡς ει προφορὰ (καθὼς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς), δὲν ἦτο μακρὰν τῆς τοῦ η· ὅθεν καὶ αὐτὸ τὸ προβαλλόμενον ξηρὸς καὶ ξηρὸς εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ σκερὸς, σκηρὸς, σκειρὸς, σκιῤῥὸς, σκίῤῥος καὶ προσέτι, σκῦρος (α). Αἱ τοιαῦται κατὰ διαλέκτους τῶν γραμμάτων τούτων εἰς ἄλληλα τροπαὶ συμβάλλουσι μᾶλλον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς τῦ η προφορᾶς, καὶ δὲν ἰσχυροποιοῦσιν οὐδ' ὁπωσοῦν τὴν γνώμην τῶν Ἐρασμιτῶν. Κἄν δοθῇ ὅτι τὸ ξερὸν ἐπροφέρετο διὰ τῦ ἐ ψιλοῦ (ὡς τώρα συνήθως προφέρομεν τὸ στοιχεῖον), δὲν ἕπεται ἐκ τέτε, ὅτι καὶ τὸ ξηρὸν παρομοίως ἐξεφωνεῖτο. Ἀπόδειξις δὲ τούτε πάλιν τὰ κατὰ τόπες τῆς τωρινῆς μας γλώσσης ἰδιώματα. διότι Σμυρναῖοι μὲν καὶ Χῖοι λέγεσι σίδερον, καὶ κερὶ, καὶ νερὸν, οἱ δὲ Θετταλοὶ καὶ ἄλλοι, σίδηρον, κηρὶ, νηρὸν (ἐκ τῦ ναρὸν, νάω, νέω), οἱ δὲ Βυζάντιοι λέγεσι μὲν καὶ αὐτοὶ κερὶ, καὶ θεριὸν (τὸ θηρίον), ἀλλ' ὡσαύτως λέγεσι καὶ κερὰ, τὸ κυρὰ (κυρία), καὶ πίτερα, τὰ παῤ ἀλλοις πίτερα, καὶ πίτιρα (πίτυρα), καὶ ἀψηλὸς τὸ ὑψηλὸς, καὶ μέρμηγκα τὸν μύρμηγκα, καὶ ζελεύω τὸ

(α) Βλ. Ρείμερ. λεξ. ξηρός· Ταύτας τὰς διαφόρες γραφὰς τῦ ξηρὸς, σκηρὸς, κτλ. Ἐρασμίται τινὲς τὰς ὑπέλαβον ἡμαρτημένας!! καὶ ἄλλοι μηδὲ κἄν τὰς ἐνθυμήθησαν· μ' ὅλον ὅτι βοᾷ μὲν πρὸς αὐτὲς ἡ σκιῤῥώδης Σκῦρός μας ἐκ τῦ Αἰγαίου πελάγες, ἀντηχεῖ δὲ καὶ τὸ Σκίρον τῶν Ἀθηνῶν ὁμῦ μὲ αὐτὰ τὰ Σκίρα ἢ Σκιροφόρια, ἑορτὴν τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς, καὶ μὲ τὸ Σκιράδιον ἀκρωτήριον, καὶ τὲς Σκιρίτας ἀπὸ τὸ Σκῖρον τῆς Πελοποννήσου, καὶ τὸν Σκείρωνα μὲ τὰς Σκειρωνίδας πέτρας τε, κτλ. κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σιμπῶ! τί δὲν εἶναι καλὴ νὰ κάμῃ θρασύτης ἡμμαθής;). Καὶ ὁ Θέων λοιπὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπρόφερε τὸ παῖς οὖσα ὡς τὸ πασσα, καθὼς καὶ ὁ Καλλίμαχος τὸ ναίχι ὡς τὸ ἔχει, πενταχοσίως ἐννενήκοντα χρόνως πρὸ τοῦ Θέωνος. Θ) Εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (325, μ. Χ.) ὁ Ἄρειος πολεμῶν τὴν λέξιν ὁμοούσιος ὡς καινοφανῆ, ἐπρόβαλε τὸ τοῦ Ἀποστόλου ῥητὸν „τὰς βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο „(β, Τιμ. β, 16, καὶ α, Τιμόθ. 5), γράφων καὶ προφέρων καινοφωνία τὸ τοῦ κειμένου κενοφωνία, καὶ πλάττων καὶ αὐτὸς ἀμφιβολίας σόφισμα, διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τῆς αι, πρὸς τὸ ε. Ι) Ὁ Μέγας Βασίλειος (350, μ. Χ.), εἰς τὰ γραμματικά του ἐρωτήματα (σελ. 595, κτλ.), κανονίζει τὴν ὀρθογραφίαν τῶν ἀπὸ θε, νε, χε, καὶ θαι, ναι, χαι ἀρχομένων λέξεων διὰ τὴν σύμπτωσιν τοῦ φθόγγου τῆς αι, μὲ τὸν τοῦ ε. Ὡσαύτως καὶ οἱ πολὺ πρὸ αὐτοῦ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀκμάσαντες Ἀλεξανδρινοὶ Γραμματικοὶ βεβαιόνουσι τὸ ἀδιαίρετον καὶ τοῦ ε ὁμόφωνον ἰδίωμα τῆς αι, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ γραμματικά των συντάγματα. Μετὰ τούτων ἂς ἀριθμηθῇ καὶ ὁ ἀξεῖος ἐπιγραμματοποιὸς Παλλαδᾶς (τῷ 450, μ. Χ.), ὅστις καὶ αὐτὸς ἐπρόφερε κατὰ τὸν Καλλίμαχον τὴν αι ὡς ε εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τῶν δύω λέξεων τοῦ ἐφεξῆς στίχου τοῦ

Οὐκ ἐθέλω Δόμινε (domine), ἃ γὰρ ἔχω δόμεναι! (α)

(α) Εἶπε καὶ ὁ Ὅμηρος (δεκατέσσαρας αἰῶνας πρὸ τοῦ Παλλαδᾶ),

„Εἴδωλον δ' ἑτέρωθεν ἑταίρῳ πόλλ' ἀγόρευεν·

ἐπφέρων κατὰ παρήχησιν τὸ ἑτέ (τῷ ἑτέρωθεν) ὡς τὸ ὁμοιόφωνον χεῖν ὄχι ἰσόχρονον, ἑταί (τῷ ἑταίρῳ), καθὼς ἐσημείωσεν ὁ Εὐσάθιος· ἀλλὰ περὶ τούτου λέγομεν καὶ ἐφεξῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καταδικάζεσι τοῦτο τὸ παράγραμμα ὡς πλάσμα τῆς κατὰ τὸν Πλανέδην διεφθαρμένης τάχα προφορᾶς· ἀλλ' ὁ ἱστορικὸς οὗτος ἀντέγραψε τὰ πλεῖστα τῆς βιογραφίας τοῦ Αἰσώπου ἀπ' ἄλλας ἀρχαίας συγγραφεῖς, καὶ πολλάκις λέγει τὰ αὐτὰ μὲ ὅσα ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ συμπόσιον τῶν ἑπτὰ Σοφῶν. Πόθεν εἶναι βέβαιον, ὅτι δὲν ἀντέγραψεν ὁμοίως ἐκ παλαιῶν καὶ τοῦτο τὸ παράγραμμα; ἢ μήπως ἡ διαφορὰ τῆ ει πρὸς τὸ ἔκπαλαι κατὰ διαλέκτους (ὡς προείπομεν) ἰωτακίζον υ ἦτο τόσον μεγάλη, ὅσον τὴν ἐξέλαβον οἱ περὶ τὸν Ἔρασμον; Γ') Ὁ Ἀριστοφάνης (430, π. Χ.) παίζει τὸ διαπεινᾶμες (Βοιωτικ. ἀντὶ διαπεινῶμεν) πρὸς τὸ διαπίνομες (διαπίνομεν (α)). Δ) Ὁ Πλάτων (390, π. Χ.) παράγει τὸ Ἶρις παρὰ τό εἴρω (βλ. περὶ τῆ η), καὶ τὸ Ποσειδῶν παρὰ τὸ πόσιν (δι)δῶν, καὶ παρὰ τὸ ποσίδεσμος „ὡς ποσίδεσμον ὄντα· τὸ δὲ ε ἔγκειται ἴσως εὐπρε-

---

(α) Ἀριστ. Ἀχαρν. 751· τὸ διατίνομεν καὶ διαπεινῶμεν γίνονται ὁμοιοφωνότατα, ὅταν ὑποκλεφθῇ ἡ τῆ τόνε διφορὰ· παρομοίως ἔπαιξεν ὁ αὐτὸς καὶ τὸ δημὸς πρὸς τὸ δῆμος (Ἱππ. 950). Ὁ Ἀριστοφάνης (Εἰρήν. 288—91) περιπαίζει καὶ τὸν Πέρσην Δάτιν (σατράπην τῆ Δαρείου τῷ 489. π. Χ.), ὡς βαρβάρως ἑλληνίζοντα· εἰς δὲ τῶν τοῦ Πέρσου βαρβαρισμῶν φέρεται καὶ τὸ δανειῶ, ἀντὶ δανείσω· ὁ πτωχὸς Δάτις ἀκέων ὅτι τὰ εἰς ίζω ῥήματα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἔχεσι τὸν μέλλοντα περισπώμενον, ἐνόμισεν ὅτι ὡσαύτως περισπῶσι τὸν μέλλοντα καὶ τὰ εἰς είζω, διὰ τὴν ὁποίαν πάντοτ' ἤκεεν ὁμοφωνίαν τῆς ει μὲ τὸ ι! Ἀλλὰ τῆ μὲν Δάτιδος τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἁμαρτήματα ὠνομάσθησαν Δατισμός· τῆς δὲ κατ' Ἔρασμον προφορᾶς οἱ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν καθόλε γλῶσσαν ποικίλοι βαρβαρισμοὶ πῶς ἄρα δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι; καὶ „πόθεν ἂν τις λάβοι ῥῆμα μυριάμφορον, διὰ νὰ τὰς ἐκφράσῃ μονολεξεί; τὸ Ἐρασμισμὸς εἶναι (νομίζω) καὶ σημαντικὸν καὶ χάριεν!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἴαχος καὶ ὁ Ὤγυγος καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παμπάλαιοι καὶ γηγενεῖς κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἐπρόφερον τῆς γλώσσης αὐτῶν τὰ ϛοιχεῖα, ὄχι καθὼς ὕϛερον ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν πατέρες ἡμῶν (παρὰ τῶν ὁποίων ἡμεῖς παρελάβομεν τὴν γλῶσσαν μετὰ τῆς προφορᾶς), ἀλλὰ καθὼς ἐκφωνεῦσι τὴν σήμερον οἱ Ὁλλανδοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ τὰ γράμματα τῶν ἰδίων αὐτῶν γλωσσῶν, πρὸς τὰ ὁποῖα μεθήρμοσαν οἱ ἄνδρες καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς φθόγγους!

Β) Οἱ Ἐρασμίται νομίζουσιν, ὅτι ἡ κατ' αὐτοὺς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προφορά, συμφωνοῦσα μὲ τῶν λέξεων τὴν γραφήν, ἔχει πολλὴν τὴν σαφήνειαν· ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦτο μεγάλως ἀπατῶνται. Ἐπειδή, πρῶτον μὲν αὐταὶ αὐτῶν αἱ γλῶσσαι μαρτυροῦσιν ὅτι δὲν συμφωνεῖ πάντοτε μετὰ τῆς γραφῆς ἡ τῶν γραμμάτων προφορά. Οἱ Ἄγγλοι γράφϐσιν a *καὶ προφέρϐσιν* e, *γράφϐσιν* ee *καὶ προφέρϐσιν* i (*ἤτοι* η), *γράφϐσιν* i *καὶ προφέρϐσιν* ei (*ὅθεν καὶ τὸ φημὶ, φὴς, φησὶ, κλίνοντες ἐκφωνοῦσι* fémei, fés, fései!). *Καὶ οἱ Γερμανοὶ δὲ γράφοντες* ie

---

δύσηχον φθόγγον, τὸν ι)· ἀποδίδει δέ πως τὰς ἐναντίας ἀρετὰς, τὴν σαφήνειαν, καὶ εὐφωνίαν, καὶ τὸ ὁμόφωνον τῆς γραφῆς καὶ προφορᾶς, εἰς τὴν Ἐρασμικὴν αἵρεσιν! Δὲν ἐσυμπέρανε δὲ πάντῃ εὐσόχως ἐδὲ τὸν ἑκάϛϐ ϛοιχεῖϛ φθόγγον ἐκ τῦ κατὰ διαλέκτϐς ἀντιϛοίχϐ (οἷον τὸν τῦ η ὡς ε, διότι τὸ Αἰολ. φρίνην οἱ Δωριεῖς ἔλεγον φρονὲν, κτλ.)· ἀλλὰ καὶ τινας μαρτυρίας, οἷον τῦ Πλάτωνος τὸ εὐπρεπείας ἕνεκα, καὶ τὴν τῦ Ἑρμογένϐς περὶ τῆς ει, καὶ τῦ Βάῤῥωνος περὶ τῦ η, καὶ τῦ Φαληρέως περὶ τῆς οι (βλ. ὄπισθ. σελ. 179, 201, 311) δὲν ἠρμήνευσεν ἀκριβῶς. Μ' ὅλα ταῦτα τὸ βιβλίον τῦ σοφῦ Λισκοβίϐ εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς.

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὅ, τε Κικέρων καὶ ὁ Κυϊντιλιανὸς, μαρτυρῶσι προφανῶς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀδιαίρετον τῶν διφθόγγων προφοράν· θέλομεν δὲ τούτων ἐκθέσει τὰς ῥήσεις αὐτὰς εἰς ἑκάσην δίφθογγον, κατὰ σειρὰν χρονολογικήν· Ὧδε ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι σήμερον, τουτέσιν ἀπὸ τοῦ χιλιοστοῦ ἔτους πρὸ Χριστοῦ μέχρι τοῦ χιλιοστοῦ καὶ ὀκτακοσιοστοῦ καὶ εἰκοστοῦ καὶ ἐννάτου μετὰ Χριστὸν, τριάκοντα σχεδὸν αἰῶνας, ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων γνωρίζει καὶ προφέρει τὰς διφθόγγους ὡς στοιχεῖα μονοειδῆ καὶ ἀδιαίρετα (α).

(α) Σοφοί τινες τῶν Εὐρωπαίων Ἑλληνιστῶν, σπεδάζοντες ἴσως νὰ διαλλάξωσι τὴν κατ' Ἔρασμον μὲ τὴν τωρινὴν καθ' Ἕλληνας προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς, διαιροῦσι ταύτην εἰς τρεῖς ἡλικίας· α) Ἡρωϊκὴν, καθ' ἣν (νομίζουσιν), ὅτι ἐπροφέροντο διηρημένως αἱ δίφθογγοι, τὸ δὲ β καὶ η ὡς τὰ Λατιν. b καὶ e· β) Μέσην, τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁπότε εὑρίσκονται ἴχνη τῆς καθ' ἡμᾶς τῶν γραμμάτων προφορᾶς, οἷον ἡ ει προφερομένη ὡς ι, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον· γ) τέλος, ἡλικίαν τὴν ἀπὸ τῶν Πτολεμαϊκῶν χρόνων (280, π. Χ.), καὶ ἐφεξῆς, ὁπότε φαίνονται πανταχοῦ ἀποδείξεις, ὅτι καὶ αἱ διφθογγοι καὶ τὸ β καὶ τὸ η ἐπροφέροντο καθὼς καὶ τὴν σήμερον προφέροντ' ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Ἀλλὰ πρὸς ταύτην τῶν σοφῶν τούτων ἀνδρῶν τὴν δόξαν δὲν συμφωνοῦμεν· καὶ τὰ, ὅσα ἐπιφέρομεν, παραδείγματα τῶν ἐνδόξων συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος ἀποδεικνύουσι καθαρῶς τὴν ἐκείνων προφορὰν πάντη σύμφωνον μὲ τὴν καθ' ἡμᾶς περὶ τὰ καθόλου. καὶ αὐτὴ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ φύσις, κατὰ τὰς ἀνωτέρω συντόμως ἐκτεθειμένας παρατηρήσεις, ἀντιβαίνει προφανέστατα πρὸς τὴν Ἐρασμικὴν προφοράν. Πῶς ἐπρόφερον οἱ πάλαι τῆς Ἑλλάδος Ἥρωες τὰ στοιχεῖα τῶν φωνῶν των εἰς τοὺς μυθικοὺς τῆς ἀπαιδευσίας χρόνους, τίς δύναται νὰ διορίσῃ ἀκριβῶς; ἀλλ' ὅμως, ἀφ' οὗ διεπλάσθη κανονικῶς ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς βέβαια χρόνους πρὸ τὸ Ὁμήρου καὶ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἴσως αὐτῶν, τόσον εἶναι φυσικὸν ὅτι δὲν εἶχεν ἄλλην παρὰ τὴν Ὁμηρικὴν ἐκφώνησιν τῶν στοιχείων, ὅσον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ ς. Σεῖς δὲ φιλόμυσοι καὶ φιλέλληνες Νέοι τῆς Ρωσσίας, τὺς ὁποίυς μάλισα ἀποβλέπει τῦτο τὸ σύνταγμα, φυλάττετε πισῶς τὴν ὁποίαν ὡς πάτριον παρελάβετ' ἐξ ἀρχῆς ἑλληνι-

---

Ταρθένιον (ἐκ τῦ τἀρθένια, τὰ ῥωθένια). Τα μπακία (τὰ μπακία, μπακιέδες ἐκ τῦ Τυρκικῦ μπακιὲ = λοιπάδιον, φόρυ λείψανον). Τόλλαμπρον (τὸ λαμπρὸν). Τάπλαρα (τἀ πλευρά) = tabularia! Πολὺς δὲ καὶ τῆς ἀνορθογραφίας ὁ φορυτὸς (ἀπατωμένων ἴσως τῶν Ιλωσσογράφων ἀπὸ τὰς κακὰς τῶν χειρογράφων καὶ τυπωμένων βιβλίων γραφάς)· ὅθεν πάλιν ἐπλάσθησαν πάμπολλαι λέξεις γελοῖαι, ὡς τὰ, Σρόρδον (σκόρδον), Ῥομύδιον (χρομύδιον), Σ Σοφόρι ('σωφόρι, ἐσωφόριον), Μερνύκτα ('μέρα, νύκτα, ἢ 'μερόνυκτα, ἡμερόνυκτα, -νύκτιον). Δονικὸς, μὲ Δονικὴν (ἐκ τῦ μ' ἡδονικὴν, ἡδονικὸς), καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Διὰ τὴν κακογραφίαν καὶ αἱ μαρτυρίαι, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ὁ Δεκάγγιος, γίνονται πολλάκις ἀκατάληπτοι· ὡς, „Διὰ νὰ ποιεῖν ὅτι ἔποικον ἢ κάτα τὴν ζημίαν(" Λέξ. Κατῶδι) γράφ. „Διὰ νὰ 'πῶν (εἰπῶν, εἴπωσιν) ὅτ' ἔποικεν (ἐποίησε, πεποίηκε), κτλ. Καλοκοδέσπινεά μυ. γρφ Καλοικοδέσποινά μυ (καλὴ οἰκοδέσποινα). Τὸν Κυριτζεύτασε (ὅθεν ἔπλασε καὶ ῥῆμα Κυριτζευτάζειν!! Λέξ. Κυρὰ), γρφ· τὸν Κύρι τς ἔφθασε (τὸν κύριν της). Πόνε, γρφ. πῶναι, πῶ εἶναι (Λέξ. Γέργυθας. ἐκ τῦ γόργυρος, γυργύρα· ἢ μᾶλλον ἐκ τῦ γώρϜυτος, χωρυτὸς = χωρυτὸς, κώρυκος, κοῖλος τόπος· ὁ δὲ Δεκάγ· παράγων ἐκ τῦ γυργὸς ἀντὶ γοργὸς, ἀφίνει τὴν λέξιν ἀνεξήγητον). Εἰς ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία λάθη ἐξέπεσαν οἱ Γλωσσογράφοι ἕτοι διὰ τὴν μετρίαν εἴδησιν τῆς κοινῆς τῶν 'Ελλήνων γλώσσης. Ἔβλαψε δὲ τὺς ἄνδρας πολὺ καὶ ἡ ἀνάγνωσις βαρβάρων βιβλίων, συγγραμμένων ἀπὸ Φράγγυς ἑλληνισὰς· οἷον τὸ Assisae χειρόγραφον περὶ τῦ 'Ιεροσολυμητικῦ βασιλείυ, ἐκ τῦ ὁποίυ ὁ Δεκάγγιος μετέγραψε πολλὰς λέξεις ξενικὰς, εἰς τὺς "Ελληνας ἀγνώσυς, ἐν αἷς καὶ τὸ ὲ (Γαλλικ. ou) ἀντὶ τῦ ἑλληνικῦ ἢ. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ Τάργα τσῆ πίσης (ἀσπὶς ἢ θυρεὸς της πίσεως), τὴν ὁποίαν συνέγραψεν ὁ μεθοκόπος φλάρος 'Ριχάρδος, διδάσκαλος τῶν ἐν τῆ 'Ελλάδι ἐξαιρέτως λεγομένων Κατολίκων, κατὰ τὴν τύτων βαρβαρωτάτην διάλεκτον. Εἶναι δὲ οἱ Κατόλικοι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τίς ποτε δύναται νὰ συμπεράνῃ ὑγιῶς, ὅτι καὶ ἡ ἀδιαίρετος οι προφέρεται παρόμοια; Ἔπειτα ποῖον ἐπιχείρημα πρὸς ἀπόδειξιν ἀνθρωπίνης λαλιᾶς δύνανται νὰ δώσωσιν οἱ χοῖροι (κἄν κάπροι ἦναι, κἄν γρομφάδες, αἱ κοινότερον σκρόφαι, κἄν γαλαθηνὰ χοιρίδια καὶ δελφάκια, ἢ γρεννάκια, καὶ ἢ σίαλοι θρεπτοὶ καὶ σιτευτοὶ, ἢ καὶ ἀγριόχοιροι χλοῦναι δρεπανόδοντες, ἢ καὶ ὁποιασδήποτ' ἂν ποιότητος τὲς ἀπαιτῇ ἡ σοφὴ διερμηνεία τῶ Ἐρασμείου κοϊγμοῦ! (α)) ποίαν, λέγω, προφορᾶς

(α) Συγχώρησον, ἀναγνῶσα, τὴν πολλὴν χοιρωνομασίαν! καὶ ταύτης τῆς ἀκαιρίας αἴτιοι γίνονται οἱ περὶ τὸν Χέκον, οἵτινες δὲν διορίζουσιν ἀκριβῶς, εἰς ποῖον εἶδος τῶν χοίρων ἀποδίδουσι τὴν τιμὴν νὰ προφέρῃ τὴν οι παλαιὰ Ἑλληνικά!! καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἡ δὲ γρομφὰς (γρόμφα, γρόφα, γ=c, =scropha, σκρόφα, μετὰ τῶ σ), καὶ ὁ γρόμφος, μὲ φαίνεται =Fρόμφος, ῥόφος, ἐκ τοῦ ῥόφω (ροφάω, καὶ ρομφάνω) = ῥύβω, ῥοιβδῶ, συγγεν. τῶ ῥάγω, ῥάζω, ῥύζω, ὅθεν καὶ τὸ γρύζω, γρὺ, γρύλλος, ὀνοματοποιΐαι ἀπὸ τῶ τραχέος ἤχε τῶ γρύζοντος χοίρε. Καὶ τὸ τῆς συνηθείας γρεννάκιον (γρέννακξ), γρέννα, γρέννιον καὶ γερέννιον (παρενθέσει ε, ὡς, μενῶχος = μνῶχος, μ=β, ἀντὶ βνῶχος, ἐβνῶχος = εὐνῶχος), καὶ Λατιν. grunnius, ἔγινεν ἐκ τῶ Αἰολικ. γρῦλλος = γρύλλος (λλ =νν), ὅθεν καὶ γρυλλίζω, συνήθ. γρελλίζω· (ἄλλο τὸ συνήθως γριλύνω, ἐγρίλωσε τὰ ὀμμάτια, παραφθαρὲν ἐκ τῶ ἀγριώνω, ν=λ, καὶ ἀποκοπῇ τῶ α, ὡς λέγεσι καὶ γρέκιον, ἀγρίου χοίρε φωλεὰν, καὶ γρεκιάζει, ἀντὶ ἀγροίκιον, ἀγροικία, ἀγροικίζει, διατρίβει εἰς ἀγρὸν, ὡς ἄγριος). Ἐκ τῶ γρυλλίζω λέγεσιν οἱ Θεσσαλοὶ καὶ γρυλλίτσαν τὴν ὑάγχην (χοίρου συνάγχην, ὡς γρύλλην, γρυλλισμόν). λέγομεν προσέτι καὶ γρύννια, γρυννιάζω (γρύλλη, -λλίζω, Λατιν. grunnio), τὸ γογγύζω (παρὰ Χίοις γώζομαι = Fῴζω, ᾠζω, οἰζω, ἐκ τῶ οἶ). ὁ Ἡσύχ. ἔχει καὶ γρωνὰς· καὶ τῦτο, ἴσως, = γρέννα [ὄχι παρὰ τὸ γράω, γρώω, ὅθεν γρώνη, παῤ ὅ, νομίζω, κατὰ μετάθεσιν, ἢ τῆς συνηθείας γέρνα (ω=ε) = τρύπα, λάκκος, βόθρος, ὄχι παρὰ τὸ Λατιν. urna (οἷον

τουτὸ σχεδίασμα ὡς μίαν ἀπὸ τὰς βεβαίας του παρατηρήσεις, ὅτι οἱ νῦν Ἕλληνες εἶναι πάνυ βαρβαρόφωνοι καὶ ἀγράμματοι!! (α).

(α) Τὴν κατὰ διαίρεσιν προφορὰν τῶν διφθόγγων Ἐρασμίται τινὲς τὴν δικαιολογοῦσι καὶ ὡς εὐκολύνουσαν τὴν μάθησιν τῆς καθ' Ἕλληνας πολυπλόκου ὀρθογραφίας! Πιστεύω τὸν λόγον των, χωρὶς νὰ ἐξετάσω, ἂν ἡ περὶ τὴν μάθησιν εὐκολία δὲν γεννᾷ πολλάκις καὶ εὐθηνὴν ἀμάθειαν! Χάριν τῆς εὐκολίας, ἰὰν θέλωσιν, ἂς διαιρῶσιν, ὅπως ἂν θέλωσι, τὰς διφθόγγους μας! ἀγαθῇ τύχῃ, καὶ πάντοτ' ἐν ὥραις αἰσίαις! ἀλλ' ὅμως ἂς μὴ καυχῶνται πλέον καὶ ὅτι τὰς προφέρουσιν Ἑλληνικῶς. Οὕτω δύνανται νὰ διαιρῶσι καὶ ἄλλων γλωσσῶν, οἷον τῆς Γαλλικῆς, τὰς διὰ διφθόγγων καὶ τριφθόγγων γραφομένας συλλαβὰς, προφέροντες βάϊσσεάυ τὸ vaisseau, καὶ ἄϊμυϊεντ τὸ aimoient, κτλ. ἀλλὰ δὲν δύνανται βέβαια νὰ εἴπωσι καὶ ὅτι λαλοῦσι γαλλικά· εἰ δὲ, καὶ ἡ προσυχοῦσα Γαλλικὴ θεράπαινα θέλει χαριέντως τοὺς ἐξελέγξει! Ἀλλ' ἄν ποθεν ἦκεν Ἐρασμίτην ἑλληνίζοντα ἡ Ἀττικὴ παιδίσκη ἐκείνη, ἢ καὶ τὸν Θεόφραστον αὐτὸν ἀσείως διασύρασα ὡς ἀνάττικον καὶ ξένον εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ μικροτάτην ἴσως παραλλαγὴν τοῦ περὶ τὴν Ἀττικὴν προφορὰν ἰδιωτισμοῦ, ποῖον ἄρα σκῶμμα κομψὸν καὶ πλῆρες Ἀττικοῦ ἅλατος ἤθελεν ἀποκριθῆ πρὸς τὴν ὄχι βέβαιαν ἀρεστὴν εἰς τὰς ἀκοάς της Ἐράσμιον προφοράν;

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τὸ παράγραμμά τε (α), (ἤ καλαμπέριον), Θεόδωρός τις Ἀττικὸς εἰπὼν πρὸς τὸν κιθαρῳδὸν Νίκωνα, θράττει σε, διὰ τῦ ὁποίου σήμαινεν ὄχι τὸ ῥῆμα θράττει, ἀλλὰ τὸ θηρικὸν τῦ Θρᾴξ (Θρᾷσσα) Θράττη, χλευάζων τὸν Νίκωνα, ὅτι Θράττη σε (ἐγέννησε), καθὼς τὸ ἐξηγεῖ ὁ μαθητὴς καὶ σύγχρονος τῦ Πλάτωνος Ἀριστοτέλης (β). Παρομοίως ἔπαιξε καὶ ὁ χαριέστατος Ἀριστοφάνης ἐκ τῆς παρηχήσεως τοῦ εἴλη (αὐγὴ ἡλίϐ) πρὸς τὸ ἥλιος, ὅθεν φαίνεται παράγων ἀσείως τὸ Ἡλιαία (δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, παρὰ τὸ ἁλιὴς, ἁλία), καὶ ἡλιάζω (δικάζω εἰς τὴν Ἡλιαίαν),

„Εἴλη κατ' ὄρθρον ἡλιάσει πρὸς ἥλιον. (Σφηξ. 753). (γ).

ταῦτα περὶ τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις χρήσεως τοῦ ε ἀντὶ η.

ς) Λέγει βέβαια ὁ Σέξτος, ὅτι „τὸ η συσταλὲν γίνεται ε, τὸ δὲ ε ἐκταθὲν

(α) Ἦτοι παίγνιον παρὰ τὸ γράμμα, ὅταν τις μεταποιῇ (πρὸς σκῶμμα ἢ σόφισμα) τὴν λέξιν διὰ γράμματος ἀφαιρέσεως ἢ προσθέσεως ἢ καὶ μεταβολῆς, καὶ μάλιστα φωνήεντος πρὸς φωνῆεν ὁμοιόφωνον, ὡς τὸ ἀνωτέρω· τὰ τοιαῦτα παραγράμματα γίνονται δριμύτατα καὶ διὰ τὴν παρήχησιν. βλ. περὶ τῆς διφθόγγ. ει.

(β) Ἀριστοτέλ. Ῥητορ. βιβλ. γ. κεφ. ια. (βλ. καὶ ἐφεξῆς περὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγ.). Τοιοῦτον ἐκ παρηχήσεως παίγνιον, ὄχι ἰόσον νέον, εἶναι κ' ἐκεῖνο τὸ ἠθικόν „ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία." Καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον δὲ φαίνονται παρηχήσεις, τὰς ὁποίας ἐσημείωσεν ὁ Εὐσάθιος, οἷον, ἔδδεισαν, ἐδέ τ' ἔδησαν, κτλ.

(γ) Τὸ δὲ εἴλη ἐκ τῦ ἕλω (εἴλω, ἴλλω), ἕλη, μετὰ τῶν πνευματισμῶν, βέλη, γέλη (λτ. gelu), καὶ εἴλη, βείλη, καὶ ἥλη, ὅθεν ἥλιος· ὡς πάλιν ἐκ τῦ ἕλα μετὰ τῦ πνεύματ. τὸ σέλα, σελάνη, σελήνη, σέλας, (ε = ο) λτ. sol, Σλαϐ. солнце, Γερμ. Sonne (l=n).

τῆς υι). Ἀλλὰ πότε ἆρα καὶ ἀπέβη ἀνεκφώνητον τὸ προσγραφόμενον ι τῶν δοτικῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων συλλαβῶν; Α) Ὁ Ὅμηρος τὸ ἐκφωνοῦσεν ἢ ὄχι; τὸ ζήτημα εἶναι δυσεπίλυτον· ὅσον ὅμως δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἀπὸ τὴν παραδοθεῖσαν εἰς ἡμᾶς παλαιὰν τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων γραφὴν, πιθανὸν ἐστι καὶ ὁ Ὅμηρος δὲν ἐπρόφερε τὸ τοιοῦτον ι, διότι γνωρίζει καὶ τὸ μονόφθογγον τῆς υι, καὶ τὴν εἰς ᾳ καὶ ῳ συναίρεσιν [ὡς τῶν εἰς αν, ας, α, νικᾶν, νικᾶς νικᾷ (ἰλ. α, β· Ὀδ. λ) ἀρχαίως, νικαιν,-καις,-και· καὶ κᾄγὼ (καὶ ἐγὼ, ἰλ. φ, 108). Οὕτω καὶ δῶσι, δῷ, ἀρχαίως δοῖ, τὸ ὁποῖον ὅμως ποτὲ δὲν εὑρίσκεται εἰς ταύτην τὴν γραφὴν, ὡς τὸ δοίην = δῴην]· ὡσαύτως μεταχειρίζεται ὁ Ὅμηρος καὶ τὰς εἰς α καὶ η καὶ ω ἀνυπογράφους δοτικὰς, αἵτινες ἐκ παλαιᾶ ἐξέπεσαν εἰς ἐπιῤῥήματα, ὡς τὸ λάθρη καὶ ἄλλα, περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ἐφεξῆς· τί παράξενον λοιπὸν ἂν ἐπρόφερε τὸ νικᾶς, κᾄγὼ, θρᾷκες, ὑπερῷον, κτλ. καὶ τὰς εἰς ῳ καὶ η καὶ α δοτικὰς κατ' ἐπικράτειαν τοῦ ἑνὸς μόνον φωνήεντος, χωρὶς νὰ ἐκφωνῇ καὶ τὸ προσγεγραμμένον ι (καιγὼ, Θραικες, ὑπεροιον, νικαις), καθὼς ἐδ' ὁ Ἀριστοφάνης ὕστερον, οὐδ' ἄλλος τις Ἕλλην τὸ ἐξεφώνει, εἰμὴ ὅπου ἀπήτει ἡ κατὰ λόγους διαίρεσις; Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὸ περὶ τούτου, ὁ Ὅμηρος δὲν ἐπρόφερε ποτὲ κατὰ τὸν Ἔρασμον τὰς καταχρησικὰς διφθόγγους ἀτόπως διαιρεμένας, ἐναντίον τοῦ μέτρου καὶ τοῦ τόνου τῶν συλλαβῶν. Ἐπειδὴ τὴν μὲν η (ηι) ἔγραφεν ἀναμφιβόλως ει (ε μακρὸν = η), τουτέστι στοιχεῖον φύσει ἀδιαίρετον (βλ. περὶ τῆς ει)· ὅθεν τὰ δήω, δήων (ἰλ. λ, 71), καὶ ἤιον, ἤιδεεν, ἔγραφε δείων, εἴδεε, εἶον (ὡς κατεῖε.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς εἶπεν, ὅτι „οἱ Λατῖνοι χρῶνται τῷ ου (v) προσπνεύσεως χάριν (ὡς F).“ ὅθεν καὶ τὰ λατινικὰ ὀνόματα Valerius, Varro, Valens, κτλ. μετέφραζον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἄλλοτε διὰ τῦ ου, οἷον Οὐαλέριος, Οὐάλης, Οὐάῤῥων, καὶ ἄλλοτε διὰ τῦ β, Βάῤῥων, Βαλέριος, Βαλεντιανὸς, κτλ. (α). Ἐπροφέρετο δὲ καὶ τὸ ὐ ψιλὸν ὡς ου βραχὺ (κατὰ τὸ τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλα τῆς αἰολικῆς διαλέκτου ἰδιώματα) εἰς λέξεις πολλὰς, οἷον κουτάλη, κόνες, εἰλήλουθας, οὔδωρ, κῦμα, ἀντὶ κυτάλη, κύνες, ἐλήλυθας, κῦμα, ὕδωρ, κτλ. ἀλλὰ περὶ τῦ ὐ ψιλῦ λέγομεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ πλειότερα. Ἐνταῦθα τόσον μόνον ἔπρεπε νὰ προτάξωμεν, ὅτι τὸ γράμμα τῦτο ἦτον ὄχι μόνον φωνῆεν ἔκπαλαι, καθὼς εἶναι καὶ τὴν σήμερον, ἀλλὰ καὶ προσπνεύσεως σημεῖον ἰσοδύναμον μὲ τὸ αἰολικὸν F, διότι προφερόμενον, ὡς εἴπομεν, καὶ ὡς ου, καὶ συνέλκον τὴν φωνὴν ἐπιτροχάδην, κατὰ τὸ ἀγγλικὸν w, μετέπεσεν εἰς τὸν συμφωνικὸν φθόγγον τῦ β ἢ V, ἐκ τῦ ὁποίου ἐπλάσθη καὶ τὸ τῶν νεωτέρων w. ἀλλὰ τῦτο τὸ συμφωνικὸν υ δὲν ἐτίθετο εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως κατὰ τὸ λατινικὸν βὰβ (v), εἰμὴ μόνον εἰς τὸ μέσον, ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς προεκτεθεῖσι παραδείγμασιν· ἀρχομένης δὲ τῆς λέξεως ἐγρά-

---

Λατῖνοι τὸ ὄνομα τῦ ϛοιχείου ἀπὸ τὸν Φοινικικὸν, ἢ ἄλλον Ἀσιανὸν Ἀλφάβητον· ἀλλ' ὁ φθόγγος τῦ πνευματισμοῦ ἦτο τόσον παλαιὸς καὶ εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰ ϛόματα, ὅσον καὶ εἰς τ' ἀρχαιότατα ἔθνη τῆς Ἀσίας. Τὰ γράμματα μόνα ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν γλῶσσαν ἐδανείσθησαν ἀπὸ τὲς Φοίνικας οἱ Ἕλληνες· καὶ ταῦτα τὰ μετερῥύθμισαν κατὰ τὴν ἰδίαν των φωνὴν (Ηροδ. Ε, 58).

(α) Βλ. προϊὼν κεφ. β, § γ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἰδίας των ἐπινοίας, καὶ μετέβαλαν τὴν φύσιν τῶν ϛοιχείων τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ διέλυσαν τὰς συνθέτους αὐτῆς διφθόγγες, καὶ ἐξώρισαν τὲς τόνους τοὺς γραμματικοὺς, καὶ μετερρύθμισαν τὴν προσῳδίαν τῆς γλώσσης, ὅπως τὲς ἤρεσε.

§ ϛ. Ταῦτα δὲ λέγοντα μή με νομίσῃ τις, παρακαλῶ, τόσον ἐκτόπως ἐνθουσιῶντα πρὸς τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν τῆς γλώσσης μου προφορὰν, ὥϛε νὰ διϊσχυρίζωμαι, ὅτι καὶ τώρα οἱ Ἕλληνες ἀπαγγέλλομεν τὴν γλῶσσαν μὲ τὴν αὐτὴν καθόλε καὶ πάντῃ πάντως ἐν πᾶσιν ἀπαράλλακτον ταυτοφωνίαν, μὲ τὴν ὁποίαν τὴν ἐπρόφερεν ὁ Ὅμηρος, ἢ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης (α). Ὁμολογῶ, ὅτι ἐν τῷ μακρῷ

(α) *Καὶ μήπως ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Πλάτων ἐπρόφερον τὴν Ἑλληνικὴν καθόλε ταυτοφώνως καὶ μέχρι διέσεως ἀπαραλλάκτως, ὡς ὁ Ὅμηρος; καὶ ἔτος πάλιν, ὡς ὁ Δευκαλίων καὶ οἱ πρωτόγονοι Ἕλληνες; δὲν παρατηρῶνται τόσαι ἐπίσημοι διαφοραὶ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀκμαζέσας τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς διαλέκτες, ἐκ τῶν ὁποίων σῴζονται πάμπολλαι καὶ εἰς τὴν λαλεμένην γλῶσσαν ἡμῶν; Ὅσις ἀπὸ τὲς ἀλλοφύλες Ἑλληνισὰς σπεδάσῃ ταύτην ἀκριβῶς, παρατηρήσῃ δὲ μετ' ἐπισασίας καὶ τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ὁμολογήσῃ, ὅτι παρὰ τὴν Ἐρασμικὴν διόρθωσιν τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς ἔτε τολμηρότερον ἔτε ματαιότερον ἄλλο φιλολογικὸν ἐπιχείρημα ἔτ' ὑπῆρξεν ἔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Τέτων ἔτως ἐχόντων, ἤθελέ τις ἐρωτήσει χαριέντως τὲς Ἐρασμίτας· Ἂν ἐζᾶσαν εἰς τὲς χρόνες τᾶ Δημοσθένες, δὲν ἤθελαν ἄρα προφέρει τὴν Ἑλληνικὴν ὡς ὁ Δημοσθένης, μὴ φροντίζοντες πῶς τὴν ἐπρόφερε τὸ πάλαι ὁ Ὀρφεὺς ἢ ὁ Μεσαῖος εἰς τὰς Ἀθήνας; περὶ τέτε δὲν μέν εικάμμια ἀμφιβολία. Ὁμοίως ἤθελαν ϛέρξει νὰ ἀπαγγέλλωσι τὰ Ἑλληνικὰ καὶ ὡς ὁ Σέξτος καὶ ὁ Πλύταρχος καὶ ὁ Λεκιανὸς, ἂν*

ἢ ἐλαλήθη πώποτε, παρηλλαγμένη κατὰ τοὺς φθόγγους τῶν γραμμάτων ἡ Ἑλληνικὴ φωνή. πανταχῆ τὸ Πανελλήνιον προφέρει τὴν γλῶσσαν τὴν πατρῴαν κατὰ προφορὰν ὁμόφθογγον μὲν πρὸς ἑαυτὴν καὶ ἀπαράλλακτον, ταὐτόφωνον δ' ἐπ' ἀκριβὲς καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικήν· ἡ δ' ἐκ τῶν ποικίλων περισπτικῶν ἀλλοίωσις καὶ κατ' εἶδος μεταβολὴ τῆς λαλουμένης διαλέκτου δὲν ἐπροξένησεν οὐδεμίαν περὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς τόνους διαφθοράν. Πολλαὶ τῆς Ἑλλάδος αἱ παλαιόθεν ἐπιγενόμεναι τύχαι· πολλοὶ ταύτην κατέδραμον ἐχθροί. Μετὰ τοὺς πρώτως ἐπὶ τῆς ἀκμῆς της εἰσβαλόντας καὶ συντριβέντας Πέρσας καὶ Γαλάτας, πολλὰ καὶ ἄλλα ἄγρια ἔθνη, ἀναφυέντα ὡς σπαρτοὶ Γίγαντες, κατεπάτησαν ὕστερον τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς ἤδη νοσούσης καὶ ἐξησθενημένης πατρίδος τῶν Ἡρώων καὶ τῶν Σοφῶν· ἀφήρπασαν τὴν ἐλευθερίαν της οἱ Ῥωμαῖοι· τὴν ἐδυνάστευσαν οἱ Σταυροφόροι Φράγγοι καὶ οἱ Ἰταλοὶ καὶ Γενοήνσιοι καὶ οἱ Βενετοί· τὴν κατέτρεξαν Γότθοι καὶ Σλάβονες καὶ Σέρβοι καὶ Βούλγαροι καὶ Ἰλλυροὶ καὶ Βλάχοι καὶ Ἀλβανοί· τὴν ἐλεηλάτησαν Πέρσαι πάλιν καὶ Σκύθαι ἢ Τάταροι καὶ Χαζάροι καὶ Πατσινάκοι καὶ Ἄραβες καὶ Σαρακηνοί· καὶ, τέλος, οἱ σκληροὶ Τοῦρκοι τὴν κατετραυμάτισαν, καὶ τὴν ὑπεζέγωσαν εἰς τὸν σιδηροῦν τῆς ὠμοτάτης τυραννίας των ζυγόν· κατέκαυσαν τὰς βιβλιοθήκας της, κατηδάφισαν τὰ Μουσεῖα καὶ τοὺς ναούς της, κατέσκαψαν τὰς λαμπρὰς οἰκοδομάς της, ἐφυγάδευσαν τὰς πλείσας τέχνας καὶ ἐπιστήμας της, κατεσκελέτευσαν τὴν παιδείαν της, κατεπτώχυναν καὶ ἐσμίκρυναν τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων της, ἠρήμωσαν ἢ μετέβαλον εἰς βάλτους καὶ χέρσους τὰς καλλίστας χώρας της·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ πολλὰς τοιαύτας ἄλλας ὕβρεις τὰς ἀφίνομεν εἰς τύτες αὐτὸς πάλιν τοὺς μέθην ἄοινον μεθύοντας, καὶ ἀηδῶς ἐρευγομένους, καὶ ἀσημονοῦντας ὑβρισύς· ἐξετάζομεν δὲ μόνον τὸ νόημα τῶν ὀφυρηλάτων λόγων τῦ Βοσσίου. Ἔω, οἱ Ἕλληνες, οἱ τῆς ἀληθῦς ἐλευθερίας νιὶ καὶ τροφεῖς, οἵτινες καὶ τοὺς νικητὰς αὐτῶν Ῥωμαίυς ἐνίκων ἄλλην ἔνδοξον νίκην, ἀνθρωπίζοντες αὐτὸς διὰ τῆς ἀφθόνυ μεταδόσεως καὶ διδασκαλίας τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἐπισημῶν, οἱ Ἕλληνες ἐκολάκευον τὸς Ῥωμαίυς, καὶ τὸς ἐκολάκευον μιμύμενοι τὴν προφοράν των!! ἀλλὰ διὰ τί δὲν τὸς ἐμιμήθησαν καὶ εἰς ἄλλυ τινὸς γραμματος εἰ μὴ μόνον εἰς δύω διφθόγγων (ae καὶ oe) τὴν μονόφθογγον ἐκφώνησιν; διὰ τί ὄχι καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῦ λόγυ καὶ τῶν λέξεων τὸν σχηματισμόν; διὰ τί καὶ ὅλως δὲν μετέλαβον τὴν γλῶσσαν τῶν νικητῶν των καταργήσαντες τὴν ἰδικήν των μὲ τόσην εὐκολίαν, μὲ ὅσην ὑπέλαβεν ὁ Βόσσιος ἔτι διέφθειραν τὰς διφθόγγυς της; τόσον κολακευτικοὶ, ὥξε νὰ μιμῶνται καὶ τὴν προφορὰν, καὶ πάλιν τόσον μέτριοι περὶ τὸ μόνον τῦτο τῆς κολακείας των εἶδος οἱ Ἕλληνες, εἶναι δύω πράγματα προφανῶς ἀντιφατικά! Πλὴν ἴσως ὁ κολακογνάμων Βόσσιος ἐκ ταύτης μάλιστα τῆς μετριότητος ἐγνώρισε τὴν εἰς τὸ κολακεύειν δριμύτητα καὶ λεπτόνοιαν τῶν Ἑλλήνων! ἐκολάκευον μιμούμενοι, ἀλλ' ἐμιμῦντο καὶ μετρίως, ὡς ἐμπειρότατοι καὶ πανῦργοι, φυλαττόμενοι νὰ μὴν ἐξελεγχθῶσι κόλακες! (φαίνεται, ὅτι πρὸ πολλῦ εἶχον ἤδη ἀποκτήσει ταύτην τὴν ἐμπειρίαν, διδαχθέντες τὴν δεινότητα τῆς κολακευτικῆς μεθόδυ ἀπὸ τὸν πρωτοκόλακα Σωκράτην, καὶ τοὺς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Α.

	Σελ.
Ανται, Αται, κατάληξ.	766
Ἀνταλλάκτης	529
*Ἀντώνιος, Ἄντων	770
Ἀντέλομαι, βλ. Ἀντέλομαι.	
Ἀντήμερα	338
*Ἀντίχυρα	580
Ἀντιρρῶ	721
Ἀνώρυκτα	364
*Ἀξιάκη, -κὸς	290
Ἀξίζω	516
Ἀπάκιον, βλ. Πάκιον.	
*Ἀπιδανὸς	342
Ἀπλοχερίζω, -χέρισμα	530
*Ἁπλὸς, Ἅπλεν	505
Ἀπιρίον βλ. Φιτρίον.	
Ἀρβέλη, -λίζω, -βέλιον	529
*Ἄργης	347
*Ἄργος, -γεῖος	336
*Ἀργυρία	765
Ἀργῶς καὶ μετὰ μέλης	651
*Ἀρδησκος	342
Ἀρμινυάζομαι	364
Ἀρμύγαλα βλ. Ἀθύτυρον.	
Ἀρράθυμῶ, βλ. Ῥᾳθυμῶ.	
Ἄρρατ' ἀθέμιτα	385
Ἀρχονταρίκιον	528
Ας, κατάληξ. ὀνομάτ. κυρίων, μεγεθυντικῶν, τεχνικῶν	570, 598
Ἄς,	516, 601
Ἀσελγὴς	132
Ἀσκληπιὸς	615
Ἀσκοθάλασσα	775
Ἄσπρον (καὶ Δύασπρον = δύω ἄσπρων νόμισμα)	601

	Σελ.
Ἀσάφνισος, βλ. Στάφνη.	
Ασσὸς, ησσὸς, ττὸς, κατάληξ.	343
*Ἄτλας. βλ. Ντέλομαι.	
Ατος, κατάληξ.	478
Αὐγὴ, Αὐγαὶ, Αὐγείας	332
Αὖκος	358
Αὐτῖνος	287
Αὖτρα, ἄφτρα	355
Αὐφέντης, Αὐφέντρα	355
Ἄχνὸς (ἀτμὸς)	131
Ἄχνὸς (ὠχρὸς)	534

Β.

	Σελ.
Β, βλ. Δίγαμμα	
Βαβούτζας, Βαβατσικάριος βλ. Βραχνᾶς.	
Βάγια, Βαγίελος	533
*Βάλιος, Βάλας	351
*Βάραγγοι	481
Βαρυχνᾶς βλ. Βραχνᾶς.	
Βαρῶ, βλ. Ὀμματιὰ.	
Βασιλίνδα, -λέας	768
Βασάζω, βαρῶ	515
Βατόπελον, -τίδιον	775
Βδία	355
*Βελβενδὸς	157
*Βέρης, Βέροια	351
Βὴ 59, 103, 155,	703
Βημόθυρα	157
Βιόλα	530
*Βίτων	156
Βίος, Βιόω	156
*Βίτελον	738
Βλέπω	147

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ναειδὴς καὶ μονοσύλλαβος, ὡς καὶ τὸ γράμμα ο καὶ τὸ τοῖο (φέρ᾽ εἰπεῖν) εἶναι δισύλλαβον, ὡς τὸ (τόο) ποιο. Β) Πανταχοῦ βλέπομεν, ὅτι κατὰ διαλέκτους, καὶ μάλιστα Αἰολικὰς, ἀλλάσσεται ἡ οι μὲ τὸ υ· οἷον, οἱ Βοιωτοὶ

θεον σημεῖον — σήσαντες ὀρθὸν οἱ Γραμματικοὶ τὸ ἔτρεψαν εἰς τὸ γράμμα ι, χρησιμώτατον χασμῳδίας θεράπευμα. Ταῦτα μὲ φαίνονται παράδοξα! πόθεν δῆλον ὅτι τὸ ϝ ἐγράφετο καὶ —; ποῖον ἀντίγραφον, ποῖον παλαιὸν ὑπόμνημα περὶ τούτου μαρτυρεῖ; ἔπειτα καὶ οἱ Γραμματικοί μας δὲν ἦσαν δὰ τόσον ἀμαθεῖς, ὥστε, ἀφ᾽ ἧς ἐγνώρισαν καὶ ἐδίδαξαν τὸ F, νὰ μὴ νοήσωσι καὶ ταύτην τὴν συντομογραφουμένην αὐτῷ μορφήν! Ἀναιρεῖ προσέτι ταύτην τὴν δόξαν καὶ τὸ μῆκος τῆς οι. διότι, τεθέντος τοῦ οιο = οϝο, συσέλλεται ὅλων τῶν εἰς οιο γενικῶν ἡ παραλήγουσα ἐναντίον τῷ μέτρῳ ὅλων τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, καὶ τῷ, Ἡφαί|στοιο, φέρ᾽ εἰπεῖν, ὁ δεύτερος πούς· ἀντὶ τροχαίου γίνεται πυρρίχιος, Ἡφαί|στοϝο, (τὸ δὲ F δὲν ἐκτείνει ἐδέποτε τὸ προηγούμενον βραχὺ φωνῆεν). Εἰς μόνην τὴν Σλαβονικὴν διάλεκτον ἡ ἀρχαία εἰς οο γενικὴ ἐφυλάττεται μετὰ F, καθὼς καὶ ἡ εις εϝο· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἐσχημάτισε τὴν εἰς οιο μηχάνασα διὰ τῆς διφθόγγου τὸ παραλήγον ο, καθὼς ἐμήχανε καὶ τὸ α τῆς εις αο, καὶ τῆς εις εω τὸ ω, προφέρουσα τὰς καταλήξεις ταύτας χωρὶς F. Εἶναι δὲ (νομίζω) ἡ οιο κατάληξις τῆς γενικῆς αὐτὴ ἡ ἀντωνυμία οἷο (γενικὴ τοῦ ὅς) ϝο (ϝοῦ) = οῦ, καὶ εἷο (ἕο). διότι τῶν εἰς ος ὀνομάτων ἡ τριγενὴς κατάληξις (ος, α καὶ η, ον, λτ, us, a, um), τίποτ᾽ ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ ὅς, ἥ, ὅ ἀντωνυμία προσιθεμένη εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ὀνόματος (λόγ-ος, μοῦσ-α, τιμ-ή, ξύλ-ο [ον], γενικ. λόγ-ου, λόγ-οῖο, λόγ-οῦ, ξύλ-οῖο, -οῦ. μούσ-ας, ῆς· δοτικ. λόγ-ῳ [οῖ], τιμ-ῇ, δωρικ. τιμ-ᾷ, μούσ-ᾳ (ἀρχαίως, αι, ὅθεν καὶ ἡ Λατιν. musae), κτλ. Παρομοίως σχηματίζουσι καὶ αἱ Σλαβονικαὶ διάλεκτοι τὰς πλαγίας τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν ἐπιθέτων (οἷον, γενικ. чi-ero = τισϝω, τιοιο, τισ ἀντὶ τέω = τινος· бar-aro, βλάχ-αϝο, ἀντὶ βλαχ-οῖο, βλαχοῦ = μαλαχοῦ, κτλ.)· καὶ τὴν ὀνομαστικὴν σχηματίζουσιν εἰς и, ій, ый = ΐ, ΐς = ὕς, [ὅθεν πάλιν καὶ τὰ εἰς ις (= ὅς καὶ ἥ) Ἑλληνικά, πόσ-ις, πόλ-ις, καὶ τὰ εἰς is Λατιν. bouis, βόϝις, ἀντὶ βόος = βοῦς, κτλ. τὰ δὲ εἰς υς Αἰολικ. = ος· βραχ-ὺς,

ἀπὸ κέρη, μᾶσα, οὐρανός)· καὶ οἱ Αἰολεῖς ἐξέφραζον τὸ ο διὰ τᾶ ε καὶ υ, ὡς, πᾶνος, φῦνος, τὰ πένος, φόνος· καὶ νύσος, ὕρνις, ςύμα, ὄνυμα, τὰ νόσος, ὄρνις, ςόμα, ὄνομα· καὶ αὖτὸ τὸ υ διὰ τᾶ ε, ὡς, κένες, θεγάτηρ, τὸ κᾶνες, θυγάτηρ· καὶ ἀντὶ τᾶ ω μετεχειρίζοντο υ (μακρόν), ὡς, χελύνη, μῦμαρ, ἀμύμων, ἀντὶ χελώνη, μῶμαρ (μῶμος), ἀμώμων, ἄμωμος, κτλ. Ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν διετάχθη τὸ υ νὰ σημαίνῃ τὸ βραχὺ ε ἢ τὸ Γαλλ. u (τὸ καὶ εἰς ι, ὡς δ' ἐκ τᾶ φθόγγε ε καὶ εἰς Γ ἢ β μεταπίπτον), καθὼς προείρηται· τὸ δὲ ο διωρίσθη νὰ ἐκφράζῃ, καθ' ἑαυτὸ μέν, τὴν συνήθη τᾶ βραχέος ο φωνὴν, συνημμένον δὲ μετὰ τᾶ υ, τὴν δίφθογγον ου, ἤτοι τὸ μακρὸν u (α), εἰσήχθη δὲ καὶ τὸ ω πρὸς δήλωσιν τᾶ μεγάλε ἤτοι μακρᾶ ο. Εἰς τᾶ Πλάτωνος τὰς χρόνες τὰ ἐπίθετα μικρὸν καὶ μέγα δὲν ἦσαν ἀκόμη προςεθειμένα εἰς τὸ ο, ὡς οὐδὲ τὸ ψιλὸν ἐπίθετον εἰς τὸ ε καὶ εἰς τὸ υ· ἐξεφωνᾶντο δὲ μόνα τὰ τέσσαρα ταῦτα ςοιχεῖα ο, ω, ε, υ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, καθὸ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, ὄνομα καθὲν ἔχοντα τὸν ἴδιον αὐτοῦ φθόγγον, ὡς φαίνεται σαφῶς ἀπὸ τὰς προσημειωμένας λόγας τᾶ Πλάτωνος.

§ ις. Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος ζωγραφίζων τὸν ἦχον τᾶ ω μεγάλε λέγει, ὅτι „ςρογγύλλεται ἐν αὐτῷ τὸ ςόμα, καὶ περιςέλλεται τὰ χείλη· τήν τε πληγὴν τὸ πνεῦμα περὶ τὸ ἀκροςόμιον ποιεῖται". παρομοίως λέγει καὶ διὰ τὸ μικρὸν ο, ὅτι „διΐςησι τὸ ςόμα κρεῖττον θατέρε (τᾶ ἑτέρε βραχέος φωνήεντος ἤτοι τᾶ ε), τὴν δὲ πληγὴν λαμβάνει περὶ τὴν ἀρτηρίαν

(α) Βλ. σελ. 203, σημείωσ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὁ δεύτερος οὗτος Σωκράτης μας διδάσκει τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ, κατὰ τὴν Ἐρασμικὴν προφορὰν, ἔτε τὸ ι ἢ τὸ υ ἀκολουθῆσιν ὁμοπαθῆντα μετὰ τᾶ α, ἔτε πλέον ὁμοφωνῆσιν εἰς μίαν συλλαβὴν, ἀλλ' ἐκδίδουσιν ἑκάτερον τὸν ἴδιον φθόγγον ἀκραιφνῆ, καὶ ἀμφότερα ἀποτελοῦσιν ὄχι μίαν, ἀλλὰ δύω συλλαβὰς, ὅσον ἂν θέλωσι γοργοφωνημένας! Ἐδίδαξε δὲ καὶ πρακτικῶς ὁ Πλάταρχος τὴν γνησίαν προφορὰν τῆς αι μεταφράζων δι' αὐτῆς πολλαχοῦ τὸ Λατινικὸν e, καὶ γράφων φαινέστρα, τὸ fenestra, καὶ Φαινεστέλλας τὸ Fenestella (α), καθὼς πάλιν ἀποδίδει διὰ τῆς αὐτῆς αι καὶ τὴν Λατινικὴν ae, ὡς Aemilius Αἰμίλιος (αἰμύλιος, αἰμύλος), Καικίλιος Caecilius, καὶ Κεκιλία ἀντὶ Caecilia. Οὕτω μετεφράσθη ἡ ae διὰ τῆς αι

(α) Κεφ. Ῥωμ. Ὡσαύτως καὶ ὁ Γέλλιος (117, μ. Χ.), κατὰ τὴν γνώμην τᾶ πολὺ πρὸ αὐτᾶ ἀκμάσαντος Βήρου (Veri), γράφει φαινάτωρ τὸ fenator, καὶ τὸ ἐτυμολογεῖ παρὰ τὸ φαίνεσθαι, προφέρων καὶ αὐτὸς ἐν μέσαις ταῖς Ἀθήναις τὴν αι ὡς τὸ Λατιν. e (A. Gell. Noct. Attic. 15, 12· εἶναι δὲ τὸ fenator ἐκ τᾶ fenus, feo=φέω ἀντὶ φύω)· καὶ ὁ Trebellius Pollio (300, μ. Χ.) μετέφρασε Gipedes τὸ Γήπαιδες (in Claud. κεφ. 6). Καὶ πολὺ πρὸ τούτων ὁ Βιργίλιος (40, π. Χ.), μεταφράζων πάντοτε (καθὼς καὶ ὁ Κικέρων) τὴν αι διὰ τῆς ae, εἶπε καὶ Chimeram τὴν Χίμαιραν (αι=e). Ὅτι δὲ ἡ Λατινικὴ ae ἦτον ἔκπαλαι ἀδιαίρετος ὁμολογοῦσι μὲν καὶ οἱ Ἐρασμῖται, μαρτυροῦσι δὲ καὶ τὰ παλαιὰ, ἐκεῖνα, Mars equum amat (ἀντὶ aequum), καὶ τὸ τᾶ Καλιγύλα eccum = aequum (Sueton· IV, κεφ. 34, καὶ Σημείωσ.), καὶ ἄλλα πολλά. Ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς a ἀρσενικ. καὶ θηλυκ. τῆς Λατιν. ἡ εἰς ae ὀνομαστικὴ πληθυντικὴ εἶναι=αι, musae = μοῦσαι, κτλ. καὶ ἡ ἑνικὴ δοτικὴ εἰς ae = αι (φ). mūsae, μῶσαι (ὡς, χαμαὶ· βλ. ἐφεξῆς κεφαλ. γ). καὶ ἡ ἑνικὴ δὲ τούτων γενικὴ φαίνεται ἐσχηματισμένη ὡσαύτως, οἷον, musae = μούσαι(ς), ἀντὶ μούσας, -σης, [α=αι, Αἰολικ. ὡς, ταὶς τιμαὶς, ἀντὶ τὰς τιμὰς· ἔτω καὶ ἡ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παρὰ ταύτην διεφθαρμένη φαίνεται ἡ τῶν ἐφεξῆς ἑκατονταετηρίδων, καὶ μάλιστα ἡ τῆς δωδεκάτης, διάλεκτος τοῦ ὄχλου, ἥτις σχεδὸν δὲν διέφερεν ἀπὸ τὴν τῆς δεκάτης πέμπτης, ὡς συμπεραίνεται ἀπὸ δύω στίχους δημώδους ᾄσματος, τοὺς ὁποίους διέσωσεν ἡ Βασιλὶς Ἄννα εἰς τὴν Ἀλεξιάδα της (τῷ 1105, (α)), καὶ ἀπὸ τὸ περὶ

χρηματῇ, καὶ χρήζει, καὶ μετὰ τοῦ α, ἀχρήζει, ἐκ τοῦ χράω, χρῶμαι, χρῆμα, καὶ χρέος = ὄφελος, ὠφελῶ· ὅθεν τὰ συνώνυμα συνήθη· τοῦτο δὲν ὠφελεῖ, ἢ δὲν χρηματῇ, ἢ δὲν ἀξίζει τίποτε· ἀντὶ δύναται, ἰσχύει, χρησιμεύει)· „ἄφες κολαζώμεθα“ (ὑποτακτικὴ ἀπὸ τῶν Καισαρικῶν ἀκύμη χρόνων, ἐν δὲ τῇ συνηθείᾳ, ἂς κολαζώμεθα, ἐκ συγκοπῆς τοῦ ἄφες, ἄφς, ἂς, ὅθεν οἱ Πελοποννήσιοι λέγουσι καὶ, ἂς τον, ἀντὶ ἄφες τον), κτλ. Συχναὶ δὲ καὶ αἱ ἐπικλήσεις, ὡς καὶ εἰς τὴν συνήθειαν· οἷον τῆς Θεοτόκου („Θεοτόκε, μὴ ἀνακεφαλήσοι“), καὶ, „ἄρτι, Κύριε ἐλέησον, τυραννεῖται ἡ ἀλήθεια·“ κτλ. τὸ δὲ Κύριε ἐλέησον ἔλεγον πολὺ πρότερον καὶ οἱ ἐθνικοὶ, ἐκ τῶν χριστιανῶν Ἑλλήνων παραλαβόντες· „καὶ τὸν θεὸν ἐπικαλέμενοι δεόμεθα αὐτοῦ. Κύριε ἐλέησον· ἐπίτρεψον με ἐξελθεῖν“ (Ἀρρίαν. εἰς Ἐπικτήτ. ἐγχειρίδ. Β, 7).

(α) Ἰδὲ οἱ στίχοι αὐτοὶ (Ἀλεξιάδ. βιβ. β).

„Τὸ Σάββατον τῆς Τυρινῆς, χαρῆς Ἀλέξιε, ἐνόησές το·
„Καὶ τὴν Δευτέραν τὸ πρωῒ ὑπάϊ καλῶς τὸ γεράκιν μου.“

Οὕτως ἔψαλλεν ὁ ὄχλος τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἀλεξίου, ὅτι μαθὼν τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν τῷ σαββάτῳ τῆς τυρινῆς, ἐξέφυγεν ὡς γεράκιον τὴν ἐφεξῆς δευτέραν τῆς ἑβδομάδος. Εἰς τὸ κείμενον γράφεται ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ, εἶπα καλῶς γεράκιν μου· ἀδιανόητον· ἔτρεψα λοιπὸν τὸ εἶπα εἰς τὸ σύνηθες, ὑπάϊ, ἢ ὑπᾷ (ἦ, ὑπᾷς;), ἀντὶ ὑπάγει,-γεις (= ἀναχωρεῖ,-ρεῖς), προσθέσας καὶ τὸ ἄρθρον, τὸ, πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ μέτρου τῶν ἑπταχαιδεκασυλλάβων στίχων ἀνομοιοκαταλήκτων, καὶ συνειθισμένων καὶ εἰς ἄλλα παλαιὰ τῆς συνηθείας τραγούδια· Σημείωσαι δὲ καὶ τὴν ὑποτακτικὴν, χαρῆς ἀντὶ τῆς ἔκτοτε λησμονηθείσης εὐκτικῆς χαροίης, χαίροις·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αὐτῷ τῷ ἀοιδίμῳ Εὐσαθίῳ, 1155 μ. Χ. (οἷον βιβάριον τὸ vivarium, Σχ. Ὀππιαν. καὶ Τζέτζ. χιλ. 8), καὶ εἰς ὅλως απλῶς, τὸς ἐπισημοτέρους τῶν μετὰ τὸν γ καὶ δ μάλιστα αἰῶνα καὶ ἐφεξῆς παντοδαπῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν [ὡς vulva, βολβὰ (Ἀνάλεκ. β. 310), καὶ βοῦλβα καὶ βουλβίδιον, παρ' Ἀλεξάνδρ. Τραλλιανῷ 530, μ. Χ.]. Μεταξὺ τούτων ἂς ἀριθμηθῶσι καὶ τῶν ἱστορικῶν οἱ Ἑλληνικώτεροι, οἷον οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ, Εὐσέβιος, Σωκράτης, Σωζόμενος, κτλ. ὡσαύτως καὶ ὁ Προκόπιος (τῷ 530), γράφων βέρεδος τὸ veredus, καὶ Βάνδιλοι τὸ Vandali, καὶ Σκλαβῆνοι (Σλαβῆνοι) τὸ Славяны, ἢ Словяны, κτλ. ὡς καὶ Βάραγγοι οἱ Варягы (Ἄννα Κομνην. Ἀλεξ. γ.), καὶ ἄλλα ἄλλοι τῶν Βυζαντινῶν ἱστοριογράφων. Ταῦτα ὀλιγώτατα δείγματα ἐκ πολλῶν ἑκατοντάδων λέξεων, ὅπου τὸ β ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ v εἰς πολυαρίθμους, καὶ τούτους ὄχι ἀσήμους συγγραφεῖς Ἕλληνας, τοὺς ἀπὸ τῶν Πτολεμαϊκῶν χρόνων καὶ ἐφεξῆς ἀκμάσαντας, τῶν ὁποίων σῴζομεν ἀπαράλλακτον τὴν προφοράν (α). Τελευταῖον διάφοραι Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰς λίθους καὶ εἰς νομίσματα κηρύττουσι τρανῶς τὸ β = v. οἷον εἰς νομίσματα τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς

(α) Ἐνταῦθα ἀνάγονται καὶ αἱ πολυάριθμοι Ἑλληνικαὶ ἢ ξενικαὶ λέξεις τῆς θείας Γραφῆς, τῶν ὁποίων τὸ β ἡ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου γενομένη Σλαβονικὴ μετάφρασις (τῷ 868, μ. Χ.), τὸ μετέφρασε διὰ τοῦ в (= v), καὶ τὴν σήμερον ὡσαύτως τοὺς προφέρουσιν αἱ Σλαβονικαὶ διάλεκτοι· οἷον, Авраамъ, Іаковъ, Варнава, Віѳинія, Ліванъ, Λίβανος, Βιθυνία, Βαρνάβας, κτλ. Ὁμοίως καὶ ἄλλα πάλιν Ἑλληνικὰ ὀνόματα, τῶν ὁποίων τὸ β ὁ μέσος Λατινισμὸς ἐξέφρασε διὰ τοῦ v. (βλ. Du Cange diction. mediae latinit.).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

"Ελληνας!). Μᾶς διδάσκει δὲ ὁ λογιώτατος καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς μοναδικῆς πολιτείας μὲ τόσην ἀκρίβειαν καὶ ἀλήθειαν, ὅσην τὸν ἐνέπνει τὸ καθόλου πρὸς τοὺς μοναχοὺς μῖσος τῶν θρησκευτικῶν φρονημάτων τε! ἀλλὰ περὶ τούτου σιωπῶ· διότι δὲν γράφω ἀπολογίαν τῆς Ἐκκλησίας μου, καὶ μάλιστα πρὸς Ἐννίνιον!

§ ζ. Β) Λέγουσι μὲν οἱ Τονοκλάσται καὶ διϊσχυρίζονται μετὰ βεβαιότητος, ὅτι οἱ περὶ τὸν Ἀριστοφάνην μετεχειρίσθησαν πρῶτοι ποιά τινα σημεῖα μουσικὰ πρὸς διδασκαλίαν τῆς μετρικῆς· ἀλλὰ δὲν διορίζουσι καὶ ποῖα τινὰ ἦσαν ταῦτα τὰ σημεῖα κατὰ τὸ εἶδος, καὶ πόσα τὸν ἀριθμόν· σημεῖα μουσικὰ (notas musicas) ἁπλῶς τὰ ὀνομάζει ὁ Βόσσιος, καὶ προσῳδικὰ διαγράμματα (diagrammata prosodica), καὶ πάλιν, τόνους μουσικοὺς (accentos musicos), καὶ τόνων σημεῖα (accentuum notas), ὁ δὲ Ἐννίνιος καὶ ὑποχορισικώτερον, σημάτια ἢ σημαδάκια (notulas), ἄλλο δὲ τίποτε δὲν διορίζουσιν οὐδόλως περὶ αὐτῶν. Πότερον ἆρα, αὐτὰ δὴ ταῦτ' ἐπ' ἀκριβὲς τὰ καὶ εἰς ἡμᾶς διασωθέντα σημεῖα τῆς προσῳδίας ὑπῆρχον ἐξ ἀρχῆς ἐκεῖνα τὰ διαγράμματα, τὰ ὁποῖα παρέλαβον παρὰ τῶν Μουσικῶν οἱ παλαιοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματικοὶ, διὰ νὰ σημάνωσι τοῦ μέτρου τὸν ῥυθμόν; ἀλλὰ τὰ σημεῖα τῆς παλαιᾶς Μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ τῆς ἡμετέρας προσῳδίας, ὅσον διαφέρει βιβλίον ἀπὸ κιθάραν, καὶ τῶν χορδῶν αὐτῆς οἱ κόλλοπες (τὰ κοινότερον ξρεπτάρια) ἀπὸ κάλαμον γραφικόν. Εἰς τὰ πρὸ δύω σχεδὸν αἰώνων κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥώμην εὑρεθέντα ὀλίγα τινὰ λείψανα τῆς γραπτῆς τῶν Ἑλλήνων μουσικῆς (ἓν τεμμάχιον τῶ Πινδάρου τονισμένον ψαλτι-

μαλισα προθύμως τὸν συμμαχῆμεν, ἐκθέτοντες πατύτερον καὶ σαφέσερον, παρ' ὅσον ἐξέφρασε καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλος τῶν ὁμοφρόνων τε ὁσισδήπωτε, τὰς αἰτίας τῆς περὶ τὴν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων ἐπισυμβάσης κακίσης μεταβολῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τῆς τελειότητός της τὴν ἀκμὴν μετέβαλλε διαφόρες καλλονῆς χαρακτῆρας· Καθὼς ἡ γλῶσσα τῆ Ὁμήρε (ἥτις φαίνεται ἡ πρωτόπλαστος ἐπικὴ, ἢ γραφικὴ τῶν πεπαιδευμένων Ἑλλήνων γλῶσσα) διέφερεν ἀπὸ τὰς καὶ πρότερον μὲν κατὰ τόπες ὑπαρχέσας, μετὰ ταῦτα δὲ κανονικῶς διορισθείσας, καὶ γραφικὰς καὶ αὐτὸς γενομένας διαλέκτες τῆς Ἑλλάδος, τὴν Αἰολικὴν καὶ Δωρικὴν καὶ Ἰωνικὴν καὶ Ἀττικήν. οὕτω πάλιν αὗται μετέβαλον ἐφεξῆς χαρακτῆρα· καὶ ὁ Αἰολισμὸς, φέρ' εἰπεῖν, τοῦ Ἀλκαίε διαφέρει ἀπὸ τὸν τοῦ Πινδάρου, τὸν πλησιέστατον πρὸς τὸν ἀκραιφνῆ δωρισμόν· καὶ ἔτος πάλιν ἀπὸ τὴν νεωτέραν δωρικὴν διάλεκτον τῆ Θεοκρίτε. Οὕτω καὶ ἡ παλαιὰ Ἰωνικὴ (τῆς ὁποίας εὑρίσκομεν τὲς πλείστες χαρακτῆρας εἰς τὸν Ὅμηρον ἀναμεμιγμένες μὲ πολλοὺς αἰολισμοὺς, διότι δὲν εἶχον ἀκόμη τότε χωρισθῆ ἀκριβῶς αἱ τέσσαρες ἀρχικαὶ διάλεκτοι τῆς Ἑλλάδος) παραλλάσει ἀπὸ τὴν νεωτέραν, τὴν τοῦ Ἡροδότε καὶ Ἱπποκράτες καὶ Ἀνακρέοντος. Ἄλλη παρομοίως ἦτο καὶ ἡ παλαιὰ Ἀτθὶς διάλεκτος τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Δράκοντος καὶ Σόλωνος, τῶν ὁποίων λέξεις τινὰς νομικὰς, ἤδη ἀπηρχαιωμένας, ἠναγκάζοντο νὰ τὰς ἑρμηνεύωσιν ὁ Λυσίας καὶ Δημοσθένης, καὶ ὁ Πλούταρχος μετὰ ταῦτα (σῴζονται δὲ τῆς παλαιᾶς ταύτης Ἀτθίδος λείψανα καὶ εἰς τὸν τραγικὸν Αἰσχύλον)· καὶ ἄλλος ὁπωσδήποτε ὁ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ γυία, γυῖον, γυιαρχὴς καὶ γυαρχὴς (γύω)· θυία, θυιὰς, θυϊὰς καὶ θυὰς (θύω)· ψύαι καὶ ψυῖαι, εἴδυιοι καὶ εἴδυοι, καὶ ἄλλα πολλά. ὡσαύτως καὶ ἐν Βοιωτῶν ἐπιγραφῇ (ἴσ. τὸν α αἰῶνα πρὸ Χ.) γράφεται, Εἰλειθύει = Εἰλειθυίῃ (παρὰ Μελετ. Γεωγρ.), κτλ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Γραμματικὸς Ἡρωδιανὸς (165, μ. Χ.) ὅτι „τὸ ι μετὰ τῦ υι ταττόμενον ἀδέποτε διαιρεῖται, ἀλλὰ συνεκφωνεῖται“ διὰ τῦτο καὶ αἱ εἰς υϊ δοτικαὶ ἐκ τῶν εἰς υς (ἰλὺς, ἰλύϊ), ἔχσαι τὸ ι κοινὸν γνώρισμα τῆς δοτικῆς, συνήθως μὲν προφέρονται κατὰ διαίρεσιν, ἀλλὰ ποιητικῶς καὶ τύτων τὸ υϊ συναιρεῖται, ὡς, νέκυι, ἰχθυῖ (ἰλ. π)· τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ νἱδεὺς, νἱδῆς, νἱδῆ, νἵδιον (Αριστοφ.), ἀντὶ νἱϊδεύς = νἱϊδεὺς, ἐκ τῦ ὑϊς, συναιρ. νἷς, νἷος, νἷα (Ὅμ.), ἀντὶ νἱϊς, νἱὸς, Ἀττικ. νἱὸς (συνήθ. γυιὸς = γυὸς, ἐκ τοῦ ὑ̈ω = Γύω, φύω)· τοιῦτό τι φαίνεται καὶ τὸ μύσχος = μυϊσχος (μυῖσχος, κατ' ἀποβολὴν τοῦ ι,

---

φυτὸν, κτλ.)· τῇ δὲ σαμβύκῃ, σαμβύκιον συγγενὲς ἴσως καὶ τὸ Λτ. sambucum, ὡς ἐκ τῆς κοιλότητος δηλονότι τῆς τε σαμβύκης (ὀργάνυ μυσικῦ) καὶ τῆ σαμβέκυ, τῆς συνήθ. κυφο-ξυλέας. Ταῦτα δὲ πάντα συγγενῇ τῇ σιμβύνῃ (Ἡσύχ.), σιβύνῃ, ζιβύνῃ, ζιβήνῃ (θήκη αὐλῶν), ὅθεν πάλιν ἡ συνήθ. τσαμπένα, Ἰταλ. zampogna (τὸ θέμα σίβα, σίββα = κίββα, κυβὴ, ὅθεν καὶ σιπὺς, σιπύη, σίφων· γράφεται καὶ σιγύνη· ὅθεν πάλιν τὰ συνήθ. σιγένιον, καὶ ζιπένιον, ὡς ἐνδύματα κοῖλα· βλ. καὶ Ῥείμ. λ, σιβύνη). Τοῦ ζάμβυξ = sambucum συγγενὲς ἴσως καὶ τὸ ζάμβαξ (Διοσκορ. περὶ εὐπορίσων), Λτ. zambax καὶ sambacum (ἡ ἰάσμη, jasmen, λέξ. περσικὴ, συνήθ. γιασεμὶ), ὅθεν εἶπον καὶ ζαμπακέλαιον (= ἰασμέλαιον συνήθ. γιασεμέλαδον)· ἤδη δὲ παρ' ἡμῖν ζαμπάκι κυρίως, εἶδος λευκῆς ἴριδος, iris florescens, ἢ graminea (παρά τισι δὲ τὸ λείριον, ἢ κρίνον)· λέγομεν καὶ ζαμπακόῤῥιζα. ἂν ἡ λέξις ζάμβαξ, ζαμπάκιον δὲν εἶναι πάντη Ἀσιανή.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τμ. γ. κεφ. β. συνέχ. τῶν περὶ προσῳδ., κτλ. 485

„Ἐκ τούτων (λέγει ὁ Ἐννίνιος) καὶ ἄλλων τοιούτων ἀποδείκνυται πρᾶγμα βεβαιότατον, ὅτι

τὸ πλήρωμα τῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος ἁπάντων τῶν Ὀρθοδόξων καθόλου περιέχουσαν, ἧς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός. Ἀλλ' ἡ Δυτικὴ ἐκκλησία μετὰ τὸ σχίσμα ἐσφετερίσθη τὴν λέξιν ὡς ἰδίαν ἑαυτῆς κυριωνυμίαν, καὶ ἔτως ἠνάγκασε τὸ ἐκλατινισθὲν catholicus, catholica, νὰ σημαίνῃ μερικῶς καὶ ἰδίως τὸ λατινόφρων· ὅθεν καὶ οἱ Ἕλληνες Κατόλικον προφέρομεν λατινικώτερον, καὶ Κατόλικαν ἐκκλησίαν, διαιρέλλοντες αὐτὴν ἀπὸ τὴν καθολικήν. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν καὶ Γαλλικὴν γλῶσσαν τὸ catolico, catholique, δὲν σημαίνει τὸ καθολικὸς (universel, général), ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ Κατόλικος (λατινόφρων)· καὶ εἰς αὐτὴν δὲ τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καθολικός· παρέλαβε δὲ τὴν λέξιν ὕστερον ὁ χρισιανίζων λατινισμὸς τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας παρὰ τῆς καθολικῆς Μητρὸς τῶν ἐκκλησιῶν μόνον εἰς τὰς φράσεις, catholica fides, Ecclesia, κτλ. (Ἐκκλησία, πίστις καθολικὴ = universalis), καθὼς παρέλαβε καὶ τὸ Ecclesia, καὶ τὸ liturgia, καὶ τὸ christianus, καὶ αὐτὸ τὸ Πάπας, ὡς καὶ συνήθως ἤδη παρ' ἡμῖν λέγεται ὁ ἱερεύς, Παπᾶς (= πατήρ). Ὁ κὺρ Μαΐστρος λοιπόν, ὡς σοφισμάτων μάστορας (maître) ἢ μαγίστωρ, ἐκλαμβάνει τὸ μερικὸν Κατόλικος ἀντὶ τοῦ γενικοῦ καθολικός, καὶ πλέκει τὸ σόφισμα. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ὡς ἂν ἔλεγεν: Ἀπὸ δέκα τινὰς, διαφέροντας τὰς θρησκείας, κυριωνυμεῖται ἕνας Χριστιανὸς, Christianus· αὐτὸς λοιπὸν ὑπάρχει ὁμολογουμένως ὁ ἀληθὴς χρυσιανός! ἢ, Ἕνας τις ἄραψ ὀνομάζεται Λεῦκος· ἔτος ἄρα εἶναι ὁ ὄντως λευκός! ἢ καὶ (διὰ νὰ λάβωμεν οἰκειακώτερον παράδειγμα), Μοναχοί τινες Ἰησουμάχοι ὠνόμασαν ἑαυτοὺς Ἰησεΐτας· ἔτοι λοιπὸν εἶναι οἱ ὄντως μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! —. Ταῦτα λόγου πάρεργον πρὸς τὸν πολλὰ καὶ δεινὰ κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς, καὶ ἰδίως κατὰ τῆς Γραικο-Ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τῆς Πετρουπόλεως μὲ Φλάρα θρασύτητα συγγράψαντα πολιτικὸν Μαΐστρον! Πλειότερα νὰ εἴπω δὲν εἶν' ὁ τόπος ἐδῶ· ἀρκετὰ καὶ μ' ὅσα εἶπα παρεβάρυνα τὸν ἀναγνώστην, μεταβιβάσας αὐτὸν ἀπὸ τὴν ξηρὰν θεωρίαν τῆς πλάνης τῶν Τονομάχων εἰς ὄχι χαριέστερον ἄλλης πλάνης ἐπεισόδιον!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πρὸς τὴν φιλέλ. Νεολαίαν τῆς Ῥωσσίας. Θ

σιχεῖα διεφθαρμένως, ἀφαρπάζει ἐξ αὐτῶν τὴν ἰδίων σας στομάτων τὴν φυσικὴν βοήθειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ πάτριος διάλεκτος σᾶς ἐπροοίκισεν εἰς μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ καὶ τὰς διφθόγγους ἀναγκάζεσα νὰ ἐκφωνῆτε πάντοτε διῃρημένως τί ἄλλο κάμνει, παρὰ σᾶς βιάζει νὰ συγχύζητε τὴν τούτων ἀδιαίρετον μὲ τὴν κανονικῶς διαιρεμένην προφορὰν, καὶ μὲ τὰς κατὰ συνίζησιν ἐκφερομένας συλλαβάς; (α)· Ἔπειτα καυχῶνται σοβαρῶς οἱ Ἐρασμίται, ὅτι διαλύοντες τὰς διφθόγγες, καὶ ἐψιλίζοντες τὸ η φεύγεσι τὸν πολὺν ἰωτακισμόν, καὶ τὰς λέξεις ἀποδίδεσι σαφεσέρας καὶ πρὸς ἀντίληψιν καὶ ὀρθογραφίαν εὐχερεσέρας! Τὴν δὲ σύγχυσιν τῶν φωνῶν, τὴν ἐκ τῆς ἐψιλιζούσης τοῦ η προφορᾶς καὶ τῆς τῶν διφθόγγων διαιρέσεως, ἀποσιωπῶσιν· ἀλλ' εἰς ἄλλες ἃς λέγωσι ταῦτα καὶ μὴ εἰς Ῥώσσες. Τρία i *ἔχετε, ὦ φίλοι, εἰς τὴν γλῶσσάν σας (*i *καὶ* и, *καὶ* ы *πολλάκις λεπτότερον προφερόμενον ὡς* i*), καὶ τέταρτον τὸ ἡμίφωνον* ь, *τὸ ὁποῖον ενίοτε μεταχειρίζεσθε ἀντὶ τοῦ* i *(β)· καὶ ὅμως οὔτε ἰωτακισμὸν φοβεῖσθε, οὔτε περὶ τὴν γραφὴν καὶ προφορὰν τῶν λέξεων προσκρούετε· παρομοίως διοικεῖτε κατὰ κανόνας καὶ τὰ τρία τῆς γλώσσης σας* ε (e, ɔ, Ѣ). *Ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας τῶν Εὐρωπαίων ἐκμανθάνοντες γλώσσας, οἷον τὴν*

(α) *Βλ. ἔμπροσθ*, σελ. 232, *καὶ τῦ Δοκιμίε τόμ.* α, σελ. 51, 52.
(β) Ὡς вью, пью, *ἀντὶ* вію, пію, *κτλ.*

σσ ἤθελεν αἰσθανθῆ βέβαια καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ Κοντιλιανὸς, τῦ γράμματος τὴν γλυκύτητα.

β. Δὲν ὠκνησάν τινες τῶν Ἐρασμιτῶν νὰ διαιολογήσωσι τὴν γνώμην των προβάλλοντες καὶ αὐτὸ τὸ τῦ ζ ἐπίθετον, διπλῦν· — καθὼς, λέγουσι, τ' ἄλλα τὰ διπλᾶ γράμματα ξ, καὶ ψ, συγκεινται τὸ μὲν ἐκ κσ, τὸ δὲ ἐκ πσ, τοῦ σ πάντοτε ἀκολουθῦντος, οὕτω καὶ τὸ ζ, ἔπεται νὰ ἦναι συντεθειμένον ἐκ δσ —. "Οχι, φίλοι Ἐρασμίται, δὲν ἔπεται! πόθεν ἆρά γε συνάγεται ἡ ἀναγκαία αὕτη συνέπεια; ἡ διπλότης θεωρεῖται περὶ τὴν ποσότητα ὄχι περὶ τὴν τάξιν τῶν ςοιχείων· καὶ ἄλλα ςοιχεῖα συλλαβῶν δύνανται νὰ ἦναι διπλᾶ χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἑπόμενον τὸ σ, οἷον τὸ ς, ἢ στ, ἔχει προηγέμενον τὸ σ, καὶ ὅμως δὲν εἶναι ὀλιγώτερον διπλὸν ἀπὸ τὸ ψ. ἀφίνω νὰ εἴπω, ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ φύσις τῶν ψ καὶ ξ, εἰς τὰ ὁποῖα τὰ συντεθειμένα δύω γράμματα φυλάττεσιν ἑκάτερον τὸν ἴδιον φθόγγον ἀπαράλλακτον, καὶ ἄλλη ἡ τῦ ζ, ὅπε ὁ τῶν δύω γραμμάτων φθόγγος συμφθείρεται εἰς ἕνα ἀδιαίρετον· Ἐξ ἐναντίας μάλιςα λέγουσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ λαμβάνουσι τὴν τόλμην νὰ διδάξωσι τὺς Ἐρασμίτας, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα οὐδέποτε ἐδαμῦ δὲν ἐπιτάσσει, ἀλλὰ πάντοτε προτάσσει τὸ σ πρὸ τῶν δι' ὀδόντων προφερομένων συμφώνων δ, τ, θ. καθὼς εἶναι ἀφύσικον εἰς λέξιν Ἑλληνικὴν νὰ εὑρεθῆ θσ ἢ τσ, οὕτως εἶναι τερατώδης καὶ ἡ τῦ δσ σύναψις εἰς τὸ ζ· ἐπὶ δὲ τῶν κ, π καὶ ἐπιτάσσεται τὸ σ (ὅθεν γεννῶνται τὰ διπλᾶ ψ, ξ), καὶ εἰς μυρίας λέξεις προτάσσεται.

§ γ. Ἐὰν παρατηρήσωμεν προσεκτικώτερον τὴν γένεσιν τῦ ζ ςοιχείυ, βλέπομεν καθαρῶς, ὅτι τὸ γράμμα τῦτο εἶναι κυρίως τὸ δ μετὰ

φθοι, καὶ οὔτε τὸ ι ἢ τὸ υ ἔχουσι δευτερεύοντα, οὔτ' ἄλλων φωνηέντων συναιρουμένων τάττειν καὶ μορφὴν (πλὴν τῶν εα καὶ εο) (α). οὐδὲ δύνανται νὰ συαιρεθῶσιν ἀκριβῶς εἰς μίαν συλλαβὴν, ἀλλὰ φυλάττουσιν ἑκάτερον τὸ φωνῆεν τὸν ἴδιον αὐτῆ φθόγγον, ἂν καὶ ἐξ ἡμισείας. Αὕτη λοιπὸν πρώτη μεταξὺ διφθόγγων καὶ τῆς τῶν φωνηέντων συνιζήσεως διαφορὰ, ἡ εἴτε κατ' εἶδος εἴτε κατὰ θέσιν τῶν, ἐξ ὧν συναπαρτίζονται, στοιχείων παραλλάσσουσα γραφή. Ἔπειτα, συνίζησις μὲν γίνεται καὶ εἰς δύω καὶ εἰς τρία καὶ εἰς τέσσαρα φωνήεντα, ἢ δύω διφθόγγους (ὡς, ἐπεὶ ἀ), δίφθογγος δὲ δὲν συνίσταται εἰ μὴ μόνον ἐκ δύω φωνηέντων· ἔξω, ἐὰν θελήσωσιν οἱ Ἕραδμίται νὰ πλουτίσωσι τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ μὲ τριφθόγγους καὶ τετραφθόγγους, νέον δωροφόρημα, πολλαπλασιάζοντες τὸν ὀλίγον τῶν διφθόγγων μας ἀριθμόν! Συνεῖδον ταῦτα οἱ παλαιοὶ μακαρίται γραμματικοί μας, διὰ τοῦτο καὶ διέκριναν ἀκριβῶς τὴν δίφθογγον ἀπὸ τὴν συνίζησιν. Μόνων τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν δίφθογγοί τινες συμπίπτουσι μὲ τὴν καθ' ἡμᾶς συνεκφώνησιν ἢ συνίζησιν, καὶ ταύτας εἰς ταύτην ἀνάγομεν οἱ Ἕλληνες, ὅταν τὰς παραβάλλωμεν πρὸς τὰς ἡμετέρας (οἷον τὰς Γαλλικὰς ia, ie, io, oe, ue, κτλ.)

(α) Οἷον τειχεα τειχη, τειχεος τειχους (συναιρέμενα), καὶ σήθεα, θεὸς (συνεκφωνέμενα). Ὅθεν τινὲς τῶν φιλολόγων ἐνόμισαν ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ διηρημένως γραφόμενα, ἀλλ' ὅμως ἐπροφέροντο εἰς τὰς σίχους κατὰ συναίρεσιν, οἷον τὸ, ἄφρεον | δὲ σή|θεα (ἰλ. λ. 282) ἐπροφέρετο ἄφρευν (ευ = ου, ἀντὶ ἄφρεν) δὲ σήθη (βλ. τὴν ὑπὸ τοῦ φιλτάτου αὐταδέλφου μου Στεφάνου Οἰκονόμου τοῦ ἰατροῦ ἐξελληνισθεῖσαν τοῦ Βυτμάνη γραμματικ. § ρζ, 12).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

συγχωρῇ), τὰ μὲν πρόσοδος, καὶ ἄνομος, καὶ τὰ τοιαῦτα βραχυπαράληκτα προφέρουσι καὶ αὐτοὶ καθ' ἡμᾶς προπαροξύτονα, τὸ δὲ πρόσοικος καὶ ἄσηπτος καὶ τὰ τοιαῦτα, μακροπαραληκτοῦντα, τοὺς ἀποπλανῶσιν εὐθὺς νὰ μεταβιβάζωσι τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν, λησμονοῦντες μὲν τὸν γενικὸν περὶ τῶν τοιούτων συνθέτων κανόνα, ἀσυμφωνοῦντες δὲ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἑαυτούς· καὶ εἰς ἐκεῖνα μὲν δεχόμενοι τὴν προπαροξυτόνησιν, εἰς ταῦτα δὲ μή. Πολλὰ καὶ ἄλλα περὶ τὴν προσῳδίαν ἁμαρτήματ' ἁμαρτάνουσιν οἱ παρατονισταί, καὶ παντοδαπὰ, καὶ μεγάλα, ςρεβλόνοντες τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν (τὸν ὁποῖον ζητοῦσι τάχα νὰ διορθώσωσι), καὶ περιπίπτοντες εἰς πολλὰς ἀνορθογραφίας διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν σημείων τῆς προσῳδίας· οἷον οἱ μὲν Ἕλληνες καταλαμβάνομεν ἐκ τοῦ τόνου τῆς ὀξείας, ὅτι τὰ προπαροξύτονα ἔχουσι τὸ τῆς λήγουσης δίχρονον βραχὺ (ὡς, ἄρουρα, τρίαινα)· ἐὰν δὲ ἡ ὀξεῖα, βραχείας οὔσης τῆς λήγουσης, τίθηται εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἡ τοιαύτη παραλήγουσα εἶναι βραχεῖα, ἢ θέσει μακρὰ, (διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ ἐπερισπᾶτο)· καὶ ὅταν τὰ εἰς α καθαρὸν θηλυκὰ ὀξυτονῶνται, ἔχουσι τὸ α μακρὸν (ὡς ἀνθρακιὰ, κτλ.)· ἐκ δὲ πάλιν τῆς περισπωμένης ἐνοοῦμεν, ὅτι ἡ ταύτην ἔχουσα συλλαβὴ εἶναι πάντοτε μακρά. Ἐκ τοῦ τόνου ὡσαύτως διακρίνομεν καὶ πολλῶν ταὐτογραφουμένων ῥημάτων τὰς ἐγκλίσεις· οἷον τὸν εἰς ας ἀόριστον, βραχὺ μὲν ἔχοντα τὸ α ἐπὶ τῆς ὁριστικῆς, μακρὸν δ' ἐπὶ τῆς μετοχῆς· ὡς, ἴαψας ἰάψας, εἴκασας εἰκάσας, ὤθησας ὠθήσας, ἔλασας (ἀναυξήτως), ἐλάσας· καὶ (ποιητικῶς χωρὶς τοῦ ε τῆς αὐξήσεως), μεῖνας μείνας, κτεῖνας κτείνας, λῦσας λύσας, λᾶσας λάσας, κῦσας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μὲ πολλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐνδόξων ποιητῶν ἀντιβαίνοντα παραδείγματα· οἷον ἐν ᾧ καὶ παρὰ Λατίνοις ὁ τόνος δὲν ὑπερπηδᾷ τὴν προπαραλήγουσαν, εὑρίσκονται ὅμως εἰς τὸς ποιητὰς πολλαὶ λέξεις τονισμέναι εἰς τὴν τετάρτην ἀπὸ τῆς ληγούσης συλλαβὴν, ὡς, miseria, fámilia, tétigeris, rédiero· ἐκ δὲ πάλιν τῆς παραληγούσης μετατίθεται ὁ τόνος εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, ὡς, stribendum, cóncede huc, ἀντὶ scribéndum· ὁμοίως καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ, περὶ τῶν ὁποίων διέλαβον περικλεέστατοι φιλολόγοι (α). Πῶς λοιπὸν οἱ ἀντιτονοῦντες τολμῶσι νὰ λαμβάνωσιν ὡς κανόνα καὶ σάθμην τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας τὴν ὁποίαν μηδ' αὐτοὶ δὲν γνωρίζουσιν, ἀκριβῶς Λατινικήν, διδάσκοντες, τοῦτ' αὐτὸ τὸ λόγου, πλείονα ὧν ἐπίστανται; (plus docent, quam sciunt!). Ἢ μήπως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσιν ἐντελῶς τὰ κάλλη τῆς Λατινικῆς ἁρμονίας, ἐν ᾧ προφανῶς ἀγνοοῦσι καὶ αὐτήν τινων φωνηέντων καὶ διφθόγγων καὶ συμφώνων τὴν γνησίαν κατὰ τὸς ἀρχαίους Λατίνους προφοράν; τίς ἐξ αὐτῶν ἐμπορεῖ νὰ μᾶς εἴπῃ εἰς τί συνίστατο ὁ Πατανϊνισμὸς, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς γλώσσης ὁ Ἀσίνιος Πολλίων ἔψεγε τὸν Τίτον Λίβιον; Καὶ ἔπειτα τολμῶσι νὰ κανονίζωσι καθόλου τοὺς ποικίλους φθόγγους τοὺς Ἑλληνικοὺς, καθ' ὃς ἀτελέσατα προφέρουσιν ὡς τάχα Λατινικούς; Ὑπάρχει

(β) *Βλ.* Bentleij, de metris Terentianis· καὶ τὸ κλεινὸ Ἑρμάνν, Elementa doctrinæ metricæ. Lipsiæ 1816. *Περὶ τῆς Λατινικῆς ἁρμονίας ἰδίως, ὅτι παρὰ τοῖς νεωτέροις εἶναι εἰς πολλὰ ἄγνωσος,* ἔγραψε καὶ ὁ Dalembert, tom. 5, pag. 459, κτλ. ἐκδόσ. Lyon.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὸ κῆρος προσετέθη καὶ τὸ εὐφωνικὸν α, ὡς εἰς τὸ ἀκέω, ἀκόω ἐκ τῆ κόω, καὶ ἐκ τοῦ κιάρα ἡ συνήθ. ἀγκινάρα, κτλ.]· λέγομεν δὲ καὶ ἀγόριον, ἐκ τοῦ κόριον [κόρος μικρός· ὅθεν καὶ τὸ παρὰ Θεσσαλονικεῦσι μάλιστα συνηθες ἐπὶ προσφωνήσεως, ὄχι μόνον θηλυκῶς, οἷον, κόρη Φανῶ, ἀλλὰ καὶ ἀρσενικῶς, κόρ' Ἀνδρόνικε = κόρε, κῆρε, ἢ καὶ συγκοπῇ κόρι, ἀντὶ κόριον (καθὼς καὶ τὸ ἀγόρι μου, ἀγοράκι μου, παλληκαράκι μου, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποκοριστικὰ προσφωνήματα πρεσβυτέρων πρὸς νεωτέρους κατὰ τὸ, χαίρετον ὦ κέρω, Ὀδ. ο, 151), διότι τοῦτο τὸ κόρ' δὲν εἶναι = cor, κῆρ (ὡς τὸ καρδίτσα μου, ψυχή μου, κατὰ τὰ, ἦτορ ἐμὸν! φίλη ψυχή!), καθὼς ἐδὲ τὸ ἀγόριον, νομίζω, ἐκ τοῦ ἄωρος, ἀώριος, διότι ἡ λέξις σημαίνει ὄχι ἁπλῶς ἀνήλικον ἢ νήπιον βρέφος, ἀλλὰ κυρίως ἄρσενα παῖδα· καὶ τὸ ἄγερος ἰδίως τὸ Ὁμηρικὸν κῆρος (ἰλ. ι, 68, ν, 95), τετέσι, παλληκάριον, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς· „τοὺς ἠνδρειωμένους τῶν ἀγούρων (Ἄννα, Ἀλεξιάδ. 5). Κατὰ τὸν Εὐξάθιον, καὶ οἱ Θρᾷκες ἔλεγον ἀγούρους τοὺς ἐφήβους]. Καὶ εἰς ἄλλα δὲ πάμπολλα προφέρομεν ε τὰ ο καὶ ω, ὡς, κεφὸς, κεπίον, κενέπιον, κούμαρον, τὰ κωφός, κωπίον, κώνωψ, κωνώπιον, κόμαρον, καὶ κουλλίκι τὸ κολλίκιον (ἄλλο τὸ κουλλούκι = κυλλύκιον ἀντὶ κυλλάκιον, κύλλαξ = σκύλλαξ),

---

λιμερίζω, φαίνεται μὲν = λιμένιον, λιμενίζω· εἶναι δὲ μᾶλλον, ἠλημέριον, ὁλημέριον (=πανημέριον), καὶ ὁλημερίζω (ὡς καλημερίζω) = διημερεύω, διατρίβω ὁλημερὶς (πανῆμαρ)· ὡς τὴν νύκτα μάλεσα ἐξερχομένων κλεπτῶν καὶ θηρίων εἰς ἁρπαγήν· „ἐν αὐτῇ διελεύσονται πάντα τὰ θηρία τῆ δρυμῆ“!]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κε, 31)· καὶ ταῦτα μὲν λόγῳ πάρεργον]. Διὰ τὸ ἰσοδύναμον τῆς οι μὲ τὸ υ, καὶ ὁ Κροῖσος εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ Χρῦσος (Χρύσης), χρυσὸς (κ=χ, ὡς καὶ Κρόνος = χρόνος), καὶ Αἰολικὸς χροισὸς (Τζέτζης εἰς Ἡσιοδ.)· ὡσαύτως καὶ ὁ Φρῖζος (Παυσαν.) ἐκ τοῦ φύζα· (φυγὴ,-γὸς)· ὅθεν πάλιν ἔγραψαν καὶ χύῤῥιον, χυῤῥοίδιον ἀντὶ χοίριον, χοιρίδιον (ὡς ἐκ τοῦ χύῤῥος, ἀντὶ χοῖρος), καὶ, εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς, ψοιχὴ, ἀντὶ ψυχή. Ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιούτων φαίνεται καθαρῶς, ὅτι ὁ παλαιὸς καὶ μᾶλλον συνειθισμένος φθόγγος τῆς οι ἦτο ὁμοιόφωνος μὲ τὸ υ· τὸ δὲ υ ἤχει ὄχι μόνον ὡς τὸ γαλλικὸν u, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ Λατ. u = ϑ (καθὼς προεἴπομεν)· ὡς ϑ ἐπροφέρετο κατὰ τόπους καὶ τὸ ο (τὸ πρῶτον τοῖς οι διφθόγγῳ ϛοιχεῖον), καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς. Ὥϛε ἡ οι, ἔπεται, ὅτι εἶχεν, ἂν ὄχι ἀκριβῆ τὸν ἦχον τοῦ ϑ, ἀλλὰ πλησιέϛατον, ἢ μέσον τινὰ μεταξὺ τῶ υ (γαλ. u), καὶ ϑ, σχεδὸν ὡς τὸ Γερμαν. ö, ἢ καὶ ü. Ἀλλ' (ὅ,τι εἴπομεν καὶ περὶ τῶ υ), αἱ μεταξὺ τοῦ ϑ, καὶ υ (ü), καὶ ι, λεπταὶ παραλλαγαὶ εὐκόλως συγχέονται κατὰ τόπους καὶ κατὰ διαλέκτων ἰδιώματα· ὅθεν καὶ οἱ Δωριεῖς ἐπρόφερον τὴν οι ὡς ϑ, γράφοντες εἰς οισι τὰ εἰς ϑσι πληθυντικὰ τριτοπρόσωπα, καὶ εἰς οισα τὰς εἰς ϑσα θηλυκὰς μετοχὰς (τύπτοισι, τύπτοισα, λαβοῖσα, ἀντὶ λαβῶσα, τύπτϑσα,-πτϑσι), καὶ μοῖσα λέγοντες τὸ μῶσα καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ Αἰολεῖς. Διὰ ταῦτα καὶ οἱ Λατῖνοι ἔγραφον μὲν τὸ Ὕλας Hylas καὶ Hoelas, ἔγραφον δὲ τὸ ποινὴ pœna καὶ puna, ὅθεν punio (=ποινύω), καὶ τὸ μύνη (μύνω, ἀμύνω), mœne, is, mœnia, καὶ mœnio = munio, καὶ τὸ οἶος, οἰνὸς, œnus = unus, καὶ mœreo τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κάρη, κὰρ, παρ' ὃ καὶ τὸ Σλαβονικὸν Царь, τὸ ὁποῖον ἄλλοι θέλουσι παρὰ τὸ Caesar, Цесарь συγκεκομμένον εἰς Цр҃ь. Εὑρίσκεται δὲ ἐν ἀρχαίοις χειρογράφοις цесарство ἀντὶ царство· ἀλλ' ὅμως εἰς τὸ πάντων τῶν Σλαβονικῶν βιβλίων ἀρχαιότατον, τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ Καῖσαρ γράφεται Кесарь (Ματθ. κβ, 21, κτλ.), καὶ διακρίνεται προφανῶς ἀπὸ τὸ Царь (ὁ βασιλεὺς), καὶ κατὰ συντομογραφίαν Цр҃ь (Ματθ.

συνήθ. δόμνα, συγκοπὴ τῆ domina, ὅθεν συνεκόπη καὶ τὸ dama, dame (ἐλέγετο δὲ τὸ πάλαι καὶ πρὸς ἄνδρας τὸ dam, dom, ὅθεν τὸ Ἰσπανικὸν don). Γελοία ἐκρίθη ἡ παρὰ τῆ Πικάρδου ἐτυμολογία τῆ dama ἐκ τῆ δάμαρ [ἂν καὶ τοῦτο ἐκ τῆ δάμω=λτ. domo, ὅθεν καὶ τὸ dominus (ὡς δεσπότης ἐκ τῆ δεσμόω, μ=π), οἷον, δάμανος, ὡς (δαμάνης) δαμνὴς, δαμνήτης (δαμνάτωρ, dominator), δαμάλης, δαμαῖος, Λάμασος, κτλ. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ τούτου domina, dama, εἶναι οἷον δάμη, δάμεια (ὡς Ἱπποδάμεια, ἐκ τῆ ἱππο-δάμη, ἱππό-δαμος)· καὶ ἀναλογεῖ πρὸς τὰ, δέσποινα καὶ κυρία, προσφωνήσεις τιμῆς πρὸς γυναῖκας, κατὰ τὴν παλαιὰν (Πλούταρχ. καὶ Ἐπίκτητ.), καὶ νῦν παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν· τὸ δὲ δάμαρ σημαίνει δαμασμένην ὑπὸ τὸν τῆ γάμου ζυγὸν, δεδμημένην ἀνδρὶ, τὸν ὁποῖον αἱ Ἀττικαὶ γυναῖκες ἔλεγον κύριον (ἀλλ' ὄχι δεσπότην)· βλ. καὶ Α. Πέτρ. γ, 6]. Ἀλλὰ πολὺ γελοιότερον φαίνεται τὸ siore, sior παραβληθὲν πρὸς τὸ Λακωνικὸν σιὸρ=θεὸς!! Πλὴν καὶ τοῦτο μὰ τὼ Σιὼ παρηγορεῖται, ὡς πρὸς ἄλλο γελοιωδέστατον, τὸ ἐφεξῆς· τὸ carnavale (ἐκ τῆ carnis, carneale, carnaFale, ἀντὶ carnale, carnalia festa, κατὰ τὸ Bacchanalia, κτλ. παρονομασθὲν παρὰ τὸ κρέας, ὡς καὶ ἡ συνήθως κρεατινὴ ἑβδομὰς, καὶ κρεατιναὶ ἡμέραι, καὶ ἀποκρέαι, ἀποκρέω), ἕνας τῶν καθ' ἡμᾶς πολλὰ σοφὸς Σχολαστικὸς τὸ παρήγαγε παρὰ τὸ Κάρνεια βάλλειν. Carnavale (λέγει), εἶναι Κάρνεια βάλλει! - τίς; - ὁ Κάρνειος Ἀπόλλων! Οὕτως ὁ ἀργυρότοξος θεὸς τῆ φωτὸς καὶ τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς μαντικῆς ἔμελλεν εἰς τὰς ἡμέρας μας νὰ φανῇ καὶ ἔφορος τῶν Καρναβαλίων!

ὡς ἑρμηνεύει ϰαὶ ὁ Εὐσαθ. σελ. 674)· ϰαθὼς ϰαὶ τὸ „ἐπιγράφειν (ϰλήρῳ) σήματα (ἰλ. η, 189) σημαίνει παρομοίως οἱαδήποτε χαράγματα ϰαὶ σημεῖα πρὸς τὸ δοϰεῖν (signa arbitraria). Ἐϰ δὲ τούτων συμπεραίνει ἀποτομώτερον (ὡς συνειθίζει ἐνίοτε ὁ σοφὸς Βόλφιος), ὅτι „τὸ προσατεύειν τὴν περὶ τοῦ, ὅτι ἔγραψεν Ὅμηρος τὰ ποιήματα, ϰοινὴν δοξασίαν φαίνεται πεισμονή τις ἀφρονεστάτη". Ἀλλ' ἂν ὁ Ὅμηρος ἠδύνατο νὰ ἦναι ἄνθρωπος ἀγράμματος, ϰαὶ ἡ γλῶσσά του ὡμή τις ϰαὶ ἄτεχνος ϰαὶ διὰ γραφῆς ἀδιάπλαστος ϰαὶ ἀϰαλλιέργητος ἔϰφρασις ἐννοιῶν: ταῦτ' ἂς τὰ πιστεύῃ, ὅστις χαίρει μάλιστα εἰς ἀλλοϰότους παραδοξολογίας (α). Ὁ δὲ Δαβήσιος (R. Dawes),

---

(α) Βλ. ἔμπροσθ. σελ. 144 ϰαὶ 216. Πολλάϰις ἐθαύμασα, πῶς ϰαὶ Βόλφιος ϰαὶ Ῥασσὼς (de l'origine des langues), ϰαὶ ἄλλοι τῶν νεωτέρων τοιοῦτοι σοφοὶ ἐπίστευσαν ἀδιστάϰτως, ὅτι ἔτ' ἐπὶ τῶν Τρωϊϰῶν, ἔτε εἰς αὐτὴν τὴν Ὁμήρου ποίησιν ἦτο γνωστὴ, ἢ συνήθης, ἡ χρῆσις τῆς γραφῆς. Τὰ ὁποῖα φέρουσιν, αἱ ἀποδείξεις δὲν εἶναι ἀναντίῤῥητοι. Δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν τὰ σήματα τοῦ Προίτου (ἰλ. ζ) ἦσαν συμβολιϰοί τινες ἐννοιῶν χαραϰτῆρες, ὡς οἱ τῶν Αἰγυπτίων Ἱερογλυφιϰοὶ (ὁποίους ἀδέποτε φαίνονται μεταχειρισθέντες οἱ Ἕλληνες), ϰαὶ ἴχι μᾶλλον στοιχεῖα φωνῆς, ἢ Φοινιϰιϰὰ σήματα (ϰαθὼς ὠνόμασε Τίμων ὁ Φλιάσιος τὰ γράμματα). Τίποτε δὲν ἐμπόδιζε τὸν Κορίνθιον Προῖτον νὰ μάθῃ νὰ γράφῃ ϰαὶ αὐτὸς τὰ πολὺ πρότερον ὑπὸ τοῦ Κάδμου ϰομισθέντα γράμματ' εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ τὰ παλαιότερα, τὰ Πελασγιϰά. Καὶ ἡ πρὸς τὸν Λύϰιον ὑπὸ τοῦ Προίτου δοθεῖσα τῷ Βελλεροφόντῃ φονιϰὴ ἐπιστολὴ ἠδύνατο νὰ περιέχῃ ὄχι σύμβολα, ἀλλὰ γράμματα, ϰαθὼς ϰαὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ πρὸς τὸν Ἰωὰβ ϰατὰ τοῦ Οὐρίου, τῆς ὁποίας αὐτὸς ὁ Οὐρίας ἔγεινε ϰομιστής (Β. Βασιλ. ια). Ἐϰ φήμης ἀδεσπότου λέγουσι τὰς μαρτυρίας των ὅ,τε Θρᾷξ Διονύσιος, ϰαὶ Ἰώσηπος ὁ Ἰουδαῖος (ὅστις σπουδάζει νὰ δείξῃ νεώτατα μὲν τὰ Ἑλληνιϰὰ, παλαιότατα δὲ τὰ Χαλδαϊϰά! βεβαιώσας δὲ ϰαὶ αὐτὸς τὴν ὑπὸ Κάδμου τῶν τῆς γραφῆς στοιχείων εἰσαγωγὴν εἰς

ἀκαβὰς τοὺς τόνους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης! Ἀλλὰ καὶ τὸ δεύτερόν τε ἐπιχείρημα, ἡ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων περὶ τῶν τόνων (τῶν ἐγγράφων) σιωπὴ, φαίνεται μωρόν! πῶς ἠδύνατο οἱ πρὸ τοῦ Ἀριστοφάνους μαχαίται προπάτορές μας νὰ λαλήσωσι περὶ γραφῆς τῶν τόνων, τοὺς ὁποίους, κατὰ τὴν κοινοτέραν δόξαν, οὔτ' ἔγραφον οὔτ' ἐγνώριζον; Μ' ὅλον τοῦτο, ἂν οἱ ἔνδοξοι τῆς Ἑλλάδος συγγραφεῖς διέλαβον, ἢ ὄχι, περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τῶν λέξεων προσῳδίας, θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς εἰς τὸ τέταρτον τοῦ παρόντος τμήματος κεφάλαιον· Ἐκεῖ θέλομεν ἐκθέσει κατὰ λέξιν καὶ τὰς τούτων μαρτυρίας περὶ προσῳδίας καθόλου, τῶν ὁποίων τινὰς μνημονεύων ὁ Ἐννίνιος, ὡς τρίτον ἐπιχείρημα, δὲν ἠσθάνετο ὅτι τὰς ἀνέφερεν ὅλας κατὰ τῆς κεφαλῆς του! Τέταρτον τῶν ἐπιχειρημάτων του εἶναι τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, οἷον νομίσματα καὶ λίθοι μὲ ἐπιγραφὰς καὶ ἀντίγραφα ἀτόνιστα. Ἀλλὰ καὶ τούτων τὰ μὲν πρὸ τῆς ἡλικίας τοῦ Ἀριστοφάνους κεχαραγμένα ἀναφέρονται εἰς τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα. Ὅτι δὲ μετὰ τὸν Ἀριστοφάνην εὑρίσκονται παλαιότατα γράμματα μὲ τόνους, λέγομεν ὡσαύτως εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον· περὶ παλαιῶν τονισμένων ἀντιγράφων διαλαμβάνομεν ἰδίως καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος κεφαλαίου. Ἐνταῦθα μόνον προσθέτομεν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν συνεῖδεν ὁ Ἐννίνιος (διότι πρέπει νὰ διακρίνωμεν νὰ λάθη τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ ψεύδη του!)· Ὅτι, καὶ μετὰ τὴν ὁποίαν ἐδιώρισεν αὐτὸς πάγκοινον τῶν τόνων μεταχείρισιν, αἱ πλεῖσαι τῶν ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ἐπιγραφῶν ἀναγινώσκονται ἀτόνιστοι· εἰς ὅλα τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ

Ακαδημία Αθηνών 2017 Academy of Athens

falve = falve) = *φαῦλος, φάϝλος, φαλὸς* (= *λευκός, λαμπρὸς ἐκ τῦ φάω, ὡς καὶ τὸ διῃρημένον κύριον Φάϋλος*) = pallus, pallidus = *ὠχρὸς, ξανθός.* [*Φάλιος ἐλέγετο καὶ ὁ ἵππος τῦ Βελισσαρίϑ, ὡς φαλὸς, ἤτοι λευκὸς τὸ μέτωπον, τὸν ὁποῖον ὅμως ὁ Προκόπιος ἑρμηνεύει φαιὸν, καὶ τῦτο ἐκ τῦ φάω, ἴσως ἀπὸ τῦ λοιπῦ σώματος* (*Γοτθικ. α*, 18)· *προσϑέτει δὲ καὶ ὅτι οἱ βάρβαροι τὸν ἔλεγον Βάλαν, διὰ τὴν ὄχι μόνον βαρβαρικὴν ἀλλὰ καὶ παῤ Ἕλλησι συνήθη τροπὴν τῦ φ εἰς β, οἷον καὶ τὸ βάρος ἐκ τῦ βάρω = φάρω, φέρω, καὶ ὁ Φέρης* (*ὅϑεν καὶ αἱ Φεραὶ καὶ Φηραὶ*), *Μακεδονικῶς, Βέρης* (*ὅϑεν ἡ Βέροια, οἷον Βέρϑ οἷα = κώμη; ἢ φέρω ὄϊς, οἷον φερέοια;*). *Τῦ φάλιος φαίνεται συγγενὲς καὶ τὸ βαλιὸς* (*ποικίλος*), *ὅϑεν καὶ τῶν δύω τῦ Ἀχιλλέως ἵππων ὁ μὲν Βάλιος* (*οἷον Παρδάλης*), *ὁ δὲ ἕτερος Ξάνθος* (*ξανθὸς* (*α*). *βλ. Ῥείμ. λ, βαλιὸς*). *Ἕτερον δὲ τῦ φαῦλος* flavus *τὸ τῦ μέσϑ λατινισμῦ* blaveus, blavus, *Γλ.* bleu (*γλαυκὸς, ἐκ τῦ Τευτωνικοῦ*

(*α*) *Ξανθὸν λέγομεν καὶ συνήθως τὸ παρά τισι τερκικώτερον, κέλα, καὶ παρὰ Πελοποννησ. βλάγκον ἄλογον* (*ἐκ τῦ* blanco, bianco, blanc, blanche, *ὄχι = βλάξ, κατὰ Σκαλίγερ.* Exercitat. 103, *ἀλλ' ἐκ τῦ Γρμ.* blanck = *λευκὸς, οἷον Γλάγξ, Γλάξ. ὡς λύγξ, λύξ*, lux, *λύκη, λυκὸς, λευκός*)· *τὸν δὲ πυῤῥὸν ἢ καϛανόχρων ἵππον λέγουσι πολλοὶ τερκικώτερον, δερὴν*, duru, *καὶ ἄλλοι καϛανάτον, καὶ καϛανόμαυρον τὸν ἔτι βαθύτερον* (*ἴσως τῶν παλαιῶν τὸ πάρωος, παρῶος, παρωὸς ἵππος = πυῤῥὸς μετὰ τῦ φαιῦ. Ἀριϛοτ.*)· *παρδαλόψαρον δὲ πάλιν ὀνομάζομεν τὸν ἐπὶ τῦ ψαρῦ φαιὰς κηλῖδας ἔχοντα* (*Τερκ. μπακλὰ κιρὶ, οἷον κυαμόψαρον*), *καὶ ψαρὸν τὸν πολιὸν, καὶ γρήβαν, γρῆβον τὸν ὀλίγον φαιότερον* (*Τερκ. κὶρ, κίρικον*), *καὶ σιδηρόγρηβον οἱ Πελοποννήσσιοι τὸν μᾶλλον φαιόν. Παρδάλην δὲ ἰδίως λέγομεν καὶ σκύλλον παρδαλὸν, κτλ.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

gwespe, *Γαλλικ.* guêpe = *λτ.* vespa, = *φῆσπα, ἀντὶ σφῆκα, κ = π, καὶ τὸ* guastare = vastare, *κτλ.*), *ἄλλαι δὲ πάλιν εἰς ἄλλας λέξεις ἀπέβαλον τὸν ϛομφάζοντα τῦ* w, *F, πνευματισμὸν* (*ὅθεν καὶ τὸ κάλω, λτ.* calo, *Γερμαν.* kallen, gallen, gellen *ἀρχαίως, κFάλω, σῴζεται εἰς τὸ Σλαβονικὸν* хвалю· *καὶ τὸ* хвраспъ, *χFράξις, γFράξις, χωρὶς τῦ F εἶναι τὸ Ἑλλην. γράξις, κράξις· καὶ τὸ* пыква *ἐκ τῦ τικίFα, σικύFα, ἀπέβη σικύα, καὶ κατὰ διάλεκτον, τικύα, ὡς, τῦκον = σῦκον· καὶ τὸ Γερμαν.* quellen, *Γαλλιστὶ προφέρεται* couler, *κτλ.*) (α), *ἄλλαι δὲ τέλος ἀπέξυσαν τὸ πλεῖϛον ἀμφοτέρως τὰς πνευματισμὰς, ὡς εἰς τὰ, οἶνος, ὅσδος (βλ. ἀνωτέρω), κτλ.*

§ *η. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς καλλιφωνίας διαπλασθεῖσα Ἑλληνικὴ διετήρησεν εἰς πλείσας λέξεις ἡνωμένας τὰς δύω πνευματισμὰς, προηγούμενον μὲν τὸν διὰ τῶν χειλέων, ἑπόμενον δὲ τὸν διὰ τῦ λάρυγγος ἕτως, FH, ἢ* vh = *υγ* (*διότι ὁ ἀνάπαλιν φθόγγος HF, ἢ γβ τραχύτερος ὢν καὶ δυσπρόφορος προσέκρουεν ἀηδῶς εἰς Ἑλληνικὰς ἀκοὰς*), *οὕτω τὰ εἰς αυγω καὶ ευγω ῥήματα ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν ἁπλῶν, εἰς αω, εω, διὰ τῦ διπλῦ πνευματισμῦ, οἷον ἐκ τῦ κράω ἔγινε τὸ κράHω (κράγω) κράFHω, κραύγω, καὶ ϛρέω, ϛρέFω*

τῦ ἅτερος, ἕτερος μετὰ τῦ δι' ὀδόντων δασυφωνουμένου πνευματισμῦ θ, βλ. ἐφεξῆς τὸ ϛοιχεῖον θ.

(α) *Οὕτως ἴσως καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων* hventer, hvinum, hvello, hvetos, *διεκρίθησαν τὰ γέντερ καὶ* venter, *γοῖνος καὶ* vinum, *γέλλω καὶ* vello, *γέτος καὶ* vetus, *κτλ. περὶ τῶν ὁποίων εἴπομεν ἀνωτέρω.*

συλλαβήν· οὕτω καὶ τὰ εἰς ος ἔχουσι τὴν γενικὴν εἰς ου (=οο, συναιρέσει, ϐ, ὡς, ἄλογος, ἀλόγοο, ὅθεν ἀλόγοιο, συναιρ.-γϐ), κτλ. Ἀλλ' οἱ νέοι τονοδιδάσκαλοι, ζητοῦντες εἰς τὴν Λατινικὴν πάντοτε τοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας, δὲν παρετήρησαν οὔτε τὰς λόγϐς ἅτε τὰς τρόπϐς τῆς τοῦ τόνϐ μεταθέσεως, τὴν ὁποίαν αὐτὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς νομοθετηθεῖσαν ὑπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς ποιητῶν καὶ συγγραφέων διάκρισιν τοῦ χρόνϐ περί τε τὴν κλίσιν καὶ περὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων αὐτόν· οἷον ἐπὶ τῆς πρώτης κλίσεως ἡ μὲν ἑνικὴ τῶν εἰς ας, ης, ἀρσενικῶν γενικὴ τὸ πάλαι ἦτον εἰς αο, καὶ ἰωνικ. εω (ὡς τῶν εἰς ος, καὶ ον, ἡ παλαιὰ γενικὴ εἰς οιο, ἐκ τοῦ οο, ἔθεν ϐ), ἡ δὲ πληθυντικὴ ὅλων τῶν τῆς πρώτης κλίσεως γενικὴ εἰς άων, ῆ έων, οἷον Ἀτρείδαο, ῆ,-δεω,-δέων, καὶ Μεσάων, ῆ Μεσέων (ὡς γράφονται πάντοτε· ὄχι μέσεων, διότι ὁ χρόνος καὶ ἡ συναίρεσις τῆς λῃγούσης δὲν συγχωρεῖ), ὅθεν ἡ περισπωμένη ἐκ συναιρέσεως εἰς ῶν, Μεσῶν, Ἀτρειδῶν, τριαινῶν, (οἷον ἐκ τοῦ τριαινάων), κτλ. Οὔτε γραμματικὴν Ἑλληνικὴν ἐνταῦθα συγγράφομεν, οὔτ' ἔκθεσιν τῶν περὶ προσῳδίας κανόνων πρέπει νὰ κάμωμεν ἀκριβῆ πρὸς ἔλεγχον τῆς τοῦ παρατονισμοῦ βαρβαροφωνίας· ἀκροθιγῶς δὲ μόνον ἀναφέρω ὀλίγα τινὰ, ὅσα μεταξὺ γράφοντος μοῦ ἐπέρχονται εἰς τὴν μνήμην, παραδείγματα τῆς κανονικῆς τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων προσῳδίας· εἰς ταῦτ' ἂς προσεθῇ καὶ ἓν ἰδίως ἐκ τοῦ πάθϐς τῆς συναιρέσεως. Δύω βραχέα φωνήεντα συναιροῦνται εἰς ἓν μακρὸν, ἢ δίφθογγον, κἂν ἐντὸς κἂν ἔξω πίπτῃ τῶν συναιρεμένων τούτων φωνηέντων ὁ τόνος (ὡς, τείχεϊ τείχει·

ὑπεγραφὴν μόνον εἰς τὰς ἐκ δύω διφθόγγων ἀμεροτέρων τὸ ι ἐχθσῶν συναιρθμένας συλλαβὰς, οἷον κᾷτα ἐκ τῦ καὶ εἶτα. Ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ὅλας δὲ τὰς ἄλλας τὰς ἐκ συναλοιφῆς γινομένας συναιρέσεις τὸ ι προσγραφόμενον ἢ ὑπογραφόμενον ἔμενεν ἀνεκφώνητον· οἷον εἰς τὸ Νηρηιδα ἢ Νηρῇδα (ἐκ τῦ Νηρηΐς, Νηρηΐδα,-ραΐδα, συνήθ. Νηράϊδα) „τὸ μὲν πλῆρες τῆς γραφῆς (ὡς εἶπεν ἄρισα ὁ Μοσχόπυλος κεφ. ε. Titz.) φυλάττεται καὶ ἡ δύναμις· ἐνδεῖ δὲ μᾶλλον ἡ τῶν συλλαβῶν ποσότης· τῦτο δὲ γίνεται ἐπὶ μόνυ τῦ ι, ὅ καὶ προσγράφεται μὴ ἐκφωνούμενον". ἀλλὰ περὶ συναιρέσεως εἴπομεν προλαβόντως (σελ. 233—8). Ε) Ὁ Ἀριστοφάνης καὶ Εὐριπίδης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (430—330, μ. Χ.)· προφέρυσι τὸ Θρᾷξ, ὡς Θρᾳξ, ὁμόφωνον μὲ τὸ ἀνυπόγραφον θράττω· οἷον τὸ τοῦ Εὐριπίδυ „τί θράσσῃ; τί ταρβεῖς" (α), καὶ τὸ Ἀριστοφάνειον „ἀποτέθραικεν (β), ἀφορῶσι πρὸς τὸ Θρᾷκας, ὡς καὶ τὸ θράσσειν πρὸς τὸ Σαμοθρᾴκη (γ)· ἑρμηνεύει δὲ τὸ πρᾶγμα σαφέσερον ὁ Ἀριστοτέλης λέγων. „Τὰ δὲ παρὰ γράμμα (σκώμματα) ποιεῖ οὐχ ὃ λέγει λέγειν, ἀλλ' ὃ μεταφέρει ὄνομα· οἷον τὸ τοῦ Θεοδώρυ εἰς Νίκωνα τὸν κιθαρῳδὸν θράττει σε· προσποιεῖται γὰρ λέγειν τὸ θράττει σε καὶ ἐξαπατᾷ· ἄλλο γὰρ λέγει· διὸ μαθόντι ἡδύ· ἐπεὶ, εἰ μὴ ὑπολαμβάνει Θρᾷκα εἶναι, οὐ δόξει ἀστεῖον εἶναι" (δ). Ὥσε ὁ Θεόδωρος τῦ Ἀριστοτέλυς εἰς

(α) Εὐριπ. Ῥήσ. 725.
(β) Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 157.
(γ) Αὐτ. Εἰρ. 276.
(δ) Ἀριστοτ. Ῥητ. γ, 11.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τούτων ταὐτοσχημάτιστοι πληθυντικαὶ ὀνομασικαὶ, καὶ αὐτὰ τὰ σῳζόμενα δοτικόπτωτα ἐπιῤῥήματα χαμαὶ, οἴκοι, κτλ. Ἀλλὰ καθὼς εἰς τὰς πληθυντικὰς ὀνομασικὰς (μοῦσαι, ὁδοὶ) δὲν ἐσηγχωρεῖτο ἐπὶ τῆς λῃγέσης ἄλογος διαίρεσις (μοῦσαϊ, ὁδόϊ), οὐδ' εὑρίσκομεν οὐδεμίαν τούτων οὔτε κατὰ διάλεκτον οὔτε διὰ τὸ μέτρον προφερομένην μὲ τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως, ὡσαύτως καὶ αἱ μετὰ τᾦ προσγεγραμμένε ι λήγεσαι τῶν ἀρχαίων δοτικῶν ἐπροφέροντο ἀδιαίρετοι· μαρτυροῦσι δὲ καὶ τὰ ῥηθέντα δοτικοφανῆ ἐπιῤῥήματα, τῶν ὁποίων δὲν ἀπαντῶμεν αὐδὲν οὐδαμοῦ διῃρημένον τὴν τελικὴν δίφθογγον (οἷον χαμάϊ, Ἰσθμόϊ! κτλ.). Ὅθεν καὶ ἡ η λήγεσα τῶν ὑποταχτικῶν (ἔλθῃ, λάβῃ) ἔμενεν ὁμοίως ἀδιαίρετος.

§ δ. Ἐπὶ δὲ τῶν περιτοσυλλάβων, ἐν οἷς γίνεται συναίρεσις, οἷον τῶν εἰς ως καὶ ω (ἠχὼ, αἰδὼς) τὸ ι, τὸ κοινὸν γνώρισμα τῆς δοτικῆς, ἐπέχει τόπον συλλαβῆς, ὅθεν καὶ τὸ πάλαι καὶ τώρα προφέρεται πρῶτον διῃρημένως (ἠχόϊ, αἰδόϊ), καὶ ἔπειτα συναιρεῖται μετὰ τοῦ προηγεμένε ο εἰς δίφθογγον ἀδιαίρετον τὴν οι (ἠχοῖ, αἰδοῖ, ἠοῖ, Λητοῖ)· οὕτω καὶ τὸ γρᾷ γίνεται ἐκ τοῦ γραϊ, καὶ τὸ ἥρῳ ἐκ τοῦ ἥρωϊ, καὶ τὸ Ἡρακλῇ ἐκ τοῦ Ἡρακλῇϊ (ἰωνικ. ἀντὶ Ἡρακλέϊ, ὅθεν Ἡρακλεῖ)· ὁμοίως καὶ μεταξὺ τῶν ὀνομάτων γίνεται διφθόγγου συναίρεσις, οἷον λῃσὴς = λῃϊσὴς (λεῖα, λεΐα, ἰων. λῃΐα, λῃΐς)· ταῦτα δὲ πάντα συναιρούμενα μὲν εἰς καταχρησικὴν δίφθογγον ἔχεσι τὸ ι ἀνεκφώνητον, ἀσυναίρετα δὲ σῴζεσι τὸ ι ὡς γράμμα συλλαβικὸν, καθὼς καὶ ἄλλα κατὰ διάλεκτον, ἢ κανονικῶς ἀσυναίρετα: οἷον, βοΐ (ὄχι βοῖ, εἰ μὴ εἰς τὰ παράγωγα βοίδιον =

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μένης τῆς τῶν χειλέων συζολῆς, κατὰ τὰς διαφόρυς ἀπαγγελίας· ἐπειδὴ, ἐὰν ἀπὸ τοῦ διὰ ζρογγυλωτάτου τοῦ ζόματος προφερομένου ε μεταβῶμεν ἠρέμα εἰς τὸν μεταξὺ τῦ ε καὶ ι φθόγγον τοῦ ιε (γαλλ. u), καὶ πάλιν εἰς τὸ διὰ τῶν χειλέων μᾶλλον ἀνειμένων κοιλοτέρυ δὲ τῦ ζόματος προφερόμενον Σλαβονικὸν ы, καὶ ἐκ τούτυ εἰς τὸ ἠπιώτερον η, θέλομεν πάραυτα καταντήσει εἰς τὸ ει, καὶ τὸ λεπτὸν ι· οὕτω καὶ ἡ τῦ υ ὁμοιόφθογγος οι παρηκολούθησεν ἔκπαλαι τὸν ἰωτακίζοντα φθόγγον τοῦ υ, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς. Ὅθεν οἱ Ἐρασμίται δὲν ἔπρεπε νὰ φριττωσι τόσον τὸν ἰωτακισμὸν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ψέγωσι διὰ τῦτον τὺς νεωτέρυς Ἕλληνας, καὶ νὰ ἐπινοῶσιν αὐτοὶ νέας προφορὰς τῶν η, ει, οι, υ, ἤθελαν κάμει ἀσφαλέστερον, ἂν προσεῖχον εἰς τὰ κατὰ τόπους ἰδιώματα τῶν παλαιῶν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτων (τὰ ὁποῖα σῴζονται καὶ εἰς τὴν λαλεμένην ἡμῶν γλῶσσαν), διὰ νὰ ἐμάνθανον νὰ προφέρωσι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα Ἑλληνικῶς. Ὅτι δὲ τὸ υ ἐπέχει καὶ τόπον F (= β), εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. α. § ς)· καὶ γίνεται λοιπὸν τῦτο τὸ φωνῆεν καὶ σύμφωνον ἐκ τῆς προφορᾶς, ὅθεν ὁ σοφὸς φιλολόγος Βερνάρδος ὀρθώτατα ἀνόμασε τὸ γράμμα συμφωνοφωνῆεν (α). καὶ τοιῦτο φαίνεται εἰς τὰς διφθόγγυς αυ καὶ ευ = aw ew καὶ af ef, περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

(α) Bernhardi philosophische Sprachlehre, 2 Th. S. 277. (Berlin, 1803).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ACADEMY OF ATHENS

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκ τὸ μακρὸν ι, ὁμοιόφωνον δὲ καὶ μὲ τὸ η διὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἴσως καὶ μᾶλλον πρὸς τὸ η ἀποκλίνουσαν τῆς ει προφορὰν), μὲ τὸ ὁποῖον πάλιν καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς ἄλλας διαλέκτους ἀνταλλάσσεται, καθὼς ἀποδείκνυται ἀπὸ τὰ ἑπόμενα ὀλιγώτατα ἐκ πλείσων παραδείγματα. Μὴν (ἰλ. β, 292), καὶ (μεὶν) μεὶς (ἰλ. τ, 117, Αἰολικῶς, ὡς καὶ Πινδ. Νεμ. 82). ζείδωρος (ἰλ. β, 548) = ζήδωρος [= δωρεμένη τὰ πρὸς ζῆν, Αἰολ. κατ' ἀρχαίαν γραφὴν ζεῖν (ε = η, καὶ ι προσγεγραμμένον) = βιόδωρος, φερέσβιος (ὄχι ἐκ τοῦ ζειά). ζείδωρον εἶπε καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς τὴν Ἀφροδίτην (παρὰ Πλουτάρ.)· καὶ ὁ Νόννος ὕστερον, ζείδωρον ὕδωρ]. φιλομειδὴς (ἰλ. γ, 464), καὶ φιλομηδὴς (Ἡσιόδ. Θεογ. 200, τὸ ὁποῖον παράγει ὁ Ἡσίοδος ἐκ τοῦ μῆδος, „ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη". ἀλλ' ὁ σεμνότατος Ὅμηρος δὲν ἐγνώριζεν ὅτε τὸν μῦθον, ἴσως, ὅτε τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην τοῦ ὀνόματος. Εἶναι δὲ καὶ τὸ μῆδος καὶ τὸ μεῖδος (μειδὴς, μειδάω,-διάω), ἐκ τοῦ μέδω, μείδω. Καὶ ἄλλως δὲ αἱ ἐκ διαφόρων θεμάτων τῶν λέξεων παραγωγαὶ δὲν ἀναιροῦσι τὴν τούτων τυχοῦσαν ὁμοιοφωνίαν, ἀλλὰ μάλις' ἐξ ἐναντίας αὐτὸ τὸ ὁμοιόφωνον εἰσάγει πολλάκις τὴν περὶ τὰς ἐτυμολογίας ἀσυμφωνίαν· παρομοίως καὶ τὸ κειρία (Ἀριστοφ. Ὄρν.), ἄλλοι ἔγραψαν κηρία (Ἐρωτιαν. καὶ Ἄσμ. ᾄσμ.), ὡς ἐκ τοῦ κηρ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοφ. (Ὄρν.), ἔπαιξε κατὰ παρήχησιν τὸ Κειρύλος πρὸς τὸ Κηρύλος]. κήθιον, κήθειον, κηθάριον, καὶ, κήτιον, χείτιον (Ἀριστοφ. Σφ. καὶ Σχ.), ὅθεν καὶ τὸ κίχητος (=χῆτος, διπλασ. Κύπριοι). ζαχρηὴς καὶ ζαχρειὴς (ἰλ. ε καὶ μ. ἐκ τοῦ χράω καὶ χρέω, χρεία· ὅθεν παρὰ Θεοκρ. ζάχρειος· οὕτω καὶ χρὴ,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ϑάβω, ϑάμβος (Ὅμ. Πλάτ. κτλ.), ϑῆβος, Σλαβ. Дивo (ϑῆπος, ϑάπος, ϑάπα, ἀντὶ ϑάβα, ὅϑεν ϑάβα=φόβος. Αἰολεῖς. Ἡσύχ.)· καὶ (σέβω) σεβεδός, ὅϑεν Σεβηρὸς=Σευῆρος, Severus, καὶ Σεβρὸς (κύριον ὄνομα παλαιᾶ Λάκωνος· Παυσαν· Λακων· κεφ. ιε), καὶ σεβανὸς, ὅϑεν (σεβνὸς, ν=μ), σεμνός· Καὶ πάλιν σεύω=σόβω (σόω, σόϝω), σοβέω (Δημοσϑ. Ξνφ. κτλ.), σοβαρὸς (Ἀριστοφ. Εἰρ), αἰολ. συβαρὸς, ὅϑεν καὶ ἡ Σύβαρις (Ῥείμ.). Ἀμέβω (ὅϑεν ἀμείβω· ὀδ. κ, 308)=ἀμεύω [Πίνδ. Πύϑ. α, 86. ἐκ τοῦ ἀμέω, ὅϑεν τὸ συνήϑως, ἄμε=ἴϑι· καὶ (ἀμόω, ἀμόνω) ἐξαμόνω=ἐκτείνω· τὸ ϑέμα ἄω, ἄμω, ὡς, ἔω, εἴω, εἶμι· ἢ ἐξ ἄλλου ϑεματικοῦ μέω, λτ. meo=μάω, ὅϑεν μᾶκος, μέγας, κτλ.]. Λάβω (καὶ λήβω, λήψομαι· λάμβω, -βάνω) = λαύω (ὅϑεν ἀπολαύω· ἐκ τοῦ λάϝω, λάω, Ὀδ. τ. 229). ὅϑεν λάβρος (ἰλ. φ, 271)=λαῦρος (βλ. Ῥείμ. λ. λάβρος), καὶ λάβυρος (=βόϑυνος, Ἡσύχ· ὅπου ἡμαρτημένως γράφεται λάβιρος), ὅϑεν (νομίζω) ὁ Λαβύρινϑος [ὡς ἐρέπω, πτω, ἔρεβος, ὄροβος, ἐρέβινϑος, κτλ.)· τὸ δὲ λάβυρος εἶναι συγγενὲς τοῦ (λάω, hλαύω, hλάβω, γλάφω), γλαφυρὸς, καὶ (λάω, λάμος, λαιμὸς), λαμυρὸς, κτλ.], καὶ λαῦρα (ὀδ. χ. 128=ὁδὸς ϛενὴ μεταξὺ οἴκων, ὅϑεν βαϑεῖα). Καὶ πάλιν λάω, λέω, λέϝω, λεύω, λεύσσω (Ὅμ.)=Fλεύω (βλέβω), βλέπω

σκληρότητος, ταραχέος ἴγχος, κτλ. ἐκ τοῦ τέω τὸ τέρω, ὡς, ϑόω, ϑύρω, ϑύω ϑύρω, ϛέω ϛέρω, κτλ.). ὅϑεν ταρύω,-σσω, τερέω, συγκοπ. τρέω (=φέβω, φοβοῦμαι), τρέχω (=ϑέω, ϑεύω), δρέω, δρέμω δρύμω, (ὡς τρέω, τρέμω), καὶ τρέπω, τρύπω, (βλ. Ῥείμ.), κτλ. ὥϛε τὸ σέβομαι=τρέπομαι, ἐντρέπομαι=φέβω, -βομαι, φοβοῦμαι=ϑάβω, ϑαυμάζω. Θάμβος, φόβος, σέβας, ἐντροπὴ, εἶναι ταραχαὶ καὶ κινήσεις ἤτοι πάϑη ψυχῆς.

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χρῆν, καὶ εὐκτικ. χρείη) (α). βλείμην, βλεῖο (ἰλ. ν, 288), ἀρχαία γραφὴ ἀντὶ βλήμην, ἐκ τῆ βλῆμι, ὡς καὶ ἐκ τοῦ πλῆμι τὸ πλήμην καὶ πλείμην, πλεῖο, κτλ. Νειλεὺς (ἥρως Ἀττικὸς) καὶ ἕτερος Νηλεὺς [Ὅμ. (= νεαλὴς, λὸς = νεαρὸς ὡς τὸ Νηρεὺς), κατὰ τὰ Ἀτρεῖες, Ἀτρῆες, κτλ.]. οὕτω καὶ νηλειὴς καὶ νηληὴς (ἐκ τῆ νηλεὴς. Ὅμ. Ἡσίοδ. Πίνδ. Ἀπολ. ἀργ. δ, 703). ἀργείης καὶ ἀργήεις καὶ ἀργὴς (Ὅμ. Πίνδ. Αἰσχ. Ἀγ. 116, ὅπῃ γράφεται καὶ ἀργίας = ἀργείης). ὅθεν καὶ τὸ Ἀργειφόντης (ἀντὶ Ἀργοφόντης, Ἀργεφονεὺς), ἔγραψαν καὶ Ἀργηφόντης (ἐκ τοῦ ἀργὴς = ἀργᾶς, εἶδος ὄφεως· καὶ ὁ Παυσαν. ἑρμηνεύει τ᾽ ὄνομα, ὀφιοκτόνος). ὑγίεις (Πίνδ. Ὀλ. ε 53) = ὑγιὴς (ἰλ. ϑ. 524), κτλ. ϑηεῖο, καὶ (κατ᾽ ἄλλην γραφὴν), ϑειοῖο (ἰλ. ω, 418), ἐκ τῆ (ϑάω, ϑέω, ϑέα) ϑαέω,-ομαι, ϑεάω,-ομαι, ϑηέομαι καὶ ϑειέομαι, ϑειητὸς καὶ ϑηητὸς (δωρ. ϑαητὸς. Πίνδ.), καὶ ἐϑηεῖτο (Ὅμ. καὶ Ἡρόδ.), ϑηήσατο, κτλ. ἤδειν (εἴδω, οἶδα), ἤδεις καὶ ἤδεισθα, ἤδει, καὶ ἀττικῶς, ἤδην καὶ ἤδη, ἤδησθα, ἤδη, καὶ ἠείδεις, ἠείδης, ἠείδει, ἠείδη, ἠήδει (ἰλ. χ, 280, ὀδ. ι, 206, Ἀπολλών. β, 822). ὡσαύτως καὶ ϑείης, ϑείη, ϑείητε, καὶ ϑήης, ϑήη, ϑείητε· καὶ ἐπεπόνϑη = ϑειν (β), καὶ τὰ δαμείη, καὶ σαπήη = πείη (βλ. κεφ. ζ), κτλ.

(α) Καὶ τὸ κέω (κειω), κάω (κήω), ἔχεσιν ὁμόφωνα τὰ κείομεν (ἰλ. η, 333), καὶ κήομεν (ἀρχαίως, καὶ τῆτο κείομεν), κήαντο (ἰλ. ι, 88), κειάμενος (Ὀδ. ψ, 51). οὕτω καὶ (πάϑω, πήϑω, καὶ πέϑω, πείϑω), πείσομαι (ἰλ. υ, 197), καὶ πήσομαι (Ἡρόδ.).

(β) Τὰ α καὶ β πρόσωπ. τῆ ἰωνικ. ὑπερσυντελ. εἰς εα, εας, συναιρῦνται εἰς ειν, εις, καὶ ἀττικ. εἰς η, ης· τὰ δὲ τρίτα πρόσωπ. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον εἰς ει (ἐκ τοῦ εε), βλ. Εὐσάϑ. εἰς Ὀδ. ψ, 220, καὶ Βρύγκιον (Brunk) εἰς Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 650, καὶ Ἀχαρν. 60.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

„Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῇς κεφαλῇσι,
„Παντοίην ὔπ' ἰεῖσαι, ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ
„Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
„Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἄσχετον ὄσσαν, ἀγαύρου·
„Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος·
„Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα θαύματ' ἀκοῦσαι!" (Ἡσιοδ.)

Ἢ αὐτοὶ δὲν ἦσαν Κάδμοι· ἢ τοῦτο μὲν ἦσαν (ὡς ξένοι καὶ αὐτοί), ἐξέλαβον ὅμως ἀντὶ τῆς Ἁρμονίας τὸ εἴδωλόν της, ὡς ὁ Ἰξίων τὴν Νεφέλην ἀντὶ τῆς Ἥρας (α). Ἐπειδὴ τί ἄλλο παρὰ τέρας ἀλλόκοτον ἀποβαίνει ἡ κατ' αὐτοὺς Ἑλληνικὴ προφορὰ, συγκειμένη παντομιγῶς ἀπὸ τοσούτων ἀλλοφύλων γλωσσῶν φθόγγους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐκφέρουσι τὰ γράμματα τῆς Ἑλληνικῆς; Καὶ ὅμως καυχᾶται ὁ Ἐννίνιος, ὅτι ἡ τοῦ Ἐράσμου σοφία, σύμμαχον προσλαβοῦσα τὴν τοῦ Βοσσίου (τουτέστι τὴν ἰδικήν του), κατέῤῥαξε τὸν βαρβαρόφωνον Ῥωμαϊκισμόν, καὶ ἀντεισήγαγεν εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν γνησίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης φωνὴν, τὴν Ὀρθώϊδιαν καὶ τὴν Ὀρθοέπειαν!! Παράδοξος σοφία· πλήρης χαρίτων, πλήρης παμμούσου ᾠδῆς! Δὲν ἔχομεν πλέον χρείαν τῶν ἐννέα θυγατέρων τῆς Μνημοσύνης.

(α) Τὴν Νεφέλην εἶπόν τινες ἀσείως καὶ τῆς Ἥρας ἄβραν, ἤτοι αὔραν (αβ=αυ)· διότι Ἥρα εἶναι ἀὴρ, καθὼς ὁ Πλάτων εὐφυέσατα τὴν ἐτυμολόγησε, „μεταθέντος (λέγει) τοῦ ὀνοματοθέτου τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος (τὸ α, τοῦ ἀὴρ) εἰς τὴν τελευτήν· γνοίης δ' ἂν εἰ πολλάκις λέγοις τὸ τῆς Ἥρας ὄνομα" (οἷον, ΗραΗραΗρα =(Α)ήρΑήρΑήρ· κτλ. βλ. Κρατύλ. § κα)· Ἀλλὰ τοῦτο μὴ νοήσας ὀρθῶς ἕνας κάππιος Ἐρασμίτης ἠθέλησε νὰ μᾶς ἀποδείξῃ, ὅτι καὶ ὁ Πλάτων ἐπρόφερε τὸ η, ε· ὡς νὰ ἦτο ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἀὴρ, ἀὲρ!!

ἐπὶ τὰ παλαιὰ καὶ κρόνια καὶ τριπέμπελα φωνήεντα πρόσθες, ὦ σπάδασὰ τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ ἄλλο ἓν ξενήκοσον τῷ ἀλφαβήτῳ ϛοιχεῖον, δίδυμον καὶ δίζυγον (ου), ἢ, ἂν θέλεις, διχέρατον ο(8), Πανὸς διφυᾶς ἱερογλυφικώτατον ἔμβλημα! τοῦτα θέλει ὁ πολυγράμματος καὶ πολυφωνότατος Γότλοβος! ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν συνέγραψε καὶ νέαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης γραμματικὴν, διορίζων καὶ τὴν θέσιν καὶ τὴν χρῆσιν τῷ νέῳ τούτῳ φωνήεντος, ὅσις τὸν ἀκολουθεῖ καὶ τὸν πιϛεύει, ἔχει χρείαν γραμματιδίου καινοῦ, καὶ κανονίου καὶψοῦ, καὶ διδασκαλείου καινοῦ!

§ ιδ. Οἱ δὲ Ἕλληνες, καὶ πάντες ὅσοι θέλϑσι νὰ μάθωσιν Ἑλληνικὰ γράμματα, τὰς μὲν τοιαύτας καινοφωνίας ἀφίνομεν νὰ χαίρωσι, μετρᾶμεν δὲ τὴν ϑ μίαν τῶν κατὰ κρᾶσιν διφθόγγων, καθὼς ἡ φύσις αὐτῆς ἀπαιτεῖ, παρατηροῦντες, ὅτι εἰς ταύτην τὸ υ συναλείφεται μετὰ τοῦ ο, ὡς φωνῆεν καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς ἀπάσης συμφωνικῆς δασύτητος (τῆς F ἢ w = β), διὰ τὴν μεταξὺ τῶν δύω τούτων φωνηέντων συγγένειαν· διότι καὶ τὸ υ κατὰ διαλέκτϑς ἐπροφέρετο ὡς ϑ, Λατιν. u, καθὼς προείπομεν, καὶ τὸ ο πάλιν ὡς ϑ, καθὼς μαρτυροῦσιν ὅ,τε τοῦ Σωκράτϑς προγενέσερος Καλλίας, τῷ ὁποίϑ τὴν γραμματικὴν θεωρίαν μνημονεύει ὁ Ἀθήναιος (βιβ. I, 79, IA, 30), καὶ ὁ Πλάτων (α), κατὰ τοῦ Πρόκλϑ τὴν ἑρμηνείαν

(α) „Τῶν ϛοιχείων οἶσθα ὅτι ὀνόματα λέγομεν, ἀλλ' ἐκ αὐτὰ τὰ ϛοιχεῖα, πλὴν τεττάρων, τῷ ε καὶ τῷ υ καὶ τῷ ο καὶ τῷ ω· τοῖς δ' ἄλλοις φωνήεσί τε καὶ ἀφώνοις οἶσθα ὅτι περιτιθέντες ἄλλα γράμματα, λέγομεν, ὀνόματα ποιοῦντες· — οἷον τὸ βῆτα, τῷ η καὶ τῷ τ καὶ τῷ α προσεθέντων, κτλ. Πλάτ. Κρατύλ. ιγ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἄλλες ἢ καὶ ἑαυτὲς αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται, ὅτι ὁ Κρατῖνος ἐπρόφερε τὸ βῆ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὡς τὸ προφέρεσι τὴν σήμερον αὐτοί; Ἔπειτα, κἄν τὸ ἐπρόφερε, ποῖός ποτε λόγος ὀρθὸς θέλει ἀποδεχθῆ τὴν ὀνοματοποιΐαν τῆς ἠλιθίε καὶ ἀδιαρθρώτε τῶν προβάτων βληχῆς, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἁπλῶς πεποιημένην φωνὴν, κατὰ γλώσσας καὶ τόπες διαφόρως ἐκφραζομένην (α), ὡς ἀπόδειξιν ἐναργῆ τῆς γνησίας ἀπαγγελίας καὶ διαρθρώσεως τῶν στοιχείων τῆς λαλιᾶς τοῦ ἀνθρώπε; Μήπως τὸ φλοῖσβος καὶ τὸ ῥοῖζος ἐκφράζεσι τὸν κύριον φθόγγον τῆς οι; ἢ μήπως ἡ κιθάρα ἀπηχεῖ τὸ τοφλαττοθραττοφλαττόθρατ, ὡς ἐξέφρασε τὸ ἀπήχημα τῶν χορδῶν της ὁ χαριέσατος Ἀριςοφάνης; ὁ αὐτὸς ἔτος διέγραψε καὶ τὸν ἦχον τῆς ὀσφρήσεως διὰ τοῦ ὔ, ὕ, ὒ, ὕ· τί κάμνεσιν ἄρα οἱ Ἐρασμίται; προφέρεσι τὸ ϛοιχεῖον υ ἐπ' ἀκριβὲς, καθὼς ὀσφραίνονται καὶ μύζεσι, διὰ νὰ ἦναι βέβαιοι, ὅτι προφέρεσιν ἀπταίϛως καὶ τὸ η, καθὼς βελάζεσι τὰ πρόβατα; Ὁποῖαι παραδοξολογίαι! παρὰ ἓν ὁλόκληρον ἔθνος τῶν Ἑλλήνων εἰς τῆς ἰδίας τε γλώσσης τὴν προφορὰν ἀξιοπιϛότερα κρίνονται τὰ πρόβατα (β)!

ε) Δὲν ὑπάρχει κἀνεὶς Ἐρασμίτης, ὅϛις δὲν ἐπέσεισεν ὡς φόβητρον κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν

(α) Ὡς, (σίω), σίζω, Γρμ. zischen, Ῥωσσ. жужжу (ζύζω, ζύω = ζίω, σίω, ὅθεν ζίγγος)· ζέω, σδέω, σβέω, σβεννύω, συνήθ. σβύνω ἢ σβίνω, σδίνω, σδίγγω, λτ. stinguo, exstinguo · κακκάζω, κοκκύζω, cucurio, кокочу, κτλ. καὶ αὐτὸ τὸ βληχῶμαι· βλ. ἀνωτέρω.

(β) Διὰ τῦτο βέβαι' ἀγαναχτήσας καὶ ὁ Λιχθέμβεργος (Lichtemberg), συνέγραψε τὴν Δίκην τῶν ἐκτομιῶν κριῶν (Schöpsenprocess), ἁπάντων δριμύτατα πρὸς τὸν σοφὸν Voss, ἐπισχυρισθέντα καὶ αὐτὸν περὶ τῦ η εἰς τῶν προβάτων τὸ βή.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

H.

§ η. Πρὸ τῆς εὑρέσεως τῦ η βέβαια μετεχειρίζοντο οἱ Ἕλληνες τὸ ε, τὸ ὁποῖον εἴτε κατὰ καλέκτυς εἴτε καὶ καθόλυ κατὰ λέξεις εἶχε δίω φθόγγους, ἕνα τὸν συνήθη καὶ κοινὸν (ὅστις ἔμεινεν εἰς τὴν Λατινικὴν διάλεκτον, ἐκφράζων καὶ τὸ βραχὺ καὶ τὸ μακρὸν ε), καὶ ἄλλον = ει, ὅθεν καὶ τὸ ϛοιχεῖον ἐπρόφερον ει (καθὼς προείπομεν, καὶ λέγομεν ἐφεξῆς ἐν τῷ περὶ τῆς διφθόγγυ ει). Καὶ εἰς μὲν τῆς γλώσσης τὴν νηπιότητα πιθανώτατα ἡ χρῆσις ἑκατέρων τῶν φθόγγων ἦτον ἀδιόριϛος. ἀφ' ἧ δὲ διεκρίθησαν τὰ μακρὰ καὶ βραχέα, καὶ συνέϛησαν κανόνες ὀρθογραφίας, διωρίσθη, καθὼς φαίνεται, τὸ ει νὰ σημαίνῃ μόνον τὸ μακρὸν ε εἰς καταλήξεις καὶ ἄλλας συλλαβὰς ἀποδεδειγμένας, καὶ προσέτι κατὰ διαλέκτων ἰδιώματα (οὕτω τὰ εἰς εν δωρικὰ ἀρχαῖα ἀπαρέμφατα ἄλλαι διάλεκτοι ἔγραφον εἰς ειν, κτλ.)· ἀλλ' ὅμως ἐγράφετο καὶ τὸ ἁπλῦν ε ἀντὶ τῦ μακρῦ ει, κατὰ συλλαβὰς πάλιν καὶ διαλέκτυς, ὅθεν ἀντ' αὐτῦ εἰσήχθη ὕϛερον τὸ η. Τῦ η τὸν φθόγγον ὁ Πλάτων διορίζει μεταξὺ τῦ ε καὶ ι (διότι τὸ ἠμέρα διέφερεν ἀπὸ τὸ ἑμέρα καὶ ἱμέρα), καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς σαφέστερον τὸν ζωγραφίζει, καθὼς καὶ τὸν προφέρομεν ἐνίοτε κοινῶς, ὁμοιότατον μέν, ἀλλ' ὅμως ἠπιώτερον καὶ ὄχι τόσον ἁδρὸν καὶ χονδρὸν, ὡς τὸ Σλαβονικὸν ы· (ἔχυσι δὲ τὸν φθόγγον τῦ ы καὶ Ἀσιανοὶ διάλεκτοι, οἷον ἡ Τυρκικὴ εἰς τὰ alhirhim, aldhim, πρόφερε, ἀλыρыμ, ἀλδыμ. ὄχι ἀλίριμ, ἀλδίμ, κτλ.)·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ μὲν η συγγενεύει μὲ τὸ α, τὸ δὲ α μὲ τὴν αι (ὡς μιμνήσκω, μιμνάσκω, αἰολικ· μιμναίσκω), ἄρα καὶ τὸ η συγγενεύει μὲ τὴν αι (σχεδὸν æ=e)· ὥςε καὶ τὸ μιμνήσκω προφέρεται μιμναίσκω (σχεδὸν mimnæsco, mimnêsco), *καὶ τὸ τίθημι, τίθαιμι* (tithêmi)· *οὕτω καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἔλεγον λεγόμενη* (legomenê) *τὸ λεγόμεναι, κτλ.“ Ἐκ τούτων βλέπομεν τὰς ἄνδρας, ὅτι δέχονται σχεδὸν ἀδιαίρετον τὴν αι! (βλ. ὄπισθ. σελ. 591). καὶ σχεδὸν διορθόνσοι τὸ λάθος τῆς ἀλόγε διαρέσεως τῶν διφθόγγων· ἀλλ᾽ ὅμως κάμνσοι τὴν διόρθωσιν ἐκ ψευδοῦς συλλογισμοῦ, ζητοῦντες συγγενικάς τινας μεσιτείας, ὥςε νὰ συναρμόσωσι φθόγγς ἐκ πλαγίε συγγενεῖς, οἵτινες ὅμως δὲν θέλσοι νὰ συνέλθωσιν εἰς ἕνωσιν καὶ κοινωνίαν συνδυασμοῦ! τὸ α συγγενεύει καὶ μὲ τὸ η, καὶ μὲ τὴν αι, ἀλλ᾽ ἕκαςον τῶν ςοιχείων τούτων ἔχει τὸν ἴδιον φθόγγον ὄχι ὀλιγώτερον διάφορον παρὰ τὰ α καὶ αι, καὶ ε καὶ ο, εἰς τὰ σκαίρω σκάρος, λέγω λόγος, σπείρω σπόρος· καὶ τὰ* a *καὶ* e *καὶ* i *εἰς τὰ λατινικὰ* ago, egi, redigo, teneo retineo, *καὶ εἰς τὰ Γερμανικὰ* helfe, half, hilf, geholfen, Hülfe.

Ζ) Οὐδ᾽ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας παραβολῆς τῶν διαλέκτων εὑρίσκσοιν οἱ Ἐρασμῖται κἀμμίαν ἀληθῆ ἀπόδειξιν περὶ τῆς κατ᾽ αὐτὲς γνησίας τῶν φωνηέντων καὶ τῶν διφθόγγων προφορᾶς. Λέγσοιν ὅτι „οἱ Βοιωτοὶ ἔλεγον λεγόμεναι, ἀντὶ τοῦ ἀττικοῦ λεγομένη, ἄρα τὸ η ἤχει ὡς ἡ αι· οἱ Δωριεῖς μετεχειρίζοντο α ἀντὶ η, καὶ οἱ Αἰολεῖς πάλιν ἀντὶ α, αι, ἄρα καὶ τὸ θνήσκω, ἤχει ὡς τὸ Αἰολ. θναίσκω· οἱ Ἴωνες ἔλεγον Πηληϊάδης, οἱ δ᾽ Αἰολεῖς Πηλεϊάδης, ἄρα καὶ τὸ η=ε, καὶ τὸ Πηλείδης=Πηλεϊάδης· καὶ τὸ Ἀττικ. γελῶς=Αἰολ. γελάϊς, κτλ.“ Ἀλλ᾽

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αὐτὰ τὰ χείλη σύμπηξις καὶ συνεσίωσις τῶ ψιλῶ π, ἢ τῶ μέσω β (ψιλώτερον ἐκφωνεμένω), μετὰ τῶν μ, καθ' ἣν ὁ τούτου μυγμὸς συγκόπτεται καὶ ἀποβαίνει σομφὸς, ἢ ἀμβλύτερος καὶ ὑπόκωφος· τοῦτο ἀπόδειξιν ἔχομεν καὶ τὴν ἐφεξῆς. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς τὰς συγγενεῖς αὐτῆς γλώσσας βλέπομεν, ὅτι κατὰ διαλέκτους τὸ μ τρέπεται εἰς β, ἢ π, καὶ ταῦτα πάλιν εἰς ἐκεῖνο ἐναλλάξ· οἷον τὸ, βατῶ καὶ πατῶ οἱ Αἰολεῖς ἔλεγον κατὰ τόπους, ματῶ· τὸ πέσκος, μέσκος· τὸ βεμβρὰς, μεμβράς· τὸ ἐρεβεννὸς (ἔρεβος), ἐρεμνὸς (ἐρεμενός)· τὸ χαβὸς (χανὸς, cavus), χαμός· τὸ ϛόβος (ϛόμβος), ϛόμος (ὅθεν τὰ ϛόμα), κτλ. καὶ πάλιν ὄππατα, τὰ ὄμματα· πεδὰ, τὴν μετὰ· βέλγω, βολγὸς, τὸ μέλγω, μολγὸς· βύρμαξ, βυρσίνη, πέλλαξ (λτ. pellex) τὰ, μύρμαξ, μυρσίνη, μέλλαξ (ἥλιξ), κτλ. (α).

(α) Οὕτω καὶ τὸ Σλαβονικὸν καὶ Ῥωσσικ. молнія εἶναι=βολνία ἀντὶ βολία, βολὴ, βολὶς (ἀϛραπὴ)· τὸ мѣхъ (μέχος, μέκος)=μέσκος=πέσκος, πέκος (λτ. pecus)· τὸ мѣсто (τόπος), καὶ мостъ (γέφυρα)=(βεϛὸν, βοϛὸν) βαϛὸν (βαϛάω, βάζω, βάσδω, βάδω, βάω)=βατὸν, βάδος, πάτος, πέδον (πάω=βάω)· τὸ муравей, мравій=μύρβαξ, μύρμαξ. τὸ богатъ, καὶ Богъ=μαγάτης, μακέτης, μέγας (καὶ μ=β, βάγας, βόγας, βαγαῖος=Ζεὺς ὁ Φρύγιος, Ἡσύχ.)· καὶ τὸ блато, βάλτος, οἱ Ἰλλυροὶ λέγϐσι млато, млето· ὅθεν καὶ Млетка παρ' αὐτοῖς ἡ Βενετία (ὡς κάθυγρος καὶ ἑλώδης)=βαλτικὴ (μαλτικὴ), βαλτώδης. κτλ. Οὕτω καὶ τὸ λτ. somnus=sopnus ὕπνος, ὖπνος, καὶ τὸ Γερμαν. mer=wir, καὶ τὸ Λιθϐανικὸν mizparas=vesperus, Ἕσπερος, καὶ mielas=φίλος (φ=β=μ), καὶ ἄλλα καὶ τούτων καὶ ἄλλων πολλά. Καὶ εἰς τὰς Ασιανὰς δὲ γλώσσας εἶναι συνήθης ἡ τῶ μ καὶ β ἀλλαγὴ· οἷον τὸ Τϐρκικὸν ben οἱ Τάταροι προφέρϐσι men (ἐγὼ), τὸ Mecca ἄλλοι λέγϐσι Becca, κτλ. Επειδὴ δὲ ὁ λόγος ἦλθε περὶ Τϐρκικῆς, δὲν εἶναι πάντη περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὡς ἐν παρέργῳ, ὅτι τόσον ἐπενείργησε καὶ εἰς αὐτὴν τὸ γλυκὺ καὶ ἱλαρὸν κλίμα τῆς Ἑλλάδος, ὥϛε μάλιϛα μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Τοῦρκοι

ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν τὰς παλαιὰς ἡμῶν προγόνας διδασκάλους τῆς καθ' ἡμᾶς προσῳδίας, τῶν ὁμοίων τὰς μαρτυρίας καταχωρίζομεν ἰδίως εἰς τὸ ἑφεξῆς κεφάλαιον. Β) Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐξέφερεν ἐξ ἀρχῆς τὴν τάσιν τῶν φωνῶν της, ἤτοι τὴν τονικὴν τῶν λέξεων προσῳδίαν, κατά τε τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀναλογίαν, καὶ προσέτι κατὰ τὴν συνήθειαν ἑκάστης διαλέκτου διωρισμένως. Οὕτως οἱ Δωριεῖς διαφέρεσι περὶ τὴν τόνωσιν περισπῶντες τοὺς βαρυτόνους μέλλοντας, ὡς, ᾄσω, δωσω, λεξῶντι (λέξωσι), κτλ. οἱ δὲ πάλιν Αἰολεῖς παροξύνεσι τὰ εἰς εῖν περισπώμενα ἀπαρέμφατα, ὡς, φρόνην, κάλην, νέην, ἀντὶ φρονεῖν, κτλ. παροξύνεσι δὲ καὶ τὰ παρ' ἄλλοις ὀξύτονα δισύλλαβα· οἷον, σύφος, ἢ σόφος, κάλος, τράχυς, ὄξυς, λεῦκος, βᾶμος, Πήλευς, αὔως, θῦμος, ἀντὶ αὐὼς (ἀὼς, ἠὼς), θυμὸς, κτλ. καὶ τὰ ἐπιῤῥήματα, κάλως, σόφως, ἀντὶ,-ῶς· καὶ τὰς εἰς ὡς, ὁτος τῷ παραχειμένῳ μετοχὰς παροξύνεσι προφέροντες εἰς ων, οντος, ὡς, νενοήκων, εἰρήκων, πεφρίκων, ἀντὶ,-κώς. Ὁμοίως καὶ οἱ Βοιωτοὶ παρώξυνον τὰ εἰς ης ὀξύτονα, ὡς, ὑγίεις, ἀντὶ ὑγιὴς (ει=η· κατὰ τὸ γυμνὴς, ἀλὴς)· οὕτως ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ χαρίεις, αἰγλήεις, τελήεις, κτλ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἴωνες καὶ οἱ παλαιοὶ Ἀττικοὶ ἐπρόφερον παροξύτονα τὰ εἰς εια, θηλυκὰ ἐσιασικὰ, μηκύνοντες τὸ α, ὡς, ἀληθείη, ἀναιδείη, εὐκλείη, κατηφείη· ἐν ᾧ ταῦτα πάλιν οἱ Ἀττικοὶ τραγικοὶ, καὶ ἄλλοι πλεῖσοι, ἐκφέρεσι παροξύτονα συξέλλοντες τὸ α, ὡς, δυσσέβεια, ἀλήθεια (α).

(α) Βλ. Λράκοντ. περὶ μέτρ. 57, 16. Ἀρκάδ. περὶ τόνων, 105, 18. M. Ἐτυμολ. λέξ. Θυσία. Εὐσάθ. εἰς Ὀδ. η, 297, παράβ. καὶ Spitzner, de versu Græc. Her. 29, κτλ. Οἱ Ἀττικοὶ ὡσαύτως

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ καὶ οἱ Αἰολεῖς ἔγραφον διὰ τῦ η τὸ τῶν ἀπερεμφάτων ειν (ὡς, χαίρην, ἀντὶ χαίρειν, κτλ.)· πλὴν ἀπ' ἄλλου μέρους ἡ τῆς ει μὲ τὸ μακρὸν μάλιστα ι παλαιὰ ταὐτοφωνία ἀποδεικνύει, ὅτι ὑπῆρχέ τις διαφορὰ μεταξὺ τῆς ει καὶ τῦ η (καθὼς ζωγραφίζει τότε τὸν φθόγγον ὁ ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ Κριτικός). ἀλλ' ἡ διαφορὰ ἦτο κατὰ διαλέκτους (α)· καὶ τὸ παλαιὸν

(α) Οὕτω καὶ τὴν σήμερον τὸ Σλαβονικὸν ы (τὸ ὁποῖον εἶναι αὐτὴ ἡ ει, καὶ πλησιάζει πρὸς τὸν φθόγγον τῦ η, καθὼς εἴπομεν σελ. 119), εἰς τὰς πέραν τῦ Δανάβεως Σέρβους εἶναι πάντη ἄγνωστον· ὅθεν προφέρουσι καὶ γράφουσιν і ἀντὶ ы. καὶ ἄλλαι δὲ διάλεκτοι Σλαβονικαὶ ἀνταλλάττουσι τὸ ы μὲ τὸ и καὶ і (βλ. σελ. 121)· Εἴπομεν (κεφ. ϑ, σελ. 171), ὅτι τῦ (κατὰ τὸν Γαληνὸν), διφθόγγου, ἤτοι δύω φθόγγους ἐχόντος τὸ πάλαι ε, τὸν ἕτερον τὸν μακρὸν ἐξέφραζεν ἡ ει· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ταύτης ἐγράφετο ἀκόμη ἀντ' αὐτῆς καὶ τὸ ἁπλῦν ε κατὰ συλλαβὰς καὶ καταλήξεις καὶ λέξεων σχηματισμὲς, ὅπου, κατὰ τὰς διαταχθέντας κανόνας, δὲν ἐχώρει ἡ ει· ὅθεν εἰσήχθη ὕστερον καὶ τὸ η πρὸς ἔκφρασιν πάλιν τῦ μακρῦ καὶ μὲ τὴν ει ὁμοιοφώνου ε, καὶ ἐν ταὐτῷ πρὸς διάκρισιν τῦ ἑτεροφωνοῦντος βραχέος ε. Πρόσθες καὶ τὴν κατὰ διαλέκτους γραφὴν, αἵτινες, καὶ ἀφ' ἧς εἰσήχθη ἡ ει ἀντὶ τῦ μακροῦ ε, πάλιν ἔγραφον τοῦτο ἀντ' ἐκείνης (ὡς καὶ ἀντ' αὐτῆς ταύτης ὕστερον τὸ η), εἴτε βραχύνουσαι τὸ στοιχεῖον, εἴτε καὶ διότι δὲν εἶχον ἀκόμη παραδεχθῆ τὴν γραφὴν τῆς ει. Ἀποδείκνυται δὲ φανερῶς ἀπὸ πολλῶν λέξεων ἑλληνικῶν καὶ ἄλλων γλωσσῶν παραδείγματα, ὅτι ἡ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν καινοτομία δυσκόλως καὶ μετὰ πολὺν χρόνον δὶ ὅλα τινὸς ἔθνους ἐπικρατεῖ. αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον εἶσος, καὶ ἀφ' ἧς οἱ Ἀττικοὶ ἐβράχυναν τὸ ι προφέροντες ἴσος (ὡς πόδα πυρρίχιον), πολλοὶ πάλιν ἔγραφον ἶσος, καὶ εἶσος, ὅθεν καὶ τὸ Εἰσοκράτης (βλ. ἐφεξῆς). οὕτω καὶ ἀντὶ τῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη συνειθισμένου η ἔγραφον ὕστερόν τινες τῶν Ἀττικῶν καὶ ε (τῷ 400. π. χ. βλ. σελ. 172, σημ.), διὰ τὴν τύραννον ἕξιν τῆς παλαιᾶς ὀρθογραφίας. Ὥστε ἦτο ἡ ἀντὶ τῦ η παλαιὰ τῦ ε γραφὴ

τερον, τιθηνὸς, τιθήνη (Ὅμ.). φάγηλος, καὶ φάγιλος [Πλάτ. τόμ. ζ, σελ. 18· ὡσαύτως παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ (80, μ. Χ.), γράφεται Ἐκαλήνη καὶ Ἐκαλίνη, ἐν βίῳ Θησ. ιδ.]. καμασῖνες τὸ τῦ Ἐμπεδοκλ. (παρὰ Πλουτάρχ. καὶ Ἀθην.) καμασῆνες. πηδύω, πηδάω = πιδύω, πιδάω (τὸ πρῶτον ἐκ τῦ πέδον, ποδὸς, πῦς, τὸ δὲ δεύτερον πίδω = πίζω, πίω· ἀλλ' ἡ ὁμοφωνία τῦ η πρὸς τὸ ι συνέχεεν ἐκ παλαιοῦ τὰς λέξεις· ὅθεν καὶ παρ' Ἡροδότῳ εὑρίσκονται διπλαῖ τέτυ γραφαὶ, πηδύω καὶ πιδύω. οὕτω καὶ τὸ πιδήεις, ἰλ. λ. 181, ἔγραψαν τινὲς καὶ πιδύεις = πιδακόεις). θὴν καὶ θεὶς, ὡς μὴν καὶ μεὶς = θὶς [Ὅμ. τὸ ι μακρὸν· ἐκ τῦ θέω, θείω, θίω, θὶς). ἐκ δὲ τῦ θὴν τὸ εὐθηνέω (Ἀριστοτ. γράφεται καὶ εὐθενέω, ὡς ἐκ τοῦ θεὶς, θενὸς, ὅθεν εὐθήνια (συνήθ. φτήνια· Θεσσαλοὶ), καὶ εὐθένεια (φτένια· Σμυρναῖοι). ἐπίβολος = ἐπήβολος [Αἰσχύλ. = ἐπὶ βόλος, ἢ ἐπι-ἤβολος, ἐκ τοῦ βάλλω, ἀβολέω, ἠβολέω· τὸ α εὐφωνικὸν, ὡς καὶ εἰς τὰ, εὐηγενὴς, Ὅμ. = εὐγενὴς, καὶ, ὑπερήφανος, Ξενφ. (= ὑπέρφανος). πιθανὸν δὲ καὶ ὅτι ἐτρέπη τὸ ι τῦ ἐπί-βολος εἰς η πρὸς μῆκος συλλαβῆς· ὡς καὶ εἰς τὸ ἐπηετανὸς (Ὅμ. ἐκ τῦ ἐπὶ, ἔτος), καὶ εἰς τὸ ὑψήλοφος, ἀντὶ ὑψίλοφος· ἀλλ' ὅπως ἂν ᾖναι, ἡ νεωτέρα γραφὴ τῦ ἐπίβολος ὁμοφωνεῖ μὲ τὸ ἀρχαιότερον ἐπήβολος]. μεσσίδιος ποιητ. = μεσίδιος = μεσήτιος (Ἀριστ. πολιτ. ε, 5)· πηνήκη, -νηκίζω, τὸ πηνίκη, -νικίζω. λάγηνος καὶ, -γυνος (Ῥωσσ. Лагуна, λαγύνα, Γρμ. Lägel, Λατ. lagena, lagoena)· οὕτω καὶ τὸ ξυλάφιον, ξυλήφιον, εὑρίσκεται καὶ ξυλύφιον, -λίφιον (Διοδ. Σικ. δ, 76. Ἀθήν. ιγ, 568), κατὰ τὸ ὀρνίθιον, Αἰολ. ὀρνίφιον καὶ, -νύφιον, καὶ τὰ κύρια, Ἰρνίθιον, -νίθιον, Ἴρνηθῶ, -νιθῶ· ὡς

τὰ καλῶς καθεςῶτα καὶ δὶ ἀρχαιότητα σεβάσμια καὶ γεραρὰ, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ πολιὸ χρόνου ἔχσοι καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμάραντον ἐπανθοῦσιν. Ἡ Ἑλληνικὴ προφορὰ μετεδόθη εἰς τὸς Ἰώσσους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων συγχρόνως ὁμοῦ μὲ τὴν ἱερὰν καὶ σωτήριον διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Πίςεως· Ταύτην εἶχον τὴν προφορὰν οἱ παλαιοὶ τῆς εὐσεβοῦς Ῥωσσίας πατέρες, οἱ θεόπνευσοι μεταφραςαὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Γραφῶν, εἰς τὰς ὁποίας εὑρίσκετε λαμπροτάτας ἀποδείξεις τῆς γνησίας τῶν Ἑλλήνων φωνῆς. Ταύτην τὴν προφορὰν βεβαιόνει καὶ αὐτὴ ἡ λαλσμένη γλῶσσά σας εἰς λέξεις πολλὰς, ὅσας ἐδανείσθη παλαιόθεν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάλιν εἰς ἄλλας ἀπὸ τὰς μυρίας ἐκείνας, ὅσας ἔχει κοινὰς μὲ τὴν ὁμόγνιον ἀδελφὴν αὐτῆς, τὴν Ἑλληνικὴν (καθὼς εἰς τὸ Δοκίμιον ἀπεδείξαμεν)· δηλοῦσι δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ ἀλφαβήτου σας τὰ γράμματα τὸν κύριον φθόγγον πολλῶν ἀντισοίχων ἑλληνικῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ β τὸ B, καὶ τὸν τοῦ η τὸ И. Ταύτην τὴν προφορὰν διακρατοῦσιν αἱ Ἐκκλησιασικαί σας Σχολαὶ καὶ Ἀκαδημίαι καὶ τῶν περὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν σοφῶν ὁμογενῶν σας οἱ ἐνδοξότατοι, καὶ Ἱεράρχαι καὶ Ἱερεῖς, καὶ τῶν ἄλλων φιλολόγων σας οἱ ἐπισημότεροι· οἵτινες καὶ δικαίως ἀγανακτοῦσι, πῶς παρεισέφρησαν εἰς τὴν γλῶσσάν σας μὲ φθόγγους λατινικοὺς ἑλληνικά τινα ὀνόματα τῆς μυθολογίας καὶ ἱςορίας, καὶ ἄλλα τεχνικὰ, τὰ ὁποῖα κατὰ ἀτυχίαν μετεφράσθησαν τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ἢ κατὰ μίμησιν αὐτῆς (ὡς Гомеръ, Гесіодъ, Геродотъ, Эхо, Гебе, Аптека, ἐκ τῶν Homerus, Hesiodus, Herodotus, Echo, Hebe, Apotheca, κτλ.)· καί τινες ἐξ αὐτῶν φρονίμως πα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατ' ἄλλες Φθιρῶν· ὅθεν καὶ Φθείρων, καὶ Φθίρων, ὁ υἱὸς Ἐνδυμίωνος, Ἡρωδιαν· παῤ Εὐσαθ. εἰς ἰλ. β· βλ. καὶ Στράβ. ιδ, Στέφ. Βυζαν. Ἡσύχ.) Αἰγίαι (πόλις Λακων. ἰλ. β)= Αὐγεῖαι (Παυσ. Λακων. κδ). Ἀκρείτας= Ἀκρίτας (ἄκρις, ἄκριος. Παυσ. Λακων. ιβ). Κεραμεικὸς= κεραμικὸς (κτητικὸν τῦ κέραμος)· ἀργίας (Αἰσχ. Ἀγαμ.) = ἀργείας, ἀργῆεις (βλ. κεφ. ϑ, περὶ τοῦ η). Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν διαλέκτων: βείρηξ εἴρηξ= ἴρηξ· βείλη = εἴλη, ἴλη· κεῖσσα, κεῖσος, Λακωνικ. = κίσσα, κισσὸς· εἶαρ, ἴαρ, Κρῆτες, κτλ. Πρόσθες καὶ τὰ εἰς εια καὶ ια (ἑορτῶν ὀνόματα), Πάνδεια καὶ Πάνδια (ι μακρὸν· Διὸς, δῖος, δῖος). Πάνεια καὶ Πάνια, κτλ. καὶ τὰ εἰς εις, εον, καὶ ις, ον, ὡς, ἔρκειος, καὶ ἕρκιος (Πλάτ. Εὐθυδ. καὶ Σχολ.), καὶ ἑρκεῖος Ζεὺς (ἰλ. χ). δέλεις, καὶ-ις, δέλιον (ἰλ. ζ)· χαλκεῖον, χαλκίον (Ξενοφ. Οἰκον. η, 18)· πυκτεῖον, πυκτίον· πυρεῖον, πυρίον, πύριον (Αἰλιαν. Ζ. ἰδιότ. ιβ, 43), κτλ. καὶ τὰ εἰς εια (ἐκ τῶν εἰς ης), Ἰωνικ. καὶ Ἀττικῶς εἰς ια, ἀτρέκεια,-κείη (Πίνδ. Ὀλ. ι), καὶ ἀτρεκίη (Ἡρόδ.), εὐσέβεια,-βία, εὐγένεια,-νία (Εὐριπ.), ἀείκεια (ἀεικὴς, ἀ εἰκὸς), ἀεικίη (Ἡρόδ. α), καὶ ἀϊκία ὅθεν αἰκία (Θεκυδ.) = αἰκεία. Θάλεια καὶ θαλία (Ὅμ.), κτλ. οὕτω καὶ παιδία (Πλάτ. πολιτ. § 12) = παιδεία, καὶ τὸ ἐκ τοῦ αἰεὶ (= ἀΐ), αἰέδιος = ἀΐδιος, κτλ. Ἀρίθμει καὶ τὰ εἰς ει καὶ ι (μακρὸν) ἐπιῤῥήματα, ἀσπερχεὶ, καὶ,-χί, ἀνατεὶ, καὶ,-τί, ὡς, ἀνεστητὶ (ἰλ. χ, 371), κτλ. καὶ τὰ ἐκ τῶν εἰς ειων συγκριτικῶν εἰς ιος ὑπερθετικὰ, ἀρείων, ἄριστος, χερείων (χείρων), χείριστος (ὡς βελτίων, καλλίων, ιστος), κτλ. καὶ τὸν εἰς ις ἀντὶ εις Ἰωνικὸν τῶν πληθυντικῶς συναιρουμένων πτώσεων σχηματισμὸν, πόλις,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἑλλάδος συγγραφεῖς, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναβιώσωσιν. Εἰδὲ καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος καταπείθει ἀσφαλῶς, ὅτι σοφοῦ τινος ἔθνους οἱ ἀπόγονοι, ὅσον ἂν ὑποτεθῶσι βεβαρβαρωμένοι ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας, ἐν ὅσῳ λαλοῦσιν (ὅπως ἄν λαλῶσι), τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων των, φυλάττεσι τὸν τόνον τῆς λαλιᾶς της ἀξιοπιστότερα παρὰ πάντας τοὺς ἀλλοφύλους, ὅσοι θελήσωσι νὰ τὴν μάθωσιν εἰς τὰ βιβλία καὶ μακρὰν τῆς χώρας ὅπου λαλεῖται, ἐφάνησαν ἄρα παραπολὺ τολμηροὶ οἱ Ἐρασμῖται Ἕλληνισαὶ, καινοτομήσαντες αὐτογνωμόνως τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα περὶ τὴν Ἑλληνικὴν προφοράν. ὅσον ἐκβεβαρβαρωμένους καὶ ἂν ὑποθέσωσι τοὺς Ἕλληνας, οἱ Ἕλληνες προτιμῶνται εἰς τῆς

ζόμενα συγγράμματα καὶ ποιήματα; Μία τις ἀπὸ τὰς διαλέκτους τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν λαμβάνεται πανταχοῦ, σχεδὸν, ὡς βάσις τῆς κοινῆς τῶν πεπαιδευμένων τοῦ ἔθνους γλώσσης τῆς τε γραπτῆς καὶ προφορικῆς, αἱ δὲ λοιπαὶ μένουσιν ἀκατέργαστα καὶ ἀκανόνιστα γλωσσηματικὰ ἰδιώματα, ἄλλως ἄλλα κατὰ τόπους ἀσατοῦντα καὶ βαρβαρίζοντα· καὶ αὐτοὶ οἱ ταῦτα προφέροντες ὁμόφυλοι λαοὶ γίνονται πολλάκις πρὸς ἀλλήλους ἀκατάληπτοι· Γνωρίζουσι ταύτην τὴν ἀλήθειαν ὅσοι περιηγήθησαν τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἰταλίας καὶ Γερμανίας· ἡ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων σοφὴ χρῆσις καὶ τελειότης εἶναι μοναδικὸν παράδειγμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν. Ἀλλ' οἱ Ἐρασμῖται μηδόλως περὶ τούτου φροντίσαντες, μηδὲ καταδεχθέντες νὰ ἐξετάσωσιν, ἂν ἡ λαλουμένη γλῶσσα τῶν νῦν Ἑλλήνων σῴζει τινὰς ὀλίγους ἢ πολλοὺς χαρακτῆρας καὶ γλωσσηματικὰ ἰδιώματα τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς, μετεποίησαν ταύτης τὴν προφοράν, ὅπως τοὺς ἐφάνη ἀρεσόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διετήρησε δὲ τὴν γλῶσσαν ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία· καὶ ἂν εἰς τὰς ἐνδοτέρας χώρας τῆς Ἀνατολῆς λαλῶσιν ἐξ ἀνάγκης Τουρκιστὶ καὶ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν, εἰς ἄλλας ὅμως πάλιν πόλεις Ἀσιανὰς (ὡς εἰς τὴν Σινώπην καὶ Τραπεζοῦντα, κτλ.) ἠναγκάσθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι νὰ Ἑλληνίσωσιν· ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὴν Κρήτην καὶ εἰς τὰ Ἰωάννινα καί ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ. Τούτων δὲ πάλιν τῶν χωρῶν ἡ προφορὰ εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ τῶν τόπων ἐκείνων ὅπου δὲν ἐπάτησαν οὐδέποτε Τούρκων ὀλέθριοι πόδες, λέγω δὲ τῶν ἐπὶ τῶν Λευκῶν τῆς Κρήτης ὀρέων κατοικημένων Σφακεανῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ταινάρου Λακώνων (τῶν Μανεατῶν), καὶ τῶν τῆς Ἠπείρου Σουλιωτῶν. Πρόσθες εἰς ταῦτα καὶ τὴν ὑπὸ χριστιανικὰς Διοικήσεις ἐλευθέραν Ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ διαμείνασαν Ἑπτάνησον· καὶ τὰς πλείσας νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, φόρου μὲν ὑποτελεῖς, οὐδέποτε δὲ κατοικημένας ὑπὸ Τούρκων καὶ ἄλλων ἀλλοφύλων ἐθνῶν· ὁμοίως καὶ πάμπολλα χωρία τῆς ςερρᾶς Ἑλλάδος καὶ μάλιςα τὰ ὀρεινότερα, οἷον τὰ πλεῖςα τῶν κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν, καὶ τῶν περὶ τὸν Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν καὶ τὸ Πήλιον καὶ τὴν Οἴτην καὶ τὴν Ὄθρυν (α) καὶ τὸν Πίνδον

(α) Ὁ καὶ ἡ Ὄθρυς, τὰ κοινότερον, βενὰ τῶν Ἀγράφων, ἢ τῆς Γέρας. Οἱ Κρῆτες ἔλεγον καθόλε πᾶν ὄρος ἔθρυν (Ἡσύχ.)· ἴσως ἐκ τε ὄρω (ὄθεν ὄρος) ὀρθὸς, αἰολικ. ὄρθυς, μεταθέσει ὄθρυς· ἢ μᾶλλον ἐκ τε ὄθω, ὄθομαι, συγγενὲς τε ὄσσω, ὄσσομαι (βλ. Ῥείμερ.)· ὅθεν φαίνεται καὶ ἡ Ὄσσα (ὡς, ὠπὴ, περιωπὴ), ἡ συνήθως Κίσσαβος [τὸ αὐτὸ καὶ τὸ παρὰ τοῖς Κρήταις Κίσσαμος). ἆρα ἐκ τε κίω = κύω (χίω, hisco) κίσσος, ὅθεν καὶ ἡ κίσσηρις, κτλ. (ὡς ἐκ τε κύω, κύω, κύσσαρος, κύτταρος) διὰ τὸ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἢ δὲν εἶδε παντάπασι ταῦτα τὰ βιβλία ὁ ἄνθρωπος, ἔμαθε δ' ἐκ μόνης ἀκοῆς τὰ ὀνόματά των· ἢ τὰ εἶδε καὶ τ' ἀνέγνωσε μὲ ὀφθαλμὲς χρεωκοπημένως ἀπὸ νέν, καὶ δεινῶς ἰκτεριῶντας ἀπὸ τὸν ἴκτερον τῆς δυσμενείας, τῆς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας! Ἐπειδὴ τί ἄλλο περιέχεσι τὰ Ἀρχιερατικὰ καὶ Συνοδικὰ καὶ τὰ Εὐχολόγια καὶ οἱ Νομοκάνονες, εἰ μὴ συλλογὰς θεσμῶν ἱερῶν, ἢ εὐχὰς καὶ δεήσεις, καὶ ἄλλας ποικίλας ἐκκλησιαστικὰς ἑρμηνείας καὶ διατάξεις, συγγεγραμμένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας, καὶ μάλις' ἀπὸ τὸν θεῖον Βασίλειον καὶ Χρυσόσομον; Ἢ μήπως θέλει νὰ μᾶς παρασήσῃ καὶ τούτους παρομοίους τῶν (κατ' αὐτὸν) ἀμαθεστάτων μεταγενεστέρων Κληρικῶν, καὶ πρώτους διδασκάλους τῆς βαρβαροφωνίας; Τὰ δὲ Μηνολόγια πάλιν πόσες καὶ ποίες ὕμνες δὲν περιέχεσι, τῷ ὄντι θεοτερπεῖς, διὰ τῶν ὁποίων ἡ τῶν χριστιανῶν Ὀρθόδοξος Μήτηρ ὑμνεῖ μὲν ἑκάστοτε τὸν Θεὸν, δοξάζει δὲ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ θεράποντας, ἐκφράζει δὲ τὸ ὕψος τῶν θεοπαραδότων αὐτῆς Δογμάτων καὶ Μυστηρίων, στηρίζει καὶ παραμυθεῖ τὰ τέκνα της, πρεσβεύει ὑπὲρ τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὔχεται καὶ ὑπὲρ τῶν διωκτῶν της αὐτῶν; Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα νοήματα τὰ ἐξέφρασαν οἱ θεοφόρητοι ὑμνῳδοί της μὲ γλῶσσαν πλήρη χάριτος καὶ καλλονῆς Ἑλληνικῆς, καὶ μὲ φράσεις πολλάκις τὰς αὐτὰς ἢ καὶ ἀξίας τῶν ἐνδόξων τῆς Ἑλλάδος ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Ἀλλὰ τούτων τῶν ᾠδῶν τὸ ἰδιάζον κάλλος καὶ τὸ ὕψος καὶ τὸ μέλος, καὶ τῆς ὅλης συνθέσεως τὴν ἁρμονίαν καὶ καλλιέπειαν ὁ δυσμενὴς ἡμῶν κατήγορος δὲν εἶχεν, ὡς φαίνεται,

μετ' ἄλλων συμπολιτῶν τε διδαχθεὶς τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Κωνσαντινούπολιν κατὰ τὴν ἡμετέραν προφορὰν, τόσον ὑπὸ τῆς ἁρμονίας της κατεγοητεύθη, ὥστε ἐνόμισεν ὅτι εὕρηκεν εἰς τῶν τότε πεπαιδευμένων Βυζαντίων καὶ αὐτῶν δὲ τῶν εὐγενεστέρων γυναικῶν τὰ στόματα καθαρὰν τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοφάνους (α). Τὴν αὐτὴν προφορὰν ὁμοῦ μὲ τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας τὰ φῶτα μετέδωκαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους οἱ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν τριῶν, τῶν τελευταίων μάλιστα Καισάρων, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐξοικισθέντες τῆς Ἑλλάδος Ἕλληνες. Ἐκεῖνοι τοῦ Στίλπωνος οἱ ἀπόγονοι, φέροντες, ὡς οὗτος, μεθ' ἑαυτῶν ἀλαφυραγώγητον τῆς παιδείας καὶ τῶν λόγων τὸν θησαυρὸν ὁμοῦ μὲ τὸ χρυσοῦν κλειδίον τῆς καθαρᾶς καὶ γνησίας ἀπαγγελίας, τὸν διέσπειρον ἀφθόνως εἰς ὅλην τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Βορειοτέραν Εὐρώπην· οἱ Βησσαρίωνες καὶ Ἠλήθωνες καὶ Ἀργυρόπωλοι καὶ Χαλκοκονδύλαι καὶ Χρυσολωραῖ καὶ Λασκάρεις εἰς τὴν Ἰταλίαν· οἱ Σπαρτιάται Ἑρμώνυμοι καὶ οἱ Κάλλιποι εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ εἰς τὴν Βασίλειαν τῆς Ἑλβετίας ὁ Κοντοβλαχᾶς Ἀνδρόνικος, ὅστις (κατὰ τὸ 1474) ἐχρημάτισε διδάσκαλος καὶ τῷ σοφῷ Ῥαϋχλίνῳ, τῷ Καπνίωνος μεθερμηνευθέντος Ἑλληνικώτερον (β). Οὗτος

(α) Hodius de Græc. illustr. Libr. I, pag. 158.

(β) Ἐκ τῆ Ranch, ὁ καπνὸς, Γερμανισί· ὅθεν Rauchlin. Οὕτω καὶ ὁ τῆ Ῥαϋχλίνῳ μὲν ἀνεψιὸς φίλος δὲ καὶ τῆ Λεθήρῳ, περίφημος σοφὸς καὶ διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς Βιττεμβέργην, μετωνομάσθη Μελάγχθων, ἐξελληνίσας τὸ τραχὺ τοῦ Γερμανικοῦ τε ἐπωνυμίε Schwartserde. Τόσον ἠγάπων τὴν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὑποθέσεις τὰ ἐκείνων ἔργα τῆς αὐτῶν μουσικῆς πεποιῆσθαι" (λόγ. ἐπιταφ.). Ἀλλ' ὁ αὐτὸς Ἀλικαρνασσεὺς διαλαμβάνων περὶ τῶν μεταβολῶν, τῶν ἀναγκαίων εἰς ποικιλίαν τῆς περὶ τὴν σύνθεσιν ἁρμονίας, διδάσκει, ὅτι πρέπει νὰ ἦναι „διάφοροι καὶ αἱ τάσεις τῆς φωνῆς, αἱ καλούμεναι προσῳδίαι, κλέπτουσαι τῇ ποικιλίᾳ τὸν κόρον" (γ). Ὥςε, τοὺς αὐτοὺς περὶ συνθέσεως παραγγέλλων κανόνας καὶ εἰς τὰ πεζὰ καὶ εἰς τὰ ἔμμετρα συγγράμματα, συνεισάγει εἰς ταῦτα καὶ τοὺς τόνους τῆς ὡμολογημένης προσῳδίας ἐκείνων, δηλονότι τοῦ πεζοῦ λόγου. Λέγει δὲ καὶ ἄλλοθι, ὅτι „Μουσική τις ἦν καὶ ἡ τῶν πολιτικῶν λόγων ἐπιστήμη, τῷ ποσῷ διαφέρουσα τῆς ἐν ᾠδαῖς καὶ ὀργάνοις, οὐχὶ τῷ ποιῷ· καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ καὶ μέλος ἔχουσιν αἱ λέξεις καὶ ῥυθμὸν καὶ μεταβολὴν καὶ πρέπον" (Συνθ. τμ. ια)· Ἐὰν δὲ οἱ Ῥήτορες ἐπρόφερον μετὰ τῶν ῥυθμῶν καὶ τοὺς τόνους, πῶς ὄχι καὶ οἱ Ποιηταί; καὶ ἂν οἱ λόγοι τῶν Ῥητόρων πρέπει νὰ ἀναγινώσκωνται μετὰ τόνων, διὰ τί ὄχι καὶ τὰ ποιήματα; Παραβάλλει δὲ ὁ μουσικώτατος Ἀλικαρνασσεὺς καὶ πολλὰς περιόδους ῥητορικὰς ὡς ὁμοιορρύθμους μὲ στίχους ποιητικούς· οἷον, τὸ κῶλον τοῦ Δημοσθένους „Μήτ' ἰδίας ἔχθρας μηδεμιᾶς ἕνεκα" λέγει, ὅτι εἶναι ἀκριβῶς πεντάμετρον ἐλεγειακὸν, ὡς τὸ „Κοῦραι ἑλαφροπόδων ἴχνε' ἀειράμεναι"· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τοῦ Ῥήτορος τεμμάχια συγκρίνει παρομοίως (α). τοῦτο μόνον, λέγων, ὅτι διαφέρουσιν

(γ) Αὐτ. αὐτόθ.

(α) Βλ. περὶ Συνθ. τμ. κε. Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Διονυσίου παρατηρεῖ τις καὶ ἄλλα ἑξάμετρα εἰς τὸν Δημοσθένην· οἷον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ πολλὰς δὲ λέξεις γνησίας Ἑλληνικὰς κατεδίκασαν ὡς νόθους καὶ ἀμφιβόλους, διότι δὲν τὰς εὗρηκαν συμφώνους μὲ τῆς παραδοξοφροσύνης των τοὺς κανόνας. Ὥστε μία, ἡ ἐσχάτη, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ Ἐννίνιος ἠρίθμησεν αἰτίας τῆς περὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Πλάτωνος ἐπισυμβάσης διαφθορᾶς, πρέπει δικαίως νὰ συναριθμῆται καὶ ἡ Ἐρασμικὴ αἵρεσις, ἥτις ἀπεπλάνησε τοὺς θρασυτέρους τῶν ὀπαδῶν της εἰς πολλοὺς σολοικισμοὺς καὶ βαρβαρισμούς. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Ἕλληνα, ὅστις μελετήσῃ χωρὶς ἄλλην ὁδηγίαν καὶ προσοχὴν τὰς διατριβὰς τῶν τοιούτων λεγομένων φιλολόγων, ἢ τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκδεδομένους Ἕλληνας συγγραφεῖς! Ἤδη δέ τινες καὶ τῶν εἰς τὰ μάλιστα σοφῶν, καὶ δι' ὅλου μὲν τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου, ἰδίως δὲ παρ' Ἕλλησιν εὐκλεεστάτων Ἑλληνιστῶν, ἐβλάφθησαν ἀπὸ τὴν Ἐράσμειον αἵρεσιν, περιπεσόντες εἰς πολλὰ περὶ τὸν Ἑλληνισμὸν ἁμαρτήματα (α). Ἔχανον δὲ καὶ τὸν

(α) Ὁ πολυμαθέστατος Ἐρρῖκος ὁ Στέφανος (Συγχώρησόν με, ἄνερ ἀγαθὲ καὶ κοινωφελέστατε! δέν σε καλῶ ἀπὸ τὴν χώραν τῆς αἰωνίας σου ἀναπαύσεως, καθὼς σὺ τὸν ἡμέτερον Εὐστάθιον, διὰ νὰ σὲ ἐπιπλήξω· οὐδὲ σε συγχέω μετὰ τῶν ἐπιπολαιομαθῶν Ἑλληνιστῶν, τοὺς ὁποίους καὶ νὰ ὀνομάσῃ τις εἶναι περιττόν· ἀλλὰ, διότι θαυμάζω τὴν περικλεῆ σου σοφίαν, σὲ μνημονεύω μετὰ πάσης τιμῆς, λυπούμενος ἅμα καὶ δυσφορῶν, πῶς καὶ σὺ, παρασυρεὶς ἀπὸ τὴν Ἐρασμείαν πλάνην, ἐξέπεσας ἀναξίως σαυτοῦ εἰς παραλογισμοὺς καὶ σφάλματα προφανέστατα! καὶ, ἐν ᾧ κατενόεις καὶ ἡρμήνευες τοὺς Ἕλληνας τόσον ἀκριβῶς καὶ λιπαρῶς, θυσιάζων εἰς τὰς Μούσας καὶ ἀνάπαυσιν καὶ ὑγείαν καὶ πάντα πόρον τῆς ἐνδόξου σου ζωῆς, ἀντὶ νὰ μάθῃς καὶ νὰ γράφῃς, ὅταν τύχῃ, τὰ Ἑλληνικὰ μὲ τὴν αὐτὴν ἀκρίβειαν, σὺ ἐματαιοπόνεις, ἴσως ἔτι νέος ὤν, νὰ διορθώσῃς τὴν Ἑλληνικὴν προφοράν, καταφρονῶν τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας καὶ τὴν

* *

καθόλου περὶ τὴν φύσει μονοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον τῶν διφθόγγων προφοράν· κἂν βραχύτερον κἂν βραδύτερον ἐκφωνῶσι διαιροῦντες τὰς διφθόγγους οἱ Ἐρασμίται, πάντοτε τὰς διαιροῦσιν, ἤτοι πάντοτε τὰς προφέρουσι δισυλλάβους, καὶ ἀδιάπτοτε μονοσυλλάβους, ἐφ' ὅσον ἂν τὰς διαιρῶσιν ὁπωσδήποτε· συλλαβῶν διαίρεσις καὶ μονοσυλλαβία, τουτέστι μονοφωνία καὶ διφωνία δὲν δύνανται νὰ συνυπάρχωσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φθόγγου· ὥστε ἢ δὲν πρέπει νὰ δέχωνται τὸ πάθος τῆς διαιρέσεως (τὸ ὁποῖον, ἐφ' ὅσον τις ὑγιῶς συλλογίζεται, δὲν δύναται ν' ἀποβάλῃ), ἢ τοῦτο δεχόμενοι, χρεωστοῦσιν ἐξ ἀνάγκης νὰ δεχθῶσι καὶ τὸ στοιχειῶδες καὶ μονοειδὲς τῆς προφορᾶς τῶν διφθόγγων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συμβαίνει ἡ διαίρεσις. Τόλμα λοιπόν, ὦ γενναῖε Ἐρασμίτα, νὰ λέγῃς παῖς καὶ οἷς καὶ εὖ, διότι λέγεις πάϊς καὶ ὅϊς καὶ ἐΰ! Σύναπτε ὀρθῶς, ὡς καὶ διαιρεῖς ὀρθῶς τὰ τῶν διφθόγγων στοιχεῖα! Οὕτω καὶ οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες τὰ συνῆπτον, καὶ πάλιν, ὅτε ἔπρεπε, τὰ διῄρουν, ἐπιγράφοντες τὸ σημεῖον τῆς διαιρέσεως, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελον μεταχειρισθῆ, ἂν αἱ δίφθογγοι πᾶσαι πάντοτ' ἐπροφεροντο διῃρημένως· καθὼς οὐδ' Ἰταλοὶ, οὐδ' ἄλλοι, ὅσοι προφέρουσι κατὰ διάστασιν τὰ δύω φωνήεντα τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων διφθόγγων, δὲν μεταχειρίζονται σημεῖον διαιρέσεως. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὁπότε δὲν ἔγραφον ἀκόμη τὰ διάφορα σημεῖα τῆς προσῳδίας, ἡ διαίρεσις ἦτο σημειωμένη εἰς τὴν ζῶσαν τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων προφοράν. ἐκεῖνοι προφέροντες, φέρ' εἰπεῖν, τὴν ει καὶ ευ καὶ οι ὡς ἓν στοιχεῖον εἰς τὰ Ἄργει καὶ Ἀργεῖος καὶ ἀγγεῖον καὶ οἴω καὶ εὖ, ἐπρόφερον πάλιν οἱ αὐτοὶ κατὰ

κα ἐν ταῖς συλλαβαῖς ἁμαρτία, ὅταν μὴ ἡδείας ἢ σημεῖα φωνῆς" (α). Ἀλλὰ τελειόνομεν τὸ περὶ τοῦ η κεφάλαιον, ἐπάδοντες ὡς καλὴν ἐπῳδὴν πρὸς τὸ πολυέψιλον τῦ Ἐρασμισμοῦ πάθος τὴν περὶ τῶν ἀρχαίων χειρογράφων παραγγελίαν τῦ σοφῦ ἰατροῦ Γαληνοῦ. Ὅτι „χρὴ τὸν τῦ η φθόγγον ἀντὶ τοῦ ε μετατιθέναι". βάλε ὦ ἀγαθὲ τὸν φθόγγον τῦ η εἰς τὸν τόπον τῦ μακροῦ ε· διότι ἄλλως ἁμαρτάνεις ἁμαρτήματα πολλὰ, καὶ χασμῳδεῖς κακοφώνως, καὶ τὰς λέξεις διαφθείρεις πολλαπλασιάζων τὰς συλλαβὰς διὰ τῆς ἐπαλληλίας τοῦ ἐψιλοῦ· ἓν καὶ μόνον γράμμα πολλάκις ἀπολύει ἢ ἀπολλύει, καὶ καθαίρει ἢ καθαιρεῖ τὴν ἔννοιαν· Litera docet, litera nocet!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Θ.

§ α. Τὸ θ εἶναι τ δασὺ, ὡς τὸ φ δασὺ π, καὶ τὸ χ, κ δασυνόμενον. Γνωρίζει δὲ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα τὴν γνησίαν τῦ θ προφορὰν, ὅταν ἀπαγγέλλῃ δασύτερον τὸ th, ὡς ἐν τῷ thing (θίγκ), κτλ.

§ β. Ἀλλά τινες τῶν Ἐρασμιτῶν κακοφωνῦσι καὶ περὶ τὸ θ, προφέροντες τῦτο ψιλῶς ὡς τ· ἐπειδὴ δὲ ἔτε πολὺ φαίνεται τῦτο τὸ

(α) Ἀριστ. Ῥητορ. γ, 23.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τομίαν ὁ πολυμαθέσατος Βόσσιος, καὶ ὁ πολύχροτος Ἐννίνιος, καὶ Γότλοβος, καὶ Λοέσχερος (α), καὶ ἄλλοι συχνοὶ ἐπρόσθεσαν καὶ τὰς περὶ προσῳδίας παρατηρήσεις των, κατακρίνοντες ὡς πάντῃ ἐσφαλμένας τοὺς κατὰ γραμματικὴν θεωρίαν τόνους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ διδάσκοντες ἄλλον νέον τονισμόν. Ἀπ' ἄλλα μέρους πάλιν συμμαχοῦντες μὲ τὴν ἡμετέραν προφορὰν ἀντέστησαν πρὸς τούτους ἄνδρες ὄχι ὀλιγώτερον σοφοὶ Ἑλληνισαὶ· οἷον ὁ περικλεὴς Ἰωάννης Ραϋχλῖνος (ἀπὸ τοῦ ὁποίου παρονομάζεται εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ καθ' ἡμᾶς προφορὰ Ραϋχλινικὴ), καὶ Γρηγόριος ὁ Μαρτῖνος, καὶ Σχημίδιος, καὶ Βαίλιος, καὶ Βετιζένιος, καὶ Πρίματτος, καὶ Μέρετος, καὶ Ἰ. Λίψιος, καὶ ὁ Πλακεντῖνος Γρηγόριος, καὶ Μύλλερος Ἀδόλφος, καὶ Στέφανος Βινδονίας ἐπίσκοπος (β), καὶ ἄλλοι πολυάριθμοι· ἀλλὰ καὶ ὁ φιλέλλην Ἰωάννης Μαρτίνοβος πρὸ πέντε ἤδη ἐτῶν ἐξέδωκε Ῥωσσιζὶ παραίνεσιν περὶ τῆς

(α) J. Vossius. — Henninius. — Gottlob Hofmann. — Loëscher, etc. περὶ προσῳδίας διέλαβε καὶ ὁ Ἔρασμος, ἀλλὰ πολλὰ λογικώτερα παρὰ τὲς ἄλλες καὶ μάλιστα τὸν Ἐννίνιον.

(β) J. Rauchlin. — G. Martinus. — Erasmus Schmidt. — Baillius. — J. R. Wetstenius. — Primatt. — G. Placentinus. — Muretus. — Just. Lipsius. — A. Müller. — Steph. Episc. Vindoniensis, etc. βλ. τάτων τωὰς ἐν Syllog. Havercamp.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ρήνεσαν νὰ περιορισθῇ ἡ τοιαύτη κακόζηλος κατάχρησις εἰς μόνας ἐκείνας τὰς λέξεις, ὅσας ἤδη ἐπεκύρωσεν ἡ τύραννος συνήθεια· τῶν ἄλλων δὲ τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἡ ἔκφρασις νὰ γίνηται κατὰ τὸν γνήσιον αὐτῶν φθόγγον (ὅσις φυλάττεται καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν Σλαβονικήν) (α). Τὰ φίλτατά τας, ὦ φίλοι Ῥῶσσοι, καὶ τιμιώτατα, τὲς γονεῖς, τὲς ἀδελφὲς, ὅλες τὲς φίλες καὶ συγγενεῖς σας μὲ ταύτην τὴν προφορὰν τὲς ὀνομάζετε, προφέροντες καὶ τὸ β καὶ τὸ η καὶ τὰς διφθόγγες ἑλληνικῶς· ὡς ὅταν ἐκφωνῆτε, Василій, τὸν Βασίλειον (ὄχι Базілеїе), καὶ Григорій (ὄχι Грегоріе) τὸν Γρηγόριον, καὶ Варвара (ὄχι Барбара) τὴν Βαρβάραν, καὶ Елисавета (ὄχι Елисабета) τὴν Ἐλισαβέταν, καὶ Савва (ὄχι Сабба) τὸν Σάββαν, καὶ Димитрій (ὄχι Демеτріе) τὸν Δημήτριον, καὶ Иліа (ὄχι Еліа) τὸν Ἠλίαν, καὶ Нікита, Нікифоръ (ὄχι Нікета, Нікефоръ) τὸν Νικήταν καὶ Νικηφόρον, καὶ Екатерина, Елиссей (ὄχι Айкатерина, Елиссаїй) τὴν Αἰκατερίναν καὶ τὸν Ἐλισσαῖον, καὶ Ірина, Ириней, Ираклій (ὄχι Ейрена, Ейренаїй, Ераклеїй) τὰ, Εἰρήνα, Εἰρηναῖος, Ἡράκλειος, ὁμοίως καὶ Еванѳіа, Параскева, Евдокіа, Евгеній, Лаврентій Клавдій, Фива (ὄχι Еуанτія, Παρασκέυα, Еудокіа, Еугеній, Лауренτій, Κλάυδій, Фойба) τὰ Ευανθία, Παρασκευὴ, Εὐδοκία, Εὐγένιος, Λαυρέντιος, Κλαύδιος, Φοίβη, καὶ ἄλλα μυριάριθμα. Μὲ ταύτην τὴν προφορὰν εἰς τὰς

(α) Βλ. Н. Гнѣдичъ προλεγόμενα εἰς τὴν ὑπ' αὐτῦ μεταφρασθεῖσαν Ἰλιάδα (σελ. XV)· καὶ И. Маршыновъ Παραίνεσιν περὶ τῆς προφορᾶς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, σελ. 14.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σύνθεσιν ἢ καὶ ὡς ῥιζικὸν τῆς λέξεως σύμφωνον, τότε ὁ νυγμὸς ἰσχυρῶς προσκρέων πρὸς τὸ ψιλὸν τ, αὐξάνει καὶ τύτυ τὸν φθόγγον χονδρότερον, καὶ αὐτὸς μεγαλοφωνότερον καὶ λαμπρότερον ὡς ἐξ ἀνταναχλάσεως ἀπηχεῖ· ὅθεν καὶ τὸ ντ προφέρεται Ἑλληνικῶς ὡς τὸ nd, εὑρίσκεται δὲ καὶ ἐν ἀρχαίᾳ λατινικῇ γραφῇ dia pandon τὸ διὰ πάντων (βλ. Scalig. Vetust. Rom). διότι ἄλλως ἀποσβέννυται ὁ κωδωνισμὸς τοῦ ν, προσβάλλοντος ἠπίως καὶ ἐλαφρῶς πρὸς τὸ φύσει λεπτὸν καὶ ψιλῶς προφερόμενον τ, καὶ τότε ἡ σύνθετος φωνὴ τοῦ ντ ἀποβαίνει δύσηχος καὶ ὑπόκωφος καὶ, ἔτως εἰπεῖν, ἀκωδώνιξος, ὁποίαν τὴν αἰσθάνονται οἱ Ἕλληνες ἀκούοντες τὲς Εὐρωπαίυς προφέροντας τὸ ντ, ὡς αὐτοὶ συνήθως τὸ προφέρυσιν, οἷον panta, τὸ πάντα (panda), καὶ entea, τὸ ἔντεα (endea), καὶ zonta τὰ ζῶντα (zonda), κτλ. Πόσην εὐφωνίαν χάνουσιν αἱ τοιαῦται λέξεις οὕτως ἀψύχως προφερόμεναι, τὸ αἰσθάνεται μάλιστα ὅστις ἀπαγγείλῃ τοιυτοτρόπως τὰ σεμνὰ καὶ μέγεθος ἢ ὕψος ἐκφράζοντα

προφέρει εἰς юшъ, ушъ, ящъ, χωρὶς τῦ παρεντιθεμένυ ν, ὡς, дадутъ δα(δι)δῦντι, дѣлаютъ τελέυντι (τελέουτι, σι), строятъ, ςρωῦντι,-εντι (ὡς πεινῶντι). ἀγαπᾷ δὲ παρὰ πολὺ ἡ Σλαβονικὴ τὴν παρένθεσιν τῦ ν εἰς τὴν λήγυσαν τῶν πρωτοπροσώπων ῥημάτων, καθὼς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ, καὶ ἐξαιρέτως ἡ Αἰολικὴ, οἷον βάω, βάνω, βαίνω, γάω, γαίνω, γείνω· καὶ ἡ συνήθεια ὡσαύτως, οἷον χύνω, χώνω (χύω, χώω), σβίνω, ψένω (ἐψέω). καὶ, δείχνω = δείκνω, ὅθεν δεικνύω ἐκ τῦ δείκω, δεικάνω, ὡς ἴκω, ικάνω, ἵκνω, ικνέω· δάκω, δακάνω, δάκνω, δαγκάνω· πήγω, πήγνω, πήγνυμι· ἔτω, καὶ τὰ Σλαβον. пягну, тягнo, ὡς ἐκ τῦ ταγάνω, ἀντὶ ταγέω, τάγω· спягну, сеιχνω, ἀντὶ сеίχω, κτλ· βλ. περὶ συγγεν. τῆς Σλαβ. γλώσ. πρὸς τὴν Ἑλλην· λ. пягну, καὶ сοιχ. π.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

προφέρεται αϊ, καὶ τὸ δίκαιον λέγεται, διχάϊον, διότι τοῦτο παράγει ὁ Πλάτων ἐκ τοῦ διαϊόν (βλ. ὄπισθ. σελ. 614). Ἀλλ' ὁ θεῖος Πλάτων πρῶτον μὲν εἶπε ῥητῶς, ὅτι „ποικίλλει τὰς συλλαβὰς" εἰς τὰς ἑτυμολογίας του· κατασκευάζει δὲ ταύτας καὶ παίζων, ἢ (ὡς αὐτὸς εἶπε) πλάττων πολλάκις (οἷον αὐτὸ τὸ δίκαιον ἐκ τοῦ διαϊόν, καὶ τὸ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα). ὥστε κἀμμίαν ἐκ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν ἀπόδειξιν τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς αι. Ἔπειτα πάλιν αὐτὸς ὁ Πλάτων φαίνεται προφέρων ἀδιαίρετον τὴν αι, ὄχι μόνον εἰς ἄλλας ὁμοίως διθυραμβικὰς (ὡς τὰς ὠνόμασεν) ἑτυμολογίας [ὁποῖον εἶναι τὸ ΣελανΑΙα ἐκ τοῦ Σελας (ἔνον) νΕον, κτλ.], ἀλλὰ καὶ ὅταν σπουδαίως καὶ φυσικῶς ἑτυμολογῇ· οἷον ὅταν ὀρθότατα παράγῃ τὸ γαῖα ἐκ τοῦ γέγαα, (γάω, γέω, ὅθεν καὶ τὸ γέα, γῆ), κτλ. Ὁμοίως καὶ τὸ η προφέρει ὡς ι καὶ ει, καὶ ὅταν παίζῃ λέγων, φέρ' εἰπεῖν, ὅτι τὸ ΔΗ- (μήτηρ) εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ΔΙ(δοῦσα μήτηρ), καὶ τὴν ΛΗτὼ ἐκ τοῦ ΛΕΙθ ἤθους, καὶ τὸ Ἥρως ἐκ τοῦ ΕΙρω· καὶ ὅταν σπουδάζῃ παράγων τὸ ἀλγΗδὼν παρὰ τὸ ΑλγΕΙνὸς, καὶ τὸ μΗν καὶ μΕΙης παρὰ τὸ μΕΙθεσθαι, καὶ τὸ θῆλΥ παρὰ τὸ θηλΗ. Καὶ αὐτὴν, τέλος, τὴν ει ἐξεφώνει ὡς ι, λέγων τὸ μὲν Ἶρις ὀρθῶς παρὰ τὸ ΕΙρω, τὸν δὲ ΠοσΕΙδῶνα ἀσείως ποσΙδεσμον: Ὥστε ὁ Πλάτων καὶ ἀσειϊζόμενος καὶ σπουδάζων ἐπιτυχῶς περὶ τὰς ἑτυμολογίας τῶν ὀνομάτων, ἀντὶ νὰ ἐρασμίζῃ, ἐσενοσόμει καὶ ἰωτάκιζε, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ἡμεῖς! Οἱ Ἐρασμίται θεωροῦσιν ὡς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης των καὶ ἄλλας τῶν συγγενῶν φωνηέντων εἰς ἄλληλα τροπὰς περὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων, οἷον· „Ἐπειδὴ (λέγουσι)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ κἀμμίαν χρῆσιν τῆς καινοτομηθείσης τῶν λοιπῶν γραμμάτων ἀπαγγελίας, καὶ σαφῆ τινα καὶ ἀναμφήρισα ἴχνη τῦ περὶ τὴν προσῳδίαν νεωτερισμῦ; Ὁ χυδαῖος καὶ ἀπαίδευτος ὄχλος ἤ ὀρθογραφίαν ἐξεύρει, ἔτε νὰ γράψωσιν οἱ πλειότεροι· καὶ ὅμως ἤκυσέ ποτε κἀνεὶς τῶν ἀλλογενῶν, καὶ αὐτῶν τῶν Ἐρασμιτῶν, περιηγητῶν τῆς Ἑλλάδος, ἤκυσε πέποτε τὺς Ἕλληνας να προφέρωσιν Ἐκκλέζια, καὶ λάμπρος χέλιος (ἥλιος), καὶ γᾶ (γῆ), καὶ ἀνθρῶπος, ἢ ὄϊκος (οἶκος), καὶ χάϊρε, καὶ κάλε χέμερα

καὶ πάλη". Πηδῶσι δὲ καὶ εἰς τὰς τρεῖς (ἐλλειπτ. φορὰς ἅλματος, τρία πηδήματα), καὶ εἰς τὴν μίαν (φορὰν), φθάνοντες τὸ σημάδιον [=σῆμα. Ὀδ. ϑ, 192, καὶ ἰλ. ψ. ὅθεν καὶ σημάδα (σημὰς, άδος) λέγυσιν οἱ Θετταλοὶ μικρὰν πέιραν καὶ ἐπίπεδον, τὴν ὁποίαν ῥίπτυσιν εἰς ἄλλο παιγνίδιον· ταύτην δὲ Χῖοι καὶ ἄλλοι λέγυσιν ἀμάδα, ὡς ἐκ τοῦ σαμάδα (ἀποβολῇ τῦ σ), ἄλλοι δὲ τῦτ' εἶπον=ὠμάδα, οἷον ἐκ τοῦ ὠμὰς παρὰ τὸ ὦμος, ὅθεν καὶ ὠμάδιος, κατωμάδιος]· εἶναι δὲ κοινὸν καὶ εἰς ἄλλας ἐκφράσεις τὸ, εἰς τὴν μίαν, καὶ, ἀπὸ μιᾶς, διὰ μιᾶς (χυδαίως, διά, ἢ γιὰ μιᾶς, καὶ γιὰ μιὰν), καὶ, μιὰν τῆς μιᾶς =εἰσάπαξ (ἀθρόον, τὸ καὶ ἄλλως, μονόφορα, καὶ μονόβολα· ὅθεν τὰ τοιαῦτα σημαίνουσι καὶ τὸ παραχρῆμα)· ἐπειδὴ τὸ φορὰν καὶ βολὰν συνάπτει ἡ συνήθεια μετὰ τῶν ἀριθμητικῶν· οἷον, μίαν φορὰν=ἅπαξ, δύω φορὰς=δίς, κτλ.). Καὶ τὸ μὲν φορὰν εἶπε καὶ Ἱπποκράτης „πινέτω δὲ μὴ ἀθρόον, ἀλλὰ κατὰ φορὰν ἡμικοτύλιον" (=κάθε φορά)· ἡ δὲ ἔλλειψις τῆς φράσεως „εἰς μίαν" εἶναι συνήθης καὶ παρὰ Ὁμήρῳ „εἰς μίαν βυλεύσομεν" (ἰλ. β. ἐλλειπ. βυλήν)· τοιῦτο σχεδὸν καὶ τὸ, ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι (Λυκ. ιδ, ἐλλειπ. γνώμης,=ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς· Πλάτ. Λίων. ἐκδόσ. Κορ. Μέρ. 5. βλ. καὶ τὰς τότε σημειώσεις σελ. 379, 399). Ἀλλ' ἱκανῦσι ταῦτα καὶ περὶ τότων, τὰ ὁποῖα ἐμπαρόδως ἐμνημονεύσαμεν καὶ συντόμως, φοβέμενοι, μήποτε μᾶς εἴπῃ τις, ὅτι ταῦτα ἐ καθ' ὁδὸν (Πλάτων Κρατ.), ἢ (ὡς λέγει μετὰ τῦ Αἰσχύλυ ἡ συνήθεια), ταῦτ' ἔξω τῦ δρόμυ τῦ προκειμένυ (Αἰσχ. Χοηφ. 511).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δάκτυλον τρισύλλαβον τὸ ἐέ ἐϊσόκεν (ἦ εἰσόκεν), καὶ ὡς μονοσύλλαβον τὸ ὄϊος (οἶος), κτλ.; (α). Ὅσον συνεσπευσμένως καὶ ἂν προφέρῃ τὰ τοιαῦτα κατὰ διαίρεσιν, θέλει ὑπερβῇ καὶ τὰς συλλαβὰς καὶ τὺς χρόνυς τῦ ποιητικῦ ποδὸς, καὶ ὁ Ὅμηρος θέλει φανῇ κακομετρίας, ὄχι ῥυθμῦ καὶ μέτρων πατήρ. ἦ λοιπὸν πρέπει ν' ἀποδεχθῶσιν οἱ Ἐρασμίται τὸ τῶν διφθόγγων ἐν τύτοις ἀδιαίρετον, προφέροντες, φρέ ἐ εἰπεῖν, τὴν ει μονοσύλλαβον εἰς τὸ ἐπεὶ ρῦ, διὰ νὰ συνεκφωνηθῇ μετὰ τοῦ οὐ (ἐπι ὄ), καὶ τὸ μὴ ὀ μονοσυλλάβως (ὡς μη ὄ), κτλ. ἐὰν μέλλῃ νὰ ὑπάρξῃ ὁ ποιητικὸς ῥυθμός· ἢ χρεωσῦσι νὰ μᾶς διδάξωσιν ἄλλα νέα μέτρα τῶν Ἑλληνικῶν ἐπῶν, διαιροῦντες τὰς διφθόγγυς, καὶ κάμνοντες, ὕτως εἰπεῖν, συνεπισυνίζησιν, καὶ ἐπὶ συνεκφωνήσει συνεκφώνησιν.— Ἀλλ' ἀντὶ νὰ εὕρωμεν ἄλλα μέτρα (θέλσιν, ἴσως, ἀποκριθῇ), σᾶς δίδομεν αὐτήν σας τὴν συνίζησιν ἐναργῆ ἀπόδειξιν, ὅτι παρομοίως καὶ αἱ δίφθογγοι τὸ πάλαι συνεκφωνοῦντο, καθὼς καὶ τώρα τὰς προφέρομεν ἡμεῖς.— Ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις δὲν εἶναι οὔτε ἐναργὴς, οὔτε ὅλως πιθανή! ἐπειδὴ, πρῶτον μὲν ἄλλα τὰ συνεκφωνέμενα φωνήεντα, καὶ ἄλλα τὰ τῶν διφθόγγων ϛοιχεῖα. τῶν διφθόγγων δευτερεύοντα φωνήεντα δὲν γίνονται ἄλλα παρὰ δύω μόνον τὸ ι καὶ υ (αὐτὸ δὲ τὸ ι ὀδέποτ' ἄρχεται διφθόγγυ)· καὶ ὅταν τύχωσι διῃρημένα, συναιρῦνται πάλιν καὶ συναλείφονται εἰς ἕνα φθόγγον ϛοιχειώδη καὶ μονοειδῆ, καθὼς προείπομεν. Τῶν δὲ κατὰ συνίζησιν συνεκφωνουμένων φωνηέντων αἱ συζυγίαι εἶναι πάντῃ διά-

(α) Ex tribus vocalibus syllabam fieri nequit. Quintil. 4. 4.

γλωσσῶν; Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς ἐκ τῶν Ἑλληνιςῶν Ἰουδαίων διαφθορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς, δέν κρίνω περιττὸν νὰ προσθέσω, ὅτι πλὴν τοῦ Ἐννινίου καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἀπιτονούντων Ἐρασμιτῶν ἐνόμισαν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο πολλὰ διεφθαρμένη περὶ τοὺς χρόνους τῆς σωτηρίσ ἐποχῆς· φέρσσι δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τοὺς ξένσς ἰδιωτισμοὺς καί τινας Λατινικὰς λέξεις, αἵτινες ἀναγινώσκονται εἰς τὴν νέαν Διαθήκην, οἷον κῆνσος καὶ τίτλος καὶ δηνάριον καὶ κουςωδία καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ δὲν ἐνθυμήθησαν οἱ τοιῶτοι, ὅτι οἱ τῆς νέας Διαθήκης ἀκεραιότατοι Συγγραφεῖς συνέγραψαν εἰς τὴν ἀλεξανδρινὴν διάλεκτον, καθὼς ἐλαλεῖτο κοινῶς εἰς τοὺς τόπσς ὅπσ ἔγραφον, σκοπὸν ἔχοντες μόνον τὸ, ὅσον ἀφελέσερον καὶ ἁπλούσερον, τόσον ὑψηλότερον καὶ θεοπρεπέσερον ἐκφραζόμενον κήρυγμα τῆς ἀληθείας τοῦ θείσ λόγσ, ὄχι τὴν φιλολογικὴν καλλιέπειαν, μὲ τὴν ὁποίαν συνέγραφον ἄλλοι τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι σύγχρονοι καὶ πολὺ μεταγενέσεροί των Ἕλληνες. Φέρσσι προσέτι οἱ Ἐρασμίται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης των καὶ τοὺς ἐφεξῆς σίχσς τοῦ Ὀβιδίσ:

„In paucis extant Græcæ vestigia linquæ,
„Hæc quoque jam Getico barbara facta sono.

τετέσι·

„Τῆς γλώσσης τῆς Ἑλληνικῆς μένσν ὀλίγα ἴχνη·
„Ὅμως καὶ ταῦτ' ἀπὸ τὸν Γετικὸν φθόγγον βαρβαρωμένα.

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἐλησμόνησαν, ὅτι ὁ Ὀβίδιος ἔγραφεν, ὄχι εἰς τὰς Ἀθήνας μεταξὺ τῶν Ἀττικῶν, οὐδ' εἰς ἄλλην ἔνδοξον πόλιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' εἰς τοὺς Τόμους τοῦ Πόντου, ὅπσ ἦτο ἐξωρισμένος παρὰ τοῖς Γέταις, οἵτινες

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(Σχόλ. § 84), καὶ ὁ Κυϊντιλιανὸς (βιβ. Α, 8), καί τινες ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί, οἷον ἡ, τὴν ὑποίαν ἀνεφέραμεν, Δηλιακὴ, το αυτο λιθο = τοῦ αὐτοῦ λίθου, καὶ ἡ παρ᾽ Ἀθηναίῳ (βιβ. Ι) Διονυσο = Διονύσου, καὶ ἐν ἐπιγράμματι (Ἀνάλ. γ, σελ. 264), Θρασυμαχο = Θρασυμάχῳ, καὶ, Οδενι = ᾠδενὶ (Ἡρώδ. Ἀττικ. ἐπιγραφ.), καὶ ἡ Λακωνικωτάτη τῶν Λακεδαιμονίων ἀπόκρισις πρὸς Φίλιππον, Ο = οὐ (διότι καὶ τὸ ἀρνητικὸν ὠ ἔγεινεν ἐξ αὐτῷ τῷ γράμματος ο), κτλ. ὅθεν καὶ ὁ τῆς Ο ῥαψῳδίας τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας ἐπιγραφεὺς ἔγραψε τὸ Ο ϛοιχεῖον ΟΥ: ΟΥ Κρονίδης κεχόλωτο· καὶ, ΟΥ δ᾽ Ἰθάκης ἐπέβη, κτλ. Ἐγνώριζε δὲ καὶ ἡ ἀρχαία Λατινικὴ τὴν γραφὴν ου ἀντὶ u, jous γράφϐσα καὶ Fourius, ἀντὶ jus, Furius· καὶ ἡ παλαιὰ Σλαβονικὴ μετεχειρίζετο καὶ τὴν oy καὶ τὴν μονόγραφον, ἤτοι διὰ μονοχονδυλίας στενογραφϐμένην 8 = ϐ, ὅθεν αἱ γραφαὶ oypro ἀντὶ ypro, καὶ ἄλλαι πολλαὶ, ὅπϐ συνήθως ἤδη, παρὰ τοῖς Ῥώσσοις μάλιϛα, γράφεται μόνον τὸ y, ὡς ὁμόφωνον τῷ Λατινικῷ u = υ (ϐ).

§ ιε. Καθόλϐ δὲ τὸ ο ἐξέφραζε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αὐτό τε τὸ ο μικρὸν καὶ τὸ ο μέγα (ω = οο), καὶ τὸ μακρὸν u, ἤτοι τὴν δίφθογγον ϐ, καὶ τὸ βραχὺ u, ἤτοι τὸ υ ψιλὸν, ὡς καὶ τῦτο ἀπηχῦν ὡς ϐ, καθὼς προείπομεν· διὰ τῦτο οἱ Ἴωνες ἔλεγον, κῦρος, μῦνος, ἀντὶ κόρος, μόνος· καὶ οἱ Δωριεῖς ἐξέφερον εἰς ος τὰς εἰς ϐς αἰτιατικὰς, ὡς, τὸς λύκος (ἀφ᾽ ἧ δὲ εἰσήχθη τὸ ω, τὰ τοιαῦτα ἐγρύφοντο καὶ Δωριστὶ καὶ Αἰολιϛὶ διὰ τῦ ω, τὼς ἀνθρώπως, καὶ ἡ ϐ τῆς γενικῆς διὰ τῦ ω, οἴνω = οἴνϐ· ὁμοίως, ἔλεγον καὶ κώρα, μῶσα, ὠρανὸς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

συνειθίζομεν, εἰ μὴ μόνον εἰς τοὺς ςίχους, μιμώμενοι μᾶλλον τὴν δημώδη προφοράν, καὶ διὰ τὸ μέτρον. Γίνεται δὲ συνίζησις καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσῳ καὶ ἐν τέλει λέξεως ὄχι μόνον δύω φωνηέντων [ἢ βραχέων ἀμφοτέρων, ὡς, θεὸς, ἤϊα, ςήθεα, κρέα (Ὅμ.), ἢ ἑνὸς βραχέος καὶ ἑνὸς μακροῦ, ὡς, Πηληϊάδεω (Ὅμ.), σιδηρέη (Θέογ.). γενύων (Πίνδ.), θεῶν Νεοπτόλεμος (Σοφοκλ.), ἡδύοσμος (Ἀμμιαν. ἐπιγρ.), κτλ. (α)], ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑνὸς φωνήεντος (ἢ βραχέος ἢ μακροῦ), καὶ μιᾶς διφθόγγου, ὡς, οἷος ἐσσὶ, δακρύοισι, μὴ ὀ, δενδρέῳ, ἢ εἰσόκεν (Ὅμ.), καὶ τέλος, ἐκ δύω δι-

---

(α) Οὕτω καὶ ἡ συνήθεια· νεὸς, κρεάς, κρεάτα, ςήθεα, βάϊα, χίλια, παιδιὰ, παιδιῶν, (γένεια), γενειῶν, ἡδυόσμος καὶ ἁδύσμος, συκεὰ (συκέα, -κέη, -κῆ), μηλεὰ, κερασεὰ καὶ-σιὰ (κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον εἰς σέα καὶ σια, ὡς, κερασέα, καὶ-σια, περσέα, -σεια, -σία)· καὶ τὰ εἰς ια θηλυκὰ, ὀρακιὰ, πονηριὰ (κατὰ τὰ ὀξύτονα τῶν ἀρχαίων, καλιὰ, πρασιὰ, ἀνθρακιὰ, καὶ, -κεια, -κία), ἀνθρωπειὰ, γαδαρειὰ (ἐλλειπτ. φύσις, ἰδιότης, ἀντὶ ἀνθρωπισμός). χειριὰ, φακτιὰ (φάκτα=πύκτη, καὶ χειρία, χείρ· ὅθεν καὶ χειροβολιὰ, χειρόβολον) = ὅσον χωρεῖ χεὶρ (κατὰ τὸν τύπον τῶν εἰς ια περιληπτικῶν, ἰωνιὰ, ῥοδωνιὰ)· τραφεζιὰ (ὡς τοξεία), γρονθιὰ, πετριὰ, μολυβιὰ, μαχαιριὰ (μαχαίρας κτλ. βολὴ ἢ καὶ πληγὴ, λαβωματιὰ, ἐκ τοῦ λαβώνω, λαβόω, ἀντὶ λωβάω), κτλ. Σημείωσαι δὲ καὶ τὴν ἐν τούτοις κοινῶς συνειθισμένην κατάβασιν τοῦ τόνου ἀπὸ μὲν τῆς προπαραληγούσης εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἡδύοσμος, ἡδυόσμος), ἀπὸ δὲ τῆς παραληγούσης εἰς τὴν λήγουσαν (παιδίων, παιδιῶν), διὰ τὴν συνίζησιν· τὰ δὲ προπαροξύτονα ἀδέτερα δὲν μεταβάλλουσι τὸν τόνον καὶ μετὰ συνιζήσεως καὶ χωρὶς (ὡς, ποτάμια), διὰ τῆς ληγούσης τὴν βραχύτητα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς βραχυφωνέμενα μακροκαλήκτα, εὔγεως, Μενέλεως, κτλ. μαρτυρῶσιν, ὅτι τὸ πλῆθος ἐπρόφερε μᾶλλον συνεσπευσμένα, καὶ ὄχι τόσον λαμπρὰ καὶ διαρκῆ τὰ μακρά. Καὶ αὐτὸς δὲ τῆς περισπωμένης ὁ τόνος, ὁπωσδήποτε γοργῶς προφερόμενος, ἐσυγχύζετο εὐκόλως μὲ τὴν ὀξεῖαν, ὡς εἰς τὸ προειρημένον (σελ. 612) Ὁμηρικὸν „τὸ μὲν οὖ, ἀντὶ οὔ, ἢ οὐ“. καὶ τὸ οὔ τις μεταπλασθὲν εἰς τὸ Οὖτις (Ὀδ. ι, 366). Ἀλλὰ καὶ οἱ Κωμῳδοποιοὶ, τὴν κοινὴν τοῦ ὄχλου μιμούμενοι προφορὰν, ἐκαινοτόμησαν πολλὰ περὶ τὸς ῥυθμούς, συζέλλοντες μὲν τὰς μακρὰς ἐνίοτε συλλαβὰς, εἰσάγοντες δὲ εἰς τὰ τροχαϊκὰ καὶ ἰαμβεῖα μέτρα πόδας προκελευσματικοὺς, καὶ ἀναπαίστους, καὶ ἄλλους τινὰς, ὁμοιορρύθμους μὲν καὶ ἰσοχρόνους μὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς συνειθισμένους, ἀλλὰ μιμουμένους ἐν ταὐτῷ καὶ τῆς δημώδους λαλιᾶς τὸ ἐπίτροχον καὶ παραδεδιωγμένον (α).

§ θ. Εἰς δὲ τῆς γλώσσης τὴν παραχμὴν πολὺ πλέον παρημελεῖτο τοῦ μακροῦ καὶ τοῦ βραχέος ἡ διάκρισις· καὶ, τέλος, ἡ ἔλλειψις μεγάλων Ποιητῶν, ἡ κατάργησις τοῦ θεάτρου, ἡ ποιὰ τῆς μουσικῆς μεταῤῥύθμισις, ἡ σύγχυσις τῶν διαλέκτων, καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη μεταβολὴ ἐπέφερε τὴν παντελῆ ἀμέλειαν τῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν, καὶ τῶν κατὰ χρόνον ἄρσεων καὶ θέσεων εἰς τὰς εἰσβολὰς τοῦ παλαιοῦ ῥυθμοῦ (β)· ἀλλὰ τοῦτο δὲν παρέβλαψεν οὐδ'

(α) Βλ. τὸν σοφὸν Βενθλήϊον (Benthleium) εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Τερεντίου, καὶ τὸν Ρεΐζιον (Reizium) εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Πλαύτου.

(β) Ἀκόμη κατὰ τὰ μέσα τῆς Β ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ Χριστοῦ (τῷ 170), ὁ Παυσανίας, σοφιστὴς, μαθητὴς τοῦ Ἀττικοῦ

φθόγγον τοῦ φωνήεντος υ (= υ), ὅθεν καὶ καθ' ἑαυτὸ ἀποτελεῖ ἰδίαν συλλαβὴν, καὶ δὲν δύναται νὰ συναφθῇ μὲ τὸ προηγούμενον α ἢ ε, ἀλλ' ἀποπηδᾷ καὶ ζητεῖ ἰδίαν ἀρχήν. Ὡς τὰ αυ καὶ ευ ὑπάρχουσι κυρίως δισυλλαβίαι, ἢ συζυγίαι δύω φωνηέντων, ἑκατέρου κατὰ τὸν ἴδιον φθόγγον, εἴτε γοργότερον εἴτε βραδύτερον, πάντοτε ὅμως ἀμιγῶς συνεκφωνουμένων· οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, τὸ autumnus = (ἀϋτούμενος υ=ου) ἀϋτμένος, ἀϋτμὴν, καὶ τὸ euge = εὔγε (εὖγε), καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Ἀλλ' εἰς τὰς ἀδιαιρέτους αυ καὶ ευ τὸ υ συνέρχεται μὲ τὸ προτασσόμενον φωνῆεν, καὶ συμπαρακολουθεῖ ἀχώριστον, καὶ ὁμαλῶς ὁμοφωνοῦν συναπαρτίζει μίαν συλλαβήν· διότι μεταλαμβάνει φύσιν συμφώνου, μεταπίπτον ἀνεπαισθήτως ἀπὸ τὸν φθόγγον τοῦ ου εἰς τὸν τοῦ υ, ὅταν μάλιστα μετ' ἄλλου προηγουμένου φωνήεντος συνεκφωνῆται ἐπιτροχάδην, συνέλκον τὸ πνεῦμα περὶ τὸ ἀκροξόμιον. Τοιαύτη εἶναι ἡ τοῦ υ φύσις διὰ τὴν ὁποίαν ἡ αυ καὶ ευ ἀπηχοῦσιν ὡς αβ καὶ εβ, ἢ αφ καὶ εφ, συλλαβαί. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, τὸ παύω (ἐκ τοῦ πάω, πάϝω), ὅταν πρῶτον μὲν τὸ προφέρῃ ὁ προφέρων ὡς τὸ Λατιν páuo (πάυω), μετὰ δὲ ταῦτα συνελαύνων γοργότερον τὸν φθόγγον τοῦ υ κατὰ τὸν τοῦ Ἀγγλικοῦ w, τὸ ἐκφωνήσῃ pàwo, θέλει καταντήσει παρευθὺς νὰ τὸ προφέρῃ ἀκραιφνῶς καὶ εὐφωνότερα, πάβω (pavo). Οὕτω καὶ τὸ αὔως (ἄως, ἄϝως), ἐπροφέρετο καὶ ἐγράφετο ἄβως (ávos), καὶ τὸ εὔασον (ἔασον), ἔβασον, κτλ. Οἱ δὲ Λατῖνοι τὸ καὶ φωνήεντος καὶ συμφώνου φύσιν ἔχον ὁμοίως μὲ τὸ υ παλαιὸν αὐτῶν γράμμα v μετέπλασαν καὶ εἰς ἑτέραν μορφὴν τὴν u· καὶ ταύτην μὲν διάρισαν ἰσοδύναμον τοῦ φωνήεντος υ (= υ),

νὰ προσθέσωσι διὰ νὰ κορυφωθῇ ἡ ἀδικία των; ὕβρεις καὶ σαρκασμοὺς καὶ καθ' ὅλα τὰ πολυπαθῆ ἔθνος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, διότι δὲν γνωρίζει τὴν ἐπινοηθεῖσαν προφοράν των! λοιδοροῦντες αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς βαρβάρους φθορεῖς καὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων τῆς γλώσσης τῶν πατέρων των, καὶ προσέτι τοξεύοντες ἐπιχαιρεκάκως καὶ μὲ ἄλλας βλασφημίας πολλὰς καὶ πικρὰς, ὅσας κατ' αὐτῶν ἐξέβρασαν, ἐμπνεόμενοι βεβαίως ἔτε ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα ἔτ' ἀπὸ τὴν Καλλιόπην, ἀλλ' ἀπό τινα μαινάδα, ἀνωνόμαστον θεάν!

§ γ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ χρονοτριβῶμεν ἀπαντῶντες πρὸς ἀλόγους καὶ κωφὰς ματαιολεσχίας, ἂς ἐξετάσωμεν τ' ὄνομα διφθογγος, τὸ μόνον φαινόμενον ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα, ἀφ' οὗ προβάλλουσιν οἱ Ἐρασμίται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης των.— „Διφθογγος (λέγουσι), θέλει νὰ εἴπῃ, σύλληψις δύω φθόγγων, ἤτοι φωνῶν, ἑκατέρων ἀκουστῶν, ὅθεν δὲν πρέπει νὰ προφέρηται μονοφθόγγως· εἰ δὲ μὴ, ἔπρεπεν ἐξ ἀρχῆς νὰ ὠνομάζετο ἀντὶ διφθόγγου δίγραφος, ἢ (κατὰ τὸν Ἐννίνιον), δίγραμμος!“— Δίγραφος καὶ δίγραμμος; παράδοξος χρῆσις τῶν ὀνομάτων! τὸ πρῶτον σημαίνει γράμμα γεγραμμένον δὶς, ἢ διχῶς, κατὰ δύω δηλονότε τρόπους καὶ διπλασίαν γραφὴν, ἢ καὶ ἀπὸ δύω χεῖρας καὶ δύω καλάμους, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, διττογραφία δίδυμος. τὸ δίγραμμος δὲ πάλιν ἐκφράζει δύω γραμμῶν ἢ μέτρον ἢ σχῆμα ἢ ὅ,τι ἂν τις ἄλλο θελήσῃ· Παράδοξος ὡσαύτως καὶ ἡ ὡς ἐκ τῶν γραμμῶν καὶ τῆς γραφῆς ὑποτεθεῖσα παρωνυμία τῆς διφθόγγου! οἱ δὲ Ἕλληνες, οἱ πάντ' ἀφελεῖς καὶ ἁπλοϊκοὶ περὶ τὰ τοιαῦτα, πρὶν μάθωμεν τὰς ὑπὸ τῶν Ἐρα-

πρῶτον, ὅτι εἰς τὸς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους, κατ' αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας τὴν ἀκμήν, ἡ προφορὰ τῆς δασείας τοῦ ἓ (ἓ καταλύεις, ἓ καταπύθεται) πολλὰ ὀλίγον διέφερεν ἀπὸ τὴν ἐκφώνησιν τῆς ψιλῆς τοῦ ἐ· ἡ δὲ πάλιν περισπωμένη τοῦ ἓ ἐπροφέρετο βαρύτερον, ἤτοι ὄχι πολλὰ ἐντόνως, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄρσιν τοῦ δακτύλου (ἓ κατα|πύθεται)· ὅθεν ἐσυγχύζετο μὲ τὸ ψιλούμενον μόνον καὶ ἀτόνιστον ἀρνητικὸν οὐ, τὸ ὁποῖον ὁ Ἱππίας ἐπρόφερεν ὀξυτόνως (διότι τὸ ὀξύτερον καὶ βαρύτερον τοῦ Ἀριστοτέλους σημαίνει τὴν ὀξεῖαν καὶ βαρεῖαν προσῳδίαν, ὄχι τὴν δασεῖαν καὶ ψιλὴν, καθὼς παραδόξως ἡρμήνευσεν ὁ Συλβούργιος· βλ. ἐφεξῆς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀφροδισιέως). Δεύτερον τὸ Ὁμηρικὸν διδομεν [τοῦτο δὲν εὑρίσκεται τὴν σήμερον εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη· ὑποτίθεται δὲ ὅτι ἦτο ἡμισίχιον ἀπὸ τοὺς ὁποίους ψέγει καὶ ὁ Πλάτων (πολιτ. β, σελ. 258, τόμ. 5 ἐκδ. Βιπόντου) ἀπατηλοὺς πρὸς τὸν Ὄνειρον λόγους τοῦ Διὸς (ἰλ. β, 15)· καὶ ὁ Πάκιος πιθανώτατα συμπεραίνει, ὅτι, ὅπου τώρα ἀναγινώσκεται „—Ἥρη λισσομένη· Τρώεσσι δὲ κήδε' ἐφῆπται“—ὁ Ἀριστοτέλης ἀνεγίνωσκεν „Ἥρη λισσομένη· διδόμεν δέ οἱ εὖχος ἀρέσθαι“]· τοῦτο λοιπὸν τὸ διδομεν, οἱ μὲν ἀναγινώσκοντες δίδομεν (πρώτου προσώπου πληθυντικὸν), ἔψεγον τὸν ποιητὴν ὡς εἰσάγοντα τὸν Δία ψευδόμενον· οἱ δὲ τὸν Ὅμηρον ἀθῳόνοντες ἀνεγίνωσκον διδόμεν (ἀπαρέμφατον), ἀντὶ διδόναι· διότι τότε τὸ ψεῦδος προήρχετο ὄχι ἐκ τοῦ Διὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ὀνείρου· εὔκολα δὲ μετέπιπτεν ὁ τόνος τοῦ διδομεν ἐκ τῆς δευτέρας συλλαβῆς εἰς τὴν τρίτην, καὶ τ' ἀνάπαλιν, προφερόμενος ἀμαυρότερον, ἢ συμ-

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

Οἱ Ἐρασμίται, ἔτι καὶ ὅσα ξενικὰ ὀνόματα φέρουσι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τὴν προσῳδίαν καὶ τὴν ἄλλην προφορὰν ἐκβαρβαρώσεως τῆς κοινῆς ἡμῶν διαλέκτου, δὲν τὰ ἐξακριβόνουσιν δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς μονολεκτικῶς, σῴζοντες ἄλλως πᾶσαν τιμὴν πρὸς τὴν περιώνυμον σοφίαν τοῦ ἀνδρός. — „Ἡμεῖς (λέγει τις τῶν Ἐρασμίται) δὲν δυνάμεθα νὰ προτιμήσωμεν τὸν Ἰωτακισμὸν τοῦ Ῥαϋχλίνου παρὰ τὸν τοῦ Ἐράσμου Ἐτακισμὸν εἰς τὴν προφορὰν τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐπὶ λόγῳ τάχα, νὰ μᾶς καταλαμβάνωσιν οἱ νεώτεροι "Ελληνες"! — Ἀγαθῇ τύχῃ (ἀποκρίνονται οἱ "Ελληνες)! φυλάττετε, ὦ βέλτιστοι, διὰ παντὸς, ἂν δοκῇ, καὶ τὸν Ἐτακισμὸν (ἐκ τοῦ ἔτα, ἀντὶ ἦτα), καὶ τὸν Δισθογγισμὸν (ἢ Αἰειαυευοϊυϊσμὸν), εἰ δὲ θέλετε, καὶ τὸν Ἐννιναυσμὸν, καὶ ὅν τιν' ἄλλον ἀγαπᾶτε μὴ Ἑλληνισμόν! Πολλὰ ὀλίγον μέλει τοὺς "Ελληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πῶς προφέρουσι τὴν γλῶσσάν των ὀλίγαι δεκάδες ξένων Ἑλληνιστῶν εἰς τὰ ἴδιά των μελετητήρια, ὅταν ἀναγινώσκωσι τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία· καθὼς οὐδ' οἱ Γερμανοὶ πάλιν δὲν ἤθελον φροντίζει, ἂν ὀλίγοι τινὲς "Ελληνες, ἢ ἄλλα ἔθνος ἄνθρωποι, ἔξω τῆς Γερμανίας ἀνεγίνωσκον τὸν Κλώψοκον καὶ τὸν Σχίλλερον παρατραυλίζοντες κατά τινα ἰδιότροπον φαντασίαν των. Καλὸν βέβαι' ἤθελεν εἶσθαι, καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ὠφελιμώτερον, ἂν ὡμοφωνοῦσαν πρὸς τοὺς "Ελληνας καὶ οἱ ἔξω τῆς Ἑλλάδος θεράποντες τῶν Ἑλληνικῶν Μουσῶν (λέγων δὲ τοὺς "Ελληνας, συμπεριλαμβάνω καὶ τοὺς Ῥαϋχλινείους Ἑλληνιστάς· διότι καὶ ἔτοι προφέρουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ Ἑλληνικά, καθὼς οἱ "Ελληνες εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὥστε δὲν διαιρεῖ ὀρθῶς ὁ σοφὸς Βοιττιγέρος, ὀνομάζων Ἐρασμίτας, καὶ Ῥαϋχλινιανοὺς, καὶ νεωτέρους "Ελληνας· Ῥαϋχλινισμὸς εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ Ἑλληνισμός· μένει δὲ λοιπὸς μόνος ὁ Ἐρασμισμός, ὡς αἵρεσις ἀντίθετος καὶ πολέμιος τῆς καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κοινῶς ἐπικρατούσης Ἑλληνικῆς προφορᾶς). Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἐρασμίται καταφρονοῦσι καὶ τὸ περὶ τὴν πάτριον γλῶσσαν ἐθνικὸν ἡμῶν δικαίωμα, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀπαγγελίας τὴν ἀρχαιότητα, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἰσχυρὰς τῆς γνησιότητος αὐτῆς ἀποδείξεις· ἐπιμένουσι δὲ ἄκαμπτοι καὶ ὀρθοὶ εἰς τὸ χθὲς καὶ πρώην πεπλασμένον σύστημα τοῦ Ἐτα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(τὸ ὁποῖον, νομίζω, ὅτι εἶναι ἡ ἀντωνυμία ἰ̈ = ἵς = ὅς, ἥ, ὅ, ᾧ, ᾗ)· παρομοίως ὑπολαμβάνω, ὅτι ἐπλάσθησαν καὶ αἱ πληθυντικαὶ δοτικαὶ ἐκ τῶν πληθυντικῶν αὐτῶν ὀνομαστικῶν, οἷον ὦμος, ὦμοι (οἱ), ὦμοι-ϊ (ὅθεν αἱ ποιητικαὶ δοτικαὶ ὤμοιϊν, ποδοῖϊν, ἵπποιϊν, ἀφ' ὧν ἀπεκόπησαν αἱ εἰς οιν δυϊκαὶ δοτικαὶ καὶ γενικαὶ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου ν, ὤμοιν, ἵπποιν), καὶ μετ' ἐπενθέσεως τῦ συριστικῦ πνευματισμῦ, ὤμοισι, ξύλοισι (ἀφ' ὧν πάλιν ἀπεκόπησαν αἱ εἰς οις κοινότεραι πληθυντικαὶ δοτικαὶ, ὤμοις, ξύλοις). Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν θηλυκῶν, βία, βίαι (αἱ), βίαι-ϊ(ν) (ὅθεν αἱ δυϊκαὶ μετὰ τοῦ ν συγκεκομέναι βίαιν, μέσαιν, τιμαῖν), καὶ μετὰ τοῦ σίζοντος πνεύματος βίαισι, μέσαισι, ἰωνικ. εἰς ῃσι, βίῃσι, κτλ. (ἀφ' ὧν πάλιν αἱ κοιναὶ, βίαις, μούσαις, κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ι) (α). Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελέ τις ὑποθέσει, ὅτι καὶ αἱ εἰς οφιν (θεόφι,

---

(α) Ἀλλὰ καὶ τῶν περιττοσυλλάβων αἱ δοτικαὶ ἐσχηματίσθησαν διὰ τῦ ι, ἐπὶ μὲν τῶν ἐνικῶν προσιθεμένυ εἰς τὸ τελευταῖον ῥιζικὸν τῆς λέξεως γράμμα (τῦ ληκτικῦ ς, ὅταν τύχῃ, ἐξαιρεμένυ) οἷον τρυγὼν, τρυγόν-ι (κατὰ συσολὴν τῦ ο)· ἥρω-ς, ἥρω-ι· πᾶς (ἐκ τῦ πάντ-ς) παντ-ὶ· λαμπὰς (λαμπάδ-ς) λαμπάδ-ι· ἄραψ (ἄραβ-ς) ἄραβ-ι· ὀδὰς (ὀδόντ-ς), ὀδόντι· ἄρης (συσολ. ες) ἄρε-ϊ. βασιλεὺς (τὸ υ ἐκπίπτει, οἷον βασιλέ-ς), βασιλέ-ϊ, κτλ. Ἐπὶ δὲ τῶν πληθυντικῶν τὸ ι τῆς δοτικῆς προσίθεται ἀμέσως εἰς τὸ ληκτικὸν ς τῆς ὀνομαστικῆς: τρυγόνες, τρυγόνεσι (συγκοπ. τρυγόνσι) τρυγόσι· πάντες πάντεσι (πάντσι) πᾶσι· ἄραβες, ἀράβεσι (ἄραβσι, βς=πς), ἄραψι· νύκτες,-κτεσι (νυκτσὶ), νυξί· ὀδόντες, ὀδόντεσι (ὀδόντσι) ὀδᾶσι (κατ' ἐπέκτασιν τῦ ο διὰ τὴν ἀποβολὴν τῦ ντ), ὤν (ὄντ-ς, ὄντι), ὄντες, ὄντεσι (ὄντσι), ᾶσι· βασιλέες,-έεσι (ἰων.-ήεσι) συναιρ.,-εῦσι· γρᾶες, εσι, κτλ. Σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ τῶν μὴ συγκεκομμένων περιττοσυλλάβων σχηματισμὸς (πάντεσι, τρυγόνεσι,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ACADEMY OF ATHENS

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐμπορευόμενοι τὰ πρόσφορα μέσα πρὸς θεραπείαν· ἐναυπηγεῖτε κυβερνῶντες καὶ αὐτὸν τὸν στόλον τοῦ δυνάσθ σας· καὶ αὐτὰ τὰ πολιτικά σε συμφέροντα συνετῶς ἐδιοικεῖτε, συνάγοντες πανταχόθεν ἐμπειρίαν πρὸς τὸν Ἑλληνικόν σας σκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον εἴχετ' ἐξ ἀρχῆς ςηριγμένους τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀτιμία, γύμνωσις, ςρέβλωσις, θάνατος, ἦσαν αἱ συνήθεις τῶν πόνων σας ἀμοιβαὶ παρὰ τοῦ βαρβάρθ δεσπότθ, ὅςις, κἄν εἶχεν ἄφευκτον χρείαν τῶν γνώσεών σας, κἄν ἐβιάζετο κἄποτε καὶ νὰ σέβηται τὴν δικαιοσύνην σας, ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν ἀνδρίαν σας ἐφοβεῖτο, καὶ τὴν φρόνησιν ἐμίσει, καὶ κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐλύσσα, καὶ δι' αὐτὴν σᾶς ἔσφαζε καὶ ὅτε κατ' ἄλλων χριςιανῶν ἐπολέμει. Ἀλλὰ σεῖς, καὶ σχέτλια πάσχοντες, ὑπεμένετε γενναίως, κρατοῦντες πάντοτε τὸν αὐχένα σας ὀρθὸν ὑπὸ τοιοῦτον βαρὺν καὶ ὑβριςικὸν βαρβαρικῆς ἐξουσίας ζυγόν· καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ αἵματος τῶν συγγενῶν σας Μαρτύρων, μὲ τὸ ὁποῖον ἐβάπτετο, σχεδὸν καθ' ἑκάςην, ἡ λαμπρὰ πορφύρα τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεβλάςανον ἀδιακόπως ἀνίκητοι διάδοχοι τῆς εὐσεβείας σας, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ὅλα τ' ἄλλα ἔθνη τῶν ἀνθρώπων, ὅσα ἔβλεπον τὴν μακρὰν καὶ χαλεπὴν μετὰ θηρίων αἱμοβόρων συνοίκησίν σας καὶ συμπεριφορὰν, σᾶς ἐνόμιζον ἠλιθίους, καὶ ὄχι μόνον πολιτικῶς ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς ἀποθαμένους· καὶ οἱ μὲν τούτων φιλανθρωπότεροι σᾶς ἠλέουν μακρόθεν ἐκ συμπαθείας· οἱ δὲ ἀδιάφοροι σᾶς παρήρχοντο, ὡς πτώματ' ἀπηλπισμένα, σκυλεύοντες, ἂν τύχῃ, καὶ εἴτι ἂν εὕρισκον εἰς τὸ μέσον σας ἠμελημένον λείψανον τῆς προτέρας εὐτυχίας καὶ λαμπρότητος, ὡς ἄχρηςον πλέον καὶ ἀνοίκειον εἰς ἐσᾶς! οἱ δ' ἀσυμπαθέςεροι καὶ

περὶ τοῦ διγάμματος οἱ πλεῖϛοι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιϛημοτάτων φιλολόγων, λέγοντες καί τινα πρὸϛ ἀλλήλους ἀσύμφωνα, διὰ τὴν περιχαλύπτουσαν τὸ ϛοιχεῖον παλαιὰν ἀσάφειαν· ἐχ δὲ τούτων ἂς ἐχλέξῃ πᾶς τις τὰ πιθανώτερα, μέχρις οὗ ἀὰ εὑρεθῇ τὸ βεβαιότερον. Ὅ,τι ἠδυνήθημεν νὰ συνειχάσωμεν ἡμεῖς εἶναι, ὅτι· α) ἡ ἀρχὴ τοῦ Ϝ, ἄγνωϛος· φαίνεται δὲ πιθανώτατα χατὰ τόπους ἓν ἐχ τῶν ϛοιχείων τοῦ παλαιοῦ ἀλφαβήτου, τὸ αὐτὸ χαὶ τὸ Λατινιχὸν ἀρχαῖον F, ἢ βάβ. β) Ὁ χύριος φθόγγος τοῦ Ϝ, ὁ βάβ (Ϝ=v=β) ἦτο χοινῶς εἰϛ ὅλους τοὺς Ἕλληνας γνωϛὸς, χαὶ χατὰ τοῦτο δύναται νὰ ὀνομασθῇ τὸ ϛοιχεῖον ὅλων τῶν Ἑλλήνων χοινόν· ἀλλ' ἡ τότου γραφὴ δὲν φαίνετ' ἐξ ἀρχῆϛ παρ' Ἕλλησι χοινή. Δυϛχολώτατον εἶναι νὰ ἐχπέϛῃ ϛοιχεῖον ἅπαξ παραδεδεγμένον χοινῶς εἰϛ τῆϛ γλώϛϛης τὸν ἀλφάβητον, ὡϛ λέγεται τὸ Ϝ παραμεληθὲν ἀπὸ τοὺς Ἴωνας, χαὶ τοὺς Ἀττιχούς (χαὶ τούτους τὸ πάλαι Πελαϛγοὺς ὄντας Κραναοὺς, χαθ' Ἡρόδοτον)· εἰϛ ὅλας τὰς Ἰωνιχὰς χαὶ Ἀττιχὰς λέξεις εὑρίϛχεται τὸ ϛοιχεῖον ἐχφραϛμένον διὰ τοῦ υ ἢ β (ὡϛ χαύϛω ἐχ τοῦ χαύω=χάϝω, χαὶ λάβω, λαύω=λάϝω)· ὁμοίως χαὶ εἰϛ λέξεις τῶν Αἰολέων χαὶ Δωριέων, εἰϛ τοὺϛ ὁποίουϛ παράμεινε τὸ Ϝ (ὡϛ, αὐάταν, χαὶ αὖως, χαὶ βράχος χαὶ βρόδον)· χαὶ πάλιν εἰϛ ἀρχαίας γραφὰϛ αἱ πλεῖϛαι τῶν Αἰολέων λέξεις γράφονται χωρὶϛ Ϝ. Δὲν ἀριθμεῖται τὸ γράμμα παρὰ τοῖϛ παλαιοῖϛ οὐδὲ μεταξὺ τῶν πρώτων ις ϛοιχείων τοῦ παλαιοῦ ἀλφαβήτου· Φαίνεται λοιπὸν πιθανώτερον, ὅτι μόνον χατὰ τόπους ἦτο τὸ Ϝ συνειθιϛμένον εἰϛ χρῆϛιν γραφῆϛ, χαὶ μάλιϛα παρὰ τοῖϛ Αἰολεῦϛιν (ὅθεν ὠνομάϛθη χαὶ Αἰολιχόν· ἐπειδὴ δὲ οἱ Αἰολεῖϛ, Πελαϛγοὶ, ἔϛω χαὶ Πελαϛγιχόν!)·

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μεταβάλλονται. Ἢ ποῦ ἀλλοῦ εἰ μὴ εἰς τὰς φωνὰς γίνεται τὸ πρῶτον ἡ συναίρεσις; ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ἐὰν προφέρῃ τις διῃρημένα τὰ οε, ὅσον ἂν δυνηθῇ γοργῶς καὶ συντεταμένως, δὲν θέλει ποτὲ συνάψει τοὺς δύο τούτων φθόγγους εἰς ἕνα ἀδιαίρετον, τὸν αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὰ αϊ ὅθεν αι, καὶ οϊ (ὅθεν οι), καὶ εε (ὅθεν ει), καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Ἀλλὰ καὶ ἡ κρᾶσις τῶν φωνηέντων, τὴν ὁποίαν μάλιστα οἱ Ἀττικοὶ ἐπετήδευον (καθὼς καὶ τὴν συναίρεσιν (α)), πρὸς θεραπείαν τῆς χασμῳδίας, φανερόνει τὴν ἀδιαίρετον τῶν διφθόγγων προφοράν. Καθὼς εἰς τὰ, ὁ ἕτερος, ὁ ἀνὴρ, τὸ ἔπος, συνήπτετο τὸ ἄρθρον μὲ τὸ ἑπόμενον φωνῆεν εἰς μίαν μονόφθογγον συλλαβὴν (ὡ 'νὴρ, ὦ 'τερος, τἔπος, κτλ.), ἕτω καὶ καὶ εἰς τὰ, θοιμάτιον, θαιμάτια, ἀπέδιδεν ἡ κρᾶσις τὰ θοι καὶ θαι μονειδῆ καὶ ἀδιαίρετα. εἰ δὲ καὶ τὸ θοιμάτιον ἐπροφέρετο (κατὰ τὸν χασμῳδὸν Ἔρασμον), θόϊμάτιον, καὶ τὸ θαιμάτια θάϊμάτια, τί ἤθελον διαφέρει ἀπὸ τὰ ἄκρατα τὸ ἱμάτιον, τὰ ἱμάτια; ἢ τί σημαίνει ἡ τροπὴ τοῦ τ εἰς θ, πάρεξ, ὅτι τὸ ψιλὸν τἔ ἄρθρε

(α) Καὶ οἱ Ἴωνες συνήρεν πολλάκις, ὡς, πλεῦνες = πλέονες, κτλ. οἱ παλαιοὶ μάλις' Ἰωνικοὶ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο συχνότερα τὴν συναίρεσιν παρὰ τὲς νεωτέρους· οἱ δὲ Ἀττικοὶ τὴν ὑπερηγάπων καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων καὶ εἰς τὰς καταλήξεις, ἀποφεύγοντες τὴν ἀλλεπάλληλον καὶ χασμώδη τῶν φωνηέντων συνδρομὴν, οἷον χρυσἔς, χρυσῷ (ἀντὶ χρύσεος, χρυσέῳ), καὶ φιλῇ (ἀντὶ φιλέῃ = φιλέεαι μὲ συναίρεσιν διπλῆν). ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα προφερόμενα κατὰ τὲς Ἐρασμίτας, φιλέεϊ, κτλ. ἤθελον ἀποβαίνει πλατυσομώτερα, καὶ καταναγκάζει τὲς Ἀττικὲς νὰ χασμῶνται χαιρίως.

καὶ μῦς καὶ πᾶν καὶ λῖν; ἢ πνεῦμα μόνον, ὡς τὸ, ὡς καὶ ἐν καὶ εἰς; ἢ καὶ πνεῦμα καὶ τόνον, ὡς τὰ, ὃς καὶ ἳς καὶ ὧν καὶ ἐς; περὶ τέτων τὸ χρησήριον τῆς νέας ὀρθῳδίας σιωπᾷ, καταφρονῶν τὰ τοιαῦτα, ὡς μωρὰς μωρῶν γραμματικῶν ἐφευρέσεις! ἑτοιμάζεται δὲ ὁ Λοξίας νὰ θεσπίσῃ νέως χρησμούς· ὃς τοὺς ἀκέσωμεν!)

Β) „Πᾶσα λέξις δισύλλαβος τονίζεται τὴν παραλήγουσαν· ὡς, λόγοι, ὅδοι! φώνη! κατὰ τὰ Λατινικὰ, móntes, fóntes, nives, κτλ.“ (!)

„Σημείωσις. Εἰς τοὺς σίχους, τῶν ὁποίων οἱ πόδες ἄρχονται μὲν ἀπὸ βραχείας, λήγουσι δὲ εἰς μακρὰν συλλαβὴν, ὁ τόνος τῆς παραληγούσης πρέπει νὰ προφέρηται ἀμαυρότερον διὰ τὸ μῆκος τῆς ληγούσης (διότι καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ τονίζηται)“ ὡς,

„Τί σοι θέλεις (οἷον, θελεὶς) ποιήσω;

„Τί σοι λάλη (οἷον, λαλὴ) χελίδων;“ (κατὰ τὸ)

„Adès Patèr supreme, κτλ.

Γ) „Πᾶσα λέξις πολυσύλλαβος, μακροπαραλήκτεσα, δέχεται τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν· ὡς, ἀνθρῶπος! τυπτῶμαι! Græcôrum, Jucúnda, κτλ.“ (!!)

Δ) „Πᾶσα λέξις πολυσύλλαβος, βραχυπαραλήκτεσα, τονίζεται τὴν προπαραλήγουσαν· ὡς, dôminus, ἄλογων (ἔσπερα, ἔρανῳ, !!!)“ (α)

§ γ. Ἰδοὺ τὰ τετράγραμμα πλινθία τῶν κανόνων τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας, τὰ ὁποῖα μετὰ μυρίας ὠρίμους σκέψεις ἐπλινθοκόπησαν θαυμασίως οἱ Ἀντιτονισταί! καὶ τὴν περὶ τούτων διδασκαλίαν μὲ πλατέα καὶ παχέα καὶ

(α) Hennin. σελ. 83—90.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀπαιτεῖ παντα χῦ λαμπρὰν καὶ ἐμιγῆ καὶ παρασυγγας ὅλας ἀπέχουσαν τὴν διάκρισιν τῶν φωνῶν· καθὼς εἰς τὴν μουσικὴν, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν ὑπάρχουσι φθόγγοι συγγενεῖς καὶ πολλάκις συμφυεῖς καὶ κατὰ λεπτοτάτας διέσεις ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμενοι, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ παρακατιόντες· κατὰ τοιαύτας λεπτοτάτας παραλλαγὰς διέφερε τὸ η ἀπὸ τὸ μακρὸν ει, καὶ ι, ὄχι καθόσον ἀπ' ἀλλήλων διΐ̈ξᾳ̃ τὰ ξοιχεῖα τὸ χάσμα τῆς προφορᾶς τῶν ἐψιλιξῶν. Ἔπειτα, ἂν τὰ διάφορα φωνήεντα πρέπει καὶ διαφόρως πάντοτε νὰ προφέρωνται, διὰ τί λοιπὸν αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται προφέρουσι τὸ η ὡς μακρὸν καὶ πολλάκις ὡς βραχὺ ε, συγχέοντες δύω φωνήεντα τόσον ἀπ' ἀλλήλων διαφέροντα; ἐπειδὴ ὄχι μόνον ἡ ἁπλῆ διάκρισις τῦ μακροῦ ἀπὸ τὸ βραχὺ ε, ἀλλὰ πολὺ πλέον ἡ διαφορὰ τῆς προφορᾶς εἰσήγαγε καὶ διάφορον γράμμα, τὸ η, πρὸς ἔκφρασιν τῦ ἐκτεταμένυ ἐψιλῦ, καθὼς καὶ τῦ συναιρυμένου εα, εἰδὲ μὴ, τίποτε δὲν ἔβλαπτε τὺς Ἕλληνας νὰ γράφωσι τριήρεε ἀντὶ τοῦ (κατ' Ἐρασμίτας) ταὐτοφθόγγυ, τριήρη, καὶ καθόλυ νὰ διπλασιάζωσι τὸ ε (ὡς τὸ δέελος, καὶ τὸ ἀττικὸν, γένεε, ἀντὶ γένη, ἢ ὡς τὰ, ἔεδνον, κτλ.), ἢ κἄν νὰ γράφωσιν ἀρχαϊκώτερον διὰ τῦ αὐτοῦ ξοιχείυ καὶ τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ ε, ὡς γράφυσιν ἀκόμη καὶ τὰ δίχρονα, διακρίνοντες τὴν τύτων ποσότητα διὰ τῆς προσῳδίας μάλιστα καὶ τῦ μέτρου.

η) Ἡ δὲ Λατινικὴ, τέλος, μεταφράζει τὸ η εἰς ε, πρῶτον, διὰ λόγον πολλὰ μεγάλον καὶ περίεργον· Ποῖον; Διότι δὲν ἔχει ἦτα εἰς τὸν ἀλφαβητόν της! ὅθεν ἔγραψε crater τὸ κρατὴρ, καὶ poëma τὸ πέημα (ποίημα), κτλ. Δὲν ἐξετάζω ἐνταῦθα

**

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἰωνικὰς, πάρεξ Αἰολικὰς καὶ Δωρικάς· δύναται δεῖξις, ἴσως, νὰ εἴπῃ, ὅτι καί τινες Ἴωνες ἐμιμοῦντο κατά τόπους τοὺς Αἰολεῖς γράφοντες κάποτε τὸ F· [καθὼς πάλιν καὶ οἱ Αἰολεῖς Βοιωτοὶ ἔγραφον ἐνίοτε τὸ δασὺ H, ὡς, ἰὼν(Ἀπολλών. περὶ ἀντωνυμ.), καὶ Ηαγέσανδρος=Ἀγέσ. (Βοιωχ. Ἑλλην. ἐπιγρ. τόμ. α, σελ. 719), κτλ.]· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα σπάνια καὶ τοπικὰ παραδείγματα δὲν ἀναιροῦσι τὴν κοινὴν παρ᾽ Ἴωσιν ὑχρησίαν τοῦ F. Οὔτε συγχρόνως ἔτε πάντα πάντες Ἕλληνες ἐξ ἀρχῆς ἐδέχθησαν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου· ὅτι δὲ καὶ οἱ Λάκωνες ἔγραφον β μᾶλλον ἀντὶ F λέγομεν εὐθύς. γ) Ὁ Ὅμηρος (Αἰολεὺς, κατά τινας, καὶ αὐτὸς μᾶλλον, καὶ ὄχι Ἴων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν εἰς α Αἰολικῶν ὀνομάτων, ἱππόται, κτλ. καὶ ἐκ τοῦ πέμπε ἀντὶ πέντε, ὡς, πεμπώβολα) φαίνεται μὲν ὅτι μετεχειρίζετο τὸ F πρὸς ἀπόκλεισιν τινῶν χασμῳδιῶν, ἀλλ᾽ ὅμως ἄγραφον, καὶ μόνον διὰ στόματος· ἔγραφε δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ κανονικῶς εἰς τὰς λέξεις τὸ β καὶ υ. Ὅθεν καὶ οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ δὲν ἐμνημόνευσαν ἐξ Ὁμηρικῶν ἀρχαίων χειρογράφων ἐδὲν παράδειγμα διγάμματος, ὡς εὕρηκαν ἐν τοῖς ἰδίως Αἰολικοῖς, τοῦ Ἀλκαίου καὶ τῶν ἄλλων. δ) Τὸ βητόφθογγον F κατὰ διαλέκτους ἠλλάσσετο μὲ τὸν λαρυγγόφωνον πνευματισμὸν H, ὡς καὶ τὰ β, π, φ, μὲ τὰ γ καὶ κ καὶ χ, καθὸ στοιχεῖα ἰσοδύναμα. ε) Οἱ Λάκωνες (Δωριεῖς καὶ αὐτοὶ) μετεχειρίζοντο καὶ τὸ σημεῖον τῆς δασύτητος H (α)·

(α) Τὸ H ὡς δασέος πνεύματος σημεῖον φαίνετ᾽ ἀρχαιότατον (ὡς καὶ τὸ F), καὶ σύνηθες μάλιστα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, οἵτινες, γράφοντες καὶ Ηεκατὸν τὸ ἑκατὸν, εἶχον τὸ H καὶ ὡς ἐπίσημον τῆς ἀριθμῆς (100). Εἰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς γράφεται καὶ ⊟

Συνθέσ. τμήμ. ιδ), καὶ ὁ Πλούταρχος (Πλατων. Ζητήμ·), καὶ εἴ τις ἕτερος, ἠρίθμων τὸ γράμμα μεταξὺ τῶν πρώτων ις ξοιχείων τᾶ ἀλφαβήτω. Ὅσον δέ τις δύναται νὰ συνεικάσῃ καὶ ἀπὸ τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα (καθ' ἣν ἔκπαλαι τὰ παρελάβομεν μορφήν), ἐγνώριζε βέβαια τὸ υ καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ἐπειδὴ εἰς λέξεις μυρίας δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ ο ἀντὶ υ διὰ τὴν σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων· οἷον τὸ υἱὸς, φέρ' εἰπεῖν, γραφόμενον οἰὸς ἤθελε συμπίπτει μὲ τὸ οἶος, καὶ οἰὸς (ὄϊος, ὄϊς, οἷς), καὶ τὸ μῦθος μὲ τὸ μόθος, καὶ τὸ ὕλη μὲ τὸ ὅλη, καὶ τὰ κίπτω, κύψας μὲ τὰ κόπτω, κόψας, καὶ τὰ θίω, λύω, χύω, μὲ τὰ θόω, λόω, χόω (χέω), καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν ὁποίων αἱ ταὐτόμορφοι γραφαὶ δὲν εἶχον ἀκόμη μήτε τόνους μήτε πνεύματα μήτε τὸ μακρὸν ω μέγα συνεργοῦντα πρὸς διάκρισιν. Εἰς τὸν Ὅμηρον προσέτι ἦτο γνωστὴ καὶ ἡ τῶν ἐξ εο συναίρεσις εἰς ευ καὶ ου, οἷον, πονεῦντα καὶ πονοῦντα, βόεσι καὶ βοσὶ (ὡς λέγομεν ἐφεξῆς)· ταῦτα δὲ τὰ ευ καὶ ου φανερὸν ὅτι χωρὶς τᾶ υ δὲν γράφονται· διὰ τόττο λοιπὸν ἔγραφε καὶ τὴν αυ. Καὶ τὸ ταὐτὸν δε τᾶ υ λατινικὸν u ἢ v ἀναγινώσκεται εἰς παλαιοτάτας γραφάς. Ἀλλ' ἐδὲ τὸ F ἀντὶ τᾶ υ ἠδύνατο νὰ γράψῃ ὁ θεῖος Ποιητής, διότι τοῦτο τὸ πνευματῶδες σύμφωνον δὲν ἐκφωνεῖται καὶ ὡς φωνῆεν κατὰ τὸ υ. ἢ πῶς ἤθελε γράφει Fδωρ (βδωρ) ἀντὶ ὕδωρ, καὶ Fπὲρ=ὑπὲρ, καὶ ἄλλας μυρίας συλλαβὰς, μεταχειριζόμενος τὸ ἄφωνον F (=β) ἀντὶ τᾶ φωνήεντος υ; Εἶναι δὲ καὶ ἄλλως πάντῃ ἀναπόδεικτον καὶ σχεδὸν ἀπίθανον, ὅτι ἐγνώριζεν ὁ Ὅμηρος τὸ F (βλ. σελ. 216). Τοῦτο τὸ πνευματῶδες σύμβολον φαίνεται μεταγενέστερον τῆς Ὁμηρικῆς ἐποχῆς,

ἀλλοιόνει τὰ πάντα καὶ ὁ ἄνθρωπος κλίνει μὲν ἐκ φύσεως, συνωθεῖται δὲ καὶ ἀπὸ τὰς ποικίλας τοῦ βίου περιςάσεις εἰς τὴν μεταβολήν! Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ γίνεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ καλὸν εἰς ἄλλο ἄλλοτε καλὸν, καὶ εἰς τὸ κάλλιςον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ καλὸν τ' ἀνάπαλιν εἰς τὸ κακὸν, καὶ ἀπὸ τὸ χεῖρον εἰς τὸ χείριςον, κατὰ τὴν συνήθη τῶν πραγμάτων μετάβασιν ἐκ τῆς ἀκμῆς εἰς τὴν παρακμήν· τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· Ἀφ' οὗ διὰ τῶν ἀρχαιοτάτων ποιητῶν αὐτῆς καὶ συγγραφέων καλλιεργημένη κατὰ μικρὸν, ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς τελειότητος, καὶ ἀπέβη κατὰ διαλέκτους γλῶσσα Μισῶν καὶ Χαρίτων, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὲρ ἄνθρωπον λαλιά, ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ παρακμάζῃ, καὶ, οἷον γηράσκουσα, νὰ ἐξασθενῇ. Ἡ ἄκρατος δημοκρατικὴ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων ἔδωκε καὶ εἰς τὴν σκηνὴν καὶ εἰς τὸ βῆμα τὸ ἀττικὸν τὴν εὐγενῆ καὶ φιλότιμον ἐκείνην ἐλευθερίαν, ἥτις μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας καὶ ὀξυνοίας ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀκρότατον ὕψος τῆς τελειότητος ὄχι μόνον τὴν Ῥητορικὴν, καὶ τὴν Δραματοποιΐαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἱςορίαν, καὶ αὐτὴν τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ ἀνέδειξε τὴν ἀττικὴν διάλεκτον ἀνωτέραν ὑπὲρ τὰς ἄλλας τὰς Ἑλληνικὰς, διὰ τὴν θαυμαςήν της εὐφράδειαν. Ἕλληνες πανταχόθεν συνέῤῥεον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὡς εἰς κοινὴν τῆς σοφίας ἑξίαν, ἵνα παιδευθῶσιν εἰς πᾶν εἶδος φιλολογίας· καὶ εὐθὺς, ἀφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς συνήφθη εἰς ἓν πολίτευμα ὑπὸ τὴν Μοναρχίαν τῶν Μακεδόνων, ἡ ἀττικὴ διάλεκτος ἀπέβη γλῶσσα τῆς Αὐλῆς, καὶ κοινὴ τῶν συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἐγεννήθη ἡ Κοινὴ καὶ Ἑλληνικὴ ὑπὸ τῶν Γραμμα-

* *

ὡμολόγησεν. Οὗτοι δὲ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸς ἕτος πάλιν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶχον ἤδη διεφθαρμένην τὴν προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς! τί λοιπὸν πταίσιν οἱ μαθηταὶ, ἐὰν σρεβλὰ τὺς ἐδίδαξαν οἱ διδάσκαλοί των; τούτους πάλιν ἔπρεπε νὰ λοιδορήσῃ, ἂν ἐνόμισεν ὅτι δέν τους ἔλοι δόρησεν ἱκανῶς! τὺς δὲ πισὺς αὐτῶν ὀπαδὺς ἀδίκως προσεπέπληξεν ὡς νέυς λυμεῶνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης! Ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπος ἐκαίετο τὴν καρδίαν βλέπων, ὅτι πανταχῦ τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουσιν ἄνδρες Ἑλληνισταὶ, οἱ περὶ τὸν ἀοίδιμον Ῥαϋχλῖνον, φυλάττοντες ἀκριβῶς τὴν ὁποίαν παρέλαβον διὰ ζώσης φωνῆς παρὰ τῶν παλαιῶν διδασκάλων των προφορὰν, καὶ μὴ παραδεχόμενοι τὴν νεόφυτον αἵρεσιν τῦ Ἐράσμυ· τῦτο τὸν παρώξυνε καὶ κατ᾽ αὐτῶν τῶν ἰδίων ὁμογενῶν τυ. „Φεῦ (ἔλεγε), τί κακὸν εἶναι τοῦτο! ὁποία ἀναισθησία! Εὐρωπαῖοι Ἕλληνισαὶ νὰ ἐκφωνῶσι τὰ Ἑλληνικὰ συμφώνως μὲ ὅλον τῶν νῦν Ἑλλήνων τὸ ἔθνος! καὶ μὲ ὅλυς τοὺς ἄλλους τοὺς ἁπανταχῦ τῆς γῆς Ἑλληνισάς! καὶ μὲ τὺς διδασκάλυς τοῦ Ἐράσμυ! καὶ μὲ τῦτον αὐτὸν τὸν Ἔρασμον, πρὶν ἀκόμη κατεξαναςῇ καὶ ἀντιφωνήσῃ πρὸς ταύτην τὴν καθολικὴν ἐκφώνησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης!“ διότι ἄλλο τι παρὰ ταῦτα λέγει, λέγων καὶ ὁμολογῶν ἕως τοῦ Ἐράσμου τὴν τοιαύτην προφορὰν οἰκυμενικήν; Ἀλλ᾽ ἔπρεπεν ὁ Ἐννίνιος νὰ προσθέσῃ μὲ πλειοτέραν τυ ἀγανάκτησιν, ὅτι καὶ μετὰ τὸν Ἔρασμον ἡ, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει πλάνην, φυσικὴ τοῦ Ἑλληνικῦ ἔθνυς προφορὰ πάλιν ἔμεινεν οἰκουμενικὴ ὄχι ὀλιγώτερον, παρ᾽ ὅσον εἶναι καθολικὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἰδιότης τὸ λογικόν.

ἀποφθ., Ἀθήν. η)· καὶ πάλιν τὰ παρ' Ὁμήρῳ προπαροξύτονα βοιωτικά, Θέσπεια καὶ Πλάταια, κατὰ τὰς Ἀττικὰς ὠξυτονοῦντο πληθυντικῶς, Θεσπειαί, καὶ Πλαταιαί (Ἰσοκρ.). Ὁ Δημοσθένης προσέτι καὶ παρετόνισεν ἐξεπίτηδες τὸ μισθωτος (περὶ Στεφάν.), τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς διώρθωσε μισθωτός, κατὰ τὴν γνησίαν καὶ σαθερὰν τοῦ ὀνόματος προσῳδίαν. Καθὼς ὁ αὐτὸς πάλιν δῆμος τῶν Ἀθηναίων (305, π. Χ.) διώρθωσε τῷ Δημητρίῳ τὸ ἀνάττικον νομίσω εἰς τὸ ἀττικῶς περισπώμενον νομιῶ (Πλούτ.). ς) Οἱ παλαιοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας Γραμματικοί, Καλλίμαχος, Ζηνόδοτος, Ἐρατοσθένης, Ἀριστοφάνης (ὁ τῶν τόνων εὑρέτης· μαθητὴς μὲν Ἐρατοσθένους καὶ Καλλιμάχου, διδάσκαλος δὲ τοῦ Ἀριστάρχου), Ἀπολλώνιος, καὶ οἱ λοιποὶ ἑφεξῆς (275, π. Χ. — 500, μ. Χ.) εἰς τὰς παρ' Εὐσταθίῳ, καὶ τῷ Μ. Ἐτυμολόγῳ, καὶ παρ' ἄλλοις πολλαχοῦ σῳζομένας αὐτῶν ῥήσεις, καὶ εἰς τ' ἀποσωθέντα ἰδιαίτερα σύγγράμματά των διδάσκουσι τὴν κανονικὴν τῶν τόνων σταθερότητα, καὶ τὴν κατὰ διαλέκτους, ἢ δι' ἄλλους λόγους διαφοράν· ὡς ὁπόταν ὁ Αἴλιος Διονύσιος παροξύνῃ, κατὰ τὴν παλαιὰν Ἀττικήν, τὰ εἰς εια, καὶ οια, προπαροξύτονα, οἷον, ἱερεία, ἀγνοία, προνοία, κτλ. Ὁ δ' Ἀρίσταρχος ὀξυτονῇ τὸ φυλακὸς, ὁ, πρὸς διαστολὴν τῆς γενικῆς φύλακος (Εὐς. εἰς Ἰλ. ω, καὶ ὀδ. η), καὶ ὁ Τρύφων διακρίνει διὰ τὸν τόνον τὸ ἀμυγδάλη (ὁ καρπὸς) ἀπὸ τὸ ἀμυγδαλῇ (τὸ δένδρον, Ἀθήν. β), καὶ ὁ Ἡρωδιανὸς κανονίζῃ τὰ ἐθνικὰ τὰ ὁμοφωνοῦντα τοῖς οἰκιστικοῖς καὶ γραφῇ καὶ τόνῳ· ὡς, Δάρδανος, Δάρδανοι· Μαίων, Μαίονες· πλὴν τοῦ Γραικοὶ,-κὸς, ὀξυτονουμένου ἐκ τοῦ βαρυτόνου Γραῖκος, ὡς καὶ Τεῦκρος, Τευκροὶ, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

η). Καὶ ἡ Λατινικὴ πάντοτε μεταφράζει τὸ η διὰ τῦ μακροῦ ε.—Λέγται εἶναι καθόλου αἱ περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ η ὡς ε μακροῦ (α) ἀποδείξεις τῶν Ἐρασμιτῶν, ὄχι εὐκαταφρόνητοι, καθὼς τὰς ἐκθέτωσι, πλατύνοντες αὐτὰς ἐνίοτε καὶ αὐξάνοντες καθ' ὅλως τὰς κανόνας τῆς ῥητορικῆς. ἀπαντῶσι δὲ οἱ Ἕλληνες πρὸς ἑκάστην αὐτῶν κατὰ μέρος τὰ ἑφεξῆς.

§ β. α) Ψεῦμα εἶναι, ὅτι ἡ μορφὴ τῦ ἦτα σύγκειται ἐκ δύω ε. ὅτι τὸ ἦτα κατ' ἀρχὰς ἦτο σημεῖον δασύτητος, εἶναι ἀποδεδειγμένον καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχαίας Ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς, καὶ ἀπὸ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, ἥτις ἀκόμη μεταχειρίζεται τὸ ϛοιχεῖον ὡς πνεῦμα· τὸ κηρύττωσι δὲ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, καὶ ὁ Ἀθήναιος (β), καὶ αὐτοὶ πρὸ πάντων οἱ Ἐρασμίται. Καὶ πολλὲς πρότερον αἰῶνας, πρὶν ἀνατέμῃ τὸ γράμμα ὁ Βεργάρας, τὸ διέτεμον οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ ἐκ τῶν δύω ἡμιτόμων τῦ ἐμόρφωσαν τὰ δύω πνεύματα τὴν δασεῖαν ⊦, καὶ τὴν ψιλὴν ⊣ (γ). ποῦ λοιπὸν εὗρεν ὁ Βεργάρας ἐν τούτοις τὰ σχήματα τῶν δύω ἀντιπροσώπων Ε (τὰ ὁποῖα τίποτ' ἄλλο δὲν ἀποτελῶσιν ἑνονόμενα παρὰ τετράγωνον θῆτα (⊟),

---

(α) Εἶναι καί τινες τῶν Ἐρασμιτῶν, οἵτινες θέλωσι τὴν γνησίαν τῦ η προφορὰν, ὅτι εἶναι μεταξὺ τῦ α καὶ ε (βλ. Στεφ. Ἐρρίκ. ἔνθ. ἀνωτ.), μ' ὅλον τοῦτο τὸ κόμμα τοῦτο εἶναι μικρὸν καὶ ἀσθενὲς ὡς πρὸς τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ἄλλων τῶν ἐψιλισῶν. καὶ αὐτὸς ὁ αἱρεσιάρχης των Ἔρασμος εἶναι τῆς αὐτῆς γνώμης· ἀπαντῶμεν δὲ καὶ πρὸς ταύτην ἑφεξῆς.

(β) Βιβλ. ϑ.

(γ) Αὕτη εἶναι ἡ μορφὴ τῶν πνευμάτων ἐν πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις χειρογράφοις· ἐκ δὲ ταύτης ὕστερον μετεπλάσθη ἡ παρ' ἡμῖν ἤδη συνήθης αὐτῶν μορφὴ ' καὶ ' βλ. κεφ. α. § δ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κῶς καὶ ἄλλην ἰδιαιτέραν μουσικὴν κλίμακα ἢ διάγραμμα), τὰ σημεῖα τῶν προφορικῶν καὶ ὀργανικῶν φωνῶν παρισάνονται διὰ γραμμάτων (οἷον Γ, Θ, Μ, Ν, Ξ, Ι, Π), καὶ δι' ἀντισρόφων λάμβδα (γ), καὶ ἄλλων τινῶν σπαραγμάτων γραμμικῶν· ἡ δὲ κλίμαξ ἔχει πρὸς ἀρισερὰν ἀντίσιχα προσγεγραμμένα εἰς τὸ περιθόριον καὶ τὰ ὀνόματα, νήτη, μέση, ὑπάτη, ὑπερβολαίων διάτονος, τρίτη συνημμένη,— διεζευγμένη, προσλαμβανόμενος, κτλ. (α). Ἢ μήποτε τὰ μουσικὰ διαγράμματα τῶν 'Αλεξανδρινῶν ἐκείνων γραμματικῶν ὑπῆρχον ἄλλα τινὰ πάντῃ διάφορα παρὰ τὰ σημεῖα καὶ τῶν ἡμετέρων τόνων καὶ τῆς παλαιᾶς τῶν 'Ελλήνων μουσικῆς; καὶ ποῖα ταῦτα πάλιν; ἦσαν ἆρά γε ποιά τινα σχήματα ῥομβοειδῆ, ἢ κεφαλωτὰ ςυλίδια, καὶ κλειδάρια, ὁποῖα τώρα γράφονται καὶ εἰς τὰ διαγράμματα τῆς τῶν Εὐρωπαίων μουσικῆς; ἢ ἦσαν γραμμικά τινα τεμμάχια καὶ κεραῖαι καὶ ψαλίδες βοςρυχοειδεῖς, ὡς τῆς καθ' ἡμᾶς 'Εκκλησιασικῆς Μούσης τὰ σημάδια, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται παράγων ὁ 'Εννίνιος τὲς τόνους τῆς καθ' ἡμᾶς προσῳδίας; 'Αλλὰ πῶ καὶ ὅλως εὕρηκαν οἱ ἄνδρες οὗτοι γεγραμμένα τὰ τοιαῦτα παλαιὰ καὶ πρῶτα προσῳδικὰ σημεῖα τῶν 'Αλεξανδρινῶν; ποῖος τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ποίας ἀρχαιότητος

(α) Βλέπε τὸ *A. Kircheri* τὴν Μουσργίαν (A. Kircheri, Musurgia. Tom. I, Libr. VII, Quest. 4)· παράβ. καὶ Πλούταρχ. περὶ Μουσικ. Τοιαῦτα τινὰ ἴσως εἶναι καὶ τὰ σημεῖα τῆς παλαιᾶς 'Ελληνικῆς μουσικῆς, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι τονισμένα τὰ 'Ελληνικὰ ποιήματα, ὅσα μᾶς ἤρπασεν ὁ Κλάρκιος ἀπὸ τὴν Πάτμον περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος. (βλ. Moniteur 25 Février 1803, καὶ Magasin Encyclopédique Tom. V, p. 367).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

„Ἄλιδι προσέβαλεν ἅρμα (Εὐριπ.).

Μετὰ τὸ προοίμιον τῶν μεγάλων οἴκων ἀκολουθοῦσιν ἓξ συζυγίαι στίχων, διαφόρως ποικιλλομένων κατά τε τόνον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν· οἷον, εὐθὺς ἡ πρώτη τοῦ πρώτου οἴκου συζυγία συναπαρτίζετ' ἐκ στίχων δεκασυλλάβων, ληγόντων εἰς λέξιν παροξύτονον·

„Χαῖρε δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει". κτλ. ὡς τὸ

„Ἄγετ' ὦ Σπάρτας ἔνοπλοι κοῦροι" (Ἡφαιστ.).

Τῆς δ' ἐφεξῆς οἱ στίχοι εἶναι τρισκαιδεκασύλλαβοι λήγοντες εἰς προπαροξύτονον·

„Χαῖρε τῶ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις". κτλ. ὡς,

„Παντοίοις κεφαλὴν ἀνθέμοις ἐρέπτομαι.

(Ἀθήν. ιε).

Ὡσαύτως καὶ αἱ λοιπαὶ συζυγίαι ἀναλογοῦσι πρὸς ἄλλους παλαιοὺς στίχους, καὶ πρὸς τοὺς δημοτικοὺς τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, τοὺς δεκασυλλάβους καὶ ἑκκαιδεκασυλλάβους, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐκ τῶν συλλαβῶν συμμέτρως κατὰ τόνους ῥυθμιζομένους. Καὶ ἄλλα δὲ ᾄσματα ἐκκλησιαστικὰ σύγκεινται ἐκ ῥυθμῶν ὁμοτόνων μὲ τοὺς παλαιούς· οἷον τὰ ἑφεξῆς.

„Τὸν προφήτην Ἰωνᾶν—ἐκμιμούμενος βοῶ". ὡς,

„Ἄνδρες πρόσχετε τὸν νοῦν—ἐξευρήματι καινῷ".

(Φερεκρ.)

Καὶ πάλιν·

„Οἶκος τῶ Εὐφραθᾶ,—ἡ πόλις ἡ ἁγία,

„Τῶν προφητῶν ἡ δόξα,—εὐτρέπισον τὸν οἶκον,

„Ἐν ᾧ τὸ θεῖον τίκτεται". ὡς,

„Ἄεισον ἐν ῥυθμοῖς—Τὸν πεύκᾳ ἐν ἐρείᾳ

„Ξεσὸν λόχον Ἀργείων—Καὶ Λαρδανίας ἄταν·

„Ἀρθείην δ' ἐπὶ πόντιον". (Εὐριπ. Τρῳάδ.).

Καὶ πάλιν·

„Ὁ ὑπερυψούμενος—τῶν πατέρων κύριος". ὡς,

„Μῶσαι Πιερίηθεν—ἀοιδῇσι κλείουσαι" (Ἡσιοδ.),

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἢ μήπως δὲν τιριλιρίζει καὶ αὐτὴ ὁμῶς μὲ τὴν τοῦ Ἐταχισμοῦ της διδασκάλισσαν, τὴν Λατινικὴν, ὅταν ἐκφωνῇ πολλὰ ι κατὰ σειρὰν, (ὡς, istis principiis liquidissimis.—filiis piissimis Dii sint propitii); ἢ, τέλος, μήπως ἰωτάκιζε κακοφωνότατα καὶ ἡ Μοῦσα τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Πινδάρου προφέρουσα, ἴρισι καὶ Ἴφιδι καὶ Ἰφιτίωνι καὶ Κιλικίοισι, κτλ.; τί δὲ παρὰ ταῦτα διαφέρουσιν, ἰδίϊσι καὶ ἐπίϊσε προφερόμενα, τὰ ἰδυίῃσι καὶ ἐποίησε, καὶ τὰ τούτων ὅμοια; Ἀλλ' (ὅ,τι προείπομεν) κάκιστον εἶναι καὶ πολλῶν αἴτιον κακῶν τὸ νὰ σαθμίζῃ τις τὰ τῶν ἄλλων πάντοτε μὲ τὰ μέτρα τὰ ἰδικά του, καθὼς κρίνουσιν οἱ περὶ τὸν Ἐρασμον τὴν εὐφωνίαν τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τὴν ἀπὸ τὰς μητρικάς των γλώσσας ἀγομένην αἰσθητικὴν αὐτῶν κρίσιν, τὸ αὐτὸ ποιοῦντες, ὡς καὶ ἄν τις κανονίζῃ ξένης τινὸς πολιτείας νενομισμένα σαθμὰ καὶ μέτρα, μεθέλκων ταῦτα βιαίως πρὸς τὸ ποσὸν τῶν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἔτ' εὔλογον ἔτε δίκαιον. Πᾶσα γλῶσσα ἀνθρώπων ἔχει τὴν ἑαυτῆς ἰδιάζουσαν ἁρμονίαν· καὶ ἡ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἰδικήν της· ἁρμονίαν ἀσύγκριτον, ὑψηλὴν, μοναδικὴν εἰς τὴν οἰκουμένην. Γλυκὺ τὸ κλίμα καὶ καλὸς ὁ οὐρανὸς καὶ τῆς Ἰταλίας, καὶ τῆς Ἰνδίας, καὶ ἄλλων εὐκράτων τοῦ κόσμου γαιῶν· παλαιὰ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰνδῶν καὶ Τυρρηνῶν καὶ ἡ τῶν Αἰγυπτίων σοφία· ἀλλ' ὅμως οὐδεμία οὐδενὸς ἔθνους ἀνθρώπων πολιτισμένων γλῶσσα δὲν ἠδυνήθη κᾆν νὰ πλησιάσῃ τὴν εὐφωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς, τὴν ὁποίαν τὸ μορφωτικὸν καὶ θεοφόρητον πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων διέπλασεν ὑπὸ τὸν κάλλιστον οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος, θείαν τῷ ὄντι καὶ ἀξίαν τῆς μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώ-

Λεῦκος, λευκὸς· Ἄρητος, καὶ Ἀρήτη, ἀρητὸς ἀρητὴ· Ξάνθος, ξανθὸς (Ὅμ.)· Ξῦθος, ξυθὸς· Φαῖδρος, καὶ Φαίδρα, φαιδρὸς,-δρὰ· Πύῤῥος, καὶ Πύῤῥα, πυῤῥὸς,-ῥὰ· Γόργος καὶ Γοργὼ, γοργὸς· Αὔγη, αὐγὴ· Κλεῖτος, κλειτὸς· Διογένης, διογενὴς. Μεγασθένης, Καλλισθένης,-νὴς· Σμεῖκρος, ἢ Σμῖκρος, σμικρὸς. Λῶτος, λωτὸς· Βαῖος, βαιὸς, καὶ ἄλλα μυρία, εἴτε διὰ τῆς ἀναδρομῆς καὶ ὑπερθέσεως, εἴτε καὶ διὰ καταθέσεως τῦ τόνυ σχηματιζόμενα μάλις᾽ ἐκ μετοχῶν παθητ. ὡς, Ἀκεσσαμενὸς (Ὅμ.), Ἀκεσμενὸς, Τισαμενὸς, Σωζομενὸς, καὶ ἄλλα, ἐν οἷς καὶ αἱ Κλαζομεναὶ (ἐκ τοῦ κλαζομένη, κληζομένη, κληϊζομένη, κλειτή). Κυριωνυμῶνται δὲ πολλὰ καὶ χωρὶς τῦ τόνυ τὴν μετάθεσιν καὶ ἐκ μετοχῶν καὶ ἐξ ἐπιθέτων ἁπλῶς, ἢ καὶ ὁσιαστικῶν [ὡς, Δαίδαλος, Καλλίμαχος, Ἱππότης, Ὅμηρος, Στέφανος, ὁ καὶ Στέφος (ὡς τὸ ϛέφος), Μόσχος, Λάμπων, Τίμων, Φαίδων, Μένων, Θέων, Νίκων, Κλύμενος, Ἀρέθυσα (=ἄρδυσα), Δεξαμένη, Κλυμένη, καὶ ἄλλα πολλά]· ἀλλ᾽ ὅμως ὁ διὰ μεταχινήσεως τῦ τόνυ σχηματισμὸς τῶν κυριωνυμιῶν εἶναι καὶ ἀρχαιότατος, καὶ συνήθης εἰς ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς διαλέκτυς. Οὕτω καὶ τὴν σήμερον κυριολεκτῦνται πάμπολλα ὀνόματα, τὰ μὲν ἰδιάζοντα κατὰ τόπυς, τὰ δὲ καὶ κοινὰ εἰς ὅλυς τὺς Ἕλληνας· οἷον Χρῦσος, παρὰ τὸ χρυσὸς (κατὰ τὸ Χρύσης, ἰλ. α· καὶ Χρῦσος Εἰσιδότου, Ἀθηναῖος· Ὀλυμπ. 236, ἐν ἐπιγραφ. Ἀττικ.)· Χρῆσος, ἐκ τῦ χρησός· Σταῦρος, ἐκ τῦ ϛαυρός. Λάμπρος ἐκ τῦ λαμπρός· Φόρος, φορός· Ῥίζος (ἐκ τῦ ῥιζόεις, ὅθεν καὶ Ῥιζῦς Θεσσαλίας χώρα)· Δρόσος (ὡς ἐκ τῦ δροσὸς)· Σῖμος, σιμὸς [ὅθεν καὶ Σίμων, Σιμωνίδης, Σιμμίας, Σίμμιχος (ὑποχορις. τύπος Βοιωτικὸς), Σιμόεις,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀττικοὺς ἀμελούμενος ἔτος ὁ πνευματισμὸς ἐξέλιπε. Κύριος δὲ τότε φθόγγος φαίνεται ὁ διὰ τῶν χειλέων, τὸν ὁποῖον οἱ μὲν Λατῖνοι ἐξετύπωσαν διὰ τοῦ V, οἱ δὲ Δωριεῖς, καὶ μάλιστα οἱ Λακεδαιμόνιοι, διὰ τοῦ β καὶ υ (ἄβως, καὶ αὔως=ἀϝώς)· καὶ οἱ Ἴωνες ἐξέφραζον τὸ ϝ διὰ τοῦ υ (συμφωνικώτερον, κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν w), ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Ὑέλη (Ἡρόδοτ.), ἀντὶ Ϝέλη, καὶ Velia, τὴν ὁποίαν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος μεταφράζει Οὐελίαν (Ἀρχαιολ. α, 20), ἤτοι Ϝελίαν [ἐκ τοῦ Ϝέλος, ἕλος, διὰ τὸ ἑλώδες τοῦ χωρίου (α)]. Καὶ ὕστερον πολλὰς μεθ' Ὅμηρον ἡλικίας διὰ τοῦ υ οἱ Ἴωνες ἔγραφον τὸ ϝ· μόνοι δὲ οἱ Αἰολεῖς διὰ τοῦ συνήθους αὐτοῦ χαρακτῆρος ϝ· ἐκ δὲ τούτου (ἐξακολουθεῖ ὁ Εὔνιος), τῆς φυσικῆς δυνάμεως τοῦ χαρακτῆρος ἀγνοηθείσης, ἐξελήφθη ὡς γάμμα διπλοῦν ὑπὸ τῶν γραμματικῶν, καὶ δίγαμμα ὠνομάσθη, καὶ διὰ τοῦ γ ἐξεφράσθη εἰς τὰ λεξικά, οἷον εἰς τὰς λέξεις, γέθεν, γέντο=ϝέντο, κτλ. Πῶς δὲ καὶ ἄλλως ὁ φθόγγος τοῦ ϝ μετέπεσεν εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Γ, ὁμολογεῖ ἔτι ἀγνοεῖ· ἃ δ' ἐξεύρω (λέγει) ἱκανῶς, ἂν καὶ εἰς συριστικὸν πνευματισμὸν μετεβάλλετο τὸ ϝ, καθὼς καὶ τὸ δασὺ

(α) Βλ. ἔμπροσθ. σελ. 27 καὶ 153. Εἴπομεν ὅτι εἰς λέξεις Ἑλληνικὰς δὲν γράφεται τὸ ϝ ἐν ἀρχῇ λέξεως, ὡς φωνῆεν υ προφερόμενον· ὁποῖον φαίνεται εἰς τὸ Ὑέλη (ἂν καὶ τοῦτο ἔγεινεν ἐκ τοῦ ἕλος, Ϝέλος, καὶ ὄχι μᾶλλον ἐκ τοῦ ὕω, ὑέλη· ὡς ὕΕλος, καὶ ὕαλος, ὑάλη)· Τὸ δὲ Ὑ προφερόμενον ου, μετέπεσεν εἰς τὸ συμφωνικὸν V (κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν w), ὅθεν Velia, Βελία, Ϝελία, κτλ. τοιοῦτό τι φαίνεται καὶ τὸ βρίσχος=ὑῤῥίσκος (βλ. καὶ ὄπισθ. σελ. 153)· ἀλλὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα τῆς τοῦ ϝ ὡς φωνήεντος υ καὶ ϐ προφορᾶς, κἂν ὡς βέβαια ὑποτεθῶσιν, εἶναι σπανιώτατα καὶ μοναδικὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἐγὼ ἐξεύρω.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κεραύνιον, καὶ ὁ ὀβελὸς, καὶ ἡ διπλῆ, καὶ τὸ ἀντίσιγμα, καὶ τὸ περιεσιγμένον χ (·Χ·, δηλαδὴ χρησομαθείας σημεῖον, χρήσιμον εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ σημειώσεις τῶν καλλίσων χωρίων τοῦ συγγράμματος), καὶ ὅσα ἄλλα διέγραψεν ὁ Λαέρτιος ἐν βίῳ Πλάτωνος (§ λθ), καὶ ἄλλοι παλαιοὶ, καὶ τῶν νεωτέρων πολλοί (α). Ἡ δὲ παραγραφὴ, καθὸ γραμματικὸν ἢ κριτικὸν σημεῖον παρενθέσεως, ἢ ςίξεως εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδε, εὑρίσκεται καὶ παρὰ τῷ Ἀριςοτέλει (Ῥητορ. γ. 8), καὶ παρὰ τῷ Ἰσοκράτει (περὶ Ἀντιδόσ.)· ὅθεν καὶ ὁ παράγραφος παρὰ τοῖς παλαιοῖς „γραμμή τις ὢν βραχεῖα ὥσπερ τινὰ ςιγμὴν ἐν τῷ ἄκρῳ ἔχουσα“ (Ἡφαις. βλ. καὶ Σχ. Ἀριςοφ. Πλάτ.), παρέμεινε καὶ εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν ἤδη συνειθισμένην χρῆσιν καὶ μορφήν. Τίς οἶδεν ἂν καὶ ἄλλα σημεῖα γραμματικὰ δὲν ἦσαν ὡσαύτως καὶ πρὸ τοῦ Ἀριςάρχε καὶ πρὸ τοῦ Ἀριςοφάνες εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλλάδος συνειθισμένα; γ) Τελευταῖον ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω προτεθεῖσαν μαρτυρίαν φαίνεται σαφῶς ὁ σκοπὸς τῆς τῶν τόνων ἐξευρημένης γραφῆς, ὅτι δὲν ἦτον ἁπλῶς νὰ καταςήσῃ τὴν γλῶσσαν εὐμαθεςέραν εἰς τὲς ξένες, καὶ ἰδίως (καθώς τινες εἶπον) εἰς τοὺς Λατίνες (ὅταν ἤτοι τὸ πρῶτον εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐσπέδαζον τὰ Ἑλληνικά)· ἀλλ' ἀπέβλεπεν ἡ τονογραφία κυρίως αὐτὴν τὴν ἐσίαν τῆς γλώσσης, ἤτοι τὴν ἁρμονικὴν τῆς ἐνάρθρε φωνῆς ἀπήχησιν, σημαίνουσα τὴν διάκρισιν τῶν ἀμφιβόλων λέξεων (ὥςε νὰ μὴ συγχύζηται πλέον τὸ ἐ μὲ τὸ ἔ, καὶ τὸ δίδομεν μετὰ τοῦ

(α) Δεκαγγὶς (Du Cange) Γλωσσάρ. τῆ μέσε καὶ κάτω Ἑλληνισμῆ, τόμ. β.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἦχον, κτλ.)· καὶ κατὰ τοῦτο ει=η (α). Καὶ τὰ ἰωνικ. εἰς ια ὀνόματα ἔγειναν ἐκ τῶν εἰς η, Περσεφόνη, -φόνεια, Πηνελόπη, -πεια (Ὅμ. καὶ Πίνδ.)· καὶ τὰ εἰς ειρα ἐκ τοῦ τῶν ἀρσενικ. ὁμοιοφώνου ηρ (βλ. κεφ. ζ), κτλ. Ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ἴσκω (ὡς εὑρέω, εὑρίσκω, ἐπαυρέω, ἐπαυρίσκω, Ὅμ.), σχηματίζονται καὶ εἰς ήσκω (ἀλδέω, ἀλδήσκω. Ὅμ. καὶ μιμνήσκω, μνήσκω, Λτ. minisco), κτλ. Καὶ καθόλου εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ εἰς τὰς ἐνδόξους αὐτῆς συγγραφεῖς καὶ κατὰ διαλέκτους καὶ κατ' αὐτὰς τῶν λέξεων τὰς σχηματισμοὺς τὰ τὸ παλαιὸν μακρὸν ε ἐκφράζοντα ϛοιχεῖα η καὶ ει ἀνταλλάσσονται πρὸς ἄλληλα ὡς ὁμοιόφωνα, καθὼς πάλιν καὶ αὐτὴ ἡ ει ἀνταλλάσσεται μὲ τὸ μακρὸν μάλιϛα ι πρὸς τοῦ ὁποίου τὸν φθόγγον εἶχεν ἔκπαλαι ἀποκλίνει. Ὁ Πλάτων (400 π. Χ.), λέγει, ὅτι ἡ νόησις „οὐ νόησις τὸ ἀρχαῖον ἐκαλεῖτο, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ η ες ἔδει λέγειν δύω, νεόεσιν" (Κρατύλ. § κϛ)· ἂν τὸ η ἐπρόφερεν ὁ Πλάτων ὡς ες, τί ἐχρειάζετο νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ λέγωνται δύω ες; (διότι ἐθέλει ἦθελεν εἶσθαι αὐτὸ τὸ η). ταῦτα δὲ λέγων, ἀποδεικνύει, ὅτι ἀπήγγελλε τὸ η διαφόρως παρὰ τὸ ες (β)· ὁμοίως τὸ διέκρινε καὶ ἀπὸ τὸ

(α) Σημειώσαι καὶ τὴν ἐκ τῶν αὐτῶν πολλάκις γραμμάτων (ες) γέννησιν ἀμφοτέρων τῶν ϛοιχείων, ὡς ὁμοιοφώνων· οἷον (ἐελέεν), ἡλέεν, καὶ (ἔεχον) εἶχον, τριήρεε, ρη, καὶ ἱερέες, ρεῖς

(β) Καὶ μήπως ὁ Ὅμηρος ἦτο δυνατόν ποτε νὰ προφέρῃ τὸ η ὡς ες, ἤτοι ε μακρὸν, λέγων θεερεετέερ τὸ θηρητὴρ (ἰλ. ε, 51), καὶ θεεετέερ τὸ θηητὴρ (Ὀδ. φ, 397), καὶ νεεέεσεεϊ, θεεέεσεεϊ (τὰ νηίση, νηήσας, θηήση, θηήσαντο, ἰλ. ι, 358. ο, 682), καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα φρίσσει τις καὶ βλέπων γραφόμενα, καὶ πολλῷ μᾶλλον, ὅταν τὰ προφέρῃ, ἤ τ' ἀκέῃ προφερόμενα;

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γράφεσι" (Πλατων. ζητήμ. περὶ τὸ τέλος), ὡς ἐσυνείθιζαν εἰς τὰς παλαιὰς ξενογραφίας (α). Καθόλε δὲ Κεραίας γραμμῆς εἶπεν ὁ Πλούταρχος (βίῳ Νεμᾶ ιγ) τὰ μικρότατα γραμμῆς κεμμάτια· ἕτως ἡ λέξις καὶ παρὰ τοῖς θείοις Εὐαγγελισαῖς („Ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία". Ματθ. ε, καὶ Λεκ. ις) σημαίνει τὸ ἐλάχιστον, τὸ ἄκρον μέρος γράμματος τινὸς (βλ. Ἡσύχ. καὶ Θεοφύλ.). Ὥσε τὸ κεραία καὶ τὸ Λατιν. apix καὶ ἐπὶ τῶν τονικῶν γραπτῶν σημείων εἶναι συνώνυμα. Ζ) Ἄὖλος ὁ Γέλλιος (160, μ. Χ.) μεταφράζει τὰς Ἑλληνικῶς προσῳδίας, ὄχι μόνον accentiunculas (προσῳδάρια), καὶ moderamenta (μέτρα τινὰ καὶ τρόπες φωνῆς, ὡς τὸ modus), καὶ voculationes (φωνημάτια· ὡς τὰς εἶπε καὶ ὁ τῦ Κικέρωνος σύγχρονος Νιγίδιος), ἀλλὰ καὶ, notas vocum, σημεῖα φωνῶν (Νυκτ. Ἀττ. βιβ. ιγ, κεφ. ϑ)· τοῦτο τί ἄλλο δηλοῖ παρὰ τοὺς γραπτοὺς χαρακτῆρας τῆς προσῳδίας; Η) Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς (200, μ. Χ.), ἀναφέρων καὶ αὐτὸς τὸ σόφισμα „ἑταίρα χρυσία εἰ φορροίη δημοσια ἔχω (βλ. ὄπισϑ. σελ. 618), λέγει „εἰ ἐν γραφῇ εἴη κείμενον τὸ δημοσια οὐδένα τόνον ἔχον (εἰς Ἀριστ. Σοφις. ἐλέγχ. φύλ. 13)· ἄρα καὶ τόνες ἔγραφεν ὁ Ἀφροδισιεὺς, καὶ ἐπὶ τοῦ σοφίσματος δὲν ἐθεωρῆσεν εἰ μὴ μόνον τὴν ἀμφίβολον λέξιν ἀτόνιτον γραφομένην. Τοῦτο ἐνοοῦσε καὶ ὁ μεταγενέσερος αὐτῦ Θέων περὶ τῦ αὐτῦ σοφί-

---

(γ) Βλ. Du Cange Glossar. mediæ Græcit tom. II, notæ, pag. 20. Τοιαῦτα δέ τινα εἶναι καὶ τὰ, μῆρ, πῆρ (μήτηρ, πατήρ), καὶ ἄλλα· γνωρίζει δὲ τὰς ξενογραφίας ταύτας καὶ ἡ Σλαβονικὴ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κὴν προφοράν· μηδ' ἀποπλανᾶσθε κατόπιν τῆς Ἐρασμικῆς ἑτεροδιδασκαλίας, ἥτις, ἤδη γηράσκουσα εἰς τὴν ἄλλην Εὐρώπην, ἐπεξενίσθη πρὸ χρόνων ὀλίγων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα Ῥωσσίαν,

---

οὗτοι, ὀλιγοσὰ λείψανα τῶν παλαιῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπιβατῶν, Γενηνσίων καὶ Βενετῶν, κτλ. Τέτων ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον φέρουσι τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ κύρια, καὶ τὰ τῶν οἰκογενειῶν των. Λαλοῦντες δὲ ὡς μητρικὴν τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, ἔχουσι φράσεις καὶ λέξεις ἰδιαιτέρας, ἀγνώσας εἰς τοὺς Ἕλληνας· οἷον, ἡμεῖς μὲν λέγομεν „ἐξομολογεῖ, καὶ ἐξαγορεύει ὁ Πνευματικός" οἱ δὲ Κατόλικοι ὠνόμασαν καὶ τοῦτον Ξαγοργιάρην· τὸ εὐχέλαιον λέγουσιν ἄϊα λάδια· καὶ, τὸν ἔβαλαν τ' ἄϊα λάδια, ἀντὶ „τὸν ἔψαλλαν, ἢ τὸν ἐδιάβασαν εὐχέλαιον" καὶ ἄλλας πολλὰς φράσεις καὶ λέξεις μεταχειρίζονται πλάττοντες ταύτας πρὸς τὸ δοκεῖν· πολλὰς δὲ καὶ πάντη ξενικὰς, τὰς ὁποίας κἄποτε καὶ κακομεταφράζουσι, χίλια σπολάτια λέγοντες τὸ mille graces, καὶ χίλια συχώργια (χιλίας συγχωρήσεις) τὸ mille pardons· καὶ τὰ γένη δὲ πολλάκις μεταβάλλουσι, τὸ μάνδαλο, λέγοντες, καὶ ὁ σόμας, κτλ. πολὺ δὲ καὶ τὸ τζι εἰς τὰ σόματά των, καὶ τὸ χ πολλάκις ἐκφωνούμενον ὡς τὸ Ἰταλικὸν ch, ἢ κ, οἷον ευchi (εὐχὴ), καὶ φχαριςῶ (εὐχαριςῶ), καὶ ἄλλα πολυάριθμα. Καὶ τόνον δὲ προφορικὸν ἔχουσιν ἰδιαίτερον· ὥςε εἶν' ἀδύνατον ὁ Ἕλλην νὰ μὴ γνωρίσῃ τὸν Κατόλικον ἐκ τῆς προφορᾶς. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἐν Κωνσαντινουπόλει Κατολίκων τὸ ἰδίωμα καλεῖται Σταυροδρομίτικον (ὡς ἐκ τῆ Σταυροδρομίε, ὅπε μάλιςα κατοικῆσι)· τῶν δὲ τῆς Σμύρνης κατοίκων, Φραγγομαχαλιώτικον (ὡς ἐκ τῆ Φραγγομαχαλᾶ). Ἢ διὰ πέντε ὅλων αἰώνων καὶ ἐπέκεινα κατοίκησίς των εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπρεπε βέβαια νὰ τὲς ἐξελληνίσῃ· ἀλλ' αὐτοὶ εἰς ταύτην μὲν τὴν χώραν τῶν γενεθλίων των φεύγουσι τ' ὄνομα Γραικὸς, ὀνομάζονται δὲ Κατόλικοι καὶ Λατῖνοι (φοβούμενοι μήπως ἐκγραικίσωσι καὶ τὸ θρησκευτικόν των φρόνημα). Μόνον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅταν ἔλθωσιν, ὀνομάζουσιν ἑαυτὲς Γραικὲς, κἄποτε μάλιςα καὶ καυχώμενοι (καὶ ποίαν ἄλλην ἔχουσι νὰ ὀνομάσωσι πατρίδα των; ἢ τίς ποτ' ἐρωτώμενος ἐκ ποίας πατρίδος εἶναι, ὀνομάζει τὴν θρησκείαν τε;). Ὅθεν πολλοὶ τῶν ἀλλοφύλων ἱςορικῶν ἐπλανήθησαν, νομίσαντες αὐτὲς

καὶ τὸν Ελιχῶνα καὶ τὸν Παρνασσόν (α). Οὕτως οἱ Ἕλληνες μεταξὺ τοσούτων καὶ τοιούτων βαρβαριχῶν ἐπιδρομῶν καὶ καταχλυσμῶν διέσωσαν ἀπανταχοῦ, χᾆν ἀχαλλῆ καὶ πενιχρὰν, ἀλλ' ὅμως ἀναλλοίωτον τὴν φύσιν τῆς πατρῴας

χοῖλον τῶν γυάλων καὶ πολύπτυχον; ὡς ὁ Κιθαιρὼν καὶ ἡ Κυλλήνη;]· φαίνεται δὲ Κίσσαβος ἔκ τινος αὐτῆς ἀρχαίᾳ χωρίᾳ ἡ Ὄσσα ὠνομασμένη· ὡς καὶ ὁ Παρνασσὸς λέγεται κοινότερον καὶ Λυάκωρας, παρεφθαρμένως ἐκ τῆς Λυκωρείας, χώρας Δελφικῆς. Ἡ δὲ Ὄθρυς εἶναι κλὼν τῷ Πίνδῳ, ὡς καὶ ἄλλος τούτῳ, πλαγιώτερος, ἢ κοινότερον Ὀξεῖα ἢ Ὀξύα (ὡς πλήρης δένδρων ὀξυῶν· ὀξύαν δὲ κοινότερον λέγομεν καὶ τὴν φηγόν). Τούτων μάλισα τῶν Θεσσαλικῶν ἐρέων καὶ τῷ Ὀλύμπῳ οἱ κάτοικοι, οἷον οἱ ἰδιαίτερον λεγόμενοι Ὀλυμπήσιοι, καὶ οἱ Χασιῶται, καὶ οἱ μᾶλλον πεδιάσιοι, οἱ πρὸς τὰς Γόννους καὶ τὰς Γόμφους (τὰς κοινότερον Σταγὰς, παρ' οἷς καὶ τὰ Μετέωρα) κατοικημένοι Καραγέννιδες σῴζουσιν εἰς τὴν διάλεκτόν των πολλὰ τῆς ἀρχαίας Θεσσαλικῆς ἰδιώματα.

(α) Εἰς ταῦτα τὰ ἔρη (ὡς καὶ εἰς τὴν Κυλλήνην καὶ τὸ Κρόνιον τῆς Πελοποννήσου) πολλοὶ τῶν γενναιοτέρων Ἑλλήνων κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Ἑλλάδος καταφυγόντες διέσωσαν διὰ τέλους τὴν πατρῴαν ἐλευθερίαν, ἀδάλωτοι διαμείναντες, ὡς καὶ Γεώργιος ὁ Καρριώτης, ὁ καὶ ἄλλως Σκενδέρπεγις (ὅσις ὑπερασπίσθη καὶ τὴν εἰς τόπον ὀχυρὸν τειχισμένην αὐτοῦ πατρίδα). Ἐκ τούτων διέμειναν αἱ παλαιαὶ οἰκογένειαι τῶν Καπιτανίων μας, ἢ ὁπλιταρχῶν, οἵτινες μετὰ τῶν γενναίων παλληκαρίων των ἠνδραγάθησαν πολλάκις καὶ εἰς τὸν παρόντα τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα. Καὶ τούτων μὲν τὰ κατορθώματα, καὶ τὰ τωρινὰ καὶ τὰ δι' ὅλης τῆς Τουρκικῆς τυραννίας διαπραχθέντα, τὰ παλαιότερα, θέλει καταγράψει λεπτομερῶς ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία. Μαρτυροῦσι δὲ τὸ Ἑλληνικὸν αὐτῶν φρόνημα καὶ τὰ ἡρωϊκά των ᾄσματα, ἢ τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἔψαλλον ἔκπαλαι εἰς τὰ ὄρη μὲ ψυχὴν καὶ γλῶσσαν καὶ προφορὰν Ἑλληνικὴν, κρέοντες τὴν λύραν καὶ ἀείδοντες κλέα ἀνδρῶν, ἂν καὶ ἁπλοϊκώτερον, ἀλλ' ὅμως ἐπίσης ἀρεϊκάτοχοι καὶ ἐνθουσιῶντες, ὡς ὁ παλαιὸς συγγενὴς τῶν θυμολέων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀθήναζε· καὶ ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, οἵτινες ἔλεγον, μεσίσδω, τὸ μυθίζω, καὶ ὄσδω, καὶ Σδεὺς τὸ ὄζω, καὶ Ζεὺς, κτλ. μαρτυρεῖ δὲ τέλος καὶ ἡ Σλαβονικὴ γλῶσσα μετὰ τῶν διαλέκτων της καὶ τῆς Ῥωσσικῆς μάλιστα, ἥτις πολλάκις τὸ δ μεταποιεῖ εἰς ж, καὶ τοῦτο πάλιν εἰς жд, οἷον сидѣпь, сижу, сѣжу, сѣжду = (σέδω, σέζω, σίζω, σέσδω, sedo, ἕδω), ἕζω, ἵζω, τὸ δὲ ж εἶναι = ζ, καὶ τὸ жд (ζδ) = σδ (ἢ ζδ, ὡς προφέρεται καὶ Ἑλληνιστὶ τὸ σδ, βλ. κεφάλ. γ. § δ, σημείωσ.)· ὁμοίως καὶ τὸ зду (ζδῶ), εἶναι = σδῶ, ἀντὶ δῶ, δέω, δέμω (do, con-do), κτλ. τὸ δὲ Σλαβονικ. з εἶναι αὐτὸ τὸ Ἑλληνικὸν ζ καὶ κατὰ τὸ εἶδος καὶ κατὰ τὸν φθόγγον (διότι τὸ ж, εἶναι ζ τραχύτερον, ἢ ζ διπλοῦν). Ὕστερον ἀπὸ ταύτας καὶ τοιαύτας ἀποδείξεις ἂς πιστεύσῃ ὅσις θέλει τοὺς Ἐρασμίτας, οἵτινες διϊσχυρίζονται, ὅτι τὸ ζ σύγκειται ὄχι ἐκ σδ, ἀλλ' ἐκ δσ, τ' ἀνάπαλιν· διότι ταύτην τῶν στοιχείων τὴν σύνθεσιν εὑρίσκουσιν ἀναλογωτέραν πρὸς τὴν προφορὰν τοῦ λατινικοῦ z (dζέτα), τὸ ὁποῖον καὶ οἱ ἡμέτεροι Βυζαντινοὶ μετέφραζον διὰ τοῦ τζ, οἷον, Τζέτζης, Τζάννης, μὴ ἔχοντες πῶς ἄλλως νὰ ἐκφράσωσι τὸν τραχύτατον φθόγγον τῷ λατινικῷ στοιχείῳ, ὅς τις διαφέρει μεγάλως ἀπὸ τὸν γλυκὺν τοῦ Ἑλληνικοῦ ζ. Οἱ Ἐρασμῖται συγχέοντες τὴν τῷ ζ μὲ τὴν τῷ z προφορὰν, ἀντιλέγουσι καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν λατῖνον Κυντιλιανὸν, ὅστις εἰς τῆς γλώσσης τὸ τὴν ἀκμὴν ὁμολογεῖ καθαρῶς, ὅτι „ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει γράμμα νὰ μεταφράσῃ τὸ Ἑλληνικὸν ζ, διότι τοῦτο μὲν ἤχει ἱλαρὸν καὶ ἡδὺ, τὸ δὲ λατινικὸν z, λυπηρὸν καὶ φρικτὸν· καὶ αἱ γλυκεῖαι φωναὶ, ζώπυρον, ζέφυρος, μεταφραζόμεναι λατινιστὶ Zopyrum, Zephyrus,

δὲν ἔβλαπτον οἱ τόνοι τὰς λέξεις, ἂν, ἐξ ὑποθέσεως, ἐγράφοντο καὶ εἰς τὴν βουςροφηδὸν γραφήν. Ἀλλ' ἂς χαρίσωμεν εἰς τὸν Ἐννίνιον τὸ εἶδος τῆς ἀρχαίας ταύτης γραφῆς τοιοῦτον, ὁποῖον αὐτὸς τὸ παρέςησε! ποία τις ἐκ τούτου ἡ ὠφέλεια; τίς ἠνάγκασε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τοὺς χρόνους τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος, ὥςε νὰ μᾶς ἀποδείξῃ, ὅτι μηδ' ὁ Παλαμήδης μηδ' ὁ Κάδμος δὲν ἐγνώριζον τοὺς τόνους τοῦ Βυζαντίου Ἀριςοφάνους; Καὶ ἕως ἐδῶ ὑπομονή! ἂς μᾶς δακτυλοδειχτῇ τὸν ἥλιον καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μεσημέριον! ἀλλ' εἰς τὰ ἐξῆς προχωρῶν ὁ γεννάδας παρεξήλωσε τὸ ςόμα του, καὶ παραλαλεῖ παρὰ πολύ! „Οἱ τόνοι (λέγει) φαίνεται ὅτι ἦλθον εἰς χρῆσιν πρώτισα καὶ μάλιςα ὁμοῦ μὲ τὰ μικρὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου (τὰ α, β, γ, ἀντὶ Α, Β, Γ, κτλ.)"— Καὶ ταῦτα τὰ γράμματα τίνες ἆρα καὶ ἀπὸ ποίαν τῆς οἰκουμένης ἐσχατιὰν τὰ ἐκοβάλησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα; — „Εἶναι (λέγει) πρᾶγμα βέβαιον καὶ βεβαίου βεβαιότερον, ὅτι ταῦτα τὰ τῆς νεωτέρας ἡλικίας ςοιχεῖα πρῶτοι τὰ ἐμόρφωσαν οἱ Κόπται διαφθείραντες τὸ εἶδος τῶν γραμμάτων, τὰ ὁποῖα παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ ἐπὶ τῶν πρώτων διαδόχων του· ἀπὸ δὲ τοὺς Κόπτας τὰ ἐδανείσθησαν, ὡς εὔκολα πρὸς ταχυγραφίαν, καὶ τὰ μετέδωκαν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἡ θηριώδης ἀγέλη τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Μοναχῶν καὶ Ἐρημιτῶν· οἵτινες, φεύγοντες τοὺς διώκτας τῆς χριςιανικῆς πίςεως, συνέςησαν πρῶτον εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν μοναχίτην βίον (Monachatus vitam), ἢ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν!"— Βαβαὶ τῆς βεβαιότητος! ὅςις εἶδε κἂν μίαν ἀπὸ τὰς πρὸ Χριστοῦ τῶν Ἀλεξανδρινῶν

εἶπε δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Πλούταρχος „τῶν ἰαμβείων τὰ μὲν λέγεσθαι παρὰ τὴν κροῦσιν, τὰ δὲ ᾄδεσθαι“ (περὶ Μουσικ. σελ. 1141). Καὶ τὰ ἑξάμετρα δὲ ἔπη ἐψάλλοντο, κατὰ τοὺς παλαιούς. „Χαμελαίων δ' ἐν τῷ περὶ Στησιχόρου καὶ μελῳδηθῆναί φησιν ὐ μόνον τὰ Ὁμήρου, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἡσιόδου καὶ Ἀρχιλόχου, ἔτι δὲ καὶ Μιμνέρμου καὶ Φωκυλίδου“ (Ἀθήν. βιβλ. ιδ, σελ. 620, καὶ 652). Ἐκ τούτων λοιπὸν καὶ ἄλλων τοιούτων ἀποδείξεων φαίνεται ἀναγκαία ἡ κατὰ ῥυθμὸν ἀπαγγελία τῶν στίχων.

§ ε. Ἀλλ' ἂρά γε μόνον κατὰ ῥυθμὸν ἐπρόφερον πάντοτε τοὺς στίχους τοὺς ὁμοειδεῖς (οἷον τοὺς ἑξαμέτρους καὶ ἰάμβους) οἱ παλαιοί; τὸν δὲ τόνον τῶν λέξεων ἠμέλουν παντάπασι, καθὼς δοξάζουσιν οἱ νεώτεροι; τοῦτο δὲν φαίνεται βέβαιον· ἀλλ' ἔχει μάλιστα καὶ πολλὰς ἀντιῤῥήσεις, καθὼς νομίζω, οἷον τὰς ἐφεξῆς.

§ ς. *Α*) Ἡ ἄρσις ἢ ἀνάτασις τῆς φωνῆς εἰς τὴν εἰσβολὴν τοῦ ῥυθμοῦ, ἢ τοῦ μέτρου τοῦ ποδὸς, διέφερεν ἐξ ἀνάγκης ἀπὸ τὴν ἐπὶ τῆς κοινῶς τονιζομένης συλλαβῆς ἄρσιν ἢ ἀνάτασιν τῆς φωνῆς· αὕτη δὲ ἡ διαφορὰ εἶναι ἀδιόριστος, καὶ εἰσέτι ἄγνωστος διὰ τὴν ἐν τοῖς πλείστοις ἄγνοιαν τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Οἱ νεώτεροι διακρίνουσιν εἰς τὰς γλώσσας των τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα διὰ μόνου τοῦ τόνου· ἀλλ' εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν ὁ τόνος δὲν ἔκαμνε πάντοτε μακρὰν τὴν συλλαβήν. Καὶ αὐτὰς τὰς ἐκ βραχέων ὅλας συγκειμένας Λατινικὰς λέξεις, pópulus, génitor, ingénium, κτλ. καὶ τοὺς πυῤῥίχιους, míhi, génus, καὶ τὸν τρίβραχυν fácere προφέρουσι κατὰ τὴν τονικὴν προσῳδίαν δίχως τινὸς μάκρους, καὶ αὐτοὶ οἱ νομίζοντες ἀφύσικον τὴν διαμάχην τοῦ χρόνου

ὁ συλλογισμός των ἔτος πρῶτον μὲν εἶναι πολλὰ ἀλλόκοτος διὰ τὸ ψεῦδός τϑ· διότι εἶναι ὁ αὐτὸς ὡς καὶ ἂν ἐσυλλογίζοντο: οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον, φήμη καὶ πρῶτος, οἱ δὲ Δωριεῖς, φάμα, πρᾶτος, ἄρα καὶ τὸ η = α, καὶ ἀμφότερα πάλιν = ω· οἱ Αἰολεῖς ἔλεγον ϑέρσος, καὶ ὀσαχὸς, οἱ δὲ Ἀττικοὶ, ϑάρσος καὶ ἀσαχὸς, ἄρα καὶ τὸ α = ε, καὶ ἀμφότερα = ο· οἱ Ἴωνες ἐλεγον ϑεῆς, οἱ δὲ Ἀττικοὶ, ϑεαῖς, ἄρα καὶ ἡ αι = η· οἱ Αἰολεῖς ἔλεγον καύω, οἱ δὲ Ἴωνες καίω, οἱ δὲ Ἀττικοὶ κάω (ὡς καὶ κλάω), ἄρα καὶ ἡ αι = αυ, καὶ αἶται πάλιν = α· οἱ Ἴωνες καὶ ἄλλοι ἔλεγον τείχεα καὶ βοάεις καὶ βοάϑσι καὶ ἔπλεο, οἱ δὲ Ἀττικοὶ, τείχη, βοᾷς, βοῶσι, καὶ οἱ Δωριεῖς, ἔπλευ· ἄρα καὶ τὸ εα = η, καὶ τὸ εο = ευ, καὶ τὰ αεις, άϑσι = ᾷς, ῶσι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάμπολλα τεράσια! Εἰς ποῖον λαβύρινθον ἀπάτης δὲν φέρει ὁ τοιοῦτος συλλογισμός; καὶ πόσον παράδοξος δὲν προσπίπτει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς; ἂν τὸ η ἐπροφέρετο ὡς αι (διότι οἱ Δωριεῖς μετεχειρίζοντο τὸ α ἀντὶ τοῦ η, οἱ δ' Αἰολεῖς τὴν αι ἀντὶ τοῦ α, καὶ οἱ Βοιωτοὶ πάλιν τὸ η ἀντὶ τῆς αι), πολλῷ μᾶλλον ἔπρεπεν αὐτὸ τὸ α νὰ προφέρηται καὶ ὡς η καὶ ὡς αι! Ἔπειτα ὁ Ἐράσμειος ἔτος συλλογισμὸς ἀντιφέρεται καὶ εἰς τὴν δόξαν των· ἐπειδὴ, παρομοίως δύνανται νὰ ἀποδειχθῶσι καὶ τὰ ἀπ' ἄλλης ἀληθεσέρας ἀρχῆς βεβαιώμενα, ὅτι δηλαδὴ καὶ τὸ η ἦτο ὁμόφωνον τῆς ει, καὶ αὕτη πάλιν τῷ ι, διότι οἱ Βοιωτοὶ ἔγραφον διὰ τῆς ει, καὶ τῷ ι, τὰ παρ' Ἀττικοῖς γραφόμενα διὰ τοῦ η, καὶ ι (ὡς ἰρεῖνα, κτλ.), καὶ τὸ υ ὡμοφώνει μὲ τὴν οι καὶ τὸ ι, διότι οἱ Αἰολεῖς ἔλεγον ἴψος τὸ ὕψος, κτλ. Ἀλλ' οἱ Ἐρασμῖται ϛρέφοντες τὸν λόγον πάλιν,

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀπέδωκεν εἰς ἑκάτερα διὰ τοῦ ε τὸν φθόγγον τῆς αι). Περὶ δὲ τῆς ευ καὶ αυ καὶ ου περιττὸν κρίνομεν νὰ μηκύνωμεν τὸν λόγον· ὁμοίως καὶ περὶ τῶν καταχρηστικῶν, ᾳ ῳ ῃ, τῶν ὁποίων τὸ ἀνεκφώνητον ι βεβαιόνεται καὶ ἀπ' ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς ὄχι μόνον Βοιωτικὰς, ἀλλὰ καὶ ἄλλας, οἷον Μεγαρικὴν (τῆς οε, ῆ π, Ὀλυμπ. 476—456, π. Χ.), ὅπου γράφονται „Ὀρῴπω, τῆδε, πάτρα, φάμα, Ὀλυμπία, ϛαδίω" (δοτικαὶ) (α)· καὶ νεωτέραν Βοιωτικὴν (περὶ τὴν ρμε Ὀλυμπ. 196, π. Χ.), ὅπου γράφονται ἀναμίξ, „ῥαψΩΙδὸς αὐλΩΙδὸς, κιθαρΩΙδὸς, καὶ πάλιν (ωι=ῳ=ω), τραγΩδὸς, κωμΩδὸς, τραγΩδιῶν, κωμΩδιῶν (εἰς γλῶσσαν, τὴν ἤδη συνειθισμένην, κοινὴν Ἀττικὴν, ἀντὶ τῶν πρὸ τῆς ρλε Ὀλυμπιάδ. Βοιωτικῶν, ῥαψάϝυδος, αὐλάϝυδος, κωμάϝυδος =κωμαϝοιδὸς, κωμαοιδὸς· ἀοιδὸς=ᾠδὸς, ὅθεν κωμῳδὸς, κτλ.) (β)· καὶ εἰς Ἀθηναίων Ἀμφικτυονικὴν ἐπιγραφὴν (Ὀλυμπ. ρ, ῆ, ρα, τῷ 376—372, π. Χ.) γράφεται ΑθήνΗσι (ἀντὶ,-νηοι) (γ)· καὶ εἰς ἄλλας ἄλλα πολυάριθμα. Ἐκ δὲ τῶν συμφώνων τὸ μὲν Ζ ὁ σοφὸς Βοίκχιος δὲν ἀπήντησεν οὐδαμοῦ τῶν ἐπιγραφῶν γραμμένον διὰ τοῦ ΔΣ (ὡς ἔγραψεν ὁ βάρβαρος πλασογράφος Θερμόντος εἰς τὰς παρασήμους ἐπιγραφάς τε)· εἰ δ' ἠδύνατο νὰ γραφῇ ποτε παρ' Ἑλλήνων τὸ τόσον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀφύσικον ΔΣ ἀντὶ Ζ, εἰ μὴ μόνον ΣΔ (βλ. ὄπισθ. σελ. 91). Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ Βοίκχιος τὴν χρῆσιν τοῦ Ζ πολὺ παρὰ τὴν τοῦ ψ καὶ ξ παρ' Ἕλλησιν

(α) Βοικχ. ἐπιγρ. τόμ. α, σελ. 553.

(β) Αὐτ. σελ. 763, 764.

(γ) Αὐτ. σελ. 253.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἡμῶν. Ἐπειδὴ α) καὶ τοῦτο τὸ ϛοιχεῖον ἐπέχει τόπον διγάμματος, ἢ πνεύματος ἐκ τῆς ἀρτηρίας ἐκφωνουμένου, (βλ. κεφ. α, § ε), τὸ ὁποῖον ἔτι δασυνόμενον πρὸ τοῦ λ, ἀποβαίνει χ, ἢ τὸ Λατινικὸν h (ὡς, χλαῖνα = hlaena, λαῖνα, λᾶνα, lana, λῆνος, βλ. Ῥείμ.), καὶ πάλιν ψιλούμενον ἀποβαίνει κ (ὡς τύπος, κτύπος· ἄω, γάω, κάω = χάω, κτλ.). Μεταξὺ τοῦ ψιλοῦ κ καὶ τοῦ δασέως χ εἶναι ἡ γνησία καὶ συνήθης εἰς ἡμᾶς τοῦ Ἑλληνικοῦ γ προφορά. Ὡς τοιοῦτον δίγαμμα τὸ μεταχειρίζεται πολλάκις ὁ Ὅμηρος· οἷον, δοῦπος (ἰλ. 364), γδοῦπος, ἐρίγδουπος (ἰλ. ε, 673), δούπησεν (ἰλ. δ.), ἔγδουπε (ἰλ. λ. 45)· γίνομαι (ἰλ. λ. καὶ Δημοσθ.), καὶ (ἀρχαιότερ.), γίγνομαι (ἰλ. β, καὶ Πλάτ.). γινώσκω (Ἀριστοφ. Ξνφ. λτ. gnoco, cognoco, καὶ ἀρχαιότ. γιγνώσκω (ἰλ. δ, καὶ Ἰσοκρ.). γλαύσσω (λαύσσω, λεύσσω), γλαυκὸς (= λευκὸς), Γλαῦκος (ἰλ. ζ, καὶ π). ἴτω καὶ ἄδω, ᾄδω (ἰλ. γ.), γάδω, (Ἡσύχ. γαίδω, gaudeo), γάθω, γήθω, (ἰλ. α. καὶ Πλάτ.). γέντο (ἰλ. δ) = ἕλετο (ἕλτο, ἕντο, ν = λ). γλάμα, Γλάμων, δωρ. (Λατ. glama, gramia) = λάμα, λήμη, λημῶν (Ἀριστοφ.). κτλ. Ὁμοίως καὶ αἱ διάλεκτοι. γισχὺς, γέτος, γέλα (gelu, ἕλη), γιτέα, γέλλω (ἔλλω, vello), ὅθεν καὶ Γελλὼ (ἔμπουσα, δαίμων, ἁρπάζουσα τὰ παιδία. Ἡσύχ.), γέρδω, γέρδιος (ὅθεν Λτ. gerdius), γέθεν, γιο = ἰο, εἶο (ἕο), ἔθεν, ἔρδω, ἰτέα, ἔτος, ἰσχὺς. Αἰολεῖς (Ἡσύχ.) Ὡσαύτως λέγομεν καὶ σήμερον ἡμεῖς, γνεύω (καὶ γνέφω) = νεύω, νεῦμα, γνεῦμα (καὶ γνέμα, ἐκ τοῦ νέω, ὅθεν νέϝω, νεύω). γνέθω = νήθω (ἐκ τοῦ νέω, νέθω), καὶ γνῆμα, ἢ γνέμα (= νῆμα). γνέφος (= νέφος, ἰλ. ψ, καὶ γνόφος, κνέφος, κνέφας, ἰλ. α), σύγνεφον (σύννεφον). γλυκόφως (Εὐϛάθ. = λαικόφως), καὶ γλυκοχάραγμα, γλυκοχαράζει

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τρεῖς λέξεις „σῖγα σῖγα λευκὸν“ ἔχουσι βαρείας τάσεις (τουτέστι τὰς ἀτονίσους συλλαβὰς, γα καὶ λευ), καὶ ὀξείας (τὰς τονισμένας σῖ καὶ κὸν), καὶ τοῦ κτυπεῖτε τὸν περισπασμὸν ὁμολογεῖ, καὶ τὸν τύνον τὸν ἐπὶ τῆς τρίτης τοῦ ἀποπρόβατε συλλαβῆς, καὶ τὴν μέσην ὀξεῖαν τοῦ ἀρβύλης (περὶ Συνθέσ. τμ. ια)· παραγγέλλει δὲ καὶ περὶ τῶ Λατινικῶ Νομᾶς (Numa) „τὴν δευτέραν συλλαβὴν ἐκτείνοντας βαρυτονεῖν“ (τουτέστι τὴν λήγουσαν μακρῶς προφέρειν, καὶ περισπᾷν. Ἀρχαιολ. β. 58). ϑ) Ὁ Στράβων (ι, π. Χ.) ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος πρὸς τὸν Μόλωνα βραδύναντα ἔπαιξεν ἐκ τῆς τοῦ ὀνόματος ἀμφιβολογίας, λέγων „ὁ ψὲ Μολὼν“, μεταβαλὼν δηλονότι τὸ παροξύτονον ὄνομα Μόλων εἰς τὴν ὀξύτονον μετοχὴν μολὼν (Στρ. ιδ, 655—661). ι) Ὁ Στράβων τονίζει καὶ „τὴν λίμνην Ὑλικὴν τῇ προσῳδίᾳ“ (ἤτοι τῷ τόνῳ, τῇ ὀξείᾳ) „ὡς λυρικὴν· ἀπὸ τῆς πλησίον πόλεως ἣν καλοῦσιν Ὕλας, ὡς λύρας καὶ ϑύρας“ (βιβ. ϑ, 625). ι) Ὁ Πλούταρχος (85, μ. Χ.) λέγει, ὅτι εἰς τὴν λεγομένην Ἑρμῆ οἰκίαν (ἐκ τοῦ Ἕρμος) „ἐκ ὀρθῶς περισπῶσι τὴν δευτέραν συλλαβὴν τῆς γενικῆς, Ἑρμοῦ λέγοντες, καὶ τὴν δόξαν ἐπὶ ϑεὸν (Ἑρμῆς, Ἑρμοῦ) ἀπὸ ἥρωος μετατιϑέντες“ (ἐν βίῳ Θησ. ιγ). Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς (Φωκίων. § κβ) γράφει Ἕρμει (ἐκ τοῦ Ἕρμος, τὸ, δῆμος Ἀττικῆς), τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ κακογραφεῖται Ἑρμεῖ (Στέφ. Βυζάντ. λ. Ἕρμος, ὡς ἔρκος· ἐν Ἑρμεῖ, γράφε ἐν Ἕρμει. Ἑρμόσε, γράφ. Ἕρμοσε)· καὶ τὸ populus προπαροξύνει Ἑλληνικῶς, ποπέλυς (Ῥωμ.). ια) Ὁ Ἑρμογένης (90, μ. Χ.) ἀναφέρων παλαιᾶ σοφίσματος ἀμφιβολίαν, τὴν „ἑταίρα χρυσία εἰ φοροίη δημοσια ἔσω“ λέγει

Εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι, καὶ αὐτὴ ἡ Λατινική· τις μυκᾶται, ἢ μυγχρίζει, προφέρουσα τὸ μ εἰς τῶν λέξεων τὴν τελευτὴν (magnam animam, amicorum servorum corporum!) καὶ ἐκ τοῖ t παυτάζει, καὶ ἐκ τῦ d ὀδοντίζει ἢ τονθορύζει, καὶ ἐκ τῦ b βομβάζει ἀηδῶς (οἷον, at veniat et pittat· καὶ, id quod aliud· καὶ, ab ambabus). καὶ ὀλολύζει δὲ πολλάκις καταχρωμένη τὸν ὠρυγῆς ἐκφρασικὸν, καὶ (ὡς ὁ Κυντιλιανὸς τὸν ὠνόμασε) κωφὸν καὶ βάρβαρον καὶ φρικτὸν ἦχον τῦ s (jugulus suus, jugum jucundum)· καὶ ἄλλοτε κικκαβίζει, ἢ κοάζει συνεχῶς, προφέρουσα τὸ κβ (ὡς, quamquam, quinquaginda), καὶ τ' ἄλλα σιωπῶ· Ποίους τοιούτους κακοστομωτάτους ψόφους οἱ Ἐρασμίται συνειδότες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἢ ποίαν ἐν τούτοις εὐφωνίαν εὑρόντες, ἠθέλησαν νὰ μεταποιήσωσι καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συμφώνων β καὶ γ καὶ δ καὶ ζ καὶ τῶν ἄλλων τὸν ἧπιον φθόγγον εἰς τῶν ἀντισοίχων Λατινικῶν τὴν τραχυφωνίαν; Ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ Λατῖνος Κυντιλιανὸς! ὅσις εὕρισκε τῆς μητρικῆς αὐτῦ διαλέκτυ τὸν ἦχον σκληρότερον, ὁμολογῶν, ὅτι δὲν ἔχουσιν οἱ Λατῖνοι τὰ γλυκύτατα τῶν γραμμάτων τῶν Ἑλληνικῶν, οὐδὲ τὴν χάριν τῆς εὐεπείας, οὐδὲ τὴν εὐφωνίαν τῶν συλλαβῶν· ὅθεν καὶ τὰς εἰς b καὶ d τόσον σκληρῶς κατὰ τὴν τελευτὴν στηριζομένας Λατινικὰς λέξεις οἱ πλεῖστοι (λέγει) ἂν ὄχι τῶν ἀρχαιοτάτων, ἀλλ' ὅμως τῶν παλαιῶν ἐσπέδαζον λειότερον νὰ ἐξομαλύνωσι (προφέροντες δηλονότι τὸ d καὶ b ἠπιώτερον, ὡς δ, καὶ β· βλ. ὄπίσθ. σελ. 37). Ταῦτα δὲ δὲ λέγων ὁ Κυντιλιανὸς, ἄλλο τι κάμνει παρὰ καταδικάζει ὡς σκληροτάτην καὶ ξένην τῶν Ἑλλήνων κακοφωνίαν τὴν περὶ τὰ σύμ-

ἀλλ' ἢ βὴ, καὶ τότε τὸ η = ει, ἢ ἁπλῶς βὲ ἀνίσως ἐπ' αὐτῦ δὲν εἶχεν ἀκόμη λάβει τόπον γράμματος τὸ ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδυ κατὰ τὴν πολλὴν γνώμην εἰσαχθὲν εἰς τὸν Ἀττικὸν ἀλφάβητον η, καθὼς προείπομεν), οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἀντιγραφεῖς ἀντικαθιςῶντες τὸ η ἀντὶ τοῦ μακροῦ ε, ἔγραψαν βὴ (α), τὸ ὁποῖον ισοδυναμεῖ μὲ τὸ βει (διότι τὸ μακρὸν ε εἶναι ει), ὅθεν οὐδὲ τῦτο δὲν ἀποδεικνύει τὸν ἐψιλισμὸν τῦ η.—Ἀλλὰ τὰ πρόβατα (λέγυσιν οἱ Ἐρασμίται) φωνάζυσι bê.— Δὲν ἤκουσα πῶς βληχῶνται τὰ πρόβατα εἰς ἄλλας χώρας, πλὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα οὐδέποτε ἡ βληχὴ των δὲν ἀκύεται ὡς bee καθαρὸν, ἀλλ' εἶναι κυρίως ποιός τις ἦχος μεταξὺ τῦ ε καὶ α (καὶ τὸ β ἐξακύεται ὡς μπὲ, ἢ ὡς τὸ Γερμαν. b), μπεὰ ἢ bea, διὰ τῦτο καὶ τὰ Ἑλληνικὰ παιδία μπεάκα λέγυσι ψελλίζοντα τὸ πρόβατον· ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἡσύχ. βῆκα, τὰ πρόβατα (ἐκ τοῦ βάω = βοῶ, βάζω, βὴξ, βῆκος, ὀνοματοποιΐαι ἦχυ, ὡς καὶ τὸ λτ. vacca καὶ box, bos = βώς) (β). πῶς λοιπὸν δύνανται νὰ πληροφορήσωσιν ἢ τὲς

(α) Βλ. ἐφεξῆς ε) σημείωσ.

(β) Διὰ τοῦτο καὶ οἱ λατῖνοι ἔγραψαν ba τὸν ἦχον τῆς βληχῆς (ὄχι bee), ὅθεν καὶ τὸ ῥῆμα balare (balao) = βαλάω (καὶ βαλάζω ὅθεν α = ε, τὸ συνήθ. βελάζω), καὶ συγκοτῆ βλάω (Ῥωσσ. блею) βαλάχω, ὅθεν βαλαχὴ, συγκοπῆ βληχὴ, βληχῶμαι (καὶ, α = ο. Γερμ. blöcken, Blöcken)· ἐπειδὴ δὲ τὸ ba, ἢ βα κατὰ διαλέκτ. καὶ = μα (βλ. κεφ. β, § η), διὰ τῦτο ἴσως τὰ πρόβατα λέγονται καὶ μᾶλα, μῆλα (ἀντὶ βᾶλα, βῆλα), ὅθεν καὶ τὸ μάχω, μηχῶμαι, ὡς αἱ μεμαχυῖαι ὄϊες, καὶ αἱ μηκάδες αἶγες, διὰ τὸν ἐξακυόμειον ἦχον τῦ μ καὶ β εἰς τῶν αἰγῶν καὶ προβάτων τὸν μηκασμόν· ὥςε τὸ ἐκ τῆς τῦ Κρατίνυ ὀνοματοποιΐας ἐπιχείρημα περὶ τῆς τῦ β καὶ η γνησίας προφορᾶς, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπισηρίζονται οἱ Ἐρασμίται, φαίνεται—συκίνη ἐπιχειρία!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών | Academy of Athens

ἄλφα, aleph (βῆς· ὡς διχέρατον), βῆτα, beth (οἶκος) κτλ. (α).

§ β. Ἀλλ' ὅπως ἄν ἔχῃ τὸ περὶ τούτου, καὶ ὅστις ἄν ἦναι ὁ πρῶτος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων εὑρέτης, ταῦτα, εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν ἦσαν εἰμὴ δεκαέξ τὸν ἀριθμόν, τὰ ἐφεξῆς· α, β, γ, δ, ε, ι, κ, λ, μ, ν, ο, π, ρ, σ, τ, υ. (β). Εἰς ταῦτα δὲ τὰ πρῶτα γράμματα ἐπρόσθεσεν, ὡς μέν τινες νομίζουσιν (γ), ὁ Παλαμήδης κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ ἄλλα τέσσαρα τὰ, θ, φ, χ, ξ. τὰ δὲ η, ω, ζ, ψ, τέλος, ἐξευρέθησαν κατὰ τὸν ς καὶ ε αἰῶνα π. Χ. ἀπὸ τὸν Σικελιώτην Ἐπίχαρμον, καὶ τὸν Κεῖον Σιμωνίδην· ἀλλὰ κατ' ἄλλους καὶ τὰ πρῶτα τέσσαρα ἀποδίδονται εἰς τὸν Σιμωνίδην· κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὸν Πλίνιον, τὰ θ καὶ χ εὗρεν ὁ Ἐπίχαρμος.

§ γ. Ἐδέχθησαν δὲ τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων τὴν συμπλήρωσιν πρῶτοι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ Ἴωνες, καὶ τούτων πάλιν πρῶτοι οἱ Σάμιοι· διὰ τοῦτο τὰ μὲν εἰκοσιτέσσαρα ὀνομάζονται γράμματα Ἰωνικά, τὰ δὲ πρῶτα δεκαέξ, Ἀττικά. ταῦτα δὲ συνεπληρώθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ

(α) Τῶν νεωτέρων τινὲς ἐκλαμβάνουσι τὰ γράμματα τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου ὡς ἀρχαῖά τινα σημεῖα ἱερογλυφικά. βλ. J. L. Hug, Erfindung der Buchstabenschrift. Ulm, 1801.

(β) Διον. Ἁλικαρ περὶ Συνθ. ιδ. καὶ Πλούταρχ., καὶ Πλιν. φυσ. ις. ζ. 56. κτλ. Ἄλλοι δὲ τῶν νεωτέρων νομίζουσιν, ὅτι τὸ υ εἰσήχθη ὕστερον, τὰ δὲ πρῶτα γράμματα ἦσαν δεκαπέντε (βλ. Schoell ἔνθ. ἀνωτ.) τὸ δὲ υ ἐπεῖχε καὶ τόπον πνευματισμοῦ ὡς τὸ F, περὶ τοῦ ὁποίου λέγομεν ἐφεξῆς.

(γ) Ὁ Εὐριπίδης ἐπαινεῖ τὸν Παλαμήδην ὡς γραμμάτων εὑρέτην (ἀποσπασμ. παρὰ Στοβ. 63).

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πλέον αὐτὴ, παρὰ τὴν ἄλλην διαστροφὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν διφθόγγων, μᾶλλον δὲ μόνον αὐτὴ διέφθειρε καὶ παντελῶς ἐξεβαρβάρωσε τὴν γνησίαν προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης" (α).

§ δ. „Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο" (λέγει ὁ Ἐννίνιος, ὅσις συνειθίζει πολλάκις μὲ δεσποτικὴν ὀφρὺν καὶ ἀπόλυτον αὐθεντίαν νὰ περπερεύηται παφλάζων καὶ διδάσκων μηδὲν, καὶ κἄτι χειρότερον παρὰ τὸ μηδέν!) „Πρῶτοι (λέγει) πάντων ἀνθρώπων ἐπενόησαν νὰ ἐπιγράφωσι γραμματικὰς τόνους εἰς τὰς λέξεις οἱ νεώτεροι Ἄραβες, τῶν ὁποίων τὴν διδασκαλίαν ἐτελειοποίησεν Ἀλ-Χαλῆλος Ἀχμετίδης (!!), ὀλίγον ὑστερώτερος τοῦ Μωάμεθ γενόμενος. Ἀπὸ τοὺς Ἄραβας ἐδανείσθησαν τοὺς τόνους καὶ οἱ νεώτεροι Ἰουδαῖοι πρὸς χρῆσιν τετραπλῆν· καὶ τοσαύτη ἦτο κατ' ἀρχὰς καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν" (οἵ τινες, ἕπεται, ὅτι κατὰ τοῦτο ἐμιμήθησαν τοὺς Ἰουδαίους!)· „λέγω δὲ, πρῶτον νὰ διακρίνωσι δι' αὐτῶν τὰς ὁμωνύμους λέξεις, ὡς τὴν διὰ ἀπὸ τὸ Δία, καὶ τὸ φάρος ἀπὸ τὸ φᾶρος, κτλ. δεύτερον, νὰ κανονίζωσι τῶν ξενικῶν ὀνομάτων τὸν τονισμὸν, ὅταν διαφέρῃ ἀπὸ τὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησι συνήθη καὶ κανονικόν· οἷον, ἐγραψαν Μανασσῆς, Ὀζίας, Μαθθσάλας, καὶ ἄλλα κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν τῶν τοιούτων ὀνομάτων προφοράν" (τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνησίαν τὴν Ἑλληνικὴν ἔπρεπε νὰ προφέρωνται Μάνασης, Ὄζιας,

---

(α) Βλ. Ἐννιν. § XXV· καὶ LX, σελ. 18, 42, καὶ τὴν παρ' αὐτῷ τῷ Βοσσίῳ De accent. Graec. Sentent. σελ. 139—141.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(τὴν χρηματικὴν δόσιν, τὴν διδομένην μετὰ τῆς προικὸς εἰς τὸν γαμβρόν· (α)), καὶ πρώτριαν (τὴν ἀλλαχοῦ βαρβάρως τελάλισσαν, ὡς καὶ τελάλης, ὁ ἄλλως πρώτης), καὶ ἄλλα πολλά. Ὡσαύτως καὶ οἱ περὶ τὸν Πόντον Ἕλληνες λέγεσι μὲν τερχικῶς μπουχαρίκιν (καὶ

βάρως, μπαχσίσια), ἀντὶ συγχαρητικά, ἢ συγχαρτικά, ὅθεν καὶ συγχαρικάρις, καὶ συγχαριάτης, ὁ εὐαγγελιαφόρος, κτλ. Οἱ Ἠπειρῶται λέγεσι καὶ φιλοτιμίαις, (-μίας), τὰ τοιαῦτα φιλοδωρήματα· οἱ δὲ Βυζάντιοι, καὶ ἁπλοχερίσματα, καὶ ἁπλοχερίζω τὸ φιλοδωρῶ, ἢ κερνῶ]. Τὅτο δὲ τὸ κέρασμα καὶ κερνῶ, ἢ κιρνῶ, εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τῶν ἀρχαίων τὸ πρόποσις, προπίνω [πίνων εἰς ὑγείαν τινὸς, τὸν χαρίζω ἢ τὸ ποτήριον (ὡς „ἐκπώματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πρὅπινεν αὐτοῖς· Δημοσθ.), ἢ καὶ ἄλλο χάρισμα (ὡς, „πρὅπιεν αὐτῇ πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀργυρίου. Πλούταρ. Γάλβ. ιβ)· καὶ τώρα δὲ εἰς τὰ συμπόσια προπίνοντες κιρνῶσι (χαρίζεσιν) εἰς τὲς μεσικὲς καὶ χορευτὰς φλωρία, βάλλοντες εἰς τὸ ποτήριον· τὸ προπίνω σημαίνει καὶ ἁπλῶς τὸ χαρίζομαι (πρὸς ἡδονὴν. Ἀνακρέων·), κτλ.]. Λέγομεν λοιπὸν „κιρνῶ τὴν νύμφην δακτυλίδιον (ἀντὶ προπίνω=χαρίζομαι τῇ νύμφῃ δακτύλιον, κτλ.). ἡ δὲ φράσις εἶναι κοινὴ καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὴν Ἤπειρον καὶ ἀλλαχῦ. Μετέπεσε δὲ τὸ κιρνῶ καὶ εἰς τὴν σημασίαν τὲ προπίνω, ὅτι κιρνῶντες προπίνεσιν, ἢ κερασμένον τὸ ποτήριον χαρίζεσι μετὰ τὲ κράματος οἱ προπίνοντες· ἴσως δὲ ἦτο καὶ φράσις πληρεσέρα παλαιὰ „κερῶντες προπίνεσιν ἀλλήλοις ἐκπώματα, κτλ.

(α) Τὸ τράχομα δὲν εἶναι τράχωμα (τράχυσμα, τραχύ τι), οὔτε ἐκ τὲ τράκτωμα (παρὰ τὸ tracto), ἀλλὰ μετεπλάσθη (νομίζω) ἐκ τὲ τράγημα (τράγεμα, τράγομα, ὡς λέγεσι καὶ Θώροτρον τὸ Θώρετρον ἐκ τὲ Θώρητρον)· διότι τὸ μετὰ τῆς προικὸς διδόμενον ἀργύριον, ἢ τράχομα, δίδεται οἷον τῆς νύμφης τράγημα (τρωγάλιον), ὡς καὶ τὸ ἔδνον ἐκ τὲ ἔδανον, edulium (τὅτο δὲ παράγεται καὶ παρὰ τὸ δάνος, δόμα, δὼς, dos)· τοιαύτη τις ὁμοιάζει καὶ ἡ φράσις· „ἔδωκεν αὐτῷ πόλιν εἰς ὄψον, ἄρτον, ζώνην," κτλ. (Πλούταρχ. Θεμις. καὶ Ξενοφ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐξ ἄλλου δέρματος ὁποιουδήποτε, ἀπαραλλάκτως καθὼς καὶ ὁ παρ' ἡμῖν συνήθης τυρκικώτερον λεγόμενος γιαλάς· ἀκολούθως δὲ ἡ ὥα ἐξελήφθη καὶ καθολικώτερον, ὡς ἡ ὕϊα, καὶ ἀντὶ τοῦ λῶμα, κράσπεδον, κτλ.]. Τὸ τῶ ι ἀνεκφώνητον ἀποδεικνύει ἡ ἔκπτωσίς του καὶ ἀπὸ πολλὰς δοτικὰς, αἵτινες εἶχον πλέον μεταβῆ εἰς ἐπιῤῥήματ' ἐπὶ τῶν Ὁμηρικῶν ἀκόμη χρόνων· οἷον, λάθρη (ἰλ. β, 515), καὶ λάθρα = λάθρᾳ (λάθρα, ἡ, ἐκ τοῦ λάθρος, λαθερός)· πάντη (ἰλ. α, 384), παντᾶ (Πίνδ.) = πάντῃ (ἐκ τοῦ παντὸς, ὅθεν ἡ συνήθης γενικ. παντοῦ = παντάχοῦ· ἐκ τοῦ παντάχὸς, χὴ· ὅθεν πάλιν καὶ παντάχῃ = παντάχῃ)· ἀμᾶ, ἀμῇ (= ἀμῇ, ἐκ τοῦ ἀμὸς, ἀμόθεν, ὅθεν ἀμηγέπη = -πη, οὐδαμῇ = οὐδαμῇ, οὐδαμὸς, μοῦ)· ἅμα (ἰλ. ϑ, 64) = ὁμᾶ (Ἡσύχ.) = ὁμᾷ (ὁμῇ), ἐκ τῶ ὁμὸς (ὁμῶ)· πῇ (ἰλ. ε), δωρ. πᾶ, ἰων. κῇ = πᾷ, πῇ (ὅθεν καὶ ἡ γραφὴ πεῖ, ἐκ τῶ πῇ, πὸς, γενικ. πῶ, καὶ ποῖ = πῷ), πω (ἰλ. α)· ἡσυχῇ (Πίνδ.) = ἡσυχῇ (ἡσυχὸς, ἥσυχος, ἡσύχη, καὶ ὑδετέρα αἰτιατικὴ, ἥσυχα· ὕτω καὶ ἠρέμα, ἀτρέμα, μας, οὐδετέρως· ἐκ τῶ ἥρεμος, ἄτρεμος, -μὴς· ἂν καὶ ταῦτα δὲν εἶναι ϑηλυκὰ = ἠρέμᾳ, ἀτρέμᾳ, -μῃ, κατὰ συζολὴν τοῦ α· διφορῶνται δὲ τὰ τοιαῦ-

---

πέσσυξ, πίσσυξ), πίσυγξ, πισύγγιον (καὶ πέσυπτον = σκυτεῖον, καὶ πίσυγγος, ὁ σκυτεὺς. Ἡσύχ.), ὅθεν ἡ παρὰ Θετταλοῖς πιτζάγγα (= πισύγγη, τετέσι σκύτος, -τίον) ἢ κυρίως, ψόα, τὸ περὶ τοὺς νεφροὺς τῶν ζώων κρέας, ἢ ὁ ῥαχίτης μῦς (ὡς ἐπίπεδος καὶ σκυτοειδὴς), τὸ καὶ ἄλλως, πυκάλιον, ἐκ τοῦ πάχιον, πάχια καὶ ἀπάχια = ψόαι]. Τὸ δὲ βαμμένον τῶν ὑποδημάτων πετσίον (βαρβάρ. σαχτιάνι) λέγομεν ψύδιον (Πελοποννήσ.) = πισύδιον (δ = γ) ἀντὶ πισύγιον, πισύγγιον, πεσσύ(π)τιον, καὶ πεσσύπτη (Ἡσύχ.), ὡς καὶ τὸ πεσσὸς συγγεν. τῶ ψιά· βλ. Ῥείμερ. λ. πίσυγγος.

τό ποτε νὰ βραχυνθῶσιν ὡς ἁπλᾶ φωνήεντα; ἤγουν ἠδύναντό ποτε τὰ δύω φωνήεντα νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν ποσότητα μὲ τὸ ἕν; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀριθμητικὴ ἀντίφασις (α). Πλὴν ταύτης τῆς ἀποσροφῆς καὶ τῆς καθόλου συσολῆς καὶ βραχύνσεως τῶν διφθόγγων, καὶ ἐν τέλει καὶ πολλάκις ἐν μέσῳ τῆς λέξεως, ἄλλο φωνήεντος ἑπομένου, ὡς ἁπλῶν σοιχείων παρὰ τοῖς ποιηταῖς λαμβανομένων διὰ τὸ μέτρον (β), πολλὰ καὶ ἄλλα γραμματικὰ θεωρήματ' ἀποδεικνύουσι τὸ τῶν διφθόγγων ἀδιαίρετον. οἷον, τῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν γλῶσσαν ἀκριβῶς διαταχθέντων ἰσοσυλλάβων ὀνομάτων αἱ πτώσεις ἔχουσιν ἴσας πᾶσαι πάσας τὰς συλλαβάς· ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ἐρασμίτας, αἱ διφθογγοκατάληκτοι περιττεύουσι τὰς ἄλλας μίαν συλλαβὴν, οἷον, λέγος, λόγε, λόγωϊ, λόγοϊν, λόγοϊς (λόγῳ, λόγοιν,

---

(α) Σῴζει καὶ ἡ λαλεμένη γλῶσσά μας ὄχι μόνον τὴν συνηθεσάτην δι' ἀποσρόφε θλίψιν τῶν διφθόγγων καὶ φωνηέντων (ὡς, ἔρχομ' ἀπὸ, μ' εἶπε, μ' ἔδωκε), ἀλλὰ καὶ τὴν κρᾶσιν, ὡς, μοὖπε, μοὔδωκε, σοὖρθε (σοι, ἢ σὲ ἦλθε, λ=ρ), τοὖπα (τῷ καὶ τὸ εἶπα), καὶ ἄλλα πάμπολλα (μάλισα παρὰ τοῖς Ἰωαννίταις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἠπειρώταις)· τοιαῦτα καὶ τὰ, κἀπέκει (καὶ ἐπ' ἐκεῖ, ἐπέκεινα), κἄτι (=καί τι· ἄλλο δὲ τὸ κἄτι=καὶ ἔτι), τὤπα (τὸ εἶπα), κἤφυγε, κἤπιε (Χῖοι καὶ Σμυρναῖοι), ταὐτὸ, τἄλλα, τἄδικον, καὶ ἄλλας πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος συνειθισμένας Ἀττικὰς καὶ Ἰωνικὰς θεραπείας τῆς χασμῳδίας. Οἱ δὲ Κύπριοι καὶ οἱ περὶ τὸν Πόντον ὀλιγώτερον συνειθίζουσι καὶ τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν συνίζησιν, μάλισα δὲ τὰ εἰς ια καὶ σα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον προφέρουσιν ὀλόκληρα (οἷον, τὰ παιδία, ἡ καμινέα, κτλ.)

(β) Οἷον· | οἱ δ' ἐπεὶ | ἦν—. πι φάσκεαι | ἀλλὰ—. | Πυθοῖ ἐν | · | ἔπλευ ἄ|ρισος—. | τὸν δ' ἀῤ υἱ|όν—. | χώρῳ ἐν | —. | Κρήτῃ ἐν | ἠρανῦ | ἀσερό|εντος. παῖδα | ποι|εύμην, κτλ. (Ὅμ. καὶ Ἡσίοδ.).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ.

Σελ. 4, ςχ. 20, γλώσσης γράφ. γλώσσης—σ. 5, χ. 29, αυτῆς γράφ. αὐτῆς — σ. 11, ςχ. 30, μεν ει γρ́φ. μένει—σ. 17, ςχ. 6, τές γρ́φ. τὲς— σ. 21, ςχ. 24, Fρόδὸν, γρ́φ. Fρόδον, σ. 23, ςχ. 7, ἀποτελοῦντα τὸν φθόγγον τὸν αὐτόν. γράφ. ἀποτελῶντα προσπνεύσεως ἑκάτερα φθόγγον ἂν καὶ ὄχι τὸν αὐτόν· σ. 32, ςχ. 6, προσπνεύσεῳς γρ́φ.-σεως — ςχ. 18, καθ γρ́φ. καθ' — ςχ. 26, Ἡροδοτος γρ́φ. Ἡρόδοτος — σ. 37, ςχ. 26, Βοινὼα γράφ. Βοινώα — σ. 48, ςχ. 15, κήξ. πρόσθες, ἐκ τοῦ κάζω (καχκάζω, ὀνοματοπ.) κάξ, ὅθεν κάFξ, καύξ, κάϊξ, κήϊξ, καὶ (κάαξ, κάηξ) καύηξ — ςχ. 26, Ubysses, γράφ. Ulysses, — ςχ. 29, εἰσα, γρ́φ. εἶσα — σ. 55, ςχ. 30, Ασιανὰς γίφ. Ἀσιαν. — 31 ἐγὼ γρ́φ. ἐγὼ — σ. 56, ςχ. 7, ἐπροφέρετο, (πρόσθ.) οἷον εἰπεῖν, — σ. 59, ςχ. 11, ἐκφωνεσι γρ́φ. ἐκφωνοῦσι — σ. 61, ςχ. 30, πόπους γρ́φ. τόπους — σ. 65, ςχ. 24, ῥιναυλᾶν γρ́. ῥιναυλᾶν — ςχ. 28, τες γρ́. τὲς — σ. 66, ςχ. 10, μόνον ἀλλὰ, γρ. μόνον, ἀλλὰ — σελ. 72, ςχ. 21, amcicitia, γρ. amicit. — ςχ. 31, νγ, γρ́φ. γν, — σ. 74, ςχ. 7, πλάνω (πρόσθες), (ἢ πλάιω, πλάγω, πλάνγω, γγω, ὡς κάω, κάιω, κάγω, κάνγω, γγω, γκω)— σ. 75, ςχ. 31, καὶ τὸ ἐγκασρόνω· γρ́φ. καὶ τὸ ἐγγασρόνω ὡς ἐγκασρ. — σ. 78, ςχ. 26, ντυτὲ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

jungo, *ζύγω* (*ζύγγω*, cingo), *κτλ. καὶ πάλιν* ancus, uncus, ancora = *ἀγκὺς*, *ἀγκὸς*, *ὄγκυς*, *ὄγκος*, *ἄγκυρα*, cincinnus, *κί(γ)κινος*, tango, tingo (tetigi), *τάγω*, *γγω*, *θίγγω*, *θίγω*, *κτλ.* *Ἐνίοτε δὲ τρέπει καὶ εἰς ἄλληλα τὰ συγγενῆ ταῦτα γράμματα*, anchora *λέγουσα τὸ* ancora, *καὶ* angulus, *ἀντὶ ἀγκύλος*, *καὶ* ango, angustus *ἀντὶ ἄγχω*, *ἀγχότατος*, *ἄγχιστος* [*ἐκ τοῦ ἄγω*, *ἄνγω*, *γ* = *χ*, *ἄνχω*, *ἄγχω* (*γ* = *κ*, *οἷον ἄγκω*, *ἄγκος*), *οὕτω καὶ Γρμ.* engen, *ἀρχαίως*, angen, *ὄθεν* angst, *καὶ* anken, anchzen, *καὶ* bangen, *ἀντὶ* bagen, *βάγειν*, *ἄγειν*, *ὄθεν καὶ τὸ* Winkel (b = w) = *Fαγκύλος*, angulus, *καὶ* Enge (*τὸ στένος παρὰ τὸ στένω* = *ἄγχω*), *οἷον ἄγκος· ἐκ δὲ τῶ ἀγκὰν*, *ἀγκὴ εἶπεν* Anke, *καὶ* Ecke, *καὶ* Hacke, Haken, *κτλ. χωρὶς παρενθέσεως τῶ ν*, *τὸ ὁποῖον ὡσαύτως ἀποφεύγει καὶ ἡ Σλαβονικὴ*, Коготь *λέγουσα* (*κόγος*, *κόγοτος*, *ὡς ὄρχος*, *ὄρχατος*) *ἀντὶ κόγγος*, *κόγχος* (*ὄθεν κογχύλη*) = *Γόγκος*, *ὀγκὺς*, *λτ.* unguis, ungula, (*α*) uncus = *ὄνυξ* (*ὄνυγς*, *μεταθέσει*, *ὄθεν*) ноготь (*νόγος*, *Γρμ.* Nagel), *κτλ. βλ. καὶ κεφ. δ*]. *Ἀλλὰ* (*διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν λατινικὴν*), *τὸ* nc *προφέρουσιν οἱ νεώτεροι λατινισταὶ ὄχι ὡς τὸ ἀντίστοιχον Ἑλληνικὸν γκ* (= *γγ* = ng), *ἀλλ' ἀτονώτερον καὶ δυσηχέστερον*, *κολοβόνοντες τὸν πρὸ τῶ* c (= *κ*) *φινανλῶντα φθόγγον τῶ ν· οἷον ἄν-κος*, *τὸ* ancus, *ἀντὶ ἄγκος*, *καὶ ὀγκᾶσθαι*, oncare, *κτλ. πλὴν ὅσον συμπεραίνεται ἀπὸ τὰ* agceps, *ἀντὶ* anceps, (*ἄγκεψ*), agcora (*ἄγκυρα*), angulus, angustalis,

---

(*α*) *Πολλάκις ματαβάλλει τὸ* g *εἰς* c *ἡ λατινικὴ*, *οἷον ἐκ τῶ* figo *λέγει* fictum (*ἀντὶ* figtum), *καὶ* lectus (*ἀντὶ* legtus) *ἐκ τῶ* lego, *κτλ. φεύγουσα πάντοτε τὴν τῶ* g *πρὸς τὸ* t *κακόηχον σύγκρουσιν*, *ὡς καὶ ἡ Ἑλληνική.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τεστως· οἷον, ἡ σοφί-α, αἱ σοφί-αι, ὁ ἱππότα, οἱ ἱππότ-αι· ἐπὶ δὲ τῶν εἰς ας καὶ ος ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἀντικαταςαθέντος τοῦ ι ἀντὶ τῦ λητικῦ ς· οἷον, ὁ λόγ-ος, οἱ λόγ-οι, ἡ ὁδ-ὸς, αἱ ὁδ-οὶ, ὁ Αἰνεί-ας, οἱ Αἰνεῖ-αι)· καθὼς λοιπὸν εἰς ταύτας τὸ ι συναιρούμενον μετὰ τῦ προηγυμένυ φωνήεντος δίφθογγον ἀδιαίρετον ἀποτελεῖ, παρομοίως προσγραφόμενον καὶ εἰς τὰς δοτικὰς ἔπρεπε νὰ συμβάλλῃ τὸν ἴδιον φθόγγον πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς διφθόγγυ, καὶ τὸ σοφίαι (σοφίᾳ), φερ' εἰπεῖν, ἐπροφέρετο πιθανώτατα ὡς (αἱ) σοφίαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως (α). Ὅθεν καὶ αἱ, τιμῇ, Ἑρμῇ, καὶ αἱ λοιπαὶ εἰς η (ἐκ τῶν εἰς ης καὶ η) δοτικαὶ, γραφόμεται πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ η διὰ τῆς ει, τιμεῖ, Ἑρμεῖ, ἀπέδιδον ἑπομένως καὶ τὸν φθόγγον τῆς ἀδιαιρέτυ ει. β) Τοῦτ' αὐτὸ ἀποδεικνύυσι πολλὰ λείψανα ἀρχαίων δοτικῶν εἰς οι (= ῳ), αἵτινες διὰ τὴν ἀπηρχαιωμένην

(α) Οὕτω καὶ τὰ εἰς a τῆς Λατινικῆς ἔχυσι τὴν αὐτὴν δοτικὴν ἑνικὴν καὶ πληθυντικὴν ὀνομαςικὴν, οἷον musae (ἀρχ. musai)= μῦσαι (μῦσᾳ), καὶ μῦσαι (αἱ). Διὰ ταύτην τὴν συναλοιφὴν τῦ ι μετὰ τῦ α εἰς ἕνα τρίτον φθόγγον τὸν αι (ὲ), εἶπεν ὁ Κορίνθιος Γρηγόριος (περὶ διαλέκτ. τῷ 1150, μ. Χ.), ὅτι ἡ αι ἔχει τὸ ι ἐκφωνούμενον (ὡς συμβάλλον δηλονότι τὸν ἴδιον φθόγγον εἰς ἀπαρτισμὸν τῆς αι, ἥτις δυνάμει συμπεριέχει τῶν ἐξ ὧν σύγκειται στοιχείων τὰς φωνὰς, ἑκατέρας συγκερασθείσας εἰς γένεσιν τρίτης τινὸς μήτε ι πλέον ἠχούσης μήτε α)· διὰ τοῦτο, λέγει, καὶ τὸ μακρὸν α (ὡς σῷζον τὸν ἴδιον αὐτῦ φθόγγον ἀκέραιον) εἶναι μεῖζον τῆς αι διφθόγγυ (εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τῦ α συνεκράθη καὶ τὸ ι). Ταῦτα μὴ νοήσας ὁ Ἄλδος Μανύτιος, καὶ φρονήσας ἀνώτερα παρὰ τυπογράφιας ἐπιςάτην, ἔψεξε καὶ αὐτὸς τὰς Ἕλληνας, ὅτι δὲν ἐκφωνῦσι τὰς διφθόγγυς διηρημένας, καθὼς διδάσκει ὁ Κορίνθιος Γρηγόριος!!

* *

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών - Academy of Athens

ἀν τὸ δ ἐπροφέρετο ὡς τὸ d, *τὸ δὲ γ ὡς τὸ* , *καὶ τὸ β ὡς τὸ* b, *πῦ μένει πλέον ἡ εὔηχος ἁρμονία τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς; καὶ τίς ἀπὸ τὸς Ἕλληνας ἢ αὐτὸς ἤθελε προφέρει, ἢ κἄν ἐποφέρει ποτ' ἀκέων* dragden *καὶ* grabden *καὶ* dupos, *καὶ* sibda, *καὶ* bdelgo (*βδέλγω*), *καὶ ἄλλα τὰ ὡσαύτως δαρδάπτοντα τὴν ἀκοὴν σκληρόςομα κτυπήματα;*

§ γ. Ἀλλ' οἱ Ἐρασμίται καυχῶνται εἰς τὸν φθόγον τῦ d *ὡς ἠχώδη καὶ βαρύδεπον, καὶ ὅμως δὲν παρατηρῦσιν, ὅτι καὶ ἡ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα προφέρει τὸν δῦπον τῦτον εὐηχότερον καὶ λαμπρότερον· Μεθ' ὅλων τῶν διὰ τῶν ὀδόντων ἐκφερομένων τριῶν ἀφώνων γραμμάτων ἡ Ἑλληνικὴ Καλλιόπη συνάπτει τὸ πε-*

---

hesternus=*Γρμ.* gestern, *κτλ. καὶ ἐκ τῦ ἶφι* (ἴφιμος), *εἶπεν ἴφθιμος* (*ὡς πρωΐ, πρωΐμος· ὄχι παρὰ τὸ ἶφι θυμὸς*). *καὶ φθίω, δὲ καὶ φθέω* (*φθάω*) *φθῆμι, φθέρω, ἐκ τῦ φέω, φάω* (*φένω, φόνος, φονεύω, καὶ φάω, σφάω, σφίω, σφάζω*)· *καὶ φθέγγω, ἐκ τῦ φέω, φάω, φημὶ* (*φθέγω, φθέγγω*), *κτλ. καὶ πάλιν τὸ ἕτερον συγγενὲς τῦ δ ψιλὸν τ παρενθέτει μετὰ τὰ ψιλὰ π, κ: οἷον, κτάω, κτίω, ἐκ τῦ κίω, καὶ τύπτω, ῥίπτω, καὶ πάντα τὰ εἰς πτω ἐκ τῶν εἰς πω· καθόλ δὲ εἰς τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν ἀφώνων σύλληψιν ἀποφεύγει πᾶσαν ἀντιτυπίαν κακοηχίας ἡ Ἑλληνικὴ, καὶ πάντοτε καθυποτάττει τὰ διὰ τῶν ὀδόντων εἴς τε τὰ διὰ τῦ λάρυγγος καὶ τὰ διὰ τῶν χειλέων, τὸ μὲν δασὺ θ εἰς τὰ δασέα (φθόνος, χθών), τὸ δὲ ψιλὸν τ εἰς τὰ ψιλὰ (πτόλις, κτάω), τὸ δὲ μέσον δ εἰς τὰ μέσα (βδέω, γδῦπος). Ποία τῶν λαλεμένων σοφῶν τῆς Εὐρώπης ἢ καὶ τῶν Ἀσιανῶν γλωσσῶν εἶναι τόσον ἀκριβὴς περὶ τῶν συμφώνων τὰς συλλαβὰς, καὶ τὴν ἀλύποτάτην σύνθεσιν τῶν φθόγγων, ὡς ἡ Ἑλληνική; καὶ πῶς οἱ σοφοὶ Ἐρασμίται, παχύνοντες ἢ σκληρύνοντες πρὸς τὸ δοκεῖν τὴν ὁμαλωτάτην προφορὰν τῶν εὐήχων της συμφώνων, δὲν αἰσθάνονται, ὅτι τῆς ἀφαιροῦσί μέγα μέρος ἀπὸ τὴν ἀμίμητον καλλιφωνίαν, διὰ τῆς ὁποίας διαγράφει μεσικῶς τὴν φύσιν τῶν ὄντων, ἐκφράζουσα χαριέσατα ἐν ταὐτῷ καὶ ἀκριβέσατα τὰς διαφόρυς αὐτῶν ἰδιότητας;*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

παρατηρεῖς ὅτι ζῇ τοῦ Ὁμήρου καὶ Πινδάρου καὶ Σοφοκλέους καὶ Πλάτωνος ἡ λαλιὰ καὶ τὸ πνεῦμα. Δὲν ἔπρεπεν ἄρα πέποτε νὰ ἀπαντήσῃς καὶ κἀμμίαν Ἐρασμικὴν διφθόγγου ἀνάλυσιν,

---

Λυκόφρ.), κτλ. Καὶ δημώδεις δὲ τινες παλαιόταται πλάναι σῴζονται καὶ ἐκφράζονται παρομοίως· οἷον, „Ἔπτυσε τὸ παιδίον, ἢ εἰς τὸν κόρφον τυ, μὴ βασκαθῇ=Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κύλπον“ (Θεόκρ.) ς). Καὶ „Βοΐζει τ' αὐτία μυ (ἁπλῶς καὶ ὡς σημεῖον προδηλωτικόν) = Βομβεῖσιν ἀκναί μοι (Σαπφώ). Βοᾷ δ' ἐν ὠσὶ κέλαδος (Αἰσχύλ. Πέρσ.). Τὰ ὦτα ὑμῶν ἐβόμβει (Λυκιαν.). Καὶ, „Παίζει τ' ὀμμάτι μυ =ὀφθαλμός μευ ἄλλεται“ (Θεόκρ.). Πρόσθες καὶ τὸν Κλήδονα =κληδονίζεσθαι,-νιμικός, κληδών. Καὶ τὸ „Βυβόν νερὸν =ἄῤῥητον ὕδωρ“ (ὡς ἐν ταῖς ἀῤῥητοφορίαις). Καὶ τὰς Δρύμνας (Θετταλοί), ἢ (ὡς Αἰγινῆται ὀρθότερον) Δρυάδας (αἵτινες κατὰ τὰς πρώτας ἓξ ἡμέρας τῦ Αὐγέυ μάλιστα νομίζονται βλαβερώταται· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τότ' ἔχυσι τὰ Ἡμερομήνια, καὶ τὰς Νηρηΐδας, καὶ τὰς Ἐρινύας (βλ. ὄπισθ. σελ. 364), τὰς καὶ Καλὰς κυράδας=Εὐμενίδας καὶ Σεμνάς· καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα παλαιὰ καὶ γραώδη μυθολογήματα, ἢ κοινότερον, γρηῶν μαντεύματα. Ἀριθμει καὶ τὸ Χελιδόνειον ᾆσμα (βλ. ὄπισθ. σελ. 356), καὶ τῶν παιγνιδίων πολλὰ, οἷον τὸ „ζυγὰ ἢ μονὰ=ἄρτια καὶ περισσὰ“ (ὅθεν καὶ ἀρτιάζειν. Ἀριστοφ, Πλέτ.), καὶ τὸν Βασιλέα=Βασιλίνδα, παίγνιον παιζόμενον μάλιστα δι' ἀσραγάλων (ὅπυ ὁ μὲν κερδαίνων κάθηται βασιλεὺς· ὁ δὲ μὴ ἐπιτυγχάνων καλεῖται ὄνος, ἢ γάδαρος, =ὄνος κάθηται. Πλάτ. Θεαιτήτ. καὶ Ὁράτιος, ἐπις. Α. 1, 59), καὶ τὴν τυφλομυῖαν= μυῖαν χαλκῆν, καὶ μυΐνδα, καὶ ψηλαφίνδα (ὡς ψηλαφῶντος καὶ μύοντός τινος τὰς ὀφθαλμὰς κεκλεισμένας διά τινος ὑφάσματος ἢ πανίυ, ὅθεν λέγεται κοινῶς καὶ τυφλοπανίδα, -νίτζα· βλ. Πολυδ. καὶ Ἡσύχ. καὶ Φρύνιχ.), καὶ ἄλλα παιγνίδια ἐθνικὰ, καὶ οἰκιακὰ καὶ δημόσια· μεταξὺ τύτων σῴζονται πολλαχῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἐγχώριοι ἀγῶνες, τὸ πήδημα, καὶ ὁ δρόμος (ἢ τὸ τρέξιμον), καὶ τὸ λιθάριον (ἢ ἡ πέτρα), καὶ ἡ πάλη, καὶ τὸ νυσσάνιον (=νύσσα, τὴν ὁποίαν κτυπῦσι μὲ τὸ τυφέκιον ἀντὶ τῦ ἀπηρχαιωμένυ ἀκοντίυ)=ἅλμα, ποδωκυία, δίσκος, ἄκων,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κόμμα, ὅτε λόγυς ἀξίυς ἀναμνήσεως ἐπιφέρει πρὸς δικαιολόγησιν τῆς τοιαύτης προφορᾶς, δὲν μακρύνομεν τὸν περὶ τύτυ λόγον. Ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὸ θ δὲν εἶναι τ, ἐπειδὴ τί ἐχρειάζοντο δύο τ εἰς τὸν Ἄλφάβητον; Ὅταν κάμωσι τῦτον τὸν εὔκολον συλλογισμὸν οἱ ταυτίζοντες τὸ θ μὲ τὸ τ, μάθωσι δὲ καὶ νὰ προφέρωσι τὸ ξοιχεῖον, θέλυσι παύσει, νομίζω, παρευθὺς ἀπὸ τὸν ἀπειρόκαλον ταυτασμόν των.

§ γ. Ἀντὶ τῦ θ ἡ Μακεδονικὴ καὶ ἄλλαι ἀρχαῖαι διάλεκτοι μετεχειρίζοντο τὸ δ, οἷον, δάνος, δάλασσα, ἀντὶ θάλασσα, θάνος, θάνατος· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ θάνω, θαίνω, τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τὸ δάνω, δαίνω (κόπτω, κτείνω). Ὡσαύτως καὶ ἡ πολλάκις μακεδονίζυσα Σλαβονικὴ μὲ τὰς διαλέκτυς της λέγει, дерзаю (δερσάω, ζ=σ), = θερσάω, ἀντὶ θερσέω, θαρσέω, καὶ дира (δύρα) τὸ θύρα (τύρα, τρύω, τρύπα), κτλ. καὶ ἡ Λατινικὴ ὡσαύτως εἶπε perdo τὸ πέρθω, κτλ. Οἱ δὲ Αἰολεῖς ἔτρεπον τὸ θ εἰς φ (ὡς καὶ ἡ συνήθεια πολλάκις ἀγαπᾷ, οἷον ξάφνη ἡ ξάθμη, φηκάρι τὸ θηκάριον, καὶ ἄλλα, καὶ τὰ τῶν Ποντικῶν, φυμίζω, ἀντὶ θυμίζω, θυμᾶμαι· φυμέας, θυμικὸς, ὀξύθυμος, κτλ.)· καὶ οἱ Ῥῶσσοι ὡσαύτως λέγυσι Феатръ, Феодоръ, ἀντὶ θέατρον, Θεόδωρος· καὶ οἱ Λατῖνοι, fera τὸν θῆρα, Αἰολ. φῆρα, φὴρ, καὶ fumus, φῦμος, θῦμος (ὁ καπνὸς, ὡς θυμίασις), Σλαβον. дымъ, δῦμος (δ = θ. ἐκ τῦ ἀῤῥήτυ дыю, δύω, θύω, ὅθεν дымлю, ἀντὶ дыму, дму, θυμῶ καὶ θυμιῶ), κτλ. (α)· ἄλλοι δὲ τέλος ἔταττον ἀντὶ

(α) Καὶ τὸ χ τρέπεται εἰς φ Αἰολικ. ὡς, αὐφένα = αὐχένα· χύω (φύω, φύνδω, χύδω), Λτ. fundo· vastus = χασὺς (φ = v)· ὄθω καὶ

μηχῶνται, εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν blöcken καὶ meckern, εἰς δὲ τὸ Λάτιον balant· ἀλλὰ δὲν θέλεσι καὶ νὰ μᾶς διδάξωσι τοῦ η τὴν προφοράν, ἐδὲ κάθηνται ἀθάνατοί τινες Ἠχοὶ τῆς πρώτης καὶ ἀμερεῖς τῶν ἀρχαιγόνων Ἑλλήνων φωνῆς. Τῶν ἀλόγων ζώων αἱ ἀσήμαντοι καὶ ἀδιάρθρωτοι φωναὶ πάντοτε καὶ πανταχοῦ διαμένεσιν ἀμετάβλητοι· ὁ δὲ ταύτας διὰ γραμμάτων ἐκφράζων καὶ διαρθρόνων ἄνθρωπος τὰς μιμεῖται μὲν ὡς ἔγγισα τοῦ ἀληθεῖς, ἀλλὰ δὲν παραμελεῖ καὶ τὴν φύσιν τῆς γλώσσης εἰς τὴν ὁποίαν τὰς ὀνοματοποιεῖ καὶ τὰς διαπλάττει, ὀνομάζων πολλάκις ἐξ αὐτῶν καὶ αὐτὰ τῶν ζώων τὰ ὀνόματα. Ἤ τί ἤθελε διαφέρει ὁ σοφὸς νομοθέτης τῶν τοιούτων πεποιημένων ὀνομάτων ἀπὸ βωμολόχον ζώων μιμητὴν, ὅσις σπεδάζει νὰ ἐκφωνήσῃ ἀπαράλλακτον τὴν ἀδιάρθρωτον τοῦ ζώου φωνὴν, διὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ; εἰ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ κοινὰ τῆς γλώσσης ὀνόματα, τὰ πεποιημένα, ἐξέφραζον ἀκριβέσατα αὐτὰς τῶν ζώων τὰς φωνὰς, οἷον ἡ βληχὴ καὶ τὸ βὴ τὴν τῶν προβάτων, καὶ ἄλλο τι ἄλλου τινὸς κτήνους φωνὴν, τί ἔμενε πλέον νὰ μιμηθῶσιν „οἱ τὰ πρόβατα μιμούμενοι, καὶ τοὺς ἀλεκτρυόνας καὶ τἄλλα ζῶα;“ (καθὼς λέγει ὁ Πλάτων, Κρατύλ. λδ). Ἀλλ' ὄχι, δὲν εἶναι τοιοῦτος μιμητὴς καὶ ὁ ἐξ ὀνοματοποΐας ὀνοματοθέτης· δὲν βληχᾶται πραγματικῶς, ὡσὰν τὸ πρόβατον· ἐδὲ μηχᾶται, ὡς αἱ αἶγες, οὐδὲ κοΐζει καὶ γαυγίζει ὡς ὁ κοῖρος καὶ ὁ σκύλλος ἀπαράλλακτα, ὅταν μεταφέρῃ εἰς τὴν γλῶσσάν τε τοὺς φθόγγους τῶν ζώων τούτων· οὐδ' ἄλλες ἐδένας ἤχες καὶ ψόφες ἀσημάντες ἀποδίδει πάντῃ ταὐτοφώνως καὶ ἀκριβῶς ἀντιφωνῶν· ἀλλὰ τοὺς ἐκτυπόνει λογικῶς, μιμού-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατὰ τὸν μεριχὸν τῆς ἰδίας αὐτῶν χριτιχῆς αἰσθήσεως νόμον. Τὸ „Νόμῳ χαλὸν, νόμῳ αἰσχρὸν“ δὲν εἶναι χαθόλϖ δίχαιον χαὶ ἀληθὲς χαὶ σωτήριον γνωμιχόν· διότι πολλάχις ὁ νόμος ἕτος εἶναι ὑπηγορευμένος ἀπὸ διεφθαρμένην ἕξιν χαὶ πεπαθημένης φαντασίας ἄλογον ὁρμήν· Ἔπρεπε μάλις ἐξ ἐναντίας τόσον πλέον νὰ ἡσθάνοντο τὴν εὐφωνίαν τῆς Ἑλληνιχῆς γλώσσης, ὅσον μᾶλλον αὕτη διαφέρει προφανῶς παρὰ τὰς ἄλλας τὰς εὐρωπαϊχὰς χατὰ τὸν ἱλαρὸν χαὶ μειλίχιον τῶν γραμμάτων αὐτῆς φθόγγον, χαὶ τὴν εὔχρατον σύνθεσιν τῶν συλλαβῶν, χαθ' ἣν ἥ τε χασμῳδία τῶν παραλλήλων θεραπεύεται φωνηέντων, χαὶ τὰ σχληρότερα τῶν συμφώνων συνεξυφαίνονται πρὸς τὰ μαλαχώτερα χαὶ γλυχύτερα· χαὶ μία διὰ πάντων ἀποτελεῖται συμφωνία, πρέπϖσα χαὶ ἀνάλογος εἰς τὴν διὰ τῶν ἐνάρθρων φωνῶν μεγαλοπρεπῆ χαὶ χαλὴν τῆς φύσεως μίμησιν. Εἰς ἀδεμίαν λέξιν Ἑλληνιχὴν δὲν εὑρίσχεις αὐσηρῶν χαὶ τραχέων συμφώνων ἤχϖς ἀχράτϖς συμπεπλεγμένϖς, ὄχι διπλᾶ μετὰ διπλῶν, ὄχι διπλασιαζόμενα δασέα, ὄχι δασέα πρὸ τῶν ψιλῶν, ὄχι μέσα μετὰ ψιλῶν ἢ δασέων, ὄχι τρία σύμφωνα χωρὶς μεσολλαβοντος ὑγροῦ (ἢ γ = ν) παραλλήλως εἰς ἁπλῆν λέξιν συντεθειμένα, ὄχι, τέλος, σύμφωνον ἀδὲν τῶν λεγομένων ἀφώνων ἀδεμιᾶς λέξεως τελιχὸν, ἔτε ψιλὸν, ἔτε δασὺ, ἔτε μέσον, ἀλλ' ἀδ' ἡμίφωνον ἄλλο, πλὴν δύω μόνον ἀμεταβόλων ν χαὶ ρ, χαὶ τϖ σ μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ διπλῶν ξ, ψ, (χς, γς, χς, χαὶ βς, φς, πς). Τόσον ἐφρόντισεν ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἑλληνιχὴ Καλλιόπη περὶ τὴν σύνθεσιν χαὶ διάρθρωσιν τῆς ἑλλάδος φωνῆς, ἀποφεύγϖσα πᾶσαν βαρύηχον χαὶ σχληρόσομον χαχοφωνίαν, ὁποίας ἔχϖσιν ὅλαι αἱ

ραν, ὡς καὶ ἡμεῖς, τὸ χθὼν chthon (=χθὼν, ὄχι χτὼν), καὶ τὸ ἐχθρὸς echthros (ἐχθρὸς), καὶ τὸ φθείρω phthiro, κτλ. Ὁμοίως καὶ πρὸ φωνήεντος δασυνομένω ἔτρεπον τὸ ψιλὸν τ εἰς τὸ δασὺ ϑ (καθ' ὕλην, νύχθ' ὅλην), κτλ. ἂν δ' οἱ ἀντιλέγοντες Ἐρασμίται προφέρωσι τέλω τὸ ϑέλω, καὶ χτὼν, ἢ κτὼν, κτλ. τραυλίζωσι μὴ δυνάμενοι νὰ διαρθρώσωσι τὸ ϑ· καθὼς καὶ τὸ χ πολλάκις προφέρωσιν ὡς κ κακέηχον κατὰ τὸ Ἰταλικὸν ch (καὶ τοῦτο μεταπλασθὲν ἀπὸ τὸ Λατινικὸν ch=χ, τὸ ὁποῖον πάλιν οἱ Γάλλοι μετεποίησαν εἰς τὸ συριστικὸν αὐτῶν ch), οἷον ὅταν προφέρωσι τὸ βραχὺ, βρακὺ (vrachi) καὶ τὸ ἦχος, ἦκος (ichos, echos), κτλ. (α). οὕτω ψιλόνουσι καὶ τὸ φ, καὶ μάλιστα πρὸ τοῦ ϑ, πτίζις λέγοντες τὸ φθίσις (phthisis), καὶ πτάνω τὸ φθάνω (phthano). Ἀλλὰ τοιαύτας βαρβαροφωνίας ἀφίνοντες νὰ χαίρωσι, σπεύδομεν πρὸς τὸ η.

(α) Ἐνόμισάν τινες, ὅτι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν χ ἐπροφέρετο τὸ πάλαι κατὰ τόπους ψιλώτερον, καὶ ἐγγὺς τοῦ κ, διότι εὑρίσκεται εἰς ἀρχαῖα νομίσματα, ΑΚΑΙΩΝ (ἄπαξ), ἀντὶ Ἀχαιῶν, καὶ ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ ἀντὶ Χαλχαδονίων (βλ. Haverc. de liter. Graecar. varia Script. in nummis, κτλ.). Ἀλλ' εἰς μὲν τὸ ΑΚΑΙΩΝ, ἢ αὐτὸς ὁ νομισματογλύφος, ἢ ὁ τῆς ἐπιγραφῆς ἀντιγραφεὺς δὲν ἔγραψεν ἐκ παραδρομῆς τὸ Η μετὰ τὸ κ (ΚΗ), ὡς ἔγραφον τὸ πάλαι πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ χ. Τὸ δὲ Καλχηδὼν εἶναι τὸ κατὰ μετάθεσιν συνηθέστερον Χαλκηδὼν, ὡς ἔλεγον καὶ, κάλχη καὶ χάλκη (ἐκ τοῦ κάχληξ, κόχλος), καλχὶς καὶ χαλκὶς, καλχαίνω καὶ χαλκαίνω, κτλ. Ὥστε οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης των δὲν ἐψίλουναν τὸ χ ὡς τὸ κ παραλόγως καὶ ἀσαθῶς. ἐξ ἐναντίας μάλιστα οἱ Ἀττικοὶ ἐδάσυναν ἐνίστε πρὸ τοῦ σ καὶ αὐτὸ τὸ κ, γράφοντες, πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ ξ, ἀνάχσιλα, ἐχς, ἀντὶ ἀνάκσιλα ἐκς (ἀνάξιλα, ἐξ). ἂν καὶ ἄλλως καὶ τὸ χ καὶ τὸ γ ψιλόνονται ἐπίσης μὲ τὸ κ πρὸ τοῦ σ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ξ (βλ. ἀνωτέρ. § ε).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τί ἐδίδασκον καὶ τί ἔγραφον· — τόσην προκόπην νὰ κάμωσιν ὅλοι τῆς Ἑλλάδος οἱ ἐχθροί! Ποῖοι δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῇ τονισμῇ τῶν λέξεων σκοποί; Ἂν οἱ τόνοι κατ' ἀρχὰς ἐκοινοποιήθησαν διὰ μόνην τὴν διάκρισιν τῶν συνωνύμων ὀνομάτων, καὶ τῶν ξενικῶν φωνῶν τὴν ὀρθοέπειαν, καὶ τὴν ἔμφασιν τῆς καταλήξεως τῶν περιόδων, καὶ αὐτῶν πάλιν τῶν ψαλλομένων τὴν μελῳδίαν, πῶς λοιπὸν εὑρίσκονται παλαιότατα ἀντίγραφα Ἑλληνικὰ ὅλα δι' ὅλων τῶν λέξεων τονισμένα; εἶναι ἆρά γε τούτων τῶν γραφῶν αἱ λέξεις ὅλαι συνώνυμοι; ἢ ξέναι ὅλαι; ἢ ὅλαι περιοδικαὶ καὶ ψαλμικαί; — "Α! τὰς τόνας (λέγεσι) τὰς ἐπρόσθεσαν εἰς τὰ παλαιὰ τῶν ἀντιγράφων οἱ κατὰ τὰς ὑστέρας χρόνας ἀμαθέστατοι Γραικοί, διὰ νὰ διακρίνωσι τὰς λέξεις, αἵτινες εἶναι γεγραμμέναι κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον τῷ γράφειν ὑφ' ἕν, χωρὶς τῆς τῶν στοιχείων κατὰ λέξιν διακρίσεως· οἷον: ΜΗΝΙΝΑΕΙΔΕΘΕΑ (α)· εἰς τὰς τοιαύτας ἀρχαίας γραφὰς τολμηρῶν γραμματικίσκων χεῖρες

(α) Καὶ ἡ ὑφ' ἕν αὕτη τῶν λέξεων γραφὴ δὲν εἶναι, καθὼς ὁ Ἐννίνιος νομίζει, καθολική. Εἰς πάμπολλα χειρόγραφα αἱ λέξεις εἶναι γραμμέναι χωρισαὶ ἀπ' ἀλλήλων καὶ πολλάκις διακρίνονται καὶ μὲ σίγματα. Καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχαιοτάτας χρόνας, ὡς βλέπομεν εἰς τὰς ἐπιγραφάς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διέκρινον οἱ Ἕλληνες τὰς λέξεις ἀπ' ἀλλήλων διὰ σιγμάτων τριῶν πολλάκις, καὶ δύω, καὶ ἄλλοτε ἑνὸς (τὸ ὁποῖον ἐσυνείθιζον καὶ οἱ Τυῤῥηνοὶ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰς ἐπιγραφάς των), οἷον, Φανοδίκο: εἰμι: το Ἑρμοκράτος: το Προκονεσιο: καγω: κρατερα: καπιςατον: καὶ Ηεθμον: ες πρυτανειον: εδοκα: κτλ. βλ. Corpus inscript. Graec. ed. A. Boeckhii, σελ. 15. Καὶ σελ. 26, ΑΓΡΑΤΡΑ ΤΟΙΡ ΓΑΛΕΙΟΙΣ: (ἡ Γρήτρα τοῖς ΓΗλείοις: κτλ. ἐπὶ τῆς 40, ἢ 50. Ὀλυμ.). Καὶ (σελ. 9.) Θεος. Τυχα. κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Λ.

	Σελ.
*Λάδων	333
Λαζαρίναι (καὶ Λαζαράκι, εἶδος ἄρτου)	356
Λάθω, λήθη, Λητὼ	333
Λάκων, Λακωνικὴ	767
Λαιμαρέα, Λαιμόκοψις	388
Λαλαγγίτα	306
*Λάμπος, Λάμπω	569, 571
Λάμπω	148
*Λαπίθαι	660
*Λασποχώριον	343
*Λατεῖνος	282
Λαχανίζω, -νιάζω	763
Λεβήτιον, -βέτιον	528
Λειπανάβατον, Λειψὲν. βλ. Σημίτιον.	
Λείμπα· ὀρθότερ. Λύμπα	534
*Λεχώνια	342
*Λήδα	333
Λημέριον, λημεριάζω=ὀλημ.	364
Λίγδα	775
Λογοειδεῖς σίχοι	663
Λέμπα (λάκκος)=γλέβα, γλυφὴ (Ἑπτανησιῶτ.), ὡς τὸ Λύμπα, βλ. Λείμπα.	
Λωτράρις, -ραινα	529
*Λούγδηνον	346
*Λυάκωρας	760
*Λυκαβηττὸς	289
Λύκος	534
Λυκοφεγγέω, -φέγγω	161

Μ.

	Σελ.
Μαγιὰ, βλ. Σημίτιον	
Μάγελον	83
*Μάγνητες	330
*Μακέται, Μακεδόνες	330
Μαδονὴ, Μισσὲρ, μισσὲς	303
*Μαδεμοχώρια	765
Μαλλιαρόκ.	767
Μαλλόνω (ἐκ τῦ ἀμιλλόω) ἀμιλλάω, -λῶμαι. βλ. Μαρκάτη.	
Μαρκάτη=ἀμοργάτη, -γητὴ, ἀμόργω, ὁμόργω-γάω, γάζω (βλ. Ῥείμ. λ. ὁμαρτάζω), ἀποκοπ. τῦ α.	532
Μαρυκαδίζειν	277
Μάσακας	534
Μαυλῶ· μαυλίζειν κλαδὶ	767
Μαχαιριὰ	228
Μαχτὴς	131
Μεθοκόπος, -κοπῶ, -πῦμαι	498
Μειζέτερος	765
Μελαμπύγῳ περιτυχεῖν	767
Μελειδώνα	366
Μέλλων σύνθετ. (θέλω, ἔχω)	601
Μὲν, μὰν, μὴν, σύνδεσμ.	332
Μεν κατάληξ. πρωτοπροσωπ.	284
*Μενοίτιος	300
Μενεξὲς	532
Μεσκέλια, τὰ	596
Μετάλλεια, ἡ	191
Μετάνοιαν (λέγω σοι)	537
*Μέτσοβον, Μέσσαβα, -σσαπ.	337
Μία, βλ. Φορὰ	
Μιξοβάρβαρος, μιξοσόλοικος διάλεκτ.	510
Μολυβιὰ	228
Μολυταρία, ἡ (παραφυὰς, βλαστὸς· Ἑπτανήσιοι)· ἐκ τοῦ μολεύω μολύω (μο-	

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μενα κατὰ τὴν εὐκτικὴν ἀδιαφόρως νῦν μὲν διὰ τοῦ ει, νῦν δὲ διὰ τοῦ η· οἷον ἐκ τοῦ δαμείω γράφεται δαμείη (Ἰλ. χ. ςίχ. 246), καὶ ἐκ τῦ σαπείω, σαπήη (Ἰλ. τ. 27), καὶ θήη καὶ θείη, ἠείδη, ἠήδει, ἠείδει, κτλ. Διὰ τῦτο καὶ πάμπολλα ὀνόματα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκονται γραμμένα ἐπίσης ὀρθῶς καὶ διὰ τῦ η καὶ διὰ τοῦ ει, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τοῦ ι· ὡς, σκεπηνὸς, σκεπεινὸς, σκεπινὸς: ἀλήτης ἀλείτης, ἀλίτης: ὀμβρηνὸς καὶ ὀμβρινὸς: κεφαλῆνος, καὶ-λῖνος: σπαθήνης καὶ-θίνης: καμασῆνες καὶ-σῖνες: ἴκω (ἐκ τοῦ ἔω, εἴω, ἴω, ἶκα), καὶ (εἴω, ἧκα), ἥκω: σκήπτω, καὶ σκίπτω, σκίμπτω: τάπης, -πητος, καὶ τάπις, -πιδος: ζευγήτης,-ίτης: κελευθήτης,-ίτης: κεφαλήτης-ίτης: βέμβηξ, καὶ -βιξ: κίβησις, κίβισις, κίβυσις: πητύα, πυτία, πιτύα: τήθη, τηθὴ,-θὺς,-θὶς, τηθηνὸς, καὶ τιθηνὸς, τιθήνη, τιθὴ, τιθὸς (θάω, θήσω): ἁμαξιτὸς (Ἰλ. Χ. 146), καὶ ἁμαξητὸς (Ξενοφ. Ἑλλην. Ζ, γ): κίνυγμα, κινύσσω (Αἰσχύλ.), καὶ κήνυγμα, κηνύσσω (πολλὰ τῶν ἀντιγράφων, καὶ Ἡσύχ.) (α). πρόσθες καὶ τὰ εἰς της, τηρ εἰς τειρα ἔχοντα τὸ θηλυκὸν, οἷον, σωτὴρ σώτειρα, γεννετὴρ,-νέτειρα, κτλ. Ἀλλ' αἱ διάφοροι τῶν διαλέκτων γραφαὶ (θέλουσιν ὑποχρέσει οἱ Ἐρασμίται), δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ διαφοραὶ προφορᾶς, ἐπειδὴ τὰ τῶν λέξεων ςοιχεῖα δὲν εἶναι γραμματοδιδασκάλων γραφικὰ παίγνια, ἀλλὰ σημεῖα φωνῶν. — Ναὶ, ἀποκρινόμεθα· ἀλλ' ἡ διαφορὰ τῆς προφορᾶς δὲν

(α) Τοιῦτον εἶναι καὶ τὸ (θέμελον), θέμειλον, θέμηλον, καὶ μεταθ. θέλημνον, θέλιμνον, θέλυμνον (ὅθεν προθέλυμνος), καὶ ἄλλα πολλὰ, περὶ τῶν ὁποίων βλ. τῦ σοφῦ Ῥειμέρυ τὸ Ἑλληνογερμαν. λεξικὸν· παράβαλε καὶ τὰ ἐφεξῆς περὶ τῆς διφθόγγυ ει.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐξήρχοντο, τὰ μετεχειρίζοντο καὶ καθ' ἑαυτὲς, εἰς τὰς ἰδίας μελέτας, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο μάθημα χρήσιμον καὶ βιωφελὲς οἱ μαθόντες τὸ διενεργοῦσι, καὶ ἀφ' ὧ μακρυνθῶσιν ἀπὸ τοὺς διδασκάλες των· εἰς δὲ τὸν βίον τὸν κοινωνικὸν ἡ καθολικὴ χρῆσις τῶν σημείων ἦλθεν ὀψιμώτερον· καὶ παρῆλθεν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνος ἱκανὸς, ἕως κοινῶς νὰ συνειθισθῶσι· δὲν ἦσαν ὅμως πάντη ἄχρησα καὶ εἰς τὸ δημόσιον, ἐκτὸς τῶν διδασκαλείων, καὶ πρὸ τῆς σωτηρίε καὶ μετ' αὐτὴν ἀμέσως τὴν σωτήριον ἐποχὴν, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἀποδείξεων. B) Εἰς τὴν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ Ἡρακλείε κατὰ τὸ 1743 ἔτος εὑρεθεῖσαν ἐπὶ τοίχε Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν αἱ λέξεις ὅλαι εἶναι χαραγμέναι μετὰ τόνων καὶ πνευμάτων (ἡ δὲ δοτικὴ γράφεται ἀνυπόγραφος· βλ. ὄπισθ. σελ. 506)· αὕτη δὲ ἡ ἐπίσημος ἐπιγραφὴ χρονολογεῖται βεβαίως ὄχι νεωτέρα τοῦ 80 ἔτες μ. X. ἀλλὰ μᾶλλον ἀρχαιοτέρα· καθὼς καὶ ἄλλαι δύω, αἱ τοῦ Νορισίε (Noris. Cenotaphia Pisana, σελ. 488), Λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ εὑρέθησαν εἰς μάρμαρα γραμμέναι μετὰ τόνων ἐπὶ Ὀκταβίε Καίσαρος Αὐγούστε (ὀλίγον πρότερον, ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς σωτηρίε ἐποχῆς)· καὶ ἄλλη πάλιν ὁμοίως ἐπὶ Τιβερίε, ἢ ἐπὶ Τίτε (α). Ἐὰν δὲ καὶ εἰς μάρμαρα καὶ εἰς τοίχες Ἰταλικῶν πόλεων, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, ἐγράφοντο τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας κατ' ἐκείνες τοὺς χρόνες, πόσῳ

(α) Βλ. τὸν περικλεῆ καὶ φιλέλληνα Βιλλοϊσῶνα Anecdot. Græc. tom. II, pag. 130· καὶ τὸ John Foster, Essay on the different Nature of Accent ont Quantity. pag. 400, ed. Eton. 1763.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ εἰς ἡμᾶς ἀδιαιρέτου προφορᾶς τῆς αυ καὶ ευ.

ιβ. Α) Εἴπομεν ἐν τοῖς προλαβοῦσιν, ὅτι αἱ δίφθογγοι αυ καὶ ευ εἶναι τὰ α καὶ ε φωνήεντα συνημμένα μετὰ τοῦ υ, ὡς συμφωνικοῦ πνεύματος ἐκφερομένου, τουτέστιν εἶναι συλλαβαὶ ἐξ ἑνὸς φωνήεντος καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ συνηνωμένης συμφωνικῆς δασύτητος, εἰς τὴν ὁποίαν μεταβαίνει τὸ υ συντυλισσόμενον, τρόπον τινά, καὶ συναρπαζόμενον ὑπὸ τοῦ πνεύματος· εἶναι δὲ καὶ δίφθογγοι αἱ αὐταὶ, καθὸ συναλοιφαὶ δύω φωνηέντων εἰς ἕνα φθόγγον, τὰ ὁποῖα διαιρούμενα πάλιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς λέξεως ἀποδίδουσιν ἑκάτερον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φωνὴν, καὶ τὸ υ ἀπολυθὲν ἀπὸ τὸν δεσμὸν τοῦ πνεύματος ἀναλαμβάνει τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, καὶ ἐκφωνεῖται καθ' ἑαυτό· οὕτω τὸ αὔω (ἄβω = ἄϝω) γίνεται ἀΰω, καὶ τὸ εὖ, ἐΰ. Διὰ τοῦτο τινὲς τῶν φιλολόγων ἐνόμισαν, ὅτι ἡ πρώτη τοῦ υ χρῆσις ἦτον ἀντὶ πνεύματος = ϝ, κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν vav, ἀνεπλήρονε δὲ τὸν τόπον αὐτοῦ, καθὸ φωνήεντος, τὸ ο προφερόμενον καὶ ὡς ϐ (υ βραχὺ καὶ μακρόν)· ὅθεν αἱ γραφαὶ θϐγάτηρ ἀντὶ θυγάτηρ καὶ ἄλλα, περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ἐν τῷ περὶ τῆς ου, ὕστερον δὲ παρελήφθη καὶ ὡς φωνῆεν τὸ υ. Ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο τὸ γράμμα εἶχεν ἔκπαλαι τὸν φθόγγον τοῦ ϝ, εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 24). ὅτι δὲ ταύτην πρώτην καὶ μόνην εἶχε τὴν χρῆσιν ἐξ ἀρχῆς, εἶναι σχεδὸν ἀπίθανον. Πότε κατετάχθη τὸ υ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον εἶναι ἀδιόριστον (βλ. σελ. 27)· εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι οἱ παλαιοὶ, οἷον ὁ Ἀριστοτέλης (βλ. Πλιν. ζ, 56), καὶ οἱ Στωϊκοὶ (Λαέρτ. ἐν Ζήνων.), καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (περὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

1000 π. Χ. — 1829 μ. Χ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χείρημα σοφιστικὸν εἰς τὰς ἀγράφους διαλέξεις (διότι ἀναγκάζεται νὰ προφέρῃ μετὰ τῶν λέξεων καὶ τὸν κοινῶς καὶ σαθερῶς συνειθισμένον αὐτῶν τόνον)· εὐκολώτερον δὲ γίνεται τὸ σόφισμα εἰς τὰς λέξεις τὰς γραπτὰς διὰ τὴν ἀγραφίαν τοῦ τόνου (ὡς εἰς τὸ ἐφεξῆς δημοσια)· ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ποιήματα (διὰ τὴν συνεπιπλοκὴν τῶν τόνων μετὰ τοῦ ποιητικοῦ τῶν στίχων ῥυθμοῦ· ὡς εἰς τὸ ἀκόλουθον διδομεν δέ οἱ. Ὁ τοῦ στίχου ῥυθμὸς ἐβοήθησε καὶ τὸν Ἀριστοφάνην νὰ ὑποκλέψῃ ὁπωσδήποτε τοῦ τόνου τὴν μετάθεσιν, παίξας τὸ δῆμον πρὸς τὸ δημόν, κτλ. ἑρμηνεύει δ' αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ Ἀριστοτέλης ἐφεξῆς λέγων)· „Οἷον καὶ τὸν Ὅμηρον ἔνιοι διορθοῦνται πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας, ὡς ἀτόπως εἰρηκότα" —„τὸ μὲν δὲ καταπύθεται ὄμβρῳ" —„λύσει γὰρ αὐτὸ τῇ προσῳδίᾳ λέγοντες τὸ δὲ ὀξύτερον. Καὶ τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτι δεῖ αὐτὸς ὁ Ζεὺς εἶπε—„δίδομεν δέ οἱ εὖχος ἀρέσθαι"—ἀλλὰ τῷ ἐνυπνίῳ διδόναι (τουτέστι διδόμεν· Σοφις. ἐλέγχ. α, 4). Καὶ· „κατὰ δὲ προσῳδίαν" (δεῖ λύειν) „ὥσπερ Ἱππίας ἔλυεν ὁ Θάσιος· —„δίδομεν δέ οἱ· καὶ „τὸ μὲν δὴ καταπύθεται ὄμβρῳ" (Ποιητ. κς). Καὶ πάλιν· „παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν λόγοι μὲν δεῖ εἰσὶν οὔτε τῶν γεγραμμένων οὔτε τῶν λεγομένων· πλὴν εἴ τινες ὀλίγοι γένοιντ' ἄν, οἷον ἔτος ὁ λόγος· Ἆρά γέ ἐστι τὸ οὖ καταλύεις οἰκία; ναί· οὐκοῦν τὸ δὴ καταλύεις τοῦ καταλύεις ἀπόφασις; ναί· ἔφησας δὲ εἶναι τὸ ἔ καταλύεις οἰκίαν· ἡ οἰκία ἄρα ἀπόφασις. Ὡς δὲ λυτέον δῆλον· δὴ γὰρ ταὐτὸ σημαίνει τὸ μὲν ὀξύτερον, τὸ δὲ βαρύτερον ῥηθέν" (Σοφις. ἐλέγχ. β, 3). Ἐκ τούτων βλέπομεν

τόνων, σελ. 191, καὶ Ἀνέκδοτα Βεκκέρου 685). Δὲν εἶναι βέβαιον ἂν καὶ ταῦτα ἐφεῦρεν ὁ Ἀριστοφάνης, ἢ οἱ ἐφεξῆς αὐτῷ διάδοχοι· τὸ δεύτερον φαίνεται ὅτι ἐδόξαζεν ὁ Βόσσιος, λέγων, ὅτι οἱ τῷ Ἀριστοφάνει μαθηταὶ ἐπολλαπλασίαζον, ἄλλος μετ' ἄλλον, τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας (βλ. ὄπισθ. σελ. 436). Ἀλλὰ τὰ πάθη δὲν εἶναι τόνοι· οἱ τόνοι ἀποδίδονται εἰς τὰ φωνήεντα, τὰ δὲ πάθη εἰς ὅλην τὴν λέξιν. Ὥστε τίποτε δὲν ἐκαινοτόμησαν περὶ τὴν γνησίαν τῶν φωνῶν προσῳδίαν οἱ νεώτεροι γραμματικοί. Ἔπειτα καὶ τὰ τῶν λέξεων πάθη, τῶν ὁποίων ὕστερον ἐδιωρίσθησαν τὰ σημεῖα, εἶναι τόσον παλαιὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅσον καὶ ἡ προσῳδία. Καὶ τὴν δι' ἀποστρόφου, ἢ (κατὰ τὸν Ἀλικαρνασσέα) διὰ συναλοιφῆς θλίψιν τοῦ φωνήεντος, καὶ τὰς λέξεις τὰς συνθέτους, καὶ τὴν γειτονίαν δύω λέξεων χωρισῶν, αἵτινες, ὅταν ἑνωθῶσιν, ἀποτελῶσι μίαν διάφορον, καὶ τῶν διφθόγγων τὴν προσήκουσαν διαίρεσιν, ταῦτα λέγω τὰ εὑρίσκομεν ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον· καὶ τούτων διωρίσθησαν ἐφεξῆς τὰ σημεῖα· οἷον ἡ ἀπόστροφος, ὡς εἰς τὸ μυρί' Ἀχαιοῖς (α), καὶ ἡ ὑφέν, ὡς εἰς τὸ φιλοπτόλεμος (τῆς ὁποίας ἡ χρῆσις ἀπέβη ὕστερον

(α) Τῆς Ἀποστρόφου διάφορος εἶναι ἡ ἐκ συναλοιφῆς Κρᾶσις, (ὡς, κἄπειτα)· ὅθεν καὶ ταύτης τὸ σημεῖον δὲν εἶναι οὔτε πνεῦμα ψιλὸν, ἔτ' ἀποστρόφου σημεῖον· ἀλλ' ἴδιος τῆς κράσεως χαρακτὴρ, τὸν ὁποῖον οἱ παλαιοὶ Γραμματικοὶ ὠνόμαζον Κορωνίδα. Ταύτης δὲ διάφορος ἦτο πάλιν ἡ Κορωνὶς, ἡ τιθεμένη εἰς τὸ τέλος τῆ βιβλίου (Δ. Ἀλικαρ. περὶ Συνθ. τμ. δ. Ἡλέτ. περὶ τῆς Ἀλεξ. τύχης), ἢ μέρους ποιήματος, οἷον πράξεως, σκηνῆς, χορῦ, κτλ. (Ἡφαιστ. καὶ Σχ. Ἀριστοφ.)· ἦτο δὲ τὸ σημεῖον τοῦτο καμπύλη γραμμὴ „ἔλα καμφθεῖσα δρακοντείοισιν ἀύτοις“ (Μελέαγρ. ἐπιγρ. 129).

νὴν διάλεκτον ἢ συνομιλίαν· ἀλλὰ, λυομένου τοῦ μέτρου, συνδιελύοντο καὶ αὐτοί· καὶ ἡ γλῶσσα πλανωμένη, παρομοίως μὲ τὰς πλαγκτὰς Συμπληγάδας, καὶ ἀσατεῦσα δὲν ἤθελε κάμνει πλέον τὸ ἔργον της, οὔτε μεταξὺ τοῦ ὄχλου (οἵτινες βέβαια δὲν συνδιελέγοντο διὰ σίχων καὶ ἐπῶν!), ἔτε εἰς αὐτοὺς τὲς σοφούς· ἐπειδὴ τὰς λέξεις, φέρ' εἰπεῖν, τὲ ἔπες· „πολλὰς δ' ἰφθίμες ψυχὰς αἰδί προϊάψε". πῶς ἔμελλον ἄρα νὰ τὰς τονίζωσιν ἔξω τοῦ σίχου εἰς τὴν συνομιλίαν; πόλλη, καὶ ἰφθῖμος, καὶ ψύχη, καὶ ἀϊδὴς; ἢ πολλὴ, καὶ ἴφθιμος, κτλ.; Ἢ τίποτε δὲν ἔμελλον περὶ τέτε νὰ φροντίζωσιν ὁ ῥήτωρ, καὶ ὁ ποιητὴς, συνδιαλεγόμενοι πρὸς τοὺς ἰδίες συμπατριώτας; οὐδ' ἔτοι πάλιν πρὸς αὐτές; Ἀλλὰ τότε ἡ κοινὴ διάλεκτος ἤθελεν εἶσθαι σύγχυσις Βαβυλωνική· καὶ αὐτὸς ὁ δημότης ἄνθρωπος εἶχε τὴν ἐξεσίαν νὰ προφέρῃ ἄλλως ἄλλοτε τὰς λέξεις, καθ' ὃν ἤθελεν ἀκέσει ποιητικὸν ῥυθμόν. Τοιαύτην ἄδειαν φαίνεται ὅτι ἐνέπνευσε πάλαι ποτὲ εἰς τοὺς Ἀβδηρίτας ἡ ὀργὴ τῆς Ἀφροδίτης, οἵτινες, καθὼς ἀσεΐζεται ὁ Λεκιανὸς, κυριευθέντες ἁπαξάπαντες ἀπὸ οἶσρον ποιητικὸν, ὅλοι ἐποίεν, καὶ κἀνεὶς τὸν ἕτερον δὲν ἐκαταλάμβανεν! Ὑπάρχει λοιπὸν ὁ σαθερὸς τῶν λέξεων τονισμὸς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τόσον παλαιὸς, ὅσον καὶ ἡ γλῶσσα αὐτή. Εἰ δὲ καὶ ὁ Βόσσιος μᾶς διδάσκει τὸ ἐναντίον, τὸν ῥαίνομεν μὲ μύρα, καὶ τὸν σεφανόνομεν ὡς καλὴν τοῦ ἔαρος χελιδόνα, καὶ τὸν ἀποσέλλομεν μετὰ πάσης φιλοφροσύνης εἰς τὸ καλὸν, καὶ αὐτὸν καὶ τὴν περὶ προσῳδίας αὐτοῦ διδασκαλίαν, ἥτις ἴσως δύναται νὰ γένῃ δεκτὴ εἰς πᾶσαν ἄλλην γραμμάτων πολιτείαν, ἔξω τῆς Ἑλληνικῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

„Δήμητερ, ἁγνῶν ὀργίων
„Ἄνασσα, συμπαραστάτει.

ἐσχημάτισαν τὲς ὀκτασυλλάβες, ὁποῖοι εἶναι οἱ ἰαμβοειδεῖς τῆ μακαρίτη Συμεὼν τῆ Μεταφραστῆ (1050, μ. Χ.),

„Ἀπὸ ῥυπαρῶν χειλέων,
„Ἀπὸ ἀκαθάρτη γλώσσης, κτλ. (α)

Καὶ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν συλλαβῶν διὰ μεταθέσεως τῆ τόνη ποικίλλεσι κατὰ συζυγίας στίχων τὴν ἁρμονίαν· οἷον

„Νῦν αἱ Δυνάμεις ἐρανῶν
„Ἀνθρώποις συγχορεύσατε,

κατὰ τὸ Ἀνακρεόντειον,

„Ἐρῶ τε δῆτα κ' ἐκ ἐρῶ,
„Καὶ μαίνομαι κ' ἐ μαίνομαι.

Καὶ ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν δὲ στίχων, διαιρεμένων κατὰ τμῆσιν συλλαβικὴν, φαίνονται τοιοῦτοι ῥυθμοὶ· οἷον,

---

λαλῶνται, γελῶνται ὡς ἄῤῥυθμοι, καὶ σκώπτονται ὡς πολύποδες· εἰ δὲ μόνοις ἐκφωνῶνται καθαροῖς φωνήεσι, λανθάνον τὸ πολύπεν ἔχεσι τῇ ταχείᾳ συνεκφωνήσει τῶν φωνηέντων, καὶ σῴζεται ὁ τροχαϊκὸς ῥυθμός". Ἐκ τέτε φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆ Εὐσαθίε καὶ πολὺ πρότερον ἐσυνειθίζετο καὶ εἰς τῆς κοινῆς γλώσσης τὲς στίχες ἡ καὶ καθ' ἡμᾶς γινομένη κατὰ κόρον συνίζησις τῶν φωνηέντων, διὰ τῆς ὁποίας καὶ τώρα εἰς τὰ πάνδημα στιχηρὰ ποιημάτια συγκρύπτεται τὸ πολύπεν καὶ πολυσύλλαβον τῆ στίχε πρὸς διατήρησιν τῆ ῥυθμῆ· οἷον,

„Ἀρχιμηνιὰ, καὶ ἀρχιχρονιὰ, καὶ ἀρχὴ καλός σας χρόνος". Καὶ
„Καὶ ἀπλυσιὰ, καὶ ἀζυμωσιὰ, καὶ κακὴ καρδιὰ διὰ τί;". Καὶ
„Ἡ Πανώργια (Πανώρα, ἢ Πανωραία) μὲ τὰ λόγια
„Κάμνει ἀνώγαια καὶ κατώγαια.

(α) Εἰς τὲς τοιέτες στίχες φυλάττεται ὁπωσδήποτε καὶ ἡ ἄρσις τῆ ποδὸς ὅταν λείπη ὁ τόνος, ὡς ἐὰν ἦτο τὸ μετρὸν τροχαϊκόν· οἷον, ἀπὸ ῥῦπαρῶν χειλέων· ἀπὸ ἀκαθάρτε γλώσσης· κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Λασκάρεως μέχρι τοῦ σημερινῦ μας φιλολόγε Κωραῆ, δὲν ἐξέλιπον ἐκ τῆς πολυπαθεστάτης Ἑλλάδος ἄνδρες τῆς προγονικῆς γλώσσης ἐγκρίτεῖς, συγγράφοντες εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀκριβῶς καὶ διωρθωμένως. Τοιστοτρόπως καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τὸ τάγμα τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος λογίων καὶ Διδασκάλων, ὁμῦ μὲ τὸ σύσημα τῶν Κληρικῶν, καὶ τῶν κατὰ τόπυς εὐπατριδῶν καὶ ἰδίως τῶν Βυζαντινῶν ἀξιωματικῶν καὶ πολιτικῶν μας (α), διεφύλαξαν ἀδιάκοπον τριῶν περίπου χιλιάδων ἐτῶν Ἑλληνικῆς παιδείας συνέχειαν καὶ ποικίλην τοῦ ἀνθρωπίνυ νοὸς ἱστορίαν, μεταδίδοντες ἀλληλοδιαδόχως, ἄσβεστον λαμπάδα, τῆς προγονικῆς γλώσσης τὴν σπυδὴν ὁμοῦ μὲ τὴν ἰθαγενῆ καὶ γνησίαν αὐτῆς ἐκφώνησιν.

Θ) Ἡ πατρῴα τῆς γλώσσης ἀπαγγελία διεσώθη μάλιστα εἰς τὴν θεόκτιστον καὶ σωστικὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένυς Κιβωτὸν, τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας. Αἱ συγχρόνως μὲ τῶν Ἱεροσολύμων τὴν Ἐκκλησίαν εἵς τε τὴν Ἀντιόχειαν (ὅπυ πρῶτον ὠνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ) (β), καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Μακεδονίαν καὶ Πελοπόννησον καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας συσαθεῖσαι πρῶται τῶν πιστῶν Ἑλλήνων Ἐκκλησίαι ἔψαλλον τὺς ὕμνυς τῶν ἱερῶν

(α) Τούτων ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσω μόνον τὺς δύω Μαυροκορδάτυς, Ἀλέξανδρον τὸν ἐξ Ἀποῤῥήτων καὶ τὸν υἱὸν αὐτῦ Νικόλαον, Οὐγκροβλαχίας ἡγεμόνα· τῦ πρώτυ ἔχομεν ἐκδεδομένα τὰ Ἰσδαϊκά, κτλ. τῦ δὲ δευτέρυ τὸ περὶ Καθηκόντων, καὶ τὸ γλαφυρώτατον, Φιλοθέα Πάρεργα, καὶ ἄλλα γνωστότατα συντάγματα.

(β) Πράξ. ια, 26.

προσευχάς σας ἐπικαλεῖσθε τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας, ὀνομάζετε δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ΙΗΣΟΥΣ (ΙΗΣΟΥΣ). Ταύτην ἁπλῶς τὴν προφορὰν σᾶς διδάσκει μὲν ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς, σᾶς παρέδωκε δὲ καὶ μετὰ τὸ λόγε τῆς ζωῆς, καλὴν παραπαταθήκην, ἡ Καθολικὴ καὶ Ὀρθόδοξος Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτις συνῆψε τὲς λαὲς τῶν Ῥώσσων καὶ Γραικῶν μὲ τὲς ἀῤῥήκτες δεσμὲς τῆς Ὀρθοδοξίας, ἵνα δοξάζωσι τὸν θεὸν ἐν ἑνὶ ςόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ! Εἶπον ἐξ ἀρχῆς, καὶ πάλιν ἐπιλέγω πρὸς ἐπισφράγισιν τοῦ λόγε με. Καὶ ἂν ἄλλας ἀποδείξεις τῆς γνησίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν εἴχομεν προφορᾶς, μόνη ἡ ἱερὰ καὶ σεβασμία καὶ ἰθαγενὴς, ἡ παρ' αὐτῶν τῶν παλαιῶν ἡμῶν πατέρων καὶ γεναρχῶν μετὰ τοῦ Ἑλληνικᾶ αἵματος ἀλληλοδιαδόχως εἰς ὅλον τὰ ἔθνος διαδοθεῖσα, καὶ διὰ τοσέτων αἰώνων καὶ τόπων καὶ περισάσεων καὶ μεταβολῶν ὑπερισχύσασα παράδοσις εἶναι ἱκανὴ νὰ ματαιώσῃ τὰς χθὲς καὶ πρῴην κατ' αὐτῆς ἐπινοηθείσας βεβήλε κενοφωνίας, ταῦτα τὰ γράμματα τὰ ἀριςερὰ, τὰ ὁποῖα ἐδίδαξαν ἀλλόφυλοι Μῶσαι νεωτερίζεσαι (α). Ὅσον

(α) Ὅσοι, κατὰ τὲς Ἐρασμίτας, ἐξανίσανται μετὰ πολλὲς αἰῶνας ἀντινομοθετῆντες καινοτόμως ἐναντίον τῆς παλαιᾶς συνθήκης καὶ συνηθείας τῶν ὀνομάτων, τέτες ὁ Πλάτων χαριεντιζόμενος τὲς παρομοιάζει μὲ τὲς εἰς τὰς ὁδὲς τῆς Αἰγίνης πάρωρα τῆς νυκτὸς ἐξερχομένες, τὲς ὁποίες ἐζημίονεν ἡ πολιτεία. „Λέγεσθαι δ' ἂν, ὦ μακάριε, ἐῶμεν, ἵνα μὴ ὄφλωμεν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγίνῃ νύκτωρ περιϊόντες ὀψὲ ὁδῷ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ πράγματα δόξωμεν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ἔτω πως ἐληλυθότες ὀψιαίτερον τῷ δέοντος" (Κρατύλ. § 65).

τετάρτης ἑκατονταετηρίδος (350, μ. Χ.). Ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἀπολλινάριος, ὅστις ἐτόνισεν εἰς ἑξάμετρα ἔπη τὸ ψαλτήριον καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν θείαν Γραφὴν, αὐτὸς οὗτος, κατὰ τὴν πιστέραν γνώμην, ἐποίησε καὶ τοὺς Οἴκους τῆς Θεοτόκου, οἵτινες σύγκεινται ἀπὸ διαφόρων στίχων λογοειδῶν ποικίλας συζυγίας, ὅλας μετρημένας κατὰ τονικὸν ῥυθμὸν τῶν συλλαβῶν. Εὐθὺς τὸ προοίμιον περιέχει· α) μίαν συζυγίαν ἴσων κώλων στιχηρῶν ἑπτασυλλάβων, ἐκ λέξεων ὅλων παροξυτόνων, πλὴν τῆς πρώτης τοῦ πρώτου κώλου, προπαροξυτονουμένης· β) στίχον παροξύτονον δεκασύλλαβον· γ) ἄλλην συζυγίαν ἐννεασυλλάβων κώλων, ληγόντων εἰς ὀξύτονον λέξιν· εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς συζυγίας ἀκολουθεῖ κομμάτιον προπαροξύτονον· δ) κόμμα μεγαλήτερον προπαροξύτονον· ε) στίχον ἐννεασύλλαβον, καταληκτικὸν εἰς λέξιν παροξύτονον· ἰδὲ ἡ διαίρεσις.

„Ἄγγελος πρωτοστάτης — Οὐρανόθεν ἐπέμφθη
„Εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ χαῖρε·
„Καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ
„Σωματούμενόν σε θεωρῶν — Κύριε,
„Ἐξίστατο καὶ ἵστατο
„Κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα,

(Ἐκ τῶν αὐτῶν κώλων σύγκειται καὶ τὸ ἑφεξῆς λογοειδὲς „Βλέπουσα ἡ Ἁγία, κτλ. καὶ ὅλοι οἱ τότε ὅμοιοι μικρότεροι οἶκοι).

Παράβαλε πρὸς ταῦτα παρομοίας συζυγίας Ἀνακρεοντείων στίχων, ἢ μᾶλλον Γλυκωνείων, ὡς οἱ ἑφεξῆς.

„Πέμπετε τῶν δ' ἀπ' οἴκων,—Ἥ πνοιαῖσι ζεφύρου,
„Θοὰς ἀκάτους ἐπ' οἶδμα λίμνας (Εὐριπ.).
„Δεῦρο καλεῖν νόμος ἐς χορόν,
„Ἀσπίσι καὶ λόγχαις Ἀχαιῶν — ἄνακτας·
„Ἑλλάδος ἐνναέτῃσιν

καὶ αὐλησμὸς (αὐλέω, αἰληθμὸς), καὶ αὐλισμὸς (Ἡσύχ.)· καὶ τὸ κροτισμὸς (Αἰσχύλ. Ἑπτ.), ἄλλοι ἀνέγνωσαν κροτησμὸς, καὶ τὸ σκαριφισμὸς, σκαριφηθμὸς (Νεμέν. παρὰ Εὐσεβ.), κτλ. καὶ ἄλλας δὲ πολλὰς λέξεις ἀδιαφόρως διὰ τῦ η, υ, ἢ, ὡς ταὐτοφώνων γραφομένας, καὶ ἀπὸ τὲς γραμματικὲς κανόνας δικαιολογουμένας βλέπομεν καὶ εἰς τὸν Ἡσύχιον, καὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς κώδηκας. Ὁ Λακτάντιος (300, μ. Χ.), εἰς τὴν Ἰταλίαν (de vera sap L. 4, c. 7), ἑτυμολογῶν τὸ Χρισὸς παρὰ τὸ χρίω, ἀποδεικνύει τ᾽ ὄνομα διάφορον τὴν σημασίαν παρὰ τὸ ταὐτόφωνον χρησός. Ὁ μέγας Βασίλειος (350, μ. Χ.), εἰς τὰ τ᾽ ὀνομά τυ ἐπιγεγραμμένα γραμματικὰ ἐρωτήματα διορίζει τὴν ὀρθογραφίαν τῶν εἰς ισος καὶ ησος (πισὸς, χρησὸς), καὶ τῶν εἰς ίζω, είξω, ήξω (βαδίζω, δανείζω, χρήζω), διὰ τὴν ταὐτοφωνίαν τῦ ι πρὸς τὸ η καὶ ει. Ὁ Πρυδέντιος (Prudentius, 400, μ. Χ.), εἰς τὴν Ἰταλίαν ἔγραψεν energima, paraclitus τὰ, ἐνέργημα, παράκλητος (α). Εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων ἀναγινώσκομεν Μεληβιτανὴ = Melivitana, καὶ τὸ Verinianus Βερηνιανὸς καὶ Βερινιανὸς, κτλ. (βλ. τόμ. Α, σελ. 908, 1332, 1554, κτλ.). Ὁ Χοιροβοσκὸς (450, μ. Χ.), διορίζει τὸ κόμης (comes), νὰ γράφηται διὰ τῦ η, ὄχι διὰ τῦ ταὐτοφώνυ ι· Εἰς τὸ ἐπὶ πάπα Γρηγορίυ (600, μ. Χ.) διὰ Λατινικῶν γραμμάτων ἐν τῇ Ῥώμῃ γεγραμμένον ἑλληνικὸν Ψαλτήριον ἐκφράζεται τὸ η διὰ τοῦ ι, ὡς (ψαλμ. α), anir, eporefthi, buli, esti, thelima, meletisi, imeras, aporisete, katefodothisete, tis gis, anastisonte, κτλ. τὰ, ἀνὴρ, ἐπορεύθη, βυλῇ, ἔστη,

(α) Smidt. σελ. 225, καὶ Wetsten. σελ. 139.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κλνίδιον, κτλ.), ἀλλὰ καὶ σύντονα καὶ σροδρὰ (ἴθι, ῥίψις, ἵμερος, διΐεισι), καὶ σεμνὰ καὶ μεγάλα (ὡς, Νικίας, τίμιος, διΐος, σπίδιος = μακρὸς, πλατὺς), κτλ. τόσον εὑρίσκει καλὸν πολλάκις ἡ Καλλιόπη τὸν ἰωτακισμόν! (α) Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Λατινικὴ δὲν τον εὑρίσκει ἄχαριν, ἀλλ' ἀγαπᾷ πολλάκις μᾶλλον τὸ ξενόξομον ι παρὰ τὸ κεχηνὸς καὶ (ὡς ἔλεγεν ὁ Κράσσος), θεριζῶν ἀνθρώπων ἴδιον ἐψιλὸν (β), εἰς τοῦ ὁποίου τὸν φθόγγον ἐκπίπτουσιν ἐνίοτε καὶ

(α) „Οὐ γὰρ ἀναγκάζει (πᾶν ὄνομα) πάντ' ἔχειν τὰ γράμματα, ἵνα κομιδῇ ᾖ τοιοῦτον, οἷόν περ ἔ ὄνομά ἐσι. Θαῤῥῶν τοίνυν ὦ γενναῖε (Ἔρασμε), ἔα καὶ καὶ τὸ (ᾧ σὺ νομίζεις) μὴ προσῆκον γράμμα ἐπιφέρειν, κτλ." (Πλάτ. Κρατύλ. § μ.). Ἀλλ' ὁ κὺρ Βόσσιος διατείνεται, ὅτι ἂν τις ἀκούσῃ τὰς ἰωτακίζοντας σημερινοὺς Ἕλληνας (τοὺς ὁποίους αὐτὸς βέβαια δὲν ἤκουσε ποτὲ), ἤθελε νομίσει, ὅτι χρεμετίζουσι μᾶλλον παρὰ λαλοῦσι (hinnire potius quam loqui). εὗρηκεν ὁ γεννάδας δύω ι εἰς τὸ λατιν. hinnire καὶ ἐξέφρασε διὰ τούτου γλαφυρώτατα τὸν ἰωτακισμόν! εὑρίσκουσι καὶ οἱ Ἕλληνες τρία ε εἰς τὸ χρεμέθειν (δωρ. χρεμέθεν), καὶ λέγουσι τὸν Βόσσιον, ὅτι ἐψιλίζων, ἀντὶ νὰ ἑλληνίζῃ, χρεμετᾷ καὶ χρέμπτεται!

(β) Βλ. ὄπισθεν, σελ. 116. Ἀλλὰ καὶ τὸ ο ἡ λατινικὴ ἀγαπᾷ νὰ τὸ τρέπῃ εἰς ι. οἷον τὰς ἐκ τῶν εἰς ις Ἑλληνικὰς γενικὰς εἰς ιδος, αὐτὴ τὰς ἐκφέρει εἰς idis: Πάριδος, Paridis· Μέμφιδος, -phidis, κτλ. ὁμοίως καὶ τὰς εἰς δόνος μεταποιεῖ εἰς dinis, οἷον dulcedo (δυλκεδὼν, ἀντὶ γλυκηδὼν, ὡς ἀλγηδὼν, ληθεδὼν,-δόνος), dulcedinis· καὶ εἰς ris, oris, onis, τὰς εἰς ρος, ορος, ονος, sermo (σ-ἔρμων, ἔρμονος), sermonis· genitor,-toris, γεννήτορος, οὕτω καὶ honoris (honor, ὄνος = αἶνος, δωρικ. ὄνορ, -νωρ,-νορος), carceris, carcer (κάρκηρ, κάρκαρος = κάρκαρον), patris, matris, πατρὸς, ματρὸς, κτλ. (εἰς δὲ μνημεῖα παλαιὰ εὑρίσκεται honoros, Cererus, Venerus: ἀντὶ honoris, Cereris, Veneris, βλ. Lanzi, sopra le lingue morti d'Italia, p. I, c. VII. s. I, osserv. IV.)· ἀλλ' οἱ Ἐρασμῖται, δὲν ἐξεύρω πῶς, ὅτε προσεῖξαν, ὅτ' ἔφριξαν εἰς τὰς τοιαύτας ἰωτακισμὰς τῆς λατινικῆς!

λονατι ἢ τριῶν φωνηέντων συναλειφομένων συλλαβή)· ἔπειτα, τὸ νὰ ἀνατρέχωμεν μὲ τὴν φαντασίαν εἰς τὰς ἀγνώστους κώδηκας τῶν παλαιῶν αἰώνων ζητοῦντες τὴν ἐποχὴν τῶν γενεθλίων τοῦ ὀνόματος (τὸ ὁποῖον ἔτε εἰς τὸν Ὅμηρον εὑρίσκεται ἔτ' εἰς ἄλλο σύγγραμμα τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος), φαίνεται σαφὴς ματαιοπονία· τίς ἐξεύρει, ἢ τί μᾶς μέλει, πῶς ἐπρόφερον οἱ πρόγονοι τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ Πελασγοῦ καὶ τοῦ Ὠγύγου τὴν ἡμιελληνικὴν ἐκείνην καὶ ἀδιάπλαστον εἰσέτι φωνήν; Ἀρχαία προφορὰ καὶ ἀγροικία εἶναι πάντοτε ἀχώριστα. καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχε βέβαια ἐξ ἀρχῆς τῶν γενεθλίων της τὴν εὐμέλειαν καὶ χάριν, μὲ τὴν ὁποίαν τὴν ἐξόλισεν ἐφεξῆς τὸ μορφωτικὸν καὶ μεγαλοφυὲς πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων, ὥςε νὰ ἦναι τόσον ἐντελὴς καὶ ἐκφραςικὴ, ὁποίαν τὴν παρέλαβεν ὁ Ὅμηρος, πολλὰς ἴσως αἰῶνας πρὸ αὐτοῦ κατὰ μικρὸν διατυπωθεῖσαν καὶ ἐπεξεργασθεῖσαν (διότι ἡ τελειότης τῆς Ὁμηρικῆς γλώσσης, ὡς ἀκρότατον τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς ἀριστούργημα, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι ἔργον οὔτ' ὀλίγου χρόνου οὔτ' ὀλίγων ἀνθρώπων σοφῶν· εἰ δὲ μὴ, πρέπει νὰ θεωρῆται τὸ μέγιστον ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς φύσεως, καὶ θεῖον μᾶλλον πάρεξ ἀνθρώπου δημιούργημα). Ἀπὸ τὸν Ὅμηρον λοιπὸν καὶ ἐφεξῆς μέχρι τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ ζητῆται καὶ ν' ἀποδεικνύηται καὶ τῶν ἄλλων τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ αὐτῶν δὲ τῶν διφθόγγων ἡ γνησία προφορά. Ποίαν λοιπὸν ἀπόδειξιν τῆς διηρημένης αὐτῶν ἐκφωνήσεως ἔχουσι νὰ προβάλωσιν οἱ Ἐρασμίται ἢ ἀπὸ τὰς ἐνδόξους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς τεθεσπισμένην, ἢ κἂν ἀπό τινας ἄλλας ἀναγκαίας θεωρίας

γραφὰς ἀναγινώσκεται καὶ ν πρὸ τῶ γ, κ, χ, μάλιστα μὲν ἐν τοῖς συνθέτοις ἐκ τῆς ἐν καὶ σὺν, ὡς, ἐπέΝγραφοι (Ὀλυμπ. πη), συΝμαχία (ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἠλείων ῥήτρᾳ), κτλ. καὶ ἐν τοῖς ἁπλοῖς, ὡς, ἐπαΝγελλεται (Ὀλυμπ. 120), καὶ Μινκων (=Μίκων. ἐν τῇ τῆς Πετιλίας ἐπιγραφῇ), κτλ. οὕτως εἶναι ἄσατος παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἡ τῶ ν καὶ ἀντὶ νόθω ν πρὸ τῶν γ, κ, χ, γραφή. ὡς ἦτο καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Λατίνοις πρὶν διορισθῇ ἡ σαθερὰ τοῦ n πρὸ τοῦ g, c, ch, γραφὴ, τὴν ὁποίαν πολλάκις ἐμιμοῦντο πάλιν καὶ οἱ μεταγενέστεροι τῶν Ἑλλήνων, ὡς προείπομεν (σελ. 67 — 70). Οὕτω καὶ πρὸ τῶ β, π, φ, γράφεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὄχι μόνον μ ἀλλὰ καὶ ν, ὡς, Ὀλυπίῳ (ἐν τῇ ῥήτρᾳ τῶν Ἠλείων), καὶ, ΚλεόΝβροτος (Ἀττικ. ἐπιγρ. Ὀλυμπ. π.), καὶ ἄλλα πολυάριθμα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως τὸ ν φαίνεται ὅτι δὲν ἐξεφωνεῖτο ἄλλως παρὰ τὸ συγχρόνως πάλιν εἰς τὰς λέξεις τὰς αὐτὰς, καὶ πολλάκις παρὰ τοῖς αὐτοῖς, γραφόμενον μ. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἐπιγραφῶν τοσαῦτα.

ς) Βεβαιόνει τὴν καθ' ἡμᾶς προφορὰν καὶ ἡ παραβολὴ τῶν ξένων γλωσσῶν, ἄλλων τε παλαιῶν, καὶ ἰδίως τῆς Λατινικῆς, καθὼς προείπομεν· διότι καὶ τὸ β πολλάκις αὕτη μεταφράζει διὰ τῶ v (ἂν καὶ τὸ b ταύτης τὸ ἀρχαῖον δὲν ἐπροφέρετο ἀπαλώτερον κατὰ τὸ ἡμέτερον β, ὡς εἴπομεν εἰκάζοντες ἐν σελ. 37), καθὼς καὶ ἡ Ἰταλικὴ (ἐκ τῆς παλαιγενοῦς διαλέκτου τῶν ἔξω τῆς Ῥώμης ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἰταλίας ἔχουσα τὰς πρώτας αὐτῆς ἀρχὰς, ὡς ἐσημειώθη σελ. 585) μετέβαλε (καὶ ἐπρόφερεν ἴσως ἐκ παλαιοῦ) τὸ Λατινικὸν b εἰς v = β, οἷον καὶ τὰ εἰς bam, bas, bat,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατὰ τὸν τόνον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν, ἐκ τῶν ὁποίων γεννᾶται ὁ λογοειδὴς ῥυθμὸς διὰ τὴν συναρμογὴν καὶ συγγένειαν τῆς γλώσσης μετὰ τῆς μουσικῆς τέχνης. Τούτους τοὺς δημοτικοὺς στίχους ὠνόμασαν καὶ λογοειδεῖς (ὡς ὁμοιοτάτους μὲ τὸν πεζὸν λόγον· κατὰ τὸ Ὁμηρικὸν, „Ἵππους δὲ ξανθὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα“, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὅσα δὲν ἔχουσι τροπικὰ καὶ γλωσσηματικὰ ὀνόματα, ἢ ὕψος ποιητικόν)· συνηθέστερον δὲ τοὺς ὠνόμασαν πολιτικούς, ὡς ἐκ πολιτικῶν (καθὼς εἶπεν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς) ὀνομάτων, ἤτοι τῆς κοινῶς εἰς ὅλους τοὺς πολίτας, ἢ ἐγχωρίους, συνειθισμένης γλώσσης καὶ προσῳδίας· καὶ τὰ πάνδημα δὲ τῆς γλώσσης ᾄσματα καὶ τραγούδια εἰς τούτους τοὺς στίχους ἐτόνιζον οἱ δημώδεις ἀοιδοί. Εδανείσθησαν δὲ τὸ εἶδος τῆς τοιαύτης στιχοποιΐας πάλιν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς οἱ πρῶτοι στιχουργήσαντες· οἷον ἀπὸ τὸ τροχαϊκὸν μέτρον τοῦ Αἰσχίλου (Πέρσ.).

„Ὦ βαθυζώνων ἄνασσα Περσίδων ὑπερτάτη,
„Μῆτερ ἡ Ξέρξου γεραιὰ, χαῖρε Δαρείου γύναι·

φυλάξαντες τοὺς τόνους μόνον ἐσχημάτισαν τοὺς δεκαπεντασυλλάβους στίχους· οἷον,

„Υἱὸς Αἰνείου γνήσιος Ἀσκάνιος τὴν κλῆσιν,
„Ἀπὸ Κρεούσης γυναικὸς, τῆς θυγατρὸς Πριάμου,
„Τὴν πόλιν Ἄλβαν ὤκησε σὺν τοῖς περιληφθεῖσι“. (Μανασσῆς).

διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀοίδιμος Εὐσάθιος ὠνόμασε τοὺς δεκαπεντασυλλάβους τούτους στίχους τροχαϊκοὺς (α). Πάλιν ἀπὸ τὰ δίμετρα ἰαμβικὰ, οἷον τοῦ Ἀριστοφάνους

(α) Εὐσάθ. εἰς Ἰλ. Α, στίχ. ι· Λέγων δὲ ὁ Εὐσάθιος ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἀναβαίνει καὶ εἰς ἑπταικαίδεκα ἢ καὶ πλειοτέρας συλλαβὰς, προσθέτει· „καὶ εἰ μὲν μετὰ συμφώνων (οἱ στίχοι)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πολεμῶν μὲν γενναίως καὶ δὶ ὅπλων καὶ διὰ συγγραμμάτων τὲς βαρεῖς καὶ πολλὲς καὶ χρισιανὲς καὶ βαρβάρες καὶ σπαθηφόρες καὶ σαυροφόρες τῆς Ἐκκλησίας ἐχθρές, ἐκπαιδεύων δὲ βασιλικῶς τὴν σοφὴν αὐτῇ καὶ πολυμαθεστάτην βασιλόπαιδα, τὴν Ἄνναν· ἥτις διὰ τῆς Ἀλεξιάδος της ἀπέδειξεν, ὅτι εἶχεν ἀκόμη καὶ τότε τὴν δύναμιν ἡ Ἑλλὰς νὰ τεκνογονῇ Μέσας, ἂν ὄχι πλέον θεὰς (ὁποῖαι ἦσαν αἱ σοφαί της θυγατέρες εἰς τῆς δόξης της τὴν ἀκμήν), ἀλλ' ὅμως καλὰς, μὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ θεοφιλεῖς! Ἢ ἴσως ἡ προσῳδία διεφθάρη περὶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος!! ὁπότε ἐσχολίαζε μὲν τὸν Ὅμηρον ὁ ἀοίδιμος τῆς

καὶ χρυσῆν ἐγκόλπιον. Ὅλα ταῦτα φυλάττονται εἰς τὸ Κρέμλιον, ἢ τὴν ἀκρόπολιν τῆς Μόσχας, ἐν τῷ λεγομένῳ ὁπλικῷ Παλατίῳ, μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων κειμηλίων ἀξιολογωτάτων· Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ δῶρα τῆ Κομνηνῆ λεπτότατα καὶ τεχνικώτατα εἰργασμένα· τὸ Κράτος ἔχει μὲν, ὡς καὶ ὁ σέφανος, σαυρὸν ἐκ λίθων πολυτίμων, φέρει δὲ καὶ εἰκονογραφίας ἐκ μάλθης (σμάλδε) πεποιημένας· πάντων δὲ μάλιστα λόγε ἄξιον εἶναι τὸ σκῆπτρον, πήχεος ἑνὸς καὶ $\frac{3}{16}$ τὸ ὕψος, ἐκ χρυσίε καθαρῆ κεχωνευμένον, καὶ μὲ 268 ἀδάμαντας καὶ 368 ἄνθρακας καὶ 15 σμαράγδες λίθες κεκοσμημένον· φέρει δὲ καὶ διὰ σμάλδε ζωγραφημένον τὸ δωδεκάορτον (τὸν Εὐαγγελισμὸν, τὴν Γέννησιν, τὴν Βάπτισιν, τὴν Ὑπαπαντὴν, τὴν Μεταμόρφωσιν, τὴν Ἔγερσιν τῆ Λαζάρε, τὴν Βαϊοφόρον, τὴν Σταύρωσιν, τὴν Ἀνάστασιν, τὴν τῆ Θωμᾶ Ψηλάφησιν, τὴν Ἀνάληψιν, τὴν Πεντηκοστήν). Καὶ ἡ ζωγραφία καὶ ἡ ἄλλη τεχνεργία τέτων τῶν κειμηλίων μαρτυρεῖ συμφώνως μὲ τὴν ἱστορίαν, ὅτι ὁ ᾳείμηστος Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ἦτο ζηλωτὴς τῆ πορφυρογεννήτε Κωνσαντίνε προσατεύων, ὡς ἐκεῖνος, τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, τὰς ὁποίας αἱ καὶ πρότερον μὲν, μάλιστα δὲ κατ' ἐκείνες τὲς χρόνες καταπιέζεσαι τὴν Ἑλλάδα δειναὶ συμφοραὶ δὲν ἴσχυσαν παντάπασι ν' ἀποσβέσωσιν, οὐδὲ νὰ ἐρημώσωσι τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῶν Μεσῶν ἀπὸ τὲς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοφὲς αὐτῶν θεράποντας!

χαμάσδε (α). Ἔπειτα ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ (τὸ-λάχιστον ἐπὶ τῶ Ὁμήρω), δὲν ἐγνώριζεν ἄρα κατ' ἐδεμίαν της διάλεκτον τὸν φθόγγον τοῦ ζ τὸν ὁποῖον (διὰ ν' ἀφήσω τὰς Ἀσιανὰς γλώσσας), καὶ αὐτὴ ἡ αἰολίζουσα Σλαβονικὴ εἰς παλαιοτάτας αὐτῆς λέξεις καὶ προφέρει Ἑλληνικῶς, καὶ συχνάκις μεταχειρίζεται μεθ' ὅλων τῶν διαλέκτων της; Καὶ ἂν οἱ πάλαι Ἕλληνες ἀγνοοῦσαν τὸ ϛοιχεῖον, πῶ λοιπὸν ὁ Σιμωνίδης εὗρηκε τὸν φθόγγον του, ὥστε νὰ σχηματίσῃ πρὸς τὴν τότω ἔκφρασιν τὸ ζ; ἢ μήπως ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσάξῃ νέον γράμμα, οὔτινος ὁ φθόγγος ἦτο πάντῃ ἄγνωστος καὶ ἄῤῥητος εἰς τὸ ἔθνος του; ἀρά γε τὸ σδ ἐπροφέρετο καὶ ὡς ζ; ἢ τί ἄλλο νὰ εἴπωμεν; Ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν ἂς κρίνωσι καὶ ἄλλοι. τὸ δὲ ζ ὁπότε καὶ ἂν ἐσχηματίσθη ὁ φθόγγος τω, καὶ ὅπως ἂν τὸν μεταπλάττωσιν αἱ μὴ Ἑλληνικαὶ γλῶσσαι, οἱ Ἕλληνες τὸ προφέρομεν κατὰ τὰς πάλαι πατέρας ἡμῶν.

§ ζ. Περὶ δὲ τῦ θ περιττὸν εἶναι νὰ μακρολογῶ. Καὶ μόνη ἡ ἀρχαία τότω γραφὴ τH, ἢ th, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἐπροφέρετο τ. Ἔπειτα ἐδέποτε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν συνάπτει τὰ δασέα θ, φ, χ, εἰ μὴ πρὸς ἄλληλα. Ὥϛε καὶ ὁ Ὅμηρος καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτὸν ἐπρόφε-

---

(α) Τὰ χαμᾶζε καὶ ἔραζε ἴσως ἔγειναν ἐκ τῦ ἐπιῤῥήματικῦ χαμάδες, καὶ-δις, ἔραδες (ὡς οἴκαδες, -δις = οἴκαδε), μεταθέσει τῦ σ (χαμάσδε, ἔρασδε). ἢ καὶ καθ' ἁπλῆν τροπὴν τῦ δ εἰς σδ (=ζ). σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἅτε ὁ Ὅμηρος ἅτ' ἄλλος ἀδεὶς εἶπεν ἅτε οἴκαζε τὸ οἴκαδε (ἰλ. α, 19), = οἶκόνδε (ἰλ. α, 606), ἅτε φύγαζε τὸ φύγαδε (ἰλ. θ, 157). καὶ ταῦτα δὲ τὸ οἴκαδε καὶ φύγαδε ἐξελήφθησαν ὡς αἰτιατικαὶ τῦ οἶξ, φὺξ (ἀντὶ οἶκος, φύξις), κατὰ τὸ ἅλαδε ἐκ τῦ ἅλς. εἶπον δὲ τ' ἀνάπαλιν Ἀθήναδε ἀντὶ Ἀθήναζε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κα τούτων δὲ τῶν λέξεων τὸ υ ἐκφράζομεν Ἑλληνιστὶ διὰ τοῦ ἀντιστοίχου υ, ἢ διὰ τοῦ ου, Κουαρτος γράφοντες τὸ Quartus, καὶ πάλιν Κουιντος, καὶ (υ=ο) Κόϊντος, καὶ Κυϊντίλος, καὶ Κυϊντιλιανὸς (καὶ συγκοπῇ Κυντιλιανὸς) τὰ Quintus, Quintilius, Quintilianus, κτλ. τὰ δὲ εἰς quo καὶ εἰς κεύω (κέβω) μετέφραζε πολλάκις ὁ μέσος ἑλληνισμὸς· οἷον, obsequo (-quor), ὀψικεύω [Κυρίλλ. λεξ. καὶ Σχ. Δίωνος χρυσος. ὅθεν καὶ τὰ συνήθ, ὀψίκια (obsequia), ψίκια (παῤ Ἠπειρώταις), ἡ τῆς νύμφης παραπομπὴ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ· ἡ δὲ πρόσκαιρος ἐπιστροφὴ τῆς νεονύμφου εἰς τὰ πατρῷα λέγεται (παρὰ Θετταλοῖς) τὰ ἐπιστρόφια]. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ συμφωνικὸν v μεταβάλλει πολλάκις ἡ Λατινικὴ εἰς τὸ φωνῆεν u διὰ τὴν εὐφωνίαν, ὅταν ἐκ τοῦ avis λέγῃ auspicium (avispicium, aves spicio = οἰωνο-σκοπῶ), καὶ augurium (aves gero, ῆ, avium ἄγυρις), καὶ fautor ἐκ τοῦ faveo, καὶ ἄλλα πολλά (α)· ὅθεν παρὰ τοῖς ποιηταῖς ποτὲ μὲν ἐκλαμβάνεται τὸ v καὶ ὡς u βραχύ· οἷον τὸ sylvae τρισύλλαβον ὡς sylüae (Ὁράτ.), καὶ τὸ solvit ὡς solüit (Κάτυλ.)· ποτὲ δὲ καὶ τὰ δισύλλαβα au καὶ eu ἐκφέρονται μονοσυλλάβως, οἷον av καὶ ev, διὰ τὸ μέτρον, ὡς,

„Augescunt aliae gentes, aliae minuuntur (Lucret.)

Τελευταῖον καὶ αὐτὰς τὰς Ἑλληνικὰς αυ καὶ ευ αὐτὴ πάλιν ἡ Λατινικὴ ἀποδίδει διὰ τῶν μονοσυλλάβων av καὶ ev, ὡς εἰς τὸ cavneas

(α) Prisciam, L. I, p. 546.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διεπράχθη, ὁπότε διὰ τῆς εὐμεθόδε καὶ συγηματικῆς συντάξεως τῶν Πανδεκτῶν μετέδιδον οἱ Ἕλληνες εἰς ὅλας τὰς Χριστιανικὰς Διοικήσεις τῆς Οἰκεμένης τὰς βάσεις τῆς εὐνομίας

καὶ Πέτρε Καιπένε, Собраніе Словенскихъ памятниковъ, ἐκδ. 1827, Πετρσπ.). Ἐκ τούτου συμπεραίνω, ὅτι ὁ, ὡς ἄλλος Κάδμος ἢ Παλαμήδης, δωροφορήσας τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τοὺς Σλάβονας ἀοίδιμος Κύριλλος μετεχειρίσθη πιθανώτατα καὶ τὰ ἤδη πρὸ αὐτοῦ διὰ τοσούτων αἰώνων συνειθισμένα σημεῖα τῆς προσῳδίας, ἂν ὄχι ὅλα, ἀλλὰ τοὺς τόνους, καὶ πῦ καὶ πῦ τὰ πνεύματα εἰς τὴν γραφὴν τῶν Σλαβονικῶν λέξεων· Ἀλλ' ἐπειδὴ τότε ἤκμαζε μὲν ἀκόμη ἡ ἐν τοῖς βιβλίοις ἤδη μόνον σῳζομένη Σλαβονική, δὲν ὑπῆρχε δὲ εἰσέτι παρὰ τοῖς Σλάβοσι διακεκριμένη ἡ περὶ χρήσεως τόνων διδασκαλία, παρημελοῦντο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπὸ τοὺς Σλάβονας γραφεῖς τὰ τονικὰ ταῦτα σημεῖα, καὶ πολλάκις δὲν ἐγράφοντο παντάπασιν· Ἀφ' οὗ ὅμως ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ αὕτη ἡ πρώτη πασῶν τῶν Σλαβονικῶν διαλέκτων γραφικὴ γενομένη, πάλιν εἰσήχθησαν εἰς αὐτὴν οἱ τόνοι καὶ τὰ σημεῖα τῶν σιγμῶν, καὶ ἐνίοτε ἡ δασεῖα εἰς τὸ υ, ὡς φαίνεται εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ ιε καὶ μάλις' ἀπὸ τοῦ ις αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς Σλαβονικὰ χειρόγραφα. Καὶ ἀφ' οὗ δὲ ἤρχισεν ὁ τύπος εἰς τὴν Ῥωσσίαν μέχρι σήμερον τὰ Ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, κατὰ σοφωτάτην προμήθειαν, τυπόνονται πάντοτε μὲ τόνους (πόσον ἦτον εὐκταῖον νὰ ἐτυπόνοντο ὡσαύτως καὶ τὰ Ῥωσσικά!). Εἰς ταῦτα δὲ τὰ Σλαβονικὰ βιβλία, καὶ μάλιστα εἰς τὴν θείαν Γραφὴν, αἱ πλεῖσται τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων, ὅσαι παρελήφθησαν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀμετάφραστοι, καὶ τονίζονται καὶ προφέρονται ἀπὸ τοὺς Ῥώσσους μὲ προσῳδίαν Ἑλληνικήν· οἷον, Іису́съ, Христо́съ, Іерей́, илі илі лима савахѳанѣ, алéкшоръ (Μάρκ. ιδ), Троа́дъ (Τρῳάδι). Ελλάда (Ἑλλάδα), κτλ. Περὶ δὲ τῆς ὁμοτονίας τῶν παλαιῶν ἐπίσης Ἑλληνικῶν καὶ Σλαβονικῶν λέξεων (διὰ τὴν συγγένειαν τῶν γλωσσῶν), εἴπομεν ἱκανώτατα ἐν τῷ Δοκιμίῳ· λέγομεν δὲ καὶ τινα ἐφεξῆς.

τοὺς Ἑλληνικούς; τὸ θεὰ, φερ' εἰπεῖν, κατὰ τοὺς νόμους των, προφέρεται θέα, ἀλλ' εἰς τὸ „Μῆνιν ἄ|ειδε θε|ὰ Πη|- κτλ. τονίζεσι τὰ α διὰ τὸ μῆκος τῆς πρώτης τῶ σπονδείε συλλαβῆς· καὶ τὸ λάλη δὲ καὶ τὸ θέλεις αὐτὸς ὁ Ἐνίνιος εἰς τὸν β κανόνα τε βαρυτονῶν, ἤτοι τονίζων εἰς τὴν παραλήγεσαν, μᾶς παραγγέλλει πάλιν παρευθὺς νὰ τὰ προφέρωμεν εἰς τὸν ςίχον ὀξύτονα, λαλὴ καὶ θελεὶς, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως.- Ἀλλὰ τῶν τόνων τὴν μετάθεσιν, ἀποκρίνονται, τὴν ἀπαιτεῖ ἐξάπαντος ἡ ποιητικὴ προσῳδία κατὰ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν!- Καὶ σεῖς τὸν χρόνον τῦτον κυνηγῶντες ἐπλέξατε τοῦ παρατονισμοῦ τὰ βρόχια. Δὲν ἔπρεπεν ἄρα νὰ καταρτίσητε τελειοτέραν καὶ πάντῃ ἀσφαλῆ καὶ ἀπερίτρεπτον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προσῳδίαν, διὰ νὰ τὴν ἐφαρμόζητε καὶ εἰς τοὺς πεζοὺς λόγες καὶ εἰς τοὺς ςίχες τὴν αὐτήν; Καὶ ἂν δὲν ἠδυνήθητε, τί λοιπὸν σᾶς ὠφέλησεν ἡ καινοτομία περὶ τὰ καλῶς καθεςῶτα; Ἀλλ' ἔςω! ἂς ἔχωσιν οἱ ἄνδρες τὴν πληρεξεσιότητα νὰ συρράπτωσι, καὶ πάλιν νὰ ἐξηλόνωσιν, ὅπως τοὺς ἀρέσῃ, τὸν ἀλλόκοτον κέντρωνα τοῦ τονισμοῦ των· πλὴν ποῖον πρῶτον τέτε μέρος νὰ διορθώσωσιν; Εἰς μυρίας λέξεις, θηρεύοντες τὸν χρόνον, ἀναγκάζονται νὰ κάμωσι πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον φρίσσεσι (βλ. Ἐννίν. σελ. 49), τόνου δηλαδὴ μετάθεσιν ἐκ τῆς προηγεμένης, ὄχι εἰς τὴν ἀμέσως ἑπομένην, ἀλλ' εἰς τὴν τρίτην τῆς αὐτῆς λέξεως συλλαβήν· οἷον τὰ εἰς ευς τρισύλλαβα, ὀξύτονα καθ' ἡμᾶς, βασιλεὺς, ἱερεὺς, αὐτοὶ τὰ προφέρεσι προπαροξύτονα, ἵερευς, βάσιλευς, (ὡς ἄλογων, κτλ. βλ. Κανόνι δ)· ἀλλ' ἔπειτα τὴν ἰωνικὴν γενικὴν βασιλῆος, ἱερῆος, τονίζεσι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἑρασμίται ὀρθοεπῆσι!	*Ἕλληνες βαρβαροφωνῆσι!*
E ὡς e *λεπτὸν, ἐν τῷ* ego.	*E, ὡς κακόηχον* e!!
H ὡς e *μακρὸν καὶ λαμπρὸν,*	*H, ὡς ἁπλοῦν ι.*
ον εἰς τὴν πρώτην συλλαβὴν	
τῆ Γαλλ. bête (b ê t i s e!!!)	
Y, ὡς οἱ Βέλγαι καὶ Γάλλοι τὸ	*Y, ὡς ι, ἢ ὡς* f, *καὶ ἄλλοτε*
u, *καὶ οἱ Γερμ. τὸ* ü	*ὡς* b!!
AI, ὡς αϊ, ἐν τῷ Aïmilia!	*AI, ὡς* e *χαῦνον!*
EI, ὡς eï, *ἐν τῷ* Hei·	*EI, ὡς ι ἁπλοῦν.*
OI, ὡς oï, *ὡς ἐν τῷ* Roi.	*OI, ὡς ι ἁπλοῦν.*
AY, ὡς au, *ἐν τῷ* àurum.	*AY, ὡς* af!!
EY, ὡς eu *ἐν τῷ Βελγ.* heusch.	*EY, ὡς* ef!!
OY, ὡς ou *ἐν τῷ Βελγ.* houd.	*OY, ὡς θηριῶδες* u!!
α, ὡς τὸ Βελγ. aey. zaey.	*α, ὡς ἁπλοῦν α.*
η, ὡς τὸ Βελγ. eey. verbeeyen.	*η, ὡς ἁπλοῦν ι.*
ω, ὡς τὸ Βελγ. ooy. hooy.	*ω, ὡς ἁπλοῦν ο.*
υι, ὡς ui, *ἐν τῷ Λατιν.* cui	*υι, ὡς ἁπλοῦν ι.*
ηυ, ὡς τὸ Γερμ. äu (aeu).	*ηυ, ὡς* if!!
ωυ, ὡς τὸ Βελγ. ouw. bouwen.	*ωυ, ὡς* of!!
B, ὡς τὸ b, bonus,	*B, ὡς τὸ* f!!
Γ, ὡς τὸ Λατιν. g· *πρὸ δὲ τῶν*	*Γ, πρὸ τῶν ι, ε, ὡς τὸ Ἰταλ.* ghie,
γ, κ, χ, ξ, ὡς τὸ Ἑβραϊκ.	ghi, *ἢ τὸ Γαλλ.* gue, gui. *πρὸ δὲ*
Νύν. ἢ ὡς n, *ἐν τῷ Γερμ.* bang.	*τῶν γ, κ, χ, ξ, ὡς ἁπλοῦν ν!!*
Δ, ὡς τὸ Λατ. d.	*Δ, ὡς τὸ Ἱσπαν.* d.
Z, ὡς τὸ Γερ. z· zukker.	*Z, ὡς ἁπλοῦν* s!
Θ, ὡς τὸ Ἀγγλ. th· that.	*Θ, ὡς τραυλὸν* s!
K, ὡς τὸ Βελγ. k· akker.	*K, μετὰ τὸ ν, καὶ γ, ὡς* g.
Λ, ὡς τὸ Λατιν. l.	*Λ, πρὸ τῶν ὡς τὸ Ἰταλ.* gli!
N, ὡς τὸ Λατιν. n.	*N, πρὸ τῶν ι, οι, ει, υ, ὡς τὸ*
	Ἰταλ. gni!! *πρὸ τῶν π, ὡς μ.*
Π, ὡς τὸ Λατιν. p.	*Π, μετὰ τὸ μ, καὶ ν, ὡς* b.
T, ὡς τὸ Λατιν. t.	*T, μετὰ τὸ ν, ὡς* d.
Φ, ὡς τὸ Γερμ. pf, pfund.	*Φ, ὡς* f.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ αἴω, αὐλὸς, αὖλαξ (Πινδ. Πύθ. δ.), καὶ ἄλοξ (Αἰσχ. Σοφοκλ.), ἀλοκίζω (Εὐρπ.), καὶ αὐλακίζω, ὅθεν ἡ συνήθ. αὐλακιὰ (καὶ λ=ρ, κ=γ, αὐραγιὰ)· ἀὴρ καὶ αὐὴρ· ἄελλα καὶ αὔελλα, ἄτη καὶ ἀάτη, αὐάτη (Πίνδ.)· σάω, σάλος,-λὸς, καὶ σαύω, σαυλὸς (Ὅμ. ὕμν. Ἑρμ.)· φάω, φάσκω, πιφάσκω, καὶ φαύω, φαύσκω, πιφαύσκω (ἰλ. κ, ν). Οὕτω καὶ ὅλα τὰ εἰς αυω, αυσω, ἂν δὲν ἀρκεῖ μόνον αὐτὸ τὸ πολυσήμαντὸν ἄω, καὶ μετὰ τῶ ϝ αὔω, τὸ ὁποῖον μάλιστα μετὰ τῶν ἀρκτικῶν β, φ, γ, κ, χ πνευμάτων συναπτόμενον ἀποβαίνει θέμα παμπόλλων λέξεων θεματικῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας παράγονται πάλιν ἄλλαι μυριάριθμοι. Πρόσθες καὶ τὰ, καυάξαις (βλ. σελ. 148), ταλαύρινος= ταλάϝρινος (ταλάω, ῥινὸς· ἢ ταλαόρινος, ο=υ), καὶ τὰ, αὐΐαχος, αὐΐδετος=ἀ, ϝίαχος, ἀ, ϝίδετος (α, σερητικ.), ἀντὶ ἀνίαχος, ἀνίδετος (ὡς ἀνίκανος, κτλ.), καὶ τὸ αὐερύω=ἀνερύω (ἀνὰ, ἐρύω· ἄλλοι ἔγραψαν αὖ ἐρύω)· ἴτω καὶ παλαιὸν Αἰολικὸν ἰδίωμα μετέβαλλε τὴν αυ εἰς αν, ἀνθέντης λέγον τὸ αὐθέντης, καὶ τὸ αὐθημερὸν ἀνθήμερον, ὅθεν τὰ συνήθ. ἀντήμερα, καὶ χωρὶς τοῦ τ, ἀνήμερα (=αὐθήμερα καὶ αὐτῆμαρ), καὶ ἡ ἐνοσμίδα (ἀνοσμίδα)=εὐοσμίδα (βλ. σελ. 299), καὶ τὰ Ἄβδηρα=ἄϋδηρα, ἀντὶ ἄνδηρα (αβ= αυ=αν· βλ. καὶ σελ. 150), τοιῶτο καὶ τὸ λτ. densus δένσος, φαίνεται=δάνσος, ἀντὶ δαῦσος, δάϝσος, δασὸς, δασύς, κτλ. Τὰ αὐτὰ παρατηρῶμεν καὶ εἰς τὴν ευ· ὅλα τὰ εἰς ευω, εύσω ῥήματα εἶναι=εϝω, εω· καὶ πάμπολλα τούτων εὑρίσκονται κατ' ἀμφοτέρως τὰς σχηματισμοὺς καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς ἄλλους ἐνδόξους συγγραφεῖς, οἷον: Ἀλέω, ἀλέομαι, ἀλέασθαι (ἰλ. κ, ν, υ), καὶ ἀλείομαι, ἀλευάμενος, ἀλεύα-

(Πινδαρ.) (α). εἴλω, εἰλύω, εἰλέω (ἰλ. ρ), καὶ ἴλλω (Σοφοκλ.), ὅθεν εἴλη, καὶ ἴλη (ι, μακρὸν. Πίνδ.), ἰλαδὸν (ἰλ. β, 93), καὶ εἰλαπίνη (= κατ' εἴλας πίνειν. ἰλ. σ.), εἰλυὸς, ἰλυὸς (Καλλίμ. εἰς Δία), ἰλεὸς (Θεόκρ. ιε), κτλ. νίκη = νείκη, καὶ (ὡς, νάπη, νάπος· πάθη, πάθος), νεῖκος (παρὰ τὸ νέω. Ὅμ. καὶ Πλάτ.), εἶθαρ (ἰλ. ε) ἴθαρ, ἐκ τοῦ ἰθὺς, ἰθὺ (ἰλ. ϑ, παρὰ τὸ εὐθὺς)· εἷμα, εἵματος (Ὅμ.) καὶ (ἷμα,-τος), ἱμάτιον· εἶραι, καὶ ἶραι, ἰράων (ἰλ. σ). πῖαρ (ἰλ. λ.) καὶ πεῖαρ (ὡς διορθῶσιν, ἀντὶ πεῖραρ. Ὀδ. ε, 289). φείδομαι (ἰλ. ε), καὶ (φιδέω,-ομαι), πεφιδήσομαι (ἰλ. υ), φειδὰ (ἰλ. φ), φειδίτης, φειδίτιον καὶ φιδίτιον (Πλούταρχ. Ἀριστοτ. ὅθεν καὶ, ἀφίδιτος ἡμέρα. Πλάτ.), καὶ φειδίτειον, καὶ φιλίτιον (δ = λ. ὡς, δάκρυμα, lacryma), filitium (Κικέρ. Tuscul. ὄχι παρὰ τὸ φιλία, κατὰ τὸν Ἔρασμον, in Adag.), καὶ φειδὸς, φιδὸς („ἐπεκράτησε γὰρ διὰ τοῦ ι γράφεσθαι. Μ. Ἐτυμ.). πείθω, πίθω, πειθώμεθα (ἰλ. β, 139), πιθώμεθα (ἰλ. σ, 273), πείθοιο, πίθοιο (Ὀδ. υ, 381, δ, 193). βείομαι, βείω = βίω, βίος, βιόω (ἰλ. χ, καὶ ϑ). Φειὰ (Φεὰ), καὶ Φιὰ (ἰλ. β, η, καὶ Στράβ. Ζ.). Φθεὶρ καὶ Φθὶρ (Φθειρῶν ὄρος, ἰλ. β, 375,

---

(α) Ἐκ τοῦ πίζω, πίω. Τῶν παλαιῶν τινες γραμματικῶν ἔγραψαν καὶ πῖσσος (ἐκφράζοντες τὸ μῆκος τοῦ ι διὰ διπλοῦ σ, ὡς καὶ διὰ τῆς ει). κἄποτε καὶ ἡπατήθησαν γράφοντες καὶ τὸ βραχὺ ἢ δίχρονον ι διὰ τῆς ει (ὡς, χειλὸς ἀντὶ χιλὸς, κτλ. βλ. Ῥείμ. λ πῖσος καὶ χειλὸς)· ἀλλ' ὅμως ἡ χρῆσις τῆς ει ἀντὶ τοῦ μακροῦ ι εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ ἀναμφίβολος. Ὁ δὲ σοφὸς Κνίγετος (Knight), δὲν ἐξεύρω τί παθὼν, τὴν κατεδίκασεν ὡς νεωτάτην, καὶ μόλις περὶ τὰ 200, μ. Χ. συνειθισθεῖσαν (βλ. προλεγ. εἰς Ὅμηρ.)! μ' ὅλον ὅτι ἔγραψε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Ὅμηρον, εἴσας (εἷσας), καὶ ἶσος· εἴσκω (εἰσκω), καὶ ἴσκω, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(=λυκοχαράζει, ἐκ τῆ λὺξ, λυκὸς, καὶ χαράσσει, τυτέστι τὸ φῶς, ἢ ὁ ἑρανὸς, οἷον διαχαράσσων χωρίζει ἠρέμα τὸ σκότος ἀπὸ τὸ φῶς; διαφώσκει· ὅθεν καὶ χαραγὴ = λυκόφως ἠῆς, καὶ γλυκοφέγγει· ἔλεγον καὶ οἱ Βυζαντινοὶ γλυκοφεγγοῦσαν ἡμέραν. Μιχ. Ἀκρας), γαῖμα; καῖγα, κτλ. Ὥρξε τὸ γ καὶ ὡς πνεῦμα, καὶ ὡς γράμμα (καθὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ϛοιχεῖον); ἔχει πάντοτε καὶ τὸν φθόγγον τὸν αὐτόν. β): Ἡ Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της μεταχειρίζεται κατακόρως τῆτον τὸν λαρυγγόφωνον πνευματισμόν. ὅλας τὰς ἀπὸ τοῦ ε φωνήεντος ἀρχομένας λέξεις προφέρει μετὰ τῆ πνεύματος ὡς γ καθ' ἡμᾶς προφερομένω, καὶ χωρὶς νὰ τὸ γράφῃ (ὡς, есмь, еси, есть, γέσμι, γεσσί; γέσι = ἐσμὶ, ἐσσὶ, ἐστί. ежь, γέζις = ἔχις; ἐχῖνος. елей, γέλαιον· елень, γελλὴν, ἔλὸς; ἔλαφος, κτλ.)· πολλάκις δὲ καὶ γράφει τὸ πνεῦμα (ὡς, Годъ = γέτος. Гора, γόρος, ὄρός; κτλ. βλ. κεφ. γ. § β). γ) Καὶ ἡ Γερμανικὴ κατὰ διαλέκτως γνωρίζει (καθὼς προείπομεν) εἰς λέξεις πολλὰς τὴν καθ' ἡμᾶς μαλακὴν τῆ γ προφοράν (α). Τοιῦτος ὑπῆρχε πιθανώτατά

(α) Καὶ τὸ σύμφωνον J προφέρει ὡς γ ἡ Γερμανικὴ (οἷον, Ja; Je = γὰ, γὲ, βλ. Ῥείμ. λ. γα), καθὼς καὶ ἡ Λατινικὴ, καὶ ἡ Σλαβονικὴ (ἐν τοῖς ϛοιχείοις ю, ѣ, я = ju, je, ja), κτλ. ἀλλὰ καθὼς τὸ J μετέπεσεν ἀπὸ τὸν λαρυγγόφωνον εἰς τὸν τρίζοντα φθόγγον τῆ Γαλλικῆ J (= ж, ἢ ζ τραχὺ, ὡς, Jug = λτ. Jugum = ζυγὸν), ὡσαύτως καὶ τὸ g μέτεστράπη εἰς τὸ Ἰταλικὸν g (genio = genius, γένειος). τοιαύτην τῆ γ εἰς ζ τροπὴν ἐσυνείθιζον ἐνίοτε καὶ αἱ παλαιαὶ Αἰολικαὶ διάλεκτοι, ὡς, ζεύω = γεύω. ὀλίγον, ὀλίζον, ἢ ὄλιζον (ὅθεν καὶ ἡ Ὀλιζωνία., ἰλ. β. 717). ὡσαύτως καὶ ἡ αἰόλιζεσα Σλαβονικὴ ἔτρεψε τὸ γενὰ εἰς τὸ жена, καὶ τὸ (γνόω), γνάω εἰς τὸ знаю, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φερόμενον κατὰ διαλέκτους καὶ ὡς ἁπλοῦν ι, ὃν δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸ φύσει βραχύ, προσέλαβε τὸ ι πρὸς διάκρισιν τῆ τε μήκους καὶ τῆ φθόγγου, τῆ κατ' ἐπικράτειαν τῆ ι, διαφέροντος παρὰ τὸν τοῦ βραχέος ε (e). Ὡσαύτως καὶ ἡ οι, ἥτις τὸ ἀρχαῖον ὠμοφώνει σχεδὸν, καὶ πολλάκις ἀντηλλάσσετο μὲ τὴν ου καὶ μὲ τὸ υ (=Γαλλ. u, καὶ ü), προσέλαβε τὸ ι πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ ὡς ου προφερομένου ο, καθὼς καὶ ἡ ὁμοιόφωνός της ου τὸ υ. Ὥςε καὶ ἡ ει καὶ οι φαίνονται καὶ ἐκ γενέσεως αὐτῶν ςοιχεῖα ἁπλᾶ καὶ μονοσύλλαβα (βλ. ἑφεξῆς κεφ. β). Ὑπόλοιπος τῶν κυρίων διφθόγγων μένει ἡ αι, τῆς ὁποίας ὁ ἀρχαιότατος φθόγγος ἦτο πιθανώτατα μεταξὺ τῆ α καὶ ε, οἷον ε βαθὺ, ἢ ἁπλῶς μακρὸν ε· ὅθεν καὶ οἱ Λατῖνοι τὴν μετέφρασαν διὰ τῆ μονοφθόγγῳ των ae, ἀντιτάξαντες ἀντὶ τῆ ι τὸ e, καὶ διὰ τοῦ τελευταίῳ τότε γράμματος, ἀνοικτῶς καὶ μακρῶς προφερομένῳ, ἐκφράσαντες τὴν ὅλην τῆς διφθόγγῳ φωνήν. Ἔχει δὲ τὸ ι καὶ συγγένειαν πρὸς τὸ διὰ σεσηρότος τῆ ςόματος ἐκφερόμενον ε, τὸ ὁποῖον τελευταῖον ἀπηχεῖ ὡς ἔγγιςα τῆ ι (βλ. Ῥειμέρῳ Ἑλληνογερμαν· λεξ. ἐν ςοιχείῳ E), καὶ μετὰ τότε πολλάκις ἀνταλλάσσεται (ὡς, πόλις, πόλεως· ῥέεθρον, ῥεῖθρον, κτλ.), καθὼς πάλιν καὶ τὸ α τρέπεται εἰς ε (ὡς ἄδω=ἔδω· ὅθεν καὶ αἱ Ἀσιαναὶ γλῶσσαι μεταχειρίζονται τὸ ἕτερον ἀντὶ τῆ ἑτέρῳ, οἷον ἑβρ. aleph, ἀραβ. eliph, κτλ.). Ὥςε ἡ αι γίνεται κατὰ κρᾶσιν ἐκ τῆ α καὶ ι κιρνωμένη εἰς τρίτον τινα διάφορον φθόγγον, καὶ

περισπῶνται (τὰ φωνήεντα)· βραχέα γὰρ ὄντα ἐκ εἶχον περισπᾶσθαι (Εὐςάθ.)· παράβαλε καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γαληνῆ περὶ τῆ διφθογγίζοντος ε (βλ. σελ. 107).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΟΙΣ
ΚΑΙ ΛΟΙΔΙΜΟΙΣ ΑΥΤΑΔΕΛΦΟΙΣ

ΖΩΣΙΜΑΔΑΙΣ,

ΑΝΑΣΤΑΣΙΩΙ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΩΙ ΚΑΙ ΖΩΗΙ
ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛΩΙ, ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΕΡΙΟΝΤΙ
ΝΙΚΟΛΑΩΙ,

ΠΟΛΛΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΤΗΙ ΠΑΤΡΙΔΙ ΠΑΡΕΣΧΗΜΕΝΟΙΣ, ΑΛΛΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ΤΑΣ ΠΡΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΑΡΚΕΣΤΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛΟΥΣΑΣ· ΚΑΙ ΜΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΑΓΩΝΑ ΑΞΙΟΧΡΕΩΝ ΕΙΣΦΟΡΑΝ ΣΥΝΕΙΣΕΝΕΓΚΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΚΑΛΟΝ ΑΝΑΘΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΝΑΘΕΜΕΝΟΙΣ· ΕΤΙ ΔΕ ΚΑΙ ΕΠΙ ΞΕΝΗΣ ΑΝΔΡΑΣΙ ΓΕΝΟΜΕΝΟΙΣ ΕΙΣ ΑΠΑΣΑΝ ΑΡΕΤΗΝ ΑΓΑΘΟΙΣ, ΚΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΟΙΣ ΠΕΡΙ ΠΟΛΛΑΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΑΣ, ΑΦ ΩΝ ΕΥΚΛΕΙΑ ΠΡΟΣΕΓΕΝΕΤΟ ΤΗΙ ΠΑΤΡΙΔΙ. ΑΝΤΙ ΔΕ ΤΟΥΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΕΠΑΙΝΟΥΜΕΝΟΙΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΙ, ΤΙΜΩΝ ΤΕ ΜΕΓΑΛΩΝ, ΑΙΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΙΜΩΣΙ ΤΟΥΣ ΑΓΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΖΩΝΤΑΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΑΣ, ΔΙΚΑΙΩΣ ΗΞΙΩΜΕΝΟΙΣ,
ΚΑΙ ΔΟΞΗΣ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ
ΤΕΤΥΧΗΚΟΣΙΝ, ΩΣ
ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΑΝΕΘΗΚΕ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δαλαμβάνει κανόνας διορισικοὺς τῆς ὀρθογραφίας τῶν εἰς εις καὶ ις διὰ τὸ ὁμόφωνον (βλέπε παρ' αὐτῷ ὅλον τὸ στοιχεῖον ι). Ὁ Εὐστάθιος (1155, μ. Χ.), ὀνομάζει πάντη ταὐτοφωνους παρηχήσεις τὸ πείθεσθαι καὶ πίθεσθε

δω=δῶμα, βριθὺ, κριθὴ. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν εἰς σαν ἐνεργ. παρατατ. προσίθεται τὸ νε, ἐλαλεῖσαν, ἐλαλέσανε, κτλ. διότι καὶ τὰς εἰς εν καὶ ων παρατατικὰς τῶν περισπωμένων ἐκφέρει ἡ συνήθεια εἰς σα, σες, σε, σαν (κατὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ ἄλλων ἀρχαίων τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτων τὰ, ἐνικῶσαν [δωρικῶς], ἐδολιῶσαν, ἐφαίνοσαν, ἐφύγοσαν, εἴδοσαν, Σλαβον. видѣша = Fίδοσαν)· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ πολλοὶ τῆς Ἑπτανήσε προσθέτουσι τὸ σαν πολλάκις καὶ εἰς τὰς παθητικὰς καὶ μάλισα τὰς μέσας παρατατικὰς (ὡς, καθόντοσαν, ἐρχόντοσαν, δερνόντοσαν, κτλ.). Καὶ τούτων δὲ τὰ εἰς μην, σο, το, μεθα, Αἰολ. μεσθα, σθε,ντο, προφέρουσιν οἱ νησιῶται μετὰ τοῦ νε (καθέμανε, καθέσανε, καθέντανε, καθέμασθανε, κτλ. ἄλλοι, κάθεμαν,-σαν, κάθεντανε, καθέμασθαν=ἐκαθήμην, ἐκάθησο, -το, κτλ.)· καὶ οἱ εἰς κα συνήθως σχηματιζόμενοι παθητικοὶ καὶ μέσοι ἀόριστοι (ἀντὶ εἰς θην), ἐκφέρονται καὶ μετὰ τοῦ νε εἰς τὰ πληθυντικά, οἷον, ἐγραφήκανε (Χῖοι· οἱ δὲ Κύπριοι καὶ ἄλλοι, ἐγραφήκασι), καὶ ἐγράφηκαν (κατὰ τὰ ἔδωκαν, ἔδωκα, ἔθηκα, ἀντὶ ἔδων, ἔθην, καὶ μέσως ἐθηκάμην, ἐδωκάμην· τοῦτο δὲ τὸ κα νομίζω τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ἰωνικὸν σκον (κον), ἐπὶ τῶν παρατατικ. καὶ ἀορίς. ὡς, τύπτεσκον, τύψασκον). Λέγομεν δὲ νε (καὶ να ἐνίοτε, καὶ μάλισα εἰς τὰ α πρόσωπα, ὡς, κυλιέμανα=ἐκυλιόμην), προσθέτοντες τὸ ε ἢ τὸ α εἰς τὸ ἐφελκυσικὸν ν, καθὼς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐσχημάτισαν ἐκ τούτου τὸ νη ληκτικὸν τῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς, ἐγὼ, ἐγών, ἐγώνη, τὺ, τύνη, τέννη, τεῖν, τεῖν, ἐμὶν, ἐμίνη, ἐμένη, καὶ συνήθ. ἐσένα, ἐμένα, Σλαβον. мени, Ῥωσσ. меня, менѣ. ὅτω λέγομεν καὶ αὐτῆνος, αὐτήνα, αὐτουνοῦ (ἀντὶ αὐτένη, αὐτός νη), αὐτήνα, τὰ αὐτάνα, κτλ. Τὸ δὲ ἐπὶ ἐρωτήσεως τιθέμενον να (ὡς, μήνα 'ξεύρω; κτλ.) εἶναι τὸ νυ, νυν, ὡς, μὴ νύ τι, τί νυ; τίθεται δὲ καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος μάλισα παρὰ τοῖς Λάκωσι. θίτσερένυ; (θῦσερ = θῦσας, ἔθυσας = ἔσφαξας); ποίτσερένυ; = ποίησας, ἐποίησας; κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀντοχείας Βαλσαμῶνα, καὶ τὸν ἀοίδιμον Ἐφέσου Μάρκον τὸν Εὐγενικὸν, καὶ τὸν Θηβῶν Σίμωνα τὸν ἐκ Κρήτης· ἢ τοὺς Σταυροφόρους μας Ἐκκλησιάρχας Σγουροπούλους καὶ Ξανθοπέλους· τοὺς Διακόνους Λέοντας καὶ Θεοδοσίους· ἢ τοὺς ὑσέρους ἰδιώτας Μοναχούς μας, Παχυμέρεις καὶ Βλεμμίδας καὶ Βρυεννίους καὶ Θεοδώρους, καὶ τοὺς Βλασίρεις ἔτι μετ' αὐτῶν, καὶ τοὺς Πλήθωνας καὶ τοὺς Βησσαρίωνας, καὶ αὐτὸν, τέλος, τὸν μετὰ τὴν ἅλωσιν πρῶτον Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιον τὸν Σχολάριον! Δὲν ἐξεύρω ὅμως ἐκ ποίου παραδόξου θαύματος ἡ ἀπὸ τοιούτους ἀναλφαβήτους Κληρικοὺς βαρβαρωθεῖσα γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων ἐφυλάχθη μέχρι σήμερον ἀκέραιος καὶ ἀκραιφνὴς εἰς αὐτὸν μάλιστα τὸν Ἑλληνικὸν Κλῆρον. Ὅλα τὰ Πατριαρχικὰ ψηφίσματα, καὶ τὰ ἐγκύκλια καὶ δημόσια γράμματα τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν κατὰ τόπους Ἀρχιερέων γράφονται καὶ ἀναγινώσκονται ἐπ' Ἐκκλησίας Ἑλληνιστί· καὶ, ἂν ὄχι ἡ τοῦ Πλάτωνος, ἀλλ' ὅμως ἡ τοῦ Χρυσοστόμου γλῶσσα μὲ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους τόνους της γράφεται καὶ τὴν σήμερον ἀπὸ τοὺς Ἐκκλησιαστικούς μας. Δι' ὅσα δὲ λέγει περὶ τῶν Συνοδικῶν καὶ τῶν Νομοκανόνων καὶ τῶν Μηνολογίων καὶ τῶν ἄλλων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας βιβλίων, καταγελῶν τούτων τὸν ἑλληνισμὸν ὁ μέγ' ἀχρειόγελως οὗτος Ἐρασμιανός, τί ἄλλο πρέπει τις πρὸς αὐτὸν νὰ ἀποκριθῇ παρὰ τὸν, ὡς ἂν ἐξεπίτηδες πρὸς τοὺς τοιούτους πεποιημένον, εἶχον τῷ Ἀρχιλόχῳ;

»Ἐρασμονίδη Χαρίλαε! χρῆμά τοι (γ' ἐσσὶ) γελοῖον! (α)

(α) Ἀρχίλοχ. παρ' Ἡφαιστ. σελ. 48.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

§ γ. Δεύτερον· ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶχεν ἐξ ἀρχῆς τοὺς τόνους τῶν λέξεων, ἂν καὶ ἔκπαλαι ἀγράφους, ἀλλ' ὅμως πάντοτε σαθεροὺς καὶ διωρισμένους, καθὼς προείπομεν· καὶ ἡ ἐκ τῶν τόνων ἁρμονία, ἢ προσῳδία, τῷ πεζῷ λόγῳ ἦτο πάντῃ διάφορος ἀπὸ τὸν ποιητικὸν ῥυθμόν· τουτέστιν οἱ συνήθεις τῶν λέξεων τόνοι δὲν ἦσαν σύμφυτοι μὲ τὸ μέτρον τῶν στίχων καὶ τὸ μῆκος τῶν συλλαβῶν, ὡς ὑπέλαβεν ὁ Βόσσιος· τοῦτο δὲ δείξεις εἶναι αἱ ἑφεξῆς. α) Ὁ Ὅμηρος (1000, π. Χ.) λέγει, Τρῶας καὶ Τρωὰς (ἰλ. χ, 57)· τί ὁρά γε πρὸς ταῦτ' ἀντιπροβάλλουσιν οἱ πάντα τὰ δισύλλαβα βαρυτονοῦντες τονοκλάσται; ἢ πῶς ἄλλως, εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ τόνου μεταθέσεως, διέκρινε τοὺς καὶ τὰς κατοίκους τῆς Τρωάδος ὁ θεῖος Ποιητής; Πῶς δὲ πάλιν τὰ, δμώων καὶ δμῶας (ὁ δμώς· ὀδ. ξ, 59, καὶ 399) ἀπὸ τὰ, δμωῶν καὶ δμωὰς (ἡ δμωή· Ὀδ. 121, καὶ 25, 45, 154); Πῶς δὲ τέλος, καὶ τὸ λάων ἀπὸ τὸ λαῶν (ἰλ. φ, 314); Διὰ τοῦ τόνου ὁ Ὅμηρος ἐμήκυνε μὲν εἰς τὴν ἄρσιν, ἢ τὴν θέσιν, τὴν τῆς παραληγούσης καὶ προπαραληγούσης βραχεῖαν συλλαβὴν (ὡς, ἴμεναι, ἀρόμεναι, ὄϊες, κακοεργίη, ἀγρίου, ἐμοίου, κτλ.)· συνέσελλε δὲ πάλιν καὶ τὴν μακρὰν συλλαβὴν διὰ τοῦ τόνου, ἢ προηγουμένου ταύτης (ὡς, ἐγείρομεν, βούλεται, ἀποθείομεν, ἀντὶ ἐγείρωμεν, βάληται, ἀποθείωμεν), ἢ καὶ ἀκολουθοῦντος (ὡς, ἐπειή, μεμαῶς, μεμάασι, Ἀχῐλεύς, Ἀχῐλῆος, Ὀδῠσεύς, Ὀδῠσῆος· διότι διὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἑπομένου τόνου ἀπεβλήθη καὶ τούτων τὸ ἕτερον σύμφωνον)· εἶπαν δὲ μακρὰ περὶ τούτων οἵ, τε παλαιοὶ ἡμῶν Γραμματικοὶ, καὶ οἱ περικλεέστατοι τῶν νεωτέρων φιλολόγων (α). β) Ὁ

(α) Βλ. τὸ σοφὸν Ἑρμάννου, Elementa doctrinæ metricæ σελ. 56, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὥστε καὶ ἐντεῦθεν ὁπωσδήποτε συμπεραίνεται ὅ,τι εἰκάζομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (§ β. καὶ § γ, σημειώσ.), ὅτι καὶ τὸ λτ. b ἐπροφέρετο τὸ πάλαι μαλακώτερον ὡς τὸ Ἑλληνικὸν β, ἤτοι, ὡς αὐτὸ τὸ (μετὰ ταῦτα ἴσως) ἐκ τοῦ φωνήεντος u (=υ) εἰς σύμφωνον τραπὲν v. Καὶ ἂν ἡ εἰκασία δὲν εἶναι παντάπασιν ἐσφαλμένη, καιρὸς εἶναι λοιπὸν εἰς τὸς Ἐρασμίτας νὰ μεταβάλωσι μᾶλλον τὴν τῦ λτ. b εἰς τὴν καθ' Ἕλληνας τῦ βῆτα προφορὰν, παρὰ ταύτην εἰς ἐκείνην. Καὶ πῶς (θέλσν ἀπαντήσει), τὸ τόσον εἰς τόσα ἔθνη κοινὸν στοιχεῖον b δὲν

εἰς αν (ην), καὶ ω μετὰ τῦ F. οἶσν doceo, δοκέω (ἐκ τῦ δέκω, δείκω, dico, indico, δείκνω, Σ. δείχνω, δείκνυμι), docebo = δοκεύω [δοκέβω· ἐνεσὼς καὶ μέλλων εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην γλῶσσαν δὲν διεκρίνετο· ὅθεν ἐκ τῶν περισπωμένων ἐνεσώτων ἔμειναν οἱ δεύτεροι λεγόμενοι μέλλοντες τῆς Ἑλληνικῆς, οἷον, τυπῶ = τυπέω, τύπω, σπερῶ = σπερέω, νεμῶ = νεμέω, καὶ φανῶ,-νῦμαι = φανέω, φάνω, φαίνω, καὶ οἱ λοιπὸι τῶν εἰς λ, μ, ν, ρ. Οὕτω καὶ ἡ Σλαβονικὴ ἔχει πάντοτε σχεδὸν τὸν αὐτὸν ἐνεσῶτα καὶ ἁπλῦν μέλλοντα· ἀλλὰ καὶ Ἀσιαναὶ γλῶσσαι, ὡς ἡ Ἑβραϊκὴ, καὶ Ἀραβικὴ, κτλ. δὲν ἔχσσι κυρίως εἰμὴ δύω χρόνσς, ἐνεσῶτα, καὶ παρῳχήμενον· ὁ δὲ εἰς σω μέλλων τῆς Ἑλληνικῆς ἔχει τὸ σ πνευματισμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ Λατινικὴ τρέπει εἰς ρ, ὡς καὶ οἱ Λάκωνες ἔτρεπον εἰς ρ τὸ σ· οἷον λέγω, λέγϝω, λέγσω, λέξω (λεγέσω, λτ. legero, κτλ.], παρατατ. docebam = δοκεύαν (m = ν, ὡς ὠβὸν, ovum, κτλ.), αὐτὶ δόκευα, δόκεα (ὡς, ἤϊα, ἦα, ἤδεα, ἐτίθεα, Ἰωνικ. καὶ ἐτίθεαν, συναιρέσει μετὰ τοῦ ν, ἐτίθην, ἔα, ἦν· ἐντεῦθεν καὶ ὁ εἰς α τῆς συνηθ. παρατατ· ἔγραφα, ἔλεγα, ἀντὶ τοῦ ὁμαλωτέρσ εἰς ον, ἔγραφον, κτλ.), stabo, stabam = σαύω (ὅθεν σαυρὸς = σάϝω, σάω), σαύαν ἀντὶ σαῦον (ἔσαυον). do (dao = δάω, Σλαβον, даю, δόω, δῶ· ἐκ δὲ τῦ δάω, τὸ δάνον), dabo, δαΐω, dabam, δαύαν (δάον)· timeo, δειμέω, timebam, δείμευον, ὅθεν καὶ timor, Λακων. δεῖμορ, δεῖμος (δέω). ἔτω καὶ bibo, πίϝω, πίω μέλ. bibam, πίϝαμι (πίημι), κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀπόδειξιν δύνανται νὰ δώσωσιν οἱ χοῖροι, οἵτινες διὰ τὴν τραχύτητα τῶν ὀργάνων των ἄλλως κοΐζεσιν, ἢ γρυλλίζεσιν ὅταν τρώγωσι, καὶ ἄλλως ὅταν κνήθωνται, καὶ ἄλλως ὅταν μάχωνται ἢ σφάζωνται; Καὶ ὅμως (χάρις εἰς τὴν πάμφωνον καὶ ποικιλόδειρον σοφίαν τῆς Ἁρμονίας προφορᾶς!) ἔμελλε, τέλος, καὶ ἡ τῶν γρύλλων ὑμνῳδία ἢ χοιρῳδία νὰ κανονίσῃ τὰς φωνὰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διορθόνεσα (τοῦτ' αὐτὸ τὸ τῆς παροιμίας ἄντικρυς), ἢ ὗς τὴν Ἀθηνᾶν! Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀφίνοντες τοὺς χοίρους εἰς τὰ χοιροτροφεῖα καὶ τὰ συβόσια καὶ τοὺς δρυμοὺς νὰ γρύζωσι κατὰ τὴν φύσιν των, προφέρομεν τὴν οἱ ἀνθρωπίνως καὶ Ἑλληνικῶς, καὶ ποτὲ μὲν ἀπαραλλάκτως, καθὼς τὴν ἐπρόφερεν ὁ Θεκυδίδης καὶ οἱ αὐτόχθονες Ἀττικοὶ, ποτὲ δὲ μᾶλλον ἰωτακίζεσαν, καθὼς ἄλλαι πάλιν παλαιαὶ διάλεκτοι, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων καὶ ἐφεξῆς προπάτορες ἡμῶν· καθόλου δὲ τὴν προφέρομεν ὡς στοιχεῖον ἁπλοῦν καὶ ἀδιαίρετον, καθὼς ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ παλαιοὶ πατέρες καὶ δημιουργοὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

ἄρνη, ἐκ τοῦ ἀρνύω = ἀρύω) ἡ ὑδρία]. Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὀνομάζεσι τὸν χοῖρον καὶ, κωμικώτερον, βύτσον, βύτσικον = Fῦσσαξ, -κος, Fῦσσος, ἀντὶ ῦς (ὅθεν καὶ καλοῦντες τοὺς χοίρους ἐπιφωνοῦσι, βύτσ = Fῦς, οἱ δὲ Λάκωνες, ῦν, ῦεν, ἀποσοβοῦντες δὲ, γύτσ = Fῦς = ῦς· ὡς καὶ τὸ Ῥωσσικ. чушь = σῦς, σῦς· καὶ τῶν ἀρχαίων τὸ χύρρε, χύρρα, ἐκ τοῦ χύρρος = χοῖρος)· τὸν δὲ θρεπτὸν (σιαλον), σχηματίζομεν ἑτερως τὸ θρεπτὸν, καὶ (οἱ Πελοποννήσιοι), θροφάριον, θρεπτάριον (ἐλλειπ· κτῆνος, ἢ γρόννιον). Εἴς τινα χωρία τῆς Θεσσαλίας ὀνομάζεσι καὶ ἀνασμίδα (χοῖρον θρεπτὸν, καὶ ὀλόκαιρον ὀπτὸν εἰς ἑορτὰς), ὄχι ἐκ τοῦ ἀναζέω (ἀνάζεμα), ἀλλὰ μᾶλλον = ἐνοσμίδα, ἐνοσμὶς, ἀντὶ ἔνοσμος = εὔοσμος (ἐλλειπτικ. ῦς, ἢ θυσία, παιδαισία).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ἔμως κατὰ δυσυχιαν πολλαπλασιασθέντων!). Ἀλλ' ἐφεξῆς ἤρχισεν ἡ νεωτέρα περὶ προσῳδίας διδασκαλία, καὶ ἡ τῶν τονικῶν σημείων εἰς τὰς λέξεις ἐπιγραφὴ, διὰ τῶν ὁποίων μάλιστα διεφθάρη παντελῶς ὁ ποιητικὸς ῥυθμὸς, καὶ ἀπεσβέσθη, τέλος, ἡ παλαιὰ προφορικὴ προσῳδία, μεταπεσοῦσα εἰς τὸν βάρβαρον τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων παρατονισμόν!" Τοῦτο τὸ ἀξίωμα πρώτισα θεσπίσας ὁ μεγαλορρήμων Βόσσιος, ἐλεεῖ ἔπειτα καὶ ταλανίζει, διὰ νὰ δαγκάσῃ τὲς νεωτέρυς Ἕλληνας. "Εἰς τοιαύτην (λέγει) κατάστασιν κατήντησαν, ὥστε δὲν ἐξεύρουσιν οἱ ἄθλιοι ἔτε νὰ ἀναγινώσκωσιν, οὔτε νὰ ψάλλωσι (τὰ ποιήματα) Ἑλληνικῶς· ἀλλ' ἀποβαλόντες τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν παιδείαν ἐνηγκαλίσθησαν μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐθίμων καὶ τὴν Μῶσαν τὴν βάρβαρον!" Ἀκέεις ἀναγνῶσα, μὲ πόσον ἐλεεινὸν τύφον λαλεῖ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὁ Βόσσιος; πίστευσε τώρα, ἂν θέλεις, ὅτι ὠφελεῖ ἡ μάθησις χωρὶς νοῦν καὶ φιλάνθρωπον μετριοφροσύνην! Τόσον ἐμεγαλοφρόνει περὶ ἑαυτοῦ ὁ Βέλγης οὗτος Ἑλληνιστὴς, ὥστε ἦτο βέβαιος, ὅτι αὐτὸς μὲν ὑπῆρχε παίδευμα τῶν Χαρίτων καὶ τῶν Μουσῶν, ἔχων τὴν ἀστυκότητα τῦ Πλάτωνος, καὶ τὴν εὐγλωττίαν τῦ Δημοσθένυς, καὶ αὐτῦ τῦ Ὁμήρυ τὴν Μουσικήν· τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔθνος ἐξεβαρβαρώθη παντελῶς καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὴν φωνὴν, καὶ μηδὲ κἂν νὰ ἀναγνώσῃ πλέον δὲν ἐξεύρει τὰ συγγράμματα καὶ ποιήματα τῶν προγόνων τυ!! Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τὴν μὲν ἀληθινὴν τῦ Βοσσίυ παιδείαν τιμῶσι, διὰ δὲ τὴν μισέλληνα καὶ παράτονον μωροσοφίαν τὸν ἐλεοῦσι· καὶ τὴν μυρολογίστριαν καὶ ἀκριβῶς Καρίνην Μοῦσάν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ .ς *Ἐκ τέτων καὶ ἄλλων τοιέτων ἀντιῤῥήσεων δὲν φαίνεται πάντῃ ἀσφαλὴς ἡ παρὰ τοῖς νεωτέροις συνειθισμένη τῶν ἑξαμέτρων καὶ ἰάμβων μόνον κατὰ χρόνον προφορὰ, καθ' ὃν ἀπαγγέλλσι καὶ τοὺς ὁμοίσς Λατινικὲς σίχς. Διὰ τί ἄρα, καὶ τί παθόντες οἱ πρῶτοι ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος ἠναγκάσθησαν νὰ συνθέσωσι μέτρα (καὶ μάλιςα τὸ πρῶτον πάντων ὁμολογέμενον, τὸ ἡρωϊκόν) πάντῃ ἐναντία καὶ ἀσύμφωνα πρὸς τὴν τονικὴν τῶν λέξεων προσῳδίαν, καὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς γλώσσης ἀθεμελίωτα; Ἢ μήπως δὲν ἐποίσν τὰ ἔπη των ἐκ τῆς κοινῆς διαλέκτς, σαφῆ καὶ καταληπτὰ πρὸς τοὺς ὁποίσς ἐσπούδαζον διὰ τούτων νὰ διδάσκωσι καὶ νὰ τέρπωσιν ὁμογλώσσς ἀκροατάς των; Τί ἄλλο παρὰ τὴν ἀπὸ τὲς ἑξαμέτρς σίχς ἐξορίαν τῶν τόνων ἠδύνατο νὰ κάμνῃ πολλάκις ἀμφιβόλς καὶ σχεδὸν ἀκαταλήπτς τὲς χρησμὲς, τοὺς ὁποίσς ἐσυμβελεύετο μὲν ὅλον τὸ πλῆθος, ἡ δὲ Πυθία πάντοτ' ἐχρησμοδότει κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Σιβύλλης Φημονόης, ὡς λέγεται, πρώτης εὑρημένον ἑξάμετρον ῥυθμόν; Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κινῆσι πολλὰς καὶ δικαίας ἀμφιβολίας περὶ τῆς ὑπὸ τῶν νεωτέρων δογματισθείσης μόνον κατὰ πόδα καὶ χρόνον ἐκφωνήσεως τῶν σίχων, ἀμελσμένης τῆς προσῳδίας. Ἕως λοιπὸν νὰ ἀποδειχθῇ βεβαίως ὑπὸ τῆς φιλολογίας τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ῥυθμικῆς ἀπαγγελίας, ὅτι εἶναι γνήσιον Ἑλληνικὸν, καὶ ὄχι μᾶλλον ξενικόν· ἕως νὰ ἀναχαλυφθῶσι τελειότεραι γνώσεις περὶ τῆς ἁπλῆς μελῳδίας,*

---

canticis solemnibus ullum habet brevinm aut longarum delectum, ne tonorum quidem admodum magnam rationem, etc. (Dialog. de rect. Linq. Græc. pronunt.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καινότερον. Ἂν καὶ οἱ σῳζόμενοι λόγοι τυ εἶναι καθαρῶς Ἑλληνικοὶ, ἀλλ' ὅμως ἐκ τῦ ἰῶρήματος φαίνεται, ὅτι ὁ τότε τῆς Ἀντιοχείας ἀναίδευτος ὄχλος δὲν ἐκαταλάμβανε πολλὰς καὶ λέξεις καὶ φράσεις τῆς ἀρχαιοτέρας Ἑλληνικῆς.

λαιον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπιγράφει Ῥὲμ, τετέσι Ῥωμαῖοι, ἢ Γραικοὶ, les Grecs, ὡς μετέφρασεν ὀρθῶς ὁ σοφὸς Σαβαρῦς, Savary)· Τέτων ἔτως ἐχόντων, εὑρέθησαν ὅμως πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων, οἵτινες μᾶς ἐλοιδόρησαν καὶ διότι μετωνομάσθημεν ἀπὸ Ἑλλήνων Ῥωμαῖοι (ὡς ἐὰν μετωνομάσθημεν αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν!)· καὶ δὲν παρετήρησαν οἱ τοιῦτοι, ὅτι καὶ ἄλλα δύω τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνδοξοτάτων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, Γάλλοι καὶ Βρετανοὶ, παρονομάζονται μέχρι σήμερον ἀπὸ τὲς παλαιὲς ἀλλοφύλες τῶν χωρῶν των καταχτητὰς, Ἄγγλοι καὶ Φραντσέζοι· τί πλέον παρὰ τέτες ἔπταισαν οἱ Ἕλληνες, μετονομασθέντες ἀπὸ τὲς ἐξεσιασὰς τῆς πατρίδος των Ῥωμαῖοι; Χάρις τῷ Θεῷ, ὅτι καὶ ὁ βάρβαρος ἁρπαγοτύραννος τῦ θρόνυ τῆς Κωνσαντινεπόλεως δὲν μας ἐπωνόμασε μὲ τὸ ἐθνικόν τε ὄνομα! Ἀλλ' ὅ,τι δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὠνόμασαν (ἂς ἦναι καλά!) πρὸ πολλῦ Γεωγράφοι τινὲς Εὐρωπαῖοι, ἐπιγράφοντες ὡς καὶ εἰς τὲς πέρυσιν ἐκδοθέντας Γεωγραφικὲς πίνακας, ἀντὶς Ἑλλάδος, Τερκίαν (Turquie d'Europe, ὡς λέγεσι καὶ Turquie d'Asie, τὴν Ἀσιανὴν τοῦ Τύρκε ἐπικράτειαν). Ἀλλὰ τώρα πλέον, Θεὸς συγχωρήσαι καὶ τοὺς Γεωγράφες τέτες, καὶ ὅλες τὲς, ὅσοι μᾶς ὠνείδισαν ὡς Ῥωμαίες! Ἔκαμαν, ὅ,τι ἔκαμαν· ἔκαμαν καὶ οἱ Ἕλληνες ὅ,τι ἔπρεπεν! Οὐδέποτε δὲν παραίτησαν τὸ γνήσιον τῦ ἔθνες των καὶ τῆς πατρίδος ὄνομα, ἔτε εἰς τὰς συγγραφὰς, οὔτε εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐπιςολὰς καὶ συνδιαλέξεις οἱ πεπαιδευμένοι Ἕλληνες· καὶ αὐτὴ ἡ δημώδης τῦ ἔθνες ἡμῶν γλῶσσα πάντοτε καὶ πανταχῦ ὠνόμαζε τὴν σοφὴν τῶν συγγραφέων γλῶσσαν, τὰ Ἑλληνικά. Ἤδη δὲ καὶ δημοσίως καὶ πανηγυρικῶς ἀναλαμβάνεσι μετὰ τῆς ἐλευθερίας οἱ Ἕλληνες καὶ τῦτ' αὐτὸ τὸ γνήσιόν των ὄνομα. Les Hellenes μᾶς ὀνομάζεσι καὶ τῶν Εὐρωπαίων οἱ κομψότεροι καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐφημερίδας καὶ εἰς τὰς συγγραφάς των, προτιμῶντες τῦτο τ' ὄνομα, ὡς ἐπισημότερον παρὰ τὸ παρ' αὐτοῖς συνηθέσερον Γραικοί. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ ἄϝγω, αὔγω, αἰγέω, augeo, αὔξω (Πινδ. Ξενόφ. ὅθεν καὶ τὰ κύρια Αἰγέας, -γειας, Αὐγειαὶ, Αὐγαὶ, ἰλ. β· ἢ ταῦτα ἐκ τῆ αὐγὴ = αἰϝὴ, ἀϝγὴ, αὔω, ἄω, ἀὼς, ἠὼς, βλ. σελ. 31).

(τῆς ἀτμοσφαίρας. ἰλ. ε), καὶ ἡ Ἠὼς φῶς ἀγγέλλει Ζηνὶ (ἰλ. β, τῷ ἀέρι, τῇ ἀτμοσφαίρᾳ), καὶ ὁ Εὐριπίδης ὑλικώτερον ἐκ σκηνῆς ἐτραγῴδησεν

„Ὁρᾷς τὸν ὑψῆ τόν δ' ἄπειρον αἰθέρα;
„Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ἠγῆ Θεόν.

Ἀλλὰ (διὰ ν' ἀφήσω τὰς ἄλλας μεταφοράς), καὶ ἀλληγορικώτερον ὁ Ζεὺς ὑμνεῖται μόνος ὡς μητιέτης (ἰλ. α), τετέσι νῆς ἀκρότατος, ὅθεν καὶ τούτου θυγάτηρ καὶ παράγωγος κατὰ λέξιν ἡ Ἀθηνᾶ, ἢ Ἀθηναίη, τετέσιν ἡ ἄγαν δηναιὴ (ταναὴ) καὶ μεγάλη καὶ κραταιὰ Πρόνοια καὶ Σοφία (βλ. σελ. 166) „διήκεσα ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας εὐρώεως καὶ διοικῆσα τὰ πάντα χρηεσῶς“ (Σ. Σολ. η· ἂν συγχωρεῖται νὰ ἐκφράσωμεν μὲ λέξεις ἱερὰς τὴν καὶ εἰς αὐτὸ τῆς εἰδωλολατρείας τὸ σκότος διὰ τῶν Θεσπεσίων Ἑλληνικῶν ὀνομάτων διαλάμπεσαν ἀλήθειαν τῆς Θεοσεβείας). Ὅσον δὲ περὶ τῆ σχηματισμῆ τῆ ὀνόματος Δὶς, ἡ εὐθεῖα αὕτη δὲν εὑρίσκεται, διὰ νὰ μὴ συμπέσῃ (λέγουσιν οἱ Γραμματικοὶ) μὲ τὸ δὶς ἐπίῤῥημα· καὶ τὸ Δὶν εἰς τὸ Ζὶν μετεπλάσθη πρὸς διάκρισιν ἴσως τοῦ ἐπιῤῥήματος δὶν καὶ θὶν, τῆ ὁποίᾳ εἶναι συγγενῆ καὶ τὰ μόρια δὴ, ἦ-δη, δὰ, δαὶ, δὲ, τὲ (δέω = τέω), ὡς τάσιν λόγῳ καὶ ταῦτα (νομίζω) σημαίνοντα, καὶ σύνδεσμον ἐννοιῶν, καὶ οἷον προτάσεων συσσώρευσιν ἢ θῖνα (καὶ τῆτο παρὰ τὸ θέω = τέω, θεὶς, θὶν, θὶς, θὶν, θινὸς· ὅθεν ὑπολαμβάνω καὶ τὸ ἀδινὸς = ἀθρόος μετὰ τοῦ ἀθροισικῆ α καὶ τῆς συσολῆς τῆ ι· ἂν καὶ τῆτο λέγεται κατ' ἄλλας παρὰ τὸ ἄδην). οὕτω καὶ τὰ μόρια μὲν, μὰν, μὴν ἔγειναν παρὰ τὸ μάω = ἐκτείνω (ὅθεν ἡ μὴν καὶ ὁ μὴν = χρόνε τάσις, μήνης αὐξομένης καὶ μειομένης κίνησις, κατὰ τὸ δία, δὶς, dies, День· καὶ πάλιν ἐκ τῆ αὐτῆ μάω, μέω, μένω, τὰ μένος, mens, μῆτις, μῆδος = δῆνος ἐκ τῆ δάω, τάω, τάνω, τέω, βλ. σελ. 166 σημείωσ.). Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα

(ἰλ. ψ), ἀγαυὸς (ἰλ. κ), ἐκ τοῦ ἀγαύω (Ὀππ. ἀλ. δ) = ἀγάϝω, ἀγαϝὸς (ἐκ τοῦ γόω, ὅθεν κα γάϝω, γαίω, καὶ Σλαβον. говѣю, γαῦρος, ἀγαυρὸς. Ἡρόδ. ζ.)· ἄγω, ἄξω, ἀέξω, (Ὅμ.),

---

θεολατρειαν (πρὶν ἀκόμη παρεισέλθῃ ἡ τῶν ἄστρων καὶ πᾶσα ἄλλη κτισμάτων λατρεία), θεὸν ὠνόμασαν κυρίως καὶ πρῶτον τὸν ἕνα καὶ μόνον, αὐτὸν τὸν εὐλογητὸν εἰς τοὺς αἰῶνας ΘΕΟΝ, μέρος μὲν ὡς Ὂν ἀεικίνητον καὶ δρῶν καὶ δημιουργὸν, μάλιστα δὲ καὶ πρώτιστα ὡς τεὸν, ἤτοι ταὸν, ταναὸν, δηναιὸν, μακρὸν δηλαδὴ καὶ μέγα καὶ διηνεκὲς κατά τε χρόνε καὶ τόπε τάσιν, ἢ ἔκτασιν καὶ ἐπίτασιν μεγέθες καὶ ὕψες καὶ δυνάμεως καὶ διαρκείας, ὡς ἀεὶ ὂν καὶ πανταχῆ παρὸν, τετέϊν ἄπειρον καὶ ἀΐδιον καὶ ὅλως τέλειον καὶ μακάριον. [δηλοῖ δὲ καὶ τὸ Φρυγικὸν βάγιος, βάγος (Ζεὺς ὁ Φρύγιος) = Σλαβον. Бог (θεὸς), βόγας ἀντὶ (β = μ) μάγας, μέγας = (μῆκος), μάκαρ, μακάριος (μακερὸς) μακρός· ὅθεν καὶ θεοὶ μάκαρες· τὸ θέμα, μάω, μόω, μίγω, συγγ. Σλαβον. могу, Γερμ. mogen, magen, μάγω, μᾶχορ μῆχος, μηχανὴ, κτλ. βλ. τὸ ἡμέτερ. Δοκίμιον λ, Богъ καὶ могу), οὕτω καὶ τὸ ἑβραϊκὸν el, ἐλωΐ, ἠλὶ (ὅθεν καὶ τὸ Ἀραβικὸν alach), σημαίνει ἰσχυρός]. Ὕστερον δὲ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπεισπεσέσης, τὸ μὲν θεὸς ἔμεινε παρ' Ἕλλησιν ὄνομα γενικώτερον· ὁ δὲ κατὰ διάλεκτον Ζεὺς (Δεὺς), καὶ Ζὴν, καὶ (Δία) Δὶς ἐμυθοποιήθη πιεσυθεὶς, ὁ ἄχρονος, ὡς Κρόνε (χρόνε) καὶ Ῥέας υἱὸς (ἴσως διὰ τὸ ταναὸν καὶ διηνεκὲς καὶ τᾶ χρόνε καὶ τῆς ἔρας = Ῥέας, ἤτοι γῆς), τὸν ὁποῖον ὅμως πάλιν ἡ θεολογία τῆς ποιήσεως ἀρχὴν ἁπάντων πρεσβεύει, καὶ πατέρα θεῶν καὶ ἀνδρῶν, ὕπατον καὶ κύδιστον καὶ μέγιστον καὶ ἄριστον (ἰλ. ψ, 43· ὅθεν τὸ Λατινικὸν Deus optimus maximus). Ἐκ δὲ τῆς καθόλε σημασίας τᾶ τεὸς, τεῦς (ὁ ταναὸς) ὠνομάσθη φυσικώτερον δὶς δίος, καὶ ὁ μακρὸς καὶ τεταμένος αἰθὴρ, ὅθεν ἔμειναν τὸ εὐ-δία (αἰθρία), καὶ τὸ Λτ. diu (sub-diu), καὶ τὸ dies (ἡμέρα), καὶ Σλαβον. день (δένος) ἀντὶ δῖνος, δὶν (ὡς ἐκ τῆς τάσεως τᾶ αἰθέρος καὶ τῆς κινήσεως τᾶ ἡλιακᾶ φωτὸς)· οὕτω καὶ ἐκ παραλλήλε, Διὸς αἰθήρ· ἐνιαυτοὶ μεγάλε Διὸς (τᾶ ἡλίε. ἰλ. β), καὶ, Διὸς νεφέλαι (ἰλ. υ), καὶ ὄμβρος Διὸς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πηδῶν καὶ ἑδῶ, καθὼς συχνὰ συνειθίζει, τὸ τῆ Γλαύκῃ, ἢ τὸ τῆς Λευκάδος πήδημα (salto mortale!), ἀπέσπασε γενναίως τὴν ου ἢ ϑ ἀπὸ τῶν διφθόγγων τὸν χορὸν, καὶ τὴν ἐσοίβαξε μεταξὺ τῶν ἁπλῶν φωνηέντων, αὐξάνων τέτων τὸν ἀριθμὸν, ὡς ὀλίγον δηλονότι καὶ ἀνίκανον πρὸς ἔκφρασιν τῶν Ἑλληνικῶν φωνῶν! Ὤ ξε, κατὰ τὸν ἄνδρα τῆτον, τὰ μὲν φωνήεντα τῆ Ἑλληνικῆ ἀλφαβήτῳ ἀπέβησαν ἤδη ὀκτὼ! ὅλα δὲ τὰ γράμματα, εἰκοσιπέντε! οἱ δὲ πάλαι πατέρες ἡμῶν δὲν ἤξευραν νὰ ἀριθμῶσι τῆς γλώσσης των τὰ ϛοιχεῖα! ψευδῶς δὲ καὶ ἀμαθῶς διέλαβον περὶ αὐτῶν καὶ Πλάτων, καὶ ὁ Ἀριϛοτέλης, καὶ ὅλοι οἱ Στωϊκοὶ, καὶ αὐτὸς, τέλος, ὁ Ἁλικαρναϲϲεὺς Διονύσιος, διορίζοντες τὰ εἴδη καὶ ζωγραφίζοντες τὸν φθόγγον καὶ τῶν συμφώνων καὶ τῶν φωνηέντων τῶν Ἑλληνικῶν! Νέος κόσμος, νέοι νόμοι! Εἰς τὰ

τέτων τῶν γραμμάτων τὴν ϖροφορὰν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν τϐ διάλεκτον, ἀλλὰ τὰ ἐκφωνεῖ καθ' ἡμᾶς εἰς ὅλας τὰς δανεισμένας Ἑλληνικὰς λέξεις, λέγων καὶ γράφων charIVarie τὸ καρΗΒαρία, boutIque τὸ (ἀ)ποϑΗκη, apothIcaire τὸ ἀποϑΗκάριος, amnIstie τὸ ἀμνΗϛία, cIre τὸ κΗρὸς, camomIlle τὸ χαμαίμΙΗλον (συνήθ. χαμόμηλον· καὶ ϖαρά τισιν, ἅρμένος, ἴσως = ὅρμενος, ὁρμῖνον, ὑποκορις. ἁρμενάκης, ὅθεν μεταθέϲ. Βλαχικῶς Romanitza, Ῥωϲϲικ. ромашка, - шки), chImIe τὸ χΗμΕΙα, DaVide τὸ Δαυΐδ, naVire, nEF, τὸ νΕΥϛ, νΑΥϛ, EVe τὴν ΕΥαν, Ethre τὴν ΑΙθραν, chimEre τὴν χίμΑΙραν, IronIe τὴν ΕΙρωνΕΙαν, Idol τὸ ΕΙδωλον, Oedipe τὸν ΟΙδίπεν (œ ἀδιαίρετος ὡς καὶ ἡ οι), καὶ ἄλλα, ϖολυάριθμα; τὰ αὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ϖερὶ τῶν Γερμανῶν καὶ Ἄγγλων καὶ Ἰταλῶν Ἐρασμιτῶν. Δὲν ἦτον ἄρα δικαιότερον (ἐπειδὴ μίαν φορὰν ἠθέλησαν) νὰ ἀρχίσωσι τῆτο τῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων διορθώσεως τὸ κρίμα πρῶτον ἀπὸ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν;

Ecclésia· καὶ τὰς γενικὰς, Córporum, ángeli, καὶ τὰς εἰς ω καὶ οις δοτικὰς, domino, nis, καὶ τὰ ἄλλα καθ' ὅσα δὲν μεταχινῆσιν εἰς τὰς πλαγίας τὸν τόνον τῆς ὀνομαστικῆς, ἀμελῆντες τὴν τοῦ τελευταίου φωνήεντος μεταβολήν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες καθ' ὅλας τὰς διαλέκτους ἀφορῶσι πάντοτε τὸν χρόνον τῆς ληγούσης, ὡς κανόνα τοῦ τονισμοῦ· οἷον τὰ εἰς α μακρὸν θηλυκὰ (τὸ ὁποῖον οἱ Ἴωνες ἔτρεπον εἰς η) τονίζουσιν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὡς (σοφία, -η), φιλοσοφίᾱ, ἱστορία, κτλ. καὶ διὰ τὴν κατὰ πτώσεις τροπὴν τοῦ ληκτικοῦ φωνήεντος τῆς ὀνομαστικῆς, καταβιβάζουσιν ὁμοίως καὶ τὸν τόνον (σώματα, σωμάτων, ἄγγελος, ἀγγέλου, -λοις, κτλ.). Καὶ αὐτὰ τὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εἰς ως καὶ ων προπαροξυτονούμενα κατὰ βραχεῖαν ἐκφώνησιν τοῦ ω (Μενέλεως, πόλεως, ων), ἄλλαι διάλεκτοι, ὡς οἱ Δωριεῖς καὶ Ἴωνες, ἐπρόφερον συγκέλλοντες τὸ ο (Μενέλαος, πόλιος, -ληος, καὶ ἐπὶ τῆς πληθυντικῆς παροξυτόνως, πολίων, ὀφίων, κτλ. βλ. καὶ ἐφεξῆς, ἄρθρ. θ)· πρόσθες καὶ τὴν παρὰ τοῖς Λατίνοις ἄγνωστον ἐκ συναιρέσεως μεταχίνησιν καὶ μεταβολὴν τοῦ τόνου· οἷον τῶν εἰς έω ῥημάτων συναιρουμένων εἰς περισπώμενον ῶ [ὡς cáreo = χαρέω, χηρέω, χηρεύω, χηρόω, ῶ· καὶ (δέκω, δεικω, -κνύω, δόκω) dóceo = δοκέω, ὅθεν δοκῶ· βλ. ὄπισθ. σελ. 52], καὶ ἄλλας μυρίας ἰδιότητας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ κατὰ διαλέκτους καὶ καθολικὰς, αἵτινες ἀποχωρίζουσι ταύτης τὴν προσῳδίαν ἀπὸ τὴν τῆς Λατινικῆς· διότι αὕτη, ὅσον καὶ ἂν διεπλάσθη ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς της, δὲν ἠδυνήθη οὔτε τὴν εὐφωνίαν καὶ λεπτότητα καὶ τὴν κατὰ διαλέκτους παντοδαπὴν καὶ πάμπλουτον ποικιλίαν τῆς Ἑλληνικῆς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν καθ' ἡμᾶς ἀγροικοτέρων τὰ ἰδιώματα· οἷον ὅταν λέγωσιν, ἀσπέθα τὸ παρ' ἄλλοις σπίθα (σπινθὴρ, ἐκ τοῦ σπιθὸς, σπιθὴ), καὶ τσέπαν τὴν τσύπαν (σύφα, σίφαρ), κἄποτε δὲ καὶ, τὸ παληκάρε, τὸ παραθί ρε (ἀντὶ,-ρι, ριον), καὶ ἄλλα τοιαῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα κλίνει μᾶλλον ἡ διάλεκτος τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὁμογενῶν μας.

§ ς. Ἀλλ' ἂς θεωρήσωμεν καὶ τὸν ἐψιλισμὸν, ἢ τὴν ἐκ τῆς διαλύσεως τοῦ η πολυέψιλον κακίαν τῆς κατ' Ἔρασμον προφορᾶς· κακίαν τόσον ἀηδῆ καὶ ὀχληρὰν, ὥστε δὲν ὑπάρχει, νομίζω, κἀνεὶς κἀνενὸς ἔθνους ἄνθρωπος εὐαίσθητος καὶ εὐπαίδευτος, ὅστις ἀκέως νὰ μὴν ἐπαηδιάσῃ· Ἐπειδὴ τὸ ε εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὸ χαλαρὸν, καὶ (ὡς εἶπεν ὁ Ἁλικαρνασσεὺς), δυσηχέστερον τοῦ ο, καθότι ἀναγκάζει τὰ χείλη νὰ χαίνωσι σεσηρότα, καὶ οἱ διὰ τοῦ ε φθόγγοι ἔχουσι φύσει πολλὴν τινα χαύνωσιν καὶ ἠλύτητα (α). ἀλλ' ὅταν προσπίπτωσι καὶ πυκνοὶ, τότε ἡ ἀλλεπάλληλος χασμῳδία γίνεται ἀνυπόφορος. Ὄχι ξένος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ἔρασμος ἂν ἤθελε προφέρει ἕνα τινὰ σίχον, οἷον τὸν

Τὴν δ' Ἑλένην Λήδη καλὴν τέκεν ἠΰτε μήνην,

κατὰ τὴν Ἐράσμειον προφορὰν,

Τέεν δ' Ἑλένεεν Λέεδεε καλέεν τέκεν ἐεΰτε μέενεεν,

καὶ αὐτοὶ οἱ ὀπαδοί τε, ἂν τὸν ἤκουον προσεκτικῶς, ἤθελαν προσοχθίσει βεβαίως εἰς τὸ χαλαρόσομον καὶ παράλυτον τῆς ἀπαγγελίας τε· ὅταν δὲ προσεθῇ καὶ ἡ διάλυσις τῶν διφθόγγων ει, καὶ η, τὸ κακὸν ἀναβαίνει πολλαπλάσιον. Πόση δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐκλύτου προφορᾶς γεννωμένη τῶν λέξεων ἀμφιβολογία; τοῦτο οἱ τὸν ἰωτα-

(α) Ἀριστοείδ. β. 92.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μνησκω (α), κτλ. ἄ"ςε καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν δεῖ ἦτο πάντῃ ἄγνωςος ἡ ἰωτακίζουσα τοῦ η προφορά. — Διὰ τί δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ "Ελληνες (ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ Ἐρασμῖται), μεταφράζουσι διὰ τῦ η τὸ μακρὸν e; — Διότι, ἀποκρίνομαι, α) ὅτε μετέφραζον οἱ "Ελληνες λέξεις ξένας εἰς τὴν γλῶσσάν των, ἐφρόντιζον νὰ διαφεύγωσι πάντοτε πᾶσαν κακοφωνίαν, ὅθεν καὶ τὸ μακρὸν τῶν Λατίνων ε συνῆρουν εἰς η, φυλάττοντες μὲν τὸ μῆκος, φεύγοντες δὲ τὴν ἄτοπον χασμῳδίαν τῶν δύω ε· διὰ τῦτο ἔγραψαν τὸ Surena, ὄχι κακοφώνως καὶ βαρβάρως, Σουρέενας (τὸ ας μακρὸν), ἀλλὰ Σουρήνας, καὶ τὸ Severus, Σεβῆρος· β) Αὐτοὶ πάλιν οἱ "Ελληνες μετεχειρίσθησαν τὸ η καὶ ἀντὶ τὰ λατινικῦ ι γράφοντες Κυρήϊος τὸ Quirinus, καὶ Σκηπίων τὸ Scipio, καὶ Παρήλια τὰ Palilia, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ φθόγγος τῦ η προσαρμόζεται πρὸς τὸν τῦ ι. Ἀλλὰ μεταξὺ τούτων ἤθελα νὰ ἐρωτήσω τοὺς Ἐρασμίτας, διὰ τί πάντοτε θέλουσι νὰ κανονίζωσι τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων τὴν προφορὰν κατὰ τὰ λατινικά, τῶν ὁποίων καὶ αὐτοί τινα ἀπορῦσιν, ἂν τὸ πάλαι ἐπροφέροντο ὡς τὴν σήμερον; Μὴ γὰρ δὲν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι γλῶσσαι σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, ἐκ τῶν ὁποίων δύνανται νὰ ἐκλέξωσι πολλάκις βεβαιότερα παραδείγμα-

---

(α) Οὕτω καὶ genitor, γεννήτωρ· genitus, γεννητὸς· domitor, δμήτωρ (δαμήτωρ, δάμω, domo)· lirae, λῆροι (καὶ de-liro, διαλῆρῶ)· rima, ῥῆγμα· pilo (pilare compilare), φηλῶ (φηλέω, λύω). φηλήτης (καὶ φιλήτης, φιλάω), φηλὸς, Γλ. filou, Ἰτ. fello, fellone (ἐκ τῦ φάλλω, fallo, σφάλλω). clitella, κλητὴρ· scipio, σκήπων (καὶ σκίπων)· pango (pigo), pepigi, πήγω (πάγγω), πέπηγα, πεπήγειν, κτλ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λεῖτοι συχνάκις ἀντὶ τοῦ ы προφέρουσι καὶ γράφουσιν и ἦτοι ι (α), καὶ ἄλλαι γλῶσσαι ἄλλα γράμματα κατὰ τόπους μεταποιοῦσιν· Οὕτως αἱ μεταξὺ τῶν ὁμοιοφώνων φωνήεντων λεπταὶ παραλλαγαὶ περὶ τὴν ἀπαγγελίαν εὐκόλως εἰς τὰ σόματα τῦ ὄχλυ συγχέονται, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπεπιτηδειοτέρων ἢ ἀγροικοτέρων ὀργάνων πλειότερον διαφθείρονται, ἀλλὰ καὶ κατὰ τόπους καὶ γλωσσηματικὰ ἰδιώματα ποικιλοτρόπως μεταβάλλονται, καὶ ἡ μεταξὺ τῆς τούτων ἐκφωνήσεως λεπτὴ διαφορὰ, ὡς κῦφον σκιόφως ἐξ ἀσθενεσάτων χρωμάτων συνεφθαρμένον, κατὰ μικρὸν ἐκπίπτει καὶ παντάπασιν ἐξαλείφεται. Συγχέει καὶ ἡ γλῶσσα τὺς πλησιάζοντας φθόγ-

---

τοῦ ὀνόματος (χρΙσιανοὶ) χρΗσότατοι ὑπάρχομεν", καὶ τὴν Ἰσαυρίαν παράγων ἀπὸ τῦ Ἡσαῦ (Φωτ. ἀναγνώσ. οθ). Καὶ εἰς ἀρχαιότατα χειρόγραφα εὑρίσκεται, ϑΙβη καὶ ϑΗβη, κλῆμα (ἀντὶ κλῆμα, κλήω, κλειω, κλίω), κλεῖμα, κλίμα (βλ. Ἡσύχ. καὶ Γλωσσάρ. Πεντατεύχ.), κτλ. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ γλύπται καὶ γραφεῖς ἔγραφον ἐξ ἀμαθείας ι ἀντὶ η διὰ τὴν ὁμοιοφωνίαν, ὡς, ψψχΙ, ϑήκΙ, ἀρχΙ, καὶ χάρΗν, ἀντὶ χάριν (ἐπιγρ. Γρετέρ. σελ. 1036, 10, καὶ ἐν Μελετ. Γεωγραφ. κτλ.). βλ. κεφ. ϑ.

(α) Οἷον ἐν Σερβ. кώдηξι, вину ἀντὶ выну, καὶ πάλιν любымъ, обыльно, ἀντὶ любимъ, обильно· ἐντεῦθεν καὶ ἡ διπλῆ γραφὴ τῶν гыбну,-блю, καὶ гибну,-блю· хыжа, Ῥωσσ. хижина, Κροατ. hisa, κτλ. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Ῥῶσσοι ἐν τῇ κοινῇ ὁμιλίᾳ προφέρουσι πολλάκις τὸ ы ἔγγισα τοῦ ι, ши σχεδὸν προφέρετες τὸ шы, καὶ ми τὸ мы, καὶ εἰς ἄλλας λέξεις ἐκφωνοῦντες τὸ ы ἐλαφρότερον καὶ ἰωτακίζον. Ὅτι δὲ τὸ Σλαβονικὸν и εἶναι ταυτόφθογγον τῦ ι (τῦ ὁποίου καὶ τὸν τόπον πολλάκις ἐπέχει), εἶναι περιττὸν νὰ τὸ εἴπωμεν· οὕτω μετιχειρίσθησαν τὸ γράμμα καὶ αὐτοὶ οἱ τῦ Σλαβονικῦ ἀλφαβήτου πατέρες Ἕλληνες, Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Εὐαγγελίυ, τῷ 868, ὁπότε ἡ τῦ η ὡς ι προφορὰ ἦτον ἤδη πρὸ πολλῦ συνηθεσάτη καὶ κοινή.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τυσι τὸν σῳζόμενον ἐκεῖνον ςίχον τῦ κωμικῦ Κρατίνυ „Ὁ δ' ἠλίθιος, ὥσπερ πρόβατον, βῆ βῆ λέγων βαδίζει." Ὅπυ, λέγυν, φαίνεται καθαρῶς, ὅτι καὶ ὁ Κρατῖνος καὶ οἱ συμπολῖταί του καὶ σύγχρονοι Ἀθηναῖοι ἐπρόφερον καὶ τὸ β ὡς b, καὶ τὸ η ὡς ê, διότι τὰ πρόβατα φωνάζυσιν ὄχι βῆ (κατὰ τὴν νῦν Ἑλληνικὴν προφοράν), ἀλλὰ bee, bê. Οὗτοι καὶ μόνοι εἶναι οἱ ἰσχυρότατοι λόγοι τῶν Ἐρασμιτῶν περὶ τῆς κατ' αὐτὸς τῦ β προφορᾶς. πρὸς δὲ τούτους ἀπαντῶ.

§ β. *A*), Πολλῶν Ἑλληνικῶν λέξεων τὸ β ἐπρόφερον οἱ ἀρχαιότατοι Λατῖνοι καὶ ὡς τὸ ἴδιον αὐτῶν v, διὰ τῦ ὁποίυ καὶ τὸ ἔγραφον οἷον, βέλω, βόλω, volo· βίω, βιῶ, βίϜω, vivo, vita, βιοτά· βόρω, βορὸς, voro, vorax (βόραξ)· βαίνω, venio, (ἢ τῦτο ἐκ τοῦ βέω, ὅθεν βείομαι = βάω, βαίνω, καὶ οἷον βένω, ὡς καὶ βείνω,-νέω)· βάδω, vado, καὶ βέδω (ἀντὶ βάδω, ὡς βέθρον = βάθρον, Αἰολικῶς), βέζω, βέσδω, βέσθω (ὡς ἐκ τοῦ βάζω, βάσδω, βάσθω, βιβάζω, βιβάσθω) vesto, ὅθεν vestigo, (ὡς ἐκ τοῦ laevo, laevigo) (α)· βία (βὶς, Ϝίς, ἴς), vis· βιάω, βιόω, (βιό(λ)ω, ὡς, ἴω, ἰάω, ἰάλω,-λλω) violo· βίω, βίττος, (μίω, μίττος, Αἰολικ.) vitta, vio (ὅθεν vici, vinco, vincio)· ὄροβος-βον, ervum (ὡς καὶ τὸ ἐρέβινθος, συγγεν. ὄροβος, παρὰ τῦ ἐρέβω, ἐρέπτω)· nix, nivis, νὶψ νιβὸς (καὶ

δὲν παρατηρῦσιν, ὅτι ἀπ' ἄλλυ μέρυς δὶ αὐτῦ τύτυ ἀναιρῦσιν ἐκ θεμελίων τὴν περὶ διαλύσεως τῶν διφθόγγων δοξασίαν των (βλ. Τμῆμ. β. κέφ. β, περὶ τῶν διφθόγγων αι, καὶ ει).

(α) Ἐκ τῦ vestigo τὸ vestigium, ὡς καὶ τὸ ἰχνεύω, ἴχνος ἐκ τῦ ἰχνῶ, ἴκω παρὰ τὸ ἴω (εἶμι), Ϝίω, βίω (ὅθεν λτ. via) = βέω (ἔω), βάω, κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λατινικὰ dóminus, dómini, -no, -nis, -na, næ, κτλ. ἀλλὰ τί ἄλλο κάμνουσι κ' ἐδῶ εἰ μὴ, προφέροντες τὴν μακρὰν λήγουσαν, τονίζουσι τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς λέξεως συλλαβὴν, ἀφωνοῦντες, ἄλογοον (ων = οον), καὶ, ἄλογοϊς (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 224), καὶ τὰ τοιαῦτα πάντη παράτονα καὶ πολέμια τῆς περὶ τὸν ληκτικὸν τῶν πτώσεων χρόνον κανονικῆς παρ' Ἕλλησιν ἀκριβείας, τὴν ὁποίαν δὲν ἐφύλαττεν ἡ Λατινική; Ἔπειτα τί ἐχρειάζετο νὰ φέρωσιν ἐκ ξένων γλωσσῶν παραδείγματα τῆς περὶ τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων σαθερᾶς προσῳδίας, ἐν ᾧ ἠδύναντο νὰ λάβωσι τοιαύτας ἀποδείξεις ἐξ αὐτῆς πάλιν τῆς Ἑλληνικῆς; οἷον, ὅλα τὰ θηλυκὰ βαρύτονα ἐπίθετα τῆς πρώτης κλίσεως, καὶ τὰ εἰς ος καὶ ον δισύλλαβα τῆς δευτέρας, καὶ ἐπίθετα καὶ οὐσιαστικὰ, ἔχουσι τὸν τόνον δι' ὅλων τῶν πτώσεων ἀμετάπτωτον καὶ σαθερὸν εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβὴν, ἀξία, ας, ἀξίων (ἐκ τοῦ ἄξιος), λόγος, γου, δῆμος, νόσος, νῆσος, ξύλον, ου, ῳ, ων, καὶ, οις, κτλ. Καὶ τὰ εἰς α δὲ μακρὸν, καὶ η, ἢ ις, παροξύτονα ἢ προπερισπώμενα τῆς πρώτης κλίσεως οὐσιαστικὰ δὲν ἔχουσιν εἰ μὴ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν μόνον περισπωμένην (Μοῦσα, μούσης, σαι, μουσῶν· νεανίας, ου, αι, νεανιῶν· Ἀτρείδης, δου, δαι, Ἀτρειδῶν, κτλ.)· ἀλλ' ὅταν ὁ χρόνος τῆς ληγούσης ἐμποδίζῃ μηκυνόμενος διὰ τὴν τοῦ ληκτικοῦ φωνήεντος τροπὴν εἰς δίφθογγον ἢ καὶ εἰς ἄλλο φωνῆεν μακρὸν, τότε καὶ ὁ τόνος κατὰ πάντα λόγον πρέπει νὰ μετατεθῇ εἰς τὴν ἑπομένην συλλαβὴν, οἷον τὰ ὑπερδισύλλαβα θηλυκὰ, ὄμπνια καὶ πότνια, ἔχοντα ἐν ταῖς πλαγίαις τὸ α μακρὸν, ὀμπνίᾱς (= ὀμπνίᾰᾰς, ποτνίᾰᾰς), τονίζοντ' ἐξ ἀνάγκης τὴν ἐφεξῆς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΙΑ) Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (35, π. Χ.), ὀνομάζει καὶ μετρεῖ καὶ προφέρει ὄχι μόνον τὴν ει, ἀλλὰ καὶ τὴν αι καὶ τὴν αυ καὶ τὴν οι ἀδιαιρέτως συλλαβάς· ἀντιγράφομεν δὲ τὴν τότε μαρτυρίαν αὐτολεξεὶ ἐν τῷ περὶ τῆς οι. ΙΒ) Ὁ Στράβων (ι, μ. Χ.), ἐκφράζει διὰ τῆς ει τὸ Λατιν. i, ὡς, Ligeris, Λείρης (Loire), Liris Λεῖρις, Pisae Πεῖσαι (Γεωγραφ. Ε), κτλ. ΙΓ) Ἡ Συριακὴ μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου (50, π. Χ.) ἀποδίδει τὴν ει διὰ τοῦ ι, οἷον iki τὸ εἰκῆ (Ματθ. ε, 22), καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Πρόσθες καὶ τὰς διαφόρους γραφὰς τῶν παλαιῶν τῆς νέας Διαθήκης κωδήκων: οἷον, ἐπεὶ, ἐπὶ (Ματθ. κε, 21), νήσεις, νήσις (ἰωνικώτερον· Μάρκ. η, 3), νεῖκος, νῖκος (Α. Κορ. ιε, 55), κτλ. ΙΔ) Ὁ Κυϊντιλιανὸς (70, μ. Χ.) κηρύττει τὴν συναίρεσιν δύω συλλαβῶν εἰς μίαν περισπωμένην, ἤτοι δίφθογγον ἀδιαίρετον, ὡς, Νηρέϊ Νηρεῖ, Τηρέϊ Τηρεῖ (α), καὶ γράφει δὲ

ποιέω, ποιέεις, συγκοπ. ποιέϊς, ποιεῖς· γελάω, γελάεις, Αἰολικ. γελάϊς, γελᾷς)· amabo amabis = ἀμάϝω, ἀμάϝεις· eo, is (ἔω) εἴω, εἶς, ἴω (ἶμι, ἶς), ibis, ἴϝεις, κτλ. Ὡσαύτως καὶ τὰ δεύτερα πρόσωπα τῶν προσακτικῶν· audi, audite = αὔδει αὐδεῖτε· i = εἶ (ἶ, ἴ-θι). καὶ τὰ εἰς i προαναμνησθέντα πρῶτα πρόσωπα τῶ παρῳχημένω, ivi = ἴϝειν, ᾖ, ᾔειν (εἴην, εἶν), fui = φύειν (ἐπ-εφύειν), vidi Ϝίδειν, κτλ. Ὅλαι, τέλος, αἱ (τῶν εἰς us ἀρσενικῶν) εἰς i πληθυντικαὶ ὀνομασικαὶ, καὶ αἱ εἰς is δοτικαὶ (ἀρχαίως εἰς ei καὶ eis) φαίνονται = ει, εις, ἀντὶ τῶν Ἑλληνικῶν οι, οις (κατὰ τροπὴν Αἰολικὴν, ὡς, πεῖος ἀντὶ ποῖος), οἷον domi, domis = δόμοι, δόμοις· divi, divis, δῖϝοι, δίϝοις· Argivi, Stoici, philosophi, Ἀργεῖϝοι, Στωϊκοὶ, φιλόσοφοι, κτλ. (βλ. ἐφεξῆς περὶ τῆς οι).

(α) „Ex duabus syllabis in unam cogentes et deinde flectentes. Quint. Inst. I, 5, ἐκδόσ. Lugduno Batavor. 1720. ὑπὸ P. Burmani.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δὲν εἶναι σύνθεμα ἐκ δύω ε· ἔπειτα καὶ ἂν ἦτο, τὰ δύω ε συναιρέμενα εἰς η δὲν μένεσι πλέον ε, ἀλλὰ κιρνῶνται εἰς ἕνα φθόγγον ἰδιαίτερον, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς ει. ἄλλη λοιπὸν εἶναι ἡ τῦ δέελος καὶ ἄλλη ἡ τῦ δῆλος προφορὰ, ὡς καὶ ἡ τῦ μήδομαι διάφορος παρὰ τὴν τῦ μέδομαι, καὶ τὸ μὴν παρὰ τὸ μέν· οὕτω καὶ τῶν εἰς ης καὶ ηρ διακρίνομεν τὰς κλητικὰς συςέλλοντες τὸ η εἰς τὸ βραχὺ καὶ ἑτερόφθογγον ε, ὡς, Ἄρης Ἄρες, δαὴρ δᾶερ, οἰνοβαρὴς οἰνοβαρὲς, κτλ. Οὐδὲ τὸ ξερὸν δὲν συμμαχεῖ μὲ τὸς Ἐρασμίτας· διότι καὶ τῦτο γίνεται ἀμέσως ἐκ τοῦ ξέω ξερὸς, καὶ δὲν εἶναι συςολὴ τοῦ ξηρὸς, ἀλλὰ τῦτο μᾶλλον γίνεται κατ' Ἰωνικὴν ἐπέκτασιν ἐκ τῦ ξερὸς (ξεερὸς, συναιρέσ. ξηρός). Ἂν οἱ Ἐρασμίται δὲν κατεφρονοῦσαν ὡς τρισβάρβαρον τὴν λαλουμένην γλῶσσαν τῶν νῦν Ἑλλήνων, ἤθελαν ἰδεῖ, ὅτι καὶ ἡμεῖς λέγομεν ὄχι μόνον ξηρὸς καὶ ξερὸς, ξηρὰ, καὶ αἰολικώτερον, ξέρα, ἀλλὰ καὶ μερὶ καὶ μηρὶ (μηρὸς, ἐκ τοῦ μέρω), φόρεμα καὶ φόρημα, πόνεμα καὶ πόνημα, βάρημα καὶ βάρεμα (Ῥωσ. беремя), ὡς καὶ τὰ, πονέσω καὶ πονήσω, φορέσω καὶ φορήσω (παρακείμενος, πεφόρεμαι, ἀντὶ-ρημαι), χωρὶς ἐπεκτάσεως τῦ ε εἰς η (κατὰ τὰ Αἰολικὰ καὶ Δωρικὰ, ἐφιλέμην, κυέμεναι, ἀντὶ κυήμεναι, κτλ.)· ἀλλ' αἱ τοιαῦται κατὰ διαλέκτες χρήσεις τῦ ε ἀντὶ η, καὶ εἶχον καὶ ἔχεσι καὶ τότε καὶ τώρα παρ' ἡμῖν διάφορον τὴν προφορὰν τῶν δύω τέτων ςοιχείων· καὶ συςολαὶ δὲ ἂν ὑποτεθῶσι τοῦ η εἰς ε (κατὰ τὸ, νῆας, νέας, ἂν καὶ αὐτὸ τὸ νέας εἶναι ἐκ τοῦ νεῦς, νεὼς παρὰ τὸ νέω, ὡς παρὰ τὸ νάω, ναῦς, νηῦς, κτλ.), τὸ η ἀναλυόμενον εἰς εε, καὶ ἔπειτα συςέλλόμενον εἰς ε,

σημειωτάτη διὰ τὴν εὔκολον διάκρισιν τῶν συνθέτων λέξεων· συνηθεσέρα δὲ καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν συνίζησιν τῶν συλλαβῶν)· καὶ ἡ ὑποδιαστολὴ, ὡς εἰς τὸ, ὅ,τι, πρὸς διάκρισιν τὸ, ὅτι, συνδεσμικὸν· καὶ ἡ διαίρεσις, ὡς εἰς τὸ παΐς πρὸς δισυλλαβὴν τοῦ παῖς, κτλ. Καὶ τῆς σίξεως δὲ τὰ σημεῖα εἶναι ἀρχαιότατα· ἡ συνεχὴς κίνησις τῆς ἐνάρθρου φωνῆς γνωρίζει καὶ σάσιν, ὡς εἶπεν ὁ Ἀριστόξενος, ἤτοι τὴν ἐπὶ ποσὸν διωρισμένον ἄνεσιν καὶ διαχοπήν, διὰ πάθος ἑποιονδήποτε κατὰ διάφορον σχηματισμὸν καὶ διάπλασιν τῆς φωνῆς ἐκφραζόμενον, οἷον ἐρώτησιν, κτλ. καὶ οἱ Ῥητορικοὶ λόγοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ποιητικοὶ σίχοι, εἰς τελείας περιόδους καὶ κῶλα καὶ κόμματα κατὰ νόημα διῃρημένοι, περιεῖχον ἐν ἑαυτοῖς τὰ μετὰ ταῦτα διὰ γραφῆς διορισθέντα τῆς σίξεως σημεῖα, τὴν τελείαν σιγμὴν, καὶ τὴν μέσην ἢ τὸ κῶλον, καὶ τὴν ὑποσιγμὴν ἢ τὸ κόμμα, καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐρωτήσεως, καὶ τὰ λοιπά. Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος διορίζων τὰς περιόδους καὶ τὰ κόμματα τοῦ λόγου (περὶ Συνθέσ. τμ. κς), δὲν εἶν' ἀμφιβολία, ὅτι μετεχειρίζετο καὶ τὰ τούτων γραπτὰ σημεῖα. Καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ Ἀδριανοῦ (120, μ. Χ.) ἀκμάσας γραμματικὸς Νικάνωρ διὰ τὴν πολύπλοκον διαίρεσιν τῶν σιγμῶν ὠνομάσθη ἀσειότατα σιγματίας (Σουΐδ.)· ἔπαιξε δέ τις εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἐπίγραμμα εἰς τὸν σίξαντα τὴν καθόλου (Ἀνάλ. γ.) (α). Τῶν παλαιῶν ὡσαύτως Γραμματικῶν, τῶν περὶ τὸν Ἀρίσαρχον καὶ τῶν ἐφεξῆς, εὑρήματα φαίνονται καὶ τὰ λεγόμενα κριτικὰ σημεῖα, οἷον ἡ, περὶ τῆς ὁποίας εἴπομεν, κορωνὶς, καὶ τὸ

(α) Βλ. περὶ σίξεως καὶ Quintil. Inst. Or. XI, 3.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δολιχόυρός τις, ἤτοι μακρονέριος, καὶ προκοίλιος καὶ προκέφαλος καὶ πᾶν κακόν! Πρόσθες καὶ τὸν παράτονον βαρβαρισμὸν, καθ' ὃν ὁ τόνος ἀναβαίνει εἰς τὴν προπροπαραλήγουσαν (τί νὰ κάμωμεν; χάριν τῶν φίλων Ἐρασμιτῶν πρέπει νὰ συνθέσωμεν καὶ νέας τετραγωδημένας λέξεις!), οὐν, ἰδύϊηϊσι, πεφιλήϊμεθα (πεφιλήμεθα), ἠκριβώϊμεθα (ἠκριβώμεθα), γάϊηϊ, ἄϊσηϊ (γαίῃ, αἴσῃ), ἤ, κατ' ἀκριβεξέραν τὴν Ἐρασμικὴν προφοράν, ἰδύϊεεϊσι, πεφιλέεϊμεθα, ἄϊσεεϊ, ἔεκεεϊ (ἤκῃ) καὶ μυρία ἄλλα τοιαῦτα ἄῤῥητα καὶ ἀθέμιτα, ἤ (κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς δωρίζουσαν ἐν ταὐτῷ καὶ χυδαΐζουσαν συνήθειαν), ἄρρατ' ἀθέματα (α). ὥστε ἡ κατ' Ἔρασμον προφορὰ

(α) Λέγεται συνήθως ἐπὶ λόγων ἀπίστων καὶ παραδόξων, ἢ πάντη ἀσυναρτήτων καὶ ἀναρμόστων. Τινὲς δ' ἀπατηθέντες ἀπὸ τὴν ἀκανόνιστον τᾶ ι εἰς α τροπὴν ἔγραψαν τὸ ἀδιανόητον, ἄῤῥατα θέματα! Οὕτω καὶ τὸ „ἐπῆρε τὰ 'μάτιά τα καὶ ἔφυγεν" ἄλλοι ἐνόμισαν ἴσον τᾷ, ἐπῆρε τὰ ὀμμάτιά τα, παρεκτραπέντες ἀπ' ἄλλην φράσιν τῆς συνηθείας „ἐκίνησε κ' ὑπῆγε (ἢ ἔφυγεν), ὅπα ἴδαν τὰ 'μμάτιά τοι = ὀμμάτιά του [ὡς τὸ, „οὖ ἐὰν ἐπίδῃ ὁ ὀφθαλμός μα (Ἱερεμ.) καὶ „ἐκίνησεν ἐκεῖθεν (Γενέσ. κ, 1) = ἀπῆρεν· ἡ χρῆσις Γραφική]. Ἀλλὰ τὸ, ἐπῆρε τὰ 'μάτιά τα εἶναι συγκεκομμένον ἐκ τᾷ, ἐπῆρε τὰ ἰμάτιά τα, κατὰ τὸ, ἀναλαμβάνω ἱμάτιον, χλαμύδα (Πλάτ.) = λαμβάνω ἐπάνω μα (ἐνδύομαι), καὶ λαμβάνω μετ' ἐμαυτᾷ εἰς ὁδὸν (βλ. Ἐξόδ. ιβ, καὶ Λεκ. θ), ὡς τὸ αἴρεσθαι σκεύη (Ἀρις.) = σκευάζεσθαι, συσκευάζεσθαι πρὸς ὁδοιπορίαν. Οὕτω λέγομεν καὶ κωμικώτερον, ἐπῆρε τὰ κατένια τα (= κατεύνια), καὶ, ἐπῆρε τὰ τσάντσαλά τα [= τάνταλα, ταντὰ, ταντάλεμενα δηλονότι καὶ περὶ τὸ σῶμα δονέμενα καὶ σειόμενα ῥάχη· ἢ τάλαντα = ταλαντὰ, ταλάντατα φορέματα τάλανος τινὸς καὶ τρισαθλίου πένητος, τὸν ὁποῖον λέγομεν καὶ τσαντσαλοφορεμένον, καὶ ἔτι χυδαιέστερον, τζαρτσιαλισμένον, ξετζαρτσιαλισμένον (ρ = λ, τζ = τσ = τ), ἀντὶ ταντάλισμένον, ἐκτανταλισμένον (ταντάλίζω, ταν-

Ῥώμης καὶ τῆς Κωνσαντινουπόλεως ἀπὸ τὲ α αἰῶνος μέχρι τὲ ς (περιττὸν εἶναι περαιτέρω νὰ καταβῶμεν!), ὡς, Ὀκταβία (Octavia, σύζυγος Νέωνος, τῷ 69, μ. Χ.)· Φλάβιος (ὁ Τῖτος, τῷ 70. Φλάβιος Σαβῖνος (Flavius Savinus, ὁ Δομετιανὸς, τῷ 79). Ἄβγαρος (ἐπὶ Μάρκ. Αὐρηλ. καὶ Βήρ. καὶ Σεβήρ., τῷ 160—194. γράφεται καὶ Αὔγαρος Ἑλληνικώτερον, παρὰ Εὐσεβ. Ἐκκλ. ἱστορ. α, 13. ὅπου τινὲς ἐκδόσεις ἔχουσι καὶ Ἄγβαρος). Σεβῆρος (Severus, τῷ 200· γράφ. καὶ Σευῆρος, καὶ Σεουῆρος, ἐν νομίσμ. τῆς Ὀλβίας). Σεβήρα (248, ἐν νομίσμ. Μεσημβριανῶν). Βαλεριανὸς (Valerianus, τῷ 259), καὶ Tiverius (= Tiberius Constant. τῷ 579), κτλ. κτλ. Ὁμοίως καὶ λίθων ἐπιγραφαί· Φλαβιανὸν (ἐπιγρ. ἐν Ἐφέσῳ. τῷ 120). Νέρβας (Nerva, τῷ 130. γράφ. καὶ Νερούας). Φλαβώνην (Flavonen, Flavo. τῷ 400.). Ἰοβιανὸς (τῷ 364), κτλ. κτλ. (α). Ἐκ τούτων ὅλων συμπεραίνω, ὅτι, ἂν ποθεν ὁ Ὅμηρος ἤκουε τὸν Σχολιαστὴν αὐτῷ Εὐσάθιον καὶ ἡμᾶς τοὺς μ' ἐκεῖνον ἀπαραλλάκτως προφέροντας τὸ β, ἤθελε βέβαια γνωρίσει τὸ στοιχεῖον τῆς γλώσσης του γνησιώτερον εἰς τὰ ἰδικά μας, πάρεξ εἰς τῶν Ἐρασμιτῶν τὰ στόματα.

Γ.

§ δ. Οὐδὲ τὸ γ προφέρομεν ἄλλως, παρὰ καθὼς ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ παλαιοὶ προπάτορες

(β) Βλ. Ὄκκονα (Occo), Σπώνιον (Spon), Πατίναν (Patina), Γρατέρον (Gruterus), Δυκάγγιον (Du Cange. Famil, Byzant·.), Χιχῦλλον (Chichull), Πελλερῖνον (Pellerin), Μομφωκόνιον (Monfaucon. Palaeograph.), καὶ ἄλλους τῶν νεωτέρων νομισματικῶν καὶ περιηγητῶν καὶ ἀρχαιολόγων, καὶ τὸν ἡμέτερον Μελέτιον (Γεωγρ. τόμ. β. 298, 348, καὶ τόμ. γ. 61, 167, κτλ.).

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

ΙΗ) Ὁ Σέξτος (190, μ. Χ.), ὀνομάζει σαφῶς τὴν ει ϛοιχεῖον, τουτέστι φωνῆεν ἁπλοῦν καὶ ἀδιαίρετον (βλ. περὶ τῆς αι). ΙΘ) Ὁ Ἡσύχιος (380, μ. Χ.), γράφει διὰ τῆς ει πολλὰς λέξεις γραφομένας συνηθέσερον διὰ τῦ μακρῦ ι, οἷον, λειῶν ἔλαβον=ἰσχυρῶς (λίαν) ἔλαβον, ἢ πραΐδαν· εἰρείρομαι=ἱμείρ. καὶ πάλιν, λίριον=λείριον (Λατινικ. lilium), λιφαιμῶ=λειφαιμῶ, κτλ. Κ) Ὁ Μέγας Βασίλειος (350, μ. Χ.), εἰς τὰ γραμματικά τϐ ἐρωτήματα (τόμ. γ, σελ. 595), διορίζει τῶν εἰς ιος καὶ ειος, καὶ τῶν εἰς ιϛος, ειϛος, ηϛος, καὶ τῶν εἰς ίζω, είζω, ήζω τὴν ὀρθογραφίαν διὰ τὴν ὁμοφωνίαν τοῦ ι καὶ ει καὶ η. ΚΑ) Εἰς τὸ ἐπὶ τῦ πάπα Γρηγορίϐ (600, μ. Χ.) προμνημονευθὲν ψαλτήριον γράφονται, meletisi, dosi, asebis, ecripti, krisi, ginoski, apolitae, τὰ μελετήσει, δώσει, ἀσεβεῖς, ἐκρίπτει, κρίσει, γινώσκει, ἀπολεῖται, κτλ. ΚΒ) Εἰς τὴν Σλαβονικὴν τῆς θείας Γραφῆς ἑρμηνείαν (868, μ. Χ.), μεταφράζεται πάντοτε ἢ ει διὰ τῦ ἁπλῦ і, ἢ διὰ τῦ μετ' αὐτῦ ἀκριβῶς ὁμοφωνοῦντος и, οἷον Лiа, Нефѳалімъ, Дина, Сіиръ, Λεία, Νεφθαλείμ, Δείνα, Σηείρ (Γενέσ. λ, καὶ λβ), κτλ. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὴν Ῥωσσικὴν γλῶσσαν γράφεται икона, идолъ ἀντὶ εἰκόνα, εἴδωλον, Λατιν. idolum, κτλ. Καθόλϐ δὲ ἡ Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της τὰς πληθυντικὰς τῶν ἀρσενικῶν ὀνομαϛικὰς σχηματίζει ἢ διὰ τῦ и (корабли, люди=кѹ́раβοι [караβία], лѣ́ѣтοι=λαϊτοὶ, τϐτέϛι, λαοὶ), ἢ διὰ τοῦ ы (домы, δόμοι, κτλ.)· αὐτὸ δὲ τὸ ы, εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (κεφ. ϛ, καὶ ϑ, τμ. α), ὅτι εἶναι αὐτὴ ἡ δίφθογγος ει, τὴν ὁποίαν ἔτως ἐσχημάτισεν ὁ τῦ Σλαβονικῦ Ἀλφαβήτϐ

ξωσιν εἰς τὴν παρεσαν συγγραφὴν, ταῦτα ἂς τὰ ἀποδώσωσιν ὄχι εἰς ὅλες τὲς Ἕλληνας (καθὼς πολλοί τινες ἐκ τῶν ἀλλοφίλων συνειθίζουσιν, ὅταν κρίνωσι τῶν Ἑλληνικῶν συνταγμάτων τὰ ἀσθενέστερα, ἐκτραγῳδοῦντες εἰς τὰς κρίσεις των πολὺ τὸ Γραικέλος! καὶ τὸ Γραικικὴ ἀμάθεια! Græcanica inscitia! κτλ.), ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἐμὲ τὸν πταίσαντα. Ὄχι ἡ Ἑλλὰς, ἐδ' οἱ Ἕλληνες ὅλοι, ἀλλ' ἐγὼ μόνος εἶμαι ὑπεύθυνος· ἐμοῦ τὰ σφάλματα καὶ τὰ λάθη· ἐμὲ ὃς ἐξελέγξωσιν ἐπιτιμῶντες καὶ κεντῶντες, ὅσον ἂν θέλωσιν, ἀφειδῶς καὶ πικρῶς· „Καλὸν ὑπὲρ πατρίδος πεσεῖν καὶ μὴ κατορθῶντα“! Μόνον ἄν τι καλὸν εὕρωσι καὶ ὀρθὸν εἰς τὰς πολλὰς τῆς βίβλε ταύτης σελίδας, τοῦτο καὶ μόνον ἂς ἀποδώσωσιν εἰς τὴν γεννήσασαν καὶ θρέψασαν καὶ διδάξασάν με πατρίδα!

§ ε. Ἓν ἀκόμη λείπεται νὰ προσθέσω ὡς ἀναγκαῖον. Ἐξ ὅσων εἶπα πρὸς ἀπάντησιν τῶν δεινῶν τοῦ γένες με κατηγόρων περὶ τὴν τῆς γλώσσης προφορὰν, κινδυνεύω νὰ φανῶ φιλόψογος καὶ ὀλιγωρικὸς τῆς πρὸς ἄνδρας ἐνδόξες ἐπὶ σοφίᾳ χρεωσεμένης τιμῆς. Ἀλλ' ὅμως ἐλπίζω ὅτι θέλει δικαιώσει τὴν ἐλευθέραν με τῶν φρονημάτων ἔκφρασιν ὁ ζῆλος τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ τῆς ὑπὲρ πατρίδος καὶ πατρῴων ἱερῶν δικαιοτάτης ἀμύνης ἀνάγκη· διὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπεν, ἀφ' ὅσα πολλοὶ καθ' ἡμῶν ἐτόξευσαν πικρότατα βέλη, νὰ ςαλθῶσι τινὰ πάλιν ὀπίσω πρὸς τοὺς ῥίψαντας αὐτοὺς, ἄνδρας τοξικοὺς καὶ ἀξιολόγες· καθότι τέτων οἱ λόγοι δὲν εἶναι παραμελητέοι, καί τοι πολλάκις ὄντες οἱ αὐτοὶ καὶ τῶν ἄλλων τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν (τῶν ὁποίων εἶναι περιττὸν νὰ μνημονεύσῃ τις καὶ τὰ ὀνόματα)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων προφορᾶς (α). Ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων Ἑλλήνων ἔγραψαν περὶ τούτου τρεῖς μέχρι τῦ νῦν, ὁ ἐκ Χίου Βελάσης λατινιστὶ, περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ὁ Φιλιππουπολίτης Ἀναστάσιος περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης Ἑλληνιστὶ, καὶ Μηνᾶς Μινωΐδης νεώτατος Γαλλιστὶ (β). Παραλείπω τὰ εἰς τὸν ἡμέτερον Λόγιον Ἑρμῆν διεσπαρμένα περὶ τούτου Ἑλληνικὰ σχεδιάσματα, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπερέχει μάλιστα ἡ μετάφρασις Γερμανικῆς τινος διατριβῆς τῦ σοφοῦ Νειτλιγγέρου (γ). Ἔχετε δὲ ἤδη, φιλόμουσοι Νέοι τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν παρῦσαν ὁποιανδήποτε πραγματείαν περὶ τῆς γνησίας Ἑλληνικῆς προφορᾶς, εἰς τὰς προειρημένας προσεθειμένην ὄχι, ἴσως, πάντῃ περιττῶς, διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἰδιαιτέρας, ἂν καὶ δειλὰς παρατηρήσεις μου.

(α) Совѣтъ Россійскому юношеству, и проч. сочиненіе Ивана Маршынова.

(β) Καλλιόπην ἐπέγραψεν οὗτος τὸ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς συνταγμάτιόν τυ, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις 1825, ὡς ἀκολουθίαν ἄλλης καλλιφθόγγου Μέσης του, τῆς Ὀρθοφωνίας, καὶ ταύτης Γαλλιστὶ προεκδεδομένης μετά τινων σημειώσεων, καλῶν, ἢ κακῶν, ἃς κρίνωσιν ἄλλοι!

(γ) Ideen über unsere Erasmische, et c. v. Herrmann Neidlinger, ἐν Λογ. Ἑρμ. 1818. σελ. 449.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ταγον· οὕτως ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὡς ἐπτάκτυπος φόρμιγξ, μᾶλλον δὲ ὡς (alma mater), μήτηρ ὀμπνία θείας ὀμφῆς, ἐπιτηδεύει τὸν ἐμπρέποντα τοῖς πράγμασιν ὄγκον καὶ στόμφον, ἀποφεύγουσα παντὰχοῦ πᾶσαν κακοφωνίαν βαρβάρου λαλήματος, ὡς εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διαλέγοντες τά τε περὶ τοῦ β καὶ τὰ περὶ τοῦ γ καὶ δ μετὰ τοῦ ν. Ὅτι δὲ τὸ δ μεταβάλλεται καὶ εἰς θ, καὶ εἶναι πολλάκις ἁπλοῦς πνευματισμὸς, λέγομεν ἐν τῷ περὶ τοῦ θ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Ζ, ΕΝ Ϙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΤΕΡΩΝ ΔΥΟ ΔΙΠΛΩΝ Ξ, ΚΑΙ Ψ.

§ α. Καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος (α), καὶ Σέξτος ὁ ἐμπειρικὸς (β), λέγουσι ῥητῶς, ὅτι τὸ ζ σύγκειται ἐκ σ καὶ δ, ἐκ τῶν ὁποίων συμφθειρομένων ἀποτελεῖται ἡ καὶ νῦν καθ' Ἕλληνας συνήθης, καὶ (καθὼς λέγει ὁ Ἁλικαρνασσεὺς), ἡδύνατο τὴν ἀκοὴν προφορὰ τοῦ ζ. τοῦτ' αὐτὸ ἀποδείκνυται καὶ ἀπὸ τὰς διαλέκτους, οἷον ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν, ἥτις τὰ, θύρας δε, Ἀθήνας δε, ἔγραφε καὶ ἐπρόφερε, θύραζε,

(α) Διον. περὶ Συνθ. Τμ. δ. (β) Σέξτ. πρὸς Γραμματικ. Α, ε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καθ' ἣν ὁ, τε Ὅμηρὸς ἐμελῴδησε τὰ ἔπη τε, καὶ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ ἐξεφώνεν μετὰ ταῦτα, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς θεατρικῆς, τῶν σίχων ἀπαγγελίας· καὶ καθόλε περὶ τῶν ποικίλων τῆς φωνῆς ποιοτήτων, καθ' ἃς διεκρίνετο μὲν ἀκριβῶς τὸ μῆκος ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν φθόγγων, ἤτοι ἡ ἀτόνισος ἀπὸ τὴν τονισμένην μακρὰν, καὶ πάλιν ἡ ἀτόνισος μακρὰ ἀπὸ τὴν τονισμένην βραχεῖαν συλλαβήν, διεκρίνετο δὲ συμμέτρως καὶ τὸ γοργότερον ἢ βραδύτερον, καὶ τὸ λαμπρότερον ἢ μᾶλλον ὑφειμένον τῆς ἁρμονίας, καὶ ἡ περὶ τὰς ἀναπαύλας καὶ ἀποθέσεις ποικίλη διάπλασις τῆς ἀπαγγελίας· ἕως, τέλος, νὰ συμφωνήσωσιν οἱ φιλολόγοι περὶ πολλῶν εἰσέτι παντελῶς ἀπορεμένων, ἢ μὴ διωρισμένως ἐξηκριβωμένων ὅρων τῆς ἀρχαίας Μετρικῆς καὶ τῆς Ἁρμονικῆς, ἢ, κατὰ τοὺς Πυθαγορείες, Κανονικῆς τέχνης (α), καὶ περὶ αὐτῆς τῆς ἄρσεως καὶ θέσεως τῶν παλαιῶν, ἄλλως μὲν θεωρουμένης παρὰ τοῖς Μεσικοῖς καὶ Ῥυθμικοῖς, ἄλλως δὲ πάλιν παρὰ τοῖς Μετρικοῖς· ἕως, λέγω, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα νὰ ἐξακριβωθῶσιν ἐπισημονικῶς, ἃς συγχωρῆται ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀπαγγέλλωσιν, ὡς ἀπαγγέλλεσι, τὰ ἔπη τε Ὁμήρε καὶ τὲς ἄλλες ὁμοειδεῖς σίχες καὶ κατὰ χρόνον καὶ κατὰ τόνον, φυλάττοντες μὲν τὰς ἄρσεις καὶ τὰς θέσεις τοῦ μέτρε, προσαποδίδοντες δὲ γοργῶς καὶ τοὺς εἰς τὰς θέσεις πολλάκις προσπίπτοντας τόνες· διότι ἔτως, ἔτε τὸν σίχον ἄῤῥυθμον καὶ ἄμετρον ἐκφωνεμεν μὲ μόνην τὴν τονικὴν προσῳδίαν, ὡς λόγον λιτὸν καὶ δημώδη παντάπασι καὶ πεζὸν, ἔτε πάλιν διὰ τὸ μέτρον

(α) Πορφύρ. Ἁρμον. Βλ. καὶ Α. Γέλλ. 15, 18.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πρὸς τὸν γνήσιον σχηματισμὸν τῶν ξένων φωνῶν φυσικὴν εὐαισθησίαν σας ὑποκλέπτει, καὶ ἀνίατόν τινα κακοσομίαν σᾶς περιβάλλει, ὥστε καὶ χάσκητε λαλοῦντες ἀκόσμως, καὶ νὰ βαρβαρίζητε Ἑλληνίζοντες; Μὴ δὰ σεῖς, ὦ τέκνα Ῥωσσίας, οἵτινες μετὰ τοῦ μητρικοῦ σας γάλακτος ἐβυζάξατε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνικοὺς φθόγγους, καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἤδη συναισθάνεσθε περιηχοῦντα τὰς ἀκοάς σας τῶν Ὀλυμπιάδων Μουσῶν τὰ ἀπηχήματα.

Πέμπτον· Ἡ κατ' Ἐρασμον ἀπαγγελία διασχίζει τὰς φιλολογικάς σας Σχολὰς, ἐμβάλλουσα μεταξὺ καὶ μαθητῶν καὶ διδασκάλων διαφωνίαν καὶ διχόνοιαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναφύονται μάχαι καὶ ἔριδες ἐπιβλαβεῖς, χωρὶς τινος ὠφελείας ἀδεμιᾶς. Τί ὠφέλησε τὴν ἄλλην Εὐρώπην τὸ μέχρι σήμερον μεταξὺ τῶν Ἐρασμιτῶν καὶ Ῥαϋχλινείων Ἑλληνισῶν ἐπικρατοῦν σχίσμα; ἢ πόσον ἐκ τούτου δὲν ἐμποδίσθη τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἡ πρόοδος; Εἰς δὲ τὴν Ῥωσσίαν τόσον βαρυτέρας φιλονεικίας μέλλει νὰ ἐξάψῃ προχωροῦσα ἡ αἵρεσις τοῦ Ἐράσμου, ὅσον πλειοτέρους εὑρίσκει προσάτας ἡ τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας Σλαβονικὴ γλῶσσα, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀντιστρατεύεται τὸ μάταιον τοῦτο σύσημα ὄχι ὀλιγώτερον, πάρεξ εἰς τὴν Ἑλληνικήν.

Ἕκτον καὶ τελευταῖον· Ἡ Ἐρασμικὴ αἵρεσις σᾶς ἀποσχοινίζει μακρὰν ἀπὸ τὴν μετὰ τῶν Ἑλλήνων Ἑλληνικὴν συνομιλίαν καὶ συναναστροφήν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τερον“ (α). ἀλλ᾽ ὁ σοφὸς Ἐννίνιος ἦτο καὶ Γραμματικὸς καὶ Ἰατρός! Ἄλλοι δέ τινες ἐξ αὐτῶν, ὑπόξυλοι σοφισαὶ, τόσον μᾶς ἐλοιδόρησαν διὰ τοὺς τόνους τῆς προσῳδίας, ὥςε μᾶς ἔξειλαν καὶ ὡς παραφρονοῦντας εἰς τὴν Ἀντίκυρράν· ἐλησμόνησαν, ὡς φαίνεται, ὅτι ἡ χώρα αὕτη εὑρίσκετ᾽ εἰς τὴν Φωκίδα, πάντοτε πλησίον τῶν Ἑλλήνων, ἄν ποτ᾽ ἐξ αὐτῶν τινες τύχῃ νὰ λάβωσι χρείαν ἐλλεβορισμοῦ. Τὸ κακὸν εἶναι διὰ τοὺς, ὅσοι κατοικοῦντες μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἀντίκυρράν δὲν ἐμποροῦσιν, ὅταν ἔχωσιν ἀνάγκην, νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ βότανόν της πρὸς θεραπείαν των!

Η) Οὐδ᾽ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, ἡ τῶν Ἀντιτονούντων μόνη ἐλπίς, δὲν συμμαχεῖ μὲ τὸν παρατονισμόν των, καθὼς νομίζουσιν. Ἐπειδὴ: α) Αὐτὴ ἡ Λατινικὴ διὰ πολλῶν καὶ παλαιῶν αὐτῆς λέξεων βεβαιόνει τὴν καθ᾽ ἡμᾶς προσῳδίαν· οἷον τὰ καθ᾽ ἡμᾶς προπαροξύτονα, Ἀπόλλωνος, Ὡρίωνος, εἴδωλον, ἔρημος, ἐνέργημα, παράκλητος, καὶ οἱ ἀρχαῖοι Λατῖνοι ποιηταὶ ὡσαύτως προπαροξύνουσιν, ὡς Apŏllinis, Orīonis (sæ|vūmque O|rīonis| ensem. Hor.), īdolum (Auson. καὶ οἱ Ἰταλοὶ δὲ καὶ τώρα προφέρουσι τὴν λέξιν προπαροξύτονον), ērem̆us (Auson.), enĕrgema, parăcletus (Prundent.). Οἱ δὲ παρατονισαὶ προφέροντες τὰ τοιαῦτα παροξύτονα, εἰδῶλον καὶ Ἀπολλῶνος καὶ τ᾽ ἄλλα ὡσαύτως,

---

(α) „Πλεῖν εἰς Ἀντίκυρραν“ παροιμία ἐπὶ τῶν παραφρονούντων· διότι ἐκεῖ φυτρόνει ἄριστος ἑλλέβορος (κοινῶς σκάρφη= κάρφη, κάρφος), ἰατρικὸν μανίας καὶ μωρίας. Εἶναι δὲ ἡ Ἀντίκυρρα, κατὰ τὸν Μελέτιον, τὸ νῦν Σιδηροκαυκεῖον (ὡς, Σιδηροκαυσεῖον, Σιδηροκαύσιον).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ACADEMY OF ATHENS

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀπικίζει ὁ Ἐννίνιος!) „ξενικὰ ὀνόματα ἐμόλυνον, ἀπὸ διαφόρους βρύοντα πηγὰς καὶ μάλιστα τὰς ἐφεξῆς ἀριθμουμένας ἔξ. Α) Ἀπὸ τοὺς Ἑλληνιὰς Ἰουδαίους· ἀπὸ τούτους ἐξαιρέτως ἔμαθον οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τὸν παρατονισμὸν καὶ τὴν

Γραικύς), ὅτι καὶ αὐτοὶ ἡμεῖς οἱ νεώτεροι παῖδες Ἑλλήνων αἰσθανόμεθα καὶ σπουδάζομεν (ἂν θεὸς θελήσῃ) νὰ διορθώσωμεν, ὅσον δυνηθῶμεν, τὴν ἰδίαν ἡμῶν σμικρότητα, καθ' ἣν φαινόμεθα μικροὶ καὶ ταπεινοὶ παραβαλλόμενοι πρὸς αὐτὲς δηλαδὴ τὲς μεγάλες καὶ ἀπαραμίλλες ἡμῶν προγόνες (διότι τέτων τὸ ἀσύγκριτον μέγεθος καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκπλαγέντες ἐθεώρεν ὡς μικρὲς τὲς μεταγενεσέρες Ἕλληνας· ἄλλο δὲ κάνὲν ἔθνος τῆς γῆς δὲν ἠξίωσαν νὰ ὀνομάσωσι μὲ σμικρυντικὸν τῦ ἰδίυ τυ ὀνόματος ὑποκορισμόν!). Ἀλλ' ὡσαύτως εἶναι βέβαιον, ὅτι καὶ οἱ τὲς Γραικὲς ὡς μικρὲς ἀπολύτως ἐξυθενῦντες, Εὐρωπαῖοί τινες μικροὶ καὶ ἄδοξοι συγγραφεῖς, ἀσχημονῦσι, μιμύμενοι κατὰ τῦτο μόνον, ἴσως, τὸν Κικέρωνα, καὶ φαίνονται ψευδεῖς τινες Κικερωνίσκοι ἢ Κικέρκυλοι, τὰς μὲν ψυχὰς ἀπαίδευτοι καὶ ἀνήμεροι, ὡς ἐρεβίνθια ἢ ὀρόβια ἀτέραμνα καὶ ἀνέψητα, τὰ δὲ φρονήματα χαμερπεῖς καὶ ἀγενεῖς, καὶ, ὅσον κατὰ τῦτο, ζηλωταὶ τῶν Κατσυβέλων τῆς Βλαχίας! Εἰ δέ τινες καὶ τῶν ἐνδόξων καὶ ἄλλως φιλανθρώπων τῆς Εὐρώπης σοφῶν, εἴτε ἐξ ἀπροσεξίας εἴτε καὶ διὰ κακὴν ἕξιν, παρομοίως ἠσχημόνησαν, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες δὲν ὀλιγοσεύυσι διὰ τοῦτο τὸ πρὸς αὐτὲς σέβας· τιμῶσι δὲ πάντοτε τὴν πολλὴν αὐτῶν σοφίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ὠφελῦνται· καὶ, ὅταν ἀναγινώσκοντες τὰς ἀξιολόγυς αὐτῶν συγγραφὰς ἀπαντῶσι πύποτε τὸ Græculi, τὸ ἐκλαμβάνυσιν ὄχι ὡς περιφρονητικὸν κακοηθείας φρύαγμα, ἀλλ' ὡς ἐπιφώνημα ζήλυ διαπύρυ, διεγερτικὸν πρὸς μίμησιν τῶν μυγάλων ἑαυτῶν προγόνων, καὶ ἄλλοτε ὡς χάριεν καὶ χαδευτικὸν ἀγάπης ὑποκόρισμα. Ὡσαύτως καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ συνήθως φιλοφρονύμενοι τὰ ἐνδοξότατα τῶν καθ' ἡμᾶς τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν τὰ ὀνομάζομεν πολλάκις μὲ χαρίεντας καὶ εἰλικρινῦς ἀγάπης ἐνδεικτικὲς ὑποκορισμύς, οἷον Ῥωσσάκια, Φραντσεζάκια, Γερμανάκια, κτλ. τετέστι παῖδες Ῥώσσων, Φραντσέζων, Γερμανῶν, κτλ.

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκείνων δὲ, ὁπότερον βούλει, προταττόμενον, ἀκολεθθῦντι καὶ συμφωνῦντι χρῆται, ὥςε καὶ συλλαβὰς ὀνομάτων ποιεῖν, ὥσπερ (ἐπὶ) τοῦ αὔριον, καὶ τῦ αὐλεῖν, καὶ τῦ Αἴαντος, καὶ τῦ αἰδεῖσθαι, καὶ μυρίων ἄλλων" (α). Ταῦτα τί ἄλλο σημαίνεσιν, εἰ μὴ, ὅτι ἐπὶ τῆς αι καὶ αυ τὸ μὲν α προηγεῖται, τὸ δὲ ι καὶ τὸ υ ἀκολεθθοῦσι καὶ ὁμοπαθοῦσι συναιρούμενα εἰς μίαν συλλαβὴν, ὅθεν καὶ ὁμοφωνῦσι, τετέςι συμφώνως μετὰ τῦ α συναποτελῦσι μίαν φωνὴν, ἢ ἕνα φθόγγον ἀδιαίρετον; (β). Ἀλλ' ὁ Χέκος καὶ ὁ Μέκερχος παρεξήγησαν τὸ χωρίον, καὶ ὅτε τὸ ἀκολεθθῦσιν ἐνόησαν, καὶ τὸ συμφωνῦσιν ἀπεσιώπησαν· διὰ τοῦτο καὶ μῶς ἐπρόβαλαν τὸν Πλούταρχον ὡς μάρτυρα τῆς διηρημένης τῶν διφθόγγων ἐκφωνήσεως, ἐν ᾧ

(α) Πλέτ. Συμποσ. β, β, θ, προβλ. β. Παρομοίως εἶπε καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος περὶ τῦ ι καὶ ε, ὅτι „ταῦτα ἃ συναλείφεται ἀλλήλοις, ἃ δὲ προτάσσεται κατὰ μίαν συλλαβὴν τὸ ι τῦ ε" (περὶ Συνθέσ. τμ. κβ). ἄρα τὸ ι ὑποτάσσεται εἰς τὸ ε (καθὼς καὶ εἰς τὸ α), καὶ συναλείφεται μετ' αὐτῦ εἰς μίαν συλλαβὴν, τὴν δίφθογγον ει· διὰ τῦτο καὶ οἱ γραμματικοὶ ὠνόμασαν τὸ ι ἐν τοῖς διφθόγγοις ὑποτακτικόν.

(α) Οἷον εἰς τὸ Αἴσων καὶ αὐλὸς τὸ α συναιρεῖται μετὰ τῦ ι καὶ τῦ υ εἰς μίαν συλλαβήν, ἀλλ' εἰς τὰ ἀντίθετα, Ἰάσων καὶ ὕαλος, τὸ α δευτέραν τάξιν ἐπέχον ἀποπηδᾷ, καὶ δὲν συνέρχεται εἰς μίαν συλλαβὴν μετὰ τῶν προηγυμένων ι καὶ υ, ἀλλ' ἐκδίδει τὸν ἴδιον φθόγγον εἰλικρινῆ καὶ ἀσυναίρετον· τὰ αὐτὰ εἶπε καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος περὶ τῦ ι καὶ ε. Διὰ τῦτο ἡ Ἑλληνικὴ δὲν θεωρεῖ τὰς Εὐρωπαϊκὰς διφθόγγυς καθὸ τοιαύτας, ὅταν ὑποτάσσηται μὲν τὸ φύσει προκαταρκτικὸν α, προηγῆται δὲ τὸ πάντοτε ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς διφθόγγοις ὑποτακτικὸν ι (οἷον, ia, io, ie), καθὼς εἴπομεν προηγημένως, κεφ. α, § η περὶ τὸ τέλος.

πνεῦμα (οἷον, ἕ, Fὲ, Λτ. se· ὡς ἕξ, sex, κτλ.). Ἐπειδὴ δὲ, καθὼς προείπομεν, ἠμελεῖτο τὸ F. μετὰ ταῦτ᾽ ἀπὸ τοὺς Ἴωνας καὶ Ἀττικοὺς, ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ ἀφόρητος ἐν πολλαῖς λέξεσι χασμωδία, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Ὅμηρον, ἥτις θεραπεύεται διὰ τοῦ F, ὡς ἐπενόησεν ἄριστα ὁ Βενθλήϊος (ἐν ταῖς σημειώσεσιν εἰς τὸ Μίλτωνος ποίημα, τὸν ἀπολωλότα Παράδεισον, Paradise lost. IV, 887). Εἰσήγαγε δὲ καὶ ὁ Εὔνιος εἰς πολλὰς Ὁμηρικὰς λέξεις τὸ δίγαμμα, βέβαιον νομίζων ὅτι τὰ Ὁμήρου ποιήματα, ἄγραφα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ᾀδόμενα, μετὰ ταῦτα ἐγράφησαν διαιρεθέντα κατὰ Ῥαψῳδίας· καὶ τὰ μὲν τοῦ Εὐνίου τοιαῦτα καθόλου περὶ τοῦ F. Ὁ δὲ Βόλφιος περὶ τούτου μὲν δὲν λέγει τι ἐπισημότερον· διατείνεται δὲ ὅμως καὶ αὐτὸς ἰσχυρῶς, ὅτι δὲν ἔγραψεν ὁ Ὅμηρος τὴν ἑαυτοῦ ποίησιν· ἐπιφέρων εἰς ἀπόδειξιν τὴν Διονυσίου τοῦ Θρᾳκὸς μαρτυρίαν, ὅτι „Τότε (ἐπὶ Ὁμήρου) οὐ γραφῇ παρεδίδοντο ἀλλὰ μόνῃ διδασκαλίᾳ“ (Ἀνέκδ. Βιλοϊσ. τόμ. β, σελ. 182), καὶ τὰ τοῦ Ἰωσήπου, ὅτι· „Περὶ τῶν εἰς Τροίαν στρατευσάντων πολλὴ γέγονεν ἀπορία τε καὶ ζήτησις, εἰ γράμμασιν ἐχρῶντο· καὶ τ᾽ ἀληθὲς ἐπικρατεῖ μᾶλλον περὶ τοῦ τὴν νῦν ἔσαν τῶν γραμμάτων χρῆσιν ἐκείνους ἀγνοεῖν· — Καί φασιν ᾠδὲ Ὅμηρον ἐν γράμμασι τὴν αὐτοῦ ποίησιν καταλιπεῖν, ἀλλὰ διαμνημονευομένην ἐκ τῶν ᾀσμάτων ὕστερον συντεθῆναι· καὶ διὰ τοῦτο πολλὰς ἐν αὐτῇ σχεῖν τὰς διαφωνίας“ (Ἰώσηπ. κατὰ Ἀπίων. Α. β). Ἑρμηνεύει δὲ ὁ Βόλφιος καὶ τὸ Ὁμηρικὸν „γράψαι σήματα, καὶ πίνακα πτυκτὸν“ (ἰλ. ζ, 168), ὅτι σημαίνει ὄχι γράμματα καὶ ἐπιστολὴν, ἀλλὰ σύμβολά τινα, καὶ ξύλινον διπλωμένον πίνακα (ἤτοι σανίδα,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τό· ἐγνώριζαν καὶ οἱ παλαιοὶ Λατῖνοι; - Τὸ ἐγνώριζαν βέβαια οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἰταλίας, καὶ ἔτοι προφέροντες bc τὸ βῆτα τῶν εἰς τὸ Λάτιον ἀποίκων Αἰολέων, ἐπάχυναν τὸν φθόγγον τῦ λτ. b (ὡς προείπομεν). τὸ ἐγνωρίζαν ἴσως καὶ οἱ Ἕνετοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰλλυριοὶ καὶ Θρᾳκικοὶ λαοὶ (διότι οἱ Ἕνετοὶ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἦσαν Ἰλλυριῶν ἄποικοι), καθὼς τὸ γνωρίζυσι καὶ οἱ Σλάβονες τούτων ὄντες συγγενεῖς, καὶ οἱ Γερμανοὶ, καὶ πᾶσαι τῆς ἀρχαίας Θρᾳκοπελασγικῆς φωνῆς αἱ διάλεκτοι· ἀλλ' εἰς τὺς Ἕλληνας (καὶ τύτυς ἀδελφὺς τῶν παλαιῶν Πελασγῶν καὶ Θρᾳκῶν), ἡ τοιαύτη παχύσομος τῦ b προφορὰ ἦτον ἀπαράδεκτος· ὐδ' ὑπέκειτο εἰς ἄλλην φθόγγυ τροποποίησιν τὸ Ἑλληνικὸν βῆτα (=v), εἰμὴ εἰς τὴν ψίλωσιν τῦ π, ἢ τὴν πυκνοτέραν δασύτητα τοῦ φ, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ μεταβάλλεται· τῦτο γίνεται φανερώτερον ἐκ τῶν ἑφεξῆς.

§ ζ. Ε) Ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τὸ b καὶ τὸ v, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται κατὰ τὸν ἰδιάζοντα τῆς ἀπαγγελίας της ῥυθμὸν καὶ τῶν φωνῶν τὴν ἀναλογίαν· ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐὰν τὸ βῆτα ὡμοφώνει μὲ τὸ b, πῦ εἶναι λοιπὸν καὶ ταύτης τὸ v; ἢ μόνη ἄρα ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς ὐδαμῦ ὐδόλως ὐδεμίαν λέξιν, ἥτις νὰ προφέρηται δασύτερον καὶ ἁπαλώτερον διὰ τε δασυφθόγγυ v παρὰ διὰ τοῦ ὀγκηρῦ καὶ παχυσόμυ b; δὲν ἔπρεπεν ἄρά γε ὁ Ἐρασμος, ἀφ' ἧ ἅπαξ ἐνομοθέτησε τὴν τοῦ βῆτα εἰς τὸ λτ. b μεταβολὴν, νὰ πλατίσῃ καὶ διάτινος ςοιχείυ ὁμοφθόγγυ μὲ τὸ v τὸν πτωχὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀλφάβητον, διὰ νὰ ὑμνεῖτο παρὰ πάντων μετὰ Κάδμον καὶ Παλαμήδην καὶ Ἐπίχαρμον καὶ Σιμωνίδην

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Σ.

Σελ.

φυτῶν. Παράβαλε τὰ τῆς συνήθ. τὰ Βερλὰ, ἢ Κασανεὰ, Κρανειὰ, Συκαμινεὰ, τὸ Φτελειὸν (Πτελεὸς), κτλ. Οὕτω καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων Δάφνη, Δάφνις, Ῥόδων, Ῥόδη, συνήθ. Τριανταφυλλος, Τριανταφυλλεὰ, καὶ Ροδέα Ῥοδεὰ, Κυπαρίσσιος, Μηλέα, καὶ Μήλω, κατὰ τὰ εἰς ὼ, κτλ. 571

*Σῖμος, Σιμέλας 569

Σκαμπάζω 540

Σκανιάζω 132

Σκατοβάμβαρος 775

Σκληφρὸς (καὶ νῦν οἱ Θετταλοὶ) = σκληρὸς 178

*Σκριπού. 302

Σκοπὸς 625

Σκοτούρα ἐκ τῆ σκοταρία (Ἡσύχ. = ζόφος)

*Σκῦρος 659

Σορρόνω 334

Σέλφανον 346

Σπάρτον 617

Στάβαρα, σταύαρα 157

*Σταγοὶ 760

*Στάθης, -θερὸς, -τήριος 570

*Στάμος, -Σταμέλιος 570

*Σταῦρος 569

Σταυροδρομιτικὸν ἰδίωμα 777

Σταυροκοπῶ, -πέμαι 498

Στενοκοπία 498

Στάφνη, -φνίζω (καὶ Ἀσάφνισος = ἀσάθμητος, κυρίως καὶ μεταφορ. „ἄνθρωπος“ Θετ.) 130

Σελ.

*Στερόπας 347

Στρεπτάριον 434

Στρίγλα 428

*Στρυμών 347

Συγχαρήκια, -ριάτης 529

Συγκοπαὶ λέξ. 286, 570, 595

*Σύλλας 374

Συνίζησις 228, 593, 664

Σύντεκνος, -τέκνισσα 531

Σωθῆς (καὶ σωτηρία!) 537

Σωραγίον (σωράκιον) 155

Τ.

*Ταίναρος, Ταλετὸν, Ταΰγετος 289

*Τάναϊς, Τάνος 346

Ταλανίζομαι βλ. Ντέλομαι.

Τελεύω, Τελεύτας 339

Τελμησσὸς, Τερμησσὸς, Τερνησσ. 343

Τετράγκαθον, ἐκ τῆ Τραγάκανθα, -κάνθιον.

Τετραπάρδικος (οὕτω καὶ Τετραπάσρικος, ὡς τετράπαλαι) 458

*Τεῦκρος 388

*Τέως 288

Τηγανίτα 306

*Τηλεβόϊνιον, Τῆμνος, Τῆνος 289

Τομάριον, Τόμος 388

Τονίζω 625

Τόνε μετάθεσ. ἐκ συνιζήσ. ἢ κατὰ διάλεκτ. 228, 592, 561

Τραγέδιον παλαιὸν 489

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παρὰ Θετταλοῖς ζηλεύω, καὶ σεπιὰν τὴν παρὰ Χίοις σηπιὰν, οἱ δὲ πλεῖοι πολλαχῦ καὶ σεσάμι τὸ σησάμιον, καὶ πούλιαν τὴν πληϊάδα, (πελειὰς), κτλ. ὡσαύτως καὶ οἱ περὶ τὸν Πόντον (ἐν Σινώπῃ, Τραπεζῦντι, Χαλδίᾳ) λέγεσιν ἐμεῖς, ἐμέτεροι, ἀντὶ ἡμεῖς, ἡμέτεροι, ἐκ τῆς ἀρρήτυ ὀνομας. ἐμίς (ὅθεν ἐμέο, ἐμεῖος, ἐμῦ, παρ' ὅ, ἐμεῖς, καὶ Ἰωνικ. ἡμεῖς· ἔτω λέγουσι καὶ ἐσέτερος τὸ ὑμέτερος ἐκ τοῦ ἐσὺ, σὺ), καὶ κεπίν (κεπίον), τὸ κηπίον (κῆπος) (α) κτλ. ἀλλ' οἱ αὐτοὶ λέγεσι καὶ, ἀητὸς τὸ ἀετὸς, καὶ ἦμες, ἢ εἶμες τὸ δωρ. εἰμὲς (ἐσμέν), ἄλλως εἴμεθα, καὶ εἴμασθε (ἐμὶ, εἰμὶ, ἠμὶ), ὡς πάλιν καὶ οἱ Σμυρναῖοι, ἤκαμα, ἤφαγα, ἤψησα, ἀντὶ ἔκαμα, κτλ. ἀλλ' ἐκ τύτων καὶ τῶν τοιύτων κατὰ τόπυς γλωσσηματικῶν μεταβολῶν τοῦ η εἰς ε, καὶ ου, καὶ τ' ἀνάπαλιν, τίς δύναται, παρακαλῶ, νὰ συμπεράνῃ λογικῶς τὴν Ἐρασμικὴν τοῦ η προφοράν, ὡς τὴν συμπεραίνυσιν αὐτοὶ ἐκ τῦ ξερὸς=ξηρός;

γ) Ἀληθὲς καὶ ὑπεράληθες, ὅτι πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ η ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι τὸ μακρὸν ε, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ει (β). Ἀλλ' ἐπανερχόμεθα μετ' ὀλίγον πρὸς τῦτο τὸ ἄρθρον συμπαραλαβόντες καὶ τὸν Πλάτωνα.

δ) Τὸ βὴ τῶν προβάτων ὁ Κρατῖνος τὸ ἔγραψε ὄχι βέε (διότι ἔτως ἤθελαν τὸ γράψει καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς, ὡς ἔγραψαν καὶ τὸ δέελος),

---

(α) Τὸ κεπίον δύναται νὰ ἦναι καὶ καπίον (κᾶπος), κατὰ τὴν τῦ α εἰς ε Αἰολικὴν τροπὴν, τὴν ὁποίαν κατὰ κόρον συνειθίζυσιν οἱ Ποντικοὶ, ὡς λέγεσι καὶ νεγκάζω, τὸ ἀναγκάζω (ἀντὶ τοῦ κερδάζω), ἐγάπανε, τὸ ἄλλως ἀγάπανε, καὶ ἀγαπῦσε (ἠγάπα), κτλ. βλ. καὶ § ε.

(β) Βλ. ἐφεξῆς ἄρθρ. ε.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὅρες ἐξ αὐτῶν τῶν Εὐρωπαίων Ἑλληνιστῶν, δυσαναισχετοῦντες, διὰ τί καὶ πρὸς τί νὰ τυραννῇ τὰς φιλολογικὰς τῆς Εὐρώπης Σχολὰς ἡ κακόφωνος αὕτη καὶ ἀφίσικος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπαγγελία, τὴν ὁποίαν συνέλαβε μὲν ἡ τοῦ Ἐράσμου φαντασία τὸ πρῶτον, ἐμαίευσε δὲ καὶ ἐξέθρεψεν ὕστερον ὄχι μόνον ἀπατηλή τις φαντασία, καὶ ἡ πολλάκις ἀπερίσκεπτος περὶ τὰς νεοτεροποιΐας φορὰ, ἀλλὰ καὶ ἄδικός τις Φιλοτιμία, καὶ κακόζηλος Ἔρις,

„Ἥ τ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
„Οὐρανῷ ἐσήριξε κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει".

Ἀλλ' ἂν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης εἰσέτι ἐπικρατεῖ ἡ Ἐρασμικὴ αἵρεσις, περὶ τούτου μὲν ἂς σκοπῶσιν οἱ φιλόσοφοι φιλολόγοι, τῶν ὁποίων ἔργον εἶναι νὰ ἐκπαιδεύωσι τὴν φιλόπονον νεολαίαν πάντα τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀληθῆ. Εἰς δὲ τὴν εὐδαίμονα Ῥωσσίαν ἔτε πρότερον, ὦ φίλοι Ῥῶσσοι, παρεισέφρησεν ἡ παράλογος αὕτη περὶ τὰ καλῶς καθεσῶτα καινοτομία, καὶ τώρα κατὰ μικρὸν παρεισαγομένην χρεωσεῖτε νὰ τὴν ἀποβάλητε πολὺ δικαιότερα παρὰ πᾶν ἄλλο πεπαιδευμένον ἔθνος τοῦ κόσμου διὰ τὰς ἐφεξῆς μάλισα αἰτίας, αἵτινες ἀποβλέπουσιν ἰδίως τὸ ἔθνος τὸ Ῥωσσικόν.

Πρῶτον· ἡ αἵρεσις τοῦ Ἐράσμου εἶναι πάντῃ ἐναντία καὶ ἀνοίκειος εἰς τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, διότι διαφθείρει πολλῶν ἱερῶν ὀνομάτων τὴν παρὰ τῶν θεσπεσίων ἡμῶν Πατέρων

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τέσιν ἐδ' Ἰνδοὶ καὶ Σίναι καὶ Τάταροι καὶ οἱ Σκύθαι μετ' αὐτῶν!) „δὲν μεταχειρίζονται τόνους εἰς τὰς γλώσσας των· τὸ δὲ παραξενώτατον (λέγει), δὲν γνωρίζουσι τόνους ἔτε Σλάβοι ἔτε Βάλγαροι ἔτε Μόσχοι“ (τουτέσιν οἱ Ῥῶσσοι, τοὺς ὁποίους ἄλλοι μὲν Εὐρωπαῖοι τὸ παλαιότερον ὠνόμαζον Μοσχοβίτας ἀπὸ τῆς Μόσχας πόλεως, ὁ δ' Ἐννίνιος τοὺς θέλει, καθὼς φαίνεται, τοὺς αὐτοὺς καὶ τοὺς περὶ τὸν Πόντον ἀρχαίους Μόσχους!!) „μ' ὅλον ὅτι (λέγει) οἱ μὲν Σλάβοι χρεωστοῦσι μόνα των τὰ γράμματα εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ δὲ Μόσχοι ἢ Ῥῶσσοι μετὰ τῶν Βουλγάρων, καὶ τὰς γλώσσας των· διότι καὶ αὐταὶ καὶ ἡ τώρα λαλουμένη γλῶσσα τῶν Γραικῶν εἶναι λείψανα διεφθαρμένα τοῦ παλαιοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς οἶνος ἀνθοσμίου τρυγία θολερὰ, καὶ λασπώδης ὑποσάθμη, ἢ ὄξυνα καταπάτια! καθὼς καὶ ἡ Ἰταλικὴ καὶ Γαλλικὴ καὶ Ἰσπανικὴ εἶναι τῆς Λατινικῆς ἐκτρώματα (α)!! Ἀλλ' ἐδ' ἄλλοι

(α) „Romaicismus seu Graecismus hodiernus, Ruthenismus seu Moschismus, Bulgarismus etc. acetum sunt et faeces Graecismi prioris· ut Gallicismus, Italismus, Hispanismus Linguae Latinae sunt abortus! (Hennin. Ἑλληνισμ. Ὀρθωϊδ. pag. 10, et 113). Βλέπεις ἐκ προοιμίων, ὦ φίλε ἀναγνῶσα, πόσον ἀκριβῶς ἐγνώριζεν ὁ Ἐννίνιος καὶ τὴν Σλαβονικὴν ὁμοῦ μὲ τὰς ὁποίας ἐνόμιζεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς παρεφθαρμένας διαλέκτους της, καὶ αὐτὴν τὴν λαλουμένην ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ψέγει πανταχοῦ ὡς τραβάρβαρον καὶ παναθλιωτάτην! Καταφέρεται δὲ πολὺς καὶ σφοδρὸς κατὰ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, κακολογῶν πικρότατα καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη καὶ τὸν Κλῆρον καὶ αὐτὴν ἡμῶν πλαγίως τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Δὲν εἶναι βέβαια πρῶτος ὁ Ἐννίνιος ὁ λοιδορήσας τοὺς Ἕλληνας· οὐδὲ πρῶτον τὸ παράδειγμα τῆς πρὸς αὐτὸν Ἑλληνικῆς ἀνεξικακίας. Ἀφ' ἧς κατέβαλεν ὁ Τοῦρκος τὴν Ἑλλάδα μέχρι καὶ τοῦ νῦν παρόντος αὐτῆς ἀγῶνος δὲν διε-

θαι βέβαὶ ἀπορήσει, ἂν τὰ ἀκουόμενα εἶναι γλώσσης ἀνθρωπίνης φωναὶ, ἢ θωῶν κραυγῆς ἀπομιμήματα! τοσαύτην χάσμης κακοξομίαν ὄχλι ἡ γλῶσσα τοῦ Ὁμήρου, ἢ ἄλλη τις τῶν Ἑλληνικῶν (ἐκ τῶν ὁποίων ἡδεμία δὲν πάσχει τοσοῦτον ὑπερδιφθογγισμὸν), ἀλλ' οὐδ' ἡ Χαρδονικὴ, ἐδ' ἥτις ἂν ἦναι ἡ κακοξομωτάτη πασῶν τῶν τὲ κόσμου γλωσσῶν δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὴν ὑποφέρῃ· ἀλλ' ὅμως οἱ Ἐρασμίται τὴν νοσιμεύονται, ἐν ᾧ ἄλλως πολλοί τινες ἐξ αὐτῶν σπεύδουσι παντοίοις τρόποις καὶ μάλισα διὰ τὲ F νὰ θεραπεύωσι μικράς τινας ἀσυγκρίτως εὐγενεσέρας χασμῳδίας τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, καθὼς προείπομεν! Ἂς λάβωμεν ἀκόμη τρεῖς ἴχνς πολυδιφθόγγους, δύω τοῦ Ὁμήρου, καὶ ἕνα τοῦ Ἡσιόδου (μὲ μιᾶς λέξεως παραλλαγὴν), τοὺς ἑφεξῆς.

Οἶοι Τρώϊοι ἵπποι ἐπερχόμενοι πεδιοιο (α).
Εἰπέ μοι εἰρομένῳ· ξεῖνος δέ τοι εὔχομαι εἶναι (β).
Ὦ Μῶσαι αἰδοῖαι ἀοιδῇσι κλείουσαι (γ).

Τύτους ἔμπροσθεν ἀνθρώπων ὁπωσῦν εὐαισθήτων καὶ ἄλλως εὐπαιδεύτων, ἀμαθῶν δὲ παντάπασι τῆς Ἑλληνικῆς, πρόφερέ τους, φίλε Ῥῶσσε, κατὰ τὴν ἡμετέραν τῶν νῦν Ἑλλήνων τὴν ἰωτακίζουσαν καὶ βραχυσομοῦσαν ἀπαγγελίαν·

Ἰὶ Τρώϊϊ ἵππι ἐπερχόμενι πεδίιο.
Ἰπέ μι ἰρομένω· ξῖνος δέ τι ἔφχομε ἶνε.
Ὦ Μῶσε ἐδῖε ἀϊδῖσι κλίσε.

(α) Ἰλ. ε, 222.
(β) Ὀδυσ. ω, 114.
(γ) Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι (Ἡσιοδ. Ἔργ. ςχ. ι).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἐράσμου ἡ πλάνη αὕτη τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην πεπαιδευμένων ἦτο οἰκουμενική. Ἀλλ' ἀνασὰς, τέλος, ὁ Ἔρασμος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ὅ,τε Χέκος καὶ ὁ Μέκερχος καὶ Λείψιος καὶ Ἰούλιος Καῖσαρ ὁ Σκαλιγερος, καὶ ἄλλοι ἄνδρες ἀκριβέσατοι, ἐκαθάρισαν τὴν κόπρον ταύτην τοῦ Αὐγείου, καὶ ἀντεισήγαγον τὴν γνησίαν καὶ ἀρχαίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προφοράν!"

§ β. Ταύτας ὁ Ἐννίνιος ἀριθμεῖ πηγὰς θολερὰς τῷ βαρβαρισμῷ τῆς τε προσῳδίας, καὶ τῶν στοιχείων, καὶ αὐτῶν τῶν λέξεων καὶ φράσεων τῆς Ἑλληνικῆς (διότι καὶ τὰ τρία ταῦτα θεωρήματα τὰ συνδένει ὅλα εἰς μίαν δέσμην, μᾶλλον δὲ τὰ συντυλίσσει καὶ τὰ συγκορδυλίζει εὐφυῶς, ἐνισχύων τὸ ἕτερον διὰ τοῦ ἑτέρου καὶ κρατύνων τὰς ἀποδείξεις!). Ἀλλ' ἂς ἐξε-

---

καθὼς φαίνεται, ὅτι εἶναι πληροφορημένος καὶ κατὰ συνείδησιν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὁποίας κρατῆσι προφορᾶς· ἀλλ' ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν ἐξασκῆσι μόνον διὰ πεῖσμα· ἄλλως ὅμως γνωρίζεσι καὶ ὁμολογῆσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀψευδὲς τῆς διδασκαλίας τῆ Ἐράσμι! ἐπειδὴ (ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν), πῶς εἶναι δυνατὸν, σοφὸς Ἑλληνιστὴς νὰ μὴν Ἐρασμίζῃ κἄν κατὰ συνείδησιν, ἀλλὰ νὰ προφέρῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετ' ἀδιαφόρτι περὶ τῶν ἀρχῶν της πληροφορίας, παρομοίως μὲ τὰς νῦν βαρβαροφώνους Ἕλληνας; Εἰς τόσον δεισιδαιμονίας τύφον εἶχε τότε καναντήσει ὁ τῶν Ἐρασμιτῶν περὶ τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν ἐνθουσιασμός! (καὶ τώρα δὰ δὲν λείπουσι μεταξὺ τούτων καὶ Ἐννίνιοι!). Ἀλλὰ τοιοῦτος ἐνθουσιασμὸς δὲν ὁμοιάζει ἆράγε κατά τι τὸν φανατισμὸν τῶν τῆ Ἐννινίδι φίλων Μωαμεθανῶν; διότι καὶ οὗτοι, ὅταν ἴδωσιν ἀγαθόν τινα καὶ ἐνάρετον Χριστιανὸν, λέγουσι πρὸς ἀλλήλους· „ὅτι, ὁ ἄνθρωπος οὗτος μόνον κατ' ἐπιφάνειαν προσποιεῖται τὸν Χριστιανισμόν· εἰς δὲ τὴν καρδίαν τε δὲν δύναται νὰ μὴ γνωρίζῃ τῆ Κορανίδι τὴν ἀλήθειαν!"

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ξ ὡς μεγαλοπρεπέστερον" (Πλάτ. Κρατύλ. § 31), ἔνθεν καὶ τὰ φαινόμενα κακόμετρα Ὁμηρικὰ ἐκεῖνα, ὑλήεσσα Ζάκυνθος. καὶ, ἄστυ Ζελείης, κτλ. νομίζουσι τινὲς ὅτι ἐγράφοντο τὸ πάλαι, Δάκυνθος καὶ Δελείης, πρὸς ἀπάρτισιν τοῦ δακτύλου (οὕτω καὶ τὸ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον, ἀνέγνωσαν Κάμανδρον πρὸς θεραπείαν τοῦ μέτρου). Σδ πάλιν ἀντὶ ζ ἔγραφον καὶ ἄλλαι διάλεκτοι καὶ οἱ Δωριεῖς, οἵτινες καὶ μετὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ ζ ἐπρόφεραν εἰς σδω τὰ παρ' ἄλλοις εἰς ζω καὶ δδω λήγοντα ῥήματα (φράσδω, φράζω, φράδδω), κτλ. Οἱ δὲ Αἰολεῖς ἐπρόφεραν καὶ εἰς σσω τὰ εἰς ζω (φράσσω = ζω)· καὶ τὸ ἁπλοῦν σ ἀνεπλήρονεν ἐνίοτε τὸν τόπον τοῦ ζ, ὡς ἡ ὑπὸ Ζακυνθίων εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὸ πάλαι κτισθεῖσα πόλις γράφεται Λατινιστὶ Saguntum ἀντὶ Ζάκυνθον· καὶ πάλιν ἀντὶ σ πρὸ τοῦ μ κατ' ἀρχαίας γραφὰς ἐτίθετο ζ, ὡς εἰς τὸ ζμερδνὸς, κτλ. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ Ὅμηρος ἂν δὲν ἔγραφε σ μόνον ἀντὶ ζ, ἔγραφεν ὅμως ἢ δ, ἢ σδ, ἢ καὶ ἀμφότερα κατὰ λέξεις καὶ τὴν χρείαν τοῦ μέτρου· οἷον Δάκυνθος καὶ Δέλεια (ὡς δημία), καὶ πάλιν Σδεὺς τὸ Ζεὺς (εὐρύοπα Ζεὺς), καὶ σδόφος τὸ ζόφος (ποτὲ ζόφον), κτλ. Ἀλλ' ἀρά γ', ἐμπορεῖ νὰ ἦναι πρᾶγμα βέβαιον, ὅτι ὁ μεγαλοφωνότατος τῆς Ἑλληνικῆς καλλιεπείας Ἑρμηνεὺς δὲν ἐγνώριζε τὸν γλυκύτατον τοῦ ζ φθόγγον ἐδόλως ἐδαμοῦ, οὔτε εἰς τὸ ζειδωρος (ἰλ. β), οὔτε εἰς αὐτὸ τὸ ζέφυρος (ἰλ. β); καὶ τὸ μὲν θύραζε (ἰλ. ε) ἔγραψε θύρασδε (ὡς τὸ Ἀθήναζε ἐκ τοῦ Ἀθήνας δε), τὰ δὲ ἔραζε καὶ χαμᾶζε δὲν ἔχουσιν αἰτιατικὰς ἔρας, χαμὰς (ἐκ τοῦ ἔρα, χαμὰ), ὥςτε νὰ εἴπωμεν, ὅτι καὶ ταῦτα ἔγραψεν ἔρασδε

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ύσας, κτλ. καὶ τὸν ἀόρις. τὸν εἰς αι, μακρὰν ἐν ἐπὶ τῆς εὐκτικῆς, βραχυνομένην δὲ ἐπὶ ἀπαρεμφάτε, οἷον, φιλήσαι φιλῆσαι, ποθήσαι θῆσαι, ποιήσαι, ῆσαι· καὶ τὸ προσακτικὸν ἄπειργε μακρίνομεν τῇ παρατατικῇ ἀπείργε· καὶ τὸ τίμησον (προσακτ.) καὶ τιμῆσον (ὀδετ. μετοχὴ), κτλ. καὶ εἰς πολλοὺς δὲ τύπους καὶ σχηματισμοὺς ἀνωμάλων λέξεων ὁδηγέμεθ' ἀπταίστως διὰ τοῦ τόνε· ὁμοίως καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς τῶν συλλαβῶν ποσότητος, εἰς τὴν ὁποίαν σαλεύει πολλάκις ἡ ὀρθότης τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς. Οἱ δὲ γενναῖοι τονοκλάσται, κομπολακυθίζοντες, καὶ σοβαρῶς καταφρονοῦντες τοὺς τοιούτους τῶν γραμματικῶν ἡμῶν κανόνας, οἱ δέ τινες μὴ καταδεχόμενοι μηδὲ νὰ γράφωσι καθόλου κἀνὲν προσῳδίας σημεῖον (ὡς ἐὰν ἔγραφον ἐπὶ τοῦ Κάδμε τὰ Ἑλληνικά!), περιπίπτεσι πολλάκις εἰς πολλοὺς βαρβαρισμούς, διὰ τοὺς ὁποίες γίνονται καταγέλασοι· οἷον καὶ τὸ Ὁμηρικὸν οἱ (αὐτῷ), εἰς τὴν φράσιν „δίδομεν δέ οἱ εὖχος" ὁ κλεινὸς Ἐννίνιος (σελ. 33) μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι πρέπει νὰ γράφηται οἱ' ὡς ἐξ ἀποκοπῆς τοῦ οἷα (qualia)!! διότι δὲν ἐγνώριζεν ὁ ἄνθρωπος ἔτε πῶς ὀρθογραφεῖται, ἔτε, ἴσως, ἂν ὑπάρχει καὶ δοτικὴ τῆς τριτοπροσώπε ἀντωνυμίας ὅς! καὶ ἄλλα δέ τινα τοιαῦτα βαρβαρογραφεῖ μὴ γνωρίζων ἀκριβῶς τὲς Ἑλληνικοὺς τόνες, τὲς ὁποίες τόσον κατεμυκτήρισε, καὶ διὰ τοὺς ὁποίες πολλάκις ἐπωνόμασε τὲς καθ' ἡμᾶς Γραμματικοὺς μωρούς. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι εἶναι καὶ Γραμματικοὶ, καθὼς δίδονται καὶ ἄλλοι σοφοὶ, καὶ ὑπ' αὐτούς τινες τοὺς ἰατροὺς μωροί· διὰ τοὺς τοιέτες ἔλεγεν ἀξείως ὁ Δειπνοσοφισὴς, ὅτι „εἰ μὴ Ἰατροὶ ἦσαν, ἐδὲν ἂν ἦν Γραμματικῶν μωρό-

* *

(Σέφ. Βυζ. λ, *Αἰμονία*), *καὶ ἄλλοι ἄλλα μυριάριθμα.* ξ) *Ὁ Βάῤῥων* (70, π. Χ.) *ἐνόμιζεν, ὅτι τὸ παῤ Ὁμήρῳ σπάρτα* (*ἰλ. β*, 135) *δὲν εἶναι παρὰ τὸ νεώτερον, τὸ καὶ συνήθ. σπάρτον* (*ἡ καὶ ὁ, ἰβηρικὸς σπάρτος, τὸ φυτὸν, Ἰσπαν.* esparto, *Λτ.* spartum), *ἀλλὰ παρὰ τὸ σπαρτὸς, σπαρτὸν* (*ἐλλειπτ. κοινάβιον, ἢ συππίον· ἐκ τοῦ σπείρω. Ἀλλὰ καὶ ἡ σπάρτος καὶ τὸ σπάρτον εἶναι ἀμφότερα παρὰ τὸ σπείρω, τὸ σρέφω, τειλύσσω, ὅθεν καὶ ἡ σπεῖρα· καὶ τὸ μὲν ἐπίθετον ὀξύνεται, σπαρτὸς,-τὸν, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν πρὸς διαφορὰν παροξύνεται, τὸ σπάρτον, καὶ ἡ σπάρτη=σάθμη, σχοινίον· Σαλμάσ. εἰς Πλίν. καὶ Ῥείμ. λ. σπάρτον· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως*). *Ὁ δὲ Γέλλιος, μνημονεύων τὴν γνώμην τοῦ Βάῤῥωνος* (*Νυκτ. Ἀττικ. ιζ*, 3), *ὑποπτεύει μήπως τὸ ὁμηρικὸν σπάρτα πρέπει νὰ ὀξυτονῆται μᾶλλον, σπαρτὰ* (*πρὸς διαζολὴν τοῦ* spartum)· *τοῦτο τὸ χωρίον τοῦ Γελλίου ἀναφέρει καὶ ὁ Ἐννίνιος πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι, τάχα, μηδ' ἐπὶ τοῦ Βάῤῥωνος τόνοι δὲν ἐγράφοντο· Ἀλλ' αὐτὸς μὲν ὁ Βάῤῥων περὶ τόνων μὲν δὲν λέγει οὔτε γρύ· διακρίνει δὲ τὸ σπάρτον ἀπὸ τὸ σπαρτὲν, παροξύνων βέβαια τὴν λέξιν, ἐναντίον τοῦ γ κανόνος τῷ Ἐννινίῳ* (*βλ. ὄπισθ. σελ.* 553)· *ὁ δὲ Γέλλιος, τέλος, ὁ τὴν γνώμην τοῦ Βάῤῥωνος ἱσορῶν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ τόνου διάκρισιν τῶν λέξεων διορίζει, καὶ τοὺς τόνους τοὺς γραπτοὺς ἐγνώριζεν ἀναμφιβόλως* (*βλ. ἑφεξῆς § δ*). η) *Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος* (30, π. Χ.) *διδάσκει μὲν, ὅτι τὸ μέλος τῆς διαλέκτου* (*τῆς γλώσσης τῆς κοινωνικῆς*) *συνίσαται ἀπὸ τὰς ὀξείας καὶ βαρείας τῶν λέξεων τάσεις* (*τόνους*), *καὶ τὴν κατὰ μίαν συλλαβὴν συνεφθαρμένον ἔχουσαν τὸ ὀξὺ μετὰ τοῦ βαρέως περισπωμένην· λέγει δὲ καὶ, ὅτι αἱ*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νὰ ἀναστῶσιν ἀλλόφυλοί τινες αὐτοσχέδιοι μομοθέται τῆς παλαιᾶς αὐτῆς προφορᾶς; Ἐνομοθέτησαν, ἀλλ' ἠπάτησαν καὶ ἑαυτοὺς αὐτοὶ καὶ τοὺς ὀπαδούς των. ἐπειδὴ, ἂν ἡ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων προφορὰ εἶναι πλέον ἀποθαμένη (καθὼς ἐνόμισαν), κἀνεὶς ἄλλος δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ μᾶς τὴν διδάξῃ, εἰμὴ ὁ Ὅμηρος, καὶ ὁ Πλάτων, καὶ οἱ τῆς τότε ἀκμαζούσης

τελειότητα τῶν διαλέκτων τῆν Ἑλληνικῆς· πᾶσα μία ἐξ αὐτῶν ἔχει κάλλος ἴδιον καὶ ἐξαίρετον χαρακτῆρα τύπε. Ἡ Αἰολικὴ ὁμῶ μὲ τὰ κατὰ τόπες αὐτῆς ἰδιώματα (τὸ Θεσσαλικὸν καὶ Βοιωτικὸν καὶ Ἀρκαδικὸν καὶ τὸ τῶν Ἠλείων, καὶ Ἀχαιῶν, καὶ Κρητῶν, κτλ.), καὶ ἡ Δωρικὴ εἰς τὲς Λυρικοὺς Ποιητὰς ἀμιλλῶνται πρὸς τὴν Ἰωνικὴν καὶ Ἀττικὴν διάλεκτον τῶν Λογογράφων καὶ Ἐποποιῶν. Ἡ κοινὴ φιλοτιμία τῶ ἐλευθέρου καὶ μορφωτικοῦ πνεύματος τῶν κατὰ πολιτείας διηρημένων Ἑλλήνων ἐσπέδασε νὰ τελειοποιήσῃ ἑκάσην κατὰ τόπες διάλεκτον, ὥσε νὰ μὴ παραχωρῇ τὰ πρωτεῖα εἰς ἄλλην τινὰ συγγενῆ της. καὶ οἱ Ποιηταὶ καὶ Λογογράφοι λαλῆντες καθεὶς τὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετράφη, ἐξησκῆντο καὶ συνέγραφον ἐλευθέρως καὶ εἰς ἄλλην τινὰ τῶν ὁμογενῶν των. ὁ Δωριεὺς Ἀρχύτας ἔγραψε δωρισὶ, ἀλλ' ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Ἱπποκράτης, ἀμφότεροι καὶ αὐτοὶ Δωριεῖς, εὐηρεσήθησαν μᾶλλον εἰς τὴν Ἰωνικὴν, καὶ ὁ μαθητὴς τῆς Αἰολίδος Κορίννης Πίνδαρος ἔψαλλε δωρίδι μολπᾷ. Ἡ δὲ Ἀττικὴ, τέλος, ἔχαιρε καὶ εἰς πολλὲς δωρισμὲς, τοὺς ὁποίες δὲν ἠξίωσε νὰ τὲς ἀποξέσῃ, ὡς καλὰ καὶ ἀρχαιότατα γνωρίσματα τῆς πρὸς τὴν Δωρικὴν ἀδελφοσύνης της (ταυτίζεται δὲ ἐν πολλοῖς ἡ Δωρικὴ μὲ τὴν Αἰολικὴν, ἥτις φαίνεται ὅτι ἦτον ἡ ἀρχαιοτάτη κοινὴ τῆς Ἑλλάδος γλῶσσα, ἐκ τῆς ὁποίας μετερρυθμίσθη ἡ Ἰωνικὴ, καὶ ἐξ αὐτῆς ἡ Ἀττική). Ποία τῶν τωρινῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης γλωσσῶν ἔχει τὰς διαλέκτες της τόσον ἐκφρασικὰς καὶ πλουσίας καὶ καλλιφώνες ὅλας, ὅλας ἀρισοτέχνως μεμορφωμένας καὶ ἁρμοζούσας εἰς τὴν ὁποίαν πραγματεύονται ὑπόθεσιν, ὁποῖαι φαίνονται αἱ Ἑλληνικαὶ εἰς τὰ σω-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκφερόμεναι αἱ αὐταὶ καὶ χωρὶς ἢ μετὰ τοῦ υ=ι, καὶ παῤ Ὁμήρῳ καὶ παῤ ἄλλοις ἐνδόξοις καὶ ποιηταῖς καὶ λογογράφοις, ἀποδεικνύσι τὰς αυ καὶ ευ=αϝ καὶ εϝ· οἷον· Ἀγάω

θοὸς, διὰ τὸ ὀξυκόρυφον)· καὶ θέω (θέα,-άομαι)=τέω, τείνω (ὄψιν=ἀ-τενίζω, Λατιν. tueo, intueo=τύω, τέω), καὶ (τέω, δέω), δένδω (ὡς, τένω, tendo), δένδιλος, δενδίλλω (=ἀτενίζω, δείνω, δινέω, κτλ.)· καὶ δέω (δένω, δεσμεύω)=τέω, τείνω (ἐντείνω, συντείνω τὰ δετὰ, ἢ τὰ ἐκτείνω κατὰ σειρὰν), καὶ (δέω) δέμω (δομέω =θέω, θῆμι, τίθημι, ποιῶ), καὶ πάλιν (μετὰ τοῦ ρ, ῥοῖζον δηλοῦντος καὶ ῥύμην, ἢ ὁρμὴν κινήσεως ἢ συντάσεως) δέρω (δεράω) δρέω, δρῶ (δρόω, δϝόρω, Σλαβ. ιτβοριο), καὶ δρέω (θρέω, ὅθεν ἀθρέω), τέρω (ὅθεν τηρὸς, τηρέω)=δρόω, δρέκω, δέρκω, δέρκομαι (Σλαβ. εριο=δρῶ· δ=ζ)· καὶ πάλιν δρέμω, δράσκω (διδράσκω), δράμω=τρέω, τρέχω (τέω, τέρω, δέρω, θέρω, κτλ.)· ἐκ τοῦ τέω, τέλος, καὶ τὸ τέκω, τεύχω, τέκτων, τίκω, τίκτω, (ποίησις δέ τις καὶ δρᾶσις, ἤτοι τάσις εἶναι καὶ ἡ γένεσις, οἷον ἀπὸ σημείου ῥυέντος γραμμὴ, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴ=Λτ. productio ἐκ τοῦ duco=τύκω, τύγω, τύϝω=τάϝω, τάγω, τάζω, κτλ.)· τάω, τέω, τίω, τύω· δάω, δέω, δύω, δίω· θάω, θέω, θύω, θίω, κτλ. διάφοροι τοῦ αὐτοῦ θέματος σχηματισμοί]. Τούτων ὕτως ἐχόντων, ἐκ τοῦ τάω, τέω γίνεται ταὺς, τεὺς, Αἰολικ. τεῦς, ταῦς (=μέγας, πολὺς. Ἡσύχ.), συναιρέσει, ταῦς, τεῦς =(τάω, τάνω), τανὸς, ταναὸς=(τ=δ) δαὸς, δανὸς, δηνὸς, δαναὸς [ὅθεν ἡ Δανάη=ταναὴ, καὶ οἱ Ἥρωες Δαναοὶ=ταναοὶ μεγάλοι, ὡς οἱ Μακέται, Μακεδόνες (ἐκ τοῦ μᾶκος, μῆκος, μηκεδανὸς; καὶ μάκανος=μέγαλος, μεγάλος, ὅθεν μάγνος ἐν τῷ Λατιν. magnus, magnates=Μάγης, Μάγνητες]· ἐκ δὲ τοῦ δηνὸς τὸ μονοσύλλαβον δὴν (δ=θ, θίν), δὰν, ὅθεν (δ=ζ) Ζὰν, Ζὴν Ζηνὸς καὶ Ζὰς (Ζὶς =δὶς=δεὶς, Δὶς, ὡς μὴν καὶ μεὶς, θὴν καὶ θεὶς=θὶς, θὶν, ὡς ἐκ τοῦ θίω=θσίω, θέω, δέω, τέω)=(τεὺς, τεῦς), Δεὺς, Ζεὺς, Deus, Θεῦς, Θεὶς. Ὥσε (ἐάν τι λέγωμεν) καὶ εἰς τὴν λέξιν θεὸς ἔγκειται ἡ ἰδέα τῆς τάσεως καὶ ἑπομένως τῆς κινήσεως καὶ ἐνεργείας. Καὶ φαίνεται ἄρα, ὅτι οἱ πάλαι πατέρες ἡμῶν καὶ πρῶτοι τῆς γλώσσης δημιουργοὶ, θεοσεβῶντες εἰδέτι καὶ κρατοῦντες τὴν τῶν παλαιῶν Πατριαρχῶν καὶ πατέρων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους

κοπτάζομαι), σύρνημι, γελάζημι, δέχημι, ςέκημι, χηρεύημι, πέτημι, γυρίζημι, ὑπαγίνημι, κίνημι, ἔρχημι, λέγημι, κτλ. κατὰ τὰ φέρημι, ἀνέχημι, κοὰ (δύνω, δύνημι) δύναμαι, δυνάμενος, κτλ.]. Καὶ τῶν εἰς ρνω σπανίων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰολικῶν ῥημάτων πολλὰ εὑρίσκεις εἰς τὴν συνήθειαν, ὡς, σπέρνω, φέρνω (ὄθεν φερνὴ), δέρνω, γέρνω καὶ γυρνῶ (γύρω, γυρῶ, γυρίζω), σύρνω, σπαρνῶ (σπάρω,-ράζω, σσω), καταχερνῶ (κατὰ τὰ κέρω κέρνω, ἄρω ἄρνω, νυμι, φέρω φέρνω, πέρω, περνῶ), καὶ ἄλλα πολλά. Τὸ μελέταις καὶ φιλίαις καὶ τὰς ἄλλας τὰς εἰς αις τῶν Αἰολέων αἰτιατικὰς τὰς μεταχειρίζεται ὅλον τὸ ἔθνος· τὴν κατ' ἔκθλιψιν ἢ κρᾶσιν τῶν φωνηέντων Ἀττικὴν συναλοιφὴν, καὶ τὴν Ὁμηρικὴν συνίζησιν, τὰς ἀντιλαμβάνεται ἡ ἀκοὴ σε ἀπὸ πάσης λαχανοπώλιδος τὴν συνομιλίαν. Πολλαχῆ ἀκέεις καί τινα τῶν μορίων τῶν ποιητικῶν, οἷον τὸ κὲ· τί κε; (Χῖοι), καὶ κες δωρικώτερον ἀντὶ κεν (ν=ς), ὡς, ἄνωθέν κες, κάτωθέν κες, πέραακες (ὡς λέγεσιν οἱ περὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον κατοικημένοι (α)) · ὡσαύτως καὶ τὸ νυ,

---

(α) Πολλὰ καὶ ἀρχαῖα ἰδιώματα διέσωσε καὶ ἡ διάλεκτος τῶν κατοικέντων τὰ περὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον χωρία, τά τε ἀπὸ Φάσιος μέχρι πρὸς τὸν Θρακικὸν Βόσπορον παράλια (οἷον τὴν Σινώπην καὶ Τραπεζοῦντα καὶ Οἰνόην καὶ Τρίπολιν καὶ Κερασοῦντα καὶ Χηλὴν), καὶ τὴν ἐσωτέρω λεγομένην Χαλδίαν ἐπαρχίαν (τὰ Τερκικῶς Μαδεμοχώρια, ἐν οἷς ἦτο καὶ ἡ παραλιωτέρα Ἀργυρία), καὶ τὰς ἔτι τὰ μεσογειότερα τῆς Ἀσίας ἔχοντας Κιγιώτας καὶ Ζανίτας Ἕλληνας. Πλὴν τῶν γλωσσηματικῶν καὶ ἄλλων ἀρχαίων λέξεων Ἑλληνικῶν, τὰς ὁποίας καὶ ἔτοι διέσωσαν [ὡς τὸ ὑθάκιν=ὑθάκιον ἐκ τοῦ ὔθαξ=ὔθας=ὔθαρ, ἴθαρ, ὁ ἴμασὸς· καὶ τὸ ἐκυρὰ· καὶ τὸ μειζέτερος, ἀντὶ μειζότερος, ὁ μείζων· καὶ ἐμὸς, σὸς (συνηθέσερον ἰδικός μυ, συ), ὅθεν λέγεσι καὶ ἐσέτερος, ἐσῶν, ἀντὶ

ἑάρ κῆρ, κτλ.)· ἀλλ' ὅταν μετὰ μακρᾶ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μέλλῃ νὰ συναιρεθῇ βραχὺ φωνῆεν εἰς λέξιν ἁπλῆν, τότε πρέπει κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην νὰ πίπτῃ ἡ ὀξεῖα εἰς τὸ προηγούμενον φωνῆεν, ὥστε ἐξ αὐτῆς καὶ τῆς ἑπομένης βαρείας νὰ σχηματισθῇ ἡ τῆς φωνῆς περίσπασις, ἢ ὁ τόνος ὁ τῆς περισπωμένης, ὅστις πάντοτ' εἰς τὰς τοιαύτας συναιρέσεις ἐπικρατεῖ (ὡς, πλόοι πλοῖ, πασέων πασῶν, ἀκριβόητε ἀκριβῶτε, λῴϊος λῷος)· διότι ἄλλως τὰ δύω φωνήεντα δὲν δύνανται νὰ συναιρεθῶσιν εἰς ἓν καὶ νὰ περισπασθῶσιν, ὅταν δηλαδὴ πίπτῃ τούτων ἔξω ἡ ὀξεῖα (ὡς εἰς τὰ, πόλεως, ὄφεων, Θάλεω, καὶ τὰ τοιαῦτα, τῶν ὁποίων τὸ ληκτικὸν ω θεωρεῖται ὡς βραχὺ κατά τινα παλαιὰν Ἀττικὴν προφοράν). Τούτων ὕτως ἐχόντων, καὶ τὰ περισπώμενα ῥήματα, ἐν ὅσῳ εἶναι ἀσυναίρετα, πρέπει πάντως νὰ παροξυτονῶνται, ἐὰν μέλλωσι νὰ συναιρεθῶσιν· οἷον, φιλέω, λέεις, λέει· βοάω, άεις, άει· χρυσόω, όεις, όει, συναιρέσει, φιλῶ, βοῶ, χρυσῶ (= φιλέω, λῶ = λῶ, κτλ.)· ἀλλὰ ταῦτα, κατὰ τὸν Δ κανόνα τῶν Ἀντιτονιζῶν, προπαροξύτονα προφερόμενα, φίλεω, βόαω, χρύσοω, μένουσιν ἐξ ἀνάγκης πάντοτ' ἀσυναίρετα· ὁμοίως καὶ τὰ τειχέων, οῖν, τριηρέων, οῖν, τείχεων καὶ τριήρεων ἐκφωνούμενα δὲν δύνανται νὰ συναιρεθῶσιν εἰς ῶν, οῖν (τειχῶν, τειχοῖν, κτλ.), ὡς οὐδὲ τὰ, πόλεων, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὥστε, κατὰ τοὺς νέους Τονικούς μας, καὶ ἡ τόσον ἔκπαλαι φίλη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον, συναίρεσις ἀκυρόνεται εἰς τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα. Καὶ εἰς τὸν ἐξ ἀναλογίας κανονικὸν τῶν λέξεων σχηματισμὸν σφάλλουσιν οἱ παρατονοῦντες· οἷον ἐπὶ τῶν συνθέτων ἀναβιβαζομένου τοῦ τόνου (ὅταν ἡ λήγουσα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μεμορφωμένον ἀμέσως ἐκ τοῦ ο (ἠκρωτηριασμένου τὴν κορυφὴν, τὴν δὲ βάσιν πεπιεσμένου), καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμά του εἰκονίζει τρόπον τινὰ τὴν ξενόστομον τῶν χειλέων συζολὴν περὶ τὴν ἐκφώνησιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων εἶναι ἀκόμη, καθὼς εἴπομεν, εἰκασίαι ἀδιόριζοι. Πλὴν, ὅπως ἂν ἔχωσι τὰ τοιαῦτα, συνάγεται πανταχόθεν ὡς πρᾶγμα βέβαιον, ὅτι αἱ αυ καὶ ευ δίφθογγοι ἔχουσι τὸ υ ὡς πνεῦμα (καθὼς προείπομεν), καὶ ὑπάρχουσιν ἐκ πρώτης συζύσεως φύσει ἀδιαίρετοι συλλαβαὶ, διὰ τὴν συμφωνικὴν δασύτητα τοῦ υ (= F = ν, β). Ταύτης δὲ τῆς δασύτητος ἐπὶ μᾶλλον συμπυκνουμένης, ἢ ἄλλως περὶ τὴν προφορὰν τροποποιουμένης, τὸ βητόφθογγον υ μεταπίπτει καὶ εἰς τ' ἄλλα συγγενῆ τὰ χειλεόφθογγα ζοιχεῖα, τό, τε δασύτερον φ καὶ τὸ ψιλώτερον π· καὶ αἱ αυ καὶ ευ ἀποβαίνουσιν αβ καὶ εβ καὶ αφ καὶ εφ καὶ απ καὶ επ· οὕτως ὅλα τὰ ῥήματα τὰ εἰς αβω, εβω, απω, επω, αφω, εφω, ἔγειναν ἐκ τῶν εἰς αυω καὶ ευω = αϝω, εϝω, οἷον, λάω, λάϝω, λαύω, λάβω, λάπω, λάφω· ῥέω, ῥέϝω, ῥεύω, ῥέβω (ῥέμβω), ῥέπω, ῥέφω (ἐρέφω), κτλ. (α). Τοιαῦται πολλῶν

(α) Οὕτω καὶ τὰ εἰς αυς καὶ ευς ὀνόματα (ἐκ τῶν εἰς αος καὶ εος συναιρούμενα, ο = υ), ἀποβαίνουσιν = αϝς καὶ εϝς (ὡς ἐκ τοῦ ας καὶ ες = εις = ης), ὅθεν καὶ εἰς τὰς πλαγίας ἀποβάλλουσι τὸ πνευματῶδες υ, οἷον, ναῦς, ναὸς (ὡς ἐκ τοῦ νὰς, νάϝς), Ἀχιλλεὺς (Ἀχιλλέϝς), Αἰολ. Ἀχίλλης, ὡς καὶ Ὄρφης = (Ὄρφεϝς), Ὀρφεὺς, κτλ. καὶ ἡ Λατινικὴ δὲ τὰ τοιαῦτα πότε μὲν ἐκφέρει χωρὶς υ = F, ὡς, Achilles, Ulysses (βλ. σελ. 48), πότε δὲ πάλιν τρέπει τὸ υ εἰς τὸ συνειθισμένον της u = ϝ, ὡς, Orpheus, Theseus, κτλ. Οὕτως εἶπε καὶ Deus τὸ Δεὺς = Θεὺς, ἢ Θεῦς (δωρικῶς· δ = ϑ, καὶ υ = ο) = Θεὸς, Κρητικῶς, Θιὸς (Λακωνικῶς, Σιὸς, σ = ϑ) = Διὸς (ὡς ἐκ τοῦ Δὶς), καὶ (δ = σδ = ζ), Σδεὺς, Ζεὺς, καὶ Ζὴς, δωρικ. Ζὰς = Ζὰν, Ζὴν Ζηνός· διότι καὶ τὸ Ζὴν δέν με φαίνεται διάφορον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἔλεγον, φέρ᾽ εἰπεῖν, κῦρος, καὶ μῦνος ἀντὶ κύρος, μόνος, ἀλλὰ δὲν ἔλεγον καὶ ϛῦνος τὸ ϛόμα, καὶ μῦρος τὸ μόρος, ἢ κῦρος τὸ ἕτερον κόρος (ὁ χορτασμός). Ὡσαύτως πάλιν ἔλεγον οἱ αὐτοὶ γόνυ καὶ (γόνας, γόνος, γῦνας, γῦνος), γούνων, γούνατα, δόρυ, δορὶ καὶ (δοῦρας) δούρατα, δοῦρα, δουρὸς, δουρί· συνήργει δὲ εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ τῶν ποιητῶν ἡ περὶ τὸν σχηματισμὸν ἐλευθερία διὰ τὸ μέτρον. Πότε δὲ καὶ ἡ ἐκ τῦ ο καὶ υ (= u) συναιρεθεῖσα ϑ διωρίσθη ἀντὶ τοῦ μακρῦ u; καὶ τῦτο εἶναι ἄδηλον· ὅσον ἐγὼ δύναμαι νὰ εἰκάσω, καὶ αὕτη ἡ διφθογγος ἐμορφώθη συγχρόνως μὲ τὰς ἄλλας, διότι καὶ ταύτην συνεισάγει ἡ περὶ τὴν πρώτην διάπλασιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπινοηθεῖσα συναίρεσις· ὥϛε καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον καὶ τῦτο τὸ ϛοιχεῖον ἦτο γνωϛὸν, καθὼς φαίνετ᾽ ἐκ τῶν συναιρεμένων βῦς, βϑσὶ, καὶ βόας, βόεσσιν (ἰλ. υ, 494, σ, 524, ο, 634), ἀρόω, καὶ ἀρῦν (= ἀρόειν), δίδϑ (ἰλ. ζ, 195), καὶ διδῦσι, καὶ μαυροῦσι (Ἡσιοδ. Ἔργ. 223, 323, ἐκ τοῦ μαυρόω, διδόω, δίδοε), Σιμόεις, -μόεντα (ἰλ. δ), καὶ Σιμῦντα (Ἡσιοδ. Θεογον. 343), βορέαο καὶ βορέϑ (Ἔργ. 504, 516), καὶ ἡ ἀρχαία εἰς οιο γενικὴ ἀδιαφόρως καὶ εἰς ϑ (ἐκ τῦ οιο, οο, συναιρ. ϑ, ὡς καὶ τὰ αο, οε, εο, συναιρῦνται εἰς ϑ), οἷον ἠλίϑ καὶ ἠλίοιο, καὶ ἠελίοιο (ἰλ. ϑ, 68, 538, καὶ Ἡσ. Ἔργ.), καθὼς πάλιν συνήρϑν τὰ εο καὶ εἰς ευ, ἀντὶ ϑ, ὡς, ἐργάζευ, ἀνθεῦσι, πονεύμενος (ἰλ. ν) = πονέμενος, ἀνθῦσιν, ἐργάζϑ (Ἡσιοδ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πλην τοῦ ι τῆς δοτικῆς (ϛήθεσ-ι, κτλ.), ὄχι ϛήθεσΓι (ὡς ἐῤῥέθη σελ. 377)—σ. 384, ϛχ. 21. τὰ εἰς οιος, (πατροῖος, κτλ.) εἶναι τύπος Ἰοιωτικός (βλ. σελ. 687) — σελ. 401, ϛχ. 7, recencior. γρ. recentior.—σ. 414, ϛχ. 17, ὄξυνα γρ. ὄξινα—σ. 473, ϛχ. 23. Ἰώσηπος· „τὰ γὰρ ὀνόματα (λέγει Ἀρχ. α, κεφ. ζ) διὰ τὸ τῆς γραφῆς εὐπρεπὲς ἑλλήνισαι, κτλ. — σ. 492, ϛχ. 13, Συρακόσας. Πρόσθ. (βλ. Παυσ. Ἠλιακ. ζ)—σ. 495, ϛχ. 9, βαρβάριζη γρ. -βαρίζη—σ. 532, ϛχ. 25, ἀμοργητὴ ἐκ τοῦ ἀμοργάω, ἀμόργω, ὡς καὶ ὀμόργω,-γάω, ὀμοργάζω, βλ. Ῥείμ. λ. ὁμαρτάζω, — σ. 538, ϛχ. 1. Κάκοδῆμος γρ. Κακοδῆμ.—σ. 543, ϛχ. 18, Δεζιδεράνδε γρ. Δεζιδερίδε—σ. 555, ϛχ. 26, πρὸ τοῦ γρ. πρὸ τοῦ ι,—σ. 561, 30, παροξ. γρ. προπαροξύτ.-σ. 592, 35, ιθ, γρ. Βοιωτ. σ. 606, ϛχ. 17, Συνεζενγμένα γρ. Συνεζευγμ.—σ. 614, ϛχ. 10, βραχυπαραληπτῆ γρ.-ληκτῆ—ϛχ. 21, ἀδιαρέτε γρ. ἀδιαιρ.— σ. 617, ϛχ. 2, μυριάριθμα· Πρόσθες· Οὕτω καὶ ὁ Ολυμπιόδωρος (εἰς τὰ Μετεωρολογ. τοῦ Ἀριϛοτέλ. 27) „Τότε μὲν (λέγει) Γραικοὶ ἐκλήθησαν· νῦν δὲ Ἕλληνες. Τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα οἱ μὲν Ῥωμαῖοι παροξύνουσι, Γραῖκοι λέγοντες· ἡδὲ κοινὴ διὰ λεκτος ὀξύνει. Καθόλου δὲ οἱ Ῥωμαῖοι πᾶν ὄνομα παροξύνουσι διὰ τὸν κόμπον, κτλ. (βλ. σελ. 581, καὶ 582, σημ.)—σ. 619, ϛχ. 25, προπαροξύνοντις γρ.-τες—620, ϛχ. 7, λυγαρέα,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πεπλεγμένος καὶ μετὰ τοῦ δακτυλικοῦ ῥυθμοῦ „λῑσσομέ|νη· δίδο|μέν δὲ οἵ|· βλ. ἐφεξῆς κεφ. ε)· ἀλλ᾽ ὅμως πάντοτε ὁ τόνος εἰς τὴν λέξιν ἦτο σαθερὸς, ἐπὶ μὲν τῷ πρωτοπροσώπῳ δίδομεν εἰς τὴν τρίτην ἀπὸ τοῦ τέλους συλλαβὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ δωρικοῦ ἀπαρεμφάτου διδόμεν (ἰωνικ. διδόμεναι) εἰς τὴν παραλήγουσαν· (ὁ δὲ κύριος Ἐννίνιος μᾶς ἐκανόνισε πᾶσαν λέξιν ὑπερδισύλλαβον ὅτι εἶναι προπαροξύτονος, ὅταν βραχυπαραληκτῇ!!). Καὶ τὸ δίκαιον δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐτυμολογῶν παρὰ τὸ δίχα, οἷον δίχαιον (Ἠθικ. Νικομ. ε, 4), τὸ ἐπρόφερεν ἑπομένως καὶ προπαροξύτονον (α), κτλ. ε) Ὁ

(α) Ὁ δὲ Πλάτων (Κρατύλ.), παίζων μᾶλλον (καθὼς ἐνίοτε συνειθίζει περὶ τὰς ἐτυμολογίας), παράγει τὸ δίκαιον παρὰ τὸ διαϊὸν. Καὶ τοῦτο ὁ ἀοίδιμος Βυτμάνος (ἐρασμίζων καὶ αὐτὸς) ἀνέφερεν εἰς τὴν ἑλληνογερμανικὴν γραμματικήν του (ἐκδόσ. Βερολίνου 1819), μίαν ἀπὸ τὰς ἀποδείξεις τῆς κατ᾽ Ἔρασμον διαιρέσεως τῆς αι, καθ᾽ ἣν τὸ δίκαιον προφέρεται δικάϊον! Ἀλλ᾽ αὐτὸς ὁ Πλάτων εἰπών, ὅτι „ἔξεσι ποικίλλειν ταῖς συλλαβαῖς“ (αὐτόθ.), ἀποδεικνύει ἄλλην τῆς ἀδιαρέτου αι, καὶ ἄλλην τῆς διὰ τοῦ κατὰ διαίρεσιν πάθους διῃρημένης αι τὴν προφοράν· τὸ διαϊὸν εἶναι διὰ ἰὸν, ὅθεν συνεκύπη τὸ διιὸν, ὡς καὶ ἐκ τοῦ μετὰ ἰὸν, τὸ μετιὸν, κτλ. ἔπειτα πῶς ὁ τόνος τοῦ δίκαιον, δίκαιος, καὶ πῶς ὁ τοῦ διαϊὸν; (εἶναι δὲ καὶ, ὁ διαϊὸς? ὡς, ὁ δίκαιος??). Καὶ ἄλλως δὲ ἡ ἐκ διαιρέσεως αϊ προφέρεται καὶ συνηρημένως αι, ὡς αἰγὶς ἐκ τοῦ (αἴσσω), ἀΐσσω (ἄσσω = ἄττω)· ἀΐδης = ᾅδης, κτλ. οὕτω καὶ τὸ δίκαιον, ἂν ἦτο ἐκ τοῦ διαϊὸν, ἠδύνατο νὰ συναιρεθῇ (διαιὸν, δίαιον), δίκαιον. Πάλιν ὁ αὐτὸς Πλάτων (αὐτόθι) παράγει τὸ δαίμων ἐκ τοῦ δαήμων, καὶ τὸ αἰθὴρ ἐκ τοῦ ἀεὶ θεῖν· ἂν λοιπὸν ἡ αι ἐπροφέρετο αϊ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωσιν οἱ Ἐρασμῖται καὶ τὸ η = ι (δαίμων, δαΐμων = δαήμων), καὶ τὴν ει = ι καὶ η (αἰθὴρ, ἀΐθηρ = ἀεὶ θεῖ)· καὶ ἄλλα πολλὰ πάντῃ ἐναντία πρὸς τὰς δοξασίας των· ἀλλὰ περὶ τῆς αι καὶ τῶν ἄλλων διφθόγγων εἴπομεν ἱκανά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀγαθοῖς, — καὶ διὰ τί (θέλεις εἰπεῖ), ἔδεσαι καὶ τρώγεσαι ὑπὸ φθόνυ; — ἀλλὰ καὶ τὸ

„Ἥρη τ' Ἀργείη καὶ ἀλαλκομενηΐς Ἀθήνη."

ὅταν τὸ ἀκέσῃς

Ἔρε τ' Ἀργέϊεε κἀϊ ἀλαλκομενεεΐς Ἀθέενεε

θέλεις ςήσει τοὺς ὀφθαλμοὺς συλλογιζόμενος κἄμποσα λεπτὰ, τὶ τὸ ἔρε (ἔῤῥε, ἢ ἔῤῥεε); καὶ τί τἀ ἄλλα τὰ μελίφωνα λεξείδια; Καὶ μὴ νομίσῃ τις, ὅτι προφέροντες τὸ η μακρῶς, ἢ ὡς διπλῦν ε, θεραπεύσοι πολλάκις τὴν ἀμφιβολογίαν· ἐπειδὴ πρῶτον μὲν ἡ ταὐτοφωνία τῦ βραχεος ε τὺς ἀποπλανᾷ συχνάκις ἀπὸ τὺς σοβαρὺς κανόνας των· ἔπειτα καὶ αὐτὸ τὸ φύσει μακρὸν η εἰς τὸ τέλος μάλιστα τῆς λέξεως, ἄλλυ φωνήεντος ἑπομένου, βραχύνεται πολλάκις ἀπὸ τὺς ποιητὰς, οἷον τὸ, ἢ φίλη ἢ μάλα τύνη, ἂν τὸ προφέρωμεν, ἔε φίλε, τί νὰ ἐννοήσωμεν, αὐτὸ τὸ φίλη, ἢ τὸ ἀρσενικὸν φίλε, ἢ τὸ προσταχτικὸν φίλεε, ὡς, „φίλε' Ἀθήνη;" — Τὰ τοιαῦτα (λέγυσι) διακρίνονται καὶ ἀπὸ τὸ νόημα, καὶ ἀπὸ τὴν συνήθειαν τῆς προφορᾶς. — Καὶ μήπως διὰ τὺς αὐτὺς λόγυς δὲν διακρίνονται καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν αἱ ἐκ τῦ ἰωταχισμῦ ἀμφιβολογίαι; Εἰς δὲ τὴν Ἐρασμικὴν ἀπαγγελίαν προξενεῖ τὴν μεγίςην κακοφωνίαν καὶ ἀσάφειαν ἐξαιρέτως ἡ πλεονάζυσα χασμῳδία, τὴν ὁποίαν τόσον ἔφριττον καὶ αἱ ἄλλαι πολλάκις διάλεκτοι, καὶ ἐξαιρέτως οἱ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀνθρωπίνης εὐφωνίας ἀναγαγόντες Ἀττικοὶ, οἵτινες διὰ ποικίλων συναιρέσεων καὶ θλίψεων καὶ συναλοιφῶν καὶ ἀποκρόφων ἐσπούδαζον παντοιοτρόπως νὰ διαφεύγωσι τὴν χάσμην, ὡς ἁμαρτίαν βαρβαρικήν· „ἔςι γὰρ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σμιτῶν ἐνςάσεως περὶ τῆς Λατινικῆς ει. Κἂν μὲν πείθωμεν τὸς ἄνδρας, καλῶς· εἰ δὲ μὴ, ἂς κρίνωσι λοιπὸν περὶ τῆς Λατινικῆς διφθόγγε ὅ,τι τὸς δοκῇ καλλιώτερον, σπεδάζοντες νὰ σαφηνίσωσιν ἀκριβῶς τὰς περὶ τὰ γράμματα σκοτεινὰς μεταβολὰς τῆς ἀρχαιοτάτης τῶν Ῥωμαίων προφορᾶς (εἰς τὴν ὁποίαν σῴζονται πολλὰ βαρβαρότητος ἴχνη)· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες δὲν θέλεσιν ἐδέποτε λάβει τὴν Λατινικὴν ει κανόνα καὶ γνώμονα περὶ τὴν ἐκφώνησιν τῆς ἰδικῆς των ει· ei (î), ἢ εϊ ἐπρόφερεν ἄρα καὶ ὁ Νεμᾶς, καθὼς ὕςερον ὁ Κικέρων καὶ ὁ Βιργίλιος; καὶ ἔτοι πάλιν εϊ ἀκριβῶς, καθὼς ὁ Ἔρασμος; ἀδιαφορῶμεν! (α)· ἀλλὰ τὴν Ἑλληνικὴν ει, κἂν ὁ Ἔρασμος δὲν θέλῃ, ἀλλ' ὅμως καὶ ὁ Βιργίλιος καὶ ὁ Κικέρων (διὰ τί ὄχι καὶ ὁ Νουμᾶς;), τὴν ἐπρόφερον ἀδιαιρέτως, καὶ τὴν ἐξέφραζον (καθὼς προείπομεν) διὰ τοῦ i, ὡς οὖσαν ἐξ ἀρχῆς, καθὼς καὶ τώρα παρ' ἡμῖν, ϛοιχεῖον μονοειδές· τούτου δὲ δείξεις αἱ ἑφεξῆς.

§ ζ. Εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (β), ὅτι τὸ φωνῆεν ε οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι τὸ ἐπρόφε-

---

(α) Πόσον ὀλίγον ἐξηκέετο ὁ φθόγγος τοῦ e εἰς τὴν Λατινικὴν ei τὸ ἀποδεικνύει ὁ ἀσεϊσμὸς ἐκεῖνος τοῦ Λουκιλίε, τὸν ὁποῖον ἐμνημόνευσεν ὁ Κυντιλιανὸς (I, 7, 15).

„ Mendaci furique addes e cum dare furei
„ Jusseris.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαίαν (150, ἔτη πρὸ τοῦ Κικέρωνος), ἐπιγραφὴν τῆς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ σῳζομένης σήλης, τὸ e γράφεται καὶ ἀντὶ τοῦ i, οἷον, cepet, enque, ἀντὶ cepit, inque, κτλ. οὕτως ἔλεγον οἱ παλαιοὶ καὶ Menerva, leber, ἀντὶ Minerva, liber, κτλ. Quint. A, 7.

(β) βλ. τμ. α. κεφ. ϛ. καὶ ϑ.

Οὕτω τὸ γραῦς, ἰωνικ. γρηῦς, καὶ ναῦς καὶ νηῦς εἶναι = γράϝς, νάϝς, νῆϝς (ἡ γενικὴ χωρὶς ϝ, γραὸς, νηὸς· πληθ. γρᾶες, νῆες), καὶ τὸ Ὀρφεὺς καὶ βασιλεὺς = Ὀρφὲϝς (Αἰολικ. Ὄρφης), βασιλὲϝς (γενικ.-έως), καὶ τὸ αὐτὸς = αὖ τὸς, ἀϝ τὸς (συνήθ. ἀτὸς), καὶ πάλιν ἐκτῦ ὁ αὐτὸς (συναιρέσει τῦ ο καὶ α), ωὐτὸς, κτλ. Ὥξε αἱ αυ, ηυ, ωυ, εἶναι συλλαβαὶ ἐκ πρώτης γενέσεως ἀδιαίρετοι, τετέσι δίφθογγοι κατὰ διέξοδον, ὡς μὲν πρὸς τὰ ἁπλᾶ φωνήεντα σύνθετοι, ὡς δὲ πρὸς τὰ διπλᾶ ξοιχειώδεις καὶ ἁπλαῖ διὰ τὸ συνημμένον υ, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ γράμμα καὶ πνεῦμα μόνον. Πάλιν ἡ ου δίφθογγος ἀρχαίως ἐγράφετο ο (διότι τὸ ο ἀρχαίως ἐπροφέρετο καὶ ȣ βραχύ). καὶ εἰς τὴν τωρινὴν μορφήν της εἶναι σύγχριμμα τοῦ τε ο καὶ τοῦ υ, παρομοίως καὶ τȣτȣ κατὰ τὰς Αἰολεῖς ἐκφωνȣμένȣ (ȣ)· διότι ἀφ' ἧς διεκρίθη ὁ ἰδιαίτερος φθόγγος τῦ ὁμικρῦ καὶ ὑψιλοῦ, συνήφθησαν κατὰ κρᾶσιν ἀμφότερα τὰ γράμματα πρὸς δήλωσιν μόνον τοῦ μακροῦ ȣ, ὡς λέγομεν ἐν τῷ περὶ τῆς ου. Ὥξε καὶ αὐτὴ εἶναι ξοιχεῖον ἁπλῶν καὶ μονοειδές. Τὸ ἕτερον δευτερεῖον γράμμα τῶν διφθόγγων εἶναι τὸ ι· τοῦτο δὲ πολλάκις ἐπροξίθετο μόνον διὰ νὰ μηκύνῃ τὸ μετ' αὐτῦ συνημμένον βραχὺ φωνῆεν ε καὶ ο, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὸν φθόγγον του. ἀπόδειξις δὲ τȣτȣ μεγάλη εἶναι ἡ ει παλαιοτάτη γραφὴ τῦ ε (α). τὸ ε προ-

---

πλέονες· καὶ ταῦς, τηῦς, ταῦς, τηῦς = ταὸς, κτλ. γίνονται καὶ ἐκ τροπῆς τῆς ȣ, ὡς, δωρικ. εὖσα = ἕσα, κτλ. καὶ ἐκ συναιρέσεως, ὡς λέγομεν παρακατιόντες, ἀλλὰ πάντοτε ὑπάγονται εἰς τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς γενέσεως αὐτῶν.

(α) „Τὸ ε ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι ει, καὶ τὸ ο ου, ἵνα τῇ τῆς διφθόγγȣ ἐκτάσει ξοιχειακῶς (καθὸ ξοιχεῖα ἁπλᾶ καὶ ἀδιαίρετα),

κατὰ τὸν γ κανόνα των, ἀντιλέγουσι καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν Μῶσαν. παρατονοῦσιν ὡσαύτως προφέροντες ἐχῆσθα, ἐπῆσθα, ἐφῆσθα, ἀντὶ ἔχησθα, εἴπησθα, ἔφησθα, ὡς οἴδασθα (οἴομαι, οἶμαι), ὅθεν συνεσόπη τὸ (οἶδσθα) οἶσθα, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ flāvisti (flāvi, ἀντὶ flavīsti), συνεκόπη τὸ (flāvsti), flāsti, καὶ τὰ Ἰταλικὰ dēsti, stēsti (dētsti, stētsti, ὡς ἐκ τοῦ dēdisti, stētisti, ἀντὶ dedīsti, -tīsti). β) Οἱ Λατῖνοι δὲν τονίζουσιν ἐδέποτε τὴν λήγουσαν τῆς λέξεως, ὅσ' ἔχουσιν ὅλως ὀξύτονα ἢ περισπώμενα ὀνόματα, ὡς ἔχουσι πάμπολλα οἱ Ἕλληνες, καὶ εἶχον ἐξ ἀρχῆς (καθὼς θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς ἐνδόξων ἀνδρῶν παλαιὰς μαρτυρίας). Ὥσε τοῦτο πρῶτον γίνεται μεσότοιχον μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς προσῳδίας. Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα μορφωθεῖσα τὸ πλεῖσον ἐκ τῆς Αἰολικῆς διαλέκτου φυλάττει ταύτης τὸν τονισμὸν εἰς τὰ δισύλλαβα μάλισα, τῶν ὁποίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον ἐτόνιζον τὴν παραλήγουσαν οἱ Αἰολεῖς, ὡς, αὔως, ἔμμι (ἀὼς, εἰμὶ)· πολλὰ δὲ καὶ τῶν τρισυλλάβων παρωξυτόνευν παρομοίως, ὡς, Ἀχίλλευς, ἢ Ἀχίλλης, Ὑδύσσευς, Λατιν. Achilles, Ulysses, βασίλευς, κτλ. ἐνίοτε δὲ προπαρώξυνον καὶ τὰ παῤ ἄλλοις ὀξύτονα ἢ παροξύτονα βραχυκατάληκτα τρισύλλαβα, ὡς, δύνατος, ἀντὶ,-τὸς, καὶ Μύριλλα, εὐρύοπα, ἀκάκητα, μητίετα (α, βραχὺ, ἀντὶ Μυρίλλης, μητιέτης, ἂν καὶ τοῦτο, κατά τινας, παροξύνεται μᾶλλον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, ὡς καὶ τὰ, ἱππόται, ἱππηλάται, κυανοχαῖται, Θυέστα, προπαροξύνεται δὲ μόνον εἰς τὴν κλητικὴν, μητίετα Ζεῦ! βλ. Σαίφερ. εἰς Γρηγ. Κορινθ. 96), καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἀλλ' οὔτ' εἰς τὰ δισύλλαβα καὶ τρισύλλαβα ἦσαν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τατα πράγματα μὲ βύσσινα ὀνόματα (καθὼς ἔλεγαν), ἀλλὰ μὲ βαρυζόνυς ὀνομασίας. κἀνεὶς βέβαια ἀπὸ τὺς εὐαισθήτυς Ἀθηναίους (τῶν ὁποίων ὁ δῆμος ἐδιόρθονε τὴν γλῶσσαν καὶ αὐτῦ τῦ Μακεδόνος νικητῦ των, ἐν ᾧ μάλιστα τοὺς ἐχάριζε καὶ σῖτον), κἀνεὶς, λέγω, δὲν ἤθελε ςέρξει νὰ λάβῃ ὁποιονδήποτε βραβεῖον, ἂν τὸν ἠνάγκαζαν νὰ στρεβλώσῃ τόσον τὸ ςόμα τυ, ὥςε νὰ ὁμολογήσῃ Ἐρασμικῶς, ὅτι εἶναι μπεμπραμπευμένος (bebrabeumenos)· τοιῦτον βατταρισμὸν περὶ τὴν τῦ β προφορὰν δὲν ἐξεύρω ἂν ἠδύναντο οἱ Ἕλληνες νὰ ὑποφέρωσιν εἰς μόνην τὴν λέξιν βάρβαρος, διὰ νὰ ἐκφράσῃ ἐντονώτερα τὴν σημασίαν της· ἀλλ' αὐτοὶ καὶ εἰς τῦτο ἦσαν εὔφωνοι, καὶ χαρίεντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Γ.

§ α. Καὶ τὸ γ οἱ πλεῖςοι καὶ θερμότατοι τῶν Ἐρασμιτῶν δογματίζυσιν ὅτι πρέπει νὰ ἐκφωνῆται ὡς τὸ λατινικὸν g, ἁδρότερον δηλονότι καὶ παχύτερον ἢ σκληρότερον, παρὰ ὡς τὸ προφέρομεν συνήθως οἱ Ἕλληνες, καὶ ὡς διαγράφει τοῦ στοιχείου τὸν Ἑλληνικὸν φθόγγον ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος, προφερομένου "διὰ τῆς γλώσσης ἀνισαμένης κατὰ τὸν ὐρανὸν, καὶ τῆς ἀρτηρίας

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὀλίγον, ἀλλ' ὅμως διαφόρως τὸ η ἀπὸ τὸ Λατιν. e (διότι, ἐξαιρεθέντος τοῦ ἀρχτικῦ γράμματος, εἰς ἁδὲν ἄλλο ϛοιχεῖον μένει τὸ διαφόρως, ἢ ἑτέρως [secus], τουτέϛι τὸ ἑτερόφωνον τῦ μῆλα πρὸς τὸ bela, εἰ μὴ εἰς τὸ η καὶ ε). Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύϛιος (τῷ 30, π. Χ.), διαγράφει πρῶτον τὸ εὐφωνότατον α, ὡς καὶ μακρὸν λαμβανόμενον καὶ βραχύ· ἔπειτα, τὰ κυρίως μακρά, τὸ ω μετὰ τῦ η (περὶ τῦ ὁποίϖ ὅτι προφέρεται „κάτω περὶ τὴν βάϛιν τῆς γλώϛϛης ἐρεῖδον τὸν ἦχον ἀκόλϖθον, ἀλλ' ἐκ ἄνω, καὶ μετρίως ἀνοιγομένϖ τοῦ ϛόματος", εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροϖθεν κεφ. ϛ, §. γ, ἀντιγράψαντες τὰς αὐτὰς λέξεις τῦ Ἁλικαρνασσέως). ἐφεξῆς προϖαποδίδει καὶ τῶν ἄλλων δύω διχρόνων ι καὶ υ τὸν φθόγγον· καὶ τέλος, τάϖϛει τὰ δύω βραχέα ε καὶ ο, τῶν ὁποίων λέγει, „ὅτι ἁδέτερόν ἐϛιν εὔηχον, ἧττον δὲ δυϖηχὲϛ τὸ ο· διΐϛηϖι γὰρ τὸ ϛόμα κρεῖττον θατέρου (τῦ ε), τὴν δὲ πληγὴν λαμβάνει περὶ τὴν ἀρτηρίαν μᾶλλον" (α). Ὥϛε ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Κριτικὸϛ ζωγραφίζει τὸ ε οὔτε εὔηχον, οὔτε περὶ τὴν ἀρτηρίαν ϖχηματίζον τὸν φθόγγον, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ χείλη ϖεϖηρότα, καὶ ὄχι τόϖον χαριέντως ἀνοιγόμενα. τοιοῦτο δὲ τὸ η

(α) Παρομοίως καὶ ὁ Πλάτων (Κρατύλ. § λζ), ἀφ' ἧ πρῶτον διέγραψε τὸ ε ὡς ἐπιτήδειον νὰ ἐκφράζῃ ἔϖιν (κίνηϖιν), τὸ δὲ ι, τὰ λεπτὰ πάντα („ἃ δὴ μάλιϛα διὰ πάντων ἴοι ἄν, παρὰ τὸ ἰέναι"), λέγει ἐφεξῆς, ὅτι ὁ παλαιὸϛ ὀνοματοθέτης μετεχειρίϖθη τὸ μὲν α νὰ ἐκφράζῃ τὰ μεγάλα („τὸ δ' αὖ α τῷ μεγάλῳ ἀπέδωκε"), τὸ δὲ η πρὸς μῆκοϛ ἢ ἐκτάϖεωϛ ἔκφραϖιν („καὶ τῶ μήκει τὸ ἦτα, ὅτι μεγάλα τὰ γράμματα, κτλ. Ὥϛε καὶ ὁ Πλάτων καὶ ἀλλοῦ, καθὼς προείπομεν, καὶ εἰς ταύτην τὴν διαγραφὴν διακρίνει τὸ η ἀπὸ τὸ ε.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ η. Ὁ Βόσσιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔψεξαν τοὺς κοινῶς λεγομένους πολιτικὲς τῆς γλώσσης ἡμῶν ςίχους, οἵτινες ἔχουσι τὸν ῥυθμὸν ἐκ μόνου τοῦ τόνου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν· ἀλλ' ὁποῖοι καὶ ἂν ἦναι οἱ πολιτικοί μας οὗτοι ςίχοι (τῶν ὁποίων δὲν ἔχουσι βέβαια καλλιωτέρους ἀδ' αὐταὶ τῶν Εὐρωπαίων αἱ γλῶσσαι, ςιχουργοῦσαι καὶ αὐταὶ κατὰ τόνους παρομοίως καὶ κατ' ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν), φαίνεται καὶ ἐξ αὐτῶν, ὅτι οἱ παλαιοὶ πατέρες ἡμῶν ἀπαγγέλλοντες τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἐφύλαττον καὶ τὸν τόνον μετὰ τοῦ χρόνου· διότι τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ ςίχοι εἰ μὴ πολλῶν Ὁμηρικῶν καὶ ἄλλων παλαιῶν ἐπῶν ἀπομιμήματα, κατὰ μόνους τοὺς τόνους ἐκφωνουμένων, χωρὶς τοῦ μακροῦ καὶ τοῦ βραχέος χρόνου τὴν διάκρισιν, ὡς λέγομεν ἐφεξῆς. Ἐξέπεσε δὲ τῶν συλλαβῶν ὁ χρόνος ἀπὸ τὴν κοινὴν τοῦ ὄχλου προφορὰν εἰς αὐτὴν ἀκόμη τῆς γλώσσης τὴν παρακμήν· ἀλλὰ καὶ ἐν ὅσῳ ἤκμαζεν ἡ γλῶσσα δὲν διέκρινεν ὁ ἄμουσος ὄχλος, νομίζω, τὸ μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ μὲ τόσην ἔμφασιν καὶ ἀκρίβειαν, μὲ ὅσην οἵ,τε ποιηταὶ εἰς τοὺς ῥυθμοὺς, καὶ οἱ ῥήτορες εἰς τοὺς εὐρύθμους λόγους των· πολλῶν λέξεων συγκοπαὶ, συνειθισμέναι καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ῥήτορας καὶ ποιητὰς [οἷον τοῦ οἴομαι καὶ οἴδασθα εἰς τὸ οἶμαι καὶ οἶσθα, καὶ τὸ κεβλὴ ἐκ τοῦ κεβαλὴ ἀντὶ κεφαλὴ, καὶ τὸ σαυκῶς ἐκ τοῦ σαβακῶς, καὶ, βλώσκω ἀντὶ μολίσκω (μλόσκω), μεσημβρία ἐκ τοῦ μεσημερία (μεσημρία), χέρνιβον (χερόνιβον), Λαπίθης (λαο-πίθης), ὡς Λαγέτης, Λάγος (λαὸν ἄγων), καὶ ἄλλα πάμπολλα καὶ κοινὰ καὶ κατὰ διαλέκτους]· καὶ αἱ ἀποκοπαὶ, καὶ αἱ συνιζήσεις, καὶ αὐτὰ

δὲν εὑρίσκεται τόνος εἰς τὴν ἀντιπροπαραλήγουσαν, ἤτοι εἰς τὴν τετάρτην ἀπὸ τέλους τῆς λέξεως συλλαβὴν (διὰ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς, ἥτις δὲν δύναται νὰ προφέρῃ τέσσαρας ἐφεξῆς ὁλοκλήρους συλλαβὰς ὑφ' ἕνα τόνον συνεχῆ καὶ ἀδιάπτωτον)· ὅθεν οὐδὲ δίφθογγος εἶναι δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, διότι ὁ τόνος μεταβαίνει εἰς τὸ πρῶτον φωνῆεν (οἷον, ἐϊδετο, ἤϊδεε, ἄϊθυια), μετὰ δὲ τοῦτον ἕπονται τρεῖς ἀτόνιστοι συλλαβαί, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων εἶν' ἀφύσικον. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδ' εἰς τὴν παραλήγουσαν διαιρεῖται δίφθογγος, ὅταν ἡ λήγουσα τύχῃ μακρὰ, τουτέστι σύνθετος ἐκ δύω φωνηέντων ἢ συλλαβῶν (οἷον ὡράϊων = ὡράϊϲον, ὡράϊας = ὡράϊαας, ἀντὶ ὡραίων, ὡραίας)· διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἡ λήγουσα ἐκ βραχείας ἀποβῇ μακρὰ, μεταβαίνει παρευθὺς καὶ ὁ τόνος ἐκ τῆς προπαραληγούσης εἰς τὸν παραλήγουσαν τοῦ ὀνόματος· οἷον τὸ Θρηϊκιος (Θρήκιος) ἔχει θηλυκὸν Θρηϊκία (Θρηϊκίαα), καὶ ἐκ τοῦ ἔϊσος (ἶσος), γίνεται ἴϊση, ἴϊσας (ἴϊσαας)· οὕτω καὶ πάντα γενικῶς τὰ ἰσοσύλλαβα καταβιβάζουσι τὸν τόνον ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι διὰ τὸ μῆκος τῆς ληγούσης (ὡς, λίθινος, λιθίνου, -θίνῳ, -θίνη, -θίνης, -θίνων, -θίνοις-ναις, κτλ. αἱ δὲ πληθυντικαὶ ὀνομαστικαὶ φυλάττουσι τὸν τόνον τῆς ἑνικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ, λίθινοι, λίθιναι, διότι ἡ αι καὶ οι ἐν τέλει λέξεως γυμναὶ τυγχάνουσαι συμφώνου ληκτικοῦ, οἷον τοῦ ς ἢ ν, ἐκλαμβάνονται βραχεῖαι, τουτέστιν = ε καὶ υ, ἢ ι· καὶ αὕτη δεῖξις καθολικὴ καὶ προφανὴς τῆς ἀδιαιρέτου τῶν διφθόγγων ἐκφωνήσεως). Ἀλλ' οὐδὲ τὰ μακροκατάληκτα

αὐτὸ τὸ ἔθνος ὅλον, ἀθάνατον διαμεῖναν, διέσωσεν ἀμετάβλητον εἰς τὴν ἰσίαν τῶν ϛοιχείων τῆς πατρῴας φωνῆς.

„Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἐξ οὗπερ
„Ζῇ ταῦτα!

Δύνασθε δὲ νὰ κρίνητε καὶ αὐτοὶ περὶ τῶν δικαίων τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς, διεξελθόντες τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ὡς ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος προσφέρω πρὸς τὴν ἀγάπην σας. Κἂν ἐξ αὐτοῦ μάθητέ τι χρήσιμον, τότε τὴν χάριν εἶναι δικαία νὰ ἀπέχῃ ἡ τὴν δαπάνην τοῦ τύπου προθύμως καταβαλοῦσα ἀοίδιμος Ἀδελφότης ΤΩΝ ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ, ἀνδρῶν κοινωφελεσάτων καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν Πατρίδα γενομένων, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ῥωσσίαν, τὴν ὁποίαν ἠγάπησαν καὶ ἐτίμησαν ὡς δευτέραν Πατρίδα. Σεῖς δὲ παῖδες Ῥώσσων χαίρετε, καὶ προκόπτετε εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ μὴ διαλίπητε κατακοσμοῦντες καὶ λόγον καὶ τρόπον διὰ τῆς ἱερᾶς παιδείας, τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς, ἐκλέγοντες πανταχόθεν τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ τὰ ἀληθῆ, καὶ συχνῶς ἐπάδοντες εἰς τὰς σπεδάς σας τὸ τῶν Μεσῶν καὶ Χαρίτων γλυκύτατον ᾆσμα·

„Ὅτι καλὸν φίλον ἐσί· τὸ δ' ἃ καλὸν ἃ φίλον ἐσί·
„Τῦτ' ἔπος ἀθανάτων ἦλθε διὰ ϛομάτων.

Ἔγραφον ἐν Πετρουπόλει.
ϕωλ, κατὰ μῆνα Μάϊον.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

"Ωσε ἡ τὲ μακροῦ ι ταὐτόφωνος ει ἀμοφώνει ἔκπαλαι καὶ μετὰ τὲ η, καὶ τῆς η. Πάλιν εἰς Τάναγραίων ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκεται „ΑΕσχροντας ΑΕγιτ.. ΔιονυσΟΕ" ἀντὶ, Αἰσχρώνδας Αἰγίτ.. Διονύσοι (=Διωνύσῳ)· ὅπω ἡ οι γράφεται ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ Λατινικὴ æ, καὶ ἡ οι, ἢ ῳ, ὡς ἡ œ (κατὰ τὰ, tragoedus, adelphœ, τραγῳ δὸς, ἀδελφοί) (α). Ἡ δὲ τοιαύτη σπανιωτάτη παῤ Ἕλλησι γραφὴ τῆς αι καὶ οι φαίνεται (καθὼς εἴπομεν καὶ σελ. 693), ὅτι προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἑτέραν τὴν ἰωτακίζουσαν προφορὰν τὲ ε [=ει=ι· ὅθεν ἔλεγον οἱ Βοιωτοὶ θίος τὸ θεὸς, κτλ. Βοιωτοὶ δὲ καὶ οἱ Ταναγραῖοι· ἀλλ' ἀντὶ τῆς αι οἱ Βοιωτοὶ ἔγραφον καὶ ἐπρόφερον η (=ει), ὡς, Ἠσχρίων, Ἠσχίνεις = Αἰσχίνης, κτλ. καὶ υ ἀντὶ τῆς οι, αὔτυ = αὐτοῖ = αὐτῷ]· ἢ, ἴσως, ὁ Ταναγραῖος γλύπτης ἐξέφρασε διὰ τὲ ε τὸν ὅλον φθόγγον τῆς αι (=ê), καὶ τὸν τῆς οι, ὡς ε βαθύτερον, καὶ οἷον μεταξὺ τοῦ ο καὶ ε παρά τισι χωρικοῖς σπανίως προφερόμενον κακοηχότερον (κατὰ τὴν Λατινικὴν œ)· ἄλλως δὲ ἡ οι ἐξεφωνεῖτο συνήθως καὶ ἀρχαίως καὶ Ἑλληνικῶς ἐγγὺς τοῦ γαλλικοῦ u (μεταξὺ τοῦ ι καὶ ε), ἢ καὶ πλησίον τῆς ε, καὶ αἰολικώτερον ὡς τὸ ἁπλῆν ι (βλ. ὄπισθ. σελ. 305, 307). Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὸ περὶ τῆς γραφῆς τὲ μοναδικὲ τέτε παραδείγματος, φαίνεται καὶ ἀπὸ τούτου ἡ κατὰ τὴν Λατινικὴν æ καὶ œ ἀδιαίρετος προφορὰ τῆς αι καὶ οι· καθὼς καὶ ἐκ μυρίων ἄλλων παραδειγμάτων τρανῶς ἀποδεικνύεται, πάμπολλα τῶν ὁποίων ἐμνημονεύσαμεν ἐκλέξαντες ἐξ ἐπι-

(α) Βοίκχ. ἐπιγρ. ἀριθμ. 1599, τόμ. α, σελ. 778.

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

καὶ πάλιν εφ! — Οὕτως ἀπαιτεῖ, σοφώτατοι ἄνδρες, ἡ, τὴν ὁποίαν σεῖς δὲν ἐξεύρω πῶς ἀμελεῖτε, φυσικὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καλλιφωνία, ἥτις ἀποφεύγουσα πάντοτε τὴν σκληρὰν καὶ ἀηδῆ σύγκρουσιν τῶν ἤχων μεταβάλλει τὸν τοῦ υ πνευματισμὸν πρὸς τὸν ψιλώτερον ἢ δασύτερον φθόγγον, ὥςε νὰ συνυφαίνηται συγχιρνώμενος ἁλύπως καὶ εὐαρμόστως μὲ τὴν φυσικὴν τῶ ἑπομένω γράμματος φωνήν· ὅθεν πρὸ μὲν τῶν φωνηέντων ἁπάντων καὶ πρὸ τῶν μέσων καὶ ὑγρῶν ἢ ἀμεταβόλων συμφώνων ἐκφέρεται τὸ τῶν διφθόγγων υ μέσως ὡς τὸ β, ἐπιλαμπρύνον τὸν ἦχον διὰ τὴν εὐφωνίαν· (οἷον τὰ, αὐὴρ, αὗος, αὐαλέος, εὔϊος, εὔϋμνος, εὐέλικτος, εὔωνος προφέρονται ὡς ἀβὴρ, ἄβος, ἀβαλέος, ἔβιος, ἔβυμνος, ἐβέλικτος, ἔβωνος· ὅτω καὶ τὰ αὖρα, εὐνὴ, εὐλίμην, εὐμαθὴς, ὡς ἄβρα, ἐβνὴ, ἐβλίμην, ἐβμαθής· ὡσαύτως καὶ πρὸ τῶν μέσων β, γ, δ, οἷον αὐδὴ, αὐγὴ, εὔβελος, ὡς ἀβδὴ, ἀβγὴ, ἔββελος)· ἀλλὰ πρὸ τῶν δασέων καὶ ψιλῶν καὶ διπλῶν συμφώνων καὶ πρὸ τῶ σίζοντος σίγμα τὸ υ ἐκφωνεῖται μαλακώτερον ἢ δασύτερον ὡς φ, διότι ἡ βητόφθογγος αὐτῶ φωνὴ προσκρόει πρὸς τὰ σύμφωνα ταῦτα σκληρῶς καὶ ἐνοχλεῖ τὸν ἀκοήν· ὅθεν τὰ, αὐτὸς, εὔκολος, εὐποιῶ, εὐθὺς, εὐφυὴς, εὐχὴ, αὔξω, εὔζωρος, εὐψυχία, εὔσημος, δὲν ἐκφωνῶνται ὡς, ἀβτὸς, ἄβξω, ἐβφυὴς, ἐβχὴ, κτλ. ἀλλ᾽ ὡς, ἀφτὸς, ἄφξω, ἐφχὴ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Παρομοία τροπὴ καὶ τῶ Λατινικῶ u πρὸς τὸν δασύτερον τόνον τῶ φ ἢ τὸν ψιλώτερον τῶ β γίνεται καὶ εἰς τὰ suadeo (sfadeo), καὶ πάλιν sanguis (sangwis), καὶ τ᾽ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα καὶ οἱ Ἐρασμίται προφέρουσιν ὡσαύτως διὰ

α τὸ μὲν α ἐκφέρεται πρῶτον, ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ὁ φθόγγος τῦ ι. Ταῦτα εἶναι τὰ παρὰ τῶν Ἐρασμιτῶν ἐπιχειρήματα περὶ διαιρέσεως ἧς αι· πρὸς ταῦτα ἀπαντῶμεν.

§ γ. Πρῶτον· ἡ ἀρχαία τῆς Λατινικῆς ai προφορὰ εἶναι ἀδιόριστος, καὶ μᾶλλον φαίνεται λιθανώτερον, ὅτι καὶ αὐτὴ κἄποτε ἢ πώποτε ἐπροφέρετο μονοειδῶς ὡς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς Ἑλληνικὴ αι, καθὼς συμπεραίνεται ἔκ τινων ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, ὅπου γράφεται Aimilia ἀντὶ Aemilia, κτλ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀντικατάστασις τῆς ae ἀντὶ τῆς ai (οἷον εἰς τὰς γενικὰς aulae, musae, ἀντὶ τῶν ἀρχαίων aulai musai, κτλ.), ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ai εἶχε ποτὲ καὶ τὸν φθόγγον τῆς διαδόχου της ae, διότι ἄλλως αὕτη δὲν ἤθελεν ἀντικαταστάθῃ ἀντ' ἐκείνης, εἰ μὴ ὡς ὁμόφωνος (καθὼς καὶ ἀντὶ τῦ μακρῦ ε = ει ἐτέθη τὸ ταὐτόφωνον η). Ἔπειτα, ὀρθογραφία καὶ ὀρθοέπεια δὲν συνέχονται κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην πάντοτε καὶ πανταχῦ· καὶ οἱ παλαιοὶ Λατῖνοι κἄν πάντοτε ἔγραφον ai, δὲν ἔπεται καὶ ὅτι ἐξεφώνουν τὴν δίφθογγον ἀείποτε διῃρημένην· ai γράφουσι καὶ τώρα οἱ Γάλλοι, ἀλλ' ἐκφωνοῦσι τὸ στοιχεῖον ê. ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀπαντῶνται προφανῶς πάμπολλαι διαφοραὶ γραφῆς καὶ προφορᾶς (α). Ὥστε ἡ

(α) Καὶ ἡ Σλαβονικὴ μετὰ τῶν διαλέκτων της εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως γράφει e καὶ προφέρει Je. Καὶ οἱ Ῥῶσσοι γράφουσιν ё καὶ προφέρουσιν io (ὡς, лёдъ = liod), καὶ τὸ ἀτόνιστον o ἐκφωνοῦσιν a (харашо = хорошо). Καὶ τὸ Γερμανικὸν ä ἀντιστοιχεῖ πολλάκις πρὸς τὴν Λατιν. ae, ὅθεν ἐκ τῦ Caesar (Καῖσαρ) Cäsar ἔγινε τὸ Kaiser (ὡς καὶ ἄλλο ἡμίτονον τὸ ü ἀνταλλάσσεται μὲ τὴν eu, οἷον, πῦρ, Λακωνικ. πῦρ, Κάτω-Γερμ. Für, Ἄνω-Γερμ-

"Ελληνες μετὰ τὴν πτῶσιν μάλιστα τῆ βασιλείᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ καὶ ἧττον κατὰ τόπους, ἀλλ' ὅμως πανταχοῦ βαρβαρίζοντες. "Εως ἑδῶ, νομίζομεν, ὅτι εὐχαριστήθησαν οἱ περὶ τὸν "Ερασμον καὶ 'Εννίνιον, ἀκούοντες ἐκ τῶν ἰδίων ἡμῶν στομάτων τὴν ἔκφρασιν τῆς περὶ τὴν νεωτέραν 'Ελληνικὴν γλῶσσαν ἐκ παντοίων ἀναγκῶν ἐπισυμβάσης διαφθορᾶς, τὴν ὁποίαν αὐστηρότερον καὶ δριμύτερον μηδ' αὐτοὶ δὲν ἤθελον ἴσως φιλοτιμηθῆ νὰ ἐξηγήσωσι. Τώρα ἂς μᾶς κάμωσι τὴν χάριν καὶ αὐτοὶ νὰ ὁμολογήσωσι: *Α*) "Οτι, ὅπως καὶ ἔπαθε καὶ ὁπότε ἂν ὁ ὄχλος ἐβαρβάριζεν, ἀλλ' ὅμως εὐθὺς μετὰ τὴν ἀκμὴν τῆς 'Ελληνικῆς σοφίας, ἀπὸ τῶν Πτολεμαϊκῶν χρόνων καὶ ἐφεξῆς μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον, δὲν διέλειψαν ἄνδρες "Ελληνες πεπαιδευμένοι, καὶ ποιοῦντες κατὰ διαλέκτους, καὶ συγγράφοντες εἰς τὴν ἀττικὴν γλῶσσαν, οἱ μὲν ἀρχαιότεροι ἀκριβέστερα καὶ πλησιέστερα πρὸς τοὺς ἐνδόξους ἀττικοὺς συγγραφεῖς· τῶν δὲ μεταγενεστέρων, οἱ μὲν ἐμιμοῦντο τοὺς ἀρχαίους εὐφυέστερα καὶ γλαφυρότερα, πολλοὶ δὲ καὶ ἀτεχνότερα, συχνάκις ἀποκλίνοντες καὶ πρὸς τὴν 'Αλεξανδρινὴν, καὶ πρὸς τὴν κοινοτέραν διάλεκτον τῷ ὄχλῳ (καθ' ὅσον ηὔξανε ταύτης ἡ χυδαιότης), ἀλλ' ὅμως καὶ ἦτοι συνέγραφον εἰς γλῶσσαν περὶ τὰ καθόλου 'Ελληνικὴν, καὶ κανονισμένην κατὰ τοὺς τύπους καὶ τὴν μορφὴν τῆς ἀττικῆς. Εἰς ὅλων λοιπὸν τούτων τῶν πεπαιδευμένων τὰς ποικίλας συγγραφὰς διεσῴθη ἀκριβῶς ὁ τῶν 'Ελληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς προσῳδίας γνήσιος τόνος. *Β*) "Οτι εἰς τὴν 'Αγίαν ἡμῶν 'Εκκλησίαν, διὰ τῶν θείων Γραφῶν, καὶ τῶν

καὶ τὸν τύπον τῇ φυσικῇ χαρακτῆρός της, τοῦτο λέγω τῆς Ἑλληνικῆς τὸ ἰδίωμα δύναται νὰ τὸ παρατηρήσῃ καθεὶς εἰς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀλλοφύλους λέξεις, ὅσαι κατεμόλυναν τὴν λαλεμένην ἡμῶν γλῶσσαν μάλισα μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Οἱ Γραικοὶ ἔλεγον μισσεύω (ὡς, περισσεύω), φιγεράρω, σιγεράρω (ὡς, ἀράρω), πρετεντέρω (ὡς, ἐκδέρω, περιφέρω) τὰ Ἰταλικὰ preténdo, assecúro, κτλ. καὶ πάλιν, ἐγλενδίζω, οὐϊδίζω, τὰ Τερκικὰ ἐγλενίριμ, ἐϊάριμ, κτλ. βαρβαρίζοντες μὲν, ἀλλ' ὅμως σχηματίζοντες καὶ τονίζοντες τὰς βαρβάρους λέξεις Ἑλληνικῶς. Καθόλου δὲ ποία Χίμαιρα μυθώδης, ἢ νυκτὸς χειμερινῆς βορείου χειμῶνος ὄνειρον, εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἐπιμιξίας τῶν ἀλλοφύλων παντελὴς τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας διαφθορά, ἀποδείκνυται προφανῶς ἀφ' ὅλην τὴν μακρὰν διάρκειαν τῆς μετὰ διαφόρων ἐθνῶν συνοικήσεως τῶν Ἑλλήνων. Πολλοὺς αἰῶνας ἤδη τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος συναγελάζεται μὲ Τέρκους καὶ Ἀρμενίους καὶ Φράγγους (α), τῶν ὁποίων πάμπολλοι συλλαλοῦσι

(α) Φράγγους ἡ συνήθεια γενικῶς ὀνομάζει ὅλους τοὺς Εὐρωπαίους· οὕτω τοὺς ἔλεγον καὶ οἱ τῶν κατωτέρων χρόνων Βυζαντινοὶ (Ἄννα Κομνην. καὶ Κεδρηνὸς), καὶ μάλισα τοὺς Λατινίζοντας (ὡς καὶ ἡ συνήθεια πολλάκις ἰδίως μεταχειρίζεται τὴν λέξιν, λέγουσα καὶ Φραγγεύειν τὸ Λατινίζειν). Ἀλλὰ καὶ τὰ Ἀσιανὰ ἔθνη, ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας ἀκόμη τῶν Σταυροφόρων (εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν οἱ Γάλλοι ἐπισημότεροι), Φράγγους (Φρέγγι) ὀνομάζουσι καὶ ταῦτα τοὺς Εὐρωπαίους, καὶ τὴν Εὐρώπην Φρεγγι-σὰν (Φραγγίαν). Οἱ δὲ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι, ὁ Πλούταρχος (τόμ. ιδ. σελ. 295. ἐκδ. Hut.), καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος Φράγγους καλοῦσι τοὺς Γάλλους. Κατ' ἀρχὰς δὲ Φράγγοι κυρίως ὠνομάζοντο τῆς κατωτέρω Γερμανίας οἱ λαοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἰσβαλόντας εἰς τὴν Γαλλίαν, μετωνομάσθησαν καὶ οἱ Γάλλοι

ἀπ' ἀλλήλων διαφέροντα (α). Ὅσον δὲ πάλιν ἐκ τῆς ταὐτωνυμίας καὶ τῆς ὁμοειδίας τῶν γραμματικῶν μας τόνων μὲ τὰ ὑπό τινων (ὡς λέγει) Μοναχῶν ἐφευρημένα σημάδια τῆς ἐκκλησιακῆς μας μουσικῆς συμπεραίνει προφανῶς, ὅτι οἱ Γραμματικοί μας παρέλαβον τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας ἀπὸ τὲς μελῳδὲς τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀλλὰ μόνον ἀρά γε μὲ τὰ νεώτερα μουσικὰ σημάδιά μας ὁμωνυμοῦσιν οἱ τόνοι τῆς προσῳδίας; δὲν ὡμολόγησεν αὐτὸς ἕτος, ὅτι καὶ ὁ Πυθαγορικὸς Θεάγης καὶ ὅλοι οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες διέκρινον ὡς συσατικὰ τῆς μουσικῆς συμφωνίας τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ; πῶς λοιπὸν οἱ Γραμματικοί μας παρέλαβον παρὰ τῶν ὑστεροχρόνων μελῳδῶν, καὶ ὄχι μᾶλλον ἐξ αὐτῶν ἀμέσως τῶν παλαιῶν τῆς Ἑλλάδος μουσικῶν τὰς ὀνομασίας τῶν σημείων τῆς προσῳδίας, τουτέστι τὴν ὀξεῖαν καὶ τὴν βαρεῖαν καὶ τὴν ὁποίαν ὁ μὲν αρχαῖος Διονύσιος ὁ Θρᾴξ ῥητῶς ὀνομάζει περισπωμένην, ὁ δ' Ἐννίνιος καταδικάζει ὡς φωνὴν νεωτερικὴν (vox novitia), καὶ τὴν μεθερμηνεύει ῥέοντα φθόγγον (fluentum sonum!), διὰ νὰ τὴν ἀναδείξῃ, θέλουσαν καὶ μὴ θέλουσαν, ὁμώνυμον θυγατέρα τῆς τῶν ἐκκλησιασικῶν μουσικῶν μας ἀποῤῥοῆς; Ποία δὲ πάλιν ἦτο ἡ μορφὴ τῶν (ὡς καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ) ὑπὸ τῶν Ἀριστοφάνους ἐφευρημένων παλαιῶν σημείων τῆς προσῳδίας, ἀνίσως εἶναι τούτων ἑτερόμορφα τὰ μετὰ ταῦτα, κατ' αὐτὸν,

(α) Τὰ ἁπλούστατα σημεῖα τῶν φωνῶν τῆς νεωτέρας τῶν Ἑβραίων μουσικῆς, ἥτις εἶναι πολλὰ διάφορος τῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς ἰσορεμένης παλαιᾶς ὀργανικῆς, καὶ ταύτην αὐτὴν τὴν παλαιὰν τὴν Γραφικὴν διέγραψεν εὐφυῶς ὁ Κιρχέρος εἰς τὴν Μουσουργίαν τ. 8. Τόμ. Α, βιβ. β. κιφ. δ, καὶ ε § δ.

εἴρεσι τὴν σήμερον οἱ Ῥῶσσοι διαφθείραντες τὴν γλῶσσαν τῆς Ἐκκλησίας των. Πόσον δὲ καὶ ἄλλως εἶναι δυσεπίτευκτος καὶ δυσυχὴς ἡ τοιαύτη διάκρισις τῶν δύω προφορῶν, τῆς Ἐρασμικῆς μὲν διὰ τοὺς παλαιοὺς, τῆς δὲ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς διὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας, εἴπομεν καὶ εἰς τὸν δρόμον τοῦ παρόντος συντάγματος (σελ. 545).

Διὰ ταῦτα, φιλόμουσοι Ῥῶσσοι, φεύγετε παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους Ἑλληνιστὰς δικαιότερον τὴν ψευδώνυμον σοφίαν τῆς Ἐρασμικῆς αἱρέσεως· διότι καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν, καὶ πρὸς αὐτήν σας τὴν μητρικὴν ἀντιμάχεται γλῶσσαν, καὶ πρὸς τῆς Ἑλληνικῆς τὴν ἀκριβεστέραν μάθησιν σᾶς παρεμποδίζει, καὶ κακοσμωτάτην βαρβαροφωνίαν σᾶς περιάπτει, καὶ πρὸς ἀλλήλους σᾶς συγχρόει, μάχας καὶ φιλονεικίας ἀπράκτους καὶ κενεὸν λελακυίας ἀνακινοῦσα, καὶ τέλος, καὶ ἀπ' αὐτῆ τῆ τῶν Ἑλλήνων ἔθνος σᾶς ἀποσχίζει, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προτιμᾶται περὶ τὴν τῆς πατροπαροδότου γλώσσης ζῶσαν προφοράν· προφορὰν, ὦ φίλοι Ῥῶσσοι, ὄχι χθὲς καὶ πρώην ὑπ' ἀλλογλώσσων ἐφευρεθεῖσαν, οὐδ' ὑφ' ἑνός τινος ἢ δύω σοφῶν ἐπιτεχνευθεῖσαν, ἐδ' ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων βιαίως ἐπεισαχθεῖσαν, ἀλλ' ἀρχαίαν, πατροπαράδοτον, γνησίαν καὶ φυσικὴν, τὴν ὁποίαν οἵ τε γενάρχαι τῶν Ἑλλήνων καὶ δημιουργοὶ τῆς γλώσσης ἐνομοθέτησαν, καὶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μύρω (μυρολογῶ), καὶ πάλιν mutuum τὸ μοῖτος (ἀμοιβή), κτλ. Ὥςε καὶ ἡ τῆς οι ἀντίςοιχος Λατιν. oe ὡμοφώνει ὁπωςδήποτε τὸ πάλαι μὲ τὸ u (καθὼς καὶ ἡ οι μετὰ τᾶ υ καὶ ϐ). τᾶτο δέ πως δηλοῖ καὶ ἡ ταύτης γραφὴ oe = οε, τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλληνικὴ συναιρεῖ εἰς ϐ (χρύσοε χρύσϐ). Ἀλλὰ καὶ ἡ Σλαβονικὴ πολλάκις ἐκφράζει τὴν οι διὰ τᾶ y (ϐ), καὶ ю (Γαλλικ. u), οἷον уже καὶ южe, καὶ Ῥωσσ. ужо (ἔζον = ἔσον) = οἶσον = οἶσος, οἰσὸς, οἰσίον, καὶ ὑσίον, κτλ. καὶ αἱ εἰς y καὶ ю δοτικαί της εἶναι αἱ ἀρχαῖαι εἰς οι = ῳ (ἀλλὰ περὶ τούτϐ ἐφεξῆς). Σῴζει, τέλος, καὶ ἡ λαλϐμένη γλῶσσά μας κατὰ διαλέκτϐς τὴν ἀρχαίαν ταύτην τῆς οι προφοράν· οἷον, οἱ μὲν Σμυρναῖοι λέγουσι πρϐκία τὰ προικία· οἱ δὲ Λάκωνες (ἐν Πραςῷ), χιᾰρος (χῦρος) ἀντὶ χοῖρος· Θετταλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι, μϐμϐλλίζω τὸ μοιμύλλω (α), καὶ φλᾰδα

(α) Σημείωσαι καὶ τῶν ἀπὸ τᾶ υ ἀρχομένων λέξεων τὴν ἀναδίπλωσιν διὰ τᾶ ὁμοιοφώνϐ οι: μύω, μοιμύω, μοιμύλλω· πνύω, ποιπνύω· φύσσω, ποιφύσσω· δύσσω, δοιδύσσω, δοίδυξ, κτλ. ὡς καὶ τῶν διὰ τᾶ α, φάσσω (παφάσσω) παιφάσσω· πάλλω (παπάλλω), παπάλη, πασπάλη, καὶ παιπάλλω, παιπάλη· κάκαβος,-κάβη,-κάβιον (κάβος)· λάζω, λαλάζω [ἡ δὲ παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν λάλαγξ, καὶ λαλάγγιον (Σϐϊδ.), καὶ νῦν, ἡ λαλαγγίτα (ἀντὶ λαλαγγίτης ἐλλειπ. ἄρτος, ὡς καὶ τηγανίτα ἐκ τοῦ τηγανίτης) φαίνεται κατ' ἀναδίπλωσιν ἐκ τᾶ λάγανον, λαλάγανον, συγκοπ. λάλαγνον, λάλαγγον, λάλαγξ. ἢ καὶ μεταθέσ. ἐκ τᾶ λάγανον, ν = λ, λάλαγον, λάλαγγον, διπλασιασ. γ, καὶ λαλαγγίτα = λαγανίτης, ὡς λέγομεν καὶ λαγγώνιον ἐκ τᾶ λαγών, καὶ λάγκυρον,-ρας,-ρη = λάκυρος (Ἡσύχ.), οἶνος σεμφυλίτης,-λίας, ὁ καὶ συνήθως τσυπερίτης,-ριὰς, ἐκ τᾶ τσύπερα, τσύμπερα = σέμφυλα, ς = τσ, π = φ, λ = ρ]. Πολλάκις ὅμως γίνεται ἡ ἀναδίπλωσις καὶ δι' ἑτέρων φωνηέντων· ὡς, θέω, τιθέω· δόω, διδόω,-δωμι· φάσκω, πιφάσκω, κτλ. Σημαίνει δὲ κυρίως ἐπίτασιν ἡ ἀναδίπλωσις τῆς ἀρκτικῆς τῆς λέξεως συλλαβῆς·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐπιγραφόμενον Συμπόσιον (α), ὅτι πάντες οἱ ἔνδοξοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς ἦσαν πνευματέμφοροι καὶ πλήρεις πάσης ἁγιότητος; Τόσον ὑπερέβη τὰ μέτρα τῆς εὐλαβείας ὁ πρὸς τοὺς σεβασμίους καὶ σοφοὺς ἐκείνους ἄνδρας θρησκευτικὸς ἐνθουσιασμός του, ὥξε δέν ὤκνησε καὶ νὰ ἐπιφωνήσῃ· „Sancte Socrates ora pro nobis.“

1) Ἡ καθολικότης, τέλος, τῆς ἡμετέρας προφορᾶς ἀποδεικνύει τὴν γνησιότητά της ἀναντίῤῥητον. Διὸ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ αὐτὴ πανταχοῦ ἐπικρατεῖ τῶν γραμμάτων ἀπαγγελία καὶ προσῳδία τῶν φωνῶν. Ἡ αὐτὴ ἐπεκράτει καὶ εἰς ὅλην τῆς Εὐρώπην πρὸ τοῦ Ἐράσμου, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἱ ὀπαδοί του ὡμολόγησαν, πλάνην ταύτην ὀνομάσαντες οἰκουμενικήν (βλ. σελ. 490). Μόνος ὁ Μέκερχος ἀπέδωκε γελοίως τὴν αἰτίαν τῆς τάχα διεφθαρμένης προφορᾶς μας εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Ἑλλάδος! Καὶ ὅμως εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τῶν Εὐρωπαίων καὶ Ἀσιανῶν ἐθνῶν (ὅσα πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τῆς ἁλώσεως εἶχον πρὸς τοὺς Ἕλληνας συναλλαγὰς καὶ ἐπιμιξίαν), εὑρίσκονται λέξεις Ἑλληνικαὶ σῴζουσαι καὶ νῦν εἰσέτι παρ' αὐτοῖς, αἱ πλεῖσαι, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀπαγγελίαν. Ὁμοίως καὶ τὰ νῦν κατὰ τὴν Καλαβρίαν λαλούμενα Γραικικά, καὶ λέξεις ἰδιαίτεραι, ἄλλαι τε καὶ γεωγραφικαί, συνήθεις εἰς ἄλλας χώρας τῆς Ἰταλίας καὶ νήσους, οἷον εἰς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Κύρνον, λείψανα τῆς πάλαι κατ' αὐτὰς λαλουμένης διαλέκτου τῶν ἐξοικισθέντων Ἑλλήνων· καὶ ταῦτα μὲν τὰ παλαιότερα. Περὶ δὲ τῆς ἁλώσεως τὰς παραμονὰς (τῷ 1420) ὁ Ἰταλὸς Φίλελφος ὁμοῦ

(α) Convivium Religiosum.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐπρόφερον τὰς εἰς τὴν διάλεκτον αὐτῶν εὑρισκομένας Ἑλληνικὰς λέξεις κατὰ τὸν ἰδιάζοντα φθόγγον τῆς ὀργανικῆς αὐτῶν προφορᾶς. Καὶ ἄλλως δὲ ἡ Γετικὴ γλῶσσα συγγενὴς οὖσα τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ μία τις τῶν διαλέκτων τῆς ἀρχαίας Θρᾳκικῆς, εἶχεν (ὡς ἔχει καὶ ἡ Σλαβονικὴ) τὰς πλείσας αὐτῆς λέξεις τὰς αὐτὰς μὲ τὴν Ἑλληνικήν, ἀλλ' ὅμως διαφόρως σχηματιζομένας καὶ τραχύτερον προφερομένας, κατὰ τὸν ἴδιον τύπον καὶ χαρακτῆρα τῆς Γετικῆς φωνῆς. Ὅθεν ὁ Ὀβίδιος διέκρινε μὲν τῶν προφανῶς Ἑλληνικῶν ὀνομάτων τὰ θέματα πλὴν, ἐπειδὴ δὲν εὕρισκεν εἰς ταῦτα καὶ τὸν σχηματισμὸν καὶ τὸν φθόγγον τῆς Ἀττικῆς γλώσσης, τὰ ἐνόμιζε διεφθαρμένα (α). Δὲν ἠρκέσθησαν εἰς ταῦτα μόνον τὰ ἐπιχειρήματα οἱ Ἐρασμίται, ἀλλ' ἐπρόσθεσαν καὶ, ὅτι ἡ διαφθορὰ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἤρχισεν ἀκόμη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου (ἤγουν τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ Δημοσθένους!), ὁπότε διεδίδετο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς τὰς καταχτηθείσας χώρας, καὶ πολλοὶ πάλιν ἀλλόφυλοι μετοιχῆσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τοῦτο εἶπαν τὸ αὐτὸ ὡς καὶ ἂν ἔλεγον, ὅτι ἡ τὰς εὐρωπαϊκὰς ἁπάσας γλώσσας κατακυριεύσασα, καὶ διαδοθεῖσα καθ' ἡμᾶς εἰς πλείσας χώρας γλῶσσα τῶν Γάλλων διεφθάρη παρομοίως εἰς τῶν σοφῶν αὐτῆς ποιητῶν καὶ συγγραφέων τὰ ϛόματα, διότι ὁ Γερμανὸς, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὴν Ὁλλάνδαν, καὶ δέκα τινὲς Αἰγύπτιοι καὶ ἄλλοι ἄλλων ἐθνῶν εἰς τοὺς Πα-

(α) Βλ. τὸ ἡμέτερον Δοκίμ. περὶ Συγγεν. τῆς Σλαβονο-ρωσσ. πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, προλόγ. σελ. ος.

πεμπολλα. Ὡσαύτως καὶ οἱ Σλάβονες λέγουσι λιο, δέω = θέω, τὸ θίω (πνέω, ὅθεν θύελλα), λκα = λυγὴ, глубокъ, γλυφικὸς (γλυπτὸς, γλαφυρὸς, ὁ βαθὺς· ὅθεν καὶ ὡς ἐκ τῦ γλύφιος τῦ συνήθ. κλέβιος, κλούβιον αὐγὸν = ὅριον, ὡς κῦφον, συνήθ. κόφιον = κενὸν), кую, κόω, κόω, κόω (κόβω, ἀπαρέμφ. ковашь, διότι τὸ y (ϑ) εἶναι = ου = oy, καὶ τὸ υ ἐπιτροχάδην προφερόμενον, ὡς τὸ Ἀγγλικὸν w, μεταβάλλεται εἰς β. βλ. κεφ. α, § ς, ὅθεν πάντα τὰ εἰς ую, ἔχουσιν ἀπαρέμφατον εἰς овашь, вашь)· οἱ δ' αὐτοὶ ἀνταλλάσσουσι τὸ y καὶ πρὸς τὸ ы (спудъ, спыдъ, ςύδος, ἀντὶ ςύγος), διότι καὶ τὸ ы ἀναλογεῖ πολλάκις πρὸς τὸ υ (ὡς мышь, μῦς· нынѣ, νυνὶ· крыю, крываю, κρυβέω, κρύϝω· ныю, νύω, νύσσω, (α) κτλ.)· τὸ δ' αὐτὸ ы, εἴπομεν, ὅτι ἀναλογεῖ καὶ πρὸς τὸ η = ει, διὰ τὴν κατὰ τόπους καὶ κατὰ γλώσσας διάφορον τῦ ςόματος διάπλασιν πρὸς ἐκφώνησιν τούτων τῶν ςοιχείων, τὰ ὁποῖα καὶ καθ' ἑαυτὰ εἶναι συγγενῆ, καθὼς λέγομεν ἐφεξῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Λατινικὴ, ἥτις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῦ Κυντιλιανῦ (β), δὲν ἐγνώριζε τὸν γλυκύτερον φθόγγον τῦ υ (ὡς ιϑ), ἐμεταχειρίζετο ἀντ' αὐτῦ τὸ ἑαυτῆς u = ϑ. ὡς, tu τὺ, sus, σῦς, ὗς, mus, μῦς, fuo, fui, φύω, turba, τύρβη astu, ἄϛυ (Τερέντ.), πύνδαξ, πύνδος fundus, cuprum, κύπριον (æs Cyprium, ὡς ἐκ τῆς Κύπρυ ὁ χαλκὸς), Γερμ. Kupfer, καὶ ἄλλα Γερμανικὰ ὡσαύτως.

(α) Καὶ ною νόω, νώω, ὡς καὶ крыю, крою, кровь, κρυβὴ, καὶ кровь = cruor, κρύορ (αἷμα), ο = ϑ = υ = ы.

(β) Namque est ipsis (Graecis) statim sonus dulcior, quando jucundissimas ex Graecis literis υ et ζ non habemus, vocalem alteram, alteram consonantem, etc. Quint. Inst. 12, 4.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών/ Academy of Athens

αἰτίαν ἐκ ἔχον" (α) τί ἄλλο σημαίνει, παρακαλῶ, τὸ, φυσικὴν αἰτίαν ἐκ ἔχον, εἰμὴ, ὅτι τὸ ι δὲν ἦτο ἀναγκαῖον εἰς τὴν φυσικὴν τῆς διφθόγγου προφορὰν, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ἦτο πανταχοῦ καὶ πάντη ἀνεκφώνητον; ΙΑ) Ὁ Κυϊντιλιανὸς (80, μ. Χ.), καταχρίνων ὡς πλέον περιττὴν καὶ πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τὰς πρωτοπείρους ἐμποδίζουσαν τὴν τῶ ei γραφὴν τῆς πληθυντικῆς τῶν Λατίνων ὀνομασικῆς (οἷον puerei, ἀντὶ pueri), προσθέτει, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ (τὸ περιττὸν εἶναι) συνέβη καὶ εἰς τὸ ι τὸ προσγραφόμενον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς δοτικὰς, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς λέξεως, ὡς ΛΗΙΣΤΗΙ = ληῃ (β)· ἄρα καὶ αὐτὸς ἐπρόφερε τὸ ληῃ ὡς ληῃ. ΙΒ) Ὁ Πλούταρχος (85, μ. Χ.) παράγων ἐκ παλαιᾶς ἐτυμολογίας τὸ θρησκεία παρὰ τὸ Θρῆξ, Θρᾴξ (ὡς καὶ τὸ θρασκίας ἐκ τοῦ Θρᾴκη), δεικνύει καὶ αὐτὸς ὅτι ἐπρόφερε τὸ ἐνυπόγραφον ὡς τὸ ἀνυπόγραφον η (γ). ΙΓ) Ὁ Γραμματικὸς Ἀπολλώνιος (100, — 130, μ. Χ.) λέγει ῥητῶς, ὅτι τὸ πρωτοπρόσωπον τῆς ὁριστικῆς νικῶ συμπίπτει ὡς ταὐτόφωνον μὲ τὸ τῆς εὐκτικῆς ἐνυπόγραφον νικῷ· καὶ, „ὅτι τὰ ἐν δοτικῇ (ἄλλῃ, ἰδίᾳ) ἐπιῤῥήματα οὐκ ἐκφωνεῖ τὸ ι" (δ). Ὁμοίως καὶ ὁ Ἡρωδιανὸς (163, μ. Χ.) ὀνομάζει τὸ προσγεγραμμένον ι ἀνεκφώνητον (ε). Καὶ πολὺ δὲ πρὸ τούτων ὁ Δράκων διορίζων τὴν ποσότητα τοῦ ληκτικοῦ

(α) Στράβ. ιδ, σελ. 648.
(β) Quintil. I, 7.
(γ) Πλουτ. Ἀλεξάνδρ. § α.
(δ) Ἀπολλ. περὶ Συντάξ. γ.
(ε) Ἡρωδ. περὶ τοῦ μεγάλου ῥήμ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐφεξῆς ἀκμάσαντας φιλοσόφους τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλις' ἀπὸ τοὺς Στωϊκούς, οἵτινες ἐδίδαξαν τὴν θωπευτικὴν τῶν φιλοσοφιαν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ὁ χαμερπὴς Διόγνητος ἐξεπαίδευσε τὸν πονηρότατον τῶν Καισάρων Μάρκον τὸν Αὐρήλιον! καὶ ὅπου διέτριψαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, καὶ ὁ προδότης τῆς ἀληθείας Πλούταρχος, καὶ ὁ ἀνδραποδώδης Λουκιανός!!). ὑπομονὴ! ἂς χαρίσωμεν καὶ ταύτης τῆς κολακευτικῆς μιμήσεως τὴν παυεργίαν εἰς τὸν Βόσσιον, μὲ τὴν ὁποίαν ἐξόλισε τοὺς Ἕλληνας! Ἀλλ' αὐτοὶ ἀντὶ νὰ μιμῶνται, φαίνονται τ' ἀνάπαλιν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Βοσσίου, ὅτι κατεφρόνουν τὴν προφορὰν τῶν Ῥωμαίων. Ἐπειδὴ α) ἔπρεπε καὶ νὰ προφέρωσι καὶ νὰ γράφωσι τὴν οι δίφθογγον ἀπαραλλάκτως, ὡς οἱ Λατῖνοι τὴν ἀντιστοιχοῦσαν oe, ὁμοίως καὶ ἀντὶ τῆς αι νὰ γράφωσι αε (ae), οἷον, Καῖσαρ γράφοντες τὸ Caesar, καὶ τὸ προοίμιον, προοέμιον = prooemium, διὰ νὰ ἐκολάκευον ἀληθῶς τοὺς νικητάς των! β) Ὅλοι γενικῶς οἱ Ἐρασμῖται, καὶ αὐτὸς ἔτος ὁ Βόσσιος, βεβαιόνουσιν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Καισάρων οἱ Ῥωμαῖοι ἐπρόφερον διηρημένως τὰς διφθόγγους των αι καὶ ει· καὶ τοῦτο μάλιστα φέρουσι πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ αι καὶ ει παρομοίως ἐπροφέροντο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας εἰς τῆς γλώσσης τὴν ἀκμήν· τούτων ἔτως ἐχόντων, διὰ τί λοιπὸν νὰ διαφθείρωσι καὶ τούτων τῶν διφθόγγων τὴν προφορὰν οἱ ἐπὶ τῶν Καισάρων Ἕλληνες, ἐκφωνοῦντες αὐτὰς μονοφθόγγως ἐναντίον τῆς χρήσεως καὶ τῶν ἰδίων τῶν πατέρων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, τῶν ὁποίων ἐμιμοῦντο τὴν προφορὰν διὰ κολακείας ὑπερβολήν; ἢ πῶς πάλιν προφέροντες αὐτὰς μονοσυλλάβως

σκῆπτρον βασιλείας σύναψιν τῶν διαφόρων τῆς Ἑλλάδος πολιτειῶν, αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι κατὰ μικρὸν μετελάμβανον ἡ μία τῆς ἄλλης τινὰς ἰδιωτισμούς, καὶ κατὰ λέξεις καὶ κατὰ χαρακτῆρας τύπου· αὕτη δὲ τῶν διαλέκτων ἡ τραχὴ ηὔξησεν ἐπὶ πλέον μετὰ τὴν ἔφοδον τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες εἰσέφερον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ λέξεις λατινικάς. Μ' ὅλον τοῦτο μέχρι τῆς τρίτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος ἐσῴζοντο κατὰ τόπους αἱ διάλεκτοι, ἂν καὶ ὄχι καθαρεύουσαι ὡς τὸ πρῶτον, ἀμαυρότεραι δὲ καὶ συγκεχυμέναι κατὰ τοὺς ὑστέρους μάλιστα χρόνους· ὑπερεῖχε δὲ τῶν ἄλλων ἡ Δωρικὴ, ἡ Αἰολοδωρικὴ, ἥτις καὶ πολὺ ὕστερον μετὰ τὴν κατακυρίευσιν τῆς Ἀττικῆς ἐλαλεῖτο καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη, διὰ τὴν παλαιὰν ἐπικράτειαν τῶν Δωριέων. Ὁ Στράβων (ι, μ. Χ.) μᾶς βεβαιόνει, ὅτι εἰς τὸν καιρόν του πολλοὶ κατὰ πόλεις ἐδωρίζον, ἔχοντες καθεὶς τοπικάς τινας τῆς αὐτῆς διαλέκτου διαφοράς (α). Καὶ ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας Πλατωνικὸς φιλόσοφος Τατιανὸς, εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τοὺς εἰδωλολατρεύντας Ἕλληνας ἀπολογίαν του, μαρτυρεῖ τὴν εἰς τὸν καιρόν του σῳζομένην ἀκόμη διάκρισιν τῶν διαλέκτων, κἂν μὲ ταύτας ἦσαν ἤδη ἡνωμέναι καὶ λέξεις ξενικαί (β). Τὴν ἰδίαν ἑαυτῆς διάλεκτον πᾶσα

(α) „Σχεδόν δ' ἔτι καὶ νῦν κατὰ πόλεις ἄλλοι ἄλλως διαλέγονται· δοκεῖσι δὲ δωρίζειν ἅπαντες διὰ τὴν συμβᾶσαν ἐπικράτειαν (Στράβ. Ζ.).

(β) „Νῦν δὲ μόνοις ὑμῖν ἀποβέβηκε μηδὲ ἐν ταῖς ὁμιλίαις ὁμοφωνεῖν. Δωριέων μὲν γὰρ οὐχ ἡ αὐτὴ λέξις τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς. Αἰολεῖς τε οὐχ ὁμοίως τοῖς Ἴωσι φθέγγονται·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ ἡ τῦ ν ἀντὶ μ πρὸ τῶν χειλεοφθόγγων π, β, φ (οἷον, ἑκατόνβη, ἐπιγραφ. Ἀγκύρας τῷ 15, μ. Χ. ἀντὶ ἑκατόμβη, ἰλ. α, κτλ.). Ἡ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων σύνθεσις εἶναι σύνθεσις ἀληθινὴ καὶ, τρόπον τινὰ, συγχώνευσις ἢ ἕνωσις τοῦ φθόγγου των εἰς ἀπάρτισιν τῆς φυσικῆς τῦ ὀνόματος φωνῆς, ὄχι μηχανικὴ συσσώρευσις ἢ ὁρμαθίασις τῶν συντιθεμένων· καὶ μαρτυρεῖ τῶν φιλοσόφων ὁ λογιώτατος Ἀριστοτέλης (τῷ 340, π. Χ.), λέγων, ὅτι „ἡ σύνθετος φωνὴ δὲν ἔχει κἀνὲν μέρος καθ' ἑαυτὸ σημαντικόν“ (α). Ὅθεν εἰς τὰς ἐκ τῆς ἐν καὶ σὺν συνθέτυς λέξεις τὰς ἀρχομένας ἀπὸ γ, κ, χ, καὶ τὰς ἀπὸ β, π, φ, ἔτε ὁ Ἀριστοτέλης, ἔτε ἡμεῖς διακρίνομεν τὸ ν τῆς προθέσεως, ἀλλὰ πάντοτε πρὸ τύτων μὲν τῶν χειλεοφθόγγων, καὶ πρὸ τῦ μ, τρέπομεν τὸ ν εἰς μ, πρὸ δὲ τῶν διὰ τῦ ὑρανίσκυ εἰς γ, καθὼς ἀπαιτεῖ τῆς πατρικῆς ἡμῶν γλώσσης ἡ εὐφωνία, καὶ ἕτως ἡ συντιθεμένη λέξις ἀποβαίνει μία καὶ ὁλάκαιρος (β). Εἰς ἀρχαιοτάτυς

(α) „Ἧς (συνθετῆς φωνῆς) μέρος ἀδὲν ἐσι καθ' ἑαυτὸ σημαντικόν· ἐν γὰρ τοῖς διπλοῖς (τυτ. συνθέτοις), ἃ χρώμεθα ὡς καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σημαίνει, οἷον, ἐν τῷ Θεοδώρῳ τὸ δῶρον ἀδὲν σημαίνει (Ἀριστ. Ποιητ. κεφ. κ).

(β) Κατὰ ταῦτα δὲν εἶναι Ἑλληνικὴ ἀδ' ἡ γραφὴ νεωτέρων τινῶν τῆς Εὐρώπης φιλολόγων, ὅταν τὰς προθέσεις εἰς καὶ πρὸς εἰς τὰς συνθέτυς λέξεις γράφωσιν ὄχι διὰ τῦ σ (τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησεν ἔκπαλαι νὰ γράφηται εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ μέσον τῶν λέξεων), ἀλλὰ διὰ τῦ ς (τὸ ὁποῖον τίθεται πάντοτε εἰς τὸ τέλος)· οἷον γράφυσιν, εἰςῆλθε, προςῆλθεν (ἀντὶ εἰσῆλθε, προσῆλθε), κτλ. διὰ νὰ διακρίνηται τάχα ἡ πρόθεσις· ἀλλὰ τῦτο ἀντιβαίνει εἰς τὸν κανόνα τοῦ Ἀριστοτέλυς· ὅθεν καὶ οἱ Ἕλληνες καλῶς ποιῦντες δὲν ἀπεδέχθησαν τὴν „τοιαύτην γραφήν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φοῦξ, φλοίαξ, φλοισμὸς, καὶ ῥύαξ, φλύαξ, φλυσμὸς (φλύω, φλοίω, φλόω, fluo· βλ. Ἡσύχ. καὶ Ῥείμ.)· Μυσοὶ (οἱ ἐν Εὐρώπῃ) ὕστερον Μῆσοι, Μοισία, καὶ Μυσοὶ οἱ ἐν Ἀσίᾳ (Ἰλ. β, κα΄, ν, 5)· τύραννος (Πίνδαρ. Πύθ. γ.), τὸ αὐτὸ καὶ κοίρανος (Ὅμ. κ=τ· τὸ δὲ κοίρανος ἐκ τῶ κῦρος, συγγεν. κόρυς, κάρα, ὅθεν καὶ κύριος (α). Οὕτω καὶ κάρανος, κάρηνος ἐκ τοῦ

(β) Ἐκ τῶ κύριος, κύρις, κύρ, ἐνόμισάν τινες ὄχι ἀπιθάνως καὶ τὸ Γαλλ. sire, (ἴχι παρὰ τὸ ἥρως, herus = Γερμ. Herr). ἀλλ' ὅμως τὸ πιθανώτατον εἶναι ὅτι καὶ τὸ sire εἶναι συγκεκομμένον ἐκ τοῦ sieur, Ἰταλ. siore, ὡς καὶ τῆτο ἐκ τῶ signore, seigneur, καὶ τοῦτο τέλος, παρὰ τὸ λτ. senior, συγκριτ. τοῦ senex, ὁ γέρων (οἷον, ἔνης, ϝένηξ, ἐκ τῶ ἔνος, ἔννος, λτ. annus καὶ enis, ennis, [bi-ennis], ὅθεν καὶ anus ἡ γραῖα. ὡς καὶ τὸ vetus, ἐκ τῶ Ϝέτος). Ἐλέγετο δὲ τὸ senior καὶ ἐπὶ προσφωνήσεως τιμητικῆς, ὡς τὸ γέρων (γεροντία, γερουσία, senatus, δημογέροντες). Οὕτω καὶ συνήθως γέροντες καλῆνται οἵ τε δημογέροντες (οἱ καὶ προεσῶτες), καὶ οἱ ἔγκριτοι Ἀρχιερεῖς τῆς ἁγίας Συνόδ· γέροντα δὲ ὀνομάζει καὶ πᾶς ὑποτακτικὸς τὸν ἴδιον προεσῶτα ἐν τοῖς Μοναστηρίοις. Καὶ πρωτόγερος δὲ λέγεται προέτι εἴς τινα χωρία τῆς Ἑλλάδος ὁ κῆρυξ, ὁ καὶ ἄλλως διαλαλητὴς [διότι διαλαλεῖ, τετέστι κηρύττει προσωρινὰς τῶν γερόντων διαταγὰς, λαῶ συναθροίσεις, πωλήσεις καὶ ἀπωλείας πραγμάτων, καὶ ἄλλως ὑπηρετεῖ τὸς δημογέροντας, ὡς ὁ Ταλθύβιος τὸν Ἀγαμέμνονα, κτλ. Τίμιον δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ ἐπάγγελμα τῶ κήρυκος, ὅθεν καὶ τὸ παῤ ἡμῖν εὔφημον ὄνομα πρωτόγερος· οὗτος δὲ ἀρχόμενος τῶ κηρύγματος, ἐκφωνεῖ. Ἀκέσατε μικροὶ, μεγάλοι! τὸ αὐτὸ καὶ τῶν ἀρχαίων τὸ „Ἀκέετε Λεῴ!]. Τὸ δὲ λτ. senior εἰς τὸν παραχμάζοντα λατινισμὸν ἐξελήφθη καὶ ὡς ταὐτοσήμαντον τῶ dominus (βλ. Menage λ, Seigneur), ὅθεν ἠκολούθησαν καὶ τὰ ἐκ τέτε seigneur, siore, sire, Ἀγγλ. Ἰταλ. sir, ser καὶ messir (mon-sieur), messer, παῤ ὃ τὸ παρὰ τοῖς Χίοις σύνηθες (ἐκ τῶν εἰσβαλόντων Ἰταλῶν), μισσὲρ = κὺρ, καὶ μισσὲς δὲ κατ' ἐξοχὴν ὁ ἰατρὸς, καὶ ἐκ παραλλήλε, αὐθέντης μισὲς· ὡς καὶ ἡ τέτε σύζυγος, μαδοννὴ = Ἰταλ. ma donna ἀντὶ domna,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὰς τοιαύτας αὐτῦ ἑτυμολογίας. ἃς θεωρήσωμεν κοινῶς καὶ ταύτην τὴν ῥῆσίν τυ." Ἐὰν ἐν σκοπῇς (τὸ ἤρως) κατὰ τὴν Ἀττικὴν τὴν παλαιὰν φωνὴν, μᾶλλον εἴσῃ· δηλώσει γάρ σοι, ὅτι παρὰ τὸ τῦ ἔρωτος ὄνομα, ὅθεν γεγόνασιν οἱ ἤρωες, σμικρὸν παρηγμένον ἐσί." (α). τὸ ἤρως λοιπὸν εἶναι μὲν = ἔρως, ἀλλ' ὅμως σμικρὸν παρηγμένον· τί θέλει νὰ εἴπῃ, φίλοι Ἐρασμίται, τῦτο τὸ σμικρὸν τῆς παραγωγῆς, ἤτοι παρεκτροπῆς καὶ παρεκβάσεως τῦ ἤρως ἀπὸ τὸ ἔρως, καὶ εἰς ποῖον ἀράγε τῶν γραμμάτων πρέπει νὰ θεωρηθῇ, πάρεξ εἰς τὸ πρῶτον; (διότι τ' ἄλλα τρία στοιχεῖα εἶναι τὰ αὐτὰ εἰς ἑκάτερα τὰ ὀνόματα). τὸ ἤρως λοιπὸν δὲν ἐπροφέρετο ἔρως· τυτέστι, τὸ ἦτα δὲν ἐπροφέρετο ὡς ἐψιλόν (β). Τοῦτ' αὐτὸ ὁ αὐτὸς

(α) *Αὐτ.* αὐτόθι.

(β) Τῦτο τὸ κηρίττει μὲ φωνὴν στεντόρειον καὶ ὁ Γαληνὸς. ἰδὲ αἱ λέξεις τυ αὐταί. „Γραφόντων γὰρ τῶν παλαιῶν τὸν τε τῦ ε „δίφθογγον καὶ τὸν τῦ η δι' ἑνὸς χαρακτῆρος, ὃς νῦν μόνον ση„μαίνει τὸν ἕτερον φθόγγον τῦ ε, πολλὰ γέγονεν ἁμαρτήματα τῶν „ἐγγραφομένων, ἃ κατὰ τὴν γνώμην τῶν γραψάντων τὴν μετάθεσιν „τῶν γραμμάτων ποιησαμένων. Διὸ προσέχειν ἀκριβῶς χρὴ τοιαύ„ταις γραφαῖς, ἐν αἷς δυνατόν ἐσι τὸν τῦ η φθόγγον εἰς τὸν τοῦ ε „μετατιθέντας, ἢ τὔμπαλιν γράψαντας, ἐπανορθώσασθαι τὴν „γραφὴν" (Ὑπομνήμ. εἰς τὸ περὶ Ἐπιδημ. Ἱπποκρ. β. σιχ. 41). Ἐκ τύτων φαίνεται καθαρῶς, α), Ὅτι οἱ παλαιοὶ διέκριναν τὸν τῦ η φθόγγον ἀπὸ τὸν τῦ ε, κἄν ἔγραφον ἀμφοτέρους δι' ἑνὸς χαρακτῆρος, τῦ ε, τὸν ὁποῖον διὰ τῦτο ὁ Γαληνὸς ὀνομάζει δίφθογγον, ὡς σημαίνοντα καὶ τὸν τῦ ε φθόγγον καὶ τὸν τῦ η, πρὶν τῦτο εἰσαχθῇ ὡς γράμμα εἰς τὸν ἀλφάβητον. Ἔπειτα καὶ αὐτὸ τὸ ε ἐπροφέρετο καὶ ὡς ἡ δίφθογγος ει· ἐπειδὴ δὲ ὁ Γαληνὸς λέγει ῥητῶς, ὅτι τὸ ε (ὡς ἐψιλὸν) διέφερεν ἀπὸ τὸ η, ἕπεται, ὅτι τὸ η κατὰ τὲς παλαιὲς εἶχε τὸν ἕτερον φθόγγον τῦ ε, δηλονότι τὸν ει. β), Ὅτι καὶ οἱ πρὸ τῦ Γαληνῦ τῶν παλαιῶν χειρογράφων ἀντιγραφεῖς διέκριναν τὸν

σθαι (ἰλ. γ, ε, η, χ)· οὕτω καὶ Ἀλέα (Ἀθηνᾶ), καὶ Ἀλεύας (Πίνδ. Πύθ. ιο), ὅθεν οἱ Ἀλευάδαι, Θεσσαλοὶ εὐγενεῖς (Παυσ. Λακ. ζ, καὶ Θεόκρ. εἰδ. 15)· θέω (ἰλ. κ), καὶ θεύω, θεύσεσθαι (ἰλ. λ), ὅθεν ἴσως καὶ τὸ δεῦρο = δεῦσο (ρ = σ, δ, θ), ἀντὶ θεῦσο (ὡς, ὄρσο, δέξο), καὶ δεῦτε = θεῦτε, ἀντὶ θεύετε (κατὰ τὸ, ἄγε, ἄγετε, φέρε, εἶα, ἔα, ἐκ τοῦ ἔω, εἶμι)· χέω (ἰλ. χ), καὶ χεύω (ἰλ. τ)· ῥέω (ῥεύω), ῥεύσω· πνέω (πνεύω), πνεύσω· νέω (νεύω), νεύσω· σπέω, σπέομαι (ἰλ. κ, Ὀδ. χ), καὶ σπεύω, -σω (ἰλ. δ), ὅθεν σπεύδω (ὡς, εὔω, εὐδω)· δέω (ἰλ. ι), καὶ δεύω (Ὀδ. ι), δεύομαι, δευτὸς, δεύτερος (= δέ-βτερος, ὅθεν συνεκόπη τὸ Σλαβ. второй), δεύτατος (ἰλ. τ)· σκέω (ἀ-σκέω ιλ. ζ), καὶ σκεύω, σκεῦος, σκευάζω (Ἀριστοφ.)· κέλω, -λομαι, κελέω, κελήσατο (ἰλ. α, Πίνδ. Ὀλ. ιγ), καὶ κελεύω (ἰλ. β)· ἐρέω (Ὀδ. φ), καὶ ἐρεύω (Ἡσύχ.), ὅθεν ἔρευνα, -νάω (ἰλ. σ)· τέκω (ὅθεν τέκτων, καὶ τεκάνη = τέκνη), καὶ (τεύϝκω), τεύχω, τεῦχος, Τεῦκρος [= τευχερὸς, τευχήρης, ἢ τυχηρός· ἴτως ὑποπτεύω ὅτι ἔγεινεν ἐκ τοῦ πέκος (πέϝκος, πεῦκος) καὶ τὸ συνήθ. πεύκιον καὶ ἐπεύκιον, -χιον = κῶας, τάπης· ὄχι ἴσως παρὰ τὸ, ἐπὶ εὐχῇ, ὡς ἐνόμιζον οἱ προγενέστεροι, „νακοτάπητας τὰς ἀπὸ τῆς εὐχῆς τὸ ἐπώνυμον φέροντας“. Κωνς. Πορφυρογ. ἐν Βασιλ. 53]· δινέω (ἰλ. ψ), καὶ δινεύω (ἰλ. σ)· τελέω (ἰλ. ψ), τελετὴ, καὶ τελεύω (σῳζόμενον εἰς τὴν συνήθ.), τελευτὴ (ἰλ. η), ὅθεν καὶ Τελεύτας (Σοφοκλ.), Τελευτίας, καὶ Τελετίας (Πλάτ.)· δοκέω (ἰλ. η), καὶ δοκεύω (ἰλ. ϑ)· δομέω καὶ δομεύω (βυσσοδομεύω· Ὀδ. ι)· τυραννέω, καὶ τυραννεύω (Πλάτ. Ἰσοκρ.)· σέω, καὶ σεύω καὶ σύω (ἰλ. φ), ὡς καὶ, ἐρύγω, καὶ ἐρεύγω (ἐκ τοῦ ῥέω, ῥύω,

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὥςε καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἀμοιβαίας τροπῆς τὲ β καὶ π πρὸς τὸ μ φαίνεται ἡ τέτων τῶν ϛοιχείων ἐν πολλοῖς πολλάκις σύλληψις καὶ συμπλοκὴ κατὰ τὴν ἀρχαίαν προφορὰν διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν συγγένειαν, ὡς προείπομεν· τὸ πατῶ καὶ βατῶ, φέρ' εἰπεῖν, ἀρχαίως ἐπροφέρετο μπατῶ, μβατῶ (mbato, bato)· τὰ ὄμματα, ὄμπατα· ἡ μετὰ, μπετὰ, μπεδὰ, καὶ ἄλλα ὡσαύτως· καὶ ἄλλα μὲν ἔθνη ἔχαιρον ἐξ ἀρχῆς, ὡς χαίρϵσι καὶ τὴν σήμερον, εἰς τὸν ἐκ τῆς τοιαύτης συμφύσεως τοῦ π ἢ β μετὰ τοῦ μ συμπεπλεγμένον φθόγγον τὲ b· οἱ δὲ πρὸς εὐφωνίαν ὀξύτατοι καὶ πάντων ἀνθρώπων εὐαισθητότατοι Ἕλληνες διέκρινον ἀπ' ἀλλήλων ταῦτα τὰ συμφυῆ ϛοιχεῖα· καὶ ἄλλαι μὲν διάλεκτοι ἠγάπησαν εἰς ἄλλας λέξεις τὸ μ, ἀπέβαλον δὲ τὸ β ἢ τὸ π· ἕτεραι δὲ ταῦτα ϛέρξασαι μᾶλλον, ἀπέξυσαν τὸ μετὰ τέτων συμπεφυκὸς μ· εἰς ἄλλας δὲ πάλιν λέξεις ὅλαι συμφώνως διετήρησαν τὲτο, ἢ ἐκεῖνα μόνον, ἀμιγῆ καὶ καθαρά. Οὕτως εἶπον αἱ πᾶσαι κοινῶς, ϛόμα, ἢ αἰολικῶς, ϛύμα (ἐκ τὲ ϛέβω, ϛόβος, ϛόμος), καὶ πάλιν, βροτὸς τὸ μροτὸς (μορτὸς), κτλ. (α). τὸ b λοιπὸν ἢ mb τῆς ἀρχαίας καὶ ἀκατεργάϛϵ γλώσσης οἱ Ἕλληνες ἔτρεψαν ἐξ ἀρχῆς

τὴν προφέρϵσιν ἀσυγκρίτως ὁμαλωτέραν καὶ καλλιφωνοτέραν παρὰ τὰς εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας κατοικέντας, τῶν ὁποίων ὁ τόνος τῆς ἀπαγγελίας εἶναι σκληρὸς καὶ τραχὺς καὶ πλήρης λαρυγγισμῶν.

(α) Οὕτω καὶ ἐκ τὲ (κάω, καύω), κάβω, κάπω (κάμβω, κάμπω), προῆλθε τὸ τὴν σημασίαν διάφορον κάμω (ὅθεν κάμνω). καὶ ἐκ τὲ τρέω, θρέω=δρέω. τὸ τρέπω, τράπω, καὶ τρέμω, καὶ δρέμω, δράμω, καὶ (δράπω), δραπέτης, λτ. trepidus (trepo), καὶ τρέπω, τροπὴ (ἐντροπὴ), Σλ. срамъ, срамлю (θράμος, σ=θ=τ, τράμος, ἀντὶ τρόμος, τράμω=τράπω, τρέπω), κτλ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τα, ὡς καὶ κρυφὰ (ἐκ τοῦ κρύφος, τὸ), καὶ κρυφᾶ, κρυφῆ = κρυφῇ,-φὴ, ἡ)· ἔτω καὶ διπλῆ, τριπλῆ, τετραπλῆ, καὶ-πλῇ (τετραπλόη, ῆ), συνήθ. διπλὰ τριπλὰ, τετραπλὰ (οὐδετέρως)· ὡς καὶ δίχα, διχθὰ, τρίχα,-χθὰ, τέτραχα,-χθὰ, καὶ πάλιν (κατ' ἰδιαιτέραν σημασίαν) διχῆ, τριχῆ, τετραχῆ = διχῇ (διχὸς, χὴ), εἰκῆ = εἰκῇ, κτλ. τίς ἀμφιβάλλει ὅτι καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα τὰ συνηθέστερον ὑπογραφόμενα (ὡς, ἄλλῃ, σχολῇ, ἰδίᾳ, δημοσίᾳ, κύκλῳ, κτλ.) εἶχον παρομοίως τὸ ι ἀνεκφώνητον; Ἐπεκράτησε δὲ παλαιὰ συνήθεια νὰ ὑπογράφωνται μόνον αἱ ἐπιῤῥηματικώτερον (κυρίως κατ' ἔλλειψιν προθέσεως) ἐκλαμβανόμεναι δοτικαὶ (οἷον, σχολῇ ἐν· κύκλῳ = ἐν κύκλῳ· ἄλλῃ = ἐν ἄλλῃ χώρᾳ, ὁδῷ, μεθόδῳ, κτλ.), τῶν ὁποίων σῴζονται προφανῶς αἱ ὀνομαστικαί· ὅσων δὲ ἀπηρχαιώθη ὁ κατὰ κλίσιν σχηματισμὸς, ταύτας τὰς δοτικὰς ἔγραψαν ἔκπαλαι χωρὶς τῆς τοῦ ἀνεκφωνήτου ι ὑπογραφῆς ἢ προσγραφῆς (α), ὅθεν καὶ τὰς κατέταξαν εἰς τὰ ἐπιῤῥήματα· καθὼς εἶχον λάβει πρόπαλαι μορφὴν ἐπιῤῥημάτων καὶ τὰ, χαμαὶ (ἰλ. δ), οἴκοι (ἰλ. α), καὶ τὰ τέτων ὅμοια· πλὴν εἰς ταύτας τὰς δοτικὰς ἔμεινεν ἡ τελεία τῆς ἀδιαιρέτου διφθόγγου προφορὰ, καθὼς, ἴσως, ἐπροφέροντο πρὶν ἀκόμη μορφωθῇ πρὸς τὸ τελειότερον ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἢ καὶ κατὰ διάλεκτον,

---

(α) Οὕτως ἐπεκράτησε νὰ μὴν ὑπογράφωνται καὶ τὰ εἰς ρω καὶ τω παραθετικὰ ἐπιῤῥήματα (ὡς ἐξ ἀκλίτων δηλονότι μορίων παραγόμενα), τὰ ὁποῖα κυρίως εἶναι δοτικαὶ: οἷον (ἄνω), ἀνώτερος, ἀνώτατος, ἀνωτέρω, ἀνωτάτω (= —τέρῳ,-τάτῳ), καὶ προτέρω (ἰλ. γ) = προτέρῳ, πρότερον,-ρος (πρὸ, πρῶτος, προτὶ, πρὸς), πρόσω (πρόσῳ, ὡς ἐκ τοῦ πρόσος), πόρσω, πόῤῥω, πορῥωτέρω, - τάτω, κτλ.

ἐ Κρατύλῳ ῥῆσιν τῦ Πλάτωνος „ἐ γὰρ ἦτα ἐρῴμεθα αλλὰ ε τὸ παλαιόν“. Καὶ ὁ μὲν φιλόσοφος λαλεῖ κυρίως περὶ τὲ ἰδιώματος τῆς (ὡς αὐτὸς λέγει) Ἀττικῆς τῆς παλαιᾶς φωνῆς (διότι ἄλλοι διάλεκτοι, καθὼς εἴπομεν, ἔγραφον καὶ ει ἀντὶ τοῦ η), μ᾽ ὅλον τοῦτο ἀποδεχόμεθα χάριν τῶν φιλοπλατώνων Ἐρασμιτῶν ὡς καθολικὴν καὶ γενικωτάτην τὴν ῥῆσιν τῦ Πλάτωνος, ὅτι τὸ παλαιὸν, πρὶν ἀκόμη εἰσαχθῇ τὸ η, τὸν παλαιότατον χρόνον, ἐμεταχειρίζοντο οἱ Ἕλληνες ἀντὶ τῦ η, ε, πάντες πάντοτε πανταχῦ. ἀλλ᾽ ἐρωτῶμεν ἐν ταὐτῷ τὲς Ἐρασμίτας νὰ μᾶς διορίσωσι, καὶ πῶς ἄρα ἐπροφέρετο τοῦτο τὸ ε; δὲν ὡμολόγησαν καὶ ἀπ᾽ αὐτὲς τέτες πολλοὶ καὶ σοφοὶ, ὅτι τὸ ε ἐπροφέρετο καὶ ει; καὶ ἂν ἔτοι ἐσιώπων, ἀλλ᾽ αὐτὸς πάλιν ὁ Πλάτων εἰς τὸν αὐτὸν Κρατύλον τυ τὸ λέγει φανερῶς (α), καὶ Πλέταρχος (β) δὲ καὶ Ἀθήναιος (γ), καὶ Εὐςάθιος (δ), καὶ ὁ ἐπιγραφεὺς τῆς Ε ῥαψῳδίας τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας, καὶ ἐκ τῶν Λατίνων ἄλλοι τε καὶ ὁ Νιγίδιος (ε) ἐπιμαρτυρῦσι· βεβαιόνυσι τὸ πρᾶγμα καὶ αἱ διάλεκτοι τῆς Ἑλλάδος, ὄχι μόνον αἱ ἀρχαῖαι ἀλλὰ καὶ αἱ τωριναί· περὶ τέτων ὅλων πραγματευόμεθα κατὰ πλάτος εἰς τὸ ἄρθρον τὸ περὶ τῆς ει διφθόγγυ (διὰ νὰ μὴ ἐνοχλῶμεν πολλάκις μὲ παλλιλογίας τὸν ἀναγνώςην)· ἐκεῖ θέλομεν ἐκθέσει διὰ μακρο-

---

(α) Κρατύλ. § 91. βλ. καὶ Ῥειμέρυ Ἑλληνογερμαν. λεξ. ἐν τῷ στοιχείῳ Ε.

(β) Πλέταρχ. περὶ τῦ ει τῦ ἐν Δελφοῖς.

(γ) Ἀθήν. Ι, σελ. 453.

(δ) Ευςάθ. εἰς Ἰλ. Ε.

(ε) Nigid. apud A. Gellium L. 19. c. 14.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

προσῳδίας των, ἡ ὀξεῖα (΄) καὶ ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (῀)"!! (α).

§ ε. Ἀλλ' ἂς διακόψωμεν ἐδῶ πρὸς ὀλίγας σιγμὰς τὸ ῥεῦμα τοῦ δωδεκαχρούνου σόματος τῶν Τονομάχων, ὥστε νὰ προλάβωμεν νὰ εἴπωμεν δύω λέξεις πρὸς ἀπάντησιν· μήπως, κατακλυσθέντες ἕως τέλους, δὲν δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν ἀνάδυσιν! Ὅσα οὗτοι εἶπον ἕως τώρα συγκεφαλαιῶνται εἰς τρία τινὰ κεφάλαια· α), Ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσα δὲν εἶχεν ἔκπαλαι τόνους, καθ' ὡς ἐπιφέρουσιν ἀποδείξεις. β), Ὅτι οἱ περὶ τὸν Ἀριστοφάνην ἐφεῦρον πρῶτοι μουσικά τινα σημεῖα πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν

(α) Ἐνίν. § XIII, καὶ XXXIII—XXXVII. Ὅλον τοῦτο τὸ χωρίον περὶ τοῦ τετραπλοῦ τῶν τόνων σκοποῦ τὸ ἀντέγραψαν οἱ Τονομάχοι ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἡμῶν Ἀλεξανδρινοὺς γραμματικοὺς, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὸν Ἀρκάδιον, τοῦ ὁποίου ἀντιγράφομεν τὴν ῥῆσιν κατὰ λέξιν ἐφεξῆς εἰς τὸ δ κεφάλαιον. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν μέλος ὠνόμασαν τὴν διὰ τῶν τόνων ἁρμονίαν τῆς κοινῆς ὁμιλίας ἢ διαλέκτου, τὴν ὁποίαν πάσης γλώσσης ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, καθὼς θέλει φανῇ ἀπὸ τοὺς λόγους των αὐτούς. Ὁ δὲ γενν άδας Ἐννίνιος ἐφαντάσθη μέλη Ἑβραϊκὰ καὶ Ἀραβικὰ, τὰ ὁποῖα συγχέει καὶ συμφύρει μὲ τὰ Ἑλληνικὰ, καθὼς καὶ τὰς Χριστιανικὰς ἱερουργίας μὲ τὰ βάρβαρα θρησκεύματα τῶν Τούρκων καὶ Περσῶν, ὁ βέβηλος καὶ ταλαίπωρος! Ἀλλὰ παρ' αὐτῷ δὲν ὑπάρχει κἀνὲν ἱερὸν καὶ σεβάσμιον, ἐφ' ὅσον ἀντιβαίνει εἰς τοὺς θηριώδεις του παραλογισμούς! Ὅλα τὰ συμφύρει καὶ τ' ἀνακατόνει κατὰ τὴν ὄρεξίν του. Πάνθ' ὑπὸ μίαν Μύκονον! γῆ καὶ οὐρανὸς, θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, ἀληθῆ καὶ ψευδῆ, ὅλα μία μάζα καὶ μαγείρευμα ἓν! χύτραν ὁμοιάζει τὸ βιβλίον του, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Βατανῖσκος ἕτος μάγειρος τῆς Φλυαρίας ἔψησε παράφορος τὰς παμμιγεῖς ἐννοίας του, κακόσχολον ἔψημα καὶ ἀηδὲς, καὶ πολλὰ πλέον ἀλλόκοτον παρὰ τὴν πανοσπρίαν ἢ πανσπερμίαν, καὶ τὸ κάγκαρπον καὶ μονόκυθρον, ἢ μονοκάκκαβον, καὶ παρ' ἄλλοις, σοποκάκκαβον λεγόμενον φαγίον, tutti frutti, pot-pourri!

κέπιος, καὶ ψιλώτερον κέπος (α) (ἀντὶ κέφος), κύπιος, σκύπος, κτλ. καὶ διπλασιασμῷ τοῦ π, κέππος, κίππος, σκύππος· τοῦτο δὲ τὸ σκύππος ἔγεινε σκύππιος, ἢ σκύπφος, κατὰ δασυτέραν μόνου τοῦ δευτέρου π προφορὰν „Δνὴρ γὰρ Ἕλλην ὰ διπλάζει τὰ δασέα (ποιητ. παῤ Εὐριϑ.)· καὶ ὁ κέππος ἔγεινε κέπφος, καὶ ἡ Σαππὼ Σαπφὼ, καὶ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς ἔτι δασύτερον, Saffo. οὕτω καὶ τὸ ἄππας, ἀπὺς (λτ. avus, abavus), ἄππας, ἀππὺς (= πάπας, πάππας, παππὺς, συνήϑ. παππὰς) ἔγεινεν ἀπφὺς, καὶ τὸ κώπα (κώβη, κυβὴ, κέφα, κεφαλὴ), μετεβλήϑη εἰς τὰ Γερμ. Kopf (κώπφα), Gipfel, καὶ ἡ νάπη εἰς τὸ Nap, Napf, κτλ. [ὅϑεν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως διπλασιάζοντες οἱ Γερμανοὶ τὸ π εἶπον Pfund (Pphund, ἐκ τῦ λτ. pondus), καὶ τὸ περσέα, καὶ περσικὰ, Pfirsich, Pfirschen = persica, κτλ.]. Βεβαιόνουσι τὸν λόγον καὶ τ' ἄλλα δύω ψιλὰ γράμματα παρομοίως διπλασιαζόμενα καὶ τρεπόμενα τὸ ἕτερον εἰς τὸ συγγενὲς δασὺ, οἷον ἐκ τῦ ὄχος (ἔχω, ἔκω, ὄκος, ὄκκος), τὸ ὄκχος, ὀκχὴ· καὶ, σικχὸς (λτ. siccus), σικχασία (συνήϑ. σιχασία)· καὶ, σύκχος (λτ. soccus), συκχὶς, συγχὶς· καὶ, ἴακχος (ἄω, ἰάω, ἰάχω, ἰαχὴ, -κὴ) = (ἄκχος),

---

(α) Ἡ πολλὲς τῆς ἀρχαιοτάτης γλώσσης χαρακτῆρας σῴζουσα Σλαβονικὴ δὲν γνωρίζει τὸν φθόγγον τῦ φ· μεταχειρίζεται δὲ τὸ γράμμα μόνον εἰς ξενικὰ ὀνόματα, καὶ οἱ Ῥῶσσοι τὸ προφέρουσιν ἀντὶ ϑ (κεφ. ζ, § γ). εἰς δὲ τὰς ἰδικάς της λέξεις, ὅσας ἔχει κοινὰς μὲ τὰς φ ἐχούσας Ἑλληνικὰς, ἀντιτάσσει τὸ π (ὡς, παλιο, φάλω, φαλάω, φλάω, φλέω, φλέγω), καὶ τὰ β, в (βλ. κεφ. β, § δ)· Ἀλλ' ἐδὲ ϑ ἔχει, ἐδ' ἀναδιπλωσιν συμφώνων (πλὴν ἐνίοτε τῦ ν) γνωρίζει ἡ ἀρχαιοπινὴς Σλαβονική· (βλ. περὶ συγγεν. τῆς Σλαβ-Ῥωσ. πρὸς τὴν Ἑλλην. τομ. α. σελ. 40, καὶ 88).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μ. X.) φέρει σοφιστικῆς ἀμφιβολίας παράδειγμα τό ἐφεξῆς· „Ἀσαφῆ δὲ τὴν ἑρμηνείαν ποιεῖ καὶ ἡ λεγομένη ἀμφιβολία πρὸς τῶν Διαλεκτικῶν, παρὰ τὴν κοινὴν τῆ ἀδιαιρέτῳ τε καὶ διῃρημένῳ· ὡς ἐν τῷ, Αὐλητρὶς πεσοῦσα, δημοσία ἔσω. Ἓν μὲν γάρ τοί ἐστι τὸ ὑφ' ἓν καὶ ἀδιαίρετον, αὐλητρὶς ἔσω πεσοῦσα, δημοσία· ἕτερον δὲ τὸ διῃρημένον, αὐλητρὶς παῖς οὖσα, ἔσω δημοσία" (προγυμν. κεφ. δ.). Ὥσε καὶ ὁ Θέων παραβάλλων τὸ ὑφ' ἓν καὶ ἀδιαίρετον πεσοῦσα πρὸς τὸ διῃρημένον παῖς οὖσα, ἐπρόφερε τὸ παῖς ὁμοφώνως μὲ τὸ πες, βραχύνων μόνον τούτου τὴν συλλαβήν. Ἀλλ' οἱ Χέχοι καὶ Ἐννίνιοι ἀνθίστανται πρὸς ταύτην τὴν μαρτυρίαν. πῶς; καὶ τί λέγοντες; διαφθείρουσι τὴν γραφὴν, καὶ μεταβάλλουσι τὸ παῖς οὖσα (ὡς τάχα ἡμαρτημένον!) εἰς δεύτερον πεσοῦσα, θεωροῦντες γελοίως τὴν ἀμφιβολογίαν εἰς τὸ αὐλητρὶς (αὐλὴ τρὶς). προβάλλουσι δὲ μέγιστον προμαχῶνα τὴν μαρτυρίαν τῷ Κυϊντιλιανῷ, καὶ Διογένους τῷ Λαερτίῳ, οἵτινες ἀναφέροντες τοῦτο τῆς Στωϊκῆς ἀμφιβολίας τὸ παράδειγμα, θεωροῦσιν ἀμφότεροι τὸ διῃρημένον καὶ ἀδιαίρετον εἰς τὸ αὐλητρὶς· „ἀμφιβολία δὲ... οἷον, αὐλητρὶς πέπτωκε· δηλοῦται γὰρ δι' αὐτῆς τὸ μὲν τοιοῦτον, οἰκία (αὐλὴ) τρὶς πέπτωκε· τὸ δὲ τοιοῦτον, αὐλήτρια πέπτωκεν" (α). Ἀλλ' εἰς τοῦτο τῆς τῶν Στωϊκῶν

(α) Λαέρτ. ἐν βίῳ Ζήνων. § μδ. Ὁ δὲ Ἀριστέλης (Σοφις. ἐλέγχ. κεφ. δ), ἔξ ἀριθμῶν τὰ παρὰ τὴν λέξιν σοφίσματα (ὁμωνυμίαν, ἀμφιβολίαν, σύνθεσιν, διαίρεσιν, προσῳδίαν, καὶ σχῆμα λέξεως), δὲν ἀναφέρει κἀνὲν παράδειγμα σοφισμάτων παρὰ τὸ γράμμα· ὅθεν καί τινες ἐνόμισαν, ὅτι ἐπὶ τῷ Ἀριστοτέλους αἱ διφθογγοι καὶ τὰ φωνήεντα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπροφέροντο λαμπρῶς

Σιμύλος, συνήθ. Σιμέλας, κτλ.]· Στάμος (καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ Στάμος, συγγραφεὺς· βλ. Εὐδοκ. Ἰωνιάν, σελ. 96), καὶ (Σταμύλος) Σταμέλις (ὡς Κυριακὸς, Κυριακύλος,-λιος, Κυριακέλις), ἐκ τῦ ϛαμὸς (ϛάω, ὅθεν καὶ τὸ Στάθης =εὐϛαθὴς, Εὐϛάθιος=Constans, Constantinus, Κώνϛας,-ϛαντῖνος, καὶ ϛαθηρὸς, ἐν Θεσσαλ. Σταθηρός, Στατήριος)· Ζῶτος (τὸ καὶ παρὰ Παυσαν.), ἐκ τῦ (ζωοτὸς) ζωτὸς (ὡς Ζήσιος, Ζῆσις, Ζώϊλος, Ζώϊς, Ζωσᾶς, Ζώσιμος) Ζωσιμᾶς [καὶ Ζωσιμᾶς, Ἀθηναῖος· Ὀλυμ. 227, τῷ 132, μ. Χ. ἐν ἐπιγραφῇ Ἀττικ. Οὕτω καὶ Ἐπαφρᾶς, Ἀρτεμᾶς, Ἀειθαλᾶς, Ἑρμᾶς, Ἀχιλλᾶς, Ἀγαθᾶς, Βασιλᾶς, Ἀλεξᾶς, Δημᾶς, Δημυλᾶς, καὶ νῦν ἐν Θεσσαλίᾳ, Δημυλᾶς ἐκ τοῦ συνηθεϛάτυ Δῆμος, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς ᾶς συγκεκομένα ἐκ τῶν εἰς ιας, εας (ἀντὶ τῶν εἰς ευς, ιος)· οἷον, Ἀγαθίας, θᾶς, Ἑρμέας Ἑρμείης, Ἑρμᾶς,-μῆς, Δημέας,-μᾶς, Βασίλειος, -λέας,-λᾶς, Ἀχιλλέας,-λᾶς, Ἀλεξίας,-ξᾶς (α)].

(α) Βλ· Corp. Græc. inscript. ὑπὸ Boeckhij (tom. 1, part. 11, pag. 369—373). Αἱ ἐπιγραφαὶ εἶναι ἀττικαὶ (ἀριθμ. 267—270), τῦ α καὶ β αἰῶνος μ. Χ. (56—180), ὅπυ εὑρίϛκονται καὶ Εἰρήναϊς, Ἀθήναϊς, Ἐϛίαϊς, ἢ κοινότερον, Ἀθηναῖς, Εἰρηναῖς (ὡς καὶ οἱ χυδαιότατοι εἰς τὴν συνήθειαν λέγϐϛι Βαρθολομαῖς, καὶ -λομὸς, ἀντὶ Βαρθολομαῖος), ἐκ συγκοπῆς τῦ Εἰρηναῖος, Ἐϛιαῖος, Ἀθήναιος. Καὶ (ἀριθ. 284), Δημῆτρις ἐκ τῦ Δημήτριος, Ἀφροδεῖϛις (ἀριθ. 1781, σελ. 866), Ἑλλάδις (ἀριθ. 942, σελ. 535. Ταῦτα δὲ τονίζϐϛιν ἀρχαϊκώτερον οἱ Ἐκδόται, Ἕλλαδις, Δήμητρις, Αφρόδεισις). Καὶ σημείωσαι τὴν ἀπὸ τῦ πρώτυ καὶ δευτέρυ αἰῶνος ἀκόμη τῶν εἰς ιος ὀνομάτων χυδαίαν ἀποκοπὴν εἰς ις, ὡς καὶ εἰς τὴν συνήθ. Δημήτρις, Γεῶργις, Κυπαρίϛϛις, Βασίλις, Ἀλέξις, ἀντὶ Ἀλέξιος· ἐκ τάτυ δὲ φαίνεται καὶ τὸ Ἑλληνικώτερον Ἄλεξις (330, π. Χ.), καὶ τὸ σύνηθες Ἀλέκος. κτλ. καὶ τὰ ἀρχαιότατα δὲ Λωρικὰ, Ἀγησίλας, Νικόλας (ὡς καὶ εἰς τὴν συνήθ.) ἔγειναν κατ' ἀποβολὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ψεύδϐς ἐπανάληψις δὲν ὀντοποιεῖ τὴν ἀνϖπαρξίαν τϐ! Τοῦ χοίρϐ τὴν φωνὴν ἐρθῶς ϰαὶ ὁ Ἀριϛοφάνης ἔγραψε ϰαὶ οἱ Ἕλληνες προφέρϐσι ϰοῖ (μετὰ διαιρέσεως)· ἀλλ' οἱ Ἐρασμίται, ϰαϰῶς διαιροῦντες ἀείποτε τὰς διφθόγγους, ψευδῶς μὲν γράφϐσι ϰοὶ τὸ ϰοῖ, ἀπατῶνται δὲ νομίζοντες ϰαὶ, ὅτι μονοφθόγγως οἱ Ἕλληνες τὸ ἐϰφωνοῦϐι ϰί! (φυλάττϐσι δὰ ϰαὶ αὐτοὶ, ὅσον εἰς τοῦτο, τοῦ μεγάλϐ διδασϰάλϐ Γρύλλϐ τὴν προφοράν· ἐὰν τὸ ϰοῖ ϰυρίως ϰαὶ ὄχι μᾶλλον τὸ gui, ἢ τὸ γρὺ, ἢ τὸ gru, ἢ ἄλλος τις ψόφος ἐϰφράζῃ τὴν γνησίαν τοῦ χοίρϐ φωνήν!). Καὶ τοῦ σϰύλλϐ δὲ τὸ αὖ ἐνταῦθα ψευδογραφεῖται wau (ποῦ εὑρέθη εἰς τὸ αὖ τὸ w;)· ϰαϰῶς δὲ ϰαὶ ἡ δίφθογγος διαιρεῖται, ϰαὶ ϰάϰιϛα νομίζεται, ὅτι παῤ ἡμῖν ἐϰφωνεῖται πάντοτε af (βλ. ὄπισθ. σελ. 297, 320, ϰτλ.)· ὅτι δὲ ϰαὶ ὁ προηγϐμένως ἀνωτέρω προτεθείς ἰωταϰισμὸς ἀτόπως ἐφαρμόζεται ϰαὶ εἰς τοῦ σϰύλλϐ τὴν φωνὴν αὖ, εἶναι περιττὸν νὰ τὸ σημειώσωμεν. Πῶς δὲ ϰαὶ ἡ αἶγα μηϰάζϐσα ἐταϰίζει, ἢ ἐψιλίζει, ϰατὰ τὸ meckern; Ἀρά γε αἱ τοῦ Ὁμήρϐ (με)μαϰυῖαι αἶγες (Ἰλ. δ.), ϰαὶ ὁ ἔλαφος μαϰὼν (Ὀδ. ϰ, 163) δὲν ἐμηϰῶντο, διότι ἐμαϰῶντο διὰ τοῦ α, ϰαὶ ὄχι διὰ τοῦ e; ἢ πάλιν, ἂν ϰαὶ τὸ μάϰω ἐϰφράζει τὸν μηϰασμὸν, πρέπει ἆρά γε ϰαὶ τϐτο τὸ α νὰ ᾖναι ταὐτόφωνον τοῦ ἐν τῷ μήϰω η; ὡς ϰρίνεται ϰαὶ τοῦτο ὁμόφωνον τοῦ ἐν τῷ meckern e; ἀλλὰ τὸν φθόγγον τϐτων τῶν φωνηέντων ἄλλως διορίζϐσιν αὐταὶ πάλιν αἱ Ἑλληνιϰαὶ αἶγες! αἵτινες δὲν προφέρϐσιν ἀδέποτε τὸ e (μέϰω), ἀλλ' ἢ τὸ α (μάϰω), ἢ τὸ η (μήϰω, μηϰὰς)· ἐπειδὴ δὲ ϰατὰ διαλέϰτους ἐλέγοντο ϰαὶ μίϰλαι (Ἡσύχ. ἐϰ

παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὰ γράμματα (πλὴν τῶν Ῥωνικῶν, τὰ ὁποῖα εὗρηκεν ὁ Οὐλφίλας τῷ μ. χ. διέταξε δὲ καὶ ταῦτα κατὰ τὰ ἑλληνικά)· τούτων ἁπάντων ἐδένες ἐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης δὲν μεταχειρίζονται τόνους εἰς τὰς γλώσσας των!" — Ὄχι, ὄχι, κὺρ Εννίνιε, μὰ τὸν πολύγλωσσον ψιττακὸν, μὰ τὴν κίσσαν καὶ τὴν νῆσσαν καὶ τὴν χῆνα, τῶν ὁποίων ὑπερβαίνεις τὰς κραυγὰς! ἐδεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν γνωρίζει τόνους ἐδόλως ἐδαμοῦ ἐδαμῶς ἐδὲ εἷς! ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, Διδάσκαλε, πόθεν ἔχουσι τοὺς τόνους των; — „Οὐδ' οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἐγγράφους τόνους δὲν ἐγνώριζον· ἀποδείξεις δὲ (λέγει) περὶ τούτου φέρομεν καὶ τὰς ἐφεξῆς. Πρῶτον· οὐδεμία γλῶσσα ζῶσα καὶ ἀκμάζουσα δὲν ἔχει χρείαν τῆς τῶν τόνων γραφῆς· διότι τὸ λαλοῦν αὐτὴν ἔθνος ἔχει τὴν προσῳδίαν της ἐν χρήσει καὶ φυσικήν. Γλῶσσαν (λέγει), τὴν ὁποίαν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἀκούεις εἰς τὰ γλυκερὰ τῆς μητρός σου ψιθυρίσματα καὶ χαδεύματα, καὶ εἰς αὐτὰ τῆς τροφοῦ σου τὰ τερπνότατα ναναρίσματα· γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν βυζάνεις ὁμοῦ μὲ τὸ μητρικόν σου γάλα, καὶ μὲ ταύτην συντρεφόμενος τὴν μεταποιόνεις εἰς αἷμα καὶ χυλὸν ζωτικόν· ταύτην λέγω τὴν γλῶσσαν, τῆς ὁποίας τοὺς φθόγγους αὐτόματα προχέουσι τὰ φωνητικά σου ὄργανα, δὲν ἔχεις ἐδεμίαν χρείαν τόνων

„Καὶ τοὺς θανόντας ἐκ ἐᾶν τεθνηκέναι!"

ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φανῶμεν ὅτι λέγομεν ἁμάρτυρα, ἠναγκάσθημεν νὰ μνημονεύσωμεν ἕνα ἢ δύω, καὶ μάλιστα τὸν πάντων θερμότατον Ἐννίνιον· πλὴν καὶ τότε τ' ὄνομα τὸ ἐκλαμβάνομεν καθολικώτερον ὡς συνώνυμον τῷ Ἐρασμίτης κατήγορος τῶν Ἑλλήνων!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὡς ὁμοιοφώνω μὲ τὸ υ, υι)· εἶναι δὲ σημειώσεως ἄξιον καὶ ὅτι υι πρὸ συμφώνω δὲν εὑρίσκεται. Αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ κυριώτερον καταχρησικαὶ καὶ κατ' ἐπικράτειαν ὠνομασμέναι δίφθογγοι, ᾳ, ῃ, ῳ, ἔχουσιν ὑπογεγραμμένον πάντοτε τὸ ι· καὶ ταύτας δὲ οἱ Ἐρασμίται, ἂν καὶ ὄχι ὅλοι οὐδ' ὅλας, ἀλλ' ὅμως οἱ θερμότατοι προφέρουσι πάντοτε διῃρημένας, αϊ ηϊ (εϊ), ωϊ· προβάλλουσι δὲ λόγον γενναῖον, τὸν ἐφεξῆς. Ὅτι τούτων τὸ ι δὲν ὑπεγράφετο ἀλλὰ προσεγράφετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καθὼς φαίνεται λαμπρῶς εἰς γραφὰς παλαιὰς, οἷον, τηι σοφιαι, τηι βωληι, τοι δημοι, τοι θεοι (ο = ω), ἀντὶ τῶι θεῶι, κτλ.

§ β. Ὅτι τὸ πάλαι προσεγράφετο τὸ ι εἰς ταύτας τὰς δοτικὰς, εἶναι πρᾶγμα ἀναντίῤῥητον· πιθανὸν καὶ ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐξεφωνεῖτο συνημμένως μὲ τὸ πρὸ τότε φωνῆεν, (κατὰ τὰς διφθόγγους αι καὶ ει καὶ οι)· ἀλλ' ὅτι καὶ διῃρημένως (καθὼς οἱ Ἐρασμίται τὸ ἐκφωνοῦσι διαλύοντες ἀλόγως τὴν δίφθογγον), εἶναι βέβαια ψευδές. Λέγω πιθανὸν ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἐξεφωνεῖτο, διότι α) πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ η καὶ ω αἱ ἑνικαὶ τῶν εἰς ος καὶ ας, α, ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἰσοσυλλάβων δοτικαὶ προσγραφόμενον ἔχουσαι τὸ ι εἶχον τὴν αὐτὴν ὀρθογραφίαν καὶ ἑπομένως τὴν αὐτὴν προφορὰν μὲ τὰς πληθυντικὰς τῶν αὐτῶν ὀνομαστικάς· οἷον αἱ δοτικαὶ, λόγοι, ὁδοῖ, Αἰνείαι, ἱππόται, σοφίαι (= λόγωι, λόγῳ, ὁδῷ, Αἰνείᾳ, ἱππότᾳ, σοφίᾳ) ἐγράφοντο ἀπαραλλάκτως ὡς αἱ πληθυντικαὶ ὀνομαστικαὶ (αἵ τινες τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι καὶ αὗται, εἰ μὴ ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ προσλαβοῦσα τὸ ι εἰς μὲν τὸ α τῶν θηλυκῶν καὶ ἀρσενικῶν ἁπλῶς καὶ ἀπραγμα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δύω φωνηέντων γραμμάτων εἰς ἕν πνεῦμα συναλοιφή· ἢ (τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ), δύω φωνηέντων σύλληψις εἰς μιᾶς φωνῆς ἀπήχησιν· ἢ καὶ (διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζωνται οἱ φίλοι μας Ἐρασμίται), δύω φθόγγων κρᾶσις ἢ συμπλοκὴ εἰς ἐκφώνησιν μιᾶς ἀδιαιρέτου συλλαβῆς. Φαίνονται δέ πως ὅτι βεβαιόνουσι καὶ αὐτοὶ (ἂν καὶ ἄκοντες καὶ σιωπῶντες) τὸς ταὐτοσημάντους τούτους ὁρισμούς· διότι καὶ αὐτοὶ κοινῶς τὴν ου καὶ δίφθογγον ὀνομάζουσι, καὶ μονοφθόγγως προφέρουσιν.

§ δ. Ἀλλά τινες τῶν νεωτέρων ὑπέλαβον, ὅτι τ' ὄνομα τῆς διφθόγγου παρέμεινεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἀγροικικῆς εἰσέτι καὶ ἀδιαπλάστου μορφῆς της, ὁπότε πιθανῶς ἐξεφωνοῦντο πλατύτερον ἀμφότερα τὰ φωνήεντα, καθὼς καὶ εἰς τὴν πρώτην γένεσιν τῶν τωρινῶν τῆς Εὐρώπης γλωσσῶν ἐπροφέροντο (ὡς λέγουσιν), ὅλα τὰ στοιχεῖα τῶν μονοφθόγγως τὴν σήμερον προφερομένων διφθόγγων καὶ τριφθόγγων των (οἷον τοῦ Ἀγγλικοῦ maid, τοῦ Γαλλικοῦ vaisseau, κτλ.). Ἀλλ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι νὰ κρίνω, τοιαύτης ὑποθέσεως χρείαν δὲν ἔχομεν· ἐπειδή, πρῶτον μὲν τὸ ὄνομα τῆς διφθόγγου ἐξηγεῖται καθαρῶς, ὅταν ἐκληφθῇ ὁ φθόγγος συνώνυμος μὲ τὸ φωνῆεν, καθὼς προείπομεν (ἴτως ἐκλαμβάνουσι τὸ ὄνομα καὶ Εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι, οἷον ἡ Γαλλικὴ, εἰς τὰς λέξεις diphtongue, triphthongue, κτλ. δύω δη-

---

τασιν διεξοδικῶς, ἢ διαδοχικῶς ἀμφοτέρων τῶν στοιχείων ὁ φθόγγος συμπλεκόμενος εἰς μίαν συλλαβήν. Ὁ δὲ Μοσχόπουλος, ἀντιγράψας ταύτην τὴν διαίρεσιν, ἔκαμεν ὀλίγας τινὰς ἀτόπους διαφοράς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τ' ὄνομα Δαμιανῦ 'Αγγόη, μαθητῦ τῶν εἰς τὴν 'Ιταλίαν καταφυγόντων Βυζαντινῶν, ὅσις πρῶτος, ὡς λέγουσιν, ἐπενόησε καὶ μετέδωκεν εἰς τοὺς περιώνυμον μαθητήν του τῆς περὶ τὴν προφορὰν καινοτομίας τὰ σπέρματα. 'Αλλὰ τὸ ἀληθέστερον καὶ βεβαιότερον εἶναι, ὅτι ὁ Ἔρασμος παρεξετράπη εἰς ταύτην τὴν φαντασίαν ἀπατηθεὶς ὑπό τινος 'Ερρίκου Γλαρεανῦ, ὅσις, ἀσεϊζόμενος πρὸς τὸ φιλόκαινον καὶ εὔπιστον τοῦ 'Εράσμου, ἐπώλησεν ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν, ὡς ἄκουσμα καινόν· ὅτι τάχα „ἄνδρες Ἕλληνες, ἐλθόντες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς Λευκετίαν, ἐπρόφερον τὸ βῆτα beta, καὶ τὸ ἦτα eta, καὶ τὰς διφθόγγους διῃρημένας". τοῦτο τὸ πλάσμα συναρπάσας ὡς ἀλήθειαν ὁ Ἔρασμος ἔγραψε τὸν περὶ τῆς νέας προφορᾶς διάλογόν του· ὕστερον ὅμως μετανοήσας, ἔτ' αὐτός ποτ' ἐπρόφερεν ὡς ἐφαντάσθη, καὶ τοὺς φίλους τοῦ ἀπέτρεπε (α). Τοιαύτην ἀρχὴν ἐκ τοῦ Ἐράσμου λαβοῦσα ἡ νέα αὕτη, ἡ καλὴ, τῶν 'Ελληνικῶν γραμμάτων ἐκφώνησις, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων τούτου ὀπαδῶν, Γερμανῶν καὶ Ἄγγλων καὶ Γάλλων, μὲ ἄλλους ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν γλωσσῶν ἰδιωτισμοὺς κατὰ τὸ δοκοῦν προσαυξηθεῖσα (β),

---

(α) *Βλ.* Wetstenij Orat. Apologet. pro Linq. Græc. pronunt. pag. 119· *παράβαλε καὶ Βόσσιον εἰς* Aristarch. I, 28.

(β) *'Ορθότατα περὶ τούτου συνέγραψεν ὁ σοφὸς Λισκόβιος εἰς τὸ περὶ προφορᾶς καὶ προσῳδίας 'Ελληνικῆς πολυμαθὲς αὐτοῦ πόνημα* (über die Aussprache des Griechischen. von Karl Fr. Sal. Liscovius. Leipzig, 1825). *'Αρχὰ, καὶ μόλις ὑπερμεσάσαντος ἤδη τοῦ τύπου τῆς παρούσης συγγραφῆς, ἐλάβομεν τοῦτο τὸ σύνταγμα· διὰ τοῦτο καὶ δὲν τὸ ἐμνημονεύσαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου. Δικαιολογεῖ δὲ εἰς τὰ πλεῖστα τὴν καθ' ἡμᾶς προφορὰν ὁ φιλέλλην Λισκόβιος· καὶ ταύτης ἀναμφιβόλους ἀποδείξεις ἐκφέρει ἀπὸ τοῦ*

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φωνῆς, συνήθως δὲ μετὰ τῶν καταχρηστικῶν ἀριθμούμεναι δίφθογγοι ηυ καὶ ωυ.

ΟΥ.

§ ιγ. Ἰδὲ, τέλος, μία δίφθογγος Ἑλληνικὴ, ἡ ου, τὴν ὁποίαν οἱ Ἐρασμίται (ἐξαιρεμένε τῷ τυπογράφε Ἄλδε Μινυτίε καὶ τῆς συντροφίας τε, ὅσις ἐξάπαντος τὴν θέλει νὰ προφέρηται ὡς ὄε), σύμπαντες οἱ ἄλλοι ἀποδέχονται καὶ ἐκφωνοῦσιν, ε (υ), ὡς στοιχεῖον ἀδιαίρετον, χωρὶς πλέον νὰ σκανδαλίζωνται ἔτε ἀπὸ τ' ὄνομα τῆς διφθόγγε, ἔτ' ἀπὸ τὴν διφθογγόμορφον αὐτῆς μορφήν! (α). Μόνος ὁ Γότλοβος,

---

(α) Ὁ Πριμίσσερος ἀποδέχεται ἀδιαίρετον καὶ τὴν ει, ὡς ἐκ δύω, λέγει, συγγενεσάτων φωνηέντων συγκειμένην καὶ πλησιάζεσαν εἰς τὰ ἁπλᾶ φωνήεντα, καθὼς καὶ ἡ ου· ὁ δὲ Ἄσης (Hase) προσθέτει καὶ τὴν αυ καὶ ευ ὡς ὀρθῶς προφερομένας ἀπὸ τὲς Ἕλληνας (βλ. καὶ τὴν γενικὴν φιλολογικ. ἐφημερίδα τῆς Βιέννης, 1816, ἀριθμ. 12). Οἱ γενναῖοι ἄνθρωποι! δύω βήματ' ἀκόμη ἂν ἐβίαζον τὸν ἑαυτόν των νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω, ἤθελον βαρβαρίζει καὶ αὐτοὶ παρομοίως μὲ τὲς ὁποίες ἐπωνόμασαν βαρβαροφώνες Γραικύλες, ὡς τὲς Κᾶρας ὁ θεῖος Ὅμηρος! Ὥσε τώρα (κατ' αὐτὲς) οἱ μὲν περὶ τὸν Ἐρασμον ἀλλόθροοι καὶ ἀλλόγλωσσοι Ὁμήρε τόπον ἐπέχεσι πρὸς τὲς Ἕλληνας, ἡμεῖς δὲ πρὸς αὐτὲς, τόπον καρβάρων Καρῶν! Οὕτως εἰς τὸν κόσμον πολλάκις ἄνω ποταμῶν χωρεῦσι πηγαί! Πλὴν ἴσως δὲν εἶναι παντάπασιν ἔξω τοῦ προκειμένου νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Ἐρασμίται, ἐν ᾧ διαιρεῦσι τὰς διφθόγγες, καὶ ἐψιλίζεσι τὸ η, καὶ σκληρύνεσι τὸ β τῆς Ἑλληνικῆς, ἁλίσκονται πολλάκις ἀπ' ἄλλε μέρες εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν γλώσσας προφέροντες ταῦτα τὰ στοιχεῖα κατὰ τὲς Ἕλληνας ἡμᾶς. Ἡ Γαλάτης, φὲῤ εἰπεῖν, Ἐρασμίτης Ἑλληνισὴς διὰ τί δὲν διορθόνει

τάσεις τῆς ἐγγραμμάτου φωνῆς, ἤτοι τοὺς γραμματικοὺς τόνους, καὶ ἁπλῶς ἡ λέξις εἶχε τὴν αὐτὴν καὶ τὴν σημερινὴν καθ' ἡμᾶς σημασίαν διότι παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις ἡ προσῳδία τώρα σημαίνει συνήθως μόνον τὴν περὶ τῶν χρόνων διδασκαλίαν), μαρτυρίας ἔχομεν τὰς ἑφεξῆς. α) Ὁ Ἀριστοτέλης (τῷ 350, π. Χ.), ὀνομάζει ῥητῶς τὸν τόνον τῆς λέξεως, προσῳδίαν· „παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν ἐν μὲν τοῖς ἄνευ γραφῆς διαλεκτικοῖς ἐ ῥᾴδιον ποιῆσαι λόγον", κτλ. (Σοφις. ἐλέγχ. α, βλ. καὶ ἑφεξῆς § γ)· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς διαλαμβάνων περὶ ῥητορικῆς ἀπαγγελίας, παραγγέλλει, „πῶς τοῖς τόνοις χρῆσθαι, οἷον ὀξείᾳ καὶ βαρείᾳ καὶ μέσῃ" (ἐλλειπτικ. τάσει, ἢ προσῳδίᾳ), ἐκ τῶν ὁποίων, λέγει, ἀποτελεῖται ἡ ἁρμονία (Ῥητορ. Γ, α). β) Ὁ Ἀριστόξενος (330, π. Χ.) διδάσκει, ὅτι, „πρῶτον ἁπάντων, τὴν τῆς φωνῆς κίνησιν διοριστέον τῷ μέλλοντι πραγματεύεσθαι περὶ μέλους, αὐτὴν τὴν κατὰ τόπον· ἑ γὰρ εἷς τρόπος αὐτῆς ὧν τυγχάνει· κινεῖται μὲν γὰρ καὶ διαλεγομένων ἡμῶν, καὶ μελῳδόντων, τὴν εἰρημένην κίνησιν· ὀξὺ γὰρ καὶ βαρὺ δῆλον ὡς ἐν ἀμφοτέροις τούτοις ἐστὶ (Ἀριστοξ. Ἁρμονικ. στοιχ. βιβλ. γ, ἐν τόμῳ α, σελ. 3, τῆς ἐκδόσ. Μεϊβομ.)· καὶ πάλιν „Δύω δέ τινες εἰσιν ἰδέαι κινήσεως (τῆς φωνῆς), ἥ τε συνεχὴς καὶ ἡ διαστηματική.—Τὴν μὲν ἐν συνεχῇ λογικὴν εἶναι φαμέν· διαλεγομένων γὰρ ἡμῶν, ἔτως ἡ φωνὴ κινεῖται κατὰ τόπον, ὥστε μηδαμῇ δοκεῖν ἵστασθαι. κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν, ἣν ὀνομάζομεν διαστηματικὴν, ἐναντίως πέφυκε γίνεσθαι· καὶ γὰρ ἵστασθαί τε δοκεῖ, καὶ πάντες τὸν τοῦτο φαινόμενον ποιεῖν οὐκέτι λέγειν φασὶν, ἀλλ' ᾄδειν· διόπερ ἐν τῷ διαλέγεσθαι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΡΟΣΩΙΔΙΑΣ.

§ α. Τρία τινὰ εἶναι καθόλου τὰ τῶν Ἀντιτονιστῶν ἀξιώματα. α) Ὅτι προσῳδία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἶναι λέξις μουσική, ὄχι τῶν γραμματικῶν τόνων σημαντική. β) Ὅτι ἡ γνησία τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων προσῳδία ἦτο πάντοτε σύμφωνος μὲ τὸ ποιητικὸν μέτρον. γ) Ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς τόνοι δὲν ἐγράφοντο, εἰ μὴ μετὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα ἀπὸ Χριστοῦ (βλ. ἔμπροσθ. σελ. 422—427). Κατὰ ταῦτα διαιροῦντες εἰς τρία μέρη τὸ παρὸν κεφάλαιον· ἐπιφέρομεν εἰς καθέκαστον ἄξιωμα τῶν Ἀντιτονούντων τὰς ἀναιρετικὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν.

§ β. Καὶ πρῶτον, ὅτι ἡ προσῳδία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσήμαινε καὶ τὰς ἐν τῷ διαλέγεσθαι

ἔπλασαν τὸ akhtzè = ἄσπρον (τὸ λεπτὸν), καὶ = ἄσπρα (τὰ ἀργύρια). Ὅθεν καὶ παροιμιάζεσιν „ak akhtzè karà gundè· ἤτοι, ἄσπρα ἄσπρα (λευκὰ ἀργύρια) εἰς μαύρην ἡμέραν (δυσυχῆ· παρ' ὃ καὶ τὸ Ῥωσσικόν, береги деньги на черный день). Ὑπῆρχε δέ πρό τινων ἐνιαυτῶν καὶ δύω λεπτῶν νόμισμα (⅔ τῆς παρᾶ), τὸ συνήθως διάριον, ὄχι ἐκ τοῦ δὶς (δύω), ἀλλ' ἐκ τῆς Λατιν. Diarium (ἡμερήσιον ὀψώνιον)· διότι ἐξαρκοῦσαν, ὡς φαίνεται, τὸ πάλαι δύω λεπτὰ εἰς τὴν καθ' ἡμέραν ἀναγκαίαν ἑκάστου τροφήν· ὅθεν ἐν Θεσσαλίᾳ λέγεται καὶ διάρα, ἄρτος ἑνὸς διαρίου νομίσματος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γινόμενοι πρὸς ἀλλήλους πανταχῆ καὶ πάντες καταληπτοί, χωρὶς νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὰ ῥηθέντα κατὰ τόπους ἰδιώματα· εἰς ταύτην λέγω τὴν γλῶσσαν ὅλαι αἱ κοινῶς συνειθισμέναι Ἑλληνικαὶ λέξεις προφέρονται πανταχῆ ὁμοφώνως καὶ ὁμοτόνως, τουτέστι μὲ τὴν αὐτὴν καὶ ἀπαράλλακτον προσῳδίαν, τὴν ὁποίαν ἐθηλάσαμεν ὁμοῦ μὲ τὰ λέξεις αὐτὰς διὰ ζώσης φωνῆς ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἡμῶν προγόνους, καὶ τὴν φιλοσοργοτάτην ἡμῶν μητέρα καὶ τροφὸν, τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν. Ἡ δ' ἐκ τῶν προῤῥηθέντων παντοδαπῶν βαρβαρισμῶν ἐπισυμβᾶσα ποικίλη τῆς γλώσσης διαφθορὰ διαφέρει κατὰ τόπους καὶ κατὰ ποσότητα καὶ ποιότητα. Καθὼς χαλάζης ἐπιφορὰ, μετ' ἀνεμοσροβίλου καὶ καταιγίδος εἰς εὔκαρπον χωράφιον ἀτάκτως ἐπιπεσοῦσα, ἄλλους μὲν εἰς ἄλλην αὔλακα ῥάχεις κατέκλασε παντελῶς καὶ ἐξερῥίζωσε, καὶ πᾶσαν ἄλλην ὕλην ἑτεροφυῆ ἐπεφόρησεν εἰς τὸν τόπον των, ἄλλους δὲ πάλιν ἐξ ἡμισείας συνέτριψεν, ἢ μόνους τοὺς ἀθέρας ἐξέκοψεν, ἢ καὶ μόνον ἔκλινε καὶ ἐλύγισε, τοὺς δὲ πλείους, δι' ὅλου τοῦ χωραφίου ἐπικρατοῦντας, ὐδ' ἔψαυσε παντάπασιν· ἢ, καθὼς εἰς μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἐπαρχίαν, ὅλην ἀπὸ λαοὺς ὁμοφύλους κατοικημένην, νόσος ἐπιπεσοῦσα λοιμικὴ, καὶ πολὺν ἐπικρατήσασα χρόνον, ἄλλους ἀλλαχοῦ πολίτας ἐθανάτωσε, καὶ οἰκογενείας ὅλας ἐξεκλήρισεν, ἄλλους δ' ἀφῆκε πηροὺς καὶ τ' ἀκρωτήρια λωβημένους, τοὺς δὲ μόνον ἀῤῥωσικοὺς κατέσησε καὶ καχεκτικούς· πολλὴν δὲ τῆς προτέρας εὐθηνίας μεταβολὴν ἐπροξένησε, καί τινας ἀταξίας ἐκαινοτόμησεν, εἰσήγαγε δὲ καὶ πλῆθος ἀλλοφύλων μετοίκων εἰς τὰ ἐρημότερα τῶν χωρίων, ἀλλ' ὅμως τὸ πλεῖον καὶ κυριώτατον μέρος τῶν γνησίων

λογιχὴν ἀπόδειξιν! Ἀλλ' ἔςω! μήπως ὅμως οἱ Ἕλληνες πιςεύσοιν, ὅτι τὰ χτήνη ταῦτα ἰωταχίζσοιν, ἢ ἐταχίζσοι, χαὶ διφθογγίζσοι; τοῦτο παραδόξως ἐφαντάσθη μόνος ὁ Ἐρασμισμός!) „Τούτων (λέγσοι) τῶν ζώων αἱ φωναὶ ὑπάρχσοι χύριαι χαὶ ζῶσαι ἀποδείξεις τῆς γνησίας ἐχφωνήσεως τοῦ η, χαὶ τῆς αυ χαὶ οι, ἂν χαὶ δὲν θέλομεν νὰ τὰ χαταςήσωμεν διδασχάλους εἰς τῆς Ἑλληνιχῆς γλώσσης τὴν προφορὰν". (χαὶ διὰ τί ὄχι; ὅ, τι τις παῤ ἑτέρου διδάσχεται, τοῦτον τούτσ χρεωσεῖ νὰ ὀνομάζῃ χαὶ διδάσχαλον! Ἀλλὰ τῶν μὲν η χαὶ αυ χαὶ οι βλέπομεν τοὺς γραμματοδιδασχάλους, χἂν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐψηφισμένους, χἄν τε μή. Τῶν ἄλλων δὲ διφθόγγων χαὶ τῶν συμφώνων δὲ τὸν φθόγγον ἐχ ποίων ἆρα ζώων ἐπληροφορήθησαν ἀδισάχτως οἱ Ἐρασμίται; ἕως τώρα δὲν ὠνόμασαν χαὶ τούτων χἀνένα τοιοῦτον χαθηγητήν· μ' ὅλον τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀπελπιζώμεθα· πολλὰ εὑρίσχει ὁ χαιρός. Καὶ εἰς τὸ περίφημον Σχολεῖον, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνεθρονίσθησαν ἐπόπται χαὶ Ἀρχιδιδάσχαλοι, Λέων χαὶ Ἀρχέδα, δύναντ' ἐφεξῆς νὰ χειροτονηθῶσι χαὶ ἄλλοι τετραπόδαροι γλωσσοδιδάσχαλοι πολλοὶ χαὶ σοφοί!). „Τὸ πρόβατον (λέγσοι) φωνάζει ὄχι bli bli, ἀλλὰ ble ble, ὅθεν τὸ βληχᾶν" (τσιτέσι τὸ βληχᾶσθαι!) „προφέρεται blechân, χαὶ Γερμανισὶ blöcken· χαὶ ἡ Ἑλληνιχὴ αἶγα mEckerte, χαθὼς χαὶ ἡ Γερμανιχὴ μΗχάζει, (η=e). Ὁ σχύλος τοῦ Ἀριςοφάνσς φωνάζει αὖ αὖ, τσιτέσι wau wau, ὄχι af af, χαὶ ὁ χοῖρος χοὶ, χοὶ, ἤτοι koï koï, ὄχι ki ki! ταῦτα δ' ἑχατοντάχις ἐπανελήφθησαν". χτλ. — Ἀλλὰ χἂν μυριάχις ἐπαναληφθῶσι, πάντοτε μένσοι ψευδῆ· διότι ἡ τοῦ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐναργῶς ἐκλέξασθαι δυσχερές! δύσκολον εἶναι νὰ διορισθῇ καὶ ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς γενέσεως τοῦ F. Ὁ Ἁλικαρνασσεὺς διαγράφων καὶ τὸν φθόγγον τϑ (= v), καὶ τὸ σχῆμα (γάμμα διπλοῦν = F), λέγει, ὅτι τὸ μετεχειρίζοντο πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες (ἐνοῶν ἴσως τοὺς Αἰολεῖς), ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως, ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένης (βλ. ὄπισθ. σελ. 25)· πλὴν τὸ πνεῦμα εὑρίσκεται καὶ εἰς τὸ μέσον πολλῶν λέξεων. ἀπαντᾶται δὲ συχνότερον εἰς Αἰολικὰς γραφὰς (καὶ μάλιστα τῶν ἰταλιωτῶν Αἰολέων· ὅθεν καὶ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς τὸ εἶπεν ου συλλαβὴν ἀποβλέπων πρὸς τὸ Λατιν. v), σπανιώτερον δὲ εἰς ἄλλων τῆς Ἑλλάδος λαῶν, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον εἰς Ἀττικάς· ὅθεν καὶ ὁ Πρισκιανὸς ὠνόμασε τὸ ϛοιχεῖον Αἰολικὸν (ἐξ Ἑλλήνων παραλαβών), οἱ δὲ νεώτεροι τὸ ὑπερεπαλαίωσαν, Ὁμηρικὸν καὶ Πελασγικὸν ἐπονομάσαντες (βλ. σελ. 21). Ἄλλοι δὲ παλαιοὶ τῆς Ἰταλίας λαοί, οἷον οἱ Οὖσκοι, ἔγραφον U μὲν (= υ) ἀντὶ ο, ἀντὶ δὲ F (= υ) τὸ Ⅎ· οἷον, NUΣKRINUM ἀντὶ NOΡKRINON (νων) = Νουκερίνων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην Δηλιακὴν ἐπιγραφὴν ἀναγινώσκεται ΤΟ ΑFΤΟ ἀντὶ ΤΟΡ ΑΥΤΟΡ (α). Καὶ περὶ μὲν τοῦ ο=ου λέγομεν ἰδίως ἐν τῷ περὶ τῆς ου (§ ιδ—ιζ), περὶ δὲ τῆς γραφῆς AFΡ ἀντὶ ΑΡ ὁ Κνίγετος (προλόγ. εἰς Ὅμηρ.) ἐνόμισεν, ὅτι ὁ γλύπτης τῆς ἐπιγραφῆς ἀμφιβάλλων, πότερον ΑFΤΟ νὰ γράψῃ κατὰ τὸν ἀρχαιότερον τρόπον, ἢ ΑΥΤΟ κατὰ τὸν νεώ-

(α) Το αFυτο λιθο εμι (τὸ αὐτὸ λίθο εἰμί) ανδριας και το σφελας. Οὕτως ἔχει ἡ ἐπιγραφὴ παρὰ Gibelin (Monde primitif p. 176), καὶ παῤ ἄλλοις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἄρησα καὶ ἀσυντελῆ (διότι ἔχετε τὸ Β ἀντὶ τοῦ Λατινικοῦ b, καὶ τὸ ν ἐκ τῶ Σλαβονικῶ ἀπραβήτω ἀντὶ τοῦ υ ἢ v), καὶ καθόλω νὰ ἀπατρέψητε τῆς ἐθνικῆς σας γλώσσης τὸ πλεῖσον καὶ κάλλιστον οἰκοδόμημα. Καὶ ἔπειτα θέλετε ὑπομένει τοσαύτην τόλμην ἀλλοφύλων βελευματίων καὶ γνωμιδίων καὶ λεξειδίων, νὰ κατισχύσῃ ἐναντίον εἰς τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς καὶ τὰ πάτρια καὶ ἀρχαῖα νόμιμα καὶ ἔθιμα τοῦ περικλεοῦς καὶ ὀρθοδόξω γένως σας; (α)

Τρίτον· Ἡ Ἐρασμικὴ καινοτομία σᾶς ἐμποδίζει μεγάλως καὶ εἰς αὐτῆς τῆς γλώσσης τὴν Ἑλληνικῆς τὴν ἀπονωτέραν ἅμα καὶ ἀκριβεξέραν μάθησιν. Πολλὴ καὶ μεγάλη εἶναι μεταξὺ τῆς πατρίω γλώσσης σας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἡ συγγένεια καὶ σχέσις ὄχι μόνον περὶ τὰ πρωτότυπα θέματα τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ περὶ πολλοὺς αὐτῶν σχηματισμοὺς, καὶ συνθέσεις συλλαβῶν, καὶ φθόγγως ϛοιχείων· τὰς αυ καὶ

(α) „Ἄφες (λέγει μὲ γνήσιον Ῥώσσω φρόνημα ὁ σοφὸς Μαρτίνοβος, ἀντιλέγων πρὸς τῶν ἄλλων τε ϛοιχείων καὶ τῶ η τὴν κατ' Ἐρασμιον προφοράν). „Ἄφες τοὺς Λατίνως καὶ τοὺς παρὰ τούτων τὰς ἰδίας γλώσσας δανεισθέντας νὰ προφέρωσι τὸ η ὡς e, καὶ νὰ ἀντικαθισάνωσιν εἰς τὰς λέξεις των τὸ δεύτερον ἀντὶ τῶ πρώτω· τῶτο παρ' αὐτοῖς ἐτέθη ὡς κανών. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ Ῥῶσσοι χρεωϛῶμεν νὰ ἔχωμεν κανόνας τὰς ἡμετέρας ἱερὰς βίβλως, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἡμῶν ἔθος, καὶ τὸ ζῶν παράδειγμα τῶ τῶν Ἑλλήνων ἐθνως, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι γενέθλιος ἡ γλῶσσα καὶ φυσική, καὶ παρὰ τοῦ ὁποίω καὶ τὰ γράμματα παρελάβομεν καὶ τῶν ἁγίων Γραφῶν τὴν μετάφρασιν καὶ τὴν Πίϛιν αὐτήν". (И. Мартыновъ, Совѣтъ Россійскому юношеству о произношеніи и проч.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

αι „ἡ ἀμφιβολογία γέγονε παρὰ τὸν τόνον“ δημόσια τὰ χρυσία; ἢ δημοσία ἡ ἑταίρα;)· ὥστε διὰ μόνου τοῦ τόνου διεκρίνετο εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον ἡ προπαροξύτονος πληθυντικὴ τῶν ἐδετέρων ὀνομαστικὴ, τὰ δημόσια, ἀπὸ τὴν παροξύτονον θηλυκὴν ὀνομαστικὴν, ἡ δημοσία. Τὸ αὐτὸ παράδειγμα τῆς ἀμφιβολίας ἀναφέρει καὶ ὁ Θέων· καὶ ἐξ' αὐτοῦ τὸ ἀντιγράφει ὁ Ἐννίνιος πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι μηδ' ἐπὶ τοῦ Θέωνος (τῷ 315, μ. Χ.) τόνοι δὲν ἐγράφοντο. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο μὲν ἀπαντῶμεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ Θέωνος, καὶ τὴν σήμερον, καὶ πάντοτε δύναται νὰ κάμῃ τις τοιοῦτον ἀμφιβολογίας σόφισμα, ὅταν, τονίζων ὅλας τὰς ἄλλας λέξεις, ἀφήσῃ ἐκουσίως ἀτόνιστον μόνην τὴν διφορουμένην καὶ ἀμφίβολον, οἷον τὸ ἀνωτέρω Δημοσια· ὥστε δὲν συμπεραίνετ' ἐκ τούτου τοῦ ῥητοῦ ὐδὲν ὑγιὲς καὶ ἀσφαλὲς περὶ τῆς, εἴτ' ἐπὶ τοῦ Ἑρμογένους, εἴτ' ἐπὶ τοῦ Θέωνος, ἀγραψίας τῶν τόνων· ἐξ ἐναντίας δὲ θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς ἀναντιῤῥήτους ἀποδείξεις, ὅτι καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ πολὺ πρότερον, ἦτο γνωστὴ καὶ χρήσιμος τῶν τόνων ἡ γραφή. Θαυμάζομεν δ' ἐν τούτοις τοὺς ἀντιτονισὰς, πῶς κατὰ τὸν δ αὐτῶν κανόνα προπαροξύνοντις πάντοτε τὸ δημόσια (τὰ δημόσια, καὶ ἡ δημόσια, ὡς philosóphia! κτλ.) δὲν ᾐσθάνοντο καταδικάζοντες αὐτοὶ ἑαυτοὺς δι' αὐτῶν τούτων, τῶν ὁποίων ἐμνημόνευον, ἀρχαίων μαρτυριῶν, αἵτινες ἀποδεικνύουσιν ἡλίου λαμπροτέραν τὴν ἐκ τῆς διαφόρου τονώσεως κανονικὴν διάκρισιν τῶν ὁμοίων λέξεων (α). ιβ) Ὁ Πολυδεύκης

(α) Ὁ Ἐννίνιος (σελ. 33), διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι μηδ' ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου (385, μ. Χ.) δὲν ἐπεγράφοντο τόνοι εἰς τὰς

διαγράφων, τί ἄλλο κάμνει, εἰ μὴ τὸ διακρίνει φανερῶς ἀπὸ τὸ η, τῇ ὁποίᾳ τὸν γνήσιον καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς συνήθη φθόγγον ἐξέφρασε πρώτερον χωρισά, καθὼς καὶ αὐτὸς ἴσως ἐπρόφερε τὸ φωνῆεν; Ἀλλ' ὅμως ἡ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Διονυσίου ἰωτακίζουσα τοῦ η προφορὰ ἦτο τόσον κοινὴ καὶ συνειθισμένη, ὥςε καὶ αὐτὸς ὕτος μετέφρασε πολλάκις διὰ τῆ η τὸ Λατινικὸν i, οἷον, Herminium Ἑρμήνιον (Ῥωμ. ἀρχ. βιβ. δ), Aricinensium Ἀρικηνῶν, Praenestinensium Πρενεσήνων, Clusinorum Κλεσηνῶν (βιβ. ς), Cominis, Κομηνίς, Carinas Καρρήνας, Terminium Τερμήνιον (βλ. βιβ. ς, η, ι, ια), κτλ. (α). Ὁ Στράβων (ι, μ. Χ.) γράφει Πυρηναῖα (ὄρη), καὶ παράγει τ' ὄνομα παρὰ τὸ πῦρ, διὰ τὴν πυρκαϊὰν τῶν δάσεων [οἷον πυριναῖα, πύρινα. ὡς πάλιν ἐκ τῆ πυρὴν (καὶ τοῦτο παρὰ τὸ πῦρ), πυρήνη καὶ πυρίνη πυρίναι = πυρῆνες· Γαλην. (τῷ 150, μ. Χ.), ἐν ς, τῶν κατὰ τόπους]. Ὁ αὐτὸς Στράβων (βιβ. ιε) γράφει κεῖπος, τὸ κῆπος καὶ κεῖβος (Ἀρις. Ζ, ις. β, 8). Τῆς Καινῆς Διαθήκης (41—99, μ. Χ.), παλαιοὶ Κώδηκες ἔχουσι καὶ ἄλλας διαφόρους λέξεων γραφὰς καὶ πολλὰς προσέτι διὰ τὴν ταὐτοφωνίαν τῆ η πρὸς τὸ ι καὶ ει· οἷον, κάμηλος καὶ κάμιλος (Ματθ. ιθ, 24, Λουκ. ιη, 25) (β)· ἀδικήσει, ἀδικήσῃ (Λουκ. Ι, 19),

---

(α) Βλ. Wetsten or. VI. p. 142.

(α) Ἡ κάμηλος (τὸ ζῶον) εἶναι λέξις Περσικὴ (Gamel), πολιτογραφηθεῖσα ἔκπαλαι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν (Ἡρόδ. καὶ Ἀριστοφ.)· ἡ δὲ κάμιλος (τὸ σχοινίον), φαίνεται Ἑβραϊκὴ (chaebael, chobel, b=μ), καὶ νεωτέρα. Εἰς πολλὲς κώδηκας γράφεται καὶ τοῦτο διὰ τῆ η. Ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος (τῷ 380, μ. Χ.), ἐξέλαβε τῆ θείᾳ ῥητοῦ τὸ κάμηλος

πάντοτε διηροῦντο, οὔτε τὸ F ἐμέσαζε παντῶ· διότι τότε πρῶτον μὲν ἀντὶ τῆς χασμῳδίας ἤθελε γίνεσθαι κακοφωνία φρικτή· ἤ, ἂς προφέρῃ τις δύω μόνας λέξεις πολυδιφθόγγους,

---

(διότι αὕτη πιθανώτερον φαίνεται μεταγενεσέρα), ἀλλὰ τὸν φθόγγον τούτου τοῦ πνευματισμοῦ, ὅσις ἦτο τόσον συνειθισμένος ἐν εἴδει γράμματος (β, ἢ υ, καὶ γ) καὶ εἰς τὴν Αἰολικὴν καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχαίας διαλέκτους, γραφόμενος καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ βράκος τῆς Σαπφῦς, καὶ τὸ Πινδαρικὸν αὐάταν, καὶ τόσας ἄλλας παλαιὰς λέξεις σῳζομένας εἴς τε τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς πεζοὺς καὶ εἰς τοὺς λεξικογράφους; σῴζουσι προσέτι τὸν πνευματισμὸν τοῦτον καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς αἱ συγγενεῖς διάλεκτοι, τῶν ὁποίων παρεβάλομεν λέξεις ἱκανὰς διαλαμβάνοντες περὶ τοῦ διγάμματος (βλ. κεφ. α). Τὸ δὲ πάλιν νὰ γράφηται τὸ F εἰς τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου μὲ φαίνεται πολλὰ τολμηρόν. Πῶς ἔγραψεν ὁ Ὅμηρος [λέγω πάντοτε ὁ ΟΜΗΡΟΣ! ἀποδεχόμενος καὶ πρεσβεύων τὴν ὕπαρξιν τοῦ θείου τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας πατρὸς μὲ τόσην πληροφορίαν, μὲ ὅσην ἀποδέχομαι τὴν ὕπαρξιν τοῦ πατρὸς τῆς ἡμέρας καὶ τῶ φωτὸς, καὶ ὅταν κρυμμένον εἰς τὰ σύννεφα δέν τον βλέπω! Ἡ δόξα τῶν νεωτέρων σοφῶν, ὅτι τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα ἐποιήθησαν κατὰ καιροὺς ἀπὸ πολλοὺς καὶ διαφόρους ῥαψῳδοὺς, ὁμοιάζει κατὰ τὴν ἀτοπίαν μὲ τὴν δόξαν τῶν φιλοσόφων ἐκείνων, οἵτινες ἐπίστευσαν, ὅτι ὁ κόσμος ἦτος συνέση κατὰ τυχηρὰν πολλῶν ἀτόμων συνδρομήν· περὶ τούτων ἀντιῤῥόφως ἔλεγεν ὁ Κικέρων (de Divinat.), ὅτι ἐφρόνησαν τόσον ἄλογα, ὡς καὶ ἄν τις ἤθελε πιεύσει, ὅτι ἐκ τῆς τυχηρᾶς συμπτώσεως καὶ συνδρομῆς τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου δύναται νὰ γεννηθῇ μία Ἰλιάς!]. Πῶς ἔγραψεν ὁ Ὅμηρος τοὺς ςίχους του, εἰν' ἀδύνατον νὰ ἐξεύρωμεν ἀκριβῶς· ἀλλ' ὅμως εἶναι βέβαιον, ὅτι τὰ ποιήματά του τὰ παρελάβομεν, καθ' ἣν εὑρίσκονται μορφὴν, ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἀριςάρχου, καὶ οὗτος πάλιν ἀπὸ τὴν τῶ Ἀριστοτέλους καὶ ἄλλων χειρογράφων ἀρχαιοτάτων πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας τότε σῳζομένων· πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ γνωρίζῃ μήτε ὁ Ἀριστοτέλης μήτε ὁ Πλάτων (ὅσις

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

προφέρϑσι, καὶ ποίϑς λόγϑς ἐπιφέρϑσι πρὸς ἀπόδειξιν, λέγομεν ἑφεξῆς, διαλαμβάνοντες ἐν κεφαλαίοις περὶ ἑνὸς ἑκάϛϑ τῶν γραμμάτων τούτων κατὰ τὴν τάξιν τῦ Ἀλφαβήτϑ, καὶ ὑποσυνάπτοντες τὰς ἀντιῤῥήσεις πρὸς ἔλεγχον μὲν τῆς καινοτομίας, βεβαίωσιν δὲ τῆς καθ' Ἕλληνας γνησίας τῶν στοιχείων τούτων ἀπαγγελίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Β.

§ α. Δογματίζϑσιν οἱ Ἐρασμῖται, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν β ἐπροφέρετο εἰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὴν ἀκμὴν, ὡς προφέρεται τὴν σήμερον τὸ λατινικὸν b, καὶ ἔτω καὶ αὐτοὶ τὸ προφέρϑσι, καὶ τὺς ἄλλους διδάσκϑσι. Λόγους δ' ἐπιφέρϑσι τοὺς ἑφεξῆς· α) ὅτι, τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων τὸ β μεταφράζουσιν οἱ παλαιοὶ Λατῖνοι ὄχι διὰ τοῦ v, ἀλλὰ διὰ τοῦ b· ὥστε (συμπεραίνϑσι), τὸ αὐτὸ ϛοιχεῖον ἔν τε τῇ Ἑλληνικῇ καὶ τῇ Λατινικῇ τὴν αὐτὴν μορφὴν καὶ τὴν αὐτὴν χρῆσιν ἔχον, ἔχει, κατ' ἀναγκαίαν συνέπειαν, καὶ δύναμιν ἤτοι φθόγγον τὸν αὐτόν. Συνεπάγονται δὲ καὶ μάρτυρα τὸν Κικέρωνα, ὅϛις ἔγραψεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιϛολάς τϑ, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν βίνει ὁμοφωνεῖ μὲ τὸ Λατινικὸν bini (α). β), προσθέ-

(α) Τῦτο τὸ παράδειγμα πρῶτος τὸ ἀνέφερεν ὁ Ἔρασμος, τὸ ἐπαναλαμβάνϑσι μέχρις ἀηδίας καὶ οἱ ὀπαδοί τϑ· ἀλλ' ἐν ᾧ φαντάζονται, ὅτι δὶ αὐτῦ δικαιολογῦσι τὴν κατ' αὐτὸς τῦ β προφοράν,

μεταχινοῦμεν τὸν τόνον, ὡς, πλήσιος (πλήσμιος), παρεκκλήσιον,-κλήσια (ἐκ τῦ ἐκκλησία, καὶ -σιᾰ)· εἰ μὴ ἂν τύχῃ ἡ συνεκφώνησις εἰς τὸ μέσον τῆς λέξεως, ὡς, νεάσις=νέασις (νέα σελήνη, κτλ.). Καὶ τὰ περισπώμενα δὲ ῥήματα προφέροντες πολλάκις ἀσυναίρετα, καὶ μάλισα τὰ παθητικά, μεταχειρίζονται τὴν συνίζησιν οἱ χυδαῖοι· ὡς, κρατιόμαι, παραπονιόμαι, συλλογιόμαι, ξενοχωριόμαι (Θεσσαλοὶ), ἀντὶ παραπονέομαι, -νεῦμαι, κτλ. Οὕτω καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἐπρόφερον εἰς ἰω τὰ εἰς έω (πρὸ φωνήεντος ἔγραφον ε=ι), ὡς βοιωταρχίω, χοραγίω· καὶ οἱ Λάκωνες, μογίομες, λυχνοφορίομες, ἀντὶ,-γέομεν,-ρέομεν (Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 1002,-3)· λέγεσι δὲ πάλιν κοινῶς καὶ, συλλογιᾶμαι, κτλ. (ο=ε), καί τινες καὶ, ζιᾶμεν (ζίομεν,ζέομεν, ἀντὶ ζάωμεν,ζῶμεν· σελ. 589)· καὶ εἰς τὰ ὀνόματα τρέπεσι τὸ ε εἰς ι, ὡς, Μαλιὰς, φονιὰς (Μαλέας, φονέας), καὶ Δωρόθιος, θιὸς· ὡς τὰ Βοιωτικὰ, Μνασίας, Κλίων (Κλέων), θίος (θιὸς, θεὸς), Θιόδωρος, κτλ. Ἐπρόσθετον οἱ Δωριεῖς τὸ ι καὶ εἴς τινα ἐπιῤῥήματα, τὰ, μάλλιον, ἄσσιον (ὡς κάλλιον, αἴσχιον), ἀντὶ μᾶλλον, ἄσσον, κτλ. προσθέτουσιν ὡσαύτως καὶ τώρα πολλάκις οἱ ἰδιῶται τὸ ι εἰς τὸ, ἐπάνωθιόν μου, ὑποκάτωθιόν μου (ὡς ἐκ τῦ ἐπάνωθον, ἀντὶ,-θεν, κτλ.), καὶ ἐξωθιόν μου (Ἰωαννίται)· αἱ δὲ Ἐξωθίαι (Les Fées, αἱ καὶ ἄλλως, καλαὶ Κυράδες), ἐκ τῦ ἐξώτιος, ἀντὶ ἐξωτικὸς, ὅθεν λέγονται καὶ τὰ Ἐξωτικὰ (ἔλλειπ. δαιμόνια). Θέλει ὁ Ἐννίνιος ἐξύπαντος νὰ προφέρωμεν ἀνθρῶποι· τὸν ὑπαχόμεν πολλαχῦ τῆς Ἑλλάδος, λέγοντες κοινῶς καὶ ἀνθρῶποι, καὶ διαβόλοι, καὶ δασκάλοι. Οὕτω τὸν ὑπήκουον καὶ πολλὺς αἰῶνας πρότερον οἱ παλαιοὶ προπάτορές μας Δωριεῖς, λέγοντες

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

§ β. Ἄλλαι ὅμως παλαιαὶ διάλεκτοι ἐπρόφερον τὸ υ ὡς ϐ βραχὺ, ὕθεν τὰ Αἰολικὰ θουγάτηρ, κουτάλη, καὶ τὰ Βοιωτικὰ οὔδωρ (ὕδωρ), κύνες (κύνες), κᾶρϐξ (κῆρυξ), κτλ. (α), καὶ εἰλήλυθα, κολύω (κωλύω), καὶ ἄλλα, ἐν οἷς τὸ υ ἔχει καὶ τὸ μῆκος τῆς ϐ διφθόγγϐ (ἔλεγον δὲ οἱ Αἰολεῖς καὶ ὕρνις, ὄνυμα, ἀντιτάσσοντες τὸ υ, ἀντὶ τῦ βραχέος ο καὶ αὐτῦ προφερομένϐ ὡς ϐ). Παρομοίως καὶ τώρα καθ' ὅλα τῆς Ἑλλάδος τὰ ἰδιώματα προφέρομεν πολλάκις τὸ υ ὡς ϐ· οἷον, μϐσάκι (μύσαξ, Γλ. moustaches), βουτίνα, πουτίνα (πυτίνη), φύκτα (πύκτη), βϐτῶ (βυθῶ,-θάω), κουτάλα, κουτίον (κυτίον), σκουτίον (σκύτος), σπϐργίτης (πυργίτης ϛρϐθὸς), τσύπϐρα, τσύμπϐρα ἢ τσίμπϐρα (ϛέμφυλα, λ=ρ, ϛέμϐω, ϛέϐω, ϛεῖϐω, ϛίϐω), κϐφταλον (κύπταλον, ἐπὶ γέροντος καμπτοῦ), σγουρὸς (γυρὸς), σκϐζω (σκύζω), καὶ ἄλλα πολυάριθμα· οἱ δὲ νῦν Ἴωνες λέγϐσι καὶ Χρϐσάλα, χρϐσάφι, χρϐσὸς (χρυσὸς), ϐγρὸν (ὑγρὸν), ϐλη (ὕλη), κρϐφὰ, θρέμπα (θύμβρη, κρυφὰ), καὶ οἱ Λάκωνες, κϐεν (κύων), κϐβανον (κύβανον, κυανὸν, τὸ μέλαν), καὶ ἄλλοι ἄλλα.

τὸ λτ. Ja· ἄλλως δὲ τὸ ϖ εἶναι ἁπλῶς ϐ (ἐν ταῖς ληγϐσαις τῶν πρωτοπροσώπων ῥημάτων = ō, ω· βλ. περὶ τῆς διφθόγ. ϐ), μετὰ τῦ ι, ὡς ὑγροτέρου πνευματισμῦ προσιθεμένϐ, καὶ κατὰ συναλοιφὴν συναιρεμένου, καθὼς καὶ τὸ ἀσυναίρετον ἴϐλος = ἧλος (ἅτω καὶ ἄω, ἰάω. ὅθεν τὸ Σλαβον. ѧ = ια, καὶ Ja, κτλ. βλ. περὶ συγγεν. τῆς Σλαβονο-Ῥωσ. πρὸς τὴν Ἑλλην. τόμ. γ, σελ. 354—8).

(α) Οὕτω καὶ Ὑρία πόλις Ἰαπυγίας (Ἡρόδ. Ζ, 170), παρὰ Στράβ. Οὐρία (Ζ, 431), καὶ Ὕριον (Διον. περιηγ. 379)· καὶ οἱ Λυδοὶ ἀρχαιότ. Λϐδοὶ ἐκ τῦ Λϐδα, καὶ Ἀσσύριοι ἐκ τῦ Ἀσσϐρ (Ἰώσηπ.).

τρέτο πρὸ τῦ φωνήεντος τὸ F, κατὰ τὴν μαρ-
ψυρίαν τῦ Ἁλικαρνασσέως Κριτικῦ (α). Διὰ τῦτο
καὶ τὸ ἀρχτικὸν τῶν λατινικῶν λέξεων συμ-
φωνικὸν v μετέφραζαν οἱ παλαιοί μας ὄχι διὰ
τοῦ υ, ἀλλ' ἢ διὰ τῦ βῆτα, ἢ διὰ τῦ ου, ἴσω
δὲ τὸ λατινικὸν φωνῆεν v ἤτοι u. Πότε δὲ
ἤρχισεν ἡ χρῆσις τῦ υ=v, ἀντὶ F, ἐν τῷ μέσῳ
τῆς λέξεως· καὶ ἂν τὸ φωνῆεν τῦτο εἰσήχθη
εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον συγχρόνως μὲ
τ' ἄλλα γράμματα, ὡς νομίζεται κοινότερον,
ἢ, ἂν ἐπροσέθη μετὰ ταῦτα, ὡς συμπεραίνεται
ἐκ τῆς ἀπωκισμένης πρὸς τὰ ἕσχατα τῦ ἀλφα-
βήτυ τοποθεσίας του, ἀνεπλήρονε δὲ πάλαι
τὸν μὲν πνευματισμὸν αὐτῦ τὸ F, τὸν δὲ φθόγ-
γον τὸ ο (τὸ ὁποῖον ἐπροφέρετο καὶ ὡς ου. βλέπε
ἐφεξῆς περὶ τῆς διφθόγγυ οι), ταῦτα εἶναι
φιλολογικὰ ζητήματα ἕως τώρα ἀνεπίλυτα.

§ ζ. Ἀλλὰ (διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν εἰς τὰ
αἰολικὸν δίγαμμα), διὰ τί τῦτο τῆς προσπνεύσεως
τὸ σημεῖον F ἀπέδιδε καὶ τὸν φθόγγον τῦ β
ἢ v, ἐτρέπετο δὲ καὶ εἰς H=γ; μιᾶς καὶ
τῆς αὐτῆς λέξεως ὁ πνευματισμὸς δὲν εἶναι

(α) Ἡ Velia πόλις Οἰνωτρίας ἢ Λευκανίας (Λυκανίας), κτίσμα
τῶν εἰς αὐτὴν ἀποικισάντων Φωκέων, εὑρέθη γραμμένη εἰς νο-
μίσματα VΕΛΗ, καὶ ἐκ τύτυ νομίζυσί τινες ὅτι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν
υ ἐπροφέρετο ὡς v καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως (βλ. Schoell, Litte-
rature Grecque, tom. I, p. 86). Ἀλλ' Ὑέλην τὴν γράφει καὶ
ὁ Ἡρόδοτος (Α, 167), εἰς τὺς χρόνυς τῦ ὁποίυ ἦτον ἀκριβῶς
διωρισμένη ἡ τῦ υ προφορά. Πιθανώτερον λοιπὸν εἶναι, ὅτι ὁ
γραφεὺς ἔγραψε τὸ V=Y, οἱ δὲ Λατῖνοι ἐπρόφερον καὶ εἰς τῦτο
τὸ ὄνομα συνήθως τὸ V (=u, Y) ὡς τὸ συμφωνικὸν v (βάβ), λέ-
γοντες Velia, ἀντὶ uelia, εὑρίσκεται δὲ ἡ πόλις γραμμένη καὶ
FΕΛΙΕ=Fελίη, Ἑλίη, καὶ Ἑλέα, καὶ παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντ.
Βύλη=Fύλη, Ὕλη ἀντὶ Ὑέλη.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κάκοδῆμος, κτλ. καὶ (τὸ φοβερὸν εἰς τὲς Τέρκες, ἢ διὰ κακοτοπίαν) Κακοσέλιον (τὰ δὲ Καικαβέλια ἐκ τῆ κακκάβιον)· ὡς τὰ Ὁμηρικὰ, Κακοΐλιον, Δύσπαρις, Αἰνόπαρις, Ἶρος Ἄϊρος (κακό-Ἶρος), καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ταῦτα μικρὰ καὶ ὀλιγώτατα σκιαγραφίας ἴχνη τῶν ἰδιωμάτων τῆς λαλεμένης ἡμῶν γλώσσης, εἰς τὰ ὁποῖα ἴσως ἐμπαρόδως ἐπανέλθωμεν πάλιν καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς. Ταύτην τὴν γλῶσσαν ἀναφέρουσιν οἱ Ἐρασμῖται ὡς προφανεστάτην ἀπόδειξιν τῆς παντελῆς ἡμῶν ἐκβαρβαρώσεως καὶ περὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐννοιῶν, καὶ περὶ τὴν προφορὰν τῶν γραμμάτων ἅμα καὶ τῶν τόνων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς! Ταύτην ὠνόμασαν, ἄλλος μὲν θυγατέρα τῆς Ῥωμανικῆς, ἄλλος δέ τις ἄλλης τινὸς βαρβαρικῆς, διὰ τὰς εἰς αὐτὴν προσκολληθείσας βαρβάρους ξενοφωνίας· ἐν ᾧ καὶ ταύτας αὕτη τὰς μεταχειρίζεται ὡς δουλοπαροίκους, καὶ τὰς καθυποτάσσει εἰς τὸν ἰδιάζοντα καὶ φυσικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, καθὼς προείπομεν· τὰ παντοδαπὰ καὶ ἑτεροφυῆ στοιχεῖα τῶν ἀλλοφύλων λέξεων ὁμοιάζουσι πολλάκις εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν ὡς φύματά τινα, ἢ ἀκροχορδόνες, αἵτινες εἰς σῶμα καλὸν παρὰ φύσιν φυτρώσασαι καὶ συσσαρκωθεῖσαι, μετέλαβον ἔπειτα τὸ φυσικὸν τοῦ σώματος χρῶμα, καὶ φαίνονται ὡς μέρη τότε σύμφυτα καὶ ὁμοφυῆ (α). Ζ) Τέλος, θέλουσιν ὁμολογήσει

(α) Ὁ περικλεὴς φιλολόγος καὶ ἀρχαιογράφος Βοττιγέρος (Böttiger) πρὸ πέντε ἤδη ἐτῶν ἔγραψε, Μίαν λέξιν περὶ προφορᾶς τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης (Ein Wort über die Aussprache des Altgriechischen, ἐν τῷ Wegweiser im Gebiete der Künste, etc.). Ἀλλ' εἰς ταύτην τὴν Μίαν λέξιν παρενέβαλε πλειοτέρας παρὰ μίαν φράσεις κατὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ προφορᾶς, πρὸς τὰς ὁποίας χρεωστοῦμεν νὰ ἀπαντήσωμεν, ὅσον

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

θεωρία· καὶ ὡς ἂν δὲν ἦσαν ἐξ ἀρχῆς ἀχωρίσως συνδεδεμέναι μὲ τὴν Γραμματικὴν ἡ Λογικὴ ἢ Διαλεκτικὴ, καὶ ἡ Ῥητορική! Ὁ δὲ Καλλίας καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Θεοδέκτης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ οἱ Στωϊκοὶ ὕστερον, διέκρινον τὰς τῶν γραμμάτων δυνάμεις, καὶ διώριζον τὰ μέρη τοῦ λόγου μόνον, καθὼς φαίνεται, διὰ τοὺς Πάρθους καὶ Ἀρμενίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀλλογλώσσους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης! Ἄκουε καὶ ἄλλα ῥήματα ἢ θαύματα τοῦ Βοσσίου, συνυποχρέκοντος καὶ τῷ Ἐννινίῳ!). „Ἤκμαζε δὲ (λέγουσι) μάλιστα ἡ Ἑλληνικὴ πολυμάθεια εἰς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου οἱ λεγόμενοι

τάχιστα ἢ τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν πανσόφως διοικοῦσα παναγαθος Πρόνοια·

„—Παρ' ἔμοι γε καὶ ἄλλοι
„Οἵ κέ μ' τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητιετα Ζεύς!“

Ταῦτα, ὦ φιλέλληνες σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, φρονοῦσι διὰ σᾶς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες. Καυχώμεθα, καὶ (ὡς ἔλεγεν εἷς ἀπὸ τοὺς προγόνους μας Ἀθηναίους) φανταζόμεθ' ἑαυτοὺς εὐμορφοτέρους καὶ ὑψηλοτέρους τὸ ἀνάσημα τοῦ σώματος, ὅταν ἀναγινώσκωμεν τοὺς περὶ τῶν προγόνων μας εἰλικρινεῖς ἐπαίνους σας, ὄχι κενοδοξοῦντες διὰ πατραγαθίας, ἀλλ' ἐνθουσιῶντες πρὸς μίμησιν τῶν ἀνδραγαθιῶν των· δεχόμεθα τὰς φιλανθρώπους ἐγκαρδιώσεις καὶ συμβουλάς σας· σέργομεν, ἂν τύχῃ, καὶ τὰς ἀπὸ ζῆλον ἀδελφικῆς ἀγάπης πηγαζούσας ἐπιπλήξεις σας· μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας σπουδάζομεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὰς ὑπὲρ ἡμῶν χρησὰς ἐλπίδας σας. Πρὸς δὲ τὰς παρὰ τῶν μισελλήνων συκοφαντίας (διὰ τῶν ὁποίων καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀγῶνας ν' ἀμαυρώσωσι, καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἰδικήν σας προθυμίαν σπουδάζουσι νὰ σβέσωσιν), ἀποκρινόμαθα ὄχι πλειότερον μὲ τοὺς λόγους παρὰ μὲ τὰς πράξεις· καὶ, ἂν Θεὸς θελήσῃ, ἐλπίζομεν, ὅτι θέλομεν τοὺς κατασιγάσει, καὶ τοὺς ἀναγκάσει, τέλος, ἂν ἔχωσι καρδίαν ἀνθρωπίνην, νὰ μᾶς ἀγαπήσωσι!

τὸ Ἀριστέλῃ προειρημένον Ὁμηρικὸν ἡμίσχιον „τὸ μὲν ἐ καταπύθεται ὄμβρῳ“ (ἰλ. ψ, 328), λέγει ὅτι· „Τινὲς ἂν ἐκάκιζον τὸν Ὅμηρον, περισπωμένως τὸ ΟΥ ἀναγινώσκοντες καὶ λέγοντες, ἄτοπόν τι αὐτὸν εἰρηκέναι διὰ τοῦτο, ὡς λέγοντα δῆθεν, τὶ μὲν κατασήπεται“ (τὸ μὲν ἕ, ἤτοι τὸ μὲν αὐτοῦ μέρος, καταπύθεται) „τὶ δὲ ἐ κατασήπεται· εἰ γὰρ μὴ καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ἐναργῶς (τὸ τὶ δὲ ἐ κατασήπεται), λέγουσιν ἄντικρυς δηλοῦσθαι διὰ τοῦ εἰρημένου, τοῦ, οὗ τὸ μὲν καταπύθεται“ (ἕπεται ἄρα, τὸ δ' ἐ καταπύθεται)—„ἐπιδιορθῶται δὲ τούτους Ἱππίας ὁ Θάσιος μὴ περισπωμένως ἀναγινώσκων τὸ ΟΥ, ἀλλ' ἀποφατικῶς, ὅπερ αὐτὸς ὀξυτόνως εἴρηκε, κτλ. (Σχόλ. εἰς Ἀριστοτ. Σοφις. ἐλ.). Ὥσε καὶ ὁ Ἀφροδισιεὺς ἐγνώριζε καὶ τὴν διὰ ψιλῆς μόνης γραφὴν τοῦ ἐ, καὶ τὴν ὀξυτόνησιν

τὸν Ἐννίνιον, ὅτι ὁ Κώδηξ τῆς Ἑλληνικῆς Γραφῆς, τὸν ὁποῖον ὁ Ἱερώνυμος μετεχειρίζετο, ἦτο διόλου ἀτόνιστος· μήπως ἕπεται ἐκ τούτου καὶ, ὅτι ἅτε εἰς αὐτὸν τὸν Ἱερώνυμον, ἅτε εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦσαν τότε γνωσὰ καὶ χρήσιμα τὰ σημεῖα τῆς προσῳδίας; καὶ τίς ὑγιαίνων τὰς φρένας κάμνει τοιοῦτον συλλογισμόν; Τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον· Πῶς αὐτὸς ὁ καλὸς Ἐννίνιος δὲν ἠσθάνετο, ὅτι, διακρίνων ἐκ τοῦ τόνου τὸ ἅγνος ἀπὸ τὸ ἁγνὸς καὶ τὸ καθαίρω ἀπὸ τὸ καθαιρῶ, καθαιρέσε κατακράτος τοὺς ὁποίους ἐξέδωκε κανόνας ἐναντίον τούτου τοῦ τονισμοῦ; (βλ. ὄπισθ. σελ. 553, Κανόν. β, καὶ γ). Καὶ ἂν ὁ σοφώτατος Ἱερώνυμος ἐλανθάσθη (καθὼς λέγει ὁ βαθὺς Κριτικός μας) διὰ τὴν ἀγραφίαν τῶν σημείων τῆς προσῳδίας, πῶς αὐτὸς δὲν ἔφριξεν ἐπιχειρῶν νὰ ἀναιρέσῃ τὴν γραφὴν τούτων τῶν πρὸς μυρίων σφαλμάτων ἀποφυγὴν ἀναγκαιοτάτων χαρακτήρων τοῦ τονισμοῦ; ἢ δὲν ἔμαθε καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτῶν τὴν τοῦ ἅγνος ἀπὸ τὸ ἁγνὸς διαφορὰν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐφιλοτιμήθη, παραμετρηθεὶς ὁ πυγμαῖος, νὰ φανῇ κατὰ τὴν σοφίαν ὑψηλότερος τοῦ Ἱερωνύμου;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἰλ. α, σελ. 94) (α). ΙΔ) Τελευταῖον εἰς πολλὰς ἐπιγραφὰς καὶ μάλιστα νομισμάτων ἀπὸ τῶν

(α) Ἀλλά τινες τῶν σοφῶν Ἐρασμιτῶν, κρίνοντες τὸν Ὅμηρον κατὰ τῆς νεωτέρας σοφίας τὴν περὶ τὰ καλὰ αἴσθησιν ἢ γεῦσιν (gusto), δὲν ἀποδέχονται τὰς παρηχήσεις, ὡς τάχα παίγνια ἀνάξια τῆς ἀρχαίας σεμνότητος τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἴδια τῆς σοφιστικῆς κομψότητος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων! Καὶ ὅμως ἄλλοι σοφώτεροι φιλολόγοι τῆς Εὐρώπης παρετήρησαν καὶ ἐσημείωσαν ἄριστα τὴν φίλην παρ' Ὁμήρῳ παρήχησιν καὶ παρονομασίαν (ὅταν ἡ μέρος, ἢ ὅλη ἡ ἑπομένη λέξις εἶναι ταὐτόφωνος τῆς προηγουμένης), ὡς τά, φλιῆσι φλίψεται (Ὀδ. ρ), ἀλύσις ἀλήτην (Ὀδ. σ), ὠδίνων ὀδύνῃσι (ἰλ. λ). Πρόθοος θοὺς (ἰλ. β), κτλ. (βλ. Ῥείμ. λ. φλιὰ, ἀλίω, κτλ.). Ἀλλὰ καὶ ὁ Αἰσχύλος ἔπαιξε τὸ Ἑλένη πρὸς τὰ, ἑλένας (ἕλω, ναῦς), ἕλανδρος, ἑλέπτολις (Ἀγαμέμ. 700), καὶ ὁ Σοφοκλ. τὸ Αἴας πρὸς τὸ αἰ, αἰάζω, καὶ ἄλλα ὁ Εὐριπίδης (Φοιν. 640), καὶ ὁ Ἡρόδοτος (ς, 50), καὶ ὁ σοβαρὸς Θουκυδίδης εἰπών, ἕλος, Ἕλειοι, ἑλεῖν (α, 110), καὶ, Σαμία μία ναῦς· καὶ ὁ Δημοσθένης „Ἀμφίπολιν πόλιν· καὶ ὁ Ξενοφῶν, πείθει τὸν Πειθίαν (ὡς ἐσημείωσεν ὁ Ἑρμογένης), καὶ ἄλλοι ἄλλα πολλά· συνειθίζουσι δὲ τὰς τοιαύτας παρονομασίας καὶ παρηχήσεις καὶ αἱ ἀρχαῖαι Ἀσιανοὶ γλῶσσαι, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν τῆς Εὐρώπης ποιητῶν καὶ Ῥητόρων, ὡς ὁ Κικέρων, κτλ. κἂν οἱ νεώτεροι κατεδίκασαν τὸ σχῆμα ὡς φλύαρον καὶ παιδαριῶδες. Ψέγει δὲ μάλιστα τὸν Ευσάθιον Ἐρρίκος ὁ Στέφανος (εἰς τὸ περὶ προφορᾶς), δι' ὅσας ἐσημείωσε παρηχήσεις εἰς τὸν Ὅμηρον· καὶ ἴσως μὲν εἶναι τινὲς ἐξ αὐτῶν πεπλασμέναι ὄχι τόσον ἀπὸ τὸν Ποιητὴν, ὅσον ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀοίδιμον Πατέρα τῶν τῆ Ὁμήρῳ Σχολιαστῶν· ἀλλ' ὁ σοφὸς Ἐρρῖκος, σπεύδων νὰ δικαιώσῃ τὸν Ἔρασμον, ἀρνεῖται καὶ τὰς ἀληθινὰς παρηχήσεις τῆ Ποιητῆ· ἐκπίπτει δὲ καὶ εἰς ἄλλα σφάλματα, περὶ τῶν ὁποίων λέγομεν ἐφεξῆς. Πόσον ἀναξίως τῆς πολλῆς του σοφίας παρεξετράπη ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν πλάνην τῆ Ἐράσμῳ! καὶ πόσον δικαιότερον ἐμπορῶμεν νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς περὶ αὐτῆ, ὅ,τι αὐτὸς ἐπεφώνησεν εἰς τὸν ἡμέτερον Εὐσάθιον· „φεῦ! ποῖος αἰὼν σε τοσοῦτον (περὶ τὴν Ἑλληνικὴν προφορὰν) διεφθαρμένος ἀνεβλάστησεν, ἀοίδιμε Στέφανε! Quae te saecula tam corrupta tulerunt!

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

εὐμέριος, εὐκολομοίραστος· εὐγνώνων, καὶ καλογνώμων (Πρόκλ.), συνήθ. καλόγνωμος (ὡς ὁμόγνωμος. Πολυδ. γ, 54· καὶ ἄγνωμος, δίγνωμος, Σεϊδ.)· εὐήμερος, καὶ (Παλλαδᾶς ἐπιγρ.) καλήμερος [ὅθεν καὶ ὁ κοινότατος χαιρετισμὸς, καλὴ ἡμέρα = εὐημερία, εὐήμερον φάος Σοφοκλ. (ἐκ δὲ τῆ, ἀγαθὴ ἡμέρα, ὁ Ἀγαθήμερος, Ἀθηναῖος· ἐν ἐπιγραφ. ἀττικ. Ὀλυμπ. 236, παρὰ Boeck. σελ. 385· κατὰ τὸ συνήθως, Καλημέρις)· καὶ καλημερίζω, οἷον εὐημερίζω. Οὕτως ἐπλάσθησαν καὶ τὰ, καλεσπέρα, καλὴ νύκτα,-ὥρα, καληνωρίζω, καλεσπερίζω, καλονυκτίζω, κτλ. (α),

---

(α) Αἱ συνήθεις εἰς τὴν γλῶσσαν προσαγορεύσεις, καλημέρα, καλεσπέρα, καληνύκτα, καὶ (μετὰ μεσημβρίαν) καλὴ ὥρα, καὶ ὥρα καλὴ, καὶ (πρὸς τὰς ἐργαζομένας) ὑγεία σας, ἦ, καλῶς κάμνετε (= εὖ πράττειν), κτλ. ἦλθον εἰς χρῆσιν κατὰ τὸν γ, ἢ δ, αἰῶνα μ. Χ. εἰς δὲ τὸν β ἐπεκράτει ἀκόμη κοινῶς τὸ χαῖρε, καὶ ὑγίαινε (βλ. Λεκιαν. Περὶ τῶ ἐν προσαγορ· πταισμ.)· καὶ ὕστερον δὲ μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων, καὶ μάλιστα εἰς τὰς ἐπιστολάς των (Μέγ. Βασίλ. ἐπιστολ. ο, ἧς ἡ ἀρχὴ „Χαίρειν μὲν ἃ λέγομεν". καὶ Γρηγ. Θεολ. ἐν στίχ.). Εἰς τὰς ἐπιστολὰς διετηρήθη τὸ χαῖρε, καὶ ὑγίαινε, ἢ ἔρρωσο, καὶ ἐφεξῆς (βλ. Κορυδαλ. ἐπιστολ. ρ.), καὶ ἕως σήμερον παρὰ τοῖς γραμματισμένοις· τὸ δὲ χαῖρε ὀλιγώτατοι τέτων λέγεσι, προσαγορεύοντες ἀλλήλες. Τὰ δὲ καλημέρα καὶ καλὴ νύκτα μετεδόθησαν ἀπὸ τὲς Ἕλληνας καὶ εἰς τὸν παραχμάζοντα Λατινισμὸν (bonus dies), καὶ εἰς ὅλα τὰ σημερινὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη (Ἰτ. buon di, buon giorno, g=d, ἐκ τῆ dies, diurnus, ὅθεν καὶ τὸ jour, Γαλ. bon jour, καὶ bon nuit, Γερμ. gut Morgen, -Nacht, κτλ.). Ὡσαύτως μετέβησαν ὕστερον αἱ προσαγορεύσεις καὶ εἰς τ' Ἀσιανὰ ἔθνη, εἰς μὲν τὲς Ἄραβας σπανίως, συνηθέσαται δὲ εἰς τὲς Τέρκες (sabah khaîr, axiam khair ola), κτλ. Ὁ δὲ τῶν Ἀσιανῶν ἀρχαιότερος χαιρετισμὸς εἶναι τὸ seliam (εἰρήνη· ὡς καὶ παῤ Ἑβραίοις· βλ. Β. Βασιλ. ΙΗ, 28· καὶ Ματθ. Ι, 12)· ἀλλ' οἱ παλαιοὶ Ἰνδοὶ προσαγορεύοντες ἔλεγον, Καλὲ! = χαῖρε (Ἰλιάδ. Ἀλεξάνδρ.). Ἀπὸ τὸ χαῖρε ἔμειναν εἰς

δὲν διέλειπον ὅμως μέχρι τῆ τρίτη αἰῶνος μετὰ χρισὸν πλῆθος Ἑλλήνων σοφῶν συγγράφοντες ὄχι μόνον εἰς τὴν Κοινὴν Ἑλληνικὴν, τουτέστι τὴν μετ' ἄλλων Ἑλληνισμῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἡνωμένην ἀττικὴν γλῶσσαν (α), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καθαρὰν ἀττικὴν, τῆς ὁποίας, καὶ μετὰ τὴν παραχμὴν, ἐσπούδαζον πολλοί τινες κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ φυλάττωσι τοὺς χαρακτῆρας εὐκρινεῖς εἰς τὰς συγγραφάς των, μιμούμενοι τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὰ λοιπὰ πρωτότυπα τῆ ἀκριβῆς ἀττικισμῆ (β)· καὶ οἱ

(α) Εἰς τὴν Κοινὴν ἀνάγονται γλῶσσαν ὄχι μόνον οἱ πλεῖστοι τῶν κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους ἀκμασάντων ἐπισήμων συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀκμαζόσης ἔτι τῆς Ἑλλάδος μὴ Ἀττικοὶ, συγγράψαντες δὲ Ἀττικῶς, οἷον Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος καὶ ἄλλοι τῶν ἐνδόξων καὶ κλασικῶν, εἰς τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα δὲν σῴζεται πάντη καθαρὸς καὶ ἀκραιφνὴς ὁ χαρακτὴρ τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὑστερόχρονοι δὲ τῆς Κοινῆς συγγραφεῖς ἀριθμοῦνται πολλοὶ, οἷον Στράβων, καὶ Διόδωρος, καὶ Πλούταρχος, καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ Ἀττικισταὶ καὶ ἐντόπιοι Ἀθηναῖοι.

(β) Τοιοῦτοι εἶναι μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Λουκιανὸς, καὶ Ἀρριανὸς, καὶ οἱ τὴν Ῥητορικὴν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Ῥόδον μέχρι καὶ τῆ πέμπτη αἰῶνος διδάξαντες Σοφισταί· καὶ αὐτῶν δέ τινες τῶν ξένων Ἑλληνιστῶν ἐμιμοῦντο τοὺς ἀττικοὺς, ὡς οἱ περὶ τὸν Ῥωμαῖον Αἰλιανὸν καὶ ἄλλοι συχνοί. Ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς ἐφεξῆς τῆς Ἐκκλησίας αἰῶνας ἐπισημότατοι τῶν θείων Πατέρων εἰς τὴν ἀττικὴν καὶ ἰδίως εἰς τὴν Κοινὴν ἢ Ἑλληνικὴν διάλεκτον συνέγραψαν· ἂν καὶ τούτων αἱ συγγραφαὶ μετέχουσιν ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὴν βαφὴν τοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἀλεξανδρινῆς διαλέκτου, διὰ τὴν εἰς αὐτὴν μετάφρασιν τῶν θείων Γραφῶν· ὅθεν καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος γράφων πρὸς τὸν ἀττικίζοντα Λιβάνιον ἔλεγεν· „ὅτι Μωσεῖ καὶ Ἠλίᾳ καὶ τοῖς ἔτω μακαρίοις ἀνδράσι σύνεσμεν, ἐκ τῆς βαρβάρου φωνῆς διαλεγομένοις ἡμῖν τὰ ἑαυτῶν· καὶ τὰ παρ' ἐκείνων

X. 24), ἀντὶ Minerva, magister, liber, sibi, κτλ. (α). διὰ τοῦτο ἴσως καὶ τὸ Porsena γράφεται Πορσήνας καὶ Πορσίνας, καὶ πάλιν Trebula τὸ τρίβολα, κτλ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἰταλοὶ λέγουσι dio καὶ mio τὰ Λατινικὰ deus, meus, καὶ ἄλλα μυρία, ἐκφωνοῦντες ἐν τούτοις τὸ e κατὰ τὴν ἑτέραν αὐτοῦ παλαιὰν προφοράν· οἱ δὲ Γάλλοι πάλιν, μᾶλλον φιλεψιλοῦντες, ἐκφέρουσι καὶ τὸ i διὰ τοῦ συγγενοῦς e καὶ εἰς ἄλλας μὲν λέξεις πολλὰς (ὡς, vertu=virtus, lettre, καὶ Ἰταλ. lettera=litera), καὶ γραπτὸν δὲ μάλιστα πρὸ τοῦ n, ὡς, vin=vinum, (καὶ Rhin, Ῥῆνος), κατὰ τὰ, ἐν, καὶ ἰν, in (εἰν), λέγνον (λεῖγνον) λίγνον, λέκρος (λεῖκρος) λίκρος, λέμνα λίμνα· οἱ δὲ Γερμανοὶ πλατύτερον εἶπον Wein τὸ vinum, καὶ schreiben τὸ scribo (εἰ διῃρημένως ἐκ τῆς ἀδιαιρέτου ει=ι, ὡς καὶ τὸ τεῖν, ἐκ τοῦ τεῖν=τὶν, κτλ.). Ἀλλ' ὅμως οἱ Ἐρασμίται προβάλλουσι τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐνίοτε μετάφρασιν τοῦ Λατινικοῦ e διὰ τοῦ η, ὡς τάχα ὁμοφωνοῦντος

(α) Ὁ δὲ σοφὸς Γάλλος Γάϊλος, εἰς τὸν Κῆπον τῶν Ἑλληνικῶν ῥιζῶν (Gail. Jardin des racines grecques), παριδὼν τὸν Κυντιλιανὸν προσκαλεῖ μάρτυρα τῆς τοῦ η ὡς e προφορᾶς τὸν Τερεντιανὸν, γραμματικὸν τοῦ χαλκοῦ τῆς Ῥώμης αἰῶνος, ὅσις λέγει τὸ ε πλησιέστατον (proximum) τοῦ η, ὡς τὸ ο τοῦ ω, εἰς τὰ ὁποῖα „διαφέρουσιν οἱ χρόνοι, ὄχι τοῦ φθόγγου ἡ γένεσις„ Temporum momenta distant, non soni nativitas". ἀλλὰ πῶς μὲν ὁ Τερεντιανὸς ἐθεώρει ταύτην τὴν γειτονίαν τοῦ η πρὸς τὸ ε, καὶ (ἂν ἐσύγχυζε τὰς φθόγγους των), διὰ τί μᾶλλον δὲν ὠνόμασεν ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γράμμα (ὡς εἶναι καὶ τὰ ο καὶ ω), αὐτὸς πάλιν ἐξεύρει, καὶ ὅσοι θέλουσι νὰ τὸν ἀκέωσιν. Ὁ Κυντιλιανὸς ὅμως καὶ ἄλλοι τοῦ πολὺ προγενέστεροι καὶ σοφώτεροι συμπατριῶται τῶν ἐξελέγχουσι· καὶ ἂν δὲν τὸν ἐξήλεγχον ἐκεῖνοι, τίς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας φροντίζει, τί περὶ τοῦ η ἐδόξαζεν ἕνας τις Terentianus;

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

d εἶναι δέλτα ψιλὸν, ἤ τ μετά τινος νόθου ῥωθωνισμῦ συνεκφερόμενον (α). Ὅσις προφέρῃ πρῶτον τὸ ντ, ὡς τὸ προφέρομεν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἔπειτα κατὰ μικρὸν κολοβώσῃ τὸν νυγμὸν, καὶ συμπήξῃ συμπιέσας τὸ ν πρὸς τὸ τ, παρατηρεῖ καθαρῶς τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν φωνητικῶν ὀργάνων κινήσεως γένεσιν τοῦ d· ἀλλὰ τὸ Ἑλληνικὸν δ σχηματίζεται διὰ τῆς γλώσσης μαλακῶς πρὸς τὲς ἀνωτέρω ὀδόντας ἐρειδομένης, καὶ προφέρεται δασύτερον, καὶ πάντῃ καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς παντὸς ὑποκώφου νυγμοῦ, ὁποῖος ἔγκειται εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἄνω μάλιϛα ὀδόντας ἰσχυρὰν τῆς γλώσσης προσβολὴν πρὸς σχηματισμὸν τῦ d. γνωρίζει δὲ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα τὴν δασεῖαν τοῦ δ προφορὰν, προφέρϐσα τὸ the ὡς τὸ Ἑλληνικὸν δι, δή.

§ β. Ὅτι δὲ καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπροφέρετο τὸ δ καθὼς καὶ τὴν σήμερον τὸ προφέρομεν, μαρτυρεῖ μὲν ὁ

(α) Οὕτω καί τινες τῶν καθ' Ἑλλάδα χυδαιοτάτων συμπιλῦσι τὸ ντ εἰς τὸν φθόγγον τῦ d, ἀdίον λέγοντες τὸ ἀντίον, καὶ κοdὸς τὸ κοντὸς, καὶ ἀdένναν τὴν antennan, καὶ πέdε=πέντε, καὶ γέροdα=γέροντα, κτλ. Καὶ πάλιν ἀντὶ τῦ d γράφομεν συνήθως ντ, οἷον, ντάμα, dama, κτλ. καί τινες ἁπλέϛεροι κατὰ τύπϐς ἕτω μετὰ τῦ ν προφέρϐσι τῶν ξενικῶν λέξεων τὸ d. οἷον, ντετὲ τὸ Τϐρκικὸν dudu, κτλ. ἄλλοι δὲ γράφουσιν ἀσιανώτερον δ ἤ τ μετὰ σιγμῆς ἀντί τῦ d, ἀποφεύγοντες τῦ ντ τὸν νυγμόν· καὶ ταῦτα μὲν ἔτοι. τὴν δὲ μετὰ τῦ ν σύναψιν τῦ d (ὡς καὶ τὴν τῦ μ μετὰ τῦ π εἰς σχημασμὸν τῦ b), παρετήρησαν καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι φιλολόγοι τῆς Εὐρώπης, καὶ οἱ Γάλλοι Βωζαῖος (Beauzée), καὶ Δαγγὼς (Dangeau). Ἄνθρωπός τις συναγχωμένος (λέγει ὁ πρῶτος), ἀντὶ τῦ ν ἐπρόφερϐ d, λέγων, Je de saurais (ἀντὶ Je ne saurais), banger de bouton (ἀντὶ manger de mouton), βλ. Beauz. Gram. générale, Tom. I. p. 50.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ξενὴ καὶ πενιχρὰ διὰ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας (α). Ὥξε, τότε μόνον ἠδύναντο οἱ ἀλλόγλωσσοι νὰ ὑποπτευθῶσι παντελῆ τῆς Ἑλληνικῆς προσῳδίας, ἢ καὶ τῆς καθόλου προφορᾶς διαφθορὰν, ὅταν οἱ πεπαιδευμένοι τῶν Ἑλλήνων ἐγίνοντο ὡς ὁ ὄχλος· ἂν καὶ τότε ἡ ὑποψία των ἐκινδύνευε νὰ ᾖναι ἐπισφαλὴς καὶ χιμαιρική· διότι οὐδὲν ἔθνος τοῦ κόσμου, ὅσον ἂν βαρβαρωθῇ, ἐφ' ὅσον λαλεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων του, δὲν δύναται νὰ διαφθείρῃ καθόλου καὶ τὰς λέξεις ταύτης ὅλας, καὶ τοὺς τόνους,

---

(α) Οἱ Ἑλληνισαὶ ἱστορικοὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας διορίζουσι συνήθως ταύτης ὅριον τὴν πτῶσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀλλ' ὁ διορισμὸς ἕτος δὲν εἶναι ἀληθινός· διότι δὲν διεκόπη οὐδέποτε μέχρι σήμερον τῶν εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν Ἑλλήνων συγγραφέων ἡ σειρά. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῶν συγγραμμάτων τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἅλωσιν Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γενναδίου δὲν εἶναι διάφορος ἀπὸ τὸν τῶν λογογράφων τοῦ ιδ αἰῶνος· οὐδ' ὁ τοῦ Νήφωνος, διαδόχου τοῦ Γενναδίου, ἢ τοῦ Σεβήρου Γαβριὴλ, καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου, καὶ τοῦ ἁοιδίμου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, καὶ Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ τοῦ ιι αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς πεπαιδευμένων Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων τὰ συντάγματα σῴζονται καὶ ἐκδεδομένα καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα. Ὡσαύτως καὶ τὰ μικρὰ ποιήματα Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου (τῷ 1580), καὶ ἄλλων πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν, δὲν εἶναι κατώτερα παρὰ τὰ τοῦ Τζέτσου καὶ τῶν τοιούτων πρὸ τῆς ἁλώσεως ποιητῶν. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, καὶ δῆλον ἤδη, δὲν ἔπαυσεν οὐδέποτε νὰ ἐκφύῃ, ὡς ἀραιάς τινας ἐπιφυλλίδας καὶ ἄνθη μικρὰ, πεπαιδευμένους Ἕλληνας, οἵτινες διετήρησαν ἀδιάκοπον τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς παιδείας τὴν συνέχειαν, θεραπεύοντες, ὅσον ἠδύναντο, τοῦ ἔθνους τὴν δυσυχίαν· ὡς θέλει φανῇ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ὅταν συγγραφῇ ἀπὸ ἄνδρα Ἕλληνα, καταγράψαντα ἐπιμελῶς ὅλων τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν γενομένων συγγραφέων τὰ Ἑλληνικὰ συντάγματα, καὶ τυπωμένα καὶ ἀτύπωτα.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἄν καὶ τὸ ε τε λατινικᾶ ἐλφαβήτε (ὅϛις εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ὁ ἀρχαιότατος Αἰολικὸς), δὲν ἐπροφέρετο ὀδέποτε εἰς τὴν παλαιὰν Ἰταλίαν καὶ ὡς ει, κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν ε. Εἰς ταύτην τὴν ὑποψίαν φέρϐσι καὶ ἄλλα καὶ ἡ ἀρχαία γραφὴ τϐ ei ἀντὶ e, ὡς ἐν τοῖς omneis, treis, parteis = ὅμνεις, τρεῖς, πάρτεις, κτλ. τὰ ὁποῖα καὶ ὁ Κράσσος προφέρων ἴσως ὡσαύτως, ἤλεγχε τὸν Σελπίκιον, διότι τὰ ἐξεφώνει καθὼς καὶ τὴν σήμερον, tres, partes, μιμούμενος ὄχι τὸς ἀρχαίϛ ῥήτορας ἀλλὰ τὸς θεριςάς (α)· ἀλλὰ καὶ οἱ παλαιοὶ Ἐτρῦσκοι ἔγραφον πολλάκις e ἀντὶ ι, ὡς, esume τὸ λατ. esum (ἔσυμε = ἔσεμι, ἐσμὶ), ὅθεν τὸ sum, κτλ. Λέγει δὲ ῥητῶς καὶ ὁ Κυντιλιανὸς, ὅτι τῶν παλαιῶν λατίνων τὸ e εἰς τὲ Here, ἦχει μεταξὺ τϐ e καὶ ι (β)· ὥϛε, ἄν δοθῇ ὅτι καὶ τὸ λατινικὸν e ἐπροφέρετό ποτε καὶ ὡς ει, τότε καὶ ἡ Λατινικὴ πολλῶν Ἑλληνικῶν λέξεων τὸ ἦτα μεταφράζϐσα εἰς e τὸ ἐπρόφερεν ὡς ει, τϐτέϛιν ὁμοιοφθόγγως μὲ τὸ η· οἷον τὸ fera ἐπροφέρετο ὡς τὸ βοιωτικ· φεῖρα, ἀντὶ φῆρα (θῆρα, θὴρ), κτλ. (γ). Ἀλλὰ παρατρέχων τὸς τοιαύτας εἰκασίας λέγω, β), ὅτι αὐτὴ ἡ Λατινικὴ εἰς λέξεις πολλὰς καὶ ἀρχαίας μεταφράζει τὸ η προφανῶς καὶ ἀπ' εὐθείας διὰ τϐ ι, οἷον vestis βεσθὴς, ἐσθὴς, minisco,

---

(α) Cicer. de Orator III. Κατὰ τὰς Καισαρικὰς χρόνϐς ἡ ει δίφθογγος ἐπροφέρετο διηρημένως, ὡς εἰς τὸ Pompeius, κτλ. ἀλλ' ἴτως ἀρά γε ἐπροφέρετο καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχαίους λατίνϐς, τῶν ὁποίων τὸ treis εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν τρεῖς; ἡ δὲ ει Ἑλληνικὴ δίφθογγος ἐπροφέρετο καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχαίους καὶ ἀπὸ τὰς ἀπὶ τῶν Καισάρων λατίνϐς ὡς ι μακρόν.

(β) Quintil. Instit. IV, 16.

(γ) Βλ. τμ. β. κεφ. β. § γ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τέτε τῆς σιχοποιΐας περὶ τὸν ζ αἰῶνα μετὰ Χρισόν· ὁ δ' Ἐννίνιος περὶ τὸν ια ἢ ιβ (ὁπότε, κατ' αὐτὸν, εἶχε πλέον διαφθαρῆ παντελῶς ἡ κατὰ χρόνον γνησία τῶν λέξεων προσῳδία!). ἀλλ' ἀμφότεροι λανθάνονται. Δὲν εἶναι γνωσὸν τίς πρῶτος κυρίως ἐπεχείρησε νὰ σιχεργῇ κατ' ἐπανάληψιν καὶ συνέχειαν εἰς τὸ τοῦτο τὸ σχῆμα· ἀλλὰ τ' ἀναφερόμενα ἐκ τῦ ζ καὶ μάλισα τῦ ια αἰῶνος παραδείγματα, οἷον τὰ τῦ Τζέτζε καὶ τοῦ Μανασσῆ, παρισάνεσι τὴν τοιαύτην σιχεργίαν πρὸ πολλῦ συνειθισμένην εἰς τοὺς Ἕλληνας. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ δημοτικὰ τούτων ᾄσματα, καὶ πολλαὶ γνῶμαι παροιμιώδεις, δὲν εἶν' ἀμφιβολία ὅτι ἐτονίζοντο εἰς τὲς τοιύτες σίχες εὐθὺς μετὰ τῆς γλώσσης πὴν παραχμὴν, ἤγεν περὶ τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα καὶ ἐφεξῆς. Ἔκτοτε φαίνεται ὅτι αὐτοὶ τὸ πρῶτον οἱ σοφοὶ ποιηταὶ, ἐντείνοντες τὰ ποιήματά των εἰς τὴν παλαιὰν φωνὴν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς ῥυθμὸν, ἐποίεν καὶ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν τοιαῦτα δημοτικὰ σιχίδια. Ὁ Βόσσιος λέγει, ὅτι χιλίες ἤδη χρόνες πρὸ τῆς ἰδικῆς τε ἐποχῆς (ἤτοι τῷ 670, μ. Χ.) ἄλλο σίχων εἶδος δὲν ἐσύνθετον συνηθέσερον, εἰ μὴ τὸ τῶν πολιτικῶν· φαίνεται ὅτι ἐλησμόνησε καὶ αὐτῆς τῆς ια καὶ ιβ ἑκατονταετηρίδος τὲς σιχεργὲς, οἷον τὸν Ψελλὸν καὶ τὸν Πισσίδην καὶ τὸν Τζέτζην, οἵτινες ἐποίεν καὶ ἰαμβεῖα καὶ ἡρωϊκὰ πολλὰ, καὶ αὐτὸν τὸν Πτωχοπρόδρομον, ὅσις συγχρόνως ἐσιχούργει τὸ περὶ τῆς ἰδίας πτωχείας χυδαῖόν τε ποίημα διὰ στίχων πολιτικῶν, καὶ πάλιν διὰ τῶν ἡρωϊκῶν καὶ ἰαμβικῶν του τετραστίχων τὴν θείαν Γραφήν! Τῶν δὲ πολιτικῶν σίχων εὑρίσκομεν τὴν χρῆσιν ἀκόμη περὶ τὰ μέσα τῆς

θεωρίαν πολλῶν ἄλλων τῆς γλώσσης μας ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα κακογράφουσι, καὶ κακοεξηγοῦσι, παρεκτρεπόμενοι ἀπὸ τὴν κακὴν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν προφοράν· οἷον, προφέροντες εἰς τὰς κακὰ, παρὰ κατὰ τὴν ὀνομασίαν· καὶ ἴσως εἶναι δικαιότερον νὰ παρονομασθῶσιν ἀπὸ τῆς Ἀρκάδας καὶ τοῦ Λέοντος τὸ σχολεῖον, ὅπου πρῶτον ἐτέθησαν τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἐρασμικοῦ συσήματος (βλ. σελ. 493)— „Πρέπει ἄρά γε (λέγει ὁ σοφὸς Βοιττιγέρος) νὰ προφέρωμεν τὰ Λατινικὰ ὡς ἂν τὰ Ἰταλικά;“— Κακὸν τοῦτο; ἀλλὰ πόσῳ χειρότερον εἶναι νὰ προφέρωμεν τὰ Ἑλληνικὰ ὡς ἂν τὰ Ὁλλανδικά; καὶ ἄλλοτε πάλιν, ὡς ἂν τὰ Λατινικά; τίς μᾶς κατηράσθη τοιαύτην σύγχυσιν γλωσσῶν, τόσον διαφερουσῶν ἀπ' ἀλλήλων; Πάσης γλώσσης μέτρον καὶ κανὼν εἶναι τὸ ζῶν καὶ λαλοῦν αὐτὴν ἔθνος. Καὶ τὰ μὲν Ἰταλικὰ προφέρονται παντοῦ, ὡς τὰ προφέρουσιν οἱ ζῶντες Ἰταλοί. Τῶν δὲ μακαρίτων Λατίνων τὴν γλῶσσαν οἱ σημερινοὶ Λατινισαί, οἵ τε Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ οἱ λοιποί, τὴν προφέρουσιν ἐν πολλοῖς ἀσυμφώνως πρὸς ἀλλήλους, ἐφαρμόζοντες τοὺς φθόγγους της καθεὶς εἰς τῆς μητρικῆς αὐτοῦ γλώσσης τὴν ἰδιοφωνίαν· διότι Λατίνων ἔθνος πλέον δὲν ὑπάρχει, νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν γνησίαν ἀπαγγελίαν τῶν φωνῶν του. Ἀλλὰ καὶ ζώσης ἔτι καὶ ἀκμαζούσης τῆς λατινίδος ὁ φθόγγος διέφερε πολὺ παρὰ τὸν Ἑλληνικόν· ὡς ἐμαρτύρησεν ὄχι ἅπαξ ὁ Κυντιλιανὸς ὁμολογήσας, „ὅτι ὁ λόγος ὁ τῶν Ἑλλήνων εἶναι παρὰ τὸν Λατινικὸν γλυκύτερος καὶ καλλιφωνότερος· διάφορος δὲ τούτων ἑκατέρων καὶ ἡ προσῳδία (Quintil. I, 5· καὶ XII, 10, 27—38). Ὥστε τὸ προβαλλόμενον παράδειγμα δὲν ἔχει κἀμμίαν σχέσιν πρὸς τὴν γνησίαν προφορὰν τῆς Ἑλληνικῆς, οὔτε τῆς παλαιᾶς (πρὸς τὴν ὁποίαν παραβάλλεται πλαγίως ἡ Λατινική), οὔτε τῆς καθ' ἡμᾶς (τὴν ὁποίαν αὐτεξουσίως διαχωρίζει ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἀπὸ τὴν παλαιὰν Ἑλληνικήν, διὰ νὰ τὴν ἐξισώσῃ, κἂν θέμις κἂν μὴ θέμις, πρὸς τὴν Ἰταλικήν· ἐν ᾧ αὕτη τόσον διαφέρει ἀπὸ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ὅσον καὶ οἱ Ἰταλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας· βλ. ἔμπροσθ. σελ. 525)— „Ἡμεῖς (λέγει), χάρις εἰς τὰς Ὀλυμπιάδας Μέσας! τόσον ἐπροκόψαμεν, ὥστε εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἡμετέρας Σχολὰς ἤδη ἐπικρατεῖ ἡ ὀρθοτέρα καὶ Ἐρασμον προφορά“! — Καλὴ μὰ τὴν ἀλή-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ὄντων ἐδίδαξαν ἡμᾶς οἱ γεννήτορες ἐκ τῶν προγόνων παραλαβόντες. Καὶ πάλιν ἀμοιβαίως ἐκ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς ἀποδείκνυται ἡ ἐκείνων. „Ἐκ τοῦ υἱῦ“ (ἔλεγεν ὀρθότατα ὁ Κικέρων) „Ἐκ τοῦ υἱῦ κρίνω ὅτι ὡσαύτως ἐλάλει καὶ ὁ πατὴρ, ὡσαύτως καὶ οἱ πρόγονοι“ (α). Καθὼς ἡμεῖς ἐκφωνοῦμεν τὴν κοινὴν ἡμῶν διάλεκτον κατά τε τὰ στοιχεῖα τῶν φωνῶν καὶ τὴν προσῳδίαν, ὡσαύτως ἐπρόφερον τὴν γλῶσσάν των καὶ οἱ σοφώτατοι τῦ καθ' Ἕλληνας λόγυ δημιυργοὶ καὶ πρωτοδιδάσκαλοι,

„Πρέσβισοι πατέρων ἡμετέρων πατέρες!“

§ δ. Ταῦτα εἴχομεν νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀπαντῶντες πρὸς τὰς καινοτομίας τῶν Ἐρασμιτῶν. Ἐξ ὅσων ἐγράψαμεν ἐνδέχεται νὰ ἦναι καί τινα ἐσφαλμένα, ἢ ὀλίγα ἢ πολλά· γνωρίζομεν τῶν ἀσθενῶν δυνάμεών μας τὰ μέτρα, καὶ τῦ νῦ τῶν θνητῶν τὸ εὐόλισθον· ἐὰν δὲ πάσχομεν τοσαύτην κόρυζαν, ὥςε νὰ πωλῶμεν δοξασίας ἀνθρωπίνους, ὡς αἰωνίους ἀληθείας, ὁποίας ἐκήρυξεν ὁ Ἐννίνιος εἰς δημόσιον ἀπάρτιον (encan) τὰς ματαιολογίας τῆς παραδόξου Διατριβῆς τυ! Ἀλλὰ τὰ λάθη τὰ ἡμέτερα δὲν παραβλάπτουσι τὸ δίκαιον· ἄλλος τις τῶν Ἑλλήνων, ἂν τύχῃ, θέλει βεβαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον ἀποδείξει τὴν ἀψευδεστάτην γνησιότητα τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς· Πρὸς δὲ τοὺς ἡμετέρυς ἀναγνώσας, ὅσοι μάλιστα τῶν ἐναντίων καθήσωσιν αὐστηροὶ τῶν ἡμαρτημένων δικασταί, τόσον μόνον προλέγομεν ἀταράχως. Ὅσα τῶν σφαλμάτων ἐξελέγ-

(α) Ex filio sic loquutum esse patrem judico, sic majores (Cic. de Orat. III, 12).

* *

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ταύτην γραφὴν ἐξέπεσαν ἔπειτ' εἰς ἐπιῤῥήματα (τὰ ὁποῖα καὶ δοτιχοφανῆ ὠνόμασαν οἱ γραμματιχοί μας, ὁ δὲ φιλόσοφος Γραμματιχὸς Ἀπολλώνιος ἀχριβέστερον, τὰ ἐν δοτιχῇ ἐπιῤῥήματα), οἷον, οἴχοι (=οἴχωι, οἴχῳ), οἰ (=ᾧ, ἐν ᾧ τόπῳ=ᾗ, ἐφ' ᾗ τόπῳ), ἁρμοῖ (ἁρμῷ), μυχοῖ (μυχῷ), ἐνδοῖ, ἐξοῖ (ὡς ἐχ τῆ ἔνδος, indus, ἀντὶ ἔνδον, ἔνδω, χαὶ ἔξω), τηλοῖ (τηλῷ, ἐχ τῆ τηλὸς ὅθεν τηλῆ), πεδοῖ (πέδῳ), χαμαὶ =χαμᾷ, δωριχ. ἀντὶ χαμῇ (χαμὴ ἡ=χθὼν ἐχ τῆ χάω, χαὶ χαμὸς, ἢ χάμος Λατιν. humus, ὅθεν τὰ συνήθ. χάμι, χάμω, χαὶ χαμῆ, χατ' ἔλλειψιν τῆς χατὰ, ὡς, χατὰ γῆς, =χατὰ χάμι (α), ὅθεν λέγομεν χαὶ χατάχαμα), πῇ, ποῖ (=πῷ, ἐχ τοῦ πὸς, πὴ, πὸν, ὅθεν ποῦ), χτλ. τοιαῦτα εἶναι χαὶ τὰ τοπιχὰ, Πυθοῖ (δοτιχὴ τοῦ Πυθὼ, ὡς ἠχὼ, ἠχοῖ), Ἰσθμοῖ (ἰσθμῷ), Φαληροῖ (-λήρῳ), Μεγαροῖ (Μεγάρῳ ἐχ τοῦ Μέγαρον, ὅθεν τὰ Μέγαρα), χαὶ ἄλλα πολλά· ἐχ τούτων συμπεραίνεται ὄχι πάντη ἀπίθανον ὅ,τι εἴπομεν, ὅτι αἱ μετὰ προσγραφομένης τοῦ ι διφθογγοχατάληχτοι τῶν ἰσοσυλλάβων δοτιχαὶ, μῶσαι (μούσᾳ), ὁδοῖ (ὁδῷ), χτλ. ἐπροφέροντο τὸ πάλαι χαθὼς χαὶ τώρα αἱ

(α) Ἄλλο τὸ συνήθ. χατὰ χαμῆ (=εἰς ὄλεθρον· ὡς, εἴῤῥον, ἀντὶ ἔῤῥε, χατὰ χαμῆ, χαὶ χατὰ χαπνῆ! Θετταλοὶ) ἐχ τῆ χαμὸς (χαὶ τῆτο ἐχ τῆ χάω, ὅθεν χαὶ χάνω=χωννύω=ἀφανίζω, ἀπολλύω) =ἀπώλεια, ὄλεθρος· Σημείωσαι δὲ τὴν διὰ τῆ τόνε διάχρισιν μιᾶς χαὶ τῆς αὐτῆς λέξεως χάμος χάμι, χαὶ χαμὸς χαμῆ, πρὸς διασολὴν τῆς σημασίας· ἕτω λέγομεν χαὶ τῆ χαχῆ, χαὶ τῆ χάχι (=εἰς μάτην, εἰς χενὸν), ἐχ τῆς ἀρχιχῆς χαὶ πρώτης σημασίας τῆ χαχὸς=χενὸς (παρὰ τὸ χάω, χάω, χέω, χέω, ὅθεν χαὶ χενὸς)= ἐνδεὴς τῶν ἰδιοτήτων τῆς τελειότητος, ἀποδέων τῆ χαθήχοντος, ὅθεν δειλὸς, ἀχρεῖος, χτλ. (βλ. χαὶ Ῥείμ. λ. χαχὸς).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἄττω (Πλάτ. Ξενοφ.) εἶναι = ᾶττω, ᾶσσω (ἀῖσσω)· καὶ τὸ Αἰολικὸν ᾤϊον, συναιρέσει ᾷον, γράφεται συνηθέσερον ὠὸν (Πλάτ. Ἀριστοτ.), ὅθεν καὶ ὠΐζω (ᾠζω), ἐπᾴζω = (ὠὰ) ὠάζω, ἐπωάζω (Ἀριστοτ.)· οὕτω καὶ, ζωϊον, ζῷον = ζῶον· καὶ τὸ χρῇ (ἐκ τοῦ χράω, ὡς ζάω, ζῇ· ὄχι ἐκ τοῦ χρῆμι, χρῆσις) ἀπέβη, χρὴ (ἰλ. α, 216), ὅθεν ἔγραψαν καὶ χρήζω ἀντὶ χρῄζω, χρηΐζω (χράω)· καὶ ἐκ τοῦ κλοιὸς, κλῳὸς, κλῳϊὸς, τὸ συνηθέσατον κλωβὸς (ἐπιγράμμ.)· πρώην (Ὅμ.) = πρῴην (ἐκ τοῦ πρωΐην ἐλλειπτ. ὥραν, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ πρωΐ, καὶ πρῶϊ, καὶ ἀττικ. πρῷ, καὶ ἀνυπόγραφον, πρωὶ· Πλάτ.)· κᾶος, κώμη, κῶμος = κῷος, κῷμος (κοῖμος, κοῖος)· ὦμος = ᾦμος (οἶμος, οἴω· Ὅμ.)· καὶ ἡ ὄα, ὦα = ᾦα [ἐκ τοῦ οἷς, οἰὸς, οἴα, ὄϊα, καὶ συνήθ. ἴϊα, ἄβια. Ἴλα προσέτι λέγεται καὶ ὁ βρογχωτὴρ ἤτοι τὸ περιτραχήλιον, ἢ περισόμιον τοῦ ἱματίου (ἡ συνήθως τραχηλέα καὶ λαιμόκοψις, καὶ λαιμαρέα), διὰ τὴν περὶ τὰς τραχηλέας προσιθεμένην ἴϊαν = οἴαν, ἤτοι προβάτου γύναν (α), ἢ καὶ

(α) Λέγομεν καὶ ἁπλῶς, προβέα, γιδέα (αἰγιδέα), βωδέα, καὶ κατὰ συνίζησιν, προβεὰ (ἐκ τοῦ πρόβεος, πρόβειος, ἀντὶ προβάτειος, πρόβατον, καὶ συγκοπῇ πρόβας, ὡς πρόβασις = προβατεία· Ὀδ. β, 75), καὶ βωδεὰ, γιδεὰ (Πελοποννήσ.) = βοέη, ἢ, αἰγέη, αἰγείη (ἐλλειπτ. δορᾷ), κτλ. καὶ πάλιν συνθέτως, γιδοτόμαρον, βωδοτόμαρον, λαγωτόμαρον (ἐκ τοῦ τομάριον, τόμος = σκύτος, δέρμα, κυρίως τμῆμα δέρματος, ὅθεν καὶ ὁ τόμος τοῦ βιβλίου, ὡς ἐκ δέρματος τὸ πάλαι, ἤτοι μεμβράνας), καὶ ἀλλως, βωδόπετσον, βαβαλοπέτσιον, γαδαροπέτσιον, ἐκ τοῦ πετσίον πέτσα = πέσκος, πέκος, πεσκίον [Ἄλλο τὸ Ἰταλ. pezza, Γαλλ. piece (τμῆμα, κομμάτιον πανίου, κτλ.), ὅθεν καὶ ἡ pezzeta καὶ συνήθ. πετζέτα, ἐκ τοῦ πέτταξ, πίττακ (συγγεν. πεσσὸς), ὅθεν καὶ τὸ πιττάκιον καὶ πεττύκιον, καὶ πάλιν (ἐκ τοῦ πεσσὸς,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἡ Τῆλος (τάω, ταλὸς, τῆλε), καὶ ἡ Τῆμνος = Τήμενος (τάμενος, τεταμένος), καὶ ὁ Ταίναρος (Ταναρὸς, ὡς, σθεναρὸς), καὶ τὸ Ταλετὸν, ἄκρα Ταϋγέτου, ὡς καὶ ἕτος ἐκ τοῦ ταΰς γατὸς = τηλύγετος, τηλέγονος, ἤτοι μακρογένητος, μακρός· λέγει δὲ καὶ ἡ συνήθεια Τηλεβόνιον τὸν πάλαι Ὑμηττόν. Οὗτος δ', ἴσως, ἐκ τοῦ ὕω, ὖμα (Ὕμης, ὡς, ὖμος, humus, humor, ὄθεν humidus) = ὑπὸς, ὑέτιος (ὁ φέρων βροχὴν, ὅθεν ἔρχεται βροχή· ἢ καὶ = humidus, ὑγρὸς), ἔτω καὶ ἐκ τοῦ ὑπὸς, Ὑητὸς, ἥρωος ὄνομα καὶ κώμης Βοιωτικῆς] (α). Εἰς παλαιὰν προτομὴν τοῦ Ἰσοκράτους (400, π. Χ.), γράφεται τ' ὄνομα Εἰσοκράτης (ει = ι) (β). Καὶ εἰς ἄλλας ἀκμαζούσης ἔτι τῆς Ἑλλάδος ἐπιγραφὰς γράφεται ἡ Πίσα, Πεῖσα, καὶ Μείλητος, ἡ Μίλητος, καὶ Πύθεια, Ἐλευσίνεια, ἀντὶ,-θια,-νια, καὶ πάλιν Φιδίας ἀντὶ Φειδίας, καὶ Διογίτων, Εὐγίταν, Ἀμινίου, ἀντὶ τῶν διὰ τοῦ ει, Ἀμεινίου, Εὐγείταν,

---

(α) Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ὁ Λυκαβηττὸς (ὄρος πλησιόχωρον τοῦ Ὑμηττοῦ), ἐκ τοῦ Λυκάβης, Λυκάβας (λυκάϜας, λύκη, lucus, λὺξ, lux = φῶς καὶ ὁ τούτου ἐνιαύσιος δρόμος, παρ' ὃ καὶ ὁ Λυκαβηττὸς ἴσως ὄρος ἐκ τῆς ἀνατολικῆς του θέσεως, ὅθεν ἀνατέλλει τὸ φῶς).

(β). Βλ. Κοραῆ προλεγόμ. εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἰσοκρ. Ἡ προτομὴ αὕτη ἐποιήθη εἰς τὴν Ῥώμην, ὡς νομίζεται, ὀλίγους χρόνους πρὸ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ ἀνδριαντοποιὸς ἐμιμήθη βέβαια πρωτότυπον καὶ σύγχρονον τοῦ Ἰσοκράτους εἰκόνα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντέγραψε καὶ τ' ὄνομα· ἐσῴζοντο δὲ τοῦ Ἰσοκράτους εἰκόνες εἰς τὰς Ἀθήνας πολλοὺς χρόνους μετ' αὐτὸν, τὰς ὁποίας ἀναφέρουσι καὶ ἄλλοι καὶ ὁ Παυσανίας (174, μ. Χ.), γενόμενος αὐτόπτης ἀνδριάντος τοῦ Ῥήτορος (Ἀττικ. η):

δαι βλασφημεῖσιν ὅσοι τῶν ἄλλων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας χριστιανῶν ἐκφωνοῦσι τὰς ἱερὰς φραμασίας κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν ἰδίων ἑαυτῶν γλωσσῶν προφοράν (ὡς ὅταν ἡ Λατινικὴ γλῶσσα προφέρει, Jesus Christus, καὶ Emmanuel, καὶ Eli, κτλ.)· δὲν λέγω τοῦτο· ἄπαγε τῆς συκοφαντίας! ἀλλὰ φρονῶ (νομίζω δ' ὅτι καὶ πᾶς τις τῶν εὐφρονούντων), καὶ διϊσχυρίζομαι, ὅτι πᾶν ἔθνος χρεωστεῖ νὰ διατηρῇ τὴν ἀνέκαθεν παραδεδομένην τῆς καθιερωμένης διαλέκτου προφοράν. Οἱ δὲ Ῥῶσσοι παρέλαβον παρὰ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν προγόνων τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς Ἕλληνας περὶ τὰς τοιαύτας ἱερὰς φωνὰς παλαιὰν ἀπαγγελίαν καὶ χρῆσιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀμώμητος ἡμῶν Ἐκκλησία διακρατεῖ ἀκριβῶς καὶ μέχρι κεραίας, ἀποφεύγουσα πᾶσαν καινοτομίαν, ὡς μητέρα πολλῶν κακῶν καὶ διχονοιῶν· „Κατέχετε, τέκνα, τὰς παραδόσεις, ἐκτρεπόμενοι τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις πάσης ψευδωνύμου γνώσεως!“

Δεύτερον· ἡ Ἐρασμικὴ αἵρεσις ἀντιμάχεται καὶ πρὸς αὐτὴν ἰδίως τὴν Ῥωσσικὴν διάλεκτον. Καὶ εἰς τὴν λαλουμένην γλῶσσάν σας, ὦ Ῥῶσσοι, προφέρετε μυριάκις τὸ Ἑλληνικὸν β διὰ τοῦ ἰδικοῦ σας в, καὶ τὸ η διὰ τοῦ αὐτοῦ и, καὶ τὰς διφθόγγους τὰς Ἑλληνικὰς ἀδιαλύτως ἐκφωνεῖτε· ὡς, ὅταν λέγητε τὴν εἰκόνα икóна (ὄχι ейкона) καὶ τὸ εἴδωλον йдолъ (ὄχι ейдолъ), καὶ варваръ τὸ βάρβαρος (ὄχι барбаръ) καὶ